FERIA [illegible] SECVNDA [illegible]
Ad Matutin[illegible] [illegible]m Inuitatorium.
[V]enite, Exulte[illegible] [illegible]nu Domino [illegible]

Psal[illegible]us 26.

D[illegible] O[illegible]minus illuminatio mea, [illegible] & salus mea: quem t[illegible] mebo?
Domin[illegible]us protector vitæ m[illegible]e: à quo trepidabo[illegible]
Dum appropiant super me [illegible] nocentes: vt edant carnes meas.
Qui tribulant me inimici [illegible] mei: ipsi infirmati sunt, & ceciderunt [illegible]
Si consistant aduersum me castra: non timebit cor meum.
Si exurgat aduersum me prælium: in hoc ego sperabo.
Vnam petij à Domino, hanc requiram: vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.
Vt videam voluptatem Domini: & visitem templum eius.
Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.
In petra exaltauit me: & nunc exaltauit caput meum super inimicos meos.
Circuiui, & immolaui in tabernaculo eius hostiam vociferationis: cantabo, & psalmum dicam Domino.
Exaudi Domine vocem meam, qua clamaui ad te: miserere mei, & exaudi me.
Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea: faciem tuam Domine requiram.
Ne auertas faciem tuam à me: ne declines in ira à seruo tuo.
Adiutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus.
Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.
Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.
Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.
Credo videre bona Domini: in terra viuentium.
Expecta Dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.

Psalmus 27.

AD te Domine clamabo, Deus meus ne sileas à me: nequando taceas à me, & assimilabor descendentibus in lacum.
Exaudi Domine vocem deprecationis meæ dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.
Ne simul trahas me cum peccatoribus: & cum operantibus iniquitatem ne perdas me.
Qui loquuntur pacem cum proximo suo: mala autem in cordibus eorum.
Da illis secundum opera eorum: & secundum nequitiam adinuentionum ipsorum.
Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis.
Quoniam non intellexerunt opera Domini: & in opera manuum eius destrues illos, & non ædificabis eos.
Benedictus Dominus: quoniam exaudiuit vocem deprecationis meæ.
Dominus adiutor meus & protector meus: in ipso sperauit cor meum, & adiutus sum.
Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.
Dominus fortitudo plebis suæ: & protector saluationum Christi sui est.

Saluum

[illegible]

[illegible]

CONSILIORVM ALEXANDRI TARTAGNI IMOLENSIS I. C. CELEBERRIMI LIBER TERTIVS.

HABES HIS TYPIS OMNIVM POSTREmis præter accuratam emendationem, Adnotationes repurgatas & expunctas, quæ nouis opinionibus & hæreticis Orthodoxam Ecclesiam lædebant. Et quod nostram censuram effugit, secunda pagina primi libri delendum etiam docet.

DVO INSVPER HABES ALEXANDRI RESPONSA RESTItuta, vnum, quod est 33. lib. 4. multis ab hinc annis prætermissum. Alterum verò est in 7. libri calce, quod inter consilia LAVRENTII CALCANEI impressum reperitur.

Item ALEXANDRI vitam per NICOLAVM ANTONIVM GRAVATIVM I.C. editam

Postremò Additamenta præstantiss. I.C. MARCI ANTONII NATTAE Astensis hucusq; non edita, quæ in fine librorum cum hoc signo † & numeris etiam ad quodlibet responsum adscripsimus. Et eo quidem ordine, vt omnia citra laborem inuentu faciliora cognoscas.

FRANCOFVRTI AD MOENVM.

M. D. LXXV.

LIBER TERTIVS CONSILIORVM CLARISSIMI OMNIVM, ET DOCTISSIMI I. C. DOMIN.

Alexandri Tartagni Imolensis:

AB INFINITIS PROPE MENDIS EXACTISSIME REPVRGATORVM:

Cum adnotationibus quàm plurium, præsertim Marci Antonij Nattæ Patricij Astensis Iurisconsulti peritißimi; nunc primùm in iuris & syncerae praxis studiosorum gratiam & vtilitatem in lucem editis.

SVMMARIVM.

2 *Confeßio torti, non præcedentibus legitimis indicijs, vel minùs solenniter, quantumcunq; ratificata, non valet.*
3 *Metus semel impressus, eadem causa durante, semper perseuerare videtur, & num. 11.*
4 *Denunciationi officialis non statur nisi ad inquirendum.*
5 *Indicium per duos testes probandum est.*
7 *Consentire videtur qui contradicendo potest impedire, si præsens taceat.*
9 *Sciente potestate si eius familia aliquid faciat, eo volente facere videtur.*
10 *Magistratus si quid fecit iniustè, debent ei resistere sui officiales ad consulendum, non ad nudam executionem desputati.*
13 *Fide iubendo, vt mulier decipitur, ita & renunciando Velleiano.*
15 *Exculpatio offensi prodest accusato num. 19.*
18 *Amicitia facit præsumi consensum.*
20 *Statutum, ne filia nubat sine consensu patris, non valet.*
22 *Gerundium limitat, & qualificat.*
23 *Delinquere palàm, quàm clam, est grauius.*
26 *Inspiciendum quod principaliter agitur.*
28 *Verba debent intelligi principaliter non secundariò.*
30 *Præsumitur ex tractatu præcedenti.*
31 *Sponsalia si præcedant, & deindè sequatur copula carnalis, quòd non intelligitur facta causa stupri, sed matrimonij contrahendi.*
32 *Confessus occidisse hominem potest confeßionem suam moderare, quòd fecerit ad sui defensionem.*

CONSILIVM. I.

CHRISTI redemptoris nomine inuocato. ¶ Visu processu inquisitionis formatæ contra Ant. Franc. de Fontana, & statis sub rubr. de Tondolo & tormentor. & sub rubrica de confeßionib. reorum. Et sub rubrica de pœna personã aliquã alteri subiectam desponsantis, vel de domo extrahẽtis. Et sub rubr. de pœna priuati carceris. Et visis confeßionib. dicti inquisiti, & alijs actitatis in causa. ¶ Omißis superfluis, dico ex pluribus dictum Antonium esse penitus absoluendum à contentis in inquisitione prædicta, & eo casu quo dici posset ipsum aliquam pœnam mereri, meretur pœnam liberarum mille applicandam Dominico de Gargotis patri dictę Dominicę secundũ formã
a statuti.[a] ¶ Hoc esse verum probatur primò principaaliter: qa intentio curiæ nõ est fundata nec ꝓbata aliquo genere probationis, & ꝑ consequẽs reus est absoluendus l. q accusare. C. de edendo & l. fi. cum ibi no. C. de aboli. l. ei qui. ff. de prob. ¶ Nã nõ est ꝓbata intentio curiæ ꝑ contumaciã rei habentem vim confeßionis ex forma statutorum: quia reus personaliter respondit inquisitioni, neque per testes aut instrumenta proba
3 tum est vera esse, quæ continentur in inquisitione. ¶ † Neque etiam est probatum per confeßionem dicti inquisiti: nam licèt inquisitus confessus fuerit die vigeßima Febru. rapuisse dictam Dominicam per vim de domo eius patris; tamen illa cõfeßio non obstat: quia facta fuit in tortura, vt continetur in ipsa scriptura continente confeßionem: dum in ea dicitur, tortus &c. Et prout etiam deponunt Ioann. Petronij, & Antonius Iacobi, constat autem q; confeßio facta in tormentis non probat l. 1. §. Diuus Seuerus, & §. si quis vltrò. ff. de quæstio. l. qui sententiam. C. de pœnis, & not. in l. fin. C. de quæst. ¶ Nec obstat, q; idem inquisitus die 23. eiusdem mensis confessus fuerit fortasse etiam extra tormenta se rapuisse dictam Dominicam eam ipsam carnaliter cognoscendo & habendo in vxorem prout sibi promissum fuisse dicebat à patre. Et etiã non obstat, q; die 26. & die 28. eiusdem mensis confessus fuerit rapuisse dictam Dominicam & ipsam quò voluit duxisse, & retinuisse, eam ipsam carnaliter cognoscendo modo, & forma in inquisitione contentis, de voluntate tamen dictæ Dominicæ, absque voluntate patris, matris fratrum dictæ Dominicæ, & quod antequam desponsaret eam semel cognouit carnaliter in domo Io. Tamburini ꝑ diem antequam ipsam desponsaret, & in actis dicatur q; inquisitus fuit prædicta confessus sponte & non metu tormentorum. ¶ Quia ad hoc respõdeo, quod in statuto, sub rubrica de Tondolo & tormento, continetur, quia reus non debet torqueri nisi præcedentibus legitimis indicijs, quæ semper recipiantur in præsentia alterius ex notarijs forensibus, & data copia parti, si eam copiam petierit per se vel alium: ad quam petendam quilibet admittatur, etiam si eius non intersit. & termino aßignato petenti ad accipiendum copiam indiciorum prædictorum, & opponendum, & audita ipsius rei defensione si quam facere voluerit per se vel alium, & nisi in præsentia vnius ex dictis notarijs forensibus deputatis adscribendum responsiones eorum, & attestationes in causis criminalibus, qui interesse debeant cõfeßionibus reorum, & subiungit statutum sequens sub rubrica de confeßionibus reorum, quod si in tormentis legitimè adhibitis, & secundum formam dicti statuti sub rubri. de Tondolo & tormento, confiteatur & perseueret in confeßione vel confeßionibus, stetur dictæ confeßioni seu confeßionibus: aliter verò in tormentis facta confeßio vel secuta, sit irrita &

inanis.

¶ † Sed ita est quod dictus Ant. fuit tortus nō præcedē
2 inꝯindicijs legitimis, & legitimè receptis in pśentia notarij
ēnsis, & confeſsio facta in tormētis fuit ſine præſentia nota
3 forensis, & ēt fuit facta tortura pendente termino dato ad
accipiendum copiā indiciorum, & opponendū, & non audi-
ta adhuc defenſione, q̄ facere volebat reus, qua dilatione pen-
dēte nihil debuit innouari l. ſiue pars. C. de dila. c. ſignificāte,
de ap. ꝓut ēt prædictum ſtatutum diſponit. ¶ Et ſic ex multi-
plici capite patet, ꝙ illa tortura fuit minus legitimè facta, & ꝑ
cōſequens ꝙ illa confeſsio, & omnis confeſsio inde ſecuta eſt
inanis ex forma dicti ſtatuti; cui cōſonat diſpoſitio iuris cōis,
volens ꝙ ibi aliquis eſt tortus non p̄cedentibus legitimis in-
b dicijs, confeſsio facta in tormentis quantūcunq; poſtea ratifi
cata, [b] non eſt ſufficiens ad cōdemnationem, vt eſt de mente
glo. no. iuncto tex. in l. pen. ff. de quæſtio. & not. Ang. in l. qui
in aliena. §. Celſus. ff. de acquir. hær. vbi quærit, an ſi aliquis ſit
tortus non præcedentibus indicijs, ſi poſtea perſeuerat in cō-
feſsione: poſsit notarius ſcribere ipſum ſponte confeſſum? &
cōcludit ꝙ nō, ſi ſciuit eū tortū ſiue indicijs: quia præſumitur
durare metus tormētorū: ideo tunc ſcribere cōtra veritatem,
ſi autem iuſtè præceſsiſſent tormēta. tunc bene poſſet ſcribere
notarius, ꝙ reus fuit ſponte confeſſus dummodò inter tormē
ta & cōfeſsionem aliquod medium interuallum interueniat,
quod interuallum quale eſſe debeat relinquitur iudicantis ar
bitrio, vt no. in l. 1. §. Diuus Seuerus. ff. de quæſtio. & ita tenet
Ioan. de Imo. in d. §. Celſus. ¶ Et ſubdit ibi ipſe quod vbi appa-
ret quem eſſe tortum non præcedentibus indicijs. quantum-
†1 cunq; perſeueraret † in confeſsione, non poſſet puniri. ita di-
cit eſſe tex. cum gl. in d. l. pen. ff. de quæſtio. ſecundum vnum
intellectum, & dicit ꝙ hoc ſequitur Gandinus in tractatu ma
leficiorum: & reputat hoc eſſe perpetuò menti tenendū. ¶ Idē
tenet Paul. de Caſ. in d. §. Celſus, & dicit ꝙ ita videtur eſſe de
mente Bartol. in l. fin. circa princ. ff. de quæſtio. ibi dum dicit,
certè hoc non debet fieri: quia condemnaret ex indicijs, &c.
¶ Idem tenet Salic. in l. 2. in vlti. colum. de cuſto. reo. vbi dicit
3 † ꝙ vbi metus p̄timò illatus non fuit iuridicè illatus: tunc ta-
lis confeſsio non poteſt ex poſtfacto ratificari, donec inſtat
cauſa metus, allega. in argu. l. penul. ff. de condi. ob. turp. cau.
& alia de quibus ibi per eum. ¶ Idem tenet Petr. de Ancha. in
clemen. 1. de homi. Et idem tenet Bart. in tractatu de quæſtio.
& incipit ille tractatus, De quæſtionib. plenius tractaturi &c.
& ponit in 12. colum. in verſi. quid ſi aliquis eſt tortus, vel non
legitimis præcedentibus indicis, &c. vbi quærit an non pręce
dentibus legitimis indicis valeat talis confeſsio, ſi in ea perſe-
uerauerit extra tormenta, & concludit ꝙ non. dicit hoc ꝓba-
ri in l. 1. §. Diuus Seuerus. ff de quæſt. & in l. maritus, ſecundū
vnam lec. eo. ti. & ibi probatur ſecundum illam lect. qua ibi
multùm no. ꝙ quæſtio & actus factus in tormentis non con-
ualeſcit ꝑ ſuperuenientia indicia. ¶ Accedit, quia etiam in ve-
ritate non procedebant indicia ſufficientia ad torturam: nam
ꝓ indicio adducitur q̄dam aſſerta denūtiatio maſſarij terræ,
4 † cui denunciationi in maleficijs grauibus non ſtatur, niſi q̊
ad inquirendum l. diuus, & ibi Bar. in 3. q. ff. de cuſto. reo. no.
Sal. in l. ea quidē. C. de accu. ¶ Item adducūtur quidam teſtes
pro indicijs curiæ: vt Matthæus Barthol. qui nō probat: quia
non dicit ꝙ Antonius rapuerit Dominicā, nec vllā facit men-
tionē de Antonio. ¶ Lazarina teſtis non probat, quia cū non
deponat quod fuerit p̄ſens facto principali, id eſt raptui: licet
dicat ꝙ audiuerit antea Antonium p̄dictum dicere ꝙ volebat
5 Dominicam rapere, & ſic deponit de præiudicio. † Indicium
autem tale ad hoc vt dicatur ꝓbatum, requiritur quod ꝓbetur
c per duos [c] teſtes, vt eſt gl. & ibi docto. in l. fi. C. fam. er. & nota.
Inn. in c. ſicut, de ſi mo. & Bar. in l. 1. §. Cornelio. ff. de quæſtio.
& in l. admonendi, circa 12. col. de iureiur. & Ang. in l. fi. ff. q̄d
met. cauſa. iſta aūt mulier nullum hēt conteſtem quò ad iſtud
indicium contra Ant. ergo non ſufficit pro indicio. ¶ Thomas
Iacobi alius teſtis etiam nihil ꝓbat contra Ant. de raptu. quia
non deponit ſe vidiſſe Ant. rapere dictā mulierem, ſed ſolùm
6 ꝙ audiuit à matre dictæ Dominicæ ꝙ Antonius rapuerat, † &
teſtimonium de auditu non valet, vt in l. teſtium, & ibi no. C.
de teſt. & no. in l. 2. §. item Labeo. de aqua plu. arcend. & in c.
tam literis, de teſtib. ¶ Nec prædictis obſtat ſi dicatur q̄d illa

tortura fuit facta authoritate magnifici tunc Vexilliferi iuſti
tiæ & quorundam ex dominis Antianis, & non authoritate,
vel ex couſenſu magnifici domini Poteſtatis ſeu eius curiæ.
¶ Quia reſpon. primò, quia ſtatutum ſub rubrica de Tondolo
& tormento, dicit ꝙ nullus poſsit ſubijci alicui generi tormē-
torum per dominū capitaneū populi per poteſtatem Bonon.
vel aliquem de ipſorū, vel alicuius ipſorum curia vel familia,
vel aliquē aliū officialem ciuitatis vel comitatus Bono. niſi ſer
uatis his quæ in dicto ſtatuto continentur, & aliter illa cōfeſ-
ſio tunc facta vel alia ſecuta cōfeſsio ſit inanis, vt in ſequenti
ſtatuto allegato, ſupra ergo dato ꝙ authoritate dn̄i Vexilliferi
proceſſerit illa tortura, tamen ſtatutum hoc diſponit in quo-
cunq; gerente officium aliquod in ciuitate Bononiæ: & ſic
cōprehendit etiam iſtum caſum. ¶ Secundò reſpondeo, ꝙ pro
batum eſt per teſtes. ſ. per Ioannem Petronij, & Antoniū Iaco-
bi, ꝙ dictus poteſtas ēt aſsiſtebat illi torturæ, & dicebat Anto-
nio in tortura, ꝙ deberet dicere veritatem: & ꝙ fuit tortus per
milites ipſius domini poteſtatis, qui ſunt de familia ſua. vnde
cum dominus poteſtas & eius milites non tenerentur conſen
tire, nec parere domino Vexillifero iuſtitiæ & tribus dominis
Antianis ſecum exiſtentibus, tum quia non repreſentat totū
collegium dominorum Antianorum: ſaltē quia non erāt duę
partes, nec maior pars ex eis, iuſta l. nominationum. C. de de-
curio. li. 10. & in l. curiales, de prædijs curialium: eod. li. l. nulli
ff. quod cuiuſq; vniuerſ. l. quod maior. ff. ad munici. tū etiam
quia poteſtas. & alij eius officiales in his quæ ſunt contra for-
mam ſtatutorum ciuitatis, vt erat iſtud, non tenentur parere
dominis Antianis. vt in ſtatuto de arbitrio dominorum Antia
7 norum continetur. † quotieſcunq; aliquis eſt præſens actui,
quem poſſet, contradicendo impedire. ſi eſt præſens, & tacens
videtur conſentire l. fideiuſſor pater, & ibi no. ff. de pignor. &
l. Caius, cum glo. ff. de pigno. actio. in l. ſæpe. ff. de re iud. & in
l. Titia cùm teſtamento. §. Lucia. cum glo. ff. de leg. 2. ¶ Ergo
cum dominus Poteſtas contradicendo & ꝓhibendo ſuos mi-
lites & officiales torquere, potuiſſet impedire dictum actum
torturæ fieri ab illis de familia ipſius poteſtatis, qui tenentur
ſibi obedire in his quæ concernunt officium domini poteſta-
tis l. liberorum. §. excuſatur, cum ibi no. per Ang. ff. de his qui
no. infa. & in l. iniuriarum. §. ſi quis ꝙ decreto. ff. de iniur. nam
vt dicit Bar. in tracta. repreſaliarum, in 2. q. 6. quæſtionis prin-
8 cipalis. officiales † Poteſtatis, qui non ſunt deputati ad conſu
lendum, vt notarij, milites, & beroarij; iſti tenentur obedire.
quia ſine dedecore nō poſſunt reſiſtere. alle. l. 1. §. officiū. C. vt
9 omnes tam ciuiles ergo, &c. ¶ † Prætereà illud ꝙ faciunt fami
liares Poteſtatis ſcientes, videtur factum de voluntate poteſta
tis, ita dicit Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. in 10. q.
ff. de operis no. nun. qui pro hoc allegat tex. in l. conſtitutis,
de teſt. & idem no. Bar. in l. 1. §. idem Labeo. ff. quod vi aut clā,
& probatur ex no, per glo. in c. cum ad ſedem, de reſtitu. ſpol.
& 1. q, 3. in c. quia præſulatus, in 6. & quia dominus Poteſtas
ſciuit, prohibere potuerat familiares vel officiales ſuos, vt di-
xi. ¶ Bene facit quod no. Bar. in l. 1. in 2. col. 2. ſi rector prouin-
ciæ. ¶ Prædicta confirmantur ꝑ tex. no. in l. quoniam iudices.
10 C. de ap. quē ibi no. Bar. † ꝙ qn̄ rector † vel aliquis magiſtra-
†3 tus facit aliquid iniuſtè, debēt ſui officiales ſibi reſiſtere: aliàs
ipſi tenentur, vt ibi dicit tex. & clarè Bar. in dicto tractatu re-
preſaliarum, in 2. q. ſextæ quæſtionis principalis. vbi hoc dicit
eſſe verū in officialibus, qui etiā habeāt conſulere: nō autem ſi
ſunt nudi executores. ¶ Sed do. Poteſtas cum ſuis iudicibus
habet iuriſdictionem cōtra officiales dn̄orum Antianorū, &
aliorum qui ſunt de regimine: & nō eſt nudus executor facti,
imò hēt cū ſuis iudicibus procedere de iure: ergo debuit reſi-
ſtere dictis dominis Antianis & proteſtari, aliàs videtur con-
ſenſiſſe d. l. qm̄, & no. Bar. in d. l. locis proximè allega. ¶ Forti-
fico p̄dicta per id ꝙ not. Bart. & alij in l. ſi ob turpem, poſt me-
diū. ff. de condi. ob tur. cauſ. & not. Cy. & Bal. in l. 2 C. q̄d me.
cau. & Bal. in l. nouiſsima. ff. quod fal. tuto. auth. & in l. q alie-
na. §. fi. ff. de acq. hęr. & in l. 1. C. de condi. ob tur. cau. vbi in ef-
11 fectu † volunt, ꝙ ſi metu alicuius potentis tyrāni feci aliquam
ꝓmiſsionem, demū ex interuallo ſolui illud q̊d ꝓmiſi, ꝙ ꝑ ta-
lē ſolutionē nō videtur ratificata p̄cedens promiſsio metu fa-
cta, ſi tp̄e ſolutionis durabat eadē cā metus. i. eadē ptās & au-
thoritas

thoritas terrendi me: secùs si non durabat, vt quia amplius ille tyrannus non esset in pristino dominio. d.l.2. C. quod me. causa. ¶ Sed ita est, quod tempore quo post torturã factæ fuerunt omnes dictæ cõfessiones, adhuc dictus. d. Vexillifer erat in magistratu suo, & per cõtrahens in eadẽ ptãte terrẽdi, sicut in primo, ergo nõ põt dici q, deficiat cã metus. ¶ Et dicit Cy. in d.l.2. ad fi.ff. q̃d metus cã, & Bal. in d. l. nouissima. q̃d si semel officialis mihi metũ ĩtulit, adhuc dico eũ timere: licet nõ sim in ei⁹ cõspectu: si eo tpe adhuc est in offõ. ar. l. si p impressionem. C. q̃d met. cã. Et per hoc reputat no. dignũ Bal. in d.l. nouissima. ¶ Ergo sufficit q, tpe dictarũ confessionũ. d. Vexillifer esset in magistratu. ¶ Nec ẽt p̃dictis obstat, si diceretur q, in tormẽtis Ant. nõ fuit cõfessus se rapuisse cã carnaliter cognoscẽdi, & habendi in vxorẽ dict. Dñicã, sed hoc solũ cõfessus est, postea extra torturã, ergo sufficit. ar. de q̃ suprà, qa rñ. q, statutũ sub rub. de confessionib. reorũ. annullat indistinctè tam confessionẽ factã in tormentis, q̃ postea secutã, ergo cũ ista sit postea secuta, seqtur q, est nulla. ¶ Secũdò respondeo, q, est eadẽ rõ in alia cõfessione aliã qualitatẽ delicti cõtinẽte, sicut est in eadẽ cõfessione repetita post torturã. nã rõ quare pseuerantia eiusdẽ cõfessionis post torturã illegitimè factã non valet, est: qa reus pterrit⁹ ex tormẽtis iniustè illatis, semp verò similiter debet timere, ne iudex de nouo iniustè torqueat. l. si cui. §. ij sdẽ. ff. de accus. & in regula, semel mal⁹ extra de reg. iu. sed ista rõ militat etiã in alia cõfessione super alia qualitate delicti, ergo debet esse eadẽ iuris dispositio. l. illud. ff. ad l. Aquil. c. translato, de constitut. ¶ Tertiò rñ. q, illæ confessiones omnes sequentes post torturã, cõtinentes etiã illud q̃d fuerat cõfessus Anto. in tormentis, scilicet raptũ mulieris, & eam duxisse:
12 † nam solus Ant. carnaliter cognoscendo sine raptu vel traductione mulieris: item solus actus carnaliter cognoscendi, sine
d traductione mulieris, vel raptu, non punitur per statutũ [d] positum sub rubr. de pœna priuati carceris, alia etiã apparebit responsio ad hoc, per ea, quæ dicam infrà circa intellectum statuti prædicti de pœna priuati carceris. ¶ Nec etiã prædictis obstat, si dicatur, q, in actis dicitur dictas vltimas confessiones factas post torturã fuisse spontè, & sine metu factas: qa ad hoc respondet Ang. & Io. Imo. in d.l. qui in alienã. §. Celsus. de acquir. hær. vbi volũt, quòd q̃n fuit tortus non legitimè, & confessus est in tormentis, quòd confessio facta ex post facto, non debeat scribi per notarium facta spontè, & sine metu, & retuli suprà. non dicam, quòd ex hoc notarius debeat puniri de falso: imò excusatur per rationes quas ponit Bart. in l. 1. §. si quis vltrò. ff. de quæstio. & Bal. in l. 1. in 7. col. C. de confes. & in l. 1. in 8. col. C. ne ex lict. defunct. ¶ Ad prædicta facit, quod habetur in l. doli, ver. diuersum. ff. de noua. & quod ibi no. Bar. vbi
13 habetur, † q, mulier, sicut decipitur, quando intercedit p alio, & propterea per senatusconsultum Velleianum sibi subuenitur: ita: & quando ipsa renunciat Velleiano, diciturdecipi, propterea non valet: ita in pposito timor, qui erat in confessione, & impediebat confessionẽ valere, inest etiã in illi verbis Antonij dicẽtis se spontè, & sine metu cõfiteri. & ppterea sibi non præiudicãt illa verba. ¶ Bene facit, q̃d not. gl. & doct. in l. si intra. C. de in integ. rest. mi. & in l. si iudex circumuen-
14 to. ff. pe mino. & in l. interdum. ff. de cond. inde. † sicut alibi videmus, q, viciatur protestatio cõtraria facto. c. cum M. Ferrariensis. de constit. c. solicitudinem, de ap. l. cum in plures. §. locator horrei. ff. locati. ¶ Præterea dictũ statutũ sub rubrica, De confessionibus reorum, indistinctè annullat dictas confessiones, non attento an spontè, an metu factæ fuerint. & ista videtur meo iudicio inconuincibilis defensio dicti inquisiti. ¶ Posito aũt, q, dictæ cõfessiones valuissent, dico, q, dict. Ant. nullo modo venit puniendus pœna mortis. Non obst. statutũ sub rub. de pœna personã aliquã desponsantis &c. dum impo nit pœnã mortis extrahẽti, vel subducenti mulierẽ inuitã de domo, ppria vel habitationis ascendentis sui sine volũtate dicti ascẽdentis: qa rñ. q, ille pœna mortis punitur, qñ mulier p vim extraheretur, secùs, si mulier volẽs fuisset: qa tũc imponitur solũ pœna mille librarũ, applicãda dicto ascẽdẽti [illegible] lieris, vt pleni⁹ in dicto statuto cõtinetur, sed Ant. non [illegible]fitetur extra torturã subduxisse vel rapuisse illã muli[illegible] p vim cõtra voluntatẽ mulieris; imò dicit se fecisse de [illegible]ntate mulieris, ergo nõ habet locũ pœna capitalis: cum contrariũ nõ sit pbatũ per no. per doct. maximè Salic. in l. 1. C. de confes. in 5. col. Cy. ibi in 13. q. cum suis cõcordan. attento maximè, quod per illa verba: s. de voluntate mulieris, &c. non excluditur d. lus Antonij: nam etiã iste actus punitur à statuto (vt dixi) pœna mille librarũ. ¶ Quinimò, dato q, incumberet dicto Ant. onus probandi prædicta fuisse de voluntate mulieris, dico esse pbatũ. hoc colligitur ex his, quæ notabiliter voluit Bart. &
15 Ang. in l. inter omnes. §. rectè. ff. de fur. vbi quærit, † pono, iudex inqsiuit contra aliquẽ de furto, cõparet dñs rei subtractæ, & dicit iudici factum fuisse eo volente: an per hoc ille liberetur: & refert q̃d Ia. Bu. tenuit q, sic per plures rõnes ibi relatas per eũ. Bar. autẽ concludit post multa istud esse verũ, si apparent alia indicia, q, illud fuerat factum de voluntate domini: vt qa appareat quod erat suus consanguineus vel amicus: & res erat parua, & consueuerat talia concedere, & similia indicia. ar. l. cum probatio. cum ibi no. ff. de prob. & l. quæro. in fi. ff. de ædi. edic. ¶ Ad idem quod no. Bal. in l. 1. in vlt. col. C. com
16 munia de le. in ver. pone testõr. & c. vbi dixit † testator vulneratus exculpauit aliquẽ, asserens q, talis non fuit ille q cũ percussit, talis exculpatio [e] iuuat in tm̃, q, ille exculpat⁹ nõ posset
e torqueri ex indicijs existẽtib⁹ cõtra se: qa habet indiciũ innocentiæ pro se. alleg. l. Paulus. §. 1. de bo. li. si tñ liquidè constaret de crimine p eũ cõmisso, punietur. l. 2. cũ ibi no. ff. ad Sylla. & idẽ voluit Sal. in l. trãsigere, in pe, col. C. de trãs. & in l. falsus in 3. op. C. de furt. ¶ Ego cũ Dñica suo iuramẽto affirmauerit prædicta fuisse cõmissa de voluntate sua, & cõcurrant ad hoc
f alia indicia, ergo dicitur factũ esse de volũtate [f] mulieris: nã concurrit vrgentissimũ indiciũ, q̃d colligitur ex attestatione Stephani Petronij deponentis q̃d anteq̃ Ant. iret p Dñica, dicta Dñica imposuit ipsi testi, q, diceret Antonio q, deberet ire p ea: qa ipsa intẽdebat hẽre eũ Ant. sicut pater suus promiserat: & q, dictã ambasiatã fecit Ant. ga rñ q, intẽdebat habere in vxorẽ, & quædã do. Bartholomæa ẽt testificatur, q, anteq̃ Dñica discederet de domo patris, dixerat ei q, Ant. dixerat q, deberet ire p ea. ¶ Accedit & illa coniectura qa d. Margarita, do. Bartholomæa, dña Ant. & dict. Stephanus deponunt q, dicta Dñica multũ amabat dictũ Anto. & cupiebat eũ habere in virum, & q, dixerat q, nunq̃ haberet aliũ virum quã dict. Anto.
17 † vnde ppter affectionẽ & amicitiã p̃sumitur quis consentire actui, cui aliàs in dubio p̃sumeret cõtradicere, si nõ extaret illa affectio vel amicitia: ita no. Ia. de Ra. Pe. & Cy. in l. inuit[illegible] C. de pcu. in fi. 1. q. & idẽ ibi Bal. in 2. co. & ẽt Sal. & Mod[illegible] l. si seru⁹ cõmunis. ff. de don. inter virum & vxorẽ. & Ba[illegible] ¶ Cõcurrit alia cõiectura, q, pater dictæ mulieris, & cogno[illegible] cũ iuramẽto in publico instrumẽto affirmauerãt [illegible] p̃sumit[illegible] uerãt dictã Dñicã volũtariè iuisse cũ d. An. & c[illegible] l. de tutela. scire facta coniuncti. l. Octaui. ff. vnde cog[illegible] & alij in l. 1. ff. si cum ibi no. C. de rest. in integ. & quæ no[illegible] quæ singula non
18 cer. pet. vnde habet locum illud q̃d dic[illegible] proba. l. rationes, & iuuant, multa prosunt. c. cùm causa[illegible] 2. circa prin. ff. de exc. l. instrumenta. C. de proba. & gl. n[illegible] & iuramento dictæ mutut. Et pro hoc q̃d stari debeat d[illegible] C. de fideiuss. per quam dilieris & viri. facit q̃d no. gl. in [illegible]onfes. in ver. modò fuit qõ &c. cit Bald. in l. 1. in vl. col. C[illegible]nouit, & accusant ambo de stu-
19 † q, si iuuenis † iuuẽcul[illegible]ante ɔtraxisse matrimoniũ: q, ex hoc
†4 pro, ipsi aũt cõfitentu[illegible]cit Bal. q, illa gl. non est alibi. & idẽ no, veniũt absoluẽdi. [illegible] l. de teg. & Bal. in l. quicunq;. in pe. co. C. Bal. in l. lege. C. [illegible]g. in d.l. pe. nisi essent signa in oppositũ. Sed de ser. fugi. Et [illegible] apparere quòd Dñica fuerit rapta vel ducta, licet dicere[illegible]tat q̃d fuerit cõtra voluntatẽ ipsius mulieris: imò tñ non c[illegible]stat de cõtrario, vt dixi suprà: ergo quantũ ad pbanpotiù[illegible]oc q̃d fuerit de voluntate mulieris ducta per Ant. non dur[illegible]ant signa in cõtrariũ saltẽ legitimè recepta. ¶ Non ob. etiã, [illegible]dicatur q̃d ex eodẽ statuto De pœna personã aliquã desponsantis &c. imponatur pœna capitalis desponsanti aliquã mulierẽ sine cõsensu patris: qa respondeo, q, illud statutũ nõ ob. qa loqtur quando desponsauit mulierẽ inuitã. sed Dñica fuit desponsata volẽs, vt ipsamet attestatur cũ iuramẽto: & pbant testes maximè Simon Vgolinus, & do. Ant. ¶ Nec etiam obst. quòd tale statutũ, quãdo mulier volẽs desponsaretur sine vo-

 luntate

lunt-e patris imponit pœnā quantitatis, dotis debitę mulie-
ri: g illa pœna applicatur parti offensæ, qa dico, ꝙ talis pœna
n n vendicat sibi locū: quia mulier ista erat maior 20. ann. vt
,eponit do. Michael, d. Ant. Stephanus, & Ioan. Tamborini,
& statutū prædictum excipit casum, quādo mulier spontè de-
20 sponsata sine cōsensu patris, esset maior 20. an. ¶ † Alia ratio-
ne non valet talis pœna imponenda: quia tale statutū ciuita-
g tis nō valet, g per quod aufertur mulieri libera facultas con-
trahendi matrimoniū, attento, ꝙ de iure Canonico filia po-
test contrahere matrimoniū sine cōsensu patris, vt not. in ter-
minis huius statuti Io. An. & Dominic⁹ de sancto Gemini. in
c. statutum. el 1. de hær. lib. 6. Ioan. An. in c. 2. de secun. nupt. &
Ant. de But. in c. 1. de spon. & Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de
spon. in rub. & Bal. in l. cōstitutioni. C. de instit. & substit. sub
cond. fa. & Ang. in l. cōsulta. C. de testa. & Iacob. Butr. in l. 1. in
fi. ff. de consti. prin. & Petr. de Anch. in repet. c. canonū statu-
ta. de consti. circa nonā chartā, & d. Abbas in repet. ca. ecclesia
sanctæ Mariæ, in 14. col. de consti. qa matrimoniū spectat ad
ecclesiam, c. tuā cum si. de ord. cog. c. lator. qui fi. sint legi. ergo
sup eo non valet statutū ciuitatis. c. ecclesia sanctæ Mariæ, de
consti. & sicut non potest statutū valere, si disponeret inuali-
dando principale, id est, matrimoniū, ita nō valet, si disponat
in imponendo pœnā taliter cōtrahenti matrimoniū, vt ꝓba-
21 tur in l. Seius Augerius, & q̊d ibi not. doc. ff. ad l. Fal. ¶ † Et il-
lud, q̊d num potest fieri ꝑ pactum, q̊d est cōtra bonos mores,
non potest fieri ꝑ statutū, vt no. in rub. C. de decre. decu. li. 10.
& ꝑ Bar. in l. omnes populi. in 3. qō. principali. de iusti. & iur.
& per doct. in c. fi. de consue. & per Bar. in l. Titio centum. §. 2.
ff. de cond. & demon. & per Bal. in l. 2. C. quæ sit lon. consuet.
& in l. pe. C. cōmi. vel epi. sed libertas matrimonij per pactum
pœnale non potest impediri, & talem pœnā dicim⁹ cōtra bo-
nos mores, l. Titia. in prin. ff. de verb. obl. & plenè in c. Gem-
ma. de spon. ergo nec per statutū debet posse impediri, & ista
* est magis * cōmunis opi. quæ comprobari potest ꝑ alias ratio-
nes redditas, per doct. in dictis locis. ¶ Postremò videndū re-
stat, an dato, quòd dictæ cōfessiones fuissent legitimè factæ,
debeat Antoni⁹ puniri pœna, de qua in statuto sub rubrica De
pœna priua. carc. & dico, quòd non. nā prima pars illius statu-
ti punit pœna capitali illū, qui cæpit, vel furto adduxerit, du-
cendo eam, & tenēdo occultè, seu clandestinè in aliquo loco,
vel carcere priuato. † Nam illud gerundiū h videlicet, tenēdo
[occ]ultè, &c. positū in statuto, † limitat & qualificat verbum,
[a]diungitur, l. 1. cum ibi no. per Iac. But. & Sal. C. de ijs, qui
[...]s, & no. Io. And. in add. Spe. in ti. de libel. cōcep. §. iam
fa[ci]endū in princ. per l. si qs maior. C. de sa. san. & l. vim
con[...] & vi ar. ¶ Sed ita est, quod non apparet, neq; ex
tionis, q[...], neq; ex ꝓbationibus, neq; ex tenore inquisi-
vel carcer[e ...] mulier fuerit detenta occultè in aliquo loco,
ne facit hoc, [...] ergo non habet locū ista pars statuti. ¶ Be-
homi. in 6. ¶ N[...] frà ꝓximè allegando Io. An. in c. 1. de
rò non occultand[o ...]ēs pars statuti ibi, dum dicitur, si ve-
làm, & [p]ublicè aliqu[...]ltè, vel clādestinè tenendo, se pa-
libidinis causa pœna cap[...]eperit, & captā detineat: siqdem
non potest dici, posse sequ[...]iatur, &c. Quia respōdeo, ꝙ
ti, qa neq; in inquisitione, ne[...]tionē ex capite hui⁹ statu-
istæ qualitates requisitę in ista pa[...]sponsione sunt deductæ
tera duo copulatiua, s. qui personā [...]uti reqrentis inter cæ-
captā detineat. sed non est deductū in [...] palàm, & publicè,
23 publicè Antoni⁹ ceperit dictā dn̄icam. † [...]one, ꝙ palàm &
iura magis aggrauant delictū factū palàm [...] videm⁹, quòd
clàm, vt no. Cy. Iacob. But. Bal. in l. nemo cleri[...]licè, quàm
Trini. & side Catho. & Bar. in l. 2. §. generaliter. ff. [...] de sum.
rapt. & patet in furto manifesto: quod grauiùs puni[...] bono.
furtū clàm factum: §. pœnā. insti. de obli. quæ ex malef[...]àm
& ff. vi bono. rapt. l. 1. & patet in d. l. nemo clericus. nam v[...]
dicit Iaco. But. & Bal. grauiùs puniūtur, quæ fiunt publicè, qa
sunt ad mala exempla: ergo non potest dici posse conseq con-
demnationem ex capite dicti statuti. ¶ Hoc ꝓbo per id, quod
notabiliter dicit Io. And. in c. 1. de homi. lib. 6. in no. vbi refert
se aliàs euasisse quendam prælatū à pœna illius. c. 1. de hom. in
6. vbi puniuntur illi, qui fecerunt aliquē Christianum occidi

per assasinos. nam fuerat ꝓbatum, quòd prelatus quidam fe-
cerat occidi homines per assasinos: tn̄ quia in probationibus
& articulis non erat deductū & verificatū, quòd fecerit occi-
dere homines Christianos: euasit à pœna ibi descripta: qa de-
bent in articulis & ꝓbationibus seruari ad vnguē verba legis
vel statuti. allegat no. in c. prælatus. de homi. in 6. & q̊d no. in
c. 1. §. sanè. in glos. 1. de statu re. lib. 6. & in c. 2. in prin. de vsu. &
istud dictū reassumpsit & sequitur etiam Bald. in l. si quis non
dicam rapere. in 3. col. C. de epis. & cle. ¶ Et idem in effectu est
de mente Bar. in l. 1. post prin. ff. ne quid in flumi. publi. dum
24 dixit no. quòd † vbi profertur à lege aliquid cum aliqua qua-
litate, dum vtrunq; ꝓbari, vt ibi. §. ait prætor. & in l. prætor. §.
docere: ff. vi bono. rapto. ergo ratione dictæ omissæ qualitatis
non potest dici intentatum esse statutū in præallegato, ver. si
verò. ¶ Quinimò ex inquisitione deprehenditur, ꝙ nō potest
habere locū iste ver. statuti. patet, qa in inquisitione dicitur,
25 ꝙ illud fuit de nocte: & † delicta quæ fiūt de nocte appellātur
clādestina. ita dicit Bal. in l. cùm fratrē. in prin. C. de his quib.
vt indi. allegat no. per gl. in l. si cum exceptione. §. in hac. ff. q̊d
met. cau. & idē dicit Ang. in l. 1. §. occisorū. ad Syllan. & hac ra-
tione curia domini Potestatis omisit apponere in d. inqsitio-
ne dictas qualitates, scilicet palàm & publicè: qa istud obstare
nō poterat Ant. q̊d in inquisitione dicebatur, quòd fuerat de
nocte. ¶ Deniq; dici potest etiā casum nostrū omissum esse à
statuto, videlicet, quādo aliquis cepisset clàm aliquā personā,
& eā postea publicè palàm detinuisset: nam si libidinis causa
detinuisset, iste casus nō est comprehensus à statuto: qa statu-
tum in principio ꝓuidet, quando persona duceretur, & tene-
retur occultè, vel clandestinè: in secunda verò parte ꝓuidetur
quando publicè & palàm caperetur, & detineretur libidinis
causa; ergo casus omissus debet haberi ꝓ misso l. si extrane⁹. ff.
de condic. ob tur. cau. l. cōmodissimè. ff. de liber. & post. & re-
manet comprehensus sub statuto posito sub rubrica De pœna
personā aliquam alteri subiectā desponsantis, circa princ. in
ver. si verò volentē. ¶ Itē respondeo, quòd istud statutū in ver.
si verò non occultando ꝓcedit, quādo principaliter libidinis
causa fuisset capta, & detenta illa persona, secùs quando non
26 principaliter libidinis cā: vt in casu nostro: † qa debet attendi,
q̊d principaliter agitur: & non illud, q̊d non fit principaliter,
sed accessoriè, vel in consequentiā, seu secundariò; & actus di-
iudicatur ex principali ꝓposito. l. si qs nec in causam, in prin.
& l. rogasti. in prin. ff. si cer. pe. l. qui exceptionē, in princ. cum
ibi no. ff. de cond. inde. & l. 1. ff. de re. permu. vnde dicit Bal. in
d. l. rogasti. pone statutū dicit, ꝙ nihil possit ꝓuideri in fauorē
bannitorū, modò fit quędā reformatio, ꝙ quicūq; ceperit ex-
bannitū habeat decē. contingit quòd vnus bannit⁹ cepit aliū:
an debeat habere pretiū? & videbatur quòd non: qa in fauorē
illius banniti capientis nihil poterat ꝓuideri: & qa reforma-
tio illa fuit facta in odiū bannitorū. Contrarium decidit Bal.
qa illa reformatio non dicitur facta principaliter in fauorem
bannitorū: licet secundariò ex accidenti conferat cōmodum
bannito capienti per d. l. qui exceptionē. & per alias rationes
ibi redditas per eū. ¶ Ad idē q̊d no. Bar. in l. si is qui. §. quod si
seruus. ff. de acq. re. do. vbi dicit, ꝙ per illū text. dum ipse esset
Pisis officialis, determinauit vnā quæstionē: statutū dicebat,
quòd quicūq; duxerit bannitū pœna capitali haberet quin-
quaginta à cōmuni. modò qdam Potestas cōitatū duxit quen
dam, q fuerat furatus vnā bendam paruā, sed postea fuerūt re-
perta plura furta in eo, ex quibus erat bannitus: ille qui cepit
eum volebat qnquaginta libras: fuit determinatū, ꝙ non de-
beret habere, qa principaliter non ceperat eum, tanquā ban-
nitū, per illū tex. faciunt notata per Bar. in l. gero. ff. de infa. &
27 in l. si qs in graui. §. vtrū. cum si. ff. ad Syll. ¶ Ad ꝓpositū opti-
mè facit, † q̊d no. Bal. in l. 1. §. 1. ff. de iust. & iu. vbi dicit, quòd si
statutū apponit certā pœnam turbantib⁹ statū ciuitatis, intel-
ligitur, qn̄ quis fecit aliquē actum principaliter ad turbandū
statū ciuitatis, secùs, si cōmisisset aliq̊d delictū, ex quo secūda-
[r]iò resultaret turbatio stat⁹ ciuitatis. alleg. tex. in l. si qs inge-
n[...] §. in ciuilibus. ff. de capt. & postl. reuer. ¶ Dicit etiā Bal. &
Ang[...] d. l. 1. §. 1. ff. de iust. & iur. per id q̊d ibi no. gl. in ver. sin-
28 gulor[...] quòd verba simpliciter ꝓlata, debent intelligi prin-
cipaliter, [...] secūdariò, vnde si testis cui est legatū aliquid in
testamen-

testamento, deponat super facto testamenti & interrogatus
an ad eũ pertineat cõmodum. & rñdeat q, non, intelligitur de
cõmodo principali & nõ secundario: & ideo erit bonus testis
l. qui testamento. in prin. ff. de test. insti. eod. tit. §. legatarijs.
¶ Ad hoc facit qđ no. Gul. de. Cu. in l. 1. vnde quæritur alias est
29 in §. nõ autẽ. ff. de exercit. vbi per illum tex. dicũt, † q, si statu-
tum prohibet q, aliquis emat frumentũ in platea, nisi pro suo
victu, contigit q, scholaris emit frumentum pro victu suo pro
toto anno in platea: demũ mutauit ꝓpositũ, & vult recedere,
& vẽdit illud frumentũ, vtrũ puniatur? & certè non: quia in-
spicitur principale ꝓpositũ. & istud est ponderandũ ad q̊d dici
posset. s. q, Antonius ante despõsationẽ cognouit Dominicã.
¶ Ad idẽ tex. in l. verũ. ff. de fur. vbi si quis rapuerit seruã alie-
nã, quæ erat meretrix vel eam celauerit, nõ tenetur furti: quia
nõ rapuit nec subtraxit vt ancillã lucraretur, sed libidinis cau
sa. Qđ aũt. principaliter fecerit Ant. p̃dicta ex alia cã quàm
cã libidinis, patet qa præcesſit tractatus sponsaliorum seu ma
trimonij: vt deponit dñs Michael, & ẽt Stephanus & ipsa Do-
30 minica, & maior pars aliorũ testiũ. ¶ Ad hoc ẽt tẽdit, † sed ita
est qđ ex tractatu p̃cedẽti p̃sumitur animus & mens in sequẽti
ad hoc multa possunt adduci. sed præ cæteris distinguit illud
qđ inqt Bal. in l. multũ. C. si quis alteri vel sibi. in 2. col. vbi di-
xit q, si inter te & Titiũ fuit tractatus de occidendo Seiũ p ip-
sum Titiũ: & postea ipse Titius occidit dictũ Seiũ, q, p̃sumitur
q̊d hoc fecerit ex animo exequẽdi illũ tractatũ, & p̃sumitur ita
fuisse ordinatũ inter ipsos: quãuis testes dicãt nescire aliquid
de finali ordinatione. per hoc allegat. l. cum post. in prin. ff. de
iure do. & q̃ no. Bar. in l. qui in aliena. §. si is qui. ff. de acq. hæ.
¶ Ad hoc facit q̊d habetur in c. is qui, & in c. veniens, el 2. &
31 in c. fi. de spon. † vbi si facta fuerint sponsalia per verba de fu-
turo inter duos, & posteà inter ipsos subsequitur coitus. non
intelligitur ille coitus factus causa stupri cõmittẽdi, sed causa
matrimonij contrahẽdi ad q̊d tẽdebãt p̃cedẽtia. ¶ Cõprobo p̃-
dicta, quia testes maximè Stephanꝰ & Io. Tãburini, deponũt
q, audiuerũt dictũ Ant. dicentẽ, q̊d omnino intẽdebat habere
istam Dñicam in vxorẽ: vnde ex his q̃ quis ante factũ dixit, p̃-
sumitur animus suus in facto posteà secuto, vt no. gl. & Bar. in
l. Fulcinius. §. quid aũt sit latitare ff. quib. ex cau. in pos. eat. &
gl. in l. apud Celsum, in prin. in gl. 2. ff. de doli excep. & no. Io.
But. & Bal. in l. metũ: C. q̊d met. causa & Bal. in l. 1. in 2. col. C.
de ser. fugi. cum si. ¶ Accedit declaratio confesſionis dicti An-
tonij facta per procuratorẽ specialiter constitutum, in qua de
clarauit dictam confesſionẽ continentẽ q, animo cognoscen-
di carnaliter, & contrahendi matrimoniũ cepit eam: q̊d prin-
cipaliter facit causa contrahẽdi matrimoniũ secũ, & secunda
riò vel subsequenter causa eam cognoscendi carnaliter. & de
16 iure reus postquã rñdit inquisitioni, põt etiam † ex interuallo
suã confesſionem interpretari, declarando seu exponendo eã
dũmodò ex toto eã nõ perimat c. cùm dilecti. de accusati. quẽ
tex. ita allegat Bal. in lib. 2. in fi. C. de custo. reorũ. ¶ Sed ita est
q, per talem interpretationem confesſio ex toto non exprimi-
tur, sed fit transitus de causa libidinis principaliter inducendę
ad delictum ad aliam causam libidinis. Inter quæ facit diffe-
rentiam dictum statutum. ¶ Fortius dixit Bal. in c. 1. §. item si
uasallus, el primo, in tit. de controuer. inuestit. in vsi. feud.
32 † q, si inquisitus confesſus est se occidisse hominem, posset ta-
lem confesſionem suam moderari & interpretati, q, fecerit ad
defensionem suam allega, tex. in c. cùm dilecti præallega. hoc
tamen vltimum dictum Bal. non pono ita absolutè pro con-
stanti. ¶ Vltimò non obst. alia particula dicti statuti, in q̃a
dicitur. Si verò alia de causa quàm causa libidinis, puniatur
pęna librarum trecentarũ si fuerit de ciuitate vel comitatu Bo-
noniæ: quam tamen minorare põt. dominus Potestas arbitrio
suo secundum formam dicti statuti: quia respon. q, ista pars
statuti loquitur in eo qui palàm & publice ceperit aliquam p-
sonam & captã detinuisset, vt patet ex præcedenti versiculo, in
q̃o determinatur & qualificatur delictũ, de quo in seq. parte
statuti fit mẽtio: vt ex eius inspectione clarè patet. Sed ita est
nos nõ sumus in eo qui palã & publicè ceperit vt detine[...] vt
ꝓbrauit suprà, ergò &c. ¶ Posset etiã dici q, ista pars st[...]uti, in
versi. si nõ alia &c. cùm loquatur generaliter in qu[...]uq; perso
na. Statutũ verò sub rub. de pœna, p̃sonã aliquã [...]teri subiectã
despõsantis, loquatur specialiter de cã despõsationis, & ẽt lo-
quatur specialius respectu personæ, quia loquitur in specie de
personis mulierum, & ẽt specialius ꝓuidet distinguẽdo inter
inuitum & volentem; ergo istud statutum tanquã magis spe-
ciale est attendendũ. l. sanctio legũ. ff. de pœn. l. senatus, cum
ibi plenè no. ff. de accusa. pcedens tñ responsio verum esse tu-
tior. ¶ Ex quibus omnibus concludo dictum Antonium esse
absoluendum omninò stante inualiditate dictarum confes-
sionum: & dato q̊d dici posset cõfesſiones illas posse sustineri,
q̊d tñ nõ est de iure verum, dico nunc dictum Ant. esse contem
nandum in pœna mille librarum tm̃ applicanda patri dictæ
Dñicæ ex forma statuti sub rubrica de pœna personam aliquã
alteri subiectam desponsantis. Ita vt superius conclusum est,
puto iuris esse: ideo ita dico & consulo Alex. Bononiæ.

ADDITIO.

a ¶ Statuti. quã sñiam rursus repetitio cõsilio confirmauit Alex. vt patet supra li. 2. consil. 144. q, est posterius. & debebat sequi præsens consilium, sed vsu receptum ordinem mutare nolui.
b ¶ Ratificata. supra lib. 1. consi. 5. num. 1.
c ¶ Duos. sup. l. 2. consi. 180. nu. 5. sup. lib. 1. consi. 5. num. 4.
d ¶ Statutũ. q quid sit de illo statuto, violẽta corruptio est verus raptus, ẽt si nulla sit abductio de loco ad locum, licèt oẽs quot quot legi contrarium teneãt, vt Alb. 3. par. statu. q. 31. Pau. l. raptores, col. 1. C. de epi. & cle. Raph. Cu. consi. 45. Deci. consi. 234. Hip. Mar. sing. 65. & in rep. d. l. raptores, nu. 12. Io. Neuiza. in syl. nup. char. 74. allegat 36. q. 1. c. 2. istit. de pub. iudi. §. item lex Iulia. iũcto. §. fin aũt. e. ti. quam secordiã demiror: quia illi tex. ꝓ nobis stãt & cõem errorẽ destruunt, dũ n. loquuntur de simplici stupro. excludũt oẽm vim: dũ aũt loquũtur de raptu, nõ requirunt vim vndiq;, sed sufficit vim fieri vel soli puellæ, vel solis parentibus vel vtrisq; porrò nullus est tex. qui reqrat abductionẽ de loco ad locum. nec minus, imò aliquanto plus peccat qui p vim intrat domum paternã, & corrumpit, quam qui rumpit, probat tex. in l. quod ait lex. ad leg. Iul. de adul.
e ¶ Exculpatio. Bar. in l. si quis in graui. §. si quis moriẽs, ad Syl. & ibi Io. Ign. Hippo. Marsil. sin. 22. & in prac. §. diligenter. nu. 200. adde Ale. inf. li. 6. consi. 124. ad fi. & li. 7. consi. 30. col. fin. vide tamen infra eo. lib. consi. 14.
f ¶ Voluntate. supra lib. 2. consi. 34. num. 15.
g ¶ Non valet. imò, valet vt dixi. sup. lib. 1. consi. lib. 97.
h ¶ Gerundiũ. dixi in consu. Paris. §. 3. glo. 2. nu. 2. §. 13. gloss. 7.
i ¶ Scholaris. Hipp. Marsil. not. 86. do. Andr. Tiraq. in con[...] Picto. in rubr. retracta. num. 77.

SVMMARIVM.

1 *Non ualet citatio ad domum, nisi facta perquisitione personæ.*
2 *Iudicis uerba intelliguntur secundum mentem iuris,*
3 *Præsumitur pro uerbis iudicijs, non apparitoris,*
7 *Relatio nuncij referentis se fecisse, ut supra in mandatis, ualet.*
8 *Nuncius si tantùm refert se citasse ad domum, non ualet eius relatio nisi dicat, solitæ habitationis.*
10 *Processus etiam possessorij non ualet sine litis contestatione.*
12 *Sententia lata in possessorio potest dici nulla, licet non possit appellari num. 15.*
13 *Sententiam nullam si quis dicat, & si qua est appellet, uidetur æquè principaliter deduci nullitas.*

CONSILIVM II.

CONSIDERATIS his de qbus in themate fit
mẽtio, & omisſis nõ necessarijs, puto dictũ pro-
cessum fuisse nullũ. ¶ Et in primis ex capite pri-
mæ citationis, à quo oẽs reliq ꝓcesſus depedẽt.
nã in prima citatione locũ tenẽs potestatis Re-
gij illã cõmisit fieri, in cõmisſione dixit, q, cõmittebat di-
ctos fratres de Curato citari p̃sonaliter vel ad domũ eorũ soli-
1 tæ habitationis. † q̃ verba. iure recipiũt hãc interp̃tationem, vt
nũcius debeat p quirere, vt eos p̃sonaliter in ciuitate inueniat,
& ipsis inuentis citet eos personaliter: & si nõ inueniuntur, q,
tunc talẽ primã citationẽ ad domũ solitæ habitationis faciat.
ita determinat Bar. & alij in l. 4. §. prætor. ff. de dam. infec. ma
ximè in versi. sed q̊d si iudex cõmisit sic, cites p̃sonaliter, vel ad
domũ & c. l. scire oportet. §. oportet. el primo. ff. de exc. tu. iun-
cto.

cto.§.pretor l.aut q̃ aliter.§.fortè.ff.de lib.agno. & in auth. de exhi.reis.§.si verò et quidã iurét. ¶ Et prima citatio facta non seruata forma inq̃sitionis personæ nõ valeret: vt plenè p Bar.
2 & alios in d.§.prætor, per iura suprà alleg. † vnde verba iudicis committentis alternatiuè citationẽ p dicta verba; debẽt in du
a bio interpretari secundum mẽtem iuris. [a] arg. c. causam. de re scr.in l.si stipulatus, in prin.ff.de vsur.& l.Gallus.§.quidam rectè. de lib. & posthu. Sed de iure prima citatio non põt fieri
b ad domum, nisi [b] prius facta perquisitione nõ sit repertus pso naliter in ciuitate, vt d.§. prætor. cum cõcor.suprà alleg. & cũ prædicta conclusione Bar.& aliorum in d.§.transeunt Ant. de But.& dom. Abb.in c.causam, de dolo & contu. ¶ Subdit tamen Bar.& alij in d.§.prætor. notabiliter, q̃ licèt prædicta verba iudicis ambigua ita interpretentur, tamẽ nõ sic esset in verbis nuncij, quæ oportet esse magis lata adeò, q̃d appareat ab eis perquisiuisse, an personaliter inuenire posset psonam citã-
3 dam: quia † licèt pro verbis iudicis psumitur quatenus natura verborũ prolatorũ est apta comprehendere: tamen non sic est in verbis nuncij: sicut etiam dicimus in teste, qui debet deponere non per omnia ius, sed factũ l.1.cũ ibi no.C.de vsu.l.sciẽdũ, cũ ibi no.per Bar.& alios.ff.de verb.obl.& ibi etiã Bart. in d.l.sciendum, dicit idẽ esse in nuncio referente quod in teste. ¶ Sed in proposito nostro nuncius retulit sub hac forma, videlicet se vigore prædicto iuisse ad domum dictorũ fratrum de Curato, & ibidẽ ad dictã domum copiã subscriptæ citationis dimisisse, & relaxasse, & omnes ipsos citasse: put supertus habuit in mãdatis; & ẽt alia fecisse ad quæ tenebatur vigore dictæ cõmisionis. ¶ Circa hanc relationẽ est bene aduertendũ: quia prima facie videretur, q̃ illa sic sufficiat: tamẽ si diligenter aduertatur, apparebit cõtrariũ stãte forma cõmisionis, put stat. & stãte decisione Bart. & aliorũ proximè allegata in d. §.prætor, quia licet dicta cõmisio facta alternatiuè q̃d citaret psonaliter, vel ad domum, absque eo quod in cõmissione diceretur si nõ poteris inuenire personaliter in ciuitate, cites ad domũ, procedat & recipiat illa cõmisio iudicis interpretationẽ & declarationẽ à iure, q̃ debeat intelligi secundũ formã iuris, scilicet q̃d cites personaliter, si eũ in ciuitate poteris inuenire: si aũt nõ poteris habere copiã, eũ cites ad domũ, vt dixi nõ obstante, q̃ alternatiua regulariter dicitur parere in certitudinẽ l.ptor.§.quod aũt.ff.de iniur.l.vbi aũt nõ apparet.§.qui illud ff.de verb.obli.tamen secus est in relatione nuncij: quia [illegible] illã esse clarã, & de ea iudicamus prout de dispositio[illegible] ita voluit Bar.& alij in locis, suprà alleg. ¶ Sed ita est [illegible] nũcius in dicta relatione nõ dicit se nõ inuenisse eos [illegible] & ,ppterea citasse ad domũ: sed dicit se citasse ad
4 fecisse [illegible] subdat q̃ citauit, prout habuit in mãdatis, &
1 † misio [illegible] quæ tenebatur; tamẽ hoc nõ † sufficit qa cõmũ, ergo [illegible] simpliciter q̃d citare psonaliter vel ad domũ, q̃ verba à [illegible] referre q̃ citauit personaliter vel ad donem iuridicã [illegible] lata nõ recipiunt illã interpretatiolenã tilla verba app[illegible]t verba iudicis, vt est dictũ: nec ẽt re
5 & omnia alia fecisse ad [illegible]latione, quæ sunt illa, videlicet, testis deponit super eo, [illegible]ebatur: quia dico, † q̃ sicut q̃n [illegible]terrogatus reddat rõnẽ dicti [illegible] iuris nõ probat: nisi ẽt nõ in se testis notitiã habuit de eo q[illegible]ò q̃ clare appareat q̃d ipnõ testis, vt no.Inn.& alij in c.cũ [illegible]tatur, alias est iudex, & in l.proprietatis C. de prob. & Bar. [illegible] de testi. & Cy. & Bal. de testib.& Bar.in tractatu de testi. & S[illegible]bẽtes in l.solã C. tractãdum.ver.quid ergo si quis petat, cu[illegible]r. de testi.§.nũc latione nũcij, vt no.Bar.& alij in d.§.prætor, [illegible] & idẽ est in re go attento in proposito nostro, q̃ illa cõmisio [illegible]iendũ.ertenẽtem, fuit facta per verba, q̃ per se non erant ap[illegible] locum sed accipiebãt suppletionem & interpretationem, à i[illegible] declaratũ est suprà, si nuncius refert simpliciter se fecisse ea [illegible] de tenebatur, seu obligabatur vigore dictæ cõmisionis ipse d[illegible] ponat per verba iuris qua tenetur seu obligatur esse l.1. ff. de re diui.instit.de obli.in prin.declarat Bar.in l.nõ solũ. §.quod obseruare, de iur.cal.circa vlt.col. dũ tractat de depositione, q̃
6 est iuris.vbi dicit. † q̃ obligatio est ius dispositũ, nõ ius disponẽs: dẽt ergo specificè quam ipse nuncius ad quẽ obligabatur, sed an perquisierit citare illos dictos fratres vel nõ: & adeò q̃ per verba sua appareret, q̃ ipse intellexit virtutẽ ipsius cõmissionis, virtus & interpretatio iurisperiti intelligitur, attẽto q̃ fuit facta per verba quæ egent suppletione iuris, vt est declaratũ. ¶ Et per hoc apparet non obstare, q̃ diceretur, q̃ cõtra pdicta facit id quod no.Bal.in l.properandũ. §.& si q̃d C. de iud.
7 vbi dixit: § † Pone q̃ iudex dixit nũcio, Cites Titiũ psonaliter si psonaliter eũ inueneris: alioqui ad domũ solitæ habitationis: & nuncius refert se dixisse, & fecisse oĩa q̃ habuerit in mãdatis, nec declarat an citauerit psonaliter vel ad domũ. dicit Bald. q̃ psumitur potius citasse eum domi q̃ personaliter: quia citatus personaliter non cõparendo, esset in vero dolo: sed citatus ad domũ, esset in culpa: vnde potius debet psumi culpa q̃ dolus: quia debemus psumere in mitiorẽ partem l.quoties.§.q dolo.ff.de proba.l.fi. pses.ff.de pœnis. Nam posito, q̃ illud dictum Bal, esset verũ, non obstat: quia in casu Bal.cõmisio iudicis fuit clara, & per verba q̃ absq; iuris interpretatione faciliter intelligebantur: quia iudex expresit q̃ eũ citaret personaliter, si eũ inueniret, aliàs ad domũ solitæ habitationis. meritò q̃n nuncius referret se fecisse q̃d habuit in mãdatis, nõ põt esse dubium q̃ nuncius nõ intellexerit effectũ verborũ iudicis: sed in casu nostro cõmisio iudicis sine iuris interpretatione vel suppletione non poterat à nũcio rectè intelligi: quia iudex nõ dixit quod citaret ad domũ, quæ verba per suppletionẽ iuris intelligũtur: Cites psonaliter, si poteris eius copiã habere: alias aũt ad domum: meritò oportebat q̃d nuncius referret p talia verba factũ quod appareat eũ intellexisse vim dictæ commisionis cum suppletione & interpretatione inter pdicta, q̃d quidẽ non apparet ex sua relatione, per quã appareat eum potius iudicare quã attestari, vel simpliciter ipsum factum referre. ¶ Alia ratione posset etiã fortasse dici dictam citationem esse nullã: quia, vt dixit Bar.in d.§.prætor, in versi. sed q̃d debet
8 nũcius referre, quẽ omnes ibi sequuntur, † nuncius q̃n refert se citasse ad domum debet subiungere hæc verba videlicet, solitæ habitationis. Sin aũt sine dictis verbis referat se citasse ad domum nõ valet dato q̃ dicat se nõ inuenisse personaliter, per d.§.prætor, in l.1.§.1.ff.de li. ag. ita etiã disponit statutũ Regij, vbi facta fuit citatio, scilicet q̃ si nõ inueniatur psonaliter, citetur ad domũ habitationis. sed dictus nũcius in dicta relatio ne dicit se vigore cõmisionis iuisse ad domum dictorum fratrum de Curato, & idẽ ad domum copiã supradictę citationis dimisisse: & omnes ipsos citasse &c. vt sup. recitaui. nõ autem addit in relatione se citasse ad domum habitationis ipsorum fratrũ. Potest etiam esse, q̃ eos citauit ad domũ ipsorũ fratrum, & tñ non erat domus habitationis ipsorũ, vt in effectu voluit Bar.& alij in d.§.1.hoc vltimum tñ non ita pono pro constanti. ¶ Et si aliqua qualitas in dicta citatione deficeret his, quæ referũtur per statutum Regium esset ẽt ex isto capite dicta cita
9 tio nulla ipso iure vt dictum statutum disponit. nã † quò ad dictã citationẽ, quæ Regij cõmissa & facta fuit, dẽt attendi statutum Regium, vt l.3.ad fi.ff.de test.& l.si.fundus.ff.de euic.l.2. C.quemadmo.test.ape.& l.1.& ibi no.Cy.post glo.C.de emãci.lib.& Cy.& Bar.& alij in l.cũctos populos, C.de sum. Trin. & Spe.in ti.de ferijs, in 2.parte.§.1.ver.sed pone, q̃ in loco, & Canonistæ in c. quod clericis, de fo. cõpe. & in rubr. extra de consue. cum si. ¶ Insuper alia euidenti ratione apparet, quod
10 processus est nullus, & sententia est nulla. † nam de substantia iudicij regulariter est litis contestatio, adeò q̃ eius omisio vitiat, no.glo. & doc. in l.prolatã C. de senten. & in c. de causis, de offic.deleg.& c.nos in quẽquam 2.q.1.sed in proposito nostro fuit processum ad diffinitiuã sñiam lite non contest. ergo sñia & processus redduntur nulli: cũ enim nunq̃ã dicto libello agentium fuerit responsum per reos conuẽtos: nõ posset dici q̃ lis fuerit contestata l. rem nõ nouã, C.de iudi.l.1.cum ibi no.de li.contest.&c. vnico, extra eo tit. ¶ Et dato quod in dicto iudicio fuerit intentatũ possessorium recuperandæ, scilicet remedium c.reintegranda 3.q.1.vel aliud remedium equipollens: † tñ etiã in tali possessorio requiritur litis contestatio [illegible] posit deueniri ad diffinitiuã, q̃n dirigitur contra certã personam, vt in casu nostro l. fi. C. per vim vel alio modo. & est bon[illegible]sus in c.2.& ibi notant docto.extra, vt li. non contest. Et tex.in properãdum, in prin.in vers.super possesione, iuncto ver.post[illegible] cõtest. C.de iudi.& no.doc.& Io. An.& alij in c.con-

c.consultationibus,de offi. deleg.& Bart.latè in l. naturaliter
§.nihil cõe.in 3.q.ff.de acqui.pos.& glos.& Bar.in l.1.C. si de-
momenta.posses.fuerit appellatũ.Et Bar.& Ang.in l.fi.C. qui
legitimam personam.Et Bal.in d.l.fi.C.si per vim vel alio mo
do,& in disputatione sua inci.Accusatus de vi turbatiua,circa
18.col.& Ang.in l.1.§.annum , post gloss.ff.de itiner. actuque
* priua.& Sali.in d.l.fi.vbi dicit q, excepto Gui.de Cu.doc.* cõ
muniter sequuntur quod in possessorio,& remedio dicti c.re
integranda. requirat litis cõtest.firmat expressè Archi. in d.c.
reintegrãda,vbi etiã refert ita tenuisse Gof.in ca.2.de offic. iu-
di.& aliquid ponit Bal.in l.oẽs populi.ff.de iusti. & iure. vbi
etiam allegat no.per Archid.in d.c.reintegranda,& per Bald.
in repetitio.l.incerti 13.q.C.de interdi. ¶ Debuisset igitur alia
†2 via contra dictos fratres de Curato seruari si fuerunt † contu-
maces.quia debuit procedi in contumaciã, non ad diffinitiuã
sentẽtiam cõdemnatoriã,vt factũ est:sed ad missionẽ in pos-
sessionem ex primo, & postea ex secundo decreto interueniẽ
te adiudicatione,vt p doctores in locis supra allegat. secundũ
ea quæ notãtur in l.si finita.§.Iulia.cũ si.ff.de dam.infe.¶ Sed
talẽ viã procedẽdi non sunt amplexi dicti agentes:ideò viam,
quã ipsi elegerunt.s.peueniẽdi ad diffinitiuã illa sibi pateat l.
si mulier.§.fin. ff. q, metus cau.& istud fundamentũ meo iu-
dicio est tutissimũ & clarũ p nullitate dictæ sententiæ,& ideo
dñs consultor requisitus ad consulendum per dictũ dñm po-
testatẽ tẽpore latæ sentẽtiæ , debuisset solũ cõsulere an esset p-
batum taliter qđ inspectis probationib. contra agentes rein-
tegrandos ad possessionẽ,& q, omittebat respõdere super or-
dine procedendi:quia super eo non erat requisitus , animad-
uertit omnino processum nõ posse sustinere , ita patet ex iam
11 dictis.¶ † Quantum aũt ad dubiũ quo quæritur,an possit di-
ci de nullitate dictæ sentẽtiæ latæ in possessorio de iure ciuili,
& an non possit appellari iuxta l.vnicã.C.si de momenta.pos.
fuerit app.de quo statim dicitur:tamen nõ reperitur prohibi-
tum dici de nullitate,& sic sumus in regula,quæ habet,qđ de
nullitate cuiuslibet sentẽtiæ regulariter dici põt l.1.post prin.
ff.de fer.l.1.ff.quæ senten.sine appel. rescin. l. si expressim. ff.
de appella.in cle.1.de re iudica. & vult expressè Bal.in dicta l.
vnica C.si de momenta.posses.fue.appellatũ.in pen. col. & l.
1.circa primam col.C.ne liceat tertio prouo.q, licèt simpliciter
appellatus non posset incidenter dicere de nullitate:quia ap-
pellatio etiam tacitè compræhendit nullitatem l.quædã mu-
lier.C.famil.ercis.& in l.Carmelia pia.ff.de iure patro. & ple-
nè in l.1.C.quando prouo.non est necesse. tamẽ principaliter
agendo de nullitate poterit dici nulla sententia lata in posses-
12 sorio.alleg.Clem.1.de re iud.¶ † Sed in vno posset esse dubiũ,
videlicet quid si appellatũ esset.secũdum quod magis cõmu-
niter fit. s.per hæc verba:dico sententiam nullam.& si qua est.
appello:an tunc procedat talis dictio nullitatis, & reperio q,
†3 solus † Sali.in d.l.vnica.C.si de momenta.pos.fuerit appel.te-
nuit q, non in casibus in quibus non potest appellari: quia in
hoc casu nõ videt̃ dictũ principaliter de nullitate:sed incidẽ-
ter. & non seorsum ab appellatione. ¶ Et dicit se ita tenuisse
in l.1.C.quando prouo.non est necesse.vbi voluit quãdo quis
comparet post latam sententiam,& dicit:dico sentẽtiam nul-
lã,& si qua est,appellatio.videor deducere appellationẽ prin-
cipaliter,& nullitatẽ incidenter.& ita dicit esse de mente glo.
in d.l.1.in fi.C.qñ prouo.quã dicit fortè nõ reperiri alibi.¶ Et
secundum eum non obstat si diceretur , q, imò iste principiat
à nullitate,& simpliciter,& purè & sic illam principalẽ & nõ
incidenter videtur facere:qa respondet , q, non sic principiat:
qa ex ordine intellect⁹ & tacita iuris dispositione hoc innuit,
in d.lege quædam mulier.& dicta l.Carmelia , & ideo nõ ex-
primit vt est expressum:ideo vitiat. l. non rectè. C.de fideius.
¶ Sed in hoc est aduertendũ: qa difficultas & veritas huius pas-
sus consistit in hoc scilicet an sit verum q, nullitas dicatur in-
cidenter deducta,qñ quis dicat sententiam nullã, & si qua est
appello.in quo Ang.in d.l.si expressim.ff.de appel.dicit quòd
dum ipse haberet talem quæstionem de facto Florentiæ, fu[...]
consultũ & iudicatũ q, nullitas nõ dicitur venire incider[...]
c sed principaliter,[c] & falsum diceret gl.in d.l.1.C.quan[...] pro
uo.& tamen dicit Ang.q, ipse non audet recedere ab [...]a gl.Ia.
But.in d.l.I.C.quando prouo.non est necesse.e[...] tenet cõ-
tra illam glo.& vult q, iudicatur principaliter nullitas. idem
videtur tenere Bar.in d.l.si expressim,circa.3.col.in ver.viden
dum est, an ex quibus casibus &c. inquantum dixit q, quan-
do nulla facta fuit mẽtio nullitatis in appellatione venit nul-
litas incidẽter:& sic vult q, vbi de illa fuit facta mentio in ap-
pellatione,q, tunc venit principaliter. Et Io.de Imol. in d.l.si
expressim,in 4.& 5.col.hoc expressè tenet, & dicit quod Bar.
ibi ita videtur tenere.& qđ ista pars sit verior probatur secun-
dum Io.de Imo.& moderniores ibi:quia ista sunt diuersa , &
separata scilicèt nullitas & iniquitas , & ideo videtur qđ ex q̊
vtraq; petitur,& æquè principaliter intelligatur deductũ. nã
vbi duo extrema copulantur p copulã vidẽtur ambo exprimi
principaliter,p id qđ legitur & no.in l.si cui.ff. de fun. instru.
& l.1.in fi.cum l.seq.& cum ibi not. per Bar.ff.de pec.leg.& q,
no.Bar. in l. Titiæ textores ff.de leg.I. ¶ Pro hoc etiam facit:
qa vbi est aliqua dispositio, quæ de sui natura aliquid include
bat si illud à disponente excluditur,amplius nõ inducitur,vt
in tex.in simili.in l.cũ ex filio.§.1.ff.de vulg.& pup.cũ ibi no.
& ideo licet in appellatione tacitè inducatur nullitas quando
de ea nõ est facta mentio.d.l.Carmelia : non tamẽ includitur
quando incidenter venit ad ipsam appellationẽ.Pro hoc vide
superius dicta p Io.de Imo.quia quãdo expressè dicit de nul-
litate,solum appellat in casu quo sñia sit aliqua:ergo non põt
dici q, in dicto casu veniat nullitas incidẽter ad appellationẽ,
ex quo non vult appellare inquantũ sñia est nulla,& respõdet
14 ad rõem allegatã p Sal. † licet expressio eorũ , q̃ tacitè insunt,
nihil operatur,illud verũ quando fit expressio eo modo quo
tacitè inerat:secus est qñ alio modo exprimatur q̃ inesset. l. si
ita legatũ.§.illi si nolet. ff. de legat. 1.l.3.§.filius. ff. de libe.&
posthu.¶ Sed isto casu exprimitur alio modo quod insit: quia
inerat incidenter; & nũc exprimitur principaliter ipsa nulli-
tas in appellatione:ideo nõ mirũ si aliud operatur. ¶ Non ob-
stat dum Saly.dicit q, licet non exprimatur nullitas , sed sim-
pliciter appelletur:intelligitur ex ordine intellect⁹ dicere nul
lam sententiam:& demũ iniquam.quia secundũ Io. de Imo.
in d.l.si expressim,hoc non est verum appellando & nihil di-
cendo de ipsa nullitate ; & videt̃ appellans per pri⁹ dicere nil
esse iudicatũ ratione iniquitatis ,& successiuè etiã non esse be
nè iudicatũ,qa contra ius.& sic per hoc dicere sñiam nullam:
vt colligi põt ex tex.d.l.Carmelia pia.& l.qdã mulier.¶ Qui-
nimò secundũ Io.de Imo.in d.l.si expressim , nõ posset dici
mens gl.in d.l.1.C.quando prouo.nõ est necesse , fuerit [...]
dicere cũ semp nullitas sit incidẽs quãdo est appellatũ [...]q:
ia appellationis sit principalis,ẽtsi in appellatiõe fue[...]s gl.
dico sentẽtiam nullã,& si qua est,appello.sed potius [...]ere vi-
velle dicere q, iudex pronuncians appellationẽ [...]iãs dixit:
det confirmare primã sñiam nullã ,maximè [...]n simpliciter
dico sñiam nullã:& si qua est appello. qui [...]pellationis est
appelletur,& nihil dicatur de nullitate c[...] causã nullitatis.
principalis,& nihilominus venit inci[...] adiecta dictio maxi
& ideo nõ sine ministerio in gl.pdi[...]a nullitas principaliter
mè. Hãc opinionẽ q, intellig[...]da & si qua est,appello.ap-
qñ dictum est,dico sententiã appel.in 43.col.ver.[...]statutũ
probat Bal.in addi.Spec.in [...]onis debeat mitti decimũ,&c.
& dicit quod in causã app[...]e appella. & ibi do.Abb.in pen.
& Ant.de But.in ca.dil[...] hæc pars videtur verior, & * color:
* col.tenet idem. ¶ E[...]uitandas cõmendarẽ q, si appellans
tamen ad oppositi[...]lauit,dicens,dico sñiam nullã, & si qua
modo prædicto,[...]cripturã p quam interpretetur . & declaret
est,appello:f[...]nẽ & nullitatis actionem,& declarãdo q, suæ
suam appel[...]it iure deducere nullitatẽ principaliter, in qui-
intentio [...]ententia esset aliqua.põt enim declarare talẽ suam
tatẽ a[...]nẽ appellãs vt libellans.l.si quis cũ intentione,cũ ibi
int[...]de iud.& no.in l.Pomponius scribit si frumentum.§.fi.
[...]de rei vendi.& verũ dicitur,q, in appellatione expressè nul-
litas deducitur principaliter. & sic redditur dubitatio sopita.
15 ¶ † Quantum autem est ad illud qđ quæritur,an potuerit ap-
pellari in terris imperij à dicta sententia lata super dicto pos-
* sessorio,* communior opinio dicit q, nõ,p d.l. vnicam. cũ ibi
no.& plenè in l.2.ff.de appel.reci.cũ concor.tamen dicit sin-
gulariter Bal.in l.post sñiam in 2.col.C.de sentẽ.& interlocu.
omnium

omniũ iudi. q. licèt non posfit appellari à sentẽtia lata in pos- †4 sessioro, nihilominus si iudex à quo detulit† appellationi, poterit appellans obtinere p ibi allegata per eum. igitur si iudex prædictus detulit appellationi, vel eam admisit, qd idẽ est. c. cũ appellationibus friuolis. §.1. de appella. in 6. c. sæpe. de appella. in antiquis poterit respectu iniquitatis sentẽtiæ probata iniustitia obtinere appellans. ¶ Tamen puto sibi fauorabilius esse dicere de nullitate, & super illa insistere stantibus his quæ supradicta sunt, & sic innouata pendẽte appellatione iudex suo officio reducit in pristinũ statum. l. chirographus. §.1. ff. de adminis t. tut. l.1. ff. nil innouari appel. pen. c. bonæ. de appel. ita iudex nullitatis eo tẽpore, quo pronuntiat sñiam fuisse nullá, põt reuocare omnia attẽtata ptextu sñiæ nullæ: ita inquit Bar. se putare in præ alleg. l.1. in vlt. col. C. qñ prouo. non est necesse. per l. absentẽ. C. de accu. & per c. ex insinuatione, de procurato. cũ ibi not. p Inno. & hoc expresse ibi firmat Io. de Imo. vbi reputat hoc esse notãdũ. s. in d. c. ex insinuatione. & no. Inn. in c. cũm olim. in gl. in vers. canonistę. circa prin. de dolo & contu. vt saltẽ habita victoria super nullitate, debet retractari iam facta executione sñię nullæ, & per Inno. in c. cũ in iure. de offi. dele. & per Bal. in l. tale pactũ. §. qui prouocauit. in 12. q. in repet. ff. de pact. & in auth. q̃ supplicatio. C. de precib. impe. offe. bene facit. l. si cum nulla. ff. de re iudi. & quod no. doc. in l.4. §. condemnatum. eo tit. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Iuris. inf. li.5. cõs.46. nu.3. Bal. Paul. l.1. C. de neg. ge. Bal. l.1. in fi. C. de fu. & li. in pen. l.3. col.1. C. si penden. appell. mors. Ancha. conf.6. in fi. Pau. conf.270. co.1. li.2. Ro. conf. 320. co.2. An. Tir. in consu. Pict. §.9. gl.2. n.44.

b ¶ Nisi. in hoc regno obseruamus q, valet citatio ad domicilium sine alia perquisitione personæ saluo q, non proceditur ad sententiam contumatiæ nisi sit saltem vna citatio facta ad personam, vel nisi constet quòd peruenit ad notitiam citati, vt quando semel per se vel per procuratorem super hoc comparuit in iudicio.

c ¶ Principaliter. Iasl. l.1. colum.3. de iusti. & iu. l. Titiæ textor. §.1. de leg.1. Deci. c. dilecto. in fi. de appell. Nicol. Eueral. in locis lega. lit. à natura copule. col.3. Fran. Rip. c.2. col.10. de rescrip. licèt Sal. sequitur Lanfran. repe. c. quoniam contra falsam. ver. interlocutoriæ & appel. nu.59. de probatiõibus.

SVMMARIVM.

...tio de euictione quem tenet, eum agentem repellit exceptio.
4 *...atio rei subiectæ restitutioni ignoranter facta valet.*
5 *...tia censetur iusta ex quacunque causa.*
6 *A... præsumitur scire testamentum patris, ... est filius, usque ad uires legitimæ seu quartæ tre-*

...NSILIVM. III.

VISO ... quond... causæ principalis inter Romanũ de Valdis ... & heredẽ p tertia parte Antonij ... niũ fratres ...restum, Matthæum & Anto- ... ser. Antonij, ta... quondã Naldi filij. quondã alia parte agentẽ, & Romanũ de ...redes ser. Antonij p vna ne septẽ petiarum terræ, quas posi... se defendẽtẽ occasio- fuerunt de bonis ser. Antonij, & quæ v...tus Romanus, quæ ...ctæ restitutioni fidei commisi contenti ...tur, erant subie- tonij prout latius narratur in libello dictor... dicti ser. An- quibus dicitur esse latã sententiã cõtra reũ, qui ...entium, pro las defensiones fecit, & à dicta sententia appella... ...ctu nul- nibus rectè consideratis, dico q, stantibus his quæ in ... Et om- buntur, & illis verificatis in causa appellationis prout ...rra- mum dicitur verificare posse: partes iudicis erant in pron... ciando malè iudicatum, & bene appellatum, & absoluẽdum esse Romanum à dicta petitione. ¶ Et considero primò q, inter cæteras petias terræ petitas, est vna petia terræ aratoriæ cariorum vndecim posita in fundo Meliamini, vbi dicitur filignati iuxta sextagnãte, & viã quæ fuit vendita pro Lanzeloto de Valdis patre dicti Romani, & cuius ser. Lanzeloti d. Romanus est hæres vniuersalis, & fuit vendita per dictos Gerardum & Valdum filios quondã dicti ser. Antonij, & etiam per Antonium filium quondam Bartholomæi filij secundi dicti ser. Anto. vt cõstat in instrumento rogato per notar. vnde probato q, dicta petia est illamet quæ fuit vendita ser. Lanceloto, & q, Romanus est hæres & filius ser. Lanceloti, & quòd Mat- †1 thæus, Amoretus, & Antonius fratres & filij quondam dicti Naldi agentes in præsenti iudicio fuerint hæredes† dicti Naldi sui patris: clarissimum est q, ipsi agentes non possunt ob- 1 tinere†: qa quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. l. vendicantem. ff. de euictionibus. & nemo potest venire cõtra cõtractum suũ, aut illius cuius ipse est hæres. l. post mort. ff. de adop. s. cum à matre C. de rei vend. l.2. C. si quid in frau. patr. ¶ Sed. d. Gerardus & hæredes dicti Naldi tenerentur de euictione dicto Romano: quia Gerardus & do. Nandus vendiderunt dictã rem ser. Lanceloto, cuius Romanus est hęres: ergo ei obstat exceptio, quem de euictione tenet actio &c. nec possunt venire cõtra contractũ suum, cuius sunt hæredes pdicti Matthæus Amoretus & Anton. & non possunt obtinere, prædicti agentes pro dicta petia terræ, in qbus dico obtinere non posse præfatos agentes, cum psertim dictus Romanus emit dictas sex petias Antonio quondam Bartholomæi filij dicti ser. Antonij de Valdis testatoris. constat duobus instrumẽtis rogatis per ser. Antonium quondã ser. Ioannis de Pilliciarijs. ¶ Et præsuppono q̃d probetur identitas rerum, id est q, dictæ sex petiæ terræ petiæ comprehendantur in rebus de scriptis in dictis duobus instrumentis, prout mihi 2 in facto psupponitur. † Nam attẽto q, Romanus in dicta bona q̃ emit nullam habuit, nec habuisse psumitur scientiam: quia in facto alieno psumitur ignorantia. l. fi. ff. pro suo. l. quod vulgo. ff. pro emptore. & ita etiã asseruit Romanus rñdendo positionibus actoris, & etiam attento q, dictus Anthonius Bartholomæi psumitur habere ignorantiam contentorũ in testõ aui, cuius fuit hęres nõ immeditatè, sed mediante psona Bartho. patris dicti Antonij, q Bartholomæus gessit se p hærede ser. Anto. parẽtis, vt narratur in libello agentiũ. Et cõstat q, ille qui efficit hęres ex testõ mediãte facto alterius psumitur ignorasse contenta in testõ. vt no. Bar. & alij in l. q Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. obl. in 4. q. versus fin. ibi. dũ allegat. l. fi. ff. pro suo. & † illud quod no. in. l. si res obligata. ff. de lega.1. ¶ † Sed ita est q, vbi res vniuersaliter & in gñe sunt subiectæ restitutioni fideicõmissariæ, valet particularis alienatio facta de aliquibus de dictis rebus, qñ fit ab ignorante fideicõmissum, & pretium venit tñ in restitutione fideicõmissi, vt est text. singularis in l. fi. * ff. de leg.2. p quem ibi ita* cõiter cõcludũt Dy. Cy. Bar. & alij scribẽtes, & not. Ray. in aut. res quæ, in prin. C. cõia de leg. vbi refert Dy. ẽt ita dixisse. Et ita no. Bar. & Sali. in l. fi. §. fin autem sub conditione. aliàs est in. §. sed quia C. cõmunia de leg. istud etiã voluit Ange. in d. l. fi. §. sed qa nostra. C. cõia de leg. vbi ẽt dicit q, debet esse cautus aduocatus actoris, vt semp deducat a [a] scientia alienantis, aliàs succumberet secundũ eũ. facit. l. veri°, cũ si. ff. de prob. sed dicti agentes nedũ non pbauerũt sed nec allegarũt scientiã dicti Antonij alienantis. ¶ Nec obstat si friuolè diceret q, text. in d. l. fi. ff. de le. 2. debet intelligi qñ illa ignorãtia pcessit à facto testatoris, q ab intestato instituit vxorẽ, hærede & in codicillis grauauit eã de restituẽdo hæreditatẽ p fideicommissum alteri post mortẽ ipsius vxoris. Nã si ignorans fideicõmissum sibi in codicillis iniunctũ, alienauit fundũ cõprehẽsum in fideicõmisso, valet alienatio, nec põt retractari postea p fideicõmissariũ: sed solũ põt petere fideicom- † missarius pretiũ ab hæredibus dictæ vxoris. ¶ † Quia rñdeo, & dico q, ratio pp quã ibi iurisconsultus se fundat, est generalis: patet ibi dũ dicit tex. Respondi pp iustã ignorantiã tam mulieris quã emptoris hæredẽ mulieris, vt fundus apud emptorẽ remaneat fideicõmissario pretiũ dare debere. Cum ergo ibi tex. fundat generaliter rationẽ suæ decisionis in ignorantia, se quit q, ibi est ignorãtia iusta. habet ẽt locũ alia ratio, quia ex ...õne legis colligitur mẽs legis. l. cũ mulier, & ibi no. Bar. solu. b ...ri. & ita generaliter & indistinctè in habẽte iustã [b] ignorãtia ...lligit cõiter ille text. p doc. in locis. suprà alle. cũ qbus transe... ẽt Fulg. & Pau. de Cast. in præalleg. l. fin. §. sed quia. ideo aũt ...n d. l. fi. in fi. ponderauit, q, testator in codicillis

fecera

fecerat substitutionem fideicommissariam: quia si per tale fideicommissum fuisset in testamento vxor instituta, cùm esset hæres extranea, nō potuisset ptendere ignorantiā illius fideicōmisi, qa extraneus post aditā hæreditatem sibi delatā ex testamento, psumitur habere scientiā contentorū in testamēto, vt no. in l. cum his. ff. de lib. lega. & in l. quidam ita. §. si quis filium. ff. ad Treb. & plenè no. Bar. in d. §. duo fratres. in 3. q. nō autē præsumitur scire cōtenta in codicillis. l. non est ferendus. ff. de trans. & in l. si seruū. §. si de illo. ff. de verb. obl. & istud est, quod voluit dicere Bald. in d. auth. res quæ. in princ. dum tractat de intellectu dictæ l. fi. §. fin. ¶ Poterit etiā pcurator Romani quò ad primā petiam terræ pdictā venditā patri Romani per dictos Gerardū, Naldum, & Antoniū allegare ignorantiam dictorū Gerardi & Naldi, q præsumunt ignorasse fidei-
5 cōmissum contentū in testamento paterno: † qa filius in potestate cùm fit illico suus patri, non psumitur habere scientiā contentorū in testō paterno, l. eius qui in prouincia. ff. si cert. pet. & no. Bar. in d. §. duo fratres. in 3. q. ¶ Et sic allegatur, q dictus Gerardus tempore mortis patris erat in patria potestate, put præsumitur nisi contrariū probetur, vt pbat tex. in l. si emancipati. in verbo, pbatum. C. de collat. quem text. ad hoc ibi ponderat Rapha. Fulg. & patet ex l. item in potestate. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. & no. Ang. in l. sed si de sua. per ibi no. per gl. ff. de acq. hære. & allegat pcurator, quòd pater dicti ser. Romani ignorauit dictū fideicōmissum, put de iure præsumitur, d. l. fi. ff. pro suo. & l. quoniam sororem. C. de iur. de-
6 libe. ¶ † Constat etiam vltra prædicta fundamenta, quòd dictus Antonius filius quondam Bartholomęi potuit alienare, quantū est pro legitima debita dicto Bartholomæo, & obtenta sibi Antonio tanquā hæredi dicti sui patris, quā habere debuit procurator, & sine aliquo onere. l. quoniā in prioribus. & l. ex tribus, cum ibi no. C. de inoff. testa. Et ideo commendo, quòd capituletur & pbetur, quòd dictus Antonius fuit hæres dicti Bartholomæi sui patris, & etiā esset vtile capitulare de viribus: & de valore dictæ hæreditatis, & dictarū petiarū terræ: & sic appareret in quantū ascendere potuerit legitima. d. Bar. ¶ Potuit etiam dictus Antonius Bartholomæi alienare dicta bona pro quarta Trebellianica sibi debita occasione fideicom. quia quando fideicommissum est conditionale, prout in casu nostro, potest detrahi nedum legitima, sed etiam Trebellianica, secundū conclusiones approbatas, vt in c. Raynutius. de test. & plenè no. in l. quanquā. C. ad legē Falcidiam. & in infinitis locis vulgaribus, & bona alienata debent in quartam Trebellianicā imputari. l. Marcellus. §. res quæ. & ibi plenè no. ff. ad Treb. & in l. filium quem habentē. C. famil. ercis.
7 ¶ † Itē etiā constat, q dicta bona potuissent alienari pro restitutione dotis dicti Bartholomæi, vel d. Antonij eius filij, pro constituendis dotibus filiabus eorū. aut p alimentis, si legitima portio debita iure naturæ dicto Bartholomæo nō sufficie-
* bat ad pdicta: vt sunt * communes conclusiones doctorum in præalle. aut. res quæ, & in corpore, vnde sumitur. & ista saltem ad abundantē cautelā possunt deduci & pbari, si ita veritas se habeat. ¶ Alio insuper fundamento ostēditur, q non possunt obtinere dicti agentes, qa ipsi bene se narrant esse hæredes in effectu dicti ser. Antonij pro duabus tantùm partib9 ex tribus partibus, p reliqua verò partē, pro qua hæres d. Bartholomæ9, & successiuè dictus Antonius eius filius dicunt non esse factā restitutionē fideicōmisi, re vel verbo, dictis agentibus: ergo in eos non sunt translatæ actiones ex vna parte illa tertia, cū nō transeat, nisi facta restitutione re vel verbo. l. facta. in prin. & l. restituta. ff. ad Treb. l. 1. ff. de fideic. hære. pe. ¶ Posset etiam referri in dubiū, an dictū fideicōmissum sortiatur effectū: qa testator in testō instituit tres suos filios, ser. Bartholomæum, Gerardū & Naldū, & fecit substitutionē hoc modo videlicet, q si aliqs dictorū filiorū qñcunq; decederet sine filijs masculis, & descendentib9, alios superuenientes eorū liberos masculorum descendentes sibi substituit: & sic voluit hæreditatem suā deuenire in lineā masculinā, &c. ista sunt in effectu verba testatoris, & clarū est, q nō euenit casus, q aliquis istorū filiorum nominatorū in testō decesserit sine filijs. posito autem q, testator illa verba videlicet, & sic voluit hæreditatē suā deuenire semper per lineā masculinā, videretur † voluisse grauare per fideicommissum filios filiorū decedentes sine liberis, non videretur q, tale fideicōmissum valeret: qa ex quo testator nihil reliquit filijs filiorū, [c] non videtur, quòd eos grauare potuerit: licet ab intestato succedāt patribus suis. l. si sic. §. 1. ff. de leg. 3. & l. ab eo. C. de fideicom. Et istā opinionē tenuerūt non nulli doctores magnæ authoritatis. ¶ Verùm, qa Bar. & quidam alij tenuerūt contrariū propter quod redditur passus ille dubius, vt per Bar. & alios. ff. de vul. & pupil. in l. Centurio, in ver. quæro vlterius, qd si testator dixerit sine filijs eorū filij. & ibi. d. l. si sic. & Bal. & Salic. in l. precibus, circa penul. col. C. de impub. & alijs substit. & Bald. in l. vnica. §. pro secundo. C. de cad. tollen. & in d. l. ab eo. & per Bar. in cons. 7. incip. Andreas &c. Non puto disputationē hìc esse necessariā, attento, quòd per alia media clarè cōstat de victoria dicti Romani, vt per supradicta ostensum satis extitit. ¶ Nō omittat etiā procurator Romani capitulare & pbare etiā possessionē Romani per annos 10. ante aliquā interruptionē præscriptionis, & allegetur titulus, & bona fides Romani, & pscriptio longi tempis, hoc dico etiā ad excludendos agentes, si dicere vellent, q ipsi tanquā hæredes p dictis duabus partib9 dicti ser. Antonij habēt iure proprio in dictis sex petijs terræ pro duabus partibus ex tribus: quamuis putandū sit, q dicti fratres, seu dictus Antonius Bartholomæi, & dicti Gerardus & Naldus debuerūt dicta bona hæreditaria diuidere, & in partem obuenerit dictæ petiæ terræ dicto Antonio, vel ei9 patri: & de hac diuisione apparet, satis esse, q possedisset dictus Antonius, vel eius pater, pro diuiso dictas petias terræ per spaciū 10. annorū scientibus & patientib9 dictis Gerardo & Naldo, ad hoc, vt induceretur
* pbatio diuisionis, vt no. gl. [d] singulariter, & magis * communiter ap pbata in l. pen. C. eo. tit. commu. diuid. Alex. de Imol.

ADDITIO.

a ¶ Deducat. Et probat. infra li. 5. cons. 180. 6. nu. 5. & in fi.

b ¶ Iustum. Ant. Corse. in fin. vers. Alienatio. & omnes ferè hoc tenent. ampliat. Alex. suprà, li. 2. cons. 184. in fi. & malè, vt ibi dixi, limitat. Pau. cons. 94. Clarū est in iure. li. 2. in subsidium: vt si venditor non esset soluendo. idem Alex. l. Marcellus. §. res quæ. co. 2. & 4. & ibi Ias. col. 1. in fi. C. communia de leg. Io. Bertr. tract. gabel. in 3. par. 8. partis prin. q. 32. Bert. cons. 23. Ex themate. col. 15. nu. 67. libr. 1. adde Cor. consil. 233. lib. 4. Ias. l. eius. §. fi. col. 2. si cert. pet. Decius cons. 236. col. 5.

c ¶ Filiorum. suprà, li. 1. cons. 105. num. 4.

d ¶ Gl. suprà, lib. 2. cons. 92.

SVMMARIVM.

2 *Qualitercunq; verbum, facit locum esse euictioni.*

4 *Ecclesia non restituit receptum pretium alienationis nullæ, nisi constet in rem eius versam. & num. 8.*

6 *Administrator hospitalis non potest res eius pro se emere.*

CONSILIVM IIII.

VISO processu inter Ioannē de Bigatijs agētem, & vniuersitatē hominū S. Mariæ de Massa se defendentē. ¶ Res admodùm est euidēs ex multiplici capite ad fauorē vniuersitatis, vt mihi videtur, ideo nō expedit multis medijs cōprobare: vnde paucioribus absoluā id, qd dicturus sum: agit namq; Ioannes contra dictā vniuersitatē de euictione domus, quam à dicta vniuersitate pro pretio librarū centum emerat: & petit condemnari vniuersitatem ad dandū & soluendū ipsi Ioanni dictam domum tanquā sibi euictam à iudice ablatā, vel ad dandū sibi pretium librarū centum, & alias libras centū pro suis damnis & interesse, vnde videndū est, an competat dicto Ioanni ius agendi de euictione, nisi quando per sententiā res
1 est euicta & facta executio in ipsa re. † & sic non sufficit sententiā esse latā super euictione, nisi etiā facta sit executio. tex. est in l. habere licere. ff. de euic. & l. si qs seruum, in princ. cum ibi no. ff. de act. emp. & l. qui rem. C. de euict. & no. gl. mag. in l. atqui natura. §. cū me absente. & ibi Bar. ff. de neg. gest. Sed posito q, per sententiā euicta fuisset domus pdicta dicto Ioanni, de quo infrà pximè dicetur, cùm non appareat in processu factā fuisse executionē dictæ sententiæ, seu Ioannam desijsse posidere virtute dictæ euictionis, ergo si non apparet, non compe-

competit actio de euictione: nec quia ſibi res vendita non fu-
iſſet dictæ vniuerſitatis, tñ non tenetur vniuerſitas ẽt actione
ex empto dicto emptori: niſi vniuerſitas ſciens rem eſſe aliena
doloſè vendidiſſet domũ emptori ignorãti rem eſſe alienam.
tex. eſt in l. ſeruus quẽ. §. fi. ff. de act. empt. ¶ Et per hoc appa-
ret quòd non oportet inſiſtere, an de euictione agere poſsit d.
Ioannes, eò, quia ſibi in dicto inſtrumento venditionis fuit
a ꝓmiſſum de euictione quocunq; & qualitercunq; res euin-
ceretur, pp quæ verba voluit gl. no. in l. cũ pœna. ff. de arbi. &
Bal. & Ioan. de Imo. in l. ſi domus. §. de euictione. ff. de leg. 1.
& Bal. in l. ſi dictũ. §. ſi compromiſero, in lectura antiqua. ff.
2 de euictio. † quod licèt regulariter, ſi emptor ſup lite ſibi mo-
ta de re empta fecerit compromiſſum ſpontè, & per ſententiã
arbitri fuerit ſibi res euicta, non poſsit agere de euictione. vt
in d. §. ſi cõpromiſero, & plenè no. per gl. in c. fi. de em. & ven.
tamen vbi adiecta ſunt illa verba, in ꝓmiſsione de euictione
a qualitercunq;, [a] vel quocunq; res euinceretur, poteſt agi etiã
re euicta per ſententiã arbitri. ¶ Nam poſito, quòd iſtud eſſet
de iure verum: tñ in caſu noſtro eſt ſuperuacua iſta dubitatio:
quia nõ apparet, quòd emptor habuerit neceſſe reſtituere do-
mum vigore ſentẽtiæ. ſeu arbitramẽti ꝓ dicta domo. & ſic aut
nulla ſibi poteſt cõpetere actio, l. ſi cũ venditio. §. ſi ſecundus.
& ibi Iac. But. ff. de euict. bene facit. d. l. habere licere. maximè
cùm dictus Io. omnẽ ſuã intentionẽ in libello fundet in ipſa
euictione ſecuta, & ex ipſa agat; & conſtat, quòd nunq̃ ex ea
agi poteſt, niſi re euicta & reſtituta, vt dictũ eſt ſuprà. ¶ Fortius
dico, quòd etiã dato, quod dictus Io. aliquid ſoluiſſet in præ-
dicta domo virtute dicti arbitramenti: tñ non conſtat ex ipſo
arbitramento in quantũ fuerit cõdemnatus Io. pro dicta do-
mo non poteſt Io. quantitatẽ aliquã pecuniæ limitatẽ & præ-
cisè petere. Nam arbitratores cõdemnauerũt Io. in libris cen-
tum dandis authori aduerſariorũ ſuorũ pro omni iure, quòd
dictus tutor dicto nomine tutorio haberet, tam in domo prę-
dicta, q̃ in vna petia terræ, quã etiã in tota hæreditate Iacobi
curatoris: & condemnauit dictum curatorẽ ad dandũ & red-
dendũ etiã pro dictis libris centum dicto Ioanni omnia iura
ipſi tutori competẽtia in hæreditate d. Iacobi curatoris. Cùm
ergo non appareat, quantũ fuerit condemnatus Ioannes pro
illa petia terræ, & quantũ valeant iura illa hæreditatis Iacobi,
quæ ſibi cedenda erant: non poteſt in aliqua certa quantitate
obtinere Ioannes: qa debuit præcisè & clarè ꝓbare, quantum
fuerit ſibi euictũ ratione domꝰ, vt no. gl. in l. quæ libertis. §. fi.
ff. de euict. Bene facit q̊d no. gl. in l. ex falſis. C. de tranſ. in ver.
Venio ad ſecundã partẽ gl. & c. Ang. in l. debitoribus. ff. de re
3 iud. ¶ † Pro hoc quia probatio debet eſſe clara, & concludens
aliàs non reuelat. c. in pñtia, ff. de proba. l. Pomponius ſcribit
frumentũ. §. fi. cum ſim. ff. de rei vendic. ſed de aliquo damno
vel intereſſe non probauit Ioannes: ergo etiam in alijs libris
centum petitis pro damnis, vel intereſſe non poteſt obtinere:
qa ſuper talibꝰ ſñia debet ferri certa. l. 2, cum ibi no. C. de ſent.
quæ ſine cert. quanti. & no. l. 1. C. de ſen. quæ pro eo q̊d intereſt
4 & in §. curare. inſti. de actio. ¶ Confirmo prædicta, † quia quo
ties cõtractus venditionis factꝰ ſup re eccleſiaſtica vel alicuiꝰ
pij loci non valet, tunc eccleſia vel pius locus non tenetur ad
reſtitutionem pretij, ſi non apparet pretiũ eſſe conuerſum in
b eius vtilitatẽ. [b] vt not. gl. & † doct. in auth. qui res iam dictas.
†1 C. de ſacroſan. eccl. & no. Iaco. But. Bal. & Sal. in l. iubemus. §.
ſanè. eo. tit. & Pau. de Leaza. in clem. 2. de reb. eccleſ. non alie.
doc. in c. ad audientiã. & in c. ſi qs pſbyter. de reb. eccl. nõ alie.
& Bal. in l. ſi prædiũ. C. de præd. mino. ¶ Quod autem fuerit
conuerſum in vtilitatem dicti pij loci ſanctæ Mariæ, hoc non
eſt probatum ſaltem per duos teſtes concludenter hoc depo-
nentes: nec in hoc ſtandum eſſet confeſsioni adminiſtratoris
dicti pij loci, quamuis in cõtractu tales adminiſtratores con-
feſsi pecuniam eſſe conuerſam in vtilitatem ipſius pij loci. &
no. Arch. 10. q. 2. in c. hoc ius porrectum. & Gul. de Cu. & Bal.
in auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. eccl. & doct. maximè
An. de But. & Ioan. de Imo. in c. 1. de depoſi. faciunt not. per
Bart. & alios, in l. ciuitas. ad fi. ff. ſi cert. pet. & bene facit lex ſi
fortè. cum ibi no. per Bar. ff. de caſtr. pecu. & q̊d not. in l. ſi do-
na. C. de colla. & quod no. Io. And. in add. Specu. in tit. de reb.
eccl. nõ alie. ſub rubrica. ¶ Quòd autẽ dictus contractꝰ aliena-
5 tionis non valuerit, patet: † q̃a in alienatione rerum immobi-
lium cuiuslibet hoſpitalis, vel alterius pij loci, requiruntur
ſolennitates, ſicut in alienatione rerum eccleſiaſticarum. no.
Bal. in d. auth. hoc ius porrectũ, ꝑ tex. in §. nos igitur, in auth.
de non alie. Exp̃ſsius no. hoc Io. And. dom. Ant. de Butr. Io. de
Imo. & do. Abb. Moder. in c. nulli. de reb. eccleſ. non alien. &
Paul. de Leaza. & alij poſt eum. in Cle. qa contingit. §. illud.
de relig. domi. & no. Ang. in repe. l. 1. C. de fid. inſtr. & iure ha-
ſtæ fiſca. li. 10. in 11. col. ¶ Sed ita eſt quòd in dictis alienationi-
bus requiritur conſenſus epiſcopi. 12. q. 2. abbatis. & no. doct.
in c. 1. de his, quæ fiunt à præla. & Spec. in tit. de emp. & vend.
§. nun dicendum. de alienat. rerum minorum. ver. cæterùm.
cum ſi. ¶ † Sed ita eſt, quòd epiſcopꝰ cõſenſit alienationes di-
ctorũ bonorũ poſſe fieri per dom. Caſmã capellanum vniuer-
ſitatis, & ſocietatis dictorum, & per Maſſarium, ac etiam per
Conſulem dictæ vniuerſitatis, quorum nomine prædicta fa-
cta fuerat ſupplicatio Epiſcopo ꝓ obtinenda licentia, vt nar-
ratur in conceſsione dictæ licentiæ, & q̊d fuerit cõceſſa dictis
omnibus ſimul, patet, maximè ex verbis licẽtiæ prædictæ ibi,
dum dicitur, de veſtris cæterorumq; virorum dictæ ſocietatis
probitate, prudentia, & legalitate confidentes. per quæ verba
dicit alibi Inn. q̊d videtur electa induſtria perſonæ, vt ipſe no.
in c. fi. de offi. deleg. Sed ita eſt, quòd in dicta venditione do-
mus nõ interuenit Conſul, vt patet ex inſtrumento; ergo non
ſeruata forma mandati, actus eſt nullus. c. ſi cui. de elect. li. 6.
c. cum dilecta, de reſcri. l. diligenter. ff. manda. Nec etiã obſta-
ret, ſi diceret, quòd d. Ioannes tpe quo emit, eſſet Conſul: dico
6 quòd ipſe debuiſſet ſe abſtinere ab emendo: qa † cum ad eum
c ſpectaret adminiſtratio, [c] & alienatio rerũ pij loci, non pote-
rat ꝓ ſe emere, vt not. gl. Cy. & omnes in auth. quibuſcũq;. C.
de ſacroſ. eccl. & legitur & no. in Cle. fi. de reb. eccl. non alien.
cum concor. ibi in gl. & per Bal. in l. ſi cum ipſe. C. de cõtrah.
emp. ¶ Et per hoc etiã apparet nõ obſtare id q̊d deponũt teſtes
actoris ad ꝓbandũ, q̊d de conſuetudine eſt, quòd Maſſarius &
Conſul faciũt dictas alienationes: qa (vt dixi) in alienatione,
de qua tractat̃, nõ interuenit Conſul. ¶ Quinimò etiã de tali
cõſuetudine longi tpis, ſaltẽ p dictos teſtes ↄcludenter depo-
nentes, vt euidentiſsimè colligit̃ ex inſpectione, nõ interue-
nit cõſenſus omniũ dictorũ hominũ, vel ſaltem maioris par-
tis cum vocatione duarũ partiũ vt requiritur. c. cùm omnes.
cum ibi no. de conſt. c. 1. de his, q̃ fi. à maio. par. capi. & ibi no. l.
nulli. & l. planè. ff. q̊d cuiuſ. vniuerſ. nomi. & l. 3. ff. de decre. ab
ord. facien. ¶ Et q̊d iſta non fuerunt ſeruata, patet ex inſtru-
mento venditionis iunctis reſponſionibus factis per dictum
Ioannem decimæ quartæ, & decimæ quintæ poſitionibus di-
ctæ vniuerſitatis: nec concludenter contrariũ deponunt teſtes
7 actoris. ¶ † Quinimò teſtes dicunt, quòd licentia vendendi
data fuit Maſſario & Conſuli, ergo Maſſarius ſine Conſule
non potuit actũ gerere. c. cauſam matrimonij. de offi. deleg. l.
ſi vnus. §. fi. cum l. ſequente. ff. de arbi. l. Pompo. ff. de re iud.
meritò ergo ipſemet Ioannes reſpondendo vltimæ poſitioni
vniuerſitatis, fatetur, quòd dicti homines dictæ ſocietatis oc-
caſione dictæ venditionis non tenentur ipſi Ioanni in aliquo.
¶ Et licèt ipſe conetur poſtea in proceſſu reuocare dictam re-
ſponſionem tanquã erroneam, & ad probationem vtatur in-
ſtrumento dictæ venditionis; tamen ex inſpectione dicti in-
ſtrumenti non apparet de errore: imò potius contrariũ certè
8 ſtantibus defectibus, de quibus ſuprà. ¶ † Accedit, qa quan-
do res immobilis venditur ab aliquo pio loco ſeu eccleſia, vt
ex venditione dictæ rei aliquid vtile fiat ꝓ ipſo pio loco non
d poteſt emptor agere ex dicto contractu, niſi ꝓbet, [d] quòd pe-
†2 cunia fuerit † conuerſa in illam cauſam, pro qua fuerat facta
venditio: ita nota. Inn. & Ant. de Bu. & alij in c. 1. de depoſito.
& Bal. & Salyc. in dict. authentica, hoc ius porrectũ, per illud,
quod ibi habetur: ſed nõ eſt ſufficienter ꝓbatum, q̊d pretium
dictæ domꝰ fuerit ↄuerſum in cauſas expreſſas in licentia Epi-
ſcopi, ſeu in inſtrumẽto dictæ vẽditionis: ergo &c. Ex quibus
concludo partes domini iudicantis eſſe in abſoluendo ꝓcu-
ratorem dicti Conſulis. Marſarij. & hominum dictæ vniuer-
ſitatis, & victum victori in expenſis condemnare. iuxta l. pro-
perandum. §. ſin autem alterutra. C. de iudic. capit. finem liti-
bus, cum ibi nota, de dolo & contumacia. Alex. de Imol.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶ Qualitercunq;. Alex.l.1.col.pen.so.ma.infrà lib.6.conf.152.
nu.5.Bal.Imo.& alij d.l.si domus.§.de euictione Soci.l. qui-
dam relegatus.col.2.de reb.du.Cur.Iunior,cons.1.nu.2. Lu-
do.de Goza.cons.1.nu.19.
b ¶ Vtilitatem. Licèt & adhuc in pœnam admitti dicat Iaco. de
Are. in d.auth. qui res. nos seruamus omninò pretium resti-
tuendum eo ipso,quòd cõtractũ est cum habente legitimam
administrationem.
c ¶ Administratio. Secùs autem in ipso principali prælato.Pan.
cons.41.col.3.lib.1.Car.cons.34.in fi.Cur.in tract.feu. part.2.
q.7.Vdalri.Zas.tra.feu.part.5.consti.5. Franc. Rip. tractat.de
pest.fol.104.Alex.de præsump.reg.1.præsum.29.nu.5.
d ¶ Probet. Non est verum,nec seruatur.

CASVS ET EPITOME.

Hieronymus instituit Ioannem filiũ suum, cui sine filijs
decedenti substituit Bartholomæum & Petrum testa-
toris fratres,& eorũ filios in stirpes: quo casu aduenien-
te voluit,quòd tota hæreditas sua deueniat ad Bartholomæũ,
& Petrum,vt dictũ est,modò Ioannes succeßit patri suo: de-
inde deceßit Bartholomeus relictis Gasparino & Gerardo fi-
lijs.decedit etiã Petrus relictis Cilia & Iacoba nepotibus ex
Andrea filio præmortuo. Nouißimè deceßit Ioannes sine fi-
lijs,& dicti Gasparinus & Gerardus occupauerũt bona quon
dam Hieronymi. Quæritur an Cilia & Iacoba poßint ex sub-
stititutione petere dimidiũ dictorũ bonorum: & si sic,an dicti
Gasparinus & Gerardus hæredes Ioannis ab intestato poßint
deducere Trebellianicam,& quòd ius competat dictis nepti-
bus,stante statuto, q̃ deficientibus filijs & nepotibus, & fra-
tribus defunctę personæ ab intestato,succedant patrui carna-
les,& eorũ filij in stirpem,& non in capita,decidit Alex. in fi.
nu.17.quòd in dicto statuto appellatione filiorũ non veniunt
nepotes, ne nimium corrigatur ius cõmune. Et sic dictæ ne-
ptes nullum habent ius in succeßione intestati dicti Ioannis,
sed decidit nu.3.quòd dictæ neptes possunt ex dicta fideicom
missaria substitutione,in qua appellatione filiorum veniunt
nepotes & neptes,petere dimidiã bonorum dicti Hieronymi
testatoris, sine vlla detractione Trebellianicæ,tanquã tacitè
per illa verba,tota hæreditas,prohibitæ.nu.14.Et rectè loqui-
tur,nisi in hoc vltimo de tacita prohibitione Trebellianicæ.

CONSILIVM V.

CIRCA primum dubium videretur prima consi-
deratione dicendũ dictas Ciliam & Iacobam ad
dictam substitutionem non admitti. Nã ex iuris
dispositione,constat eas nõ venire,nã ius substi-
tutionis q̃d residebat in persona Petri nõ trans-
mittitur de iure ad hæredẽ si decedat substitutus antequã eue-
niat casus substitutionis,prout accidit in proposito per mortẽ
Petri decedentis,adhuc Ioanne superstite.l. si ex plurib. ff. de
suis & legitimis.& l. qui liberis. §. hæc verba. de vulg. & pup.
¶ Constat etiam videri, quòd ex dispositione Hieronymi te-
statoris non sunt vocatæ dicta Cilia & Iacoba, q̃m substituit
testator tantùm Bartholomæum & Petrum, & eorum filios,
1 & de nepotibus nullam mentionem fecit, † ergo appellatio-
ne filiorum non debent comprehendi nepotes in testamen-
tis.l.quod si nepotes.de testa.tute.inst.qui dari tuto. possunt.
§.fi.& expreßiùs in l.Gallus.in prin. iuncto. §. instituens. de
libe.& posthu.vbi institutio facta de filio, non porrigitur ad
nepotes.& not.Ray.& And.de Pisis,in l. liberorum. de verb.
sign.& etiam ibi refert Bart.in 3.col.& idem videtur etiam te-
nere Bald.& Imol.in §.instituens.& respondent ad l. Lucius.
§.de hære.insti.quæ videtur facere cõtra,quod ideo ibi appel-
latione filiorũ comprehenduntur nepotes,ne aliàs extraneus
substitutus præferatur agnationi defuncti, quod videtur esse
de mente testatoris.l.cùm acutißimi. C. de fideicom. l. gene-
raliter.§.cùm autẽ.de insti.& substi. ¶ Et idem videtur tenuis-
se Franciscus Accur.vt refert Bal.in d.§.instituens. vbi inquit
q̃d Fran.Accur.consultus super tali quæstione: Quidam insti-
tuerat fratrem suum hæredem suum,& si decederet frater sine
liberis,substituerat filios Iordani sibi hæredes. Iordanus non
habuit filios viuentes, sed nepotes, quærebat, an nepotes ad-
mitterentur ad succeßionem? & concludebat Franciscus Ac-
cur. quod aut ista substitutio fit ab ascendente, & cõtinentur
nepotes, secus si ab alio: facit ratio d.l.cùm accutißimi. sed ista
substitutio non fuit facta ab ascendente dicti Petri, & dictarũ
2 Ciliæ & Iacobæ,ergo &c. ¶ † Pro ista etiam facit, quia secun-
dum communem vsum loquendi appellatione filiorũ, non
intelliguntur nepotes,vt no.in d.§.fin.insti.qui da. tuto. pos.
& not.Iac.But.in prima consti. fforum. vt refert Ant. de Butr.
in prin.Decretalium,in 1.col.& not.Bal.in repetitio.l. in suis
de libe.& posthu.in fin. Communis autem vsus loquendi in
vltimis voluntatibus, & in omnibus dispositionibus præua-
a let. ¶ Sed præmißis non obstantibus cõtrariam [a] sententiam
de iure puto veriorem. Primò, per tex. in d.l. Lucius. in ver. fi-
lios, iuncto verbo eius liberos. de hæred. instit. Nec obstat re-
sponsio Bal. quod ideo illud sit, ne videatur testator extraneos
prætulisse descendentibus ex fratre: quia hæc responsio non
3 vendicat sibi locũ in proposito nostro, † nam in d. l. Lucius.
ideo nepotes excludunt substitutũ: quia ibi eadẽ ratione, qua
testator prętulit extraneis substitutũ fratrem, & eius filios: ea-
dem ratione videtur etiã voluisse præferre nepotes: sed ita est
in proposito, quia eadẽ ratione qua testator prætulit in dimi-
dia Petrum & eius filios Bartholomæo & eius filijs, eadẽ ra-
tione videtur prętulisse nepotes Petri in dicta dimidia. & hęc
ratio probatur in d.l.cũ acutißimi. & ibi expreßè gl. 2. quæ di-
xit, q̃ eadem ratione, qua testator prætulit filium fideicõmis-
sario, eadẽ ratione videtur prætulisse alios descendentes ex fi-
4 lio. ¶ † Et illud esset verum, si fideicõmissarius, vel substitutus
esset, etiã de descendentibus testatoris, vel pariter coniũctus,
vt in casu nostro: quia adhuc etiã locũ habet illud, q̃d dicitur
in l.cùm acutißimi. gl. est quę subtiliter hoc probat in l.1.C.de
don.cau.mort.quã ad hoc inducit, & reputat singularẽ Imol.
& Rom.in l.si cui.ff.de do.cau.& idem.no.Iaco.But.in l.3. C.
de inoff.testa.& Bald.in d. l. cùm acutißimi. & est casus, licet
ipsi non allegent in l.cũ auus, de condit.& demonst. ¶ Vnde
in proposito nostro dato q̃ per exclusionẽ Ciliæ & Iacobæ totũ
ius veniret consolidandũ in filios Bartholomæi, qui erat fra-
ter testatoris: tamen eadẽ ratione qua prætulit testator in di-
midia Petrum, & eius filios Bartholomæo, & eius filijs, eadẽ
ratione videtur prætulisse & nepotes Petri vt probaui. Et sic re-
sponsio Bal. potius facit pro ista parte inducẽdo, & fortifican-
do vt suprà bene facit, q̃d statim dicam secũdũ Petrũ & And.
de Pisis. ¶ Nec ad hoc obstat, si diceretur: testator in dimidia
bene prætulit Petrum & eius filios masculos, per q̃s conserua-
tur agnatio & familia, non per fœminas. l. pnũciatio. §. fami-
liæ. ff. de ver. sig. instit. de legi. agn. succes. ergo nõ videtur præ-
tulisse neptes Bartholomæo, & eius filijs masculis: q̃a respon-
deo, & apertè q̃ nullo modo nõ obstat: quia testator prætulit
5 Petrũ, & eius filios, † per quæ verba testator videtur sensisse
non solum de masculis, sed etiã fœminis, vt est casus in l. si ita
sit scriptũ filiabus. de leg. 2. in l. si quis ita dederit, de testa. tute.
in l. quisquis. mihi. de ver. sig. si enim noluisset comprehendi
fœminas dixisset filios masculos. l.1. §. sin autẽ ad deficientis.
C. de cad. tol. c. ad audientiã, de deci. ¶ Istud idẽ videtur tene-
re quòad propositũ nostrũ Pet. & And. de Pisis, vt refert Cyn. &
6 Bal. in d. §. instituens. volentes, † q̃ vbi est facta mẽtio ab ho-
mine de filio, q̃n aliàs sequeretur aliq̃d inhumanum, & con-
tra naturã eius, q̃ aliàs esse non debet, q̃ tunc appellatione fi-
liorũ veniunt nepotes, per l. vxorem. §. concubinæ de leg. 3. &
l. liberorum. vers. sed & Papinianus. de verb. sig. sed non est du
bium q̃ inhumanum esset hãc inæqualitatẽ seruari inter de-
scendentes fratrum dicti testatoris pariter substitutorũ: nam
dicit tex. in l. fi. C. quorum bonorũ, q̃ lex naturæ defert suc-
7 ceßionẽ agnatis. † Et in dubio de mẽte testatoris esse præsumi-
tur, q̃ inter successores suos sibi pariter coniunctos æqualitas
omnino seruetur, vt probatur in l. fi. C. cõia vtriusq. iudi. Iniquũ
ergo esset si per talem interpretationem auferretur dictis Iac.
& Ciliæ hæreditas, vel succeßio, quã lex naturæ talib. deferre
consueuit. & in dubio testator videtur secundũ iuris disposi-
tionẽ voluisse testari, & secundũ q̃d succeßio de iure defere-
batur inter hæredes suos. vt no. Bal. in l. hæredes mei. §. cũ ita
ad Treb. probatur in l. Gallus. §. q̃dã rectè, de libe. & posth. secũdũ
vnam lecturã. & no. Bar. in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. de ope.
liberto.

liberto. ¶ Sed de iure.d.Iacoba & Cilia vnà cum filijs Bartho
b lomæi pariter admittebantur: quia Iacoba & Cilia ſuccedũt b
in locum patris ſui, qui erat pater in gradu cum filijs. d. Bar-
tholomæi, vt in l.1.§.ſed & ſi quis.ff.de ſuis & legi.hær.& inſt.
de hæredi.quæ ab inteſta.§.cum filius & authen.poſt fratres,
8 de legiti.hær.¶ † Præterea iſta opinionem q indiſtinctè teſta-
ter vocando ꝑ modũ diſpoſitionis filios videtur etiam com-
prehendere nepotes, tenuit Bar.in d.l.liberorũ.in 3. col. & in
d.§.inſtituẽs, & pro hoc etiam allegat.l.filij.& l.iuſtæ.de ver.
ſig.& l.2.cã gl.de verb.ſig.vbi appellatione filij dicũtur nepo
tes cõtineri: ergo cur nõ dicendũ hoc habere locũ in vltimis vo
lũtatib.in quib.lata fit interpretatio.l.in teſtamẽtis, de reg.iu.
c.cũ dilecti.de donatio.cũ dicta opi. Bar. concordat formali-
ter Ant.de Butr.in c.in quibuſdam, de pœnis: & Pet.de Anch.
in cle.1.de bapti.& Imol.in d.l.Lucius.in fine 1.col.¶ Fortius
9 dixit Imo.in d.§.inſtituens.quod tenẽdo opinionẽ, † q appel
latione filij in teſtamentis non cõprehendatur nepos, tamen
illud fallit qñ diſpoſitio facta de filio non eſt collata in tẽpus
præſens, ſed in futurũ euentũ: vero ſimiliter erat dubiũ, an tũc
extaret fili⁹, an verò nepos, vel alij inferiores: nã tunc veroſi-
mile eſt teſtatorẽ latè accepiſſe verbũ, filijs præſertim cũ veroſi
militer ꝑ affectionẽ debeat præſumi fuiſſe teſtatoris erga ne-
potes ſi extarẽt filijs mortuis. & ita dixit ſe intelligere hoc ca-
ſũ.d.l.Lucius.¶ Et ex hoc infert.q̊d ſi teſtator inſtituit fratrem
ſuũ, & ſi decederet ſine filijs, ſubſtituit filios Sempronij, dece-
dentib.filijs Sempronij relictis nepotib. añ cauſam ſubſtitu-
tionis eueniẽtẽ idẽ ſit, & ſic ibi in ſpecie decidit formaliter ca-
ſum noſtrũ.¶ Nunc ad allegata in cõtrariũ reſpõdeo, & primò
nõ ob.tex.in l.ſi ex plurib.de ſuis & leg.quia fateor quod Ia-
coba & Cilia non admittantur ad ſubſtitutionẽ tanq̃ hæredes
Petri, ſed tanq̃ neptes vocatæ expreſsè à teſtatore, vt ſuperius
10 probaui.¶ † Nõ obl.l.q̊d ſi nepotes, de teſta.tute.cũ ſi.quia re-
ſpondeo prout reſpondet Bart.in d.l.liberorũ. & Ant.de But.
in c.in quibuſdã. & Petr.de Anch.in d.cle.1.de bap.q ideo ibi
tutor datus filijs nõ videtur dat⁹ eſſe nepotibus: qa licèt illa ꝓ
uiſio ex parte filij contineret fauorẽ & cõmodũ, tamẽ ex par-
te tutoris.qui datur inuitus continet grauamen & onus, & li
cèt datio tutoris non extendatur ad nepotes, hoc eſt eis leue
præiudiciũ: quia ꝓuidebitur eis de tutore legitimo vel dati-
uo.& iſtã ſolutionẽ etiã ſenſit gl.in d.l.iuſta.¶ Nõ ob.tex.in d.
l.Gall⁹, in prin.iũcto.§.inſtituens, qa reſpondetur ſecundum
Bar.ibi q illa lex loquitur qñ filius fuit inſtitut⁹ nominatim:
vt inſtituo filiũ meũ, tũc nõ eſt dubiũ q̊d nõ cõtinetur nepos.
l.ſi qs ita.& ibi not.de teſta.tutel.¶ Quinimò tex.potius facit
ꝓ opinione, q̊d appellatione filij contineatur nepos, dum ibi
probatur, q inſtitutio facta de nepote cõprehendit ꝓnepotẽ
ſecundũ vnũ intellectũ, quẽ ibi proſequitur Bar.¶. Nõ obſtãt
opiniones Pet.& And.de Piſis & Imo.qa dato q̊d illę opinio-
nes veræ eſſent, quæ non ſunt, vt ſuperius oſtendi: tamẽ quan
tũ ad caſum noſtrũ opiniones eorũ inferũt, q̊d appellatione fi
lij cõprehẽdatur nepos in caſib.q̊s ſupra retuli.¶ Poſtremò nõ
obſtat id quod dicebatur de communi vſi loquendi: quia re-
ſpondeo pluribus modis.& primò ex his q̃ dixit egregiè Bal.
11 in l.lege.ad fi.C.de legi.hære.vbi dicit † q̊d de cõi vſu loquen-
di vulgares appellant illũ nepotem, qui eſt filius fratris.¶ Vn-
de ſecundũ Bal.ſermones prolatos in vulgari debemus inter-
pretari ſecundum cõem vſum loquẽdi: ſermones prolatos in
literali ſermone, debemus interpretari ſecundũ artẽ literarũ:
id eſt, ſecundũ cõem modũ loquendi literaliter, nõ autẽ ſecũ-
dũ cõem vſum loquendi vulgariter, allegat not.per Cy.in l.ſi
cũ ante.de don.ante nup.ſed iſta verba de q̊rũ interpretatione
quæritur, ſunt in latino ſcripta à notario: ergo non debent in-
telligi ſecundũ communẽ vſum loquendi.¶ Bene facit quod
not.Bar.in l.ſi quis filiabus.de teſta.tut.& in l.quid eorum, in
prin.de leg.3.& in l.liberorum.in vlt.col.de verb.ſig.vbi vo-
luit in propoſito noſtro, q̊d ſi hæc dictio, filius, vel liberi, repe-
ritur ſcripta à notario in inſtrumento vel contractu in latino
nõ debent interpretari ſecundũ q̊d intelligũt idiotæ & vulga-
gares: ſed ſecundũ iuris interpretationẽ, allegat no.in l.1.C.de
vſuris.& in §.vt ſcriptũ, inſti.de inutil.ſtipulatio.quia præſu-
mendũ eſt q̊d notarius appoſuerit verba, quæ ſecundum iuris
interpretationẽ adaptãtur ad mentem & voluntatẽ teſtatoris
vel contrahentium ſecundum Bar.vbi ſupra.Idem eſt de men
te Bal.in c.1.in princ.de ſucceſsio.feu.¶ Item reſpondeo quod
ille communis vſus loquendi, & eſt, & poteſt eſſe quod in ali-
quib.locis viget talis vſus loquendi, & in aliquib.non.de om
nib.autem locis non potuit habere notitiam Accurſius, qui in
d.§.fi.inſti.qui teſta.tut.da.poſſ.dicit quod ita ſe habet com-
12 munis vſus loquendi. † nam eorum quæ facti alieni & remo-
ti ſunt quilibet præſumitur habere ignorantiam.c.1.de cõſtit.
in 6.c.cum in tua.qui matrimo.accuſa.poſſ. Prætereà ſi ita eſ-
ſet, ſequeretur quod pro conſtãti præſuppõnẽdum eſſet vbiq;
vigere communem vſum loquendi; ergo fruſtrà Bart.& do-
cto.in d.l.liberorum, & alij in l.maximum vitium.C.de libe.
præteri.cũ infinitis concordãtijs diſputant, an ſtatuta & aliæ
diſpoſitiones facientes mentionem de filijs comprehendant
nepotes, & ſic ſuperuacua eſſet hæc examinatio: quia certum
13 eſſet q̊d non, † cũ omnes diſpoſitiones recipiãt interpretatio-
nes à cõi vſu loquendi.l.Labeo.& ibi Bar.de ſupel.leg.l.libro
rũ.§.q̊d tamen Caſsius.de leg.3.c.ex literis, de ſponſa.& tamẽ
Bar.in d.l.liberorum, habuit memoriam de tali communi vſu
loquendi, & intelligendi verba illa, filios talis, &c. in latino
ꝓlata à notarijs & peritis interpretabantur, & intelligebantur
tẽpore teſtamenti ſecundũ cõem vſum loquendi, & antea per
longum tempus de liberis primi gradus tantũ ſecundũ quod
14 declarat Bar.in d.l.Labeo.non obſtabit † dictis Iacobæ & Ci-
ſiæ aliàs allegatus vſus loquendi.¶ Circa ſecundũ dubiũ præ-
ſuppono q̊d non eſt locus detractioni Trebellianicæ ꝑꝑ illa
verba appoſita in teſtamento, videlicet, voluit q̊d tota ſua hæ-
reditas ꝑueniret ad ſupraſcriptos Bartholomæum & Petrum.
c Nã illud verbũ, tota c hæreditas excludit detractionẽ Trebel-
lianicæ: qa ita ex verbis cõiecturatur fuiſſe de mẽte teſtatoris:
vt no.Bar.in l.Cẽturio, de vul.& pup.dũ tractat de effectu ſub
ſtitutionis cõpẽdioſę factę ꝑ verba cõia: argu.l.in teſtamento.
C.de teſt.mili.& l.Iul.de leg.3.in prin.Et cũ hac opinione cõ-
cordat ẽt Ang.& Imo.in d.l.Centurio.& in l.precibus, in vlti.
col.C.de impub.& alijs ſubſtitutio.& Bald.in d.l.precibus, in
ver.procedo vlterius, & c.vbi etiam pro hoc allegat gl.optimã
in l.decem.ff.de fidei.li.& in ver.tota.& ſequitur Ang.in d.l.
decẽ.q dixit ad hoc eã eſſe ſingularẽ.idẽ videtur velle Bal.in l.
fi.C, ad l.Fal.in ver.q̊d ſi hæres &c.& idẽ ibi ſentit Cyn.¶ Pro
quo bene facit tex.in illa l.fi.ad legẽ Fal.in ver.in te.& tex.in
l.2.§.ad filiorũ.C.qñ & qui.quar.pars debe.li.x.& l.ſi poſt miſ
ſionẽ in verbo, plena legata.ff.ad l.Fal.& in aut.de hær.& fal.
§.ſi vero expreſsim, ver.nõ aũt.Idẽ cõſuluit Bar.in conſ.incip.
In q.ꝓpoſita viſo pũcto ipſius q.& diligẽter inſpecto.& conſ.
incip.Bar.Rufoli.& in conſ.incip.B.fecit teſtamentum, & ita
ẽt.cõſuluit Ang.in conſ.125.incip.Hoc eſt teſtm̃ Petri, & dicit
de hoc eſſe tex.ſingularẽ in d.l.decem in fi.¶ Bene facit q̊d no.
15 Ang.in l.dãni.§ cũ parietẽ.de dã.infe.vbi dicit ꝑ illũ tex.† q̊d
ſi marit⁹ qui lucratur partem dotis ex forma ſtatuti, muliere
prædecedente in matrimonio ſine liberis, ꝓmiſit reſtituere
hæredib.mulieris dotẽ: q̊d intelligitur ꝓmiſiſſe ſecundũ for-
mã ſtatuti.ſ.detracta picta parte, ſec⁹ ſi ꝓmiſiſſet totã reddere,
q etiã no.Imo.ibi, & in l.ſi patronus.ff.de dõ.idẽ tenuit Ray.
in l.poſt dotem ſolu.matri.allegat not.ꝑ docto.in d.l.fi.C.ad
* legem Fal, & iſta videtur magis * communis ſententia.¶ Nec
obſtat.q nonnulli contrarium teneant ſe fundantes per l.1.§.
in de Neratius, & l.qui totam, & l.ita bene.§.totam, ad Treb.
& l.Lucius.§.hæres inſtitutus, & l.ſi hæres ab eod.§.totam ad
Treb.& l.ſi qs ad declinandã, in prin.C.de epiſ.& cle.quia re-
ſpõdeo, q illa iura loquuntur ſecundũ diſpoſitionẽ iuris anti
qui: quo iure teſtator ꝓhibere nõ poterat detractionem Tre-
16 bellianicæ: † ſed hodie ſecundum magis * cõem opi.ꝓhibere
* d põt per authenticã, ſed cùm teſtator.C.ad l.Fal.& no.glo.in
d aut.de hær.& fal.§.ſi verò expreſsim, & gl.inſti.de fideic.hær.
§.ſed quia, & Cy.in d.aut.ſed cùm teſtator, & idem tenet ibi
Bal.Bar.& Ang.in l.Marcellus, in prin.ad Treb.per tex.in d.l
Marcellus, in prin.in ver.q aut.& idem tenet Bal.in l.filium
quẽ habẽtẽ.C.fa.Herciſ.& Ang.in d.§.ſi verò expreſsim.Sed
propterea q̊d iſte, cui facta eſt ſubſtitutio, eſt filius teſtatoris,
† noluí cõſulere ſuper hoc ſecũdo dubio: quia nõ põt tunc † te-
ſtator prohibere detrahi Trebellianicam: licèt aliàs prohibe-
re poſsit, vt eſt ſolennis deciſio Bald.in l.iubemus, per illum
tex.

17 tex.C.ad Treb.† Itē,an dictū statutū cōprehēdat nepotem,
videtur in terminis decidere Bal.q; sic,in l.quib⁹.C.de secun.
nup.&alij in varijs locis,tamē contrariū teneo,attento q; isto
casu de iure cōmuni Cilia & Iacoba nō repræsentant personá
patris sui:qa nunquam filius repræsentat personam patris,ni-
si quando venit ad successionē aui vel patrui:in aut.de hæred.
ab intestato.§.reliquum.in auth.post fratres. &ibi Bart. C.de
suis & legit.& statutum debet interpretari: vt quantò minus
potest,lædat ius commune,&c.vt in terminis nostris firmant
doct.maximè Imol.in §.de viro.cum simili.in l.si verò. ff.sol.
mat.Et ita vt superiùs scriptum est, dico & consulo ego Alex.

ADDITIO.

a ¶ Contrariam.Et bene licet suprà,lib.1.cons.1.contrariū con-
suluerit,& malè, vt ibi dixi.
b ¶ Succedunt.Errat,q̊a cū nō sint filiæ, sed neptes,non fratris,
sed patrui defuncti Io.nullo modo ad eius successionē venire
possunt:sed excludūtur à filijs Barth.q sunt ꝓximiores in gra-
du,etiāsi Io. mortuus fuisset ante patrem suum:& ageretur de
successione intestati Hiero. quia priuilegium repræsentatio-
nis in linea collaterali non est datum, nisi filijs aut filiab. fra-
trum defuncti tantùm:non autē nepotib.tex.in nouel.const.
118.§.id aut priuilegij vulgò.in aut.de hære.ab intesta.§.si igi-
tur.ver.hmōi priuilegium.Sed hoc corrigit in fi. huius consi.
c ¶ Tota.Idē Alex.l.Centurio.co.24.in fi.de vul.& pup.& latè
tuet̄ Ant.Cor.tra.de pot.reg.q.73.in 2.dubio, sed hoc est cōtra
tex.l.qui totam.ad Treb.cū alijs allegatis, per Ro. cons. 32. in
fi.cons.75.cons.79.vbi contrariū tenet & melius, qa nō est ve-
risimile testatōrē velle iuri cōi derogare,vel hæredē suū legali
auxilio priuare p verba gñalia.hanc etiā partē tenet Soc.cons.
14.col.fi.li.1.Alb.l.raptores.nu.3.C.de epis.& cle.Bal.Sali.l.1.
C.de fru.& li.expen.Ias.cons.83.col.9.li.1. Bert. cons.37. Visis
li.1.& ita sentit And. Tiraq.in consu.Pict.tit.retra.§.15.glos.1.
nu.7.nec sibi aduersat̄ in l.si vnquá.per totū.C.de reuo.do.qa
ibi loqtur allegādo.Adde no.infrà l.5.cs.133.inf.l.6.cs.201.n.5.
d ¶ Prohibere,suprà,li.1.cons.67.

SVMMARIVM.

1 *Locus & tempus in libello exprimi debent in interdicto,vnde vi, sed secus in c,reintegranda,quod non infamat,nu.2.*
3 *Virtus clausulæ non se restringens.num.7.*
4 *Cap.reintegranda,competit etiam laicis: & in eo satis est probare de antiquiore possessore,num.5.*
6 *Spoliatio ex possessione ꝓbatur, nisi recens posses.sit titulata.nu. 9.*
11 *Spoliatorem spoliare non licet ex interuallo.*
12 *Spoliatus ante omnia restituendus.nu.13.*
14 *Possessio per negligentiam perditur minori spacio decem annorum.*
15 *Possideri quando dicatur iure familiaritatis.*
17 *Remedium ca.redintegranda,an detur contra titulo possidentem.*
19 *Emphyteuta per non solutionem ipso iure priuatur.*
20 *Sententia non requiritur nisi ad executionem.*
21 *Citatio non requiritur in actu pendente à mera voluntate.*

CONSILIVM VI.

CIRCA processum causæ vertentis inter genero-
sam d.Rengardiā filiā olim nobilis viri Philippi
Matthæi de Accomanducijs de Vrbino agentē:
& magnificā dñam Elisabetá filiá quondá no-
bilis viri,d.Guido.Pauli de Accomáducijs præ-
dictis,& vxorē magnifici comitis Vgolini de Bandis se defen
dentē.Primò discutiendū est,an libellus & petitio dictæ do.
Rengardæ ꝓcedat non obstantib.nonnullis in contrariū op-
positis.¶ Secundò principaliter erit videndū, posito q; libel-
lus ꝓcedat,An in meritis causæ opportunè fundata sit inten-
tio agentis,adeò,q; non obstantibus probationib⁹ partis, de-
beat ꝓcedi ad condemnationē iuxta formá contentorum in
petitione agentis. ¶ Circa primū principale videndū est,an
ꝓcedat libellus in possessorio recuperandę: quamuis in eo nō
sit appositus mensis spoliationis. ¶ Secundò, an remediū in-
1 tentatū competere possit agenti. ¶ † Quò ad primum videret̄
dicendū,q; libellus non ꝓcedat:qa videmus,q; iudicium quo
agit̄ ad recuperandá possessionē,qua actor per vim se spolia-
tum esse dicit,appellatur famosum: qa efficitur infamis saltē
infamia facti.l.honori.&l.licet.ff.de obsequijs,& ibi notat̄.l.
1.§.interdictū hoc quia.ff.de vi & vi arma.& not.gl.in l.neq;.
eo.ti.& ideo tunc quando intentatur remediū famosum, etiā
si ciuiliter agatur,reqritur expressio loci & tpis, sicut quando
criminaliter agitur.l.item exigit.ff.de dolo.l.prętor edixit,in
principio.ff.de iniurijs.& ibi Bart. dicit non referre an ꝓdu-
cat infamiá iuris an facti,& in c.tuæ.de ꝓcura.& not. Bart.in
l.edita.C.de edendo.& in l.ꝓcuratorē.ff.de obseq.& expressè
†1 in libello,in quo intentatur interdictū † vnde vi, notat Bart.
in l.1.§.siue autem.ff.de vi & vi armata. ¶ Tamen hoc nō ob-
stante,dico contrariū esse de iure verius: maximè ex infrascri-
ptis.Et primò,qa ex forma decreti in omnibus causis ꝓcedi-
tur summariè,& de plano sine strepitu & figura iudicij: quo
casu omnis solennitas iuris positiui intelligitur esse reiecta
legitur & notatur in cle.sępe de verb.sig.& not.Bart.in extra-
uag.ad reprimendá.in ver.sine figura. cum sim. Sed q; requi-
ratur insertio mēsis,est solennitas inducta à iure positiuo, nō
à iure naturali vel gentium,vt l.libellorū.in prin. ff. de accus.
& in d.l.prætor edixit. ¶ Accedit ad huius confirmationem
id quod in rescripto principis continetur:Nam princeps com
mittit iustitiá fieri summariè visa veritate.& dicit Ant. de Bu.
in c.2.de iu.cal.q; quádo causa cōmittitur cognoscenda & ter-
minanda de veritate & æquitate,q; excluduntur solennitates
rigorosæ iuris positiui per illū tex. & q; plus important dicta
verba, quàm quando cōmittitur, q; causa cognoscatur sum-
2 mariè,& de plano,sine strepitu & figura iudicij. ¶ † Secundò
respondeo,q; non est intentatū interdictū vnde vi, quod pro-
duxit infamiá saltem facti, vt dixi, sed est intentatū remediū
proditum ex canone reintegranda,3.q,1. q̊d enumeratur in-
ter remedia quæ infamant:imò cùm dicatur condictio ex le-
ge seu canone prædicto oriri,vt no.gl.& doct. in d. c. cùm ad
sedem,in ver.interdictum.de resti.spo.& Arch.in d. c. reinte-
granda.& Anto.de Butr.in c.solitæ.in fi.§.antiquos. de restit.
spol.& patet in l.1.cum ibi no.ff.de cond. ex l. & conditiones
intentatæ non infamant.l.cessat.ff.de act.& obl. ergo nec ista
3 condictio ex d.canone tendit ad infamandū. ¶ † Tertiò re-
spondeo,q; d.dña Rengarda in libello non se restringit ad spo
liationē factá p vim,q̊d patet ex clausula illa apposita in libel
lo.s.non astringens se ad ꝓbandū nō necessaria:iuxta no. per
Io.And.in c.licet causam,de proba.per Bart.in l.diuus.ff.de re
iud.& in l.circa.ff.de proba.& Ba.in l.ꝓpter litem.§.1. per il-
lum tex. ff. de excu. tut.& in l.certi condictio.§. qm̄. ff.si cert.
pet.& Ang.in l.edita.suprà,de eden.& Io. de Imo.in l. si cum
nulla.ff.de re iud.& doct.in c.2.de rescrip.cum simil. ¶ Et ex-
pressè actor ante litē contest.detraxit dictá qualitatē violen-
tiæ,imò etiá dictæ agenti cōpetit condictio ex dicto canone,
etiá dato,q; interuenerit violenta spoliatio: vt patet ex illo c.
reintegranda.& no.doc.in c.sæpe. & in c. cùm ad sedē. de re-
stit.spol.Inno.in c.post electionē. de conces. præb. & dicetur
infrà. ¶ Ergo saltem ꝓcedit libellus, quatenus pōt in eo com-
prehendi deductū esse,q; d.Rengarda ceciderit sine iusta cau-
sa à possessione,quæ peruenerit ad dictū d. Guid. Paulum,&
ad dictam dñam Elisabetam absq; violētia: & quia tunc abs-
que dubio non venit irroganda infamia. ¶ Posset etiá dici,q;
secundū aliquos non sit vera illa opinio, quæ habet, q; quan-
do agitur ciuiliter actione famosa debeat inseri locus & tem-
pus,tamē quia hæc disputatio non est necessaria ad prædicta,
4 ideo circa eam non insisto. ¶ † Capio secundū dubium,an re-
medium intentatum possit competere dictæ agenti? & vide-
retur prima facie dicendū, q; non: qa videtur q; condictio ex
canone reintegranda, non competat laicis & agentibus pro
a rebus ꝓfanis.[a] vt videtur sentire.gl.in d.c.cùm ad sedē.in ver.
interdictū.& ibi Io.Calde.& quidam Moderni : nam cum il-
le tex.loquatur in rebus ecclesiarū vel ecclesiasticarum perso-
narum,nō licet extendere ad alias personas: quia personæ ec-
clesiasticæ sunt magis fauorabiles,& magis priuilegiatæ.c. 2.
de dolo & contuma.c.1.de cleri.coniug. in 6.cum ibi not. per
Io.An. ¶ Tamen contrarium tenet Bart. in l. si coloni.C.de
agr.& cens.referens ita velle Io.An. in d. c. cùm ad sedem.sed
voluit allegare no.per eum in c.sæpe.post Inno. ibi: & ita etiā
tenet Ant.de Bu.in d.c.cùm ad sedem:quia quantū ad ꝓposi-
tum,videtur esse eadem ratio vtroq; casu.s.non tendens ad fi-
nem corrigendi peccatum: ideo secundū eum etiam in foro
ciuili seruari debet,per no.in regula,possessor. de reg.iur.li.6.
ita

ita ēt consuluit Ang. in cōs. 157. inci. In quæstione prędicta ver tēte inter cōe, & etiā Lud. Ro. in l. rē q̄ nobis. ff. de acq. pos. ¶ Et dicit Io. de Imo. q̄ prima opinio secūdū eū * cōiter tenetur, & seruatur: & ideo dicit q̄, illa seruaretur in practica per l. minimè. ff. de legi. & ita sępenumero seruari vidi. & ita ēt p̄ clarissimū do. aduocatū dñæ Rengardæ affirmatur esse stylū, & obseruantiā in loco: ideo ab hm̄oi stylo nō est discedēdū. l. fi. C. de iniurijs, & ibi Ang. c. sicut. de re iud. & ibi Ant. de But. c. ex insinuatione, de app. c. ex literis de const. no. Cy. in l. 2. C. quę sit lon. consue. & Bal. in l. fi. eod. tit. & in l. de quib. in 10. col. ff. de legi. & Io. And. & alij post eum in c. fi. de consue. ¶. Circa secundū principale dubiū, scilicet an in meritis causę opportunè sit fundata intentio agentis, adeò q̄d non obstantib. p̄bationib. partis aduersæ debeat p̄cedi ad cōdemnationē & restitutionē possessionis rerum petitarum in libello r̄ndeo q̄d sic,
5 saluis his quæ infrà dicam. ¶ † Et ad hoc ostendendum p̄suppono q̄, ad hoc, vt habeat locum remediū dicti c. reintegrāda, satis est [b] p̄bare possessionem antiquiorem agentis, & possessionem postea ad alium p̄uenisse absq; eo q̄d aliter p̄baretur de vlla spoliatione, vel violentia saltem quādo antiquior possessor posidebat bona fide, vt in proposito nostro nisi p̄bетur q̄d antiquior possessor iustè possessionem amiserit, ita concludit Inn. & alij * cōiter post eū in dicto c. sæpe. & est de mente Inno. in d. c. post electionem, & idē tenet Lapus allegatione, 52. inci. Lætatus sum &c. & dn̄s Abbas in c. si diligenti, de præscri. & in d. c. cum ad sedem. Plus dicit Ant. de But. in d. c. sępe, & Lud. Rom. in d. l. rem quæ nobis, q̄d etiā cōpeteret malæ fidei possessori p̄pter generalitatē dicti c. reintegrāda. ¶ Sed in p̄posito nostro est p̄batū p̄ multos testes, q̄, antequā dñа Elisabeta posideret, possesserat p̄ multos años ipsa dñа Rēgarda, & etiam Philippus cuius ipsa est filia & hæres, vt de filiatione & existētia hæredis fatetur dñа Elisabetha r̄ndendo positionib. & apparet possessionem postea p̄uenisse ad dñam Elisabethā, & ad eum à quo ipsa dñа Elisabeta causam habere dicit, id est, dn̄um Guidum Paulum, & etiam apparet q̄, Philippus, & dicta dñа Rengarda possederunt cum titulo, scilicet inuestituræ ab ecclesia seu monasterio sancti Thomæ, alias sancti Amati in solio Pisau. diœcesis, vt constat ex plurib. inuestituris mihi exhibitis, ex quib. titulis p̄sumitur bona fides, vt l. pen. C. de euict. & plenè no. in c. si diligenti. de præscrip. & per doct. in l. Celsus. cum si. ff. de vsuca. ergo satis fundata & p̄bata est inten
6 tio dñæ Rengardæ. ¶ † Quinimò posito q̄, requireretur p̄bari spoliationem, tamen satis dicitur p̄batum de spoliatione eò ipso q̄, apparet de antiquiori possessione dñæ Rengardæ, & patris sui, & de iuniori possessione dictæ dñæ Elisabetæ. Nam satis dicitur per hoc apparere de spoliatione re ipsa. ita inquit notabiliter Bal. In l. pen. in vlt. col. C. si à nō compe. iud. alleg. l. si colo. supra allegatam. ¶ Nec est necesse p̄bare de violentia, licèt de ea non sit facta mentio in libello, quia in libello fuit
7 adiecta dicta † clausula non astringens &c. quæ operatur, vt non teneatur p̄bare omnia deducta in libello, sed sufficiat p̄bare quantum est necessarium p̄ victoria, vt dixi. suprà & propterea non est opportunum insistere, vtrū potuerit dicta qualitas inserta in libello detrahi per actorem p̄ut de tracta fuit: quia etiam posito q̄, non potuisset detrahi, tamen sufficit probasse dicta. ¶ Hoc etiam cōprobatur ex virtute alterius clausulæ positæ in dicto libello, dū in eo dicitur, petens dictus p̄curator dicto nomine in p̄dictis sibi ius & iustitiam ministrari,
8 non tantummodò p̄dicto, † sed omni alio meliori modo, &c. quæ est multum vtilis clausula ad sustinēdū libellū, & interpretandum eo modo q̄ fauorabilius pōt iuuari intentio actoris, vt p̄ Ant. de But. in c. literæ, de dilatio. & in ca. examinata, de iudicijs, & p̄ Bald. in l. vinum. ff. si certum petatur, bene faciunt no. p̄ doct. in c. 2. de ordi. cog. cum si. ¶ Non obstat prædictis si diceretur, q̄d imò antiquior fuit possessio dñi Guido Pauli, quam fuerit possessio Philippi & dñæ Rengardæ, vt p̄bari videtur p̄ testes p̄ductos p̄ parte dictæ dñæ Elisabetæ, & p̄ consequens non videtur, q̄d dñа Rengarda & Philippus potuerit dici bonæ fidei possessores. l. fin. C. vnde vi. & no. Bar. in d. l. Celsus, circa pen. col. in ver. sed qualiter p̄babitur &c. facit q̄d habetur in c. licet causam, de p̄batio. & q̄d not. doct. in l. 1. C. vti posid. & p̄pterea videretur, q̄, non debet obtinere dñа Rengarda in remedio d. c. reintegranda, saltem tenendo q̄d tale remedium non cōpetat malæ fidei possessori, vt sub dubio
9 fortè dixit Io. de Imo. in d. c. sæpe. † quia respondeo q̄d posset dici, q̄d iunior possessor p̄sumeretur in mala fide quò ad antiquiorem possessorem, quando iunior possessor possedisset sine titulo, secus si cum titulo, vt d. l. pen. & no. Bar. in d. l. Celsus, cum si. posito q̄, Guido Paulus possedisset ante dñam Rengardam, tamen dñа Rēgarda, & Philippus eius pater possederunt postea cum titulo concessionis in emphyteusim: & ideo
c fuerunt in bona fide. ¶ Præterea, etiam malæ fidei [c] possessori
†.2 † cōpetit dictum remediū secundū dn̄m Ant. de But. & Rom. vt dixi suprà, & pro eis facit id quod habetur in c. in literis, de
10 restitution. spol. & id quod dicam statim in responsione. † Secundò respondeo quod dn̄s Guido Paulus cecidit à possessione & ab vtili dominio culpa sua, vel authoris sui: quia cessauit soluere canonem debitum pro debitis reb. emphyteuticis per biennium & vltra, iuxta cap. potuit, de loc. & in aut. qui rem. C. de sacrosan. ecclesi. meritò dicto domino Guido Paulo, vel eius hæredi non competebat remedium recuperandi dictam possessionem, vt nota. Innoc. & omnes in d. c. sępe. & Io. Cald. in d. c. cum ad sedem, & patet ex dicto c. reintegranda. & not. Hostien. & Ioan. And. in c. accedens, vt lite non contesta. nisi fuisset minor vel ecclesia, vt ibi per dominum Abba. & dominum Ant. de Butr. in dicto c. sæpe circa penulti. & vlti. colum.
11 ¶ † Tertiò respōdeo per id quod legitur & notatur in l. si quis à se fundum. C. ad legem Iuliam de vi & per notata per Barto. in l. qui possessionem. ff. de vi & vi armat. vbi dicitur quod si
†.3 te spoliaui † possessione tua, & tu postea ex interuallo spoliasti me dicta possessione: si ago contra te ad restitutionem possessionis, debeo obtinere: nec mihi obstabit exceptio quod ego te primò spollauerim: non debuit ergo Guido Paulus sibi ius dicere propria authoritate, & priuare dominam Rengardam possessione, sed agere ad recuperandā suam antiquiorem possessionem, si verum fuisset, etiam q̄d eā habuisset. ¶ Et per hoc apparet non obstare si diceretur q̄d possessio Philippi & dñæ Rengardæ præsumitur clandestina: quia imò non est clandestina postquam virtute tituli acquisita est, & est iunior possessio, postquam iustificatur per titulum, vt habetur in d. c. licet causam, & per Bart. plenè in l. si duo. cum suis concord.
12 † & spoliatus ante omnia est restituendus. d. l. si quis à se fun-
d dum, etiam si fuit spoliatus non interueniente violentia, [d] vt in d. c. reintegranda, & in d. l. si coloni. & ibi no. Bar. C. de agr. & censi. lib. 11. & no. Inn. & Io. And. in d. c. sæpe & ibi expresse Ant. de But. in pe. & vlt. col. & Inn. & Io. And. in d. c. post elec. & no. Io. de Imo. in l. generaliter. §. nihil cōe. ff. de acqui. poss. ¶ Posset ēt vltra prædicta dici q̄d post mortē Matthęi non deponunt testes dñæ Elisabetæ q̄d solus dn̄s Guido Paulus posideret, sed q̄d ipse & Philippus posidebāt. ¶ Non obstat etiam si diceretur quod dn̄s Guido Paulus potuit de anno 1448. apprehendere possessionem, prout apprehendit, vt multi ex testibus dominæ Rengardæ deponunt. vel de anno 1444. vt nulli deponūt, eò quia nondum perdiderat possessionem quam
13 prius ipse habuerat, † eò quia possessio animo retinetur p̄ longum tempus. l. licet, cum ibi notatis. C. de acquir. poss. l. furtum. §. fundi. ff. de vsucapio. & not. in l. 1. C. de seruis fugit. & in §. quod autem institut. de vsucapio. & in l. si de eo. §. si forte ff. de acquiren. possess. & sic propria authoritate potuit continuare possessionem suam, quam animo retinuerat, licet naturalis p̄ alium fuisset occupata. l. clam posidere. §. qui ad nundinas, cum ibi not. & in l. sequen. ff. de acquiren. possessio. vt not. per gloss. & plenius per Barto. in l. 1. §. interdum. ff vti possidetis. & per Barto. plenè in l. 1. C. vnde vi. cum simili. ¶ Quia respondeo, quod p̄batur per testes dominæ Rengardæ tā ex persona Philippi, quam ex persona dominæ Rengardæ dicta bona fuisse possessa per dictum Philippum & dominam Rengardam vltra tempus longū, quod est decem annorum, absq; eo quòd dominus Guido Paulus posideret, vel contradiceret vt deponūt, maximè primus, secundus, quartus, quintus, octauus, decimus & duodecimus testis. Nam vt denique tenuerunt gloss. in d. l. furtum. §. fundi. ff. de acquirend. possess. & Innocen. in ca. quærelam, de elect. & Iacob. de Ra. & Ang. & Moderni in d. cap. fundi. & Cyn. in l. 1. in 1. quæstione. C.

vbi

vbi causa status,& Bal.in l.2.C.de ser. & aqua. & mod in d.§.
14 si fortè.† Possessio pditur per negligentiam ét minori spatio, quam decē ann.adeò qd sufficit tps iudicātis arbitrio arg. l. 1. de iu.de lib.&c.de causis,de off.deleg.& secundū Io.de Imo. & modernos in d.§. si fortè sufficeret bieniū, vt ibi plenè per eos.¶ Quæ disputatio hìc nō est necessaria attēto, quod possessio Philippi & dñæ Rengardæ durauit per tps longū decē annorū,& longè vltra,quo tpe non possedit dñs Guido Paulus, vt dixi, & quamuis testes dñæ Rengardæ dicant se nescire an ipsa ceciderit à possessione culpa sua, vel non:tñ hoc nō dicit obstare: qa vt dixi suprà referendo verba Inn. & aliorū in d.c. sæpe,incūbit onus probandi dñæ Helisabetæ,quod dña Rengarda iustè amiserit possessionē. ¶ Non obst.etiā si dicatur q. Philippus intelligitur possedisse iure familiaritatis,postquā dicta bona videbētur pertinere ad dñm Guido Paulum hæredē institutū,& etiā comprehensum, videt in inuestitura Matthæi patris sui,iuxta l.qui iure familiaritatis, cum ibi no. & l. generaliter.ff.de acq.pos.& in l.& hēt.§.hospites.ff.de præca. & l.si mulier.ff. qui.modis vsusfr.amit.cum sim. Quia respo. quod inuestituræ obtētæ per Philippū & dñam Rengardā, seu
15 per eos ratificatæ, ostendunt apertè contrariū † Quia iura suprà pximè allegata procederāt quando solus dñs Guido Paulus habuisset titulum in dictis rebus,& ipse & Philippus communiter habitassent & Philipp⁹ iuisset ad dicta prædia, & fru
e ctus ex his percepissent,nā præsumeretur iure familiaritatis [e] fecisse,& satis diceretur possedisse do.Guido Paulus,& si prædia cōmunia fuissent dñi Guido Pauli & Philippi cōmuniter habitantium,sufficeret alterum eorū locasse prædia, & percepisse fructus,vt sic ambo dicerent possedisse, vt declarat Bart. & alij in d.l.qui iure,cū cordant. suprà alleg. & Ang.in l.assiduis.C.qui potio.in pign.habe. & Bald. in l. ob maritorū. C. ne vxor.pro mari.sed nos nō sumus in casu,quia nō probatur quod Philipp⁹ simul habitaret cū Guido Paulo.Itē quia Philippus solus habebat titulum inuestituræ dictarū rerum deuolutarum ad ecclesiā.Et per hoc nō est opportunū discutere de virtute dispositionis factæ per dictū Matthæū in testamento. s.an per verba ibi apposita videat reliquisse dicta bona Philippo:quia posito etiā quod nō videatur ea bona pleno iure reliquisse Philippo,sufficit quod Philipp⁹ haberet inuestituram. ¶ Nō ob.etiā si dicat quod Guido Paul⁹ & dña Helisabeta possederūt spacio 30. annorū cōiungendo tempus, quo possedit primò Matthæ⁹,& successiuè domi.Guido Paulus antequam Philippus & dña Rengarda possiderent vnà cū tempore quo postquā desierūt posidere Philippus & dña Rengarda, re assumpsit possessionē & domi Guido Paulus & successiuè dña Helisabeta,& sic videt quod obstet exceptio pscriptionis 30 an
16 norū.† Quia respondeo, quod eò ipso quod possessio fuit apprahensa per Matthæum,& successiuè per dictā dominā Rengardā, fuit adeò interrupta præscriptio quod non fuit amplius locus coniunctioni dictorum temporū l. Pompo.§.quæsitum,& ibi not.ff.de acqu. pos.¶ Prætereà antequam de anno 1448 cecidisse à possessione Philippus & dña Rengarda,nō cōpedebat dictis Philippo & dominæ Rengardæ facultas agendi condictione ex canone reintegranda,ergo ante non potuit incipere præscriptio ad tollendā dictam actionē, & facultatē agendi l. cum notissimi.§.illud.C.de præscr.30.anno. l. fi. C. de anna.exceptio.& constat quod à tempore quo domina Rēgarda cecidit à possessione, nō est lapsum tēpus 30.ann.ergo non est sublata dicta facultas agendi l. sicut, & l.omnes C. de præscr.30. anno.¶ Et quod remedium agendi ex canone rein
†4 tegranda,sit † perpetuum,[f] firmat in specie Io.And.& Ant.de
f But.in d.c.solicitè,in fi.de resti.spo.per id quod ibi not.tex.&
17 voluit glos.fi.in fi.¶ Non obstat etiam si diceretur quod dicta
g domina Helisabeta posidet cū titulo, [g] scilicet ex virtute inuestituræ dicti Matthæi, cuius ipsa videt esse hæres mediante dicto dom.Guido Paulo iure hæreditario:& sic quod contra eā nō debeat dari remedium d.c.reintegranda,per id q. habetur in l. siue autem.§.si duobus.ff.de pub.& per no.per Bar.in d.l.rē quæ nobis,& in l. manifestissimi.§.sed cū in secūda. C. de furtis, quia respondeo q. secundū veras cōclusiones agenti cōdictione ex canone reintegrāda,nō pōt opponi exceptio dominij vel similis,sed dēt ante omnia fieri restitut. possessionis,vt clarè dicit Ant.de But.in d.c.sæpe.vbi etiam ita dicit esse de mēte Inn.& Io.And.in d. c.post electionem.ita etiam est de mēte Bar.in d.l. si colon.& firmat etiā do.Abb.in d.c.sæpe, & in d.c.si diligenti,& Ro.in d.l.rem quæ nobis.Nec obs.d.§. si duobus, quia ibi loquitur quando agitur petitorio. ¶ Item quia posito quod reus haberet titulū,non sequitur ergo dominæ Rengardæ agenti possessorio recuperandæ potest opponi exceptio, dolo facis, quia petis quod restituturas es iuxta l. dolo.ff.de doli excep.quia imò si fiat restitutio dominæ Rēgardæ, non teneretur postea ipsa restituere etiā in petitorio, quia tunc in pari causa potior erit conditio posidentis,id est dominæ Rengardæ cū facta erit restitutio possessionis, d. §. si duobus,& hæc fuit ratio reddita per Bal.in l. fi.C.de edi.diui.Adr. tollen.in verb.secundò debet &c.iuncto ver.seq.& Ang.in d. l.fi.§.sed cum in secunda C.de fur.in quibusdā lecturis.¶ Nec obst.si dicat quod passa est dña Rengarda fieri probationem per dominam Helisabetam super dominio:ideo sibi debet obesse c.1.de resti.spo.Quia respondeo, quòd ex actis mihi transmissis non inuenio quod domina Rengarda consensit discuti de pprietate seu dñio dñæ Helisabetæ,sed poti⁹ contrarium scilicet qd intendebat tractari de possessorio. ¶ Item respon.
18 quod dicta dña Helisabeta aut eius pater non potuerunt prætendere titulum pro hærede in dictis rebus,† quia filius in potestate in rebus hæreditatis paternæ non hēt titulum pro hærede l.nihil C.pro hærede,& l.in suis.ff.de lib.& posth.¶ Item nō potuerunt prætendere titulū ex antiqua inuestitura Matthæi recipientis pro se & filijs,vt plenius in inuestitura continetur:quia cum demū fuerit facta concessio Philippo in emphyteusim de anno 1416.& postea de anno 1422. declarauit idem Abbas qui concesserat in emphyteusim se dictam concessionem fecisse Philippo,eò quia dicta bona deuoluta erant ad ecclesiam ex capite canonis non soluti seu alio quouis modo, vt plenius in dicta declaratione continetur, sequitur quod si non apparet solutum esse canonem intra biēnium, fuit priuatus ipso iure dictus Matthæus,& eius filij & descendētes omni iure eis acquisito ex vigore dictæ concessionis factæ præfato Matthæo volente ecclesia,vt d.c.potuit.vt l.2.C. de iure emphyteu. cum ibi not. & not.Bal.in d.auth.qui rem C.de sacr. san.eccl.& Ang.in §.si verò,in authen.de non alienan. & An.
19 de But.in d.c.potuit, vbi dicit † q. * cōmuniter tenetur,quod
* ipso iure sit priuatus emphyteuta ecclesiæ per cessationem so-
†5 lutionis intra biennium, & emphyteuta priuati per cessationem intra triennium,absque alia † sententia,dummodo appareat dominum ita velle.& ita etiam tenet Io.de Imo.in d.c. potuit.maximè per d.l. 2.de iure emphyt. quæ innuit q. propter talem cessationem potest expelli à domino: sed si non esset ipso iure priuatus, sed requireretur sententia, non posset expelli.& dicit Ioan.de Imo.quod ita etiam est de mente Bar. in l.2.ff.de extep.rei iudic.dum allegat no.per glos.in l.2. ff. si ager vec.vel emphyt.pe.& propterea præfati doc.in d. ca. potuit damnant opi.Spe.in tit.de loca.§. nunc aliqua ver.47. in quantum videtur velle q. ipso iure non sit priuatus, sed requiratur sententia.Hoc confirmo per tex.in d.l. 2. C. de iure emphyteu.in ver.omnino,& in authen. de non alie.in §.scire in ver. omninò quæ dictio importat idem q. ipse iure, vt not.in gl.in l.1.§.si pecuniam,in ver.omninò.ff.depositi.Istam opin. etiam firmat Io.de Imo.in repe.c.fi.de præscr.parum post medium,& in c.ex parte,extra de feudis.¶ Hoc etiam latè firmat & approbat Sal.in d.l 2.C.de iure emph.in 3.q.per illum tex. & per tex.in §.si verò,& §.sanè,in authen.de non alien. & per tex.in d.authen.qui rem,C.sacrosan.eccle.quæ iura loquuntur,cum parte,id est cum domino repellere volente, non cum iudice,& dicit q. propter hoc tex.in d.l.2.in versi.cadet, intelligitur ipso iure prout etiā accipitur in l.fi.C.locat.& in authe. qui rem,C.de sacrosan.eccles.& in l.fi.& in gloss.in versic.cadet, C. de iure emphyteu. ¶ Et respondet ad dictum cap. potuit in quantum ibi permittitur moræ purgatio, quæ non deberet permitti si ipse à iure cecidisset: cum tunc facta esset executio à lege: quo casu permittit moræ purgatio. l. qui ob rem, ff. de cond.inde.l.iam tamen 2.respōso.ff.iud.sol.l.si is cui.ff. de leg.2. & no.gl.in c.mora,cum sim.de reg.iu.in 6. quia hoc ideo est in casu dicti c.potuit, qa nō fit executio à lege nisi dño

 volente

volente.d.l.2.& d.§.ſanè.& hæc reſponſio fuit etiam de men-
te Inn.in d.c.potuit,in vna opi. ibi poſita per eum. & propter
iſta Sal.in d.l.2.reprehendit Spe.in d.ver.47. & per hæc patet
ꝗ Lu.Ro. qui conſolendo ſecutus fuit opinionem Spe.vt ſta
20 tim referam,nõ videt̃ bene conſuluiſſe.¶† Ex his videt̃ ꝗ ſen-
tẽtia declaratoria ſuꝑ prædictis non fuit neceſſaria ad ſubſtan
tiam eſſe: nã, vt varijs locis dñt doc. & clariſsimè Bal.in c.1.in
prin.de feu.ſine culpa nõ amit.aut quis rõne culpę venit pri-
uandus aut eſt priuatus ipſo iure.primo caſu neceſſaria eſt ſen
tentia ad eſſe pœnę l.eius qui delatorem.ff.de iure fiſci.ſecun-
do caſu non eſt neceſſaria ad ſubſtantiam eſſe, ſed ad executio
nẽ eſſe per no.per Io. And.c. pro humani. de homicidio. in.6.
in nouella.¶ Et plus dicit Bal.in d.c.1.de feud.ſine culpa non
26 amit. ꝗ etiam executio † facta non præcedente dicta declara
tione,non eſſet ſui contradictoria,per no.per Inno.in cap. ex
ratione.de appellatio. ¶ Vnde poteſt nunc dominus iudex
ferendo diffinitiuam declarare incidenter dictum Matthæũ,
& dñm Guido Paulum cecidiſſe à iure ſuo propter canonem
non ſolutum,& quamuis ẽt non declaretur,non eſſet neceſſa
rium: & executio facta per dictum dñm, dũ non fuit iuri ꝯtra
ria,vt dictum eſt.¶ Et ſic ſatis eſt quod appareat de voluntate
21 & declaratione dicti domini Abbatis † ad quam declarationẽ
non fuit neceſſaria citatio dicti Matthæi ſeu domini Guido
Pauli,vt per plura concludit Ludo. Ro.in conſil.212.incip. In
Chriſti nomine quòad ad primũ quo quæritur an rectè &c.
vbi ad hoc inducit.l. ne cuius. C. locati.Et quia illud ꝗ poſſũ
facere te inuito, multò magis te abſente & ignorante. l. qui
põt inuitus.ff.de re iur.l.4.§.illud. ff. de fideico. lib. & per. l.
22 in diem.cum glo.ff.de aqua plu.arcẽ.† Et quia in actu pẽden
te à libera voluntate non requiritur citatio.l.in re mãdata.C.
mandati.& no.per Bald.in l.neque natales.C. de proba.cũ ſi
& licèt Lud.Ro.in dicto conſilio teneat ꝗ requiratur ſñia iu-
dicis, tamen in hoc magis communis opi. eſt in contrariũ, vt
dixi ſuprà, à qua non eſt recedendum in iudicando : vt tradi-
tur in locis vulgaribus.& ꝓ dicta communi opinione conſu-
luit Pau.de Caſt.in conſi.133.inci.In caſu præſenti puto ſic di-
cendum &c. ¶ Non obſtat ẽtſi dicatur ꝗ ex quo extat Bapti-
ſta filius maſculus dñæ Rengardæ non debuit agi nomine do
minæ Rengardæ ſtante inueſtitura prout iacet, ſecundũ quã
nepos maſculus videret̃ ꝓferri filiæ: quia ad hoc reſpõdet Spe.
in ti.de loca.§.nunc aliqua verſ.146. ꝗ non intelligitur de ne
* pote nato ex filia.ar. l. ſi viua matre. C.de bonis mater.& illã
deciſionem ſequuntur * cõmuniter doc.vbique propterea ſu
per ea non inſiſto vlterius. ¶ Ex quibus concluditur ferendã
eſſe ſententiã in fauorem dictæ do.Rengar.excepto ꝗ de vna
petia terræ quã deponunt teſtes fuiſſe ſemper poſſeſſam ꝑ do-
minum Guido Paulum quæ olim fuit ſer.Nicolai Vagnoni,
& ſi iudici nõ bene conſtat, quæ ſit illa petia terræ, repetantur
ex officio ſuo teſtes, & bene declarent dictũ ſuum circa illam
petiam terræ,iuxta.c.cum clamor,de teſti.& no.in §.quia ve-
rò,in aut.de teſti.& ſibi etiã permittitur ex forma decreti. Et
hæc ſunt propter quæ ſuperioribus diebus requiſitus,vt pro
parte aduerſa conſulerem mihi viſum eſt iuſtitia mediante id
fieri poſſe. Alexand.Bononiæ.

ADDITIO.

a ¶ Prophanis.Idem Pan.c.ſępe.de reſ.ſpo.Phil.Frã.in diſp.pe-
ti.& poſ.col.5.Bellemer.deciſ.36.Cor.con.18.litera.F.li.1.con
ſi.282.litera.I.li.3.Iaſ.l.rem quæ nobis.de acq.poſſeſſ.Et eſt ve
rius licèt Alex.vbiq; vt ſuprà li.1.con.51.& lib.2.con.200.& in
frà li.5.cõ.91.cõ.92.cõ.98.& Dec.cõ.152.ſeqt̃ op.Bar.hodie nõ
curamus ꝑ his formulis,adde Ber.cõſ.121.conſ.214.li.2.Anch.
conſi.42.Pe.de Ferra.in for.lib.in cauſa,ſpol.poſ.Rip.repe.c.
ſæpe,de reſ.ſpo.dixi in conſu.Pari.rubric.3.& §.73.

b ¶ Satis eſt.Anch. conſ.42.ſed non practicatur. dixi in conſu.
Pari.§.in rubr.3.

c ¶ Malefidei. Reprobat̃ per Ber. cõſ.54.Adhærẽdo lib.1.& bñ.

d ¶ Violentia.Bert.conſ.121.lib.2.

e ¶ Familiaritatis Pau.conſ.138.conſ.179.li.1.con.391.lib.2.Ale.
ſuprà lib.2.conſi.215.Socin.conſi.131. quem ſequit̃ Bertran.d.
conſ.54.libr.1.late Ludo.Gozadi.conſil. 99. Aymo.conſi.61.
nume.2.

f ¶ Perpetuum.ſuprà li.2.conſil.117.Hippo.Marſil.no.dc.

g ¶ Titulo.ꝗ hoc c.reintegrãda, nõ det̃ ſuprà poſsidẽtẽ titulo,
Ale.ſuprà li.2.cõſ.118.n.1.n.7.Alb.Bru.con.19.con,21.Ant.Ru.
be.cõſ.4.ſed ꝗ det̃ Alex.ſuprà d.cõſ.118.conſ.200.nu.8.libr.2.
Bertran.conſil.121.Si attendatur.libr.2.prior ſententia verior
eſt niſi titulus ſit apertè nullus vel in fraudem procuratoris.

CASVS ET EPITOME.

STãte ſtatuto ꝗ ſi aliqs ciuis vel forenſis extrahere volue-
rit vinũ natũ in diſtrictu Ceſenæ; q, non recolligit in ſuis
poſſeſsionibus proprijs vel conductis, ſed ab alio emerit
vel alio titulo receperat, teneat̃ & debeat ſoluere ꝓ extracta
ſolidos 40.Bononiẽ. pro qualibet vegete.nec aliud datiũ pro
emptione vel alio ꝯtractu,mediante quo receperit dictũ vinũ
ſoluere teneatur. Petrus Martini mercator Venetus die lunæ
28.mẽſis Martij fecit onerari in ciuitate Ceſena currus 13. vini
iã ꝑ eũ ibidẽ empti,cã & aĩo illud ꝑ portũ Ceſenaticũ ẽt.diſtri
ctũ Ceſenę extrahẽdi & cõducendi Venetias ꝑ mare ꝑ totũ di
ctũ menſẽ Martij ſuꝑ eius barcha,& dicta die ſoluit ipſe Petr⁹
datiarijs tũc exiſtẽtib.debitũ datiũ ꝓ extracta dicti vini.& ip-
ſa die vinũ ꝓdictũ fuit cõductũ ad dictũ portũ,& illud in quo
dã magagino poni fecit idẽ ad ipſum vinũ clarificãdum:& cir
ca clarificationẽ dicti vini vacauit ipſa die cõtinuè vſq; ad ma
ne diei Mercurij ſequẽtis vltimæ diei Martij & ipſa die dictus
Petrus dictũ vinũ clarificatũ poſuit in barcha ipſius exiſtente
in aqua portus ꝓdicti, exceptis 8. ſalmis vini non clarificati,
quæ remãſerũt in ꝓdicto magagino ꝓ vino clarificato cui dici
tur vino deſtichi vſq; ad ſequẽtẽ diẽ Iouis q̃ fuit prima Aprilis
elapſa vero dicta die Iouis iteratis tẽpeſtatibus ceſſatis dictus
Petrus vinũ ꝓdictũ cũ dictis ſalmis 8. ſuꝑ dicta barcha.de di-
cto portu ꝑ mare extraxit,& cõduxit Venetias.dicta verò die
Martis inceperunt vigere & ꝑ totã ipsã diẽ & cõtinuò poſtea
vſq; ad dictã diẽ Iouis ac ipſa die Iouis in mari viguerãt tẽpe-
ſtates,ita ꝗ nemo diligẽs vel practicus nauigator & nauta exi
uiſſet cũ dicta barcha cũ dicto vino onerata extra dictum por-
tũ ꝑ mare. Ex quo dubitari cõtingit vtrũ gabella ſeu datiũ ꝗ
debet̃ ꝓ extracta dicti vini ſolui debeat gabellarijs veteribus
quorũ gabellæ durauerũt ꝑ totũ dictũ menſem Martij:an ve-
rò ſolui debeat gabellarijs nouis, quorũ gabellæ cæperũt die
prima dicti mẽſis Aprilis.decidit Ale. ꝗ antiquis ſolui debet.

CONSILIVM. VII.

VISO themate & ſtatuto ſuprà ſcriptis puto de
iure concludendum dictam gabellam ſpectare
ad datiarios veteres, quorũ ius durabat perto-
1 tum menſem † Martij ex infrà ſcriptis. ¶ Et
primò, quia ſatis eſt, quod de menſe Martij in-
cæperit extrahere dictus mercator dictã quantitatem vini de
ciuitate Ceſenæ,& illud conduxerit in portũ Ceſenaticũ ani-
mo illud extrahẽdi ꝑ portũ ꝓdictũ de dicto diſtrictu Ceſenę&
ꝯtraducẽdi Venetias ꝑ totũ dictũ mẽſem Martij, licet caſu &
tẽpeſtate fuerit impedit⁹ nauigare & extrahere de portu dictũ
vinũ,vt videt̃ ꝓbari in l.Ceſar.ff.de pub. vbi ille q debebat añ
idus Martias exire inſulã Cretæ cũ cotib⁹ alias incideret in pœ
nã,dicitur ibi ꝗ ſi ante id⁹ Martias ille cũ naui onuſta cotibus
exiuit portũ inſulæ Cretæ,& nauis poſtea à vẽto in portũ rela-
ta eſſe & iterũ poſt idus Martias eadẽ nauis onuſta cotibus
portũ exiuit, certè nõ videt̃ ꝯtra feciſſe? & licet ille text⁹ ꝓſup
ponat ꝗ nauis à principio ante idus Martias iã extra portũ &
inſulã ꝓfecta erat, ſed in caſu noſtro diſtrictũ nunq̃ exiuit, di
co ꝗ iſtud nõ ẽ in cõſideratione habẽdũ: qa ſi cõſiderem⁹ ſim-
pliciter verba legis ꝓhibẽtis ne qs cũ naui onuſta cotib⁹ inſu-
lã exiret poſt id⁹ Martias,cũ naui onuſta ex portu ꝓfectus eſt,
ſi poſtea vẽto relatus eſt in portũ, & poſt id⁹ Martias ad naui-
gãdũ paratus erat, ſed tẽpeſtate impeditus ſolùm nauigauit
poſt id⁹ qa vtroq; caſu verũ eſt eũ poſt idus Martias ex portu
nauigare,vnde ratio deciſionis illius.l.eſt fundata in impedi
mento tẽpeſtatis, quæ rõ habet pariformiter locum vtroq; ca
ſu:ergo eadẽ debet eſſe vtrobiq; iuris diſpoſitio.l.illud ff. ad
2 leg.Aquiliam.c. tranſlato, de conſtitutioni.¶ † Et iſtud vide
tur eſſe expreſsè de mente Io. And.& Anto. de Butr. & aliorũ
in c.2.in ca. fin.de conſtit.vbi dicunt: ꝗ ſi quis cepiſſet extra-
here bladum, & poſtea caſu deſiſtit, & demum fiat ſtatutum
imponens pœnam extrahenti, non extenditur ad iſtum po-
ſtea extrahentem, ex quo prius inceperat, [a] ad quod allegant
dictam.

dictam l. Cæsar, & id quod habetur in c. proposuisti, de fo. cõ-
petenti, & in c. gratum, de offic. deleg. ¶Et expresse dicit Ioan.
†1 de Imo. in dict. capit. 2. de const. q, istud haberet † locum ne
dum si extraxisset, & à vento in portum relatum fuisset, sed ẽt
si nõ perfecisset extrahere nec in portum relatus fuisset; & ita
* dicit q, doctores in d. c. 2. * communiter intelligunt dictam l.
Cæsar, & pro hac etiam allegat quod in simili no. glo. in clem.
1. in versi. de putatis, de test. & in l. eum actum, ff. de neg. gest.
3 ¶†Secundò pro hoc facit: quia quamprimùm veteres publi-
cani dederunt licentiam extrahendi vinum, & ei fecerũt bul-
letam, perfectus fuit contractus inter eos & dictum mercato-
rem: ergo omne periculum casus fortuiti superueniens & im-
pediens mercatorem percipere fructus ex concessione dictæ
bulletæ debet spectare ad ipsum mercatorem l. id quod, & l.
necessariò. cum si. ff. de peri. & commor. ei ven. l. cum inter em
ptorem. C. eodem ti. etiam si talis contractus nõ fuerit execu-
tioni mandatus, vt ibi patet: ergo nihil potest repeti cõtra an-
4 tiquos publicanos. ¶Tertiò pro hoc facit quod no. Bald. in l.
cum proponas, de natiui. fœn. vbi videtur velle, q, istæ exactio
nes quę fiunt ratione gabellarum, de consuetudine fiunt ini-
tio, & non expectatur, q, transitus sit perfectus: quia tunc for-
tasse non posset fieri exactio, & iuxta hoc dicit Bar. in l. susce-
ptores nauicularum, per illum tex. C. de susce. & archa. lib. 10.
q, solutio debet fieri ei qui est officialis tempore solutionis: &
ita est q, tempore solutionis & tempore concessionis bulletę,
ac etiam tempore quo mercator cœpit extrahere illi publica-
5 ni antiqui erant officiales: ergo eis soluendum fuit. ¶†Quar-
tò pro hoc facit quod no. Cyn. & Baldus in l. fin. de iurisdict.
†1 omnium iudicum. vbi quærunt: ponamus q, aliquis † emit à
rege reditus primi mensis proximè futuri, & alius emit redi-
tus secundi mensis futuri: contingit q, vltima die primi mẽsis
commissum est maleficium ab aliquo pro quo maleficio ve-
nit imponenda pęna pecuniaria: & in secundo mense facta est
condemnatio, & punitio, tamen ista pęna maleficij spectabat
b ad primũ [b] emptoré, & nõ ad secundũ. qa debet inspici initiũ
alle. l. si quis in puteũ. §. si post ea. ff. q̃d vi aut clã. & l. quæcun-
quæ actiones. ff. de acti & obl. & idem tenet Bal. in l. diuortio,
in prin. ff. so. ma. Pet. de Anc. in c. 1. ne præla. vic. suas, de quo
etiam, per Bal. in l. fi. C. de fru. & li. expensis, ita & in proposito
nostro inspici dẽt initium, & non perfecta executio. ¶Quintò
pro hoc. quia præsupponitur q, fuit extractũ de ciuitate dictũ
vinum aĩo portandi Venetias per totum mẽsem Martij, & sic
quò ad mercatoré & ipsos primos publicanos p totum men-
6 sem Mar. videtur † q, illa destinatio habeatur pro facto perfe-
cto. qñ cœptum est opus fieri, vt est doctrina Bar. in l. cæterea.
§. fi. in fi. ff. de leg. 1. p l. & si non sunt §. qui ergo. ff. de au. & ar.
l. & l. liberorum, §. sed si scripsi. ff. de leg. 3. & iuxta hæc dicit
Gui. de Cu. & Bal. in l. 1. §. vnde q̃rit Offilius. ff. de exer. & Bar.
in d. l. cætera. §. fi. q, si statutũ est in ciuitate. q, nullus emat fru-
mentum in platea. nisi pro suo victu. & contingat q, quis emit
frumentum in platea, eo proposito vt cõsumeret pro suo vsu.
†2 certè non incidit † in pœnam, licèt postea nõ conuertat in cau-
sam victus, quia sufficit destinatio, quæ fuit in ipso actu em-
ptionis. Ex quibus breuiter concludo, q, dicti primi publica-
ni iustè retinent pecunias à dicto mercatore ex dicta causa so-
lutas. Alex. Bononiæ.

ADDITIO.

a ¶In ceperat. fa. sup. eo. nu. 29.

b ¶Primũ. idẽ. Io. Ana. c. 1. ne p̃la. vic. suas Ia. l. more, de iur. om. iud. & videt̃ seq Chass. in cõsu. Burg. ti. 1. §. 6. gl. 2. licèt dubitet in ti. 2. §. 1. gl. ver. & appertinẽt. sed aliter distinguit Ale. in l. diuortio. §. si fundũ so. ma. qué seqt̃ Ben. rep. c. Ray. §. cætera bona. nu. 38. Sed qcqd dicát veritas est q̊d debent̃ secũdo emptori vel cõductori, vt tp̃s sñiæ inspiciat: qa nõ dt̃ prius deberi pœna, vt no. in l. rescriptũ, ff. de pac. & ita tenet Imo. d. l. diuortio. §. si vir. Ia. Rebuf. in l. 3. C. de susc. & archa. lib. 10. Guid. pa. deci. Delph. 535. Bert. cons. 214. Viso casu. li. 2. rõ. manifesta est: qa iste emptor vel cõductor nullã actioné nullum ius hẽtante sñiam. Idẽ vult Par. de Pu. tra. syndicatus verb. p̃uẽtus fo. 217. in paruis. fateor q, si sit appellatũ & sñia cõfirmata, adhuc inspicitur tp̃s primę sñiæ quãtum ad pœnam in ea adiudicatam: qa ius semel quæsitũ nõ dẽt tolli occasione appellationis iniustæ.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteutica bona uel feudalia quæ transeunt ad filios ut filios. non computantur eis in legitimam, num. 6.*
2 *Emphyteusis transit ad filium hæredem in re certa, & n. 4. & 5.*
3 *Speciale uerbum iunctum generali alterat illud.*
4 *Nepoti quod obuenit ab auo aduentitium est respectu patris.*
14 *Actus si ordinentur, attendi debet id ad quod ordinantur.*
15 *Pater non potest uni ex filijs emphyteusim prælegare.*
16 *Renunciatio non nocet nepoti.*
17 *Confessio refertur ad interrogationem, nisi sit limitata.*
21 *Filia non censetur renutiare legitimæ, etiam si simpliciter cognoscat legatum factum ne plus petere possit.*
23 *Renunciatio non potest fieri per tutores.*
24 *Renunciatio non extenditur ad ignorata.*
25 *Legitimæ supplementum usq; ad triginta annos peti potest.*
27 *Maiores etiam ex probabili ignorantia restituuntur.*
28 *Statutum loquens in debito contractus, non habet locum in alio debito.*

CONSILIVM VIII.

†1 VISIS subtilissimis † dubitationib⁹ exhibitis in
causa mota per nobiles dominas Apoloniã, &
Annã sorores ac filias quondã Laurentij de Va-
lentinis, cõtra hospitale, & põderatis verbis in-
uestiturarũ, & alijs scripturis mihi trãsmissis, in
sistã circa ea q̃ substantialia esse vñr, de qbus principaliter quæ
ritur, cęteris velut non necessarijs postpositis. Principaliter est
1 igitur videdũ † an dicta bona emphyteutica seu eiusdẽ effect⁹,
cõputẽtur dictis filiabus in legitimã. Et breuiter quò ad casum
nostrũ puto q, nõ cõputentur dictis dominabus in legitimam
sibi debitã in bonis dicti Laurẽtij earũ patris. Sed q̃d ostenden
dum p̃suppono q, dicta bona conducta in emphyteusim ab ec
clesia de sui natura trãnseunt ad filios, vt filios, [a] & nõ ad filios
vt hæredes, vt no. glo. & docto. in l. etiam ff. soluto ma. & not.
Bar. in l. si tibi decem. §. si pactus. ff. de pac. & in l. q̃d dicitur ff.
de verbo. obli. & in l. item videndũ. § fi.. & ibi etiam Ang. ff. de
peti. hæred. & Bar. in l. Gallus. §. 1. ff. de lib. & posthu. & in l. iu-
risiurandi. §. si liberi. ff. de ope. li. & in l. si non sortem. §. liber-
tus. ff. de condi. indebi. per. §. emphyteusim, in auth. de nõ alie
nã. & no. Io. And. & alij in c. in pręsentia, de prob. in addi. Spe.
in ti. de emp. §. nunc aliqua super ver. 113. & Bar. in l. si patro-
ni. in prin. ff. ad Treb. in l. vsufructu. ff. soluto matri. & in l. 3 &
in l. cum virum, C. de fideicõmi. & l. assiduis. C. qui potio. in
pig. hab. & in l. etiam, & Pet. de Anch. consil. 134. incip. Plenè
& subtiliter &c. cum concordã. de quibus in dictis locis, quas
* omitto, attento, q, ista est * communis opinio, vt inquit Ioan.
de Imol. in l. ex facto proponebatur, circa 8. col. ff. de hære. in-
sti. ¶ Et hoc operatur q, etiam posito q, talis emphyteusis es-
set recepta ab ecclesia pro recipiente ac pro eius descendenti-
bus hæredibus: licèt alias in re de sui natura transmissibili ad
hæredes, vt hæredes, appellatione hæredis intelligeretur de
2 hęrede vniuersali l. quoties. C. de hęred. instituen. † tamẽ in re-
bus de sua natura non trasmissibilibus ad hæredes, sed ad fi-
b lios comprehendentur filij etiam hęredes in re certa: [b] nec trã-
sibit tunc ad eos pro hæreditarijs portionibus: sed ad eos vt
filios, & idem esset posito quod essent instituti in disparibus
quotis per id quod habetur in l. vt iurisiurandi. si. liberi, & in
l. cum patronus. §. cum libertus. ff. de ope. lib. ita cõcludit Spe.
in ti. de test. §. in primis, ver. pone A. in fi. & Ang. in l. quędam.
§. nihil ff. de edẽ. & in d. §. si pactus. Io. de Imo. in d. l. ex facto.
tractabat̃, & Pa. de Ca. in l. quoties. C. de hære. insti. & d. l. quæ
dam. §. nihil, & in l. Gallus. §. etiam si parente ff. de libe. & po-
sthu. ¶ Et hoc modo concordant opiniones doctorum qui
in illo articulo variarunt, vt plenè per Bar. in d. l. §. fi. per Bald.
in l. liberti. C. de ope. lib. & in aut. si quis. C. de sac. sanc. eccl. &
Pet. de Anch. & Io. de Imo. in c. potuit. de locã. ¶ Pro hoc facit
3 † quia vnum verbum specialiter iunctum alteri verbo genera
†2 li alterat † illud genus. l. sed si adijciatur, & ibi Bar. ff. pro so-
cio, & licet alias apellatione hęredis intelligeret̃ de vniuersa
li tñ vbi est adiectũ huic verbo generali hæredi. illud verbum

ſpeciale, filijs, circa rē de ſui natura tranſitoriā ad filios alterat,
ꝑ hoc ēt bene facit l. pro hærede. §. ſi qd tñ ff. de acqu. hær. cum
c ibi no. per Bar. vbi in re vel materia non tranſmiſsibili [c] de ſui
natura ad hæredes extraneos verbum hęres, non accipitur pro
priè pro hærede facit c. 1. §. & ſi clientulus. de alie. feu. ¶ † Ex
4 quo infero, ꝙ in propoſito noſtro dicta emphyteuſis tranſibat
ad dictas dñas, etiā poſito ꝙ à patre eſſent tātum in re certa in
ſtitutæ, poſito ſine præiudicio ꝙ conductor videtur voluiſſe
eas ita demum includi, ſi eſſent hæredes patris, per illa verba
videlicet, in vnam vel plures filias. vel neptes quæ virum libe-
rum, & legitimum accipiant, rem patris ſeu bona patris poſsi
5 deant &c. tamen ſufficit eas forte inſtitutas in re certa. ¶ † Nec
tunc dicūtur illa bona emphyteutica haberi iure hęreditario,
quia ſi iure hæreditario haberent, diuidere haberent pro hære
ditarijs portionibus l. 1. C. de imp. & alijs ſubſti. & l. qui liberis
§. hæc verba ff. de vulg. & pup. & tamen vbi vna filia eſſet in-
ſtituta in quota, vel in vniuerſo, & alia eſſet inſtituta in re cer-
ta, tantum habet filia inſtitutà in re certa, quantum hēt filia in
ſtituta in quota. vel vniuerſo, vt concludunt Spec. & ſequaces
in locis ſuprà allegatis. ¶ Quamuis enim indefinitè quis pro
ſe & hærede ſuo, vel pro ſe & hæredib. ſuis receperit rē & em-
phyteuſim ab eccleſia, & appellatione hæredis regulariter in-
telligatur de vniuerſali, vt dixi & facit l. ſi plures. ff. de leg. 3.
tamē ratione ſubiectæ materiæ ampliatur, vt comprehendat
etiam inſtitutum in re certa, & per hæc patet non obſtare l. li-
cèt, cum ibi no. ꝑ Bar. C. de pactis, & l. nā quod. §. fi. cū l. ſeq. l.
cogi. in prin. ff. ad Treb. nec etiam adhoc obſtat, id q̊d conſu-
luit Pa. de Ca. li. 2. conſi. 146. incip. Viſo puncto ſupraſcripto
cum his &c. qa in caſu, in quo conſuluit, ille qui volebat veni
re ad emphyteuſim, nō erat hæres in re certa. nec in quota: ſe-
cus in caſu noſtro. ¶ Aliter etiam reſpondeo, ꝙ in propoſito
noſtro iſta eſt emphyteuſis auita, quia fuit acquiſita per ſer. Ia.
patrem dicti Laurentij recipientem pro ſe, filijs, & nepotibus
maſculis & legitimis & naturalibus, quos ſi non habuerit, vel
habuerit & penitus defecerint; tunc tranſeā in vnā vel plures
filias vel neptes, quę virū liberum & legitimū accipiat, & rem
patris poſsideāt &c. pondero quod dicit rē patris: nō dicit rē,
qui poſsideat, ergo emphyteuſis acquiſita ab auo pōteſt ſtipu-
latione aui tranſire ad neptem, dato quod neptis non ſit hęres
aui à quo habet emphyteuſim: & per conſequēs emphyteuſis
non trāſit ab alio ad neptem, & eius hæredem, & ſi nō ſumus
aliquo modo in caſu in quo conſuluit Pa. de Caſt. in conſi. prę
6 allegato. ¶ † Præſuppoſito ergo quod dicta emphyteuſis non
trāſit ad dictas dominas iure hæreditario, ſed ad eas vt filias
d ſeu neptes, ſequitur ꝙ † nō computātur in legitimam. [d] de hoc
eſt glo. per quā ita ibi decidit Ang. in l. ſi patroni, in prin. ff. ad
Treb. in gl. 1. in fi. vnde ꝑ illam gl. dicit ibi Ang. quod iura feu-
dalia: vel emphyteutica quæ trāſeunt in filium, vt filium, etiā
ſi hæres nō eſſet nunquam computantur ſibi in quartā debi-
tā iuræ naturæ, nec in Trebellianicā vel Falcidiā, & hunc dicit
eſſe caſum quotidianum & notādū: qa de eo ſecūdū ipſum nō
fecit mentionē Bar. in l. in quartā. ff. & l. Fal. hoc ēt ſeqtur. Pa.
de Ca. in d. l. ſi patroni. in prin. in lec. paduana. Idem tenet etiā
Ange. in §. optimè in aut. de nuptijs. per id quod ibi notatur
in gl. quæ incipit, hìc manifeſte. bene facit q̊d per illā gl. no. ēt
Bal. l. hac edictali. in fi. principij. C. de ſecū. nup. ¶ Et iſtud vi-
detur tantò magis verum in caſu noſtro in quo emphyteuſis
non debet euenire dictis dominabus à patre, ſed ab auo. per l.
7 eum qui. ff. de interdic. & releg. † & illud quod obuenit nepti
ab auo dicitur aduentitium nepotis reſpectu patris, non autē
cenſetur profectum à patre ſeu contemplatione patris, vt pro-
batur in l. quæſitū, in prin. ſecūdū vnā lectu. glo. ff. de leg. 1. &
hoc ibi expreſsè tenet Bar. & Ang. Ioan. de Imo. & Raph. Cum.
idem no. gl. in l. qui aliena. §. interdū. ff. de acqui. hære. & hoc
ibi ſimpliciter ſeqtur Bal. Ang. & Lu. Ro. ¶ Et ibi expreſsè vult
ꝑ illā gl. Ang. quod illud datū ab auo nepoti non cōputatur in
legitimā debitā nepoti à patre ſuo. ꝓbatur ēt ex no. per gl. in
l. Gallus. §. 1. in gl. mangna, in ver. ſed quidē dñt &c. ibi hoc te
net Raph. Cu. ita etiā videtur velle Bar. in l. Gall. §. q̊d ſi is. ff. de
li. & poſt. dū tāgit an auus poſsit inſtituere nepotē ex filio ſpu
rio. ¶ Nec ob. l. dedit dotē. ff. de coll. bo. quia illa loquitur qñ
auus cōtemplatione filij dedit dotē nepti, vt ibi in verbo ꝑꝑ

me &c. & hoc ibi tenet gl. in 2. & vlt. ſol & ita ēt reſpondet Io.
de Imo in d. l. q̄ſitū, & eſt de mente gl. in l. auus. ff. de iu. do. &
Ang. & Io. de Imo. in l. in quartā. ff. ad l. Fal. & Ro. in d. §. inter
dū. Vel ēt pōt rñderi, q̊d ibi loqtur qñ auus dat aliqd nepti ad
q̊d obligabatur ꝓ filio ſeu ꝑꝑ filiū, putà dotē, vt ibi & l. ideo. §.
fi. cū. l. ſeq. ff. de in rē verſo, & hoc eſt de mente tex. in d. l. dedit
ibi dū litera dicit, & qa pater filię, &c. & ita ꝓcedit id q̊d ibi no
Bar. Nā auus tenetur dotare neptē ꝑꝑ filiū nō ꝑꝑ ſe, vt ibi: &
8 patet † qa videmus ꝙ ſi filius cōmodè hēt vñ neptā. 1. filiā ſuam
dotare poſsit, tūc nō tenetur au⁹ eā dotare, vt declarat Bald. in
auth. res q̄ C. cōia de leg. bene faciūt no. ꝑ Bar. in l. nō queād-
modū. ff. de libe. agno. Sed vbi ab auo trāsferretur aliqd in ne-
potē, ad qd omninò eſſet obligatus auus nepoti ꝓ filio ſeu ꝑꝑ
filiū, ꝓcedit illud q̊d habetur ī d. l. q̄ſitū, in prī. & ibi Bar. & alij
Et iſte eſt caſus noſter. ¶ Alio modo poſſet rñderi ad. d. l. dedit
dotem, vt ꝑ Pau. de Caſ. in d. l. Gallus. §. quod ſi is, ſed non eſt
9 neceſſaria, ideo illam omitto. † Sed ita eſt q̊d aduentitia non
computantur in legitimā, l. ſcimus, §. repletionē, C. de inoffic.
teſta. & per Bar. & alios, in d. l. in quartā, ergo dicta bona non
debent in legitimā imputari. ¶ Nec prædictis ob. ſi diceretur,
ꝙ auus recepit proneptibus contemplatione Laurentij filij
ſui: qa neptes non erant natæ, & ſic nō potuit moueri contem-
platione earum facit l. q filiab-, in prin. cū ibi no. ff. de le. 1. qa
rñdeo, ꝙ nec cōtēplatione Laur. pōt dici q̊d receperit pro di-
ctis neptibus, qa nulla magis de Laurētio, q̄ de alijs filijs & ne
potibus vel neptibus naſciturís facta eſt mētio in inueſtituris:
qnimò nec etiam apparet probatū, vt verbo fertur, q̊d Laurē-
10 tius tēpore dictarū inueſtituarū aui eſſet natus: † & ſi erat na-
tus poterat eſſe infans aut puer, quo caſu nulla poterant eſſe
merita eius erga Iac. talia q̊d contēplatione ſua dici poſſet Iac.
moueri ad acquirendū dictis filiabus Laurentij, & hæc fuit in
propoſitio cōſideratio Rof. quā refert Bar. in d. l. Gallus, §. qd
ſi is facit. l. fi. ff. de ope. ſeruo. aliter ēt reſpondet ad hoc argu-
mentū, Bar. in d. §. quod ſi is, ſcilicet ꝙ licèt propter filium di-
ligā nepotem, hoc non eſt ſufficiens cauſa qropter quam dici
poſsit quod illud quod relinqtur nepoti, dicatur profectitiū,
& relictum contēplatione filij & nō nepotis, vt ipſe probat ꝑ
l. ſocium qui in eo. in fi. ff. pro ſocio. ¶ Nec etiam obſtat ſi dica-
tur quod attēto q̊d dictæ neptes nō poterāt ſuccedere in dicta
emphyteuſi, niſi eſſent ſaltē in aliquo hæredes patris, vt fuit di
ctum ſupra, per illa verba rem patris poſsideat &c. ergo pende
bat à poteſtate patris excludere eas à dicta emphyteuſi non in
ſtituendo, ſed prætereundo aut exhæredando eas, ergo quo-
dammodo dicūtur habere dicta bona emphyteutica à patre,
ar. l. ſi fundum per fidei commiſſum. §. fi. cū l. ſeq. ff. de leg. 1. &
quod no. Cy. in l. ex tribus C. de inoff. teſta. † quia reſpondeo,
11 ꝙ non pendebat à poteſtate Laur. 1. patris hoc facere: qa imò
pater tenebatur eas filias inſtituere & non poterat eas exhære
dare, niſi ſubeſſet iuſta cauſa exhæredationis, §. aliud quoq; ca
pitulū, in aut. vt cum de ap. cog. prętereà, adhoc vt imputetur
in legitimā requiritur quod procedat ex ſubſtantia patris, vel
ſaltem quod contēplatione patris aliunde filius acquiſiuerit,
& ſe quod ſit profectitium, d. §. repletionem, & l. omnimodò,
§. fi. ſed aduētitiū non cōputatur, vt dixi, & illud quod ꝓcedit
ab auo dicitur aduentitium, niſi probaretur, ꝙ contēplatione
patris, & nō filij datum ſit ab auo, vt ſuprà probaui. ¶ Per hoc
etiam apparet reſponſum ad no. per Bal. & Sali. in l. omnimo
dò, §. imputari, C. de inoffic. teſta. coniunctis illis rationib⁹ q̄
tendunt ad confirmationē deciſionis eorū, quia reſpon. quod
poſito quod deciſio Bal. & Sali. eſſet vera in ſuo caſu quod ta-
men non pono pro conſtanti ſtantibus alijs rationibus & au-
thoritatibus ſuprà in contrarium deductis, tamen in caſu no-
ſtro illa deciſio nihil habet obſtare: quia Bal & Sal. loquuntur
in emphyteuſi quæ in perſona patris cœpit originem pro ſe, &
filijs, & ſic quò ad filios erat quid profectitium. nos loquimur
in ea quæ ab auo ſumpſit originem, & ex prouiſione aui acqui
ritur neptibus, ideo quò ad eas dicuntur bona aduentitia re-
ſpectu patris, non autem profectitia vt ſuprà probaui: meri-
tò non veniunt computanda in legitimā debitam in bonis pa
12 tris, vt eſt oſtenſum. ¶ † Et licet pater expreſſerit bona aduen-
titia filij deberi ſibi cōputari in legitimā, nemo dicit patrem
hoc poſſe: qa diſpoſitio patris in teſtamento ꝑ quā diminue-

retur aliquo modo legitima filij, nō est efficax.l. qm̄ in priori-
bus.C.de in offi.testa.& in §.cæterum,in aut.vt cum de appel.
cogno.l.cum patron⁹. ff.de lega. 2. Bene fateor q̄, in bonis pa-
tris, pater qn̄ inter viuos filio donat efficaciter putà cā eman-
cipationis, tn̄ potest apponere legem q̄d computetur in legiti-
mam.l.si qn̄.§.fi. C.de inoffi. testa.l.cum quo de peculio.§. fi.
ff. ad.l. Falci. & in specie declarat hoc Bal. post Cy. in l.2. in fi.
13 C.de iure do. ¶ † Nec etiam ob. si diceretur, dato q̄, ista esset
emphyteusis procedēs ab auo dictarū mulierū, tn̄ satis dicitur
obuenire à Laurentio patre dictarū mulierum, eò quia potuis
†4 set Laurētius non soluendo canonē † intra biennium facere q̄,
dictæ neptes fuissent exclusę à dicto iure emphyteutico, iuxta
no. per Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver.78. & Bar in l.eū
qui.in fi.ff.de interdi.& rele.facit.c.1.si vasal.feu.priue.&.c.1.
§.denique.in ti.quæ fuit prima cā benefi.amit. cū si. iuncta d.
l.si fundum per fidei cōmissum.§ si cū.l. seq. cū simi. Quia re-
spondeo, nā primò dici posset, q̄d Spe.in d. ver. hoc ponit ar-
guendo p̄ & cōtra, & nihil decidit, vt inq̄t Bar. in d.§. si liberi.
& Bal.in auth. si quas ruinas. C.de sarosan.eccl. vnde ipsemet
Spe.in eo.§.in ver.144. tenet expressè cōtrariū. & idē tenuit O-
dof.quē sequitur Io. An.in addi.super dicto versi. 144. & cum
Spe.ibi videt etiā transire Bal.in l. emancipatū. §.fi.ff. de sena.
posito tamen q̄d verum esset q̄, pater non soluendo canonē, &
sic delinquendo circa ipsum contractum posset præiudicare
filijs suis in emphyteusi auita, tn̄ hoc non sequitur, ergo dicta
bona emphyteutica videntur profecta à dicto Laurentio pa-
tre, & non ab auo, aliàs attento q̄, pater si committat crimen
læsæ maiestatis, pōt hoc modo facere filium suū priuari oī hæ-
reditate, & successione filij in bonis p̄ximorum & coniuncto
rum, iuxta.l. quisquis.C.ad l.Iul.maie.sequeretur q̄, pater pos
set dicere q̄, bona quæ obuenissent filio ex successione agna-
torum deberent computari filio in legitimam debitā ei in bo
14 nis patris. † Præterà inspici debet id ad quod principaliter
ordinantur actus hominis. l. non omne ff. de statu li.l.verū.ff
de fur.l.2.§.fi. & ibi declarat Bar. ff. si quis cautio. sed quando
Laurentius soluebat debitis temporibus canonem, talis actus
solutionis principaliter ordinabatur, vt sibi Laurētio cōserua
retur ius emphyteuticū, putà soluebat pro eo tempore quo si-
bi Laurentio competebat ius emphyteuticum, vt se liberaret
ab obligatione tunc præsenti, & licet consequenter redundet
hoc ad cōmodū dictarum mulierum, illud non attenditur. fa-
cit.l.qui exceptionē, in prin.ff.de cōdi.inde.& l.si qs nec cau-
15 sam.ff.si.cer.pe. † Alteri autem non potuisset Laurentius le-
e gare, [e] vel aliter concedere emphyteusim concessam Iacobo p̄
se filijs & nepotibus, adeò q̄, illa concessio haberet p̄iudicare
dictis nepotibus post mortem Laurentij.c.1.de aliena. feu.pa
ter.& ibi doc.c.1.§. sed & res. & ibi doc. in tit. per quos fiat in
vestitura. c.1.ver.nisi fratri.de alie feu.l. peto.§.p̄ditū. & §.fra.
ff. de leg. 2.no.Bal. & Ang.in l.itē viuēdum.§.fi.ff.de peti.hæ-
re.Quinimò fortius voluit Bar.in d.§. si liberi. & in consi. in-
ci. Q̄ō ista habet duo dubia.& Bal.& Sali.in l.si adul.C. de hæ
re.actio.& Ray.Bal.Ang.& Pau.de Ca.in l.apud Iuli.§.si quid
alicui.ff.de leg.1.& Fed.de Sen. consi. 228. inci. Factū tale est,
duo fratres &c.in fi.& Sal.in l.fi.in 5. col. C. de iu. emphy. &
Pet.de Anch.in consi.319.inci. In themate p̄suppposito tria sunt
&c. q̄, etiam quando emphyteusis habuisset originem in per-
sona patris recipientis p̄ se & filijs, non posset pater vni legare
emphyteusim in præiudicium dictorum filiorum.& q̄uis nō-
nulli tenuerūt cōtrarium, tn̄ illa disputatio nō est hic necessa-
ria, attento q̄, sumus in emphyteusi auita, & sic non spectabat
ad patrem sed ad auum pęnitere aut reuocare, dato q̄, reuocā-
re potuisset: iuxta l.antepe.C.de do.inter vi.iuncta.l. filiæ. cū
ibi no.C.fa.ercis.& per id quod no.Bar.in l.qui Romæ.§. Fla-
uius.ff.de ver.ob.cum suis cōcor. quinimò dicit ibi Bar.q̄, hæ-
res non posset reuocare per l.3. ff. de ser. expor. ¶ Ad p̄dicto-
rum cōfirmationem benefacit id q̄d no.Bal.in l. qui se patris.
C. vnde lib. circa. 8. co. dum tractat an vasallus in p̄iudicium
filiorum posit renunciare feuda. & melius per Bal. in l. si in
16 personā. C. de fideicō. vbi in feudo & emphyteusi tenet. † q̄d
f renunciatio [f] facta p̄ filium mortuo patre, nō nocet nepoti. &
per hæc superuacuum est ingredi articulū, ān emphyteutica-
rius posit legare rē, quam ipse conduxit in emphyteusim. de

quo in l.si domus.§.fi.ff.de leg.1. & in l. fi. C.de iur.emphy.&
in d.c.potuit. quia posito q̄, posset legari p̄ eum q cōduxit.& à
principio acq̄siuit p̄ se & hæredib⁹, vult legare p̄iudicium sui
17. seu hæredum, tamen iste nō est casus noster. ¶ † Non obstat ēt
p̄dictis si diceret q̄, dictę dominę agnouerunt relictū eis factū
in testō patris relinquētis dicta bona. & quædā alia p̄ oī legiti-
ma &c.de qua agnitione & approbatione testī, videt apparere
ex instrumēto diuisionis dictorū bonorū factę p̄ dictas domi
nas, & p̄ quasdā respōsiones factas p̄ eas positionib⁹ & p̄ instr.
vēditioñ factarū p̄ dictas dominas, & ēt p̄ diuturnā possessio-
nē: vt plenè in dictis dubitationibus deducit, & sic nō debent
posse amplius impugnare dictū testm̄, saltē quo ad hoc q̄, non
teneātur iputare in legitimā p̄ rata ar. l. si pars. §. fi. ff. de inoff.
test.& l.post legatū in prin.ff.de his q. vt indignis. & hæc ē alia
principalis dubitatio in hac cā. ¶ Quia ad hæc respondeo pri-
mò, q̄, p̄ diuisionē non apparet aliq̄d de probatione testī: nec
de hoc aliq̄ ibi dicit, & talis diuisio fieri potuit vigore inuesti-
turę auitæ, citra ius & nomē ap̄p̄bationis testamēti, ergo non
infert ad approbationē testamenti.l.pro hærede.§.pa.ff. de ac
quiren.hære.l.non hoc. C. vn̄. cogn. ¶ Nec ēt p̄ responsiones
factas positionibus apparet q̄, agnouerit relictū, nā in q̄nta po
sitione nihil dicit de positione. & licet in sexta & decima posi-
tione fiat mentio de agnitione, tn̄ in respōsione dn̄t se credere
acceptasse & tenuisse p̄ut in instrumēto diuisionis ex cuius in
spectione non pōt apparere eas diuisisse, & agnouisse ex testō
¶ Ergo nō dici pōt q̄, dictę mulie. videātur cōfessę. cōtēta in po
sitione, vt p̄batur in l.3. C. de erro. aduo. per quā dicit ibi Bal.
18 circa mediū no.ar. † q̄, qn̄ qs rn̄det confitēdo positionē, addit
tn̄ p̄ut in tali instru. continet, q̄, si in illo instru. nō sic cōtinet,
illa positio nō habetur p̄ cōfessata, licet dixerit cōfiteor, qa est
cōfessio inefficax, vt ē casus in d.l.2. secūdū Ang. Et p̄ hoc appa
19 ret nō obstare si dicatur † q̄d ille q cōfitetur videtur cōfiteri oēs
qualitates & cohęrētias secūd. p̄cedētē interrogationē. l. si de-
fensor§. q interrogatus.ff.de interroga.action.& §. p̄tereà, in
sti.de inuti. stipul.& no.Bar.in l.si qs intētione. ff.de iudici.&
Bal.in l.1.C.de edil.acti. qa respōdeo q̄, illud procedit qn̄ sim-
pliciter respōderetur. secus si addāt illa verba, p̄ut apparet in
instrumento, vt d.l.2.& ibi Bal. ¶ Nec ēt probat agnitio ex eo
q̄d possederint dictæ dn̄æ diu dicta bona: ergo videtur posse-
disse virtute p̄cedētis tituli.s.ex testō patris; iux.l. quædā mu-
lier.ff.de rei vē.& q̄d no.Bar.in l.cùm solus.cū concordā. ff. de
20 vsucap. ¶ † Quia rn̄deò, q̄, habebāt alium titulū efficacē dictæ
dn̄ę, s.inuestituræ auitæ q̄ erat antiquior, & eis vtilior: iō pręsu
mitur potius q̄, ex illo titulo possederint.l.1.ff.de soluti.& per
no.p̄ Bar.in l.gerit.ff.de acq.hære.in ver. circa tertium princi-
pale. ¶ Nō ēt dicit esse p̄batum de agnitione efficaci, ad hoc p̄
dicta instrumēta vēditionis: quia respōdeo per tex, in l.si quā
do.§.fi.C.de inof.test.iunctis his quæ no.Bal. quē ibi alij scri-
21 bētes post eum sequuntur vbi q̄rit: † pone, pater reliq̄t filiæ in
testamento decē, & iussit eā esse contentā, ita q̄, in bonis suis
non posit plus petere occasione legitimæ vel alia quacunque
occasione, postea filia istud legatum acceptauit, & recipit à fra
tre, & fecit de eo finē & refutationē: nūc vult agere ad supple-
metū legitimæ q̄rebatur an posset. an non. Bal.arguit primò
q̄, nō: qa iudiciū defuncti agnouit.l. parentibus.e.ti. & p̄ aliàs
rōnes ibi allegatas p̄ eum, quibus non obstātibus ipse decidit
†5 cōtrariū, qa † dispositio testatoris p̄ quā filius oneratur in legi-
tima nō valet.d.l.qm̄ in prioribus. & d.§.cæterùm.& no.Bar.
in l.1.ff.de his qui pęn. no. Nec obstat q̄, agnouerit iudiciū de
functi. qa id nō obest quò ad legitimā, vt.d.l.si qn̄.§.fi. ergo cū
dispositio testatoris mādātis hæc bona propria filiarum cōpu-
tari eis in legitmā, & eas plus petere nō posse, sit onerosa filia
bus, & tendat ad diminutionē legitimæ, seq̄tur q̄, illa clausula
reijcit, & agnoscendo legatū non p̄t dici q̄, talis agnitio p̄iudi-
cet quò ad legitimā, qa hoc est contra mētem dictę.l.si qn̄.§. fi.
¶ Nec obst. si dicatur q̄, debet illa agnitio saltē operari vt dicta
computentur in legitimā, licet non impediatur petere supple
22 mētum vltra bona illa, si q̄d supest supplemētum, † quia dico
q̄, ad hoc vt filius sibi p̄ renunciationē vel agnitionē p̄iudicet
g in legitima, requiritur q̄, specificata [g] fiat mentio de legitima,
vt probatur in d.l.si qn̄ §.fi.& no.Guliel.de Cu.Bar.& Ang.in
l.de his.ff.de transf.cuius.§.ratio certè hēt locum in casu nostro

in quo de renũciatione legitimę nulla est facta mẽtio, & illud q, statuitur quò ad exclusionẽ patris, idest supplementi legitimę dẽt ẽt habere locũ vbi ageret̃ de exclusione totius, idest legitimę: qa idẽ dẽt esse in toto respectu totius, quod est in parte respectu partis l. si seruus eius. ff. de acqui. hær. l. si duo. ff. de admi. tu. ¶Fateor, q, si dicta bona essent talia q̃ deberẽt imputari in legitimã, tũc rõne agnitionis nõ posset peti nisi supplemẽtum, sed in casu nostro bona illa nõ sunt huiusmodi p̃ p̃dicta. Quinimò instru. venditionis factæ per tutores dictarũ pupillarũ, alia rõne nõ obstat, qa si per talẽ agnitionẽ videt̃ renũciare legitimæ debitæ ipsi filiabus in rebus ẽt immobilibus
23 seu talibus, quæ seruando seruari poterant. † nõ potuit talis renunciatio fieri p illos tutores solos, qa illa renunciatio diceretur alienatio in qua reqrũtur debitę solẽnitates, vt ꝓbatur in
66 l. magis puto. §. fundum, & ibi † declarãt doc. maximè Dyn. & Bal. ff. de rebus eorũ, & ꝓbatur etiam in l. tutor. & ibi not. Bar. ff. de bo. poss. ti. generali, & Pet. de Anc. & Io. de Imo. in c. vt super, de rebus eccl. nõ alienã. & Io. de Imo. in c. tua, de his, quæ fiunt à p̃la. & Bal. in l. ɔ̃tra iuris. §. 1. ff. de pact. & ẽt Dy. & Iac. de Are. Bal. & Ang. & Io. de Imo. in l. seruũ filij. §. 1. ff. de leg. 1. ¶Itẽ in dicto instrumento vẽditiones tutorum, solùm narratur, q̊d Laurentius legauit dicta bona, sed circa actum venditionis dicunt se vendere omni meliori modo, via, iure, & forma, q̃bus magis & meliùs potuerunt, & sic vñr elegisse viam tutiorem: vt verba sonant. & etiam vt not. Bal. in l. vinum. ff. si cert. peta. Io. de Imo. in l. nemo potest. ff. de legat. 1. & sic non videntur elegisse viam per quã agnitum dicatur esse legatũ, quia illa via esset minus vtilis mulieribus. & ẽt emptori: quia si videretur agnitũ legatũ adeò quod excluderẽtur à petitione legitimę in aliis bonis, nõ possent consequi alia bona pro legitima, q̃ quidẽ alia bona si cõsequi potuissent, essent obligata dicto emptori in causa euictionis & ꝓ omni obseruãtia contẽtorum in in-
24 strumẽto. ¶Itẽ alia rñoe nõ ob. dicta instrumẽt. qa † iuri, q̃d q̃s ignorat sibi cõpetere, nõ videt̃ renũciare l. in repudiãda. ff. de acq. hær. l. mater. ff. de inoff. test. l. legitimã. ff. de peti. hęre. Sed dictæ mulieres habebant præsumptam ignorantiam inuestiturarum aui, in quibus cõsistit ius efficax ipsarũ dominarũ, vt su-
25 prà probaui, ergo &c. ¶ † Vltima dubitatio est an dictis dominabus obstet exceptio p̃scriptionis, & videt̃, q, sic: quia ex inspectione libelli apparet, q, non petitur supplementum legitimę, sed petitur legitima: vnde cum legitima debeat peti intentata querela, cui p̃cluditur via p quinquennium à die aditę hæreditatis, per l. si quis filium, in fi. C. de inoffi. testa. iuncta l. quem admodum. ff. eo. ti. videtur q, non debeãt adiri: posito q, in supplemento legitimæ duraret tp̃s spatio 30. annor. cum eo casu non requiratur querela. l. omnimodo. C. de inof. test. ita in terminis videt̃ decidere Ang. in aut. de triẽ. & semi. in pri. Tamẽ
h istis nõ obstãtibus puto quinquennio nõ p̃scribi [h] iuri petẽ-
26 di deducto per dictas dominas. † Et præsuppono, q, querela non competit hodie, nisi ei qui est exhæredatus, vel pro exhæredato habitus, vnde non competit ei filio qui in minus legitima est institutus, vt est casus in l. omnimodo, ergo in casu nostro nõ p̃ot tractari de querela & eius p̃scriptione, attento maximè q, in libello narratur testatorẽ reliquisse dicta bona emphyteutica dictis mulieribus, & vt constiterit, & ex productione testamenti apparet, q, vltra dicta bona ẽt Laurentius reliquit iure institutionis q̃dã iocalia, & similia, & omnis cõditio sub qua relicta essent reijcitur vsq; ad legitimã d. l. q̃m in prioribus. ¶Nec ob. q, petãt legitimã, quia eam petunt, quia nihil habuerunt: vnde pone filio relictũ esse factum minus legiti-
* ma: certè si nihil accepit, p̃ot petere integrã legitimam, si quid accepit, habet petere suppl̃mentũ, cùm ergo * communis opinio sit, q, vbi cessat querela nõ excludatur filius iure suæ legitimæ per lapsum quinquennium, vt firmat Bald. in d. l. si is qui filium, vbi etiam loquitur nõ solum in petitione supplemẽti, sed ẽt in ipsa legitima pro qua cõpeteret petitio hæreditatis. idẽ tenet ibi Sali. & Paul. de Cast. idem etiam tenet Angel. in l. Papinianus. §. si conditioni. ff. de inoffic. testa. in 12. col. vbi ẽt clarè firmat hoc quando peteretur dicta legitima; & ẽt Bart. in auth. presbyteros. C. de epis. & cler. & cõsuluit Pau. de Cas. li. 1. consi. 19. in incip. Dubia de quibus queritur, vbi dicit hanc communem esse opi. & probatur per plures rationes, quas ibi
27 ponunt, & quas non expedit referre. ¶ † Preterà aduersus dictam præscriptionẽ & quamcunque aliam tendentẽ ad eundem effectum exclusionis competit dictis dominabus restitu-
i tio [i] in integ. saltem ex capite ignorantiæ, & sic clausula generali, si qua mihi iusta cã. l. 1. in fine. & l. sed si per prætorem, §. hæc autem clausula. ff. ex quibus ca. ma. probabilis enim ignorãtia dicitur iusta causa concedẽdi restitutionẽ in integrũ etiã maioribus, vt no. gl. in l. 1. C. de patri. pot. & gl. & do. in l. 2. C. de iure emph. & in l. si partem §. 1. in verbo non vtendo. ff. quẽadmodum ser. amit. & no. Bar. in l. 1. §. si quis autem propter. ff. de iti. actuque pri. & in l. Arist. §. fi. de don. & in l. cum filius. §. in hac. ff. de ver. obl. & Specul. in tit. de p̃tæscript. §. 1. versic. pone colonus. cum suis multis concor. ¶Et non potest inficiari dictas dominas habuisse probabilẽ & p̃sumptam ignorantiam tenoris inuestiturarum dicti Iacobi eorum aui, vt in regula, cùm quis in ius, & regula, præsumitur, de regul. iur. in 6. in quibus inuestituris auitis maximè cõsistit fundamẽtum, & ius dictarum dominarum. Propter quæ apparet etiam superuacuò disputari de præscriptione statutaria, & tantò magis,
28 † quia verba statuti loquuntur in debitore & creditore ex contractu, vt patebit ibi, dum dicit à die celebrati contractus &c. & vbi verba statuti non conueniunt, nec etiam statuit dispositio conuenire intelligitur l. 4. §. toties. ff. de dam. inf. c. indemnitatibus, de ele. in 6. ¶Et statutum loquens in debito ex contractu, non hẽt locum in alio debito, etiam si esset ex quasi cõtractu, vt no. Bar. in l. apud Iulianum. §. fi. ff. qui. ex cau. in poss. ea. & Bar. & Ang. & alij in l. mutus 1. & in l. more. ff. de acquir. hær. & Bal. in l. 1. in princ. ff. de cõtra. iudi. tut. & in l. 1. C quãdo lice. ab emp. discede. & in l. fi. C. si tut. si vel cura. inter. & in l. siue apud acta. in prin. C. de transa. & d. Abb. & in c. qua fronte, de appel. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Vt filios. imò, vt dixi suprà. l. 2. consi. 189.
b ¶ Re certa idẽ suprà. li. 1. cõsi. 128. col. fi. sed malè vt ibi dixi.
c ¶ Transmissibili, sed in emphyteusi dic. vt dixi suprà. li. 2. ad consi. 189. nu. 15.
d ¶ Legitima. his videt̃ Alex. aduersari inf. li. 5. cõs. 27. cõs. 179. sed nõ est ita, qa loq̃tur in diuersis casib⁹. breuiter cõclude aut emphyteuses vel feuda sunt hęreditaria, & cõputãtur in legitimã, vt Alex. inf. li. 5. cõs. 22. aut nõ sunt hęreditaria. sed iure institutionis deferũtur, & tũc aut acq̃sitio facta est ab auo, & nõ cõferũtur nec cõputãt̃ in legitimã in successiõe filij inter nepotes: & ita loq̃tur Alex. hìc seq̃tur Steph. Ber. cõs. 169. cũ honorabili. col. 2. li. 3. Frã. Ri. l. in quartã nu. 57. ad l. Fal. Aut. agitur de successione ipsius acq̃rẽtis, & tũc Bal. cons. 110. substi. li. 5. sentit, q, nõ imputatur in legitimã, nisi sint empta de pec. patris. sed verius est indistictè, q, imputatur, vt tenet Sal. Pa. d. §. ĩputari Ale. in d. l. si patroni. in prin. col. 3. & inf. li. 4. cõ. 89. nu. 7. pleni⁹ dixi in cõsu. Par. §. 123. adde q, Ale. hìc seq̃tur Ias. in l. q̃m. nouell. nu. 9. de inof. test. l. illud col. 1. C. de col. Hipp. Mar. no. 32. Cur. trac. feu. par. 4. nu. 134. adde Ias. latè, in l. 2. nu. 207. cum seq. C. de iure emphy. & quæ dixi infrà. li. 5. consi. 22. nu. 13.
e ¶ Legare ista est veritas & vera sñia Ale. qui ita tenet vbicunq; decisiuè loq̃tur vt hìc. hoc & lati⁹ infr. li. 4. 89. col. 3. consi. 106. col. fi. & cõsi. 107. & li. 5. cons. 22. col. 3. vñ, nõ obst. q̃d in l. apud Iulianũ. §. si q̃s alicui. & inf. l. 5. cõs. 12. in fi. in ɔ̃trariũ allegat, qa ibi dicit se nõ dedicere, nec ẽt ob. q, ɔ̃trariũ ɔ̃sulere videtur inf. li. 4. ɔ̃si. 55. col. pẽ. & li. 5. cõsi. 27. col. 1. cõs. 124. col. 2. qa ibi loq̃tur in diuerso casu videlicet in emphyteusi vel feudo hæreditario recepto ꝓ se filijs & hęredib⁹, nõ ãt ꝓ se & filijs simpliciter, vt hic. idẽ tenet Lu. Ro. l. vnica. q. 12. C. q̃n nõ pet. par. non ob. q̃d aliter ɔ̃suluere videtur in cõsi. 35. Visa facti, qa ibi loq̃tur q̃a fili⁹ est hęres patris. q legauit & sic nullo mõ sibi ɔ̃trari⁹ est, q̃cq̃d dixerit Ias. in l. 2. de iure emph. idẽ tenet Sali. l. fi. col. 4. in fi. C. de iu. emph. Ang. Are. inst. de assi. lib. in prin. Cor. cõsi. 37. cõs. 68. li. 3. Cur. Senior. consi. 25. Clauasi. in verbo emphyteusi. §. 6. latissimè. Ias. l. 2. nu. 207. cũ seq. C. de iu. emph. consi. 213. cõs. 4. li. 2. & licet aliud velle videatur in cõs. 226. col. fi. li. 2. ibi loq̃tur argumẽtatiuè. idẽ tenet Decius cõs. 239. consi. 289. hęc communis & vera sñia. licet Cur. Iun. tra. feu. par. 4. nu. 131. cum seq. latè differens dubitet & licet Cor. sibi ɔ̃trarius cõs. 51. consi.

282.litera.per li.3.Soc:consi.127. nu.10.li.3.contrarium causæ inseruiendo voluerint, adde remissiue And. Tir. in consu. Picto. §.11.gl.6.nu.24.cum seq.

f ¶Renunciatio. nec ẽt ipsius patris acqrentis nocebit filijs in emphyteusi recepta pro se & filijs vel liberis, non addito & hęredibus Dy. Alb. Bal. Ang. Imo. Paul. Ias. in l. apud Iulianũ.§. si quis alicui. de leg. 1. Alcia. de præsum. reg 1. præsum.31.nu. 3.licet ɔtrarium consuluerint Pe. Anc. con. 163. Pro dom. Paula. & Pau. consi.179.col.2.li.1. & malè, & licèt Cur. Iun. dubitet consi.55.nu.8.quid aũt sit in feudo dicetur inf.li.5.consi.13.

g ¶Specifica infrà.li.4.consi.86.nu.13.

h Præscribi. suprà.li.1.consi.128.num.5.

i ¶Restitutio suprà.li.1.consi.71.sed consi.151.in fine lib.2.

SVMMARIVM.

2 *Ecclesiæ res solita concedi in emphyteusim, non potest infeudari, uel aliter quàm solitum sit.*

4 *Emphyteusis differt à feudo.*

5 *Emphyteuticæ res non possunt transferri in ecclesiam uel communitatem.*

6 *Ecclesiæ res ut dicatur solita feudari, requiruntur quadraginta anni.*

7 *Capituli consensus facilius præsumitur quàm papæ.*

9 *Iudicis est arbitrari quod tempus dicatur longum.*

11 *Prælatis alienantis uita subducitur de præscriptione.*

CONSILIVM. IX.

VISO themate suprascripto, & pręstanti cõsilio clarissimi doc. do. Aurelij de Belencinis honorãdi fratris & dudũ discipuli mei acutissimi, q in hac ɔsulatione egregiè & elegãter laborauit, ego in eãdẽ sentẽtiã ɔcurrẽs, ne ad rẽ incogitatè accessisse videar infrascripta ad ɔfirmationẽ breuiter subiũgã.

1 ¶† Constat Episcopum vel alium prælatum ecclesiæ, non posse in feudum concedere regulariter rẽ ecclesię non consuetam infeudari c.1.in ti. Episcopum vel abbatem, in vsibus feudorũ, & legitur & not. in c. ex parte. de feud. c. vt super. de reb. eccle. non alie. & probatur quod per cõcessionẽ in feudum transfertur vtile dominiũ c.1. & ibi no. de inuesti. de re alie. fac. & plenè no. in c.1. de cap. corra. Sed res ecclesiæ nõ possunt regulariter alienari ẽt quò ad vtile dominium c. nulli. de re. eccle. non alie. c.1. & 2. e. ti. li.6. nisi seruatis debitis solẽnitatibus, de quibus ibi, & in c. sine exceptione 12. q. 2. & specialiter prouisum epm nõ posse alienare nisi cũ cõsensu capituli, & qbusdã alijs solennitatibus, de qbus legitur & no. in c.1. de his quæ fiunt à p̃la. & in d.c.1. & ibi gl. in ver. defensore. de reb. eccl. nõ alie. in 6. & in d.c. vt suprà 12.q.2. alienationis, & in d.c. sine exceptione, & quæ solenitates in cõcessione in feudũ factæ per dictos reuerẽdos patres & dictos dños Iacobũ Ant. de Turre. & Delphinũ non interuenerunt, ergo nõ valuerunt. ¶ Nec ob. q, essent solitæ cõcedi p antea ab alijs p̃edecessoribus, quia respondetur q, ante cõcessionem factã per dñm Iacobum Ant. nunq̃ concessæ fuerunt in feudũ, sed in emphyteusim priuatis personis, & nõ in feudum vni cõmunitati, prout cõcesse fuerunt p

2 dictos dominos Iacobũ Anto. & Delphinum † vnde sicut non potuisset infeudare do. Iac. Ant. res non solitas infeudari, ita

2 nõ potui concedere res solitas concedi, mutãdo substantiam priorum concessionũ, & alterãdo earum naturam, quia tunc cessat consuetudo propter quam in talibus rebus p mittebatur p̃lato concedere sine cõsensu capituli, & alijs solẽnitatibus, vt concludit Bar. in aut. q rem ad fi. C. de sac. san. eccl. & Iac. de Bel. in c.1. in prin. in ti. q feuda dare pos. in ver. qritur si eccl. cõsuetudo sit dare feudum accipiẽti p se & successoribus masculis &c. Bal. in aut. si quas ruinas. C. de sac. san. eccl. & in l. ẽt ff. so. ma. & in l. si pupillorũ.§.fi. ff. de reb. eorum, & cõsuluit Ioãnes Cal. in cõs.11. sub rubrica de feu. saltẽ qñ alterata est substãtialis forma ɔtractus secũ. eũ. arg.1.q.1. retrahe. &c. si cui de ele. li.6. Istã opin. ẽt sequitur Ang. in §. emphyteusis, in aut. de non alie. & Io. de Imo. in l. q̊d dicitur, in vlt. col. ff. de verb. oblig.

* & in d.c. ex parte, in vlt. char. & est * communis conclusio fa-

3 cit l. ius ciuile. ff. de iust. & iure. ¶† Quòd aũt sit differentia circa substantiam contractus inter cõtractum emphyteuticũ & concessionẽ feudalem, volunt doct. in varijs locis, & maximè Bal. in d. aut. si quas ruinas, in 5. col. vbi propter hoc cõsiderat q, feudum magis accedit p̃sonæ, q̃ patrimonio, & multæ differentiæ sunt substantiales, q̃ quò ad propositum tactæ sunt p dominum consulentem, & illa maximè in propositum attendẽda est, qa in emphyteusi p non solutionẽ annui canonis intra trienniũ cadit emphyteuta à iure suo ẽt si nõ fuit interpellatus c. potuit, de loca. & in d. auth. qui rem, & ita erat etiam expressè actum in concessionibus emphyteuticis dictarũ re-

†1 * rum, quod nõ seruatur in annua pensione debita pro † feudo secũd. magis * cões cõclusiones, vt no. Spec. & Io. And. in tit. de loca. & nunc aliqua. versi.85. & Card. Floren. in c. potuit, præallegato, vbi refert se ita cõsuluisse. & Io. de Imo. in d.c. ex parte in 12. col. & Dominicus de san. Gemin. in ca. ad apostolicæ.§. sed licet, de re iud. li.6. & Aluarotus in c.1.§. sed nec alia, in ti. quæ fue. pri. cau. benefi. amit. vbi refert se ita consuluisse

4 cũ Pau. de Cast. † Nã iura pœnalia loquentia in vno casu, non debẽt extendi ad aliũ, c. statutũ de elec. li.6. l. cum quidam. ff. de lib. & posthu. ¶ Non obst. etiam prædictis si diceretur, q, concessio in feudum quò ad aliquas qualitates, potest esse vtilior ecclesiæ, q̃ concessio in emphyteusim, & si erat solita cõcedi in emphyteusim, q, poterat esse magis præiudiciale, ecclesiæ, debet permitti q, possit concedere in feudum, quod videtur esse minus præiudiciale; quia habet ecclesia annuam præstationẽ, & etiam ea ad quæ tenentur dicti homines virtute dicti iuramenti fidelitatis, & sic in maiori dẽt inesse id q̊d est minus l.1.§. si stipulanti. ff. de verb. obl. l. cùm furti ff. de in litem iur. quia respõderi potest, q, id quod est minus qualitate, non inest, vt probatur in l. solemus.§. latrunculator. ff. de iu. & no. gl. in c. plus semper, de reg. iu. in 6. & ibi Io. And. in mer. sed dicti cõtractus emphyteusis & feudi differunt qualitate in multis ergo nõ sequitur, erãt dictæ res cõsuetæ concedi in emphyteusim; ergo intelliguntur consuetæ cõcedi in feudum. Pręterea, vt in facto narratur, dicti homines erant absq; ista cõces-

5 sione astricti iuramento fidelitatis domino Ep̃o, † & quod plus est, non erãt dictæ res consuetæ cõcedi vni communitati, sed priuatis personis, & istud est valde attendendũ, quia inter

b est ecclesiæ q, concedatur personæ, qua inspecta facilius [b] res redire possit ad ecclesiã, vt quia sit persona quæ à cõiter accidentibus possit mori sine descendentibus, q̊d non est ista qñ

†2 conceditur vni † ecclesiæ & pari, ratione vni cõitati, quæ non ita de facili pereũt. l. proponebatur. ff. de iudi. 12. q. 2. liberti. & c. gratiosè, de rescrip. i 6. Et in proposito not. Spe. in d.§. nunc aliqua ver.116. & notant doc. in d.c. potuit, super glo. in vers. prohibentur. vbi expressè dicunt q̊d non potest res emphyteutica alienari per emphyteutã in ecclesiã, quoad vtile dominium, quia non esset spes, q, propter mortẽ reuerteretur ad dominũ directi dominij, & sic cõsuetudo in proposito nõ debet extendi de vno casu ad alium: in quo nõ est eadẽ ratio per no. in l.1. C. q̃ sit lon. consue. & in l. de quibus. ff. de leg. & in c. fi. de cõsuetu. cũ si. Et ideo dicit Bal. ad propositũ in aut. quibuscũq; C. de sac. san. eccl. q̊d res ecclesiastica consueta conce-

†3 di in emphyteusim non poterit, per p̃latũ † concedi potẽtiori:

c quia non erat consueta concedi similibus. allegat no. in l. si ita quis.§. ea lege. ff. de ver. obli. ¶ Nec prædictis ob. si diceretur, q, postquam fuit semel concessa in feudũ dictæ cõmunitati p præfatum dominum Iacobũ Ant. debuit valere saltem secunda concessio factæ in feudum eidẽ cõitati per dñm. Delphinũ: qa respõdetur, q, ex quo prima concessio facta per do. Ia. Ant. nõ valuit tanq nõ solenniter, & nõ legitimè facta rationibus, supra allegatis, nõ poterat dici q, sequẽs cõcessio facta valeret tanq de re solita concedi: quia oportebat q, p priorẽ concessionem factam à dom. Iaco. Ant. esset translatũ vtile dominũ ad hoc vt sequẽs infeudatio valeret, p no. p. gl. reputatam sing. in cle.1. in ver. ad mensam, de exces. pla. no. do. in d.c. super & no.

6 Io. de. Imo. in d.l. quod dicitur, in vlt. col. ¶† Præterea adhoc vt dicãt res cõsueta cõcedi in feudũ, adeò q, postea possit per solũ p̃latũ infeudari, non requirit minus spaciũ q̃ 30. vel secũdũ aliquos 40. ann. vt no. Ia. de Bel. in d.c.1. in prin. in tit. qui feuda. pos. &. ibi tenet q đ requirat tps. 40. añ. [d] arg. aut. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. tenet etiam q, requiratur bina concessio, vt inducatur consuetudo, per l.3. C. de episcop. audi. &

&c in §.fi. In aut. de defen. ciuita. & sic qñ dictus Dalphy. con-
cessit, nõ erat consueta dari in feudũ, quia non erat bis conces
sa. Item nec distamus à prima concessione nisi per tempus an-
norum.14. vel circa. Tenet ẽt Iaco. de Bel. q̊d in tali consuetu-
dine inducenda requiratur q̧ appareat de tacito consensu ca-
pituli per l. sed ea ff. de legi. & & q̧ appareat talẽ concessionem
fuisse vtilem ecclesiæ per c. fi. de consuetu. & l. quod non ra-
tione ff. de legi. ¶ Bal. etiam iñ d.c. iñ prin. q feu. dá. pos. tenet
q̧ etiam si concessio esset vtilis ecclesię, nõ posset induci dicta
consuetudo minori spacio 30. annorum. Et ipsemet Bal. in l.
de quibus, in 14. col. ff. de legib. dixit q̧ requiritur tempus. 40.
annorum. ar. c. de quarta, de præscrip. iuncto. c. 2. de feud. hác
opi. etiam tenet Ioan. de Imo. in d. ea. ex parte. in vlt. charta.
¶ Non obst. si diceretur q̧ post longum tempus. 10. annorum
debet p̃sumi q̧ interuenerint solẽnitates requisitæ in dicta cõ-
cessione, iuxta ea quæ habentur in l. si filius. C. de peti. hære. in
l. qui in aliena, iuxta princi. ff. de acquir. hære. & in c. ea nosci-
tur, de his quæ fiunt à præla. cum suis concor. Quia respõdeo,
q̧ imò si capitulum contradicit allegando q̧ nunquam cõsen
sit, videtur q̧ non debeatur præsumi consensus capituli: & sal
tem cum sumus in concessione perpetua, in qua requiritur ex
pressus concessus. ca. 1. & 2. cum gl. de his quæ fiunt à præla.
ita concludit do. Abb. in c. ea noscitur. vbi reprehendit in ali-
quibus Ant. de But. aliter tenentem. ¶ Præterea, posito q̧ p̃su-
meretur cõcensus capituli qñ nõ apparet de ç̃tradictione per
7 ea quæ habentur in d. c. ea noscitur. † eo. quia canonici censen
tur ex accidenti coniunctæ personę episcopi, & vnum corpus.
c. nouit, de his quę fiunt à præla. & per consequens pręsumun-
tur facilius habuisse notitiam gestorum ab episcopo, quã ex-
traneus, ar. l, octaui. ff. vnde cogna. & l. de tutela. C. de integ.
resti. & ideo si intra longum tempus non contradixerunt, &
passi sunt facilius potest præsumi consensus eorũ: & ita loqui-
tur d. l. si filius. & d. l. q in aliena. & declarat Bal. i l. 2. C. de leg.
hæredi. & Ludo. Roma. in l. sciendũ, in 13. col. ff. de verb. obli.
8 ¶ Sed non idem videtur præsumendum in cõsensu papę: † nam
qñ eṗs alienat, saltem quando iurauit non alienare inconsul-
to Romano pontifice prout hodie communiter iurant, vel si
iurasset non alienare Archiepiscopo inconsulto tunc sine eo-
* rum licentia non possunt alienare secundum magis * commu
nem conclusionem doct. in c. 1. de his q̃ fiunt à præla. & in c. 2.
de transact. & not. gl. & doc. in d. c. 1. in verbo, defensore. de
rebus eccl. non alie. & doc. in d. c. vt super, per illum text. & ibi
maximè per Ioan. de Imo. in fi. & per eundem in c. 1. in fin. vt
eccl. benef. & Bal. in aut. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. ec
cle. quia dici nõ potest q̧ intra dictum tempus 44. annorum
cõstet verè vel præsumptiuè papã habuisse sententiã dictorum
ç̃tractuũ, & per consequens q̧ ex eius tolerantia præsumatur
eius licentiã interuenisse cum ignorantia regulariter præsu-
matur. l. verius. ff. de proba. & l. super seruis. C. qui milita. non
possunt. li. 12. & sic nõ sumus in casu dictæ. l. si filius. & d. l. qui
in aliena. ¶ Nec obst. id quod habetur in c. cum venissent, de
institu. quia ibi non negabatur interuenisse cõsensum capitu
li, & solennitates debitas, sed solum disputatur an concessio
fuerit personalis an realis. & posito q̧ quandoque propter an
9 tiquitatem posset p̃sumi dicta licentia papæ, † tamen com-
mittitur iudicátis arbitrio, quando dicatur esse factum de an-
e tiquo, [e] vt inquit Ant. de But. in c. illud p̃sump. facit li. 1. ff.
de iure deli. & id quod habetur in c. de causis, de offic. dele. &
quod ibi no. in cle. 2. de reb. eccle. non alie. cum si. ¶ Potest ẽt
aliter responderi ad. d. l. si filius. cũ si vt inquit Sali. in d. l. si fi-
lius, vbi voluit q̧ iõ ibi præsumebatur præcessisse iussum fra-
tris ex illa diuturna pat. ẽtia patris: qa pater allegat se iussisse
filium adire hæreditatem, nã tunc præsumetur q̊d successerit
q̧ patri acquiretur commodum & incommodum illius hære-
ditatis delatę filiæ. secus dicit ipse qñ pater negaret se iussisse
quia tunc non p̃sumeretur in casu illius. l. cũ si. pręcessisse ius-
10 sum. licèt interuenerit † diuturnitas temporis, quia solẽnitas
extrinseca non p̃sumitur. l. quæcunque. §. fin. ff. de pu. ergo in
proposito si neque capitulũ neque papa asserunt se cõsensis-
se nõ põt dici q̧ pręsumatur consensus ex dicta diuturnitate.
¶ Posset ẽt cautè dñs modernus Episcopus petere restitutio-
nem in integrum aduersus dictas concessiones si lęsa fuit ec-
11 clesia, iuxta. c. 1. & ferè per totum, de resti. in integ. † & tp̃s qua
driennij ad petendũ restitutionẽ in integrũ, nunq̃ currit durã
f te p̃latura [f] illius qui damnosum contractum celebrauit, vt
per glo. fin. in c. 1. de in integ. rest. lib. 6. Et etiam propter va-
rias mutationes prælatorum non currit, vt not. in proximè al-
legata glo. fin. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Mutando. Ful. consi. 10. consi. 99. Vdalri. Zasi. in epito. feu-
do. par. 5. fo. 42. in paruis. adde. Cur. tract. feu. part. 2. 1. q. 2.
Alex. infrà, lib. 5. consi. 5. nu. 18. licet aliud voluerit Calde. con-
si. 11. de feu. sed istud limita primò vt procedat qñ mutatio est
in damnum ecclesiæ. secus si in eius fauorẽ, secundò nisi quod
mutatur vel additur sit separabile, quia tunc in eo solum &
non in totum concessio vitiatur de quo plenè dixi in consue.
Parisi. §. 41. q. 10.

b ¶ Facilius. plenè dixi in consu. Parisi. §. 41. nu. 57.

c ¶ Potentiori. Ias. l. si ita quis. §. eo. in nu. 10. de verb. oblig.

d ¶ Xl. annorum. idem And. de Iser. Mar. Laud. d, ca. 1. Iac de S.
Geor. tract. feud. vers. in feudũ. Bal. l. de qb. de leg. Alex. infrà.
li. 5. consi. 5. Roch. Cur. in rubr. de consu. c. fin. eod. titu. Imo. c.
2. char. vlt. de feud. Ias. cons. 155. cons. 156. lib. 1. adde Cur. tract.
feu. part. 2. 3. q. 4. Vdalri. Zasi. in epito. feu. par. 5. Fran. Balb.
trac. præscri. par. 1. partis. 5. principalis. in fi.

e ¶ Antiquo. dixi in consu. Parisi. §. 5. nu. 73. cum sequen.

f ¶ Prælatura idem Gemi. Phi. d. c. fi. Soci. cons. 266. col. 9. lib. 2.
Feli. c. 1. col. 6. de pręscript. Ias. cons. 4. col. 1. Albe. Brũ. cons. 41.
col. 8. Pau. cons. 337. col. 4. lib. 1. Cor. consi. 45. in fi. lib. 2. sed
hoc non obseruatur, nisi sit alienatio deplorata vt cum enor-
mi læsione & sine solennitate. facit Calderi. consil. 3. de præ-
scri. Guid. Pap. dec. de Delphi. cl. Ias. consi. 55. li. 1. vel nisi ille
prælatus fuisset dissipator solitus negligere & diperdere bo-
na ecclesiæ.

SVMMARIVM.

2 *Feudum antiquum præsumitur nisi domino possidente.*
4 *Clausula, iurè feudi antiqui, nihil operatur in inuestitura Epi-
scopi.*
9 *Speciale in fratre, vt possit quis feudum alij: quàm descendenti
acquirere.*
7 *Vasalli delictum de iure feudorum nocet agnatis.*
8 *Feudum receptum pro se & hæredibus nunquam transit ad agnatos
nisi sint hæredes,*
9 *Linea finita non debent agnati renouari nisi sint hæredes, & res sit
integra.*

CONSILIVM. X.

PONDERATIS hisquæ in themate narratur.
¶ Circa primũ dubiũ quo quęritur, an supradi-
ctum feudũ possit dici ex aliquo capite deuolu
tũ & apertũ p̃fato dño Episcopo moderno, seu
mẽsę episcopali, an verò spectet ad dictos Arpi-
nolũ & Christophorũ quondã Francisci de Casate: prętermis-
sis non necessarijs puto cõcludendum q̧ spectet ad episcopũ,
& nõ ad dictos Arpinolum & Christophorum, præsertim ex
infrascriptis. ¶ Et primò: quia si consideramus primam con-
cessionem factam alicui qui esset de agnatione dictorũ de Ca
sate, & illa videtur fuisse facta dño Galeotto quondam dñi
Luchini de Casate: & tunc dicendũ est q̧ ex persona dicti dñi
Galeotti non possunt venire dicti Arpinolus & Christopho-
1 rus, † quia ipsi non processerunt à dicto dño Galeotto, necà
descendentibus eius, nec ab eo cã habent, merito ad istud feu-
dũ ex eius p̃sona venire nequeunt. c. 1. de gradib⁹ succe. in feu.
c. 1. de natura suc. feud. & in c. 1. in fi. de succes. feu. ¶ Nec ob. si
diceretur q̧ ex quo vltimus vasallus decedẽs. s. dominus Pau.
de Casate possidebat, & erat de agnatione dictorũ de Casate,
a debet præsumi [a] q̧ feudũ fuerit paternũ seu antiquum, & sic
q̊d processerit à parente à quo descenderunt dicti agnati nũc
se opponẽtes, & dictus do. Pau. vltimus vasallus, per id quod
legit. & no. in c. 1. in tit. si de feu. fuerit contro. inter do. & agn.
iuncto. d. ca. 1. de gradi. succes. in feu. quia respondeo, q̧ illud
posset procedere quando non constaret cui fuisset concessum

feudum

feudũ, si appareret simpliciter quod ab antiquo possessa fuis-
set res vt feudalis: vt quia hoc confiteretur dominus feudi. sed
in casu nostro constat per instrumentum de cõcessione facta
dicto domino Galeotto: eò quia dominus feudi illud aduoca
uerat Galeotto & Lanfranco filijs quondam domini Ioannis
de Oscasalibus, qui propter eorum culpas dicto feudo priua-
ti fuerant, & apparet de cõcessionibus prius factis in feudum
dictis de Oscasalibus, & sic constat quod antequam concede-
ret domino Galeotto de Casate fuerat concessum alteri de Ca-
sate, qui esset communis parens agnationis dictorum Arpi-
noli & Christophori de Casate, & p consequens probatur feu-
dũ nõ esse paternũ seu antiquum quò ad dictos Arpinolum &
2 Christophorum. ¶ † Prætereà, illud q dicitur, q præsumitur
feudum antiquum & non nouum, adeò q dño alleganti feu-
dum esse nouũ incũbit onus probandi, procedit nisi dñs repe-
†1 riretur in possessione feudi: quia tũc † incumbit agnatis onus
probandi illud esse antiquum: ita inquit Iaco. de Bel. in præal
legato. c. 1. de gradi. succes. in feu. per id qđ habetur in ca. 1. de
conten, inter me & do. & in c. 1. §. cum aũt, de controuer. inue.
& puto ex his quę mihi relata sunt, dñm feudi esse in possessio
ne ergo aduersarijs incumbit onus probandi. ¶ Non obstat ẽt
si diceretur, q ĩ inuestitura dñi Galeotti dicit̃ q inuestitus fuit
de dicto feudo tanquã de feudo antiquo, & antiquissimo, vt
3 inquit Bal. in c. 1. de alien. feu. pater. † q si text. concedit mihi
castrum nomine & iure antiqui feudi possidendũ, qđ licet sit
feudum nouũ: tñ assumit sibi qualitates feudi paterni. arg. l. q
cunq; desertum. C. de omni. agro deser. lib. 10. vnde poterit p
vasallũ alienari in proximos agnatos, sicut pt feudum pater-
num, iuxta id q habetur in d. c. 1. & ante eum voluit hoc idem
Iac. Ardiso in summa sua feudorum in ti. feudũ nouum pater-
num, in rubricella. 1. facit. l. si alienam §. fi. & l. senatus. §. mor
tis. ff. de do. causa mor. & qđ no. Bal. in c. 1. in pe. & antep. col.
in ti. an agna. vel fil. ¶ Quia ad hoc respõdeo, primò vt respon
det clarissimus dñs aduocatus præfati dñi episcopi, q attento
q illa verba fuerunt prolata in concessione facta à prælato ec
clesiæ, per illa non probatur feudum esse antiquum, vt not.
concludit Bal. in præludis feudorum circa fi. pe. char. in versi.
4 tertia decisio &c. vbi quærit, † si episcopus [b] inuestiuit ali-
b quem per hæc verba, Inuestio te tanquam de feudo veteri &
antiquo, ipsum feudũ innouando cognoscens & recognoscẽs
qđ tu dictum feudum habuisti, & tenuisti dicto iure feudum
ab antiquo, an p hæc verba verisimilia doceatur feudũ esse an
tiquũ. decidit q non. ar. l. si fortè. ff. de castr. pecu. l. q testm̃. ff.
de probationi. & per alia plura ibi allegata p eũ cũ quo cõcor-
dat Iaco. de Bel. in c. 1. ad fi. de vasal. decrepi. æta. ¶ Hoc fortifi-
co per ea quæ traduntur per Old. consi. 178. incip. Factum tale
†2 † est, quidam nobilis. vbi concludit q qñ de nouo conceditur
alicui feudũ licèt adijciantur illa verba tanquã antiquũ & pa
ternum &c. talia verba rei veritatem non immutant. allegã. d.
l. si fortè. & id q no. in l. si dona. C. de colla. & ideo concludit
q non succedent illi, qui non succederent nisi feudum esse an
tiquum. ¶ His consonat id quod consuluit Paul. de Ca. consi.
c 154. incip. Quòd istud feudum &c. [c] vbi concludit † q, si quis
5 nouiter fuit inuestitus pro se & hæredibus suis, adiectis illis
verbis, s. tanquam de feudo veteri & antiquo, non operantur
illa verba qđ succedant illi agnati qui non succederent in feu-
do nouo, sed solum in antiquo, & probat, quia dictus vasallus
recipiens non potuit acquirere nisi pro se & hæredibus. imò si
expressam mentionem fecisset de agnatis, haberentur p non
adiectis. s. illi ad quos feudum de sui natura nõ trãsibat: vt in
casu nostro. alleg. l. si mihi. & Titio. ff. de verb. oblig. nisi nomi
ne illorum recepisset tanq̃ illorũ pcurator vel negotiorum ge
stor, & secuta esset hoc vltimo casu ratihabitio. l. si ego. & l. pe.
cũ ibi no. ff. de neg. gest. Et hoc clarè decidit Bal. licet ipse non
alleg. in c. 1. in ti. si vasal. feud. priue. cui deferatur. vbi dicit esse
d spãle in [d] fratre qđ in feudo possit vnus alteri stipulari & acqre
re, iuxta id q habetur in c. 1. de duo. fratr. à capita. inuestitis. &
ita dicit velle Odofre. in summa sua feudorũ. ¶ Et ita ẽt not.
Bal. & Sali. in l. fi. C. res inter ali. acta. vbi hoc reputãt no. & p
Bal. in l. 1. C. qñ li. ab emp. disc. licet posset ẽt respõderi ad text.
in d. c. 1. de duo fra. à capita. inuesti. & ad c. 1. §. cũ verò cõtra. in
ti. qui feu. da. pos. & ad c. 1. de fratri. de no. benefi. inuest. q ibi
nõ acquiritur fratri ex cõuẽtione fratris facta sup feudo, sed
acquiritur sibi ex suo pprio pacto facto inter fratres, q vno de
scendente sine liberis spectet ad aliũ, sed in casu quo cõsuluit
pau. de Ca. & ẽt in casu nostro nulla facta fuit mẽtio de hmõi
agnatis in inuestitura, ergo &c. & si facta fuisset, nõ potuisset
eis acquiri p eũ, q non est parẽs illius agnationis. & sic nec ex
propria natura feudi, nec ex stipulatione potuit eis acquiri.
Mouet̃ ẽt Pau. de Ca. qa illa verba. s. tanq̃ antiquum feudum
pñt habere aliũ sensum: secũdũ quẽ nõ cõtinebũt alqd repug-
nãs iuris dispositiõi: videlicet, vt intelligant̃ tanq̃. i. ad simili-
tudinẽ pcedentiũ inuestiturarũ: qa sicut istud vetus & antiquũ
feudũ fuerat concessum illis de Oscasalibus, de qbus fit men-
tio in dicta inuestitura, ita ẽt intelligeret̃ concessio facta di-
cto dño Galeotto: vt plenius per eũ dicto consilio. Pro quo ẽt
facit: qa dicta verba pñt intelligi q cõcedens voluerit declara
re dicta bona esse cõsueta infeudari: & p cñs ab ipso dño epo
posse concedi in feudũ dño Galeotto, cui concedi non potuis-
sent solum p ipsum dñm epm, qñ non fuisset solita infeudari,
vt legit̃ & no. in c. 1. in prin. q feu. da. pos. & in c. 1. in prin. Epñi
6 vel Abbatẽ. & in c. 2. extra de feud. † & verba instrumenti q̃ du
plicẽ intellectum habent, pñt interpretari contra illũ q se fun
dat ex verbis. l. veterib. ff. de pac. c. præsentia. de probat. & per
consequẽs debent interpretari contra dictos Christophorũ &
Arpinolũ prætendentes, q p dicta verba pbetur feudũ esse pa
ternũ & antiquũ, adeò q in eo succedere debeãt ipsi: sicut si
fuisset cõcessum cõi parenti agnationis eorũ. Nec ob. id q no.
Bal. in d. c. 1. de alie. feu. pater. cum si. quia posito q illud q di-
cit Bal. e ẽt verũ, loqt̃ ĩ alio casu, qa ibi loqtur qñ Rex dixit: Cõ-
cedo tibi castrũ noĩe & iure antiq feudi possidendũ & sic non
poterat ibi cadere illa cõiectura, vel interpretatio, q voluerit
denotare q concedebat feudũ tanq̃ antiquũ. ĩ ad similitudinẽ
pcedentiũ inuerstiturarũ factarũ antiqtus alijs personis no-
minatis in eod. instrum. inuestituræ. vel q voluerit de notare
illud esse feudũ antiquũ, hoc est solitũ esse concedi dicta bona
in feudũ, put requirebatur, vt episcop. posset infeudare: vt di-
xi. Itẽ respõdeo q Bal. ibi loqtur quò ad effectũ, vt actio acqui
ratur agnato prout in casu nostro, quæ acquiri non potuit. d.
l. si mihi & Titio. vt dixi suprà. ¶ Itẽ nõ loquitur Bal. in pall. c.
in ecclesia, sed in rege, q facilius posset cõcedere in feudũ rem
†3 ẽt nõ solitã † infeudari, quã platus. vt patet ex his q̃ habentur
in c. abbate sanè. de re iud. lib. 6. & ẽt no. per Bar. in l. prohibe-
re. §. planè. ff. quod vi aut clã. iuncto. d. c. 1. Episcopũ vel Abb.
cum si. ¶ Deniq; si reperiatur q dictus dñs Galeottus fuerit
priuatus iure feudi pp suas culpas: vt dicitur cõstare scriptura
publica manu Io. de Arigonib. de anno 1148. die 14. Aprilis. vt
narratur in quodã instrum. inuestituræ cõcessæ dño Scipioni
ne Casate, p Bernar. de Ruptis episc. Cremonẽsem, in q̊ dicitur
eũ priuatũ esse eò qa à dño episcopo. successore inuestituram
nõ petijt intra annũ & diẽ, nec ẽt intra annũ & mẽsem. iuxta.
c. 1. quo tpe miles. & c. imperialẽ. §. ptereà si qs de prohi. feud.
aliena. p Fede. & ẽt eum fuisse priuatũ ob alias ingratitudines
& negligentias cõmissas, sequeretur ẽt q, ex isto capite posito
q ẽt feudũ fuisset paternum & antiquum: & quod dicti Chri-
7 stophorus & Arpinolus aliàs debuissent succedere † tñ pter
dictam priuationẽ factã ex dictis causis esset præiudicatũ pdi
†4 ctis † agnatis [e] c. 1. §. deniq;. in tit. quæ fue. prima cã benefic.
e amit. & c. 1. an ille qui interfecit fratrẽ dñi sui. & clarè decidit
Io. An. in addi. Spe. in tit. de feu. §. qm̃. in addi. inci. directè. &
tradit Bal. post multos antiquos quos ibi refert in ca. 1. in tit. si
vasal. feu. priue. & Pau. de Cast. l. adoptiuũ. §. patronum, de
in ius voc. & est de mẽte gl. in c. 1. §. item si fuerit. in verbo, ad
dominũ. in ti. qui. mo. feu. amit. & in c. 1. §. fi. in glo. de pa. iur.
fir. bene faciũt no. per Bal. in c. 1. §. aut si libellario. in titu. qui.
mo. feu. amit. & in l. qui se patris. & per Bart. in l. eũ. qui. ff. de
interd. & rele. ¶ Item rñdeo ad dictam inuestituram dñi Ga-
8 leotti, † q qñ feudũ non est concessum vasallo simpliciter, sed
ẽ cõcessum sibi pro se & hæredib. tũc tale feudũ nunquã trãsit
†5 ad agnatos, nisi sint † hæredes illius recipientis, vt notãter cõ-
cludit Iac. de Bel. in c. 1. de eo. q sibi & hæred. suis mas. vt ibi se-
quuntur moderni. ar. l. qcqd adstringendæ. & l. si ita stipula-
tus. §. Chrysogonus ff. de ver. obl. & idem no. And. de Iser. in c.
1. §. hoc quoq; de succes. feu. & in c. 1. i ti. an agna. vel filius. Sed
dominus

dñs Galeot. recepit non simpliciter sed pro se & hærede suo, & eo cui daret: vt pater ex dicta inuestitura, ergo non comprehenduntur dicti agnati qui non sunt hu mōi. & istud est in proposito ponderandum, attento quod dicta cōclusio est ma* gis* communiter approbata. ¶ Pro qua etiam facit id quod
9 no. Bar. in l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. dum dicit † quod illa verba si decesserit sine hærede, prolata à testatore intelliguntur, id est, si decesserit sine liberis hæredib. vt et vult Bal. in l. filiusfamilias. §. cum quis. de le. 1. & in le. 1. C. de condi. inser. & Io. de Imo. in l. qđ dicitur. ff. de ver. ob. in ver. circa secundum aduerte: quia Iaco. de Bel. &c. ¶ Et per prædicta ét patet dictos Christophorum, & Arpinolum non posse sumere fundamentum pro se ex inuestitura quæ dicitur facta Ioanni filio quondam domini Ioannoli de Casate: quia ipsi non processerunt à dicto Ioanne, nec ab eo causam legitimam habent: igitur nō succedunt sibi in feudo, iux. d. c. 1. de gra. succ. in feu. & tanto magis, quia in dicta concessione non dicitur quod sibi cōcedatur iure antiqui seu paterni feudi, ac ét quia ipse recepit pro se, filijs & hæredibus & successoribus, & pro his quibus dederit. & dicti Christophorus & Arpinolus non sunt hu mōi; igitur non debent admitti, sicut proximè probaui circa inuestiturá domini Galeotti. Neq; ét possunt dicti Christophorus, & Arpinolus causam suam iuuare ex duabus inuestituris factis domino Scipioni de Casate, de anno 1460. die 24. Ianua. quarum vna videtur facta de dimidia quam olim tenuit Alber. de Oscasalib. & alia est facta de dimidia q̄ olim tenuit Nicolaus de Oscasalibus, & plenius in dictis inuestituris continetur: eò quia inuestitura illa quæ fuit concessa de dimidia quondam Alberti, conceditur domino Scipioni pro se, filijs & hæredibus masculis ex eo descendentibus. sed dicti Christophorus & Arpinolus non sunt hu mōi; ergo non possunt admitti, vt probaui supra circa præcedentes inuestituras propter qđ apparet quod illa verba in feudum rectum, nobile, & antiquum, non hñt obstare, prout etiam per alias rationes in superioribus fuit declaratum: propter quæ etiam ijsdem rationibus non obstat alia inuestitura facta eidem domino Scipioni de dimidia quæ fuit quondam Nicolini. & idem dico quò ad inuestituram domini Pauli de Casate; in qua etiam nō dicitur quod iura antiqui feudi concedantur, & sic illa tanto minus obstat: & per consequens stat firma conclusio prædicta q, feudum sit apertum dicto domino episcopo. ¶ Et qua ratione dixi dictos Christophorum & Arpinolum nō posse venire ad dictum feudum ex inuestituris præmisis, eadem ratione dicendum est non posse venire filios eorum, quia non sunt hæredes eorū qui inuestiti fuerunt, & inuestituræ concessæ sunt
10 recipientibus pro se & hæredib. & successoribus. † & illud verf bum successoribus,[f] arguit vt comprehendantur illi qui succederent de iure prætorio, vel per fideicommissum. l. stipulatio ista habere licere, in prin. cū gl. in ver. correorum. ff. de ver. obl. Sed dicti filij Christophori & Arpinoli non sunt hæredes & successores eorum qui inuestiti fuerunt, ergo admitti non possunt. Imò etiam si dicti Christophorus & Arpinolus fuissent hæredes, vel successores eorum qui inuestiti fuerant, quo casu etiam episcopi Christophorus & Arpinolus à petitione feudi excluderentur, saltem si simpliciter adiuissent hæreditatem domini Pauli qui dicta bona feudalia mensæ episcopali reliquit, & sic non possunt contrauenire dispositioni testatoris l. cum à matre. C. de rei vend. l. vnum ex familia. §. si rem
†6 ff. de leg. 2. Et no. specificè Andre. de Iser. & † Moderni. in ca. 1. de alie. feud. pa. adhuc etiam excluderentur in dicto casu filij dictorum Christophori & Arpinoli: quia si Christophorus & Arpinolus essent hæredes dictorum qui fuerunt inuestiti pro se & hæredibus, &c. sequitur quod filij dictorum Christophori & Arpinoli non sint hæredes dictorum inuestitorū, viuentibus adhuc dictis Christophoro & Arpinolo, vt de se patet. ¶ Neq; iam dictis ob. si allegaretur, q, posito, q, bona sint reuersa ad mensam episcopale: tñ debent de nouo inuestiri isti
g alij, qui sunt de agnatione[g] dictorum inuestitorū prædefunctorum, per ea quæ notantur per gloss. & Barto. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua. quoti. & æsti. & per Bar. in l. 1. per illū tex. ff. de priui. cred. & in l. si mihi & Titio. ff. de verb. obl. cum suis
11 concor. † quia ad hoc pōt respōderi quod posito quod illa decisio esset vera quam multi tamen improbant, nihilominus posset solùm procedere quando linea cōprehensorum in inuestitura esset finita, tñ ille qui peteret se de nouo inuestiri esset hæres illius inuestiti p̄defuncti, secus si alius esset hæres: ita consuluit Io. de Imo. in con. incip. Quidam Antonius de Panno &c. facit secundum eum id q, no. Bar. in d. l. ex facto. §. fi. & in l. vt iurisiurādi. §. liberi. ff. de op. lib. ita etiam sonant verba gl. & doc. in d. §. permittitur. ¶ Vnde aut illi qui peterent se de nouo inuestiri nō sunt hæredes domini Pauli, non debent audiri, vt est dictum: aut sunt hæredes ipsius domini Pauli, & adhuc tantò fortius in casu nostro debent repelli: quia dominus Paulus in testamento legauit dicta bona mensæ episcopali, & casu quo hæredes contrauenirent, priuauit eos hæreditate. vñ præferri debet ecclesia: quæ habet ex volūtate defuncti: quia quantū ad istud feudū mensa episcopalis censetur hæres dicti vasalli. l. in conuentionalibus. ff. de ver. sign. l. id tempus. §. 1. de vsuca. nec istud legatum relictum ecclesiæ habenti directū dominium rerū legatarum est prohibitū vasallo. l. si domus.
12 §. fi. de lega. 1. ¶ † Non procederet etiam id quod dicit Bart. in d. §. permittitur. si antequā tales agnati peterent se de nouo
h inuestiri, episcopus iam inuestisset alium:[h] & sic res desijsset esse integra secundum Lud. Ro. in con. 70. incip. Viso themate & quæstione suprapositis &c. in secundo dubio. ar. c. quamuis, de rescriptis. in 6. & notatorum in l. Gallus. §. & quid si tātum. ff. de libe. & posthu. & p prædicta cessat disputatio, vtrū ecclesia petere posit æstimationem rerum legatarum, iuxta ea quæ plenè traduntur in c. filius, de testamentis. & in l. cum alienam. C. de leg. Ex quibus concluditur, dictum feudū nullatenus pertinere ad dictos Christophorum & Arpinolum, vel eorum descendentes, sed ad mensam episcopalem prædictam. Alex. Imolensis.

Consilium 11. Lege supra lib. 1. consi. 91. quod hic duplatur. vide etiam infra consi. 103. lib. 4. Nota.

ADDITIO.

a ¶ Præsumi. plenè dixi in consu. Parisi. §. 5. nu. 5. 89.

b ¶ Episcopus plenè scripsi in d. §. ver. nu. 84. 86.

c ¶ Feudū &c. cū hic corrupta sint oīa exēplaria luculenter detegit socordia doctorū πολυγραφοτνρὸν recitantiū erroneas allegationes quas non viderūt in fonte, vt queritur Fel. c. sicut de re iu. nec enim numerus neq; hoc principium inuenitur sed est consi. Pau. 191. inci. Visis & diligenter. lib. 2.

d ¶ In fratre, idem Aluar. d. c. 1. de fra. de no. benefi. inuestit. Iac. de S. Geor. in trac. feud. ver. nobiles. Cur. senior. cons. 48. cum seq. consi. 49. cum seq. sed Cur. Iunior tract. feu. par. 2. q. 7. versi. secunda cadit dubitatio. latè tenet ne fratri acquiri posse, nisi verbis inflexis eius nomine & eo ratificante, & nihil esse speciale in feudis etiam in fratre, q, est verius. vt tenet Alexan. in frà. l. 5. consi. 22. cum seq.

e ¶ Agnatis dixi in consu. Parisi. §. 30. q. 36.

f ¶ Successoribus. dixi suprà.

g ¶ Agnationes. supra. lib. 1. con. 80. num. 11.

h ¶ Alium. sed hanc limitationem reprobat Alex. in l. si mihi & Titio. de ver. ob. Ludo. Goza. consi. 86.

SVMMARIVM.

3 *Distribuantur, verbum, est obliquum.*

4 *Substitutio, verbum, est commune.*

5 *Substitutio vtraque est fideicommissaria si vnus vocetur ad certam partem hæreditatis per verbum obliquum, alius verò ad aliam partem per verbum commune.*

7 *Executores testamenti non sunt loco hæredum, sed vide nu. 12.*

9 *Testator si substituit in bonis proprijs, substitutio est fideicōmissaria.*

10 *Compendiosa facta impuberi per verbum commune vel directū non ciuile: an valeat infra tempora pupillaria iure fideicommissi tantùm fauore matris.*

11 *Substitutio hæc: quandocunque filius meus decesserit, bona mea distribuantur in tales per executores meos, tenet quòd valet iure directæ pupillaris intra tempora pupillaria: & omnino excludit matrem.*

14 *Relinquere pauperibus vel executoribus pro eis paria sunt.*

19 *Substitutio dubia interpretatur directa.*

21 *Miles in dubio videtur testari iure communi.*

CONSI-

CONSILIVM XII.

Allegationes.

ATTENTIS verbis testamenti dicti Bartholomæi Lucę circa substitutionē factam filio suo qui in pupillari ætate decessit matre superstite.
1 ¶ † Videretur prima consideratione dicendum
a ᵃdictam in matrem non excludi à legitima debita in bonis patris: quia per fideicommissum filius non potuit grauari in legitima. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. test. l. cùm patronus. ff. de leg. 2. not. in l. tribus. C. de inoffi. testamen. & plenè per doct. in l. 1. §. fi. & in l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vul. & pup. & in l. si fundum per fideicommissum. §. fi. cum l. seq. ff. de leg. 1.
2 ¶ † Et quamuis per pupillarem substitutionem excludatur mater ab omni legitima. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffic. testam. l. Lucius. ff. de vulg. & pup. l. precibus. C. de imp. & alijs substi. & clariùs hodie est expressum. in c. si pater. in fin. de testam. in 6. tamen dicta substitutio non videtur valere iure directæ pupillaris substitutionis, sed solum iure fideicommissi probatur, quia facta fuit substitutio, compendiosa filio impuberi substituendo tres substitutos & primus substitutus fuit vocatus per verba obliqua: quia disposuit testator quod quandocunque dictus eius filius suus sine filijs legitimis & naturalibus decederet, tertia pars suorum bonorum distribuatur pro tunicis inter fratres sancti Francisci de obseruantia de Perusio, & quod pro medietate alterius tertiæ substituebat dominam Diauitam eius sororem, & pro residuo substituebat capellam Annuntiatæ. nam verbum distribuatur, appositum in personam primi substituti, videtur esse obliquum, cum sonet q, substitutus capiat de manu alteriꝰ. l. fundi Trebatiani. cum gl. 1. ff. de vsufr. le. & per no. per gl. in l. si quis ita legauerit. ff. de vsufru.
3 ¶ † Et constat q, verba substitutionis sonantia q, substitutus, capiat de manu alterius, dñr obliqua & fideicommissum inducunt. d. l. cohæredi. §. cum filiæ. & no. in l. eam quam. C. de fideicom. & ibi Bar. in fi. & l. 2. cum glo. C. cōmunia. de leg. &
4 plenè p Bar. l. Centurio. ff. de vulg. & pup. † & verbum substituo appositum in persona aliorum duorum substitutorū appellatur verbum commune. l. generali. §. cum autē. C. de impub. & ali. substi. cum gl. in vers. substituit. no. gl. & doc. in d. l. precibus. & glo. in §. extraneo. insti. de pup. substi. & doct. in
5 l. iam hoc iure. in prin. ff. de vul. & pup. ¶ † Sed ita est q, vbi ad substitutionem compendiosam sunt vocati plures, & in persona vnius substitutio est facta in certa parte per verbum obli-
b quū, in persona alterius facta p verbū cōmune, tunc tota ᵇsubstitutio censetur fideicommissaria: quia verbum cōmune & dubium recipit interpretationem, q, si obliquū, propter aliud verbū obliquū appositū iuxta ipsum verbum cōmune. ar. l. si seruus pluriū. §. fin. & l. qui filiabus. in prin. ff. de leg. 1. & quia hoc casu verbū cōmune non est adiectum vniuersitati bonorum, & alius fuit directò institutus hæres. s. filius testatoris meritò verbū commune non potest hoc casu trahi ad directam institutionem seu substitutionem, per no. in l. his verbis, in princip. ff. de hære. insti. ita in proposito concludit Bar. in d. l. Centurio, in ver. quæro vlterius quid si in personis diuersorū &c. & sequuntur alij ibi, & maximè Ioan. de Imo. qui etiam idem reassumpsit in cōmento c. Ray. de testa. in materia compēdio-
6 sæ substitutionis. ¶ † Fortificari possent prædicta: quia testator in dicta substitutione compēdiosa inquantum dixit testator q, distribueretur tertia pars suorum bonorū pro tunicis inter fratres sancti Francisci, non expresit per quem fieri deberet distributio: quo casu videtur q, etiam, secundū opin. Bart. dicta substitutio compēdiosa facta impuberi intelligitur omnino fideicommissaria, vt cōcludit Bar. in præalleg. l. Centurio. in ver. sed si testator dixerit quandocunque filius meus decesserit sine liberis, volo q, bona mea dentur vel distribuantur inter pauperes &c. iuncto ver. seq. eò quia tunc debet fieri dicta distributio per episcopū, qui est executor legitimus. l. nulli. & l. si quis ad declinandā. C. de episco. & cler. Vnde cū episcopus non tenet locum hæredis, sed locum illorum in quo facienda est distributio: cum igitur illi non sint directò instituti vel substituti, sed per fideicōmissum: quia sunt per verba obliqua vocati. d. l. fundi Trebatiani, cum ibi no. igitur episcopus tenet locum fideicommissarij, licet secundū Bart. in loco proximè allegat. aliud esset quando testator dixisset q, distributio fieret per commissarios suos: quia tunc bene tenet quod substitutio sit directa intra tempora pupillaris ætatis, vt ibi per eum, & illa disputatio non videtur hic necessaria postq̄ nō expresit q, distributio fieret per fideicommissarios. ¶ Plus voluit Bal. in d. l. precibus. in ver. sequens quæstio &c. & ibi Sal. in 5. q. & Io. de Imo. in c. cū tibi. & in c. Ray. in materia cōpendiosæ substitutionis. de test. & in d. l. Centurio. q, etiā quādo est adiectum q, distributio fiat per cōmissarios ipsius testatoris, tamē non dicitur directa, sed fideicōmissaria postquā est facta per verbū dētur, seu distribuātur, q, est verbum obliquū,
7 vt est dictū per d. §. cum filiæ. cum si. † & quia ex quo filius testatoris fuit hæres institutus, non potest dici q, executores testamentarij teneāt locū hæredis, iuxta no. per. Inn. in d. c. cū tibi. quia prouisio facta de expresso hærede debet facere cessare tacitum hæredem. l. cum ex filio. §. 1. ff. de vul. & pup. l. fi. C. de pac. conuen. ¶ Et q, teneant propriè tales executores testamentarij locum hæredum, probari videtur in d. l. hæreditas ad Statium. ff. de hæred. insti. & ibi no. Bar. sed solum possunt haberi loco hæredum, quò ad hoc vt agere & conueniri posint, præalleg. l. si quis ad declinandā. & l. nulli. ¶ Vel verum est q, teneant locū hæredū dicti executores testamentarij, quando personæ in quas debet fieri erogatio sunt directè institutę; sed in proposito sunt vocatæ per fideicōmissum propter dictū verbum obliquū, distribuantur: Igitur executores debent videri tenere locum hæredum. s. non directorum sed per fideicommissum. ¶ Et non obstat, q, quando distributio debet fieri per commissarios datos à testatore, subintelligatur verbum accipiant. vt dicebat Bar. in d. l. Centurio. per no. p glo. in l. alio. ff.
8 de alimen. & cib. lega. † q, verbū accipiant, est directum. l. Titia cum testamento. §. 1. ff. de leg. 2. & no. Bar. in præall. l. Centurio. in vers. quæro quis sit effectus substitutionis cōpendiosæ, quæ fit à pagano &c. quia respondit Io. de Imo. in d. c. cùm tibi, q, illud est verū quò ad effectū, vt ibi illi agere posint, p relictis ad pias cās, non quò ad hoc vt censeantur instituti. d. l. hæreditas ad Statiū, & ibi Bar. maximè ex quo reperit q, alius fuit directò vniuersaliter institutus, scilicet filius testatoris, & q, nihil fuit relictum ipsis executoribus sed solū grauati, & dicit Io. de Imo. in d. l. Centurio. q, Bar. etiam videtur ita tenere in sua disputatione incipiēte, filium adultum. ¶ Confirmatur etiam: quia si quando testator nō expresit per quē debeat fieri distributio, quo casu episcopus habet distribuere: tunc substitutio est fideicōmissaria secundū Bar. ergo idem dicendum est si datus est executor testamentarius, quia executore testamentario mortuo, vel negligente, deuenitur ad legitimum vt in auth. licèt. C. de episco. & cler. & in c. nos quidem, de testa.
9 ¶ Et tantò magis procedere videtur hæc opinio: † quia testōr videt fecisse substitutionem in bonis suis, non in bonis pupilli, & per consequens videtur q, ex mente testatoris substitutio fuerit fideicōmissaria, non directa pupillaris, quia per pupillarē succedit in bonis pupilli. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pup. & insti. de pup. substi. in prin. per fideicōmissariam succeditur testatori. d. §. cùm filiæ. & d. l. precib. & hoc est q, in proposito voluit Sali. in d. l. precibus. ¶ Corroborantur prædicta, quia etiam posito q, in dicta substitutione intelligeretur verbum, accipiant, quādo dati sunt executores in testamento, per quos debeat fieri erogatio, vt dicit Barto. tamen illud verbum, accipiant, cum nō sit directum ciuile parū differt à verbis communib. vt inquit Bar. in d. l. Centurio. in ver. quæro vlterius quid si in personis diuersorum. & in vers. quæro vlterius. q, si substitutio compendiosa fiat in certa per ver-
10 bum cōmune &c. sed ita est † q, qn̄ substitutio cōpendiosa est facta filio impuberi per verbum cōe. si mater impuberis est in medio, valet intra tempora pupillaris ętatis iure fideicomissi, & non iure directo fauore matris, vt concludit Bar. in sæpius alleg. l. Centurio, in versi. secundò principaliter quæro quādo substitutio compendiosa est facta per verbum commune &c. in d. l. precibus, & in cons. 25. incip. Viso testamento Gentilis. & in consi. 30. incip. Vanutius. & in con. 55. incip. Bar. fecit testamentum. & Ant. de But. in d. c. Rayn. per no. per gl. in l. qui duos, in prin. ff. de re. dub. in ver. superstites, & per ea q̄ in simili

mili no. per gl. in d. l. precib. & in d. l. Centurio. & in d. c. Raynutius, & ibi Inn. & gl. in d. c. si pater, & ibi Archid. multò magis idē dici debet quò ad substitutionē factā in personis aliorū duorum substitutorū, qui fuerunt vocati per verbum cōe. ¶ Sed præmissis nō obstantibus, cōtrarium sentio esse de iure
11 verius, præsertim ex infrà scriptis: nam præsuppono, † qd̄ substitutio compendiosa facta per hæc verba: quandocunq; filius meus decesserit, bona mea distribuantur in tales per executores meos. si postea contingit filium mortuo testatore decedere in pupillari ætate, etiam matre pupilli existente in medio
c substitutio valet iure pupillaris directæ, [c] adeò qd̄ mater in totū excluditur, vt concludit Bar. in d. l. Centurio. in d. vers. sed qd si testator dixerit, quandocunq; filius meus decesserit, volo qd̄ bona mea dentur vel distribuantur inter pauperes &c. & idem tenet ibi Ang. & ita etiam cōcludit Bar. in d. l. fundi. Trebatiani. & Bar. ita consuluit in dictis consilijs & con. 3. incip. Titius condidit testamentum: in quo filium &c. & Ang. in cons. 97. incipien. Viuianus de monte. & Pet. de Ancha. in d. c. cū tibi, & in d. c. Raynutius. & Pau. de Cas. in d. l. precibus. & ita consuluit ipse lib. 2. consi. 67. incip. In casu præsenti &c. Quia in dictis verbis substitutionis subintelligitur q, quandocunque filius decesserit, executores testamentarij accipiant hæreditatē, scilicet & distribuant seu erogent iuxta dispositionem testatoris. l. alio, in gl. in fi. ff. de ali. & cib. lega. l. deniq; §. interdū. ff. de pecu. leg. l. Titia Seio. §. Seia libertis. ff. de leg. 2. l. Proculus. ff. de vsufru. & in auth. de eccl. tit. §. fin autem, ꝑ redemptione. nemo enim dicere potest qd̄ executores sint vocati per verba obliqua, cū verba non sonent quod ipsi executores capiant de manu alterius; ergo non sunt obliqua. ꝑ no.
12 in d. l. eam quā, cum sim. ¶ † Præterea, cùm mortuo filio in pupillari ætate nō sit prouisum de alio hærede isti executores te-
d stamentarij tenent locum hæredum [d] & loco hæredis habentur. vt in d. c. cùm tibi secūdum vnum intellectum, & ibi not. Inn. & alij & Bar. in l. si quis Titio. ff. de leg. 2. & in dicta disputatione incipien. Filium adultum, & in l. illa institutio, in fin. ff. de hæred. instit. & in d. l. si quis ad declinandā. & in d. cons. 3. incip. Titius fecit testamentum, & Spec. in tit. de instrum. edi. §. nunc verò aliqua. versi. item pone q, aliquis. & Bald. in auth. licèt. C. de natu. liber. & in l. 1. ff. de testam. & in l. 1. C. ad l. Falcid. ¶ Si igitur dicti executores tenent locum hæredum, & videntur vocati per verbum accipiant, quod est directum, vt in d. l. Titia cum testō. §. 1. & not. Bar. in d. l. Centurio, quia sonat q, accipiāt propria authoritate, sequitur qd̄ substitutio compendiosa intra tempora pupillaris ætatis, debet valere iure directæ pupillaris: quia regula est q, substitutio compendiosa facta filio impuberi per verba indirecta, valet intra tempora pupillaris ætatis iure directo pupillaris substitutionis, vt in
13 d. l. Cēturio. & d. c. si pater. & d. l. precibus, & ibi no. ¶ † Præterea assignatio omnium bonorum vni facta à testatore in aliquo casu, vel euentu, in quo nullus alius sit vocatus directò hæres, operatur, vt ille cui hmōi assignatio bonorum facta est in testamēto intelligatur directò vocatus. l. his verbis, in prin. cū gl. ff. de hæred. instit. similiter si assigno alicui quotam hæreditatis, licèt nō dicam instituo, habetur pro instituto. l. 1. ad fin. ff. de hære. insti. ita ergo eē debet in executore cui testator assignauit omnia bona distribueda. & hac ratione vtitur Bar. in d. con. 56. incip. Bar. fecit testamentum. & in d. l. Centurio. in versi. quæro vlterius. quid si hæc substitutio per verbū commune fiat in certa petitione &c. & per hoc patet qd̄ non ob. d. l. hæreditas ad Statium, quia ibi non fuerunt assignata omnia bona, nec quota portio hæreditatis. ¶ Denique posito quod executores testamentarij non dicerentur verè hæredes, nec cēserentur esse instituti aut directò substituti vt nōnulli dixerūt quos suprà retuli; tamen non per hoc est quin dicta substitutio debeat iudicari directa intra tempus pupillaris ætatis, qa
14 † paria esse vidētur relinquere dictis pauperibus: & relinquere contemplatione pauperum dictis executorib. testamenti. qui in hoc censentur esse administratores dictorū pauperum in quos faciēda esse erogatio. in l. annua. §. Titia. ff. de annu. leg. vbi relictum administratoribus templi perinde habetur
15 ac si relictum esset templo. † Et similiter relictum à tutore, videtur relictum à pupillo. l. peto. §. matre. ff. de leg. 2. l. etiā. C. de fideicommis. Sed certum est quod si dicta verba directa, q subintelligūtur. scilicet accipiat. essent relata ad pauperes seu personas illas, in quas facienda est erogatio, dicta substitutio esset directa intra pupillarem ætatem. d. l. Centurio. & d. ca. si pater, ergo ita debet esse quādo dicta verba ad executores sunt relata. & sic dicti pauperes videbūtur directò vocati: & istam rationem in proposito posuit Bar. in dicto consi. 3. incipient. Titius condidit testamentū, & per hoc hoc patet responsum ad
16 ea quæ superius contra opinio. Bar. allegabantur. ¶ † Rursus posito q, dicta substitutio posset dici aliquo modo facta ꝑ ver-
e ba dubia debet, interpretari directa, [e] vt probatur in d. c. si pater. & in l. si quis ita. ibi ad hoc illum ponderat. Bal. ff. de vulg. & no. gl. reputata singu. in l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pupilla. ¶ Nec est verum q, Bar. in hoc contrarium tenuerit in dicta disputa. incipien. filium adultum: quia ibi loquitur Bart. in substitutione facta filio adulto. non mirum si non poterat valere iure directæ pupillaris substitutionis. l. in pupillari ff. de vulg. & pup. & sic etiam perpēdit ipsemet Ioan. de Imo. in d. c. cū tibi. s. quod Bar. in d. dispu. non tenebat contrariū eius quod ipsemet Bart. posuerat in d. l. Centurio. ¶ Nec obst. qd̄ quando nullus datus est executor. Bar. fatetur q, tunc substitutio esset omni tempore fideicommissaria, ergo idem esse debet si datus est executor testamentarius: quo negligente vel mortuo succederet episcopus loco eius: quia dico q, responsio ad hoc patet ex not. per Barto. in præalleg. l. Centurio. quia quando nullus est datus executor & episcopus venit vt legitimus executor, dictum verbum directum scilicet accipiat, non subintelligitur ex dispositione testatoris, sed ex dispositione legis patet. quia etiam contra voluntatem testatoris executor legitimus admittitur, vt in d. aut. licèt, ergo non censetur tanquam hæres à testatore vocatus: quia testator non habet inuitus hæredem. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obligat. Nec obstat etiam q, testator dicendo bona mea distribuantur, non videtur posse valere in vim pupillaris directæ: sed in vim fideicōmissariæ ꝑ quā succedit testatori nō pupillo: qa r̄ndeo q, Bar. expressè in l. Cēturio. & alij q̄s supra retuli, tenere opi. Bar. de directo loquūtur qn̄ testator dixit bona mea dentur & distribuantur in pauperes: & tamen intendit qd̄ substitutio intra tempora pupillaris substitutionis valeat iure directæ pupillaris substitutionis. & ad argumentum potest re-
17 sponderi, † q, illa verba bona mea [f] non impediunt quin substitutio
f possit valere iure pupillaris substōnis. vt l. si ita. & ca. lio. ff. de bono. pos. secundū tab. cū ibi no. ꝑ Bar. vbi p illum voluit qd̄ si testator filiū impuberē instituit. & adiecit hæc verba videlicet si filius meus in pup. æta. decesserit, bona mea quæ niā ad Seiū certè si filius in pupil. ætate. decedat. potest substitutus venire ex pupillari substitutiōe: & sic capiet necē bona testatoris, sed ēt pupilli, q̄ capere consueuit substitutus veniens ex pupillari, vt d. §. in . rogato. quasi testator voluerit sentire q, substitutus capiat bona ipsius testatoris, scilicet quæ inuenit in hæreditate pupilli, & sic per mediā personā pupilli per dictū. §. q filio. vt de cū non possit hæred. bona testatoris inuenta in hæreditate pupilli: quinetiā haberet reliqua bona pupilli: ne alàs contingat filiū testatoris pro part. decedere testatum, & pro parte intestatū iuxta. l. ius nostrū. de reg. iu. habebit substitutus tā bona testatoris obuenta pupillo q̄ obuenta aliunde. & ita ēt tenent moder. in l. 1. circa prin. ff. de vulg. & pup. & ita hoc cū opi. Bar. in d. l. Centurio. & sequaciam. contra Saly. & alios tenui legēdo vltima vice videlicet, proximo
18 anno præterito in d. l. Centurio. † ¶ Non ob. etiā q, dictū verbū accipiat, subintellectum in dicta substitutione, nō est directum ciuile, & parū differt à verbo cōmuni, & q, substitutio cōpendiosa facta per verbū cōmune filio impuberi valeat solùm iure fideicōmisi, etiā intra pupillarē ætatē matre existente in medio: qa r̄ndeo qd̄ imò quando est facta per verbū prædictum accipiat, expressum à testatore, vel subintellectū, va-
g let iure directæ pupillaris etiā matre [g] existente in medio, vt Bar. clarè concludit in d. l. Centurio. dū tractat de substitutione facta ad cōmodum pauperū Christi. & sequūtur alij tenentes opi. Bar. q̄s suprà retuli: qa secundū eos licet interpretata & tacita pupillaris nō admittatur cōtra matrē. d. l. precib. & l. fi. C. de insti. & substi. & vtrobiq; notatur, tn̄ illud est verū in tacita pupillari

pupillari ſubſtitutione, de qua teſtator non cogitauit, ſed ius
præſumit quòd ſi teſtator de illo caſu tacitæ ſubſtitutionis co-
gitaſſet, voluiſſet quod ſubſtitutus ẽt in illo caſu admitteretur,
19 vt eſt tacita ſubſtitutio quæ continetur in vulgari. † Sed taci-
ta ſubſtitutio quę ex pręſumpta volũtate defuncti per aliquas
h coniecturas [h] colligitur bene excludit matrẽ: vt no. glo. in d. l.
precibus in verſ. omninò. in l. in teſtamento. C. de teſta. mili.
Sed iſta ſubſtitutio eſt huiuſmodi poſtq̃ executores non ſunt
vocati per verba aliqua, imò intelliguntur vocati per verba
directa, ſcilicet accipiant, &c. igitur debet eſſe directa. & ideo
Bar. in d. l. Centurio, in ver. tertiò principaliter quæro qñ ſub-
ſtitutio &c. dũ tractat an ſubſtitutio compẽdioſa facta impu-
beri per verbum commune, ſubſtituo, valet omni tẽpore iure
fideicommiſsi: concludit q̃ ſi in ſubſtitutione erant adiecta
aliqua verba, per quæ apparet teſtatorem ſenſiſſe q̃ ſubſtitu-
tus capiat de manu ſua, tunc intra pupillarem ætatem valeret
iure pupillaris ſubſtitutionis directæ, ſiue mater pupilli eſſet
in medio, ſiue non. Ex hoc apparet qđ Bart. voluit quantum
ad hoc eſſe aliqualem differentiam, an ſubſtitutio fuerit facta
per verbum merè cõmune, vt eſt verbum ſubſtituo: & verbũ
20 directum non ciuile, vt eſt verbum accipiat. ¶ † Secundò re-
* ſpondeo qđ cũ magis * communiter dãnatur illa opi. quæ ha-
bet qđ ſubſtitutio non compendioſa facta per verbum com-
mune filio impuberi nõ valet intra tẽpora pupillaris, iure pu
pillaris ſubſtitutionis, & ſi mater eſt in medio: imò verior &
i communior, [i] opin. eſt qđ ſiue mater in medio, ſiue non, talis
ſubſtitutio valeat iure pupillaris, vt tenuit gl. reputata ſin. in
§. qua ratione. inſti de pupil. ſubſt. pro qua eſt tex. in d. c. ſi pa-
ter. ſaltem inſpecta ratione generali ibi poſita in tex. dum ibi
dicitur q̃ ſemper in dubio ſubſtitutio dubia interpretatur di-
recta, dummodò conditio perſonarum non repugnet, quam-
uis lex eſſet ſpecialis; ſi tamen ratio eſt generalis tũc lex eſt ge-
neraliter intelligẽda. l. regula. §. ſed & ſi quis. ff. de iur. & fact.
21 ign. & ibi Bar. & no. gl. in cle. 1. de elect. ¶ † Probatur etiam
hæc opi. in d. l. precib. attentò q̃ miles in dubio videtur velle
vti iure cõi. l. quãquã. & in l. in teſtõ. C. de teſt. mil. intelligen-
do q̃ in d. l. p̃cibus, ſubſtitutio fuerit facta per verbũ cõe, vt in-
telligit & declarat Bar. in d. l. Cẽturio. in verſ. tertiò quæro de
ſubſtitutionis compendioſæ effectu. & ita eſt neceſſe intelli-
gere: quia ſi ibi teſtator fuiſſet vſus verbis directis in ſubſtitu-
tione, attentò qđ teſtator erat miles, qui poterat ſubſtituere
etiam poſt pupillarem ætatem iure directo, quamuis etiã ma-
* ter eſſet in medio: vt tenet gl. magis * communiter approbata
in d. l. præcibus, valuiſſet ibi ſubſtitutio etiã poſt pupillarem
ætatem iure directæ militaris, poſtq̃ aderat potentia & volun-
tas directè ſubſtituendi: q̃ voluntas deprehẽditur ex verbis di
rectis. d. l. Centurio, facit. l. Labeo. ff. de ſuppel. le. ¶ Et licet
nonnulli moderni in d. l. Centurio. conẽtur reprehendere gl.
in d. l. precibus, inquantum voluit quòd miles ſecundũ tem-
pora illius. l. poterat directò ſubſtituere filio poſt pupillarem
ætatem, etiam ad præiudicium matris exiſtentis in medio; tñ
in hoc illa gl. magis communiter approbatur, & eam ſum ſo-
litus ſuſtinere legendo. d. l. Centurio. & quia longum eſſet hic
omnia referre: ideo prætermitto breuitatis cauſa: cùm etiam
non [illegible] utem eſſe neceſſariũ, attento quòd concluſio iſta probat
22 etiam aliter quàm per. d. l. precibus. † Et quod ſubſtitutio cõ-
pendioſa facta per verbum commune, etiam matre exiſtente
in medio valeat iure directo intra pupillarem ætatem, proba-
tur etiam: quia aliter ſequeretur q̃ potentior eſſet fauor ma-
tris quàm fauor pupilli. ſcilicet q̃ teſtatus decedat, cuius con-
trarium eſſe debet: quia videmus q̃ ſubſtitutio pupillaris, quę
eſt teſtamentum filij. l. 2. §. prius. & l. patris & filij. ff. de vulg.
& pup. excludit matrem. d. c. ſi pater, in fin. cum ſimi. & iſtam
opi. etiam tenet Cy. in d. l. p̃cibus. poſt antiquos, referẽs ſe ita
conſuluiſſe. ita etiam tenet Io. And. in d. c. ſi pater, in nouella.
& Old. in conſ. 175. incip. In propoſito, & dominus Card. Flo-
ren. & Ioan. de Imo. in d. c. Raynu. & ibi Io. de Imo. dicit ſe ita
conſuluiſſe, & q̃ ita tenebat dominus præceptor ſuus Fran-
ciſcus de Rampo. in d. l. precibus. & Ang. Io. de Imo. Raph. Cu
ma. Paul. de Caſ. in d. l. Centurio. & dicit Pau. de Ca. ibi ſe ita
pluries conſuluiſſe cum alijs Mod. hoc etiã ſequitur Sali. Ful.
go. & Pau. de Ca. i. d. l. p̃cibus, & Sali. in l. ex tribus. C. de inof.
teſt. & ita cõſuluit. Pau. de Ca. in ſuo cõſi. 275. Sup primo con.
172. Dubiũ facit. li. 1. & poſſet pluribus argumẽtis comprobari
ſed prædicta ad præſens ſufficiant, pp prolixitatem vitãdam.
¶ Nec obſtant ea quæ allegantur per Bart. videlicet id qđ no.
gl. in d. l. precibus, & in d. l. Centurio vbi habetur quod tacita
23 pupillaris non excludit matrem: † quia ſubſtitutio pupilla-
ris, quæ comprehenditur in cõpendioſa, non eſt tacita, prout
eſt illa quæ comprehenditur in expreſſa vulgari, ſed appella
tur expreſſa verbis generalibus; & matrẽ excludit vt probatur
in d. c. ſi pater. & in d. l. precibus. & quòd dicatur expreſſa, put
voluit gloſſ. fin. in d. l. precibus. & in l. Lucius. in verſi. non ad
matrem. ff. de vulg. & pup. quæ glo. communiter approbatur
etiam per ipſummet Bar. in l. 1. ff. de vulga. & pupilla. & in d.
l. Centurio. ¶ Non ob. id quod no. gl. in d. l. qui duos, de reb.
dub. quia reſpondeo, vt etiam reſpondet Io. de Imo. in d. cap.
Ray. in materia compendioſæ ſubſtitutionis, qđ ibi eſt caſus
diuerſus. Nam ibi matre exiſtente in medio, ceſſat ratione prę
ſumptionis illius. l. quia ſubſtitutus non inuenit tunc in hære
ditate vltimi morientis bona primò decedentis, vt plenè de-
clarat Bar. in d. l. qui duos. ſed in caſu noſtro, quãdo mater eſt
in medio nõ ceſſat ratio poſita in d. c. ſi pater; ſcilicet quòd ſub
ſtitutio debet in dubio interpretari directa, & ẽt non ceſſant
aliæ rõnes & argumenta ſuprà pro iſta parte allegata. ¶ Item
reſpondeo, qđ poſito quod opi. Bar. in d. l. Centurio, in dicto
verſi. 3. principaliter &c. eſſet vera, ſcilicet q̃ propter exiſten-
tiam matris ſubſtitutio compendioſa intra tempora pupilla-
ris ætatis non valeat iure directæ pupillaris: tñ ſecundũ eũ ibi-
dem iſtud eſt verum, niſi eſſemus in caſibus in quib. ſolemus
dicere q̃ tacita pupillaris cõprehenſa in vulgari exp̃ſſa exclu-
dit matrẽ, vt quando alius filius teſtatoris eſſet ſubſtitutus pu-
pillariter, vt no. per gl. fi. in d. l. p̃cibus. & in l. Lucius. ff. de vul.
& pup. quia etiam eadem ratione in caſu iſto dicta ſubſtitu-
tio debet excludere matrẽ ſecundũ Bar. ſed ita eſt q̃ nos ſum9
in caſu in quo ſi facta fuiſſet dicto filio impuberi ſubſtitutio
vulgaris expreſſa continens tacitã pupillarẽ excluderetur ma
ter per dictam tacitam pupillarem, vt ſtatim probabo: ergo ita
eſſe debet in caſu iſto. ¶ Quod aũt tacita pupillaris excluderet
24 dictam matrem patet: † qa ipſa tranſiuit ad ſecunda [k] vota vi-
k uente impubere: & teſtator reliquerat dictam vxorem vſufru
ctuariam & maſſariam donec vitam vidualem ſeruaret: quo
caſu ex præſumpta mente teſtantis tacita pupillaris excludit
dictam matrem ad ſecunda vota tranſeuntem, vt no. conclu-
dit Bar. ff. de vulg. & pupil. in l. 2. verſic. ſed quid ſi teſtator re-
liquit vxori ſuæ aliquid donec vidualem vitã ſeruauerit &c.
& ſequitur. Io. de Imo. in d. c. Raynutius, in materia pupilla-
ris ſubſtitutionis. Bene facit quod no. Bart. in d. l. precibus, in
ver. circa ſecundum, &c. & ibi Ange. ¶ Alia ratione exclude-
retur mater dicti impuberis per ſubſtitutionem tacitam pu-
pillarem in caſu iſto: ſi talis tacita pupillaris eſſet comprehen-
ſa in ſubſtitutione: quia. vt dicit ſingulariter Ang. in d. l. preci-
25 bus. † quando ſubſtitutio facta eſſet ad pias [l] cauſas, vt pro
l maiori parte fuit facta in caſu noſtro, tunc pia cauſa ſubſtitu-
ta ex tacita pupillari excluderet matrem ex præſumpta mẽte
teſtantis, quia præſumendum eſt teſtatorẽ animã ſuam prædi
lexiſſe, argum. l. ſancimus. C. de ſac. ſanc. eccl. & l. præſes. C. de
ſerui. & aqua. & c. cũ infirmitas, de pœni. & remi. & iſtud etiã
ſequitur Pau. de Ca. in d. l. precibus. qui hoc reputat perpetuò
notandum. ſicut ergo tacita pupillaris excluderet matrem, ita
iſto caſu talis ſubſtitutio compedioſa facta etiam per verbum
commune, excludit matrẽ ſecundũ doctriam ipſiuſmet Bart.
26 in d. verſic. tertiò principaliter &c. ¶ † Ex prædictis puto eſſe
probabiliter oſtenſa duo: vnum eſt, q̃ qñ ſubſtitutio cõpendio
ſa eſt facta per illa verba, quandocunq; filius meus deceſſerit,
bona mea diſtribuantur in tales per executores meos: valet iu
re directæ pupillaris infra pupillarem ætatem etiã matre exi-
ſtente in medio. & hoc fuit principale præſuppoſitũ q̃ ſupra
27 fecit. ¶ Aliud etiam exiſtimo incidẽter oſtendiſſe †. ſ. q̃ ſub-
ſtitutio compendioſa facta filio impuberi à patre per verbum
commune, etiam matre exiſtente in medio valet intra tempo
ra pupillaris ætatis iure directo, ſaltẽ concurrentib. his q̃ con-
currunt in caſu noſtro ſcilicet qnod mater tranſiuerit ad ſecũ-
da vota, & etiam quod minor pars ſubſtitutorum vocantur ad
pias

pias cæusas pro maiori parte hæreditatis.¶ Vltra p̄dicta ēt præ
ſuppono q, quamuis dictus Bartholomæus Lucę, in dicta ſub
ſtitutione nō expreſsit qđ dicta diſtributio & erogatio fieret
p executores, tñ hoc ſatis videtur in alia parte teſtamenti di-
ſpoſuiſſe attentò qđ in teſtamento ante dictam ſubſtitutionē
continetur electio executorum; qa teſtator dixit qđ faciebat
executores ſui teſtamēti Ludouicum Petri & Nicolaũ Pauli,
& dictis executorib. etiā dedit ſpecialiter plenā licentiā ven-
dendi de bonis ſuis, vſq; ad integram ſatisfactionē omniũ ſu-
pradictorũ legatorũ. & licèt quò ad poteſtatē vendendi bona,
videatur ſimpliciter locutus teſtator quò ad legata, tñ quò ad
exequendum fuit gñaliter locutus, dum dixit, quod illos con
ſtituebat executores huius ſui teſtamenti, & ſic indefinitè lo-
cutus eſt, & indefinita æquipollet: vniuerſali. l. ſi plurib. de le.
2. l. ſi ſeruitus. ff. de ſerui. vrb. p̄di. c. ſolitæ. de maio. & obedi.
28 ¶ † Et q, quando teſtator dedit executores in teſtamento, &
poſtea ſimpliciter dicit q, in certo caſu vult bona erogari in
pauperes; & non dicit p quē, debeat intelligi quod illud fiat
per dictos executores teſtamentarios, voluit expreſsè Io. de
Imo. in d. l. Centurio. dum tractat de dicta ſubſtitutione com
pendioſa facta ad commodum pauperum Chriſti. & ita etiam
tenet ipſe in d. c. Raynutius in materia compendioſæ ſubſtit.
mouetur, quia ex quo teſtator deputauit executores in teſta-
mento, videtur eos præpoſuiſſe generaliter. arg. l. de p̄tio. ff. de
publicia iuncta. l. talis ſcriptura. ff. de leg. 1. & l. 3. §. filius. ff. de
libe. & poſthum. ¶ Nec ad hoc obſtat ſi allegaretur in contra-
rium id quod no. Bar. in præalle. l. Centurio. in d. q. quam po-
nit de ſubſtitutione compendioſæ facta ad commodũ paupe-
rum Chriſti: dũ dicit ſe putare q, teſtator dixit, Volo quod bo-
na mea vendātur, & p̄tium diſtribuatur inter pauperes, quo-
rum electio fiat p meos cōmiſſarios: ſolũ intelliguntur vocati
29 cōmiſſarij ad electionē pauperũ, nō ad diſtributionē. † qa qua
litas q̄ adijcit verbo determinato per relatiuũ reſpicit ſolũ ſuũ
antecedens. l. à filio. §. fi. ff. de ali. & cib. leg. & q, verba illa. ſ. p
meos fideicommiſſarios, ſolũ referri intelligunt ad illud ver-
bũ, fiat electio, per l. filium. cũ ibi no. ff. quādo dies lega. ce. qa
reſpondeo q, Bar. loquitùr in caſu in quo teſtator de duob. ſi-
mul diſpoſuit, ſcilicet de diſtributiōe bonorũ, & de electione
pauperũ. vnde prouidēdo q, vnũ fiat per cōmiſſarios teſtamē-
ti, videt tacitè p̄hibere q, aliud non fiat p eoſdē commiſſarios.
arg. c. nonne, de p̄ſum. & l. maritus. C. de p̄cur. cũ ſi. ¶ Quin-
to Io. de Imo. in d. l. Centurio. & in d. c. Rayn. in materia ſub-
ſtitutionis compendioſæ multùm audacter dicit quod Bar. in
hoc minus bene dicit: quia ex quo teſtator deputauit execu-
tores in teſtamento, videtur eos generaliter præpoſuiſſe. d. l.
talis ſcriptura. cum alijs ſuprà allegatis, ita etiā voluit Ang. ſi
bene inſpiciatur in d. con. 97. incip. Viuiamus. nam ſi bene in-
ſpiciat. dum Ang. refert verba teſtamenti q, verba fuerunt cō-
cepta, eo modo dicit Bar. in l. loco p̄ximè allegato: qa nō fuit
niſi in vltimo actu habita relatio ad executores: & tñ vult qđ
executores teſtamētarij intelligantur ad totũ vocati: adeò qd
ſubſtitutio fiat directa. & iſtam opin. tenui tanq̄ verā legendo
& ſcribendo in d. l. Centurio. ¶ Et p̄ hoc facit: quia aliàs ſupua
cuò eſſet poſitũ illud generale capitulũ electionis executorũ
teſtamenti appoſitum in teſtamento, contra l. ſi qñ. in prin. ff.
de leg. 1. & c. ſi papa, de priuile. in 6. & ſaltem militat hoc in ca
ſu noſtro attento q, in ipſa ſubſtitutione non prouidit ſolum
q, alterum de cōtentis in dicta ſubſtitutione explicaretur per
executores teſtamenti, & ita eſt de mente Pa. de Ca. in d. conſ.
66. lib. 2. niſi ſecundum eum executores eſſent dati ſolum pro
exequendis legatis, ſed in caſu noſtro, vt dixi ſuprà fuerunt ge
neraliter electi executores teſtamenti: & ſpecialiter data fuit
eis poteſtas vendendi vſq; ad integram ſatisfactionem lega-
torum. ¶ Ex iſtis ſic præſuppoſitis infertur deciſio quæſtionis
noſtræ. qa cum in perſona alicuius ſubſtitutorum non intelli-
gatur facta ſubſtitutio per verbũ obliquũ ſed in perſona vnius.
ſ. primò per verbũ directum accipiantur & in perſona aliorum
per verbum commune ſubſtituit. vel etiam ſi velimus dicere in
perſona omnium eſſe factam ſubſtitutionem per verbum com-
mune, aut æquipollens, ſequitur quod dicta ſubſtitutio ita de-
bet valere, ſicut ſi vnus tantũ ſubſtitutus fuiſſet. ita decidit Bar.
30 in d. l. Centurio. in verſ. quæro vlterius. † quid ſi hæc ſubſtitu-
tio per verbum commune fiat in certa petitione ſub nomine
quotæ, an trahatur ad directam &c. vbi dicit quod ſi quidem
verbum cōmune totam hæreditatē diuiſit per quotas in plu-
res perſonas ſubſtitutas, eſt perinde ac ſi vnũ tantum in totum
ſubſtituiſſet, quia aſsignatio portionum habet vim inſtitutio
nis, licèt non adijciantur illa verba, hæres eſto. allegat. l. 1. §. di-
uus autē Pius. ff. de hære. inſti. & ſic Bar. dicendo q, habet vim
inſtitutionis vult q, valeat iure directo, qđ etiā patet: qa ſi p in-
de habet ac ſi vnus tantũ eſſet ſubſtitutus, & conſtat q, ſi vnus
tantũ fuiſſet ſubſtitutus vel per verbum directũ accipiat, vel
per verbum cōmune ſubſtituo: dicta ſubſtitutio valeret iure
directę pupillaris intra tēpora pupillaris ætatis, etiā matre exi
ſtente in medio, vt ſupra fuit oſtenſum: ita ergo eſſe debet in
caſu iſto: & ita etiam concludit Bart. in eadem. l. Centurio. in
ver. quæro vlterius q̄d ſi in perſonis diuerſorum. Et hæc tantò
magis procedunt attentis dictis alijs coniecturis oſtendenti-
tibus mentem teſtantis fuiſſe matrem pupilli excludere, ſcili-
cet ex eo q, mater tranſiuit ad ſecunda vota, in quo caſu teſta-
tor priuauit eam relicto ſibi facto in teſtamen. & etiam ex eo
q, ſubſtitutio pro maiori parte eſt facta ad pias cauſas. ¶ For-
tius dico q, etiam poſito q, dici poſſet q, circa perſonam primi
ſubſtituti facta eſſet ſubſtitutio per verba obliqua, & qđ pro-
pter illud conſequenter ſubſtitutio in totum deberet iudicari
fideicommiſſaria; tamen dico quòd etiam hoc caſu mater ex-
31 cluderetur à legitima debita filio, † quia quamuis quando ap
paret teſtatorem iniunxiſſe onus fideicōmiſsi vniuerſalis fi-
lio, non poſſet tale fideicommiſſum valere in legitima debita
filio. d. l. quoniam in prioribus. & dicto. §. cùm filiæ tamen ſe
cus eſt quando expreſsè vel tacitè fideicommiſsi onus fuit in-
iunctum ſuccedētib. ab inteſtato ipſi filio impuberi: qa tunc
eo decedente in pupillari ętate, ualeat fideicommiſſum etiam
quò ad legitimā, vt eſt tex. ſingularis in l. ſi fundum per fidei-
32 commiſſum. §. fi. cum l. ſeq. ff. de leg. I. † Et in dubio [m] quādo
m onus eſt iniunctum poſt mortem filij. vt fuit in caſu noſtro, vi
detur iniunctum non filio, ſed ſuccedentibus ipſi filio, vt ſin-
gulariter voluit Bar. in l. qui duos, in fine. per ibi no per gl. ff.
de vulg. & pupil. vt ſic act⁹ potius valeat. facit. d. quoties. cum
ſimi. ff. de rebus dubijs, & etiam clarius, & expreſsius in termi
nis noſtris decidit & firmat Ioānes de Imo. in d. l. cohæredi. §.
cum filiæ. vbi dicit q, ſi teſtator diſpoſuit q, poſt mortem filij
hæreditas reſtituatur Titio, videtur fideicōmiſſum iunctum
veniētibus ab inteſtato ipſius pupilli, & valeat in totum: adeò
q, nulla per eos poterit de fideicommiſſo deduci legitima ex
perſona filiæ: ita dicit velle Bar. in d. l. qui duos, & reputat no-
ta. dignũ. nec ob. tex. in d. §. cum filiæ. quia ibi grauamen fuit
iniunctum filio: ita etiam tenet. Io. de Imo. in d. c. Ray. in ma-
teria vulgaris ſubſtitutionis, circa finē illius tractatus & Ful.
in l. eam quam. C. de fideicōmiſ. & Raph. Cuma. in l. 1. §. fin. ff.
de vul. & pup. & Io. de Imo. & Pau. de Caſt. in l. q duos. & Pau.
* de Ca. in d. §. cũ filiæ. & ſic patet hāc eſſe * cōmunē opinionē. à
qua in iudicando nō eſſet recedendũ. vt tradit in locis vulgari
bus, & iſtud eſt primum conſiderandum: qa per hoc tollit oīs
diſputatio; quoniam licèt ſubſtitutio eſſet fideicommiſſaria;
tñ qa onus fideicōmiſsi intelligitur iniunctum ſuccedentib.
ab inteſtato ipſi filio, ſequitur q, in fideicommiſſo venit etiā
33 legitima debita filio hoc caſu, vt proximè oſtēſum eſt. ¶ † De
trebellianica aũt detrahenda de fideicommiſſo relicto ad pias
cauſas, etiam iſto caſu nō puto eſſe opus multum inſiſtere: qa
n ſecundũ opinionem de iure verā [n] & quę à cōi obſeruantia eſt
approbata. non detrahitur Trebellianica iuxta d. l. ſi qs ad de-
cliandũ. circa fi. ibi dũ dicit, vel fideicōmiſſum nulla fal. &c.
& ibi Bal. in 1. col. & in aut. de eccle. ti. §. ſin aũt hæres. & l. Mar
cellus. in prin. in ver. quod autem. ff. ad Treb. & ibi no. Bar. &
Iaco. de Bel. in. §. ſin autem hæres. & Cy. in l. 1. ad municip. &
ibi Io. de Imo. ff. ad l. Fal. & in repe. l. 1. C. de ſacr. ſanct. eccl. in
ver. ſuper decimo quæſito. & in l. id quod pauperibus. in 17. q.
C. de epiſ. & cleri. Ang. in §. ſi verò expreſsim, in auth. de hær.
& fal. & in §. ſi autē ſanctiſsimus. in aut. de eccle. titu. & ita d.
l. Marcellus, vbi dicit q, ita practicatur cōmuniter, & ita etiam
ibi tenet Rapha. & ita conſuluit etiam Ludo. Ro. in conſi. 239.
* incip. In re hac breuis ero. vbi dicit hanc eſſe * communem
opinionem, & ab ea non diſcedendum in iudicando, & ita
ſemper

semper secutus sum legendo & consulendo. & postquam ita
* se habet magis * communis sententia nõ insisto vlterius. ¶ Et per ista est responsum multipliciter ad omnia in contrarium allegata, concludo ergo matrem esse exclusam à legitima filij & etiam à trebellianica. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Dicẽdi. istud nõ est iustũ consilium, sed allegatiões elaboratæ ꝓ cliẽte ad idẽ in simili casu allegauit infrà lib. 7. cons. 51. vtrobique contra matrem. & male.

b ¶ Tunc tota. Bart. d. l. Centurio. in 4. mẽbro. q. 3. & ibi latius Imo. versi. 2. casu Fran. Rip. in tertio casu nu. 177. Ang. Aret. in trac. test. vers. in pup. ꝯta. vel aliàs quãdo Phi. Frã. q. 12. vers. 2. casu. de te. in 6. & Imo. subscribit Corne. in d. l. ꝓcib. & Bartho. Lãc. Poli. in tra. cõpendiosæ subst. ad fi. Benedi. rep. d. c. Ray. ver. si absq; libe. more. 2. nu. 54. idẽ tenet Cor. cons. 152. li. 2. & Ale. hìc & licèt in suis lecturis ìtactũ reliquerit, & licet theorica Bar. Imo. & Rip. sit in quibusdã imperfecta, tñ. hãc cõclusio
* nẽ veram puto, quã ẽt * oẽs conformiter tenẽt excepto solo Vdal. Zasio in tract. subst. de cõpendiosa. vbi nõ faciendo differentiã inter substitutionẽ factam in re certa, vel portione hęreditaria cões doctrinas malè & incautè cõfundit, & puertit, nec sua probans nec contraria expugnans.

c ¶ Directæ. hãc sñiam Bart. latè tenet Alex. d. l. Cẽturio. cũ seq. infrà li. 7. cõs. 11. in fi. Cor. d. l. ꝓcib. sequit Bene. rep. c. Ray. ver. si absq; li. more. 2. n. 56. sed hæc opinio ẽt si deficerent illa verba restrictiua, bona mea: est falsa: cũ hæc substõ facta sit per verba merè obliqua. nec est verũ ꝗ subaudiaẽ verbũ accipiant: qa nulla lex, nulla rõ suadet. imò ẽt si adesset verbũ accipiant, adhuc esset fideicommissum, quia nõ refertur ad substitutos, sed ad executores, & sic semp est obliquũ vt pulchrè Bal. cons. 120. in facto ꝓponitur. li. 2. tũ qa sicut tacita, ita dubia substõ nõ debet interpretari in totalẽ exclusionẽ matris. Bal. cõs. 12. Quidã Angeluti⁹ li. 2. Bal. cõ. 241. Pater filio & hãc sententiã ꝯtra Bar. firmat Bal. d. l. ꝓcib. & ibi Sal. q. 5. Bal. in l. si qs ad declinandã. C. de Epis. & cle. & in d. cõs. 120. cõs. 125. Ego semp li. 2. cõs. 34. Quærit. cõ. 37. Decretò. cõ 176. Quidẽ. li. 3. cõ. 296. Factũ sic se hẽt. lib. 5. & in hoc nunꝗ variauit. nec ob. ꝗ in trac. subst. de cõpen. subst. transit cũ Bart. qa ille trac. nõ est Bal. illius insignis, vt satis stylus arguit sed alterius Bal. filij Frã. de Vbaldis vt titulus oñdit. idẽ latè Imo. d. l. Centurio & in d. c. Ray. c. cũ tibi. & ibi Frã. Zabar. de test. Raph. Cu. cõs. 130. Ang. Aret. trac. test. gl. so. & si oẽs eius filij mas. & eorũ li. vbi dicit hãc esse veriorẽ secundũ mentẽ testatoris & bene, licet putet opi. Bar. de subtilitate veriorẽ & malè. eandẽ nostrã sñiam tenet Lãc. Poli. trac. de cõpen. substõ. nu. 26. Franc. Rip. d. l. Centurio. nu. 103. cum
* se. & hæc est * cõis & vera sñia, quã ẽt Alex. sibi ꝯtrarius, cõprobat. suprà li. 1. cõs. 45. & suprà li. 2. con. 162. nu. 7. & sic. istud cõsilium, cũ fundetur oĩno sup d. opi. Bar. est erroneũ & veritas erat ꝓ matre, ꝗ erat hæredis filij, ꝗ nõ tenebaẽ nisi iure fideicommissi de bonis testatoris tantùm detracta in eisdem legitima. & trebellianica ex persona filij.

d ¶ Hæredũ. Imol. loco pauperũ vel eorũ qbus distribuendũ est. ideo solùm attendi debet an ij qui verè sunt honorati sint per verba directa vel obliqua vocati vt pulchrè Imo. d. l. Cẽturio.

e Directa. Idẽ Alex. d. l. Cẽturio. Aret. cõs. 150. 4. Deci. cons. 371. nu. 2. sed est falsum, non ob. d. c. si pater, in quo solo hæc cõclusio fundaẽ, qa loquitur vbi verba erãt directa & alia ex quibus clarè cõstabat ꝗ testator voluerat directò substituere, vt p Cor. cons. 322. lib. 3. sentit Frã. Rip. d. l. Cẽturio. nu. 104. nu. 115. Bal. cons. 35. Pater filio impuberi. lib. 2. sed gl. dictæ l. verbis. in fin. rectè procedit & per hoc restringitur substitutio, vt infrà libr. 7. con. 100. num. 3.

f ¶ Bona mea. imò in dubio impediũt qa sunt restrictiua Bald. d. l. ꝓcib. & ibi Saly. Anch. cons. 8. Phi. Frã. c. 1. cũ se. de test. in 6. Cor. cõs. 95. cons. 152. lib. 2. cõs. 322. li. 3. & i d. l. ꝓcib. Deci. cons. 332. Rip. d. l. Cẽturio. nu. 105. in fin. nu. 120. & est veritas quicqd Alex. hìc & in d. l. Cẽturio. & per hæc sustineri debet cõs. Bal. 46. Verba institutionis. li. 1. ꝗ aliter nõ valeret, licèt Bald. ibi i alijs se funder. Amplio ẽt si fiat mentio pupillaris ætatis, qcqd dixerit Bal. in l. si qs ad declinandã. C. de sacros. eccles. & post eũ. Cor. cõ. 138. li. 4. & moueor: quia verbũ cõe ex adiũcto facile ad alterã partẽ impediẽ nec icõuenit fideicõmissum restringi intra pupillaria. sec⁹ si substõ fieret ꝑ verba directa ciuilia, nisi tamen adderetur taxatiua vt in illa re vel in dictis bonis tantum vt pleniùs dixi in d. l. precibus.

g ¶ Matre. hæc est hodie * cõis simpliciter ĩ cõpendiosa facta per verba cõia vt cumulat Rip. d. l. Cẽturio. num. 118. sed verior est ꝯtraria ꝗ pupillaris ꝯpẽdiosa ꝑ verba cõmunia nõ hẽt locũ ꝯtra matrẽ vt tenet Ang. cõ. 13. cõ. 151. & plures qs refert Dec. d. l. ꝓcibus & hæc ẽt ꝑe. Alex. & Paulò post erat cõis. & firmat latè Cor. cons. 152. lib. 2. cui æquè late subscripsit Frã. Are. con. 152.

h ¶ Coniecturas Bal. in d. l. Cẽturio. cons. 20. li. 3. alle. infrà li. 5. 146. nu. 22. in l. 2. de vul. & pup. suprà lib. 1. cõs. 38. nu 4. Bñdi. rep. d. c. Ray. vers. si absq; li. more. 2. n. 89. ego reqro ꝗ appareat expressè voluisse testatorẽ directò substituere in bonis filij per ea quæ nouè dixi in d. l. precibus.

i ¶ Communior infrà eo. consi. 17.

k ¶ Secunda. imò ꝑ hoc nõ excluditur ꝑ tacitã. Aret. cons. 154. Cor. cõs. 332. li. 3. Ias. l. ꝓcibus. Pol. de vul. & pu. subst. nu. 119. quicquid Benedic. ca. Ray. ver. si absque filijs more. 2. nu. 94.

l ¶ Pias. imò vt dixi suprà lib. 1. cons. 38. num. 4.

m ¶ In dubio. idem Alex. d. l. Centurio d. l. cohæredi. §. cum filię & ibi Imo. Pau. Ias. pa. in l. ex tribus. & ibi Ias. C. de inof. testa. Ias. d. l. precibus. & in cons. 99. lib. 4. Matthæ sila. no. 164. Benedic. d. c. Raynutius. vers. absq; liberis moreretur. 2. n. 49. & est
* * communis & ita in specie consuluit Bert. viso processu li. 2. & sic si filius decedat impubes nedum bona testatoris, sed etiã filij & omnia subiacebunt fideicommisso, nec poterit hæres filij ab intestato detrahere legitimam sed simplicem trebellianicam, nisi adhuc prohibita fuerit. sed hæc licèt communis falsa est: quia nullo iure, nulla ratione probatur. imò in dubio nunꝗ censeẽ qs velle disponere nisi de bonis suis nõ autem se intromittere de hæreditate ẽt filij sui nisi hoc expressum appareat: vel qa disponat de bonis vel hæreditate ipsius filij si impubes decedat siue directò, vel ꝑ fideicom. vel legatum, vt d. l. si fundum. l. fi. alias sibi tantum & non alij etiam filio, videtur, quis etiã in dubio, & testari & codicillari vt plenius dixi in d. l. precibus. & sic concludo, ꝗ sola bona testatoris subiacebũt fideicõmisso in dubio etiã si nõ se expressè restrinxerit ad bona propria, & de ijsdem etiàm si filius impubes moriatur detrahetur legitima nec non pro more treb. & in hac nostram inclinat Franci. Rip. d. l. Centurio. nu. 128. & valde reprehendendus erat Pau. in d. l. ex tribus, vbi imperitè gloriatur se subuertisse iustum cõs. Bald, sed etiã si vera esset communis opin. nullatenus iuuaret hanc consultationẽ Alex. in qua fideicommissum vel substitutio refertur expressè ad bona ipsius testatoris: & sic Alex. hìc nimium errauit.

n ¶ Veram. & bene, quia trebellianica sub falcidia lege continetur. idem Spe. de institu. edi. §. compediosè, nu. 33. vers. sed cum deductio. Bal. d. l. si quis ad declinandam & d. l. ꝗ pauperibus. C. de epis. & cle. & in auth. similiter. cons. 8. lib. 4. Ange. cons. 230. Intricatè. Alex. infrà eo. con. 2. ad fi. deci. Tho. 83. Ancha. cons. 8. in fin. Guid. Pap deci. Delphi. 188. Bertran. consil. 149. Viso testamento libr. 2. Ias. cons. 214. coll. 2. libr. 2. reiecta opinione Old. q. 197. ad fi. q. 247. Io. An. d. c. si pater. Pau. cons. 29. lib. 1. & quorundam de quibus per Ias. qui etiam vacillat. l. Marcellus. ad treb. sed non aduertunt sese nedum legem verbis imponere sed etiam mẽti verbisq; legis repugnare, ibi, nulla falcidia, omni cessante fal.

SVMMARIVM.

1 *Decedere sine filijs dicitur, qui reliquit ingressos religionem minoricarum, vel damnatos in metallum nu. 2.*

8 *Textui magis statur quàm rubricæ.*

10 *Statutum, quòd filia dotata non succedat, non habet locum, nisi tempore successionis sit nupta, & dotata: secus si dicat quòd filia non succedat, sed dotetur nu. 12. & 14.*

13 *Dotis contractus re perficitur.*

17 *Reseruatio disponendi in vita, intelligitur inter viuos, non per testamentum.*

22 *Filia per statuta temporaliter excluduntur quandiu supersunt masculi.*

24 *Administrator videtur quæsisse de bonis administrationis.*

CONSI.

CONSILIVM XIII.

†1 CIRCA primum † dubiũ quo quærirur, vtrum
per ingreſſum religionis ordinis obſeruãtiæ bea
ti Frãciſci, per profeſsionẽ factam intra 25. annũ
2 dicat̃ † adimpleta conditio ſubſtitutionis factæ
dictis filijs? concludo[a] ꝙ ſic: quia cùm ambo fi-
a lij prædicti nullis ex ſe ſuperſtitibus filijs legitimis & natura-
libus intra dictam ætatẽ. 25. annorum profeſsionem fecerint
in religione prædicta, dicitur verificata illa conditio, videli-
cet ſi omnes morerent̃ ſine filijs legitimis, & naturalib⁹ intra,
25. annum: quia cum per omnia quò ad diſpoſitionem, & ſuc-
ceſsionẽ bonorũ quorum tales fratres minores ſunt incapa-
b ces habeat eundum[b] effectum talis mors ciuilis, quem habet
naturalis, iudicamus de illa prout de morte naturali. l. Deo
nobis. C. de epiſ. & cleri. l. adeò. §. puplicatione. ff. ꝓ ſocio. &
no. in l. ex ea parte. §. inſulam. maximè per doc. ff. de ver. ob. &
in l. 1. §. fi. ff. de bon. poſ. contra tab. & ita cõcludit Bar. & Bal.
in l. cum pater. §. hæreditatẽ. el. 1. ff. de leg. 2. & Bart. in ſuo tra-
ctatu minoricarum. in 4. parte, in verſiculo, iſti etiam hære-
des inſtituti. ita etiã concludit Pau. de Leaza. in diſpu. ſua in-
cip. Subſtitutus &c. ¶ Conſtat enim ꝙ quò ad ſuccedendum
in hæreditate, vel bonis in quibus fuerant à dicto Nicolao in
ſtituti dicti eius filij, quò ad diſponendũ de dictis bonis tam
dicti filij poſt profeſsionẽ in dicta religione minorũ factã, q̈
etiam eorum eccleſia, fuerũt & ſunt inhabiles & incapaces: vt
c. exijt qui ſeminat. §. porrò. de verb. ſigni. & in cle. exiui. §. cu
pientes. eo. ti. & ideo ſic profeſsi dicuntur mortui mundo. 16.
q. 1. placuit. el. 2. 2. q. 7. nullus. & in d. l. Deo nobis. iſtã conclu-
ſionẽ etiã in ꝓpoſito firmat Ang. in l. ex facto. ff. ad Treb. vbi
ꝓ hoc alleg. d. l. ex facto. §. ſi qs rogatus. el. 2. ver. ſed ſi ſeruus
pęnæ. cũ gl. in verbo ſed cũ decidit. in fi. & l. intercidit. ff. de cõ
2 & demon. vbi † per dãnationẽ in metallũ, per quã quis efficit̃
ſeru⁹ pœnę, & ſic oĩnò ꝓ mortuo habet̃ quò ad effectũ ſubſtitu
tionis factæ in hæreditate, verificatur illa conditio, ſcilicet ſi
deceſſerit &c. ¶ Item quò ad caſum noſtrum. ſ. in ingredien-
te religionem mendicantium, tenet Io. de Imo. & Pau. de Ca.
in lectura Bononienſi in d. §. ſi quis rogatus, el. 2. attẽtó quod
tales profeſsi ſunt incapaces bonorum etiam in cõmuni per
iura ſuprà allegata. ¶ Pro hac concluſione etiam bene facit,
tex. in l. Statius. §. Cornelio Felici. ff. de iure fiſ. ibi dum dicit,
ꝙ grauatus potuit interim res acquirere &c. à cõtrario ſenſu,
quæ ratio ceſſat in prædictis mendicantibus, qui nec in ſingu
lari, nec cõmuni acquirere poſſunt, ſecus autem in his qui ꝓ-
fitentur religionem eorum, qui in communi ſunt capaces bo
norum in communi per dictum. §. Cornelio Felici. & ibi no.
Bar. & Bal. in d. §. hæreditatem. per illum tex. quia propter id
tunc non operatur eundum effectum mors ciuilis quem ope-
ratur mors naturalis, ideo non procedunt à pari, vt ibi, & in
d. l ex ea. §. inſulam, cum ibi no. & in c. ſuſceptum de reſcrip.
in 6. cum ſimili. ¶ Bene faciunt no. per Bar. Bal. & modernos
* magis* cõiter in l. 1. ff. de teſta. & per Bar. in dicto tract. & in
aut. ſi qua mulier. & ibi Bal. C. de ſacroſan. eccle. & Bart. in l.
ſed ſi mors. ff. de don. inter vi. per doc. in c. in præſentia de ꝓ-
3 ba. dum concludunt, † ꝙ ſi teſtator qui teſtamentum condi-
dit ꝓfitetur religionem fratrum Minorũ, qui non ſunt capa-
ces bonorum etiam in communi, confirmatur ſtatim eius te-
ſtamentũ abſq; expectatione mortis naturalis, eò quia mors
ciuilis hic operatur eundem effectum, quem mors naturalis,
vt traditur ibi plenius. ¶ Et licèt Ioan. de Imo. in d. §. hæredita
tem dixerit quod in quæſtione noſtra opi. Bar. & ſequaciũ ibi
faciat vnum. ſ. quia mors naturalis videtur poſſe aliquid ope-
rari. ſ. reſpectu. dilationis pluſquã mors ciuilis. & ideo videt̃
ꝙ debeat expectari mors naturalis, & propterea relinquit co-
gitandum. Reſpondeo tamen ꝙ ipſe non negat quin vera ſit
opinio Bart. quam ipſemet etiam poſtea ſecutus eſt in d. §. ex
facto, & in d. §. ſi quis rogatus. & licèt nõ reſpondeat ad argu-
mentum adductum in cõtrarium, tamẽ poteſt reſpoderi per
id quod habetur in d. §. in inſulam. quia procedit in promiſ-
ſione collata in tp̃s mortis principaliter adiecta cauſa differen
dæ ſolutionis prout in dubio præſumitur. l. eum quia alias Ia-
bolen⁹. cũ ibi no. ff. de ann. leg. & not. in l. qui Romæ in prin.
ff. de verb. ob. Vnde cum maiorem dilationem operetur expe
ctatio mortis naturalis, quàm expectatio mortis ciuilis, ideo
non ſufficit ibi mors ciuilis. ¶ Fuit enim ibi facta promiſsio
per hæc verba cum morieris, quæ principaliter denotant tem
pus. l. ſi Titio, in prin. ff. quando dies leg. ced. Sed in propoſi-
to noſtro teſtator non adiecit tẽpus cauſa differẽdæ reſtitutio
nis hæreditatis, ſed adiecit conditionem, ſi decederent ſine
filijs: quia voluit hæreditatem peruenire in deſcendentes, iux
ta l. Lucius la vlt. cum ibi no. ff. de hær. inſti. ¶ Vnde: qa quan-
tum ad iſtum effectum idem operatur dicta mors ciuilis ſi-
cut naturalis, debet ergo eſſe idem ius in vna prout in alia,
vt probatur in iuribus ſuprà allegatis. non enim proficua eſt
grauato expectatio mortis naturalis in caſu noſtro, cùm bona
retineat ſicut eſt in caſu dicti. §. in inſulam, & ideo vbi concur
reret ratio dicti. §. in inſulam poſſet habere locum illa opi-
nio. ¶ Prætereà, cùm iſta ſit communis opinio. docto. non
eſt in iudicando ab ea recedendum, vt traditur in locis vulga-
4 ribus. ¶ † Nec obſt. ſi diceretur ꝙ dicti filij Nicolai nõ dicun-
tur deceſiſſe ſine filijs cum ingreſsi fuerint religionem, qui in
greſſus idem operari conſueuit ac ſi grauatus deceſsiſſet cum
libris, vt in §. ſed hoc p̃ſenti, in auth. de ſan. epiſcopis. & in d.
c. in præſentia. quia omiſſa longa diſputatione, quæ fit in illa
materia an dictum fuerit ſimpliciter, ſi filius meus deceſſerit
ſine filijs ſubſtituo Titium. & tunc filio ingrediente monaſte
riũ, excludit̃ ſubſtitutus: vt in d. §. ſed hoc præſenti. aut dictũ
fuit ſine filijs legitimis & naturalibus. prout fuit in caſu no-
c ſtro, & tunc ſecundũ Ioan. [c] And. in c. Raynaldus. de teſt. ad
mittatur ſubſtitutus propter mentem teſtantis, quæ per præ-
dicta verba ſatis apertè colligitur fuiſſe conſiderare naturali-
tatem. & ideo cũ verba ſint clara, ceſſat omninò interpretatio:
nonnulli verò tenuerunt contrarium. ¶ Quæ diſputatio hic
non eſt neceſſaria: quia illa varietas opinionem ꝓcedere poſ-
ſet, vbi ingreſsi fuiſſent monaſterium, quod in cõmuni eſſet
capax bonorum; ſed quando ingrediuntur monaſterium: ꝙ
in commun. non eſt capax bonorum, vt in caſu noſtro: tunc
* *communis eſt opi. quod admittatur ſubſtitutus: quia tex. in
d. §. ſed hoc præſenti. loquitur in monaſterio capace bonorũ,
ad ꝙ tranſibant bona, & ſic reſultabat fauor monaſterij, quæ
ratio hìc ceſſat, non enim debet extendi caſus poſitus. in d. §.
ſed hoc præſenti. ad alium caſum q̈ ad caſum ibi expreſſum.
vt inquit gl. fi. in d. c. in præſentia, in fi. & hoc in propoſito no
ſtro expreſsè tenet Anto. de But. in d. c. in præſentia. de pro-
ba. poſt medium. in ver. 3. an poſsit ingreſſus &c. & Io. de Im.
in l. Lucius. la. vlt. ff. de hære. inſti. vbi etiam refert Bald. ibi ita
ſentire. & Ioa. de Imol. in l. ſi ita qs. §. is cui. ff. de lega. 2. & dicit
ibi ꝙ ita infertur ex rationibus ibi allegatis per Bar. ¶ Ita etiã
eſt de mẽte Baldi in aut̃. niſi rogati. C. ad Trebel. in ver. in tex.
ibi venerabilem locũ &c. & expreſsius voluit Bald. in d. ca. in
præſentia. in verſic. ſed quid ſi monaſterium &c. vbi quærit,
5 † quid ſi monaſteriũ non vult bona in caſu in quo ingrediẽti
monaſteriũ fuerat dicta fcã ſubſtitutio ſi decederet ſine filijs
&c. an excluderetur ſubſtitutus per dictum ingreſſum religio
nis. & concludit ꝙ non: quia duo ſunt neceſſaria vt excluda-
tur ſubſtitutus. ſ. ꝙ ille cui facta eſt ſubſtitutio ingrediatur mo
naſteriũ, ſecnndò ꝙ in monaſterium tranſeant bona: & imo
ſecundũ eum religio mendicantiũ non excluderet ſubſtitutũ
qa nõ habet̃ loco hæredis, cum hæres eſſe non poſsit. Pro hoc
adducit in ſimili. tex. in l. ſi poſt mortẽ. §. liberi. ff. de bon. poſ.
contra ta. & l. 1. §. ſi pater emancipatus. ff. de coniun. cũ eman.
libe. ¶ Iſtam partem etiam approbat Pau. de Caſ. in d. aut. ni-
ſi rogati vbi quærit quid ſi ille cui facta eſt ſubſtitutio prædi-
cta ingrediatur monaſterium mendicantium, qui non habẽt
bona in communi, & ſic ad monaſterium nõ tranſeunt bona,
licèt tranſeat perſona: & dicit ſe putare ꝙ tunc non habeat lo-
cum diſpoſitio dictæ authenti. q̃ ſumpta eſt ex d. §. ſed & hoc
præſenti. Nam ſecundum eum poſtq̃ non fauemus loco reli-
gioſo, non debemus nocere ſubſtituto. ¶ Et iſtud approbat
in religione fratrum minorum, ſed de alijs mendicãtibus, vt
ſunt Prædicatores, & Eremitani eſt maius dubium: quia licèt
ſint mendicantes, tamen non ita ſicut Minores, imò aſſerũt ſe
poſſe capere & vendere, licèt non retinere. & dicunt ſe habere
hoc ex conſtitutionibus papalibus, de quo ibi aliquid per eũ,

Sed

Sed quantũ ad dictos Prædicatores, & Eremitanos omitto:
quia non pertinet ad casum nostrum: apparet igitur hanc esse
** communem opinionem: & meritò damnanda est opinio
Ang. qui aliter senserit, & communi sententiæ est adhęrẽdum
saltem in iudicando, vt est dictum. ¶ Et istam opin. etiã con-
firmo per id quod notat. Bartol. in l. filiusfam. §. cum quis. de
leg. 1. & Bald. in l. cum acutissimi. C. de fideicom. vbi dicunt
6 † q si quis decessit cum filio, qui sit de ordine minorum, q nõ
põt habere aliquid etiam in communi, dicitur decedere sine
liberis. ar. d. l. ex facto. §. ex facto. & l. si necem. §. si deportatus.
ff. de bo. liber. & l. 1. §. fi. ff. de bon. pos. cõtra tab. bene facit ẽt p
ista parte tex. in d. c. in præsentia. in verbo, sine liberis. iuncto
tex. ibi dũ dicit, quia tñ non erat intelligendũ sine hærede de-
cessisse illum, qui sibi monasterium instituit, &c. & sic patet
q loquitur in monasterio capace bonorum. ¶ Circa secũdum
dubium, quo quæritur nunquid dicti Augustinus & Petrus
possint agere ad consequendum relictum iure institutionis
factũ dictæ Nicolæ, dandũ & soluendũ cum pueneri ad nu-
ptias pro parte eos tangente, & sic nunquid dicta Nicola trã-
miserit dictum relictum in totum, vel saltem vsq; ad legitimã
ad dictum Galganum eius hæredem: visis statutis sub rubrica
q mulier dotata non succedat stantibus masculis, & sub rubr.
q mulier dotata ad successionem vel diuisionem non veniat
cum fratre, cum quadam additione incipiẽte. In primis cum
statutum. sub rubr. q mulier dotata ad successionem vel diui
7 sionẽ &c. † mihi videtur breuiter cõcludendũ dictos Augusti
nũ & Petrũ p ratis, p quib. sunt hæredes dicti Galgani sui pa-
tris posse ex persona patris agere ad consequendũ dictũ reli-
ctum saltẽ p rata legitimæ debitæ Nicolæ in bonis patris, vbi
relictum excessisset legitimam. moueor: quia de iure cõi om-
ne grauamẽ & omnis dilatio reijcitur de legitima debita filio
& filiæ. l. qm̃ in prioribus. & l. scimus. §. cũ autem. C. de inoffi.
test. & illã trãsmittit. l. 1. §. si impuberi. ff. de colla. bon. l. q̃q̃. C.
ad. l. Falci. l. vnica. §. cũ igitur. C. de cad. tollen. iuncta. d. l. qm̃
in prioribus. bene faciunt no. per Sali. in l. scimus in princ. C.
de inof. test. ¶ Solùm est vidẽdũ an ob. statuta p̃dicta. & mihi
videt̃ si bene cõsideretur, q nõ habeãt obstare. Nam primum
statutum sub rubrica. Quòd mulier dotata nõ succedat extã-
tib. masculis, loquitur in successione bonorũ matris vel lineæ
maternæ, si bene inspiciatur nigrum dicti statuti, ibi dum di-
8 cit, matri suæ ab intestato non succedat &c. † posito q rubrica
d [d] esset gñalior nigro, vt plerunque contingit, etiam in iure cõ-
muni, vt patet in rubri. C. de relig. & sum. fune. & ibi gl. insti.
de oblig. quæ ex deli. na. & ibi gl. in prin. in ver. ex maleficio.
& in rub. C. de sponsa. & ibi gl. in vers. Proxenetis. & no. gl. in
aut. de incest. nup. in prin. in vers. illicitas. & in l. 1. C. de capi.
ciui. censi. eximen. li. 11. iuncta gl. & ibi p Bar. in l. 1. & ibi doc.
ff. si cer. pet. cum simili. tñ hoc non habet obstare: quia in rubr.
prædicta non est declaratum, qñ intelligatur filia esse dotata,
& illud declaratur in nigro in quo dicitur q mulier intelligi-
tur dotata ab aliquo, qñ ab illo maritus seu quicũq; p marito
dotem seu aliquid nomine dotis confessus fuerit recepisse, vel
recipiet, seu receperit, & cui dotem pmisit seu pmittet resti-
tuere pro vxore. Vnde ad intelligentiam rubricæ sumitur ar-
gumentũ ex nigro, vt in d. l. 1. ff. si cer. peta. nam quia p̃tor sub
illo tit. edixit de pignore & cõmodato & simi. & ideo p̃posita
est generaliter rubri. de reb. cred. ¶ Et dicit expressè. Anto. de
But. in proæmio decretalium, q nigrum declarat rubrũ, imò
*2 secundum eum, qñ nigrũ cõtradiceret rubro, magis † stãdum
est nigro q̃ rubro, tanq̃ magis deliberato. & allegat not. per gl.
magnam in aut. ad hæc. C. de vsur. ita etiã dicit Alberi. de Ro-
sa. in d. l. 1. ff. si cer. pet. & ibi etiam Sali. qui pro hoc allegat gl.
in rubri. C. de præb. sala. libr. 10. iuncta. l. 1. illius tit. Item quia
nigrum est posterius. ideo debet illud magis attendi. cap. 1. de
consti. in 6. secundum Alb. in d. l. 1. ¶ Et sicut p rubricam de-
claratur qñq; nigrum, vt no. glo. in versi. prætorio. & ibi not.
Bal. C. ne liceat in vna eademq; causa tertio prouocare. & no.
gloss. 2. in c. 1. de offi. deleg. in 6. & gloss. 2. in c. tibi de rescrip. e.
lib. & Ioan. An. in addi. Spe. in tit. de dispu. & allegat. §. fi. in fi.
ff. de hære. insti. & Ang. in aut. de incest. nup. in prin. ita pari ra
9 tione debet per nigrum induci declaratio rubricæ. † Nã & per
sequentia declarantur p̃cedẽtia, & ecõtrà l. si seruꝰ pluriũ. §. fi.
& filiabus, in prin. ff. de leg. 1. intelligi ergo debet dicta rubri-
ca de filia dotata, s. accipiendo dotatam p ut dicitur ibi in ni-
gro, s. qñ maritus est confessus recepisse, vel recepit dotem, sed
in pposito nostro nulla cõfessio vel receptio dotis facta ẽ à ma
rito, ergo non sumus in casu statuti. ¶ Et per hoc apparet non
e obstare id q not. Barto.[c] in l. Titio centum. §. Titio genero. ff.
10 de cond. & demõ. vbi concludit † q statutũ dicens, q filia do-
tata à patre non succedat patri, nec possit aliquid dicere cõtra
testamentũ patris, habebit locũ etiam in filia pupilla. cui solũ
modò pater etiam in testõ reliquerat centum p dote, id quod
habetur in l. q pupillã. & ibi Bar. ff. de adulte. & in l. nõ est ma
trimonium, & ibi no. etiam Barto. ff. de ritu nup. & per not. p
gl. in l. cùm plures. §. pen. ff. de admini. tuto. & quia dicta ver-
ba statuti loquentis de filia dotata intelligũtur de filia, in qua
pater actum dotandi exercuit quantum in eo fuit l. mulier. l.
penul. ff. de condi. instit. & l. Stichus se hæredi, de statu libe. &
ita etiam no. Bal. in l. non sine. C. de bonis quæ lib. qa respon-
deo q ibi in statuto non erat declaratum aliter quomodo filia
intelligatur dotata, vt proximè dictum fuit: & præfata Nico-
la non fuit dotata prout statutum exigit. ¶ Plus dixit Bal. in d.
l. sancimus. C. de nup. quòd posito q dicta filia cui in testamẽ
f to relicta est certa quantitas pro dote diceretur dotata tamen
si interim antequam nubat decedat, [f] transmittat ad hæredes
suos: quia aliàs remaneret omninò indotata & sine vlla legi-
11 tima. ¶ † Quinimò secundũ Io. de Imo. in d. §. Titio genero,
etiam quando statutum aliter nõ declaret quomodo accipia-
tur dotata, non potest intelligi de ea in qua pater solùm legan
do exercuit actum dotandi, cum non possit dos propriè esse si
ne matrimonio. l. 1. C. de dona. ante nup. & statutum p̃dictum
q est contra ius cõmune, debet propriè & strictè intelligi l. nõ
aliter. ff. de leg. 2. l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exerci. l. constitu-
tionibus. ff. ad municipales, nisi aliter probaretur esse ex cõi
vsu loquendi illius loci. ¶ Et ita etiam tenet Raph. Fulg. in d.
l. non sine, referens se ita consuluisse apud Veronam, & dicit
q ita est de mente dictorum antiquorum, & subdit q gloss. in
in d. l. cũ plures. §. fi. nõ dicit contrariũ: & ita etiã tenuit ipse in
d. l. non est matrimonium. Pau. de Ca. ẽt. in d. §. Titio genero,
12 concordat opiniones, dicens † q aut statutũ dicit q extantib.
masculis filia fœmina non succedat, sed dotetur: & tũc proce-
dat opin. Bar. scilicet q si filia decedat anteq̃ nubat, nihil trãs-
mittat, & non sit locus dotationi: nec tunc dos relicta à patre
intelligitur relicta pro legitima: quia ei nulla legitima debe-
bat: qa legitima erat olim quarta, & hodie tertia eius quòd fi-
lius vel filia debuisset habere ab intestato. l. Papinianꝰ. §. quo-
niã autẽ quarta. ff. de inoffi. test. l. cum q̃ritur. & l. parentibus.
& in authẽ. nouissima. C. de inoffi. testa. sed filia à successione
intestati est exclusa: ergo hic non cadit legitima. ¶ Aut statu-
tum dicit q filia dotata non succedat prout est in casu nostro,
& pcedit opi. Bal. & sequacium: quia tunc filia cui pater in te
stamento centum reliquit pro dote, cum nubet, prout fuit in
casu nostro, si decedat anteq̃ nubat trãsmittit ad hæredes suos:
qa videtur ei relictum pro legitima seu loco legitimæ. & sic tã
quã purũ statim peti posset, per d. l. qm̃ in prioribus, de inoffi.
testa. quia ista filia non censetur dotata: qa anteq̃ eueniat con
ditio, id est, anteq̃ nubat non põt dici dotata. ar. l. cedere. ff. de
verbo. signifi. sicut filius qui est institutus sub conditione: nõ
censetur institutus: imò olim tanq̃ præteritus dicebat testamẽ
tum nullum. l. suus quoq; in princip. ff. de hæredi. instit. l. si
pater. C. de insti. & substi. sub condi. fac. & ibi notatũ si ita ẽ er
go secundũ eũ excluditur per statutum à successione tãquam
dotata & p consequens debetur sibi legitima q̃ debetur purè,
aliàs autẽ dicit ipse, resultaret magna iniquitas: quia statutum
eam excludit propter dotem, & sic vult q dotẽ habet. ar. l. qui
volebat. ff. de hær. insti. & tamen contingere posset q nec dotẽ
haberet, vt si contingat q decedat anteq̃ nubat, vel si non vult
nubere, sed continentiã in domo seruare. & dicit q hæc est ip-
g sa veritas: ita ẽt consuluit ipse [g] in consilio incipien. super pri-
mo puncto. & consi. incipien. super eo de quo quæritur clara
& indubitata &c. ¶ Et istã distinctionẽ ẽt facit Rapha. Cuma.
in d. §. Titio genero, qui dicit q debet distingui an statutũ di-
cat q filia fœmina nõ succedat extãtib. masculis, sed dotetur,
an verò dicat q filia dotata non succedat, & isto scdo casu di-

h citq đ non dicitur[h] dotata filia, cui pater centũ in testamẽto re
liquit ꝓ dote, nisi aliter de cõi vsu loquẽdi constaret, & ꝓbat,
licèt ipse non alleget, qa dotatio dicitur, qñ & ipsa dos tradit.
13 † Vnde cõtractus dotis dicitur cõtractus qui re ꝑficitur; & si
non incipiat à traditione, sed à promissione, nõ appellatur, cõ
tractus dotis, sed appellatur promissio, quæ nõ esset cõtractus
nominatus, vt probat Bar. in l. iurisgentium, in fi. principij. ff.
de pactis. per l. ad exactionẽ. & ibi. Bald. C. de do. promis. & l.
legem. & ibi Saly. C. de pactis. ¶ Et dicit Raph. Cu. in d. §. Ti-
tio genero, q iura allegata per Bar. nõ dicũt id ad quod allegã
tur per eum scilicèt. d. l. nõ est matrimoniũ, cui simili. ¶ Et po-
sito secundũ eũ q, verũ esset, q, deberet dici dotata illa cui pater
in testamento reliquit: tamen adhuc dicit esse tenendum q̊d
tale relictum sit purum: qa succedit loco legitimæ: & sic debet
sapere eius naturam. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si q̃s cautio
nibus, & arg. l. emptor. §. ancillam. ff. de rei ven. & l. pen. ff. de
col. do. sed. de legitima deducitur omne grauamẽ, & omnis di
latio: ergo ita debet esse in ꝓposito secundũ eum. ¶ Bene facit
ad casum nostrum id quod no. Io. And. in addi. Spec. in tit. de
statu monacho. super rubrica, & per Alber. de Rosa. in 2. parte
statutorum quæst. 104. incipiente. Adhuc super eodem the-
mate &c. ad fi. dictæ quæstionis. Huic conclusioni ẽt bene cõ-
uenit id quod notabiliter decidit Bal. in l. si plures. C. de con-
di. inser. in 10. coll. in versi. iuxta prædicta formatur talis quę-
14 stio &c. vbi quæritur, † statuto cauetur q, filia dotata à patre
nõ succedat, modò cõtingit q, Titius decessit relicta posthu-
ma in vtero, vel ea relicta infante, ita q, eam dotare nõ potuit:
vtrum fratres qui sunt hæredes vniuersales dotando excludãt
eã, arguit ad partes, & finaliter concludit, q, filia nõ excludet:
quia iste est casus omissus a statuto, & sic remanet in disposi-
tione iuris cõis, & cum eo transit Pet. de Anch. in repet. c. cano
nũ statuta. de cõst. in ver. pone statuto cauet q, filia dotata &c.
Et sic apparet q đ Bal. & Pet. de Anc. volũt q, dictum statutũ lo
quẽs de filia dotata intelligatur de filia cui dos sit tradita: qa
aliàs non esset verũ dicere q, pater eam infantem vel in vtero
existentem dotare non potuisset: quia imò posset dotari relin
quendo in testando dotem. ¶ Sed certè hæc disputatio quò ad
dictum primum statutum non videtur necessaria, attento q̊d
secundũ formã illius statuti ista nõ dicitur fuisse dotata: & ꝓ-
pterea etiã nõ expedit insistere circa id quod voluit Bal. in d.
l. non fine. in fi. dũ voluit q, stante statuto q, filia dotata nõ suc
cedat, & contingat q, pater filiæ infanti dotẽ reliquit, ipsa an-
teq̃ nuberet decessit, nã secũdũ eũ ibi cũ defecerit cõditio filia
censetur præterita, & põt rumpere testamentũ tanq̃ præterita,
l. si. ff. de condi. insti. quæ opi. nõ videtur ꝓcedere hodie cum
talis conditio reijciatur per d. l. quoniam in priorib. & ꝑ not.
in d. l. si pater. per doct. & ideo reprehenditur per Raph. in d. §.
Titio gño. & ipsemet Bal. melius loquutus est in d. l. sancim⁹.
C. de nup. ¶ Præterea dictum statutum excludit filiam dotatã
quandiu supersint filij masculi: & tempore mortis Nicolæ iã
frattes desierant extare: quia erant professi in dicta religione
propter quod habebãtur pro mortuis, vt dixi in primo dubio.
¶ Non obst. etiam aliud sequens statutum sub rubr. q đ mulier
dotata ad successionem vel diuisionẽ nõ veniat cũ fratre: quia
dictũ statutũ ẽt loquitur de illa muliere quæ fuerit dotata, &
dotem recepisset de bonis cõibus, & sic copulatiuè requirit, q,
fuerit dotata & dotẽ recepisse de bonis cõibus, q̃ haberet cum
fratre vel fratribus, & sic vtrunq; requiritur. l. si. hæredi plures.
ff. de cond. insti. l. si is q ducẽta, §. vtrũ. de reb. dub. & ponderã
15 dum est illud verbum † receperit, quia denotat actualẽ tradi-
tionem, vt dicit Bar. & alij doct. in multis locis, & maximè in
l. 2. §.. fi. ff. si cer. pet. per l. 1. §. si mutuam. ff. si quid in fraud. pa-
tro. cum si. Nõ ob. etiã dum in dicto statuto subiũgitur, salua
in hoc testamentaria dispositione patris vel matris, qa respon-
deo q, intentio statuti est, q, nulla mulier quæ fuerit dotata &
dotem receperit de bonis cõibus quæ habebat cum fratre pos-
sit venire ad successionẽ, vel diuisionẽ, vel cõmunionẽ aliquã
bonorum & rerum omnium, quæ penès fratrem vel fratres re
manserunt, salua in hoc testamentaria dispositione patris vel
16 matris &c. † quasi dicat q, si tamen mulieri q̃ recepisset dotem
prædictam esset etiã aliquid insuper relictum à patre vel à ma
tre in testamento non excluditur ꝑ statutum à tali relicto: qa
voluerunt statuentes derogare liberæ facultati testandi. arg. l.
pactũ. C. de pact. & l. si patronus nõ valuerit. ff. de bo. lib. & l.
stipulatio hoc modo cõcepta. ff. de ver. obl. cum ibi no. ꝑ Bart.
in fi. cũ suis concor. & ita ẽt debet interpretari dictũ statutum
cũ sic minus lædat ius cõe & ius tertij l. 2. C. de noxalib. c. cum
dilectus, de consue. & ꝑ dicta verba nõ intelligitur statutũ tri-
buere maius robur testamẽto patris vel matris, q̃ se haberet: ꝑ
no. per Ang. post Ia. But. in l. omnes. C. de præscr. 30. ann. & in
l. fin. in prin. C. de temp. ap. ¶ Nõ ob. etiã additio facta ad di-
ctum proximũ statutum, qa illa additio emanauit ad tollen-
dũ dubiũ, quãdo intelligatur dotata mulier de bonis cõibus:
eò qa quidã dicebant q, si mulier erat dotata à patre suo non
intelligebatur dotata de bonis cõibus: & ideo statuerũt ad di-
ctã dubitationẽ submouendã, declarãdo q, mulier dotata de
bonis paternis tpe vitæ patris sui intelligatur fuisse dotata de
bonis communib. quæ haberet cũ fratre; cũ igitur non fuerit
dotata in vita patris, dicta Nicola, vt loquitur dicta additio
statuti, sequitur q, nõ sumus in casu statuti. Pro hoc bene facit
quod voluit Bar. in cons. 76. incip. Pater filio suo emancipato
17 donauit &c. vbi concludit † q, si pater donauit filio suo emã-
cipato omnia bona præsentia & futura saluis & reseruatis di-
cto patri omnibus fructibus & redditib. dictorum bonorũ in
vita dicti patris de quibus liceat in vita sua disponere pro libi
to suæ voluntatis, nõ videtur sibi reseruasse potestatem dispo-
nendi in vltima voluntate. sed inter viuos: qa ita importantil
la verba, in vita sua, nam si appellaremus testamentum dispo-
sitionem in vita, malè tradita esset magistralis doctrina glossa
rũ, & doc. quæ habet q, quædã est dispositio inter viuos: quæ-
dã in vltima voluntate, pro hoc etiam adducit tex. cũ gl. C. de
testamẽ. tute. Item quia omnis dispositio iudicatur scđũ tps in
quo confertur. l. quod sponsæ. C. de dona. ante nup. l. in tem-
pus. ff. de hæredi. instit. l. in fuga. C. ad legem Faui. de Plagia.
ergo dispositio testamenti, quæ confertur post mortem, debet
iudicari tanquam sit de actibus post mortem, non aũt de acti
bus in vita. Pro hoc ẽt adducit rõnes quas breuitatis cã omit-
to. ¶ Cum igitur Nicola non habuerit dotem, sed solùm in te
stamento sibi relicta fuerit, non dicitur fuisse dotata de bonis
paternis in vita patris, vt est casus prouisus in dicta additio-
18 ne. ¶ † Præterea dicta additio statuti veniens ad interpretatio
nem & declarationem dicti antiqui statuti, debet intelligi in
i casibus in quibus loquitur statutum interpretatum,[i] & secũ-
dũ modificationem & dispositionẽ statuti interpretati, & de-
clarati in authen. de filijs ante dota. instru. nat. §. fin. & no. Ar-
chidiacon. in cap. dispendia, in versic. si contrafecerit, in fi. de
rescri. in 6. & est gloss. not. iuncto textu in clemẽ. statutum, in
ver. consuetudinem, de elec. quam ibi ad hoc reputat no. Ant.
de Butr. & Ioan. de Imo. & per illam etiam dicit ibi Lapus ab-
bas, q, si aliqua additio sit facta in statuto antiquo, illa intelli-
getur repetita in statuto declarante: sed statutum antiquum
ad cuius additionẽ facta est dicta declaratio, loquitur in mu-
liere dotata cũ interuẽtu actualis receptionis dotis, vt deduxi,
suprà, ergo ita debet intelligi dicta noua additio, q̃ ad statutũ
19 ꝑdictũ declarandũ emanauit. ¶ † Super tertio dubio quo quę
ritur an dicta Nicola transmiserit relictum ei factum per pa-
trẽ suũ post mortẽ masculorũ prædictorum intra 25. annũ arbi
trio cõmissariorũ, qui tamẽ nunq̃ arbitrati sunt, & q̃rum ali-
qui sunt mortui: inter quos est dictus Galganus, & in hoc bre
uissimè cõcludo q, transmisit: quia dictũ relictũ dicitur fuisse
purũ, nõ cõditionale, attento q, declaratio quantitatis fuit cõ
missa arbitrio cõmissariorũ, tex. est in l. 1. ver. sed cum ita. ff. de
20 leg. 2. & ibi no. ¶ † Et cum fuerit facta cõmissio per verbum
videbitur, q đ est verbũ importãs arbitriũ boni viri. l. fideicõ-
missa. §. quanq̃. ff. de leg. 3. & dicti executores non fuerint vn-
quam arbitrati, & elapsus sit nedũ annus, sed quã plurimi an-
ni iuxta l. fi. §. sed & si quis. C. cõia de leg. & no. per Bar. in d. l.
1. de le. 2. recurrẽdũ est ad bonũ virũ. i. ad iudicẽ q habebit arbi-
trari & taxare partẽ bonorũ, habito respectu ad vires patrimo
nij. d. l. 1. & ad numerũ fratrũ. l. si filiæ. ff. de leg. 3. & habito re-
spectu etiam ad qualitatẽ, seu quãtitatẽ alterius relicti sibi fa-
cti, & qualitatẽ personæ. l. cùm vnus. §. fi. cum ibi no. & l. pen.
21 ff. de ali. & ciba. lega. ¶ † Circa quartum dubium q̃ quæritur,
nunqd dicta Nicola q̃ superuixit post mortẽ ciuilẽ masculorũ
potuerit

potuerit agere ad hæreditatē matris pro parte sua, siue vigore reintegrationis, siue quia nō dotata secundū formā statutorū pdictorū: & in hoc respōdeo q, agere potuit: qa de iure cōi admittebat, p parte sua vna cū masculis. l. maximū vitiū. C. de lipre. l. lege 12. tabu. C. de leg. hære. nec sibi obstabunt statuta de qbus, suprà mentionē habuit, qa illa statuta loquuntur & intelliguntur de filia dotata tali mō. & forma q, nō verificantur in dicta Nicola, q̄ dotē nō recepit secūdū q, statuta ipsa exigūt.

22 ¶ Præterea dictū statutū sub rubrica: Quòd mulier dotata non succedat, excludit filiā dotatā à patre à successione hęreditatis maternæ, q̄ diu sup sit filius masculus: erga fca, pfessiōe dictorū masculorū in religione minorū obseruantiæ, p q̄ habentur in, pposito, p mortuis, vt dictū fuit in primo dubio, seqtur q̄d nihil obstant Nicolæ pdictæ quo minùs agere potuerit, vt plene concludit Bar. in l. fi. ad Tertyl. & Bal.[k] in cōs. suo incip. Pater habēs filiū & filiā & in cōs. incip. Iac. quondā Vfredutij. & in cōs. incip. pponitur q, pater &c. & Bal. in c. 1. in tit. Episcopū vel abbatē. in vsi. feu. & in l. cū vxori. C. quādo dies leg. ce. & in l. si qs filiū. C. de inoffi. test. in l. 2. C. de libe. præte. & ibi ēt Saly. & Bal. in l. in qbus. & in auth. sed & si quis. in 6. col. C. de secund. nup. & Bal. & Ang. in l. Gallus. §. & qd si tm̄. ff. de libe. & posthu. & Bal. in l. si quis posthumos. §. 1. eod. tit. & Ang. & Io. de Imo. in l. ei qui soluendo. ff. de hære. insti. & Ang. in §. si quis autem. in authe. de hære. & fal. & in l. & si pauciores. ff. si pars hæreditatis petatur, p illū tex. quo dicit nō posse ad hoc allegari meliorem. & est* cōmunis opinio quò ad casum nostrū:

23 vt patet ex his quæ traduntur in dictis locis. ¶ † Potuit enim statutum facere filios masculos ad tempus esse hæredes, & postea facere eos desinere esse hæredes, vt in aut. hoc amplius. C. de fideicom. & d. l. & si pauciores. & no. in l. substitutione. ff. de vulga. & pupil. Præterea dictū aliud statutum sub rubrica, q, mulier dotata ad successionē vel ad diuisionē nō venit cum fratre, nō excludit fœminā qn̄ ex fratre vel fratrib. nō remanserunt descendentes, prout est in casu nostro: quia nulli remāserunt descendentes ex dictis fratribus.

24 ¶ † Circa quintum dubium quo quæritur, vtrum dicti Augustinus & Petrus possunt agere contra dictum Iacobum, vt communicetur capitale q̄d reperitur posuisse in dictis societatibus, tanquam fuerit de pecunijs paternis cum ipse non haberet tunc aliqua bona, ac etiā ad lucrum quæsitum ex dictis societatibus per dictum Iacobū attentò quòd tempore quo dictus Iacobus dictas societates contraxit, propria bona non habebat. Puto quod attento q̄d dictus Iacobus erat administrator traffici dicti Galgani, vnà cum dicto Galgano eius patre, erat procurator generalis dicti Galgani, & non paruam quantitatem denariorum patris sui in manibus habebat, & quod dictas societates contraxit nomine proprio & patre ignorante, & quia pecunias proprias non habebat p̄sumantur esse de pecunijs paternis ex coniecturis prædictis, per gl. per Cy. & alios in l. cū oportet. in princip. C. de bon. quæ lib. & Specul. in tit. de actore. §. 1. ver. sed quid si dubitetur, & per Bald. in authe. ex testamento. C. de col. in 7. col. & in l. iubemus. §. 1. C. ad Treb. ¶ Et per consequens, lucrū etiā inde perceptū tanq̄ † perceptum ex pecunia paterna, & profectitia debetur hæredibus dicti Galgani; & hoc pro rata lucri, quæ consueuit assignari pro capitali iuxta nota. per Bar. & alios in l. illud. C. de colla. & per Bart. in l. 1. §. nec castrense. ff. de colla. bo. & in d. l. cùm oportet. in prin. & ibi etiā Ia. But. & no. Barto. in l. si tibi decem. §. si pactus. ff. de pactis. & in suo tractatu de duobus fratribus, & consil. 186. incipien. Cucciarellus. Bal. in d. auth. ex testamento, in 7. col. & in l. omnimodò. §. fi. C. de inoffic. test. & in c. 1. de benefi. feud. & in l. 1. in 12. q. C. pro socio. & Bal. & Saly. in l. certum. C. fami. ercisc. Alex. Imolen.

ADDITIO.

a ¶ Cōcludo, hoc est de indubitabili p no. suprà l. 2. cōs. 121. adde Cor. cōs. 258. li. 3. licèt cōtrariū cōsuluit, & malè Ang. cōs. 80. inci. Io. suū. i. sed qd si isti filij & hæredes īstituti nō īgrediāt dictā sectā sed decedāt relictis liberis, tūc eā, pfessis? Anch. cōs. 396. In vnū, tenet deficere conditionē, quæ esset magna ampliatio ad l. filius fa. §. cū quis. de leg. 1. sed eam falsam puto, qa cōditio intelligitur de habilibus.

b ¶ Eundem, supra lib. 2. cons. 139, num. 4.

c ¶ Ioan. & bene vt dixi supra lib. 2. cons. 121.

d ¶ Rubricas, supra lib. 2. consi. 190. nu. 5.

e ¶ Bar. quē sequitur Ias. in rub. so. mat. cons. 11. cons. 237. num. 2. li. 1. Alcia lib. 2. pag. 7. de verb. sig. Fran. Cre. no. 3. Cor. con. 124. lib. 2. & malè, dicendum est, vt seq. nu. 11. & 12.

f ¶ Decedat, post mortē tamen patris, vt ibi loquit̄ Bar. & bene fa. q̄ dixi supra lib. 2. cons. 109 idem Pet. de Anch. cons. 323. Ista omnia adde. infra lib. 5. consi. 77. in princ.

g ¶ Ipse s. Pau. cons. 323. Super 1. lib. 1. cons. 6. super eo. lib. 2.

h ¶ Nō dicitur, & sic nisi sit nupta & actu dotata tpe delatæ successionis, cessat statutū, idē Bal. con. 197. lib. 3. Andr. Iser. c. 1. de natur. succes. feu. in vsib. feu. Vincen. Hercula. dispu. incipiē. Perusinus, idē Bar. cons. 31. quidam decessit. Cor. con. 96. li. 2. cons. 60. li. 3. cons. 300. li. 4. Cur. senior cōs. 27. in fi. Deci. consi. 24. in fin. con. 589. con. 684. Alex. hic, & supra lib. 2. cons. 151. & infra eo. li. con. 48. infra li. 6. con. 127. & bene, idem Ro. cō. 442 Vt decisionem, late Albe. Brut. tract. statu. exclu. fæm. argu. 6. qō. 3. 6. adde Alex. con. 134. con. 162. nu. 2. li. 2. consil. 108. & 19. consi. 211. in fi. li. 7. Hippo. Marsi. singu. 481.

i ¶ Interpretatum, tex. l. nihil. de cōiun. cum emancip. li. Gem. d. c. dispēdia. c. licèt canon. c. auaritiæ. de cle. in 6. Ia. l. post dotem, sol. mat.

k ¶ Bar. cons. 11. con. 20. Dec. con. 459.

EPITOME.

ASsertio vulnerati vel morientis nō sufficit ad torturam, & quid de occiso in rixa si nescitur à quo.

CONSILIVM. XIIII.

PONDERATIS narratis in themate, ac dictis testiū receptorū, p habenda veritate, perpetrati homicidij, vt dicit̄ in psona dicti Bonifacij.

1 ¶ † Videretur fortasse prima consideratione dicēdū q, dict⁹ Iacobus frater dicti Bonifacij eū occiderit p ea q̄ attestantur Franciscus quondā Iacobi, Ioanes Gauoni, Geminianus magistri Philippi, Antonius Busus, Peregrinus Andreæ, Ludouicus Ioannis, & Iacobus Bottus testes recepti pro parte curiæ magnifici domini Potestatis Mutinæ, qui conantur omnes probare q, dictus Bonifacius, postquam fuit letaliter vulneratus & agens extremum vitæ suæ dixit quādoq; verbo, quandoq; signis & nutu Iacobū fratrē suū fuisse illū q vulnerauit eum, nō aūt fuisse Orlandū, vnde videtur q, assertio dicti vulnerati in extremis constituti faciat saltem indiciū sufficiens ad torturam contra dictum Iacobum, vt in specie determinat Ang. in lege si quis in graui. §. si quis ignorans. ff. ad Syll. ¶ Pro quo etiam facit id quod no. Bal. in l. 1. ad fi. ff. com-

2 munia de leg. in vers. pone testator &c. vbi dixit † q, si testator de offensa sibi illata exculpauit † aliquem contra quē laborabant indicia, non putat ex illis indicijs amplius illum esse torquendum, quia ille exculpatus [a] à testatore offenso habet indicium innocentiæ: pro se allegat. l. Paulus. §. 1. ff. de bon. libe. si tamen liquidò cōstaret de crimine punietur. l. scđa. ff. ad Saly. Ita respondet Bal. in. d. l. 1. ¶ Secundò ad idem facit, quia videtur q̄d rixa fuerit inter dictos tres scilicet Bonifacium, Iacobum & Orlandum, & omnes tres (vt fertur reperiuntur vulnerati. Vnde præsumi debet, q, dictus Bonifacius fuit vulneratus ab omnibus qui erant in rixa: per no. per Bar. in l. si rixa. ff. ad. l. Corn. de sic. circa penultimam & vlti. colum. argu. legis item Mela. §. sed si plures. l. ita vulneratus. in fi. ff. ad leg. Aqui. ¶ Tamen præmissis non obstantibus sentio non esse pbatum contra Iacobum tale quid propter quod possit condemnari, vel contra eum ad torturam procedi, vt etiam egregiè tactum & copiosè allegatum fuit per eximium dominum aduocatū dicti Iacobi. Quòd enim non sit taliter probatum q, possit cōdemnari constat: quia in causis criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores. l. sciant. C. de proba. l. qui sententiā. C. de pœnis. & l. singuli. C. de accusationi. & hic nullus est testis qui viderit Iacobū vulnerasse Bonifacium, aut q viderit Iacobum aufugientem cum gladio sanguinolento in manib⁹, quo casu posset dici homicidium manifestum ab eo commissum, si alius in loco illo non fuisset pręter istum aufugientem, & illum vulneratū, iuxta no. per Ioan. And. in addi.

Spec.in tit. de proba.§.si. super versicu.13.&c.& per Bartol. & Angel.in l.secunda.ff.de fur.& Baldus in l.neque natales,& in l.fin.ff.de hæred.instit.&Ang.in l.fin.in principio.ff.quod met.cau.& no.do.in cap.tertio loco,de probatio.imò testes dicunt,q; quando Iacobus aufugit visus est sine armis,& nullus dicit quod habuerit arma sanguinolenta. ¶ Quòd autem nullum
3 sit indicium sufficiens ad torturam,probatur: † quia adhoc vt dictum vnius testis faciat indicium ad torturam, requi
†2 ritur q̃d talis testis sit † integer, [b] vt not.Bar.in l.prima.§.item
b Cornelio,per illum tex.ff.de quæstio.vnde videmus quod testis inimicus non facit indicium ad torturam,saltem quando inimicitia est magna l.prima.§.præterea,cum glo. & ibi Bart. ff.de quæstio.& per Bar.in l.maritus,eod.tit. Modò in proposito cum non habeamus contra Iacobum nisi nudã assertionẽ dicti Bonifacij vulnerati,quomodo dici potest dictũ eius esse sufficiens ad torturam: quia etiã si cum iuramento suo hoc dixisset,non esset standum dicto eius,cum se faciat ei inimicum capitalem,& de propria persona deponat offensa: quo casu repellitur à iudicando & testificãdo in tali causa l.lex Cornelia, in princip.cum ibi not.per Bar.ff.de iniur.& in l.prima, cum ibi no.per Bal.C.de rapto.virgi.l.nullus.ff.de testi.&l. omnibus,C.eodem titulo.¶ Et testi inimico seu odioso non credi
c tur,etiam si sit in mortis articulo [c] constitutus,vt not.Bald.de pace Constan.in verbo vasalli,el primo. ¶ Et apparet,q̃d antea erat ex parte dicti Bonifacij odium capitale cõtra dictum Iacobum,quia probatur per testes q̃, dictus Bonifacius minatus est de occidendo dictũ Iacobum ,vt probat præsertim do
4 minus Fontana,& Matthæus Ferri nuncius publicus, † & ex minis de occidendo præsumitur odium capitale,& inimicitia capitalis,vt dixit gl.no.in l.licèt.ff.de arbi.& no. Bal.in l. metũ,C.q; met.cau.quantò minus debet fidem vllam facere simplex assertio dicti Bonifacij nullo eius interueniente iuramẽto l.solam cum glos.& l.iusiurandi,C.de testib.Pro hoc etiam bene facit tex.in d.§.si quis moriens,vbi tex.dicit nõ esse cre
†3 dendum domino vulnerato , si moriens dixit † se à seruis suis fuisse vulneratum:& vt dixit glo.no.in l.mater C.de calum.& si qua præsumptio resultat ex dicta assertione morientis vulnerati est vilis præsumptio sufficiens solùm ad excusandum à calumnia & temeritate hæredum dicti vulnerati , qui propter dictam assertionem motus est ad accusandum illum, qui fuit diffamatus à dicto vulnerato moriente,& illã glo. ibi sequun
* tur * cõmuniter do. ¶ Et præcisè dicit Ang.in d.l.mater,in fin. per illam gl.q, illa assertio morientis nõ erit sufficiens indiciũ
5 ad torturam: & patet:quia si faciet leuem p̃sumptionem, † clarum est q, leuis præsumptio non sufficit ad torturam d.l.maritus,& d.l.1.§.idem Cornelio.& ibi Bar.& no.Bar.in l.fi.in vlt. col.ff.de quæst.& alij doc.in l.fi.C.de quæst.cum si. Et ideo pa
d tet,q, Ang.in d.l.mater,melius & grauius loquens correxit [d] illud quod ipse dixerat in d.§.si quis moriens,vbi sine lege &
6 ratione locutus fuerat: quia ibi nihil allegat.¶ † Nec ob. id q̃d no.Bal.in l.1.communia de leg.quia respõdeo , q, illa assertio vulnerati tanquam vilis suspicio prodest solùm ad euadendã pœnam calumniæ ei q prætextu dictæ assertionis accusasset: & ita loquitur tex.in d.l.Paulus,sed non nocet vt tormentum seu pœna imponatur.Et ista distinctio ꝓbatur in l.2.ff.ad Syl. iuncto d.§.si quis moriens,& ibi hoc no. gl.& do.aliud enim esse dẽt vbi agitur de liberatione,aliud vbi agitur de pœna imponenda l.absentem,& l.si præses.ff.de pœnis.& l. Arrianus,de actio.& obl.& dicit. Ang.in d.§.si quis moriens, semel vidisse q, à quodam moriente vnus mercator Perusinus fuerat diffamatus de furto,& postea inuentum est furtum ab alio factum fuisse. ¶ Nico. de Neapo. etiã in d.§.moriens,dicit q, assertio illius morientis dicentis se fuisse vulneratũ à Titio non nocet Titio p dictum §.si quis moriens,sed bene potest prodesse hæredi ipsius vulnerati in releuando à suspicione calumniæ si accusauit ipsum Titium,& nõ probauit,quia dicta assertio quò
7 adhoc facit leuẽ suspicionem,allegat d.l.mater,cũ gl.¶ † Non obstante tiã ea q̃ habentur in d.l.item Mela.cum sim. quia respondeo,q, illud prócedit quando apparet,q, omnes percusserunt: & ignoratur cuius ictu ille percussus perierit. Sed si erant plures,& constat q, non oẽs percusserunt , sed vnus tm̃ vulnerauit vt in casu nostro, nam Bonifacius (vt verbo fert)

hẽt vnum vulnus tm̃,& non constat quis illud intulerit, scilicet an Iacobus an Orlandus,& tunc nullus tenetur de occiso, ita determinat gl.no.in d.l.item Mela.§.sed si plures,in verbo
e percusserit,arg.l.absẽtẽ.ff.de pœnis.& illã gl. secutus est Dy. [e] consulendo per l.in tempus §.1.ff.de hære.inst.& l. si fuerit.ff. de reb.dub.& l.duo sunt Titij.ff.de testa.tutel.& dictum consilium refert & sequitur Pet.de Anch.in consil. suo 216.incip. nos Bartholomæus de Salic. Quod consilium fuit communiter editum & approbatum à Bartholomæo de Saliceto, & Gaspare de Calderinis & à Petr.de Ancha. pro hoc etiam allegat gl.33.q.vlt.in c.fi.& in c.significasti, el 2. de homi. vbi volunt dictæ gl.q, illud sit secundum leges,& aliud secundum canones:quasi velint dicere,q, in lege promotionis propter incertitudinem delinquentis omnes repelluntur à ꝓmotione scdũ ius canonicum:vt in d.c.fi.secus vbi agitur de aliena pœna secundum ius ciuile corporaliter imponenda. ¶ Nec obst.id q̃d no.gl.in d.l.si in rixa, in quãtum dixit,q, si non apparet cuius ictu decesserit,omnes tenentur: quia præfati doct.in d.consil. 216.pluribus modis respondent ad illam gl.& inter ceteras responsiones dicunt q, illa gl.iuncto tex. loqtur quando cõstat omnes vulnerasse,sed incertum erat quis letaliter vulnerauerit:secus quãdo constat vnum vel duos vulnerasse,& vltra vnũ vel duos prædictos aliquis alius interfuerit,& non constat qs fuerit qui percusserit prout in casu nostro.¶ Et subdunt ipsi in dicto consilio,quando non constat quis fuerit principalis in vulnerando,non potest procedi ad condemnationem contra aliquos vt auxiliantes,allegant no.per Bar.in l.si is qui rem.§. si tu mihi Titium in fin. per illum tex.ff.de furtis, & respõdet ad§.sed si plures,q, ibi loquitur quando ciuiliter agitur.Præterea etiam potest responderi eodem modo quo responsum est ad no.per glo.in d.l.si in rixa. ¶ Et ita etiam ad prædicta respõdet Tancre.de Corneto in compendiosa sua, rubrica 8. quæst. 3.incipiente. Quæritur tertiò, duo vel tres accusantur q, occiderunt Titiũ &c. & approbat conclusionem quam supra firmaui per nota.in d.§.sed si plures. ¶ Et ita etiam determinat Ange.in l. quoniam multa facinora. C. ad legem Iul. de vi.& Bal.in d.§.sed si plures,& in l.3.§.cognoscit.ff.de offi. præfect. vigi.& Alber.de Rosate in tertia parte statut.q.61. incipi.Item quæritur quinq; erant &c. ita etiam voluit Pe.de Anch.Io.de Imo.& Domini.in c.cupientes,§.cæterùm.de electi.in 6.vbi
8 dicunt q, gl.ibi in verbo culpabiles,facit, † q, si plures fuerint in rixa cum proposito vulnerandi Titium,qui in illa rixa fuit vulneratus vno vulnere tm̃,& non constabat à quo,quod om
f nes debeant absolui, [f] & refert ibi Petrus de Anch.se ita consuluisse,& alij præfati doct.ibi sequuntur. ¶ Vbi autem essemus in casu quo esset probatum quod omnes qui erant in rixa percussissent,sed ignorabatur quis fuerit ille qui occiderit, seu q vulnus letale intulit:& hic est casus aliqualiter dubius in quo adhuc Dyn.in dicto consilio tenuit quod omnes non teneantur de occiso saltem inspecta dispositione statutorum Italiæ & consuetudinis generalis secundum quam non tenetur de occiso ille,qui habuit propositum occidendi nisi actu occiderit: & mouetur per d.§. sed si plures,in verbo quasi. Bar.tamen in d.l.si rixa.conatur reprehendere Dyn. tamen non bene videtur respõdere ad§.sed si plures,in verbo quasi.dum dicit q, sicut dictio quasi,ibi primo loco posita est expressiua veritatis, ita debet intelligi quod si talia dictio quasi , ibi secundo loco posita.nam rectè istud non sequitur,vt patet in l. si pater. §. q. duos,in glo. quæ incipit, hæc duo &c.ff.de ado.attento q, primus casus positus in d.§.sed si plures, est satis diuersus à secũdo: cum in primo esset certum quis occiderit, nõ autem in secundo,& ideo Cy.in d.l.quoniam multa facinora, in vltima quæstione refert contra dictam decisionem quam facit Bartolus fuisse determinatum Mutinæ per Albertum Papiensem,& ita etiam contra decisionem Bartol. determinat Albertus de Gandino in tractatu maleficiorum sub rubrica, qua quærit vtrum si plures percusserunt aliquem qui inde mortuus est, & nescitur quis intulerit vulnus mortale,teneantur omnes de occiso,& etiam Oldra.in dicta lege si in rixa, quem refert Pet. de Anch.in d.consi.sed circa illũ articulum nõ insisto,scilicet, quando constaret q, omnes contra quos inquireretur percussissent,sed ignoraretur qs occidisset,seu vulnus mortale intulisset:

lisset, quia nõ est casus noster. ¶ Ad defensionem dicti Iacobi
9 iuuandã etiã bene facit: quia † ꝓbatum est de bona vita, paci-
fica cõditione sua per quã minuũtur indicia, si qua dici pos-
sent militare contra eum. li.3.§.sed si ex improuiso & ibi not.
Bar. in l. nõ omnes.§.à Barbaris.ff.de re mil.& no. Albertus de
Gandino in dicto suo tractatu maleficiorum in rub. De indi-
cijs indubitatis, ex qbus ꝓcedatur ad torturã, circa fi.& Bal. in
l.fi.in vlt.col.C.de ꝓb.& in l.1.C.locati.& in lege ea qdẽ, cir-
ca antepenul.col.de accu.& Ang. in d.l.mili. ¶ Præterea appa-
ret ꝙ Iacobus est vulneratus, & est probatum ꝙ dictus Bonifa
cius minatus est de occidendo Iacobũ, & dicẽdo dicto Iacobo
dum esset in cõtentione dictarum pecuniarum, ꝙ illi denarij
essent mali denarij pro aliquo.& ꝙ dictus Bonifac. erat valde
colericus, & malæ dispositionis, & quòd illa die homicidij Bo
nifacius cum filio suo erat armatus cum armis inhastatis: er-
go præsumptio seu indicium est, ꝙ Bonifacius fuerit ille qui
ꝑcusserit Iacobum, vt no. Spec. in tit. de præsumptio.§.1.versic.
sed pone.P.minatus &c. & Bar. in l.fi.ff.de quæstio. in penult.
vel vlt.col.& Bal. in l. metum.C.quod metus cau. post Cyn.&
docto. maximè Ioan. de Imo. in l.fi. ff.de hæred. instit. cum si-
mi. Et ideo posito ꝙ aliquod esset indicium, ꝙ dictus Iaco-
bus vulnerasset Bonifacium, est potius præsumendum ꝙ hoc
fecerit eò quia fuisset prius percussus per dictum Bonifaciũ,
¶ Et sunt etiã plures deponentes saltem per publicam vocem
& famã, ꝙ Bonifacius fuit ille qui primò fecit insultũ, vt atte-
statur Petrus Augerij, Petrus quondã Cechi dorius, Ioannes,
10 & Franciscus de Monte habitator villæ Montalti. † Sed ita est
g ꝙ si percutio insultantem me videor ad defensionem [g] meam
facere l.2.& ibi hoc no. Bal. C.ad l. Corne, de sic. vbi etiam pro
hoc allegat notata in c. significasti, el 2. de homi.& in clemẽ. 1.
eod. tit.& in l. sed si quæcunq;, & ibi not. Barto. ff.ad l. Aquil.
& no. Bal. in l. multis.C.de lib. cau.& in l.& si certus.§. si vnꝰ.
ff.ad Syll. Bene faciunt no. per Bal. in repet. l.1.C. vnde vi in 6.
col.ver. sed pone quidam insultũ fecit &c. vbi quęrit: pone qd
quis fecit insultum cõtra me sine aliquo genere armorũ volẽs
mihi dare vnã maxillatam manu vacua, ego ne hoc accideret,
percussi eum gladio, & mortuus est: quæritur vtrũ debeã pu-
niri: & dicit videri prima facie ꝙ sic: quia hic nulla est con-
gruentia neq; proportio, sed superexcessus nimis ac contra &
vltra terminos defensionis: tamen concludit ꝙ aut constat qd
poteram me aliter defendere, & debeo puniri: quia nõ serua-
ui formã defensionis, sed assumpsi vindictã: Aut constat ꝙ nõ
poteram aliter euadere maxillatã quin cum vituperio percu-
terer, & tunc licitè feci. nã scdũ eum si hoc licitum est propter
res defendẽdas d.l.1.C. vnde vi.& l.fi.ff.de sica. cũ ibi notatis,
& l. itaq;.ff.ad legem Aquil.& c. si perfodiens, de homicidi. er
go multò fortius ꝓpter personã & corpus, quod est nobilius.
l. in seruorũ. in fine.ff.de pœnis. Aut dubitatur, & tunc in du-
bio p̃sumitur ꝙ alia via defensionis patuerit inter partes, sed
si non fuissent pares, vt qa aggrediens fuisset robustior, vel ro-
bustus, & aggressus fuisset senex, tunc propter inęqualitatem
virium præsumitur, ꝙ aggressus non potuerit aliter se defen-
dere. alle. no. per gl. magnam in d.l.1.C. vnde vi.& ita etiã not.
Pet. de Anch. in d. cle.1. de homicid. ¶ Sed mihi præsupponi-
tur ꝙ Iacobus est valde senex & debilis, & ꝙ Bonifacius erat
iunior & robustior. Ergo stantibus prædictis indicia videntur
vrgere, ꝙ posito ꝙ aliquid fecerit Iacobus id fecerit ad defen-
sionem. ¶ Et innocentia dicti Iacobi etiam videtur iuuari ex
eo qd dicit dña Flora testis. quæ dicit ꝙ audiens ipsa rumorẽ
accessit, & vidit Bonifaciũ, & duos eius filios ibi armatos, & ẽt
Orlãdum sedentẽ in terra, & ꝙ Ia. aufugit sine armis, qũo em̃
cadere põt in mentẽ alicuius sanæ mentis, ꝙ Ia. qui erat valde
senex & impotens ausus fuisset insultum cũ armis facere con
tra Bonifaciũ fratrẽ suum existentibus ibi prope filijs Bonifa
cij armatis ex quib. omnib. concludo non esse procedendum
ad aliquã torturam contra dictum Ia.& multò minus ad con-
demnationem ꝓ dicto homicidio. Alexand. de Tartagnis de
Imol.

ADDITIO.

a ¶ Exculpatus, supra eo. consi.1.num.16.
b ¶ Integer Hippo. Marsi. in prac.§. diligenter.
c ¶ Articulo hoc verum & sequitur Bert. consi. 162. li.1. cons.137.
lib.2. licèt multa in contrarium congerat Hipp. Marsi. in prac.
§. diligenter, nu.118. cum seq.& in rub. de proba.
d ¶ Correxit Bert. d. consi.137. li.2. nisi tamẽ alijs indicijs apertis
concurrentib. vt in casu, de q̊ per Mars. sing.516. Teneas.
e ¶ Dyn. cons.12. continetur.
f ¶ Absolui. Falsum vt dixi supra lib.1. cons.15. nu.4.
g ¶ Defensione, supra lib.1. consi.76. num.3.

EPITOME.

TEstimonio vnius non integri, non est quis torquendus
nec damnandus.

CONSILIVM XV.

VIso ꝓcessu inquisitionis formatæ ꝑ curia p̃toris
ciuitatis Lucanę cõtra Angelũ Gau. Hebræum.
Et visis etiam his q̃ elegãter & copiosè allegata
sunt in iure, primò ꝑ clarissimũ iuris vtriusque
doctorẽ dominum [a] Bartholomæũ Socinũ di-
a dum acutissimũ discipulum meum, & additione & cõfirma-
tione reddita ꝑ celeberrimum iuris vtriusq; doctorem domi-
† 1 num Baldum de Bartolinis. ¶ Sentio partes † prætoris prædi-
cti & eius curiæ esse in absoluendo dictum Hebræum à contẽ
tis in inquisitione. Et primò: quia Hebræus respondendo in-
quisitioni negauit contenta in ea esse vera, & in contrariũ nõ
est nisi vnus testis. s. Michael Bonuzelli, qui fuit ille inter quẽ
& Hebræũ p̃dictũ versa fuit illa contentio sup pignore cuius
occasione dicitur Hebræũ ꝓtulisse verba de quibus in inqsitio
1 ne fit mẽtio. † & constat ꝙ testis vnus quacunq; fulget digni
tate nõ facit plenã ꝓbationẽ ad cõdẽnandum c. cum à bonis.
& c. in omni de testi. l. iurisiur. C. de testi. & potissimè in crimi
nalib. in qbus ꝓbationes debẽt esse luce meridiana clariores.
2 l. sciant C. de ꝓba. l. absentẽ. ff. de pœnis. ¶ † Et attento qd est
pauper: qa nõ habet vltra quinquaginta aureos in bonis ad ra
tionẽ solidorũ 36. vt ipse ãsserit ꝓpter qd in causis criminalib.
censetur pauper l. nõnulli. ff. de accu. & intelligit lex de aureis
quorum 72. faciunt libram auri l. quoties. C. de suscept. & ar-
ca. lib 10. & no. gl. in l. fi. in prin. C. cõia de lega. & Cy. in l. si qs
pro redemptione. C. de dona. & Io. An. in addi. Spe. in titu. de
instru. edi. §. porrò. in fi. & declarat Bald. in l. illud. ad fi. C. de
sacrosanct. eccles. & Salyc. in l. super chirographarijs. C. si cer.
3 peta. ¶ † Et testis pauper etiam in causa ciuili dicitur quan-
† 2 do non habet tantum in bonis, quantum † est valor [b] causæ, vt
b est gl. nõ. in §. si verò absunt, in ver. substantiã. & ibi not. Ang.
in aut. de hæredi. & fal. Constat autem qd in causa criminali
pauper non est idoneus testis: ita notabiliter concludit Ioan.
Andr. Anto. de Butr. & Ioan. de Imo. in c. si qui. de testi. per id
quod habetur. 4. quæst. 3. §. si testes in ver. item testium. facit
l. 3. in princip. ff. de testi. Et tantò magis in casu nostro debet
iudex arbitrari eũ nõ esse idoneũ & integrum testem ꝑꝑ id qd
cũ iuramẽto suo in iudicio deposuit Gasparinus, q fuit ille, q
querelã instituit cõtra dictũ Angelũ. Nam dicit ꝙ dictus Mi-
chael dixit ipsi Gasparino, va accusa Angelo che ha ditto nõ lo
potrebbe far Domenedio, che io l'hauesse scambiata, che io te
stimoniaria se me andasse se mille vite. ecce, ꝙ Michael p̃dictꝰ
4 q̃ auidus & aĩosus erat ad testificãdũ: † vnde suspectus est, q se
ingerit l. oĩa, iuxta prin. ff. de proc. & l. vxori. §. 1. ad l. Corn. de
Fal. ¶ Ex his apparet qd testimoniũ dicti Michaelis non suffi-
ceret ad torturã, posito ꝙ essemus in causa, in qua quis posset
subijci torturæ: quia ad hoc vt ex dispositione vnius testis pos-
5 sit esse locus torturæ: † reqritur, ꝙ ille testis sit integer. l. 1. §. itẽ
Cornelio, & ibi hoc no. Bar. ff. de quæst. & per Bart. in l. mari-
tus, eo. ti. & Bal. in l. milites. C. eo. tit. ¶ Secũdò ẽt probatur, ꝙ
nõ debet cõdemnari dictus Hebræus: qa dictus Michael depo
nit quod dictus Michael cum dicto Angelo contendebat: qa
Michael dicebat, questa è la mia centura: Et Angelus respon-
dendo dixit, el non è vero, che questa la ha portata seu impig-
nata vn'altro, & Michael replicauit quod fuerat ipse Michael,
qui eam portauerat ad subpignorandum: & quod tunc Ang.
dixit, el nõ potrebbe fare Domenedio, che io l'hauesse scãbia-
ta, & ꝙ statim per tm̃ spaciũ temporis, quantũ dicere posset v-
nꝰ pater noster, dictus Angelus dixit: è Domenedio potrebbe

ſtat q̃ allegatur fuiſſe factã dictam ſecundam electionem per
metũ, & contra ꝓteſtationem prius factã, quia reſpondeo q̊d
de metu non conſtat: quamuis etiã appareret q̃d dñs tempora
lis requiſiuiſſet patronum laicum per dicta verba, de quibus
in themate fit mentio. tamen per hoc non inducitur iuſtus
†4 † metus [g] vt probatur in c. inſinuante. & quod ibi not. gloſſ. in
g verbo metu regio. qui cleri. vel vouen. vbi gl. colligit q̃ impe-
riũ regiũ nõ inducit iuſtũ metũ: vt ẽt bñ ꝓbat in l. ad inuidiã,
& q̃d ibi no. Bar. C. q̃d metus cau. ¶ Et iõ Io. And. in d. c. inſi-
nuante, quẽ alij ibi ſequunt̃ decidit notabiliter caſum noſtrũ,
nam dicit q̃ imperium principis ſeu dignitas aduerſarij præ-
cipientis vel rogantis non ſufficit ad ꝓbandum metũ, dicta l.
ad inuidiam, & ibi no. doc. niſi aliter ꝓbetur oppreſſio. l. pen.
C. q̃d metus cã. & ibi declarat Bar. quomodo appareat quòd
fuerit per oppreſſionem coactus, vt quia dixit ei, q̃d ſi non fa-
ceret, procederet contra eum tanquam culpabilem de aliquo
maleficio. ¶ Et ideo dicunt Io. An. & cæteri in d. c. inſinuante,
q̃d debeat attendi an talis Rex vel princeps cõſueuerit tyran-
nicè tractare non obedientes ſuis p̃ceptis vel p̃cibus, vel q̃ ad
alias minas ꝓceſſerit: & tunc ꝑ hoc ſatis probabitur iuſtus me
tus, aliàs non. ¶ Et do. Abb. ibi reputat̃ hanc deciſionem Ioan.
Andr. eſſe ſingulariter not. ex quo dicit ipſe decidi quæſtionẽ
quotidianam, nunquid teneat matrimonium ſi mulier cõtra
xerit imperio vel precibus principis: ſed non eſt ꝓbatum q̊d
p̃fatus dominus temporalis eſſet conſuetus ita malè tractare
eos qui nõ parebant huiuſmodi precibus ſeu p̃ceptis: ergo nõ
eſt probatum de iuſto metu. ¶ Ad quorum confirmationem
accedunt no. ꝑ Arch. 15. q. 6. in c. ſi à ſacerdotibus. & Io. And. in
c. ſignificauit. de cenſi. ¶ Bene facit etiam quod not. Bart. in l.
de pup. §. ſi quis ipſi p̃tori. in 5. q. ff. de ope. nou. nuncia. vbi
10 quærit quomodo probabitur quod quis propter metum ma-
giſtratus non eſt auſus comparere coram eo, vel appellare ab
eius ſententia, & reſpondet q̃ probabitur probando quod cõ-
ſueuit appellantes incarcerare, & violentias & iniurias infer-
re. & ſic ex qualitate perſonæ hoc præſumetur l. 1. C. ſi quis im-
pe. male. & l. ſi à bonæ fidei, in princip. ff. de rei vendi. l. argen-
tum. ff. commo. vel quia minatus erat ſic facere l. metum. C.
q̃d metus cau. cũ gl. q̃ ſcd̃um Bar. ẽ no. ad p̃dicta in quantum,
11 gl. dicit ibi. † non ſufficit proteſtatio ad probandum metum,
ſed debet aliter probari, vt ibi per glo. & doct. & idem no. An.
in l. cùm quidam. ff. de app. & Canoniſtæ. in c. fi. de app. ¶ Nec
obſt. id quod legitur & not. in d. l. qui in aliena. §. Celſus. quia
illud quod ibi dicitur de proteſtatione, non habet locum in
actu qui geritur cum alio, & per quem actum alius poſſet illa
queari, & declarant doc. ibi & Bar. in l. non ſolum. §. morte. in
5. & 6. col. ff. de ope. no. nuncia. per id quod habetur in l. cum
plures. §. locator horrei. ff. locati. & in c. ſolicitudinem, de ap-
pel. ſed iſte eſt actus electionis explicandus ꝑ patronum, qui
geritur cum alio qui poſſet ex tali electione illaqueari: q̃a no
minatus in rectorem ꝓpter pictam electionem ſi allegat one
ra capellæ ſeu bñficij, cui ſe non allegaret ſi de contraria prote-
ſtatione præcedẽte, & clam facta certioratus eſſet. ¶ Accedit ẽt
id q̃ notabiliter traditur ꝑ Bal. in l. clari. C. de fidei. vbi quærit
12 † an valeat proteſtatio clandeſtina? & dicit aut proteſtans po-
h terat palàm proteſtari, & non valet ſi [h] aut non poterat palam
loqui ꝑꝑ metum potentis: & tunc aut contraxit ſecundum bo
nos mores: & non valet ꝓteſtatio, aut contra bonos mores, vt
†5 quia modico accepto læſus eſt: & tunc ſtat̃ † proteſtationi. ita
dicit tenere Dyn. ꝑ d. §. Celſus. ſed dicit Bal. q̃ in caſu illius. §.
agitur de indẽnitate ꝓteſtantis, non de alterius præiudicio. &
ſic apparet q̃ Bald. vult q̃ vbi ꝑꝑ clandeſtinam proteſtationẽ
p̃cedentem poſſet ex ſubſequenti actu inferri p̃iudicium alte-
ri, ñ releuat ꝓteſtatio, & ẽt non releuat quando actus eſt geſtus
ſecundum bonos mores. ¶ Sed in caſu noſtro poterat afferri p̃
†6 iudicium d. Matthæo ex dicta clandeſtina ꝓteſtatione: q̃a † ſe
alligabat d. Matthæus dicto oneri capellæ, cui non ſe alligaſſet
ſi ſciuiſſet de proteſtatione prædicta ꝑ quam impediri potuiſ-
ſet ſua collatio. & etiam ſua electio fuit facta ſcd̃ũ bonos mo-
res: quia d. Matthæus eſt perſona valde idonea. ergo proteſta-
tio nihil debet releuare. Præterea dictus patronus poterat pa-
lã ꝓteſtari: quia non eſt probatum q̃ ſubeſſet iuſtus timor po-
tẽtis, vt dixi ſupra: ergo dicta ꝓteſtatio nõ releuat, vt inq̃t Bal.
13 in d. l. clari. poſſet ẽt reſponderi. † q̃ dicta proteſtatio ſimplici-
ter facta non trahitur ad actum ſecundæ electionis factum ex
interuallo. l. ꝑ retentionem. cum glo. C. de vſur. & d. §. locator
horrei ſcd̃um vnum intellectum approbatum, vt no. Iac. Butr.
Bar. & alij in l. pacta nouiſsim. C. de pactis. & Bar. in d. §. mor-
te. in 5. col. & in l. item quia. §. 1. ff. de pactis. & per Ang. in l. ſi
q̃s cum aliter. ff. de ver. obl. & Bal. in l. multum. C. ſi quis alteri
14 vel ſibi. cum ſuis multis concor. ¶ † Et poſito quòd præfatus
dñs tẽporalis aſſereret aut teſtificaretur ſe coegiſſe dictum pa-
tronum, vel ſibi præcepiſſet q̃ eligeret dictum Matthæum, di
cta eius aſſertio vel teſtificatio non ſufficeret, non dico ad pro
bandum metum de q̊ eſt dictum ſupra, ſed nec ſufficeret ad ꝑ
bandum q̃ dicta verba protulerit aduerſus dictum patronũ,
quia eſt vnicus; ergo nõn probat quacunque fulgeat dignita
te. c. cum à nobis, & c. ex quadam, de teſtibus. Ex quibus om-
nibus concludo, literas impetratas per dictum Matthæum nõ
eſſe ſubreptitias, & appoſita contra dictum Matthæum nulla
tenus obſtare. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Valet. Pau. con. 339. lib. 1. Panor. conſi. 41. conſi. 48. li. 2. Cur. conſi. 52, colum. 4. con. 68. col. pe. Iaſ. l. non ſolum. §. morte. d̃ ope. no. nun. con. 211. col. 1. lib. 2. Hipp. Marſil. no. 359. Alex. ſupra li. 2. con. 18. infra lib. 5. con. 29. no. 17. 18. infrà. lib. 6. con. 224 num. 9.

b ¶ Teſtamentum, ſuprà lib. 2. conſi. 18.

c ¶ Spiritualis, reprobatur hæc diſtinctio Imol. vt Coſ. Guz. in gl. præal. de elec. §. 1. ver. vtiliorem. adde Iaſ. l. ſi ita quis. §. ea. lege. nu. 23. de verb. obl.

d ¶ Prohibentis hanc ſequit̃ Phi. d. c. licet Iaſ. aut. ſacramenta puberum. col. 13. C. ſi ad ven. l. non ſolum. §. fi. col. 7. de ope. no. nun. Alcia. l. de teſtatio. col. 2. d̃ ver. ſig. l. pacta nouiſsima. gl. fi. nu. 10. C. de pac. Sed hæc nõ placet Franc. Ripæ. in c. cùm M. Ferr. nu. 83. de conſti. nec mihi.

e ¶ Bal. hæc verior & ſequitur Deci. conſi. 536. nu. 13.

f ¶ Sciebat, ſequitur Bal. c. veniẽs. de iureiu. c. cũ contingat. col. 4. ea. repe. l. 2. colum. l. e. conſi. 133. libr. 1. Ia. l. duobus in fin. de iureiur.

g ¶ Metus. ſupra lib. 1. conſi. 124. in fi.

h ¶ Valet. Cur. iunior con. 126. col. 2. Aymo. con. 120. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Contrahere tanquam cum hærede fatetur eum eſſe talem.*
3 *Iuramentum excludit minorem à beneficijs iuris.*
4 *Abſolui non debet qui prius contrauenit.*
6 *Iuramentum repellit ab agendo.*
7 *Certanti de lucro non ſufficit probare rem aliter ſe habere,*
8 *Compendioſa per verbum commune continet vulgarem.*
9 *Vulgaris an tollat ſuitatem.*
11 *Compendioſa per verbum commune etiam matrem iure directo excludit intra tempora pupillaria.*
13 *Subſtitutio pupillaris eſt fauor & prouiſio filij.*
14 *Teſtes inſtrumentarij quid ſi contradicunt inſtrumento.*
15 *Teſtes quatuor in terris eccleſiæ ſufficiunt in teſtamento.*
16 *L. correctoria extenditur ex identitate rationis ſcriptæ.*
20 *Relinquo verbum relatũ ad dotem, trahitur ad inſtitutionem.*

CONSILIVM XVII.

PONDERATIS his q̃ in themate narrant̃, & viſis
q̃ in iure copioſè allegata ſunt ꝑ aduocatum di-
cti Iuliani, Sentio dictã dñam Lucretiã agentẽ
1 debere ſuccũbere. ¶ † Et primò: q̃a dict⁹ Iulianus
fundatam hẽt ĩtẽtionẽ ſuã cõtra dictã dñã Lucre
tiã q̃ ipſe ſit hęres dicti teſtatoris, eò q̃a dicta d. Lucretia cũ di-
cto d. Iuliano, tanq̃ cũ hærede dicti teſtatoris cõtraxit bis ſecũ,
vt cũ hærede cõpromittendo, & ẽt abſoluẽdo eũ à dictis libris
centũ ipſæ dñæ Lucr. in dicto teſtõ relictis, & faciẽdo ſibi pa-
ctũ tanq̃ hæredi dicti teſtatoris de vlterius nõ petẽdo: ꝑ quæ di
cit̃ affirmaſſe eũ eſſe hęredẽ † p̃dictũ, & dicta verba fidẽ faciũt
†1 contra eam quo ad dictum Iulianum. l. optimam. C. de con-
trahen. & cõmit. ſtipu. l. quidam. ff. de prob. & per Bar. in l. ex
hac ſcriptura. ff. de don. in ver. q̊ro q̃d in contractibus. ¶ Con-
feſſa eſt ẽt dicta do. Lucretia in cauſa principali reſpondendo
poſi-

positionibus,& ēt in hac causa appellationis respondendo capitulis,seu positionib⁹,dictū Iulianū fuisse hæredē dicti testatoris,vt in themate narratur,ergo dicta cōfessio iudicialis vehementer probat contra eam l.post rem.ff.de iud. l. proinde. §.notandum.ff.ad l.Aquil. ¶ Concurrit etiam, q̄ in dicto instrumento absolutionis,& pacti de non petendo facti dicto Iuliano, tanq̄ hæredi dicti testatoris, dicta d. Lucretia in fine instrumēti iurauit omnia & singula in dicto illo instrumēto
2 cōtenta esse vera. † q̄ verba referunt̄ ad oīa, quæ principaliter vel incidēter seu accessoriè in ipso instrumēto narrata fuerūt, vt no.Bar.& oēs in l.si cui serui.§.si à filio.ff.de leg.1.arg.l. si.ff. de fideicom.liber.& in l.si qs filiū.§.fi.ff.de leg.2.& tm̄ operabitur dictū iuramentū,vt ēt posito,q̄ per errorē ita iurasset,tn̄ obligabitur dicto iuramento:vt notabiliter & clarè post alios determinat Io.de Imo.in c.cùm ꝯtingat.in rep.de iureiu. post mediū.versus finē tertij mēbri principalis: in vers. & per prædicta videtur posse dici,quod de iure si minor iurat nō venire
3 ꝯtra,&c. † vbi inqt, q̄ qn̄ minor iurat in ꝯtractu venditionis, de nō veniendo ꝯtra ratione minoris ætatis, aut alia quacūq; de causa,quamuis ꝑ errorē ductus fuerit putans illud esse iustum pretium,pro quo rem vendiderat, tn̄ non poterit venire
a contra, [a] etiamsi sit decept⁹ ꝑ errorē vltra dimidiā iusti pretij,
* volens intentare remediū.l.2.C.de resc.vend.& c.cùm causa, de emp.& vend.prout * cōmuniter tenent gl.& doc. in d.l.2.
4 & in d.c.cum causa, † q̄ quidē remediū non competit scienti,
* sed regulariter competit erranti,vt no.do. * cōmuniter in locis ꝓximè allegatis,per l.1.in fine.ff.de actio. emp. ꝑ l. quæritur.§.si venditor.ff.de ædi.edic.& secundū Io. de Imol. in d.c. cùm ꝯtingat.in vers.præallegato, quamuis dictū iuramentum præstitū sub dicta forma à minore decepto vltra dimidiā iusti precij ꝓ̄sumatur per errorē præstitū,per not.per gl.& Bar.in l. quis.qs.C.de resc.vend.tamen tale iuramentū sic ꝑ errorē præstitū obligat iurantē, adeò, q̄ non posset contra illud venire absq; reatu periurij : sicut dicim⁹ in iuramēto per dolū extorto,ꝑ ea, quæ habentur in c.si verò.de iureiu.& per Inn.in c.cum aures,quod metus cau.ita concludit Ioan.de Imo.ibi.& est de mente gl.& doct.in d.l.2.& in d.c.cùm causa. secundū quod ꝓximè declaratū est. ¶ Et dubitat Io.de Imo.in d.c. cùm contingat.& in d.c.cùm causa.an ratione talis erroris posset concedi per episcopū absolutio à iuramento, q̊d ad præsens non discutio,qa non expedit, attento q̊d non est petita absolutio à iuramēto. Quinimò nec videretur cōcedenda, attento q̄ ipsa Lucretia venit cōtra dictū iuramentū, allegando nunc dictū
* Iulianū non fuisse hæredem. Et secūdū magis * cōmunes conclusiones non debet cōcedi absolutio à iuramēto ei, qui prius venit ꝯtra iuramentū, q̄ petierit absolutionē à iuramēto : quia frustra legis auxiliū inuocat, q cōmittit in legē ca. quia frustrà, de vsuris, & ita concludit Fede. de Senis consilio suo 300. incipiente, Factū proponitur etiam tale, debitor promisit, &c. in fine consilij, & ita consuluit Petrus de Anch.cons.198. incipient. Prædictis subtiliter, &c. & Io.de Imo.in c. debitores. de iureiu.& do.Abb.in c.1.eo.tit.& Laur.de Rod.in c.consuluit.
5 de vsuris, in quæst.124. ¶ Sicut etiā videmus, † quòd pars cui præstitū est iuramentū non pōt illud remittere iuranti, postquā incidit in periurium, sed ante sic, vt declarat Bal. in auth.
6 q̊d eis.C.de nup.post Bar.in l.Labeo.ff.de iureiu. ¶ † Et constat, quòd actor repellitur ab agendo, quando venit cōtra iuramentū ꝓ̄stitū ei, contra quem agit, saltem quando iuramentum præstitū specificè obuiat agēti in materia qua agit : vt in-
†2 quit An.de But.in c. † intelleximus, in fine.de iud. & alij post eum hoc idē sequuntur. bene facit.l.si quis maior.C. de trans. & no.Spec.in ti.de actore.§.1.vers.item q̊d est periurus. ¶ Sed in ꝓposito nostro iuramentū prædictū, per quod dn̄a Lucretia iurauit in illo instrumento prædicta omnia, & singula esse vera, & contra illa non venire, & consequenter iurauit dictū Iulianū esse hæredem dicti testatoris, obstat specificè dictæ d. Lucretiæ in materia in qua agit: cum nunc agendo dicat esse hæredem dicti testatoris, nō autē d.Iulianum, & proptereà ab eo velit omnē hæreditatē extorquere mediante persona filiorum prædefunctorū ipsius testatoris, & dictæ d. Lucretiæ, & istud solum videretur sufficere ad excludendum dictam do. Lucretiam. ¶ Et tantò magis, quia præsupponitur eam fuisse præsentem testamento prædicto: & sic non potuit prætendere ignorantiam eorum, quæ in testamento disposita fuerāt à testatore, vt no.per gl.& doc.in c.cupientes.§.1.in ver.notitiam de ele.li.6.& per gl.in l.si tutor petitus.C.de peri.tu.& ꝑ Bart. in l.is potest.ff.de acq.hær.& in l.qui Romæ.§.fin.in 3. q. ff. de
7 verb.oblig. † & ideo tunc ad probandū errorem nō sufficeret probare rem aliter se habere, cū ipsa dn̄a Lucretia non tractet de damno vitando, sed tractat de lucro, seu quasi lucro, quo casu non sufficit ꝓbare rem aliter se habere, vt patet ex notatis per Bar.in l.nō fatetur.ff.de confe.& per do.in c.fi.de confessis. ¶ Quòd autē dicta dn̄a Lucretia volens succedere dicto testatori mediante ꝑsona filiorū dicatur tractare de lucro, seu quasi lucro, quod quidē quasi lucrū in ꝓposito dicitur æquiparari lucro, quantū ad istam materiā erroris, est gl. reputata, singu.in l.si emancipata, & ibi no.do.C.de iu. & fac. igno. & sensit etiam gl.iuncto text.& ibi moderni in l.si duo.ff. de acqui.hær. ¶ Alio insuper principali fundamēto excluditur dicta dn̄a Lucretia: quia per ꝓbationē testamenti apparet dictū Iulianum fuisse substitutū vniuersaliter post mortem omniū filiorū dicti testatoris, & præsupponitur ipsos omnes esse mor
8 tuos, vt ipsamet agens fatetur, † & ideo si decesserunt viuente adhuc testatore expeditū est, q̄ Iulianus, qui fuit compendiosè substitutus potuit capere hæreditatē testatoris ex substitutione vulgari, quæ comprehenditur sub dicta cōpendiosa, vt cōclusit Cy.& alij post eum, in l. precibus. C. de imp. & ali. subs.& Bar.in l.Centurio.ff.de vulg.& pup.in ver.quæro vtrū substitutio cōpendiosa facta ꝑ verbū Cōmune, contineat vul-
b garē, [b] &c.& hæc est * cōmunis opi.do.in locis ꝓximè alle-
* gatis, & in c.Raynutius.de test. saltē qn̄ substitutio est facta per verb. Cōmune, relatū ad vniuersitatē bonorū, prout fuit in casu nostro, in quo fuit facta ꝑ verbū Relinquo oīa bona, &c. q̊d quidē verbū est verbū cōe, vt no.in l. his verbis, in princ. ff. de hær.inst.& in §.si verò nulla.in aut̄.de hær.& fal. Et non expedit discutere, an si Hippolytus decessit impubes, viuo testatore expirauerit tacita vulgaris cōprehensa in pupillari.iuxta l. q̊d si filius.ff.de capti.& no.in l.si pater captus.ff.de vul.& pu. cū si. qa attento, q̄ substitutio cōpendiosa fuit illa, q̄ facta est Hippolyto, & filiabus, & substitutio vulgaris q̄ cōprehenditur in cōpendiosa dicitur expressa: vt statim dicam: ideo cessat illa disputatio: qa expeditū est, q̄ quamuis ille, cui facta est substitutio cōpendiosa decedat viuo testatore, nō expirat vulgaris cōprehensa sub ea tanq̄ expressa, vt no.Bart. & etiā clarè Ang. & moderni in d.l.Centurio.& Bal.in d.l.precibus. in 13.colu.
9 in ver.vnum etiā aduerte, & notabis &c. ¶ † Si autē decesserūt post mortē testatoris, cui⁹ quidē ꝓbatio incūbit dictæ d. Lucretiæ asserenti se esse hæredē dicti testatoris mediante ꝑsona dictorū eius filiorū, qbus dicit delatā fuisse hæreditatē patris. l.matrē.C.de ꝓbatio.l.eum actū.ff.de neg.gest.in cle. fi. cum ibi no.de rescri.est enim fundamentum intentionis suæ: ergo ipsa id probare necesse habet, l.cùm te minorē.& l.actor.C.de ꝓba.& si ipsa non ꝓbauit, vt in themate narrat̄ expeditū est, q̄ ipsa obtinere non dēt. ¶ Si autē hoc probauit, quamuis dici posse videretur, q̄ si non ꝓbatur. Hippolytum se immiscuisse hæreditati paternæ, & dictas eius sorores agnouisse hæreditatem Hippolyti fratris sui ex substitutione pupillari cōprehensa in cōpendiosa, facta per verbū cōmune: iuxta c.1.de test.in 6.& no.ꝑ gl.in §.qua rōne insti.de pupil.subst. cū si nō fuerit transmissa hæreditas ad matrē ex potentia suitatis, eò qa facta fuit ꝓ̄dictis filijs substitutio cōpendiosa, q̄ cōprehendat vulgarē expressam verbis generalibus, vt not.gl.& doct.in l. Lucius.ff.de vul.& pu.& Bar.in d.l.Centurio.in prin. cū si. quæ
c debet tollere suitatē [c] sicut substitutio vulgaris facta per hæc verba generalia, filiū meū instituo. Titiū ei substituo, quāuis nō dixerit testator, si filius me⁹ hæres nō erit, seu hæres esse voluerit. Titiū substituo, l.si filius hæres. & ibi no.do.ff.de li.& posth. Et ꝑ ꝯsequēs nō videt̄ obstare illud, q̊d alibi dicit̄, videlicet q̄ frater vel soror substituti pupillariter fratri ex potentia suitatis trāsmittat hæreditatē fratris impuberis non aditā sibi ex substitutione pupillari delatam: vt no.Bar.& alij in d.l.sed si plures.§. quos possum, per illum tex.ff.de vul.& pup.Bar.in l.2.in prin.eo.ti.& Ang.in l.3.§.aperturæ.ff.de hær.inst.Sal.in l.si testamento.C.de impub. & alijs substi. ¶ Tamen hoc vltimum

10 timum non pono pro constanti: † attento maximè quod ple-
riq; voluerũt, q, illud q̃d habetur in d.l. si filius hæres, non ha-
beat locũ in substitutione vulgari comprehensa in cõpendio-
sa: vt tenuit Ang. in l. Papinianus. §. quarta. ff. de inof. test. per
d.l. Lucius. & Raph. Cun. & Paul. de Cast. in d.l. si filius hæres.
¶ Bene facit q̃d no. Bal. in l. non iustam. C. ad Treb. post gl. &
ideo concludunt talẽ vulgarẽ comprehensam in compendio-
sa non tollere potentiã suitatis in effectu transmissionis hæ-
reditatis nõ aditæ. ¶ Et etiã qa incideremus in dubiũ, an po-
sito, q, dicti impuberes, seu minores nõ transmiserint ad ma-
trẽ, possit mater mediante psona filiorũ minorũ restitui in in-
tegrũ ad adeundũ. iuxta l. non solùm. & q̃d ibi no. do. ff. de in
integ. re. & in l. Pantoni⁹. cũ materia sua. ff. de acq. hær. & not.
do. in l. si infanti. C. de iure deli. & in l. q duos. in prin. ff. de reb.
dub. ¶ Ideo dico, q, si per dictã d. Lucretiã pbaretur dictos fi-
lios decessisse post mortẽ dicti testatoris, tutius est dicere, q, si
decesserunt in pupillari ætate, admittitur dictus Iulianus ex
substitutione pupillari cõprehensa in compendiosa: qa secun-
11 dum verã opin. † substitutio cõpendiosa facta p verbũ Com-
mune substituo, prout fuit in casu nostro, cõprehendit pupil-
larem in psonã filij decedentis in pupillari ætate, ẽt matre ex-
e istenti in medio,[e] vt tenuit gl. reputata singul. in d. §. qua ra-
tione, & pbatur in d.c. si pater. de testa. in 6. maximè attẽta ra-
tione generali posita in tex. & pbatur ẽt in l. p̃cib⁹. C. de imp.
& alijs subst. & posito, q, tex. ibi loqueret̃ in milite: tñ miles fa
ciendo substitutionẽ transcendentẽ etiã tps pupillaris ætatis
non p verba directa, sed p verba dubia seu cõia, prout fuit ibi,
videt̃ velle testari iure cõi, nõ ex priuilegio militũ. l. quanquã.
& in l. testamẽto. C. de testa. mil. ¶ Et licet mater sit in medio:
tñ non debet iudicari, q, testator voluerit dictã substitutionẽ
esse fideicõmissariã intra tps pupillaris ætatis, fauore matris,
vt reprobatur in dictis iuribus, & qa alias sequeret̃, q, poten-
tior esset fauor matris, q̃ fauor filij pupilli, q̃d esse non debet:
12 qa videmus, † q, pupillaris substitutio, quę est fauorabilis[f] fi-
f lio: qa per eũ testat⁹ decedit. l. Papinianus. §. sed nec impube-
ris. ff. de inof. test. & l. ex tribus. C. eo. titul. iuncta l. & quia, in
prin. ff. de interro. actio. excludit matrẽ, d.c. si pater. in fi. & d.
§. sed nec impuberis. ¶ Sed si diceremus, q, dicta substitutio
cõpendiosa valeret intra tpa pupillaris iure fideicõmissi, non
esset fauorabilis filio pupillo, sed onerosa, qa fideicõmmissa-
ria substitutio est on⁹, p quam succeditur, nõ ipsi, cui facta est
substitutio, sed testatori. l. cohæredi. §. cũ filiæ. ff. de vul. & pu.
& no. in d.l. ex tribus. & istã opi. tenet Cy. post nonnullos an-
tiquos. in d.l. precibus. & Io. And. in d.c. si pater in nouella. &
Oldr. in cons. 125. incip. In pposito. & Ang. Raph. Cu. Ioan. de
Imo. & Paul. de Cast. in d.l. Centurio. & dicit ibi Pa. de Cast. q,
ita ẽt tenent doc. moderni. & q, ita sæpe cũ eis çsuluit: & idem
tenet Sal. Ful. & Pa. de Ca. in d.l. precibus. & Sali. in d.l. ex tri-
g bus. & consuluit Pa.[g] de Ca. in cons. 108. hoc etiam tenet Car.
Flo. & Io. de Imo. in d.c. Raynuti⁹. & dicit ibi Io. de Imo. se ita
consuluisse. & quod ita tenebat præceptor suus d. Francisc. de
Rampo. in d.l. precibus. & istam opin. sum solitus semp sequi
cõsulendo & legendo, in d.l. precibus. & plenius in d.l. Cẽtu-
rio. vbi pro hoc adduco alia plura: & ibi respondeo his, quæ
adducunt̃ in cõtrariũ: & quia valde plixum esset hîc recense-
13 re: ideo breuitatis cã reliqua omitto. ¶ † Sed secundũ opi. eo-
rum, q tenent, q, dicta substitutio cõpendiosa valeat, ẽt intra
tpa pupillaris ætatis iure fideicõmissi, matri non cõpetijsset
ius petendi cum effectu vniuersam hęreditatẽ existentẽ apud
dictũ Iulianum, sed legitimã & Trebellianicã tñ, iuxta id, q̃d
habetur in d.c. Raynuti⁹, &c. Raynald. de test. qa p residuo ob
staret matri exceptio, dolo facis, qa petis quod restitutura es-
ses. l. dolo. ff. de doli exceptio. & similiter, si pro parte dñæ Lu-
cretiæ pbaretur, dictos filios decessisse post pupillarẽ ætatem
nulla facta repudiatione, seu abstentione hæreditatis p̃dictæ,
quia tunc substitutio valeret iure fideicõmissi, per not. in d.l.
Centurio. & in d.l. precibus. & d.c. Raynu. matri competijsset
solum ius petendi legitimã & Trebellianicã, vt proximè dixi.
¶ Nec prædictis ob. quòd pro parte d. Lucretiæ producti sunt
duo testes testamentarij, id est, qui erant de numero testiũ ro-
gatorũ ad actũ dicti testamenti, inter q̃s vnus est armiger fra-
ter dictæ dñæ Lucretiæ, & etiam vnus est pductus, alius testis
in testamento non descript⁹, qui deponũt, q, notarius per er-
rorẽ scripsit dictã substitutionẽ factã de Iuliano, & quòd fue-
runt præsentes, qñ testator fecit dictum testamentũ, & q, non
audierunt testatorẽ substituere dictũ Iulianũ, & q, substituere
non potuisset, quin audiuissent, & per consequens videtur, q,
cùm non supersint alij septẽ testes ex descriptis in testõ, & sic
deficiat numerus necessarius ad actũ, iuxta l. si vnus. & l. hac
consultissima, in prin. C. de test. debet dici vitiatũ ac reproba-
tum eẽ testm̃, ex quo vn⁹ aut plures de numero necessariò te-
stiũ contradicũt, p id, q̃d habetur in l. 1. §. si quis neget. cum ibi
14 not. ff. quemadmodũ test. ap. cũ si. imò plus volunt ibi doc. † q,
si duo sunt testes instrumentarij, q contradicũt instrumento,
quamuis non sint de numero necessario reprobãt instrumen-
tum per l. optimã. C. de contrah. & cõmi. stipu. & tres testes ẽt
instrumentarij directò contradicentes instrumẽto, sufficerent
ad reprobandũ instrumẽtũ, vt no. in d.l. optimũ. & in l. in ex-
ercendis. C. de fide instr. & per do. in d. §. si quis neget, quia
rñdeo, quòd etiã posito, q, dictus testis frater d. Lucretiæ esset
idoneus testis, tñ pbatio dictorum testiũ non reddit dictũ in-
strumentum testĩ inefficax: in eo, qa præsupponitur, quòd ex
aduerso p parte dicti Iuliani fuit pbatũ de veritate dictæ sub-
stitutionis Iuliani p quinq; testes: & sic p plures testes, quàm
sint testes dictæ d. Lucretiæ, meritò tunc remanet instrumen-
tum in sua efficaci virtute, vt est gl. no. in §. item verborũ, ver.
die. insti. de inu. stip. & no. Ang. & Io. de Imo. in d.l. si qs ne-
get. Nic. de Mat. & Bal. in d.l. in exercendis. & ibi Sal. in 5. q. &
Io. An. & alij post eũ in c. cũ Ioannes. de fi. instr & Bal. in addi.
Spe. in ti. de instr. edi. circa 6. col. ¶ Nec obst. quòd qñ vnus, vel
duo de numero necessàriò testiũ contradicũt instrumẽto, tũc
instrumentũ corruit: & non sufficeret, q, per duos alios testes
coadiuuaret̃ instrumentũ, sed reqritur q̃d adiuuet̃ per nume-
rum testiũ necessariũ ad illũ actũ, puta p septẽ testes, si tractat̃
de testõ, vel per quinq;: si tractatur de codicillis, vt no. Inno. &
alij post eum, in d.c. cùm Ioannes. Quia respondeo, q, cùm di-
15 ctum testm̃ fuit conditũ in ciuitate Rauennæ. † & sic in terris
Ecclesiæ, vbi vertit̃ hæc qõ, Sufficit numer⁹ quatuor testiũ ad
validitatẽ testamẽti, ẽt sine p̃sbytero parochiano, vt concludit
Spec. in tit. de instr. edi. §. cõpendiosè. ver. itẽ si p ius Canoni-
cũ, qa sufficiunt duo testes cũ presbytero parochiano, vt pro-
batur in c. cùm esses. de test. debẽt sufficere quatuor sine pres-
bytero parochiano: qa testimoniũ duorũ videtur forti⁹ quàm
testimoniũ vnius, cuiuscunq; sit authoritatis. c. cùm à nobis.
& c. licet ex quadã, de testib. & istã opin. seqtur Io. de Imol. &
do. Abb. in d.c. cùm esses. & Io. Cald. in cons. 7. sub rub. de test.
sed incipit testator in loco temporali iurisdictionis ecclesiæ,
&c. & Lud. Rom. in repe. auth. similiter. C. ad l. Fal. 34. specia-
li, q̃d ibi enumerat inter specialia priuilegia cõcessa piæ causæ
in vltimis voluntatibus, & dicit Ant. de But. in c. cùm esses. se
credere, q, ista opin. Spe. seruaretur in practica. tñ ipse sentit,
q, de iure valeret tstm̃ in terris ecclesiæ, etiã si solùm interces-
sissent duo, vel tres testes, & nõ interueniente presbytero pa-
rochiano, q̃d vltimũ non est necessariũ hîc discutere, cùm in
pposito habeamus nedum tres, sed etiã quinq; testes in testõ.
¶ Nec ob. tex. in d.c. cùm esses, venit ad correctionẽ iuris ciui-
lis reqrentis septẽ testes, ergo nõ debet extendi ad aliũ casum
ibi non expressum, s. qñ nõ interuenerũt quatuor testes absq;
eo, q, interuenerit p̃sbyter parochianus per id, q̃d habetur in l.
præcipim⁹. C. de app. cum sim. p quã rationẽ Io. de Imol. in l.
16 nemo põt. de leg. 1. non est ausus firmare opinionẽ Spec. † qa
respondeo, quòd qñ in l. correctoria scripta est ratio, tunc ex
identitate rationis potest fieri extensio, per no. per gl. in cle. 1.
de elect. & no. Bal. in aut. quas actiones. C. de sacros. eccl. in 4.
q. in fi. per §. ex his. in auth. de hær. quæ ab intest. & no. Bal. in
l. maximũ vitiũ. C. de lib. præt. & in l. fi. ff. de hære. inst. & Alb.
de Ros. in 1. parte statutorũ. q. 9. & mod. l. quãuis. C. de fidei-
com. sed in d.c. cùm omnes. in scripta ratio in tex. scilicet, q̃d
in ore duorũ, vel trium, &c. quę ratio militat in vno casu, sicut
in alio patet ex d.c. cũ à nobis. & in d.c. licet ex quadã. ¶ Præ-
terea pbatur dictũ testm̃, & substitutio prædicta per quinque
17 testes, † q ẽt in terris vbi seruari debet ius Ciuile, & sic in terris
imperij sufficerent ad codicillos. l. fi. C. de codici. ergo p clau-
sulã codicillarem, quæ cõiter apponitur omnibus testamẽtis,
deberet

deberet dicta substitutio, etiã si essemus in terris imperij sustineri virtute clausulæ codicillaris, quæ operatur, quòd pro ea parte, qua testamentum non potest sortiri vires iure testamenti teneat iure codicillorum. l. Stichum, qui meus erit, in princ. cum ibi not. per Bar. ff. de leg. 1. & ibi Bar. in 8. quæstione. ff. de iure codicillo. & in auth. ex causa, & ibi etiam Bal. C. de li. præteri. ¶ Nec prædictis obst. si diceretur, quòd dicta clausula codicillaris non operatur, quando filius hæres vniuersaliter institutus decessit viuo testatore, vt videtur sentire Spe. in tit. de instrum. edi. §. compendiosè. ver. sed pone quidam

18 instituit filium. † quia secundum eum clausula codicillaris solùm videtur operari, quando testamentum deficeret propter defectũ solennitatis, puta per defectũ numeri testiũ, vt no. gl. in aut. ex causa. in fi. C. de libe. præteri. Quia respondeo primò, quod hîc loquimur de defectu numeri testium. ¶ Nec obstat, quòd etiam hic filius vniuersaliter institutus decessit viuo testatore, prout in casu, in quo loquitur Spe. Quia respondeo, quod Spe. loquitur in filio instituto, cui erat facta per verba merè obliqua substitutio fideicommissaria tãtùm,

19 † & fideicommissum vniuersale deficit, quando hæres grauatus per fideicommissum decessit hæreditate non adita. l. ille à quo. §. si de testamento. ff. ad Trebell. sed in casu nostro loquitur in substitutione compẽdiosa facta per verbũ Commune: quo casu licet hæres cui facta est dicta substitutio compẽdiosa decedat viuo testatore, & per consequens hæreditate non adita: tamen substitutus potest venire ex vulgari substitutione comprehensa sub ea, vt suprà dixi, quæ substitutio vulgaris non potest comprehendi in substitutione merè fideicõmissaria facta per verba obliqua, qa sunt cõtrariæ: vna enim scilicet vulgaris, expirat per aditione instituti. l. post aditam. & l. precibus. C. de impub. & alijs substit. alia verò, scilicet fideicommissaria, non potest habere vires, nisi hæreditate adita. d. §. si testamento. ¶ Præterea Spec. se fundat in opin. gl. in dicta authen. ex causa. in fin. quæ est ab omnibus reprobata, maximè per l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicom. lib. per l. si patroni. §. fin. secundũ secundã Lect. ff. ad Treb. & l. eam quã. C. de fideicom. & l. qa autẽ. in prin. §. si quis omis. cau. testa. & l. ex ea. in fi. ff. de testa. & not. doct. in d. aut. ex causa. & Bar. in l. 1. ff. de iure codicillo. in quibus quæstionibus, & ibi expressè in 12. q. dicit, q̃ si testamentũ deficiat ex eo, quia hæreditas nõ est adita ab hæredibus scriptis in testamẽto, clausula codicillaris operatur effectum suum. ¶ Postremò non obstat, si diceretur dictũ testamentũ non valuisse eò, quia filiabus non fuit relictũ iure institutionis, iuxta §. aliud. in aut. vt cùm de app. cog. quia ad hoc potest multipliciter responderi. primò secun-

20 dum Ant. de But. in c. Ray. præalleg. in 3. col. † quòd qñ verbũ Relinquo, refertur ad dotem relictam filiæ: prout fuit in casu

h nostro, trahitur ad institutionem,[h] vt probatur in d. c. Ray. secundum eum, & ratio est: quia dos est ius vniuersale. l. quod dicitur. la 1. & ibi gl. & doct. ff. de impen. in reb. do. fac. l. si marito. §. fi. ff. sol. matri. & plenè no. per. Bar. & alios in rub. eo. & verbum relinquo relatum ad vniuersitatem trahitur ad institutionem, vt no. gl. & doc. in d. l. ex verbis. in prin. & in § si verò nulla, in verbo relictis. in aut. de hæred. & Fal. & cum dicta opi. Ant. de But. concordat etiam Ang. in consi. 31. inci. Domina Maria de Bastarijs. ¶ Vel secundum Host. & Abbatem antiquum & do. Cardi. Floren. & Abbatẽ modernum in d. c. Ray. verbum relinquo, relatum ad filiũ, vel ad filiam, cui certa res vel quantitas relinquatur, & trahitur ad institutionem saltem de æquitate canonica, per illum tex. non violando literam, & istud magnam habet ęquitatem: quia multi sunt qui non intelligunt, an vim institutionis habeat verbum, Relinquo. & in dubio amplectanda est opi. quæ fauet testamento. l. si pars. ff. de inof. testa. c. fi. de re iud. ¶ Potest etiam responderi, quòd ꝑpter clausulam codicillarẽ sustinetur dictum testamentum, etiã, quando in eo esset defectus institutionis, per d. l. generaliter. §. ex testamẽto. de fideicom. libe. & no. doct. in dicta aut. ex causa, cum simi. & tunc solum petere potuisset dicta mater legitimam illius filij, qui post mortẽ testatoris decessisse probaretur: & tunc nulla Trebellianica per matrem detrahi seu peti posset, vt declarat Bart. in l. Papinia. §. meminisse. in fi. ff. de inoff. testa. Ex quibus concluditur dictam do. Lucretiam in præsenti causa succumbere debere. Alexand. de Imol.

ADDITIO.

a ¶ Contra. imò, vt dixi suprà, li. 1. cons. 22.

b ¶ Vulgarem. infrà, e. cons. 22. latè Ripa, de Centurio. mi. 146. quod nouè discussit. d. l. precibus.

c ¶ Suitatem secundum Alex. & * communem. l. 1. de vulga. & * pup. Sed verior est opi. Bar. ibi, quòd non tollatur, & sequitur Ias. ibi, col. 8. Pau. d. l. si filius. Ang. Are. §. sui. inst. de hære. qua. & differen. & in tract. testa. gl. ver. vulgariter. col. 2. Vldar. Zas. tract. substit. in 2. esse vulgaris. & ita teneat. vide Benedic. rep. d. c. Raynutius. vers. mortuo itaq; testa. 2. nume. 190. cum seq. Franc. Tip. d. l. num. 130.

d ¶ Hæres. & ibi Ias.

e ¶ Medio. hæc est nouissima opinio, quæ habuit ortum à Ca- * nonistis, & hodie quid est * Cõmunis est, vt per Cor. Ias. Dec. d. l. precibus. Ias. in d. l. Centurio. & ibi Fran. Rip. nu. 114. media autem & æquior opinio erat, quam metatus est Bart. in d. l. Centurio. col. 8. quod matre, vel alia æquè fauorabili persona existente in medio sit omni tempore fideicõmissaria, aliàs infrà pupillaris directa quam tanquam communem sequitur Paul. cons. 142. Viso testamento, lib. 1. & hæc adhuc tempore Alex. erat communis, & tempore Are. vt apud eum, consil. 154. & etiam tempore Phil. Cor. vt apud eum, cons. 94. col. 1. lib. 3. & in d. l. precib. col. 17. vbi etiam sequitur. Prima autem & vera opinio, quod simpliciter omni tempore sit fideicommissaria, nisi esset facta expresio pupillaris ætatis sine restrictione ad bona testatoris, erat communis temporibus Bart. & Bal. imò etiã tempore Ant. But. vt patet in eius cons. 53. Quidam magister. & hæc est veritas, vt latè probaui in d. l. precib.[9] hanc etiam tenet Bal. in d. l. Centurio. & in cons. 35. In consulendo semper tenui consil. 392. in consil. 393. libr. 4. consil. c. 175. præmisis, lib. 5. Et secundum hanc semper consuluit Bart. vt in consil. 22. Nomo. accursuli. cons. 54. Angel. Macie. consil. 241. Pater filio impuberi, cons. 125. Substitutiones. Oldrad. cons. 99. Factum tale, licet sibi cõtradicat, & malè, consil. 125. plus fatetur Imol. in d. c. Raynutius. quòd nisi esset. d. c. si parer. antiquorum opinio esset verior, infero ergo quod verior est. Quia illud fundamentũ, quòd substitutiones multiplicantur, nullo modo potest iactari in d. c. si pater. vbi verba sunt directa, & apertè constat testatorem voluisse directò substituere, idem vbi ex alijs verbis testamenti de hac mente apparet, vt Bal. cons. 35. Pater filio pro impuberi. li. 2. Quòd autem recentiores iactant suam opinionem communi obseruantia comprobari, nego: quia non contingit propter eorum opinionem, sed propter vulgarem illam clausulam, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum: quæ ferè in omnibus testamentis, in locis, vbi substituendi mos retinetur, solet apponi, quæq; omnem hanc disceptationem tollit. Vide, si vacat Cor. cons. 171, 287. lib. consil. 15. consil. 102. consil. 152. lib. 2. consil. 114. cons. 216. consilio 322. libr. 3. consilio 18. consilio 138. lib. 4.

f ¶ Fauorabilis. infrà, li. 7. cons. 51. nu. 9. Bal. cons. 35. pater filio. lib. 2. Are. cons. 54. col. 2. Cor. d. l. precibus. col. 10. & generaliter omnes. Sed hæc non est ratio legalis, sed magistralis, vnde ex ea arguere non licet.

g ¶ Pau. cons. 18. si bene consideretur. co. fin. consil. 49. Notandum. cons. 322. in casu. li. 2.

h ¶ Institutionem. idem Alex. in lib. 6. consi. 125. in fin. facit infrà cons. 50. ad finem li. 7. & ita obseruari dixit Guil. Bened. Rip. d. c. Raynutius. ver. in eo. testa. relinqui vnũ. nu. 275. Sed mero iure falsum est. Et istud fundamentũ reprobat Alex. suprà, li. 2. cons. 150. ad fi. Cor. cons. 40. li. 3. fortius videtur, q̃ mero iure nouellarũ non valuerit testamentũ, etiamsi filiæ relicta esset quota hæreditatis, nisi fuerit dictũ iure, vel titulo institutionis, qa licèt aliàs sit regula, quòd verbũ Relinquo, iunctum vniuersitati bonorũ, vel quotæ hæreditatis alio vniuersaliter non instituto trahitur ad institutionem, de quo per Alex. in l. his verbis. de hære. insti. in l. nam quod. §. nõ omnes. ad Treb. & suprà, lib. 1. cons. 50. 140. nu. 2. & infrà li. 4. con. 105. inf. li. 6. con. 125. An. Bu. cons. 15. Phi. Fran. c. 1. de testamentis. in 6. Ias. aut. nouissima. C. de inof. testa. l. fi. C. de codicil. l. 1. §. si qs ita. de ver.

de verb. obl. tamen hoc non habet locum in filijs, qui debent
formaliter institui, vt latè Bened. d. c. Raynutius. ver. in eodē
testamento relinquo. Et sic ex prædictis iustior erat causa ma-
tris actricis. & malè consuluit Alex. hîc contra matrem.

SVMMARIVM.

1 *Fraus facilius præsumitur in contrahente quàm in testante.*
2 *Confeßio patris de eo, quòd debet spurio, valet concurrentibus coniecturis.*
6 *Virtus sola iuramenti non validat actum.*
7 *Præsumptio alia quàm donationis vel delicti, si potest capi debet.*
9 *Testes singulares probant in genere.*

CONSILIVM XVIII.

CONSIDERATIS his, quæ in themate narran-
1 tur. ¶ † Circa primum quæsitum facit dubium:
quia licet gloss. not. in l. qui testamentum. in gl.
2. ff. de pba. velit, quòd cōfessio de recepto facta
per patrem confitentē inter viuos se aliquid à fi-
lio suo Spurio recepisse valet, sed non in vltima voluntate: ta-
* men magis* communiter reprobari [a] videtur per doct. ibi, &
a in l. 1. C. de natu. libe. per illū tex. & Iac. de Bel. in sua disputa.
quam ponit super d. l. 1. & Spe. & Ioan, And. in add. Spe. in tit.
de suc. ab intesta. §. 1. vers. quid si pater. & doct. in l. si is, qui ex
bonis. ff. de vulg. & not. Bal. in l. iubemus. C. ad Trebel. per d.
l. qui testamentū. & l. cùm quis decedens. §. Titia. ff. de leg. 3.
& per l. si fortè. ff. de Castren. pec. & per no. in l. si donatione.
C. de colla. & per Io. And. in add. Spe. in tit. de rebus eccl. non
alie. in rubrica. ¶ Et quia si confessio facta in vltima volunta-
te inter personas, inter quas non potest cadere donatio, cense-
tur facta in fraudem, d. l. qui testamentū. & d. §. Titia. multò
magis, quando fit inter viuos. l. ex hoc edicto. §. alienare. ff. de
aliena iud. mutan. cau. fac. & iuramentum super dicta cōfes-
sione interpositū non videtur suffragari, secundum Bartholū
in dicto §. Titia. & in l. Aurelius. §. fi. ff. de libe. lega. & Petr. &
Cy. in l. 1. ad fi. C. de sacrosanct. eccle. cum sim. ¶ Tamen præ-
missis non obstantibus, contrariū in proposito, de quo quæ-
2 ritur, puto esse de iure veriùs: † quia proculdubio ex his, quæ
b narrantur in facto apparet, per coniecturas [b] constare, quòd
† 1 dictus Spurius potuit verosimiliter bona, † de quibus in con-
fessione habere aliūde quàm à patre: quo casu cessat præsum-
ptio suspicionis dictæ cōfessionis iuratæ per patrem: vt nota-
biliter decidit Sali. in l. si mater. C. de contrah. empt. vbi dixit,
3 † quòd maritus emit fundū pro vxore absente, & pretium q̊d
soluit confessus est, se soluere de propria pecunia vxoris: quia
hoc casu emanat à viro, præsumptio est, quòd confessio non
sit vera, sed quòd vir voluerit donare vxori, cui ꝓhibitus erat
donare. alleg. l. qui testamentū. & d. l. cùm quis decedens. §.
Titia. nisi secundum eum apparet ex alia verosimili præsum-
ptione, quòd aliunde potuerit vxor istā pecuniā habere; quia
tunc vna præsumptio tollit aliā. l. cùm de indebito. ff. de prob.
l. diuus. ff. de in integ. rest. & ita est etiā de mente Cy. in l. 1. in
fin. de sacrosanct. eccles. ¶ Hoc idem voluit Ange. in consilio
341. incip. Pater emit domum pro se, & filijs, &c. vbi conclu-
4 dit, † quòd licet confessio facta per patrem confitentem se ha-
buisse pecuniam à filijs suis, tanquam ad eos pertinentem sit
suspecta: quia est prohibita donatio inter patrem & filium in
potestate patris existente. l. 2. de inof. dona. l. donationes quas
parentes. C. de donationibus inter virum. & confessio facta
inter personas, inter quas est prohibita donatio, est suspecta
de fraude per dictum §. Titia, cum sim. tamen si tempore di-
ctæ confessionis paternæ dicti filij erant in aliquo eorum ex-
ercitio ita edocti: q̊d verosimile est eos potuisse superlucrari
ex eorū industria quantitatē, de qua in confessione fit mētio,
tunc sufficeret dicta confessio, per no. gl. Cy. & Bart. in l. cum
oportet. in princ. C. de bo. quæ libe. ¶ Quantò magis hoc di-
cendum est in casu nostro, in quo inter alia verosimilia acces-
5 sit iuramentum ipsius patris cōfitentis. † & non præsumitur
quempiam in iureiurando subeundo esse salutis æternæ im-
memorem. l. fi. C. ad l. Iulia. repe. vnde in proposito dicit no.
Bal. d. l. si donatione. in 1. col. in vers. sed quid si pater in con-
fessione, &c. quòd licet pater possit donare ob merita filio in
potestate, vt aut. vnde si parens. & ibi not. C. de inoffi. testa. &
nō tamen sufficiant merita probare per solam confessionē
patris, vt no. gl. in d. l. si in donatione. & facit d. l. si fortè. cū si.
tamen si pater cum iuramento specificè affirmaret, & expri-
meret ipsa merita, sufficeret per id, quod habetur in aut. quod
obtinet. C. de proba. ¶ Et similiter dicit Ange. in l. pen. §. mu-
lier. ff. sol. mat. quod licet inter maritum & vxorem constante
matrimonio sit prohibita donatio: & propterea confessio de
recepto facta inter eos præsumatur suspecta. d. §. Titia, cum si.
tamen fallit, si sit iurat: quia valebit per no. per Bartol. in l. si
6 quis pro eo. in prin. ff. de fideius. ¶ † Et quamuis has vltimas
decisiones non ponerem pro constanti veras, ex sola virtute
iuramenti, tamen cōcurrentibus dictis coniecturis pono hoc
7 pro constanti: per superius dicta. ¶ † Pro hoc etiam bene fa-
cit, quia, vbi capi potest alia coniectura, quam donationis vel
delicti, seu doli, illa capi debet. l. meritò. ff. pro socio. l. si cum
aurum. ff. de solu. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pign. actio.
ergo cùm ex dictis coniecturis appareat verosimiliter dictum
Spurium filium aliunde, quàm à patre habere potuisse, & ha-
buisse bona ascendentia ad quantitates prædictas, de quibus
in cōfessione fit mentio, igitur capienda est coniectura, quòd
8 pater non voluerit donare, nec fraudem cōmittere. ¶ † Quod
autem ex coniecturis appareat, satis de se patet ex narratis in
themate, quia præsupponitur, quòd filius prædictus peritus
in arte fabrorum per septem annos, quibus cum patre habita-
uit, lucratus fuit ex artificio prædicto libras centum, & quòd
tempore, quo iuit ad habitandū cum patre multa bona mo-
bilia habebat, quæ pater de consensu spurij ad domum ipsius
patris portari fecit: quæ bona, vt dicitur, quòd ex verosimili-
bus coniecturis ascendebant ad summam librarum centum,
& vltrà: & quòd quando accessit ad habitandum cum patre,
iam acquisiuerat tot petias terræ, ex quibus in dictis septem
annis percepti sunt tot fructus, quæ verosimiliter valere po-
terant libras centum: & quòd dicti fructus conducebantur ad
domum patris, & quòd pater ibat ad solicitandum colonos,
quòd fructus ipsos conducerent ad domum ipsius patris, &
quòd spurius ipse ferè nihil de hoc se impediebat, & quòd di-
ctæ coniecturæ sufficiant, patet ex narratis per gl. & doc. in d.
l. cùm oportet. in allegatis suprà, & ex no. egregiè per Bald. in
d. aut. ex testamento. C. de colla. in 7. colum. in ver. 11. capitu-
lum. & per Iac. But. in auth. licentiam. C. de epis. & cler. & per
doc. in c. cùm in officijs. de testa. cum simi. ¶ Accedit etiam ad-
miniculum duorum testium de libris centum, & vnius testis
de libris. 14. prout plenius refertur in themate. facit, quod no.
9 glo. in verbo, legitimis testibus. ff. de excusa. tuto. ¶ † Et at-
tento, quòd tractatur de probando in genere, quòd peruene-
rit de bonis dicti spurij ad manum patris tantùm, quod suf-
ficiat ad debitum librarum, & cc. & sic non est necesse pro-
bare, quòd hoc magis præcesserit ex tali re in specie. quàm ex
c tali, ideo sufficiunt probationes, & testes etiam singulares [c]
per no. per glo. in l. ob. carmen. §. fina. ff. de testi. & per Inno. &
alios. in c. qualiter & quando. de accu. & per Io. And. in c. 1. de
arbi. in 6 in nouella. & per Spe. in tit. de teste. §. antepen. ver.
quid si plures. & per Pau. de Leaza. in sua dispu. inci. Contra
instrumentum debiti. per Bal. in l. de quibus, in antepen. col.
ff. de legi. & in l. 1. C. de testa. cū simi. & non est habenda con-
sideratio alimentorum spurij: quia in hoc partes conueniunt,
vt in themate narratur, & quamuis appareat, quòd pater sol-
uerit semel intra dictos septem annos fisco ꝓ dicto filio con-
demnato libras octuaginta, quas asseruit soluere de bonis spu-
rij ad manus suas peruentis; tamen apparet suprà bona supra
dicta fuisse sufficientia ad dictas libras octuaginta, & ad di-
ctas. cc. dictæ monetæ, & vltra.

ADDITIO.

a ¶ Reprobari Bar. d. l. qui testamentum. & l. 1. C. de natu. li. Be-
nedic. de Plum. dispu. inci. Statuto ciuitatis. col. 4. Guid. Pa-
pæ, cons. 17. Ias. l. quæ de legato. in fi. de leg. 1. Alciat. de verbor.
signifi. lib. 3, in fi.

b ¶ Coniectura. Alex. & alij. l. si donatione. C. de colla. Ias. cons.
184. li. 1. latissimè And. Tiraq. repe. l. si vnquam. ver. donatio-
ne largitus. nu. 88. C. de reuo. do.

c ¶ Singulares. suprà, lib. 1. cons. 72. Cep. cons. ciui. cons. 13.

EPITO-

EPITOME.

Licet fugitiuus debitor capi posit, tamen deprehensio facta debitè iustificanda.

CONSILIVM XIX.

Viso processu capturæ factæ contra Caiũ ad instantiã Petri Perusij de Fano, & statutis ac scripturis mihi exhibitis ad causam piam pertinentibus, sentio dictam capturam esse reuocandã, & successiuè fideiussores datos per eum, secundum formam statuti sub rubrica de suspectis, non teneri ex fi-
1 deiussione, & oblatione de iudicio sisti. ¶ † Nam Petrus prædictus allegauit & iurauit dictum Caium incidisse in pœnã ducentorum Ducatorum auri. contentam in compromisso inter eos facto, cuius dimidiam dicebat sibi applicari ex forma compromisi. & quod dictus Caius nõ possidebat aliqua bona immobilia in territorio Fani, saltem suis debitis sufficientia: propter quod asserebat dictum Caium esse suspectum
†5 de fuga, & dictam suspicionẽ superuenisse † post compromissum, & illam adeò vrgere, quod periculũ erat in mora, & virtute dicti sui iuramenti, & statuti prædicti captus est Caius:
†2 tamen de dicta † deterioratione conditionis, superuenta post tempus compromissi, non est legitimè ꝓbatum, & quamuis dictũ iuramentũ videtur fuisse sufficiens, saltẽ vigore dicti statuti ad faciendũ cõmitti dictã capturã, tñ oportebat postea p
a d. Petrum iustificari,[a] de dicta suspicione superuenta. & deterioratione conditionis Caij à tempore compromisi: vt habetur in l. si is à quo. §. fi. & ibi no. Bar. ff. vt in pos. leg. & in l. si creditores. & ibi etiã not. Bar. ff. de priui. cred. & in l. qui bona. §. de illo. ibi Ang. ff. de dam. infec. & in l. fi. C. de sponsa. & in l. si ab arbitrio. §. fi. & ibi per Ang. ff. qui satisda. cogan. & not. per Bar. in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in frau. credi. & in l. fi. C. de feri. & Ang. in rep. l. nemo. carcerem. C. de exacto. tri-
2 buto. li. 10. & ibi in proposito dicit, † quòd quamuis sufficiat iuramentũ creditoris iurãtis debitorẽ esse suspectum de fuga, quantũ ad obtinendã cõmissionẽ capturæ factã, oportet creditorẽ iustificare capturã, & dictã suspicionẽ per apertissimas probationes ostendere: qa pp periculũ quod est in mora ante capturã, ne debitor aufugiat, sufficit probatio per iuramentũ, quæ aliàs non sufficeret, per no. per Inn. in c. qñ frequenter, in vers. summatim, vt lite non contestat. & argumento dicti §. si debitorẽ. sed capto iam debitore, cessat dictũ periculũ, ideo cessare debet priuilegiata ꝓbatio: quæ erat minꝰ plena, & ita etiã determinat Io. de Imo. in l. 2. in prin. circa vlt. col. sol. mat. & Lu. Roma. in l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satis. cog. ¶ Et posito,
†3 quòd dictũ statutũ sub dicta rubrica de suspectis † & fugitiuis, non videtur expresse ꝓuidere de ista iustificatio. capturæ, per probationes faciendas post capturã de superueniẽtia suspicionis, tñ quia statutũ tradit formam, quantũ ad cõmittendam capturã, qñ allegatur imminere periculũ propter morã: quo casu vult, posse cõmitti capturã vigore iuramenti, idcircò illud tanquã omissum supplelur interpretatione iuris communis, secundũ quod debet intelligi & interpretari statutũ. l 2. C. de noxa. c. cùm dilectus. de consue. & no. in l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. post enim capturã iam factã cùm cessetratio periculi & moræ, in quib. fundatur ratio dicti statuti debet cessare dispositio statuti prędicti. l. adigere. §. quanuis. ff. de iure patro. c. cùm cessante. de appellatio. ¶ Nec suffragatur actori, quòd conatus fuerit ꝓbare de quibusdã venditionibus factis per dictũ Caium: ex qbus vult d. Petrus inferre ꝓbari deteriorationẽ conditionis: qa tales assertæ venditiones, vt præsupponitur, factæ fuerunt ante dictũ compromissum: ideo non releuãt, vt in c. quemadmodũ. & ibi in proposito nota hoc do. Abbas. in 2. col. de iureiur. & ꝓbatur in l.
3 3. in fi. ff. de fideiusso. & in d. l. fi. C. de sponsa. cũ simi. ¶ † Non obst. ẽt, q. per dictũ Petrũ allegetur, q. tempore compromissi ignorabatur eum esse suspectũ: & q. ꝓpter talẽ ignorantiam potuit cõmitti captura absq; superueniẽtia deteriorationis: vt no. Bar. in l. quæsitũ. ff. de pig. per d. l. fi. ver. is quoq;. C. de sponsa. quia ad hoc respondeo, q. captura fuit cõmissa ꝓpter deteriorationẽ conditionis, quam dictus Petrus allegauit superuenisse post tempus compromissi, non autem ex inopia existente tempore cõpromisi: vt patet in actis: idcircò oportet iustificare capturam ex causa petita. l. habebat. in princ. ff. de inst. per no. per Inno. in c. ex parte abbatissæ. de priuileg. &
4 per Bart. in l. 1. in princ. de edendo. ¶ † Præterea dictus Petrus contrahendo, & compromittendo cum dicto Caio, videtur eum approbasse, & habuisse pro idoneo. l. qui cum alio. ff. de reg. iur. & in d. l. 3. ff. de fideius. & ideo videtur fuisse in culpa, si non explorauit diligenter de conditione dicti Caij, tempore compromisi. & per consequens est sibi imputandum. l. inter causas. §. abesse. ff. mandati. & per alia iura suprà proximè alleg. ¶ Nisi appareret dicto Petro fuisse affirmatum dictum Caiũ fuisse idoneum, cum non esset, vt declarat Ang in l. 1. ff. si quis in ius voca. non ier. ¶ Et tantò magis prædicta procederent, si probatum esset, vt verbo fertur, dictum Caium possidere bona immobilia sufficientia in dicto territorio Fani, quo casu incurreret dictus Petrus pœnam periurij, & in pœ-
5 nam dupli expensarum, secundum formam dicti statuti. † & actor faciens indebitè detinere, seu capi reum tenetur etiam ei actione iniuriarum. l. si verò. §. 1. ff. qui satisd. cogan. & d. l. si creditores. in fi. Ex quibus concluditur dictum Petrũ in causa dictæ capturæ debere succumbere. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Iustificari. Alexan. Ias. l. si fideiussor. §. fi. qui satisdar. cogan. pulchrè Ro. consil. 320. Hæc istorum quinque. De consil. 75. adde. infrà, eo. cons. 64.

SVMMARIVM.

1 *Inter patrem & filiumfamil. potest fieri omnis contractus citra donationem meram.*
2 *Iuramentum facit obligationem naturalem efficacem.*
5 *Potestatis præsentia habetur pro insinuatione.*
6 *Institutio filij non valet in re eiusdem.*
7 *Et, copula auget, nec requirit vtrunq;. num. 8.*
Fideicommissi in restitutione non venit, quod hæres non habet ex testamento.
11 *Præsentia sola domini non inducit consensum, si quis testetur de alieno.*

CONSILIVM XX.

†1 Ponderatis † his, quæ in themate narrantur, ac statutis, testamentis, alijsq; scripturis mihi transmissis, de quib. in themate, breuiter sentio non posse dictos filios quondam Petri Boni olim Marci ab Horis petere aut consequi ex aliquo iure fideicommissi contenti in testamento. d. Marci contra dictas dominas Claram & Elisabetham filias & hæredes quondam Io. Marci, olim d. Marci ab Horis bona dicto Ioan. Marco assignata in partẽ, vt constat in dicto instrumento diuisionis, & assignationis celebratæ inter dictos Marcum patrem, & Io. Marcum, & Petrum Bonum, ipsius Marci filios. ¶ Ad quod ostendendũ præsuppono valuisse dictam assignationem factam dicto Io. Marco, per dictũ eius patrem, prout in dicto instrumento diuisionis & assignationis inter viuos factæ continetur: tum, quia dictus Io. Marcus erat emancipatus, & inter patrem & filium eius emancipatum, potuit vnusquisq; contractus perfici. l. siue emancipatus. C. de dona. l. 2. C. de inoff. do. ¶ Tum etiam, quia si non fuisset emancipatus illa assignatio non est ob causam meræ donationis, sed quia dictus Io. Marcus consensit patri disponenti, de rebus acquisitis per dictũ Io. Marcũ, ex eius opera & industria, & etiam liberauit dictũ Marcum eius patrem ab omni eo, quod petere posset ab eo occasione bonorũ quondã matris ipsius Io. Mar-
1 ci, & dotiũ cuiuscunq; vxoris, vel nurus suæ, † ideo inter patrem & filiũ etiam in patria potestate existentem fieri potuit, sicut etiã fieri põt donatio à patre filio, qñ non est mera & pura donatio, sed remuneratoria, vt no. in aut. vnde si parens. C. de inof. test. & plenè p Bar. in l. frater à fratre. ad fi. ff. de condi. inde. & in l. si quis pro eo. §. 1. ff. de fideius. ¶ Et similiter emptio & venditio, in qua hinc inde aliquid datur, celebrari potest inter patrẽ & filiũ in potestate, qñ fieret palàm & bona fide, vt qa fieret corã iudice, ꝓut facta fuit dicta diuisio: vt notabiliter declarat Bar. in d. l. frater à fratre. in vlt. char. in ver. 3. quæro qd in contractu emptionis. & quò ad ea, q̃ gerebantur inter dictos duos fratres: dato etiã, q. fuissent in potestate patris

tris adhuc mediante authoritate, & conſenſu patris pp bona
aduentitia filiorũ valuiſſet, id q, inter dictos fratres cũ conſen
ſu patris actũ eſſet, p no. per glo. & do. in l.1. in princ. ff. de aut.
tu. ¶ Prçtereà virt⁹ iuramẽti pſtiti in dicto çtractu operatur: vt
firmæ omninò eſſent dictæ conuẽtiones inter patrẽ & filium:
2 adeò, q, eis ſtare oporteat: † qa iuramentũ [a] opatur, vt firma ſit
a obligatio, ẽt inter patrẽ & filiũ in ci⁹ patria poteſtate exiſten-
tem: vt pbatur in c. cũ iuramento. & ibi no. doc. maximè mo-
derni de homi. & in c. quamuis. de pa. in 6. & firmat clarè Bal.
in l. fi. C. pro do. in ver. ſed qd fuit inter patrẽ & filiũ præſtitũ
iuramentũ, &c. per rationẽ ibi redditá per eum, & idẽ firmat
Bal. in rep. l.2. ff. de iureiu. in 19. char. magna, & ita eſt de mẽte
Io. An. in addi. Spe. in tit. de teſt. ver. pone filius, &c. & d. Abb.
Sic in c. cùm cõtingat. de iureiu. idẽ tenere videtur ẽt Bal. in l.
ſi donatione. C. de col. in ver. ſed qd ſi pater, & ita ẽt conſuluit
b Bal. [b] in conſ. ſuo incip. præmittendũ eſt ad euidentiam. ¶ Pro
quo etiá facit: qa ex contractu celebrato inter patrẽ & filium
in patria poteſtate exiſtentẽ, naſcitur ſaltẽ ſine dubio natura-
lis obligatio, vt d. l. frater à fratre, ſed iuramentũ appoſitũ ſup
actu pducente naturalem obligationẽ reddit eam efficacẽ: vt
no. Bar. in l ſi qs pro eo, in prin. in ſexto mẽbro. ff. de fideiu. er
go ita eſſe debet in ppoſito. ¶ Nec infringi poſſunt conuẽtio-
nes: de qbus in dicto inſtrumento diuiſionis, ſi obijciatur, q,
fuit donatio q̃dá excedens ſummam qngentorũ aureorũ, † in
qua reqritur inſinuatio, iuxta l. ſancim⁹. C. de do. iuncta l. pe.
eo. tit. qa reſpõdeo, quòd iſta nõ põt dici donatio exigens, di-
ctam inſinuationẽ, ſed poti⁹ quædá tráſactio, ad quá ineundá
deuentũ eſt ppter controuerſias ſubortas inter dictũ patrem
& filios, & etiá euitandas diſcordias, lites, & ſcádala inter di-
ctos fratres, put narratur in diuerſis partibus dicti inſtrumen
ti, & non reqritur ad eſſentiá validæ tranſactionis, q, iam mo-
ta ſit lis, ſuper qua fiat tranſactio, ſed ſatis eſt, q, de facto extra
iudiciũ ſit cõtrouerſia, & ſit ſic ſuſpicio futuræ litis, vt eſt tex.
in l.2. & ibi no. doc. C. de tranſ. & no. in l.1. ff. de tranſa. & not.
Bal. in l. cauſas. C. de tranſ. ¶ Eſt etiá attendendũ, quòd in di-
cta diuiſione venerũt etiá bona dicti Io. Marci, quæ nõ mino-
ris erát æſtimationis per id, q̊d per dictá tranſactionẽ Io. Mar-
cus acqſiuit: obligarũt etiá ſe dicti Io. Marcus, & Petrus Bonus
patri ad aliqua onera, & liberarũt etiá patrẽ à nonnullis obli-
gationibus p dicta aſsignatione eis facta: & ideo non eſt tra-
ctandũ de inſinuatione, per id, q̊d habetur in l. Aquilius Re-
gulus, cum gl. & in l. pe. §. fi. ff. de don. & per no. per Io. And. in
add. Spec. in ti. de inſtr. edi. §. porrò, in pe. & vl. col. in ver. fuit
ẽt alia qõ de facto. & Gul. de Cu. in l. illud. C. de ſacroſ. eccl. &
ibi Bal. & Sal. & Old. in conſ.139. inci. Ad habendá aliqualem
notitiam, & Albericus de Roſa. & Sal. in l. fi. C. de pac. & Ang.
in l. hæreditariũ. ff. de bono auto. iud. poſſi. & in d. l. ſancim⁹.
& in l. multæ. in prin. C. de do. ante nupt. & conſuluit Angel.
4 conſ.108. inci. In quæſtione vertẽte inter Ant. ¶ † Poſſet ẽt dici
q, iuramentũ appoſitũ faciat, vt defect⁹ inſinuationis nõ ob-
c ſtet, [c] per no. per Io. And. in d. §. porrò. in verſ. ſed qd ſi renun-
cians iurauit, &c. & Fed. de Senis in conſ.283. inci. Caſus talis
eſt, ſtatuto cauetur, q, ſi donationes, &c. & Ang. in d. l. ſanci-
mus. & Bal. in d. c. cũ contingat. in 8. col. & idẽ ibi tenet Io. de
Imo. in decimo mẽbro, de iureiu. & idẽ ibi do. Abb. in 12. fol.
& Ang. in conſ.84. incip. Cum lis, &c. Abb. in ſua diſpu. incip.
Stante ſtatuto ciuitatis Senarũ, &c. p id, q̊d habetur in d. c. cũ
contingat. & in d. c. quamuis. & in aut. ſacramenta puberum,
C. ſi aduer. ven. cum ſi. & per alias rationes redditas, per eos in
dictis locis, quas nõ expedit referre pp alia fundamẽta ſupe-
5 rius adducta. † Et etiá poſito, quòd requireretur inſinuatio,
poteſt dici, q, illa interuenit; qa dict⁹ contractus fuit celebra-
tus corá dño Poteſtate loci: & illud ſufficit pro inſinuatione. l.
omniũ. & ibi no. Bar. & alij. C. de teſta. l. fi. C. de prædijs curia.
li.10. l.3. & ibi no. Bar. C. de diuer. reſcrip. & no. Bar. in l. Mo-
deſtinus. ff. de do. & Io. de Imo. in d. c. cùm cõtingat, in men-
6 bro 10. ¶ Secundò præſuppono, † q, quando filius inſtituitur
hæres à patre in re ppria ipſius filij, inſtitutio in dicta re ppria
filij eſt nulla, etiá ſi talis res pertineret ad filium, quò ad pro-
prietatẽ tñ, & quò ad vſumfructũ ad patrẽ teſtantem: ita de-
terminat Bald. in l. ſcimus. in princ. C. de inoff. teſt. in 4. q. per
id, q̊d habetur in l. pprias. C. de leg. & in l. mea res. ff. de cond.

& demon. & dicit ipſe, q, non ob. q̊d vſusfructus eſſet patris
qa reſpondet, q, cùm finiatur morte teſtatoris, nihil operatur
tale relictũ. l. vxor patrui. C. de leg. l. q̊d in rerum. §.1. ff. de leg.
1. ita etiam in effectu voluit Bal. Io. de Imo. in l. ſuus quoq; in
prin. ff. de hæred. inſtit. ¶ Tertiò prçſuppono, q, in dicta inſti-
tutione facta per Marcũ de filijs ſuis comprehenduntur, nedũ
bona aſsignata in partẽ filijs, ſed ẽt illa, quæ nõ fuiſſent in in-
ſtrumento diuiſionis aſsignata in partẽ filijs: dummodò fue-
rint deſcripta, ſeu q̊uis modo cõprehenſa in dicto inſtrumẽto
diuiſionis: vt pbatur ex verbis teſtamẽti, dum dicitur, in alijs
autẽ meis bonis mobilib⁹, & immobilibus, iurib⁹, & actioni-
bus aſsignatis, in partẽ dictis filijs meis, & deſcriptis compre-
hẽſis, & declaratis, & ſpecificatis in dicto inſtrumẽto aſsigna-
tionis rogato p Barthol. de Baſſano, ipſos filios meos hæredes
meos viriles inſtitutos, &c. nam illud adiectiuũ, & deſcriptis,
&c. aſsignatis, mediáte copula, & opatur augmentũ inſtõnis,
vt videátur filijs relicta ẽt bona, q̃ non fuerunt aſsignata filijs
in diuiſione, dũmodò fuerint deſcripta, ſeu cõprehenſa in di-
7 cto inſtrumẽto: † qa duo adiectiua appoſita cũ copula, qñ, poſ
ſunt referri ad diuerſa ſubiecta, & ſum⁹ in materia fauorabili,
vt in legato, vel inſtitutione facta in vltima volũtate, fit inter-
pretatio, vt ſequens adiectiuũ cũ copula ſit adiectũ, vt augeat
relictũ: & ad aliud ſubiectũ in dubio referatur, q̈ ad aliud ſub-
iectũ, ad q̊d referatur p̃cedẽs adiectiuũ, per l. ea tñ adiectio. ff.
de leg.3. & q̊d ibi Bar. & ita notabiliter determinat An. de Bu.
& Io. de Imo. in cle. in pleriſq;. de elect. ita ſupplẽtes no. p Bar.
in l. ſi is q ducẽta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. ¶ Et idẽ vult Bal. in l.1.
in prin. ff. de iuſt. & iu. & pro hoc adducũt id, q̊d voluit Ia. Bu.
8 in ſua diſpu. de artificib⁹ artis lanæ, † in qua cõcludit, quod ſi
teſtator dixit, Lego centũ his, qui ſunt doctores in Legibus, &
doctores in Medicina; nõ requiritur, q, petens legatum ſit do-
d ctor in vtraq; [d] facultate: qa in materia fauorabili, qñ copula
cadit inter duo adiectiua, ſeu inter duas qualitates, & nõ con-
ſtat expreſsè, vel ex coniecturis, q, illa duo adiectiua, ſeu illæ
duæ qualitates ſint adiectæ, vel adiecta reſpectu vni⁹, & eiuſ-
dem ſubſtantiui, an verò reſpectu diuerſorum, debet in dubio
referri ad diuerſa, ſi hoc fieri põt, vt ſic augeat, quia illa eſt na-
tura copulæ, vt dixi. ¶ Adhoc ẽt benefacit, q̊d no. Bar. in l. Gal-
lus. §. etiá ſi parente. ff. de lib. & poſth. dum allegat dictá l. ea tñ
adiectio, & q̊d no. Bar. in l. quæſitũ. de fund. inſtr. in ver. tertia
quæſtio eſt, &c. ſic in dicta inſtitutione poterũt cõprehendi,
plura quæ non fuerunt aſsignata dictis filijs in diuiſione, vt
e quædá credita & actiones, & quædá alia, quæ nõ fuerant etiá
ſpecificè alteri in dicto teſtõ legata, vt ex inſtrumenti inſpe-
ctione colligitur. ¶ Itẽ in dicta inſtitutione in effectu veniũt
omnia alia bona & iura, q̃ habebat teſtator tpe mortis, de qui-
bus aliter nõ puidiſſet, quamuis dixerit in dicto teſtõ, quòd
volebat filios eſſe tacitos, & contentos bonis in dicto inſtru-
mẽto cõprehenſis. l.1. §. ſi ex fundo. & in l. ſi qs ita hæredes in-
ſtitut⁹ fuerit, excepto fundo, de hære. inſti. & per ea, quæ ple-
* nè no. doc. magis * cõiter in l. q̊ties. §. ſi duo. eo. tit. & maximè
cũ hoc caſu nulli eſſent pximiores dicto Marco in ſucceſsio-
ne, etiá ab inteſtato, quá ipſi Ioan. Marcus, & Petrus Bon⁹ in-
ſtituti. ¶ Iſtis ſic præpoſitis dico, q, bona aſsignata dicto Ioan.
9 Marco nõ ſunt ſubiecta reſtitutioni fideicõmiſsi, † quia in fi-
deicõmiſſo vniuerſali reſtituẽdo nòn veniũt ea, q̃ hçres aliun-
de acqſiuiſſet, quàm ex teſtõ, etiá ſi à teſtatore acqſiuiſſet, vt l.
ſequens quæſtio, & ibi no. ff. de leg.2. & infrà cõprobabo. licet
tex. in d. l. ſequens, dicat, q, fallit, ſi ſpecialiter ſit grauatus qs
ad reſtituendũ nominatim illas tales res per fideicõmiſſum.
¶ Tamẽ reſpõdeo primò, q, ſpecialiter, & nominatim nõ fuit
Io. Marcus grauatus per fideicõmiſſum de reſtituẽdo bona ſi-
bi in partem aſsignata ex dicta diuiſione facta inter viuos: ſed
factis pluribus legatis dicto Io. Marco, & inſtitutione dictorũ
duorũ filiorũ in omnibus alijs bonis, & iuribus deſignatis in
partẽ dictis ſuis filijs, & deſcriptis, & ſpecificatis in dicto in-
ſtrumẽto diuiſionis & aſsignationis, ſucceſsiuè ſubſtituit di-
ctos filios ad inuicẽ, ſi alter eorũ decederet ſine deſcendentib.
maſculis, vel eorũ deſcendentes ſimiliter decederent: quibus
caſib. ſubſtituit ſuperuiuentẽ, & poſt ipſum eius liberos ma-
ſculos, vnde in dicto fideicõmiſſo ſic ſimpliciter relicto, non
debent venire ea, quæ aliunde obuenerũt dicto Marco, quá
ex

ex testamento:& sic non debent venire ea, quæ iam irreuoca-
biliter erant effecta sua,&c.in dicta transactione,vel asigna-
tione per dictam l.si.sequens. ¶ Et comprobantur:quia vide-
10 mus, † quòd si pater filiam institutam grauauit, vt per fidei-
commissum restitueret Titio id quod ex bonis patris ad eam
peruenisset,non comprehenditur in dicto fideicõmisso dos,
quam pater in vita dederat filiæ:vt est tex.in l.à filia.in princ.
ff.ad Treb.& in ꝓposito nostro probat vrgentisimè text. in l.
Lucius.§.maritus.ff.ad Treb.vbi si maritus vxorem hęredem
instituit in certa q̊ta hæreditatis, & plura alia particulariter ti
tulo legati,vel fideicõmissi particularis reliquit: & inter alia
legauit ei dotẽ,quã ab eo acceperat, postquã dictam vxorem
grauauit per fideicõmissum:vt dictã hæreditatẽ,in qua eũ in-
stituerat,& quæcũq; ei legasset restituere post mortẽ filio com
muni q̃rebatur,an vxor tenetur per fideicõmissum restituere
dotẽ,& respondet iuriscons.quòd nõ, nisi aliter manifestum
esset testatorẽ de dote sensisse adhuc nõ tenebiť vxor illã resti-
tuere,nisi quarta Trebellianica, q̈ ipsa est retẽtura ex restitu-
tione fideicõmisi,sit æquiualẽs doti.¶ Ecce ergo,quòd p illa
generalia verba.s.& quæcũq; ei legasset, non videtur testator
sensisse de dote,q̃ alio iure ptineat ad ipsam vxorẽ hæredem,q̈
ex testõ,q̈uis ẽt dotẽ ipsam marit⁹ legasset,& nihilominus re-
lictũ dotis factũ vxori ibi valuit, pp cõmodũ repsentationis,
q̊d affert vxori,cui aliàs nõ fuisset dos restituẽda, nisi post an-
num.l.1.iuxta prin.ff.de dote præleg.& §.sed si vxori.insti. de
leg.multò magis in casu nostro dicendũ est,q tale fideicõmis.
non referatur ad bona,quæ spectabãt ad Io. Marcũ ex instru-
mẽto trãsactionis,cũ verba fideicõmissariæ substitutionis nõ
fuerint ita lata,sicut fuerũt in casu dicti §.marit⁹.& in casu no
stro institutio facta de Io.Marco,quantũ est respectu rerũ sibi
in transactione asignatarũ fuit nulla,vt suprà probaui,sed in
casu dicti §.maritus. legatum factũ vxori fuerat validũ ꝓpter
cõmodũ repræsentationis,vt dixi. ¶ Itẽ in casu nostro quarta
Trebellianica detrahenda p dictas mulieres nõ ascenderet ad
quantitatẽ,& valorem rerũ asignatarũ dicto Io. Marco in in-
strumento transactionis. ¶ Ad fortificationẽ prædictorũ ac-
cedit id,quod no.Io.And.in addi.Spec.in tit.de instr.edi.§.vt
autẽ.in addi.in c.sed incidit,& Bal.in l.quoniã nouella.C.de
inof.test.& Io.de Imo.in d.§.maritus,vbi volunt, q etiam qñ
expresè pater voluisset grauare per fideicõmissum filiã in do-
te posset,quatenus dos esset vltra legitimã,si pater à principio
fuerat stipulatus dotem solut.matr. reddi ipsi soli patri,secus,
si non fuisset stipulatus sibi soli reddi: quia non posset per fi-
deicõmissum præiudicare filiæ in iure dotis sibi acquisitæ. l.
quoties.ff.sol.mat.& ita declarant, & modificant notata per
Bar.in l.fi.§.filiæ,cum simi.ff.de le.2. ¶ Et per p̃dicta apparet
obstare id,q̊d habetur in d.l.sequens quæstio.in fi. dum dicit,
q licet in fideicõmisso vniuersali iniuncto vxori institutę nõ
veniat id,q marit⁹ vxori constãte matrimonio donauerat, tñ
fallit,si maritus hoc nominatim expresisset.s. q velle t dictas
res donatas venire in fideicõmissum:qa tunc veniẽt,quamuis
ea obuenissent vxori aliunde q̈ ex testõ:qa respondeo, quòd
in casu nostro testator nõ diciť nominatim in fideicõmissum
deduxisse bona asignata Io.Marco in instrumẽto transactio-
nis:vt ꝓbatur in d.§.marit⁹.qui tex. ꝓfectò quæstionẽ no-
stram euidenter decidit.¶ Imò dico, q etiã ex verbis testatoris
colligitur noluisse in substitutione cõprehendere bona, quæ
nõ remanebũt in hæreditate sua,q̊d patet per illa verba appo-
sita in vltima substitutione facta de pia causa, ibi dum dicit,
de dicta mea hæreditate, &c. sub qbus non cõprehenduntur
bona,q̃ erant suorũ aliunde acq̇sitorũ,quam ex testamento l.
cohæredi.§.cùm filiæ.ff.de vulg.& pup.& verba sequentia de
clarant p̃cedentia, & ècõtra l.qui filiabus.in prin.& l.si seruus
plurium.§.fi.ff.de lega.1. ¶ Prætereà text.in d.l.sequens quę-
stio,loquitur in rebus donatis à testatore vxori cõstante ma-
trimonio,quo casu donatio non valebat, sed veniebat morte
mariti p̃cedentis ꝯfirmanda. si nõ reuocasset.l.antepen.C.de
don.inter virũ & vxo.& l.1.& l.Papi.ff.eo.tit. sed si illa dona-
tio facta vxori valuisset à principio irreuocabiliter, prout va-
luit cõcesio facta dicto Io.Marco,nõ potuit in ea grauari per
fideicõmissum,vt no.gl.& doc.in l.3.in prin.ff.de leg.3. & gl.
in d.l.sequens qõ,magis tamen adhæreo primæ responsioni.

¶ Nec prædictis etiã obstat, si diceretur,quòd fortasse ꝓbabi-
tur dictũ Io. Marcũ fuisse præsentem confectioni testamenti
dicti.Marci,& non ꝯtradixisse: qa respondeo primò,q atten-
to, q dicta substitutio fideicõmissaria non intelligitur com-
prehendisse dicta bona asignata Io.Marco in transactionem
per dictũ §.maritus.& alia suprà allegata, seqtur, quòd dicta
præsentia Io.Marci nõ potuit operari plus quàm verba impor
11 tarent. ¶ † Prætereà sola p̃sentia † illius, ad quã res spectat, de
2 † qua testator disponit,non inducit ꝯsensum illius præsentis &
tacentis.l. Caius. & ibi not. ff.de pig. act. no.in l. fideiussor.§.
pater.ff.de pig. ¶ Ad hoc etiã bene facit id, q̊d no.Barto.l.quæ
dotis.ff.sol.mat.dum allegat id,q̊d habetur in l.1.§.q̃ oneran-
dæ.ff.quarũ rerum actio non datur.& l.pen.ff. de fur. ¶ Non
ob.etiã prædictis,si diceretur,q Io.Mar.videtur consensisse di
cto fideicõmisso,adimplendo fortasse aliqua ex legatis à di-
cto Marco relictis:vt ẽt deprehendi dicitur ex inspectione te-
stamenti dicti Io.Marci,per id,q̊d dicunt dicti substituti con-
stare Io.Marcũ voluisse implere legata relicta in testamento
Marci.Quia respondeo primò, q dato,q Io.Marcus videretur
approbasse dispositionẽ d.Marci testatoris, tñ hoc sibi nõ no-
cet,quò ad fideicommissum in bonis asignatis,Io. Marco in
transactione,eò, qa verba fideicõmisi non comprehendunt
illa bona,vt iam deductũ est suprà. ¶ Secundò respondeo,q
dato,q Io.Marcus videretur voluisse exequi dicta legata non
per hoc seqtur, q videatur voluisse agnoscere institutionem,
& onus fideicõmisi vniuersalis.qa di.Marc⁹ ante institutio-
nem factã dicto Ioan.Marco in eodem testõ legauit eidem Io.
Marco q̃dam peculiariter,& sibi ẽt liberationẽ à certis debitis
in q̈bus tenebatur patri cum hoc,q ipse teneretur subire onus
certorũ legatorũ, inter quæ sunt illa, quæ dicti substituti di-
12 cũt fuisse executa per d.Io.Marcũ, † vnde cùm posset Io. Mar-
cus agnoscere legata sibi relicta, cum dicto onere sibi iniun-
cto,absq; eo,q agnosceret institutionẽ de se factã in testõ, l.q
filiabus.§.fi.cum l.seq.ff.de leg.1.patet,q executio dictorum
legatorum iniunctorũ dicto Io.Marco,vt legatario,potuit fi-
eri citra ius,& nomen hæredis,& ꝯsequenter non inducit ag-
nitionẽ institutionis,& consequenter substitutionis, l. ꝓ hæ-
rede.§.1.& §.Papi.ff.de acquir.hære. ¶ Attento,q hæreditas d.
Marci fuit adita ex testõ per dictũ Petrum Bonum,vt narrant
eius filij in libello,& sic per aditionẽ eius erant cõfirmata le-
gata,& omnia in testõ contenta.l.si nemo.ff.de testa.tute.l.eã
quam.C.de fideicom. ¶ Et per hæc etiã patet responsio,si di-
ceretur,q dictus Io.Marcus videtur agnouisse, & approbasse
dispositionem dicti Marci testatoris,nõ soluendo hæredi pa-
tris debita,in quibus tenebatur patri, qa vt proximè dixi,fuit
per Marcũ iure p̃legati relicta liberatio Io. Marco à dictis de-
13 bitis,vt solueret certa legata. ¶ † Prætereà ẽt q non soluit id,
ad q̊d tenebatur testatori,à quo est institutus;si ipse hęres suus
non asserit adiuisse hæreditatẽ dicti testatoris. i.creditoris, nõ
per hoc p̃sumiť adita hæreditas: & sic approbata dispositio te-
statoris,vt no.Bar.in l.gerit.ff.de acquir.hær. in vers. venio ad
quartum principale, & in sua qõne incip.debitor in diem.&
Pau.de Cast.in l.cũ antiqoribus. C. de iure deliber. post Bald.
ibi,circa 1.col.& per Bal.in l.1,in 8.q.C.qui admi.ad bo.pos.&
in l.non hoc.C.vnde cog.& in l.dos à patre.ff. sol.mat. & in l.
si certis annis. C.de pa.& in l.pen.§.seruus.ff.sol.mat.& §.cę-
terùm. insti.de hære.quali.& diffe.& Salic.in l. si filius. C. de
e pet.hære.& in l.2. C.de suis & leg.& Ang.[e] in cons.370.incip.
Consultatio p̃dicta in duo mẽbra,&c.q omnes,quò ad casum
f nostrũ tenent q, p dictã cessationẽ non inducatur aditio [f] hæ-
reditatis; nec p consequens approbatio dispositionis testato-
ris,ẽt si non fuisset dicto Io.Marco relicta liberatio à dictis de-
bitis,q̊d est fortius. ¶ Ex his apparet fortificari plurimũ con-
clusionem p̃dictam ad exclusionẽ dicti fideicommisi:quia si
aliter non ꝯstat dictũ Io.Marcũ adiuisse hæreditatẽ patris,dici
non potest eũ apꝓbasse dictã institutionẽ,& substitutionem,
& vt dici potuit approbare legata sibi facta, & improbare insti
tutionẽ d.l.qui filiabus:ergo resultat indubitata conclusio,q
non potuit dictus testator in pręiudiciũ dicti Io.Marci testari
de rebus ipsius Io.Marci,qui non est eius hæres, & sic non su-
mus in casu posito,in l.vnũ ex fami §.si rem.cum si. ff. de leg.
2.& etiã dato, quòd constaret dictũ Marcũ voluisse substitue-
te in

re in rebus pertinentibus ad Io. Marcum aliunde quàm ex testamento, q̊d plus est. ¶ Et per hæc superuacuũ arbitror insistere, vtrum posito, ꝙ fideicõmissum locũ haberet in dictis rebus Ioan. Marco assignatis: possit de fideicõmisso deduci illud q̊d acquisiuisset Io. Marcus, & dos matris, & vxoris, & nurus suæ ac legitima & Trebellianica, & melioramenta facta ꝑ eum in bonis patris, & dos ꝓ dictis duabus filiabus Baptistæ.
14 ¶ Non omitto tamen super dubio quo quæritur, † an dato, ꝙ esset locus fideicõmisso possit detrahi Trebellianica ad præsens, attento ꝙ dictus Marcus disposuit, ꝙ vltimo loco deficientibus omnibus descendentibꝰ masculis de domo substituebat piã causam, q̊d est concludendũ, quòd sic: quia est incertũ an eueniet casus dictæ vltimæ substitutionis factæ ad pias causas, ita consuluit Lud. Ro. in cons. 206. inci. Licet de cõmuni conclusione, &c. & ita dicit sentire Bald. in aliquibus lec. in l. suo. §. Titio. ff. de cond. & demon. ¶ Si autẽ esset certũ euenturũ esse casum vltimę substitutionis ad pias causas, vt qa post mortẽ alicuius certæ personæ decedentis cum liberis, vel sine liberis esset substituta ecclesia, vel similis pia causa: tũc demũ cessaret detractio quartæ etiã aduersus primũ substiturũ. l. cũ dotem. ff. ad l. Fal. & ibi no. Pau. de Cast. in lec. Paduana: & in l. 3. §. sed si ꝓponas. ff. de leg. præstan. & no. Lud. Ro. in l. Marcellus. §. q̊d autẽ. ff. ad Treb. & in dicto suo cons. & Bal. in d. §. Titio. & hoc secutꝰ sum in d. l. cum dotem, vbi tamen dixi, ꝙ in dicto casu: in quo dixi esse locũ detractioni quartæ, debebit hæres detrahens cauere, ꝙ eueniẽte cõditione vltimæ substitutionis, restituet id, q̊d detraxit Ang. in l. in lege Falcidia non habetur, ff. ad l. Fal. iuncta l. 1. in prin. ff. vt leg. no. caue. cũ
15 si. & hæc retẽta opinione, quæ habet, † ꝙ de fideicõmisso vni-
g uersali ad pias g causas relicto non detrahatur Trebellianica,
* ꝓut magis * cõmuniter in practica seruatur. ¶ Vidi etiã libellum agentiũ, qui deficere videtur, præcipuè in eo, q̊d alternatiuè narrat, & alternatiuè cõcludit ad restitutionẽ hæreditatis d. Marci, vel ad restitutionẽ bonorũ assignatorum dicto Ioan. Marco in diuisione, quæ qdem alternatiua est posita inter di-
16 uersa, † & talis alternatio facit libellũ esse reijciendũ tanquam obscurũ parte opponente, qñ est in potestate agentis eligere. l. vbi autẽ non apparet, §. qui illud, & ibi no. do. ff. de ver. obl. & l. prætor. §. quod autem. ff. de iniur. cum suis concord. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Iuramentum, suprà, lib. 2. cons. 8. num. 2.
b ¶ Bald. cons. 430. lib. 1.
c ¶ Obstet. imò, vt dixi suprà, cons. 4. nu. 10. lib. 1.
d ¶ Vtraq;. infrà, eod. cons. 110. num. 14. infrà, lib. 7. cons. 25.
e ¶ Ang. nil ad rem.
f ¶ Additio. quòd debitor, cui delata hæreditas creditoris, non soluendo censetur adire, tenuit Bar. dispu. 10. Rom. cons. 247. Cor. con. 165. li. 1. latè disserit & vacillat Alex. in d. l. nõ hoc. vbi videt̃ stare cũ Bar. & infrà, lib. 7. cons. 20. sed veritas est ꝙ ꝑ hoc non inducitur, nec ꝓsumitur additio, vt tenet Bal. in l. si certis annis, in fi. C. de pact. in l. dos à patre. lect. anti. C. sol. matr. d. l. non hoc. & ibi Cor. Decius, Paul. l. gerit, in fi. de acq. hæred. Alex. infrà, lib. 7. cons. 23. in fi. Cor. cons. 321. li. 1. cons. 42. lib. 3.
g ¶ Pias. suprà, eod. cons. 12. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Clausula, quòd sint tot donationes, quot res, non attenditur.*
2 *Donatio ob causam an requirat insinuationem, num. 4. & 17.*
3 *Donatio in præmium emancipationis, debet insinuari, num. 9.*
11 *Iuramentũ supplet insinuationem, & omnia solennia iuris Ciuilis.*

CONSILIVM XXI.

ATTENTIS his, quæ in instrumento donationis in themate cõtinentur. ¶ Videretur fortassè dicendum, quòd dicta donatio, quatenꝰ excederet summã quingentorum aureorum, nõ valeret, l. sancimus. iuncta l. penult. C. de don.
1 ¶ † Nec ob. quòd fuerit adiecta clausula, quòd tot sint donationes, quot sint res, & iura donata, & sic reducantur ad summam, quòd singulę donationes non excedant summã in qua reqritur insinuatio; qa talis clausula tanquã adiecta in fraudẽ legis, saltem qñ non est facta dinumeratio, & specificatio rerũ donatarũ, non validat dictam donationem vno contextu factam, vt d. l. sancimus. §. si qs autẽ per diuersa, & ibi no. Iac. de Are. Cy. Bar. & Bal. & alij. in l. quemadmodũ. C. de agr. & censi. li. 11. & no. Spe. in tit. de don. & ver. quid si aliqs. & Bar. in l. Modestinus. in fin. ff. de don. & Io. An. post Spe. in tit. de instr. edi. §. porrò. sup ver. donatio. & Gul. de Cug. & Bal. in l. illud C. de sac. san. eccl. & no. Ang. & Pa. de Cast. in l. scire debemus, in prin. ff. de verb. obl. ita consuluit Old. in cons. 253. inci. Dñs suprà, vbi ꝓ hoc etiã allegat in argm̃ l. nihil. ver. q̃d in singulos, ff. de nau. fæn. & ita etiã tenet Io. de Imo. in commento, c. cùm contingat, de iureiu. bene facit, q̊d no. Bal. in c. fin. in tit. q feu. da. pot. Licet ipse aliter senserit in l. 1. C. quãdo dies leg. ced. ¶ Nec obstare etiã videtur, quòd dicta donatio sit facta
2 ob causam: † qa etiã in donatione ob causam videtur, ꝙ requiratur insinuatio: vt ꝓbatur in l. fi. ad fi. de do. ante nup. vbi in donatione ꝓpter nuptias requirebatur insinuatio, vt pro hoc etiã bo. tex. in l. do. sine C. de do. & ideo etiam donatio causa mortis debet insinuari: vt ibi habetur. ¶ Vnde Bal. in d. l. illud dixit, quòd donatio facta ob causam, vel sub modo requirit insinuationẽ, & dicit esse text. no. in d. l. donatio. & subdit, ꝙ vbi causa est motiua, & nõ necessaria, ibi reqritur insinuatio allegat no. per Gui. de Cu. in l. si tibi. ff. si cer. pet. ¶ Et ipsemet Bal. in d. l. si tibi dixit, ꝙ donatio facta sub modo, requirit insinuationẽ. vnde, si dono tibi mille, vt statim eadem mihi mu-
3 tues, necessaria est insinuatio. ¶ Pro hoc etiam allegat: † quia si donatur in præmium emancipationis filio requiritur insinuatio; & tamen ista est donatio ob causam, alle. no. per Cyn. in l. vt liberis. C. de coll. & respondet ipse ad no. in l. Aquilius Regulus. ff. de donat. quod ibi loqtur in donatione facta ob merita præcedentia. ¶ Et saltem videtur esse verum, quando onus, ꝓpter quod facta est donatio, est tenue, adeò, quòd etiã habita ratione æstimationis illiꝰ oneris, donatio omninò remaneret excessiua, & transcendens summam quingentorũ aureorum, tunc requiratur insinuatio, per id, q̊d vult Ioan. de Imo. in d. l. Aquilius. vbi dicit, ꝙ illud, q̊d ibi no. s. donationẽ remuneratoriam non egere insinuatione, fortasse potest procedere, quando detracto eo, quòd causa remunerationis vero similiter obligabat, remaneat donatio infra summã quingentorũ aureorũ, secùs fortè, si adhuc excederet: aliàs sequeretur, quòd si minimum seruitium mihi fecisses, possem tibi valde immensam donationẽ facere: quod videtur absurdũ: & maximè, quia aliàs de facili posset fieri fraus legi. ¶ Bene fatetur quòd vbi seruitiũ esset tale, ꝙ non bene posset pretio nummario æstimari: tunc fortasse indistinctè esset verum, quòd non requireretur insinuatio: & ita ꝓcederet id, quod no. in l. si pater. §. 1. ff. de donat. & in d. l. Aquilius. iuncta l. 1. §. ꝓinde. ff. de
4 varijs & extraor. cog. ¶ † Fuit etiam hoc de mente Angel. in l.
a Aquilius. dum dicit, ꝙ donatio remuneratoria a non eget insinuatione, est verum, si remuneratio est condigna, secùs si excessiua: quia quatenꝰ excedit, est vera donatio. & ita etiã Bald. in d. l. illud. in 4. q. C. de sacros. eccle. & ibi etiam Gul. de Cu. ar. l. quod si adipiscendæ. ff. de don. inter vi. vnde si onera alendi dictam donantem, & dandi certas eleemosynas, de quibus in dicto instrumento donationis fit mentio, nõ æstimarẽtur tanti, vt faciant dictã donationẽ esse infra summã quingentorum aureorũ, non valeret donatio. Nec etiam videretur iu-
5 ramentum obstare appositum in cõtractu donationis, † quia iuramentum præstitum in contractu à lege reprobato nõ tenet l. non dubiũ. C. de legi. l. si qs inquilinos. §. fi. ff. de leg. 1. & donare, est perdere. l. filiꝰ. ff. de do. l. cõtra ius. §. fi. ff. de pa. Vnde in immẽsa donatione videt̃ abesse discretio: & talis donatio est suspecta. d. l. donatio sine, & iuramentũ indiscretum non est seruandũ, c. & si Christus de iureiur. not. in aut. ꝙ eis, C. de nup. ¶ Et ita tenet Bal. in d. l. illud. & sequũtur nonnulli moderni: qa videtur in hoc versari publica vtilitas. s. ne qs ꝑ fraudem grauiter lędatur, vel re sua malè vtatur ar. l. data. C. de do. & insti. de his, qui sunt sui vel alie. iur. §. 1. in fi. & not. Gul. in
6 d. l. illud. † & iuramentũ præstitum contra publicam vtilitatem, non valet. c. si diligenti, de foro comp. l. iurisgentium. §. & generaliter. ff. de pac. & quia eadem facilitate induceretur donans ad iurandum, sicut ad donandum vltra metam: ergo non debet obligari, argu. l. doli. versic. diuersum. ff. de nouat. &c. illud quod vna via prohibetur, nõ debet alia via permitti,

vtin

vt in regula cū quid vna lib. 6.& l. ſcire oportet,§. oportet.ff.
de excuſa.tuto.& per hoc etiā adducit aliquas rationes Sal.in
l.pen.C.de don.propter quas dicit quæſtionem eſſe dubiam:
& ſuper illam eſſe cogitandū:& tanto magis in caſu noſtro de
bet procedere opi.ꝙ non valideturdicta donatio: quia dictū
iuramentū non videt̃ continere dictā renunciationem aliquā
factā legis inſinuationē requirentibus:& ſic nō videt̃ ꝙ obſtet
opi.illorū qui tenuerunt ꝙ per iuramētum poſsit renunciari
legibus inſinuationē requirentibus: vt videtur eſſe de mente
Feder.de Sen.in con. 281. incip. Caſus talis eſt ſtatuto cauetur
ꝙ ſi donationes &c.¶ Non ob.etiam quod hæres nō poſsit ve-
nire contra factum defuncti l.2.C.ſi quid in frau.pet.l. ſi cre-
ditoribus, C.de ſeruo.pign.dato manu. tamē fallit quādo eſt
factum contra legem:quia tunc poteſt etiam ipſemet contra-
hens contra venire d.l.quemadmodum,C.de agri. & cenſ.li.
11.& no.in l.poſt mortem.ff. de adoptionibus.¶ Tamen præ-
miſsis non obſtantibus contrariam ſentētiam in caſu de quo
quæritur veriorem eſſe arbitror, & præſuppono, quod etiam
ſi dicta donatio excederet ſummam quingentorum aureorū,
ſuprà quā requiritur inſinuatio; tamen indubitatū eſt,ꝙ non
vitiaretur vſq; ad ſummā quingentorum aureorum, ne vtile
per invtile vitiaretur,vt eſt caſus in d.l. ſancimus,C.de dona-
7 tio.iuncta l.pen.eo.tit.¶ † Sed videndum eſt ſolum an vitiet̃
à quingentis aureis ſuprà,in quo concludo ꝙ non: quia quā-
† 1 do donatio fit ob cauſam † de futuro oneroſa: non requiritur
inſinuatio l.fi.in prin.C. de iu.do.vbi ſi ab extraneo donatur
pro dote alicuius mulieris,quia quò ad maritum eſt donatio
ob cauſam oneroſam,nō eget:inſinuatione etiā iure cōi reſpe
ctu mariti,& ꝓbatur ēt in auth.eo decurſum,C.de don. ante
nup.pro hoc etiā eſt gl.in §. illud , in verbo , actionem, & ibi
Ang.in auth.vt fratrū filij.Ita ēt no.Gul.de Cu.in d.l.illud,&
Bar.in l. Aquilius,ita ēt no.Ang.in d.l.ſancim9,in prin. & ple
nius in ſuo conſi.129.inci. Viſis ꝑdictis,& Io.And.in add. Spe
cul.in ti.de inſtr.adi.§.porrò, in addit. magna.in ver.fuit etiā
alia quæſtio de facto &c.& Old.in conſ.139. incip. Ad haben-
dam aliqualem &c.& Alb.de Roſ.& Sal.in l.fi.C.de pac. Nec
ob.l.fi.de dona.ante nup.quia reſpondeo,ꝙ illa l.eſt correcta
ꝑ auth.ibi poſitā.¶ Non ob.l.donatione,C.de don. qa reſpon
deo,ꝙ ille tex.loquitur de quibuſcunq; donationibus tā ob
cauſam:quam non;& dicitur ibi quæ pactiones poſsint addu
ci in prædictis donationibus,& qualiter debet fieri donatio,
& ſubdit in fi.quod vbi leges exigunt inſinuationem fieri,dēt
talis inſinuatio apud magiſtratum fieri,nō igitur declarat ibi
an & quando requiratur inſinuatio niſi ſecūdum ꝙ ꝑ alias le-
ges hoc cautum erat. Sed ita eſt quod per alia iura erat proui-
ſum quod in donatione ob cauſam oneroſam ſeu rēnumera-
toriā non requireretur inſinuatio,vt legitur & notatur in iuri
bus ſuprà allegatis; ergo debet intelligi id ꝙ habetur in d.l.do
8 natio.¶ Nec contrarium dicit Gul.de Cu.in d.l.ſi tibi.† Et po
b ſito quod quando tibi dono mille, vt mihi ſtatim ea mutues
requireretur inſinuatio , vt inquit [b] Bal.in d.l.ſi tibi, non ob-
ſtaret quò ad caſum noſtrum: quia ſi donator recipit mutuo
tenetur reddere mutuanti,& ſic cum actionē habeat donata-
rius ad recuperandum pecuniā ſibi donatā, quam poſtea do-
natori mutuauit,videt̃ ipſam pecuniā habere l.ſi quis manda
to.ff.de neg.geſt.l.qui actionē,ff.de reg.iu.Sed in caſu noſtro
illud quod erogabat donatarius in alimentando mulierē,pro
ut ꝓmiſerat,& in alias erogationes faciēdas & læſus,vt inſtru-
mēto donationes cōtinetur.nō poterat repetere vllo tꝑe.§ Nō
ob.id quod no.Bal.in d.l. ſi tibi, dum dicit, ꝙ ſi donatur filio
in præmium emancipationis , requiritur inſinuatio: & tñ eſt
donatio ob cauſam per no.per Cy. in d.l.vt liberis,quia reſpō
deo,ꝙ Bal.minus bene dicit.Cy.in d.l.vt liberis,tenet contra
9 riū eius ad quod allegatur per Bar.qa Cy.tenet, † ꝙ illa dona-
c tio facta filio in ꝑmiū emancipationis ſit ſimplex, [c] donatio,
nō ob cauſam,& ideo requirat inſinuationē & ita dicit tenere
* Odof. Dy. & modernos , & ꝙ illa ſit donatio ſimplex, quæ fit
filio qñ emancipatur,tenetur * cōiter: quia pater emancipā-
do eſt ille qui perdit , & filius acquirit , perdit enim pater ius
patriæ poteſtatis, ꝙ eſt inæſtimabile l.filiusfa. §. ſecundū vul-
garē,ff.de leg.1.pro hoc ēt eſt tex.in l.1.C.de ingra.li.vbi ꝓbat̃
ꝙ ꝑ emancipationē confert̃ beneficiū filio, & non patri.¶ Vñ
videmus,ꝙ ſi contra emancipationē pronuntiatur: filius tāq̃
læſus pōt petere reſtitutionē in inte.in l.2. C.ſi aduer.rem iud.
& ꝓp emancipationē magis obligat̃ filius emācipatus patri,
q̈ filius in poteſtate l.1.C.de off.ꝓto.¶ Et ꝙ talis donatio dica-
tur eſſe ex ſimplici liberalitate,& nō ob cauſam ꝓbat tex.in l.
fi.in verbo,liberaliter,C.de emāci.li.& dicit ibi Bal.ꝙ nō repe
rit̃ de hoc melior tex.in iure,& no.Bal.in l.cū oportet,§.cum
aūt,C.de bo.q̄ li.vbi dicit ꝙ illa verba q̄ apponūtur ī inſtrumē
tis,ī qbus dicit̃:ꝙ pater donauit in ꝑmiū emācipationis , ſunt
im ꝓpria,eò qa donatio talis dicit̃ ſimplex,& pater ꝓ tali emā
cipatione dēb.ꝑmiari,nō filius,vt in d. §. cū aūt,& ita ēt tenet
Bar.in l.1.§.nec caſtrē.ff.de col.bo.& Bal.in l.data,C.de do.&
in auth.ex teſtō,C.de col.& in d.l.vt liberis,& ibi ēt Ia. Bu.&
Bal.in l.& ſi mortis,C.ad l.Fal.& ita ꝓcedit id ꝙ no,Spe.in ti.
de don.§.1.ver.quid ſi pater,cum ſi.¶ Non ob.ꝙ qñ æſtimatio
oneris iniuncti donatario eſſet adeò tenuis, ꝙ nō faceret do-
nationem eſſe infrà ſummā quingentorum aureorum,requi-
10 reretur inſinuatio:qa reſpōdeo,† ꝙ negari nō pōt quin debe-
āt deduci quāti tꝑe donationis æſtimari potuiſſent illa onera
iniūcta donatario, inſpecto dubio euētu,& tāto minus intel-
ligitur fuiſſe in donatione l. nō amplius,in prin.& l. in ciuita
ti.§. fi.ff. de le.1.l.ſed hoc.§.1.ff.de cōd.& demō. l. quoties, &
ꝙ ibi no.Bar.ff.ad l.Fal.& per conſequens priuſquā facta ſit,
ſi huiuſmodi detractio,& æſtimatio pōt dici quātum vltra qn
11 gentos aureos excederet dicta donatio. ¶ † Prætera iuramen
tū appoſitū in dicto tractatu, remouet oēm allegationē defe-
ctus inſinuationis:quia cū non potuerit iuramētū tale ſerua-
ri ſine interitu ſalutis æternæ,dēt ſeruari,& validat cōtractum
ſup quo eſt appoſitū:vt ꝓbatur in c.cum contingat,de iureiu.
& in c.quāuis de pac.in 6.& in c.licet mulieres,de iureiur.eo.
lib.& in auth.ſacramēta puberū,C.ſi adue. vend. & ita tenuit
Io.And.in addi.Spe.in tit.de inſtr.edi.§.porrò,in vlt.add.vbi
etiā pro hoc adducit:qa donatio non inſinuata nō eſt penitus
inimica iuri, ꝙ patet: quia tenet vſq; ad ſummā quingento-
rū aureorum,vt eſt dictum. ¶ Et dicit ꝙ non obſtante a quæ
no.per gl.in c.1.§.itē ſacramēta.de pac. iur. fir. in gl.3.in prin.
& etiam id ꝙ dicitur,quod donare eſt perdere, & læſio patēs:
quia reſpōſio ſecūdum eū patet per id ꝙ habetur in regula,ſci-
ēti.cum ſim.de reg.iur.in 6. & ideo cōcludit, ꝙ vbi iuramen-
tum eſſet vi, dolo, vel metu præſtitum non obſtabit defectus
inſinuationis,& ita eſt de mente Fed. de Senis in conſil. 281.
& ita videtur velle Ang.in d.l.ſancimus.§.fi.C.de dona.dum
ſe remittit ad no.per Io.And.in d.ti.de inſtr.edi.ita etiam cō-
ſuluit Ang.in conſi.94.incip.Cùm lis &c.vbi approbat opin.
Ioa.And. in loco prælegato,ſcilicet ꝙ propter iuramentum
de non veniente contra,non poſsit impugnari donatio ratio-
d ne defectus inſinuationis:licèt ipſemet Ang.in quodam alio,
[d] cōſilio videatur aliter dixiſſe.¶ Iſtam opi. etiam firmat Bal.
in d.c.cum contingat,de iureiur.vbi dicit qud iuramentum
firmat donationem non inſinuatam:eò quia poteſt ſeruari ſi-
ne interitu ſalutis æternæ pe tregulam illius,c.& quia non eſt
contra tales bonos mores , quorum tranſgreſsio inducat pec-
catum, de alijs enim moribus non eſt curandum:vbi eſt ap-
poſitū iuramētum,per id quod not.in d.ca,cum contingat,&
in d.c.quamuis.hoc etiam tenet Ioan.de Imo.in d.c.cum cō-
tingat,in decimo,& vltimo membro.circa antepenul.char.&
ibi dicit ꝙ non obſtat,id quod no.glo.in d.ca.1. §. item ſacra-
menta,in glo.3.inquantum glo.ibi videtur voluiſſe,quod ſit
ſpeciale in illo caſu,ꝙ actus inualidus confirmetur iuramen-
to:& ſic vult ꝙ illis caſibus contractus inualidus non firmetur
iuramento,vt etiam eſt de mente gloſſ. in l. ſi prædium, C. de
iure do.& in l.1.§.& cum lex.C.de rei vxor.action.vbi volue-
runt gloſſ. ꝙ licet contractus alienationis rei, quæ ſeruando
ſeruari poteſt celebratus à minore ſine decreto iudicis valide-
tur iuramento,per id quod habetur in dicta authen. ſacramē
ta,tamen ſecus eſt in contractu alienationis fundi dotalis: qa
reſpondetur,ꝙ illud quod dicunt dictæ glo.poſſet procedere
de iure ciuili,per l.non dubium,C.de legibus, ſed de iure ca-
nonico,cui eſt ſtandum in materia iuramenti, aliud eſt vt ꝓ-
batur in d.c.cum contingat,& in d.c.quamuis, ꝑ quæ iura &
rationem in eis redditam probatur,ꝙ vbicunq; ſeruari poteſt
iuramētū ſine interitu ſalutis æternæ,ſi nō ſit ui, dolo, vel me-

tu præstitũ validatur cõtractus sup quo est iuratũ. ¶ Et rñdet
ẽt ad aliud, q dicitur, scilicet q donare est perdere, q illud nõ
ob. per regulam damnũ q quis sua culpa sentit. de reg. iur in
6. & qa alias ẽt si donatio esset infrà summã taxatam à iure nõ
deberet posse donari sine insinuatione. q tñ est falsum. ¶ Et re
spondet ẽt ad aliud q dicitur q iuramentũ non debet esse in-
discretum, qa secundum eum, iuramentum propter huiusmo
di læsioné nõ debet dici indiscretum dummodo alias contra
hens vel donãs sit sanæ mẽtis: p id q legitur & no. in d. aut. sa-
cramenta puberum. & in d. c. cũ contingat. ¶ Et non ob. illud
q no. in d. auth. q eis, qa procedit quando iuramentũ præsta-
retur ab eo qui non esset sanę mentis, & sic nõ habet discretio-
né. Rñdet ẽt ad id q habetur in d. c. cum quid vna. q illud non
procedit quando secunda via esset cum iuramento, & prima,
esset sine iuramento, & pbatur in d. c. cum cõtingat. & in c. de
bitores. eo. ti. & in d. c. quamuis iuncta. l. 1. §. & cùm lex. C. de
rei vxo. act. & l. pactũ. C. de colla. ¶ Et dicit ẽt q non obstat q
donatio videatur esse suspecta si non est insinuata: q̃a hoc secũ
dum eũ nõ est verũ: qa potuit esse facta nõ occultè. sed corã te-
stib⁹ vt fiũt alij cõtractus: & sic p hoc nõ debet dici suspecta, nisi
aliter appareat q occultè, & per fraudẽ fuerit pcurata. ¶ Et re-
spondet ad l. data. & ad l. donatio. C. de dona. q ibi dicitur q
donatio vltra summã taxatã à iure debet insinuari, vt tollatur
occasio pcurandi clàm donationes fieri & in fraudem. & sic
non dicit q directè & semp si nõ fiat insinuatio siue clandesti
nè & fraudulenter, sed q occasionaliter illud contingere põt,
q̃ occasio nõ dẽt attendi qñ iuramẽtũ est præstitũ, vt no. per gl.
in c. si verò. de iureiu. & in d. c. quãuis nisi aliter de fraude pba
tur. ¶ Nõ ob. ẽt q eadẽ facilitate qua qs induceretur ad donan
dũ vltra summã taxatã induceret etiã ad iurandũ, qa rñdet q
illud non habet locũ vbi interuenit iuramentũ propter reuerẽ
tiã & autoritatẽ ipsius sacramenti, vt patet in muliere iurante
super alienatione rei dotalis. & in minore iurãte super aliena-
tione rei suæ: vt in d. auth. sacramenta. cũ alijs suprà allegatis.
12 ¶ † Non ob. ẽt dũ dicitur q est contra publicã vtilitatẽ: qa re-
spondet Io. de Imo. in d. c. cũ contingat, q hoc non reperit, iu-
re cautũ, sed bene est cautũ q fuit insinuatio inducta, vt tollat
occasio procurandi donationes fieri per metũ vel fraudẽ seu
clandestinè, vt patet in d. l. donatio. & in d. l. data. & licèt dica
tur interesse rei publicę, ne qs re sua malè vtatur: istud nõ suf-
ficit ad infringendũ sacramẽtum: q̊a est publica vtilitas secun
daria, & de ista loquit Guli. in d. l. illud. qa licèt illi non posit
derogari p simplicẽ conuentionẽ. l. 1. ff. sol. matri. iuncta. l. de
di. cũ seq. ff. de pac. do. & §. & cũ lex. & l. ius publicũ. ff. de pac.
tamen bene põt derogari cum iuramento: vt patet in illo c. cũ
contingat, iuncta l. 1. ff. sol. mat. licèt aliud sit qñ iuramenti es-
set præstitũ contra id q est principaliter inductũ ad publicã v-
13 tilitatem, vt in d. c. si diligenti. ¶ † Et licèt aliàs per simplex pa
ctum non posit derogari solennitatibus inductis à iure l. ne-
mo põt. ff. de lega. 1. & d. l. ius publicum. tamen non procedit
quando interuenit iuramentum: vt patet in d. aut. sacramẽta
puberum. iuncta l. lex quæ tutores. cum simili. C. de admini-
stra. tuto. & l. magis puto. §. ne pasim. ff. de rebus eorum. ¶ Et
per hæc etiam est responsum ad id quod habetur in d. l. si quis
14 inquilinos. §. fina. & ad not. per Bald. in d. l. illud. † qa ad hoc
vt iuramentũ interpositum super re prohibita non validet, re-
quiritur q illa res sit prohibita per ius canonicum, secus si p
ius ciuile tantum. vt no. Host. & Ioan. And. in c. quemadmo-
dum, de iureiur. vel requiritur q illa prohibitio sit fundata, eò
quia facere illud sit contra bonos mores, quorum transgresio
inducat peccatum vel læsionem publicæ vtilitatis principali-
ter: alias secus per id quod habetur in c. non est obligatorium.
de regu, iur. in 6. & in c. cùm quidam. de iureiur. & in d. c. si di-
ligenti. & in d. c. cum contingat. & in d. c. quamuis. ¶ Istã opi-
nionem, ẽt tenuit dominus Abbas Siculus in d. c. cum contin
gat, & in sua disputatione incipiente, stante statuto ciuitatis
Senarum &c. quia secundum eum lex ciuilis nõ præsumit fir
miter dolum in tali donatione non insinuata, sed induxit illã
prouisionem insinuationis, vt vitiaretur fraus quæ posset in-
teruenire sine insinuatione, vt in d. l. data. & sic emanauit illa
prouisio vt subueniretur de exceptionibus priuatorum: ergo
valet iuramentum præstitum in contractu: quia quis præsu-
mitur informatus venire ad iuramentũ. c. 2. de pactis, in 6. &
c. ex rescripto. de iureiu. ¶ Et certè sicut iuramentũ supplet de
fectum solennitatis decreti iudicis requisiti in alienatione re
rum minoris, vt habetur in dicta auth. sacramenta, non potest
reddi vrgens ratio quare non idem sit in casu isto. prò ista par-
te ẽt vidi alias cònsultũ per excellentisimos iurisconsultos, &
præsertim per Ioannem de Anania, & incipit. Visis & ponde-
ratis his quæ in dicta scriptura donationis &c. & illi consilio
e se subscripserunt dominus Angelus de Are. & dominus Iaco
bus de Zochis de Ferraria tunc Paduæ legens. dicebat præfa-
tus Ioannes de Anania in dicto consilio, quòd ita alias vide-
rat consultum per quendam dominum Pacem de Aquila di-
cẽtem q licèt Bar. in l. Modestinus. in fi. præallegata, & in l. si
quis pro eo in prin. ff. de fideiusso. specificè non decidit istum
casum; tamen ex dictis per eum in d. l. si quis pro eo, colligi-
tur Bartolum voluisse quod donatio valeat. & etiam dicebat
quod dominus Petrus de Vbaldis de Perusio ita consuluerat.
Et dicit Ioannes de Anania in dicto suo consilio quòd illi con
silio præfati domini Pacis se subscripserunt quasi omnes do-
ctores ciuitatis Bon. & maximè dominus Florianus de San-
cto Petro, & dominus Ioannes de Imol. ¶ Et ex prædictis est
responsum substantialiter ad ea quæ in contrariũ adduci pos-
sent. & si diceretur quod istud posset esse verum, si esset renun
tiatum legibus requirentibus insinuationem: quia respon-
deo, quod satis est quòd fuerit iuratum & dictum prout in di
cto instrumento continetur, & probatur maximè per dictam
aut. sacramenta. Nam licèt ibi non fuerit renuntiatum legib.
requirentibus interpretationem decreti iudicis in alienatio-
ne rerũ minoris nihilominus validatur contractus; & satis est
q fuerit iuratũ nõ retractare, vt ibi patet. & ita est de mẽte do-
ctorum in hoc articulo, qui se fundãt per istũ tex. & per dictũ
15 c. cum contingat, cũ simi. † Satis est enim quod iuretur super
facto, vt sic videat esse iuratum super omni iure descendente
ex illo facto: vt inquit Bar. in l. 2. C. de rescin. vendi. in versi. q̃-
rò qd si minor auit &c. & in d. auth. sacramẽta. & in l. sciendũ,
ad fi. ff. de verb. obliga. & in l. si duo patroni. §. si quis iuraue-
rit. per illum tex. ff. de iureiuran. cum simi. ¶ Accedit etiam
quòd vltta specialem renuntiationem aliquorũ iuriũ interue
nit renuntiatio generalis facta cũ iuramento de non reuocã-
do dictam donationem, prætextu alicuius ingratitudinis, vel
alia de causa renuntiando exceptioni doli mali, conditioni si
ne causa in factum actioni: & alij iuris & legum auxilio com
petenti & cõpetituro. ¶ Bene facit id quod habetur in authen.
matri & auiæ, quando mulier tute. offici. fung. po. iuncto. c. q
ad agendũ. de procu. in 6. cum his quæ not. Bart. in d. auth. ma
tri & auiæ. in versi. quæro quid si non renuntiauit secundis nu
ptijs, neq; Velleiano &c. & Bar. in l. si quis sub conditione. ff.
de testa. tute. cum simi. ¶ Prætereà intentio dictæ donatricis
fuit omninò quòd defectus insinuationis non haberet obsta
re; patet. quia adiecit illã clausulam, scilicèt q si donatio exce-
deret debitum modũ donandi, contra iuris formam, reduce-
bat illam ad debitum modum: disponendo quod tot essent
donationes, quot rès & iura donata: ac si de vnaquaque ipsa-
rum facta esset mẽtio & donatio specialis per se. Et sic dato q
illa clausula non sufficeret ad sustinendam donationem, quã
do fuisset donatio pura & simplex, & nõ iurata, vt suprà dixi:
tamen ostendit mentem donantis fuisse reijcere omnem de
fectũ insinuationis. ¶ Et sic quãuis non fuisset dictum q re-
nuuciabat legibus requirentibus insinuationem, tamen satis
fuisset æquipollenter dictum: quia mens donantis fuit omni
modo reijcere insinuationem: † & ideo magis mens quã ver-
16 ba debent attendi l. 3. C. de lib. præte. c. in his. & c. intelligen-
tiam. de verb. significat. & non refert quid ex æquipollentib⁹
fiat. l. si. §. fin. ff. manda. l. 3. C. de insti. & substi. sub condi. fact.
¶ Nec dicatur quòd dicta donatrix voluerit quòd eo casu quo
donatio excederet quingentos aureos haberetur pro nõ facta
ab inde suprà, & eo mõdo reduceretur ad debitam formam
per verba prædicta; quia respondeo, q imò totum oppositum
fuit ex mente donatricis: patet: quia dictum fuit tunc q tot
essent donationes quot res & iura donata ac si de vnaquaque
ipsarũ facta esset mẽtio. & donatio specialis. si enim donatrix
voluisset nõ donare vltra quingẽtos aureos, non expediebat
dicere

dicere quod tot essent donationes quot res: quia etiam si vna fuisset tantum donatio vsq; ad quingentos aureos, valuisset sine insinuatione, sed quia donatrix volebat q, etiã vltra summam taxatam à iure valeret, adiecit dictam clausulã: quæ posito q, non esset sufficiens per se ad derogandum insinuationi quando aliàs fuisset necessaria insinuatio, tamen ex ea declaratur animus donantis l. legatũ. §. pater ortos, ff. de addi. legat. & l. planè, in principio. ff. de leg. 1. ¶ Et talis debet fieri interpretatio, vt nulla clausula sit sine virtute operandi l. hanc legem, ff. de contrahen. empti. l. si stipulatus, in princi. ff. de vsucap. c. si papa, de priuil. in 6. & fortius no. Bal. in rub. C. de cõtrahen. emp. in 9. q. Ex quibus omnibus concludo dictum cõtractum donationis non posse ex allegato defectu insinuationis infringi in aliqua sui parte.

ADDITIO.

a ¶ Remuneratoria. And. Tiraq. repe. l. si vnquam, ver. donatione largitus, nu. 44. C. de reuoc. donat.
b ¶ Inquit. & bene.
c ¶ Simplex. infrà eo. con. 112. nu. 4. & suprà li. 2. con. 142. nu. 18.
d ¶ Alio. videlicet in d. consil. 179. vbi hoc firmat, & eius est rõ, quã Ale. attexuit. supra. eo. cõ. n. 6. & hæc veritas, vt dixi suprà li. 1. cõ. 4. n. 10. & ad sequẽtia vide no. suprà li. 1. ad cõ. 27. cõ. 59.
e ¶ Consilio. quod non habetur in impressis.
Consilium 22. lege infrà lib. 4. consi. 13. vbi est repetitum.

SVMMARIVM.

3 *Minor aut ecclesia contra peremptionem instantiæ non restituitur,*
4 *Decreti primi missio expirat nisi res detineatur.*
5 *Contumax non potest opponere exceptionem litis pendentis.*
6 *Fideicommissum transit in pauperes ipsò iure.*

CONSILIVM. XXIII.

VISIS scripturis mihi exhibitis in causa societatis S. Mariæ de Transignano, & his quæ eleganter cõclusa sunt p dominum cõsulentem. ¶ Breuiter circa primũ quęsitũ, dico rẽ esse indubitatã q, dicta domina Maria mater dictę Gratię suc-
1 cedit dictę filię suæ pupillæ, excluso dicto Bar. patruo magno dictæ Gratię: † qa ascendẽs, vt mater, excludit oẽs transuersales exceptis fratribus vtrinq; coniunctis illius personæ, de cuius successione agitur, vt in §. consequens, in aut. de hær. ab intest. sed dictus patruus magnus est de transuersalib⁹, nõ de ascendẽtibus, institut. de gradi, §. 4. gradu. ¶ Similiter circa secundũ & tertium dubium non est insistendum: qa res est euidẽs. ¶ Circa quartum verò dubium quo quęritur de prosecutione instantiæ, & iudicij inchoati nomine dñæ Mariæ nunc defunctæ contra Bartholettum Rechi, puto esse aduertendũ, quia non potest iam dici instantiam esse peremptã lapsu trien-
2 nij de iure cõi: † quia instantia triennalis currit à die litis contestatæ l. properandum, circa princ. C. de iudi. & hic non fuit lis contestata: qa processum est cõtra contumacem. Præterea sumus in terris ecclesiæ, vbi seruari debet ius canonicum, vt no. in c. 2. de arbit. in 6. & in c. 2. de reg. iur. eod. lib. Et de iure
a canonico a secundum * communes conclusiones, non est dare instantiam, vt plenè habetur in c. venerabilis, de iud. & no. Bar. & alij in d. l. properandum, in prin. ¶ Et posito q, aliquo
3 modo dici posset lapsam esse dictam instantiam † non concederetur restitutio in integrum aduersus lapsum instantiæ causæ principalis pio loco, sicuti nec minori 25. annis regulariter per d. l. properandum, §. fi. & in terminis nostris firmat Zezel. in cle. 1. de rest. in integ. & ibi dom. Card. Floren. in 10. qu.
4 ¶ Tamen quia sunt nouem anni, vel circa quod fuit deuentũ ad dictam missionem bonorum, & bona, (vt puto) † non remanserunt sub custodia dictæ dominæ Mariæ, sed potius sui aduersarij, expirauit virtus primi decreti, & missionis in pos-
b sessionẽ, adeò q̃d eius virtute nõ potest procedi ad missionẽ b in possessionẽ ex secundo decreto, vt notanter declarat Ang. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas, in fi. 1. colu. ff. de acq. pos. vbi dicit ita se aduocante fuisse iudicatum Florentiæ, & not. etiam Ang. & Io. de Imo. in l. si finita. §. si quis metu. ff. de dam. inf. ¶ Bene faciunt no. per Bar. in l. 1. in fi. principij. ff. de acqui. pos. ideo puto tutius esse, q, denuo inchoetur iudicium à capite nomine societatis: & non posset opponi exceptio lit. pendentiæ tum per proximè dicta, tum etiam quia in dicto
5 iudicio aliàs inchoato dictus Bartolettus fuit contumax † & non potest contumax opponere exceptionem litis pendẽtię,
c vt notanter declarat Bart. in l. vbi cœptum, ff. de iudi. & in l. quamuis, c ff. de dam. infec. & in l. sepulchri, ff. de sepul. vio. p id quod habet in l. post edictum, ff. de iud. ¶ Circa reformationem libelli producendi signaui aliqua in libello, quæ videtur addenda potissimè circa narrationẽ euentus conditionis substitutionis factæ de dicta societate in testamento dominæ Mariæ: quia oportet narrare, q, domina Maria in suo vltimo, testamento instituit sibi hæredem vniuersalem Franciscã eius filiam, & Ludouico eius marito dictæ testatricis reliquit medietatem vsusfructus omnium bonorum, & si contingeret dictam Franciscam decedere viua testatrice prædicta, vel postea quandocunque sine liberis, instituit sibi hæredem Ludouicum prædictum, & post mortem dicti Ludouici instituit sibi hæredem vniuersalem societatem dictæ S. Mariæ de Transignano, tãquã pauperes Christi intuitu pietatis, & si dicta Frãcisca decederet etiam ante mortẽ dictæ testatricis defuncto d. Ludo. adhuc instituit sibi hæredem dictam societatem. ¶ Et successiuè oportet narrare quis primò decesserit, & quis post, an fuerit adita hæreditas testatricis per dictos primò institutos, adeò q̃d appareat qs casus substitutionis euenerit, & quo modo: & sic an euenerit casus vulgaris substitutionis cõprehẽsæ in compendiosa substitutione facta de dicta societate, iuxta notata p Cyn. in l. precibus, C. de impu. & alijs substi. & per Bar. in l. Centurio, de vul. & pu. qui casus diceretur euenisse si non fuisset adita hæreditas: an verò euenerit casus substitutionis fideicommissariæ cõprehensæ in dicta compendiosa: & sic q, fuerit adita hæreditas dictæ dñæ Mariæ per dictos primò institutos, iuxta l. ille à quo. §. si de testamento, ff. ad Treb. Nam qualiter res se habuerit non sum informatus nec potest colligi ex scripturis transmissis. ¶ Et eo casu, q̃ fuisset adita hæreditas dominę Mariæ, suboriretur vna difficultas. s. an esset op⁹ q, antequam societas ageret cõtra Bartolettũ, peteret sibi restitui hæreditatem per fideicommissum re vel verbo ab his, qui essent hæredes dictæ Franciscæ. vel dicti Ludouici, q fuisset hęres dictæ dñæ Mariæ, iuxta l. restituta, & l. facta, in princ. ff. ad
6 Treb. † an verò in dictam societatẽ tãquã in pauperes Christi
* transiuerint iure speciali iura hæreditaria ipso iure, abiq; restitutione fideicõmissi. & magis * cõis opi. est, q, transeant ipso
d iure d absq; restitutione fideicõmissi, per l. fi. C. de sa. san. eccl. in verbo hæreditatẽ, & p gl. in vers. relictorum, iuncto versi. in his, & ibi, in rẽ &c. & per tex. in aut. de eccl. ti. §. si quis aũt pro redẽptione, & ita tenet Bar. in sua disputatione, q̃ incipit, Filium adultum, & Bar. in repe. l. 1. C. de sac. san. eccl. in 7. q. quinte q̃stionis principalis, & ibi ẽt Bal. in 22. col. in versi. super secundo q̃sito, quod est &c. & in l. pen. C. ad Treb. & in l. id q̃d pauperibus 17. q. C. de epis. & cle. & Petr. de Anch. & Ioan. de Imo. in ca. cum tibi, de testa. & Io. de Imo. in d. l. Centurio, & ita etiam sum solitus tenere legendo l. 1. §. sed & quoties, ff. ad treb. vbi respondeo ad nonnulla quæ in contrarium possunt allegari, cautius tamẽ esset si posset haberi per societatẽ restitutio dicti fideicõmissi verbo ab eo qui esset hæres dicti primi hæredis instituti in testamento. Alex. Imo.

ADDITIO.

a ¶ Canonico. Rom. contra, consi. 220.
b ¶ Missionem. dixi in consu. Pari. §. 187.
c ¶ L. quãuis. vbi Ang. tenet cõtra Bar. sed Ale. in add. Bar. d. l. vbi cæptũ, defendit opi. Bar. & in hoc regno magis seruatur opi. Ang. vt dixi in cõsu. Par. ti. 4. in rub. adde, q, Bar. seq̃t Ale. in l. de die. §. fi. circa mediũ, qui satis cog. Mar. no. 229. Fran. Ripa. l. 2. nu. 8. ff. de re iud.
d ¶ Ipso iure. suprà lib. 2. consi. 72.

SVMMARIVM.

1 *Possessio defuncti continuatur in hæredem in statuto.*
4 *Legitimum esse filium si quis dixerit: ei incumbit onus probandi.*
5 *Institutio facta de filijs & nepotibus, intelligitur ordine suc-*

cessiuo: & vulgariter tantùm: non per fideicommissum.

6 *Substitutio facta descendentibus, regulariter secundum præcedentem institutionem, scilicet casu quo ex vulgari erant hæredes.*

8 *Honoratus quis non videtur ex eo solo quòd grauatur,*

9 *Adpositum in conditione, non censetur esse in dispositione.*

10 *Relictum ab executore, videtur relictum ab hærede.*

11 *Fideicommissarius secundus non agit contra primum nisi is agnouerit.*

12 *Coniunctus non ideo præsumitur scire testamentum.*

CONSILIVM. XXIIII.

ATTENTIS his, quæ in themate narrantur. ¶ Mihi videtur ad dictam adultã pertinere irreuocabiliter quartam partem dictorũ bonorũ, tanquam ad hæredẽ dicti Petri eius patris, & de illa quarta parte, & eorũ fructib⁹ ipsam adultã posse disponere: ꝓut de rebus pleno iure suis, nõ obstante allegata substitutione, vt dicitur facta in testamento dicti Thadæi: ma-
1 ximè ex infrascriptis. ¶ † Et primò, qa eo ipso, q̃ apparet, q̃ ista bona ꝓ quarta parte tenebantur & possidebantur p dictũ Petrũ ei⁹ patrẽ ꝓ indiuiso cõiter cũ fratribus suis tempore mortis ipsius Petri, apparet fundatã esse intẽtionem dictæ adultæ, qa ex tali ꝓbatione resultat, q̃ dicta bona intelliguntur remansisse in hæreditate dicti Petri l. fi. & q̃, ibi gl. in verbo fuerũt, & ibi no. doc. C. de adi. diui. Adri. tol. & l. & non tm̃, ff. de pet. hęre. & plenè no. in l. 1. C. quorũ bo. ¶ Et succedit tũc dispositio dicti statuti sub rub. q̃ omnis possessio intelligatur translata in hæredẽ, [a] cuius vigore oĩs possessio dicti Petri intelligitur fuisse cõstituta & translata in dictam eius filiam, & hæredem.
2 † põt enim lex seu statutum absq; vlla apprehensione, vel facto transferre ipso iure possessionem in aliũ l. raptores, & ibi no. Bar. C. de epis. & cle. & in c. 2. de consue. & no. Cy. Bald. in ea l. C. de cõdi. ob cau. & Bart. in l. fi. C. de sacr. san. ecc. & in l. traditionibus, in fi. C. de pac. & in l. i. C. si plures vna sent. & in rub. extra de consu. & in ru. de cau. pos. & Ang. in l. licèt, C. de acqui. pos. & in l. 1. ff. de distra. pigno. & in l. qui vniuersas. §. 1.
* ff. de acqui. pos. & l. si is qui pro ęmpto. ff. de vsuc. & est * communis op. quicquid Bal. dixerit in l. 1, in prin. C. communi, de leg. ¶ † Et appellatᷣ dicta possessio artificialis secundũ Bal. in d.
3 rub. de cau. pos. Vel secdm eundẽ in l. fi. C. de sac. san. eccle. & Ang. in d. l. 1. ff. de distr. pig. põt appellari possessio ciuilissima, cũ [illegible] facti habeat. Et ideo adiuuatur intentio dictæ a[illegible] metũ tutelæ assumptę per eius patruum, & rati[illegible] patruos, in quo affirmatur q̃ in hæreditate dicti Petri [illegible] quarta pars pro indiuiso omnium bonorũ [illegible] dictum Petrum & fratres, nisi contrarium p[illegible] patruos, [illegible] quæ habentur in l. fi. in prin. C. de arbi. [illegible] in l. cum falsa, C. de iur. & fac. ign. ¶ Et ex his, quæ in themate continentur, nõ videtur in dubiũ reuocari, q̃ dicta bona pro quarta parte tempore vitæ & mortis dicti Petri non [illegible] ad dictum Petrum, seu non tenerentur, & possiderentur p eum, imò pro constanti ponitur q̃ tenta, & possessa fuerunt per dictum Petrum tempore eius vitæ & mortis. ¶ Sed vt consistit in discernendo an dictæ adultæ obstent ea quæ cõtra eam allegantur p patruos: dicentes dicta bona ad eos pertinere vigore dictæ substitutionis factæ per dictum Gratiadeum: qui cum sibi Antoniolum & Cominum eius filios instituisset hæredes æquis portionibus: & eorum legitimè descendentes masculos, postea substituendo disponit, q̃ si aliquis filiorũ ipsius Gratiadei vel ex descendentibus eorũ decesserit: quandocunque sine hærede masculino ex se legitimè descendente, & sine testamento, quod tunc hæreditas & bona ẽt sic descendentis remaneant, & in totũ perueniãt in alios suos proximiores legitimos masculos superuenientes, & modò dicitur per dictos patruos q̃ in persona dicti Petri euenit casus dictæ substitutionis, quia decessit sine testõ, & sine hærede masculino ex se legitimè descendente. ¶ Tamẽ nõ videtur quod hoc habeat obstare dictæ adultæ quia præsupponitur in themate non esse probatum q̃ dictus Gratiadeus fuerit auus paternus dicti Petri, & per consequens quod esset dictus Petrus de legitimè descendentibus eius: ergo non potest eis hæc allegatio suffragari l. non ignorat, C. qui accusare non possunt. l. Titia, ff. sol. mat. nam fundamentum intẽtionis dictorũ patruorum est, q̃ dictus Petrus fuerit de legitimis descendentibus dicti Gratiadei, qui fuerunt vocati ad hæreditatem dicti
4 Gratiadei, & postea eis fuit facta substitutio prædicta, vnde incumbit eis onus probandi: nam ei † qui allegat legitimita-
†1 tẽ, incumbit † onus probandi eam, vt no. per gl. doct. in c. per uenit, qui filij sint legi. & no. in c. lator. eo. ti. & not. Archi. 78. dist. presbyter, & plenè Ioan. And. in regula, infãtibus, in mercuria, & Fed. de Senis consil. 215. cum suis concor. ¶ Ita ergo in proposito patruis qui allegant Petrum fuisse de descendentibus legitimis dicti Gratiadei incumbit onus probandi, descendentiam & legitimitatem, & etiam incumbit eis onus ꝓbandi quod ista bona fuerunt de bonis in dicta substitutione comprehensis, cum sit fundamentum intẽtionis eorum. ¶ Et præsupponitur nõ esse probatum, q̃ ista bona, de quib⁹ est q̃stio fuerunt de bonis & hæreditate dicti Gratiadei. ¶ Et si diceretur, satis est quod fuerint de bonis & hæreditate dicti Petri, quia substitutio fuit facta etiam in bonis & hæreditate ipsorum descendẽtium, qui fuerunt à testatore ad hæreditatẽ vocati: quã substitutionẽ ita facere potuit testator l. imperator, §. cum quidam, ff. de legat. 2. & facit l. vnum ex familia. §. si rem, ff. de lega. 2. quia respondetur quod in d. §. cum quidam, probatur q̃ potest testator grauare hæredẽ suum, vt alium sibi in hæreditate ipsius hæredis faciat hæredem, & tale grauamen valeat quatenus hæres grauatus ꝑcepit ex hæreditate testatoris, vt etiam ibi declarat Bart. ergo si non appareat quantum ꝑcepit dictus Pet. ex hæreditate dicti Gratiadei: nõ põt dici bona dicti Petri venire in dicta fideicommissaria substitutione. ¶ Tñ si non fuit dictus Petrus hæres cum beneficio inuẽtarij, non careret hæc responsio periculo vt in proposito consuluit Pet. de Anch. consi. 365. incip. In themate proposito. ¶ Et similiter respondetur, q̃ dicta bona substitutionis debent intelligi cõprehendere hæreditatẽ dicti Gratiadei testatoris, & nõ hæredum Gratiadei, pro quo bene facit l. ex facto, in prin. iuncta gl. in ver. suam, ff. ad trebel. & l. filiusfa. §. vt qui hæredem, ff. de leg. 1. ¶ Tamen quia verba videntur piuguia & apta comprehendere hæreditatem propriã cuiuslibet hæredis: ideo puto tutius posse responderi, q̃ per dictam institutionem facti de Antoniolo & Comino: & descendentibus eorum non intelligatur habuisse effectum in dicto Pet. etiam posito, q̃ appareret eum fuisse de descẽdentibus Gratiadei, quod ostenditur
5 sic: † quando testator instituit filium & nepotem ex eo, intelligitur ordine successiuo vocare, & hoc modo videlicet, q̃ si filius non sit hæres, vt quia nolit, vel quia non possit, puta quia viuo testatore decedat: tunc nepos sit hæres non autem intelligitur, q̃ eo casu quo filius sit hæres cum effectu, intelligatur nepos per fideicommissum vocatus post mortem filij, ita colligitur ex his, quæ habentur in l. Gallus, § quidam rectè: ff. de lib. & posthu. cum gl. in ver. exprimat: in ver. vel sic. filium & nepotẽ ex eo instituo &c, ¶ Et ita est de mente Bar. & Doct. ibi dũ dicunt q̃ dicta institutio intelligitur facta quò ad personã nepotis in casu qui colligitur ex verbis Galli Aquilij, & sic in casu in quo filius non sit hæres, & hoc ibi multũ clarè vult Pa. de Ca. qui dicit, q̃ gl. & Bar. ibi sentiunt illud quod dixi, scili-
b cet q̃ nepos duntaxat intelligitur substitutus vulgariter, [b] & non p[illegible] fideicommissum, per illum tex. cum gloss. Et ideo secundum eum talis substitutio expirauit, quàm primum filius fuerit heres l. post aditam, & l. precibus, C. de impu. & alijs substi. Et dicit ipse, q̃ illud est verum in filio & nepote, seu descendentibus ex eo, qui sunt instituendi, ne aliquo casu cõtingere posset, rumpi testamentum, vt si filius viuo testatore decederet. Nã si nepos non esset institutus, rumperetur testamentũ pter [illegible] nepotis, vt in d. l. Gallus, & l. posthumorum, ff. de iniusto rup. & irri. testam. ¶ Sed vbi tales instituti non essent de descendentibus testatoris, qui sunt instituẽdi, vt testamentum possit aliquo casu non rumpi: sed essent duntaxat personæ ad quas testator haberet affectionem, vt qa testator insti-
c tuisset fratrẽ, & filios ipsius fratris, [c] & tunt dicit q̃ filij vocabuntur in duobus casibus. Primus est si dictus frater testatoris voluerit esse hæres. Secundus casus est si voluerit esse hæres, & adiuerit, & postea moriatur; & sic filij fratris videbuntur substituti

ſubſtituti vulgariter, & ꝑ fideicõmiſſum, pro hoc allegat l. vt
iuriſiurandi, §. fi. & l. ſi operarum. ff de ope. lib. Et de hoc ſecũ
do principali caſu diſcutere non expedit, ſcilicet quando inſti
tuti non ſunt de deſcendentibus teſtatoris: quia non eſt caſus
noſter. ¶ Et idem voluit Raph. Cum in d. §. quidam rectè, vbi
plus voluit quod etiam quãdo inſtituti ſeu ſubſtituti nõ erãt.
de deſcendentibus teſtatoris, ſed erat frater teſtatoris cum fi-
lijs eiuſdẽ fratris: tunc filij fratris intelligantur ſubſtituti vul-
d gariter tantũ,[d] non per fideicommiſſum: quia verba impor-
tantia ſubſtitutionẽ abſque tractu temporis, vt quia non dici
tur quod poſt mortem vnius voceturalius, importantin du-
bio ſubſtitùtionem vulgarem tantũ, & non cõpendioſam ſeu
fideicommiſſariã, per l. iã hoc iure. in prin. ff. de vul. & pup. &
ꝓbatur, in d. §. quidã rectè, ſecũdm quartã lec. gl. & ibi no. Bar.
& clarius Bar. in l. Centurio, de vul. & pup. in verſ. quæro vtrũ
ſubſtitutio cõpendioſa facta per verbum cõe contineat vulga-
* rẽ, &c. cum ver. ſeq. & Bar. in l. Lucius. in pen. vel antep. q. eo-
ti. & Cy. in d. l. precibus, & eſt * cõis concluſio. ¶ Et iſtam partẽ
etiam in his ꝙ non eſſent de deſcendentibus tenuit ipſemet
Pa. de Ca. in l. cũ ita. §. in fideicommiſſo. ff. de leg. 2. in lect. Bo
nonienſi ſed, vt dixi, iſte caſus quò ad eos qui non ſunt de de-
ſcendentibus teſtatoris, non pertinet ad rem noſtram: ideo de
eo hic non diſputo. ¶ Modò redeundo ad ꝓpoſitũ in themate
narratur quod dicti patrui allegant ꝙ Cominus pater dicti pa
tri immiſcuit ſe hæreditati dicti Gratiadei teſtatoris: ergo illa
la inſtitutio facta de deſcendẽtibus Comini in illa prima par-
ticula teſtamenti per quam intelligebãtur deſcendentes Co-
mini vulgariter ſubſtituti dicto Comino expirauit, vt dixi nec
in alia parte teſtamenti prædicti fuerunt deſcendentes Comi
ni ſubſtituti Comino, imò fuit in ſequenti parte facta ſubſtitu
tio Comino, ſi decederet ſine deſcendẽtibus, qui caſus nõ eue
nit, & ſubſtitutio facta deſcendentibus dicti Comini deſcen-
e dẽtibus ſine liberis maſculis, intelligitur eis facta in caſu[e] quo
cõtigiſſet eos deſcedẽtes Comini vocari, & veniſſe ad hæredi-
tatẽ dicti Gratiadei: prout vocati fuerant in prima parte teſta-
mẽti, ſcilicet qñ contigiſſet Cominum non fuiſſe hæredẽ Gra
tiadei, quia inſtitutio dat intellectum, & interpretationẽ ad
ſubſtitutionẽ, & ſecũdm ipſam inſtitutionem regulatur ſubſti-
tutio l. cohærẽdi, §. qui diſcretas, & l. ſi plures, ff. de vulg. & pu.
& l. 1. C. de imp. & alijs ſubſti. & no. Bar. in l. fi. ff. ad Treb. cum
6 ſi. ¶ † Et non poteſt intelligi grauamen iniunctum eſſe dictis
deſcendentibus Comini: niſi in caſu quo cõtingeret eos ex di
ſpoſitione teſtatoris habere hæreditatẽ. l. ſed ſi ſic. §. fi. ff. de leg.
3. facit l. ab eò, C. de fideicom. & l. planè, la 2. §. fi. ff. de le. 1. ¶ Si
igitur non venerunt deſcendentes Comini in hæredirate Gra
tiadei, tanquam vocati ex teſtamẽto Gratiadei: quia non eue
nit caſus, vt probaui, & conſequentèr non põt habere locum
ſubſtitutio vlla in perſona dicti Petri: ſequitur ꝙ dicti patrui
non poſſunt venire ex ſubſtitutione. ¶ Nec dicatur ꝙ deſcen-
dentes Comini intelligantur etiã vocati ex teſtamento ad hæ
reditatem Gratiadei, per illa verba adiecta in ſubſtitutione, vi
delicet ſi aliquis filiorum vel ex deſcendentibus eorũ deceſſe-
rit ſine hærede maſculino ex ſe legitimè deſcendente, & ſine
teſtamento, quod tunc hæreditas & bona etiam ſic decedẽtis
remaneant & perueniant in totũ in alios ſuos proximiores le-
gitimos maſculos: quia ad hoc reſpondetur q̊d imò non dicũ-
* tur vocati ex teſtamento: vt no. glo. * communiter approbata
in l. Lucius, l. vlti. ff. de hær. inſti. & probatur in l. ex facta etiã
agitatum. eo. ti. & per alias plures rationes deductas per doct.
in l. Lucius, & per Ioannem And. in addi. Spe. in tit. de teſta. §.
primo, in addi. incip. huic quæſtioni accedit, cum ſuis multis
concordantijs ſuper quo non inſiſto: quia vt dicit Ioa. de Imo.
in d. l. Lucius, iſta eſt communis opin. à qua in iudicando non
eſt recedendum, vt traditur in locis vulgaribus, & ita ſæpenu-
mero conſului, vbi ille caſus occurrebat per ſe principaliter
in cõſultatione reſpondẽdo ad ea quæ in contrarium per ali-
quos ſolent allegari. ¶ Nec etiam obſtat ſi diceretur ꝙ ſaltẽ vi-
det̃, ꝙ per verba conditionalia appoſita in dicta ſecunda parte
teſtamenti, videantur vocati deſcendentes Comini licèt fue-
rint nominati in conditione illa, videlicet ſi quis filiorum de-
ceſſerit ſine hærede maſculino &c. attenta ꝙ fuerant deſcen-
dentes grauati, quo caſu propter grauamen iniunctum viden
tur etiam vocati ad hæreditatem ex teſtamẽto Gratiadei, per
no. per Bar. in d. l. Centurio, in ver. quæro vlterius quid ſi teſta
tor dixerit, ſi filius meus deceſſerit ſine filijs, vel eorum filij ſi-
ne filijs &c. arg. l. denique. ff. de pecu. lega. & per no. in l. alio,
ff. de ali. & ciba. leg. † Quia reſpondeo, ꝙ in caſu noſtro teſta-
7 tor ideo grauauit dictos deſcendentes Comini in ſubſtitutio
ne prædicta, quia eos vocauerat in prima parte teſtamenti quæ
continebet inſtitutionem, & ſecũdm illam præcedentem inſti-
tutionẽ regulatur & interpretatur hæc ſubſtitutio ſubſequens,
vt proximè dictum fuit, & iſtud non erat in caſu tacto per Bar
tolum in d. l. Cẽturio. Cũ ergo nõ euenerit caſus in quo deſcẽ
dentes Comini intelligebantur vocati: quia Cominus fuit hę
res, ergo non poteſt dici ꝙ ſubſtitutio fideicõmiſſaria euene-
rit in ꝑſona Petri, q eſt de deſcẽdentibus Comini, vt ſupra de-
claraui. ¶ Pręterea reſpondeo ad no. per Bar. in d. l. Cẽturio. ꝙ
Bart. ibi loqtur qñ teſtator illum quem non inſtituerat, vel o-
nerauerat grauabat in aliqua re ipſius teſtatoris. Nam tunc
ſecũdm Bar. videt̃ relinquere eidẽ grauato illa eadẽ bona in qb9
eũ grauauit: ita loquitur dictus. §. interdum, cũ alijs allegatis
per Bar. Sed in caſu noſtro teſtator grauauit deſcendentes Co
mini in bonis, & hæreditate ipſorũ & deſcendentiũ Comini:
quo caſu ſi diceremus ꝙ per hoc videretur relinquere ipſis de-
ſcendentibus bona & hæreditatẽ ipſorũ & deſcendentiũ non
8 valeret. l. ꝓprias. C. de leg. l. cætera, in prin. ff. de lega. 1. ¶ † Ter
tiò reſpõdeo, ꝙ nõ videt̃ bona ratio illa: teſtator grauat aliquẽ,
ergo ex hoc ſolo videt̃ ei relinquere illud in q̊ grauat: vt proba
tur l. hæreditas ad Statium. & ibi not. Bar. & l. cum quaſi. §. ſi
plures. ff. de fideicomm. lib. & ita etiam tenet Bar. Richar. Ma
lum. & Ray. vt refert Bar. in ꝑalle. l. Cẽturio, in ver. ſuprà ꝓxi-
mè allegato. ita etiã videtur tenere Bar. in l. codicillis. in prin.
ff. de vſufr. leg. ſi bene inſpiciatur, dũ dicit, ꝙ in caſu q̃ſtionis
formatæ ꝑ Bar. in d. l. ſed ſi ſic, de leg. 3. & in d. l. Cẽturio, onus
fideicõmiſsi non intelligitur iniunctum vltimo decedenti. id
eſt filijs filiorũ, ſed ſolùm primis filijs inſtitutis: quia filij filio-
rum non potuerunt grauari onere fideicõmiſsi, cũ nõ fuerint
onerati ſeu vocati à teſtatore ad hæreditatẽ, ſecus fuit in caſu
dictæ. l. codicillis: quia ibi expreſsè oẽs liberti fuerũt onerati
& vocati à teſtatore ꝑ modũ diſpoſitionis, vnde inſtituẽdo a-
liũ poſt mortẽ eorũ, videt̃ vltimo decedẽtem grauare onere fi-
deicõmiſsi. ¶ Ita etiam voluit ipſemet Bar. in conſi. 7. repetito
conſi. 214. inci. Andreas, & in l. Labeo, C. fideicõmiſ. & in l. ſed
ſi ſic, ff. de leg. 3. & Ioa. de Imo. in d. l Centurio. in penult char.
in verſicul. Item adde dictis Bart. in quantum legit quæſtionẽ
illam, ſi teſtator inſtituit &c. iũctis no. per eum in antep. char.
dũ tractat de ſubſtitutione facta ad commodũ pauperũ Chri-
ſti, & ponit ipſe idẽ plenius in c. Rayn. de teſti. dum tractat. de
ſubſtitutione compendioſa, & Pet. de Anch. in conſi. 187. Prin
cipaliter ponderandum. Pa. conſ. 131. li. 2. incip. Dubium facit
&c. Non obſtãt iura allegata per Bar. in d. l. Centurio & primò
tex. in d. l. deniq;. §. interdum, quia reſpondetur ꝙ ideo ibi vi-
det̃ legatũ peculium ſeruo cui relicta erat libertas grauãdo eũ
de aliquo dando alteri: quia quandocunque videmus, ꝙ ſer-
uo cui ſimpliciter data eſt libertas, videtur conceſſum peculiũ
l. 1. C. de pec. eius qui liber mer. cum ibi no. vbi peculium taci-
tè ſequitur ſeruum; cui libertas datur inter viuos, ideo non eſt
mirum ſi licèt peculium nõ ſequatur ipſum ſeruum, quando
datur libertas in teſtamento ſimpliciter; ſi tamen ſequitur eũ
quando grauatur in teſtamento ſeruus aliquid dare ex pecu-
lio. Vel ideo hoc eſt, quia teſtator grauauit ſeruum vt daret
centum hæredibus teſtatoris ex peculio. & ſic grauãdo, quod
det hæredibus centum de peculio, videtur voluiſſe, ꝙ de pecu
lio non habeant hæredes aliquid vltra, meritò habebit ſeruus
reliquum peculium, ſec9 ſi fuiſſet grauatus dare extraneo: qa
non videtur ſeruo legatum peculium l. 3. §. fi. cum glo. in ver-
9 bo dare. ff. de condi. ob cau. ¶ † Non obſt. etiam text. in d. l. ſi
ita ſtipulatio. ff. de oper. liberto. quia reſpondetur, quod ibi
f ponitur caſus ſpecialis,[f] in quo illud quod exprimitur in vim
conditionis, videtur diſpoſitum ſimpliciter diſpoſitionem in
ducit, & hoc ideo illud eſt: quia quod erat ibi poſitũ in diſpo-
ſitione, non poterat peti quodam ſpeciali iure tanquã appoſi
tũ cauſa onerandę libertatis, iuxta l. 1. §. quæ onerãdę. ff. quarũ
rerũ actio non dat̃. Vñ de excepto illo ſpeciali caſu regulariter

videmus q, illud, q, est appositũ in conditione, nõ censetur es-
se in dispositione d.l. ex facto ẽt, & d.l. si qs sub conditione, &
ita illã l. si ita stipulatio, declarãt do. maximè Sal. & Ful. in l. si
10 pacto quo pœnã, C. de pa. ¶ † Non ob. etiã id q, not. glo. in d.l.
alio: qa r̃ndetur quod verũ est, quod q̃n executor datus in testõ
grauat ad aliqd dãdũ, & id grauamẽ valet, licèt nihil sit relictũ
executori: & hoc ideo, qa tale grauamen videt relictũ ab hære
de, seu iniunctũ hæredi sicut est q̃n est datus tutor in testõ fi-
lio testatoris, & grauatur tutor in testõ de aliquid dando alte-
ri: nã tunc valet tale relictũ, quia in effectu videt tunc grauat⁹
filius in testõ substitutus l. peto, §: mater. ff. de leg. 2. & Ang. in
l. si seruus legatus. §. qui Margaritam. ff. de leg. 1. & ita vult ex-
presè Barto. in d.l. alia, iuxta princip. post gl. & per Io. de Im.
in d.l. Centurio, in antepen. char. & in d. ca. Raynutius, & sic p
plures respõsiones ad obiecta patet meo iudicio optimè sub-
stineri posse hoc fundamentum. q, meo iudicio est nõ modi
1 ci mometi p victoria dictæ adultæ. ¶ † Prætereà posito, q, per
fideicommissum intelligeretur fuisse vocatus dictus Petr⁹ ad
hæreditatem dicti Gratiadei, quod tñ non est verũ, vt proba-
ui: tamẽ adhuc non habet obstare istud dictæ adultæ, quia nõ
apparet quod dictus Petrus vnquã agnouerit dictũ fideicom
missnm: adhoc enim vt posset cogi Petrus vel hæres eius ad
grauamen iniunctũ dicto Petro requiritur q, Pe. sponte agno
uerit fideicommissum ad quod vocatus fuisset, posito q, ad fi-
† 1 deicõmissum vocatus esset: aliter enim † cogi nõ posset l. im-
perator, in prin. cum gl. 1. ff. de leg. 2. l. mulier. §. fi. & l. si patro
ni. §. q. fideicommissariam, versi. q, si prior. ff. ad Tre. ¶ Et non
põt videri, q, Petrus fideicommissum ex testõ agnouerit, cum
nõ appareat quod habuerit scientiã contentorum in testamẽ-
to l. si is ad quem & l. pater, ff. de acqui. hære. & no. gl. & do. in
l. is potest eo. ti. & tãto magis, quia dicti patrui, vt in puncto
continetur, dicunt dictum testamentum Gratiadei stetisse oc
cultũ, vsq; ad istud tps. ¶ Et non facio vim q, Cominus sciue-
rit contenta in testamento Gratiadei, quia illa substitutio fa-
cta per testatorẽ in bonis & hæreditate illius descendẽtis, qui
decederet sine hærede masculino, non habuit effectũ in perso-
na Comini: qa ipse decessit cum hærede masculino: sed patrui
se fundant ex eo quod dicunt substitutionem habere locũ in
persona Petri in bonis & hæreditate Petri, & dico q, hoc stare
nõ potest nisi appareat Petrũ agnouisse, voluntatẽ Gratiadei,
idest fideicommissum sibi, vt dicitur relictũ cũ dicto grauami
ne, & nõ potest dici agnouisse si ignorauit testamẽtum quod
12 dicitur fuisse occultum. † & q, in dubio p̃sumatur coniunctus
habuisse ignorantiam testamenti conditi à coniuncto suo, p-
batur in l. quoniam sororem, scd̃m Bal. & Ang. ibi C. de iur. de
li. & est de mente Bar. in l. qui duos, in ver. quæro, dixi q, opor
tet &c. ff. de reb. dub. & Bar. in d.l. is potest, in pen. col. in vers.
quinto. ¶ Et non sequitur, tunc repertum est testamentum in
domo dictorum fratrum: ergo quando Petrus viuebat, fuit
penes Petrum: seu Petrus vidit illud, prout requiritur vt indu
catur p̃sumptio scientiæ. l. non est ferendus, & ibi Bal. & Ang.
ff. de transact. c. constitutus, de testi. & ibi not. iunctis not. per
Bal. in l. si qui ad fi. C. de adulte. & per Old. & Bal. in l. 1. §. si ma
gistratus. ff. de magist. conue. & per Salic. in l. ex persona, post
Bal. C. de proba. & istud etiam, ni fallor, est aliud multum effi
cax fundamentum pro reportanda victoria contra patruos.
¶ Ex quibus apparet, q, siue dicta bona fuerint Gratiadei, &
postea peruenerint ad dictum Petrum, siue solum fuerint di-
cti Petri, spectãt omnino pro dicta quarta parte ad dictã adul
tam, & non ad dictos patruos, & per hoc non esset opus aliter
insistere, cui incumberet onus probãdi bona prædicta esse vel
non esse subiecta dictæ substitutioni, & per quem fuerunt ac-
quisita, & proculdubio incumbit dictis patruis; attento q, p̃-
supponitur q, fuerunt tenta & possessa per dictum Petrum tẽ
pore vitæ, & mortis: & sic remanserunt in hæreditate Petri, q̃
delata est filiæ, & quod illa possessio authoritate statuti est
translata in dictam adultã: & sic adulta habet fundatam intẽ-
tionẽ suam, s. q, dicta bona spectent ad eã tanq̃ hæreditatis pa
ternæ, postq̃ fuerunt per patrẽ tpe vitæ & mortis possessa d.l.
fi. cũ gl. C. de edic. diui. Adr. & dixi suprà. ¶ Et non obstat id q,
no. 12. q. 1. sunt manifestæ, & eadẽ causa, q. 5. ca. nulli, vbi pos-
sessio transfert onus probandi in aduersarium: quia respõdeo
q, posito, q, transferret onus probandi in adultam: tamẽ adul
ta dicitur probasse eo ipso, q, apparet, q, fuerunt tenta & pos-
sessa per patrẽ tempore vitæ & mortis. Si ergo volunt patrui di
cere q, fuerunt bona Gratiadei, istud est fundamentũ inten-
tionis eorũ, quare debẽt illud probare. l. ei qui est l. in exceptio
nibus. ff. de probat. ¶ Et ideo scd̃m Io. An. & alios in c. vt vnus-
quisq; de pecu. cleri. id quod no. in d. c. sunt manifestæ, cum
si. non habet locum vbi aliqua præsumptio esset contra posi-
dentẽ, per id quod habetur in c. 1. & in d. c. vt vnusquisque, de
pecu. cle. & in c. 1. de testa. cũ si. & no. do. in ca. cũ in officijs, de
test. Præterea ẽt dicta adulta dicitur posidere authoritate di-
cti statuti: & sic diceretur, q, posito, q, dicta bona fuissẽt acqsi-
ta p Petrũ: tamẽ verba substitutionis cõprehendunt dicta bo-
na, adhoc fuit multipliciter respõsum suprà. Ex his apparet re-
sponsum esse ad omnia quæsita: & meo iudicio causam dictæ
adultæ ex multiplici capite in tuto collatam esse. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Hærede. suprà lib. 2. consi. 82.
b ¶ Vulgariter. in hoc articulo q̃n sunt substituti descendentes
* testatoris oẽs * cõiter cõueniunt in d. §. qdam rectè, & vbique
Decius consi. 384.
c ¶ Fratris. hoc casu * cõiter re p̃batur op. Pa. in quantũ in d. §. q-
* dã rectè. vult filios esse vocatos p fideicõmissum, vt per Alexa.
Are. Soc. Ias. Ant. Rub. ibi. Sed cõiter tenẽt q, filij simul cũ pa-
tre viriliter vocãtur. Cæp. cõ. ciui. 52. deci. cõs. 253. Sed ego hic
idem puto q, in priore casu, vt descendẽtes fratres vel alterius
cõiuncti non intelligantnr vocati simul nec successiuè p fidei
cõmissum, sed ordine successiuo vulgariter duntaxat. & ita te
net Dec in cons. 205 adde Bert. consi. 60. Thema tale est lib. 1.
consil. 82. Visa clausula, eod. lib.
d ¶ Tantum. hoc verum, vt divi.
e ¶ In casu. Quo vulgaris illa substitutio descendẽtium locũ ha-
buisset, & nõ aliàs, & no. hãc subtilem & vtilissimã sñiam quã
ẽt verã puto: nec temerè alibi reperies, licet casus quotidianus
sit, nec memini me alibi legisse, nisi apud Rap. Cu. cõsi. 118. fi.
testator. vbi idẽ tenet, & Dec. latè cõs. 284. fin. vbi tñ, nec Cur.
nec Alex. qui scripserunt in terminis, allegat.
f ¶ Specialis. ita soluit Alex. suprà li. 1. cõ. 105. n. 5. & in d.l. Cen-
turio, & ibi Ias. 23. in fi. & oẽs volũt & malè: qa dico quod ibi
ideo nõ dicit p̃missa pecunia, qa nõ est simpliciter p̃missa, sed
sub facultate dandi potius operas ad electionem liberti, & sic
æquè valet stipulatio & si operæ tm̃ promissæ fuissent, secus si
esset electio patroni: vt dixi in nouis intellectibus.

SVMMARIVM.

2 *Testamentum præcedens etiam vnicam habens clausulam derogatoriam, non reuocatur per clausulam generalem: cassans, & irritans.*

5 *Conditio potestatina uon trahitur retro.*

CONSILIVM. XXV.

†1 VISO testamento † condito p Angelutiũ Philippini anno 1466. die tertio mẽsis Aprilis, in quo instituit sibi hæredes Marinũ & Iulianum Iacobi, & Franciscũ, & Sanctũ filios dicti Marini cũ clausula derogatoria ad sequẽtia testamẽta: nisi in testõ essent expressa hæc verba: Dñe labia mea &c. & cũ clausula etiam q, casu, quo dictũ primũ testm̃ per dicta verba derogatoria, vel aliter qualitercũq; reuocare vel annullari contingeret: dedit & concessit titulo donationis dictis institutis oĩa bona suæ hæreditatis excepta quadã domo cũ horto, vt plenius in dicto testamẽto continet. & etiam viso instrumento donationis oĩm bonorũ præsentium & futurorũ, exceptis duab. tornaturis terræ, per eundem Angelutiũ factæ de anno 1471. die 22. mensis Maij. Vincentio Pasquarelij, vulgariter nominato Pugliese, vt plenius in dicto instrumento continetur & alio testamento eiusdem Angelutij, condito anno 1471. die vltima mensis Maij, in quo Antoniam vxorem suam sibi hæredem vniuersalem instituit cũ clausula videlicet, cassans & irritans omne aliud testamentum quomodocunq; hinc retro factum, vt pleniùs in eo continetur, visis etiã duobus consilijs
elegantes

eleganter redditis per celeberrimos conſultores quorũ vnus
conſuluit in fauorem dictorum Marini & Iuliani Fráciſci, &
Sancti. Alius conſuluit in fauorem dicti Puglieſij. ¶ Et licèt
vnuſquiſq; eorũ ſubtiliter & copiosè allegauerit; tamen per-
ſpecto tenore dictorũ inſtrumentorũ, & habita pro virib. di-
ligenti cõſideratione ſentio dictũ Puglieſiũ habere iura melio
ra & potiora in rebus & bonis ſibi in dicto inſtrumẽto dona-
tis principaliter † qa donatio inter viuos facta Puglieſio purè
1 & ſimpliciter cũ conſtituto contento in inſtrumẽto operatur
tráslationẽ dominij. l. in ædib. §. fi. ff. de dona. iuncta. l. traditi
onib. C. de pactis. cum. ibi no. & l. q meo. in prin. cũ ſi. ff. de ac
qu. poſ. no. Bar. & alij in l. ab emptione. ff. de pactis. & Bal. in
l. 1. C. pro dona. cũ ſi. Et ideo ille q vult eſſe hæres ex teſtamẽto
dicti Angelutij, vel ab inteſtato nõ põt dictá donationẽ Pug-
lieſio fca defuncto infringere. l. æris alie. C. de don. l. 2. C. ſi qd
in fraudẽ patre cũ ſi. ¶ Nec ad hoc obſtat ſi diceretur prius fuiſ-
ſe factá donationem Marino & Iuliano, & alijs nominatis in
2 primo teſtamẽto Angelutij: qa † reſpõdetur primò q illa dona
tio nõ põt effectũ ſortiri, ex eò qa fuit facta in quantum cõtin-
geret primũ teſtamentũ reuocari, vel annullari per dicta ver-
ba derogatoria q̃ exprimerentur in ſequenti teſtamẽto, vel ali
ter qualitercunq;: nã multis modis poterat cõtingere reuoca-
ri primũ teſtamẽtũ, habens clauſulá derogatoriá, vt l. ſi quis
in prin. teſtamenti. cũ ibi no. p Bar. ff. de leg. 3. & plenius per
Bal. in l. ſancimus. C. de teſt. in vlt. col. & ibi eũ ſequũtur cæte-
ri: tamen nullo modo fuit reuocatũ aut annullatũ, ſcilicèt legi
timè, aut cũ effectu dictũ primũ teſtamentum: qa non ſuffi-
cit illa ſimplex & nuda caſſatio facta in poſteriore teſtamẽto.
d. l. ſi qs in principio teſtamẽti. & plenè not. in l. ſi mihi & tibi
§. in legatis. cum ſi. ff. de leg. 1. & dicta verba, vel aliter qualiter
3 cunq;, intelligi debent ſcdm † mentem diſponentis quæ ſem
p attendi debet, etiá ſi à proprietate verborum recedẽdum ſit.
l. ſi tibi. ff. ſi cer. pet. l. fi. C. quæ res pingno. obl. poſſunt. l. 3. C.
de lib. præte. l. fi. C. de contrahen. & commit. ſtipula. ſed inten
tio teſtatoris fuit principaliter conferre bona ſua titulo hære-
ditario in Marinum, & alios p̃dictos, & in defectũ huius vitæ,
voluit transferre titulo donationis, ergo donec valuit primũ
teſtamentum per quod conferebantur bona titulo hærẽdita-
rio in Marinum, nõ eſt tractandũ de titulo donationis factæ
4 eodem teſtamento. ¶ † Nec ob. ſi diceretur q attento q vnum
tantũ teſtamentum præceſſerat tempore quo factũ fuit poſte-
rius teſtamentũ videt̃ q per illá generalẽ clauſulam. ſ. irritans
a & ceſſans omne aliud teſtamentum, ſit ſufficienter ſublatam
a primũ teſtamentũ, habens clauſulá derogatoriá ad ſequẽtias
ar. l. 2. ff. de liber & poſth. per quam ita concludit Bart. in d. l. ſi
* quis in principio teſtamenti. & in d. l. qa reſpondeo q * com-
b munis ſententia doctorũ eſt in contrariũ. Vnde [b] opi. Bar. re-
prehenditur per Ang. Ioa. de Imo. Raph. & Pau. de Caſt. in di-
cta l. 2. & per Bal. in l. humanum. C. de legi. & in aut. hoc inter
liberos. C. de teſt. & per Ange. in conſ. 360. inci. Quædá domi-
na Vanna &c. & Raph. in d. l. ſi quis in principio teſtamẽti q̈a
ſi vera eſſet opinio Bar. ſequeretur q nunquam requireret̃ ſpe
cialẽ mentionẽ fieri de clauſula derogatoria appoſita in p̃ce-
denti teſtamento: qa nunquá dicit̃ niſi vnicũ teſtamentũ præ-
cedere. ſ. proximũ præcedens: qa illud ſemper tollit alia præ-
cedentia. l. ſi quis eũ. in prin. ff. de vul. & pu. & in §. poſteriore.
inſti. quib. mo. teſt. infir. & ſic eſſet cõtra d. l. ſi qs in prin. teſta-
mẽti. in verbo ſpecialiter. ¶ Præterea alia rõne eſſet dicta opi-
nio Bar. ↄtra d. l. ſi quis in prin. teſtamẽti. qa ibi vnica tantùm
diſpoſitio ſeu teſtamentũ fuit in q̊ erat clauſula derogatoria
ſequẽtis diſpoſitionis, & ſequens diſpoſitio contraria erat in
eodẽ teſtõ, vt ibi in verbo eodem, & tñ requirebatur ſpecialis
mentio, vt ibi. ¶ Nec ob. d. l. 2. qa ibi rñdet Io. de Imò. quòd ibi
loquit̃ in materia in qua ſufficit vniuerſalis diſpoſitio. l. 3. §.
nominatim. & l. titius. in prin. ff. de lib. & poſth. nõ mirũ ſi ibi
ſufficit indefinita qñ refert̃ ad vnũ ſubiectum, q̃ ratio ceſſat in
materia dictæ l. ſi quis in prin. teſtamẽti qa ibi nõ ſufficit ora-
tio vniuerſalis. facit ſcdm eum id q habetur in ca. qui ad agen
dum, de procu. in 6. iſtam opi. ſum ſemper ſecutus legendo &
conſulendo. ¶ Præterea poſito etiá q dici poſſet reuocatum eſ-
ſe teſtamentum primum, tamẽ antequá reuocaretur, erat iam
facta pura donatio dicto Puglieſio, & implementũ conditio-
nis poſtea ſubſequens per reuocationẽ non trahitur retro ad
5 principiũ. 1. ad tẽpus celebratæ donationis factæ Marino: † qa
cum illa eſſet cõditio pendens à poteſtate donatoris, ſcilicet
reuocare, vel non reuocare teſtamentũ, non trahitur retro ad
principiũ. l. quidam cum filium. §. fi. ff. de verb. oblig. l. potior
& l. qui balneũ. ff. qui potio. in pig. hab. & plenè no. Bar. in l. ſi
is qui pro empto. ff. de vſucap. in 5. quæſtione principali, & tá-
tò magis procedit hoc, quia videtur traditio prius facta Puglie-
ſio ex cauſa donationis. per ea quæ infra dicam. ¶ Secundo
modo poteſt reſponderi ad principale obiectum ſuprà factũ
c de dicta donatione [c] prius in dicto primo teſtamento. qa † di
6 cta donatio nõ valuit, qa fuit facta in pœná mutationis teſta-
* menti, vnde tunc magis * cõiter concluditur talem donatio-
nem non valeret per l. ſtipulatio hoc modo cõcepta. ff. de ver.
obl. vt cõſuluit Dy. conſ. 7. inci. Queſtio talis eſt. & tenet Bar.
Ange. & Mod. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. & Barto.
Bal. & Fulg. in l. cum duobus. §. idem reſpondit. el. 1. per illum
tex ff. pro ſocio. & Bald. in d. l. ſancimus. & in l. cum antiquitas.
C. de teſta. & in l. 1. ad fi. C. de ſacroſanc. eccl. & Bal. Ang. & Io.
de Im. in l. hæredes palam, §. fi. de teſt. & eſt de mẽte Bal. in l. ex
teſtõ. C. de fideicommiſ. & Pet. de Anch. & Io. de Imo. in rub.
extra de teſta. & Ange. in authẽ. hoc inter liberos. C. de teſt. &
Sal. in d. l. ſancimns. videtur enim dicta donatio prima facta
ſub cõditione reputata de iure impoſſibilis ſeu turpis, meritò
vitiat contractũ donationis. l. impoſſibilis. & l. generaliter. ff.
de verb. obl. iuncta d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. ¶ Nec
ob. ſi diceretur q iſta cõcluſio poſſet procedere qñ in dicto pri-
mo teſtamento facta fuiſſet donatio omniũ bonorum præſen
tium & futurorũ, abſq; vlla reſeruatione: quaſi tũc videat̃ au-
ferri libera facultas teſtandi: ſecus in caſu noſtro in quo in di-
cta donatione facta in dicto primo teſtamẽto donans excipit
domũ cũ horto: & ſic de illa potuiſſet teſtari. & ita quidá refe
rũt voluiſſe Ang. in d. cõſ. 365. incip. Quædá domina Vanna
quia reſpondeo q ſi bene inſpiciatur, Ang. in d. conſ. nõ dicit
illud, ſed bene dicit q in caſu ſuæ cõſultationis in qua erat fa
cta donatio præſentium & futurorum in pœná mutationis te
ſtamenti, nõ valuit donatio: qa aufert liberá teſtandi factionẽ
& qa talis donatio eſt bonis morib. inimica, & directò contra
dicit charitati ex parte recipiẽtis: qa nõ curauit ponere dona-
tionẽ in ſtatu paupertatis. q facere non debuit, cũ donatarius
ſit donãti obligatus ad antidora. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. ff.
de pet. hære. l. ſi nõ ſortẽ. §. libertus. ff. de condi. inde. & ad hoc
q ſit bonis morib. inimica, alle. not. per doct. in l. fi. C. de pac.
& ĩ d. l. ſtipulatio ſubdit etiá q Dyn. in c. ſemel. de re iur. in 6.
tenuit q donatio valeat ſi teſtamentũ reuocatur, ſed q Bal. te
net cõtra Dy. & bene ſcdm Ang. ſubiungentem q Dy. tamẽ in
d. c. ſemel non loquitur quando teſtator fecit tranſitum ad do
nationẽ cõprehendentem tam futura q̃ præſentia. & ſic nullo
mõ. Ang. dicit q quãdo nõ eſſent donata indifferẽter omnia
p̃ſentia & futura, nõ ſit vera opi. Bar. nec debet ex verbis Ang.
à contrario ſenſu ſumi argu. per. not. in l. 2. C. de condi. inſer.
& in l. cõuenticulam. C. de epi. & cle. & in c. ſignificaſti. de fo-
7 ro comp. ¶ † Præterea quod ẽt non valeat dicta donatio, etiam
indifferenter nõ cõprehenderet oĩa præſentia & futura, voluit
Bar. in d. l. ſi quis in prin. teſtamẽti. cũ cõcor. ſuprà all. vbi con-
cludit q ſi teſtator dixit, ſi cõtingat me reuocare teſtamentum
ex tũc dono tibi oĩa bona mea tibi recipiẽti &c. nõ valet huiuſ
modi donatio. & tñ cõſtat q ſub illis verbis, dono omnia bo-
na mea, cõprehendunt̃ niſi p̃ſentia, nõ futura: vt no. gl. & doc.
in l. fin. C. q̃ res pig. oblig. poſ. & hoc in terminis noſtris clarè
exprimit Pau. de Caſt. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. q
ita etiá intelligit Bar. velle, & bene probatur per l. ſtipulatio. in
verbo, tm̃ dare ſpõdes. & eſt de mente Bal. in c. 2. ad fin. de feu.
da. in vicẽ legis comiſ. ¶ Tertiò principaliter reſpondeo non
obſtare dicto Puglieſio donationem factam dicto Marino, &
ſocijs: q̈a in primo teſtamẽto nõ cõtinet̃ aliqua vera, vel ficta
8 traditio, ſed in inſtrumẽto donationis factæ Puglieſio cõtinet̃
ficta traditio p̃ coſtitutũ, meritò † potior eſt conditio eius cui
primò res tradita ẽ. l. quoties. C. de rei vẽd. l. ſiuè aũt. §. ſi duo.
cũ l. ſe. ff. de publ. & ſufficit dicta traditio factá p̃ cõſtitutũ, ẽt
ſi poſtea alteri donatario res & bona corporaliter tradita fuiſ
ſent: & cõcludit Gui. de Suza in d. l. quoties. & eũ refert & ſeq

tur Io. And. in addi. Spe. in tit. de empt. & vendi. §. 1. in addi. in
cip. hic dubitatur. & doc. in c. cũ venissent. de resti. spo. & Bald.
in rub. C. de ꝯtrahẽ. emp. in 16. q. bene faciũt no. ꝑ Bal. in l. 1. C.
ꝑ dona. ¶ Nec donationi dicti Pugliesij obstat ꝙ, fuerit facta
de bonis præsentib. & futuris, attento ꝙ, fuerit facta cũ reser-
uatione certæ rei. vt ꝑ Bar. & alios in d. l. stipulatio hoc modo
concepta, cum suis vulgatis concor. Ex quibus oĩbus conclu-
do & ꝙ, quò ad bona donata Pugliesio, meliora & potiora ha-
beat ipse iura quàm habeant dicti Marinus & socij. Et ꝑ hæc
satisfactum puto requisitioni illustrissimi, & excelsi principis
dñi comitis Vrbini, domini mei vnicè obseruãdi: cuius literis
requisitus sum vt super inde consulam quid de iure sentiam.

ADDITIO.

a ¶ Irritans. vide. infrà lib. 4. consi. 7.
b ¶ Vnde. infrà lib. 7. consi. 163. num. 9. Soci. con. 164. col. 4. li. 2.
c ¶ Donatione. Aduerte multi distinguunt: aut apponitur reuo
cationi totius testamẽti, & nõ valet: aut reuocationi certi lega
ti, & valet: & ita tenet Bal in l. sancimus, ad fi. C. de test. Alb.
in rub. C. de dona. Imo. l. hæredes palã. §. fin. de testa. Roman.
Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta, de verb. obl. Ro. con.
293. Pau. consi. 514. in prin. lib. 1. consi. 420. lib. 2. Panor. consi.
41. colu. fin. libr. 2. Phi. Franc. c. ꝙ, semel, de reg. iu. in 6. Maria.
Soci. tracta. de obla. lib. 13. q. 2. deci. consi. 293. Bertra. cons. 27.
col. 2. lib. 1 Ruger. de metare. l. 1. de test. nu. 15. Alij distinguũt,
non an pœna apponatur reuocationi testamenti vel legati sed
an ipsa pœna sit donatio omnium bonorũ vel partis, vt Alex.
suprà li. 2. consi. 183. cons. 16. Ias. aũt in d. l. stipulatio hoc modo.
& consi. 169. lib. 4. tenet indistinctè valere fauore piæ causæ.
ego indistinctè puto omnem donationem vel pœnã, siue vni-
uersalem siue particularem, etiam fauore piæ causæ appositã
& siue reuocationi totius testamenti, siue vnius particularis
legati, esse nullam inspecta natura principalis.

EPITOME.

TEstator habens tres filios, eos instituit & voluit ꝙ, si quis
dictorum suorũ filiorũ decederet sine filijs ꝙ, adinuicẽ
succederẽt: & vnus alteri moriatur, & eorũ filijs mascu-
lis in stirpẽ. post mortẽ testatoris decessit Lelius vnus filiorũ
relicto Christophoro filio suo, & nepote testatoris. decessit ẽt
alius filius relicto Tamorotio nepote suo ex filio p̃defuncto.
Nouissimè Stephanus vltimus filiorũ testatoris decessit sine
liberis relicto dicto Christophoro nepote, & Tamarotio pro-
nepote. contendunt, de substitutione facta Stephano: nepos
enim dicit se solum substitutũ. Sed decidit Alex. ꝙ, pronepos
simul cũ eo vocatur. Quia in substitutione facta de filijs filiorũ
continentur nepotes. eadem ratione dico ꝙ, continentur om
nes ordine successiuo descendentes masculi sed in honore tã-
tùm, nõ in onere: Quia soli filij ꝑimi gradus sunt grauati, vn-
de etiam si Lelius superuixisset Stephano, dico ꝙ, cũm eo in
substitutione concurret ille pronepos alterius fratris.

CONSILIVM XXVI.

VIDERETVR fortasse super præmisso thema-
te & dubijs dicendum Christophorũ nepotẽ di-
cti Pauli testatoris esse admittendũ ex substitu-
tione prędicta in totũ, & dictũ Tamarotiũ nullo
mõ in substitutiõe cõprehẽdi, qa testator in sub-
stitutione voluit ꝙ, si qs dictorũ suorũ filiorũ decederet sine fi-
lijs ex legitimo matrimonio natis ꝙ, adiuuicem succederẽt[a]
a & vn⁹ alteri moriat̃,[b] & eorũ filijs[c] masculis in stirpẽ, & nõ in
b capi. Cũ igit̃ decesserit vltimò Stephan⁹ fili⁹ testatoris, sine libe
c ris dẽt dũtaxat admitti Christophor⁹: qa est filius Lelij quõdã
1 filij dicti testatoris † Et substitutio fca de filijs filiorũ, nõ vide
tur ꝙ, cõprehẽdat nepotes filiorũ, saltẽ qñ extãt filij filiorũ, vt
in casu nostro. l. ꝙ, si nepos. ff. de test. tu. & inst. q da. tut. in test.
poss. ad fi. ¶ Et pręcipuè attento communi vsu loquendi, secũ
dum quem alio modo appellãtur filij alio modo nepotes, vt
no. glos. in d. tit. insti. q da tut. in testa. poss. in verbo appellan-
tur. & in aũt. de non eligen. secundò nub. §. cum igitur. in ver-
bo filios. & no. Iac. But. in l. instrumentorũ. ff. de fide instrum.
2 & Anto. de But. in princip. decretalium. circa 6. col. † & vlti-
ma voluntas ac omnis alia dispositio recipit interpretationem
communi vsu loquendi. Labeo. ff. de suppel. leg. l. liberorum
§. qd ergo. & ibi no. ff. de leg. 3. c. ex literis. de sponsa. ¶ Confir-
matur hæc per id ꝙ, no. Cy. & Io. de Imo. in l. Gallus. §. institu-
ens. ff. de liber. & post. vbi voluit si testator dixerit se legare fi-
lio decem. & habebat filiũ & nepotẽ, solùm filius veniet ad le-
gatum nõ nepos per d. l. ꝙ, si nepotes, & potest secundum Bal.
in d. §. instituens. responderi ad l. Lucius. l. vltima. ff. de hæ. in
sti. per quem Bar. videtur contrariũ velle in l. liberorum. ff. de
ver. sig. in 4. col. ꝙ, in casu illius l. testator voluit ꝓuidere filijs,
ideo cõprehenduntur liberi, & sic nepotes: ne alias extraneus
substitutus præferetur agnationi testatoris, ꝙ, nõ præsumitur
de mente sua fuisse. l. acutissimi. C. de fideicõ. l, scripto. ff. vn-
de lib. q̃ ratio hìc cessat cũ supersit dictus Christophorus, qui
non est extraneus. ¶ Secundò principaliter pro ista opi. addu-
citur id ꝙ, habetur. in l. cũ ita. §. in fideicõmisso. in verbo pro-
ximo gradu. ff. de leg. 2. iunctis ibi no. ꝑ Bal. nam ibi habetur,
3 † ꝙ, si testator legauerit familiæ testatoris, intelligũtur vocati
illi de familia, qui sunt in proximiori gradu: in tantum ꝙ, se-
cundũ Bal. ibi si extaret frater & filius fratris, nõ concurrerẽt,
sed p̃feretur frater, q est in ꝓximiori gradu. allegat. l. 3. §. si duo
ff. de leg. tut. licèt scd̃m eũ gl. ꝯtrariũ notauerit in d. §. in fideicõ
misso. in ver. ꝓxi. mota ꝑ tex. in aut. cessante. C. de leg. hęre. sed
Bal. rñdet ad dictã aut. cessante. ꝙ, ibi loqtur in succedẽtib. ab
intestato ex dispositione legis: quo casu nõ cõsiderat̃ affectio
q̃ maior est ad fratrẽ, q̃ ad filiũ fratris: sed id ꝙ, habetur in d. §.
in fideicõmisso, loqtur in his q vocãtur ex dispositione testato
ris, ex q̊ vidẽtut in dubio vocàti illi q̈ sunt in ꝓximiori gradu:
sed in ꝓposito Christophorus nepos testatoris erat in proximi
ori gradu ipsi testatori, quàm esset Tamarotius. qui erat ꝓne-
pos ex alio descendente natus, ergo Christophorus ad huius-
modi dispositionẽ testatoris dẽt intelligi vocatus. ¶ Contra v-
trunq;. s. nepotẽ & pronepotẽ facere videtur: qa ipsi non erant
nati, nec fortasse concepti tẽpore testamẽti, nec tempore mor
tis dicti Pauli testatoris, ergo nõ videntur ad eius successionẽ
vocati. l. cognatis. ff. de reb. dub. facit. l. si Titius. de suis & leg.
4 & l. 1. §. si quis proximior. ff. vnde cong. ¶ † Tamẽ p̃missis non
obstantib. ꝯtrariã sñiam de iure ꝓbabiliorẽ esse arbitror. nam
ꝑ dicta verba substitutionis, qbus testõr disposuit, ꝙ, si quis di
ctorũ filiorũ institutorũ decederet sine liberis, vnus alteri mo
reretur: & eorũ filijs masculis vidẽtur filij filiorũ testatoris prę
mortuorũ substituti cõpendiosè filijs testatoris descendẽtib.
sine liberis. c. si pater, ibi, dũ dicit præfatæ filiæ moreretur &c.
de test. in 6. & nõ habemus alibi expressiùs in iure scd̃m docto
res in l. Cẽturio. ff. de vul. & pup. & in l. p̃cib. C. de impu. & ali.
substi. & ꝑ dictã substitutionẽ factã de filijs filiorũ testatoris:
dico ꝙ, intelliguntur ẽt vocati nepotes filiorũ testatoris patre
ipsorũ nepotũ p̃mortuo, tempore quo euenit casus substituti-
5 onis, & sic videtur vocari dictus vltimus Tamarotius: † qa vbi
in dispositione fit mẽtio de filijs prouidendo eis de aliqua par
te hæreditatis, seu legato, veniunt non solũ filij sed nepotes ꝑ
d. l. Lucius. & no. Bar. in d. l. liberorũ. in 4. col. bene facit l. filij
& l. iusta. ff. de ver. sig. & dict⁹. §. instituẽs. scd̃m intellectũ quẽ
ibi approbat Bar. post gl. secundã. & ita etiã tenet Ant. da But.
in c. in qbusdã, de pœ. & do. Card. Floren. in c. 2. de ver. sig. &
Pet. de Anch. in cle. 1. de bapti. ¶ Et hoc saltem procedit qñ non
erat dispositio facta simpliciter de filijs p̃sentib. tempore te-
stamenti, sed erat collata in euentum futurũ in quẽ verisimili
ter erat dubiũ, an tunc extarẽt filij primi gradus, an verò nepo
tes vel inferiores: qa tunc verosimile est ꝙ, testator latè accepe-
rit verbũ filijs, p̃sertim cũ verosimiliter præsumi debeat parem
affectionẽ testatoris fuisse erga nepotes filiorũ, si illi extarent
patrib. eorũ p̃mortuis: & hoc casu ꝓpriè loquitur d. l. Lucius,
in verbo filiũ cõiuncto verbo liberos. quam ita declarat Io. de
Imo. in d. §. instituẽs. ¶ Et ita fuit in casu nostro, qa testator nõ
substituit filiorũ filios, q̊s tunc tẽpore testamenti tm̃ haberet,
sed ẽt intellexit substituere quoscunq; filios filiorũ cõtingeret
postea nasci, & existere tp̃ quo eueniret casus substõnis. patet
quia tpe testamenti solũ vnus filius testatoris habebat filios. s.
Tamarotius, & testator substituit filios filiorum in plurali per
dictionẽ eorũ. patet ibi dũ dixit, vnus alteri moriatur, & eorũ
filijs masculis &c. l. fi. ff. ad Tre. l. qui quartã. §. fi. cũ ibi no. per

Barto

Bar.ff.de leg.1.&l.fi.cum ibi no.per gl.& Bar.ff.de optio.leg.

6 ¶ † Et quod in dicto casu contineantur appellatione filiorum nepotes in dispositione facta ab ascendente, vt in casu nostro consuluit etiam Franciscus Accur. vt refert Cyn. in d.§. instituens.& in d.l.q; si nepotes.per d.l.liberorum.in fi.arg.d.l.cũ acutissimi. & l. generaliter.§.1.C.de insti.& substi.& respondebat ad l. quòd si nepotes quod ibi fallit in datione tutoris facta filijs in testã, quia illa est onerosa & præiudicialis tutori

7 † Attento q; tutor cogitur etiã inuitus munus tutelæ suscipere l.1.§.si quis tutor.ff.quando appel.fit.inst.de execu.tuto.circa prin.& licet Andreas de Pisis vt refert Cy. in d. §. instituẽs. reprehenderet opi.Fran.Accu.per dictum.§.instituens.secũdum vnum intellectum.quem ibi sensit gl.1.tamen Cy. dicit q; sibi pulchra videtur opinio Fran. Accur. vt distinguatur an dispositio facta sit ab ascendente,& comprehendantur nepotes,aut ab extraneo,& tunc secus.& ad.d.§.instituens.secundum vnum intellectum respondere videtur q; ibi facta fuit institutio de filio de pñsenti, vnde tunc si extat filius & nepos, videtur instituere filium & præterire nepotem,vt verbũ accipiatur p prius.argu.l.hoc legatum.ff.de legat.3.sed quando confertur in futurum euentum dispositio facta de filijs in quem euentum erat dubiũ,an existerent filij vel nepotes,vt quia incertum euentum substituerentur filij talis tunc habet locum quæstio propriè.super qua consuluit Fran. Accur.& quæstio nostra.Bar.etiam aliter respondebat in d.l.librorum.ad.§. instituens.scilicet q; secundum intellectum,quem ibi sensit gl. 2.& quem ipse approbat,tex.ille facit quod non: quia ibi substitutio facta de nepote comprehendit pronepotem.vel secũdum Barto.in d.§.instituens.ille textu.& tota illa.l.loquitur quãdo filius fuit institutus nominatim: vt Titius filius meus hæres esto,vnde tunc clarum est, q; non comprehenditur nepos vt l.si quis ita.§.1.cum ibi not.ff.de testa. tut.¶ Et licèt Bal. in d.§.instituens.dicat q; ista responsio Bart.videatur diuinatio,tamẽ videtur quòd alia responsio supra data sit congrua: q; ibi loquitur quãdo instituebatur filius de præsenti, nos autẽ loquimur quando facta erat dispositio de filijs filiorum incertum futurum euentum,in quem tũc verosimiliter erat dubiũ an extarent filij filiorum: an vero nepotes filiorum, q̃ casu comprehendi debent nepotes per d.l.Lucius.& alia suprà alle-
8 gata.¶ Pro ista opinione etiam facit, † quia cũ in vltimis voluntatibus fauorabilibus larga fiat interpretatio. c. cum dilecti.de donationibus. l.si quis ita.ff.de testamen.tut.l.in testamentis.ff.de re iur.& saltem ex lata interpretatione appellatione filiorum veniant nepotes.d.l. iusta.& d. l. filij. sequit̃ q; debent in casu isto comprehendi nepotes filiorum testatoris,
9 & cõsequẽter dictus vltimus Tamarotius. ¶ † Pro dicto Tamarotio etiam adduco id quod no.Ang.in d.l. Gallus.§.quidam rectè circa medium. vbi voluit q; si in vltima voluntate vel etiam contractu conceditur aliquid alicui p se filijs, & p filijs alterius fratris præmortui licèt respectu illius cui conceditur pro se & filijs suis,prædicta concessio possit intelligi ordine successiuo,s.pro se, & post eius mortem pro filijs suis, iuxta id quod not. in d.§.quidam rectè.& p l.vt iurisiurandi.§. si liberi.ff.de ope.libe.& no.in l.si tibi.10.§.si pactis.ff.de pac. & & per Cyn.in l.liberti libertæque.cum sim.C. de ope. liberto.
d tamen d filij fratris præmortui intelligentur statim vocati vnà cum patruo,non autem ordine successiuo.s.post mortem patrui.arg.l.interdum.in prin.ff.de hære.insti. ¶ Ita ergo in proposito debent pariter videri vocati Tamarotius nepos primi Tamarotij filij testatoris, repræsentans personam patris sui præmortui.s.Ioa. & Christophorus filius dicti Lelij testatoris non autem debet intelligi vocatio ordine successiuo.s. primò Christophorus,qui erat nepos testatoris, & successiuè eo mortuo seu non succedenti vocetur Tamarotius pronepos testatoris postquam descenderunt ex diuersis ascendentibus vt dicit Angel.in d.§.quidam rectè. ¶ Et licèt Ioannes de Imol.in d.§.quidam rectè,in fine dicat sibi non placere illam decisionem Antoni.eò quia dicit se non videre bonam rationem diuersitatis,quare ita non debeant vocari in ordine successiuo filij alterius fratris mortui sicuti filij illius qui viuit: maximè cum in successione intestati pariter vocentur filius & nepotes nati ex fratre suo præmortuo succedendo in stirpem.§.cum filius,insti.de hæred.quæ ab intesta.tamẽ verior videtur sententia Ang.intelligendo prout videtur esse de mente Ang.s.q; nõ uocentur filij fratris promortui ordine successiuo.s.postquam erit exclusus patruus eorum,sed imò pariter secum admituntur tex.in d.§. cum filius.facit pro ista opi.non autem contra. ¶ Pro hoc etiam facit id quod in simili dicit Bal.in l.1.C.de secund.nu.in 5.col.in versic.pone dicit statutum &c.vbi quærit,
10 † quid si statutum disponat q; filia dotata non succedit existẽtibus filijs masculis vel nepotibus Pone, decessit pater relicta filia dotata,& relicto filio masculo viuente & relictis nepotibus masculis ex alio præmortuo: quæritur cui applicetur istud q; non capit filia,& videbatur q; soli filio propter ordinem gra-
e dus,tamen decidit q; venient tã filius quàm nepotes e ex alio filio,cum nepos succedat in locũ filij ideo scđm eũ gradus nõ corrumpitur,sed repræsentatur,per d.§.cũ filius. ¶ Facit quod habetur.in d.c.1.de gra.suc.in feu.ibi dum dicit cum fratrum præmortuorum filijs & l.3. C.de suis & legi. ¶ Sed si intentio Ioan.de Imo.fuisset dicere q; inter descendentes illius præmortui seruetur q; veniant ordine successiuo, secundum ordinem gradus inter seipsos,bene dixisset,quamuis verba eius ad hoc congruè non adaptentur.& ita etiam legendo dictum.§.quidam rectè, sum solitus approbare opi.Ang.quam etiam ipsemet approbat consulendo in consilio suo in ordine meo.38.incip.Quidam Ioan.decessit &c.& Pau.de Ca.lib.2.consil.156. incip. Viso puncto suprascripto cum his quæ super eo. &c.in fi.& ista opi. etiam comprobabitur ex his quæ dicã respondendo ad allegata in contrarium.ad quæ respondeo. ¶ Nam non ob.d.l.q; si nepotes.& inst.qui dat.tuto.test.pos.ad fi.q̃a suprà fuit responsum,q; ibi sumus in dispositione quæ concernebat onus tutoris,vt etiam plenè prosequitur Bar. in d.l. liberorũ. in 3.co.& sensit gl.in d.l.iusta.respondet ẽt ad alia iura Dy. vt refert Cy.in d.l.q; si nepotes.quod loquuntur inspecta ppria significatione sed inspecta interpretatione & rationis identi-
11 tate venit etiam nepos.d.l.iusta.cum simi.¶ † Non obst.quod ex cõi vsu loquendi appellatione filiorum non veniunt nepotes, quia respondeo q; istud est facti, & ideo approbari oportet,q; tempore testamenti conditi in loco ita se haberet communis vsus loquendi secundum plenè tradita per Bart.in l.Labeo.ff.de suppelle.leg.& per Baldum in l.de quibus,ad fi. de leg.& Anto.de But.in c.fi.ad fi.de consue. aliàs autem frustra disputaret Barto.in d.l.liberorum & alij vbique vtrum in statutis testamẽtis & alijs dispositionibus appellatione filiorum veniret nepos,si verum esset q; absq; alia probatione dicat̃ in re cõi fundatam esse intentionem illius qui dicit quod communis vsus loquẽdi ita vbiq; se habeat,q; appellatione filiorũ non intelligitur de nepotibus cum omnis dispositio recipiat interpretationẽ à communi vsu loquendi,vt no.in d.l.liberorum,& dixi suprà & maximè etiam Bar.in d.l.liberorum,circa.1.col.& in 6.co.& in ver.2.principaliter est videndũ &c.fecit mentionem de isto communi vsu loquendi. ¶ Prætereà se-
12 cundum Bald.in l.lege.in vlt.col.C.de legi. hære. † sermones prolatos s.in vulgari debemus interpretari secundum vulgarem cõem vsum loquendi: sed prolatos in literali sermone, vt in casu nostro,debemus interpretari secundum artem literarum.bene facit quod no.Bar.in l.si quis filiabus,in fi.ff.de testa.tute.& quod no.gl.in d.§.cũ igitur,in verbo,filios. ¶ Quinimò dicit Bal.in l.maximum vitium.in 4.col.C.de lib.præt. q; ex consuetudine auorũ nepotes appellantur filij vt etiam
13 colligitur ex d.l.liberorum. ad fi.¶ † Non obst. id quod nota. Cy.& Io.de Imo.in d.§.instituens.dum videntur concludere quod si lego filio.10.vel instituo filium,& habeam filiũ & nepotem non comprehenditur nepos: quia respondeo q; posito quod eorum decisio procedat quando dispositio facta est de filio de præsenti, tamen quando confertur in futurum euentũ dispositio facta de filijs,in quem euentum erat dubium an extarent filij vel nepotes.tunc comprehendũtur nepotes,secundum q; etiam volunt præfati Doctores in d.§. instituens. & probatur in d.l.Lucius,probatur etiam per alia suprà allegata.¶ Quinimò etiam qñ facta est dispositio de filio de præsenti,est intentio Bar.in d.l.liberorum.q; in vltimis voluntatibus comprehendentur nepotes,& pbari videtur in d. l.iusta.&l. filij præallegata.iuncta.l.in testamentis.&l.si ita scriptum sit filia-

filiabus.cum simi.ff.de leg.sequitur.Anto.de But.in d.c. quibusdam,de pœnis.& domi.Cardi.in ca.2.de verbor.signifi. & Pet.de Anch.in clemen.1. de baptis.& ad d.§. instituens.fuit responsum supra. ¶ Non obstat id quod habetur in d.l. cum ita.§,in fideicommis.cum ibi no.per Bal.de leg.2.quia respondeo, primò, q, ille est casus diuersus à nostro, qa ibi loquitur quando testator dixit se legare familiæ suæ, quo casu videtur primò vocati illi qui sunt in proximiori gradu, vt ibi in text. sed in casu nostro testator voluit substituere filios filiorũ præmortuorum: quo casu tam de filijs quam de nepotibus ipsorum filiorum sensisse videtur, quãdo filij filiorum & nepotes à diuersis ascendentibus descenderunt: vt in casu nostro, vt suprà probaui.nam hic vltimus Tamarotius non descendit à patre dicti Christophori: cũ igitur dicti Tamarotius & Christophorus sint de filijs & nepotibus filiorũ testatoris, ergò sunt comprehensi.¶ Prætereà glo.in d.§.in fideicommisso in verbo proximo,tenet expressè per d. authen. cessante. q, etiam in casu illius.§.vocentur pariter patruus nepos ex alio filio præmortuo.& cum illa gloss.videntur transire ibi alij Doc.magis * communiter [f] excepto Bald.vnde Ioan.de Imol. ibi reprehẽdit opinionem Bal,quia de mente illius.§.in fideicom esse videtur q, inuitentur eo modo quo inuitarentur ad successionẽ defuncti. & dicit q, non ob.l.3.§.si duo.ff.de legi.tuto.allegata per Bar.quia imò ibi inuitantur ad tutelam eodem mõ quo inuitarentur ad successionem.¶ Non obstat q, in d. auth.cessante.allegata per d.gl.non inspiciatur affectio, quæ videt in spici in casu dicti.§. in fideicõmisso, & quæ affectio videatur maior ad eum qui est in proximiori gradu: quoniam respondet ipse q, si ponderaretur litera in d.§.in fideicommisso.non dicit affectionem considerandam magis q̃ si dicatur in dicta aut.cessante,sed simpliciter dicit proximiores vocandos: quo casu debet intelligi vt vocentur secundum ordinem successionis, vt patet in simili in d. §. si duo. Et pro ista responsione vltra allegata per eum bene faciunt notata per Bar.in l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebel. in 1.co. dum loquitur de statuto. & id quod habetur in d.§.quidam rectè cum gl. ¶ Pro responsione etiam ad notata per Bal.d.§.in fideicommisso, bene faciunt ea quæ ipsemet Bal. voluit. in l.1. C. de secun.nup.in 5. col.in ver.pone dicit statutum &c.cuius verba retuli suprà, & maximè dum dicit q, quando concurrere voluit filius & nepos ex alio filio præmortuo,non corrumpitur,gradus sed repræsentatur &c. ¶ Et dictam gl. in §.in fideicõmisso. expressè approbat Bald.[g] in consi.488.lib.3.incipien. Casus talis est. Quidam Titius decessit &c.vbi consuluit q, si testator dicat, substituo filio meo proximiores, q, hoc casu mortuo filio veniente ad substitutionẽ patrui soror & filius alterius sororis premortuæ,allegat gl.in d.§.in fideicommisso. facit. l. proximus.ff.de ver.signi.cum simi.& in dubio ab opinione gl.non est discedendum,vt traditur in locis vulgaribus.¶ Non obstat quod Tamarotius & Christophorus non essent nati nec fortè concepti tempore mortis testatoris, iuxta id quod haberetur
14 in d.l. si cognatis. & in d.l. si Titius.cum sim.† qa respondeo quod l.si cognatis,loquitur in dispositione legati simpliciter relicti agnatis,quia non veniunt illi qui non sunt cognati tẽpore testamenti vel tempore mortis, [h] sed nos loquimur in dispositione substitutionis collata in tempore alicuius incerti eventus futuri,vnde tunc satis est q, sint in † rerum natura tẽpore quo euenit casus substitutionis, vt not.Ioan. And. in addi.Spe.in tit.de test.in rub.circa tertiam vel quartam columnam.in versi. item Lambertinus &c.bene facit.l.cum pater.§. hæreditatem.el.1.in fi.ff.de leg.2.& colligitur ita fuisse de mẽte testatoris: quia tempore testamenti vnus tantùm ex filijs suis habebat filios: & tamen ad substitutionem vocauit filios
15 filiorum in plurali.vt deduxi suprà.¶ † Et per hoc etiam patet non obstare.d.l.si Titius.& d.l.1.§.si quis proximior.quia loquuntur in successione ab intestato, ad quam solum vocantur illi qui concepti erant tempore mortis illius,de cuius hæreditate agitur ibi: nos autem de successione ex testamento collata in euentum cuiusdam incertæ substitutionis: quo casu attenditur tempus euenientis conditionis vt proximè dixi. ¶ Ex quibus omnibus concludo non solùm Christophorum, sed etiam Tamarotium ad substitutionem vocari, de Laurentio nihil dixi: quia de eo in themate non quæritur, nec etiam exprimitur q, viuat vel quod mortuus sit, licèt de aliorum vita vel morte clarè ibi aperiatur: tamen si viueret, clarum est quod ad substitutionem admitteretur, nihilominus super petitione eius insisto postquam de eo in themate non quæritur.

ADDITIO.

a ¶ Succederent. per hanc clausulam filij sunt ad inuicẽ reciprocè substituti vulgariter, pupillariter & per fideicommissum.

b ¶ Moriatur. hæc clausula nihil addit, sed per se tantùm valet quantum præcedens.

c ¶ Filijs. hæc multum addit, quia per priorem clausulam bene habetur q, appellatione filiorum veniunt nepotes quantũ ad commodum filiorum vt deficiat conditio. Quia deficit licèt vnus decedat cũ nepotib. ex filio vel filijs præmortuis, alias regulariter verbũ filij, in dispositione appositum solũ filios primi gradus cõprehendit. Quia illi soli sunt grauati, & etiã illi soli vocati, vt no. suprà li.1.consi.1. vnde licèt per priorem clausulam esset prouisum ne potius in hoc quòd faciant deficere fideicommissum. Non tamen erant vocati ad fideicõmissum. Sed per sequentem clausulam & eorum filijs, etiam nepotes sunt vocati ad fideicommissum & honorati. imò nedum nepotes sed etiam pronepotes & vlteriores nedum cum nepotibus vt in consilio, sed etiam cum filijs. Sed quæro vtrum sicut censentur vocati nepotes, ita censentur grauati? videtur quod sic. Quia hìc agitur de reciproca substitutione. Contrarium dico q, non sunt grauati, licèt sint honorati: Quia substitutio non est reciproca nisi inter filios, filij autem filiorum non substituuntur ad inuicem, sed solùm substituũtur filijs: & nemo nepotibus substituitur: quia oportuisset addere, & filij filiorum moriantur sine filijs &c. quod non est additum. & si esset additum viderentur non nepotes sed ipsi filij sub his pluribus conditionibus grauati secundum nota. suprà libr.1. consil.110. nume.6.

d ¶ Tamen. Aduerte quantum ad hoc sec. Ang. in d.l.§. quidã rectè, vulgo corrupta est. Sed vt allegatur per Alexand. hic puto Ange. in hoc malè dixisse & veriorem esse opini. Imol. moueor quia abundè sufficere videtur quòd ipse contrahens filios fratris defuncti vt proprios filios tractauerit, non autem q, filijs suis præposuerit, ideo ordine successiuo veniunt simul cum filijs acquirentis non aũt statim simul cum acquirente, quin etiam Alex. infrà. lib.5. cons.129. col.fi. recedit a, d. decisione An. & sequitur Imo. sed Alex. hic malè, contra morem suum citat Ang. & Pau. in cõsilijs infrà allegatis quia loquũtur quando omnes sunt descendentes ab eodem disponente, & sic in diuersis terminis.

e ¶ Quam nepotes. Istud est de indubitato, quia portio à qua excluditur filia, successioni accrescit, vt dixi in consue. Paris. §.147.

f ¶ Communiter. rectè loquitur Alex. quia nullum doctorẽ inueni nominatim reprobantem d.gl. in terminis in quibus loquitur nisi Bal. ibi in fin. in quo rectè p Imol. reprehendit, & de opi. Bal. dubitauit Cor. consi.182. in fin. column 3. libro.2. Imo. ettam ipse Bal. vacillauit consi. 488. li.3. & glo. nominatim sequitur Alex. hic, & suprà. libr.1. consi.88. Sol. l. si cognatis. colum. fin. de re. du. & in consi. impresso post lect. ff. col.12. Ias. consi.215. colu.4. li.2. consi. 159. libr.4. & est veritas ex quo enim relinquitur familiæ vel cognationi non aliter distinguẽdo personas vel gradus: illa distinctio censetur relicta in re communi. Nemo autem negabit quin tali relicto concurrat nepos ex filio præmortuo cum filio testatoris in linea directa. igitur eadem passiua interpretatione iuris communis debet cessante linea directa, filius fratris concurrere cum fratre in linea collateraliũ: nisi ex statuto vel consuetudine loci, vt Parisijs vbi nouum ius nouellarum de præsentatione in collaterali abrogatum multum autem erant Pau. & alij in d.§. in fideicommisso. dum putant proximiores successiuè vocati iure fideicommissi. Quia imò semel tantùm & vulgariter vocantur vt alibi plenius dixi & tangit Soci. in d.l. si cognatis. colum.7. Quod autem Ias. sibi contrarius reprobat. d. glo. in l.2. colu.2. C. de successo. edi. & Dec. ibi & in l.1. col.6. C. de secun. nup. &

in consi.1.consi.428.colu.fi.con.380.cons.pen.& etiam Alex.
reprobare videtur suprà libr.1. consi.204. num.6.cum multis
ibi per me adductis. dico quod nõ loquuntur in terminis di.
gloss.quando agitur de relicto familiæ agnationis vel cogna-
tionis in genere, sed in diuersis terminis, videlicet quãdo agi-
tur de relicto vel concessione, facta fratribus vel filijs aut cer-
tis gradibus personarum, vel quando non agitur de filio fra-
tris disponentis vt loquitur d.gloss. sed de remotiori, vt Deci.
in d.consi.1. quod iudicio Rotæ confirmatum fuit, vt ipse re-
fert in l.fi.col.2.C.de successo.edic.& sic rectè cuncta pansan
do.d.glo.non communiter, vt vulgo putãt, reprobata sed ap-
probata.
g ¶ Bal.imò ibi hæret, & in neutram partem se resoluit, vt dixi.
h ¶ Mortis.quando legatum est purum secus si conditionale vi
de Io.Ant.Rub.repet.§.quidem rectè.colu.42.in l.Gallus.de
liberis & posth.

SVMMARIVM.

1 *Alienare res minoris hæres potest ex mandato testatoris.*
2 *Actionem quam exequutores quæsierunt pupillo, non possunt ei tol-
lere.*
4 *Recedi à iure quæsito ex contractu non videtur etiam ex interual-
lo.*
5 *Ius quis habere potest ex pluribus emptionibus.*

CONSILIVM. XXVII.

ATTENTIS narratis in themate, q̃a p̃supponit̃
dictos executores testamenti primo vendidisse
dictũ prædiũ, q emptores deinde promiserũt di
ctis executoribus recipientibus & stipulanti-
bus nomine hæredẽ dicti dñi Georgij retrouen
dere post tps nouẽ annorũ dictũ p̃dium quotiescunq; dicti hę
redes restituerint dictis hæredibus dictũ pretiũ, & q, inde exe
cutores iterũ noĩe venditionis ad proprium & liberũ allodiũ
datum fecerunt eisdem emptoribus p̃dium p̃dictum absq; vl
lo pacto de retrouendẽdo, vt latius in themate cõtinetur.¶ Et
q̃ritur, posito q valeret dicta prima vẽditio facta sine solenni
1 tatibus, †quę regulariter in rebus pupillorum requiruntur ex
dispositione iuris cõis & statutorum loci, eò q facta fuit per
executores testamenti habẽtes vt dicitur à testatore potestatẽ[a]
2 vendendi pro executione testamenti, iuxta l.prædiũ C.qñ de
cre.opus est.& l.1.§.si defunctus.& l.fi. ff. de rebus eorũ.& q̊d
no.Bal.in d.l.1.in prin.& l.si hæres.ff.de cond.ob.cãm.an pos-
sint isti hæredes dicti testatoris saltẽ aduocare dictum p̃diũ vi
gore dictæ promissionis de retrouendendo, oblato pretio stã-
te statuto in dicta ciuitate Cremonæ, q quilibet possit alteri
2 stipulari. ¶ † Et puto breuiter q sic, maximè ex infrà scriptis.
primò, quia per dictam venditionẽ secundã non est recessum
à dicta promissione de retrouendendo, q̈a dicti executores
stipulati sunt hæredibus: meritò executores postea per secun-
dã venditionẽ non potuerunt auferre dictis hæredibus actio-
nẽ & ius quæsitum ex stipulatione: & sic ex contractu nòmina
to, vt no.gl.in l.certi conditio.§.si nũmos.ff.si cer.pet. in gl.1.
an versi.sed quid si nomine tuo &c.& ibi Bart. & alij pro hoc
allegantes tex.in l.1.§.2.ff.de stipu.seruo.& no.ẽt Cynus.in l.
absentis in fi.& ibi etiam alij. C.si cer. pet. Faciat l.fi.ff.de pa-
ctis.& l.si ego.ff.negot.gest.& l.si constante in fin.cũ ibi no.p
Bal.in fine.C.de donati.ante nup.& l.in insulam.§.fin. cum
ibi nota.per Bald.& Modernos.ff.sol.matri.& Bal.in l.cum à
socero.C.de iure dot.& Barto.in l.vt iurisiurandi.§.liberti.ff.
de oper.libert.& expressius firmat Ioan.de Imo.in ca.potuit.
3 de loca.in vlt.char.in illa quæstione, qua q̃rit † an si quis reci-
pit fundum in emphyteusim pro se & filijs possit vni ex filijs
in præiudicium aliorum illud ius prælegare[b] & quantum ad
b casum nostrũ in hoc ita se habeat * communis sententia.¶ Et
* actio quæ acquirebatur dictis hæredibus ex stipulatione p̃di-
cta iuncta dispositione dicti statuti erat directa scđm Bart. &
quoslibet alios in l.1.§.sublata.ff.ad Treb.vel vtilis scđm aliq̊s
alios scribẽtes, in quo nõ est necessariũ insistere. Et q non sit in
effectu sublata dicta obligatio de retrouendendo p subseque-
tẽ venditionẽ, in qua nulla de dicta p̃missione habita est men
tio, probatur per.l.si tibi liberum.ff.de ac.emp.& l.si binarum
ff.de ser.vrb. prædio.declarando eas maximè vt declarantur
per Io.de Imo.in l.quoties.§.tantundem.ff.de hæredi.insti.&
4 in l.Titia.§.idẽ respondet.el.1.ff.de verb.ob.vbi dixit † q licèt
q.aliquid dictũ est in præfationibus alicuius actus, & postea
ex interuallo fiat ille actus, videatur recessum ab eò quod di-
ctum est in illis præfationibns.l. per retentionẽ, cum ibi not.
C.de vsur.l.cum plures.§.locator horrei.ff.locati, scđm vnum
intellectum no.Iacob.Butr.Bar.& alij in l. pacta nouissima.
C.de pactis.& Bar.& alij in l.item quia.§. fi. ff. de pac.cum si-
mi.tñ aliud est qñ aliqua dicta sunt non in præfationibus con
tractus sed in ipso contractu ex quibus acquisitum sit ius par-
ti, q̃ia tunc etiam si ex interuallo sequat̃ actus, nõ videt̃ in ef
fectu recessum ab his quæ prius dicta fuerunt in cõtractu nec
in iure quæsito, per d.l.si tibi liberum scđm vnũ intellectũ &
ratio est scđm eũ, quia cum illa fuerint dicta & firmata in con
tractu & acquisitum fuerit ex eis ius parti: non est verosimile
q pars postea faciens actum etiam ex interuallo voluerit illi
iuri suo renunciare.ar.l.cum de indebito.in prin.ff.de proba-
tio.& c. super hoc de renun. ¶ Cum ergo in proposito actum
fuerit & firmatum per cõtractum stipulationis q dicti empto
res tenerent̃ retrouendere dictis hæredibus nõ videt̃ in effectu
ab isto iure recessum per sequentẽ venditionem prædictam.
¶ Et est satis existimandum q si voluissent contrahentes prædi
cti derogare dictæ promissioni de retrouendendo, id expres-
sissent in vltima venditione, arg.l.1.§.fin autem ad deficiẽtis.C.
5 de cadu.tollen.c.ad audientiam, de decimis. ¶ † Quid autem
operetur dicta secunda vẽditio continens idem quod prima,
tangitur per Bar.in l.singularia.ff.si cert.pet.circa med.vbi di-
cit q qñ quis habet duo instrumenta venditionum factarum
†1 diuersis temporibus q † ex vtraque venditione dicet̃ rẽ possi-
dere, nisi per secundam fuerit expressè recessum à prima.l.si
quis ante.ff.de acqui.poss.iuncta l. si mandato meo.§.fi.ff.mã
da.de quo etiam tangitur per hoc maximè modernos in l.qui
bis.ff.de ver.obl.sed non videtur necessarium de hoc ad præ-
sens discutere: quia tunc de hoc non hæsitatur. ¶ Plus videt̃ q
etiam si dicti executores voluissent recedere à dicta promissio-
ne de retrouendendo non potuissent: quod hac rõne proba-
6 tur vltra primum fundamentũ superioris deductũ. † Nam il-
lud iudicamus de actione competente ad rem immobilem q̃
iudicamus de ipsa re immobili ad quẽ competit: adęo quod il
la solennitas q̃ requirebat̃ in alienatione rei immobilis, requi
c ritur ẽt in alienatione talis actionis,[c] vt no.in auth.de non ali.
§.1.& gl. & Doct.in l.1.C.si aduer.transac.& not. Dyn.Bart.in
l.potest amplius.ff.de auto.tutorum.& in l.mouentium ff.de
verborum signification.& Specul.& Ioan.And.in titu.de ces-
sio.actio.§.1.in versi.sed nunquid minor potest.& Ang.in l.1.
§.fuit quæsitum.ff. ad Treb.cũ suis concord. ergo in præiudi-
ciũ dictorũ hæredum qui pupilli erant, non potuit.remitti di-
cta obligatio & actio cõpetẽs ad fundũ retrouendẽdum benè
faci tex.nota.in l. magis puto.§.fundũ in vers. alienationẽ ff.
de reb.eorum. & tanto magis procedit in casu nostro in quo
statutum loci requirit certas solennitates, non solùm in alie
natione prædiorum & iurium immobilium, sed etiam mobi
lium ipsorum pupillorum.¶ Vnde, cùm in dicta allegata re
missione iuris & actionis competentis ad retrouendendum
non interuenerint solennia requisita in alienationibus rerũ
& iurium dictorum pupillorum, nõ potest quouismodo ope-
rari dicta secunda venditio, vt per eum sit remissa dicta obli-
gatio de retrouendendo. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Potestatẽ. scilicet in specie de tali fundo alioquin ex manda-
to generali non possunt mittere manum ad immobilia nisi
cum decreto, vt dixi in consuetu.Pari.§.95.non obstante glos.
in d.l.prædium quam etiam reprobat Luc.Pe.in l.fin.nu.3.de
prin.agen.in re,li.12.C.
b ¶ Prælegare quod non vt suprà eò.cons.8.nu.15.
c ¶ Actionis.vide late.d.And.Tiraq.in consuetu.Pict.ti.Ret.
§.1.glo.7.

EPITOME.

PActum inter fratres, quòd alter alteri siue liberis et testa-
mento decedenti succedat, non valet, etiã in vim vltimæ
volun-

voluntatis, licèt inter milites valeat in vim vltimæ voluntatis
tantùm. hoc dicit.

CONSILIVM. XXVIII.

PONDERATIS verbis instrumenti conuen-
tionũ initarũ inter Io. quondã Matt. & Gentilẽ
fratres super cõmunione bonorum cum pacto
p q, in instrumento dicitur, q, se obligauerunt q,
si aliquis ipsorũ decederet sine filijs legitimis &
a naturalibꝰ vel [a] sine testamẽto q, succedat vnꝰ alter, & alter alte
ri sine aliqua diminutione cũ præstatione iuramenti de nõ cõ
traueniendo. super eo de quo quæritur, videlicet an stante q,
dictus Io. decessit sine filijs, & ab intestato superstite dicto Gẽ-
tile ac Marcello eorum communi fratre bona hæreditatis di-
cti Io. ad Gentilem duntaxat vigore dicti instrumenti, an ve-
rò communiter ad vtrunque fratrem pertinere debeant, vt il-
1 lius ab intestato hæredes. ¶ † Videretur fortasse prima conside
ratione dicendum, dictum Gentilem virtute dicti pacti iura-
ti esse præferendum: quia pactum de futura successione ac-
quirenda regulariter non valet. l. pactum q, dotali. C. de pac.
l. cum donationis. C. de trãsac. l. stipulatio hoc modo cõcepta.
ff. de verbor. obligati. tamen illud videtur esse verum quando
p hoc infringeretur libera testandi facultas, vt sonat tex. in d.
l. pactum. & secundum prædictam conuentionem non impe
dit libera testãdi facultas: quia conuentum fuit q, si vnus dece
deret sine libèris, vel sine testamẽto, vnꝰ succederet alteri, & sic
nõ impediebat, testari, & illa desiunctiua posita inter illas du-
as conditiones, scilicet sine filijs, vel sine testamẽto, resoluitur
in coniunctã l. generaliter. in prin. C. de insti. & substit, sub cõ
di. fac. & l. Lucius. l. vltima. ff. de inst. ¶ Præterea posito q, non
valeret dicta conuentio de succedendo, quando non esset iu-
ramento vallata, tamẽ propter iuramẽtum potest dici valida-
ta, vt tenet Bal. in c. moribus, in tit. si de feu. fue. controuer. in-
ter domi. & agnatos, vbi dicit hoc probari per text. in c. quam-
uis, de pac. in 6. & secdm eum licèt Bart. in l. stipulatio. & in l.
si quis pro eo. in primo membro. ff. de fideiusso. teneat † quod
2 non valeat pactum de succedendo: etiam si sit appositum iura
mentum, eo quia inducit votum captandæ mortis, & per cõ-
sequens tanquam iuramentum sit contra bonos mores, nõ sit
obligatorium, vt in c. non est obligatorium. de regu. iur. in 6.
iuncta d. l. stipulatio. & c. ne captandæ. de conces. præben. li. 6.
Et respondet Bar. ad dictum c. quamuis. q, ibi loquitur in pa-
cto de non succedendo, quòd non inducit votũ captãdæ mor-
tis: tamen dicit Bal. in d. c. moribus, se putare q, meri canoni-
stæ non approbarent istã opinionem Bart quia ratio dicti c.
quamuis est, eo quia illud iuramẽtum poterat seruari sine In-
teritu salutis æternæ. & ad illam responsionem q, inducat vo-
tum captandæ mortis, respondet negãdo eam: quia nescimus
quid sit in animo paciscẽtium, sed bene scimus quod ipsi pos
sent obseruare iuramentũ sine interitu salutis æternæ: & ideo
dicit se putare q, episcopi cogerent iurantem. ¶ Et pro ista
opin. dicit ipse esse decisionem Petri de cer. in d. c. moribus. p
d. c. quamuis. nam ibi pactum iuratum factum per filiam de
non succedendo patri sicut est exclusorium filiæ à successione
ita intelligitur inclusorium esse filij: & sic tale pactum indu-
cit q, filius succedat, vt l. cùm prætor. in principi. ff. de iudic. l.
maritus. C. de procur. & per consequens ibi potest dici fuisse
† etiam in effectu pactũ de succedendo. ¶ Confirmantur prædi-
cta per † id quod consuluit Oldr. consi. 139. incip. Ad haben-
dum aliqualem notitiam &c. & Io. And. in Addi. Spe. in ti. de
instr. edi. §. porrò in vlt. colu. in ver. fuit etiam alia quæstio, de
facto duo fratres &c. & Alb. de Ros. & Sal. in l. fi. C. de pact. &
Ang. in l. hæreditatem. ff. de bo. auth. iud. pos. & in l. sancimus.
C. de dona. & ibi etiam Bal. in aliquibus lectu. & Io. de Im. in
l. Aquilius Regulus, circa penul. col. ff. de don. vbi concludũt
3 †. q, si duo fratres habentes bona paterna, & alia acquisita ad
inuicẽ conuenerunt q, eorum quisque donabat alteri omnia
bona paterna hac lege q, superuiuens vel eius liberi haberẽt
omnia illa bona decedentis sine liberis, valebit hæc cõuentio:
& debebit seruari etiam absque insinuatione: quasi ista nõ sit
proprie donatio, sed promissio quædam facta ex honesta cau
ta, & videatur vna donatio esse causa alterius & non mera do-
natio allegant not. in l. licèt. C. de pactis. & in d. l. Aquilius. cũ
alijs plenius allegatis per eos in dictis locis. Et sic diceretur q,
ipsi loquuntur quãdo nõ datur vniuersitas omniũ bonorum
præsentiũ & futurorum, & sic non hæreditas donatur sed cer-
ta bona, puta paterna: potest responderi q, etiam in casu no-
stro possunt dicta verba intelligi & restringi circa bona com-
municata & contenta in dicto instrumento, & non de vniuer
sali successione, & præsertim vt actus valeat potius quam pe-
reat, prout fieri debet. l. quoties in stipulationibus. ff. de verb.
obli. c. abbate. de verb. signi. ¶ Tamen præmissis non obstan-
tibus contrariam sententiam de iure probabiliorem esse arbi-
tror, præsertim ex infrascriptis, & primò per tex. in l. eo. C. de
4 inuti. stipula. vbi tex. clarè dicit † q, conuentio de futura suc-
cessione cum sit contra bonos mores nullius est momenti: er-
go si saltem valeret quando contrahens decederet ab intesta-
to. non esset verum dicere q, talis cònuentio esset nullius mo-
menti: quia imò illo casu debuisset valere, cùm in talem euen-
tum non aufferret liberam testandi factionem: ergo alia etiã
fuit ratio nullitatis dictæ conuentionis, quàm ratio auferẽdę
liberæ factionis testamenti, vt probat. d. l. ex eo. in verbo, nul-
lius momenti, inducendo vt prædixi. ¶ Confirmatur per id
quod habetur in l. hæreditas. C. dè pact. conuen. super dote,
& quod ibi no. vbi habetur q, hæreditas potest dari in testamẽ
tò non per pactum seu contractum. ¶ Item probatur p id qd
habetur in l. licèt C. de pac. cum ibi notatis, vbi singulariter
5 probat † quod non potest dari successio † seu hæreditas per pa
†2 ctum vel donationem causa mortis, sicut nec per codicillos
nisi inter milites. & ita ibi colligitur per Bar. & alios post eum
ex illo tex. & patet etiã ex illa l. q, talis dispositio inter nõ mili
tes non valet: etiam non condito testamento: qa ibi est spe-
ciale vt valeat inter milites, dum tamẽ miles in cõtrariũ non
fecerit aliam dispositionem testamentariam. ita declarat il-
lam l. Ioan. de Imo. in l ille autem. ff. hære. insti. & etiam Fulg.
& Pa. de Ca. in d. l. licèt. quia secundum eos illa lex est exorbi-
tans inquantum vult q, per pactum possit dari hæreditas. d. l.
hæreditas. ideo cum illa l. simpliciter velit valere contentio-
nem inter milites q, superstes succedat præcedenti, & ibi non
dicatur q, præmoriẽs non possit alium instituere si velit, nec
dicatur ibi q, præcedens sit astrictus ad instituendum superui
uentem q, etiam esset exorbitans, per d. l. stipulatio, satis ope
ratur d. l. licet, si superstes succedere possit præmorienti in ca-
su in quo alteri non reliquerit hæreditatem: quod inter paga
nos fieri non poterat iuribus suprà in principio allegatis: ideo
non debet illa lex extendi, quia in exorbitãtibus non fit extẽ
sio etiam ex identitate rationis. l. si vèrò. §. de viro. ff. sol. mat.
6 & in regula, quæ à iure. lib. 6. ¶ † Et comprobatur, quia si illa
b dispositio facta ibi inter milites valet iure vltimę [b] voluntatis,
vt ibi per glo. fi. Bar. & alios: ergo sequitur q, non aufert liberã
testamenti factionem, cum vltima voluntas semper sit irreuo
cabilis. l. si mihi & tibi. §. in legatis. de le. 1. l. 3. §. fi. ff. de adim.
lega. ergo sequitur q, in casu dictæ. l. licèt. illa conuentio inter
paganos non reprobatur ex eo q, si valeret, auferret liberam
testandi factionem: quia nec etiã aufert d. l. ibi inter milites,
quamuis inter eos conuentio valeat. & sic ratio illius legis est,
quia non potest dari successio vniuersalis hæredi per pactum
seu conuentionem d. l. hæreditas. & l. verba gesserunt. ff. de
verb. sign. ne confundatur virtus testamentorũ & cõtractuũ.
†3 & quia cum à communiter accidentibus † agatur in actione
hæreditatis de maiori præiudicio voluerunt iura hoc fieri per
actum magis solennem & vallatum maiori numero testium
& maiore solennitate quàm sit illa quæ sufficit cõmuniter in
cõtractu. l. fi. C. de fideicommis. l. hac consultissima. C. qui te-
sta. fac. pos. ¶ Bene faciunt no. per Fran. Tigri. Bald. & Saly. &
modernos. in l. 2. C. de codicil. dum tradunt quare hæreditas
non possit dari in codicillis directè, sicut in testamento dari
potest, vel etiam secũdum Bar. & modernos in d. l. stipulatio.
& Richa. & Bart. & Saly. in l. pactum quod dotali. C. de pact.
ratio quare non valet dicta conuentio de succedendo ipsi pa-
scenti est, quia inducit votum captandę mortis, vt etiam dicit
Pau. de Cast. l. pactum. C. de colla. & Domi. de sancto Gemi.
in d. c. quamuis alias rationes etiam reddit Saly. in l. pactum
7 quod dotali. C. de pac. propter quas dicit † q, tale pactum est
contra

contra ius diuinum, naturale, gentiũ, & ciuile, & nutriens pec
catum. ¶ Et istam conclusionem q non valeat conuentio de
* succedendo, sequuntur * communiter doc, vnde Cy. in l. fi. C.
de pac. in di. quam ibi ponit post quintam vel sextam opi. di-
cit quòd pactum de succedendo in hæreditate ipsius paciscen
tis non valet nisi inter milites, per d. l. licèt & sic patet mentem
suam esse q non valet etiam quò ad succedendum ab intesta-
to: quia satis diceretur valere si ad illum effectum valere pos-
set. ¶ Ita etiam tenet Bar. in d. l. fi. maximè in versicu. 3. quæro
8 an † valeat pactũ de successione &c. vbi dixit q aut sit pactum
q mihi succedas, & non valet, vt in iurib. suprà allegatis; & est
contra bonos mores scedm eũ: & iste est casus noster. Aut sit pa
ctum p q promitto tibi bona mea post morté. & tũc valet: qa
est donatio causa mortis, vt ibi per gl. & plenius p Bar. & alios
ibi & iste vltimus nõ est casus noster: qa dicũt verba instrumen
ti q dicti ꝯtrahẽtes se obligauerũt q si aliquis ipsorum decede
ret sine filijs legitimis & naturalib. vel sine testamento succe-
deret vnus alteri, & alter alteri sine aliqua diminutiõe. ¶ Istam
* conclusioné etiã firmant Docto. * cõiter in d. l. stipulatio. &
9 ibi propter hoc dicunt † q talis conuentio nõ validatur iura-
mento, cũ sit cõtra bonos mores d. c. non est obligatorium. q
non validet iutamento, tenet etiã Bart. in d. l. fi. in ver. 2 quæ-
ro vtrũ valeat pactũ de iure &c. & etiã ibi Ang. ¶ Et idem tenet
Cy. Bar. Ang. & Sali. in d. l. pactũ q dotali. C. de pact. & Bart.
in l. si quis pro eo. in prin. ff. de fideiuss. in primo membro prin
cipali. & Bal. in l. pactũ, in quinta opp. C. de colla. & p gl. in l.
si qñ. q. 1. C. de inoffi. testa. ¶ Et est de mente Ang. in d. l. licèt.
dũ dicit q in terminis illius legis conuentio illa inter priua-
tos nõ valet, qa inducit votum captandæ mortis, & est cõtra
bonos mores. ¶ Et q nõ firmetur iuramento tenet etiã Anto.
de But. in c. cũ cõtingat, de iureiur. circa tertiam col. & Ludo.
Roma. in d. l. pactũ, de col. & Iaco. Aluarotus in d. c. moribus.
& Domini. de sancto Gemi. in præalleg. c. quamuis. ¶ Pro hoc
etiam facit, qa attenta dicta ratione videlicet q hic habuerit
defectus solénitatis formalis. s. testamentariæ quæ requirebat
vt hæreditas per aliquã dispositioné hominis dari possit, non
suppletᷣ talis defectus p iuramentum: qa deficit forma quę dat
esse rei, ita concludit Bart. in d. l. si quis pro eo, in octauo mem
bro. & sequuntur alij ibi & in d. c. cum contingat, & maximè
Bal. ibi in 9. col. in ver. 7. conclusio. ¶ Et licèt quandoque iu-
ramentũ faciat q actus qui ratione defectus formæ nõ potest
valere prout agitur, valeat vt valere potest. l. cùm pater. §. filijs
matré. de leg. 2. tamen in casu nostro non potest valere etiam
in vim donationis causa mortis vel alterius cõtractus in qbus
quidé dari nõ põt hæreditas. d. l. licèt & d. l. hæreditas. ¶ For-
tius videtur dici posse q si dicta cõuentio. valeret in vim obli-
gationis vt verba sonant auferre dicta conuentio liberam te-
standi factioné, quod sine dubio est cõtra bonos mores: adeo
q iuramentum talem conuentionem non validat. d. l. stipula
tio, cũ ibi no. per Doc. & in d. l. pactũ quod dotali. C. de pact.
¶ Et q hoc sit verum, sic probari potest: nã verba conuentio-
nis dicunt q se obligarũt q si aliquis ipsorum decederet sine
filijs legitimis & naturalibus, vel sine testamento q succedat
vnus alteri sine aliqua diminutione, & sic attẽto q dicta con-
uentio est facta sub duplici conditione, alternatiuè, scilicèt si
decederet sine liberis, vel sine testamẽto, debet secdm regulas
iuris cõis sufficere euẽtus vnius ex dictis duabus conditionib.
l. si hęredi plures. ff. de cõdi. insti. l. si qs ita stipulatus Fu. 10. au-
reos. ff. de verb. obl. ergo si dicta cõuentio in vim obligationis
valeret iuxta eius verba, sequeret q si alter eorũ decessisset si-
ne liberis quãuis decessisset cũ testamẽto condito in quo aliũ
q̃ dictum fratré superstité hæredé instituisset, nõ debuisset pos
se testari & excludere dictũ Gẽtilẽ superstité ab vniuersali suc
cessione, & sic verba importarent q auferetur libera testandi
facultas. ¶ Nec ad hoc ob. si diceretur q dicta disiunctiua ap-
posita inter duas conditiones, in quibus apposita est illa con-
ditio, si decesserit sine liberis, resoluit in coniunctã. d. l. genera
10 liter, in prin. & d. l. Lucius † qa responderi põt q illa duo iura i
hoc exorbitantia à regulis iuris cõis loquũtur in vltimis volũ-
tatibus pendentibus à volũtate vnius, nõ auté in contractibus
pendentibus à voluntate vtriusq; contrahentis, de quibus in
psentiarum q̃ritur: ideo tunc nõ vẽdicat sibi locum dispositio
dictarũ legũ. hoc pbari videtur, q̃a nos videmus q in vltimis
voluntatibus si testator grauat filiũ vt post morté ipsius filij
restituat Titio hæreditaté; intelligit sub hac tacita cõditione,
scilicet si filius decesserit sine liberis: & hoc ex interpretatio-
ne mentis testatoris quæ videtur ita esse. l. cum accutissimi. C.
de fideicommiss. & d. l. generaliter. §. cum autem. & l. cum [illegible]
ff. de condi. & demonst. & tamen secus est in contractibus pẽ-
dentibus à voluntate duorum, vt probatur in l. 1. C. de pact. &
ita decidit notabiliter Bal. in d. l. cum acutissimi, in fi. superi
ora tamen magis me mouent. Ex quibus satis dici põt cõstare
responsum esse ad allegata in cõtrarium, tamen specialius re-
spõdeo, dum dicebatur q dicta cõuẽtio de qua q̃ritur, nõ aufe
rebat liberã testandi factioné, & q nõ erat contra bonos mo-
* res. nã in hoc * cõiter tenetur cõtrarium, scilicèt q imò sit cõtra
bonos mores, & non valeat, nec etiã iuramẽto firmetur, vt su-
†4 prà deductum fuit, licèt † Bal. in d. c. morib. teneat ꝯtrariũ: &
ideo eius decisioné reprehendit specificè Lu. Ro. in d. l. pactũ.
C. de colla. & Iac. Aluarotus in d. c. moribus vbi refert q ipse-
met Bal. tenuit ꝯtrariũ in d. l. pactũ. de coll. & ibi ét Fulg. & Pa.
de Cast. & ét Ant. de But. in d. c. cũ contingat. & est cõis senté-
tia, eò qa est ꝯtra bonos mores. ¶ Nec ob. rationes allegatæ per
Bald. licet præfati moderni nõ respondeãt. & primò dum Bal.
dicit negando q non est contra bonos mores, quia nescimus
quid in animo habeant contrahentes, quia dico q imò iuris
præsumptione est contra bonos mores, vt probatur in d. l. ex
eo. C. de inut. stipu. & etiam in d. l. licèt. vt induxi suprà. Prete
reà si vera esset ratio Bal. sequererur q etiam quando fit pactũ
super hæreditate tertij viuentis certo modo dispõnẽda inscio
illo tertio non deberet dici q talis conuentio esset contra bo-
nos mores, aut q induceret votum captandæ mortis eò quod
nescimus quid illi contrahentes in mente habeant. & tñ hoc
est ꝯtra d. l. fi. C. de pac. ¶ Nõ ob. q habetur in d. c. q̂uis, inducé
do vt ét inducit Bald. in d. c. morib. qa respondeo q ibi loqui-
tur in pacto de nõ succedẽdo in quo cessant rõnes: quas dixi
suprà militare in pacto de succedẽdo, & illud pactũ de nõ suc
cedẽdo erat improbatũ à iure ciuili pp aliud. s. qa suspicata é
lex q fili⁹ vel filia p modico remitteret multa, vt no. Bar. in d.
l. si qs pro eo. in vlt. mẽbro. & in d. l. stipulatio. & Bal. in d. l. pa
ctũ. C. de colla. in 19. q. vbi aliã rõnem addit. ¶ Nec ob. quòd
p pactũ filiæ non succedendo patri inducatur q filius succe-
dat, & sic videtur ét ibi esse pactũ de succedẽdo: qa respondeo
q ibi nullum fuit factum pactũ nisi cũ filia quæ iurauit nõ suc
cedere, & dato q in cõsequẽtiã istius actus pmissi resultet ne-
cessariò q melior fiat cõditio aliorũ filiorũ, qui nõ renunciaue
rũt tñ hoc venit in cõsequentiã, & hoc tunc tolleratur quãuis
directò seu principaliter nõ posset induci p pactũ de succeden
do. l. 1. in prin. & ibi no. Dy. & Bar. ff. de autho. l. si vnus. §. illud
ff. de pact. l. si is qui duos. in fine. ff. de libe. leg. & plenè no. Cy.
& Saly. in l. 3. C. de iudi. ¶ Et stãte q dictũ iuramentũ in casu
nostro sit cõtra bonos mores, vt est dictũ, sequit q non obstat
illa ratio Bal. in d. c, morib. scilicet q iuramentum dét seruari
qñ põt seruari sine interitu salutis æternæ: qa responsio patet p
id q habetur in c. cùm quidam de iureiur. & in d. ca. non est
obligatorium. cũ si maior est etiã ratio in casu nostro q dicta
cõuentio de succedẽdo inducat votũ captãdæ mortis quàm in
pacto facto sup hæreditate tertij certo modo disponẽdo casu
quod iure successio ad eos deueniret: quo casu valet si i pacto
interueniat cõsensus illius tertij. d. l. 1. C. de pact. qa i casu d. l.
fi. pactũ nõ inuitabat ad successioné, qa q deberet succedere
erat i cõditiõe, nõ in dispositiõe. l. ex facto ét. ff. de hære. inst. l.
si quis sub conditione. ff. si qs omiss. cau. test. sed in casu nostro
11 erat in dispositione quæ inuitabat ad succedendũ. ¶ † Nõ ob.
ét id q traditur per Old. in d. consil. 129. & per Ioa. And. in d. §.
porrò. cũ si. qa rñdeo q ipsi nõ loquunt in successiõe vniuersæ
hæreditatis, sed in donatiõe aliquorũ c bonorũ, puta paterno
c rũ seu præsentiũ reciprocè factæ, q qdé fieri põt p cõtractum.
l. si qui argentum. §. sed & si quis, C. de dona. & l. omnes. §. Lu-
cius. ff. q̃ in frau. credit. sed nos loquimur in cõuentione facta
q vnus succedat alteri post morté sine diminutione, quo casu
videt esse actũ de hæreditate, & ideo nõ valet: ita declarat Bar.
in d. l. fi. in ver. 3. q̃ro &c. & bene pbatur in d. l. licèt. C. [illegible]
& verba dictæ conuentionis nõ patiuntur q restringat[illegible]
clausula

clausula ad bona cõmunicata tantum, vt ostendunt maximè illa verba sine diminutione. l. Iulianus, in prin. ff. de leg. 3. l. fi. C. ad legem Falci. ¶ Facit quod not. Bart. in l. Centurio. ff. de vulga. & pup. dum tracta: an substitutio compendiosa facta per verbum commune filio impuberi valeat intra tempora pupillaris ætatis iure directo, cum suis concord. Item dubitatio in casu quæstionis formatæ per Oldr. & Io. An. solum erat an in illa donatione requireretur insinuatio, nõ autem an esset contra bonos mores vel de futura successione, aut esset in valida alia ratione, quam ratione defectus insinuationis, de qua insinuatione in casu nostro non hæsitatur. Ex quibus cõcludo non obstantibus contentis in dicto instrumento ambos fratres superstites ad successionem fratris intestati venire, vt etiam clare & copiosè deduxerunt duo celeberrimi domini aduocati præfati Marcelli mihi fratres honorandi. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Vel. Hæc alternatiua habetur pro copula, & ad vitandum absurdum intellectum, quòd filij excluderentur nisi ex testamento, iuxta. l. sæpe, de verb. sign. & quæ no. suprà lib. consil. 22. suprà. nume. 5.

b ¶ Vltimæ. Guil Pa. consi. 31. Deci. consi. 225. cons. 516. col. 1. cõsi. 615. Hippo. Mar. no. 332.

c ¶ Aliquorum. Auf. in addi. ad quæsti. Thol. 452. Ias. d. l. stipulatio hoc modo concepta. consil. 211. consilio 233. colum. 5. lib. 2. consil. 5. consil. 17. col. fi. lib. 3. Cur. iunior consi. 1. columm. 5. consi. 15. Alber. Bru. consi. 8. col. 4. consi. 9. co. fi. cons. 10. col. 5. Stepha. Bertran. consi. 4. Visis in 2. dubio. consi. 78. lib. 3. Deci. d. l. pactum quod dotali. & consil. 216. consil. 225. consil. 236. colum. 6. consil. d78. Ludouic. Gozadi. consilio 87. Benedict. repetit. c. Raynutius, versic. duas habens filias. num. 197. extra de testam.

EPITOME.

VAlet renunciatio filiæ minoris futuræ successionis patris, iuxta capitu. quamuis. & excluditur abintestato, etiamsi pater non reliquit nisi filias, dummodò hoc vltimò casu tempore renunciationis non fuerint masculi. h. d.

CONSILIVM. XXIX.

PRECLARE, subtiliter ac copiosè allegatum & iure conclusum esse arbitror per excellentissimum iurisconsultũ dominum. Ioa. Baptistã de Cazalupis de Sãcto Seuerino mihi patrẽ obseruandũ: & ꝓpterea in eandem sententiam cõcurro, scilicet ꝙ dicta renũtiatio à principio valuerit & quo ad excludendam dictam Catharinam à successione intestati dicti Nicolai patris sui. ¶ Et quamuis prima consideratione satis in contrarium facere videretur illud quod domini de Rota di
† 1 cunt in ea † decisione quam refert. Domi. de Sancto Geminiano in capitulo quamuis, ad finem. de pactis in 6. dum dicunt
1 † quod si filia renuntiauit secundum formam dicti. ca. quamuis. promittendo nunquam habere regressum ad bona paterna nihilominus si pater decedat ab intestato poterit illa prædicta vna cum alijs descendentibus patris ab intestato succedere, non obstante renunciatione prædicta: quia pater decedẽdo ab intestato, videtur tacitè proximioribus reliquisse. [a] conficiuntur & l. si quis cum nullum. ff. de iure codicil. & sicuti si pater eam instituisset, posset admitti filia ex testamento: & sic ex nouo iure non obstante pacto vel renuntiatione. arg. capi. cùm inter. p. de renun. & l. si mater. §. eadem. ff. de exceptio. rei iudi. ita etiam videbatur ꝙ ipsa possit ab intestato succedere ex tacito relictò: & pro hoc allegant dictum. Zen. in præallegato. c. quamuis. tamen vt refert ibi dominicus dicere do-
† 1 minos † de Rota nonnulli tenuerunt contrariam: scilicet †
2 ꝙ filia non possit abintestato succedere postquam generaliter renunciauit, & sic videatur vtrique renunciasse. arg. l. 1. §. sed videdũ. cũ ibi no. in gl. de succes. edi. & ar. l. fi. ad finem. C. de do. promis. & per no. per Cy. in l. 2. in 6. q. C. de rescin. vendi. & per Ioan. An. in c. pen. de emp. & vendi. super gl. ¶ Et respondet ad rationem fundatam in d. l. conficiũtur. ꝙ illud procedit quando pater non fecisset filiam renunciare, secùs si fe-
3 cit eã renunciare: quia † quò ad illam personam renunciantẽ præsumitur adhuc durare illa voluntas quæ aderat tempore renũciationis, nisi appareat mutata. c. maiores. de baptis. l. cũ hic status. §. 1. & sequen. ff. de dona. inter virum. & ista est vlti. opin. relata per Dominicum in d. c. quamuis. & sic videtur illi adhærere iuxta notata per gl. in l. qui filiũ. §. Sabinus. ff. ad Trebe. in gl. penul. & l. bona fides. ff. depositi. cum ibi nota. p Bar. & Ioan. And. in c. 1. in versi. sed tutius, de sententia excommu. in nouella. & in c. 1. in verbo, de nostra. de pœnis. eodem li. & Bal. in aut. ex testamento. in prin. C. de colla. & in l. si mater. C. ne de statu defunct. cum simi. ¶ Et pro hoc etiam facit illud quod dicit Dom. in d. c. quamuis. in fi. dum refert quòd Ang. consuluit quod facta dicta renunciatione si pater decederet sine descendentibus, filia succederet ab intestato: sed in casu nostro decessit cũ descendentibus. ¶ Præterea si rectè cõ-
* sideretur intentio doct. * communis est quod filia propter dictam renuntiationem excludatur à successione ab intestato, ꝙ patet. quia tex. in l. pactum quod dotali. C. de colla. dicit ꝙ filia quæ pactum fecit ꝙ dote contenta esset, & nullum regres-
* sum ad bona paterna haberet, non impeditur succedere ab intestato, vt ibi dicit litera: & tamen doc. ibi * cõmuniter dicũt quod quando dicta filia iurauit, erat correcta. d. l. pactum. p d. c. quamuis, ergo voluit ꝙ tunc filia non succedat ab intestato vt etiam ibi est appertè de mente Bal. in suo summario vnicta prima oppositio. & patet ex tex. d. c. quamuis, qui se refert ad dictam legem pactum quod dotali, quæ improbat pactum illud de non succedendo adeò ꝙ ab intestato filia succedere poterat. ¶ Et ꝙ dictum pactum iuramento vallatum sit efficax ad excludendam filiam à successione intestati, tenet etiã Nicolaus de Neapo. in l. cùm posthumus. ff. de liberis & posthumis. & Ludoui. Roma. in l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verborum obligatio. in 10. vel. 11. col. vbi refert etiam ita de mente Bal. in l. fi. C. de pact. & ità etiam vult Ludo. Roma. in d. l. pactum. C. de colla. in 4. col. ita etiam est de mente Ange. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, in versi. 1. fallit &c. ¶ Istam quæstionem etiam decidit expresse Sal. in l. pactum quod dotali. C. de pac. in penul. col. dicit ꝙ filia de tenui constituta iurauit secundum formam dicti. c. quamuis fortè non intelligetur prohibita succedere ab intestato nisi extarent fratres vel alij liberi, quorum contemplacione pater videretur hoc pactum exegisse per d. l. pactum. C. de colla. quia eis extantibus pater non videbitur eam voluisse vocare ab intestato, sed in primeuo proposito exclusorio persistere, quod se-
4 cus est illis non extantibus, † quia verba generalia debent restringi, vt non videatur quis alienam posteritatem suæ anteponere. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. l. [illegible] ff. de condi. & demonstrationibus. l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & substitu. sub condit. fac. sed in proposito vltra dictam Catharinam extabant descendentes dicti testatoris, scilicet aliæ sorores Catharinæ nondum nuptæ: quarum aliquæ adhuc veniebant tempore mortis patris, ergo videtur ꝙ testator istarum illarum filiarũ cõtemplatione hoc fecerit. ¶ Nec dicatur ꝙ videatur fecisse contemplatione dicti Ioannis nati ex fratre dicti Nicolai præmortuo, qui Ioan. viuebat tempore renũciationis, & postea dicto Nico. adhuc viuente: & sic videtur ꝙ renunciatio illa videatur facta contemplatione dicti Io. per quem melius potuisset agnatio dicti Nicolai conseruari, iuxta id quod habetur inst. de legi. agna. successione, in princi. & l. 2. §. 1. ff. de suis & legi. ergo mortuo Io. debuit extingui vir-
5 tus dictæ renunciationis. ar. l. iubemꝰ. C. ad Velleia. † quia respondeo quod hæc præsumptio cessat, attento ꝙ Io. non erat de liberis dicti Nic. vt loquitur Salic. & extabant aliæ sorores dictæ Catharinæ quæ erat de liberis dicti Nico. ideo nõ videt alienam sobolem voluisse suæ anteponere. d. l. cũ acutissimi. Et quod ita sit: patet ex verbis dictæ renuntiationis dum in ea dicitur, ꝙ dicta Catharina remisit dicto Nico. & notario recipienti vice & nomine omnium quorum interest. aut posset quolibet modo interesse tam ex testamento quàm abintestato & aliter quocunque &c. Si ergo dicere vult consequenter

ter Catharina q. Nic. tempore receptæ renunciationis motus fuerit contemplatione personæ Io. & sic habuerit respectum ad statum in quo res tunc temporis erat. s. q. viuebat Ioan. & sic q. voluerit renunciationem habere vires rebus sic in futurum se habentibus prout se habebant tempore renunciationis, iuxta. l. q. seruis cum ibi nota. ff. de condi. ob causam. l. cõtinuus. §. cum quid. ff. de verb. obl. certè hæc allegatio dominæ Catharinæ confunditur per dicta verba instrumenti comprehẽdentia causam intestati: quia rebus in futurum se habẽtibus prout se habebant tẽpore renunciationis, id est, si vsq; ad tempus mortis Nicolai vixisset dictus Ioa. & etiam vixissent dictæ filiæ Nicolai vel aliquæ ex eis non poterat ab intestato Io. succedere. d. Nicolao, in auth. de hære. quæ abintesta. §. 1. & l. fin. C. de suis & legit. ¶ Et profectò in casu nostro propter dicta verba instrumenti quæ manifestè comprehendunt etiam causam intestati videtur vera de iure ista conclusio, q. dicta renuntiatio obstet dominę Catharinæ ab intestato, nam alias illa verba nihil operentur, contra. l. si quando. in princ. ff. de leg. 1. & c. si Papa, de priui. in 6. & per not. per Bald. in rubrica. C. de contrahen. empt. in 9. q. cũ si. & huiusmodi verba ita prægnantia & clara non erant adiecta in casu quo loquitur Domini. in d. c. quamuis, nec in casu in quo loquit Sali. in d. l. pactum & sic casus noster videtur minus dubitabilis. ¶ Pro quo etiam facit coniectura quod Nicolaus tẽpore quo alias filias dotauit, non fecit eas renuntiare, vnde succedit id quod dicit tex. in c. 2. de trãsl. præla. ibi, vnde si circa translationem idem fieri voluisset quod decessione dixerat &c. ideo non voluisset alias filias suas esse paris conditionis cum Catharina fecisset eas renunciare, & non fuit Nicolaus ignorans vel alio impedimento impeditus testari vel dictam renunciationem & iuramentum remittere dictæ dominæ Catharinæ vt facere poterat iuxta id quod habetur in c. 2. de sponsa. & in c. consuluit de vsur. ergo debet interpretari eũ in primo ꝓposito pẽuerasse, vt dixi suprà facit. c. ad audientiam, de decimis. & l. tractabat. ff. de testa. mili. & l. 3. C. de inoffi. testam. cum simi. ¶ Et sic negari non potest quin dictus Nicolaus in residuo videatur voluisse præferre alios descendentes suos dictæ dominæ Catharinæ. ¶ Et inter cætera potuit moueri, quia inspecto statu facultatum quas habebat Nicolaus tempore renunciationis sibi factæ, & etiam attento numero filiarum quas habebat, dedit in dotem dictæ dominæ Catharinæ vltra virilem portionem, & ideo non incongruum fuit, † nec est, quod sicuti si nõ

6 b excreuissent [b] facultates dicti Nicolai post tempus renunciationis, minus habuisset quælibet dictarum filiarum tunc viuẽtium, quàm habuisset dicta domina Catharina. ita etiamsi cõtingit ampliari facultates dicti Nicolai, & diminuta esse onera, debeat cedere ad commodum dictarum aliarum filiarũ Nic. argu. l. de fideicommisso. C. de transactio. & l. si ea lege. C. de vsur. l. si pater pupillæ. C. de inoff. testa. & l. eum qui. in prin. ff. de iureiuran. & per id quod not. Iac. But. in d. l. pactũ. de colla. dum allegat dictã. l. de fideicommisso. & Bal. in l. quãuis. in fi. C. de fideicom. & in l. fi. §. 1. C. de vsur. rei iudi. & in l. successione. C. de reuoc. his quæ in frau. cred. ¶ † Nec insinua-

7 tio fuit necessaria in dicta renuntiatione facta propter dotẽ datam, vt clarè decidit Bar. in l. illud. C de sacrosan. eccl. & & fuit oportunè dictum per præfactum dominum consulentem. ¶ Non obstat etiam prædictis, si diceretur q. dictus Nicolaus, vt præsumendum est fieri fecit dictam renunciationem

†3 contemplatione † posthumorum masculorum, quos sibi nascituros sperauit: ideo cum nulli nati fuerint, debet deficere dicta renũciatio. ar. d. l. iubemus. & facit quod no. Bal. in d. l. pactum. C. de colla. in 4. q. Quia † respondeo q. hic non est præ-

8 sumẽdum hoc fecisse propter posthumos nascituros, ad quos non præsumitur habere effectionem, saltem tantam, quantã habet ad descendentes iam existentes in rerum natura, vt ꝓbatur in l. qui filiabus, in prin. ff. de leg. 1. iuncta ratione illius legis reddita ibi per Dy. & approbata per Pet. Bal. Ioa. de Imo. Rapha. & Pau. de Ca. ibi, & per Bal. in l. si quis filiabus. de test. tut. & per Ioan. de Imo. in l. Titius. in prin. ff. de lib. & posthu.

9 ¶ Et ideo Doc. bene dicunt, † q. si extant fratres masculi tempore quo soror renunciat, præsumitur facta renunciatio patri propter dictos fratres masculos extantes, & illis decedẽti-

c bus [c] deficit renuntiatio. ar. l. quod seruus. ff. de condit. ob causam cum ibi no. vt no. Sali. in d. l. pactum quod dotali. C. de pac. & Pau. de Ca. in d. l. pactum. de colla. post. Bald. in 4. q. & Dom. d. c. quemuis. ad fi. & Io. de Imo. in l. qui superstitis. ff. de acqu. hæ. & sic sentiunt aliud esse si masculi non extabant tempore renuntiationis, & probatur per rationem dictæ. l. qui filiabus licèt ipsi non allegent. ¶ Comprobatur etiam alia ratione, qa si habuisset Nicolaus respectum ad posthumos masculos non oportebat dictam renunciationem fieri: quia per statuta ciuitatis mihi transmissa excludebatur filia propter dotem extantibus masculis. ¶ Non obstat etiam dictæ renunciationi si diceretur q. statutum Senense disponit quod nullus filiusfamiliàs posset aliqualiter obligare in aliquo contractu vel quasi: obligatione vel quasi, sine consensu & voluntate sui patris: & si secus fieret, nullam habeat roboris firmitatem: ergo videtur quod dicta filia nõ potuerit se obligare dicto eius patri prout in dicto instrumento renunciationis continetur, qa pater nõ potuit dictum consensum præstare ad sui vtilitatẽ. l. 1. in prin. cum ibi no. per Bar. ff. de autho. tuto. & per no. per modernos

10 in l. 1. §. quæsitum. ff. ad Trebe. † quia respondeo primò q. tale statutum loquitur de filiofa. nos autem quærimus de filiafa. & statutum contra ius commune, loquens in masculo, nõ

d hẽt locum in fœmina, [d] quia q. nomina prolata in masculino comprehẽdant feminam, est ex interpretatione extensiua, nõ autem ex propria significatione. l. pronunciatio. in verbo porrigitur. ff. de verb. signi. & est bonus tex. in l. pe. in fi. C. de præpos. sacri cubi. lib. 12. & not. gl. Dy. & Bar. in d. l. 1. ff. de verbo. signi. & Iac. Butri. & Bar. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. & in l. 1. in prin. ff. de decu. † sed in correctorijs non fit extensio. l.

11 præcipimus. C. de appel. no. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. & no. Bart. in l. omnes populi in 6. q. princ. ¶ Et constat dictum statutum esse correctoriũ, vt l. filiusfa. ex omnibus. ff. de actio. & obli. l. fi. §. 1. ff. de verb. obli. l. & hæres. §. filia. cum. §. sequen. ff. de pac & quod statutum correctorium loquens per dictum nomen masculinum nõ habet locum in fœmina, tenent etiam Dy. & Io. de Imo. in l. si ita scriptum sit filiabus. ff. de lega. 2. & Ioan. de Imo. & Dominicus de sancto Gemi. in ca. generali de elec. libr. 6. & dominus Cardi. Flor. in clemen. 1. de elec. ¶ Item confirmo alia ratione q. dictum statutum non comprehendit casum nostrum, vt patet ex rubro & nigro alterius statuti sub rubrica de contractibus factis ante nuptum cum parentibus, vbi apparet posse contrahi per filiam cum patre præterquam quò ad certũ respectum, de quo

12 in dicto statuto. ¶ † Et pro hoc etiam facit id quod notanter

e dixit Bald. in d. l. pactum [e] quod dotali, de colla. in 21. q. vbi notabiliter. dixit q. si statuto cauetur q. mulieres non possunt contrahere sine cõsensu duorum propinquorum etiam cum iuramento, hoc non habebit locum quando filia renunciat patri, & propter effectum naturalem propter quem lex plurimũ cõfidit de patre: & ei plus cõfidit quàm alteri. ar. l. si furioso puberi. ff. de cura. fur. & l. nec in ea. §. fi. ff. de adulte. & illud dictum sequitur Lu. Ro. in l. si quis mihi bona. §. q. si mandauit ff. de acq. hære. ¶ Confirmari potest etiam per id quod no. do. Abb. in ca. cum in veteri. super gl. 1. de elec. vbi per not. per

13 glo. ibi dixit † q. si ex forma statuti mulier non potest contrahere sine consensu duorum propinquorum: & cõtingat quòd mulier vendit aliqua bona vni ex propinquis cũ consensu alterius propinqui, valebit contractus, & dicetur satisfactum statuto: quia propinquus emendo à muliere videtur consenti

d re [d] illi contractui. l. cũ pater. §. liberis. & quod ibi no. Bar. ff. de lega. 2. & l. Titius in princi. ff. de quib. mod. pig. vel hypo. solua. Et dicit quod non obst. id quod habetur in cle. 2. de re. eccle. non alie. quia respondet quod in casu dicti statuti consensus propinquorum non exigebatur vt authoritas, sed tanquã consensus, per no. in c. cum consuetudinis. de cõsue. ¶ † Acce-

14 dit id quod no. Bald. in l. si quando. §. 1. C. de inoffi. testa. vbi voluit q. si statutum disponat quòd filia non posit contrahere vel renuntiare sine licentia vel consensu patris, pater poterit præstare licentiam vel consensum quod renunciet sibi patri: licèt dicat aliud esse quando requireretur authoritas, quia inter prædicta est magna differentia per no. per Inno. in c. dudum, de rebus ecclesi. non alie. in 6. & eandem conclusionem appro-

approbat Ange.in d.l.1.§.quæsitum.ff.ad Trebe.¶ Bene facit
quod no.Cy.in l.senium.in pen.q.C.qui testamen.face. pos.
tamen circa istam vltimam responsionem nonulli tenuerunt
contrarium. ideo magis adhæreo præcedentibus responsioni
15 bus. ¶ † Ad quorum confirmationem etiam accedit q, statu
tum prædictum nullam facit mentionem de iuramento,& iō
f non videtur trahi ad contractum iuratum † per id quod habe
tur in c.cũ contingat,de iureiuran.cum ibi notatis, maximè p
Ioan.de Imo.in tertio membro principali: præcipuè in versic.
nũc p declaratione materiæ an per statutum possit pbari &c.
¶ Non obstat ēt q, dicta domina Catharina esset minor 25.an-
nis.quia responsio patet p id quod habetur in authen. sacra-
menta puberum. C. si aduer. venditio. & præsertim attenta
qualitate dotis, quam habuit: & consideratis facultatibus di-
cti Nicolai quas tpe renunciationis habebat, prout in thema
te latius continetur.¶ Nec etiam obstant dictæ renunciationi
duo statuta transmissa, quorum vnum incipit, si qua mulier
fecerit.& aliud incipit, nulla mulier nupta. quia in veritate il
la duo statuta nullatenꝰ attingunt casum nostrũ, attento q, p
dictam renunciationem nullum fuit dictum piudicium do-
16 minæ Catharinæ, aut eius filijs in dote data.¶ † Postremò nõ
obstat q, dicta renunciatio non debeat subsistere susceptis de-
mum filijs per dictam Catharinam, iuxta illud quod habe-
tur in l. si vnquam.C.de reuoc.dona.& plenè in l. Titia.§.Im
† 4 perator.ff.de leg.2.quia respondeo quòd illud non † habet lo
cum in renunciatione facta per filiam in manibus patris pro
dote cum iuramento, secundum formam dicti.c.quamuis.&
hoc euidenter probatur per id quod not.gl.in dicto.c. quam-
uis.in gl.fi.iuncto illo tex.ibi dum dicitur. dum nupti daba-
tur &c.Nam ibi habetur q, si filia tēpore quo nuptui dabatur
renunciat successioni paternæ in manibus patris dote contē-
ta, non poterunt filij dictæ mulieris postea suscepti venire çtra
dictā renunciationē: in gl.pallegata, q̃ intelligitur qñ filij ve-
nirēt tanquam hæredes matris, vt clarè dicit & probat, Ioan.
de Imo.in l.qui superstitis. ff. de acquir. hære .¶ Hoc etiam
* tenent omnes Doctores *communiter dum dicunt q, † quā-
7 do filius vellet venire ex persona vel iure matris contra renun
ciationem factam per eam secundum formam dicti c.quāuis
non posset, vt declarant Doc.maximè Bal.in l.fi.C.de pact.&
Sali.in l.pactum q, dotali.in vlti.q.eod. titu.& Oldr.in cõsil.
40.incipiente, Breuiter videtur quòd nepotes ex filia &c. ita
etiam de mente Bald.in d.l.pactum.de codicil.in 2.&18.q. &
etiam Bar.in præallegata.l.qui superstitis.attento, quòd vt di-
xi, tex.in dicto.c.quāuis, loquitur de renunciatione facta per
filiam tpe quo nuptui dabatur, & sic semper talis renunciatio
posset infringi in casu in d.ca. quis per ipsam mulierem susce
ptis filijs seu per ipsos filios hæredes mulieris, cuius in contra-
rium communiter cõcludunt gl.& Doc.in dictis locis.¶ Præ-
tereà dispositio dictæ.l si vnquā habet locum in mera & pro-
pria donatione, non autē in donatione ob cām, vt per Bald.&
Ange.in d.l. si vnquam, & constat istam renunciationem nõ
fuisse donationem, maximè propriam, vt ex eius inspectione
patet: & etiam patet ex superius dictis, & ex notat. per Bal. in
d.l.illud de sac.san.eccle.¶ Et quia de hac etiam fuit opportu
nè dictum per præfatum dominum cõsulentem, idcirco abs-
que longiori discusione concludo dictam renunciationem
impugnari non posse.

ADDITIO.

a ¶ Reliquisse.sed non propterea censetur eos hæredes nomina
re.vnde singulariter consuluit Stepha.Bertran.consil.90. Vi-
so instrumento.lib.1.q, non valet, nec obest. renunciatio futu
ræ successionis, quā filia fecit patri recipienti noīe hæredum
suorum per eum nominandorum, si nullos nominauit. Sed
caue, quia hoc videtur contra casum in l. 4.C.de contrahen.
& comi.sti.puto quòd illud consi. rectè procedit si pater nul-
los reliquit masculos licèt filias reliquerit. si verò videtur ve-
risimilem mentem magis quàm verba inspiciendo, dixi in
consue.parisi.§.122.
b ¶ Excreuissent.hinc licet omnes doct.in d.c.quamuis. dicāt,
q, potest restitui si enormiter lęsa sit saltē in legitima Ancha.
consi.39.Ant.de Petru.rep.li.1.de iureiur.in 5.effectu.Bertrā.
consi.137 Quia puido li.1.cons.337. Viso cõs. lib.2.Anto.Rub.
cons. 101. Alc.l.1.§.si q̃s ita nu.48.de ver.ob.tñ çtrarium obser-
uamus, vt ētsi constet de enormi læsione, & q, pater vel mater
dedit ei minus legitima, nõ restituatur nec ad supplementũ le
gitimæ admittitur.& ita sæpe vidi iudicari in hoc senatu vt p
famosum illud arestum classibꝰ cõgregatis latum & die 7.Sep
tēbris, anno.M.d32. platũ p Iac.de Louan.dño de nogent de-
clarauit cõtra Guidonem de Maille dominum de Breze &
Annam de Louam eius vxorem. & illud de canny.& similia
quæ omitto.& meritò, qa iura cõfidunt de patre & idē de ma-
tre vt in d.aresto. q, habet locum ēt qñ parens hoc facit fauore
filiorum suorum masculorum, vt assolet, quicquid dicat Dec.
d. l. pactum dotali. ad fi.& pro hac nostra obseruātia pulchrè
facit Pau.consi.275.lib.1.quem sequitur Alex.cons.33.infrà li.
3.Cur.senior.cons.27.con.80.Deci.con.26.Alcia.de præsump.
regu.1.in 2.præscrip.nu.8.latissimè Bru. trac.statuto.exclus.
fœmi.artic.9.& hoc qñ agitur de renunciatione successionis
futurę, secus in iam delata de qua loquitur Anch.rep.c.1.q.11.
de const.rep.c.accessorium.char.3.de reg.iu.in 6.çs.339.Cæp.
cons.ciuil.cõs.17.Corne.consil.11.consi.124.lib.3.Ias.auth.sa-
cra.C.si aduer.vend.quæ sedulo distingui debent, quia doc.
in præfatis locis hæc duo sæpe malè confundunt.quod faci-
unt: quia præsupponunt quod d.auth.sacramenta puberum.
Item prædicta intelligēda sunt dummodò aliàs filia honestè
& decenter collocata sit, secus si constaret non esse parentem
factum officio parentis, vt etiam volunt Paul,& Corn.in præ-
fatis consilijs.quid enim si parens filium vnicum primi matri
monij fauore liberorum secundi malè tractet? non.n.ptextu
dictæ honestæ obseruantiæ aperienda est fenestra iniustis ex-
hæredationibus, vt dixi in consu.parisi.§.122.
c ¶ Decedentibus.Bal.cons.437.lib.1.l.ius agnationis.C.de pac
Cæ.consi.ciui.cons.49.num.11.Guid.Pap.deci.Delp.192.con.
sil.158, in fi.Cor.consi.330.lib.1.consil.85.consil.98.lib.2.consil.
20.lib.4.Deci.consil,309.consilio 370.in fin.consi.333.Bert.cõ
sil.60.Quoniam consil.133.Pro faciliori.lib.1.consil.328.quia
tempore.lib.3.Fran.Rip.l.qui Romæ.§.duo fratres, nu.89.de
verb.oblig.adde Alex.suprà lib.1.consil.69.num.1.Aymo.con
silio 42.
d ¶ In fœmina.infrà lib.6.consi.243.Fulgo.consil.85.Andre.Ti-
raq.in consue.Picto.titu.retract.§.1.glos.9.num.191.tamen
hoc dictum in casu subiecto falsum puto.vt & infrà.lib.7
consil.154.numer.3.
e ¶ L.pactum, & ibi Iaso.Dec.idem Alci.l.transactionem.C.de
transanct.
f ¶ Consentire.infrà lib.5.consil.8.adde quæ scripsi in consue.
parisi.§.108.
g ¶ Iuratum.suprà lib.1.consi.27.numer.8.

EPITOME.

TEstamentum agnatione posthumi ruptũ per clausulam
codicillarem sustinetur indistinctè siue testator sciuerit
& diu superuixerit, siue non, saluo quòd si etiam expressè te-
stamentum reuocarit non debentur legata & fideicommis-
sa ope exceptionis h.d.Ego verò puto etiam per expressam re-
uocationem ipso iure nil deberi.

CONSILIVM. XXX.

PONDERATIS his quæ in themate continen
tur, & his quę copiosè & eleganter super vtroq;
quæsito deducta sunt per dños Doctores Papien
sis & Mediolanenses in fauorem filiorũ mascu-
1 lorum fratris dicti testatoris.¶ † Quia circa pri-
mũ dubium semper & legendo aut.ex causa.C.de libe.præter
a & ēt consulendo [a] sum secutus illā opinionem, quod qñ in te-
stõ est adiecta clausula codicillaris per illa verba, si non valet
vel valebit iure testamenti valeat iure codicillorũ, si eueniat
rũpi testamentum agnatione posthumi præteriti, quamuis a-
liter nõ appareat testatorem explicitè cogitasse propriè de il-
lo posthumo qui natus est, tamen operetur illa clausula codi-
cillaris effectum suum, adeò quod hæreditas per fideicommis
sum debeat restitui hæredibus scriptis in testamento; ideo in
præsentiarum ab eadem opinione non discedo; & sic videtur
se habe-

se habere magis communis opin. & rectè per l. generaliter. §. ex testō. ff. de fidei. lib. & per l. si quis cum nullū, & l. ab intesta
b to. ff. de iu. codi. & quia illa verba futuri b temporis ostēdunt, q. testator saltem in genere cogitauit de posthumo. l. qui iure militari. ff. de test. mili. & l. pretextu specierum, & qđ ibi nota.
c Doc. de trāsac. quæ cogitatio in genere c sufficit, vt probatur in eisdem iuribus & no. expressè doc. in l. locis infra allegandis. ¶ Et vt vltra alios antiquos voluit hoc idē Old. in con. 149. incipiente, super prima quæst. &c. Bal. & Ang. in l. 1. ff. de iu. cod. & Bal. & Sal. in l. fi. C. de codic. & Bal. in d. auth. ex causa, cum quo ibi concordat. Fulg. ita etiam tenet Sal. in l. 1. in fin. C. de posthu. hær. insti. & Io. de Im. in l. qui filiabus, in prin. ff. de le. 1. vbi ponderat quod Bar. ibi in lecturis modernis videtur seq istā opiniōnē, quam etiam pleniùs ꝓsequitur & defendit Ioā. de Imo. in l. filio prætérito in 9. col. vbi dicit, q. ita auderet consulere. hoc etiam sequitur Rapha. Cu. in l. 1. & in l. si quis cum nullum, in prin. ꝑ illum tex. ff. de iure codi. & Pa. de Cast. in l. 1. C. de posthu. hær. insti. & in con. 15. incipiendo, lib. 2. Et sub-
2 iungit Pa. de Ca. q. † dato q. opi. Bart. in d. l. 1. in 6. q. ff. de iure cod. esset vera in quantum voluit, q. dicta clausula codicillaris non operetur qñ posthumus est ignoranter præteritus, tñ non procederet vbi testator post natiuitatem talis posthumi tanto
d tempore superuixisset, d q. commodè potuisset mutare testm̄ & tñ non mutasset: quia videretur decedere velle cū prima voluntate ꝑ id qđ no. gl. in l. athletæ, §. dat remissionē, in versi. nisi post. ff. de excu. tu. ¶ Sic ēt cōsuluit ipse in alio cons. suo 200. inci. Clarū est li. 1. vbi ēt pro hoc alleg l. tractabatur. ff. de test. mil. & id quod no. Bar. in l. 1. ff. de vul. & pu. in pe q. quam ponit dum tractat de secundo effectu substitutionis vulgaris, & istud vltimum licèt ipse non dicat, voluit ēt Iac. de Belui. in dispu. sua incip. quæritur quare pater vel mater &c. quam ponit post l. 3. C. de lib. præte. vbi hoc alleg. l. 1. §. sciendum, versi. sed eius, & l. si ita fuerit fideic. ff. de leg. 3. C. de inoffi. test. & d. l. generaliter. §. si testa. ¶ Sed ēt absq; ista dist. an potuerit commodè mutare testa. vel non videtur ꝑ pdicta verior opin. illa quæ hēt q. dicta clausula apposita per verbū futuri temporis operetur etiam qñ testm̄ rumpitur agnatione posthumi pteriti, licèt non appareat q. testator explicitè de tali posthumo cogitasset. & videtur fuisse de mente Spe. in ti. de instru. edi. §. compendiosè, ver. item vide. & aliorum antiquorum, quos refert Bart. in d. l. 1. qui simpliciter & absolutè volebant dictā clausulam operari rupto testō ex causa pteritionis posthumi, vt etiā tenuit Ang. in con. 99. inci. Petrus de Vrbe veteri cōdidit testamētum &c. ¶ Et non ob. l. si vnquam. C. de reuo. don. & l. si cū vel in vtero. C. de test. mil. per quem mouebatur Bart. in d. l. 1. quia in d. l. si vnquam, donatio fuerat inofficiosa, sed codicilli non possunt dici inof. eò qa præteritus est omnino habiturus legitimā, in qua non potuit grauari in codicillis: nec hēt intētare aliquod remediū ad rescindendū, voluntatē codicillorū, ꝑ l. qm̄. in prioribus. C. de inof. test. ¶ Vel respondet, q. in d. l. si vnq̄, & in d. l. si cū vel in vtero, ibi disponens non prospexit ad casum donationis vel vltimæ voluntatis rumpendæ, sed in casu nostro sic ꝑ dictam clausulam codicillarē cōceptam etiā per verba futuri tpis. s. vel non valebit &c. ꝑ quæ videtur saltē in genere de posthumo cogitasse, vt dictum est. ¶ Nō obs. ēt l. ex facto, in prin. ff. de vul. & pup. vbi dicit tex. non esse verosimile principē aut testatorē cogitasse de illo casu exclusionis liberorum nasciturorum, quē tex. ad hoc allegauit Bar. in terminis nostræ quæstionis in con. 225. inc. Lap. Nañs, vbi ēt ad hoc allegat l. pen. ff. de iure codi. vbi scđum eum ꝓbatur, q̄d non est verosimile testatorē sua bona alijs reliquisse si de filijs cogitasset. Et respondet Bar. in d. con. ad d. l. si quis cum nullum, cum sim. q. ibi testator in codicillis expressè voluit legata deberi à quocunq; q sibi esset futurus hæres, vnde ibi testator decedēdo sine testō & cū codicillis videtur tacitè sibi posthumū relinquere hæredem ab intestato: vt ibi dicit in tex. & l. conficiuntur, in prin. eo. ti. non mirum si videtur cum legatus relictis in codicillis onerare, sed in quæstione nostra posthumus non fuit institutus, sed præteritus, sed sic nō videt eum legato vel fideicōmisso grauasse. Quia his nō obstantib. non recedo ab opi. quam supra cōprobaui, & respōdeo ad d. l. ex facto, q̄d ibi loquitur in casu valde diuerso, & nullo modo ibi apparebat testatorem in genere vel in specie cogitasse de nascituro, sed hic sic, saltem pp dictam clausulam conceptam per dicta verba futuri temporis, vt est dictum. ¶ Nec ob. d. l. penul. ff. de iure codicil. quia ibi legata fuerunt nominatim relicta filio iā nato: non mirum si non debentur ab alio. secus qñ apponitur clausula codicillaris prædicta, ꝑ quam videtur grauari quilibet successurus ab intestato, quæ responsio ꝓbatur in l. 1. §. fin. cum ibi no. ff. de leg. 3. & in d. l. si qs cum nullum, & no. Dy. & Bar. in l. cum pater, §. cum æstimaret. ff. de leg. 2. nec bona videtur responsio data per Bar. in d. con. ad pall. l. si quis cū nullum cū si. qa in quæstione nostra, licet posthumus sit præteritus in testō, tñ ꝑ dictam clausulam codicillarē videtur tacitè vocati venientes ab intestato l. ex testō, C. de fidei. l. ex ea. §. ff. de test. & vtrobiq; no. iuncta l. ab eo. C. de fideic. & l. conficiuntur, in prin. ff de iure codi. sicut qñ simpliciter facti sunt codicilli, & ita puto cōcludēdum, qcqd dixerit ēt Bal. in l. si totas, C. de in of. do. ¶ Circa scđū principale dubium q̄ q̄ritur, vtrum reuocatio testamēti facta ꝑ dictum testatorē, ꝓut in themate continetur, valeat, ita q. fideicōmissum q. resultat ex dicto testō continēte clausulam codicillarē possit dici reuocatum, & ꝑ consequēs an tale fideicōmissum possit sortiri effectū, vel nō ? pfati
e domini consulentes concluserunt reuocationem nō valere, e tñ vtres adhuc magis discutiatur, non admitto: qđ in cōtrariū
3 facere videtur, qa si ita est, † q. qñ testator corā septē testib. dixisset, nolo testm̄ à me cōditum valere: qa volo intestatus decedere: intelligeret legitimè reuocatū esse primum testm̄ l. 1. §. si hæres. ff. si tab. test. nul. exta. Nā tacitè tunc videtur vocati venientes ab intestato, q̄rum aditione potuit cōfirmari dicta reuocatio & adēptio l. si quis hæres ita instituatur sit legitimus. ff. de hæredib. inst. iuncta d. l. cōsiciuntur, in prin. & est magis
* *cōis opi. do. vt no. Bar. in l. si iure. ff. de le. 3. & Bald. in l. sancimus. C. de test. & Pe. de Anc. & Io. de Imo. in l. cū esses, de test. & Io. de Imo. in l. si ita §. regula. ff de lib. & posthum. & Raph. Cu. in repe. l. si filius q in potestate. ff. de li. & posthu. & Pau. de Ca. in aut. hoc inter liberos. C. de testa. ¶ Eadem ratione idem videtur dicēdum, qñ testator simpliciter coram septem testib. reuocauit pcedens testm̄, nam neminem alium instituēdo hæredem videtur voluisse decedere intestatus & tacitè vocare venientes ab intestato, vt d. l. conficiuntur, in prin. & ita per hāc rationem tenet Io. de Imo. in d. l. si ita. §. regula, & dicit q. non obstat id qđ habet in l. sed si in cōditio. §. ti. ff. de hære. institu. quia ibi non valuit ademptio libertatis, eò quia cum seruus esset solus hæres institutus à dño cum libertate, nō potuit adimi sola libertas sine hæreditate d. §. regula, ideo vitiatur ademptio, quia nō poterat seruus hæres esse dñi sui sine libertate l. pen. in prin. C. de neces. serui hær. insti. in prin. & no. in d. l. sed si in conditione. §. seruus alienus, & cū nullus alius esset hæres institutus cuius aditione possit cōfirmari dicta adēptio, ideo nō valuit, sed qñ videtur vocari tacitè veniētes ab intestato ꝑ reuocationē dicti tastamēti pōt cōfirmari eorū aditione dicta redemptio hæreditatis: vt est dictum, & non sumus tunc in casu dicti. §. regula. ¶ Dicit ēt Io. de Imo. in d. §. regula, q̄d huic opinioni non obstat l. limites codicillis. §. veteranus. ff. de testa. militis, & l. sancimus. C. de testamentis, quia ibi voluntas testatoris reuocantis fuit declarata coram imperfecto numero testium. allegat etiam pro ista opinio, not. per Honofrium de Perusio in l. hac consultissima. §. si quis autem. C. de testa. vbi dicit eum videri ita tenere Sali. etiam in dicta l. sancimus. dicit q. Bal. ibi videtur ita tenetur fauore venientium ab intestato. argum. d. l. hac consultissima. §. si quis autem. ¶ Et Salic. in d. l. sancimus, in 1. quæst. addit q. prima solutio data ibi per glo. ad contrarium ibi formatum d. l. penult. §. testamento. ff. de bon. possessio. secundum tabul. facit q. non ipso iure, sed ope exceptionis inducatur reuocatio. & finaliter ipse relinqt cogitandum pro ista opi. sed etiam q. valeat reuocatio, videtur multum vrgere, qa nos non tractamus de tollendo institutionē hæredū factam in testamēto: quia constat illā esse ruptam, & sublatam agnatione posthumi præteriti l. 1. & l. 3. in princi. ff. de iniusto rupto & irrito testamento, sed tractamus de reuocādo fideic. vniuersale. qđ videbatur esse iniunctū posthumo per clausulam codicillarem, vt in præcedenti dubio tactum est. ¶ Vnde quò ad inducendam reuocationem legatorum &

fideicõmiſſorum,videť q, ſufficienter facta fuerit reuocatio p
dicta verba l.3.§.fi.& l.eſt parte,& q, ibi no. ff.de adimen.leg.
& l.militis codicillis,§.Veteranus,& nota.in d.l.fideicõ.C.de
fideic.& no.Cy.in l.noſtrã,C.de teſt.& p Bar.in d.l.ſi iure in 1.
& 2.oppoſi.non.n,in fideicõmiſsis & legatis cõſiſtit ſubſtãtia,
& caput teſtamẽti ſicut in inſtitutione directa, ideo nõ tãta ſo
lennitas requiritur in ademptione legati vel fideicommiſsi,
4 & hęc rõ no.p gl.& doc.in d.l.ex parte. ¶ † Tñ his nõ obſtanti
bus verior videtur opi.q, primũ teſtm̃ non ſit reuocatũ, cũ nõ
interuenerit curſus 10.anno.inter primũ teſtm̃ & dictã eius re
uocationem,vt ꝓbatur in d.l.ſancimus.ad quam non bene re
ſpõdet Io.de Imo.in d.§ regula,dum ipſe dicit quod ibi coram
imperfecto numero teſtiũ illa verba reuocationis prolata fue
runt. Nã iſtam reſponſionem non bene patiunť verba illius le
gis dũ dicitur vel p teſtes idoneos nõ minus tribus apparet er-
go q, ibi Imperator ſolũ taxat numerũ illũ quo minor nõ ſuffi
ciat: ſed non taxat ibi numerũ teſtiũ,q ibi interueniſſet ſupra
vel vltra illos tres teſtes,bene facit.§.ex eo.inſti. qui.mod. te-
ſta.infir.& d.l.ſi iure,& ibi hanc opi.firmat Bar. & ante eũ vo-
luit hoc gl.in l.hæredes palàm,§.ſi quid poſt gl.1. ff.de teſt. vbi
dũ gl.dicit ſiue alio modo dicat eos nolle eſſe hæredes, nihilo-
minus ſunt hæredes &c.& Bald.in repe.l.1.C.de ſac.ſanc. eccl.
ver.incidenter q̃ritur &c.Pet.de Anc.& Io.de Imo.in d.c.cum
eſſes & Raph.Cu.in repet.d.l.ſi filius qui in poteſtate. ¶ Nec
obſ.dũ in contrarium allegabatur q, ſicut qñ teſtator dixit ſe
nolle primum teſtm̃ valere eò quia volebat inteſtatus decede-
re,tollitur teſtm̃ præcedens:ita dent p eandem rationem tolli
5 quando ſimpliciter dixit q, reuocabat præcedẽs teſtm̃: † quia
reſpondeo,q, imò iſta non ſunt paria: quia qñ teſtator dixit ſe
reuocare præcedẽs teſtm̃,& non dixit ſe velle inteſtatũ decede
re,non ſequitur p hoc quod videatur voluiſſe vocare venien-
tes ab inteſtato:qa potuit moueri alia ratione ad reuocãdum
teſtamentum.ſ.quia habebat animum alios poſtea inſtituere
hæredes,& ita reſpõdet Raph.Cu.in repe.d.l.filius qui in po-
teſtate, & etiã in d.§.veteranus, & probatur in d.l.ſancimus.
¶ Quinimò nonnulli vt Ful.& P.de Caſt.in d.l.ſancimus, &
Pa.de.Ca.in l.hæredes palã,§.ſi quid poſt.ff.de teſt.tenuerunt
q, etiam qñ teſtator dixit q̃d nolebat primum teſtm̃ valere, eò
quia volebat inteſtatus decedere,non inducebatur reuocatio
præcedentis teſtamenti per d.§.Veteranus. dicentes q, non be
ne reſpõdetur ad illũ tex. per illos qui dicũt, q, ibi intelligitur
qñ.illa verba fuerũt ꝓlata corã imperfecto numero teſtium.
qa iſtud eſt diuinare,ad illũ tex.nõ obſtat etiam id q,no.Bal.in
l.ſancimus,qa reſpondeo q, ſi bene inſpiciať Bal. ibi loquitur
qñ apptrebat teſtatorem voluiſſe decedere ab inteſtato, & ſic
non videť diſcrepare à concluſione tradita p Bar.in d.l.ſi iure,
q̃ etiam ipſemet Bal.clarè approbat in d.l.1.C. de ſac.ſan. eccl.
& in d.§.Veteranus. ¶ Nõ ob.id quod no.gl.in d.l.ſancimus,
in 1.reſponſione tradita ad l.qui liberis.§.teſtamento.ſecundũ
quã licèt non fieret reuocatio ipſo iure,tamẽ fieret ope exce-
ptionis,quia reſpondeo q, illa ſolutio communiter dãnatur,
quia diuinat. ¶ Præterea,poſito q, in terminis quæſtionis no-
ſtræ induceretur reuocatio ope exceptionis,tñ hoc non ſuffice
ret aduerſarijs:quia vt verbo fertur,filij maſculi fratris dicti te
ſtatoris non agunt neq; petunt,ſed poſsident & cõueniuntur:
& ſic nõ põt aduerſarijs eorũ eſſe conſultũ iure exceptionis,vt
6 d.§.Veteranus,vt infra dicã. ¶ † Non ob.etiã dũ dicitur q, quò
ad reuocarionẽ dicti fideicõmiſsi cõprehenſi ſub clauſula co-
dicillari,videť q, nuda volũtas reuocatoria ſufficere debuerit,
p d.l.3.§.fin.& l.ex parte.ff.de adi.leg.cũ ſim.& iſtud fecit me
ſatis ſubſiſtere,tñ hoc nõ obſtante puto ſuperiorẽ concluſionẽ
procedere,& ad cõtrarium poſſet reſpõderi q, cũ iſtud fideicõ-
miſſum ſit factum in hæreditate,quæ intelligitur eſſe data per
ſubſtitutionẽ fideicõmiſſariã cõprehenſam in dicta clauſula
codicillari,nõ intelligitur talis ſubſtitutio eſſe adẽpta,niſi fiat
p ſolẽnẽ volũtatẽ d.§.veteranus,ibi dũ dicit,hæredũ inſtitutio
nes ac ſubſtitutiones in eodẽ ſtatu mãſiſſe placuit. ¶ Vel ſcđò
& melius rñdeo,q, quia verbo fertur,dictos filios fratris teſta
toris nõ petere,ſed cõueniri & poſsidere, & ideo nõ põt dicta
reuocatio,q̃ induceretur p viam exceptionis prodeſſe dictis ad-
uerſarijs:poſito q, eis prodeſſe potuiſſet ſi ipſi aduerſarij poſsi-
derent,ſeu cõuenirenť à dictis filijs maſculis fratris dicti te-
ſtatoris,p d.§.Veteranus,& p no.p glo.in l.datum.C.de leg.
¶ Et hoc eſſe verum apparet,quia dicti filij maſculi fratris te-
ſtatoris,& dictus poſthumus videntur eſſe in pari cauſa: quia
neuter eorũ hẽt voluntatẽ expreſſam vel tacitã defuncti: ergo
melior eſt cõditio poſsidẽtis:ita diciť in d.§. Veteranus,& ita
declarat Bar. ¶ Q̃d aũt poſthumus non dicatur habere volun-
tatẽ defuncti,patet:qa ſi q̃ iure poterat dici eũ habere volunta
tẽ defuncti,illud erat propter clauſulam codicillarem d.l.ex
teſtamẽto,& l.conficiuntur,in prin.iũcta d.l.ab eo.ſed d.clau
ſula codicillaris eſt reuocata à teſtatore: ergo poſthumus nõ
hẽt voluntatẽ defuncti,& dato quod teſtator reuocauerit teſta
mẽtum,tamẽ quia non dixit ſe velle decedere ab inteſtato,nõ
videť tacitè vocaſſe venientes ab inteſtato,ſcđum cõem opin.vt
ſupra ꝓbaui. ¶ Q̃d aũt dicta ſimplex reuocatio, & pœnitẽtia
declarata corã ſeptẽ teſtibus dicatur non ſolẽnis volũtas,patet
ẽt p dictum.§. Veteranus,iunctis notatis p Bar.& alios in d.l.
hæredes palam.§.ſi q̃d poſt.ff.de teſt.& p glo.& do.in l.fidei.
7 com.C.de fideic.in quibus locis habetur † q, codicilli dicũtur
ſolẽnis voluntas ad adimẽđum & reuocandum legata relicta
in teſtõ,vt ꝓbatur inſti.de adim.leg.circa prin. & ideo adimũ
tur ipſo iure p codicillos,ea q̃ in teſtõ legata fuerant,vt not.in
locis præallegatis & no.Bar.Bald.Ang.& Io.de Imo.in l.ſi ita
ſcriptum.ff.de leg.1.& tñ ſi teſtator poſt teſtamẽtum ſimplici-
ter adimat ſeu reuocet, non autem teſtamentum faciat, ne-
que codicillos,quamuis ẽt coram quinq; teſtib.talem reuoca
tionẽ faciat,non tolluntur ipſo iure legata:quia hæc ſimplex
pœnitẽtia non dicitur ſolẽnis voluntas,etiam quò ad adẽptio
nẽ legatorum,quia non eſt teſtamẽtum neq; codicilli,cum in
ea voluntate nihil relinquatur,vt d.§.Veteranus,& ibi hoc ex
preſsè no.Raph.Cu.& ẽt ponit ipſe idẽ in d.§.ſi quid poſt. Ex
quibus concludo,q, ſi dicti filij maſculi fratris teſtatoris poſsi-
dent,poſſunt ſe tueri. Alex.de Imo. I. V. D.

QVIA poſtquam ſup ſecundo dubio ſcripſeram.Lator p̃ſen-
tium mihi expoſuit q, amplius non poſsidebat, & q, à poſſeſ-
ſione fuerat remotus,non ſtatui conſulere niſi prius res matu
rius diſcutiatur. Nam mihi videtur plurimum obſtare vltimũ
arg.q, adduxi in ſecundo dubio ꝓ parte contraria, & q, ẽt ad-
ducitur p celeberrimum Doct.dñm Hyeronimum, mihi fra-
8 trẽ honorandum,& ẽt p alios conſulẽtes. † Non videtur q̃d ſit
ſufficiẽs reſponſio illa prima, de qua feci mẽtionẽ ſupra dum
allegaui.§.Veteranus,in verbo ſubſtitutiones.qa tex.non in-
telligiť de ſubſtõe fideicõmiſſaria q̃ nõ diciť ꝓprie ſubſtitutio,
vt p Bal.in rub.C.de inſti.& ſubſti.ſub cõdi.fac.cũ cõcor. ¶ Itẽ
nõ videť tuta reſpõſio illa q̃ dať p dõs conſultores, dũ allegãt
no.p Bar.in l.ſi iure.in ver.q̃ro,dixit teſtator in ſcđo teſtamen
to inualido, caſſans & irritans &c. quia illa deciſio loquitur
qñ apparet teſtatorẽ voluiſſe facere ſecundum teſtm̃,& p con-
ſequẽs inſtituit cohæredẽ:& tñ fuit ex aliquo defectu inuali-
dum & adiecit clauſulam illam,caſſans &c.Nam ad hoc ten-
dunt verba Bar.ibi,ſed hic non apparet q, teſtator voluerit fa-
cere ſcđum teſtm̃,cum neminẽ hæredẽ dixerit ſe facere velle,
& ſic nõ fuit diſpoſitio tẽdẽs ad teſtm̃,iuxta l.non codicillum.
C.de teſt.l.1.cum ibi no.ff.de teſta.& eodẽ modo loq̃ť Bald.in
l.ſancimus. ¶ Et q, ita de neceſsitate intelligatur, patet: quia
9 Doct.volunt † q, quando ſimpliciter apparet teſtatorẽ pœnite
re ſe feciſſe teſtm̃,& illud reuocare,quamuis aliud non diſpo-
ſuerit,induciť reuocatio legatorũ,vt expreſsè inq̃t Cy.in l.no-
ſtrã.C.de teſt.& queadmodũ qñ teſtator in ſpecie dicit ſe reuo
care legata,valet reuocatio,licèt aliter nõ cõficiat teſtm̃ ſolẽne
vt p Bar.in d.l.ſi iure.ĩ prima opp.& oẽs hoc tenẽt.eodẽ mõ de
bet deduci reuocatio q̊ ad legata fideicommiſſa qñ teſtator in
gñe nullo alio cõditio ſcđo valido vel inualido ſimpliciter di-
10 xit ſe reuocare oĩa contẽta in teſtõ: † qa regulariter idẽ operať
genus quò ad genus, q, ſpẽs quò ad ſpeciẽ,vt in iurib. vulgari-
bus,& poſito q, nõ valeret reuocatio quò ad hæredis inſtõnẽ,
tñ mihi obſtat quominus valere debeat quò ad legata:qa vtile
p inutile. ¶ Et ſatis eſt q, tpe reuocationis contineť in dicto te
ſtõ clauſula codicillaris cõprehendẽs dictũ fideicommiſſum
q̈uis nondũ eueniſſet caſus & conditio fideicom.qa illa verba
reuocationis,ſ.& oĩa & ſingula ĩ eo contẽta,reuoco,verificanť
ſi eo tempore continebat in teſtamento dicta clauſula conti-
nens fideicommiſſum conditionale, & ſic id q̊d habetur in l.
in de-

in delictis. §. si extraneus. de noxa. potius videtur facere contra conclusionem dñorum cõsulentum q̃ p. Attamẽ diligenter & subtiliter ꝓ more suo considerent dñi consulentes, & si f quid occurrit eis rescribere placeat, quia ero semper paratus f libenti animo adhærere veritati.

ADDITIO.

a ¶ Consulendo, vt supra li. 1. con. 26. nu. 5. con. 133. li. 1. cons. 47. nu. 7. con. 142. li. 2. sed inquantum dicit semper contra morẽ suum memoria labitur, qa supra lib. 1. con. 41. tenet opi. Bar. q̃ est veritas, vt ibi dixi, & super. d. con. 26. lib. 1.

b ¶ Futuri. s. valebit. Matthæsi. not. 141. Auffre. in addi. ad decis. Tholo. 455. Petr. de Ferra. in for. li. pro lega. rei sing. ver. non valet nec valebit, sed hoc non obstante teneo cõtrarium quia clausula codicillaris non operatur cõtra verisimilẽ mentem testantis, vt pulchrè Decius. in d. l. precibus. & in cons. 248.

c ¶ In genere, idẽ supra li. 1. con. 26. nu. 5. consi. 123. & lib. 2. cons. 142. num. 9. sed ego dico q, hæc gñalis vaga & incerta cogitatio non extenditur ad ea q̃ quis in specie verisimiliter non statuisset, secus si appareat qđ in spẽ & expressim cogitauit de liberis, ita qđ verisimilis mens q, nolit legatum propter futuros liberos reuocare colligatur ex verbis & alijs circumstantijs sufficienter, vt in casu consi. seq.

d ¶ Superuixisset. idẽ Pau. con. 200. Clarum est in fi. li. 1. Ro. cõ. 122. Circa id sed cõtrarium & melius q, ꝑ hoc si nouo testm̃ vel codicillo non cõfirmatur primum semel ruptum, tenet Ang. in l. filiusfa. per illum tex. ver. sed si qdẽ. de mil. test. & in cons. 364. nu. 5. Fran. Are. in l. Titius. de lib. & posth. in. consi. fi.

e ¶ Non valere. Alex. hoc multum discutit, sed frustrà, cũ prius testm̃ sit & maneat in totum annullatum agnatione posthumi, absque alia reuocatione ipso iure, vt nõ sit opus dicere qđ reuocatio simplex valeat in iure exceptionis q̃ ad allegata & fideicommissa vt hic concludit, de quo dic vt dixi. suprà. lib. 2. consi. 204.

f ¶ Paratus. no. moderationem tanti iure consulti.

EPITOME.

Legatum factum ꝑ filiam matri facta in testamento mẽtione de futuris liberis reuocatur licet postea filia nubat & omnia bona in dotem det, & liberos suscipiat.

CONSILIVM. XXXI.

PONDERATIS his q̃ in themate narrantur, nec non visis his q̃ copiosè & eleganter scripta sunt per eximiũ dñum supra consulentẽ mihi fratrẽ honorandũ. ¶ Sentio matri dictæ testatricis deberi legatum sibi in testõ relictũ, videlicet legitimã quæ debebaẽ ipsi testatrici in bonis quondã patris sui q eã hæredẽ instituerat & fideicõmisso grauauerat si ipsa sine liberis decederet. ¶ Constat enim patrẽ testatricis non potuisse aliquod onus fideicommissi iniũgere circa dictã legitimam, etiamsi voluisset iuxta: d. l. qm̃ in priorib⁹. & ibi no. C. de inof test. & l. cũ patronus. de leg. 2. & l. cohæredi. §. cũ filiæ. ff. de
1 vulg. & pu. ¶ † Præterea cũ non euenerit conditio dicti fideicommissi eo quia decessit dicta testatrix cum filia quo casu diciẽ defecisse cõditio, illa ẽt cõcepta ꝑ nomẽ pluralis numeri videlicet si decesserit sine filijs seu sine liberis. l. nõ est sine liberis. ff. de ver. sig. l. 1. C. de cõdi. incer. & ꝑ cñs dicta testatrix conditione fideicõmissi pẽdente potuit disponere de reb⁹ ẽt q̃ fuissent fideicõmissio subiectæ, dũmodo postea non eueniat conditio fideicõmissi: prout non euenerit. l. seruo legato. §. 1. ff. de leg. & no. in l. cũ pater. §. liberis. de le. 2. & not. in §. quãobrem
†1 in aut. de resti. & ea q̃ par. ¶ Et quis post mortẽ testatricis filia † q̃ ex ea remansit, postea decesserit, nõ ꝑ hoc diciẽ euenisse con-
a ditionem fideicommissi: qa satis est [a] q, tpe mortis dictæ testatricis superesset dicta filia ex ipsa testatrice. l. cum vxori. C. qñ dies leg. ced. et l. ex facto. & l. pen. ff. ad Treb. satis est. n. qđ qualitas iuncta verbo verificeẽ secundũ tps verbi. l. Titi⁹. ff. de testa. mil. & in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. ¶ Nec habet obstare dictæ matri testatricis si diceretẽ legatũ ꝑditũ sibi nõ deberi, ep qa ꝑterita fuit ignoranter à dicta testatrice filia ipsius testatricis posthuma: qa pluribus modis plenè respõsum fuit ꝑ ꝑfatũ dñm consulentẽ, qđ confirmari ꝑt, quia dictã testatrix fecit dictũ legatũ matri purè & simpliciter nulla facta distin-
2 ctione an ipsa testatrix decederet cũ filijs vel sine: † postea verò subiecit institutionẽ vniuersalẽ, in qua instituit monasterium sub cõditione si ipsa testatrix decederet sine filijs legitimis & naturalibus: & talis cõditio adiecta in instõne nõ intelligitur repetita in legato ꝑcedẽte, vt l. filiũ. in prin. cũ gl. in. verbo, pe ti posse. ff. qñ dies lega. ced. & no. in l. auia. ff. de cõd. & demõ. & sic apparet quod testatrix de filijs cogitauit cũ de eis mẽtiõ nẽ fecerit, iuxta. l. q filiab. in prin. ff. de leg. 1. & si voluisset dictum legatum deberi solũ qñ ipsa testatrix decederet sine filijs illud expressisset, sicut expresit in institutione vniuersali sicut dicit tex. in c. inter corporalia. post mediũ. de transla. pla. ibi dũ litera inqt, vñ si circa trãslationẽ idẽ fieri voluisset qđ de
3 cessione dixerat & de trãslatione poterat expressisse. ¶ † Et attẽto q, in testõ dictæ testatricis fuit adiecta clausula codicillaris ꝑ illa verba, si nõ valet vel valebit &c. q, fuit facta mentio de filijs, nõ potest negari testatricẽ cogitasse de liberis, & ꝑ consequẽs virtute illius clausulę codicillaris voluisse q, ĩ omni casũ q̃ contingeret dictũ testm̃ rũpi seu non valere ꝑ superueniẽtẽ natiuitatẽ posthumi vel aliter, nihilominus deberi legata in ipso testõ relicta tanq̃ ex codicillis l. si qs cũ nullũ. in prin. & l. ab intestato. ff. de iure codicil. & l. gñaliter. §. de testõ. ff. de fi-
* dei. libe. & ista ẽ magis * cõis opi. quã tenuit Bal. in l. 1. ff. de iu. codi. & in aut. ex cã. in 4. col. de lib. ꝑte. & Bal. & Sal. in l. fi. C. de codi. Saly. in l. 1. C. de posthu. hære. instit. Ful. in d. aut. ex cã & Rapha. Bu. in l. 1 & in l. si qs cùm nullũ. ff. de iur. codi. & tenuit Bar. in l. q. filiabus. in priñ. ff. de leg. 1. vt ibi põderat Ioã. de Imo. qcqd ipsemet Bar. dixerit in d. l. 1. ff. de iure codi. & ita ẽt
4 tenuit Io. de imo. in d. l. filio ꝑterito. ff. de iniust. test. ¶ † Quia sufficit q, ꝑ clãm codicillarẽ implicitè seu in genere cogitauerit de posthu. l. q. iure militari. ff. de test. mil. & l. placet. cum. l. seq. ff. de l. & posth. & ista opinio videẽ ẽt fuisse de mẽte doctorũ antiquorũ, vt Dy. & aliorũ; quos refert Bar. in d. l. 1. in 6. q. ff. de iure codi. & Spe. in ti. de instr. edi. §. cõpẽdiosè. ver. itẽ vide cũ ver. seq. & Oldr. cõs. 149. incip. Sup. 1. q. &c. & ẽt Ang. in consi. 99. incip. Petrus de vrbe veteri. vbi cõcludũt indistinctè q, clausula codicillaris apposita ꝑ verba futuri tẽporis s. si non valet vel valebit &c. operaẽ q, venientes ab intestato obseruẽt voluntatem testatoris, ẽt rupto testõ agnatione posthumi ꝑteriti & non distinguunt an scienter uel ignorãter fuerit præteritus. ¶ Et istã opinionẽ ẽt quò ad casum nostrũ, tenuit Ange-
5 in d. l. 1. ff. de iur. codi. ¶ † Et idem saltẽ quo ad legata particularia tenuit Iac. de Bel. in sua disputatio. incip. Quæriẽ, pater vel mater condidit testm̃ & quã ponit post. l. 3. C. de libe. ꝑteritis. vbi cõcludit, q, si testator posthumũ nasciturũ ignoranter ꝑterijt, adiecta clausula codicillari, quæritur an nato posthumo clausula codicillaris opereẽ, debet distingui: aut culpa aliqua vel negligentia potest testatori imputari, vt quia post testãtum conditum sciuit natum esse sibi posthumũ, & immutare potuit testamentum, & non fecit, & tunc clausula codicillaris operabitur effectum suum allegat. l. 1. §. sciendum. ver. sed eius. & l. si ita fuerit fideicommissum ff. de lega. 3. & d. l. generaliter. §. ex testamento. & l. 3. C. de inoffic. testamen. Si verò testatori culpa non potuit imputari: tunc concludit quòd clausula codicillaris operabitur quò ad legata & fideicommissa particularia, per d. §. ex testamento. & l. fina. ff. de hæredi. insti. & dicta l. si ita fuerit. ff. de lega. 3. sed quò ad fideicommissum vniuersale non operabitur, quia non est verosimile quòd voluerit testator filium habere tantum tertiam partem, scilicèt legitimam, & extraneum institutum habere totum residuum. argu. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. & l. gene-
6 raliter. §. cum autem. C. de insti. & substi. sub condi. ¶ † Et quod dicta clausula codicillaris operetur conseruationem relictorum in testamento. dato quòd rumpatur agnatione posthumi ignoranter præteriti, tenuit etiam Paul. de Castr. in lege. 1. de posthu. hære. insti. & consil. 15. incipiendo Præclarus & egregius Doctor. libro 2. vbi etiam subdit, quòd dato quòd opin. Bart. in d. l. in 6. q. ff. de iure codi. esset vera, tamen non procederet vbi testator post natiuitatem posthumi superuixisset tantùm, quòd commodè potuisset mutare testamentum, & non mutasset: quia videtur decedere

E 2 velle

velle cum prima voluntate p id q no,glo.in athletæ.§. dat re-
miſsioné.ff.de excuſ.tut.& p l.tractabatur.ff.de teſta. mili.&
iſtud vltimum ét voluit ipſemet Pau.con. 200. incip. Clarum
li.1.vbi etiam allegat no.p Bar.in l.1.in prin.ff.de vulga.& pu-
7 pil.in 1.quæſt.ſecundi effectus ſubſtitutionis vulgaris. ¶†Et p
prædicta apparet q non obſtat,id quod habetur in l.ſi vnquá,
C.de reuo. don. quia ibi non ſpecificè nec in genere apparet
donanté cogitaſſe de liberis naſcituris,& ṕterea illa l.loquitur
in donatione in qua eſt diuerſa ratio,quam in legato, nam do
natio erat multùm præiudicialis, quia ex quo ſemel erat pfe-
cta non poterat reuocari l.pfecta,C.de dona. quæ ſub modo,
ſecus in legato quod pót reuocari expreſsè & tacitè vſque ad
mortél.3.in fine.ff.de alim.& ciba.lega. & ideo lex magis vo-
luit prouidere in ipſa donatione: quam in legato: quia vbi ma
ius eſt periculum,vbi cautius eſt puidédum c.vbi periculum,
de cle.in 6.& l.1.§.ſed & ſi quis.ff.de Carbo. edic. ¶ Præterea p
conſeruationé legatorum rupto teſtamento ex cauſa præteri-
tionis filij ignoranter ṕteriti, non poterat præiudicari filio in
8 legitima: † quia per legata non diminuitur legitima l. Papi-
nianus.§.quarta.ff.de inoff.teſt.ſed p donationé de qua loqui
tur,d.l.ſi vnq̃,ſi diceremus eá non reuocari p ſuperuenientiá
liberorũ potuiſſet,ṕiudicari filijs, ét in legitima : qa legitimá
non haberent: vel ſalté minorem haberent. Alijs modis ét re-
ſpondent doct. in dictis locis,& ṕcipuè Bal .in l.ſi cum vel in
vtero,C.de teſta.mil. & in repe.l.1.circa vltimá char. C.de ſac.
eccl.& in d.aut.ex cauſa,& ibi etiam Ful.& Io.de Imol.in d.l.
filio præterito,circa 16. Et in dictis locis etiam reſpondent ad
l.ſicut certi.& ad l.ſi cum vel in vtero.C.de teſt.mil.multis mo
9 dis,vt ibi per eos,† & præcipuè,q qñ præteritio fit à milite ig-
norante: verum eſt,q legato non præſtabatur, vbi ibi, & hoc
eſt pp præſumptam menté teſtantis immediatè, quæ dicatur
veroſimiliter fuiſſe,vt non præſtentur legata, ſed ex eo q pp
ignorantiam præteritio nõ habet vim exhęreditationis,ſicut
nec in pagano,& ideo ſequebatur quod teſtm̃ erat nullum,&
non poterat adiri hæreditas ex eo: & ideo non debebuntur le
gata l.eá quam.C.de fideicõ.& d.l.filio præterito,cũ ſi.ſed illa
ratio hodie eſt correcta, quia rupto teſtõ ex cauſa præteritio-
nis legata conſeruantur,in aut. ex cauſa. ¶ Præterea tex.in d.l.
ſicut certi,& l.ſeq.non loquitur qñ erat adiecta clauſula codi-
cillaris,vel qñ apparebat teſtatoré cogitaſſe,vel vllam mentio
né feciſſe de filijs,& iſtam concluſioné velut veriorem & ma-
* gis * cõem ſemper ſecutus ſum conſulendo,legendo,& ſcribé
do,in d.auth.ex cauſa,vbi plenius iſtũ articulum diſcuſsi : ſed
10 breuitatis cauſa ſufficiant ſuperius dicta. ¶ † Vltimò etiam nõ
ob.ſi diceretur,q dicta teſtatrix videt dictum legatum reuo-
caſſe,dádo poſtea in doté marito oía bona ſua,iuxta l.rem le-
gatam.ff.de adimé:leg. & l.fideic.§.ſi rem.ff.de leg. 3. quia re-
ſpondeo,poſito q dicta datio in doté valuiſſet,per hoc tñ non
ſequitur q ſit reuocatum dictum legatum: qa dicta teſtatrix re
linquit tertiam omnium bonorum de quib. iſta teſtari pote-
11 rat, † & illud verbum poterat,ſeu pót,pót eſſe extenſiuum , &
trahit ad futurum ét ſi ſit platum in ṕſenti,vt l.ſi ita quis.ff.de
leg.2.& ſic cõprehédit tertiam omnium bonorum , de quibus
ipſa tũc vel ét in futurũ teſtari poſſet,& nemini dubium eſt q
mulier q̃ eſt ſui iuris de bonis ſuis dotalib.teſtari pót ſi ipſa de-
cedat in matrimonio cum liberis:qa tunc maritus non lucrat
dotem de iure communi.nec ex forma ſtatuti, vt ṕſupponit,
& ſic datio in doté non repugnat validitati legati.¶ Cõfirma-
tur hoc per id quod no.Cy.in l.qui poſt.C.de leg.dum dicit,q
ratio quare ſi teſtator poſtquam fundum legauit Titio illum
pignori dedit,vel obligauit alteri nõ videt reuocare legatum,
12 † ſecus aũt eſt qñ védidit alteri,vt habetur in d.l.q pót, quia q
obligat non vult ré obligatam remanere ppetuò penes credi-
torem,ſecus in eo qui védit,vel alienat,vnde in propoſito mu
lier quæ dedit bona omnia in doté marito,non dedit ea vt per
petuo eſſent apud maritum,ſed vt ſoluto matri. reuerterétur
ad eá.vel ad filios hæredes ſuos,ideo hæres dictæ mulieris quę
deceſsit cum liberis,tenetur ad dictum legatum, p hoc etiam
facit quia ipſa dos dicitur pprium patrimoninm mulieris l.3.
13 §.ſed vtrum.ff.de mino.¶Præterea articulus dotis datæ mari-
to dicit etiam titulus oneroſus l.ex pmiſsione,ff.de act.& ob.
& l.fi. §. à ſocero. ff.q in fraud.cre.Sed ita eſt quod qñ teſtator
rem legatá ex cauſa oneroſa alienauit,pręſumitur in dubio ex
cauſa neceſſaria,& non ſponte alienaſſe.adeo q non induci-
tur reuocatio legati,niſi hæres probet teſtatorem mutaſſe vo-
luntatem,& legatum ademiſſe,vt no.Ia.Bu.in d.l.qui poſt.C.
de leg.& gl in §.ſi ré ſuam,in verbo alienauerit, inſtit. de leg.
& bene facit tex.in d.l.fideicommiſſa,§.ſi rem.Ex quibus om
nib.concludo dictum legatum deberi dictæ legatariæ vnà cũ
fructibus,ſecũdum quod habetur in l.ſi quis bonorum.ff. de
lega.1.& in l.Herennius.ff.de vſuris.& in l. fideicom. in prin.
in gl.magna,ff.ad Treb.& l.item veniunt.§.fructus.ff.peti-
tio.hæred.

ADDITIO.

a ¶ Satis eſt,quid q poſtea contigerit Old.conſ.21.Io.And.in ad
di Spe.de teſt.§.1.in fi.Pa.con.97.Ne improprijs li.2.Cur.Sen.
con.45.Iaſ.l.ſi quis.C.de inſti.& ſubſti.deci.l. poſt aditam.C.
de impu.& alijs ſubſt.con.38.con.287.con.377.conſ.513.& ali-
bi paſsim.Ber.conſ.155.Circa nu.4.li.1.facit Alex.ſupra li.cõſ.
9.con.105.nu.3.infra li.6.con.139.infra li.7. con.133.Ad hanc
regulam mùltas hic congeſſeram ampliationes & quaſdam
limitationes,ſed quia iſte margo non capit reieci in tractatũ
meum ſubſtitutionum ſuper l.precibus,vnam tamen limita-
tionem habet infra li.6.con.53.num.11.

SVMMARIVM.

1 *Additio hæreditatis per quos actus inducitur.*
2 *Verba conditionaliter poſita non inducunt diſpoſitionem.*
3 *Ius fideicommiſsi non tranſit niſi facta reſtitutione.*

CONSILIVM. XXXII.

VISO pceſſu cauſæ primæ cõuentionis inter Mi-
chaelé de Andriolis agenté,& filios q̃ndam Bal
taſaris olim Venerei de Venereis ſe defendétes.
¶ Viſoq; proceſſu cauſæ reconuẽtionis factæ per
1 dictos filios Balt.contra dictũ Michaelé.† Mihi
videtur concludédum primò circa pceſſum cauſæ conuétio-
nis fundatá eſſe intétioné dicti Michaelis contra dictos filios
Balt.p inſtrumentũ publicũ,in q̃ dictus Balt.ſoléniter pmiſit
dicto Mich.ducatos auri.57.& ſolidos 36. ad terminũ iá elap-
ſum,& ṕſupponitur mihi eſſe pbatũ q dicti filij Balt. ſe imiſ-
1 † cuerunt in † hæreditate paterna locádo,exigendo,ſoluédo,&
poſsidédo paterná hæreditaté,p quos qdé actus filij in poteſta
te intelligitur ſe imiſcere hæreditati paternæ ſibi delatæ, & ſic
efficit hæres irreuocabilis,ſi aũt eſſet extraneus hæres, intelli-
git adire.l.2.C.de iure de liber.iunct.l.ſi is qui bonis.ff.de acq.
hær.& l.1.& ibi Bar.C.de repu.hæred.vbi patet q ſoluédo cre-
ditorib.hæreditarijs inducit immiſtio vel aditio,& ét poſsidé
do bona hæreditaria ſimpliciter,& q p ſolam poſſeſsionem re
2 † rũ hæreditariarũ in dubio † videat quis adire & effici hæres,ni
ſi ipſe pbet.contrariũ,firmat expreſsè Bal.in l.1. C. q admi. ad
bo.poſ.in 2.q.& etiam pbatur in l.gerit.ff.de acq.hær.& in d.
l.ſi is q bonis,niſi interuenerit error,vt ibi habetur. ¶ Et ſimili
ter locando res hæreditarias ſimpliciter qs efficit hęres,vt claré
decidit Bar.in l.gerit,in ver.circa tertium principale &c.& p-
batur in l.pro hærede.§.1.ff.de acqui.hæred.& no.Bal.in §.pro
hærede inſti.de hær.quali & differ.p illum tex. ¶ Et ſimiliter
exigendo à debitoribus paternis,cum hoc non poſsit fieri cir-
ca ius & nomé hæredis d.l.pro hærede.§.Papinianus, & decla
rat Bal.in l.non hoc,C.vnde cogna.Et licet filij dicti Baltaſa-
ris conuenti aſſerant ſe non eſſe hæredes patris, & q in quantũ
apparet q tenuerint,aut teneant , ſeu poſsideant aliqua bona
quæ fuerint poſſeſſa, & tenta per dictum eorum patré,illa te-
6 nent non vt hæredes patris,ſed tanquam ad eos pertinentia vi
gore fideicõmiſsi quod prætendunt fuiſſe iniunctum dicto
eorum patri à dicto Venerio eorum auo de reſtituendo ipſis
nepotibus Venerij,id eſt dictis filijs Baltaſaris, per illa verba
adiecta in teſtamento Venerij,in quo inſtituit dictum Balta-
ſarem vniuerſalem hæredem,vt ſi ipſe Baltaſar quandocunq;
decederet ſine filijs maſculis, ſubſtituat Ioann. Baptiſtam ne-
potem ex filia, dicunt etiam dicti filij Baltaſaris, quòd caſu
quo dicta bona tenere nõ poſſent ex cauſa dicti fideicommiſ-
ſi,q ea tenent & poſsident tanquam propria ipſis obligata p
dotibus eorum matris, & eorum nouercæ, item pro dotibus

vxorum suarum. Item & pro quasi castrensi peculio alterius
eorum. Ité vt filij dicti Baltasaris vigore dictæ inuestituræ feu
dalibus quam habent de dictis bonis, tñ per hoc non videtur
q, es adere possint quominus conueniri possint tanquam hæ-
redes patris: quia exigendo à debitorib. paternis, & soluendo
creditoribus paternis intelliguntur gesisse se ꝓ hæredibus pa
2 tris, vt supra deductum est. ¶ † Verum est, q, si solum possedis-
sent seu tenuissent res hæreditarias, posset intelligi eos posse-
disse vel tenuisse ex ea causa q̄ esset eis vtilior, & scđum q, ipsi
declararent, vt latè ꝓsequitur Bar. in d. l. gerit. et Bal. in locis
supra allegatis, & in l. 1. C. si vt se ab hære. absti. & in l. 1. C. de re
pudi. hæred. ostensa tamen & verificata dicta causa, per quam
licitè hoc facere potuisset, aliàs secus, vt per Bartol. in d. l. gerit.
¶ Quod aut probauerint & iustificauerint dictas causas non
inuenio in processu, & licèt transmissa sit mihi copia testamé-
ti dicti Venerij, tamen non possunt dicti filij, Baltasaris præté
dere aliquod fideicommissum ex testamento aui: quia ipsi nõ
sunt ibi nominati, nisi sub conditione importata ꝑ illa verba,
scilicèt si Baltasar decederet sine filijs masculis: ꝑ q̄ verba ipsi
non videntur vocati ex testõ aui ad aliquod fideicommissum,
sed solùm ab intestato possent succedere patri, quatenus pater
de hæreditate auita aliud non disposuisset, vt tenet gl. reputa-
ta singul. in l. Lucius. l. vltima. in gl. fin. ff. de hæredib. institu.
& ꝓbatur in l. ex facto etiam agitatum, & in l. si ita quis hæres
instituatur si legitimus, cum ibi notatis ꝑ gl. ff. de hæred. insti
3 tuen. † vbi verba conditionaliter posita non inducunt dispo-
sitioné, facit. l. si qui sub conditione. ff. si quis omis. cau. testã.
& l. si filiusfam. §. cum quis. de leg. 1. Istam opinionem sequũ-
tur Dy. Iac. de Aret. Cyn. Bar. Francis. Tigri. Rayne. Bald. Ang.
& Moder. in d. l. Lucius. & Ioan. And. in additio. Specu. in tit.
de testamen. §. 1. in addit. quæ incipit, huic quæstioni accedit,
ad fin. & Bald. in l. potest quis, per illum tex. ff. de vulga. & pu
pil. & in l. si emancipati in octaua opposi. C. de colla. & in l. q,
scitis. C. de bonis quæ libe. & in l. cùm acutissimi. C. de fideicõ
mis. & in l. cunctos populos, de summa Trini. & ita consuluit
etiam Oldr. in con. 141. incip. Thema tale est, dominus cano-
nicus &c. ad fi. consi. Ioan. de Imo, in l. ex facto. §. ex facto. ff.
ad Trebel. ꝑ illum tex. cum gloss. & etiam in d. §. cum quis. &
Pet de Anch. in c. si pater. de testamen. in 6. in 12. nota. & in re-
peti. c. in præsentia, de probat. in ver. 10. quæro, pone &c. & in
c. licèt de voto. ita consuluit ipse in consi. 137. Principaliter põ
derandum, & in consi. 406. & 407. & Rapha. Fulg. in l. gene-
raliter. §. cum autem. C. de insti. & substit. & ita etiam consul-
uit Pau. de Castr. lib. 2. consi. 131. incipien. Dubium facit, & ita
ita etiam plures alij. Pauci tamen & non comparandi cum p̃-
dictis, conati fuerunt tenere. opi. contrariam: tamen non pu-
* taui super hoc latius insistere oportere, attento q, * communis
opi. est cum gl. in d. l. Lucius, vt ét asserit Io. de Imol. ibi, & in
d. §. cum quid. & à communi opi. in iudicando non est disce-
dédum, vt traditur in locis vulgarib. & ita sæpenumero ꝑ ista
parte consului, & articulum ipsum qui tunc erat principalis
a articulus consultationis latius [a] discussi arguédo in vtranque
4 parté. ¶ † Præterea dato q, fuisses grauatus Baltasar dicto testõ
restituere filijs ꝑ fideicõmissum, non licebat eis propria autho
ritate recipere hæreditatem qa ius fideicommissi vniuersalis
nõ transit nisi facta restitutione re vel verbo ꝑ grauatũ vel eius
hæredé. l. facta & l. restituta. in prin. ff. ad Treb. nisi grauat⁹ de
cessisset sine hærede, & constaret neminé vel sibi esse hæredem
factis ꝓclamationib. vt plenè legitur & no. in l. pen. C. ad Tre.
Circa scđam verò cãm, scilicet reconuentionis in qua dicti fi-
lij Baltas. petunt contra dictum Michaelé bona idé Michaeli
védita ꝑ dictum Balta. q̄ dicunt ad eos spectare vigore fidei-
commissi, q, prætendunt fuisse iniunctum dicto Baltasari per
verba testaméti q̄ suprà retuli: concludo dictos filios Baltasa-
ris obtinere non posse: qa verba dicti testamenti nõ intelligun
5 tur eos ad fideicõmissum vocare, vt suprà ꝓximè deduxi. ¶ Prę
terea posito q, fuisset dicto Baltasari iniunctum dictum onus
fideicommissi: tamé staret prout præsupponiť q, filij dicti Bal
tasaris sine beneficio inuétarij se immiscuerint hæreditati di-
cti Baltasaris, præsertim exigendo à debitoribus dicti Baltasa-
ris & soluendo creditoribus eius: sequitur q, non possunt veni
re contra alienationé & factũ patris. l. cum à matre. C. de rei vé.
l. 2. C. si qd in frau. patro. l. si creditorib. C. de ser. pig. da. manu.
& postquam semel se immiscuerunt non possunt amplius ab-
6 stinere. l. sicut. C. de repu. hære. ¶ † Imò etiã si filij Baltasaris nõ
immiscuissent se hæreditati paternæ vel immiscuissent se cum
beneficio inuentarij, potuisset dictus Baltasar alienare dimi-
diam bonorum dicti Venerij, scilicet ꝓ legitima & Trebellia
nica sua posito q, fuisset grauatus restituere ꝑ fideicõmissum ꝑ
l. q̊niam in priorib. C. de inoff. test. & ꝑ id q, legitur & notatur
in c. Raynutius. & in c. Raynaldus. de test. & in l. quanquam.
C. ad legem Falci. & in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Treb. cum
sim. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Latius. supra consi. 108. lib. 1.

SVMMARIVM.

1 Testamentum infirmi an valeat ad interrogationem alterius. nu. 5. & 11.
3 Testes debent esse rogati, sed nu. 16. & 20.
7 Loqui articulatè quando quis dicitur.
9 Fides tabellionis aufert omnem suspicionem falsitatis.
13 Testes vt probent quem non sanæ mentis debent reddere rationem.
15 Testes non reprobant testamentum nisi necessariò contra concludant. nu. 22.
19 Quasi, dictio diminuit dictum testis.
21 Vestis non plenè narrans factum non probat.
23 Præsumitur pro antiquiore possessione.

CONSILIVM XXXIII.

PONDERATIS verbis vltimi testamenti conditi
per Ant. olim Nannis de Sansidonis de Senis. de
an. 1485. die 6. Octobris rogati ꝑ ser. Ant. olim Ri
cardi de Pinis, ac attestationib. triũ testium rece
ptorũ ad instãtiã Cy. & Nelli de Cinughis in cau
sa contra eos mota ꝑ dñm Ant. Brochelli de reprobatione testa
menti dicti An. ac ét alijs attestationib. quatuor testium in ea-
dé causa receptorũ ad instantiã dictorum reorum, ad ꝓbandũ
posessioné p̃dij de quo est conuentio. Visisq; & consideratis
his oĩbus quæ in themate mihi transmisso narrantur. ¶ Super
primo dubio quo quæritur, nunquid per dispositiones dicto
rum testium examinatorum super vltimo testamento, & per il
la verba apposita in fine dicti testaméti dũ ibi diciť, & à dicto
testatore adhibitis, vocatis, & rogatis &c. reddatur dictum te-
stamétum nullum, videreť fortasse prima consideratione di-
cendũ q, sic: qa tépore dicti vltimi testaméti dictus Anto. testa-
tor erat valde grauatus infirmitate ex qua mortuus est: cum &
magno labore & anxietate loquebať ꝓut deponunt dicti tres
testes, neq; plures testes interfuerunt illi testamento, & p̃sup-
ponitur q, ille numerus in ciuitate illa fuerat sufficiens nume
rus ad testandum: & dictus testator non fuit ille q expresserit
nomina hæredũ, sed expressit notarius interrogans testatoré
per hæc verba in effectu, Vultis facere sicut dixi? & dum testa
tor bis de hoc esset interrogatus rñdit q, sic, & sic videtur q, su-
†1 mus † in quæstione tacta ꝑ glo. & Doc. in l. iubemus. C. de te-
1 sta. quæsiuit, † an si aliquis interrogat testatoré, an faciat ta-
hæredé suum, & respondet q, sic, aliter non expriméd o nomé
hæredis, an valeat? & gl. determinat q, sic, per l. hac consultissi
ma. C. qui testa. fa. pos. & ꝑ tex. in authe. & non obseruato. C.
de test. & ꝑ id q, habetur in l. hæredes palàm. in prin. ff. de test.
¶ Tamen Petr. & Cy. in d. l. iubemus, distinguunt, aut testator
erat oppressus morte ita q, non poterat articulatè, loq, & tunc
qa mortuo similis est, testamétum non valet, & licèt respon-
deat, sic, tamé non valeat testamétum. quia cum sit extra me-
moriam, nescit qd loquatur. Vnde idé ét si interrogareť, inter-
fecisti hominé? & diceret sic, Aut nõ erat ita oppressus morte,
sed erat in bona memoria: & tunc testamentum valet: ꝑ id q̊d
habeť in l. pater filio. §. propositum, ff. de lega. 3. & argu. §. præ-
terea. insti. de inuti. stip. & quia paria sunt voce exprimere vel
scribere, vt, in d. l. iubem⁹. & in d. l. hæredes palã. sed scriptura
potest explicari ꝑ alium, vt in d. auth. & non obseruato, ergo
etiã expressio q̄ fit viua voce, & cũ illa distinctiõe, an possit ar

 ticula-

ticulatè loqui, vel non, videtur transire Barto. in d. l. iubemus.
¶ Plus dicebat Alb. Pap. quem refert Io. And. in addi. Spec. in
tit. de testa. §. in primis, in addi. incip. Pyleus & Ant. de But. in
2 c. cum tibi, de test. † q, qñ intimi testatoris informati forsan de
ipsius voluntate, vel forsan iudicantes quid prudenter illi agē
dum esset, fecerunt scribi testamentum, quo scripto notarius
legit institutionē hæredis testatori petens si instituere volebat
a respōdit q, sic: & idē fecit de legatis, q, non valet [a] tale testm̄ eo
q, facilè daret materia fabricandi falsum, ad singula. n. infir-
mus, & quasi mortuus respōdet, q, sic: vt d. l. iubemus, & qa ta
lis modus testandi non est inuētus à iure, & sic improba super
stitio est illum inuenire, extra de transf. c. 2. ver. & q, non est. Itē
quia scđum eum captatoria videt talis testatio ex alterius vo-
luntate depēdēs, & ideo nō valet l. captatorias, de hæred. insti.
& C. de testa. mili. captatorias. ¶ Subdebat tñ q, si constaret di-
stinctè, de volūtate testatoris antequam tabellio scriberet te-
stamētū, valeret sic scriptū, & postea lectum cum tali responso
& ita dicebat loqui tex. in d. §. propositum. vbi testator inter-
rogatus fuit an prius sic dixisset, & illam opi. Alberti Pap. sal-
tē in valde grauato infirmitate videtur approbare Pau. de Ca.
in d. l. hac consultissima, & in consi. 155. lib. 1. incip. Viso pun-
cto & allegationibus &c. saltem quando non præcesserat ali-
ud testamentum validum. ¶ Sed dictus testator videbatur es-
se huiusmodi, & non constabat distinctè de voluntate testato-
ris anteq̄ scriberet, & publicaret notarius: ergo non dēt valere.
Itē in casu ꝓposito testator in vltimo testō instituisse videret
ꝑsonam, quæ non erat ab intestato successura, quo casu si non
apparet q, verba articulatè proferret, non dēt valere testm̄ secū
3 dum, quod fuit de mente Sal. in d. l. iubemus, de test. ¶ † Vide
tur etiam dictum testamentum non tenere alia ratione, quia
testes debent esse rogati, vt d. l. hæredes palam. §. fin ff. de testa.
& l. hac consultissima, in prin. C. de testa. & fortasse debent ro
gari à testatore. vt sentit Bal. in l. parentes, C. de testa. & nota-
rius in instrumento dicti vltimi testamenti attestatur, q, fue-
runt rogati à testatore, & tamen ipsi testes nō dicunt q, fuerint
vocati, & rogati à testatore: sed verba sua potius videntur iñue
re q, ab alio, maximè cum dicant. q, testator erat valde graua-
tus, & cum magno labore loquebatur: imò dicit secundus te-
stis, q, testator malè poterat loqui, & quod non ꝑfectè & abso-
lutè loquebatur. sed vix exprimebat verba, & non dicunt te-
stes audiuisse ab eo nisi illa verba. si, si. & sic videtur q, notarius
falsum scripserit. & per consequens instrumentum testamen-
ti erit nullius roboris l. 2. §. testamentum. ff. quemadmodum
testa. aperi. l. sicut falsi. C. ad legem Cornel. de fal. ¶ Præterea
etiam dicti testes dicunt, q, notarius dicebat testatori, voi vo-
lete fare nostro hærede in loco de Isotta figliola de Pietro mi-
ser Antonio Brochello? & videtur dicere quod in primo testa-
mento facto coram eisdē testibus instituerat dictam Isottam
hæredē, & tñ reperit in scriptura primi testamenti manu eius-
dē notari, q, instituerat nobilē virum Toffum dñm Bartholo
mæum & Petrum de Sansidonijs, non autē dictam Isottam, &
sic si Isotta non reperitur instituta in primo testamēto, non po
tuit in eius locum institui do. Ant. Brochellus vel do. Anto. de
Bacchijs, quia non entis nullæ sunt qualitates, arg. l. in testō q-
dā, ff. de cond. & demonstr. & l. eius qui in prouincia, ff. si cert.
pet. ¶ Tamen præmissis non obstantib. contrariam sñiam in
ꝓposito casu ꝓbabiliorem esse de iure arbitror, præsertim ex
infrascriptis, nā fundata est intentio dñi Ant. Brochelli ex in-
4 strumento vltimi testamenti, † ꝓ q̊ instrumēto ꝓpter autho-
ritatem tabellionis præsumitur l. cum precibus, C. de prob. in
auth. de instr. cau. & fide. §. si verò moriantur, in c. ad audiē. de
præscrip. c. cum Ioannes, de fide instr. ¶ Neq; talia inuenio cō-
tra ipsum testamentum probata, quæ ipsum infringunt. Non
enim obstat q, testes deponant dictum testatorē tpe vltimi te-
stamēti fuisse grauiter infirmū, & cū magna anxietate loq. qa
5 respondeo, † q, grauis infirmitas corporis non reddit testm̄ in
ualidum l. 2. & l. aduersa, ff. de test. l. seniū, C. qui test. fac. poss.
ēt si inesset periculo mortis d. l. Pamphilo. §. ꝓpositum, sed vbi
esset defectus sanæ mentis, hoc bene præstaret impedimētum,
vt dictis iuribus, & l. furiosum, C. qui testa. face. pos. testes aūt
prædicti non deponunt, q, testator esset mente captus, seu nō
sanæ mentis, & in dubio quilibet præsumitur sanæ mentis, ni
si contrarium ꝓbetur l. nec codicillos, & ibi no. C. de codicil.
lis ca. fin. & ibi in gl. in verbo compotem. de succes. ab intesta.
¶ Confirmantur prædicta per tex. no. in l. quoniam indignū,
6 C. de testa. vbi probatur, † q, etiam si testator pp infirmitatem
esset semimortuus: & propterea nō posset nisi balbutiendo lo
qui: nō tñ p hoc impeditur facere testm̄ validum, vt ibi proba
tur in ver. seminecis, & ibi gl. & in versi balbutientes, vnde di-
cit ibi Ang. ibi esse tex. singularem ꝓbantem, iuncta gl. meliꝰ
q̈ alibi, q, testari pōt semimortuus, sicut est ille qui linguā ha-
bet crassam & balbutientem, vt qa in extremis laborat, dum tñ
sanā mentē habeat facit l. si pater, §. fi. ff. de fidei. lib. & l. mili-
tes, C. de test. mil. ¶ Ita ēt no. An. in l. fraudē, §. 1. ff. de tes. mil. &
7 Ang. & Io. de Imo. in l, in aduersa, ff. de test. & ibi dicunt, † q̊d
hñs linguam ingrossatam pp infirmitatē, adeò q, sui sermonis
sñia nō sit intelligibilis, non pōt testari: qa est mortuo similis,
ita scđum eos intelligit text. in d. l. iubemus, secus si sit lingua
balbutiens, tñ intelligibilis licèt cū difficultate: qa valet testm̄
allegant d. l. qm̄ indignum, cum gl. ¶ Et isto modo, scilicet q,
articulatè loqui accipiatur in d. l. iubemus, id est intelligibili-
ter concludit etiam Lud. Ro. in consi. suo 306. incip. Proposi-
ta consultatio hæc solum q̄rit &c. ¶ Et si bene legantur dicta
testiū, non reperietur probatum per testes, q, verba testatoris
non possent intelligi: potest ēt intelligi tex. in d. l. iubemus, in
eo qui poterat loqui, sed non articulatè: quia non habebat bo-
nam memoriam ꝓpter grauitatē infirmitatis, vt videtur intel
ligere Cyn. in d. l. iubemus, & Io. And. in addi. suprà allegata,
sed ista qualitas naturæ, scilicet tenere bonam & sanam me-
moriam, ꝓ̄sumitur, nisi contrarium ꝓbetur, p d. l. nec codicil-
los, & ibi no. Doc. ¶ Ex his ergo apparet, q, illud q, deponunt
testes de grauitate infirmitatis corporis, & de anxietate & dif-
ficultate in loquēdo, non sufficit ad inualidandū dictū testm̄:
qa oportebat ꝓbari, q, verba testatoris non poterant intelligi,
seu q, non poterat articulàtè loqui quod qualiter intelligatur,
dixi suprà proximè, vnde scđum Ang. & Io. de Im. in d. l. in ad
uersa, & Ang. in d. l. quoniam indignum, & Cyn. in d. l. iube-
8 mus, vel scđum Ang. in d. l. iubemus, † ille intelligitur nō pos
se articulate loqui, qui nō pōt loqui taliter q, exaudiatur, sed
quando eius verba exaudiuntur, vt erat in casu nostro, testm̄
valet, licèt testator non expressit nomina hæredum, seu ipsam
dispositionem, sed alius expressit, & ipse verbis expresit ita
velle, respondendo q, sic, vel per similia verba, vt tenet gloss. in
d. l. iubemus, quam ibi approbat Mart. Sili. Pet. Cyn. Ray. Iac.
Butr. Bar. & Ang. ibi, & idem sensit gl. in l. casus, eod. tit. ¶ Et
dicit Bald. in d. l. iubemus, reprobando opin. Nicol. Natta, q,
saltem ista opin. glo. est vera quando hæc interrogatio testato
ri fit à tabellione quæ aufert omnem suspitionem in casu no-
9 stro: † quia fides tabellionis aufert omnem suspitionem falsi-
tatis, nam ei committit tota substantia veritatis: ergo stādum
est ei arg. l. si quando, in prin. C. de testi. & subdit Bal. q, istam
opi. tenet. Io. And. in addi. Spec. in tit. de testa. §. in primis. sup
ver. qd si is, & sic apparet q, Bal. in dicta l. iubemus, intelligit
q, Ioan. And. in dicta addi. approbet opin. glo. in dicta l. iube-
mus, non autem opin. Alberti Papiensis, quam ibi refert & ita
etiam Salic. in dicta l. iubemus, intelligit quod Ioan. And. te-
neat istam partem & ita etiam intellexit Io. de Imo. in d. cap.
cum tibi, in 3. & 4. col. vbi sequitur istam opi. & dicit Ioan. de
* Imo. q, illa est * cōis opi. quam tenet gl. in d. l. iubemus. decla-
rata prout ibi facit Cyn. & Bar. prout suprà retuli. ¶ Et q, Ioan.
Andr. in vlt. addi. teneat istam partē patet clare ex verbis suis,
dū dicit q, opi. Accur. in d. l. iubemus, verior videt, si tñ testator
bonā memoriā & intellectū habeat, & maximè scđū eū qñ in
terrogatus fuit à tabellione, nō enim dici pōt, q, testm̄ faciat p
alium eo casu arg. d. §. ꝑ̄terea, in fi. & §. quoties. insti. de inutil.
stip. & dicit q, hanc opi. tenuit etiā Symon Vincentius & Iac.
10 Balduini per l. nemo, in prin. ff. de hære. inst. † vbi testator sine
expresione nominis hęredē instituit: vt qa dixit, istū instituo,
q ibi aderat, & qa scđum eū in dubijs interpretādū est q, actus
valeat l. Titia, §. 1. in fi. ff. de leg. 3. c. abbate, de ver. sig. & qa sa-
tis est q, voluntas apparet d. l. qm̄, & d. l. hac consultissima. &
finaliter subdit Io. And. q, ista opi. sibi placet, declarata vt pro
ximè dictum est, & cùm opi. glo. in d. l. iubemus, transit etiam
Franc. Tigri. in d. l. iubemus, alias est auth. ibi posita, & etiam

Bar.

Bar.in l.hæres palã,in fine principij,ff.de tef.& dicit,ꝙ ita ser-
uatur,& cũ ea opi.videtur finaliter transire Spec.in d.§.in pri
mis,ver.ꝗd si is,ita ẽt tenet Ang.in d l.in fraudẽ,§.1.ff.de test.
mili.& Lud.Ro.in l.1.§.si quis ita,ff.de verb.obl.vbi reprobat
rationes in quibus fundabatur opi.Alberti Papi.supra relata
¶ Pro ista etiam opinione consuluit ipsemet Lud.Rom.in d.
11 consi.206.vbi concludit,† ꝙ quamuis testator esset semimor-
tuus,dummodò verba sua posint exaudiri & intelligi à testi-
bus valebit institutio facta præcedente interrogatione tabel-
lionis,an ipse velit instituere talẽ,& ipse respõdit sic,p̃ d.l.qm̃,
& d.l.nemo,in prin.secus si non poterat intelligibiliter verba
proferre,per d.l.iubemus.¶ Subdit tamen,ꝙ etiam,qñ verba
poterant intelligi,nihilominus vno casu nõ valeret testm̃,vi-
delicèt quando aliquis de testatoris volũtate informatus,vel
forsan meditans quid illi prudenter agendum esset,fecerit
scribi testm̃ scd̃um ꝙ ipse voluit:quo scripto notarius legat in-
stitutionem hæredis testatori,qui respondit,ꝙ sic:nam cense-
bitur inualida institutio,eò quia ille modus testandi nõ est in
uentus à iure,& sic superstitio improbata est illũ inuenire d.c.
2.de transl.p̃l.ita dicit velle Io.And.in loco præalleg.& sic in
hoc vltimo dicto suo Romanus in d.consi.& etiã in l.gerit.ff.
de acq.hæred.malè accipit opi.Io.And.qa ista non fuit opi.Io.
And.sed Alb.Pap.quam non tenet,vt supra relatum est.¶ Pre-
terea ẽt non sumus in casu in quo loquitur Albe.Pap.s.qñ aliq
de intimis testatoris informati forsan de ipsius testatoris volũ
tate,vel forsan iudicantes ꝙ ab illo prudenter agendum esset,
fecerunt scribere testm̃.& postea notarius illud legerit testato
ri,qui respondit ꝙ sic,nam non apparet magis ꝙ hic processe-
rint ex p̃ordinatione intimorum testatoris,q̃ ex p̃ordinatione
ipsius testatoris:vnde non dẽt in dubio capi interpretatio per
12 quam inualidatur actus.† Deniq; ꝙ opi.Alb.Pap.non sit ve-
c ra.[c] patet euidenter,qa ipse vult,ꝙ si intimi testatoris informa
ti de ipsius volũtate fecerũt scribi testm̃,& notari⁹ illud legat,
& interroget an testator ita disponat,& respondeat sic,ꝙ non
valet,nam talis decisio caret omni ratione & æquitate,qa hic
adest voluntas testatoris,& ẽt expressa verbis p̃ relationem ad
interrogationẽ:& sic perinde est ac si oĩa expressisset.d.§.p̃te-
rea,& per alia iura allegata,pro opi.gl.in d.l.iubemus,& p̃ cõ
sequens videtur seruata forma testandi tradita in d.l.hæredes
palã,in prin.& l.iubemus,& sic istud nõ est inuenire nouum
modum testandi improbatum,nec est verum,ꝙ sit dispositio
captatoria:quia p̃ alium non dicitur testari,sed p̃ se,vt ꝓbant
rationes & iura suprà allegata:& ideo talis opinio non p̃ot su-
stineri,etiã in grauiter infirmo:quia vt dixi supra,grauis infir
mitas non reddit quẽ intestabilẽ magis quam esset,si esset sa-
nus corpore,dummodo non cõstet,de insana mente,& p̃ hæc
patet non obstare id ꝙ dicit Pa.de Ca.in consilio supra alleg.q
se fundat in opi.Alb.Pap.¶ Præterea Pa.de Cas.in d.consilio se
fundat ꝙ verba testatoris in casu suo fuerunt ꝓlata ad interro
gationem non tabellionis,sed ꝓpinquorum:sed in casu no-
stro notarius qui vt p̃supponitur,erat optimæ famæ,bis inter-
rogauit testatorem anteq̃ responderet,& sic testator non ex ab
rupto respõdit,sed post binam interrogationẽ notarij respon
dit,ꝙ sic,& noluit notarius attendere ad interrogationem fa-
ctam per vnum ex propinquis testatori:sed ipsemet bis inter-
rogare voluit.¶ Item fundat Pa.de Ca.in d.consi.opinionem
suam ẽt ex eo,ꝙ in casu illo propinqui testatoris miserant ter
pro notario,& quando venit notarius,testator se reuoluebat,
& nolebat loqui,ita ꝙ est casus diuersus. Et dicere ꝙ gl.in d.l.
iubemus,procedat solùm quando nullum aliud testamẽtum
præcesisset,est dicere contra rationes allegatas ibi per gloss.&
Doc.quæ expresè militant in vtroq; casu prout etiam specifi
cè determinat Lud.Rom.in d.consi.305.nam licèt præcesserit
vnum testamentum magis solenne,q̃ sequens,hoc non facit
quin per sequens tollatur primum magis solenne l.eius mili-
tis,§.militia missus.ff.de testa.mili.l.hac consultissima,§.si qs
autem,C.de test.cùm sim.¶ Nec etiam in iure probatur,ꝙ il-
le,qui est in valde graui infirmitate & periculo mortis consti-
tutus,si interrogetur de aliquo,p̃sumitur ꝙ potius sit respon-
surus affirmatiuè,q̃ negatiuè,& est contra d.l.quoniam indi-
13 gnum,cum gl.¶ † Et testes adhoc vt probent quem non fuisse
sanæ mentis & recti sensus,debent etiam non interrogati red-
dere rationẽ concludentem dicti sui,per no.per Inn.in c.cùm
causam quæ inter archiepiscopum,de tes.& non expresè Bar.
in tractatu de test.in 2.colla & Bal.in l.furiosum C.qui testa.
fa.pos.& in l.3.C.de testa.hoc aũt non faciunt testes prædicti.
¶ Et similiter non ob.opi.Sal.in d.l.iubemus,primò:quia lo-
quit̃ sine lege,& non ꝓbatur lege nec rõne,præterea ipse lo-
quit̃,qñ non apparebat an testator posset articulatè loqui,sed[f]
in casu nostro testator poterat articulatè loqui:qa loquebatu
intelligibiliter vt patet ex verbis quæ testes dicunt ab eo audi-
uisse proferri:& dicitur articulatè loqui,qñ intelligibiliter lo-
quit̃ ẽt si cum difficultate vt supra dictum est referendo Ang.
& alios.¶ Vel si volumus dicere,ꝙ articulatè loqui posse dica
tur qñ poterat loqui:& bonam memoriam & intellectum ha
14 bebat,& adhuc dico,ꝙ ẽt si aliud non ꝓbetur † p̃sumitur,ꝙ ha
buerit bonã memoriã & intellectũ nisi ille q allegat talem de
fectum qualitatis naturæ ꝓbet d.l.nec codicillos,cum ibi no-
tatis,& dictum fuit superius,& sic nullo modo obst.opin.Sal.
¶ Non obs.ẽt dum dicebatur,ꝙ ex dictis attestationib.nõ de-
prehendit̃,ꝙ ipsi testes fuerint rogati ã testatore,vt affirmat ta
bellio in sua scriptura vltimi testamẽti:qa adhoc respondeo,ꝙ
testes non concludẽter deponunt,ꝙ non fuerint adhibiti,vo-
cati,& rogati à testatore,& sic non reprobãt instrumẽtũ,nam
licèt dicant ꝙ fuerũt vocati ad cõspectũ dicti Antonij,hoc nõ
facit quin saltẽ postq̃ ibi fuerunt,potuerunt ẽt p̃ testatorẽ vel
aliũ iussu eius vocari,adhiberi & rogari ad audiendum publi-
15 cationẽ testamẽti.† Testes.n.vt reprobẽt ipsum instrumẽtum
testamenti debent necessariò & cõcludenter deponere contra
rium eius q̃ scriptũ est in testõ:alias aũt dẽt instrumentum to
lerari,& iuuari interpretatione,vt euitetur falsum vt est glos.
no.q̃ ibi adhoc põdera Bal.in l.iurisgentiũ,§.ꝙ ferè in verbo
contrariũ ꝓbetur,ff.de pac.facit c.in præsentia,de ꝓb.& c.cũ
tu,de test.& illa verba.s.adhibitis,vocatis,& rogatis,sunt sy-
nonima seu idẽ importãtia l.hæredes palã.§.in testamentis,&
l.q testõ.§.fi.& l.domitius.ff.de test.& tradit̃ clarè p̃ Bar.& Sa.
in auth.rogati,C.de test.¶ Præterea si testes p̃sente & intelligẽ
te testatore rogãtur p̃ tabellionẽ ꝓ ipso testatore,quãuis testa-
tor nihil diceret,viderentur adhibiti seu rogati ab ipso testato
re,per l.qui patitur,& l.si remunerandi,§.si passus,ff.manda.
& per no.p̃ Bar.in l.sciendum.ff.de verbo.obli.circa vltimam
col.in versi.ꝙ si testis subscribit &c.vbi dixit ꝙ si testis subscri-
16 bit se præsente testatore vel contrahẽtib.† nec dicat se rogatũ
vel adhibitum ad actum præsumetur rogatus per d.l.qui pati
tur,& per legem Domitius labeo,ff.de test.& testes non dicũt
ꝙ non fuerunt rogati à notario pro testatore præsente.¶ Et
subdit Bar.in d.l.sciẽdum,ꝙ si dicatur testem fuisse rogatum,
nec dicatur à quo,ꝙ intelligatur fuisse rogatum ab illo ad quẽ
actus pertinet:arg.l.stipulatio ista,§.si quis ita.ff.de verb.obl.
¶ Fortius dicit signanter Bal.in l.1.in 11.col.C.de fi.instr.& iu-
17 re hastę fisca.li.11.† ꝙ si tabellio præsente parte asscripsit aliquẽ
in testem,ꝙ hoc ipso intelligitur rogatus,arg.l.cum ostendi-
mus,§.fi.ff.de fideiussõ.tu.& l.optimam C.de contrahend.&
commit.stipu.¶ Et in dubio præsumitur partem ad quam per
tinet hoc scire.qa cum tabellio legit id quod scribit vel absolua
tur à partibus,debet totum tenorem instrumenti legere,ergo
& nomina testiũ scd̃ũ Bal.¶ Accedit ad confirmationẽ prædi-
ctorum,id ꝙ not.Pa.de Cas.in l.hæredes palàm.§.fi.ff.de te-
18 sta.vbi refert,ꝙ Dy.tenuit † ꝙ sufficit testem testamentarium
c à quocunq;[c] esse rogatum,quia non refert à quo fiet,arg.l.itẽ
veniunt.§.à quo.ff.de petitio.hæredi.tamen Pa.de Ca.dicit ꝙ
imò debet rogari ab illo ad quem pertinet actus vel à notario
q substinet vices eius sicut & notarius debet rogari ab illo ad
d quem actus pertinet[d] in §.nos aũt,in aut.de tabellio.cum gl.
¶ Accedit ꝙ vbi testis patitur se describi in testem in aliquo a-
ctu intelligitur legitimè rogatus & adhibitus ad actum illum
vt notabiliter dicit Bald.in authent.rogati.C.de testa.& in l.
hac consultissima,in prin.C.de fide instru.in 10.col.& Pa.de
Ca.in d.l.Domitius.¶ Sed dicti testes non deponunt ꝙ non
fuerint descripti in testõ donec ibi fuerĩt p̃sentes,imò fatent̃ ꝙ
notarius post responsionẽ testatoris expleuit dictum testamẽ
tum:ergo fecit rogatum expresè vel tacitè nomine testatoris,
vt dictum est,quia alias non diceretur testamento expletum.
¶ Et licèt secundus testis dicat,ꝙ testator in primo testamen-

to cognouit nomina testium, & omnia q̃ in eo continebantur
bene audiuit, & intellexit, & ad singula respondit tanq̃ existẽs
in bono intellectu, sed in hoc secundo testamẽto erat valde se
motus, & q, nihil quasi dixit aut fecit prout in primo testamẽ-
to nisi ꝓut suprà testificatus est: tñ iste testis nõ excludit quin
19 potuerint interuenire ea q̃ proximè dixi. patet, qa pp illã † di-
ctionẽ quasi, qua vtit̃ testis, q̃ est apta ostẽdere q, verba testis
sunt ꝑcisa, nec proprietatem aut veritatẽ limitatã exprimẽtia.
l. si cũ dotẽ. §. fi. ff. sol. ma. l. pen. ff. de serui. ¶ Præterea testis iste
non affirmat se recordari de omnibus gestis per testatorem in
actu vltimi testamẽti, sed dubitatiuè loquit̃. nã dicit q, ipse te
stis nõ vidit aliud præter quã id q̃d suprà dixit q̃d recordet̃. &
ita etiam dicit primus testis quasi circa finem sui testificatus,
bene faciunt quæ infrà dicam, ¶ Nec etiam alij testes taliter
deponunt q, excludant dictum rogatum, saltem testium taçi
20 tè non potuisse interuenire prout suprà deduxi. † & cùm ro-
gitus ipse posit expediri per actum factum, puta ascribendo
nomen ipsius testis præsentis. & præsente eo ad quem res per-
tinet. vt suprà dixi. sequitur q, licèt notarius dixerit q, fuerũt
testes rogati à testatore, non per hoc dicitur falsum scripsisse,
cùm ista verba possint verificari in actu ficto, cui dicta testiũ
non repugnant. bene faciunt no. per Bar. in l. singularia, in pẽ.
col. ff. si certum pet. in ver. sumus expediti. & versi. seq. ¶ Non
obstat etiam q, dicti testes deponere videantur quod notarius
dicebat testatori, voi volete fare vostro herede in loco de Isot-
ta figliuola de Piero meser Antonio Brochello. & ẽtiam videt̃
deponere quod in primo testamento instituerat dictam Isot-
tam hæredem, & tamen in illo primo testamento scripto ab eo
dem notario non reperitur scripta Isotta vt hæres, sed alij sunt
instituti: quia respondeo q, etiã si Isotta non fuisset instituta in
primo testamento, tamen hoc non facit quin per illa verba,
quæ dicunt testes, non intelligatur rectè institutus dominus
Antonius Brochellus in vltimo testamento, vt optimè proba-
tur in l. ex facto etiam agnatum. ff. de hæredi insti. cum ibi no.
in glo. fin. vbi si testator instituit Sempronium per hæc verba,
si mihi Seius hæres non erit, Sempronius hæres esto. & sic sub-
stituit Sempronium loco Seij: & tamen in veritate non repe-
riebatur q, vnquam Seius fuisset institutus, per hoc tamẽ non
vitiatur institutio Sempronij. facit. l. demonstratio falsa. ff. de
21 condi. & demon. ¶ † Præterea dicti testes non plenè recordan
tur de ipso facto, & ideo nõ plenè narrant factum ipsum. nam
primus testis dicit se non bene recordari an tempore vltimi te
stamenti notarius dixerit testatori, an vellet esse suum hæredẽ
primo loco dominum Anton. Bachium. & casu quo dominus
Anton. Bachius nollet esse hæres, instituebat dominum Anto.
Brochellum, an verò dixerit econtrà, scilicèt quod primo loco
instituebat dominum Anto. Brochellum, & eo casu quo non
acceptaret, instituebat dominum Ant. Bacchidium, & non be
ne recordatur an notarius tempore confectionis vltimi testa-
menti legerit prius ipsi testatori totum primum testamẽtum,
sed dicit q, si bene meminit, legit primum totum testamentũ.
& ita circa quædam alia vtitur his verbis, scilicet si bene memi
nit. per quæ ostendit se non bene recordari. & etiam circa finẽ
dicit quod aliter nõ recordatur de gestis, dictis aut intellectis
per dictum testatorem, & alios, nisi vt suprà dixit. ¶ Et idem
comprehenditur ex attestatione secundi testis, maximè dũ di
cit q, notarius tempore confectionis vltimi testamẽti, dixit te
statori: Io ho scritto qui cio che uoi odereti, se serà la vostra vo-
luntade, dite de si, se non, direti di no. quibus dictis cepit lege
re quandam minutam, quam habebat in manib. in qua con-
tinebantur, si bene meminit ipse testis. omnia quæ cõtineban
tur in primo testamento, excepto quod mutabat hæredes: qa
si bene meminit loco dictæ puellæ in primo testamẽto descri-
ptæ, erat descriptus hæres dominus Antonius Brochelli. ¶ Et
subdit quòd facta interrogatione per dictum notarium testa-
tori, tunc si bene meminit ipse testis, testator respondit si, si, si,
& postea subdit q, non vidit ipse testis, aliud vltra quam suprà
dixerit quod recordetur. ¶ Et etiam tertius testis dicit se non
bene recordari an tempore vltimi testamenti instituerit in pri
mo gradu dictum dominum Anton. Brochellum, an dictum
d. Anto. Bac. Sed ita est q, quando testes non recordantur ple
c nè, seu plenè [c] non recitant factum, non creditur eis plenè, vt
est gl. no. in l. Lucius. in gl. magna. ff. de his qui no. infa. & ibi
no. Ang. & præcipuè, quando agitur de probando testamento
per l. cum antiquitas, & quod ibi signanter tetigit Bar. in 2. q.
22 C. de testa. ¶ † Accedit etiam, quia quando testes descripti in
instrumẽto, dicũt se nõ recordari, nõ reprobatur instrumentũ
per huiusmodi testes, vt no. Inn. & alij in c. cum Io. de fide inst.
& Bar. in l. si quis neget. ff. quemadmo. testa. aper. & no. Doc.
in l. in exercẽdis. C. de fide instr. ¶ Et per prædicta infertur de
terminatio secundi dubij, quo quæritur, nunquid per disposi
tiones trium testium qui videntur dicere testatorem aliam in
stitutionem hæredis fecisse in primo testamento quam ipsam
quæ reperitur in ipso primo testamento reddat̃ primum testa
mentum nullum. Nam dico quod attento q, secundum testa
mentum valet: vt patet per ea quæ dixi in primo dubio, sequi-
tur q, primnm testamẽtum remanet inualidum. l. si iure. ff. de
leg. 3. l. pater filio. in prin. ff. de hære. insti. cum sim. Et ideo su-
peruacua videtur esse vlterior disputatio super dicto secundo
dubio. Item quanta fides sit adhibenda dictis testib. satis col-
ligitur ex dictis in primo dubio. ¶ Circa tertium dubiũ, quo
quæritur nunquid per attestationes testium deponentium su
per possessione dicti prædij tempore mortis testatoris, impe-
diatur iudicium intentatum per dictum hæredem, quominꝰ
ipse posit in isto iudicio obtinere. & breuiter respondeo, hæ-
redem non impediri: quia probatum est per ipsomet testes, q̃d
Antonius Santidonius possedit: per aliquos annos anteq̃ de-
cesserit, & tertius testis dicit q, possedit dictus Antonius vsque
ad tempus suæ mortis, & dato q, duo primi testes videantur de
ponere, q, postquam possedit dictus An. ab illo tempore & cir-
ca, per tres vel quatuor annos viderunt. d. Cy. tenere & possi-
dere, tamen hoc non facit q, non dicatur possedisse ciuiliter di
23 ctus Anton. vsque in tempus suæ mortis, † quia cum testes de
f ponant de antiquiori [f] possessione dicti Ant. illa superueniẽs
possessio d. Cyn. aut fuit ex causa locationis facta sibi à dicto
Anto. prout in themate, & prout etiam aliqui testes dicunt, &
res clara est, quia non dicebatur Cy. propriè sibi ipsi possidere-
re, sed possidere pro locatore. l. 1. C. communia de vsuc. l. con-
muni diui. §. neque. & ibi no. ff. communi. diuid. ¶ Aut vult
Cy. dicere q, nõ tenuit ex causa locationis sibi factæ. & tunc cũ
non probet se ex aliqua causa legitima habili ad translationẽ
possessionis acquisiuisse à d. Ant. retinuit animo ciuilem pos-
sessionem d. Ant. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. & l. si id
quod §. 1. ff. acquir. posses. & cum à tempore quo d. Ant. ꝑ seip-
sum possidebat, antequam dictus Cyn, occuparet, non transi-
uissent decem anni, imò nec quatuor vel quinque anni, nõ in
telligebatur deperdita dicta possessio ciuilis, quæ longo tem-
pore animo retinere intelligitur. l. licèt, cum ibi plenè no. C.
de acquir. posses. l. furtum. §. fundi. ff. de vsucap. & plenè ꝑ Bar.
& Doc. in l. si de eod. §. si fortè. ff. de acq. posses. cum suis con-
cord. ¶ Et hoc etiam procedit si non viuat ille qui possidebat,
& sic non posit nunc dicere se animo continuasse in retinen-
do possessionem: ita concludunt notabiliter domini de Ro-
ta sua conclusione 220. incip. Item si aliquis probet. & Ant. de
But. in c. cum ad sedem, de restitu. spol. circa nouam vel deci-
mam col. & ibi ẽt do. Ab. circa octauam qa non ꝑsumitur mu-
tatio animi seu voluntatis. l. cum hic status. §. 2. ff. de dona. in-
ter virum. l. cum tacitum. ff. de proba. bene faciunt no. in l. si-
ue possidetis. C. de proba. cum si. ¶ Cùm igitur possideretur ꝑ
testatorem res prædicta tempore mortis testatoris, sequitur q,
pro ea locum habet remedium, l. edicto. C. de edi. diui Adr.
tol. vt ibi habetur. & iustior intelligitur esse possessio dicti An.
tanquam antiquior, quam possessio dicti Cyn. c. licet causam.
de proba. & plenè no. maximè per Doc. in l. 1. C. vti posside. &
in l. si duo. in prin. ff. eo. tit. cum si. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Non valet. & bene adde not. supra lib. 1. con. 12. licet ibi & in
fra eo. nu. 12. contra teneat. Alex. qui solitus est ad defensionẽ
testamẽtorum suspectorum scribere in fauorem patris vt hic.
non enim est iustum consilium iudici datum, sed sunt allega-
tiones in fauorem partis periculosæ, & puto ex narratis q, ma
lam causam fouebat, & quod huiusmodi testamenta non va-
leant

leant, vide Cor. consil. 73. consil. 103. consil. 232. consil. 304. ad fin. libr. 1. consil. 309. libro 4. Socin. consil. 229. libr. 2. consil. 20. consil. 28. consil. 92. libr. 3. consi. 20, libr. 4. & pulchrè Aymo. consil. 112.

b ¶ Vera. Calderi. consi. 4. de testa. Cor. consi. 77. lib. sed eam veram puto, vt dixi suprà, lib. 1. consi. 12.

c ¶ Quocunq;. suprà, lib. 2. consi. 154. nu. 9. Cor. consi. 304. col. 1. li. 1. consi. 148. col. fi. consi. 176. ad fin. lib. 3.

d ¶ Pertinet. infrà, lib. 7. consi. 38. Anton. Rub. consi. 35. ad fin. Aymo. consi. 117.

e ¶ Plenè. facit suprà, lib. 1. consi. 33. num. 2. & expresè infrà, li. 2. consil. 88. in fin. & libr. 6. consil. 94. nume. 1. Ias. l. eleganter. colum. 1. de condi. indebi. Alciat. l. 1. §. si stipulanti. num. 42. de verb. oblig.

f ¶ Antiquiori. suprà, lib. 1. consi. 110. num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Fides bona requiritur in præscriptione actionum personalium.*
2 *Proceditur in confessum ex processu inordinato.*
5 *Filius absque immixtione habetur pro hærede ad suum commodum tantum.*
6 *Contrarietas infringit dicta testium.*
8 *Cognatio spiritualis an repellat testem.*

CONSILIVM XXXIIII.

VISO processu inter Cechum & Nicoletũ filios quondam Francischini agentes, & Euangelistã Gar. se defendentẽ, qui à domino prætore terræ Mutinæ causa mihi commissa est, vt consulam, quæ futuræ sunt partes in pronunciando, attenta demũ longitudine scripturarum, ac varietate exceptionũ hincinde, quoniam ex eis plures sunt non concludentes, & etiam attentis copiosis allegationibus aduocatorum vtriusq; partis, si singula recensere vellem, accideret mihi id quo Satiricus inquit. ¶ Scriptus & in tergo necdum finitus Horestes. quare adhærens ei parti, quam veritate & iustitia esse munitã reor, paucis absoluam quæ dicturus sum, præsertim cùm lis sit de paupere regno. ¶ Dico igitur in paucis partes domini iudicantis esse debere in condemnando Euangelistã ad quantitatem, & victum victori in expensis. Et primò, quia constat intentionem agentium esse fundatam, tam per productionẽ instrumenti debiti, quàm per confessiones factas ex parte rei conuenti, & eius procuratoris confitentis contenta in dicto instrumẽto vera fuisse. & quòd ser. Bartholomæus, qui exemplauit instrumentum, habuit licentiam exemplandi, cùm esset ex statuto sub rubrica, de forma procedẽdi in causis, quando de debito apparet publicum instrumentum. ¶ Omnis igitur vis consistit in cõsiderando, an excepta & opposita, & probata pro parte Euangelistæ sint talia, quæ obstare habeant. Et mihi videtur, quòd non. nam in primis opponitur contra instrumentum petitionis exceptio præscriptionis illa proculdubio non habet obstare, tum quia etiam inspecta dispositione iuris ciuilis requireretur lapsus temporis annorum 30. suprà, l. sicut. & l. omnes. C. de præscri. 30. annorum. qui nondũ de-
1 cursi sunt cùm debitum fuerit creatum de anno. 1434. † tum quia de iure Canonico ille, qui est in mala fide, prout est iste
a debitor, [a] nullo tempore præscribit. c. fin. in fi. de præscript. &
* in regula possessor. lib. 6. reprobata opi. Bar. quæ * communiter damnatur, qui tenebat de iure Canonico in præscriptionibus actionum, & sic iurium incorporalium non sint correcta iura ciuilia, vt voluntipsi in l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucap. & in l. fin. ff. quemadmodum serui. amitta. & in l. hæc autem iura. ff. de serui. vrba. prædio. & in l. ait prætor. §. planè. ff. quib.
* ex cau. maio. quæ opi. * communiter ab omnibus damnatur per plura, & maximè per tex, in d. c. fi. in verbo, vt nulla valeat absq; bona fide præscriptio, tam Canonica, quàm Ciuilis &c.
* & istam opi. firmat gl. Inn. Host. & * communiter Doct. in d. l. fi. & gl. in d. c. possessor. & Ang. in l. 1. C. de præscript. 30. ann. & Ang. & moderni in d. §. si viam. & Bald. in l. 1. C. de serui. & aqua. & in auth. ad hæc. C. de vsuris. & in l. quibus. §. domin⁹. ff. de cond. & demonst. & in sua disputatione quæ incipit, Statuto cauetur, quòd fœnerator. & dominus Cardinalis in c. vigilanti, de vsur. & ideo rectè fecit Bartol. in §. si. viam. dicere q, se submittebat decisioni ecclesiasticæ & theologorum, eò, quia canonistæ & theologi cõtrarium tenent, vt referunt Doc. in dictis locis. ¶ Et ista opi. seruari debet nondum in foro ecclesiastico, sed etiam in seculari: quia incurreret peccatũ: si cũ mala fide vult se exceptione præscriptionis tueri, etiam attenta dispositione iuris ciuilis, vt est tex. in auth. vt ecclesia Romana, circa medium. quem ad hoc allegat Ang. in d. §. si viam. & Anto. de But, in d. c. fin. & vbi agitur de peccato debet seruari ius Canonicum in vtroq; foro: vt not. gloss. in d. ca. possessor. Bar. & alij in l. priuilegia. C. de sac. san. eccl. & no. Doc. in c. fi. de sol. cũ si. ¶ Itẽ opponit̃ ꝑ parte Euangelistæ, q̃d agentes in-
2 tentarunt viã executiuã, † & q, ab executione nõ est inchoandũ. l. 1. C. de execu. rei iud. l. si cũ nulla. ff. de re iud. & q̃d instrumentũ nõ est authenticũ. & q, nõ habet sua essentialia requisita. ¶ Non habet obstare exceptio ineptitudinis processus, q̃a
4 potest responderi † q, etiã † quãdo processus est inordinatus:
†1 tamen in cõfessum iudex põt ꝓcedere ad expeditionem causę, non obstante, q, processus sit inordinatus: vt no. Innocen. in c. qualiter & quãdo, el secundo. de accusa. & Bar. in l. si confessus. ff. de custo. reo. & ꝓbatur in c. Pisanis. de resti. spo. sc̃dũ Bart. in aut. offerat. ad finẽ. C. de litis contest. & Ang. in l. viro, atq; vxore. ff. sol. mat. ¶ Sed, vt dixi, ex parte rei conuenti apparet de confessione, vt omnia contenta in instrumento sunt vera: ergo non debet attendi, q, processus esset inordinatus, & ꝓpter hoc etiã apparet responsum ad id quod dicebat instrumentũ nõ esse authenticũ & c. q̃d nulla melior est ꝓbatio, quã confessio. l. fi. C. de fideicom. l. cum ij. ff. de transact. ¶ Itẽ dato, q, instrumentũ nõ sit sollẽniter exemplatũ, maximè stante defectu citationis iuxta notata in locis vulgarib. t̃n attento q, de veritate cõtentorũ in instrumento non refricat̃ in dubiũ de-
4 bet cõdemnatio sequi. † & licet in libello nõ sit petitũ cõdemnari, sed exequi, t̃n pp clausulã illã. sup q̃b⁹ omnibus & singulis
†2 petit iustitiã ministrari, sustentat̃ libellus, vt † in indiuiduo no. Io. de Imo. in l. si cũ nulla. de re iud. per no. in c. 2. de ordi. cogn. & sic dato q, statutum de executione instrumẽti nõ habeat locũ in ꝓposito, t̃n saltẽ debet fieri cõdemnatio. ¶ Opponitur ẽt in ꝓcessu q, agentes nõ ꝓbarunt se esse hæredes Francischini, & certè ẽt hoc non habet obstare: q̃a reus fatetur quòd ipsi fuerunt filij Francischini, ergo dicunt̃ gerere se ꝓ hærede, & adire hæreditatem quæ solo animo aditur. l. pro hærede. & l. gerit. ff. de acqui. hære. ¶ Nec ob. id quod no. in l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. sol. mat. & in l. necessarij. ff. de acq. hær. & in l. 1. C. si se vt ab hær. absti. vbi nõ sufficit creditoribus. hæreditarijs volentibus conuenire aliquem vt hæredẽ Titij, ꝓbare duntaxat eum esse filiũ Titij, nisi probet quod ipse im-
5 miscuerit se hæreditati, ex eo, q, † filius in potestate absq; alia immixtione habetur pro suo & necessario hærede: quò ad ea
b in quibus est fauor [b] ipsius filij: q, sit hęres non in alijs, nisi ex-
* presè se immisceat propter beneficium abstinendi sibi concessum, vt probatur no. in l. si filius qui patri. ff. de vul. & pup. l. nam nec emancipatus. ff. de leg. 1. sed casus noster est contra, scilicet, quando filius vult esse hæres: & etiã expresè comparet, & agit tanq̃ hæres patris. Nã nõ hẽt docere de alia aditione hæreditatis, vt in iuribus suprà allegat. ¶ Item opponit̃ exceptio solutionis, & in hac pẽdet quasi oĩs difficultas huius cãæ. & in hoc nõ videtur esse sufficienter ꝓbatum de solutione seu de cõfessione de recepto. Nam aduertendũ, q, ad hoc ꝓbandũ producti sunt duo testes pro parte Euangelistæ, videlicet Cecchinus. & Io. Nixoli ad æstimandũ aũt istis testib. fidẽ plenam nõ esse adhibendã principaliter motus sum, q̃a Cecchinus dicit q, confessioni de recepto & absolutioni factæ p dictũ Francischinũ, de qua fuit rogatus ser. Tramatius in qua dict⁹ Francischinus cõfessus fuit sibi esse satisfactũ tam domino, quàm al. Euangelista, & dixit ser. Tramatio q, cãcellaret & cassaret instrumentũ debiti cõtra dictos Euãgelistã & Dominicũ, & di-
c cit ipse testis, q, ad hoc fuit p̃ns [c] Dñic⁹ Io. Nixoli, qui examinat⁹, videtur cõcordare de loco & tpe, & quasi in oĩbus cũ dicto Cy. t̃n interrogat⁹ dictus Io. si dictus Dñicus erat ibi, q̃n p̃dicta gesta fuerũt: r̃ndet q, nõ, certè isti testes sunt contrarij adeò q, dictũ eorum sanè aut ꝓbabiliter concordari aut saluari nõ potest. hoc patet satis ad sensum. Et probatur ex his q̃ no. Bal. in l. testium, in 4. col. in ver. modò, hic insurgit dubiũ &c. C.

6 de teſt. vbi inquit, † quòd ſi † vnus teſtis dicat actum fuiſſe fa-
†3 ctum in præſentia Titij, & ille negat ſe interfuiſſe in loco il-
lo, & ſic negat præſentiam localem, neceſſe eſt dicere, quòd al-
ter eorũ mentiatur, & datur via iudici inquirendi cõtra eum.
ita ergo in propoſito cum D. Io. ſit interrogatus de potentia
locali, d. Dominici, ſcilicet, an eſſet ibi, quando prædicta fa-
cta fuerunt, & dicit, quòd non ſequitur quod eorum dictum
contrariatur alteri. ¶ Et iſta contrarietas hoc caſu facit, quòd
neutri eorum credatur, ſcilicet, quando vnus teſtis contradi-
* cit alteri, vt no. Io. And. & magis * communiter Doctores in c.
in noſtra. de teſt. §. iam de interrogatorijs. in additione incip.
In caute, &c. & Federicus de Sen. in conſil. 162. incipi. Domi-
7 næ Griffolle, &c. & † ideo dicit Bal. quòd propter talem con-
trarietatem aut ſingularitatem vnius teſtis diminuitur de fi-
de alterius, adeò, quòd non eſt locus delationi iuramenti, &
†4 hoc caſu minus probatur per multos quàm per † vnum ſolum
teſtem, vt not. Bal. in l. de quibus. ff. de legi. & in rubr. de con-
trouer. inueſti. & in l. iuſiuran. de teſta. ¶ Ad hoc etiã accede-
ret, ſi eſt verum, quòd reus confeſſus ſit apud acta Cecchũ eſſe
compatrem ſuum vt reperio allegatum in proceſſu, quamuis
dictam confeſsionem non inuenirem in actis, fortè debet eſ-
ſe in capitulis producta ad reprobandum teſtes Euangeliſtæ,
quæ capitula non fuerunt tranſmiſſa: nam ſecundum quod
8 tenuit Bal. in l. generaliter. ff. de in ius voc. † talis non poteſt
eſſe teſtis quemadmodũ nec ille qui filium adoptauit, vt pro-
batur. 30. quæſt, 3. ita diligere. & agnatio ſpiritualis maior eſt
quàm carnalis: vt inquit gl. 27. q. 2. in c. qui dormierit. Et pro-
pterea dixit Bal. in l. 1. C. qui accuſa. quòd quemadmodũ mu-
lier non repellitur ab accuſando pro iniuria illata perſonis ſi-
bi coniũctis. iuxta l. ſi fœmina, cum ibi notatis. C. ad Turpil.
& in l. 2. C. de accuſa. ita debeat accuſare poſſe de iniuria aut
de homicidio facto in perſona compatris ſui. ¶ Et proteſtatus
fuit procurator agentium tempore iuramenti teſtiũ ſuas ex-
ceptiones ſibi ſaluas fore, iuxta cap. præſentium, de teſt. in 6.
verum quia Bald. in l. parentes. C. de teſta. tenuit ſimpliciter
quòd compater non repellatur à teſtimonio ex eo, quia edi-
ctum de teſtibus eſt prohibitorium, & qui non eſt prohibitus
teſtificari intelligitur permiſſus. l. 1. in fi. ff. de teſt. ideo pro nũc
in hoc non facio magnum fundamentum. ¶ Quòd aũt debe-
at victus victori in expenſis condemnari, vltra regulas iuris
communis ſatis ad hoc viget ſtatutum ſub rubr. quòd victus
victori condemnetur in expenſis, quod quidem plurimum,
vt addat iuri communi, vt no. Ang. in l. non ſolum. in fi. ff. de
9 rei ven. vult † quòd propter tale ſtatutum non excuſetur ab
expenſis ille etiam qui habuit cauſam iuſtam litigandi, quia
d nonnulli tenent contrarium [d] fortaſſe non eſſem ex iſta auto-
ritate tantùm motus ad conſulendum, quòd in expenſis con-
demnaretur, ſed potiſsimè moueor, quia nõ perſpicio Euan-
geliſtam habuiſſe probabilem cauſam litigandi, vt colligitur
ex præmiſsis. ¶ Inſuper etiam reperio fuiſſe in inſtrumento
promiſſam refectionem damnorum, &c. quæ damna impor-
tant id quod promiſsio expenſarum, quia ita ſe habet cõmu-
niter ſtylus & conſuetudo notariorum, per l. Gallus. §. idem
credendum. de libe. & poſthu. & ſatis videntur comprehendi
expenſæ appellatione damnorum promiſſorum, per id, quod
habetur in l. 3. ff. de dam. infect. & vbi promiſſæ ſunt expenſæ
non attenditur, an quis habuerit iuſtam cauſam litigandi, vt
eſt gl. finalis. in §. oportet. in authen. de iud.

ADDITIO.

a ¶ Debitor. infrà, lib. 4. conſ. 99.
b ¶ Fauor idem Imo. Alex. l. ſi cum doté. §. tranſgrediamur. ſol.
mat. Bal. & alij. l. 1. C. ſi minor ab hære. ſe abſti. Angel. Roma.
l. neceſſarios. ei ibi latè Ioan. Igneus ad Sylla. Iacob. de ſanct.
Georg. tra. feu. ver. qui quidem inueſti. præſti. iura. fide col. 9.
Alex. infrà, lib. 5. conſ. 77. num. 3.
c ¶ Præſens, ſcilicet ipſe teſtis & hic punctus & ſic nulla eſt con-
trarietas: vt ergo congruant verba ſequentia ſubaudi ibi, præ-
ſens ſcilicet dictus Dominicus. & ſic eſt aliqua contrarietas,
ſed valde modica, & ſuper impertinenti: quia non erat quæ-
ſtio de Dominico, vnde non habet vitiare, ſed potius veriſimi-
liora, & minus ſuſpecta reddere dicta horum teſtium, per no.
ſuprà, lib. 2. conſ. 47. num. 6. vnde cum aliud validum eis non
obeſt, puto Alex. malè conſuluiſſe ex narratis per eum. & q̊d
reus abſoluendus erat.
d ¶ Contrarium. vt dixi infrà, lib. 2. conſ. 183.

CONSILIVM 35. incipien. Super contentis. Vide, ſuprà, libr. 2 conſilio 121. vbi Alexand. in cauſa omnino ſimili inſerit ad verbum iſtud conſi. idem fecit & tertio. infrà, lib. 4. conſ. 92.

ANTONIA teſtatrix inſtituit hæredem Mabiliam eius filiam, & ſi quando dicta Mabilia deceſſerit, ſubſtituit ei Ioannem patrem teſtatricis. & ſi caſu quo dictus Ioannes præmoreretur, voluit, quòd bona deuenirent ad hæredes ipſius Ioannis, contingit, quòd dictus Ioannes deceſsit relictis hæredibus Maxima & Blancha eius filiabus & ſororibus dictæ teſtatricis ſuperuiuente dicta Mabilia. demum deceſsit Blancha relictis hæredibꝰ Geneſia & Vanutia eius filiabus, poſtremò moritur dicta Mabilia, dubitatur, vtrum dicta Maxima ſola, an verò ſimul cũ dictis Geneſia & Vanutia venire debeat ad dicta bona.

ADDITIO.

a ¶ Bona. decidit Alex. quod ſimul cum illis. & cum illis. & hoc eſt indubitatum, cùm illæ ſint deſcendentes. ſi verò eſſent extranei hæredes domi. Blanchæ adhuc idem dicerem, non obſtante, quòd dom. Maxima ſit hæres proximior: quia ſatis eſt quod tempore diei cedentis ſunt hæredes, & eis competit hæredum Ioan. appellatio. Ratio breuis & deciſiua, quia diſpoſitio iſta refertur ſimpliciter, & interminatè ad hæredes, & ſic illud verbum accipit determinationem iuris communis, & non erat opus longo multiloquio Alex. niſi ad pompam. ſed vtrum ille, vel alij, quicunq; hæredes etiam remotiores veniant in viriles? reſpondeo, veniunt pro qua parte ſunt hæredes Ioan. ſiue mediatè tempore diei cedentis: quia tanquam hæredes vocantur, ergo pro partibus hæreditarijs. hæc eſt analitica mea deciſio.

CONSILIVM XXXVI.

1 † VISO themate † ſuper quo dubitare cõtingit, an
Maxima ſola, an verò ſimul cũ Geneſia & Va-
nutia intelligantur vocatæ ad bona & hæredi-
1 taté Antoniȩ teſtatricis. ¶ † Videt̃ primò dicen-
dum Maximã duntaxat ad hæreditaté vocari:
qa vbi ad ſubſtitutionis effectũ agitur appellatione hæredis
intelligitur de primo hærede tantùm, non auté de hærede hę-
redis. l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulg. & pup. & l. ſciendũ.
ff. de ver. ſig. & inſt. de pup. ſubſt. facit. l. cum filio. ibi, ſcriptos
tantũmodò, &c. ff. de vul. & pup. Sed dubitatio, de qua quæ-
ritur eſt circa ſubſtitutioné factã Mabiliæ, ergo, &c. ¶ Fuit
enim facta ſubſtitutio cõpendioſa Mabilię, per verbum com-
mune, vt oſtendunt illa verba, & ſi quando dicta Mabilia de-
ceſsit, ſubſtituit ei Ioannem, in caſu, quo dictus Ioannes prę-
moreretur, voluit bona deuenire ad hæredes dicti Ioannis. cũ
ſubſtitutio compendioſa inducatur, vt legitur & no. in l. Cen
turio. ff. de vul. & pup. & in l. precibꝰ. C. de impu. & alijs ſub-
2 ſti. & in c. Raynutius. de teſta. & in c. ſi pater. eo. tit. lib. 6. † Et
a dicta verba ſubſtituit, & deueniat, verba communia [a] ſunt: de
primo probatur in l. iam hoc iure. & ibi not. circa princ. ff. de
vulg. & pupil. & l. Scæuola. ff. ad Treb. & no. in d. l. precibus.
in gl. magna. & no. gl. inſt. de pup. ſubſt. in §. extraneo. De ſe-
cundo probatur in l. hæredes mei. in prin. & §. cum ita. & l. hę-
redibus. §. fi. ad Treb. & in l. 2. §. perueniſſe. ff. de hæred. vel ac.
vend. & in l. ſi ita fuerit. & in l. fideicommiſſa. §. hæc verba de
leg. 3. & ibi Bar. & no. Bar. & doc. in d. l. Centurio. in vltim. q.
principali. Et Bal. multum latè in l. fi. C. de ſacroſan. eccle. vbi
eleganter declarat hoc eſſe verũ, niſi teſtator dixiſſet, eo ipſo
perueniat vel deueniat ad talé: quo caſu ſubſtitutio eſſet tan-
tùm directa, ſecundum Arch. in c. eum qui. de præben. in 6. &
in c. 1. in fin, de ſepul. eo. li. ¶ Et licet dicta iura loquantur de
verbo perueniat, quod eſt commune, tamen eadem ratione
iuris

iuris est in verbo, deueniant, vt not. Bar. & alij scribentes in l. Lucius. ff. de vulg. & pup. in q. illa quibus verbis fiat substitutio breuiloquia, &c. Et Bal. in præalleg. l. fi. C. de sacrosf. eccles. vbi dicit, q. de hoc verbo, deueniat, duo tex. reperiuntur, vnus in c. 1. post prin. qui feu. da. non pos. alius in l. pen. ff. de solu. & idem dixit Bal. in l. iam hoc iure, de vul. & pup. & Imo. in c. Raynutius. de testa. in tractatu compendiosæ. & in tractatu breuiloquæ substitutionis. quicquid dixerit Inn. in c. Raynal-
b dus. eo. titu. ¶ Quo casu talis substitutio compendiosè [b] facta per verba communia, secūdum opinionem aliquorum, si fuit facta impuberi, videlicet tempore pupillaris ętatis, & substitutio postea trahitur ad fideicommissariā substitutionem, vel secundum aliorū opinionem valet omni tempore iure fideicommissariæ substitutionis, quam difficultatem non examino: qa non expedit remittens me ad no. per doc. in d. l. Centurio. & in alijs locis suprà allegatis, cū concor. de quibus ibi. ¶ Vnde in proposito cum dicta Genesia & Vanutia non sint primo loco, & immediatè hæredes Ioannis, sed mediatè tantùm: qa sunt hęredes, vt patet in themate: ergo ad dictā substi-
3 tutionem venire non possunt. ¶ † Confirmatur prædicta, qa si ad dictam substitutionem vocatæ fuerint Maxima & Blancha, tanq̃ primæ hæredes immediatè Ioannis, vt dixi ergo decedente Blancha ante euentum casuum substitutionis, prout contingit, nō trāsmittere potuit tale ius substitutionis ad Genesiam & Vanutiam hęredes, qa nullum ius substitutionis ad hęredes transmittitur siue loquamur in pupillari substitutione. d. §. hæc verba. & d. l. sed si plures cum concor. superius alleg. siue loquamur in substitutione vulgari. l. si ex pluribus. ff. de suis & legi. & l. toties. ff. de acquir. hær. siue loquamur in substitutione reciproca. l. qui plures. & l. Lucius. in fi. de vulg. & pup. siue loquamur in fideicōmissaria substitutione facta sub conditione, quandocunq; decessit vel simili. l. vnica. §. si autem aliquid sub conditione. C. de cad. tol. l. si in psonā, cum ibi no. C. de fideicommis. vel si substituti hæredes essent de liberis, vt firmat gl. in l. vnica. in verbo. de relictis. C. de his qui ante aper. tab. Et est casus expressus in l. hæredes mei. §. cū ita & ibi no. ff. ad Treb. qcquid dixerit gl. quæ consueuit allegari p contraria in l. is cui sub cōditione. ff. de act. & obl. Ex pluribus infertur à sufficienti enumeratione, q. substitutio comprehendens dictā Blancham, tanquam primam hęredē Ioannis, & pro parte non transiuit ad Genesiā & Vanutiam hæredes vniuersales Blanchæ. ¶ Sed prædictis nō obstantibus puto indubitanter contrarium esse verius, videlicet, quòd pro hæreditarijs portionibus ad substitutionem admittatur Genesia & Vanutia, vnà cum Maxima, quod reputo valde clarū stantibus illis verbis, de quibus in themate, videlicet, q. bona
4 deuenirent ad hæredes Ioannis: † quia appellatione hæredis in quacunq; dispositione regulariter veniunt omnes hęredes
c in infinitum, [c] & per consequens venit hæres hæredis. l. hæredis appellatio. & l. sciendum. ff. de verb. sig. C. de hæred. insti. l. fi. l. 2. & 3. ff. de peti. hær. l. paterfam. ff. de vul. & pu. l. si quis filium. §. fi. ff. de Castren. pec. & l. qui per successionem de reg. iur. cum simil. ¶ Et in proposito nostro videtur casus quæstionem nostram decidens in l. in annalibus. C. de leg. per quem tex. Bal. in l. fin. in 4. oppo. C. de hære. insti. dat notabilem &
5 generalem theoricam. † quòd quandocunq; fit mentio hæredis ipsius in quem verba dirigūtur, tunc intelligitur de omni hære. d. l. in annalibus. secus, quando fit mentio hęredis ipsius disponentis, puta testatoris. d. l. qui liberis. §. hæc verba. vnde cùm in quæstione nostra nō fuit facta mētio hæredis testatoris, sed Ioannis, in quem verba testantis dirigebantur, debent verificari verba etiam in hærede hæredis. & idem tex. in l. sub diuersis. §. 1. ff. de condit. & demon. secundum vnam lect. & l. si peculium. §. hæredis. ff. de statu lib. vbi illud q̃d ex voluntate testantis dandum est hæredi verificatur, & adimpletur in personā secundi hæredis, ita in proposito hæredis testatricis, quæ obuenire debuit in hæredes Ioānis similiter deuenire debet ad hæredes. illa enim indefinita appellatio hæredis, æquipollet vniuersali. ¶ Vñ pinde est, ac si dixisset ad omnes hæredes Ioannis in infinitū. l. si plures. ff. de leg. 2. si quis ita. §. 1. ff. de test. tut. l. si necessarias. §. si annua. vbi plenè p Iac. de Bel. & Ray. ff. de pign. act. c. quia circa. de priuil. 19. dist. si Romanorum. & plenè per gl. in c. vt circa in verbo, aliorum. de elect. in 6. Et per Dy. in rubr. de reg. iu. in 6. & per Bar. in d. l. pluribus.
* ¶ Prædictis etiam consonat * communis doctrina Bart. Bald. Ang. & scribentium in l. Gallus. §. etiam si parente. ff. de libe.
6 & posthumis. concludentes quòd semper † vbi fit mētio hæredum super transitoria ad hæredes, intelligitur de quocunq; hęrede in infinitum, nisi de casibus exceptis in l. sciendum. ff. de verb. sig. & in d. l. qui per successionem. in gl. de re. iur. inter quos casus exceptos non cōnumeratur casus noster: secus vbi fit mentio hæredis, sup re de sui natura non transitoria ad hæredes, quia intelligitur de primo, l. antiquitas. C. de vsufr. sed in quæstione nostra non fuit facta mentio hæredis super reb. de sui natura non transitorijs ad hæredes: ergo, &c. ¶ Et cum superiori doctrina etiam concordat Bal. in l. fi. C. de hęred. insti. in 5. 6. 7. & 8. opp. & in d. l. antiquitas. quod etiā multùm latè expendit Angel. in suo consil. 306. & quia notabiliter & valde magistraliter ibi loquitur, referam formalia verba eius
d dicentis sic, videlicet. ¶ Charissimè [d] frater & egregiè legum doctor. super puncto per vos mihi transmisso de legato facto vxori per maritum, qui voluit illud reuerti ad suas filias institutas, & earum hæredes post mortem vxoris, an reuerti debeat ad hæredes extraneos alicuius filiarum superuiuente vna filia, &c. plura possent allegari. Et ista quæstio est satis communis & vulgaris, an hæredis appellatio comprehendat descendentes, an extraneos. Et si extraneos, an vniuersos, an primū hæredem solùm, an venientes ex testamento, an ab intestato.
7 ¶ Et licet alij doct. in hoc diffusè loquantur, † ego semper reduxi ad hanc consonantiam, quòd in materia indifferenti, omnino hæredis appellatio omnem hæredem complectitur, tam suum quàm extraneum, tam ex testamento quàm ab intestato, tam primum quàm reliquos in infinitū. l. hæredes. la 1. & la 2. de verb. sign. in fin. C. de hære. instit. l. fi. & non solùm continet succedentes de iure ciuili. sed etiam prætorio. l. hæreditatis appellatione. de ver. sign. licet strictissimè ille appellatur bonorum possessor, cùm prætor quem hæredē non faciat. §. quos autem. insti. de bono. posses. ¶ In materia autem differenti non continetur omnis hæres, sed solùm ille cui secundum subiectam materiam talis appellatio congruit. Et est materia differens vbicunq; non est eadem & vniformis ratio comprehendi omnem hæredem qualemcunq; suū vel extraneū, vt quia resultaret absurditas, vel impossibile, vel iniquū vel quia natura rei super qua disponitur tali interpretationi
8 omnino repugnet, vel etiam ipsius dispositionis natura. † resultat autem absurditas cùm appellatio hæredis refertur ad rem, quæ de sui natura non transit ad hæredem: vt vsufructus. ideo talis appellatio coarctatur in primo hærede, & ad vlteriores non extenditur, aliàs resultaret absurdum q. proprietas
9 esset inutilis. l. antiquitas dubitabat. C. de vsufruct. ¶ † Resultat impossibilitas vbicunq; appellatio refertur ad hæredes viuentis: quia cùm impossibile sit viuentem hæredem habere. l. 1. ff. de hære. vel act. vend. talis appellatio coarctatur ad descendentes tenentes primum locum & gradū. l. qsquis Titio. secundum vnam expositionem, ff. de vsufruct. acr. cum l. se-
10 quen. † resultat iniquitas vbicunq; talis impetratio contradiceret intentioni disponentis. vnde qui substituit pupillariter filio suo per hæc verba: quisquis erit sibi hæres, non intelligitur substituere, nisi scriptum hæredem: quia hanc substitutionem fecit ductus affectione, quam non direxit, nisi solùm adscriptos: ideo ad illos arctatur, nō autē ad alios extenditur. iniquum enim esset vt illi ad hæreditatem pupilli vocarētur. tanquam vocati, de quibus testator non sensit. sic intelligitur.
11 l. qui liberis. §. hæc verba. de vulga. & pupilla. ¶ † Repugnat autem natura rei, super qua disponitur, cùm res de sui natura non transit ad extraneos: vnde tunc coarctatur ad suū, & non ad omnem suum, sed ad masculū. Exemplum in feudo concesso alicui, & suis hæredibus. c. 1. de success. feud. iuncto. c. 1. §. & si clientulus, de alie. feud. col. 9. & in emphyteusi concessa ab ecclesia alicui pro se & suis hæredibus: nam non transit in fiscum, quia ecclesia concedendo non videtur de fisco sensisse, in authen. de nō alie. §. emphyteu. nec de alia ecclesia instituta. nec de alio cuius cōtentio non sit in expedito, forsitan propter suam potestatem, vt no. in Specu. de loca. §. nunc aliqua.

qua.ver.115.repugnat autem dispositionis natura, vbicunque
cum ampla esset hæredis appellatio, quasi nunquam disposi-
tio esset vtilis. Exemplum cum substituitur alicui sub condi-
tione, si decesserit sine hæredibus, nam intelligitur descenden
tibus tantùm aliàs inanis esset substitutio. ff. ad Trebellia. l. ex
facto. §. fina. & ibi Cy. in l. liberti libertæq;. C. de oper. liber.
12 ¶ † Nunc circa quęstionē ꝓpositam considero, quòd in legato
relicto vxori, testator p̄dixerit vxorē viuentē filiabus, & post
mortem eius prædilexit filias hæredibus vxoris, dum voluit
legatum ad eas reuerti, & p̄dilexit filias hæredibus filiarū:[e] qa
primò filias inuitauit, vnde primò nominati intelligunt̃ præ-
dilecti, & maximè cùm sint nominati in specie: hæredes verò
in genere. de legatis. 2. cùm ita legatū. §. in fideicōmisso. ff. de
vsufruc. s. quoties duobus. in prin. ff. de hæredi. instituend. l.
q̄ soluendo. ff. de fideicom. liber. generaliter. §. quis ergo. C. de
fideicommis. in aut. hoc amplius, & in corpore vnde sumitur.
propter quod videtur satis æquum & consentaneū volunta-
ti defuncti, vt superueniente vna filia, illa solùm ad legatum
admittatur. imaginari debemus enim quod lex imaginauit, s.
quod testator voluerit nec in toto, nec in parte extraneos suis
filiabus, & hæ[illegible]dib. auferri. l. cùm acutissimi. C. de fideicom-
mis. l. generaliter. C. de instit. & substit. sub conditionē factis.
¶ Vnde coarctatur hoc casu hæredis appellatio causa iniqui-
tatis vitandæ quæ resultaret, si admitteretur extraneus super-
uiuente filia: & sic causa iniquitatis apparet, quòd præsumpta
voluntate defuncti ad propositum ordinata, fingamus vxori
hærede extraneum successiuè vni filiarum, dicemus ne apud
f illum remanere[f] legatum, quem testatorē excludi volui pro-
pter existentiam filiarum? certè non. vbi autem nullus de suc-
cessione descendentem superesset. de plano concederem. Et
cōcedo ad omnē hæredem quantumcūq; extraneum porrigi
debere dicta verba, quia tunc nihil repugnat, & ita consulo, &
13 dico ego Ang. de Perusio Patauij legens, &c. ¶ † Modò ad pro-
positam meam quæstionem reuertens dico, q̄ nō constat ali-
quam absurditatem, vel impossibilitatem. vel iniquitatē re-
sultare, quominùs debeat de quocunq; hærede infinitum in-
telligi, neq; natura rei, vel ipsius dispositionis tali interpreta-
tioni aliquo modo repugnat, vt patet ex præmissis: ergo ex
doctrina Ang. & aliorum, substitutio Genesiam & Vanutiam
secūdas hæredes comprehendit, maximè cum Genesia & Va-
nutia in matris locum propriè succedunt, & illam repræsen-
tant in aut. de hæredi. ab intestato. §. 1. institu. eodem tit. §. cū
filius. in authen. vt fratrum filij, circa prin. col. 9. & per conse-
quens in casu nostro iudicandum est de Genesia & Vanutia,
prout de Blancha iudicaretur si viueret. ¶ Ad prædicta etiam
adduco, quod voluit Bal. in c. 1. de natu. succes. feud. vbi dixit
quòd verbum hæredes appositū in vltima volūtate circa sub-
stitutionem, significat descendentes, & nō alios, licet in con-
tractibus, & in lege significet omnem directò succedentē in
vniuersum ius, quod defunctus habuit, allegat no. in Spec. ti.
de testi. §. in primis. versus finē. addo Spe. de loca. §. nunc ali-
qua. ver. 113. ¶ Sed Genesia & Vanutia sunt de descendenti-
bus Ioannis, ergo &c. An verò dictum Baldi ita absolutè pro-
cedat, q̄ de descendentibus intelligatur, & quæstio patet ex
superius dictis, quod tamen vlterius nō disputo cū non opus
14 sit quò ad casum, de quo dubitatur. ¶ † Ad confirmationem
prædictorum adducitur: nam testator ꝓhibet hæredem alie-
nare, si persona hæredis nō est nominata in specie talis volun-
tas testatoris comprehendit eius hæredē hæredis, vt no. Bart.
in l. Lucius. §. Sempronio. ff. de leg. 3. & per illam. l. in præsen-
ti. & per plures eodem tit. & per textum in aut. de restitu. fidei
commis. §. 2. licet secus, si diceretur in testamento. prohibeo
filium meum alienare: quia non fieret extensio ad nepotem.
vt not. glo. in authen. de restit. fideicommis. §. nos igitur. quæ
ad hoc reputatur notabilis. Et no. Bar. & doct. in l. filius. 2. di-
ui. ff. de lega. 1. Baldus in lege voluntas. C. de fideicom. lege
Titius, in principio. ff. de fideicommis. quod not. Bart. in suo
consilio incipiente. Quidam Andreas nomine, &c. quod bre-
uitatis causa non recito, per quæ puto omnia euidenter con-
stare, & verissimam esse conclusionem superius factam, vide-
licet, quòd illa verba hæredes Ioannis, verificantur, nedum in
primo hærede, sed etiam in hærede hæredis. ¶ Superest igitur
ad superius assignata responsio detur, quæ etiam satis appa-
reret ex antedictis: tamen magis in specie respondendo dico
primò non obstare. l. qui liberis. §. hæc verba. & l. sed si plu-
res. in princ. de vulg. & pup. cum concord. quia ibi ius substi-
tutionis non transmittitur ad hæredes; quia ibi nomen hære-
dis fuit sub conditione prolatum. dixit enim testator: Quis-
quis mihi hæres, &c. quæ verba conditionem important. d. l.
qui liberis. in princ. Sed conditiones debent in forma specifi-
ca adimpleri. & sic propriè in personam hæredis. l. qui hæredi.
in prin. & §. in l. Mæuius. ff. de cond. & demonst. Secundò re-
15 spondeo, † quia ibi non verificatur in hærede hæredis: quia
illa substitutio conditionalis non transmittitur ad hęredes, si-
cut nec aliquid conditionale. l. vnica. §. sin autē sub conditio-
ne. C. de cad. tol. l. si ita legatū. §. illi volet. ff. de leg. 1. quælibet
enim substitutio cōditionalis appellat̃. l. cohæredi. §. hæredes.
ff. de vulg. & pup. & in l. rōne. §. q̊d vulgò. ff. ad l. Fal. ¶ Tertia
est solutio in l. fi. secundum Bal. in quarta oppositio. C. de hæ-
redi instit. & suprà recitatur, videlicet, q̄ in cōtrario fuit facta
mentio hæredis extranei alterius, in quē verba. vt in casu no-
stro: qa tunc ēt hæredes in infinitū compræhendunt̃ prælleg.
l. in annalibus, &c. ¶ Quarta fuit responsio Bal. in l. quidam
eulogio, C. de iure delib. quia ratio in legibus contrarijs non
sit transmissio ad hæredem, quia illa verba, quisquis mihi erit
&c. omninò refragantur transmissioni adiūcta significatio-
ne, quæ dictis verbis datur à lege, quæ talis est q̄squis mihi hæ-
res erit, &c. scilicet scriptus in testamēto: vt l. cū filio. ff. de vul.
& pu. Sed in casu nostro verbum, Hæres, non intelligitur de
hærede scripto in testamento, cùm ēt verificari possit in quo-
cunq; hęrede nulla facta distinctione an ex testamento, an ab
intestato. d. l. sciendum. & l. 1. ff. de castren. pecu. & sæpius al-
legata l. in annalibus. cum sim. ¶ Item secundū Bal. in d. §. hæc
verba. ideò ibi non venit hæres hæredis, quia testator habuit
illam affectionem ad hæredem suum scriptum in testamen-
to, ad ignotos enim non solet communiter affectio haberi: fa-
cit. l. sed & si sic. §. fi. ff. de leg. 3. quæ ratio affectionis cessat in
casu nostro, non enim testatrix propter affectionem, quam
habuit ad hæredes Ioannis, mota fuit ad substituendum post
mortem Ioannis hæredes eiusdē patet, quia simpliciter sub-
stituendo hæredes Ioannis, vt fecit. sentit nedū de descenden-
tibus Ioannis, sed etiā de quibusdā extraneis hæredibus Ioan-
nis, vt habetur ex notatis per Bar. Bald. & Ang. & scribentes in
l. Gallus. §. etiamsi parente. in 1. q. ff. de libe. & posth. & no. Io.
And. & alij scribentes. in. c. in prudentia. de probat. ¶ Postre-
mò non ob. l. qui pluribus. de suis & legiti. & l. toties. de acq.
hære. & l. qui plures. & l. Lucius. de vulg. & pup. cum omnib.
alijs in contrarium, quia casus noster nō pariter conuenit istis
legibus. Sed vltra prædicta adhuc aliter respondeo, & fateor,
quòd si post mortem Ioannis Blancha & Maxima. fuissent su-
perstites, quòd tale ius substitutionis prædecedente Blancha
ante mortem Mabiliæ non transiuit ad dictas Genesiā & Va-
nutiam hæredes Blanchæ. Et ita loquuntur iura allegata in
contrarium. Sed in proposito non fuit tm̄ substituta Blancha
& Maxima, sed indiffinitè fuerunt substituti hæredes Ioan-
nis, vnde Genesia & Vanutia non admittuntur ad ius substi-
tutionis, tanq; sibi transmissum per Blancham, sed admittunt̃
tanq̄ hæredes in effectu, cùm p̄ dicta verba testatricis videant̃
vocati ad hæreditatē, nedū illi, q̄ fuerūt primi hęredes Ioannis
immediatè, sed etiam hæredes hæredis, vt per antedicta satis
apertè probatum est. Et ita dico & consulo ego Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Communia. Ias. l. qui se patris. C. vnde lib. Doc. l. Centurio. in fi. de vul. & pu. Alcia. l. peruenisse. de verb. sign.

b ¶ Compendiosè. tetigi. suprà. eo. li. consil. 18. & latius in d. l. precibus.

c ¶ Infinitum. Alciat. d. l. sciendum. Iaso. d. l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulg. & pup. Cor. consil. 37. lib. 1. Bertran. consil. 26. Visis duobus. li. 3. And. Tiraq. tract. retract. conuen. 7. 1. gl. 6. num. 20. cum seq.

d ¶ Charissimæ. Recitat & sequitur ad verbum cons. Ang. cuius conclusio est falsa & iniqua.

e ¶ Filiarum. Hoc verū respectu cuiusq; filiæ & hæredum suorum sigillatim, non autem respectu hæredum alterius filiæ. &

sic val-

sic valde decipitur Ang. quia mentio hæredum non est hîc apposita ad hoc, vt hæredes à qualibet filia omnino excluderentur. Sed potius ad hoc ne excluderentur per alteram superuenientem in filiam. ex regula, quòd nõ sit transmisio ante diem legata cedentem. & sic mentionem hæredum facit testator, vt si filiæ præmorerentur vxori, non remaneret legatum hęredibus vxoris, tanquam filiabus caducũ. sed reuerteretur ad hæredes filiarum, atque etiam si altera filiarum esset præmortua, non fieret ei caducum, sed pro virili sua spectant ad hæredes suos. & istud est æquissimum & voluntati testatoris consentaneum, qui fecit filias suas, earumue hæredes æquales. Sed non esset illa æqualitas, si vna superstes haberet totum pro se & suis hæredibus, hæredes verò præmortuè in totum frustra-
f rentur. ¶ Remanere ergo dico, quòd remanebit nõ tanquam apud hæredem vxoris, sed tãquam hæredem filiæ & pro virili parte dictam filiam cõtingente: nec est absurdũ, sed est æquissimum. Et si theorica Ang. & Alex. esset vera, sequeretur quod si præmortua reliquisset liberos hæredes q; frustrarétur: quod est iniquissimum & contra mentem & verba testatoris. & sic Ang. cæterorum ferè omnium more, dum ad punctum non attendit, nec in eo consistit, sed laborat vt omnia, & alia infinita complectatur, veritatem amisit.

SVMMARIVM.

1 *Pater & auia non est legitima administratrix.*
2 *Matri & auiæ non potest solui, nisi contractus sit factus cum ea.*
4 *Instrumentum non probat contra tertium, nec censetur instrumentum contra eum, qui non rogauit.*
5 *Verba debent intelligi secundum naturam contractus.*
6 *Instrumentum fieri debet non agere valenti, sed ei quæ soluit.*
7 *Confessio sine causa non valet,*
8 *Numeratio informis præfertur facta ex causa mutui vel depositi.*
11 *Qualitates præcedentes intelliguntur repetitæ,*
12 *Testes & omnia consueta sunt de substantia instrumenti, nume. 13.*

CONSILIVM XXXVII.

1 † VISO dicto instrumento satis † ruraliter, vt ita dixerim, celebrato, vnà cum themate succinctè mihi transmisso in sola rei veritate breuiter insistendo infra subiungam, quid mihi de iure
1 visum erit. ¶ † Et primò ad partem affirmatiuam præsuppono, quòd mater seu auia non dicitur legitima administratrix bonorum filij sui, vel nepotis. ff. de sol. l. filiæ. in princip. quam ita ad hoc allegant. & C. de proc. l. alienam. & in aut. matri & auiæ. in princip. C. quando mul. tute. offic. bene potest sibi dari simplex administratio bonorum. l. si mater, & ibi Bald. ad Velleianum. l. qui aliena. §. quanquá. cum ibi notatis. ff, de neg. gest. facit l. sed & hic. §. cum vir. ff. de condit. & demonstrat. & ita videtur, quòd dictæ dominæ Philippæ, tanquam legitimæ administratrici, vt suprà, nec tanquam coniunctæ personæ solui potuerint dictæ quantitates in præiudicium dicti domini Claudij. d. l. qui aliena. §. quanquam. l. 3. ff. solut. matrim. l. qui hominem. §. si gener. de sol. Notant glos. Bart. & Doct. in l. vero procuratori. ff. de sol. not. Bald. per illum textum. C. de pac. in l. filius. Et idem
2 Bald. C. de neg. gest. in l. tutori. in fi. cum sim. ¶ † Nisi contractus venditionis factæ cum quodam Rigone, de quo supradicto contractu fit mentio, fuisset factus per dictam dominam Philippam, quo casu dictæ pecuniæ rectè solutæ fuissent dictæ dominæ Philippæ, & soluentes à dicto debito liberati fuissent. textus est singularis. ff. de sol. in l. filiæ. quinimo posito etiam, quòd solutio facta dictæ dominæ Philippæ diceretur rectè facta & in præiudicium dicti Blandi. cum confessio dictæ Philippæ facta de receptione per dictam dominam Philippam, nullo modo obligat ipsum Claudium. præsuppo-
a no etiam, quòd dicta domina Philippa fuisset tutrix. [a] l. certum. §. sed an ipsos. ff. de confes. l. filiũ. ff. de manu. testa. facit. l. non abstulit. C. de noua. & l. 1. §. si mutuam. ff. si quid in fraudem. not. doct in l. 2. §. quod obseruari. de iura. calum. Et Bart. in l. Lucius. §. tutelæ. ff. de administ. tut. Bald. post Cy, in l. 1. C. de confes. & idem Bald, in l. contractibus, C. de non num. pec. ¶ Tamen non obstante, quòd dicta solutio seu confessio de recepto facta per dictam dominam Philippam non obliget dictum Claudium, ex persona propria ipsius Claudij, nihilominus cùm in themate præsupponatur, quòd dict⁹ Claudius fuit hæres dictæ dominæ Philippæ, videtur, quòd hæreditario nomine ex persona dictæ dominæ auiæ confessio prædicta liget Claudium ante dictum, nec ei contrauenire posset. C. de rei ven. l. cùm à matre. C. de liberali causa. l. si ab eo. & l. venditrices. C. de rebus alie. non alie. cum vulg. & per consequens, quòd dictus Stephan⁹ petere posit à dicto Claudio dictam quantitatem, de qua in instrumento p̃dicto latius fit mentio. ¶ Sed his non obstantibus, dico contrarium de iure verius infrà scriptis rationibus. Et primò, quia cùm in dicto instrumento fiat mentio, quòd dicta quantitas pecuniæ fuerit redacta ex pretio sectæ dicti Rigonis quondam patris dicti Claudij. primò: quia siue vendita fuerit dicta secta per dictum Rigonem, siue per alium eius mandato. competebat actio ex vendito dicto Claudio hæredi ad dictũ precium. iuxta l. Iulianus. §. offerri. de actio. emp. l. 1. & 2. cum vul. C. eod. tit. solutione dicti precij facta per quemcunque, sublata fuit omnis obligatio. insti qui mo. tol. obl. in prin. l. verò. ff. de so.
3 † ergo ex eadem solutione non poterit oriri creatio obligationis: nec repetitio quantitatis. l. cum his. §. fideius. & l. si non sortem. §. si decem. de cond. inde l. qui hominem. in fine. ff. de solu. ¶ Secundò probatur: nam ex serie dicti instrumenti constat, quòd dictum instrumentum fuit confectum inter dictã dominam Philippam ex vna parte agentem, & Bartholomæũ
4 ser. Iacobi ex alia. † vnde ex dicto instrumento non inducitur
b plena probatio quò ad tertium, [b] scilicet, quò ad dictam do. Margaritam tutricem dicti Stephani, quam non constat fuisse præsentem in instrumento. l. si. ff. de interroga. actio. & l. cæptum. §. si quis absente. de confes. & in istis terminis firmat Bart. in l. admonendi. de iureiu. in ver. item quæro quid si instrumentum, &c. & Bal. in l. mater. C. de rei vend. in ver. sed hîc quæro, quid in tali casu. & in rubr. C. de fide instru. in ver. sequitur videre. Nam cũ tabellio debeat esse rogatus. in auth. de tabellionibus. §. quos autem. ergo quò ad non rogantẽ nõ
5 est instrumentum. ¶ † Tertiò ꝓbatur: nam verba contrahen-
c tium debent intelligi, secundum naturam [c] contractus, super quo interponuntur. l. damni infecti. circa prin. ff. de dam. infect. l. si vno. locati. & l. si stipulatus. de vsuris, & ideo dicit Bal. in l. 1. C. commodati. quod si clausulæ contractus sunt reducibiles ad naturam contractus, nunq̃ alterant eius naturam, nec non in contractibus sunt interpretanda verba ciuiliter & non aliter. ff. de serui. l. si cui. & in l. 1. ff. loc. ¶ Et in dicto instrumen
† 2 to est ibi in fi. apposita clausula, † videlicet promittens facere dictæ dominæ Margaritæ tutrici solenne instrumentum ad omnem eius petitionem, &c. sed si intelligeremus quòd dictę pecunię fuissent solutę dictæ Philippę animo repetendi, & nõ soluendi debitũ dictæ sectæ, ista clausula extra naturam con-
6 tractus est. † nam certum est qui potest quandocunq; agere
d non debet sibi fieri per eum instrumentum [d] de debito. l. hoc senatus. §. 1. ff. de vsufru. earũ rerum, quæ vsu cons. l. si mulier. & l. si accepto. Et quod ibi no. gl. & Bart. ff. de condit. ob cám. no. Bar. & doc. in l. si finita. §. elegãter. de dam. infe. & ibi Bar. in l. 3. §. nunc de effectu. de lib. leg. secus autem in reo soluente, qui liberatus ipso iure: quia potest petere, vt sibi fiat instrumentũ liberationis & quietationis. l. placuit. C. de col. fundi patri. li. 11. in auth. de coll in §. 2. no. Butr. in c. significauit. extra de resti. spoli. de instr. edit. §. postq̃. ver. qd si soluit. & doct. ibi. suprà. Et est rõ differentiæ inter actoré & reum: quia non est in potestate rei excipere, quando velit. l. purè. §. fin. de dol. except. & C. de exc. l. licet. secus in actorem secundum doc. in d. §. eleganter. ¶ Sed si intelligemus dictam clausulam ciuiliter & secundum naturam contractus, necessariò sequitur, q; debet intelligi quòd promisit facere instrumentũ quietationis, & per consequens, demonstrat, q; dictæ pecuniæ fuerunt solutæ causa satisfaciendi debitum. quod etiá indicat: qa postea in fi. dictæ clausulæ subditur dictio &c. secundũ quá consuetudinem loquendi l. item veniunt. §. petitam. ff. de pe. hære. l. Gallus. §. idem credendum. & ibi per Bar. Ang. & Ioan. de Imo. de lib. & posth. & in eadem. l. in §. nunc de lega. & ibi per

Cy.in c.significante.&c.Rodulphus.extrà de rescri. & in c.si-
gnificauit.in fi.vbi per doct.extrà,de rescri.& no.per Bar.in l.
argentarius.in princ.ff.de eden.ac etiam sub dicto verbo,&c.
comprehenduntur omnia,quæ sunt de cōsuetudine generali.
l.fi.C.de fideiuss.no.Bart.in aut.si quis in aliquo. C.de eden.
& in rubr.de fide instrum.in ver.4.quæro.ac etiā sub illo com
prehenduntur verba communia aliorum cōtractuum,vt no.
Bar.in l.is qui in testam. ¶ Sed sic est quod de natura contra-
ctus prędicti,& etiam de consuetudine non est,q, ille qui sol-
uit animo repetendi,petat sibi fieri instrumentum:secus in eo
qui soluit causa liberationis, vt quotidie videmus,vt dictum
est superius:ergo intelligi debet dicta clausula de instru.libe.
¶ Quartò probatur,nam si non intelligeretur q̄d per dictum
instrumentum probetur quantitatem prædictā solutā fuisse
causa liberationis & satisfactionis pretij sectæ Rigonis, & si
quispiam vellet intelligere,q̄d per dictam cōfessionem de re-
cepto in instrumento comprehensam, probaretur, quòd dari
debeat repetitio dicto Stephano de dicta quantitate pecunię:
dico,q, intelligendo instrumentū illud in casu dandæ repeti-
7 tionis,quòd dicta clausula de recepto † nullo modo tenuisset:
qa fuisset sine causa.l.cùm de indebito.§.fi. cum ibi no. ff.de
prob.l.nuda ratio.cū gl.& ibi Bar.& doc.ff.de do.& extrà, de
fide instr.c.si cautio.& gl.& no.in l.1.in fi.ff.de interro. ac.&
Spec.& Io.An.plenè de confes.§.videndū.& Dy.in regula q̄d
semel.in 6.& sequitur Bal.in l.fi.C.si cer.pe.& in rub. de con-
fes.& Pet.& Cy.& doc.in l.generaliter.C.de non nu.pe. cum
si.¶ Et prædicta ꝓcedunt quò ad primum instrumentum de
summa.64.florenorum,& dico,q, quò ad istos bene datur re-
petitio dicto Stephano,de dicta quantitate. & hoc probatur,
nam cùm dictus Antonius de Villarana solueret dictā quan-
titatem tanquam actor dictæ dñæ Margaritæ tutricis Stepha-
ni,vt in instrumēto fit mentio per dicta verba,videtur, quòd
dictæ pecuniæ solutæ fuerint actoris nomine dictæ d. Marga-
ritæ tutricis,& tutorio nomine ita facientis & constituentis.
& hoc constet,ꝑpter nomen officij incertum in dicto instru-
mento.d.l.fi.ff.de admi.tu.& l.post dotem. secundū tertiam
Lec.& ibi Bar.& Dy.ff.sol.mat.& no.Bar.& doc.in l.1.§.nun-
ciatio.de ope.no.nū.& in l.3.§.1.iud.sol.cum si. Ex facto cu-
ius tutricis,seu actoris eius dicto Stephano quæsita fuit vtilis
actio.l.quoties.in prin.ff.de admi.tu.& l. eum qui. §. actori.
ff.de const.pec.¶ Non obstat,quòd in dicto instrumento non
dicatur extensè Antonius de Villarana actor dictæ dominæ
Margaritæ tutricis Stephani,sed solummodò dicatur ab An-
tonio de Villarana,qui attento instrumento, in quo fit men-
tio de Antonio prædicto actore dictæ Margaritæ tutricis Ste-
phani,debet bonus vir,& iudex,ex dicto instrumento inter-
pretari & comprehendere,ita fuisse mentē contrahentium in
dicto instrumēto.Secūdò,addita dictione,&c.ibi posita.arg.
l.si seruus pluriū.§.fin.ff.de leg.2.in l.cū imperfecta. de leg.2.
& l.voluntatis.C.de fideicom.facit.l.si quis.§. si mutuum. de
edend.Et ita declarat Bar.& doct.in l.Gallus.§. idem creden-
dum.ff.de lib.& posthu.& Io.And.in addi. Spec.§.ostenso.&
Ant.de Bu.in c.cum P.tabel.de fide instrum.bene facit,quod
not.dixit Bar.in l.admonēdi.in ver.pone, in libro notarij de-
functi,&c.ff.de iureiur.¶ Nec huic instrumento habet obsta-
re illud,q̄d suprà dictum fuit,videlicet, quòd in eo nō est in-
8 certa causa: quia procedit contrarium in confessione de rece-
pto facta sine causa, secus in numeratione pecunię factę abs-
que causæ expressione, quia tunc præsumitur numeratio fa-
cta in causa mutui,vel depositi,vt firmat Inno. & latius dom.
Ant.in d.c.si cautio.de fide instru.& gl.Bar. in d.l.cum quid,
si certum peta.& Bal.post Cy.in l.incendium.C. si cert. pet. &
gl.expresse firmat in l.cum de indebito.§.fi.in ver. cautio. de
proba.& quod no.gl.in l.dies sponsaliorum. in fi. ff. depositi.
sed in casu nostro in dicto instrumento cōstat manifestè q, in-
teruenit numeratio dum dicit, traditos & numeratos in præ-
sentia mei notarij,& testium infrascriptorum,&c.per ea quæ
no.maximè per Bar.in l.si ex cautione.C.de non nume.pecu.
gl.& Bal.in l.si ex pretio.C.si cer.pet.An.de Bu.in d. c. si cau-
tio.per Angel.& Imol.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de
verb.obl. ¶ Quò autē ad aliam quantitatem florenorum 62.
subsequenter in particula instrumenti incipiente, item quos
soluit, etiam dico breuiter idem quod datur repetitio dicto
9 Stephano,quod ꝓbatur: nam præsupposito † quod istud in-
strumentū est vnum & idem cum proximo præcedenti: quia
præsentibus eisdem testibus,vt dicūt verba instrumenti.Item
eodē tempore,quia dies apposita in præcedenti instrumento
videtur repetita in sequenti l.si quis ex argentarijs.§.initium.
de eden.cū ibi no.& sic pro vno,& eodem instrumento repu-
tantur,adeò,quòd vna tantùm gabella solueretur tanquā de
vnico instrumento,vt no.Ang.in l.patris & filij.ff.de vulg.&
pup.quæ enim incontinenti fiūt,videntur inesse.l.lecta.ver.
dicebam.si cert.pet.& l.quoties.in princip.ff.solut.mat.cum
vulg.& in proposito nostro declarat Bal.in l.bonæ fidei.C.de
10 pactis.¶ Vnde in proposito attenta dictione,item, posita † in
prin.dictæ particulæ instrumēti,quæ est repetitiua præceden-
tium,l.1.in prin.ff.de pup.iud.in l.repetendis.de lega.3.&l.à
sentētia.in prin.ff.de appel.dicta particula instrumēti sonat,
quòd dicta d.Philippa etiā confessa fuit se habuisse ab Anto.
prædicto florenos 57.modo & forma in instrumento conten-
tis.Et licet ibi non repetant illa verba,sed ab Antonio de Vil-
la rana actore dictæ do.Margaritæ tutricis Stephani,&c.tamē
dico,quòd cùm in præcedentibus instrumentis fuerit expres-
11 sum clarè,dico,quòd per verba videlicet, † Ant.prædictus,vi-
dentur illa alia verba cum suis qualitatibus repetita. text. est
no.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus,de verb.obliga.Et ibi
expresse firmat Bart. & in vers. item facit pone, incipit agere
procurator.& in vers.quandoq; dubitatur, an dictæ qualita-
tes etiam maximè cum vnum & idem instrumentū esse cen-
seatur, vt statim dixi: cooperante etiam dicta dictione,item,
præcedentium repetitiua,& ex pręcedentibus declarantur se-
quētia.l.hæredes palàm.§.sed & si notan.de testa.&l.si serui
plurium.§.fi.de leg.1.¶ Nec potest dici,quòd in ista confessio-
ne non sit aliqua causa: quia imò subest.nam ideo confitetur
dictam quantitatē pecuniæ,quia de voluntate dictæ dominæ
Philippæ dictus Ant. actor dictæ dominæ Margaritæ tutricis
Stephani soluit Ioāni ser.Benedicti creditori Rigonis dandi,
& per consequens dicta cōfessio habet causam annexam, vi-
delicet,quòd do. Anto. gessit negotia dicti Claudij soluendo
creditoribus patris sui,cuius est hæres,ff.de neg.gest.l.soluen-
do.ff.de sol.l.solutionem.& l.si pro me. ¶ Quantum verò ad
alias duas particulas vltimas dicti instrumenti, quarum vna
incipit.Item habuit de denarijs exactis,de istis quantitatibus
nulli dubium non dari dicto Stephano repetitionē:quia non
fuerunt solutæ per dictum Stephanū, neq; per dictam dñam
Margaritā,tanquam eius tutricem,aut per alium eorū nomi-
nibus,vel mandato:ergo &c.l. si tibi. §. ante omnia. ff. de pa-
ctis.cum vulg.Item & alia ratione,cùm testes sint de substan-
tia imbreuiaturæ & instrumenti,tam de iure quàm de cōsue-
tudine.no.glo.& doct.in l.generali.C.de tabularis. lib.11.Ex
gl.in l.1.§.editiones.in fi.gl.magnę,quę incipit,hoc debet ap-
poni.ff.de edend.not. Bal.in l. si post diuisionem.C.de iur.&
fac.igno.Et in rub.C.de fid.instru.in ver. vlterius. circa hanc
materiā est sciendū,&c. ¶ Faciūt quæ habentur in l. in dona-
tionibus.C.de don.& ibi Cy.& glo.in l.post emancipationē.
& in c.quoniā contra,de ꝓba.Et ibi dicit do.Ant.in §.oppo.q,
non credat scripturæ tabellionis, quòd in instrumentis con-
tractuū requiruntur subscriptiones testiū,allegat tex. in auth.
de hæred. & fal. §. sancimus. & in auth. de instrument.cau.&
si.§. fi. vnde Bald. in d.l.in donationibus.& gl. expresse in d.
c.quoniam contrà. in ver.duos bonos viros.& allegat text.in
d.l.sancimus.& glo.1.in c.1.Et ibi doc, de fide instrum. & in l.
cōtractus, in verb.restat & no.quod scripturæ tabellionis,&c.
eo.tit.& in l.2.C.de fideicom.li.cum si.& videtur tex.in auth.
de instrum. cau. & fid.in §. si instrumenta. cum ibi notarius.
13 ¶ † Maximè cum sit de consuetudine, & omnia q̄ sunt de con-
suetudine debent poni in instrumento,vt est gl.no.in auth.vt
præpo.nomen impera.§. erit ergo. in versic.autore. no. Barto.
& docto.in procemio.ff.de signo. & Bar.in d.l. generali.& q̄d
no Ioannes And.& doc. in c.nulli. de rebus ecclesiæ non alie.
& Spe.de instrum. edit.§.bene.post principium.sed dicta scri
ptura non habet testes:ergo &c. ¶ Non obst.si diceretur quod
testes descripti in pręcedentibus instrumentis intelligantur re-
petiti in sequentib⁹.l.si.quis.§.si initiū. & ibi doct.ff.de eden.
& Bal.

& Bal. & Ang. in l. patris & filij. de vulg. & pu. † Quia respondeo, quòd contraria procedunt, nisi constaret quòd vltimum instrumentum esset confectum diuerso tempore à præcedenti instrumento: quia tunc non intelliguntur repetiti testes, secundum Bart. & doct. in d. §. si initium. in fi. & in d. l. patris & filij. facit l. si quis eum. §. 1. cum ibi nota. de vulg. & pupil. Sed in casu nostro vltimum instrumentum fuit confectum, 1308. Alia verò præcedentia fuerunt confecta diuersis temporibus: ergo &c. Item dictum instrumentum non habet mensem & diem: ergo nullius momenti, vt in auth. vt præpo. no. impera. §. 1. ¶ Ex quibus breuiter concludo, quòd dicto Stephano nõ datur actio contra Claudium prædictum, nisi quò ad quantitatem aliorum. 63. florenorum, & quò ad quantitatem aliorũ 63. florenorum, de quibus suprà dictum est, & successiuè ex casu, quo dictus Stephanus esset debitor ex quauis alia causa dicti Claudij in aliqua quãtitate pecuniæ facienda esset hinc inde compensatio, quantum est pro dictis duobus summis. l. si constat. C. de compe. & l. vnusquisq;. ff. eo. tit. Ad argumenta in contrarium adducta non est opportunum respondere: quia clarè patet responsio ex supradictis: nam si primum instrumentum non ligauit dominam Philippam, ergo, vt suprà probaui, nec etiam eius hæredem. l. hæres nomen. de acq. hær. & l. nil aliud, de ver. signifi. cum vulgar. ¶ Et ita dico & consulo ego Alexander de Imo.

IN Christi nomine amen. nos Paschalis de Paschalis sancino decretorum doctor, iudex appellationũ ciuitatis Mutinæ ducatus pro illustrissimo principe, & domino nostro domino Borsio duce Mutinæ, & Regij marchioñ. causæ Regij vertentis, & versæ inter Meliorum de Mediolano habitantem Mutinæ, & ser. Paganinum eius procuratorẽ ex vna parte appellantem: & Alexandrum de Torresanis de Florentia habitantem Bonon. suo nomine, & nomine & vice scriptorũ eius. & ser. Antoniũ de Roma eius procuratorem ex altera appellan. Viso namq; libello appell. vnà cum app. à sententia domini vice domini Potestatis interposita pro parte d. Meliorini. & coram nobis producta, visis exceptionibus parte dicti Alexandri & sociorum coram nobis ꝓductis: viso processu, actis, & actitatis, ac iuribus, & allegationibus in consilijs ipsarum partium hinc & inde productis, tam in actis Ioannis de Festasio notario, quàm mei notarij infrascripti. viso consilio clarissimi domini Alex. de Tartaginis de Imo. in hac parte cõsiliarij nostri, ante processum, & ante omnia, & acta, & actitata, tam in principali quàm in præsenti appellatione facta transmisimus ipsum, & de super ipsis processu actis, actitatis, & tota causa consulendo, & qui per suas literas ad nos rescripsit, & nobis consuluit, consilium suum vna cum eius consueto sigillo sigillatum transmittendo, quæ literę, & quòd consilium sunt sub infrascripto tenore.

ADDITIO.

a Tutrix. in hoc errat, quia d. §. sed an ipsos, habet locũ in confessione nuda & liberali seu lucratiua: secus quando est coniuncta cum actu dispositiuo, vt in apocha vel venditione rerum mobilium, l. Lucius. §. tutela. de admi. tut. dixi in consue. Pari. §. 101. fa. quæ no. infrà lib. consi. 90.

b ¶ Tertium. plenè dixi in consu. Pari. §. 5. q. 3.

c ¶ Naturam. suprà in lib. 2. consi. 139.

d ¶ Instrumentum. hoc clarũ est, si reus paratus est soluere, aliàs stultũ est dicere q, nec ad securitates instrumentum teneatur.

e ¶ Secus. Ridicula differentia: quia confessio de recepto æquipollet confessioni numerationis, quod est idem. Et quod dicitur in termi. de numeratione. in d. l. cum qd. procedit, quando in confesso est, vel constat quòd ea summa non erat debita, vt dixi in consu. Paris. §. 78.

SVMMARIVM.

1 *Clausulæ vis, super quibus omnibus & singulis, petit iustitiam.*
3 *Libellus interpretatur vt magis prodest alteri.*
4 *Derogari actui iurato non censetur, & num. 6.*
5 *Princeps secularis non potest remittere iuramentum.*
7 *Iuramentum accessorium non annullatur, annullato principali.*
10 *Iuramentum derogat formæ requisitæ per statutum, etiam in contractu minoris.*
11 *Lex derogans iuramento, non valet, nisi pontificia.*

CONSILIVM XXXVIII.

& consil. 137. lib. 6. Natta.

VISA petitione Antonij de Roma procuratoris Alexandri de Florentia in effectu petentis corã potestate Mutinæ illustrissimi principis ciuitatis Mutinæ, iustitiam sibi ministrari contra Meliorinum de Mediolano, eidem Alexandro obligatum, virtute compromissi. & laudi in actis producti. Et visa cõmissione superius, quòd causa summariè cognoscatur, ac viso saluo conducto concesso à principe Meliorino. Et visa sententia lata per dictum vicarium, & appellatione interposita per procuratorem dicti Meliorini, & omnibus alijs actis existentibus in processu, & vltimo visis literis eximij decretorum doctoris domini Paschalini de Paschalinis honor. vicarij reuerendissimi domini episcopi Muti. & iudicis appellationis eiusdem loci. Si uellem singula quæ tam in processu, quàm in lite copiosè, & eleganter deducta sunt per præstantissimos dominos aduocatos vtriusq; partis, & per celeberrimum dñm in hac causa consulentem in specie recensere, profectò, nisi fallor, opus esset volumine magno. Arbitror tamen conclusiuam veritatem in paucis compleri posse & debere ad duas vel tres partes, ideo breuibus vtar. Et rem ipsam diuidemus, seu hunc ꝓcessum in tres partes seu dubitationes principales. Primò, vtrum virtus iuramenti præstiti per Meliorinũ in compromisso intelligatur sufficienter deducta in petitione seu processu, adeò, quòd iudex principalis super eo potuerit sententiam fundare. Secundò, posito quòd sic: an prætextu literarum salui conductus iudex debuerit declarare procedendum non esse contra Meliorinum ad petita pro parte Alexandri. ¶ Tertiò, an saltem considerata dispositione statutorum Mutinensiũ transmissorũ iudex debuerit denegare audientiam Alexandro contra Meliorinum. ¶ Venio ad primum, & videtur prima facie non fuisse sufficienter deductũ ipsum iuramentũ in petitione & ꝓcessu per plura copiosè deducta per eximiũ aduocatũ Meliorini, quæ hîc breuitatis causa loco argumentorum pro hac parte habeantur. ¶ Tamen illis nõ ob. contrariũ puto esse verius, nam pro parte Alexandri & Leonardi narratum est in petitione Meliorinũ obligatum esse in libris debitis centum eidem Alexandro, & Bernardo vigore dicti compromissi & laudi, quod compromissum & laudum in petitione deducitur, & ꝓducitur, & petitum est dictũ Meliorinũ cõdemnari, si inquantũ expedit ad dictã quantitaté, super quibus omnibus & singulis iustitiam omnium, &c. sed
1 sic est † dicta clausula, super quibus omnibus & singulis petit
a iustitiam [a] &c. operatur vt intelligatur esse facta conclusio super quolibet narratorũ, & in petitione deductorũ. cap. 2. de ordi. cogn. Et dicit ibi Inno. Io. An. Host. & d. Ant. q, erit sententia ferenda secundũ illam viã, quæ in ꝓcessu declarabitur, & ꝓbatur. ar. l. si quis intentione. ff. de iud. Et idẽ tenuit Spec. in tit. obla. §. iam nunc videndũ. in ver. sed cũ his. iuncto vers. præced. & Iac. de Bel. in sua disputatione quam ponit super l. fi. C. de requi. reis, & Bal. in l. edita. & maximè in repetitione Perusina. C. de edendo. Et do. Ant. in c. examinata, de iud. cũ quærit, an libellus sine conclusione procedat, &c. & in c. fi. de offic. archi. & per Ang. in l. fin. C. de annali excep. ¶ Vnde cum deduxerit actor in petitione sua cõpromissum & laudũ, & illa produxerit, in quo compromisso est sacramentum insertum, petendo super prædictis omnibus iustitiã ministrari, potissimè cũ in ꝓcessu pluries fuit illud per eũ allegatũ, & sic de intentione sua declaratur, attẽto, q, declaratio libelli potest fieri quandocunq; ante sententiam: notant legistæ in l. edi. C. de
2 eden. Et canonistæ in c. 2. de lib. obla. in c. literæ de ila. † semper libellus sustentatur, si verba sint ita generalia q, possit per interpretationem reduci ad cõgruam agendi formam, vt not.
3 Imo. & Host. in c. conquerente, de off. ordina. ¶ † Item verba libelli in dubio debent interpretari, vt intelligatur intentata illa via, quæ magis ꝓ actore facit, vt no. Bar. in l. stipulationes non diuidũtur, de ver. obl. in ver. tertius modus, &c. Et in dubio libellus debet intelligi productus super iure competentia actori, & illud habetur intentatũ, vt not. Innoc. in c. cæterùm. de iud. & Cyn. in l. vbi pactum. C. de transactio. & in l. 1. C. de act. & ob. & Bar. in l. 1. C. de vsufr. & dom. Ant. in c. constitutis

ſtitutus, de reli. do. cũ concor. Sed ita eſt, quòd dicta verba in
petitione fuerunt generaliſsima petendo iuſtitiã miniſtrari
ſuper contentis in dicto compromiſſo & laudo, & dicta peti-
tione: ergo trahi debent ad viam illam, quæ competeret parti,
& magis fauorabilis eſt ipſi actori, hoc eſt, vt videatur virtus
iuramenti deducta in petitione, per prædicta, cùm dictus mo
dus agendi ſit efficacior, vt patebit ex infrà dicẽdis. Ex quibus
patet, non obſtare quæ in contrarium allegabantur, dum ne-
gabatur non eſſe deductum iuramentum. ¶ Circa ſecundam
dubitationem, an pretextu literarum ſalui cõducti iudex de-
buerit pronunciare, ꝓcedendum non eſſe contra Meliorinũ,
videtur dicendum, quòd ſic. per l. vniuerſa. C. de preci. impe.
offe. Et per no. ꝑ doct. in l. fin. C. ſi ɔ̃tra ius. & in l. 1. ff. de conſt.
prin. Et per canoniſtas in c. quæ in eccleſiarũ, de conſtitutio.
& per plura ſerioſè deducta in allegationibus, & conſilijs pro
parte Melorini. ¶ Sed illis non obſtantibus contrariam ſen-
4 tentiam probabiliorem eſſe puto. † Primò, quia non dixerim
in principe ſeculari, ſed etiam ſummus pontifex nunquã vi-
b detur velle derogare actui iurato, [b] niſi de iuramẽto mentio-
nem faciat. caſus eſt in c. conſtitutus. & ibi no. glo. & doct. de
reſcrip. & no. Inn. in c. cùm inter. de iureiu. & in terminis Cy.
5 in l. fi. C. ſi contra ius. & ibi Sal. ¶ † Et potiſsimè cùm tales li-
teræ ſalui conducti, & ſimiles præſumantur cõceſſæ ad poſtu-
lationem partis, non motu proprio principis. c. ſi motu pro-
prio. de præben. in 6. l. 1. & ibi Bar. C. de pet. bo. ſubla. lib. 10. &
no. Bar. & doc. in l. 1. in prin. ff. quod quiſq; iur. & in aut. quas
actiones. C. de ſacroſan. eccl. & ideo, qñ in eis non fit mentio
de iuramento, præſumitur ꝑ ſubreptionẽ impetrare. d. c. con-
ſtitutus. ¶ Secundò, pro hoc allego doc. & maximè Ang. in l.
1. quod honorando. ff. quarũ rerum actio non datur, vbi vtitur
his verbis, videlicet. Adde quòd licet Papa, vel Imperator caſ-
ſat conſuetudines vel ſtatuta, non videtur caſſare ſtatuta iura-
mento cõfirmata, quæ poſſunt ſeruari abſq; periculo animæ.
allegat gloſ. in c. cùm non deceat. in gl. fi. de elect. in 6. quam
quidem in allegationibus, ſeu cõſilijs mihi tranſmiſsis dicũt
declaraſſe. Et quam glo. etiam ſequitur Lapus. Abb. & Io. An.
in nouella. in dicto c. cùm non deceat. ¶ Pro qua allegat in c.
6 1. de conſue. in 6. & in c. cum aliquibus, de reſcri. eo. lib. † vbi
quando Papa intendit conſtitutionem aliquã iuratam tolle-
re, nedum de cõſtitutione, ſed iuramento mentionem faciat,
& dicit Io. And. quòd etiam ꝓcedunt prædicta, quando ſupe-
rior vſus eſſet verbis geminatis, videlicet, nõ obſtantibus ſta-
tutis quibuslibet, & quolibet, & prout etiã loquitur d. glo. in
d. c. cùm non deceat. iuncto ibi, bo. tex. ¶ Et ſic videntur rectè
dixiſſe illi, qui dicunt, ꝙ in ſaluo conducto fuerunt verba le-
gis prægnantia, & geminata. ¶ Idem etiã voluit Ioan. And. in
c. 1. de fi. presby. li. 6. maximè in odioſis, prout in caſu noſtro,
iniquum enim ius impetraſſe dicitur, qui tales literas ſalui
conducti impetrauit, l. 3. in prin. ff. quòd quiſque iuris. vnde
quantò magis poteſt fieri, talis impetratio reſtringenda eſt. l.
ſi quando. in prin. C. de inof. teſta. c. 1. de fil. presby. in 5. in ca.
quod dilecto. de conſang. & affi. l. cùm quidam. ff. de libe. &
poſth. & cum ſententia dictæ gl. tranſit etiã Imol. in præalleg.
c. cùm non debeat. dicens, ꝙ non videtur de mente reuocan-
tis tollere diſpoſitionẽ iuratã, niſi de iuramento mentionem
faciat, alle. no. in cle. dudum. de ſepul. in ver. pacta. do. Domi-
nicus de ſancto Gemi. in præalleg. ca. cùm non deceat. licet cũ
aliqua diſtinctione procedat, qñ tractatur de prorogando di-
ſpoſitioni iuris communis, ſimpliciter ſequitur illam gloſ. d.
Imo. in c. dilecto. de præb. in d. cle. dudum. Et do. Abb. Sicul.
in c. 1. de his. quæ fiunt à maio. parte cap. vbi dicit d. gloſ. eſſe in
* iure ſingularem. patet igitur dictam gl. * cõmuniter approba-
7 tam, meritò non dicũt eam declaraſſe. ¶ † Præterea ad princi-
pem ſecularẽ non ſpectat remittere iuramentũ, nec ſuper ipſo
diſpenſare, ſed ad eccleſiam & Romanũ pontificem ſpecta-
re dignoſcitur. c. venerabilem. de elec. c. nouit. de iud. & not.
Hoſt. in c. quemadmodũ. ſuper gloſ. de iureiu. imò magna eſt
quæſtio, an Papa poſsit diſpenſare ſuper iuramento ſpontè &
* illicitè præſtito. & * cõmuniter cõcluditur, ꝙ tantùm cum cã
poſsibili: ſine cauſa non: vt plenè ꝑ gl. 5. q. 1. autoritatem. in c.
quantò. & per gl. & doc. de iureiu. & Inno. in c. cũ inter. de re-
nun. & in c. venerabilẽ. Spe. in tit. de leg. §. nunc oſtendendũ.

ver. 24. ¶ Ad hoc etiam accedunt, quæ dicam infrà, circa ter-
tiam dubitationem, vbi videtur, an poteſtatem habeant prin-
cipes temporales diſponendi ſuper futuro. Ex quibus conclu-
ditur, quòd litera ſaluiconducti nihil operatur circa obliga-
8 tionem præmiſſam ſacramento vallatam. ¶ † Non obſtat præ-
dictis gl. in l. ſi patronus. §. fi. ſi quid in frau. patro. volens not.
quod caſſato principali intelligatur caſſatũ acceſſoriũ, quam
etiã ita allegat Bal. in l. imperator. ff. de ſta. ho. & reperio ſcri-
ptum in conſilio mihi tranſmiſſo, ꝙ illa gl. in l. ſi patronus, eſt
contra no. per gl. in c. cùm non deceat. & in d. cle. dudum. ad
hoc videlicet, quòd ſublato principali contractu, videtur etiã
ſublatum iuramentum, quod eſt illi acceſſorium. Et dicunt
illa gl. ad hoc non fuit vſq; ad hæc ſecula ponderata. Sed certè
illam glo. ad hoc propriè in iuramento ponderauit, Bald. in l.
1. C. de inoff. dona. & in verſi. quæro vtrum iuramentum do-
nationis, &c. volens, quòd ſi filius etiam ſi ſit hæres liberti, ve-
niat contra alienationem factam cum iuramento per patrem
libertum in fraudem filij, vel patroni, nõ incurrit pœnã pro-
miſſam in contractu alienationis per patrẽ vel libertum: quia
ibi reſcinditur cõtractus principalis & pœnalis, & quodlibet
acceſſorium, & iuramentum, allegat dicta gl. in l. ſi patronus.
iuncta l. fi. C. de non nu. pec. Iam prædictis reſpondeo primò,
prout reſpondet gl. in c. cùm non deceat. quæ hoc contrariũ
expreſsè firmat. Nam dicit, quòd illa regula nõ eſt ſemper ve-
ra, quod vbi non tenet principale, nec acceſſorium allegat. ca.
cùm contingat. de iureiur. ¶ Secundò reſpondeo, vt dicebat
Hoſt. in c. debitores de iureiu. ꝙ ratio, quare annullato prin-
cipali non annullatur iuramentũ illi acceſſoriũ. vt ibi in text:
eſt: quia pro iuramento potius obligatur quis Deo, quàm ho-
mini. c. & ſi Chriſtus. de iureiu. & c. debitores. & 22. q. 2. habe-
mus, ſed erga Deum nulla cadit prohibitio impediens homi-
nem Deo obligari: ergo licet non teneat principalis cõtractus
tenet iuramentum acceſſorium. Vel dicam, vt dicit gloſ. in ca.
acceſſorium. de reg. iu. in 6. quod eſt ſpeciale in iuramento ra-
tione peccati, & propter periculum animæ. ¶ Non obſt. quod
dicit Bal. in l. 1. C. de inof. dona. quia ibi loquitur, quando iu-
ramentum erat appoſitũ in fraudem & præiudicium alterius,
puta filij: quo caſu iuramentum nihil operatur in præiudiciũ
illius tertij, vt in c. quamuis. ibi, in alterius detrimentum. de
pac. in 6. & in d. c. cùm contingat. Et ita declarat Bart. in l. Ti-
tia, Seio. §. imperator. ff. de leg. & in l. hac edictali. in princ. de
ſecun. nup. ¶ Item, nec ob. ꝙ princeps habeat vim apoſtolici
in remittendo iuramentum, vt l. adigere. §. fi. ff. de iur. pat. in
gl. 1. quia reſpondeo vt ſuprà dixi, quòd princeps nunquã vi-
detur velle illud remittere, niſi de eo mentionẽ faciat, vel ſci-
9 entiã habuit. † Secũdò reſpondeo, ꝙ nullus princeps tempo-
ralis etiam ſi ſit imperator, poteſt remittere iuramentũ: quia
ſpectat ad eccleſiã, vt dixi ſuprà, & hoc in terminis noſtris vo-
luit Cy. in l. fi. ſi cõtra ius vel vti. ꝑub. vbi quærit, pone ꝙ con-
traxi tecũ, & ꝓmiſiſti mihi centũ ſub pœna, & iuraſti non im-
petrare reſcriptũ, poſtea impetrans reſcriptũ ab imperatore, ꝙ
non tenearis ſoluere, niſi vſq; ad quinq; annos, nunquid in-
cidiſti in pœnã & periurium? Reſpondeo Iac. de Rauen. tenet
quòd reſcriptũ, ꝙd non facit mentionem de iſtis præſumitur
ſubreptitium, & pœna eſt commiſſa, & periurium incidit, ſed
ſi facit mentionẽ de huiuſmodi obligatione iurata, an valeat.
& refert ſecundũ quoſdã quòd ſic. Et alleg. gl. in d. l. adigere.
Vltimò refert ſententiam aliorum tenentiũ, quòd nõ valeat.
Et cũ hac op. reſidet: quia iuramentũ non poteſt niſi per Papã
remitti, & cũ cã. alle. c. ſi verò. & c. quemadmodũ, &c. quanto
de iureiu. Et dicit Sal. in l. fi. C. ſi ɔ̃tra ius, vel vtil. pub. q. a iſtud
eſt verius, & ſic patet, ꝙ Cy. & Sal. clarius quàm alius hoc quò
ad terminos noſtros tetigi, & decidit quæſtionẽ noſtrã. ¶ Item
de veritate dictæ glo. in l. adigere. videbitur circa tertiam du-
bitationem, nec ſubſiſtit fundamentũ illorũ, qui ad prædicta
allegant pro deciſione tex. in l. 1. §. & poſt operis. ff. de ope. no.
nun. quia loquitur in creditore prorogante terminum, & re-
mittitur iuramentum: nam pars quæ cõtraxit debitore iuran-
te, non habet iuſtã cauſam ignorantiæ eorũ. quæ coram eo ge-
ſta non ſunt, c. 1. de conſt. l. fi. ff. pro ſocio. ideo videtur non re-
mittere illud quod ignorauit iuribus vulgarib9. & d. c. conſti-
tutus. ¶ Præterea Meliorinus in compromiſſo promiſit & iu-
rauit

rauit nõ impetrare reſcriptum, nec illa impetratione vti: ergo
ſibi obſtabit exceptio piurij, q̃ repellit quẽ à limine iudicij l. ſi
quis maior. C. de trãſ. l. 2. de fideiuſ. ꝑterquam in caſu c. cũ di-
lecti. de exc. & no. Spe. in ti. de actore, in ver. q̊d eſt periurus at
tẽto ꝙ literæ ſalui conducti intelligũtur cõceſſæ ad poſtulatio
nẽ ipſius vt concluſi. ¶Poſtremò venio ad vltimũ dubiũ: an ex
diſpoſitione ſtatutorũ Mutinenſium iudex debuerit denegare
audiẽtiã Alexãdro ꝯtra Meliorinũ, & nõnulli fortè rñderent,
ꝙ ſic ex pluribus ſubtiliter deductis per aduocatum. ¶Quibus
tñ nõ aduerſantibus, ſentio cõtrariũ: nã aduertẽdũ ꝙ ſtatutum
ciuitatis Mutin. nõ loqtur in caſu quo iuramẽ. debitoris inter
ueniſſet nec, de iuramen. mẽtionẽ aliquã facit, vñ talia ſtatuta
diſponẽtia in effectu obligationis, ſeu actiones creditorib9 acq
ſitas eſſe inefficaces, debẽt intelligi niſi in tali obligatione iu-
ramentũ interuenit, hoc decidit Io. And. in addi. Spe. in tit. de
proba. §. vt aũt. ſup verbo, hoc aũt. not. poſt Nico. de Neapo. &
Iac. de Bel. in diſputatiõe ſua incipiẽte lege ꝓxima, vbi etiam
10 concludunt, †ſi diſponat ſtatutũ, ꝙ adultus nõ poſſit contra-
here ſine curatoris licẽtia, vel duorũ coniũctorũ, ſi curatorem
nõ habeat, aliàs cõtractus ſit nullus. Et ſi adult9 cũ iuramẽto
cõtraxit & ſine licẽtia curatoris, vel cõiunctorũ: ꝙ attẽta diſpo
ſitione iuris canõici, q̃ eſt in materia iuramẽti, & ſic ĩ materia
ſpeciali ſeruãda eſt, vbi agitur de piurio ſeu de peccato c. 2. de
iureiu. li. 6. no. in c. poſſeſſor, de re. iur. e. l. obligabit̃ talis iurãs
ex quo iuramẽtum ſeruari poteſt ſine interitu ſalutis æternæ,
ꝑ d. c. cũ cõtingat, & ibi idẽ tenet do. Ant. & Io. de Imo. nã ſta-
tutũ debet interpretari vt quantominus põt. lædat ius cõmu-
ne c. cum dilectus, de conſuetu. l. 2. C. de noxa. Sed intelligen-
do ſtatutũ prout loquit̃, ſcilicet ſine iuramẽto, læditius com-
mune: ergo &c. ¶Itẽ etiã ſi ſequi volum9 doctrinã Bar. in l. ſi.
quis ꝓ eo. ff. de fideiuſſori. in quinto membro, in fine. cũ ver-
ba dicti ſtatuti primi dirigant prohibitionẽ ſuã ad perſonam
creditoris, non ei9 odio, ſed fauore debitoris: tunc ſi verba ꝓ-
hibitionis dirigunt̃ principaliter ad ipſum reum adhuc videt̃
iuramentũ ſeruandũ nõ obſtãte dicto ſtatuto ãnullante ipſam
obligationẽ, & ipſum iuramentũ, de quo ibi ꝑ Bar. plus volue
runt Io. de Lig. & Sal. in authen. ſacramenta C. ſi aduer. vendi.
ꝙ etiam omni caſu ſi ſit prohibitio facta in perſonam alterius
tamen, ſiue in pſonam vtriuſq;, ſiuè ſit facta ꝓhibitio in perſo
nã, ſiue in rem, ſem ꝑteneatur iurans ad obſeruantiam iuram.
per illam regulã, quia ſeruari poteſt ſine interitu ſalutis æter-
næ c. ſi verò, de iureiu. c. quamuis, de pac. n 6. Et per alia plu-
ra q̃ mẽbranas multas occuparent: & qa oportuné ad contra-
ria reſponſum fuit, & idẽ ſeqtur do. Abb. in c. cũ contingat, &
Ful. in aut. ſacramẽta. Rapha. Cu. in d. l. ſi quis pro eo. Fortius.
11 dicẽdũ videtur, ꝙ †etiã ſi ſtatutũ eorũ expreſsè impugnaret vir
tutẽ iuramenti, ꝙ nõ valeret, ſed dicetur ponere falcẽ in meſsẽ
alienã, cũ iuramẽtũ ſit qd ſpirituale ad eccleſiam ſpectans ca.
nouit. de iud. & c. venerabilem 22. q. 2. oẽs, cũ ſcriptũ ſit, red-
dite iuramẽtũ veſtrũ Deo c. & ſi Chriſtus de iureiurã. &, c. debi
tores, & contra ius diuinũ non poſſet fieri lex, ſtatutum, & alia
diſpoſitio valida: cũ ſit inferior l. nã & magiſtratus l. ille à quo
§. tempeſtiuũ. ff. ad trebel. in l. 1. de conſtitu. prin. doct. in l. re-
ſcripta. C. de p̃ci. impera. offeren. & in c. quæ in eccleſiarum, de
cõſti. Et in terminis noſtris q̊d non valeat ſtatutũ tollens iura-
mentũ firmatur ꝑ Ray. & Bar. in l. omnes populi, in 2. q. ff. de
iuſtitia & iure, & dominum Io. de Imo. in d. c. cum contingat,
per plures rationes quas longum eſſe referre. Et idem tenet
Ang. in l. de quibus, in fine. ff. de legibus, vbi Bartolus poſtea in
l. omnes populi, & Imo. in l. ſi quis inquilinos. §. fi. ff. de leg. 1.
& Abb. modernus in diſputatio. ſua incipiẽ. Stante ſtatuto, &
in d. c. cum contingat, vbi inter cætera all. quod in ſpirituali-
bus, prout eſt iuramentum, imperator & alij temporales ſupe
riores debent recurrere ad eccleſiam 95. diſt. ſi imperator, ad
idẽ alle. quæ habẽtur in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtit. &
in c. tuã, de ordi. cog. cũ ſi. ¶Et ꝑ prædicta patet nõ procedere
gl. in d. l. adigere, vel poſito ꝙ procedat, dẽt intelligi, quando
iuramẽtũ eſſet cõtra vtilitatẽ publicã, ita declarauit illã gl. Bal.
in l. fi. C. de non nu. pecu. vbi dũ illa glo. dixi quod lex hẽt vim
apoſtolici in remittẽdo iuramẽtũ, poteſt ſaluari ſi intelligatur
de lege canonica, aliàs ſecus, vt no. Ho. & Io. And. in d. ca. quẽ-
admodum, de iureiur. Et licèt in hoc quidam teneant contra-
ritũ, volẽtes ſtatutũ derogare poſſe iuramẽto, expreſsè tamen
prima opi. videtur tutior ꝑ p̃dicta: nõ curaui tamẽ latius diſcu
tere ex quo ſtatutũ Mutinenſe non reꝓbat iuramẽtũ, quo caſu
nõ videtur eſſe dubiũ, ꝙ tale ſtatutũ nõ vẽdicet ſibi locũ in obli
gatione iurata, vt oſtẽſum eſt ſup. ¶Et ſic patet nõ obſtare ſi di-
catur q̊d iſto caſu ſtatutum deneget audientiam forenſi, q̊d
facere põt: qa reſpõdetur q̊d ſtatutũ non comprehendit caſum
noſtrũ nec aliũ exprimit, vt eſt ꝓbatum, & ſic ceſſat ar. ¶Simi-
liter non hẽt obſtare, ꝙ ſtatutũ tollit principalẽ obligationẽ, &
cõtractũ. ergo & iuramẽtũ, quod eſt acceſſoriũ, qa ad hoc reſpõ
ſum eſt pluribus modis circa ſecũdũ dubiũ, ideo nõ repeto. Itẽ
nõ ob. q̊d iſtud ſtatutũ fuerit introductũ fauore publicæ vtili-
tatis, vt ciuitas hominib9 repleatur, & ꝑ ꝯſeqẽs iuramẽtũ, nõ po
teſt dictã publicã vtilitatẽ infrĩgere, nec alterare in c. ſi diligẽti,
de fo. cõp. cũ ſi. Quia rñdeo, ꝙ non puto dictũ ſtatutũ fuiſſe fa-
ctũ ꝑꝑ vtilitatẽ publicã principaliter: qa nõ voluit ſtatutum, ꝙ
forenſis agens debeat ꝓbare in ciuitate dicti forẽſis, fieret ſta-
tutũ Mutinẽſibus. nã vbicũq; aliqs ſe reduxiſſet ad ciuitatẽ Mu
tinẽſem cum reb9 alicuius forẽſis, voluit eidẽ forẽſi iuſtitiã fie-
ri. Et ſic illa diſpoſitio ſtatuti nõ hẽt ꝑpetuã cãm ꝓhibitionis,
& ꝑ cõſequens dẽt firmari iuramẽto: licet vbi habuiſſet ꝑpetuã
cauſam ꝓhibitionis firmat9 nõ fuiſſet, ita dicit gl. no. in c. cum
cõtĩgat in gl. magna, in tertia ſolutio. & ibi. no. do. ¶Preterea ſi
ſtatutũ principaliter cõſideraſſet fauorẽ publicũ, vt ciuitas re-
pleret̃ hoĩbus, ſimpliciter diſpoſuiſſet q̊d reducẽtes, ſe ad ciui-
tatẽ Mutinẽſem à forẽſibus nõ pñ, inquietari. bene certè puto
ex p̃dictis q̊d dictũ ſtatutũ fuerit cõditũ principaliter in odiũ
ciuitatum, & locorũ in qbus nõ adminiſtrat̃ iuſtitia Mutinẽſi
12 b9, ita videt̃ apertè colligi ex verbis dicti ſtatuti p̃dicti. †Adhoc
adduco q̊d dicit Bar. in l. q exceptionẽ. in prin. ff. de cond. ind.
vbi dixit q̊d ſtatuto cauetur q̊d ſi qs nõ aſsignauerit rẽ in cata-
ſtro cadat à iure ſuo, certè dictũ ſtatutũ principaliter cenſetur
introductũ in odiũ ipſius nõ aſsignãtis, licèt redũdet adhoc vti
litas publica in cõſequentiã. Adde idẽ q̊d no. Bar. in d. l. ſi quis
pro eo, in tertio mẽbro, dũ allegat l. 1. ſol. ma. ¶Nec ob. id q̊d di-
xit ibi in ſecundo membro in illa quæſtione ſtatuti diſponen-
tis: quia ſi quis tenetur dare frumẽtum, liberetur dãdo decem
ſolidos pro corbe, quòd illud ſtatutum cenſetur propter pu-
blicam vtilitatem principaliter: quia ibi Bar. clarè loquitur qñ
interpretatione ſtatuti dicebatur, quòd adhoc vt ciuitas abun-
det hominibus, qui poſſunt ſoluere collectas in prædio labo-
rare ſtatuimus: quæ præfationes declarant intentiones ipſorũ
ſtatuentium l. ſi. ff. de hæred. inſti. Sed in caſu noſtro ſtatutum
non dicit ſic, imò ex verbis ipſorum ſtatuentium contrarium
13 colligitur, vt ſup. dixi. ſed †ita eſt quod vbi aliqd ꝓhibetur fieri
odio alicuius, ſi interueniat iuramentum, illud obliget iuran
tẽ ſecũdũ omnes. vt in c. ſignificante, de pignori ergó &c. Ex q
bus omnibus breuiter concludo partem dñi iudicantis eſſe in
pronunciãdo bene fuiſſe iudicatum per primum iudicem cau
ſæ principalis, & malè fuiſſe appellatum pro parte dicti Me-
liorini, & ita videtur iuri conſonum, & æqtati, quæ nõ parum
ad hanc ſententiã me traxit. ¶Ita vt ſuperius cõcluſum eſt pu-
to iuris eſſe. Et ideo ita dico & conſulo ego Alexander de Tar-
tagnis de Imola legum doctor ac Bononiæ iura ciuilia legens.
in cuius teſtimonium propria manu ſcripſi, & cõſueto ſigillo
ſigillaui, alterius rectius ſcribentis conſilio ſemper ſaluo. Et
c demum, c viſa citatione ad hanc noſtram ſententiam audien-
dam, viſiſque relationibus, viſiſque omnibus quæ videnda &
conſideranda fuere.

CHriſti nomine repetito ꝓ tribunali ſedẽte Mutinæ in ep̃ali
palatio ad noſtrũ ſolitũ iuris banchum ſequen. & ſequi vo-
leñ. formã iuris, & ſtatutorũ cõmunis Mutinæ: & maximè di-
cti cõſilij ſup inde emanati vt ſupr. diximus pronunciamus, &
declaramus in hunc modũ & formã, videlicet: Quia pronun-
tiamus bene fuiſſe iudicatũ & malè fuiſſe appellatum, & victũ
victori condẽnamus in expenſis, & taxationẽ nobis & officio
noſtro reſeruam9. & ita ſentẽtiam9 declaramus, & ẽt omni me
liori modo. Lata & data in his ſcriptis ſentẽtialiter pronuntia
ta fuit ſupraſcripta ſñía ꝑ dictum dñm iudicem ſedentem, vt
ſup. ãno domini milleſimo quadrĩgẽteſimo qnquageſimo ter
tio, inditione prima, die tertia menſis &c. in veſperis, præſenti-
bus ſer. Baptiſta de Pugnano, ſer. Gaſpari de Corronalibus

notarijs,& præsente dicto Bartholomæo Pagano,dicto nomi
ne absente Antonio dicto nomine licet citatio legitimè.¶Ego
Bernardus filius ser.Guidonis de Guidonibus,ciuis Mutinen
sis publicus imperiali autoritate notarius subscriptam senten
tiá legi,publicaui & authenticaui signo meo nomine ɔ̃suetis.

ADDITIO.

a ¶Iustitiam.lib.1.consi.121.nu.11.
b ¶Iurato.suprà lib.1.consi.27.nu.8.
c ¶Et demum.verb a d.iudicis.

EPITOME.

LEX non repetita in vsum non ligat, & consuetudo excusat à pœna.hoc dicit.

CONSILIVM XXXIX.

VISIS & cõsideratis his quæ in suprascripto the-
mate narrantur, & visis his quæ copiosè & subti
liter deducta sunt p aduocatũ dictorũ notario-
rũ puto dictos tabelliones nõ esse puniẽdos in-
1 frascriptis rationibus. & primò: †qa quotiescũ-
que aliqua lex seu reformatio addita à prĩcipe nõ fuit recepta,
a nec moribꝰ vtẽtiũ^a ap pbata,tũc q illã legẽ nõ seruat,nõ dicit̃ es
se illius legis trãsgressor,vt est glo.singularis reputata in c.1.de
treu.& pa.& no.Bar.cõs.144.inci.Iudex cõis Asisij.& in l.fi.
§.sed cũ antiquitas.C.de cura.furio.Itẽ no. Bald. in auth. om-
nes peregrini.C. cõia de succes. vbi inqt, pone q̃d fuit facta q̃-
dã reformatio ɔ̃traria statuto, tñ statutũ ãte & post fuit practi-
catũ.Certè statutũ adhuc effectũ habet, eo q̃d reformatio non
fuit seruata more vtentium, & approbata: quia statutum sem
per viguerit, nõ dicit̃ abolitũ,vt Arch. 4.di.c.fi. & ita formali-
ter dicit Pe. de Anc.in repeti.c.canonũ statuta,de cõsti.in ver.
quæro vlterius, facta fuit quædã &c. Sed ita est q̃ reformatio
dicta nunq̃ fuit more vtentium approbata, nec recepta: ergo
dicti notarij non possunt dici transgressores dictæ reforma-
tionis. ¶Ad hoc accedit q̃d no. Host. & Io. An. & Ant. de Bu.
2 in c.2. de fi. instr. vbi dicit † q̃ cõsuetudo excusat notarios &
b alios scribentes à pœna falsi,^b vt si de more sit q̃ ɔ̃tra ius scribã-
tur & sigillentur noĩe p̃latorũ per suos ad hoc deputatos, q̃uis
ad hoc ipsi nihil sciãt:nã propter consuetudinem hoc non di-
cetur esse falsum, vt etiã dicit Bal.in c.2.de fue. cogni.& in l.2.
C. de confes. in ver. nunc sequitur alia quæstio &c. facit q̃ no.
Barto.in l.quid si fugitiuus.§.apud Labeonem.ff.de ædil.edi.
¶Secundo principaliter moueor, nã p̃supponitur q̃ p tẽpora
quibus viguit dicta reformatio officiales damnorũ datorum
ad quos pertinet cognitio & decisio dictorum damnorũ cau-
sarum, mandarunt dictis notarijs, q̃ pro maiori vtilitate ca-
meræ principis, q̃d omnia posint ab illis circa p̃dicta expedi-
ri, & q̃ deberẽt in scribẽdo dictas accusationes notare nõ solũ
nomina testiũ, sed & reliqua sub breuitate notare. ¶Modò in
proposito ad ostẽdendũ q̃ ex tali mãdato notarij sunt excusa-
ti ab incursu pœnæ, adduco id q̃d no. decidit Gul.de Cu.l. ex-
3 tat.ff.q̃d me.cau. vbi dixit † q̃d si aliquis iudex habens iurisdi
ctionem aliquam in territorio iusit tibi q̃d deberes auferre li
brum tuum Titio, & ita fecisti, certè ẽt quãuis ille iudex nõ
erat iudex inter te & Titiũ ĩ illa causa, tñ ille iussus excusat te à
pœna.de qua loquitur tex.in d.l.extat.alle.in arg.l.pen.in fin.
ff.de iusti.& iu.& l.quãquam.in prĩci.Et si vsufru. ff. de aqua
plu. arc.Et sequitur Bald.in d.l. extat.vbi se remittit in hoc ad
dominũ Gul. de Cu.ibidem. & certum est quod pœna de qua
in d.l.extat, imponitur nedũ ei qui esset in dolo, sed etiã ei qui
esset in culpa tantùm, vt probat Bar.l.sequitur.§.si fundum.ff.
de vsuca.patet: qa pœna illius.§.concurrit cũ pœna de qua in l.
si quis in tantam, & habet locũ etiam contra eum q non fuit
in dolo, sed etiam in culpa, vt insti.vi bonorum rap. §. qa tan-
tum.Et ita per istud dictum Guli. de Cu. sum solitus limitare
& declarare ea quæ not. Bart.in l. iustè.in fin.ff.acq.poss.cum
4 suis concor. ¶† Tertiò moueor, q̃ supponitur q̃ dicta refor-
matio non fuit aliter publicata, nisi q̃ fuit posita & registrata
in libro statutorum, & verbo fertur q̃ de more & consuetudi-
ne fuit q̃ aliæ reformationes editæ publicãtur per p̃torẽ modo
succedit illud q̃d dicit Ang.in aut.de his q elig.secũdo nuben.§.
fi,in fi.vbi per illũ tex.notat legẽ proclamatione publicari de-
bere.tamen subdit p illud q̃d no. gl. q̃ sufficit loco publicatio
nis q̃ lex ipsa fuerit edita in publico consilio sapiẽtium: & in
de facta scriptura, non est necessaria alia proclamatio vel pu
blicatio.si tñ esset consuetudo statuta, & leges publicatæ p tu-
bã, nõ sufficeret publicatio p talẽ scripturam secundum Ang.
ibi, mouetur, quia in tali publicatione consuetudo obseruari
debet per tex.in aut.de ap.§.fi. Si ergo stylus alius principis e-
rat, q̃ tales publicarentur reformationes, videtur sine dubio q̃
reformatio edita & non publicata secundum stylum eius, ef-
5 fectum non haberet: quia † idem operatur stylus vnius prin-
cipis, & consuetudo vniuersalis populi. vt eleganter no. Bar.
in l. de quibus, de legi. faciunt not.per Cy. in l.2. C. q̃ sit long.
consue. cum tractat de stylo. & quod habetur in c. quam gra-
ui.de crimine fal. Et per Bal.in l.fi. C. q̃ sit longa consue. Ex
quibus puto probabilem esse. supra scriptam conclusionem
dictum notarium absolui à dicta inquisitione. Et hęc interpre
tatio tantò magis admittẽda est, cum in pœnis semper mitior
interpretatio admittenda sit. l. si præses. & l. si de interpreta-
tione, cum vulgaribus.ff.de pœnis. Alex.Imo.

ADDITIO.

a ¶Vtentium.suprà lib.1.consi.132.
b ¶Falsi. Roma. singu. 279. Cor. cons. 261. litera n. li. 4. Bald.in rubr. C.de fid.instru.in c.1.de feu.cog.Ias.l.1. quod quisq; iur. Alex.suprà lib.1.consi.32.cons.73.in fi.

CONSILIVM. XL.

Lege suprà li.2. cons. 82.quod duplabatur.Idem etiam consi.51. li.6. Natta.

SVMMARIVM.

2 *Pactum nudum ualet ut deceptus agat de dolo ad interesse.*
3 *Pactum nudum ualet in curia mercatorum.*
4 *Lucri cessantis ratio habetur.*
5 *Libera administratio non transit per uerba generalia.*
6 *Culpa leuissima uenit in re nauali.*
7 *Dolus præsumitur ob mendatium.*
8 *Verba intelliguntur secundum qualitatem actus.*
9 *Plus dicens, probare debet.*

CONSILIVM XLI.

Idem consi.52.lib.6.Natta.

VISO puncto & his quæ narrantur in eo, & visis q̃ eleganter & copiosè scripta sunt per quinque iurisconsultos in hac re consulentes, videtur vera conclusio q̃d dictus Antonius de Rabatis teneatur dicto Antonio Lucæ de Albicis, & Ioanni domini Marini de Temperannis ad damna, & ad omne interesse, quę pasi sunt ex eo quod dictus Antonius non scripsit Leonardo quod faceret eis creditum, & solueret eis pecunias opportunas pro emendis mercibus necessarijs ad perficiẽdum congruam onerationem galearum, vt in sua scriptura facta intra dictas partes pollicitus erat dictus Antonius de Rabatis. ¶Ad quam conclusionem probandam præsuppono id quod gestum est inter dictum Antonium de Raba. & dictum Ant. Lucæ, & Io. quod apparet in illa scriptura in qua est illud capitulum, quod incipit, Egiõti che sarete in Inghilterra &c. sonat in contractum mandati, vt patet in præfationibus dictæ scripturæ. vbi dicitur in cõmisione sia data à te Ioãni de misser Marino & Antonio Lucæ, à Matthæo Bonacorsis. per Ant. de Rabbati deputato al. gouerno de le. galec de Ponẽte, su laquale deuete &c. vt l.1.ff. mãda. Et ex p̃fationib. declaratur intentio, l.fin.de hæred.insti.l. Titia. §.idẽ respondit.§.de verb.obli. Litẽ quia §. Litẽ Iuliano.ff.de pact.l.regula.ff.si quis.ff.de iuris & fac.igno.¶Et attento q̃ negotium illud de quo in dicta scriptura potius cõcernebat cãm pertinentẽ ad dictum Antonium de Rabatis, q̃ ad dictum Antonium Lucæ, & Ioannẽ, vt patet in scriptura societatis cõionis factæ inter dictos tres sup negotiatione dictarũ galearũ, illud mãdatũ dicetur mandatũ factũ gratia mandãtis, & mandatarij.l.2. ff. mandati. ergo cum in dicto mandato facto per Antonium de Rabatis, & suscepto per dictos Antoniũ Lucæ: & Ioannẽ &

Matthæum

Matthæum inter cætera continetur. q̄d cum peruenerint ad locum prædictũ, si nõ inuenerint congruum pondus merciũ vehendarum sibi cõsignari à mercatorib⁹, debeant emere lanas & pãnos ꝓ supplemento congrui ponderis mercium vehendarum per dictas galeas. Et propterea dicit Antonius de Rabatis se scribere Leonardo Bononiensi, quod faciat eis creditum seu cautionẽ, & soluat etiã illas pecunias, quæ erunt necessariæ pro expeditione eorũ, & postea dicti Antonius Lucæ, & Ioãnnes applicauerunt ad partes Angliæ terræ & non inuenerant à mercatorib. merces venales ibi ad congruum dictarũ galearum, & requisiuerũt dictũ Leonardũ vt faceret eis dictũ creditum, vel cautionẽ pro lanis & pannis emendis prout debuerat dicto Leonardo esse commissum per literas dicti Antonij de Rabatis. Et dictus Leonardus r̃ndit se de hoc nihil scire: & sic effectualiter recusauit creditum seu facere cautionem propter q̄d nõ potuerunt dicti Antonius & Ioannes emere lanas & pannos, quos si aliter potuissent, q̄d non sensissent damna & interesse quæ passi sunt. Et ita in effectu clarè articulandum & probãdum est. certè rebus sic stantibus tenetur Antonius de Rabatis mandans dicto Antonio & Ioanni mandatarijs ad oĩa dicta dãna & interesse. hoc em̃ venit in actione mãdati tam directa q̃ cõtraria secũdũ q̄d habet̃ in l. si procuratorem. ff. man. & l. seruum Titij. & l. si remunerandi. §. si tibi. cũ
1 seq. & l. si inter cás. §. nõ. oĩa. §. seq. ff. mãdati. ¶† Et per hæc patet non obstare si dicatur q. dictus Antonius de Rabatis in dicta scriptura commissionis non promisit per stipulationẽ, sed pacto nudo scribere dicto Leonardo ex quo pacto nudo non oritur actio. l. iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pac. & l. leges C. de pact. quia respondet q̄d hic fuit principaliter contractus mandati celebratus gratia vtriusque, vt est probatum. Vnde etiã si q̄d ꝑ pactum nudũ esset adiectũ in cõuẽtum in dicto cõtractu nominato, seu iuxta cõtractũ mãdati nominatum datur actio etiam ad illud q̄d vestitur cohærẽtia ꝯtractus. l. in bonæ fidei. & l. petens. C. de pact. & d. l. iurisgẽtium. §. quinimò
2 ¶† Præterea etiam in pacto nudo deficiente alia actione datur
a actio de dolo [a] si ob rem dãnum aliq̄d passus est ille cui pacto nudo promissum erat vt est tex. no. in l. eleganter. §. seruus pactionis. ff. de dolo. qui tex. totã materiã pactorum limitat, & ita ẽt no. Ang. maximè in suo cons. 1. Et qui ꝓmissa nõ seruat quaten⁹ debuit & potuit, dicet̃ esse in dolo. l. dol⁹. cum gl. fi. ff. mãda. l. si ꝓcuratorẽ. §. dolo. & ff. ad leg. fal. l. dolo. deniq; vt ꝑ
3 priores consultores dictum est † si in curia mercatorũ, vbi hæc cã agit̃, viget statutũ aut stylus q. causę cognoscãtur & terminẽtur secũ. bonã ęq̃tatẽ, nõ erit audiẽdus ille qui allegat q. promisit nudo pacto, & nõ per stipulationem, vt l. Quintus, & ibi no. Bar. ff. mãda. per eundem in l. si fideiussor. §. quædam eod. tit. & l. fideiussor. ad fi. ff. de fideiusso. & Bal. in l. pro ea. C. mãda. & Sali. in l. placuit. C. de iudi. ¶ Nec obst. etiamsi dicatur q. Anto. de Rabatis dicit se scripsisse literas dicto Leonardo: quia respondeo q. attento q. in dicta scriptura commisionis asseruit seu pollicitus est dictis Antonio Lucæ & Ioanni, incumbit dicto Ant. de Rabatis conuento à dicto Antonio Lucæ, & Ioãni onus probãdi se adimpleuisse ea q̃ eis promisit, & nõ habent necesse ꝑdicti Antonius Lucæ & Ioãnes probare q. Antonius de Rabatis nil scripsit. l. 1. C. de ꝓba. l. 3. si ad diem. ff. de re mili. no. gl. Cy. & alij. in l. C. de iure emphy. & ponit magistraliter Bar. in l. in illa stipulatione si calẽdis. ff. de ver. obli. & doct. in c. super his. de accu. & etiam satis verificatur quod effectualiter non scripserit: q̃a dictus Leonardus facta sibi ꝑtestatiõe r̃ndit se nihil hoc scire. q̄d illa verba posita in d. c. cõmisionis videlicet, Io. scriuo à Leonardo, che vi faccia la detta è vi paghi quelli danari ve saranno debisogno &c. sunt verba generalissima & obligatoriæ ad scribẽdum. patet ex doctrina Bar. in l. stipulationũ aliæ. §. stipulatio. ff. de ver. ob. dum allegat l. ad eũ. in prin. cũ gl. fi. de dona. & fuit bene deductũ ꝑ alterum ex præfatis dominis consultoribus, & sic videtur firma manifesta conclusio q̄d dictus Antonius de Rabatis teneatur ad dicta damna & interesse: in quo iteresse etiã † haberi debet
4 ratio lucri cessantis, [b] si dicti Antonius Lucæ & Ioannes erant
b mercatores siue cõsueti mercari & negotiari. l. tertia. §. fi. cum ibi no. ff. de eo quod cer. loco. l. vnica. Et ibi plenè per Bart. & alios de senten. quæ pro eo quod interest profe. Et no. per Cy. in auth. ad hæc in tertia. q. C. de vsur. & Bart. post gl. in l. nummis. ff. de in litem iurã. Petrus de Anch. in cle. 1. §. sanè. de vsu. ¶ Nec haberet obstare si diceretur q. dictus Antonius de Rabatis vigore arbitrij sibi dati à dictis Antonio Lucæ & Ioanne de quo arbitrio cõstat in scriptura societatis & cõmunionis exercitij & cõductionis dictarũ galearum, potuit mutare propositum & non scribere Leonardo. nam dicti tres socij conuenerãt q. regimẽ & gubernatio dictarum galearũ pertineret ad Antonium Michaelis de Rabatis. Et ex tuuc ratificabant omne id quod fieri contigerit per dictum Antonium de Rabatis circa gubernationẽ prædictarum galearum, & promiserunt nõ contrauenire &c. per q̃ verba cum videatur data libera potestas dicto Antonio, debuit posse reuocare dictam deliberationem describendo dicto Leonardo, & oĩa facere q̃ volebat dummõ
5 dolus malus abesset. l. creditor. §. Lucius ff. manda. ¶† Quia respondeo primò q. non est verum q. per dicta verba promissionis rati aut similia verba generalia intelligatur concessa li-
c bera [c] administratio: prout concludunt Pe. & Cy. & Bar. in l. 1. ff. de offi. procura. Cęs. quia requiritur specialis concesio liberè. l. quam Tuberonis. §. alia. ff. de ꝑcu. & ibi. no. Guil. de Cu. Et idẽ tenẽt gl. doc, in c. cũ cõtingat, de transac. & in c. ex parte decani. de rescri. & in c. cũ dilectus, de reli. do. & Pe. Cy. Bar. & Sal. & Fulg. in l. cũ procu. C. de procu. & Dominicus de sancto Gemi. in c. q ad agendũ, in fin. de procu. in 6. cũ concor. ibi allegatis ꝑ eũ facit q̄d no. Io. An. in c. fi. de dila. Et ista est ma-
* gis * cõmunis opin. nam illa verba promissionis de rato tacitè insunt, vt d. l. si procu. & no. gl. in l. si procuratorem. in ver. ratũ. ff. de procu. quam ibi Ang. in proposito reputat singularẽ. ergo expresio ei⁹, q̄d tacitè inest, nihil debet operari. l. 3. ff. de lega 1. non rectè. C. de fideiusl. l. si arrogator. ff. de ado. ergo nõ pòt allegare an vigore dicti liberi arbitrij potuisset reuocare promissiõnẽ, & deliberationẽ describendo dicto Leonardo, ¶ Cum ergo mutatio & reuocatio dicti propositi tenderet ad dãnũ dictorũ patronorũ galearum, contingere posit, vt contingit, q. aliter galeæ nõ haberẽt debitã & ꝯgruã onerationem merciũ vehẽdarũ, fuit in culpa si nõ cogitauit id q̄d facilè euenire poterat. l. qui bona. §. cum inter & in l. in hanc ff. de dam. infe. & l. si idẽ cũ eodẽ. §. fi. ff. de iurisd. om. iudi. l. habitatore.
6 §. fi. ff loca. ¶† Et ille qui suscipit mandatũ seu officium alicuius administrationis, vt fecit dictus Ant. de Rabatis, tenet̃ non solũ de dolo leui & lata culpa, vt l. à procuratore. C. mãdati. cũ ibi plenè notatis. & l. cõtractus, de reg. iur. sed etiã tenetur de leuissima culpa, saltem quando cõmittitur negotium reqrens exactisimã industriam, vt esse videtur q̄d suscepit quis generalem administrationẽ trium similiũ galearum. vt docet experientia q̃ est efficax omniũ rerũ magistra. c. quam sit, de elect. in 6. & ꝑ hoc teneatur etiam de leuissima culpa, tanq̃ videatur asserere se industriosum, firmat. Bar. in repetitione. l. q̄d Nerua. in 9. q. ff. depositi. & in l. eum qui. §. fi. ff. de fur. ꝑ dictã l. à procuratore. in ver. omnẽ. & ibi Cy. post gl. & Dy. in l. contractus. de reg. iu. in 6. & Cy. in rub. C. de procu. & no. Bal. in l. pignus. C. de pig. ac. ¶ Quinimò posito q. dicta verba seu alia verba posita in dicta scriptura importarent q̄d Antonius de Rabatis haberet arbitrium & potestatẽ liberam, tamẽ attento q. post dictum liberum arbitrium dictus Antonius deuenit ad specialẽ contractum mãdati cum dictis Antonio Lucæ, & Ioãne, in quo inter cętera conuenit q. scriberet dicto Leonardo q. faceret eius creditũ seu cautionẽ, vt suprà dictum est. si postea mutauit propositum Antonius de Rabatis, & hanc mutationẽ non denunciauit dictis Antonio Lucæ & Ioãni, & sic aliunde rei suę ꝯsulere possent: seq̄t̃ q. cõtra Antonium de Rabatis militat ꝑ̃sumptio doli ratione mẽdacij. q̃a dicit scribere Leonar-
7 do, & non scripsit. † & ratione mẽdacij: ꝑ̃sumitur dolus, vt no. Bart. in l. dolũ. C. de dolo. per l. si quis affirmauerit. ff. de dolo. Vel saltem dictus Antonius de Rabatis nõ denunciando tẽpore cõgruo ꝑdictis patronis se mutasse propositum: & nolle amplius scribere Leonardo q̄d eis prouiderent: vt sic posset aliter rei cõsulere & inde mutare aliter videt̃ fuisse dolo proximus, vt ff. mãdati. l. si fideiussor. §. si cũ debitor. versi. hoc idẽ tractari, ibi, dũ tex. dicit, dolo enim proximũ &c. Cum ergo ille q habet liberã potestatem non potest facere ea in quibus sit dolus, vt d. §. Lucius. sequitur q. si reuocabat propositũ & nõ denun-

F 2 tiauit

tiauit illis habere non sub spe habendi creditum, vt pecunias à
Leonardo, hoc fuit dolo proximum, vt dixi, & sic saltem lata
culpa, q̃ quidẽ dolo cõparat̃, vt inquit tex. in l. 1. §. non aũt. ff. si
quis testõ liber esse iuſ. fue. & l. 1. §. hæc actio ff. si mensor fal.
mo. dixi in l. q̊d Nerua ff. depositi, ergo hñs liberum arbitriũ
nunq̃ dicit̃ habere potestatẽ dissipandi & dilapidandi, vt inqt
Iac. But. & Bal. in l. si procu. per l. filiusfam. ff. de do. & l. contra
8 iur. §. fi. de pac. ¶ Et talia verba intelliguntur secũdũ qualitatẽ
officij & actus insinuationis, circa speciem dilapidationis, ita
inqt Bal. in l. 1. C. bo. ma. allegat l. prohibere. §. planè ff. quod
vi aut clã, & l. pactũ curatoris, C. de pac. & l. præses, C. de transa.
cum multis similibus: & per consequens liberam gubernatione
dictarum galearum, pro quarum conductione & recon
ductione ex quo, q maximè imminent expẽsæ & pericula, dicunt
patronis galearum se scribere ad patres ad quas tendebant
naues Leonardo bono, insigni, & magno mercatori, vt
prouideat eis de credito pro emendis mercibus necessarijs ad
congruã onerationem nauis, & mutare propositũ non scribẽdo
dicto Leonardo, nec aliter prouidendo, nec adhoc certiorã
do dictos patronos, videt̃ nõ posse dici nisi, q̧ tẽdat ad dissipa
tionẽ, maximis inspectis expensis, q̃ de facili frustra factæ esse
reperirentur. Et profectò ista potuit dici illa magna culpa de
qua loquitur tex. in l. magna ff. de ver. sig. quãdo dixit magna
culpa, dolus est, seu dixit, dolo comparatur. vñ de contra Anto
niũ de Rabatis si rectè consideramus magna in hoc viget æqui
tas, quæ non parũ in foro mercantiæ attendi consueuit. ¶ Nec
prædictis obstat si diceretur quòd dictus Leonardus, noluit fa
cere creditum & cautionem, eò quod nõ poterant ibi cõparari
lanæ, & panni: quo casu scripserat Antonius de Rabatis Leo
nardo, & conuenerat, cũ dicto Ioãne. & Antonio Lucæ prout
infrà ostẽdit. Et verba responsionis Leonardi dũ respõdit ꝑ te
stationi sibi factæ per Antoniũ de Rabatis, quia Leonardus re
spondit se nihil scire de credito faciendo. Ex prædictis igitur
cõcludo dictũ Antonium de Rabatis teneri dictis Ioãni & An
tonio Lucæ ad dicta dãna & interesse, & satis põt ex prædictis
cõprehendi, non puto tñ q̊d habeant dicti Ioannes & Antoniꝰ
Lucæ probare, qui in partibus Angliæ terræ non inuenerant à
mercatoribus congruum pondus mercantiæ, seu mercium ve
9 hendarum pro integra oneratione dictarũ galearum. † Sed sa
tis est quod ipsi allegent, quod non inuenerũt à mercatoribus
merces vehendas, nisi vsq; ad tale pondus. Et qui diceret q̊d
d inuenerunt vltra. [d] hẽt necesse probare, vt l. cũ de lege, cum gl.
ff. de proba. & l. fi. §. licentiã, & ibi Bar. C. de iure de liber. Et no
tat Bar. in l. decem. ff. de verb. oblig. in l. si constante in 1. q. pri
mæ partis ff. sol. matr. in l. conficiuntur, in §. codicilli, in fin. ff.
de iur. codic. & in rub. ff. de ope. no. nun. & Ang. & Io. de Imo.
l. cum ex causa. ff. de re iud. & in l. mutum. ff. de acqui. hære. cu
ret ergo dominus aduócatus alia diligenter probare, quæ fun
dant intentionem dictorum agentium. Hæc satis comprehen
di possunt de supradictis. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ De dolo. Deci. l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iu. l. in bonæ fidei, C. de pac.
b ¶ Cessantis. plenè dixi in tra. meo. vsura. super l. eos.
c ¶ Libera, fa. quæ dixi in consu. Pari. §. 14. nu. 9.
d ¶ Vltra. suprà lib. 1. consi. 55. nu. 6.

SVMMARIVM.

1 *Clausula correctiua non intelligitur repetita.*
2 *Tempus instantiæ incipit à lite contestata.*
3 *Tempus statuti snbrogatur loco temporis iuris communis.*
6 *A, dictio est exclusiua.*
8 *Relatio non fit ad omnia. nisi omnium sit par ratio.*
9 *Causa quæ nocet, attenditur.*
10 *Iudex reijcere debet calumniosam allegationem.*
11 *Dilatio non currit dum super ea disputatur. nu. 12.*
13 *Restitutio datur contra peremptionem instantiæ ex iusto impedimento.*
14 *Instantia præsumitur perempta culpa iudicis uel rei.*
16 *Scriptura recognita plenè probat contra scribentem.*
17 *Testes iurasse intra terminum sufficit.*
18 *Compaternitas non repellit testem.*
19 *Contrarietas modica non repellit testes etiam in causa ardua, & si plusquam semiplenè probatum est defertur iuramentum.*

CONSILIVM XLII.

IN CAVSA & lite inter Christophorũ & alios de
Begatijs, agẽtẽ, & Ioãnẽ Giõtini de Bononia de
fendẽtẽ, Vidẽda sunt duo pricipaliter, vnũ est cir
ca istãtiã causę principalis an illa esset perẽpta, &
sic an bene iudicauerit iudex q ꝓnũciauit instã
tiã esse perẽptã, & dictos de Begatijs in expẽsis cõdẽnauit. Et
posito q̧ esset perẽpta an debuissent & debeãt dicti de Begatijs
restitui in itegrũ aduersꝰ dictũ cursum instãtiæ. ¶ Vltimũ erit,
an in meritis causę pricipalis dicti de Begatijs taliter fundauerint
intẽtionẽ suã, q̊d meritò debeãt obtinere. ¶ Circa primum
dico, nõ debuisse iudicẽ iudicare instãtiã fuisse perẽptã & acto
res condẽnare in expẽsis, vt fecit: ad q̊d ostendẽdũ p̃suppono q̧
instãtia dictæ causæ hẽt ex forma statuti dies qnquaginta con
tinuos, de qbꝰ excipiũtur feriæ messium & vindemiarũ, vt in
statuto posito sub rubrica: qũo & qñ sit procedendũ in causis
maioribus, ver. volumus insuper &c. ¶ Secundò p̃suppono, q̧
licet in eodẽ statuto ante dictũ ver. volumus &c. statutũ dispo
nit, q̧ in causis à centũ solidis infr. debuerit cã terminari intra
15. dies continuos à die porrecti libelli, non intelligit̃ repetita
in sequẽti parte statuti loquẽtis de causis à cẽtũ solidis suprà q̃
tuncunq; sit prout est p̃sens cã in sequenti parte statutorum,
similiter est prouisum, q̧ in causis à centum solidis supr. iudex
debeat terminasse litẽ, causam, acq̃stionẽ ciuilem intra qnqua
ginta dies continuos: hoc ꝓbatur ex doc. Bar. in l. 4. §. erit quo
q̧ dña. ff. vi. bo. rapto. p̃ fuit originaliter Ia. de Bel. in dispu
tatione quã ponit in aut. vt cũ de ap. cog. in prĩ. in 3. mẽbro. Et
quã seqitur Ang. in d. §. erit. & Ant. de Bu. & Io. de Im. in cle. 1.
1 de sup. negl. p̃l. vbi cõcludũt, † q̧ illud q̊d ҫtra ius cõe dictũ est
in vna parte legis vel statuti nõ intelligit̃ repetitũ in sequenti
parte legis vel statuti quò ad inducendã iuris correctionẽ, per
id q̊d habet̃ in l. vxori. de leg. 3, p no. p glo. in l. talis scriptura, ff
de leg. 1. Pro quo ẽt optimè facit gl. quam adhoc ibi ponderat
Dñcus de S. Geminiano ibi, in c. singula. in ver. prioribus, de
p̃b. in 6. & idẽ q̊d habetur in c. causam q̃. de rescri. sed illa quali
tas apposita in p̃cedẽti parte statuti ibi, dũ dicit, à die porrecti
libelli. s. à die litis contestatę, vt C. de iudi. l. ꝓperandũ, in prin.
& §. si qdẽ. vñd si istud intelligeret̃ in sequẽti parte statuti, lædẽ
retur ius cõe, vt C. de iud. l. ꝓperandũ, in prin. & §. si qdẽ, q̃ in
terpretatio in ꝓposito faciẽda nõ est, vt in d. c. causam, q̃ facit
2 l. q̊d verò. ff. de legi. & l. p̃cipimus, cũ si. C. de app. ¶ † Seqtur q̧
p̃dicta instãtia causę de qua q̃ritur, icipit currere à die litis cõ
a testatæ, [a] de iure cõi, vt in p̃allegata l. ꝓperãdũ, & statutũ inter
pretari debeat vt quãto minus fieri põt, lædat ius cõe, à quo ca
pit declarationẽ, c. cũ dilectꝰ, de cõsue. C. de noxa. l. 2. plenè p
3 Bar. in l. oẽs populi, in 6. q. prĩ. ff. de iuſ. & iu. cũ cõcor. ¶ † Extra
1 † le tp̃s instãtiæ p̃fixũ à statuto. cẽsetur subrogatũ † loco instãtiæ
b iuris cõis, & eiꝰ naturã imitatur, [b] vt no. Io. And. in addi. Spe. in
ti. de appel. §. nũc breuiter, sup ver. licet aũt, & do. in c. de cau
sis. de off. de leg. & in c, ex rõne, de app. & Io. de Imo. in l. 4. in
prin. de dã. infe. facit l. si eũ. §. q iniuriarũ. ff. si qs cautio & c. vt
lite pen. ¶ Pro quo etiã: qa casus omissus remanet in disposi
tione iuris l. cõmodissimè. ff. de lib. & posthu. l. si extraneus. ff.
de cõd. ob cau. c. susceptum, de rescri. in 6. Sed in statuto est
omissum à quo tpe incipit currere instantia in istis causis ma
ioribꝰ: ergo debet regulari secũdũ ius cõe, vt incipiat à die litis
contestatæ. ¶ Itẽ p̃suppono, q̧ tp̃s instãtiæ dictæ causæ princi
palis fuit ꝓrogatũ p rescriptũ superioris de cõsensu partiũ per
vnũ mẽsem: vt patet in actis factis sub die 24. mensis Maij, de
cuius ꝓrogationis iuribꝰ nõ fit mihi dubiũ, vt videt̃ p̃supponi
q̊d ille superior habuit potestatẽ prorogãdi, ꝓpterea nõ aggre
dior articulũ an licèt non posset per cõsensum partiũ proroga
ri vel suspẽdi instãntia causæ principalis p̃fixa à iure cõi, tñ pos
set prorogari vel suspendi breuior instantia præfixa à statuto,
de quo per doc. maximè Sali. in l. properãdum, in princ. C. de
iudi. cum concor. ¶ Et sic videtur q̧ ista instantia cum dicto
4 tempore prorogationis durabit per dies 81. † in quibus non
computãtur dies feriati propter menses & vindemias p dicti
proro-

prorogationẽ vnius menſis, attẽto mẽſe, ex quo facta eſt proro
gatio de diebus 30. per no. ꝑ gl. ſingularem in c. quã ſit. de ele.
in 6. & no. Bar. in l. ſi. biſſextus. ff. de ver. ſigni. & in l. 2. in fin. &
ibi ẽt Ang. C. de tẽpo. appel. & doct. in c. licet de ſup. neg. ꝑli.
& Ang. in auth. iubemus, C de iudi. & Bart. in l. ſi ante nuptias
ff. ſolu. matri. & in c. 1. in princ. quo tempore miles, & in l. 1. C.
de tempo. appel. l. eos, §. ſin autem, C. de appel. in l. 1. ff. ſi quis
cau. & Pa. de Leaza. in commento. c. nulla, de cõceſ. ꝑb. Et Ioã
nes de Imo. in l. de diuiſione. ff. ſol. matrim. ¶ Ex quibus infer
tur ꝙ, inſtãtia dictæ cauſæ incipit currere die 26. menſis April.
anni, 1464. quo die lis fuit cõteſtata. prius enim lis non fuit cõ
teſtata, quia reus reſpondendo libello, adiecit proteſtationem
quod non animo litẽ conteſtandi narrabat negata: vt patet in
ſua tertia exceptione: per quam proteſtationem & impeditur
litis conteſtatio, vt no. gl. & doc. c. 1. eo. ti. & lib. & Io. de Imo.
& Io. And. in c. generali, in mer. de reg. iur. li. 6. per doc. maxi-
mè Bald. in l. qui aliena. §. fi. ff. de acqui. hæred. & in l. 1. §. pro-
culdubio C. de lati. liber. tol. ¶ Reus autem die 16. Aug. de ſe-
ro cõparuit, & allegauit inſtantiã eſſe peremptam petens ita
pronunciari, & ſuper hoc incepit inſiſtere offerens ſe paratum
allegare ſuper hoc, quamuis prius & etiam poſtea ſæpiſsimè
pars actoris inſtetiſſet, vt iudex procederet ad diffinitiuam
ſententiam: & reus die 27. Auguſti. de ſero iterum comparuit
petens ꝓnũciari ſup ꝑẽptione inſtãtiæ, & ſup hoc cõtinuè in
ſiſtit impediẽdo diffinitiuã negotij principalis, & certè dicto
tꝑe quo reus cepit allegare ꝑẽptionẽ inſtãtię, & ſuper hoc in
ſiſtere, nõ erãt decurſi dies octuaginta prædictæ inſtantiæ: nã
ſolùm de menſe Aprilis erãt decurſi ad plus dies quinq;, de mẽ
ſe Maij dies 31. & de menſe Iunij dies 29. ad plus, quia die 29.
Iunij incipiunt feriæ meſsium. & durant vſq; ad 15. Auguſti.
Ex forma ſtatuti in rub. de diebus feriatis, qui omnes in totũ
deductis dictis diebus feriatis propter meſſes ſunt dies 67. ſi
autem inciperemus inſtantiã à die porrecti. libelli, vt eſt inten
tio rei, eſſent 14. dies ad plus, quia productus fuit libellus 11.
Aprilis de ſero, ꝙ dies non cõputantur in inſtantia etiam cau-
5 ſarum à centum ſolidis infrà, † quia ſtatutum dicit à die porre-
cti libelli, quo caſu ꝓpter dictionem, à, nõ cõputatur illa dies:
c qa dictio, à, denotat ſeparationẽ l. ratio. §. ſi venditorem, cum
gl. in ver. ab initio, de actio. emp. l. ætatẽ ff. de cenſi. & no. in l.
ex duobus, in prin. ff. de verb. obli. & in c. ſtatutum, de pręben
in 6. & in propoſito noſtro Spe. no. & Io. And. in ti. de curato.
§. viſo, ver. item not. Cy. & Bal. in l. 1. C. ſi. quis cau. & Bal. in l.
à caligato. C. de nup. & no. doc. in c. ſequen. de reſtitu. ſpol. in
6. & in terminis noſtri ſtatuti ponit in effectu Ioan. de Imo. in
d. l. ſi ex duobus, in princ. & ſic nullo modo videbatur perem-
pta eſſe inſtantia. ¶ Nec obſtat prædictis ſi diceretur ꝙ, per re-
ſcriptum productum pro parte Ioannis Giontini die 26. Iu-
nij, fuit commiſſum iudici dictæ cauſæ, ꝙ non obſtantibus di
ctis ferijs cogeret partis ad computum inter ſe faciendum, de
inde iuſtitiam faciet: & ſic videtur fuiſſe derogatum ferijs meſ
6 ſium, † cum derogatio feriarum intelligatur de proximis l. eũ
qui calendis, in princ. de verb. oblig. l. boues. §. hoc ſermone,
ff. de verb. ſigni. & no. Guil. de Cu. in l. ſi feriatis ff. de ferijs, &
Bar. in l. 1. ver. item aduerte. eodem tit. & Ant. de But. in ca. fi.
extra eo. tit. Quia reſpondeo, ꝙ illa derogatio feriarum ſolum
intelligitur adiecta illi particulæ reſcripti, quæ diſponit ꝙd co
gantur partes ad computum faciendum, non autem intelliga
tur repetia in ſequenti particula reſcripti quæ diſponit ꝙd de
inde iuſtitiam faciat: attento ꝙ illa diſpoſitio derogationis fe-
riarum eſt contra ius commune: ideo adiecta in vna oratio-
ne, non videtur debere intelligi repetitia in alia oratione, ex
doctrina Bar. in d. l. 4. §. erit ff. vi. bono. rap. & per d. ca. cauſam,
quæ de reſcrip. cum concor. ſuprà allegatis. ¶ Ad quod etiam
7 nõ parum moueor ex eo, † quia iſtud quod dicitur ꝙ clauſula
poſita in prin. refertur ad omnia ſequentia, procedit quando
d par eſt ratio, [d] ꝙ ita debeat referri ad vnum ſicut ad aliud alias
non l. 1. C. de li. præt. c. 2. requiris, cum ibi no, de ap. ſed hìc non
eſt par ratio. nã facere calculũ & computũ, eſt res quam breui
momẽto poterant expedire, & ideo iudex mãdauit eis vt intra
vnũ diem deberẽt calculaſſe, vnde propter hoc parũ detrahe-
bantur litigantes ab opportunitate prouidẽdi ſeu expedire re
liqua, vt iuſtitia fieret: & cauſa criminalis exigit prolixiorẽ tra
ctatum in examinandis teſtibus, & eundo extra dictũ locum
pro aduocatis & allegationibus: cũ ibi non ſint periti: & patet
ꝙd teſtes actoris fuerunt pro conceſsione dicti reſcripti exami
nati Ferrariæ, & Bononiæ, per quos actus multum diſtrahunt
litigantes in neceſsitatibus incumbẽtibus propter meſſes: nec
ita cõmodè eo tempore poſſunt haberi teſtes, & aliæ neceſſa-
riæ ꝑſonæ ad cauſam, vt no. gl. in li. 1. in ver. occupati. ff. de fer.
¶ Et ſi bene inſpiciatur, nullibi actor apud acta concludẽter fa
tetur, quod illa derogatio feriarũ ſe extendat ad totum nego-
tium, & ad omnem proceſſum. vnde reſpondeo cùm ꝑterquã
ad actũ calculãdi rationes feriæ meſsium locũ habuerũt in di-
cta cauſa: nõ põt dici ꝙ, illo tꝑe currat inſtantia, pro hoc facit:
quia cũ reus ſit ille ꝙ ſe fundat ex dicto reſcripto & derogatio
ne feriarũ, & vna eſt cauſa quæ ſibi prodeſt, quatenus eſt in ali-
qua parte derogatum ferijs, alia eſt cauſa, ꝙ̃ ad impediendum
ꝑẽptoriũ inſtantiæ nocet reo. ſ. quatenus nõ eſt derogatum
8 ferijs in omnibus, † ergo debet in dubio inſpici cauſa ꝙ̃ ſibi no
e cet, [e] l. 3. & ibi Bar. ff. ad Syllania l. 2. §. ſi pupillo. ff. pro emp.
& plenè ꝑ Bar. in l. ſi vir. ff. pro dona. & maximè cũ potentior
videat̃ eſſe cauſa ꝙ̃ nocet. quia in omnibus ſeruari debent ferię
ꝑterquã in actu calculi, ad hoc l. ꝙ̃rit. ff, de ſtatu hom. & l. lega.
tus. §. ſi vnus ff. de le. 3. ¶ Quinimò dictũ reſcriptum fuit quò
ad illum actũ cõputi & calculi reuocatũ die 6. Iu. & ſic ẽt dato
ꝙ incurriſſent dies feriati, quouſq; reſcriptum fuit reuocatũ,
adhuc non erãt decurſi dicti dies 81. à die litis cõteſtatæ prout
cõputãdo fieri dẽt, ſecũdũ. ꝙd dixi ſup. ¶ Et poſito, ꝙ poſtquã
reus incipit inſtare & petere declarari inſtantiam eſſe perem-
ptã, eſſent decurſi tot dies deductis etiam ferijs vindemiarũ, ꝙ
excederent ſummã dictorum 81. dierum, quod in facto igno-
10 ro, quia diẽ latę ſñiæ non habeo, † ſed dato quod decurriſſent
propter culpã, & negligentiã iudicis, qui poſt diẽ 17. Auguſti
vel circa, cũ producta & actitata eſſent oĩa neceſſaria ꝓ expe-
ditione cauſæ, debeat pronunciare diffinitiuam ſuper meritis
cauſæ, & reijcere exceptionem calumnioſam factam ſuper pe
remptione inſtantię. nam cùm ille articulus, peremptionis in
ſtantiæ, eſſet articulus iuris, in eo non erant neceſſariæ proba-
tiones, dicit tex. in c. ſæpe, de app. & per conſequens nec longa
mora requirebatur, ius enim conſiſtebat in concernẽdo inſtã
tiam à die porrecti libelli, vel actu litis cõteſt. ¶ Et an reſcriptũ
ſuperioris ſcribentis, quòd nõ obſtantibus ferijs cõpellerent̃
partes ad cõputum haberet in hoc aliquid operari: ergo cum
iudex ſæpius interpellatus ex parte actoris vt cauſam expedi-
ret neglexerit: ſequitur ꝙ debet in integrum actor reſtitui ad-
uerſus decurſum inſtantię, per negligentiam iudicis, vt firmat
gl. Bar. & Bal. in l. properandum. in §. ſin autem vtraq;, in verſ.
literarum C. de iudi. & Bartol. in l. arbitrio. § l dolo. ff. de dolo.
* & dicit dominus Abb. in c. venerabilis, de iudi. quod ita * com
muniter tenetur, & hoc ipſe ſequitur & ꝓbatur in l. & ſi rõne
§. fi. ff. de mino. ¶ Vnde non bene facit iudex non reijciendo
celeriter calumnioſam allegationem rei inſiſtentis ſuper pe-
remptione inſtantiæ, iuxta not. per Iun. in c. 1. de offic. & no.
glo. ſing. in l. qui cum maior. §. ſi patris, in verſi. calumnioſam.
ff. de bon. liber. ¶ Et iſtud videtur eſſe verius & tutius dicere
fortaſſe quàm dicere, quòd lapſa ſit inſtantia culpa & defectu
rei indebitæ & iniuſtæ temerè diſputantis ſuper peremptione
11 inſtantiæ, quæ perempta non erat, vt ſupra eſt oſtenſum, † vn-
de tale tempus cenſetur eſſe de curſum facto & culpa illius, ꝙ
temerè & calumnioſè de peremptione inſtantiæ pertinaciter
f diſputat, [f] vt colligitur ex no. per Cyn. & Bartol. in l. 2. §. non
ſolum ff. ad Tert. & in l. & ſi finita. §. Iulianus. ff. de damn. infe-
ct. & domini de Rota ſua concluſione nonageſima nona inci-
piente, Item quòd fatalia, & Baldus in authenti. ei qui iuxta
2† princ. C. de tempo. ap. facit l. ſi cum ipſe †. ff. de excuſ. tutorum
& l. intra vtile. ff. de mino. & l. petende, C. quo tempore in in-
tegrum reſtitut. in fi. & quòd in dictis ll. no. doct. ff. do adul. &
quod not. Specul. in tit. de dila. §. 1. verſic. ſed ſi. & Ioan. And. in
ca. pia. de exceptione in 6. ¶ Et Bald. in l. quamdiu la 3. ff. de ac
12 quiren. hæred. cum dicit, † ꝙ ſi ſtatuitur terminus ad proban-
dum, & in termino ꝓducit capitula ſuper quibus diſputatur
3† an ſint admittenda, ꝙ interim non currat † terminus, vt not.
Bal. in l. 1. C. de iur. cal. & in l. fin. ff. de ferijs, vbi ad hoc allegat
not. per glo. in clem. ſæpe, de verborum ſignifi. quæ incipit, ſi

verbũ. ¶Ergo cum die 20. Augusti incidenter. petita fuerit pro parte actoris restitutio in integrum aduersus lapsum instãtię, quatenus instantia decursa esset. s. pp culpam dicti rei, meritò erat saltem concedenda restitutio in integrum, tenendo q̃d talis culpa rei subterfugientis causet restõnẽ in integrum aduersus cursum instãtiæ: vt tenuit gl. in c. pen. de iudi. in l. arbitrio, §. dolo. ff. de dolo, & plenè tetigit eximius doctor aduocatus actoris, & ideo nõ repetam, ꝑ quo ẽt allegabatur tex. in d. l. & si fine. §. fi. ff. de mi. ibi dum dicit, constat oĩs ætatis hoĩbus restitutionem e remedicij ꝑstare debere, si doceant se ex iusta cã
13 abfuisse &c. †Et si apparet, q, iusta causa impedimenti ꝑstat restitutionem in integrũ maiori aduersus cursum instantiæ. Et
g ita per illum tex. dicit Ro. in l. 2. ff. de re iud. se consuluisse, [g] Bononiæ dum ibi legeret, & ita fuit iudicatum in morte verò, dato q, sola facilitate sui vel negligentia tutoris absque culpa iudicis vel aduersarij lapsa sit in instantia, conceditur restitutio secun. q, habetur in l. ꝓperãdum. §. fi. C. de iud. secũ. Rõ. in loco ꝑallegato, vbi latius ꝓsequitur, & respondet ad ea, quæ in contrarium obijci possent. ¶ Tamen vt dixi, puto verius q̃d dici possit instantiam esse perẽptã negligentia & defectu iudicis: quia si post diẽ decimã sextã, vel vndecimã septimã Augusti absq; longa mora, vt potuit, pronunciasset, reijciendo exceptionẽ perẽptionis instãtiæ, vt debebat: instantia non peribat:
14 †vnde in dubio [h] potius ꝓsumitur perempta instantia culpæ
h iudicis, vel culpa rei, vt probatur in l. properãdum, in fi. principij, ibi dum dicit. nã ipsi voluerunt, nullus tñ inuenitur q possit inuito iudice litem protelare. ¶Nec ob. si diceretur, q, restõ in integrum fuit petita ex causa & non ratione culpæ aduersarij: nõ aũt ex eo quod culpa iudicis perierit instantia. Quia respõdeo, q, in scriptura in qua petita est ꝑ actorẽ incidenter restõ in integrũ narratur, q, nõ est decursa culpa ex defectu actoris, sed sine eius culpa: & q, debet restitui in integrum ꝓut ipse petit, & licet narret, q̃d si est decursa instantia, hoc fuit culpa, & defectu rei, tñ dicit q̃d nõ astringit se ad nõ necessaria ꝓban
15 dũ, †q̃ clausula opatur vt videatur solùm se arctasse ad ꝓbãdũ necessaria ex narratis, vt p Bar. in l. diuus, ff. de re iudic. & in l. circa, ff. de prob. & Bal. in l. putilem, §. 1. per illũ tex. ff. de exc. tu. & Ang. in l. edita, in fi. C. de edẽ. & Io. de Imo. in l. si cũ nulla. ff. de re iud. ¶Ergo cũ nõ haberet necesse actor se restringere ad probandum q, instantia esset lapsa culpa & defectu aduersarij, vt patet ex no. per Spe. & Io. And. in ti. de in inte. resti. in 2. parte. §. qualiter, versi. sed nunqd minor petens etiam per l. minoribus, C. de in inte. rest. minor. in c. 1. & in c. constitutus, de resti. in integ. secũ. Io. And. & Io. de Imo. & ibi. & hanc partẽ videtur q, qlibet æquus iudex fouere debeat, ꝓsertim vt circuitus vitetur, & cùm in se maximã habeat æqtatẽ. ¶Ex qbus concluditur ꝑ dictũ iudicẽ nõ fuisse bene iudicatum, sed ideo casu in quo nõ fuisset instantia perẽpta debuisset in integ. restituere dictos agentes aduersus cursum instantiæ. ¶Quantum verò attineat ad merita causæ, vix cõsistere videt̃ pricipaliter in illa scriptura priuata producta per actorem die 21. Iunij, de sero in qua apparet dictum Ioannẽ Giontini restare debitorẽ in summa contẽta in libello, & vltra, & iudex die 22. Iunij de sero ꝓnunciauit dictam scripturã esse subscriptã manu dicti Ioannis Giontini, & ipsemet Ioãnes Giontini eadẽ die respõdẽdo cuidã positioni Antonij, in qua continetur quod potestates contẽtas & descriptas in lib. vet. illorũ de Begatijs signato. M. ac. ri. & continẽs libras mille summã septẽ Bononeorũ in quibus est scriptus debitor dictus Ioãnes & scripsit dictus Ioãnes ma
16 nu sua propria, respondet q, sic, sed ita est, † quod scriptura priuata manu propria scripta ꝓbat plenè ꝯtra scribentẽ, q̃n est recognita, quod si manu sua l. scripturas, cum ibi no. per Bar. & alios, C. qui po. in pig. habe. & in §. si quis igitur, cũ glo. in auť. de instr. cau. & fide, & traditur in locis vulgaribus. & etiã est ꝓbatum per duos testes, q, dicta scriptura producta die 21. Iulij, est scripta manu dicti Ioannis: qa dicunt quod ipse Ioãnes hoc confessus esset, q, illud quod continetur in dicta scriptura refertur ad illos de Begatijs, vt creditores, vt cõstat ex inspectione librorum de Begatijs, productorum, & dicta scriptura quæ producebatur coram prædictis testibus per dictum Ioannem, vt ostenderet eis debitum & creditum dicti Ioannis: & dictorum de Begatijs, vt deponunt dicti testes. Et licèt vnus ex illis testibus Io. de Regula deponat, quod dictus Ioannes Giontini non exhibuit dictam scripturam vt se constitueret debitorẽ dictorum de Begatijs in summa contẽta in dicta scriptura, eo quia habebant adinuicem plures alias differentias de salarijs dicti Ioannis, & alijs rebus, pro hoc tñ iste testis non dicit, q, illa scriptura non fuit exhibita per Ioannem Giontini, vt ostenderet, q, habuerat Ioannes ex illos de Begatijs, de quibus in dicta scriptura patet, quia dicit dictus testis. q, exhibuit Ioanni dictam scripturam, vt ostenderet rationem debiti de Begatijs inter ipsum Ioãnẽ & illos de Begatijs. Vnde dum iste testis dicit quod non exhibuit Ioannes vt cõstitueret se debitorem in illa summa; intendit dicere quod intentio Ioãnes Giõtini nõ fuit quòd calculatis omnibus alijs rationibus testaret debitor in illam summam, vt indicant præcedentia per quę declarãtur sequentia ipsius testis, nec alius videatur sibiipsi contrarius, vt Bar. in l. de ætate. ff. de min. in fi. secundę quæstionis principalis, & per Bar. in lege Labeo. ff. de sup. le. & in l. 1. in princ. ff. de no. ope. nuncia. & per Bal. no. in l. de quibus, circa vltimã quæstionem. ff. de le. facit l. si seruus plurium. §. fi. ff. de le. 1. & l. vlt. de peti. hæred. ¶Nec ob. quòd dicitur dictos testes fuisse examinatos extra dilationem datam ad probandum. Quia respõdeo, quod attento tempore in quo fuit statuta dilatio dictorũ dierum ad ꝓbãdum, & tpe q, subdicitur de dicta dilatione interpositiones productas, quo tpe vigore saltem pronunciȩ iudicis non currebat terminus donec responderetur per Ioãnem Giontini, apparet q, dicti testes fuerunt in termino iurati, &
17 examinati. † & sufficit q, in termino sint saltẽ iurati, [i] & q, pro-
i bare debens petierit eos examinari, vt plenè tradit Bar. & alij in l. dãni. §. Sabini. ff. de dã. infec. & in l. q̃n. C. de testa. & can. in c. licet causam, de proba. & c. pia. de excep. in 6. cũ suis mal-
18 tis concor. ¶ † Nec ob. quod vnus ipsorũ testium sit cõpater [k]
k Christophori de Begatijs, quia per hoc non repellitur à testimonio, vt no. Bal. & Sal. & in l. parentes, C. de test. & Lud. Ro. in l. generaliter. ff. de in ius voc. quia edictum de testibus est ꝓmissorium, & qui non inuenitur testificari prohibitus, intelligitur permissus l. 1. ff. de test. sed tales non reperiuntur ꝓhibiti: ergo. ¶ Nec ob. q, Io. de Ragusa. testis dicat, q, fuit circa cõmemorationem mortuorum, q̃ est de mense Octobr. & q, imò est de mense Nouemb. s. die secunda. Quia respõdeo, q, illa talis demõstratio nõ vitiat cũ ꝑ illã qualitatẽ. s. tpe cõmemorationis aĩarũ mortuorũ eius dictũ nõ debeat vitari, sicut in simili dixit gl. & Bar. in l. si qs in fundi vocabulo. ff. de le. 1. & Bart. in
19 l. demõstra. falsa. ff. de cõd. & demon. ¶ † Præterea licèt testis.
l sibi ꝯtradicat in modico, [l] nõ reputatur contrarius vel varius, vt inquit Ant. de But. in c. 2. de reg. per id quod no. in gl. vbi patet exẽplũ iuncto tex. ¶ Nec curandũ quod dum iste testis deponit, q, illa scriptura erat manu Ioannis Giontini scripta deponit per verbũ credit: qa satis probatũ est per ꝓnunciam iudi
20 cis, q hoc declarauit. ¶Nec ob. q, scriptura nõ habet diẽ, qa secũ
* dũ magis * communes cõclusiones non requiritur dies in scriptura ad finẽ ꝓbãdi debitum, vt l. cum tabernã. §. idem quęsijt. ff. de pig. ¶Petitum est etiam ꝑ parte actoris ad cautelã deferri iuramẽt. in defectũ semiplenæ ꝓbationis, iuxta l. in bonę fidei
21 C. de rebus credi. & l. admonendi. ff. de iureiur. † & quãdo ali-
m quid plus, [m] habet actor vltra semiplenã ꝓbationem, etiam si ex toto sit probatio non plena, quãuis sit probatũ causam esse magnæ quãtitatis respectu litigãtiũ possit deferri iuramẽt. in defectũ plenæ ꝓbationis, secũ. Lud. Rõ. in d. l. admonẽdi. vbi hoc ꝓbat inducendo adhoc q, habet̃ in c. si de iureiu. ¶ Sed hic habemus scriptam manu Ioannis, & postam libri & habemus duos testes, vnde non deberet inficiari, q, posito q, aliquis esset defectus circa prædicta q, non deberat posse suppleri per iuramẽtũ. Quòd autem dictum creditũ sit cõmune omnium dictorũ de Bigatijs agẽtiũ, patet ex positionibus vltimo loco ꝓductis per actorẽ, iunctis responsionibus datis per dictũ Ioannem Giontini. Et ita dico & consulo ego Alex. Bononiæ.

ADDITIO.

a ¶Cõtestata. suprà. e. cõs. 23. n. 1. adde. suprà. li. 2. cõsi. 36. cũ seq.
b ¶Imitat̃ latè d. And. Tir. in cõsu. Picto. ti. retra. §. 1. gl. 10. n. 79.
c ¶Dictio, à. dixi in ꝯsu. Par. §. 4. q. 2. & §. 44. q. 1. sed plenissimè

do

d do. And. Tir. in cōsu. Picto. ti. retrac. §. 1. gl. 10. nu. 22. & n. 17.
e ¶Ratio. supra. li. 1. consi. 48. nu. 5.
f ¶Nocet. infra eo. li. consi. 101.
g ¶Disputata. adde infra. lib. 5. consi. 71.
h ¶Consuluisse Ro. consi. 220. circa primum.
¶Dubio. Imo. in dubio puto culpam actoris præsumi & præponderari.
i ¶Iurati. Alb. in rub. C. de dil. in 4. parte sta. q. 71. Lap. alle. 82. Cal. consi. 1. de test. de ci. ca. licet causam, de prob. Hipp. Mars. sing. 113. Gui. Pap. deci. Delph. 125.
k ¶Compater infra li. 6. consi. 273.
l ¶Modico. supra li. 2. consi. 47. nu. 5.
m ¶Plus. Idē sup. li. 2. cōsi. 122. nu. 7. inf. li. 6. cōsi. 76. nu. 7. infra. li. 7. consi. 3. nu. 9. Limita per no. infra eo. consi. 68. ad fi. Adde idem cum Alex. hic Pa. consi. 87. quantum ad contenta li. 2. cor. consi. 135. li. 1. Ias. in l. admonendi. de iureiu. Aymo consi. 73. nu. 26. consi. 198. nu. 6.

CONSILIVM. XLIII.

Lege infra lib. 6. cōsi. 53. emēdatius.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta non soluendo non cadit ipso iure, & statim eo non tacito potest dominus alium inuestire. num. 3.*
6 *Exceptio obscura attenditur.*
7 *Emphyteusi finita emponemata domino cedunt.*
9 *Domum uicini quid si quis intrauit & habitauit.*

CONSILIVM XLIIII.

VISA facti narratione & dubio de quo q̄ritur nō
videtur mihi q̄, in iure difficilis sit hui⁹ q̄stionis
decisio. ¶Ad q̄d ostendēdum p̄suppono, q̄, dicta
venditio facta p Andreā p̄dictū, irreq̄sitis dictis
Canonicis, à qb⁹ in effectu ius habebat mediātē
p̄sona patris sui c. potuit, de loca. fi. C. de iure ēphyteutico, &
cecidit ipso iure absq; sn̄ia à iure suo dictus And. p alienationē,
1 vt firmat gl. in l. fi. C. de iure ēph. & ibi clarè Sal. ¶Nā p nō solu
1† tionē canonis intra tēp⁹ à iure pręfixum † cadit ipso iure, vt l. 2.
C. de iure emphyteutico, in versic. omnem iuncta gl. in l. vnica §. satisfactione. aliàs est in §. pecunia, in ver. omnimodo. ff. depositi, & glo. in aut. vt defuncti seu funera. §. 1. in versi. modis omnibus. Eodem modo debet cadere ipso iure emphyteuta quando alienat requisito domino, quia isti duo casus à pari procedunt, vt in d. c. potuit, & ita etiam firmat Ioā. de Imo. in
2 c. fi. de præscrip. ¶ Hoc idem probatur: † quia quicquid sit q̄n
a vasallus [a] priuatur feudo propter alias culpas, quādo priuatur eo q̄, alienat sine consensu domini, priuat ipso iure, vt est de mente Inn. in c. ex parte, de feu. vt clarius ponit Bāl. in c. 1. in fi. princ. in tit. quib. mod. feu. amit. & in c. 1. §. calidis, de ꝓhi. feu. alie. per Fed. Et procedere videtur argumentum de feudo ad l. emphyteusim, vt no. gl. in l. 1. in fi. an agna. vel fi. & no. Bar. in
3 l. si mihi & Titio. ff. de ver. obl. cum suis concordantijs. ¶ † Ex quibus infertur quod si cecidit dictus Andreas à proprio iure suo, ipso iure dicti Canonici potuerūt inuestire. d. Comitem. Galeotū absq; eo quod aliter requireretur vel citaretur d. Andreas, vt no. declarat Bal. in c. quæ in ecclesiarū, de cōsti. ¶ Secūdò p̄supposito, q̄, si dictus Comes Galeotus fuit inuestitus de dicta domo ꝯfirmata instrumēto inuestiturę, taliter q̄, ex finibus appareat esse cōprehēsam dictā partē illam argumenti,
4 de quo fit mentio in themate, † & dictam domum fuisse vigore dictæ inuestituræ possessam per dictū comitem Galeotum per annos 20. vt in themate cōtinetur. dictus Comes p̄scripsit vtile dominiū in re p̄dicta l. superlongi, & l. fi. C. de p̄scrip. lō. tēp. p quā p̄scriptionē excludatur dictus Titius & eius hæres, si q̄d dominiū habere p̄tēdebat, vt vide. p p̄dicta & optimè ꝓbatur ex no. p gl. & do. in l. cū sponsus. §. in vectigalibus, ff. de publiciana, vbi tāgit de intellectu l. si finita. §. si de vectigalibus, ff. de dā. infec. & q̄, no. Bal. in l. iusto. §. non mutat. ff. de vsuc. ¶Ex quibus clarè potest inferri q̄d hæredes dicti Comitis possidentes dictā domū, non possunt conuinci per hæredes dicti Titij: qa author d. Titij. s. Andreas, non potuit alienare cū effectu dictā domum Titio, nō requisitis dictis canonicis. ¶Quin imò posito q̄d potuisset alienare, q̄d est falsum, est exclusus præscriptione respectu dicti talis domini, vt dixi. Fortificātur p̄dicta, qa dict⁹ Titius nullū aliū titulū habuit in dicta domo vel eius augmento nisi ab Andrea, q̄ si q̄d ius habet in dicta re,
5 nō habet nisi ex persona dictorum Canonicorū: † ergo nō potuit Andreas plus iuris transferre in Titiū q̄ habebat ipse Andreas, vt l. traditio. ff. de acq. re. do. & l. in his. §. nō debeo. ff. de re. iur. & quod no. gl. magna in fi. in l. si duo in prin. ff. vti possi de. ¶An verò ad dictos Canonicos non spectabat dictum augmentum, & non trāstulerunt illud in Andream seu patrē eius & consequenter nec Andreas trāstulit in Titiū, ergo Titius nullū ius hēt: ergo meritò possent obtinere d. l. fi. de rei vend. ca. vnico. vt eccl. beneficia, vt Canonici habeant ius in dicto augmēto: nā cōstat, q̄, potētius ius haberent hæredes dicti Comitis: qa alienatio de dicta domo & augmento facta p Andream in dictum Titiū irreq̄sitis dictis Canonicis, nō valuit, & meritò potuit inuestiri dictus Comes legitimè, vt sup. fuit ostēsum. ¶Pręterea si dictus hęres nō se fundet in titulo emptionis acq̄sito p patrē suum ab Andrea, nō pōt alia ratione obtinere cōtra dictos hæredes Comitis possidentes: qa cum isti hæredes habeant ēt titulū acquisitionis factæ per dn̄m Comitē inuestitū, & habeant possessionem, debeant præferri dicto hæredi Titij, habenti titulum tm̄, vt l. siue autē. §. si duobus ff. de pub. attento q̄d non pōt dici de pleno & directo domino dicti Titij, nisi quia probatur eum emisse ab Andrea: q̄, non sufficit ad probationē veri dominij, iuxta l. cū res cū ibi plenè notatis, C. de probationibus. Fortificantur p̄dicta etiā: quia præsupponitur q̄, non ꝓbatur clarè: quæ seu quāta esset pars, quę dicit̄ fuisse ædificata per dictum dn̄m Comitē in augmēto dictæ domus:
6 ergo † illa exceptio facta pro parte dicti augmenti cum sit obscurè prolata, habetur ꝓ non facta l. Titiæ textores, & ibi not. doc. ff. de leg. 1. §. Labeo. ff. de fluminibus, & vide cle. constitutionē, de ele. facit c. in p̄sentia, de prob. cū sim. ¶ Demum si dictū augmētū vel ędificiū factū, vt dicitur à dn̄o Cardina. fuit factū sup solo ecclesiæ, spectat ad ecclesiā: qa ædificiū cēdit solo. l. 2. ff. de rei vē. l. Labeo. §. ex diuerso. ff. de acq. re. do. l. qui domū. ff. ad legē acq. ¶ Nec ob. id q̄d no. p gl. 12. q. 2. in c. apostolicos, & q̄d no. Spe. in ti. de emp. & vē. §. tertio loco versi. q̄d si cle
7 ricus: qa alio casu loquūtur, ꝓ hoc n. facit: † qa regular. q̄n finit
b ius emphyteutæ melioramēta, [b] facta in ipsa re emphyteutica redeūt ad dn̄m l. 2. C. de iure emph. c. 1. §. fi. de contro. inuesti. tu. ¶ Corrobarantur p̄dicta per tex. no. in contrario in tit. de
8 inuesti. de re alie. facta. vbi tex. vult. † q̄, si vasallus aliquod additamētū fecerit rei infeudatæ, si separari seu diuidi nō pōt à feudo acq̄rit̄ dn̄o feudi, ergo cū in casu nostro p̄sumat̄, q̄, ignoratur quantū sit illud addimētū, seu q̄ sit pars addita, p consequens nō pōt dici illud posse separari, & per hoc est satisfactū primò dubio. Quò aūt ad secū. dubiū, quo quærit an hæres dicti Titij petere posit aliquā partē pensionis rationē illius partis seu augmēti, in qua etiam habitat dictus Comes Galiotus, videtur q̄d hæc secunda dubitatio non sit necessaria stantibus, q̄ dicta sunt in p̄cedenti dubio. ¶ Tamen vltra prædicta dico dictum Comitem vel eius hæredes ad possessionē nō teneri, & ꝓ his adduci pōt id q̄d not. Io. And. in addi. Spe. in tit. de loc. in §. postquā, in additione incipiēte, secūdū Rofredū etiā, vbi di-
9 cit vidisse dubitari de hoc casu, videlicet † Titius cuius domus perijt incēdio vel ruina, domū cōsanguinei vel amici sui intrauit vicinam nulla pensione conuenta, & in illā domū aliq̄bus diebus habitauit donec sua fuit refecta: postea petit dn̄s dom⁹ pēsionē. q̄ritur quid iuris sit? & refert, q̄, Albertus Galeoti distinguit q̄d aut vterq; vel alter ipsorum cōsueuit locare vel cōducere domos aut nō. Primo casu tenetur ad pēsionē, p l. si tibi poliēda ff. de præscri. ver. secundo verò casu non ar. l. creditor, C. de vsuris, cum sim. ibi allegatus per eū. sed non præsumi
2† tur q̄, dictus Comes esset consuetus cōducere † domos, nec q̄, dictus Titius esset consuetus locare: ergo non potest peti pensio. Secundò probatur bona fidei possidens titulū habens fructus quos p̄cipit ex re bona fide possessa facit suos l. bonę fidei, in prin. ff. de acq. re. do. l. quæ scit. §. q̄ in alieno ff. de vsuris, & plenè probatur in l. ex diuerso, in prin. post gl. ff. de rei ven. Et canonistæ in c. grauis, de rest. spo. Et fortius dicit notabiliter
10 Ang. in l. pe. C. quibus non obst. lō. tēp. p̄scr. † q̄, etiam si q̄s possidet lōgo tp̄. puta 10. ānis, q̄, dicetur esse lōgum tēpus, vt in l.

si cum fidei commissaria.§.Aristo.ff.qui & à quibus.l.cū de in
rē verso.cum ibi no.ff.de vsuris.præsumitur esse in bona fide:
& ideo nō tenebitur ad restitutionē fructuū pceptorū, secun-
dum Ang.in d.l.pen. ¶ Sed dictus Comes possedit per 10. an-
nos &c. Itē bonæ fidei possessor fructus quos fecit suos, resti-
tuere nō tenetur, saltē vbi nō apparet esse eum locupletiorem
effectum, vt plenè no.in d.l.ex diuerso, in princ. cum concor.
Sed non præsupponitur apertè ꝙ dictus Comes ex possessio-
ne dictæ partis domus sit in aliqua certa quantitate locuple-
tior effectus; ergo non tenetur: quando enim tenetur non te-
netur nisi quatenus locupletior effectus est l. idem deinde.§.
eos.& l. sed si lege.§.consuluit.ff.de pet.hęred. ¶ Bene facit
quod not. Bart. in l. in summa.§.pen.ff.de conditio.indebi.
¶ Ad idem etiam tene quod not. Bal. in c.1.§.præterea duca-
tus.de prohi.feudi.alie.per Federi.in coll.in versi.pone.3.ꝙ
Titius habet feudum &c.& Ange.& Moderni.in l.duo.ff.de
acquir.hære.&c.

ADDITIO.

a ¶ Vasallus.dixi in consu.Pari.§.13.gl.5.§.30.q.6.
b ¶ Melioramenta.plenè dixi in consu.Pari.§.1.gl.5.nu.67.cum seq.&§.30.q.26.

EPITOME.

In publiciana possessio recentior cum titulo non procurato præfertur antiquiori possessioni cū titulo obtento ab alio.

CONSILIVM XLV.
&130.lib. quinto Natta.

Visa facti narratione mihi trāsmissa in causa in-
ter illos de Taxonib⁹ ex vna parte Nicolaū Tan
a gonū, & Nepotes ex altera, prícipalis hæsitatio
videtur esse, Vtrū præsupposito sine præiudicio
ꝙ testes Nicolai deponerent [a] antiquoré posses-
sionem illam, quā habuit & habet Nicolaus, & p consequens pos-
sessionem illorum de Taxonibus esse recentiorem. an hoc nō
obstante obtinere debeant illi de Taxonibus, qui possidēt cū
titulo, etiam dato ꝙ ille titulus non esset antiquior possessio-
ne Nicolai, attento quod causa petitorij & possessorij simul
tractatur, in quo conclusiuè dico obtinere debere illos de Ta-
1 xonibus, ad quod ostendendum præsuppono † ꝙ vbi agitur
causa petitorij & possessorij simul, tunc si vnus ex litigantibus
probat melius de possessione, alter verò probat melius de do-
minio, vel quasi dominio, vt quia titulum habet: debet iudex
b pronunciare super vtraque [b] lite, & super possessorio pronun-
ciabit pro illo qui melius probauit de possessione: quam pro-
nunciatione super possessorio: ideo facere debet, vt sciatur qs
teneatur ad expensas. l. vtriq; ff. de rei vendica. & in petitorio
iudex pronūciabit pro illo qui probauit de dominio vel quasi
dominio, deducto in iudicium, & tunc ille qui obtinuit in pe
titorio nō tenetur restituere possessionem illi qui obtinuit in
possessorio: quia ei qui obtinuit in possessorio obstaret exce-
ptio, dolo facis quia petis quod restiturus es l. dolo. ff. de do-
* li excep. ista sunt verba Cy. * cōmuniter approbata in l. incer
ti. in 2. q. in vers. secundo casu quando econtrà. C. de interdi.
& Io. An. & alij. in c. pastoralis, de cau. poss. & proprie. ad quos
etiam se remittit Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. in pe.
q. ff. de acqui. poss. ad hoc no. Spec. in tit. de pet. & posses. §. 1.
ver. quid si pro in vno. ¶ Et hoc no. præsupposito, dico ꝙ da-
to ꝙ de antiquiori possessione probaret Nicolaus, & pro eo
deberet ferri sententia in possessorio, quò ad finem discernen-
di quis teneatur ad expensas, tamen in petitorio deberet sen-
tentia ferri pro Taxonibus, qui titulum habent habilem ad
[illegible] dominij, & etiam docuerunt de possessione quā
[illegible] iam appareat possessioné eorum esse recentioré,
[illegible] bunturilli de Taxonibus restituere possessionem
[illegible] quantumcunque Nicolaus fuisset antiquior posses-
[illegible] ex psupposito suprà fundamētorum. ¶ Solū restat
[illegible] quòd istud procedat † etiam dato quòd titulus illo-
[illegible] axonibus esset recentior & iunior possessione Nico-
[illegible] ꝙ istud est verum: probatur in l. siue autē. §. si duo-
[illegible] cū ibi not. ff. de publi. vbi habetur ꝙ in iudicio petitorio

puta publiciana, si duo habēt titulū eiusdē rei ab vno & eodē
authore, bene debet attendi quis primò habuerit possessionē
titulatā: sed vbi non apparet ꝙ ambo habuerint ab vno & eo-
dem authore titulū, tunc non attenditur dicta distinctio, scili-
cet quis primò habuerit possessionē cū titulo, sed solū attendi-
tur quis de pręsenti possideat cū titulo, ergo si vnus primò ha-
buisset titulū & possessionē bona fide ab vno: de cuius vero &
directo dn̄io nō apparet, & iste qui posteriorē titulum habuit,
possideret, præfertur, vt ibi & iurisconsultus ibi rationem as-
signat, quanto magis ergo in casu nostro debēt præferri illi de
Taxonibus cū aduersarius suus nullū habeat titulum & posses-
sionem, saltem iuniorem. ¶ Et istud etiam ostendo esse verum
3 & necessariū de mente tex. in d.§.si duobus. † Nam præsuppo-
no q̄d Publiciana non competit nisi ei qui habuit titulū & pos
* sessionē vacuā. secūdū. * cōmunes conclusiones & veras, vt no.
Cy. & Bar. & Bal. in l. cū res. C. de prob. & Io. An. in addi. Spe.
in tit. de causa pos. §. nunc videndū. in additi. inci. in hoc &c.
ergo sequitur ꝙ in casu dicti. §. si duobus ver. ꝙ si aduersus &c.
ibi agens publiciana habuit possessionem vacuam, & sic ap-
prehēderat possessionem anteq̄ perueniret ad reum conuen-
tum possidentem: aliàs enim non diceretur vacua, vt l. 2. ff. de
ac. emp. & no. in l. fi. C. vnde vi. nā aliàs si ibi actor non habuis-
set possessionē vacuam indubitatum erat ꝙ sibi non compe-
tijsset publiciana, eò ꝙ possessionē, nō habuit vacuā, [illegible] tex.
ibi dicens ꝙ actor excludit, solùm se fundat ex eo [illegible] pos-
sidet cum titulo; & Publiciana nō datur cōtra titulo possiden-
tē: ergo vbi iudiciū est petitorium, non consideratur quod pos
sessio sit antiquior titulo aduersarij, vt ibi apparet. ¶ Vltra
hoc sunt decisiones in terminis clarè vbi in petitorio titulus
suffragatur quāuis acquisitus fuerit post antiquiorē possessio
nē aduersarij: nā hoc decidit Io. Ant. in ti. de cau. pos. §. nunc vi
dendum. in finali addi. & etiam Bar. in d. §. si. duobus. vbi quę
4 rit † quid si Sempronius habet titulum & bonam fidē in rem
quam acquisiuerat ab eo, de cuius vero & directo dominio nō
apparebat, & cecidit à possessione sua q̄ peruenit sine titulo ad
Titiū, Sempronius agit petitorio, & sic publiciana contra Ti-
tium, Titius vt excluderet Semproniū procurauit in re illa ha
bere Titiū vt excluderet agentē Publiciana, q̄ non datur con-
tra titulo possidentē: & ideo Titius mota sibi lite emit rem di-
ctā à Lucio. quærebatur an posit excludere Sempronium? Et
doc. arguūt ad partes: finaliter dicūt ꝙ non: quia ille titulus pē
5 dente lite non suffragatur: † quia res litigosa non potest dedu-
ci in contractum per totum titulum de litigiosis. Item qa Ti-
tius quamuis haberet titulū, cū habeat malā fidem, ppter litē
sibi motā. l. nemo. C. de acqui. pos. l. 2. C. de fruc. & lit. expen.
ideo titulus cum mala fide nō debet sibi suffragari: vt l. sed & si
res adiudicata, q̄ aliàs inci. eū q. §. prætor. & §. fi. ff. de publicia
na. & si volūt doc. in dictis locis ꝙ cessante mala fide & vitio
litigiosi acquirēs titulum post antiquiorem possessionē aduer
sarij pferatur. ¶ Istud etiā voluit Bal. in l. quoties. C. de rei ven-
6 di. vbi dicit. † ꝙ non attenditur prioritas, sed solùm an possi-
dens habens titulum sit posterior siue prior iure aduersarij, p
d. §. si duobus. ¶ Et idem vult Bald. in l. 1. in versic. modò restat.
C. si plures vna sententia. istud etiam tenet Barto. in l. 3. aliàs
2. §. opus. ff. de aliena. iudi. mutā. cau. fac. ¶ Et sic clarè vo-
7 lunt doc. in dictis locis † quod vbi quis acquisiuit titulū bona
fide in re non litigiosa, quamuis possessio aduersarij esset an-
tiquior, tñ titulus iunior habet effectum suum, & valet titu-
lus nō obstāte possessione antiquiori. ¶ Ergo in proposito no-
stro illi de Taxonibus qui acquisierūt titulum rei, quæ tūc nō
erat litigiosa, & præsumuntur in dubio habere bonā fidē, put
in dubio præsumitur propter titulū. l. pe. C. de euic. cū ibi not.
8 ¶ Sequitur quòd titulus suus operatur effectum tituli nō ob-
c stante q̄d appareat, q̄d possessio aduersariorū esset antiquior.
¶ † Fateor ꝙ vbi essemus in merè possessorio: tunc probans de
antiquiori [c] possessionē obtineret, nō obstante q̄d aduersarius
haberet titulū dūmodò, pbans de antiquiori possessione arti-
culasset, & deduxisset ꝙ aduersarius possidebat clam respectu
possessionis suæ aliàs non, vt singulariter not. Barto. in l. si de
eo. §. fi. & ibi clarius no. Io. de Imo. & Moderniores. ff. de acq.
pos. ¶ Et ita procedit id q̄d no. Bal. in sua disputatione Accu-
satur de vi turbatiua. Et secundum distinctionem Bart. etiam
intel-

Intelliguntur verba Ant. de But. in c. licet causam. in versiculo. oppono. quod attenditur, vt probatur in d. l. si de eo §. si cũ iuncto. d. c. licèt causam. ¶ Ex quibus conclúdo quod in petitorio debent obtinere illi de taxonibus, absq; eo quod postea aliquo mõ censeatur dare possessionem liberam, & vacuam dictis suis aduersarijs bene facit id quod legitur & no. in c. cũ dilectus, de causa posses. ¶ Nec prędictis obstat id q̃, post redditas priores allegationes opponitur per partẽ aduersam quod non reuelat titulus concessionis in emphyteusim, quem habent dicti de Taxonibus, eò q̃, dicitur quod dicta cõcessio in emphyteusim, est alienatio. c. nulli. de reb. eccle. non alienam. & in §. alienationis, & in auth. de alie. & per consequens non potuit dicta concessio fieri non interuenientibus tractatibus, & alijs solennitatibus eorum quę sunt de mensa, iuxta ea quę habentur in ca. tua de his quæ fiunt à præla. in c. sine exceptione. 12. q. 2. & in c. 1. de reb. ecc. non alie. in 6. quia & hoc pluri-
9 bus modis posset responderi. † Tamen dico quod attento q̃, longum tempus transiuit à tempore dictæ concessionis, & q̃, dicti de Taxonib. posséderunt per lõgum tempus. 10. & ẽt 20. annorum, vt refertur patiente & non contradicente ecclesia; satis est allegare quod interuenerunt solennitates requisitæ:
d quia ex tali diuturna possessione, & patientia, præsumũtur[d] omnia soléniter acta. l. si filius. & ibi nota. dicto. maximè Bal. C. de pet. hær. & not. doc. in c. Albericus, de testi. & An. & Mod. in l. sciendum. ff. de verborum obligat. & d. l. qui in aliena. & expressè Antonius de Butrio. in cap. ea noscitur de ijs quæ fi. à prela. In quibus locis docto. istud manifestè probant: ideo non expedit eorum verba formaliter referri. faciunt not. per Ioan. Andr. & alios in cap. illud de presump. & Cy. in l. emancipatione, cum si. C. de fid. instru.

ADDITIO.

a ¶ Deponerent. Quod tamen non bene deposuerunt, vt Alex. infra lib. 7. consi. 71.

b ¶ Vtraque deci. Thol. 414. Alex. suprà lib. 2. cons. 76. lib. 5. con. 159. num. 2.

c ¶ Antiquiori. suprà lib. 1. cons. 101. ex nu. 1.

d ¶ Præsumuntur. pro hac re. fa. Alexan. suprà lib. 1. con. 29. Soc. con. 14. cons. 266. lib. 2. Cor. con. 94. lib. 2. Cur. senior. cons. 77. Decius consi. 36. consi. 152. consi. 409. Lud. de Gozadi. con. 83. sed caue, quia non habet locum in his quæ sunt de substantia & quando agitur contra ipsum principalem, vnde hic non agebatur contra ecclesiam, alias secus. vt infra lib. 4. consi. 17. tamen hic non agetur nisi publiciana. Et solennitas præsumenda non tendit principaliter & per se in præiudicium eius contra quem agitur, aliàs non sufficeret longum tempus per no. infra lib. 4. cons. 1. nu. 20.

CONSILIVM 46. Lege correctius. infrà consi. 54. libro 6.

EPITOME.

MVlier cui assignatus erat fundus per filios quò ad vsumfructum pro alimentis dotium suarum putans fundum sibi proprio iure datum insolutum pro dote, donauit eum vni ex filijs. Alij vendicare volunt tanq̃ communem. Donatarius excipit quod saltem debuit videri mulierem voluisse donare ius quod habebat in fundo, id est ius hypothecæ ꝓ dote: & pro se vult retinere donec satisfaciat pro dote: an posit? dicidit quòd sic.

CONSILIVM. XLVII.

VISIS instrumentis diuisionis factæ inter Ioannem & Rodulphum fratres, & filios dominæ Iacobinæ, & donationis factæ per dominam dictam donantem dicto Ioanni quatuor bubulcas terræ quas asseruit dicta donatrix ad eã spectare pro dotibus suis in dictis terris per dictos filios in diuisione bonorum facta per eos, prout dixit apparere in ipso instrumento. ¶ Et in veritate in dicto instrumento diuisionis solum continetur quod dicti fratres confitentes dictas bubulcas terræ remanere communes inter eos quia asignassent eas in gaudimentum dictæ eorum matri toto tempore vitæ suæ, loco vsusfructus dotium ipsius dominæ Iacobinæ, & visa dubitatione de qua quęritur vnà cum his quę copiosè & eleganter sunt allegata per aduocatum. d. Io. omisso verborum apparatu, puto licere dicto Ioanni donatorio incumbere dictis terris, & eas loco pignoris retinere donec sibi satisfiat de quantitate dotis debitæ seu legatæ dictæ mulieri in testamento patris dictorum Ioannis & Rodulphi: ita tamen quod per hoc non minuatur legitima Rodulphi, in bonis maternis. ¶ Moueor principaliter: quia siue dicamus dotem fuisse datam patri dictorum Ioannis & Rodulphi pro parte dictæ dominæ Ia-
cobinæ, certum est † quod dictæ terræ quæ erant in bonis dicti eius mariti fuerunt hypothecatæ dictæ dominæ Iacobinæ pro dote restituenda. l. vnica. post prin. C. de rei vxor. ac. l. asiduis. qui potio. in pig. habe. & in §. fuerat. insti. de action. siue etiam dicamus legatam fuisse dictam quantitatem dotis centum librarum ei mulieri in testamento mariti. ¶ Et etiam cõstat quòd pro legato bona sunt tacitè hypotecata. l. 1. C. communia de leg. §. sed nostro. insti de legatis. ¶ Ergo dicta domina putans dictas res ad eam pertinere tanquam asignatas sibi pro dotibus suis, & donando dictas terras videtur donare ius quod habebat in eis, sicut dicimus in legatis. l. si domus. §. fin. de leg. 1. & expressè Ange. & Bal. & Ioan. de Imo. dicunt idem
2 esse in donante: † quia sicut legans legando rem videtur lega-
a re ius tantum quod habet,[a] ita etiam & donans. allegant tex. in c. pastoralis, de dona. & idem dicit Ange. in l. cum alienam in princip. & ibi etiam Ang. C. de lega. & idem no. Barto. in l. prædia. in fin. per illum tex. C. de loc. prædio. fisca. vel ciui. lib. 11. aliàs est sub rubrica de diuer. prædijs vrba. & rusti. & Bal. in rubrica de contrahen. emp. in 6. qu. & in l. monumenta. C. de
3 leg. & do. maximè Petrus & d. An. in d. cap. pastoralis. ¶ † Sed ita est quod si testator legat rem, & illa habet ius pignoris vel hypothecæ, videtur illud legare: vt no. Sal. in d. l. cũ alienam. per l. senatus. §. si. de lega. 1. ¶ Sed quo ad casum nostrum. s. pro parte, pro qua res non erat ipsius Ioannis donatarij, seu Rodulphi, videtur dicta domina cessisse & donasse hypothecam cum eius effectu: probatur in l. Iuli. in prin. de lega. 3. cum ibi
4 no. nam ibi habetur † quod si testator habebat prædium Seianum commune cum Titio & pars Titij erat hypotecata pro quantitate certa sibi debita à Titio, testator in testamento dixerit, lego Sempronio prædium Seianum, omne certe venit in legato, non solum pars prædij, quæ pleno iure spectabat ad testatorem, sed etiam ius hypothecæ competens testatori in alia parte Titij, quam liberare poterat Titius soluendo legatario quantitate pro qua erat hypothecata. Si autem testator nõ fuisset vsus illo vniuersali signo, omne legatum, poterat verificari in parte spectante iure dominij ad testatorem, ideo illa tantum veniet in legato. l. serui electione. §. 1. ff. de le. 1. & voluit gl. in d. l. Iuli. ergo à contrario sensu. d. l. Iul. si testator nullam partem ad se spectantem iure dominij habuisset in fundo videtur tantum legasse ius pignoris quod habuit in re, etiam si non fuisset vsus dicto signo vniuersali omne, per rationem. d. l. domus. §. fi. cum similibus. ¶ Similiter in l. qui habebat in
5 prin. de leg. 3. & l. legata. §. fin. de suppel. nam cum tale ius pi-
b gnoris hypothecæ posit per se sine principali actione cedi,[b] vel donari, vel legari alteri etiam extraneo, vt probatur in d. l. Iul. in prin. & l. pe. ff. de distr. pig. & latè probat. Bart. & Ang.
†1 & Mod. cõmuniter † in l. fideiussor obl. in princ. ff. de fideius. cum concor. ibi allegatis. & sequitur Bal. in l. fi. C. de hære. vel actio. ven. Et effectus talis cesionis seu donationis talis hypothecæ est q̃, posit donatarius rei incumbere, donec sibi donatario soluatur ita dixit Bart. in d. l. fideiussor obligari. in prin. alleg. dictam. l. Iul. in prin. ¶ Ergo nihil repugnat quando testator legat rem in qua habet ius hypothecæ: quia videatur legasse illud ius reale. s. ius hypothecæ, cùm generaliter velint iura q̃, testator legando rem, videatur legare ius quod habet in ea. l. apud. §. si Titius, l. si. sic. §. fi. l. quod in rerum. §. 1. cum ibi no. & l. si domus. §. fi. de leg. 1. & si Titio & Mæuio, in princ. cũ ibi no. & l. si domus. §. 1. ff. de leg. 2. Et istam conclusionem puto de iure veram, & si inueniatur aliquem contrariũ voluisse, non puto bene dixisse, nec eius dictum bona ratione fundari, vt patet ex præmissis. ¶ Et istam opinio. etiam s. quod si testator legauit rem in qua habet ius pignoris vel hypothecæ, videatur

deatur illud ius legare, tenet expresse Raph. Cu. præal. l. si do-
mus. §. si. alleg. ad hoc tex. in d. l. Iul. in prin. secundum ad hoc
dicit esse singularem. ¶ Accedit ad confirmationem prædicto-
6 rum, quia † vbi legãs putat se habere iu re plus iuris quam ha-
bet, videtur legare illud ius qđ veritate inspecta haberet, non
autẽ illud quod habere putabat. l. vxor patrui, cum ibi not. C.
de leg. & probatur ratione tex. l. vnum ex familia. §. si rem. de
leg. 2. inspicitur enim veritas non opinio hoc casu in donan-
do vel legando. insti. de leg. §. si quis rem suam. & expresse ad
propositum no. Io. de Imo. in d. l. vnum ex familia. §. si fundũ.
aliàs est. §. sed si quidem. dum allegant. l. Sticho. de vsufructu.
7 legat. ¶ † Corroborantur prædicta, quia verbo fertur, quod di-
cta terra hypothecata pro dote, vt dixi, & quæ erat penès di-
ctam dominam, nõ valebat vltra dictam quantitatẽ centum
librarum: imò minus, vt verbo fertur, quo casu sine dubio vi-
detur ꝙ illi cui competebat tale ius hypothecæ vel pignoris
legando vel donando dictas res, videatur dare iꝰ pignoris vel
hypothecæ quod in ipsis rebus habebat, vt probatur in d. lega-
ta. §. fin. de supel. leg. cum vtrobique notatis per Bar. & in l. si.
tibi hõ. in prin. de leg. 1. & per Bal. in l. 2. C. de fideiu. & in l. fi.
C. de re. ali. non alie. & etiam in l. manumissiones. ponit Gui.
de Cun. ibi. de iusti. & iur. Ia. de Are. & Io. de Imo. in l. 1. §. per
seruum corporaliter. ff. de acqui. pos. ¶ Confirmantur prædi-
cta; quia aut dicta domina videtur donasse dictum ius hypo-
thecæ cum effectu retentionis quousque sibi satisfiat de dicta
dote, & habet dictus Ioannes intentum, vt declaraui, aut non
8 videtur donasse ius hypothecæ sed terras † & tunc attento ꝙ
ista donatio fuit remuneratoria, vt patet in instrumento do-
†2 nationis, tenetur donans de † euictione [c] licèt donatio ince-
c perit à traditione, vt videtur colligi ex notatis per Ray. & Bar.
in l. Iul. §. 1. de verb. ob. & Bal. in l. idemque. §. fi. cum l. seq. in
prin. quæ incipit, si verò non remunerandi. ff. mandati. ¶ Et
mulier in contract. donationis, pro omnibus contentis in d.
instrumento donationis, firmiter adimplendis obligauit o-
9 mnia bona præsentia & futura † ergo videtur obligasse nomẽ
debitoris sui. s. dicti Rodulphi. qui tanquam hæres pro dimi-
midia erat obligatus ad dictam dotem, etiã videtur obligas-
se illud ius quod ei competebat in bonis mariti. l. bonorum.
la 1. ff. de verb. sig. Et declarat Sali. in l. 2. C. quod fis. vel priua.
& l. nomen. C. quæ res pig. & ob. pos. & etiam Barto. in l. gre-
gie. §. cum pignori. ff. de pig. Io. And. in addi. Spe. in ti. de ob.
li. & sol. in rubri. ¶ Ergo sicut si cùm certa res donata sit, possit
donatarius pro euictione regressum habere ad bona quæ fue-
runt mariti per hypothecariam, multò magis debet posse vti
Io. retentione istorum bonorum quæ sint de dictis bonis ma-
riti obligatis vt suprà: & per exceptionem repellere Rodul-
phum hæredem pro dimidia mariti dictæ dominæ: quia cui
damus actionem multò magis exceptionem. l. 1. §. quod au-
tem ait. ff. de superfi. l. vendicantem. ff. de euic. l. inuitus. §. cui
damus. ff. de reg. iu. ¶ Tutiora tamen videntur superiora fun-
damenta: ex quibus concludo licere dicto Ioanni incumbere
loco pignoris, donec sibi satisfiat per dictum Rodulphum de
dicta quantitate pro rata sua, saluo semper (vt dixi) dicto Ro-
dulpho, iure legitimæ sibi debitæ in bonis matris si per dona-
tionem talem alteri filio dictæ mulieris factam diminutam
esset: per id quod plenè legitur & not. in l. 1. & l. si liqueat. C.
de ino. dona. & in l. Titia Seio. §. imperator. de leg. 2. & in c. fi.
de donatio. cum similibus.

ADDITIO.

a ¶ Quod habet Alexan. Ias. l. si domus. §. fin. de lega. 1. Ias. l. ser-
uum filij. in prin. eo. titu. consi. 119. lib. 4. Areti. consi. 155. Se-
cus in contractibus onerosis. Bertran. consi. 29. ponitur in fa-
cto. lib. 1. Item secus, vt debeatur æstimatio quando apparet de
mente clara vt supra lib. 2. consi. 9.

b ¶ Cedi. Quomodo hoc procedat in praxi. dixi. in consu. Pari-
si. §. 68.

c ¶ Euictione. Ias. l. ex hoc iure, col. 13. de iust. & iure.

EPITOME.

STatutum taxans alimenta propter moram dotis constitu-
tæ non habet locum ante dotem promissam, etiamsi mu-
lier nupsit sine dote. Et statutum excludens dotatam, intelli-
gitur de dotata tempore mortis eius de cuius successione agi-
tur. h. d.

CONSILIVM. XLVIII.

VISO statuto sub rubrica de successione librorũ
patre vel matre, vel alijs. ascendentibus descen-
dentibus ab intestato, & alijs de quibus in the-
mate, omisso omnium verborum apparatu, de-
ueniens ad id quod conclusiuè mihi de iure ve-
rum esse videtur. Dico mihi videri quod de iure non debean-
tur alimenta ad rationem 7. pro centenario pro dictis octo
annis & iuxta contenta in petitione. ¶ Ad quod ostenden-
dum præsuppono, quod testamentum prædictum inquan-
tum disponit, quod si quis testatus decesserit relictis filijs vel
liberis masculis legitimis, & naturalibus, & filiabus, si filiæ
prædictæ fuerint dotatæ ab aliqua ex personis ibi enume-
ratis, debeant esse contentæ dicta dote & non possunt succe-
dere nec aliquid petere in bonis patris vel matris. Si verò ex
pluribus filiabus alia fuisset dotata, & alia non, illa quæ fuit
dotata non succedat. illæ quæ non dotatæ fuerunt debeant do-
tari in ea quantitate in qua alia soror, vel sorores fuerunt do-
1 tatæ &c. † Intelligitur de filia dotata tempore mortis [a] patris
a vel illius de cuius hæreditate agebatur hoc ꝓcisè firmat Bar. in
cons. 31. incip. Quidam decessit intestatus, superstite &c. quia
cum statutum velit ostendere an filia debeat excludi à succes-
sione propter dotẽ, si statutũ dicat simpliciter de dotata & non
procedit vlterius, intelligitur de ea quæ propter dotem erat
iam facta in successibilis tẽpore mortis defuncti de cuius hæ-
reditate agitur, allegat. l. si alienum. §. extraneus. ff. de hære. in
sti. & dicit alia plura de quibus ibi per eum. idem est dicẽdum
per Bald. in l. si plures, de condi. inser. in versi. iuxta prædicta
formatur talis quæstio &c. & clarius & expressius loquit̃ Bar.
in dicto cons. ¶ Dum ergo statutum dicit quod si vna tantum
fuerit dotata tempore mortis patris, vel illius de cuius hære-
ditate agebatur: constat ergo quod in suprascripta parte statu-
ti non est decisus vel prouisus casus noster. quia tempore mor
tis patris nulla etat dotata. Sed comprehenditur vt deciditur
casus noster in ver. si verò aliqua prædictarum filiarum non
sit dotata, debet ei constitui dos in bonis patris, seu illius de
cuius hæreditate agitur arbitrio quatuor bonorum virorum,
&c. Et isto casu prouidet statutum ꝙ antequam ipsis mulieri-
bus dos fuerit constituta, debeant ei dari alimẽta decentia de
bonis habitis illius, de quo dos constitui debuerit. & vult sta-
tutum ꝙ ista alimenta præstari & dari debent arbitrio cõiun-
ctorum prout suprà promissum est in dote constituenda. Et
†1 isto casu est idem de iure † communi, vt not. Bal. in l. qui filij.
post medium per illum tex. ff. vbi pup. edu. de. & in l. non sine
C. de bonis quæ libe. ¶ Et vtrum ista talia alimenta peti pos-
b sint [b] non est ad præsens in causa hæc disputatio: quia hæc via
non est intentata & prosecuta. quia debent talia alimenta ta-
xari arbitrio coniunctorum ex parte matris prout statutũ di-
sponit. sed dici possit ꝙ hæc alimenta quæ debentur iure san-
guinis, & non prout sint alimenta quæ debẽtur à patre ipsi fi-
liæ, & successiuè ab hæredibus patris eum præsentantibus, iu-
xta. l. si quis à liberis. §. idem rescriptum. ff. de libe. agno. non
debeant præstari illi qui iam aliunde alimentatus est: nisi quã
do pro se alimentando obligauit se alteri: & quia pecuniã mu
tuo accepit pro alimentis: ita declarat Bar. in l. libertis. §. ma-
2 numissis. ff. de alimen. & cib. leg. † Et quia de iuris dispositio-
ne alimenta non constituuntur illi qui habet vbi aliunde sibi
prouideat de alimentis in d. l. si quis à liberis. §. de alimentò
& l. qui filium. cum ibi no. ¶ Et dicta mulier postquã nupta,
erat in obsequio viri, cui verò nulla dos promissa erat, poterat
sibi prouidere de alimentis ex persona viri: quia maritus te-
nebatur eam alere vt statim ostendam: ergo satis iuri consonũ
videt̃ ꝙ statuẽtes noluerũt ꝓuidere mulieri de talib. alimẽtis
postq̃ nupta erat viro. Et si ipsa volebat poterat dotẽ suam exi-
gere ex forma statuti: secundũ hoc. istud statutũ erat in hac ꝑte
alimentorũ cõforme iuri cõi: iõ talis interꝑtatio videt̃ ample-
ctẽda. l. 2. C. de noxa. c. cũ dilectus. de consue. ¶ Nec maritꝰ vi-
3 det̃ posse petere alimenta: q̃a si nõ constat sibi ꝓmissam fuisse
aliquam dotem, & non apparet ꝙ mulier fuerit infirma: tunc
ali-

alimenta præstita à marito vxori, quæ fuit & est in seruitio viri, non possunt repeti per maritum, vt firmat Inn. in ca. per vestras de dona. inter virum & vxo. quasi videatur quod fuisset contentus maritus persona ipsius mulieris pro dote, secundũ Inn. allegat id q, habetur in aut. quib. mo. nat. effic. sui. §. pen. ver. quid enim. quem allegat & Cy & Bald. in l. pro oneribus. C. de iure do. & Cy. & alij in l. quod in vxorem. scilicet quãdo marito nulla fuit dos promissa, alimentauit vxorem suam existẽtem seu quæ esse poterat in obsequio viri, nulla possit repetere alimenta: tamen hoc non curo pro nunc ponere pro constanti, postq̃ non expedit ratione superius data. ¶ Nunc restat videre an casus noster sit decisus per sequentem partem statuti quæ incipit, præterea quia satis est notum, &c. In qua est prouisum q, attento q, in iudicijs est vsitatum q, alimẽta dotium quæ dantur seu debentur pro dotibus, taxantur quolibet anno in quantitate librarum 7. pro centenario dotis dandæ. Ideò tum hoc non appareat scriptum velut statutum quod de cætero p̃ quemcunq; iudicẽ arbitriũ vel arbitratorẽ in quocunq; casu quò ad debita alimẽta prædictarum dotiũ petantur: taxentur ad rationẽ 7. pro centenario. Et in hoc dico quod in p̃senti parte statuti nõ est decisus casus noster, quod ostẽdo. Nã dici nõ põt q, ista pars statuti intelligat̃ de illis alimentis q̃ debentur mulierib. anteq̃ dos fuerit cõstituta: de quib. alimentis nos tractamus. s. de alimentis q̃ deberi dicerẽtur ante dotẽ cõstitutã: & de q̃b. alimẽtis fuerit facta mẽtio in superiori parte statuti, ver. & in quolibet casu prædictorũ &c. Et hoc ꝓbo triplici ratione. Prima, q̃a hæc posterior pars statuti in versi. p̃terea &c. loquitur de alimẽtis dotiũ, & quæ debentur pro dotibus, vt expresse dictat statutum. Sed superior pars statuti in vers. & in quolibet &c. loquitur de alimentis q̃ debentur mulieribus iure sanguinis, & anteq̃ dos sit constituta vt etiam est, de iure cõmuni, vt d. l. qui filium. cũ ibi notatis, maximè per Bald. Illa ergo alimenta quæ debentur ante dotem constitutam, non appellantur alimẽta dotium: quia etiam anteq̃ dos aliqua debeatur, hoc est, ante tempus nubilis ætatis, alimẽta debentur filiæ à patre & eius hæredibus, vt dicit statutũ, & etiã ius commune, vt d. l. qui filium: ergo illa non possunt dici ali-
4 menta dotium, vel debita pro dotibus: † quia dos nõ est debita antequã nubant vel religionẽ ingrediantur, vt dictat statutum, vel saltem anteq̃ adsit tempus nubilis ætatis. l. Titio centum. §. Titio genero. cũ ibi no. p̃ Bar. de cond. & demõ. maximè ver. si. cũ suis cõcor. Sed talia alimẽta sunt debita pro iure naturæ seu sanguinis, vt l. si quis à liberis. q. si per totum. de lib. agn. & l. fi. §. sin autẽ æs alienũ. & §. ipsum autẽ filiũ. C. de bo-
5 nis quo lib. & in l. 1. ius naturale. de iusti. & iure. ¶ † Alimenta verò dotium seu pro dotib. debita, sunt illa quæ debentur postquàm dos fuit cõstituta, & cõstituẽs est in mora dãdi vel restituẽdi dotẽ, vel quãdo soluto matrimonio hæredes mariti volunt vti beneficio dilationis anni eis cõcessi à lege in restituẽda dote: quia tunc interim tenentur ad alimenta dotium interim præstanda mulieri quæ intra illum annum nõ potest dotem recuperare, si vellet, vt quia dos non consisteret in rebus immobilib. quæ statim restitui debent, tunc nulla alimẽta debẽtur. Ista habentur per glo. & doc. maximè Cy. Bald. & Io. de Imo. in l. diuortio, in prin. ff. sol. matr. & per glo. & doc. & in l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. act. & per doc. in l. si insulam. §. vsuras. ff. sol. matrimon. in cap. salubriter. extra de vsur. & per Bar. in aut. ei qui iurat, de bon. auth. iud. pos. ver. quando mulier. cum similibus, & ita appellat. alimenta dotium Bal. in l. alimentis. C. contra vsu. & Paul. de Cast. in l. diuortio. Sed ista mulier non est in casu isto: quia sibi nulla fuit facta mora. Item ipsa si volebat petere dotem sibi constitui. ¶ Stat ergo conclusio quod ista posterior pars statuti loquitur, de alimentis dotium, præcedens verò pars non loquitur de alimentis dotium. Et sic iste vers. præterea &c. non intelligitur de illis alimentis, de quibus loquitur dictus versi. & in quolibet &c. q, comprobo alia ratione: quia ver. & in quolibet &c. disponit quod illa alimenta præstentur & taxentur arbitrio quatuor coniunctorum secundum facultatum qualitatem, prout constituitur dos, sed iste versic. sequens qui incipit, præterea taxat specificè 7. pro centenario: ergo non erit commissum arbitrio coniunctorum, qui habeant arbitrari secundum qualitatẽ facultatum. Et si statutum istud in versi. præterea, intelligeretur de illis alimentis de quibus loquitur versi. & in quolibet &c. sequeretur quod statuentes fuissent in continẽti sibi ipsi contrarij quæ interpretatio est fugienda: c † imò potius per subdi-
6 uisiones & distinctiones, & debet vtraq; pars statuti saluari à correctione, vt no. Bar. in l. omnes populi, in 3. qu. principali. ad fi. de iusti. & iure. & in l. scripturas. C. de fide instru. & in l. 1. §. & parui. ff. q, vi aut clam. & Bal. in l. 1. supra de cond. inde. & Saly. in l. ita nobis pudor. C. de adul. & Ant. de But. in c. itẽ quis. de resti. spol. & Pe. de Anch. in clem. 1. de sequestra. pos. & Io. de Imo. in l. fi. ff. à quibus app. non li. & in c. ex parte el 2. de offi. de leg. arg. l. nam ad ea. ff. de condi. & demon. & prima constitutione. C. §. quibus. & in ca. cum tu. de testi. & l. 1. C. de inoffi. don. & in c. cum expediat. de ele. in 6. ¶ Tertia ratione ostendo quod iste ver. præterea &c. non loquitur de alimentis de quibus locutus est ver. & in quolibet, quia etiam vers. & in quolibet, loquitur de alimentis præstandis ante dotem constitutam, quomodo potest dici quod illa alimenta præstentur ad rationem 7. pro cẽtenario: quia dictus versi. & in qualibet, loquitur quando nondum constat quanta sit quantitas dotis: quia non est constituta: ergo verba dicti versicu. præterea, conueniunt dictæ particulæ statuti versi. & in quolibet: & per consequens eius dispositio non debet ad illum versicu. trahi: quia cui nõ conueniunt verba vnius dispositionis, nec etiam trahitur dispositio in re illa. l. ita autem, in prin. ff. de admini. tuto. l. 4. §. toties. de dam. infe. c. identitatibus. §. pen. de elec. in 6. Ex his ergo infertur conclusio, quòd versi. præterea, non intelligitur de alimentis, quæ petuntur pro tempore, quo dos non erat constituta, sed q. est de alimentis pro tempore, quo dos non fuit constituta: ergo frustrà dicitur quod debeantur ad rationem 7. pro centenario.

ADDITIO.

a ¶ Mortis. supra eo lib. consi. 13. nu. 12.

b ¶ Possint. Puto quod omnino peti poterant: quia cum futura dote sunt in locum portionis hæreditariæ. fa. no. supra eo. consi. 19. nu. 10.

c ¶ Fugienda. supra lib. 2. cons. 141. nu. 5.

EPITOME.

Seia habens 500. in dote instituit Aureliam quæ vt hæres recepit in solidum pro dote Seiæ fundum. Aurelia legauit quibusdam bona immobilia ad ipsam peruenta & peruenienda ex hæreditate Seiæ: an in dicto legato comprehendatur dictus fundus decidit quod sic.

CONSILIVM XLIX.
& con. 21. lib. 6. Natta.

VISO processu, prima consideratione videntur dicta bona immobilia adiudicata dictæ Aurel. non censeri de bonis immobilibus peruẽtis ad dictam Aureliam ex hæreditate Seiæ eius matris, & per consequens non comprehendi di-
1 cto legato relicto Aureliæ, & Lucretiæ. ¶ † Primo, quia in hæreditate Seiæ intelligitur esse illa quæ tempore mortis Seiæ erant ipsius Seiæ seu tenta & possessa per eam. l. 2. C. de bon. quæ libe. & in l. non tantum. ff. de petitio. hæredit. ¶ Sed ista bona fuerunt adiudicata Aureliæ hæredi post mortem Seiæ, & tempore mortis Seiæ nõ erant in bonis Seiæ: ergo dici non posset quod essent bona hæreditaria Seiæ. ¶ Et dato quod actio pro dote recuperanda competeret ipsi Seiæ tempore mor-
2 tis suæ, cum illa actio non poterit iudicari quid immobile, † tum quia actio propriè non comprehenditur appellatione mobilium: sed dicitur esse tertia species per se. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. l. quam Tuberonis. §. pe. de pecu. no. Dy. Bar. & alij. l. potest pupillus. ff. de aut. tut. & l. mouentium. ff. de ver. sig. & cano. in c. nulli. de reb. eccle. nõ alie. ¶ Et dato q, ipsa actio non debet connumerari inter immobilia & mobilia, tamen quando datur ad aliquid mobile. pro. & in casu nostro: in quo dabatur ad quantitatem computari debet inter mobilia, & non inter immobilia, vt no. aut. de non alie. §. 1. colla. 1. & l. 1. C. si aduer. transac. & no. do. in locis suprà proximè alleg. & Old. in con. 219. & Io. And. in addi. Spec. in titu.

de

de instru.edi.§.nūc.verò aliqua.in additione quæ incip. scire debes.& in tit.de fruc.& interesse.§.1.ver.qd si debeo.& Ang. in l.1.§.fuit quæsitum.ff.ad treb.& Bal.& Ang.in l.si constante.§.fi.sol.ma.& Bal.in c.1.circa fi.principij, de pace tenend. ¶ Et licet dicta bona immobilia fuerint acquisita pro dote ipsius Seiæ,& sic videantur acquisita dicta bona immobilia ꝑ pter hæreditatem ipsiꝰ;tamen per hoc non videntur comprehendi in dicto legato, quia testatrix legauit bona immobilia ad eam testatricem peruenta,& peruenienda ex hæreditate i-
3 psius Seiæ pōderanda est dictio ex,† quæ de sui propria signi-
a ficatione denotat causam proximam immediatam [a] l.venditor ex hæreditate.ff.de hære.vel actio.vend.l.non dubium de legibus.l.1.C.si seruus extero.l.eo tempore.ad fin. ff. de pecu. no.Bar.in l.1.§.ex incendio.ff.de incendio rui. & naufragio. & dicit Bar.ibi q, idē est in dictione de l.1.§.nunc videamus.ff. de coniungen.cum emancipa.lib. Sed ita est q, dicta bona nūquam fuerūt hæreditatis Seię, vt dictum est, sed bene dicimus euenisse Aureliæ propter hæreditatem Seiæ.¶ Accedit etiā, q, dicta bona obuenerunt Aureliæ post aditā hæreditatem, vnde non possunt dici ex hæreditate Seiæ,sed dicuntur bona Aureliæ,non autem amplius dicuntur bona hæreditatis Seiæ, vt no.in l.1.§.veteres,de acquir.pos.& l.per hæreditarium. ff. de acquir.rer.do.& l.hæres per seruum.ff.de acqui.hæred.¶ Sed præmissis non obstātibus puto contrariā sententiā de iure veriorem: quia dicta bona dicuntur propriè peruenisse ad Aure-
4 liam ex hæreditate Seiæ: † quia hæreditas est quid vniuersale.l.1.ff.de rei.ven l.4.& ibi no.ff.de pet.hęr.l.nihil aliud.ff.de verbo.sign.no.in l.edita.C.de eden.& in l.1.in prin.ff.eo.tit. & in ti.2.de libel.obla.in ver.quæritur an aliquid dicetur hæreditarium,seu de ipsa hæreditate, quæ est quid vniuersale, nos dicimus q, nedum illa quæ erant in hæreditate tempore mortis defuncti dicuntur esse hæreditaria.& hæreditatis, sed etiā illa quæ hæreditati sunt acquisita seu loco eius subrogat.l.imperator,cum duabus legibus sequentibus.ff.de lega.2.l.itē veniunt,circa principium.& l. si rem & pretium in princ.& ibi de petitione hæredi.& in l.cum multi.ff.si pars hære.pe.& expressè dicitur in l.cum multi.q, pecunia quæ obuenit ex venditione partis hæreditatis quamuis ipsa pecunia ꝑ se considerata nō dicatur hæreditaria, seu in hæreditate illius defuncti. ¶ Et dato etiam q, verum esset dicta bona immobilia accepta in solutum pro dote non dicerentur hæreditaria: tamen non
5 sequitur: ergo non sunt ex hæreditate: quia latius & plenius importat dicere aliquid esse ex hæreditate, quam esse in hæreditate, vt no.in l.si prætor.§.senatus.cùm seq.in versicu. sed si vendidit.& ibi Bar.post gl.ff.de pe hæred.& l.item veniunt.§. item non solum.& §.fructus.cum gl.eo.tit. Deniq; nemo negabit quin illa dos seu actio pro dote erat ex corpore hæreditatis Seiæ: ergo si peruenerunt seu acquisita fuerunt ista bona immobilia ex illa dote seu actione hæreditaria, dicuntur peruenisse ex hæreditate ex corpore hæreditario immediatè. bene facit tex.in d.l.item veniunt.§.item non solum.in versi.ex hæreditate.iuncta gl.in versi.extrinsecus.ff.de peti.hære. vbi apparet q, omnes accessiones dicuntur esse ex hæreditate nisi illę quæ accedunt personę possessoris, vt in exemplis ibi positis in gl. quamuis aliàs si quæritur an accessiones sint ex aliquo iure vniuersali, nō dicanť oēs accessiones esse ex corpore rei, vt sunt vsuræ.l.vsuræ pecuniæ.ff.de verb.sig.& etiā pensiones domorum vel nauium, vt no.Bar.in l.ex diuerso, in prin. circa prin.ff.de rei vendi.vt patet ex no.per Ioan.And.in c.q̄q̄. de vsur.in 6.in nouel.& per doc. in l. quod procu. ex re. ff. de procu.& quod no.gl.in l.si nauis.in vers.inter. de rei ven. Et similiter pretiū rei venditæ non dicitur esse ex re vendita quādo quærimus vtrum pretium sit ex re particulari. l. venditor ex hæreditate.ff.de hære.vel act.ven.l.qui vas.§.fi.ff.de fur. Et tamen vbi quæritur, vtrum pretiū rei venditæ quę erat de corpore vniuersalis hæreditatis, dicatur esse ex re seu corpore. Et tex.dicit q, sic in d.l.si rem & pretium.dum dicit, pretium qđ ex aliena re.& in d.l.itē veniunt, in prin. Et per ista iura apparet non obstare si diceretur q, potest esse verum quod in vniuersalibus vna res succedit loco alterius, quando petitur restitutio alicuius iuris vniuersalis: secus si res particulares petun-
6 tur: quia dico quod † imò etiam quando petuntur res particulares tanq̄ de vno corpore vniuersali, tunc pretium succedit loco rei. Et econtra patet in petitione hæreditatis intentata ꝑ actorem contra reum possidentem, vnam tantum rem hæreditariam seu pretiū. nam datur talis petitio etiam ad vnā rem particularem.l.regulariter.cum l.seq.ff.de pet.hæred. dūmodò petatur tanquā quid hæreditarium, nec habet necesse tunc actor petere hæreditatem: quia eam habet, vt dicit Barto.& alij in l.1.in prin,ff.de eden.& Barto.& Ang.in l.edita. C. eo. & Cano.in c.2.de lib.ob. ¶ Et sic dato q, in hoc casu non agatur ad vniuersitatem aliquam, & per consequens dato etiam ista bona immobilia non dicantur esse hæreditaria & hæreditatis Seiæ: tamen non videtur posse verificari q, non processerint & prouenerint ex hæreditate & rebus à iuribus hæreditarijs & hæreditatis dictæ Seiæ immediatè: quia actio de dote erat hæreditatis Seiæ.& si quęratur an peruenerint ex iure vniuersali hæreditario, fatendum est q, sic, quia vt dictum est hæreditas est ius vniuersale, in quo iure vniuersali computantur illa q̄ ex rebus illius corporis vniuersalis acquisita sunt. ¶ Rursus alio capite probantur prædicta: nam illa bona immobilia fuerūt data in solutum pro dote, quæ erat hæreditatis, & in hę-
7 reditate d. Seiæ. Sed ita est q, † dos [b] est vniuersale sicut hære-
b ditas & peculium.l.quod dicitur.ff.de impens.no Bar.& allij in rub.sol.mat.& in l.item veniunt.§.item nō solùm.de pet. hære.adeò q, istud quod est acquisitum ex re data in dotem, censetur esse ipsa dos, vt l.res quæ ex pecunia.ff.de iure dot.& l.Labeo & Sabinus.in §.si dominus.ff.de verb.sig.Et no.Bar. in rubr.solu.matrim.& consi. incipiente Punctus qui talis est domina P.&c.sicut ipsa dos erat ex hæreditate Seiæ, ita censeri debēt ista bona immobilia in quibus videtur consistere dos ipsius Seiæ, quis iudicari debent immobilia, licèt dos data fuerint in pecunia vt probatur in l.cum in fundo.§.si fundus.ff. de iure dot.¶ Et per prædicta patet esse responsum ad allegata in contrarium: nam non obst. quia ista prædia non essent in bonis & hæreditate Seiæ,& nō possunt dici propriè hæreditaria, tamen bene possunt dici peruenta ex hæreditate postquā sunt acquisita ex rebus & iurib. hæred.d.l. si rem. & pretium.
8 ¶ † Sic dicimus in fructibus perceptis post mortem testatoris: q, quamuis nō sint propriè hæreditarij, tamen augent ipsam hæreditatem, & dicuntur esse & peruenire ex hæreditate.l.itē veniunt.§.fructus, cū gl.de pet.hære. Et q, no.in l. qđ procurator ex re.ff.de procu. & ꝑsertim, cum fuerint acquisita ex dote q̄ erat hęreditaria, & q, illud qđ acquisitum est ex ipsa pecunia dotali censetur esse ipsa dos, & ꝑ consequens de hæreditate Seiæ, vt proximè probaui.¶ Nō ob.qđ ipsa actio de dote nō poterit iudicari q, immobile: quia fateor tēpore quo exactio dotis facta non erat: sed postea q̄n fuerūt accepta in solutum prędia bene poterat ipsa dos consistere in immobilibus. d.l.res q̄ pecunia.vt no.in d.l.Labeo.& patet in d.l.si fundus.¶ Nō ob. q, dictio ex, denotat causam immediatam & proximam: quia respondeo, q, dicta bona immobilia dicuntur propriè peruenisse ex hæreditate & sic ex vniuersali corpore ipsius hęreditatis Seiæ, & censetur fuisse dos quondam Seiæ, q̄ dos erat ex hę-
9 reditate, vt ex plurib. suprà probaui. † Diceretur aūt bona ꝑuenisse Aureliæ propter hæreditatem Seiæ quando bona ista fuissent ab alio promissa vel relicta Aureliæ sub conditione si ipsa adiret vel consequeretur hæreditatem Seię. quia non peruenirent ex hæreditate Seiæ immediatè, sed propter hæreditatem Seiæ.d.l.eo.tempore.ad fi.cum si.¶ Non obst. quod post
10 aditam hæreditatem nō dicitur amplius hæreditas. † Quia re-
c spondeo, qđ imò potest appellari, & dici post aditam [c] hæreditatem.l.fi.§.fin aūt in secunda.in ver.hæreditatē curatorem dari.C.de bo.quæ lib. Et ibi pōderat Bal.& patet in toto titu. ff.de peti.hære.saltem largè. Secundò respondeo q, intentio testatricis Aureliæ fuit accipere & intelligere hæreditatē. Seiæ, etiam post aditam hęreditatem. Patet etiam ex illis verbis dum dixit: Et perueniēdorum ex hæreditate Seiæ matris suæ, nam testatrix tempore quo condebat testamentū iam adiuerat hæreditatem matris: & tamen quo ad futurum appellat eā hæreditatem Seiæ.& ita etiam se habet cōmunis vsus loquendi, qui in omni dispositione debet attendi. l. librorum. §. qđ tn̄ Cassius.de leg.3. l. Labeo.de sup.l.ca.ex literis, de sponsa. & ita concludo dicta bona venire in legato. Alex.

ADDI

ADDITIO.

a ¶Immediatã Bar. Io.l.ex hoc iure.in prin. de iust. & iur. Cor. aut.ex causa.C.de lib.præte.Soc.cõs.51.nu.7.lib.4. Sed quòd etiam mediatam,Bal.& alij in l.C.de condi.inser.Fran.Ripa. l.fœminæ.nu.8.C.de secun nup.

b ¶Dos.infrà.lib.4.consi.124.num.2.infrà lib.5.con.79.num.6. idem Aret.l.placet.nu.1.de acqui.hæred.Soc.cons. 126. Alex. in l.si marito.§.fi.sol.mat.Ias.in l.traditionibus. C. de pac.l. 1. C.de iu.Ant.Rub.consi.25.& ita per manus tradunt. Sed verius puto contrarium nisi vniuersitas sit data in dotem. vt tenet Bald.in l.1.ff.solut.matri.& in l.fin.C. de senten. quæ sine cer.quanti.& in addi.Specu in tit.de sentent. facit quod not. Cor.con.40.lib.3.

c ¶Post aditam Iason. consi.204. in fin. lib.2.Franc. Rip.l. qui Romæ.infrà de verborum obliga.

SVMMARIVM.

1 *Priuatus de mandato tabellionis scribens:non incidit in pœnam falsi ex statuto quod non matriculatus exercens artem notariatus incidat in pœnam falsi,quia per hoc non facit actum notarij,nu. 6.& 8.*

2 *Titulus,de his qui sibi asscribunt,non habet locũ in testamento nuncupatiuo.*

3 *Tabellio potest per alium priuatum scribere.*

CONSILIVM L.

PONDERATIS verbis statutorum de quibus in themate & respõsionib. factis per dominum Franciscum inquisitioni contra eum formatæ: 1 ¶† Dico,vt mihi videtur Franciscum pœnam falsi non incurrisse, quia illud quod egit Franciscus,non egit vt notarius, nec vt exercens artem notariæ : sed vt priuatus,vt executor mandati alterius. hoc probatur per ea quæ no.Bar.in l.1.§.ex illa.ad legem Corne.de falsis. & Bald. in l.1.C.de his qui sibi ascribunt in testamẽto. vbi concludũt, quod licet quando tabellio rogatus de testamento alicuius, vel alius scriba testamenti in testamento ascribit aliquid tanquam à testatore relictum,incidit in pœnã.l. Cornelie. de fal. diuus.& l.si quis legatum.C.de fal.& per totum titulum. C. de his qui sibi ascribunt in testamento. hoc nõ habebit locum in hærede qui manu propria scripserat notã testamenti,in qua erat institutio ipsius hæredis manu eiusdem : & illam notam tradidit notario; qui illam legit,& publicauit coram testatore,& testibus. Nam dictus hæres hoc casu non incidit in pœnam falsi:quia illud testamentum non probatur per illam scripturam manu hæredis,sed per authoritatem notarij , qui intercesit.¶ Hoc probatur per notata per Odof. & Cy. in d. l. 1. 2 C.de his qui sibi ascrib.vbi concludunt † quod pœna.l. 1.ad l. Corne.de fal.quæ imponitur ei qui scribit testamentum,& aliquid ascribit, non habet locum in testamento nuncupatiuo facto coram testibus ,licet de eo fuerit facta scriptura aliqua: non tamen in forma scripturæ solennis prout requiritur in testamento in scriptis: quia testamentum tale non capit nunc vires à scriptore, sed à testibus,sed ita est quod Franciscus non tanquam tabellio scripsit illas renunciationes, ideo vires habet in subscriptione & mandato notarij,ergo non debet incidere in pœnam sicut & ille hæres,& priuatus , & tanquam priuatus scripsit notam testã. qui non incidit in pœnam falsi seu 3 quasi falsi.¶ Confirmatur ex his quæ not. Tancr. de Corneto in opere suo in rubrica. 8. quæstio. 10. vbi tenet † quod qui scienter dictauit notam ex qua redactum est instrumentum nullum,non punitur de falso: quia illa nota est scriptura pri-a uata [a] quę probationem non facit, sed expectat post se aliam scripturam quę fidem facit seu illi tribuat fidem:ad hoc inducit.l.dictantibus.C.de testa.& quę no.in l.diuus.C.ad l. Cor. de fal. ¶ Prędicta ad casum nostrum confirmantur quia scribere voluntatem testatoris licet quando à tabellione hęc publicatur coram testibus , & sic quod fit ab eo vt à tabellione de hoc rogato dicitur pertinere ad officium tabellionatus, vt in authen.de tabellio.in princi.§.1.† tamen ipse actus nudus 4 scribendi pręsertim cum voluntate & mandato tabellionis, non dicitur in ipso scribente exercitium officij tabellionatus:hoc probatur per l.seruus.ff.de testamen. cum ibi not. per glo.& clarius Bar.& alios ibi , vbi habetur , q. licèt seruus tanquam notarius non possit conficere testamentum , quia seruus non potest esse tabellio.l.generali.C.de tabel.lib.10.tamẽ potest esse simplex scriptor testamenti quando scribit vt persona priuata,tunc enim non dicitur gerere se pro tabellione, nec tabellionatus officium exercere, vel officium tabellionis 5 seu notarij.l.si tibi.cum gl.C.de iure fisci.lib.10. ¶ Nam & tab bellio potest per alium [b] scribere, dummodo ipse tabellio sit rogatus:de accu.§.in his.& ibi no. in auth.de inst.cau.& fide. & dicto modo notarius rogatus postea subscribat se ,etiam si ille qui scripsit non erat tabellio,sed priuatus, vt firmat dominus Card.Floren.& etiam Anto.de Butr.in c.fi.de offi. deleg. & prædictus dominus Card.& etiam Anto.de Butr. in c. fi.de offi.deleg.in c.cum P. de fide instru.& in c. inter dilectos.eodem titu.Et ibi refert & sequitur do.Abb.Sicu.vbi refert consultum fuisse per præfatum dominum Cardinalem,notarium posse per alium etiam priuatum scribere instrumẽtum,dummodò ipse qui fuit rogatus se subscribat : allegat text.22.q.2. cum redemptor.& per.d.ca. inter dilectos , à contrario sensu per d.§.in his.pro hoc etiam adducunt: quia industria tabellionis non eligitur in scribendo, sed vt det fidem gestis , quod satis præstat se subscribendo. ¶ Nec obst.secundũ eos id quod habetur in §.nos autem , in auth. de tabel. quia respondent, quod considerata mente illius literæ , ille text. facit potius in contrarium,nam emanauit ibi illa dispositio : quia ibi illic.s. qui rogabatur de contractũ non audiebat verba contrahentium,sed alij committebat, & ipse se subscribebat: secus ergo si ipse rogatus fuit præsens,& postea scribat per alium & in fine se subscribebat,vt in regulã,qui per alium , de reg.iur.in 6. 6 & in cap.licet mulieres.de senten.excommu. ¶ † Apparet ergo ex prædictis quod si priuatus scribat instrumentum non tamen ille se subscribat vt tabellio , nec illum actum dicat se †1 facere vt tabellio , quod non † dicitur gerere officium tabellionis,qui aliàs puniretur de falso. l.eos. in fi. ff. de fal. & declarat. Bal. maximè in l. data opera. C. qui accus. non pos. in 7 ver.dubitatur de eo qui ascribebat se comitem, &c. vbi dicit † quod ille qui ascribebat se comitem sacri palatij , & celebrat notarios cùm nullam authoritatem haberet,punitur de falso. l.eos.& l.si quis.& ibi no. Andr.de Barulo.C.de aquæduc.lib. 11.& dicit Bald. quod punitur pœna mortis, quia delinquit in principem,à quo fingit se authoritatem habere.¶ Et idem dicit Bald. in eo qui facit instrumenta tanquam tabellio , qui non fuit creatus tabellio, sed si fuit creatus,& postea priuatus, non punitur pœna mortis: quia iuuatur primordio veritatis. ar.no.in aut.de non alie.§.quia vero. ¶ Si ergo licitè fieri potest hoc. s. quod notarius rogatus de actu scribat per aliũ qui scribit,& non vt tabellio rogatus , vt proximè conclusum est, ergo sequitur quod ille talis priuatus scribens non dicitur gerere officium tabellionatus: quia si diceretur gerere officium tabellionatus, puniretur de falso. per d. l. eos. quod esse non potest:quia si illud licitè fieri potest,vt dixi.ergo non meretur pœnam non solum falsi,sed nec aliam.l.Gracchus.C.de adul. †2 cum simi.ibi alleg. ¶ Ad prædicta bene facit quod not.† Inno.in c.cum ecclesia,de cau.pos.& proprieta.in gl. affuisse.& in c.bonæ.de postu.præla. & Bart.in l. 1. §.hoc interdicto . de 8 iti.actuq; priua.vbi dicit,† quod si quis vult probare qđ fecit aliquem actum per quem dicat se fuisse adeptum quasi possessionem alicuius iuris,puta seruitutis viæ,itineris, vel iuris hospitandi,non sufficeret probare quod ego iui per fundum tuum te sciente & patiẽte,ad hoc vt intelligeretur acquisiuisse quasi possessionem iuris seruitutis viæ, itineris, vel si apparet qđ mille vicibus fuerim repertus in domum tuam ad prandium te sciente & patiente,nam per hoc non diceretur me esse in quasi possessionem iuris hospitandi à te , nisi probetur q, ego talia fecerim tanquam iure meo: vt quia ego tunc istud ius petebam vt meum,aliter enim non dicitur esse probatum q, ego prædicta fecerim gerendo me pro eo , cui tale ius seruitutis competeret: potuit enim esse q, tu passus fuisti me talia facere cã amicitiæ,facit l.fi.quemad.serui.amit.cũ alijs ibi allegatis in gl. ¶ Ergo in proposito ad hoc, vt dicatur apportare quòd

q, dictus Franciscus scripserit prædicta, gerendo se pro tabel-
lione, vel exercuerit ea quæ pertineant ad artem notariæ, opor
tet apparere quod ea fecerit vt tabellio, vel q, ea fecerit quæ
non conueniant nisi tabellionib. facit ca. in præsentia de pro-
9 ba. † sed scribere simpliciter, put Franciscus fecit, nō publicā-
do nec authenticando, sed potius faciendo ex commissione
notarij est actus qui cadit in priuatū, nō in notariū, & non cō
cludit de necessitate ad exercitium notariæ, vt probaui supra
¶ Nec obst. prædictis quod ex forma capitulorū conditorum
à principio non potuit per notarium cōmitti istud officium
dicto Francisco. Quia respondeo q, etiam si Franciscus fuisset
notarius & matriculatus in matricula Mutinensi non potuis-
set eodem modo sibi delegari vel committi vt patet ex inspe-
ctione dictorum capitulorum, ita q, illa capitula nō disponūt
quod ista scriptura, quā quis vt priuatus facit, dicatur specta-
re ad officium notariæ. vel non solùm vt notarius damnorum
datorum non possit officium suum in alium transferre, adeò
q, acta & gesta per illum substitutum valeant. & de hoc ad p̄-
sens non quæritur à me. s. an illa gesta valeant. vel an notarius
qui demandauit isti vt scriberet prout scripsit, incurrat in pœ-
nam statuti, sed solùm si Frāciscus qui scripsit prout fecit abs-
que scriptione, & sic absq; eo quod assereret se tabellionē di-
catur fecisse ea quæ pertinent ad actum notariæ, adeo q, pæ-
nam falsi vel aliam incurrat, & dico q, non, vt probatum est su
prà. ¶ Cōstat ēt q, isto modo falsum non cōmisit, aut aliquid
contra veritatem. Et sic non potest ex aliquo capite incidere
in falsum. l. quid si falsum, cum ibi not. ff. de falsis. & in auth.
de instru. cau. & fi. in prin. Ex quibus concludo Franciscum
non incidisse in pænam falsi, nec in aliam, vt patet ex iam di-
ctis: quia talis actus saltem quò ad Franciscum, non est peni-
tus à lege vel à statuto Alex.

ADDITIO.

a ¶ Priuata. 1. lib. 6. cons. 145.
b ¶ Per alium. Idē Bal. l. imperator. ff. de sta. ho. l. si qs ex argen-
tarijs. §. cogentur. ver. quid enim. ff. de eden. Fran. Rip. trac. de
peste. fo. 118. Et ita obseruatur. fa. suprà lib. 2. con. 147. deci. cō-
si. 447. Matth. de Affl. dec. Nep. lib. 6. licet contra faciat Alex.
suprà lib. 1. con. 129. vide Alex. l. quædam. §. 1. ff. de eden. sentē-
tia tamen Alex. est vbiq; & vera q, potest nedum scribere, sed
etiam informam redigere per alium dummodo subscribat, vt
in d. consil. 129. in fin. lib. 1.

EPITOME.

Licèt venditor promiserit transferre, tradere & consignare
merces incerto portu ad talem pontem suo periculo &
inpensis, non tamen tenetur soluere gabellā contractus, quia
non ēst onus & expensa rei tradendæ, sed cōuentionis, & spe-
ctat ad emptorem. h. d.

CONSILIVM LI.

VISO themate suprascripto & scripturis de qui-
bus in eo fit mentio, & his quæ copiosè scripta
sunt per præstantissimos consultores Florenti-
nos. ¶ Circa primum dubium puto de iure con-
cludendum per dicta verba, de quibus in dicta
scriptura continente celebrationem contractus venditionis,
quæ sunt in effectu ista videlicet &c. quale tenete in rocha 70.
milia di fermo, lo detto meser. Victore ce le vende & promet
te d' assignarle in portu pisano & discarichare al. ponte de lia-
no. à tutto suo rischo & spese. esse obligatum dictum vendito
rem ad expensam illius gabellæ. quam nulla facta conuen-
a tione obligatus fuisset soluere emptor. ¶ Moueor principali-
1 ter † quia onus gabellæ soluendum ratione contractus est ex
pensa & onus conuentionis, non expensa vel onus rei traden-
dæ vel consignandæ: ita inquit Bal. in l. 1. in 4. q. C. de contra-
hen. emp. vbi quærit, an si de contractu est soluenda gabella in
quo loco soluetur, an vbi contractus est celebratus, an vbi res
est tradita, an vtrobique? Et respondet quod gabella est onus
conuentionis seu obligationis, non onus rei tradendæ: ideo
7 inspicitur † locus contractus, vt d. l. 1. C. de contrahen. emp. &
idem in effectu voluit Bal. in l. magis puto. §. illud ff. de reb.
eo. per illum tex. benefacit quod no. Bal. in l. 1. C. vbi conue-
niantur qui certo loco dare promiserunt. ¶ Sed dominus Vi-
ctor promisit assignare dictas mercantias in portu pisano, &
oneratas ad pōtem laureum suis rischo & expensis, ergo cum
promiserit dominus Victor subire periculum & expensas &
consignationes, & expensa gabellæ non sit onus concernens
consignationem & traditionem, sed contractum ipsum. id est
conuentionem quæ continet venditionem, vt diximus ritò
ista gabella non comprehenditur in dictis verbis. Nec dica-
tur qđ illa verba. s. à tutto suo rischo & expensa &c. referantur
non solum ad proximum illud verbum, sed ad illa verba in p̄
ximam orationem qua dicitur. Et pro mette assignarle in por
tu Pisano &c. Si etiam præcedentem orationem seu ad verba
illa videlicet, lo quale 70. milia de fermo lo. detto meser Vi-
2 ctor ce læ vende &c. quia respondeo † quod qualitas adiecta
in sequenti oratione non refertur ad præcedētem vt l. filium.
cum gl. ff. quando dies leg. ced. & no. Bar. in l. auia, in prin. de
condi. & demon. dum opponit ad l. auia, de d. l. filium & sub-
dit in d. l. auia, q, maioris est efficaciæ clausula posita in præce
b dentibus. quantum ad hoc vt referatur ad sequentia, [b] quam
clausula posita in sequentibus vt referatur ad præcedentia, l.
quisquis, cum ibi notatis, de legi. & no. etiam gl. & Bar. & alij
in l. si quis ex argentarijs. §. si initium. ff. de eden. ergo illa qua
litas adiecta per illa verba, à tuto suo rischo & spesa, solùm re-
fertur ad suam orationem, & non ad præcedentia dato quod
essemus in casu q, si apposita essent illa verba. s. ad suo rischo
& spesa, & præcedenti oratione continente actum venditio-
nis debent referri ad sequentem orationem còntinentem ip-
sum actum. ¶ Quinimò fortius videtur quod in casu nostro si
illa verba. s. tutto, suo rischo & spesa fuissent apposita in præ-
cedenti oratione continente actum venditionis, non intelli-
geretur repetita ad sequentem promissionem cōtinentem fa-
ctum consignationis. per l. qui fundum. ff. de contrahen. em.
& l. si ita quis. in prin. ff. de verb. oblig. per quæ iura ita decidit
Bar. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verb. obli. facit
quod ipse no. in l. 4. §. eritq; differentia. ff. vi. bo. rap. ¶ Quan-
tominus ergo cum sint apposita in sequenti oratione cōtinen
te promissionem causa consignationis dictæ in fine debet re-
ferri ad præcedentem orationem, cum minus operatur clau-
sula in fine apposita, quantum ad hoc vt referatur ad sequen-
tia, vt iam dixi. ¶ Accedit, quia nemo diceret verba ista clarè
cōprehendere q, dn̄s Victor teneatur soluere expensam gabel
læ pertinentem ad emptorem, imò, vt suprà est ostensum, nul
lo modo dicta verba comprehendunt, sed posito q, verba non
3 denotarent expressè comprehensionē expensæ gabellæ, † sed
essent ambigua, debent interpretari contra eum qui se fundat
ex scriptura. l. veteribus. & ibi declarat Bar. ff. de pac. l. stipula
tio ista. §. in stipulationibus. ff. de verb. oblig. ca. in præsentia.
de prob. sed emptor est ille qui se fundat ex scriptura, per quā
dicit venditorem promisisse soluere illud onus gabellæ, ad q,
aliàs fuisset obligatus dictus emptor ergo contra eum debet
fieri interpretatio. ¶ Ex his infertur quòd non potest dictus
emptor p̄tendere q, dn̄s Victor sibi in aliquo sit obligatus oc-
casione gabellæ prædictæ non solutæ. Nam, aut statutum pan
norum non disponit quis teneatur soluere gabellā. s. emptor
4 vel venditor, & tunc de iure cōi † emptor tenetur soluere to-
tam gabellam. l. dū. ff. de ædi. edic. per quē text. ita decidit Bal.
in l. si prædium. C. de ædi. ac. Aut statutum pannornm dispo-
nit quod venditor debeat soluere totum vel partem, & tunc
pro eo qđ debet soluere venditor, non potuit à patre inquie-
tari emptor in ciuitate Pisarum. l. 1. C. vt nullus ex vicarij. lib.
6. & sic emptor siue inquietatus & grauatus est pro eo quod
tenebatur venditor soluere fisco, fuit sibi emptori facta iniu-
stitia propter quam nō debet teneri venditor emptori in ali-
quo. l. si per imprudentiam, & l. Lucius. ff. de euic. cum ibi no.
l. exceptione. ff. de fideiu. l. fi. C. de ac. emp. ¶ Nec prædictis ob
sunt q, in dicta scriptura contineatur q, dictus venditor non
debet soluere gabellam in portu Pisano. Et sic illa exceptio fir
mat q, soluat solum venditor alias gabellas. l. quæsitum. §. de-
niq;, de fundo instruc. l. in his. cum ibi no. de legi. Quia respō-
deo quòd in portu Pisano non erat soluenda gabella contra-
ctus, sed gabella pro conditione mercantiarum: non autem
quærimus de gabella soluenda ratione contractus celebrati,

quæ quidem non est actus respiciens traditionem & consi-
5 gnationem mercium. ¶ † Præterea exceptio non facit q, sub regula comprehendantur id quod aliàs non comprehenderetur
c si non fuisset adiecta dicta exceptio,[c] vt l. generali. §. vxori. & ibi no. Bar. ff. de vsufru. leg. & l. Lucius. §. pluribus. & ibi Bar. ff. ad Treb. sed si non esset adiecta dicta exceptio de gabella in portu Pisano non soluente per dictum Victorē fuisset comprehensa expensa gabellæ soluenda pro contractu dictæ venditionis pannorum, vt suprà probaui: ergo illa exceptio minimè habet obstare. Ex quibus omnibus concluditur di. capitulum non posse verificare per dictam scripturam, etiam dato quod probatum esset vel probaretur arrestatio, impedimentum & damnum illatū dicto emptori, & per consequens pronunciari deberi in fauorem dicti Victoris & eius fideiussorum. Et ita dico & consulo ego Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Emptor. Vt dixi in consu. Parisi. §. 23. nu. 7.

b ¶ Sequentia Matthesyl. no. 151. Bal. l. quoties. 2. in fi. C. de fidei com. Pau. l. auia. in prin. de cond. & demon. Lance. Dec. l. 1. ff. de iurisd. om. iud. Ias. d. §. initium. l. cum filiof. l. si ita sit. de leg. 2. l. 2. §. filius aūt de lib. & post. l. 1. C. de lib. pſt. vel exhæ. Deci. l. 1. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. consi. 500. nu. 8. Andr. Tira. in consu. Picto. de retrac. §. 1. gl. 13. nu. 25.

c ¶ Exceptio. suprà lib. 1. consi. 18. nu. 11.

SVMMARIVM.

1 *Tempore permisso & non prohibito factum præsumitur.*
2 *Confeßio & ratificatio torti sine iudicijs, non valet.*
3 *Terror præsumitur inferri ab officiali.*

CONSILIVM. LII.

VISO themate illustrißimi, & dictis episcopi Regini, & Antonij de Præsende, & licētia concessa eidem Antonio à domino Episcopo Regino ingrediēti monasterium & eūdi intra claustra monasterij sanctorū Cosmæ & Damiani ciuitatis Regij, instrumentoque in quo moniales dicti monasterij constituerunt dictum Antonium suum factorem. Et visa sententia contra dictum Antonium lata & his quæ eleganter & copiosè allegata sunt in fauorem dicti Antonij per eximiū aduocatū eiusdem. Et si multa hincinde dici possent, tamen illa videtur mihi in paucis vera esse conclusio, & verum fundamentum, posito quod Antonius poterit cōdemnari in ducatis 25. auri. pro eo q, ipse Antonius de hoc anno in die 12. Iulij confessus est specificè & spontè. ante aliquam torturam secundum quod acta sonant, iuit in claustro dicti monasterij vna vice pransum. s. in die festiuitatis sanctorū Cosmæ & Damiani proximi præteriti: quæ festiuitas fuerat de Mense Septembris M. 462. & sic ante tempus licentiæ concessæ per dictum Episcopum dicto Antonio de ingrediendo dictum monasterium quæ quidem licentia fuit sibi concessa de anno præsenti q, 463. die 12. Maij verū est quod dictus Antonius non expresit diem, annum, neq; mēsem quo alijs vicibus ingressus fuerit dictum monasterium. Et constat q, ante dictam cōfessionem per aliquos menses habuerat Antonius à dicto domino Episcopo licētiā intrādi pro honore seu vtilitate tam ipsius monasterij q̄ Priorissæ seu monialiū eiusdem, pro ipsius aūt earū negotijs necessarijs toties quoties ipse Antonius voluerit, seu requisitus fuerit de licentia potuit ingredi per præ-
1 fatum Epm, vt in eodē themate manifestè continetur, † in du
a bio interpretari debet q, in tempore & casu permisso [a] ingressus fuerit, & non in prohibito: vt firmat clarè Barto. & alij in l. non solùm. §. sed vt probari. ff. de noui ope. nun. ar. illius. §. & l. eum actum. ff. de neg. gest. cum ibi not. & l. 2. C. de peti. hære. cum gl. & per id quod no. in cle. fi. de rescrip. iuncta. l. meritò. ff. pro socio. Et sequitur ibi Bal. in l. fin. ff. an seruus ex suo facto. & in l. precibus. C. de impuberi. & Sal. in l. materiam. in fine. C. de probatio. ¶ Et per hoc non haberet obstare si diceretur quod semel in monasterio fuit inuentus per dominum vicarium, & sic fuit repertus in flagranti crimine. & sine processu potuit condemnari, iuxta nota. per gl. & doc. in l. ictus fustium. ff. de his qui no. infamia. & in l. leuia. de accu. quia non fatetur Ant. se fuisse inuentum per dominū vicarium ante tp̄s quo fuit ei concessa licentia ingrediendi. Et similiter patet q, non habet obstare si dicatur q, attenta confessione dicti Antonij sponte facta non potest allegare q, non processerint indicia vel q, processus fuerat nullus per id q, habet in c. 1. de accu. in 6. & in ca. Pisanis. de resti. spo. & in c. consuetudinē. de ele. & no. Inno. in c. qualiter & qn̄. el 2. de accu. & in c. per inquisitionem. de elec. & Bar. in l. si confessus. de custo. reo. & Ang. in l. viro. solut. matr. & in l. 1. ff. de confeßis. cum si. quia dico q, verum est, vbi confessio concluderet crimen esse commissum sed iste non est confessus commisisse crimen, imò per productionem licentiæ apparet eum iure permittente potuisse ingredi monasterium, & in dubio præsumitur intrasse in tempore & casu permisso & licito, vt superius fuit ostensum. ¶ Nec oportet aggredi confessionem factam in tortura, & post torturam: quia non videtur q, in sn̄ia fuerit condemnatus ꝓ his de quibus in duabus vltimis confeßionib. continentur: quia attento q, fuit positus in tortura pro inquirēda veritate super assertis facinoribus commißis per dictum Antonium, nō potuit nec debuit torqueri non præcedētibus legitimis indicijs ad alia facinora. l. 1. in prin. & l. maritus. & ibi not. & l. fin. ff. de
2 quæstio. ¶ † Vnde cùm de his quæ in tortura, & post torturam confessus est, non subessent indicia sufficientia de quibus in actis mihi transmisis, apparet q, iuxta plenè tradita per Bart. in l. fi. ff. de quæst. & etiā in l. de tormētis. ff. de quæstion. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de proba. §. fi. & in c. cū in contemplatione. de re. iu. & per Pau. de Leaz. in c. grauis. de depo. & per alios scribentes in c. tertio loco, de ꝓba cum similibus, si post torturam etiam ex interuallo aliq̄d confessus fuerit vel ratifi-
b cauerit ea quæ fuit confessus in actu torturæ nihil valet [b] talis confessio vel ratificatio, vt est gl. iuncto tex. in l. pen. ff. de quęstio. & no. Ang. in l. qui in aliena. §. Celsus. de acq. hære. vbi q̄rit an si quis sit tortus non præcedentibus incidijs & postea ꝑseuerat in confeßione posit notarius scribere ipsum sponte confessum? & concludit q, non, si sciuit eum tortum sine indicijs: quia præsumitur durare metus tormentorum: iō tunc scriberet contra veritatem. ¶ Si autem iustè præcesserint tormenta, tunc bene posit scribere notarius q, reus fuit sponte confessus, dum inter tormenta & confeßionē aliquod modicum interuallum interueniat, quod requiritur iudicantis arbitrio vt in l. 1. §. diuus seruus. ff. de quæst. & ita etiam tenet Ioan. de Imo. in d. §. Celsus, vbi subdit q, vbi apparet quem esse tortum sine legitimis indicijs p̄cedentibus qualitercunq; perseueraret in confeßione puniri non debet, ita dicit esse tex. cum gl. in d. l. pe. de quæ. secundū vnū intellectum cū gl. & hoc sequitur Gandinus in tractatu maleficiorum. Et reputatur hoc esse perpetuò menti tenendum. ¶ Ita etiē tenet Pau. de Ca. in d. §. Celsus. & dicit videri esse de mente Bart. in l. fi. circa prin. ff. de quæst. ibi, dum dicit, certè hoc non deberet fieri, quia cōdemnaret ex indicijs &c. ¶ Idem tenet Salic. in l. 2. C. de custo. reo. vbi dicit quod confessio metu iuridicè illato non potest ex post facto ratificari donec instat causa metus. allegat in argumentum. l. pen. de condi. ob. cau. & aliā de quibus ibi per eū ¶ Idem tenet Pet. de Anch. in c. 1. de homi. ¶ Idē habet in quodam tactatu de quæst. incipiente. de quæstionibus plenius tractatis &c. qui tractatus à multis est scriptus & intitulatus Bar. oppos. 21. col. 2. ist ver. sed quid si aliquis est tortus &c. ¶ Et pro hoc alleg. l. 1. §. diuus Seuerus. de quæst. & d. l. maritus, secundū vnam lecturā, quā ibi multùm not. Bar. q, quæstio. & actus factus in tormentis non reconualescit per superuenientia indicia. & istam conclusionem ēt approbat Lud. Ro. in suo consi. 78. vbi reprehendit Bal. alibi tenentem contrarium. ¶ Idem etiam tenet Petr. de Anch. in consi. 24. incip. Visa inquisitione
3 &c. vbi fortius concludit per plura media, s. † quod etiam si ille qui contra se in criminali confessus est nullis præcedentibus indicijs asserat se fuisse confessum per torturam quamuis non appareat aliquid de tortura, dū tn̄ appareat cōfessum esse detentum, talis confessio nō sit efficax ad condēnandum,
c cum nō sit verosimilis [c] & per hoc ēt d. l. 1. §. diuus. & l. qui sententiam. de pœnis. & quod no. in l. 2. ff. de custo. reo. & l. sciāt. C. de probat. Et quod not. Iaco. But. in l. 2. C. q, met. cau. ¶ Et quia

quia verosimile est q, non esset sponte confessus contra se nisi per terrorem iudicis habentis eum in fortia, per notata p Cy. & Bal. in l. nouissimè. ff. quod fal. tuto. autho. dñ dicit ibi Bal.
4 † q, præsumitur inferri terror ab officiali, p nota. in d. l. fi. ff. qđ me. cau. & Bal. reputat no. dignum. in d. l. nouissimè, in prin. & per alia etiam mouet quæ breuitatis causa omitto. & istud satis infert q, etiam non poterit condemnari pro illa vice qua confessus est se ingressum fuisse in festo sanctorum Cosmæ & Damiani, cum non appareant indicia contra eum. ¶ Ex his ergo concludo q, saltem pro illis vicibus quibus non apparet Antonium specificè fuisse se ingressum esse ante tẽpus dictæ licentiæ non debuisse condemnari & excepta illa vice qua cõfessus est in die festi sanctorum Cosmæ & Damiani non inuenio tempus specificum confessum in confessione facta ante fortiam. Et pro alijs de quibus in dictis confessionibus factis post, non est condemnandus nisi aliter probetur &c. & ita dico & consulo ego Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Permisso. Panor. Feli. cap. auditis. de præscrip. Alci. de præsumpt. regu. 3. præsumpt. 1. limitat Bald. tract. statu. vers. bannitus. nu. 5.

b ¶ Nihil valet. Marsi. in pract. §. diligenter. nu. 187. §. 2. supra li. 1. con. 5. nu. 1.

c ¶ Verosimilis, Mar. not. 1. Thomas Gram. consi. 1. Cor. consi. 134. In causa Gasparis lib. 4. infra. eo. consi. 98. nu. 6.

CONSILIVM LIII. VIDE. SVPRA lib. 1. consi. 125. quod hic duplicabatur.

SVMMARIVM.

1 *Veniunt contra intra fines designatos.*
4 *Legato domus cedunt annexa.*
5 *Legati dependentiæ per duos testes probantur.*
6 *Testis à testatore approbatus, non reprobatur.*

CONSILIVM LIIII.

PONDERATIS verbis testi. d. ser. Pauli & his quæ in themate narrantur. ¶ † Breuiter sentio. d.
1 dñam Mariam non iustè petere. d. cameram seu coquinam: nam testator legando. d. Ioannæ filię domum nouam confinando eam à quatuor lateribus specialiter ab occidente, dedit pro fine foueam castelli dñorum de Lamirandula & à septemtrione dedit pro fine domum antiquam legatam. d. dñæ Mariæ, & omne id quod
2 clauditur intra dictos cõfines [a] intelligitur cõprehendi in legato si totum illud qđ comprehensum est intra dictos confines erat ipsius disponẽtis. l. æde. sacra. §. 1. ff. de cõtrahen. emp. & no. Io. An. in addi. Spe. in ti. de emp. & ven. §. sciendum. in addi. inci. hic quæritur si vendito. & declarat notabiliter Old. in consi. 196. inci. In concessione cuiusdam. & Bald. rubr. C. de contrahen. emp. in 22. q. & doc. in c. per tuas, de dona. ¶ Et iõ confines adijciuntur ad demonstrandam & certificandã rem ipsam. l. forma in prin. ff. de censi. l. cum seruo. §. 1. ff. de contrahen. emp. l. Titius hæres. ff. de act. emp. ¶ Et hoc apertè procedit, vt dixi. si totum illud qđ clauditur intra confines expres-
2 sos spectabat pleno iure ad testatorem, prout in casu nostro. † secus si in totum non spectasset pleno iure, sed pars putà dimidia pro indiuiso: quia tunc licèt esset tota res vndique confirmata per testatorem legantem, non veniret in legato tota res, sed solũ ius quod in re testator habebat: ita procedit id q, no. Bal. in l. 1. C. qui test. face. pos. & in l. cum alienam. C. de leg. facit. l. serui electione. §. fin. & l. si domus. §. fi. de leg. 1. ¶ Cum ergo dicta camera seu coquina claudatur intra dictos confines domus legatæ dictæ dñæ Ioannæ, sequitur quod illa cedit dicto legato. Si enim testator voluisset in legato relicto dñæ
b Io. non comprehendi dictam coquinam, non dixisset [b] iuxta foueam castelli versus occidentem, prout dixisset iuxta talem coquinam seu cameram, versus occidentem: p̃supponitur: vt ex inspectione signi mihi exhibiti apparet, q, si dicta coquina nõ cõprehẽdatur in dicto legato domus relicto dñæ Ioa. ñ eẽt verũ dicere qđ aliquo mõ domus noua legata dñ Ioannæ possit habere, p confine versus occidẽtẽ foueã castelli, sed p vna particula haberet foueam cõis versus occidentẽ, & pro maiori parte eãdẽ foueã cõis versus meridiẽ, & sic nõ verificarent cõfines à testatore designati. ¶ Nec dici pt q, appellatione domus antiquæ. s. legatæ dictæ dñæ Mariæ veniat dicta coquina, tanquã destinata ad vsum dictę domus antiquę: qa vt in themate narratur, hæc coquina deseruiebat vtriq; domui viuo testatore & iõ coquina illa non debet cõprehendi sub legato domus antiquæ relictæ dñæ Mariæ, vt probatur in l. legatis. ff. de leg.
3 2. & in l. hoc legatũ. ff. de lega. 3. ¶ † Tanto magis ẽt cederet dicta coquina legato domus nouæ, si post constructã domũ nouã habebat ad dictã coquinã adit⁹ saltẽ magis frequẽs per domũ nouã, vt, pbat tex. in l. p̃dijs. §. balnea. cum seq. iunctis ibi notatis p Bar. ff. de leg. 3. facit qđ no. Bar. in l. qđ conclaue. in
4 fi. ff. de dã. infe. ¶ † Præterea in legato vel dispositione facta de
c domo, veniunt ea q̃ illi sunt annexa [c] l. creditor. §. fi. ff. de act. emp. l. 2. C. de bo. vacan. li. 10. & no. Arch. 12. q. 2. in ca. fi. & Io. An. in c. Raynutius, de test. dum tractat per illũ tex. an in legato domus veniat hortus, & ĩ hoc debet iudicari qđ ptineat coquina ad illã domũ cui magis annexa ẽ. l. legatis. §. si vnus. ff. đ leg. 3. l. q̃rit. ff. de stat. ho. & p no. per Bar. in d. §. balnea, cum seq. sed magis annexa ẽ & incorporata dicta coquina domui nouæ quã antiquæ vt ex inspectiõe signi clarè apparet, & ẽt ex narratis in themate, dũ p̃supponit q, data ruina domus nouæ, coqna stare nõ posset, nõ sic data ruina domus antiquæ. ¶ Postremò corroborãtur p̃dicta: qa vt p̃supponitur, pbat p tres testes descriptos & rogatos in testõ. q, dictus Paulus dũ testaretur, & ante & post dixit se velle dictã coquinã sub legato do-
5 mus nouæ cõtineri. & ita est de iure † qđ legatũ validũ pt quò ad verba declarari corã duobus testib. tm̃. & sic duo tm̃ testes sufficiunt ad declaratiõnẽ, vt ẽ gl. ordinaria & notabilis quam ibi oẽs sequunt. in l. hæredes palã. §. si qs post. ff. de testa. & no. Cy. & alij. in l. 1. C. de codicil. & Bar. in l. q liberis. §. testõ. ff. de bo. pos. secũ. tab. & Bal. in l. certũ. C. vñ. legi. & p hæc patet nõ obstare q, dicatur alterum ex dictis testib. ẽe. socerũ dictæ dñæ Ioan. qa vt dixi, duo tm̃ testes sufficerent, quãto magis duo ido-
6 nei? & iste tertius cũ eĩs, qa tertius testis ẽt † fuit rogatus à testatore, & sic eius fides fuit approbata, adeò q, nõ videtur sibi obstare exceptio q̃ alias potuisset obstare, p id q, not. gl. reputata singularis. in §. & licèt in verbo supplicijs, in aut. de testi. & q, no. gl. in l. inuiti. in fi. gl. magnæ. ff. de test. & no. Bal. in l. parentes. C. de testib. & Ang. in l. 1. C. de testi. & Ant. de Bu. in c. exlite. de transac. cum suis concordantijs. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Confines includunt contenta. Bal. l. insulæ. quem ibi sequitur Lancelo. Deci. ff. de iud. Ro. consi. 5. Phi. Franc. ca. ad decimas, de resti. spol. in 5. Socin. consi. 181. li. 2. Deci. consi. 400. in prin. cons. 528. Alb. Brut. con. 34.

b ¶ Dixisset. facit Ber. cons. 185. Viso casu. li. 1. & quæ dixi in consue. Paris. §. 8. gl. 5. lib. 13.

c ¶ Annexa. supra li. 2. cons. penul.

EPITOME.

GEneralis prohibitio alienandi non impedit hæredis institutionem, nec extenditur ad eius filios, & facta alicui & filijs non extenditur ad nepotes. h. d.

CONSILIVM. LV.

PONDERATIS his q̃ in themate narrantur. ¶ Sup primo dubio q̃ritur, vtrũ dictus Innocẽti⁹ legatari⁹ potuerit instituere hæredẽ filiã suã vnicã legitimã & naturalẽ, p̃sertim in illis reb. sibi legatis & q̃uis nõ alienari, phibitis p dictũ testato-
1 rem, videretur fortasse prima consideratione dicẽdum quod non quia etiam relinquere bona iure institutionis, dicitur alienatio. l. si quis prioris. §. certũ. C. de secun. nup. & l. peto. §. fratre. & l. ex edicto. §. alienare. ff. de ali. iudic. mut. cau. fac.
2 & l. si ita quis. §. ea lege. ff. de ve. ob. ¶ † Præterea quando testator prouidit in aliquem casum, sua prouisio trahitur ad alium, in quem testator similiter prouidisset si de eo cogitasset. l. Titius. §. 1. ff. de libe. & posthum. l. fin. C. de posthum. hæred. instit. l. tale pactum. §. fin. & ibi not. ff. de pact. & mens

mens testatoris ēt tacita habetur ꝓ expressa, & seruari debet ꝑ ceteris ēt magis quā verba l.3.C.de li.præte.l. inter vestem. ff. de auro & arg.leg.l.cùm quæstio.C.de leg. ¶ Sed attentis ꝓhibitionibus alienationis etiam in causam dotis factis in dicto testō, apparet q̄d testator noluit q̄d hæc bona transferentur in fœminas: quarū onus dotādi pertineret ad dictos legatarios, & ꝑ consequēs videtur voluisse q̄ nō transferiⁿt in filias fœminas dictorum legatariorum vel alicuius eorum, cum onus dotandi eorum filias spectaret ad eos l.q liberos, in prin.ff.de rit. nu.l.fi.C.de do.ꝓmis. ¶ Et ideo aut iste casus q eueniᵗ saltē ex mente testatoris est cōprehēsus sub dicta ꝓhibitione, aut saltē ꝓbabiliter apparet q̄d si testator de hoc casu cogitasset, prohibuisset ēt in talē filiam ꝑ vltimam voluntatem posse alienare, vt bona ista transirēt in illos de Bernerijs, & sic in eos q essent de agnatione testatoris ꝓut colligitur fuisse de mēte testatoris dum ꝓuidit, q̄ si aliquis dictorum legatariorum alienaret, vel tētaret alienare, deuenirent bona in illū, vel illos legatarios, q non alienarēt: & si oēs alienarēt, vel tentarent alienare, peruenirent ad proximiorem de domo seu casata de Bernerijs prout latius in dicto testō continetᵉ: ꝑ quam substitutionē factam in casu alienationis apparet, dici nō posse dictam ꝓhibitionē non tenere, & q̄ caret causa, vt patet in l. filiusfamilias.§.diui. ff.de leg.1.& l. codicilli.§.instituto.& l.cum pater.§.libertis.ff. de le.2. ¶ Tamen præmissis non obstantib. cōtrariā sñiam sentio esse de iure verā, & q̄a arbitror casum istū parū dubitationis continere, ideo paucioribꝫ absoluā. Et concludo dicta bona potuisse iure hæreditario seu institutionis transferri per dictū Inn.in dictā eius filiā maximè ex infrà dicendis. Nam aduertendum est q̄ dictus testator q prædicta bona Inn.legauit, nō ꝓhibuit dicta bona alienari in certas singulares personas, aut extra certū genus ꝑsonarum: sed absolutè prohibuit posse alienari in aliquam ꝑsonam, aut cōe, collegiū.locum, corpus,

3 vel vniuersitatē.† Sed ita est q̄, quando à lege vel à testatore vel contrahēte est ꝓhibita alienatio simpliciter seu gñaliter, ꝓut fuit in ꝓposito, non intelligitur ꝓhibita hæredis institutio, q̄a ille ꝓhibitus nō pōt omni tpe viuere: ideo oportet q̄ hæredē habeat: ita ꝓbatur in l.1.ff.de fund.dota.& in l. quēadmodum ff.de acqui.re.do.& est doctrina Bar.& doctorū: * cōiter in d. l.si ita qs.§.ea lege.& in d.l.peto.§. fratre.& Ang. in l.ea lege. C.de condi.ob cau.& in suo con.7.inci. Ex dicto themate plura dubia.& in con. 62.inci. Domina Andrea, & sic perinde ac si ꝓhibitio alienationis fuisset limitata ad vitam legatariorū, quo casu possunt alienare in vltima voluntate.l.pater.§. fundum.ff.de leg.3. ¶ Fortius voluit gl.reputata singularis in l.pa

4 ter.§.Iulius Agrippa.ff.de leg.3.† q̄ etiā q̄ñ qs prohibitus esset à testatore alienare extra certum genus ꝑsonarum, puta extra familiā, non solum ꝓsset alienare transferendo ex causa successionis intestati in proximiorē sibi successurū, vt no.gloss.& doc.in d.§.fratre.sed ēt pōt ex testō transferri in dictū talē ꝓximiorē sibi aliàs successurū ᵃ ab intestato, dato q̄d ille hæres non esset de familia illa extra q̄ erat prohibita alienatio. & illam gl.seqᵘtur Dy.& Bart.in d.§.Iulius Agrippa.pro quo allegat tex.in l.cùm pater.§.cūm inter.ff.de leg.2.& bene ꝓbatur per ea quæ no.Bar.in l.3.ff.de leg.1. in 2.q. ¶ Et licēt nōnulli conentur reprehendere illam gl.tamen est * communiter approbata à doctorib.ibi: vt dicunt Io.de Imo.& Raph.Cu.in d. §.cū inter, & illā ēt vt singularē & verā sequiᵗ Ioā. de Imo.d.l. ea lege, ideo cū à cōi opi.nō sit in iudicando discedendum, vt tradiᵗ in locis vulgarib.nō est opus circa hoc insistere. ¶ Et tanto magis, q̄a in casu nostro testator non dicit q̄ prohibeat extra familiā alienare, sed absolutè prohibuit alienari posse in aliq̄ ꝑsonam, ꝑ casu * cōiter doct. in locis præallegatis concludunt q̄ non est prohibita hæredis institutio. ¶ Accedat ad cōfirmationē ꝑdictorum: q̄a si dictus Inn.testm̄ non condidisset, habiturus erat ab intestato dictā suā filiā hæredē in q̄ trans-

5 miserat dicta bona: † q̄a illa diciᵗ alienatio necessaria q̄ fit per mortē, & alienatio necessaria nō venit in prohibitione alienationis.l.diuus ff.de pe.he.& d.l.peto.§.ꝑdiū.& l.fi.C.de lit. Si ergo Inn.filiā expressè instituit: fecit id q̄d tacitè inerat.l.cōficiuntur, in prin.& l.si qs cū nullū.in prin.ff.de iure codi.ergo hoc nocere non debet l.2.ff.de le.1.l.non rectè.C. de fideius.& propterea sibi imputari nō pōt, si sic testm̄ condidit.l.posth.in prin.ff.de inof.test. ¶ Præterea ēt filij dicti Io.est de agnatione dicti Innocentij & testatoris, & sic etiam dato q̄ testator prohibuisset solū q̄ nō alienareᵗ extra familiā illorū de Bernerijs, est indubitatū q̄ ista filia Inn.est de eadē familia & agnatione sicut erat pater suus Inn.l.pronuntiatio.ff.de verb.sig.inst. de legi.agna.succes.in prin. ¶ Et ꝑ ꝑdicta colligitur rñsio ad allegata in contrarium, ad q̄ specialius ēt respondeᵗ. & primò dū dicebatur q̄ hæredis institutio est alienatio.d.l. si quis prioris §.certū.q̄a rñ, vt patet ex doctrina tradita ꝑ do. ibi per Bart. &

6 alios in d.§.fratre.& in d.§.ea lege.cum si.q̄a † aut à lege vel in aliqua dispositione fit mentio de alienatione permissiuè, & cōtineᵗ alienatio q̄ fit ꝑ hæredis institutionē.d.§. certū. aut fit mētio de alienatione ꝓhibitiuè: & tunc aut ꝓhibetur alienatio simpliciter seu in omnē ꝑsonam, & tunc non cōprehenditur hæredis institutio seu alienatio q̄ fit ꝑ mortē transferendo titulo hæreditario ex testō vel ab intestato in casu nostro.ꝑ rōnes quas supra allegaui. ¶ Aut prohibitio alienationis fit non simpliciter nec in oēm ꝑsonā: sed prohibitus sit quis alienare in certas particulares ꝑsonas odio taliū ꝑsonarū: & tunc ꝓhibitus non potest alienare etiam in vltima voluntate, nec ab intestato in tales ꝑsonas d.l.codicillis.§.matre.& d.§.ea lege. tenetur enim sic prohibitus eo casu curare ne aliquo modo ēt alienatione legali trāferatur res in tales prohibitas personas, vt est glo.in d.§.ea lege, quam ad hoc singularem reputat Baldus in l. quoties.la 1.in prin.C.de fideicom.pro qua allegat ipsum textū in c.1.§.fi.de inuesti.de re alie. fac. ¶ Aut prohibitus est quis alienare extra certum genus personarum, puta extra familiam vel agnationem testatoris tantùm: & tunc non intelligitur prohibitus alienare extra familiam seu agnationē

* transmittendo ad successores ab intestato.vt no.glo.* communiter approbata in d.§. fratre. nec etiam intelligitur prohibitus relinquere ex testamento illi tali qui esset ab intestato successurus; vt no.gl.singularis in d.§. Iulius Agrippa. & dixi suprà. ¶ Nec obst. etiam id quod habetur in d.l. ex hoc edicto. §. alienare. quia potius facit pro dicta filia, nam ibi prohibitio alienationis non comprehendit alienationem quæ fit in vltima voluntate: & rationem illius tex. ponit Cyn. & Baldus in d.§.certum.& Barto.in d.§.fratre. ¶ Non obst. quod tacitè seu ex coniecturata mente testatoris videatur comprehendi, q̄d non possit transferri in istam filiam Inno.cum noluerit posse dari in dotem, & videatur voluisse q̄ conseruetur in agnatione, attenta substitutione quam fecit, &c. quia respondeo, q̄d imò comprehenditur testatorem voluisse, q̄d posset relinqui huic filiæ Innocentij, q̄ si testator voluisset quod Inn. non potuisset in istis bonis habere hæredem nisi masculos agnatos ipsius testatoris substituisset dicto Inn. decedente sine filijs masculis illos masculos, qui essent de agnatione testatoris, quod non fecit testator: & tamē sibi hoc erat facile dicere sicut prouidit in casu quo alienaret.l. vnica. §. fin autē ad deficientis, de cad.toll.c.ad audientiam.de deci. ¶ Vel saltē testator dixisset q̄ ꝓhibebat alienari extra familiam agnatorum masculorū de Bernerijs, quod non fecit, & si fecisset, q̄d dicta verba importassent, dictum est supra ergo cum prohibuerit absolutè eos posse alienare in aliquam personam: patet quod non intellexit de alienatione quæ fieret per mortē, quæ alienatio, oīno & necessariò erat euētura: cum statutū sit semel hominē mori oportere l.fi.C.de sacrosan.eccl.l.proponebatur.ff.de iud. l. hæres meus, in princip.ff.de condi.& demon. ¶ Vnde perinde est ac si ad vitā tm̄ ipsius Innocētij eum alienare ꝓhibuisset: q̄ casu potest in vltima voluntate relinquere, vt est tex.no.in d. §.fundum. ¶ Et ex hoc patet quod illa prohibitio de dando in dotem dicta bona non durabit nisi in vita dicti Inn. vnde si voluisset relinquere pro dote, non impediebatur, vt est dictū. ¶ Et licēt substituerit vnum ex dictis legatarijs alteri & omnibus etiam legatarijs substituerit proximiorē de Bernerijs, illud est verum in casu quo ipsi legatarij vel aliquis eorum veniret contra dictam ꝓhibitionem alienationis, q̄ non fecit dictus Inno.ita q̄ ista alienatio facta per Inno. fuit permissa à testatore, quia eò ipso, q̄ intelligitur prohibuisse ne alienaret in vita, intelligitur etiam permisisse, q̄d alienaret post mortem

7 seu in vltima volūtate: vel ab intestato: † quia qui prohibeᵗ facere ad tempus: videtur permissus post tempus id facere posse.l.

se.l.imperator.ff.de postu.& d.§.fundum.& si alia fuisset mẽs
testatoris,cum de ea non cõstet,non possumus à verbis disce-
dere.l.si alij.ff.de vsufru.leg.l.non aliter.deleg.3.imò constat
de mẽte eius fuisse q̧ p morté alienare posset vt est superius o-
stensum.¶ Nec ob.d.l.Titius.§.1.de lib.& post.qa ibi appare-
bat q̧ testator fuit in errore ꝓbabili, qa instituit posthumum
ꝓnepotem nasciturum ex nepote p̃gnãte. Et pronepos paulò
ante ignorãte testatore absente natus erat : nã valet institutio
de eo,qa constat q̧ testator voluit illũ instituere, & ita exp̃sit,
sed errauit,quia putauit nondũ esse natũ cũ esset. Et hæc eadẽ
rõ est in casu dictæ.l.fi.C.de post.hæ.insti. Sed in casu nostro
8 non apparet q̧ testator fuerit in aliquo errore. ¶ †Et illud q̊d
dicitur q̧ mẽs testatoris attendi debet potius q̃ verba, ꝓcedit
si de ea cõstet, & reqrit̃ q̧ verba ꝓpriè vel saltẽ impropriè cõue
niãt mẽti: aliàs secus.l.in ambiguo.ff.de reb. du. & q̧ ibi not.
Bar.dũ respondet ad l. nõ aliter,de lega.3.¶ Bene facit tex. no.
& q̧ ibi notabiliter p illũ voluit Bald.in l.quidam cũ filium ff.
de hær.insti.vbi declarat & dat intellectum ad regulã q̃ habet
q̧ sufficit q̧ de mente testatoris tacitè constet,nã verũ est dum
1 † modo † testator deuenerit ad dispositionẽ,vt ibi patet. ¶Non
ob.ẽt si dicãt q̧ testator illos quos instituit hæredes vniuersa-
les q ẽt erãt de legatarijs eos inuicẽ substituit, & si moriantur
absq; filijs legitimis voluit q̊d vnus succederet alteri saluis tñ
manentib.legatis supra scriptis, & sic apparet q̧ voluit q̧ bona
transirent ad filias fœminas eorũ, qa rñdetur q̧ testator istam
substitutionẽ non fecit Innocentio, nec ẽt per illam voluit im
mutare aliquid de eo q̊d disposuerat in legatis vt verba clarè
9 dñt. ¶ † Præterea illa verba videlicet si moriantur absq; filijs le
gitimis vnus succedat alteri, non intelliguntur de filijs mascu
2 † lis tñ,sed etiã de † fœminis, vt in terminis decidit Ioã.Andr.in
c.Ray.de testamen. & ibi etiam An.de But.per l.si ita dederit.
& l.si quis filiabus.ff.de testa.tut.& l.1.ff.de verb.sig. & bonus
text.in l.quisquis.ff.de verb.significa.& l.1.C.de condi. inser.
10 ¶ † Circa scđum dubium quo quæritur, posito q̧ Innocentius
potuerit filiam hæredem instituere, an posset filia ipsa dare
bona prædicta in dotem viro suo, & de eis disponere? & breui
ter dico q̧ sic: qa ꝓhibitio facta Inn.non extenditur ad dictã
eius filiam & hæredẽ, vt clarè determinat Iac.de Are.& Bar. in
1 l.Lucius.§.1.ff.de leg.3.† vnde videmus q̧ prohibitio facta fi-
lijs de non alienando, non extenditur ad nepotes, vt est text.
no.in aut.de resti.fideicommis.§.nos igitur.& ibi not.Cyn.&
Bal.in l.voluntas.C.de fideicom.& Bar.in d.l. filiusfamiliàs.
§.diui.& ibi ẽt per alios, & sequitur etiam hoc Bal.in l.Titius,
in prin.ff.de libe.& post.& in l.quisquis.C.ad l.Iuliã maiest.
& Sal.ẽt in d.l.voluntas. ¶ Præterea postq̃ dicta bona sunt se-
mel legitimè alienata & translata in dictã filiã Inno.sunt ex-
tra ꝓhibitionem, & possunt in quemlibet licitè alienari, vt est
bonus tex.& notabilis in l.pater.§.quindecim.ff.de leg. 3. A-
lex.Tartagnus Imol.

ADDITIO.

a ¶ Successurum.Decius con.23.consi.38.no.infra eo.consil.59.
hic quadrat qõ super qua hodie consultus fui, mulier in testõ
legauit vni filiorum prædium cum pertinentijs, ita vt nõ pos-
sit vendere, donare, cedere, permutare, vel aliter alienare sed
post obitum legatarij redeat ad eius hæredes q̧ legatarius tem
pore obitus sui habebit æquis portionibus: an legatarius pos-
sit hoc non obstante alienare? videretur q̧ sic, quia fideicom-
missum non fit nisi hæredibus, qui non potuerunt contraue-
nire.contrarium rñ.quia hoc verbum hæredes intelligit̃ de ha
bilib.ad succedendũ ab intestato scđum vulgarem modum lo
quendi, maximè cũ lingua vernacula ꝓlata sint & à muliere
& in patria consuetudinaria vbi non ẽ locus institutioni hære
dis, sed omnes sunt hæredes legitimi, & si legatarius postea re-
linquat filios, illi ẽt si non sint hæredes poterunt viriles suas in
prædio vendicare.idem de alijs qui successuri erant ab intesta
to, etiam si nolunt esse hæredes : ita in simili decidit Bar.consi.
52.incip.Salmubñ.Ioannelli.Pau.Rap.Ful.in l.ex facto.§.fi.
ad tre.& in l.1.vbi Phi.Cor.C.de condi.inser.Phi.Franc.c.1.de
testa.6.Soc.con.57.nu.5.lib.3.quod refert & sequitur Deci.d.
consi.37.nu.6.

Vxor relicta domina fructuaria in codicillis etiam stan-
tibus filijs intelligitur de toto vsufructu: saltem pro di-
midia si prius in testamento iam erant ei relicta alimen-
ta.h.d.

CONSILIVM LVI.

PERLECTIS verbis testamẽti Christophori q̃n-
dã Rocij de Cæsena in ea parte in qua reliqt dñæ
Margaritæ vxori suæ alimẽta conducẽtia iuxta
vires suæ hæreditatis donec ipsa vixerit & vitam
vidualẽ seruauerit, & in ea parte in qua sibi hæ-
redes vniuersales instituit filias ipsi⁹ testatoris pleno iure, hec
nõ visis verbis codicillorũ eiusdẽ, in quib. postea inter cætera
reliqt dictã dñam Margaritã dñam, massariam & vsufructua-
riã omnium bonorũ hæreditatis ipsius testatoris, donec ipsa
vixerit & vitam vidualẽ seruauerit: & ponderatis his q̃ in the-
mate narrantur. ¶ Videretur prima consideratione dicẽdum
dictam dñam Margaritã nihil petere posse vltra alimenta, &
quædam particularia legata sibi in testõ relicta : qa aut vult ex
testõ suam intẽtionem fundare, & certum est q̧ vsumfru.oĩm
bonorũ consequi non p̃t, quia non est ei relictus in testamen-
†1 to, imò testator dixit q̊d in omnib.bonis pleno † iure institue-
1 bat dictas filias suas hæredes, † & illa verba, pleno iure, idem
important ac si dictum fuisset, non solũ in ꝓprietate, sed ẽt in
vsufruct.instituo, l.fi.§.similique mõ.C.de bo.q̃ lib.l.libertis.
la.1.ff.de ali.leg.iu aut.hæc vsus præstatio.C.de sac.san.eccl.&
l.mater, & ibi no.Bald.C.ad Tertil.cum simi.¶ Aut vult intẽ-
tionem suam fundare ex codicillis p dicta verba: dominam,
massariam & vsufructuariam &c.& videt̃ ẽt q̧ non posit, qa
cum supersint ex dicto testatore filiæ vniuersaliter institutæ:
* q̊ casu scđum magis *cõem opin.dicta verba important quod
solùm vxor alimenta consequi posit, vt no.gl.& doc.in auth.
hoc locũ.C.si secundo nupt.muli.& Dy.Bar.& alij in l.Titia
cum testõ.§.fi.ff.de leg.2.& Bal.in con.suo inci.Petrus filiam
suam, & in con.inci. Bartopholus, fecit testamẽtum &c.cum
sim.¶ Tamen hoc non obstante in casu de quo quæritur dico
q̧ imò dimidia vsusfructus omnium bonorum pertinet ad di
ctam dominam Margaritã: & alia dimidia pertinet ad dictas
2 filias hæredes.† nã cũ in testõ alimenta dictæ vxori relicta es-
sent, si intelligeremus q̧ p dictum relictũ factum eidẽ in codi
cillis non venirent nisi alimenta, sequeret̃ q̊d dicta dispositio
†2 codicillorum in ea parte posset effectualiter dici † inanis & in
efficax, quod non est dicẽdum.l.si qñ.in prin.ff.de leg.1.& in
c.si papa, de priuil.in 6.¶ Vnde cũ in testõ instituerit in omni
bus bonis pleno iure dictas filias : per q̧ vident̃ eas instituisse
tã in ꝓprietate q in vsufructu: vt dixi supra, postea relinquen-
do dictam dñam vsufructuariã omnium bonorũ intelligitur
in vsufructu concurrere vxor cũ filiabus:& iõ filiab. debet̃ di-
†3 midia vsusfructus † & vxori alia dimidia. vt ꝓbat text.in l.si
alij.ff.de vsufr.leg.& l.si tibi.& l.si duo.alias incipit idẽ Nera-
tius.§.non solum.ff.de vsufr.accre. & dictæ oẽs filiæ coniun-
ctim & in eadem oratione vocatæ habent ꝓ vna persona, & v-
xor separatim vocata habetur ꝓ vna alia.l.Titius fundi.& l.li
ber homo.post prin.ff.de hære.insti.¶ Accedat id q̧ no.Bar.in
l.Sempronio, in prin. ff. de vsufr.leg.vbi dixit q̧ si testator re-
liqt p̃dia plurib.ꝑsonis, & postea dicit, relinquo vxori vsum-
fructũ oĩm bonorũ, q̧ in vsufructu dictorũ p̃diorũ cõcurrent
dicti legatarij, & dicta vxor p d.l.si alij.q̊d dicit esse menti te-
nẽdũ.¶ Et in indiuiduo in terminis istis decidit hãc dubitatio
a nẽ Pau.[a] de Ca.in con.incip. Quòd vxori dicti Ristori. Nã ibi
p̃supponit in facto q̧ testator in testõ legauerat victũ & vesti-
tũ vxori, & sic alimenta.l.verbo.victus.ff.de ver.sig.l.fin.ff.de
ali.leg. postea codicillis relicta fuit dña, massaria & vsufru-
ctuaria oĩm bonorũ, q̃rebat̃ an deberet̃ vsufructus, an verò tan
tum alimenta, & concludit ipse q̧ licet alias secundum cõem
opi.qñ filij sunt instituti dicta verba non importent q̧ debent
vltra alimenta per no.in d.aut.hoc locum, tñ in illo casu cum
ex coniunctione testamẽti & codicillorũ constet fuisse mentẽ
testatoris vltra alimenta relinquere, eò quia alias frustra id di-
sposuisset in codicillis, debebit dicta vxor habere dimidiã v-
susfructus omnium bonorũ, & filius institutus aliã dimidiã:
†4 allegat.l.si qs Titio.in prin.de vsufr.accre.& † si filius decede-
re:

ret accreſceret ſua pars vſusfructus matri.alle.l.ſi mulieri cum
liberis eod.ti.melius tñ probatur iſta deciſio,vt mihi videtur,
in d.l.ſi alij,cũ alijs,ſupra alle.q̃ in d.l.ſi quis Titio.¶Et quam
uis nomnulli teneant q, dicta dña poſsit ꝓpria authoritate ap
prehendere dictum vſumfructum,tamen tutius eſt,q, ab aliq̃
3 ex dictis hæredib.fiat traditio dictæ dñæ.†Nã vſusfructus q in
vltima voluntate relinquit̃ conſtituit̃,& acquiritur ipſo iure:
vt l.ſi partẽ,§.1.ff.quemad.ſer.amit.& no.gl.in l. corruptionẽ,
in verbo altercantibus,C.de vſufr.& Bartol.in l.ſi vſusfructus
5† mihi in bienniũ,ff.de vſufr.lega.qñ † qlibet hæredũ ꝓ poteſt ra-
tione ſuæ partis inducere vſufructuariam in poſſeſsionẽ rerũ,
quarum vſusfructus relictus eſt: attento maximè q, vſusfru-
ctus eſt diuiduus l.5.§.reo.ff,de vſu.l.1.§.ſi vſufr.ff.ad l.fal. vel
inducatur ꝑ aliquem ex executorib,dicti teſtamenti inſolidũ
conſtitutis.Alex.de Tartagnis.Imo.

ADDITIO.

a ¶Pa.conſ.118.li.1.idẽ Alex.infra li.6.con.214.infra li. 4.conſi.
29.Cor.con.7.li.1.Deci.con.454.con.476.con.525.conſ.644.
Lud.Gozad.conſi.48.facit Soc.conſ.1.lib.4.ſed quicquid oẽs
iſti dicãt puto,q, malè conſuluerunt,qa verba & mẽs teſtato-
ris intelligunt̃ ſcd̃um conſuetudinem l. ſi ſeruus plurium in
fi.de le.1.proinde nimis friuolum eſt dicere q, alias diſpoſitio
codicillaris nihil non operaretur,quia non eſt inconueniens
dum intelligatur ſecundum q, eſt conſuetum vltra,q, verba ac
cipere multò abſurdius eſt,quia conſuetudo omni diſpoſitio-
ni tacitè ineſt & eam informat,vt dixi in conſu. Pariſ.§.22.nu.
86.Adde Aym.conſi.32.

EPITOME.

Communis ſentẽtia,q, vxor relicta dña fructuaria intelligatur ad præeminentiam & alimenta habet locum quatenus ſunt liberi inſtituti,ſecus ſi extranei etiam fratres teſtatoris,& quando ſufficit iuratoria cautio.

CONSILIVM. LVII.

PONDERATIS verbis teſtamenti dicti Ioannis
1 de Furno,& his q̃ narrantur in themate.¶†Quò
ad primũ dubium primò videndũ eſt an ex eo,
q, dictus teſtator reliquit dictã dñam Cæciliam
vxorẽ ſuã dñam, maſſariã, vſufructuariã oĩum
bonorum ſuorum donec ipſa vixerit,& vitã vidualẽ & hone-
ſtã ſeruauerit,& dotẽ nõ poterit,videat̃ voluiſſe relinquere &
vxori duntaxàt alimẽta,attẽto,q, teſtator deceſſerit ſuperſtiti-
bus filiabus,an verò videat̃ reliquiſſe vſumfructũ attẽto q, filię
non ſunt inſtitutæ hæredes, ſed tranſuerſales ipſius teſtatoris
* ſunt inſtituti hæredes vniuerſales,in q̃ ſcd̃m nagis * cõem o-
pi.gl.& do.in aut.hoc locũ,C.ſi ſecun.nup.muli.& Bart. & a-
liorũ doctorum in l.Titia cũ teſtõ.§.fi.ff.de leg.2.Hoſt.in ſum
ma.de pig.§.qualiter conſtituant̃,ver,q, ſi qs dicat,& Io. And.
poſt Specul.in ti.qui filij ſint legit.§.1.ver.q, ſi qs ita,& in ti.de
pig.§.2.in add.inc.ſi vſusfructus &c.& Bar.con.56.inci. B.fe-
cit teſtm̃,& con.170.inci.Petrus Mattioli, & doc.in c.ſi pater,
in prin.de teſt.in 6.not.ẽt Bald.in l.ſi ita ſcriptum.ff.de manu.
teſt.& in l.1.in prin.ff.qb.mo.vſufr.amit. & ẽt in alio ſuo cõſi.
inc.Nicolaus ſer.Martini,& Bal.in l.cæterũ.§.qd ergo. ff. de v-
ſufr.& habita,& in l.& ſi contra.ff.de vul.& pu.& in l.fi.C. de
indi.vidui.tol.& dicit Ang.in d.aut.hoc locũ,q, iſta opi. ſpeci
a ficè tradita ꝑ Bar.in d.l.Titia.§.fi cõiter ſeruatur [a] ꝑ totã Italiã
ſ. qñ deſcendentes teſtatoris non ſunt hæredes, ſed alij extra-
2 nei tunc vxor habeat vſumfructũ. ¶ † Sed circa hoc eſt viden-
dũ an qa in caſu noſtro ſunt inſtituti fratres teſtatoris, vxor de
beat habere duntaxat alimẽta,ſicut qñ deſcendentes eſſent in
ſtituti: in q̃ Bar.in d.l.Titia.§.fi.dicit videri q, nõ, & q, debeat
habere vſumfructũ ſicut qñ inſtituti extranei alleg,l.3.ver. li-
beris.ff.de leg.præſtã.tñ dicit ſuper hoc eſſe cogitandũ Ioãnes
b de Imo.in d.l.Titia.§. fi.tenet [b] q, ꝑterquam qñ ſunt inſtituti
deſcendentes debeatur vſusfructus,etiam ſi aſcendẽtes teſtato
ris eſſent inſtituti,q, plus eſt: quia conſuetudo illa de qua lo-
quitur gl.& doc.in d.auth.q, locum cum loquatur quod libe-
ri ſunt inſtituti,non debet extendi ad alios caſus,cum ſit con-
tra ius cõe,& contra vim verborum teſtatoris.l.ius ſingulare.
& l.q, verò.ff.de legi.c.conſtitutionẽ,de reg.in 5.& qa alijs nõ
eſt,ita debita hæreditas ſicut deſcendentib.l.ſcripto.ff. vnde li
beri.¶Iſtud idem conſulendo firmat Ang.in conſi.338.incip.
Ser Simon de Regio &c.per id q, habetur in d.l.ſcripto,& in l.
in ſuis.ff.de lib.& poſt.Ita ẽt qñ frater teſtatoris eſt inſtitutus,
conſuluit Ang.conſi.372.incip. Maritus filium naſciturum in
ſtituit.¶Bene facit quod.no.Bar.in l.poſt dotem.ff.ſolu. mat.
dum dicit q, illa conſuetudo de qua loquitur gl.in d.l.dos à pa
tre.C.ſolu.mat.non dẽt extendi ad alium caſum q̃ in eo pro-
priè in quo loquebatur,vel diſponebat. ¶ Hoc præſuppoſito
q, dicta domina debeat habere vſumfructũ, infero ad quæſi-
3 tũ,& dico verũ eſſe,† q, dictis ex filiabus teſtatoris pro legiti-
ma ſua debetur dimidia bonorũ dicti teſtatoris,& debent ha-
bere dimidiã plene proprietate ẽt in vſufructu , vt eſt caſus in
auth.de triẽ.& ſe.in §.ꝓhibemus,iuncto §.1.in ead.aut. & no.
in l.vxori meæ,ff.de vſufr.leg.& in auth .nouiſsima. C. de in-
of.teſta.& ſic relictum vſusfructus omniũ bonorũ factũ ꝑ te-
ſtatorẽ dictæ eius vxori non ꝑiudicabit dictis filiab.quominꝰ
debeant habere dictam dimidiam ꝓprietatis & vſufructus bo
norũ teſtatoris: ſed dico bene q, in dicta dimidia ſeu legitima
cõputabunt̃ dotes datæ vel relictæ dictis filiabus l. qñ nouel-
la.C.de inof.teſta.l.etiam.§.pen.ff.de bo.li.l. ſiue.§. excludit̃.
ff.de iure patr.& ſic tantò minus debebũt recipere pro cõple-
mẽto legitimæ quantũ eſt dos:nõ dico,q, quantitas emolumẽ
ti,vt redditus percepti ex dote debeant cõputari in legitimam
& diminuere legitimã.l.ſcimus.§.repletionẽ.C.de inof.teſta.
ſed quantitas ipſa data in dotẽ filiabus:vel legata dẽt cõpenſa
4 ri in legitimã:vt in iuribus ꝑallegatis.¶†Quò ad ſcd̃um dubiũ
quo quæritur, an filiæ prædictæ poſsint petere aliquam partẽ
legitimæ,de vſufructu dotis dictæ dominę Ceciliæ,attento,q,
domina Cecilia eſt vſufructuaria bonorũ teſtatoris donec do-
tem non petierit,an verò talis vſusfructus dotis ſpectet abſq;
aliqua diminutione ad dictã dominã.rñ. nullã legitimã de di
cto vſufructu deberi dictis filiabus: q, probatur,quia legitima
portio debita filijs debet taxari ſcd̃um quantitatẽ bonorũ te-
ſtatoris deducto ære alieno.l.Papinianus,§.3.ff.de inoffi. teſt.
& vbi venit deducendũ æs alienũ priuſquã taxetur & deduca-
tur aliqua certa portio:tunc debet deduci omne illud q̊d tan-
1† quam † æs alienũ petere potuiſſet † hæres,ſi hæreditatẽ defun
2† cti non adiuiſſet & voluntatem teſtatoris nõ agnouiſſet,dato
q, propter agnitionem voluntatis teſtatoris non impediatur
illud æs alienũ petere: ita probatur in l.in imponẽda,& in l. ir
ritum.C.ad leg.Fal.& l.qui fundum.§ ſi quis hæredẽ.ff.ad le-
gem Falcidiam. ¶ Sed ita eſt, q, ſi dicta domina Cecilia non
agnouiſſet dictũ relictum vſusfructus,potuiſſet petere dictã
dotem,& de ea vel eius vſufructu nihil pro legitima deberetur
dictis filiabus, vt d. §.3. ergo ita etiam dicendum eſt quamuis
ipſa agnouerit relictum vſusfructus. ¶ Præterea in taxanda le
gitima filiorum debet attẽdi quantitas bonorum defuncti ha
bito reſpectu ad tempus mortis teſtatoris l. cum quæritur,C.
de inoffici.teſta.& d.l.etiam. §. ſi patrono. ff.de bonis liberto.
ſed tempore mortis teſtatoris antequã domina Cecilia agno-
uiſſet dictum relictum vſusfructus clarum eſt q, dos dominæ
Ceciliæ totaliter erat æs alienum deducẽdum de dictis bonis
quò ad proprietatem,& vſumfructum:ergo de illa nihil pro
legitima debetur dictis filiabus. ¶ Quantum verò ad dubium
in quo hæſitari videtur,an dicta dña liberetur offerendo præ-
ſtare ſatiſdationem in ciuitate Mantuæ dicto Bartholomæo
Caſtaldo de conſeruando eũ indemnẽ à fideiuſsione facta per
eum pro dicta dña Cecilia, q, ipſa vteretur & frueretur arbi-
trio boni viri:& de reſtituendis bonis finito vſufructu. iuxta.
l.1.& ferè per totum tit. ff.vſufru. quemadmodum caueat̃.¶ Et
videtur,q, ſi ipſa non poteſt præſtare ſatiſdationem in ciuitate
Mutinæ debeat audiri ſi vult iſtam ſatiſdationem neceſſariam
5 inductam à ſtatuto præſtare in ciuitate Mantuæ, † poſtquam
ciuitas Mantuæ & ciuitas Mutinæ ſunt in eadem prouincia. ſ.
in Lombardia,vt l.ſi fideiuſ.§.ſi neceſſaria.ff.qui ſatiſd.cog.in
verſi.in alia eiuſdem prouinciæ ciuitate. iuncta l.de die.§. tu-
tor.eod.ti.& de hoc q, ipſa domina non poſsit ſatiſdare Muti-
næ ſtatur iuramento ſuo d.l.de die.§.pen.& no. in l.1.eod. tit.
¶ Sed dubiũ facit: qa dato q, dictæ duæ ciuitates ſint in eadem
c prouincia, tñ ſunt ſub diuerſis [c] rectoribus, & ſic videtur q, iu
dicari debeãt ac ſi eſſẽt diuerſę ꝓuincię:ꝑ notata in l.1. in pri.

per gl. & doc. C. de præscr. longi tem. & per notata per Ang. in
d. l. de die. §. tutor, & ibi in aliquibus lecturis dicit Bar. se relin
quere super hoc cogitandum, vnde ad remouendum hoc du-
bium est aduertendũ primò q̃ Bar. in l. sciendũ. §. 1. ff. qui satis.
cog. & in d. l. de die. §. iubetur, videtur solùm attendere an lo-
cus in quo reus vult præstare satisdationem, sit multùm remo
tus à loco in quo petitur satisdatio, & si non sit multũ remo-
tus, debet reus audiri: alias secus, & hanc vult fuisse mentẽ tex.
in d. l. si fideiussor. §. si necessaria, & pro hoc ipse alle. no. per gl.
in c. coram de elect. & per Io. And. in c. vltra tertiam, de test. &
per Bar. in extrauan. qui sunt rebelles, in verbo, Lombardię in
3† fi. ¶ † Locus autem vicinus [d] intelligitur secundum gl. in 4. §.
d si tam vicinum. ff. de dam. infect. quando non distat per cen-
tum miliaria, vel secundum quod no. gl. in c. felicis. §. pręsen
ti. in ver. vicinarũ, de pœnis, in 6. & In. in c. calumniam, de pœ
nis, Iac. de Are. & Bar. in d. §. si tam vicinum, & Bal. in l. si vici-
nis, in fi. C. de nupt. intelligitur locus vicinus arbitrio iudicis,
inspecta qualitate personarum, loci & factorum arg. l. 1. ff. de
iure delib. & l. 1. & 2. ff. si quis cautio. & l. continuus. §. cum ita
ff. de verb. oblig. & sic dato q̃ essent dictæ ciuitates sub diuersis
præsidibus, tamen si vna nõ est multum remota ab alia adhuc
secundum Bar. debebat fieri remissio. ¶ Quinimò dato q̃ esse
mus in casu in quo locus in quo domina Cæcilia satisdationẽ
præstare offert, diceretur valde remotus à ciuitate Mutinæ
7 † tamen si iurat se non posse præstare satisdationem Mutinæ,
nec in territorio illustrissimi ducis Mutinæ nec in loco ꝓpin-
quiori, quam sit ille locus in quo satisdationem præstare of-
fert, videtur quod si dictus Bartholomæus recusat dictam sa-
tisdationem sibi oblatam velle acceptare, standum erit iurato
e riæ [e] cautioni dictæ dominæ Cæciliæ promittentis & iurantis
de conseruando indemnẽ dictum Bartholomæũ à dicta obli-
gatione fideiussoria facta ꝑ ipsum ad instantiã dictę dominę,
vt in aut. generaliter, de epi. & cle. & insti. de satis. §. sed hodie,
& no. gl. & do. in d. l. 1. ff. qui satis. cog. & dicit ibi Cyn. q̃ satis
est, q̃ iuret se credere non posse de facili dare talẽ fideiussionẽ
per d. l. de die. §. pen. & fi. iuncta d. l. si fideiussor. §. 1. in ver. faci
le. ¶ Et dummodò dicta dña etiam obliget bona sua Bartholo
mæo l. multis, C. de prin. agen. in rebus li. 12. l. omnes. C. de ep.
& cle, & in auth. cui relictum. C. de indi. vidu. tol. & in §. si qs
aut pro pecuniaria causa, in auth. de sanctis. epis. & not. Barto.
in l. filio ff. vt leg. no. caue. & in l. prætoriæ, vltim. cum simil. ff.
de præto. stipu. ¶ Et q̃ talis iuratoria cautio sufficiat quando
quis non potest eam præstare, etiam si talis cautio sit præstãda
ex necessitate inducta per dispositionem statuti, prout est ca-
sus noster, firmat Io. de Imo. in l. cum non facilè. ff. si cui plus-
quam per l. fal. quia statutum debet interpretari secundum
ius cõe l. 2. C. de nox. cap. cum dilectus, de consue. & facit l. nõ
est nouũ, & l. sed & posteriores. ff. de legib. ¶ Pro hoc etiã addu
8 cit, † quia statutũ nõ debet inducere obligationem ad impos-
sibile l. impossibiliũ. ff. de reg. iure. c. nemo põt. eo. ti. li. 6. non
vidi tñ verba statuti, quia mihi trãsmissa nõ sunt, & licet in ali
quibus casibus specialibus, specialiter habeamus, q̃ quãuis qs
non possit præstare satisdationẽ, nõ stetur iuratoriæ cautioni,
vt traditur in varijs locis, tñ casus noster nõ est de illis. ¶ Nec su
mus ẽt in casu tradito ꝑ gl. & do. in l. 4. C. de vsufr. q̃ a ille casus
ꝓcedit qñ vsufructuarius, vt cõsequatur vsumfructũ vult præ
stare cautionẽ iuratoriã de vtendo & fruendo de arbitrio boni
viri: & dicit se non posse dare fideiussorẽ. Nã tunc fit dubitatio
† 4 an tunc debeant sequestrari res & bona apud aliquẽ, q † præ-
stet vsufructuario vsumfructũ. Nã in casu nostro dña Cæcilia
nihil sibi dari petijt à dicto Bartholomæo Castaldo, & ipsa iã
ꝑstitit satisdationẽ ꝓ vsufructu, sed petit ꝑ Bartholomęũ ab ea,
q̃ ipsa det sibi fideiussorẽ de cõseruãdo eũ indemnẽ, in q̊ dico,
q̃ ipse aut tenet recipere illum fideiussorem quẽ ipsa iurat se
cõmodè dare posse, aut tenetur stare d. iuratoriæ cautioni cum
obligatione bonorum per prædicta. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Seruat. Anc. con. 185. con. 237. decis. Tho. 462. Alex. supra lib.
1. cons. 40. & li. 2. con. 43. & infra li. 4. con. 29. Curt. Senior cõs.
14. cũ seq. Pa. cõs. 416. lib. 2. Cor. con. 257. lib. 1. con. 129. 173. lib.
3. Ro. con. 516. Ia. l. & si cõtra tab. de vulg. con. 44. con. 65. cons.
90. lib. 1. dec. con. 418, Lu. Gozad. con. 99. Andr. Tiraq. rep. l. si
vnquã ver. susceperit liberos, nu. 139. C. de reuoc. don. amplia
idẽ si hoc legatũ fiat matri ipsius testatoris, vt tenet Ang. d. au-
then. hũc locũ sequitur Ber. consi. 36. & themate li. 1.
b ¶ Tenet. idem Ias. consi. 14. lib. 1.
c ¶ Diuersis. dixi in consi. Par. §. 66.
d ¶ Vicinus. infra lib. 4. con. 72.
e ¶ Iuratoriæ. dixi in consue. Pari. §. 194.

EPITOME.

VAlet legatum vsusfructus omnium bonorum licèt alius sit hæres institutus sub conditione & non potest tantùm de vtendo & fruendo remitti. Et quid si data est eidem legatario potestas alienandi.

CONSILIVM. LVIII.

HABITA super † narratis in themate opportuna
cõsideratione. ¶ Posset dubitari an dictũ legatũ
vsusfructus debeat dictæ dñæ Margaritæ cũ dies
talis legati non cedat nisi à die aditæ hæreditatis
l. vnica §. in nouissimo, de cad. toll. & l. 1. §. 1. ff. q̃
do dies vsufru. leg. cedat, & institutio vniuersalis hæredis fuit
collata post mortem dictæ dominæ, & sub conditione si tunc
Bartholomæus filios habebit masculos legitimos & naturales
Et vbi non fuisset institutus in certa quantitate Iulianus filius
naturalis testatoris legitimatus ꝓut fuit, res potuisset esse du-
1 bia: † q̃a pleriq; tenuerunt legatum vsusfructus reddi nullũ,
vt videtur voluisse Dy. in consi. 3. inci. Quæstio talis est: Quidã
condidit testamentum, & ita etiam sentit Ioan. And. in addit.
Specu. in titulo de pig. §. fi. in addi. incip. si vsusfructus &c. &
Ang. in l. qui filio: in prin. ff. de hæred. insti. & Pet. de Anchara
no in ca. fi. de pig. & Benedictus de Plumbino in l. qui duo. §.
1. ff. de manumis. testa. & legata non debentur hæreditate non
adita l. eam quam. C. de fideicommis. lege si nemo. ff. de testa-
2 mentaria tutela. ¶ † Et institutus non põt adire hæreditatẽ an-
te impletam conditionem institutionis seu ante euẽtum diei
incertæ: & sic ante mortem dictæ vxoris. lege si quis instituat,
ff. de hæredibus instituendis, & lege in tempus, eod. tit. & sic
videtur in effectu collatum legatum vsusfructus in tẽpus mor
tis dictæ legatarię, & consequenter esse nullũ l. Titio cum mo
reretur. ff. de vsuf. & hoc expressè firmat Io. de Imol. in l. filius
à patre, in princi. ff. de lib. & posthu. & in cap. fin. de pig. ¶ Alij
verò vt Bal. in d. l. filius à patre, in princ. & Bal. Ang. & Rapha.
in l. hęreditas ex die. ff. de hære. insti. & Bal. in l. si seruus. §. 1. ff.
de vul. & pup. tenebant legatum valere & reijci illam dilatio-
nem adiectam in institutione hæredis vniuersalis, per d. l. filius
à patre, & per alia ibi allegata per eos, vel secundum Bald. &
Sal. in l. extraneum, C. de hær. insti. hæres vniuersalis non po-
terit ante mortẽ vxoris adire, sed vxor legataria poterit cũ non
sit hæres à quo petere possit; poterit à se ipsa accipere cùm pos-
sessio bonorum vacet. arg. eorum quę no. in l. nõ est dubium.
C. de legi. & in l. Titia cũ testõ. §. 1. ff. de leg. 2. vel scd̃um eũ pos
set officiũ iudicis sup hoc implorare l. hęreditas, in fi. ff. de peti.
hę. & l. Quintus. §. 1. ff. de an. leg. ¶ Et ita ẽt videtur tenere Bal.
in l. id q̃ pauperib. C. de epi. & clr. in 14. q. ¶ Et Ang. etiam in l.
miles ita hæredẽ, in prin. ff. de testa. mil. ꝑ aliam rationẽ lega-
tũ nõ vitiari. s. si interim pendẽte conditione agnoscat bono-
rũ possessio ꝑ hæredẽ iuxta l. 2. §. si sub cõditione. ff. de bo. pos.
scd̃um tab. & d. l. si quis instituatur, & ibi hoc ẽt videtur velle
Bal. & Ang. & Pa. de Cast. in d. l. filius à patre, & plenius in con
a silio [a] incipiente, Visis dubijs, & in consilio præcedẽti tenet va
lere legatum, & in dicto consilio cõcludit hoc esse verum, ẽt si
per illum hæredem non adeatur hæreditas, quia de mente te-
statoris videtur fuisse q̊d legatum debeatur etiam hæreditate
nõ adita: postquã instituit hæredẽ post mortem vxoris, & po-
test testator disponere valere legata etiam hæreditate nõ adi-
ta, vt per Bart. in l. nemo potest, ff. de leg. 1. & in l. 1. in princip.
ff. si quis omis. caus. testa. & in l. eam quam C. de fideicomm.
cum simi. per l. si verò expressim, in auth. de hæred. & fal. ¶ Et
3 hæc opi. est multũ ęqua consonat voluntati testatoris. ¶ † Tñ
in casu

in casu nostro in quo fuit simpliciter institutus filius legitima
tus in certa quantitate, non videtur vitiari legatum, vt fuit de
mente. Io. And. in addi. supra allegata si bene inspiciatur, nam
per aditionem talis instituti in re certa, videtur confirmari te-
stamentum cùm amplius non posit testamentum deficere si-
†2 ue alius cohæres vniuersalis postea adeat, siue etiã † non adeat,
cùm talis institutus in re certa habeat ius accrescendi. l. 1. §. si
ex fundo. ff. de hære. insti. & ita tenet Bar. in l. ex facto propo-
nebatur. ff. de hære. insti. & in l. quoties. eo. ti. & ibi etiã Ang.
& Sal. & Ant. de Bu. in c. Raynutius, de testa. non enim requi-
ritur q̃ omnes hæredes adeant, vt testamentum confirmetur l.
si nemo. ff. de testa. tute. l. si legato. §. fi. & l. testamento manu-
* missus. ff. de manumis. testa. ¶ Et attento q̃ scd̃um * cõem op.
4 doct. in dictis locis † dictus hæres institutus in re certa, dato
b sibi coherede vniuersali, habet ius accrescendi, [b] sicut haberet
si neminẽ cohæredem habuisset, quia paria sunt neminem co
hæredem habuisse vel habuisse eum qui repudiauit, aut exclu
sus est. l. 2. §. sed si sint sui. ff. ad Tertyl. & l. vnica. §. penul. C. de
de ca. tol. sequitur q̃ in omnem euẽtum post agnitionem hæ-
redis instituti in re certa, testamentum est habiturum effectũ,
quia etiam si hæres institutus in re certa, post suam agnitionẽ
decederet anteq̃ esset exclusus cohæres vniuersalis ab adeũdo,
tñ excluso postea p̃ repudiationẽ vel aliter cohærede vniuer-
sali illud totum habebit hæres, qui succesisset dicto hæredi in
stituto in re certa agnoscenti videtur fuisse delata portio vni-
uersalis cohæredis sub tacita conditione, scilicèt si hæres vni-
uersalis repudiabit, quæ tacita conditio inest à lege postq̃ ha-
bet institutus in re certa ius accrescendi, & huiusmodi condi-
tiones tacitè non suspendunt quò ad transmisionem. l. condi
5 tiones quæ extrinsecus. & l. aliqñ. ff. de condi. & demõ. ¶ † Itẽ
qa ius accrescendi transmittit̃ ad hæredes suos per institutum
decedentem etiam anteq̃ sit aperta via iuri accrescendi. l. si ex
pluribus. ff. de suis & legi. & ita soleo legendo & consuluendo
tenere, licet nonnulli conent̃ tenere q̃ per aditionem factam
ab instituto in re certa dato sibi cohærede vniuersali, nõ con-
firmetur testamentum, sed ad ea quæ ipsi dicũt, patet rñsio ex
his quæ proximè dicta sunt. ¶ Ex quibus concludo q̃ aut di-
ctus filius legitimatus agnouit institutionẽ de se factã, & con
firmatum est testamentum: & consequenter vires habet dictũ
legatũ vsusfructus, aut nõ agnouit, & non potest habere effe-
ctũ donec adeatur ex illa institutione legitimati, per dictam l.
eam q̃ cũ sim. qa non sumus in casu dubitationis tactæ p̃ doc.
in d. l. filius à patre. vbi solũ erat institutus vnus post mortẽ v-
xoris cui legatus erat vsusfructus. ¶ Posito ergo q̃ legatũ vsus-
fructus debeat habere effectum, venio ad alia de quibus prin-
cipaliter quæritur, an dicta domina Margarita legataria pos-
sit cogi ad faciendã aliquã descriptionem de dictis bonis mo-
bilibus, maximè ad petitionẽ suprà scripti Iuliani legitimati,
qui etiã in certo euentu conditionis est in testamento vocatus
ad vniuersam hæreditatem, quæ tamen conditio nondũ eue-
6 nit. † Et in hoc respõdeo breuiter: q̃ sic: q̃a ille cui vsusfructus
legatus est, tenetur præstare cautionẽ & satisdationẽ de vtẽdo
& fruẽdo arbitrio boni viri, & de rebus restituendis finito vsu
fructu, scilicèt prout exstabũt, siue sint res mobiles siue immo
biles. l. 1. & l. si vsusfructus mihi. §. si uestis. & l. fi. cũ ibi not. &
ferè per totũ ti. ff. vsufr. quemadmo. ca. & l. 4. C. de vsufr. ¶ Et
hoc pro rebus quæ vsu non consumunt̃, pro illis verò q̃ vsu con
sumunt̃, vt est vinũ, oleũ, frumẽtum, lana, ac vestes tempora-
les, & huiusmodi: debet p̃stari cautio de reddẽda æstimatione
†3 dictarũ rerũ finito vsufructu: facta tñ prius æstimatione † an-
teq̃ cautio præstetur, & habito respectu ad æstimationẽ scd̃um
tp̃s q̃ res tradũtur legatario, put legitur & no. in §. cõstituitur.
cũ §. seq. & q̃ ibi gl. in verbo vestimẽta. insti. de vsuf. & l. si cui.
& l. seq. & ferè p̃ totũ. ff. de vsufr. earũ rerũ q̃ vsu consumuntur.
& no. in d. l. si vsusfructus mihi. §. si vestes. ¶ Et plenè legitur &
not. in c. si extra de pig. & dicit ibi Pet. de Anch. & Ant. de But.
7 † q̃ inter istas res quæ vsu consumuntur, q̃ debent æstimari &
de æstimatione restituenda caueri debẽt connumerari vestes,
vt scd̃ũ eos voluit Fede. de Senis consi. 46. qd̃ puto verũ p̃ no.
p̃ gl. in d. §. constituit̃ in verbo vestimenta iuncto text. & d. §.
si vestis. cum gl. & l. fi. cum gl. ff. vsufr. quemadmo. ca. licet do.
Car. Floren. & Io. de Imo. in d. c. fi. inclinent in contrariũ, sed

nõ videntur hoc p̃bare, nec ad ea q̃ suprà allegaui respondeãt
cũ in vsufructu extat pecunia, debet caueri de restituẽda tanta
pecunia, vt d. §. cõstituit̃. & in l. 2. & fi. ff. de vsufr. earũ rerum q̃
vsu consu. & in d. §. fi. ¶ In legato enim generali vsusfructus
veniunt ẽt ea quæ vsu consumuntur. l. 1. C. de vsufr. & ibi not.
do. notanter in l. oĩm. l. 2. ff. de vsuf. & habetur in l. vxori vlti-
8 ma. ff. de vsufr. lega. ¶ † Ergo apparet q̃ cum deueniendũ sit
ad hmõi cautionẽ & æstimationẽ nõ põt recusare dicta domi
†4 na quin fiat † descriptio seu instrumentum. l. sicut datam. C.
de libe. cau. l. ex ea par. in prin. secundum vnam lect. & ibi no-
tat Barto. de ver. ob. no. in l. 2. in prin. ff. sol. mat. & in c. signifi-
cauit de test. & in l. si pupillus. in prin. & ibi Bart. & Ang. ff. de
nou. & per Bar. & alios in l. si finita. §. eleganter. ff. de dã. infe.
& in l. 3. in prin. ff. de cõdi. ob. cau. & in l. 3. §. nunc de effectu.
ff. de lib. leg. & Bal. etiã in aut. sed & quis. C. de test. cũ si. Et sal
tẽ in casu isto in quo hæres si vellet, nõ posset de p̃nti agere ad
restitutionẽ rerũ vsusfructus donec durabit vsusfructus. l. in
omnib. scd̃um vnã lect. & ibi doc. maximè. Ang. ff. de iud. l. ex
empto. §. etiam. ff. de act. emp. & declarat Bar. & alij in locis su
pra alle. est enim secũdum doc. in dictis locis ratio, qa possent
perire testes & deficere argumenta & probationes, adeò quod
eueniente tempore quo de iure competeret mihi actio ad exi-
gendum seu ad petendum restitutionem, esset mihi difficile
& fortasse imposibile posse docere de iure meo, propterea te-
neris me per instrumenti publici cõfectionẽ cautũ reddere, vt
sic eueniẽte tp̃e posim de iure meo docere, hæc ergo rõ euidẽ
ter ostendit in proposito nostro quod teneatur dicta legataria
cauere per publicum & specificum instrumentum futuro pro
prietario de reistitutione faciẽda pro dictis rebus quòad vsum
fru. legatum, specificando ẽt res ipsas & earum qualitates: qa
alias cautio nõ releuaret, seu p̃ eam cautionẽ nõ esset opportu
nè, consultũ dicto futuro proprietario, p̃ rationes iam dictas:
quinimò specifica æstimatio inferenda est quò ad res quæ vsu
consumũtur, vt iam dixi. ¶ Comprobantur prædicta quia di-
cta legataria debet recipere dicta bona & dictum legatum de
9 manu hæredis, vt l. 1. in prin. ff. quorum legat. sed ita est, † qd̃
quando aliquid à me recipis, teneris mihi facere cautionẽ &
instrumentum: vt. l. fi. ad finem, in verbo securitate. C. de pac.
conuen. & ibi no. doc. maximè Bal. aliàs posset esse cautio pro
prietarij. ¶ Bene facit. l. plures apochis. cum ibi no. C. de fide
instru. & l. qui tabulas in prin. cum ibi no. per Bartol. ff. de fur.
¶ Hoc etiam fortificabitur per ea q̃ dicam, infra circa remisio
nem cautionis factam à testatore. ¶ Nec obst. si diceretur quod
saltem ad instantiam dicti Iuliani legitimati, non debent p̃di
cta fieri, qa ipse est institutus solùm in certa quantitate, & quã
uis sit in certo casu substitutus vniuersaliter, tamen nõ euenit
illa cõditio substitutionis, qa rñdeo q̃ quamuis dicta cõditio
nõ modo euenerit, tamen hoc ei non obstat, vt probatur in l.
10 si tibi vsusfructus, per totã. l. ff. vsufr. quemadmo. ca. ¶ † Non
obst. q̃ testator in testamento noluerit dictam dominam tene
ri ad præstationem cautionis, nec ad inuentarij confectionẽ:
†5 quia † rñdeo, quod non potuit dicta cautio remitti [c] in testa-
mento. l. 1. C. de vsufr. l. scire. C. vt in pos. leg. ne detur vsufru-
ctuario materia delinquendi, & quia etiam fuit inducta fauo
re hæredis, vt no. in dictis locis, & in l. 1. ff. de vsufr. & in c. fi. de
pig. & licèt Cy. in in d. l. 1. C. de vsufr. tenuerit q̃ saltem quò ad
res quæ vsu consumuntur, posit dicta cautio remitti per testa
rorem, quia non potest delinquere legatarius in vsu illarũ re-
rũ quo ad præiudicium hæredis cũ non habeat legatarias illas
restituere, sed earũ æstimationem quæ fit tempore traditionis
vsusfructus, vt iam dixi. & etiam mouetur per d. aut. sed cùm
* testator. C. ad l. fal. tñ * cõis opinio in hoc est contra Cy. & etiã
tenet Ray. & Bal. Sal. & Fulg. in d. l. 1. & Io. de Imo. in d. c. fi. in
fin. de pig. & probatur per tex. in d. l. 1. qui loquitur etiã in vsu
fructu rerum quæ vsu consumuntur, vt in pecunia, vt l. 2. & l.
hoc senatus. §. 1. ff. de vsufru. earum rerum quæ vsu consu. & d.
c. fi. & in d. §. cõstituitur. ¶ Nec obst. id per quod mouetur Cy.
quia respondetur, q̃ duæ fuerunt rationes finales p̃pter quas
testator non potest dictam cautionem remittere. vna. s. ne de-
tur materia delinquendi: alia quæ fuit inducta in fauorem hæ
redis: vt notatur in dictis legibus. Vnde licèt in vsufructu
rerum quæ vsu consumuntur, cesset prima ratio, tamen non

cessat secunda: & sufficit q, vna rõ firma maneat: vt. ff. de hær. insti. l. si non lex, & inst. de nup. §. affinitatis. & no. in l. libertorũ. §. notáter. ff. de his q not. infamĩ. & in l. si ventri. §. in bonis. cum si. ff. de priui. cre. ¶ Nec ob id q, habetur in aut. sed cum te
11 stator, quia respondet Ray. & Bal. in d. l. 1. C. de vsufruct. † q, si testator põt hodie prohibere detractioné Falcidiæ, vt in d. aut. sed cũ testator, talis prohibitio fit circa id q, nõ tam concernebat fauoré hæredis q̃ ét fauorem testatoris: nam fuit inducta detractio Falcidiæ vt testatores haberent hæredes. institu. ad l. fal. §. 1. ¶ Præterea testator hodie potest remittere in casu dictę auth. sed cùm testator, quia hoc est expressum per ius authenticorum, vnde olim non poterat l. q, de bonis. §. 1. ff. ad. l. falc. licet ergo hoc reperiatur correctum quãtum ad ꝓhibitionem falcidiæ, tñ illa prohibitio non debet extẽdi quò ad casum nostrum positum in d. l. 1. & in d. l. scire. vbi talis cautio non põt remitti per testatorem ét in talibus rebus quæ vsu consumuntur: quia in correctorijs non fit extensio nisi quatenus specialiter lex corrigens loquitur. l. præcipimus. C. de app. ¶ Apparet ergo q, cũ non concernat fauorem hæredis dicta idonea p̃statio cautionis nihil operatur dicta remissio testatoris, non dico q, mulier teneatur per se aliud inuentarium facere, sed q̊d debet in dictã cautioné specificè facere cũ enumeratione & declaratione rerũ ꝓut supra dixi, aliter. n. daretur ei materia delinquendi, quæ fuit vna ex rationib. pp quas fuit inducta q̊d cautionem facere debeat vsusfructuarius. ¶ Nec ob. ét q, testator dederit dictæ vsufructuariæ potestaté vendendi & alienãdi de rebus mobilibus dicti testatoris, quia illa licentia alienãdi non operatur quò ad propositum nondum facta cum effectu alienationis, seu in his rebus in quibus non sit facta aliena
†6 tio. l. sicut. † §. si voluntate, & §. venditionis. ff. quibus mo. pig. vel hypo. sol. Nec operatur talis licẽtia alienandi, quin debeat caueri, vt probatur in l. Titius. ff. ad Treb. Quid autem operet̃
11 secuta venditione dicetur in sequenti dubio. ¶ † Quantũ verò ad vltimum quæsitum. s. an per illa verba apposita in testamento continentia q, dicta vsufructuaria possit & valeat durante vsufructu de bonis mobilib. tantùm vendere & alienare teneat̃ ad restõnem pretij bonorum alienatorum, an verò ñ teneatur, q, habeo pro satis notabili q̃sito, & in hoc putaré ex mente testatoris & iuris dispõne esse q̊d aut vsufructuaria dolo seu animo euertẽdi restitutioné rerũ vsusfructus alienaret
†7 & hoc facere non possit in p̃iudiciũ. arg. † d. l. Titius, & quod ibi not. ff. ad Treb. nam in generali potestate non venit dolus aut facultas dilapidandi vel donandi absq; ista ratione ad præiudicium alterius. l. creditor. §. Lucius. ff. madati. l. in vẽditione. §. de tẽpore. ff. de bo. autho. iudi. pos. l. filiusfa. ff. de dona. l. contra iuris. §. fin. ff. de pac. ¶ Et illa verba testamenti, s. q, possit vendere &c. intelliguntur arbitrio boni viri & non important liberã voluntaté seu liberã potestaté, vt not. Bar. in l. alio, circa mediũ. ff. de alim. & ciba. leg. p l. nepos ꝓculo. ff. de ver.
12 sig. & ꝓbatur in l. q explicãdi, & ibi no. Bald. C. de accu. ¶ † Et in dubio semper verba potius intelligunt̃ importare arbitriũ boni viri quã liberã voluntaté, vt est tex. no in l. cũ filius. §. pater. ff. de leg. 2. scd̃um Bar. ibi. ¶ Vnde vbi bona fide distraxisset
d vel vẽdidisset non puto [d] tunc teneri ad restitutionem pretij: qa illud locum haberet qñ essemus in vniuersalibus, vt in hæreditate restituenda ꝑ fideicõmissum seu qñ grauatus esset hæres restituere qcquid ex hæreditate superrit: vt in l. Imperator. §. fi. cum l. seq. & se. ff. de leg. 2. & q, ibi ꝑ Bar. ẽt ponẽté qñ tunc videatur facta alienatio dolo seu animo euertendi fideicommissum. s. in casib. in quibus pretium succedit loco rei, & vna res loco alterius: vt ibi sed nos non sumus in vniuersalibus seu in dispõne rerum mobilium, quæ est dispositio concepta gñaliter seu indefinitè, vt declarat plenè Barto. in l. si ita. ff. de auro & argent. leg. in vers. 2. est videndum, & in l. scire debemus. de verb. ob. q̃ dispositio differt à dispositione facta de vniuersali:
13 vt per Barto. in locis proximè alleg. ¶ † Vnde licèt habeamus q, in vniuersalibus pretium succedat loco rei, tñ qñ nõ sumus in vniuersalibus regula est in contrariũ. l. qui vias. §. fin. ff. de fur. l. venditor ex hæreditate. ff. de hære. vel actio ven. notatur in l. Labeo. & Sabinus. §. 1. ff. de ver. sig. & plenè no. in l. mater. C. de rei vend. & saltem sumi debet hæc coniectura in vltima voluntate in qua sit lata interpretatio ad fauoré legatarij. ca. cum dilecti. de dona. l. in testamentis. ff. de reg. ¶ Et in notabili & singulari exemplo declaratur per l. tribus. ff. de vsufruc. earum rerum quæ vsu consu. vbi si testator grauauit hæredem vt fideiuberet pro Titio & contingit hæredem occasioné di-
e ctæ fideiussionis cogi soluere non poterit repetere [e] aduersus Titium, quia habuit originem ab vltima voluntate per quam testator, videtur voluisse illi legatario elargiri: secus si habuisset originem à contractu inter viuos. l. si quis mandato. ff. de neg. gest. & declarat Bal in l. sancimus. C. de verb sig. & in l. indebitam. ff. de cond. in de. & in l. si pro ea. C. manda. ¶ Nisi aliqua coniectura esset in contrarium, vt declarãt Pet. Cy. Bal. & Sal. in l. vnica §. ne auté. C. de cadu. tol. ¶ Quomodo aũt dicatur apparere q, dicta vsufructuaria mala fide seu dolo alienaret in fraudé ꝓprietarij, hoc constabat ex coniecturis & indicijs quorum ꝓbatio iudicantis arbitrio committitur, iuxta l. dolum. C. de do. l. omnes. §. Lucius. quæ in frau. cre. & q, notatur in l. apud Celsum. in prin. ff. de doli exce. iuncta. l. 3. §. eiusdem quoq;. ff. de test. & q, no. Io. in c. cum in contemplatione ff. de re. iur. & Bar. in l. fin. in vlti. col. ff. de quæstio. cum simil. nam in his non potest dari infallibilis regula, & limitata doctrina, vt dicunt doct. in dictis locis. Alex. de Tart. Imo.

ADDITIO.

a ¶ Consilio. Imò est consilium Ro. 71. q, etiam habetur inter cõsi. Pau. li. 1. con. 180. veritas est q, valet legatum vsusfructus, & q, institutus vniuersaliter statim est hæres, & institutus in re certa legatarius, vt dixi supra li. 2. consi. 162.

b ¶ Accrescendi. vide latè Benedic. repe. ca. Raynutius. ver. in eodem testa. relinqui. 1. nu. 256. cum seq. de test. ego verò sing. limito apposita taxatiua, vt dixi in l. precibus. C. de impu. & alij, & in consu. Paris. §. 120.

c ¶ Remitti. Pau. con. 221. li. 2. Ias. consi. 40. lib. 1. Alex. l. quod de bonis. §. frater. ad legem falc. Dec. c. in præsentia. de ꝓba. cons. 565. con. 581. Aymo con. 187. in fi.

d ¶ Non puto. ego verò puto teneri vt verba. d. licentiæ intelligantur secundum naturam in executionem principalis dispositionis.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio alienandi, nisi sit in certas personas, non intelligitur de venientibus alias ab intestato. nu. 10. 14. 17.*

2 *Ratio generalis ampliat dictum.*

4 *Prohibitio alienandi an extendatur vltra quartam generationem.*

8 *Prohibitio alienationis sine licentia Bertæ non habet locum in actu testandi vel mortua Berta.*

11 *Res prohibita alienari vel subiecta restitutioni, non præscribitur longo sed bene longissimo tempore. nu. 12.*

13 *Testator quòd se incontinenti velit corrigere, non est verisimile.*

15 *Tacitum expresso non æquipollet quantùm ad actum annullandum.*

20 *Prohibitio alienandi tanquam odiosa non extenditur ad aliam personam.*

CONSILIVM LIX.

ATTENTIS verbis testamenti p̃fati dñi Vinceguerræ, & alijs narratis in themate, Videret̃ fortasse prima consideratione dicendũ dictũ Ioanné non potuisse testari & sibi hæredé instituere vniuersalé dictã dñam Francischinam eius matre ꝑꝑ geminatã ꝓhibitioné alienationis factã à dicto testatore, quarũ vna é in ver. & si dict⁹ Julian⁹ & Frãciscus &c. ibi, dũ dicit, cũ hac tñ cõditione, qa ꝓhibuit & vetauit oẽs possessiones & bona quæcunq; superiùs specificata vendi posse vel debere vllo tẽpe, vel aliquo modo, casu, iure alienari vel obligari ꝑ ipsos Iulianum & Franciscum vel eorum filios legitimos & naturales, neq; ꝑ dictos de Arena de domo, progenie & parentela sua, eorumq; liberos masculos & legitimos extra illos de Arena de domo, ꝓgenie seu parentela sua, nisi inter eos tm̃, qa voluit quòd dictæ possessiones & ficta essent & permanere deberent

berent in dictos de Arena superiùs nominatos per modum su
prà scriptum, prout pleniùs in dicto testamento continetur.
idem repetit in alio capitulo incipiẽte, Item voluit & statuit ꝙ
in casu quo dicti filij hæredes sui eorumq; descendentes habe
rent aliquam filiam: ibi, dum dicit, cum hac tamen conditio
ne expressa &c. vnde talis prohibitio videtur operari quod nõ
possit alienari ex testamento. l. peto. §. fratre. & ibi not. ff. de
leg. 2. & notatur in l. pater. §. Iulianu s Agrippa. ff. de leg. 3. &
1 plenè in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verborum obligat. ¶ † Et
a quamuis dicatur ꝙ talis prohibitio [a] non se extendat ad illam
personam quæ ab intestato esset successura ei, qui est ꝓhibitus
†2 alienare, per text reputatum ad hoc singularem in l. cum † pa
ter. §. cùm inter. ff. de lega. 2. & no. in d. §. fratre. & in d. §. Iulius
Agrippa & per Bartol. in d. §. ea lege. tamen Petr. & Bald. in d.
§. fratre, tenet contrarium, volentes ꝙ sicut talis prohibitus nõ
potest expressè etiam testando conferre in extraneum, qui sit
de personis prohibitis, ita non possit etiam tacitè decedendo
ab intestato relinquere succedentibus sibi ab intestato, iuxta
l. conficiuntur, in princip. & l. si quis cum nullum, in princ. ff.
de iure codicillorum, quia taciti & expressi idem est iudiciũ,
& qua ratione ab intestato non posset relinquere, eadem ra-
tione videtur quod prohibitus simpliciter alienare extra fami
liam non possit relinquere ex testõ vni sibi successuro ab inte-
stato, qui non sit de familia, quia est eadem rõ taciti & expres-
si. l. inter vestem. ff. de auro & arg. lega. l. cũ qd. ff. si cer. pet. & ꝑ
eorũ opi. facit. l. codicillis. §. matre. ff. de leg. 2. ¶ Et non ob. d.
§. cum inter. qa ibi iõ potuit peruenire ad filiũ libertæ ab inte-
stato: qa testator ꝓhibuerat ne fundus alienaretur extra fami
liã libertorũ: & filius dicebatur de familia libertę matris, vt ibi
ꝑ gl. vel speciale ibi in filio personæ ꝓhibitæ alienare, & istam
vltimã responsionem approbat Sal. in l. ea lege. in 12. col. C. de
condi. ob. caus. quasi in tali filio personæ prohibitæ censeatur
cessare verisimiliter odiũ & causa ꝓhibitionis. arg. l. in suis. ff.
de lib. & posth. & l. 1. C. q ante aperta. ta. & in l. cũ rõ. in princi.
ff. de bo. dã. sed dictus Ioã. nõ alienauit in filiũ sed in matrem.
2 ¶ † Præterea posito ꝙ vera esset regulariter præcedens opin. ꝙ
non intelligeretur ꝓhibitio comprehendere quin posset deue
nire ad eum, qui esset successurus ab intestato, tamen illud vi-
deretur intelligendũ nisi ex qualitate ꝑsonarum in qua esset
prohibita translatio cõprehenderet̃ mentẽ testatoris fuisse in
contrarium, vt prohibuisset dicta bona transferri in personas
quæ essent de successoribus ab intestato, vt videntur sonare ver
ba Bal. in l. ea lege. C. de condi. ob cau. in 6. col. in 3. q. vbi secu
tus Dyn. concludit ꝙ si quæritur an prohibitus alienare possit
transferre per successionem ab intestato, debet distingui aut
prohibitio exprimit succedentium ab intestato qualitatem: &
tunc videntur ꝓhibiti ab intestato succedere: aut nõ facit mẽ-
tionem de talibus, quibus à iure defertur: & ad eos prohibitio
nõ extenditur, ar. l. primæ. C. de impo. lucra. descr. li. 10. Sed in
ꝓposito testator videt̃ in sua prohibitione expressisse succedẽ
tium ab intestato qualitatem: vt prohibuit etiam filias filiorũ
seu descendentium suorũ habere posse in dictis suis bonis, &
hæreditate libras octingentas monetæ Placẽtinæ pro maritan
do. si ergo prohibuit bona hæc peruenire ad filias filiorũ, quæ
etiã esse possent de personis successuris ab intestato quãtò ma
gis videtur voluisse ꝙ non perueniant ad dictam matrem Io-
annis, quæ fuit nurus testatoris? ar. l. cum acutissimi. C. de fi-
deicommiss. & l. Publius. §. 1. & l. cùm auus, cum sim. ff. de con
di. & demon. ¶ Nec dicatur ꝙ dicta prohibitio facta de filia-
bus filiorum intelligatur fortasse de filiabus filiorum natura-
liũ tm̃ testatoris, de quib. supra mentionem fecerit: qa imò te-
stator generaliter de filiab. dictorũ filiorũ hæredũ suorũ loqui
tur: & ideo generaliter videtur intelligenda dicta dispositio,
vt cõprehendat ẽt filias filiorũ legitimorñ, de qb. legitimis ẽt
superiùs mentio facta fuerat, arg. l. 1. §. generaliter. ff. de lega.
præstan. & l. si pluribus, de leg. 2. iuncta. l. qui filiabus, in prin.
de lega. 1. & l. filium diffinimus. ff. de his q sunt sui vel alie. iur.
¶ Hoc indicat etiã mens testatoris, quæ vt ex dicto testamento
colligi videt̃, fuit velle conseruare ius agnitionis & honorem
familiæ q̃ cõseruantur ꝑ masculos de dom. insti. de legi. agna.
suc. in prin. l. 2. §. ff. de suis & leg. ¶ Et ideo videt̃ ꝙ illi qui sunt
de dicta domo & progenie testatoris tanquã vocati ad fideicõ
missum, possint venire ad dicta bona prohibita alienari extra
familiã, iuxta. d. §. fratre. cum similib. ¶ Et confirmari potest:
3 † qa ratio generalis ampliat [b] & declarat dictum l. regula. §. si
b qs. ff. de iur. & fac. igno. & ꝙ not. glo. in l. si is qui animo. ff. de
acq. pos. & expressè not. per Bart. in l. pater. §. fundũ. ff. de leg.
3. ¶ Sed testator in fine dictarum ꝓhibitionum adducit ratio
nem generalẽ: qa vult dicta bona remanere semper in dictos
filios suos, & in alios de domo sua, & non est possibile ꝙ sem-
per permanerẽt in domo & familia illorũ de Arena, si possent
alienari per successionẽ ab intestato: vel ex testamento relin-
quendo personis, quæ non sint de familia illorũ de Arena. ¶ Fa
cit quod no. Iac. de Bel. in aut. de resti. fideicom. in fi. col. 9. vbi
voluit ꝙ licèt prohibitio facta de non alienando extra famili-
4 am, † quia testator voluit perpetuò remanere in familia, non
extendatur vltra quartũ gradum post ꝑsonam ꝓhibitã, & ibi
c probatur in tex. & no. expressè Ang. ibi, tamen [c] si testator di-
xit ꝙ prohibebat liberos vel hæredes alienare, volens ad descẽ
dentes suos perpetuò peruenire: hæc prohibitio extenditur
vltra quartum gradum etiam in infinitũ. quia descendẽtium
nomen ad oẽs in infinitũ extendit̃. allegat. l. fi. C. de suis & le.
& in aut. de hære. ab intest. §. 1. & l. cognoscere. §. fi. ff. de verbo.
sign. ¶ Et per hæc patet non posse dici ꝙ dictus Ioan. non suc-
cedat ex testamento aui. s. domini Vinceguerræ prædicti: eò qa
non fuit institutus aut substitutus ipse Io. sed positus in condi
tione, videlicet si filij testatoris decederent sine liberis &c. con
sequenter non potuerit dictus Ioan. prohiberi alienari, iuxta
* no. per gl. magis * communiter approbatam in l. Lucius. ff. de
hære. insti. nã patere videtur ad hoc responsio, quia cum testa-
tor voluerit dicta bona semper ꝑmanere in filijs suis & alijs
de domo sua de Arena, sequitur ꝙ intelligunt̃ priores grauati
restituere per fideicõmissum sequentibus qui sunt de dicta fa
milia. l. cũ pater. §. liberis de leg. 2. & d. §. fratre. & l. cõdi. §. in-
stituto. cũ ibi not. ff. de leg. 2. & ꝓpterea sequit̃ ꝙ etiam dictus
5 Io. dicit̃ honoratus & à testatore vocatus. ¶ † Sed p̃missis non
obstantibus, mihi videt̃ casum istũ parũ dubitationis in se con
tinere, & dictũ Io. potuisse testari, vt fecit, & hæredẽ suum non
posse super dictis bonis inquietari vigore dicti testamenti per
dictos de Arena quemadmodum ẽt eleganter & rectè conclu
sum fuit ꝑ clarissimos dominos supra consulẽtes. ¶ Præsertim
ex infrascriptis: nam si bene omnis dispositio dicti testatoris ꝑ
cunctetur, non reperitur ꝙ specialiter ꝓhibeat filios suos legi
timos & naturales vniuersaliter institutos alienare, nisi in ea
parte in qua disponit, & vetat dictos filios suos, & quemlibet
posthumũ nasciturũ hæredes suos vniuersales posse aliqua bo
na, iura, rõnes, & actiones hæreditatis suæ alienare, nisi cum
licentia, consensu: & volũtate dictæ dñæ Cõstantiæ, qa in alijs
partib. testĩ, vbi de ꝓhibitione alienationis ꝓuidit, loq̃t̃ de fi-
lijs naturalib. tm̃ & alij de domo de Arena, quos superiùs insti
tuerat, nõ aũt de istis filijs legitimis vniuersaliter institutis. nec
de filijs legitimorum. ¶ Et cõstat ꝙ dicta prohibitio alienatio
nis facta filijs legitimis de nõ alienãdo sine licẽtia dñæ Cõstã-
6 tiæ ñ extẽdit̃ ad alienationẽ q̃ fieret ꝑ actũ testandi: † qa actus
testãdi nõ hẽt pẽdere ex alterius arbitrio. l. seniũ. C. q test. face.
poss. l. illa institutio. ff. de hæred. insti. l. ab Aurelio. §. Caius. &
ꝙ ibi no. ff. de lib. le. no. in l. tãis. §. 1. ff. de dona. cau. mor. & in
ꝓposito no. Bal. & Sali. in d. l. ea lege. ¶ Nec ẽt extẽdit̃ ad alie-
nationes q̃ fierẽt mortua iam d. dña Cõstãtia. l. turpia. §. si Ti-
tiæ. cũ ibi no. ꝑ Bald. & Angel. ff. de leg. 1. l. cùm hæres, & ꝙ ibi
not. Bald. ff. de acq. hæ. §. & qdẽ. & ꝙ ibi no. Ang. ff. ꝙ cuiusque
vniuer. no. & l. multa. in prin. ff. de cond. & demon. & no. Bal.
in l. in conuentione. C. de nupt. & Bal. & Sal. in l. 1. C. vnde vir
& vxor. ¶ Præterea & scđò dictus dñs Vinceguerra testator sa-
tis apertè permisit filijs suis legitimis naturalibus, prout erat
dictus Bartholomæus alienationem per testamentum: patet
qnia testator ipse nunq̃ substituit eis nisi sub hac conditione si
decederent sine liberis vel sine testõ: quo casu si dicebant con-
ditio testõ excludebatur oĩs substitutio: qa † illa alternatiua
7 resoluitur in copulatiuã. l. gñeraliter in princ. C. de inst. & sub
l. Lucius, ff. de hære. insti. ¶ Et in proposito nostro dictus Bar-
tholomæus decessit cũ liberis & cum testõ in quo instituit di-
ctũ Ioã. & casu quo decederet dictus Io. sine liberis vel sine te-
stamento substituit filios Nicolini de Arena fratris dicti Bar-

tholo-

tholomæi,& p consequens Bar. in suo testõ voluit q, dicti de
Arena nõ vocarent dicto Ioãne decedente condito testaméto
prout decessit. Cum igitur d. Vinceguerra voluerit in effectu
testm̃ Bartholomæi habere effectum & omnem substitutioné
tunc cessare, ergo sequit q, hæres ex testaméto dicti Ioan. licitè
dicta bona acqsiuit ex testõ Ioã. q, qdé testm̃ ét Bartholomæus
voluit seruari, & substitutionem cessare, & sic de primo ad vl-
timum infertur, q, ista successio testamétaria est permissa ex di
spositione dicti primi testatoris. ¶ Tertiò probatur: quia si cõ-
sideramus personas filiorũ legitimorum dicti primi testato-
ris, clarũ esse videt, q, testator eis non phibuit alienationem,
quæ fieret per testm̃ ipsorũ filiorũ qñcunq; testarent: q, patet p
illa verba vel sine testamento, si verò consideremus personam
dicti Ioannis, & sic liberorum dicti Bartholomæi, ipse nullo
modo potest dicti prohibitus alienare inter viuos, vel in vlti-
ma voluntate, quia in dicto testamento non est facta mentio
de filijs masculis ad lucé peruenientib. & extantibus ex dicto
Bar. vel Nic. filijs testatoris post mortem filiorum testatoris, at
solùm est facta métio priuatiuè de dictis liberis Bartholomęi,
& Nicolini dum testator prouidit de substituto dictis Bartho-
lomæo & Nicolino casu q̊ decederint sine liberis, & sic solùm
priuatiuè facta est mentio de dictis liberis filiorum, & sic in ca
su quo non extarent: cùm igitur euenerit casus quo extabant
8 liberi post mortem Bartholomæi & Nico. sequitur † quod iste
casus est omissus, ab ipso primo testatore: ideo pro omisso ha-
bendus est l. commodissimè. ff. de libe. & posth. l. si extraneus.
ff. de cond. ob cãm. ¶ Nec obstát illa verba apposita in prohibi-
tione dum dixit, velle bona semper remanere in illis de domo
sua, quia infrà suo loco respon. & satis etiam patet rñ. ex his q̃
proximè dixi, quia si in dicto testamento non est facta métio
de dictis liberis, qui extarent ex filijs dicti testatoris: sequit q,
illa verba prohibitionis relata ad Iulianũ & fratré vel eorum
liberos, & ad dictos de Arena, vt dicunt verba prohibitionis,
non possunt intelligi relata ad istos liberos filiorũ testatoris,
de quibus liberis qui extarent post mortem filiorũ testatoris,
non erat facta mentio: & sic nõ poterant venire appellatione
dictorum de Arena, & pleniùs infra etiã patebit rñ. ¶ Quartò
probatur, primus testator exceptis filijs suis legitimis non vo-
cauit ad dicta bona prohibita alienari Iulianum & fratrem fi-
lios naturales tm̃ testatoris, nec aliqué alium de Arena, nisi in
casu quo dicti filij legitimi decederent sine liberis vel sine te-
stamento, quo qdem casu vocauit p substitutioné ad dicta bo
na dictos filios naturales tm̃, si repatriarét & de banno exime-
rent, casu aũt quo non repatriarent vel decederent sine liberis
masculis legitimè natis tunc in dictis bonis substituit proxi-
miores masculos de Arena, s. de agnatione testõris, quos qui-
dem pximiores de Arena dicto casu adueniéte instituit ac sub
stituit dictis filijs legitimis ac ét dictis filijs naturalib. tm̃ vul-
gariter & pupillariter cũ hac tũ cõditione: qa phibuit & veta-
uit dictas possessiones & bona superiùs specificata vendi pos-
se vel debere vllo tpe, vel aliquo mõ, casu, iure alienari vel ob-
ligari p ipsos Iulianum & fratré vel eorũ filios legitimos & na
turales: neq; p dictos de Arena de domo pgenie & parentela
sua, eorumq; liberos extra illos de Arena: qa volũt q, dictæ pos
sessiones essent & permanere deberent in dictos de Arena su-
periùs nominatos p modũ supra scriptũ: ita se hñt verba testa-
9 méti, † igit cũ defecerit prima substitutio eò qa filij testõris fue
rũt hæredes & nõ decesserũt sine liberis, nec sine testaméto: se-
†2 quit q, † sequétes oẽs substitutiones corruisse dicunt, ét si con
tigisset q, Iulianus & frater nõ repatriassent vel decessissent si-
ne liberis l. si mater §. 1. & l. q habebat. ff. de vul. & pup. l. cũ in
testõ, in prin. ff. de hære. insti. cùm igitur dicta phibitio aliena
tionis fuerit adiecta in euẽtũ substitutionis factæ de filijs na-
turalib. tm̃, & successiuè etiã in casu q̊ eueniret cõditio substi-
tutionis factæ dictis filijs naturalib. de alijs agnatis de Arena
& nõ euenerit casus alicuius substõnis pdictæ, est impossibile
q, dicta phibitio alienationis sibi locũ védicauerit, qa nõ põt
stare qualitas sine subiecto l. eius qui in puincia. ff. si cer. pe. c.
inter dilectos, de fid. instr. & ex hoc colligitur alia respõsio ad
10 dictam clausulam prohibitionis. ¶ † Quintò pbatur, qa posi-
to q, dicta phibitio de non alienando extra familiá cõprehen
disset dictum Ioannem: tamen ex quo instituit illam psonam
quę sibi erat ab intestato successura, phibitio non extendatur
* ad eam scđum opinioné* cõmuniter approbatã per gl. & doc.
vt no. gl. & doc. in d. §. fratre. & in d. l. pater. §. Iulius Agrippa,
& ibi Dy. & Cy. post gl. quæ pprie loquitur quò ad casum, no-
strũ s. quando instituitur ille qui esset successurus ab intesta-
to. & ad hoc illã gl. reputat singularem Io. de Imo. in d. §. ea le-
ge, & ibi hoc etiam tenet Bar. quem sequũtur ibi moder. & idé
Ant. in dicta l. ea lege. maximè per d. l. cum pater. §. cum inter
& ibi Dy. Ray. & Bar. dicit ibi. Ioann. de Imo. & Rapha. Cu, q̊d
ista opi. est cõiter approbata: & ideo dicit Ioan. de Imol. se cre-
dere quod in practica seruaretur: nam ab opinione glossæ & à
communi sententia in iudicando non est recedendum, vt tra
ditur in locis vulgaribus. ¶ Sextò præsupponitur q, ex causa
dicti testamenti Ioannis hæredes sui tenuerunt & possederunt
†3 dicta bona per annos quinquaginta, ergo tuti sunt † præscri-
11 ptione longissimi temporis. † Nam quáuis res prohibita ex-
pressè in testõ alienari, non possit vsucapi vel præscribi longo
tempore l. 2. & ibi no. C. de vsuca. pro empto. quia in tali præ-
scriptione requiritur titulus, iuxta l. nullo. C. de rei ven. l. diu-
turna. C. de præscriptione longi tépo. vnde talis titulus aliena
tionis est nullus. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. 1. & in dicto.
§. Iulius Agrippa. nihilominus non psumitur hoc in pscriptio
d ne 30. vel 40. an.[d] in qua non reqritur titulus regulariter, sed
sufficit bona fides. c. 1. de præscript. in 6. & plenè no. in c. si dili-
genti de præscript. in antiquis & bona fides præsumitur ex pos
sessione tam longi temporis. l. 3. §. si seruus. ff. de acq. pos. not.
Inn. in c. 2. de rest. in integ. & l. fi. C. vnde vi. & ibi no. Bar. in fi.
& Ioan. And. in addi. Spe. in tit. de test. §. nunc videndum in 1.
add. magna. in ver. item opponunt. & Bal. in repe. l. 1. vnde vi.
& Ang. in l. penul. C. quibus non ob. long. tempor. præscri. &
Ant. de But. in c. cum ecclesia, de cau. posse. & domi. Abb. in d.
12 c. si diligenti. ¶ † Sic etiam videmus licèt res subiecta restitu-
tioni, non possit vsucapi vel præscribi longo tempore, quia ti-
tulus habetur pro non titulo. l. fin. §. penult. C. communia de
le. tamen non prohibetur præscriptio longissimi temporis 30.
annorum ex die quo contra præscribentem agi potuit per d. §
penulti. Et est ratio vt dicunt ibi moderni, præcipuè Pau. de
Cast. quia in tali præscriptione 30. annorum non requiritur ti
tulus, vt dixi. ad hoc bene facit l. fi. in fi. cum ibi not. C. in qui.
cau. in integ. rest. non est necessa. & quod ibi no. Cy. in 6. opp.
in ver. alij dicunt. & hæc est veritas &c. ¶ Fortiùs voluit Barto.
in d. l. filiusfa. §. diui. ad fin. quod illud quod dicitur rem pro-
hibitam à testatore alienari, nõ posse vsucapi, iuxta id q, legit
& nota. in d. l. 2. procedit qñ testator prohibet rem pupilli seu
minoris alienari, quæ etiam de iure communi erat prohibita
alienari: & ita loquit. d. l. 2. aliàs autem secus p l. qui hæredi. §.
si pars. ff. de condit. & demonst. pro hoc etiam adducit quia ta
les res possunt vendi cum cõsensu eorum quorũ fauore facta
est prohibitio. l. nihil. §. 1. & in dicto §. liberis. vnde patiendo
contra se præscribi, videntur tacitè consentire. l. alienationis.
ff. de verbor. signific. & l. longa. cum ibi no. ff. de diuer. & tem
por. præscriptio. & ita etiam tenuit Guil. de Cug. in d. l. 2. tamé
circa istam suam doctrinam non insisto: nec etiam simplici-
ter pono pro constanti, qa non est necessarium, attento q, non
tractamus de vsucapione vel præscriptione longi temporis in
qua requirit titulus & in qua loquitur id q, habetur in d. l. 2. &
in l. vbi lex. cum si. ff. de vsuc. vt dixi. ¶ Non ob. allegata in con
trariũ, & primò dũ dicebat q, testator in duabus maximè par-
tib. testamenti prohibuerat expressè alienationem dictorum
bonorũ, qa superiùs multipliciter est responsum in secundo,
tertio, quarto, quinto & sexto arg. vltimæ partis. ¶ Et p cõfir-
13 matione & corroboratione dictarũ responsionũ subijcio, † q,
nõ est verosimile testatoré in eodem testõ voluisse se inconti-
e néti [e] corrigere, vnde vna pars testaméti intelligitur scđũ de-
terminationem alterius, & p eam declaratur. l. non ad ea. ff. de
cõdi. & demon. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de leg. 1. igitur p di-
ctas clausulas prohibitionum non est intelligendum testato-
ré voluisse derogare his quæ antea prouiderat, ná antea proui-
derat quod per ipsos filios suos legitimos posset per uiam testa
méti alienari, vt patet ex illis verbis sine liberis vel sine testa-
méto, & solùm eueniente casu substitutionis expressè factæ fi
lijs legitimis prohibuit per filios naturales tantùm, & dictos

dé

de Arena ſubſtitutos alienari, in quorũ numero nõ erat Ioan-
nes prædictus, qa de eo caſu quòd ſuper extaret poſt mortem
Bartholomæi nõ fuerat facta mentio, vt ſuprà ꝓbaui in ſecun
da clauſula prohibitionis, aliud enim nõ importat: qa refert ſe
ad primã ꝓhibitionem, dum dicit ſuperiùs, vt expreſſum eſt,
& ſic limitatur per primã l. edita. C. de eden. l. ait ꝑtor. §. 1. cum
ſi. ff. de re iud. & l. ſi quis ita. ff. de cond. & demon. ¶ Non ob.
etiã, dum dicebatur, quòd ſi dictus Bartholomæus fuit prohi-
bitus alienare extra familiam, teſtando nõ potuit relinquere
etiã matri, quæ ſibi ab inteſtato erat ſucceſſura: qa reſpondeo
primò negando, quòd Bartholomęus aut Ioannes fuerit pro-
hibitus vllam alienationem facere, maximè teſtando, vt puto
14 eſſe opportunè ſuprà oſtenſum. ¶ † Secundò rñdeo, quòd po-
f ſito ꝙ eſſet prohibitus, f tñ potuit relinquere matri, quæ ſibi
iure legitimo erat ab inteſtato ſucceſſura: quia ita ſe hẽt com-
munis opinio gloſſarũ, & doct. à qua in iudicando non eſt re-
cedendũ, vt ſuprà deduxi, maximè ꝑ d. §. cum inter. ¶ Nec ob-
ſtant ea, q̃ ꝯtra cõem opi. adducuntur, & primò, dum dicebaᵗ,
15 ꝙ erat eadẽ ratio taciti & expreſſi, &c. quia reſpondeo, † quòd
quantũ ad finẽ inualidandi actũ, non eſt verũ, ꝙ tacitũ & ex-
preſſum idẽ operenᵗ, vnde videmus, ꝙ licet ſñia tacitè intelli-
gatur referri ad acta, vt l. 3. C. de ſent. q̃ ſine cer. quãti. ca. cùm
ad ſedẽ. de reſt. ſpol. & notaᵗ in l. hæ enim. ff. de ſuſpec. tut. &
in l. ſi qs ad exhibendũ. ff. de excep. rei iud. & in c. ſi confirma-
tionẽ, de elect. li. 6. tñ ſi in ſñia non ſit expreſſus error iuris, ſed
tacitè ex relatione tacita, q̃ fit ad acta, non vitiabiᵗ ſententia,
* ſcdm * cões concluſiones. l. præſes. ff. de re iud. l. ſeruo inuito.
§. cũ ꝑtor. ff. ad Treb. l. fin. ff. q̊d cum eo. l. cùm putarẽ. ff. famil.
erc. no. glo. & doct. in l. 2. C. qñ prouoca. nõ eſt neceſ. & in l. ait
prætor. §. ſi iudex. ff. de re iud. & ita formaliter ad dictũ argm̃
ita reſpondet Ioannes de Imo. ſ. ꝙ taciti & expreſſi idẽ eſt iu-
diciũ ſ. vbi ſtante validate actꝰ q̃ritur de mente partiũ d. l. cum
quid, cum ſi. ſed non ad finẽ inualidandi actũ, vt probatur per
ꝓximè allegata. ¶ Ergo in propoſito noſtro quantũ ad inua-
lidandã ipſam alienationẽ, q̃ fit à ꝓhibito alienare, nõ eſt ea-
dẽ ratio, ſi relinqt tacitè ab inteſtato venientibus, q ex diſpo-
ſitione legis habẽt, ſicut ſi expreſſè relinqueret eis, q tacitè ha-
bituri non eſſent ab inteſtato ex diſpoſitione legis, & licet di-
ctus Ioan. reliquerit expreſſè matri ſuæ, tamen ex quo mater
erat ab inteſtato habitura, idẽ eſt, ac ſi ab inteſtato habuiſſet,
vt no. gl. ſin. in d. §. Iulius Agrippa. ¶ Poteſt etiã rñderi per ea,
q̃ no. Bar. in l. Centurio, circa ſecundã col. ff. de vul. & pup. vbi
16 reſpondendo ad dictum argtm̃ dicit, quòd † non eſt g ſemper
g verũ, quòd tm̃ operetur tacitũ, quantũ expreſſum, vnde vide-
mus, ꝙ expreſſa pupillaris excludit matrẽ pupilli. l. Papin. §.
ſed nec impuberis. ff. de inof. teſt. c. ſi pater. in fi. ff. de teſt. in 6.
& tamẽ ſecus eſt in tacita l. precibus. & ibi no. C. de imp. & ali.
ſubſti. l. fi. C. de inſti. & ſubſti. ſub cond. fac. ſic etiam videmus,
quòd filius debet expreſſè & nominatim exhæredari, nõ ſilen
tio ꝑteriri, & ſic nõ ſufficit tacitè excludi ſeu exhæredari, aliàs
teſtm̃ eſſet nullũ. l. inter cætera. ff. de lib. & poſth. l. maximum
vitiũ. C. de lib. præt. ideo in ꝓpoſito non tm̃ debet operari, ꝙ
adhoc, vt habeat locũ fideicõmiſſum, ſi perſonæ ſuccedentes
Ioanni veniebãt ex tacita diſpoſitione, ſicut ſi expreſſè relictũ
eſſet his, q nullo modo ex tacita diſpoſitione & iuris ꝓuiſione
17 veniſſent. ¶ † Non ob. ẽt l. codicillis. §. matre, de leg. 2. quia ibi
loquitur, qñ legitimus ſucceſſor veniens ab inteſtato fuerat
ſingulariter & nominatim prohibitus venire ad huiuſmodi
bona ꝓpter odium q̊d habebat teſtator erga eũ, & ita reſpon-
det ẽt Dy. in d. §. Iulius Agrippa, & Bar. in d. §. ea lege, in diſtin
ctione ſua, & eodem modo loquitur id, quod no. gl. in d. §. ea
lege. ¶ Non obſtãt reſponſiones datæ per aliquos ad d. §. cum
inter, & primò dum dicitur, ꝙ ibi filius cenſebatur de familia
libertæ matris ſuæ, & ſic non erat facta alienatio extra familiã
libertorũ, quia hæc reſponſio non eſt bona, & eſt contra l. pro-
nunciatio. in fi. cũ l. ſeq. ff. de ver. ſig. vbi filius nõ dicitᵗ eſſe de
familia matris, nec contrariũ alibi habemus, nec intẽtio gl. in
d. §. cũ inter, fuit velle, ꝙ filius diceretur de familia matris: ſed
quòd cenſebatur eſſe de numero libertorũ teſtatoris ſaltẽ lar-
gè: quia cùm eſſet filius libertæ, poterat viuente matre reuoca-
ri ſeruitutẽ, ſi fuiſſet ingratus erga patronum libertæ l. fi. de li.
& eorũ liber. ſed tunc, vt dicit Bar. in d. §. cũ inter ille tex. fuiſ-
ſet de indubitabili. ¶ Nõ ob. ꝙ in d. §. cũ inter, ſit ſpãle in filio,
* quia imò doc. * cõiter intelligũt idẽ eſſe in quolibet ſucceden
te ab inteſtato, & ratio eſt: qa cùm ibi ille filiꝰ non eſſet de filijs
ſeu deſcendentibus teſtatoris, de cuius diſpoſitione & mente
interpretanda tractamus, ideo nõ dirigiᵗ rõ affectionis teſta-
toris magis in iſtũ filiũ perſonæ ꝓhibitæ alienare, quã in aliũ
coniunctũ ipſius perſonæ prohibitæ: attento etiã quòd filius
perſonæ prohibitæ nõ erat de illo genere perſonarum, in qbus
teſtator permiſerat poſſe expreſſè alienari, & quibus fortaſſe
voluit. ¶ Relinqtur ergo, ꝙ ratio illius. §. neceſſariò fuit, quia
ꝓhibitio alienationis in certũ genus ꝑſonarũ intelligitur de
expreſſa alienatione hominis, cui voluit teſtator ꝓuidere, nõ
de alienatione legis. ¶ Et per hoc patet, q̊d ad rem non facit id
q̊d habeᵗ in l. ſuis, de li. & poſth. & id q̊d habeᵗ in l. 1. C. de his,
q ante aper. tab. qa loquũtur in caſib. remotiſſimis à materia
noſtra, & aliã rõnem habentibꝰ, & ibi tractabaᵗ de hæreditate
ꝓcedente ab aſcendentibus illius, q hæreditatẽ tanquã ad ſe
tranſmiſſam petebat: ideo nõ eſt mirũ, ſi iura ſibi fauẽt, vt in §.
primũ in auᵗ. de hęr. & fal. & in l. fi. C. de cod. Sed in d. §. cũ in-
ter. filius libertæ nõ erat de deſcendentibꝰ teſtatoris, de cuius
ſucceſſione agebaᵗ: ideo non videᵗ, q̊d Sal. in d. l. ea lege. rectè
in hoc ꝯſiderauerit volens tenere ꝯtra cõem opin. ¶ Non obſt.
ẽt circa idẽ argm̃ id q̊d not. Bal. in d. l. ea lege, dum dicit ſecutꝰ
Dy. quòd ſi ꝓhibitio exprimit ſuccedentiũ ab inteſtato qua-
litatẽ: & tunc videanᵗ prohibiti ab inteſtato ſuccedere, & ideo
dicebaᵗ in ꝓpoſito ꝙ cùm teſtator prohibuerit ad filias filio-
rum poſſe hæc bona tranſire, duæ quidem filiæ poſſunt eſſe de
ſuccedentibus ab inteſtato: igitur ita erat dicendum de dicta
matre Ioannis ab inteſtato ſuccedente. qa reſpõdeo quòd illa
deciſio Bal. nihil penitus obſ. ¶ Nã Bal. refert Dy. ita tenere &
& Dyn. poſuit in d. §. Iulius Agrippa, vbi poſuit materiã iſtã, &
18 ibi vtitur his verbis formalibus. † ſi prohibitus alienare alie-
nauerit in vltima voluntate, aut in hæredem legitimũ, aut in
extraneũ; ſi in legitimum, aut legitimus erat expreſſè prohi-
bitꝰ, & cõpetit reuocatio alienationis. l. codicillis. §. matre. ff.
de leg. 2. aut non erat expreſſè ꝓhibitus: & tunc ſi legitimus
erat de ſuis, & nõ videᵗ eſſe alienatio. l. in ſuis. ff. de lib. & poſt-
hu. ſed ſi nõ erat de ſuis, licet ſit alienatio, tñ tenet & nõ reuo-
catur d. §. ſi inter, & no. gl. in §. Iulius Aggrippa. Si autẽ aliena-
uit in extraneũ, aut alienatio erat ꝓhibita ſimpliciter, aut in
vita, Primo caſu cõpetit reuocatio, ſicut ſi alienaretur inter vi-
uos d. §. fratre. Secundo caſu nulla datur reuocatio: qa cũ pro-
hibuerit in vita, videᵗ ꝑmiſiſſe poſt mortẽ d. l. pater. §. fundũ.
¶ Hæc ſunt formaliter notabilia verba Dy. q loquitur, qñ pro-
hibitio erat facta cum cauſ. vt qa voluit rem permanere in fa-
19 milia, ex quibus appareteum velle, † quod adhoc vt in ſucce-
dentẽ ab inteſtato nõ poſsit alienari in teſtõ, reqraᵗ ꝙ ille talis
ab inteſtato veniens eſſet expreſſè ꝓhibitus à teſtatore capere
illa bona ab hærede: ita loquitur tex. in d. §. matre. nam ibi te-
ſtator dixit vxori quã inſtituerat, à te vxor chariſsima peto, ne
qd poſt mortẽ tuã fratribus tuis relinquas: ſcis enim vnũ fra-
trem tuũ filiũ noſtrũ occidiſſe, & alia mihi deteriora fecit, &c.
& eundẽ ſenſum habẽte apertè dicta verba Bal. in d. l. ea lege.
dum dicit, ꝙ ſi prohibitio exprimit ſuccedentiũ ab inteſtato
qualitatẽ, & tunc videnᵗ ꝓhibiti ab inteſtato ſuccedere: ſed ita
eſt, ꝙ teſtator matrẽ dicti Ioannis non expreſſit, nec odiũ er-
ga eã habere declarauit, ergo non ſumus in caſu, in quo loqtur
tex. in d. §. matre. q eſt fundamentũ Dyn. & aliorũ, nec ſumus
in caſu, in quo loquitur tex. in d. §. matre, quẽ refert & ſequi-
tur Bal. quia Dy. vult, quòd vltrà prohibitionem alienationis
extra familiã requiratur illã perſonã eſſe prohibitã à teſtatore
20 venire ad dictã rem ꝓhibitã alienari. ¶ † Nec dicatur, ꝓhibuit
filios filiorũ, ergo multò magis matrẽ Ioannis: qa reſpondeo,
4 † argm̃ non obſtare in iſta prohibitione, quæ † appellaᵗ odioſa:
patet, quia ſi teſtator ꝓhibet filium ſuũ alienare, multò magis
vel ſaltẽ eadem rõne deberemus dicere eum etiã voluiſſe pro-
hibere nepotẽ, & tñ propter odiũ ipſius prohibitionis, quæ iu-
5 † dicatur odioſa, dicimus, ꝙ nõ extenditur ad nepotes, ſeu †, de
vna perſona ad aliã, vt in auᵗ. de reſt. fideicom. §. nos igitur, &
ibi notatur, & no. Cy. Bal. & Sal. in l. voluntas. C. de fideic. &
Bar. & alij in d. §. diui, & in l. Lucius. §. Semproniæ. ff. de le. 3.
& Bal. in l. Titius, in prin. ff. de libe. & poſth. & in l. quiſquis.

C.ad l.Iul.maiest.& tamen aliud esset in dispositione fauorabili.l.Lucius.ff.de hær.insti.l.filij.& l.iusta.ff.de ver.sig. ¶ Itē respondeo, quòd testator in testamento non videtur prohibuisse, quòd nō posit per hæredes suos alienari in filias filiorum legitimorum: vbi hæredes sui sponte dare vel relinquere vellent. patet: quia dicit, quòd filiæ filiorum testatoris pro maritando non posint habere, nisi libras octingentas, pro qualibet, & quòd nihil aliud in dictis bonis suis exigere posint, ratione alicuius institutionis, hæreditatis, Trebellianicæ, & debito iure naturæ, & quocunq; alio iure, ratione vel causa, quæ dici vel scrutari posit. certè si quælibet filiæ filiorum testatoris essent nuptæ, & pro maritando habuissent suam dotē librarum octingentarū: & spontè ab hæredibus testatoris dotarentur, vel relinquerentur alia bona de bonis ipsius testatoris obuentis dictis hæredibus, hoc ibi non est prohibitum, vt
21 patet ibi, dum dicit in testō, nihil exigere posint. † nam verbum exigere, denotat ab inuito extorquere ex propria verbi significatione l. fideicommissa.§.si rem.ff.de leg.3.& ibi no.& à propria verbi significatione non est recedendum. l. non aliter.ff.de leg.3.l.1.§.si is qui nauē.ff.de exer. ¶ Non obstat etiā q, intentio testatoris per dictas prohibitiones fuit fauere agnationi: quia adhoc posset multipliciter responderi, & præcipuè, quòd istud voluit scdm conditiones tamen testō insertas.s.qñ eueniret casus substitutionis expressus in testō. s. qñ decederent filij sine liberis & testamento: nam vbi decederit cum liberis, & testō.commisi hoc prouidentiæ eorū. ¶ Præterea etiā videmus, quòd testator casu quo filij legitimi alienarent non seruata forma tradita in testō, voluit bona peruenire in dominam Constantiam vxorem, & tñ ipsa non erat de agnatione testatoris. ¶ Non obst. q, illa verba generaliter adiecta in ꝓhibitione, maximè secunda, dum dixit testator, q̄d ideo prohibebat alienari, quia volebat ipsa bona semper permanere in dictos filios suos, & alios de parentela, debent ampliare dispositionē: qa responsio patet per verba, quæ in eadē oratione subiungit testator, dum dicit, vt superiùs est expressum, & p modū suprà scriptum, seu sub conditionibus & formis suprà scriptis, sed superiùs declarauit, qñ & qūo vult, q̄d permaneant in familia: quia vult, q, filij legitimi & naturales sint hæredes in omnibus bonis, & si decederent sine liberis & testamēto, voluit, quòd in dictis possessionibus & rebus specificatis succederent filij naturales tm̄, si repatriarent, & à banno eximerent, & si non repatriarent, vel decederent sine liberis, voluit q, dicta bona specificata peruenirent ad ꝓximiores de Arena substitutos, aut eorū liberos non possent alienari, qa voluit permanere in dictos de Arena superiùs nominatos. ita dicitur præcedenti parte testamenti, ad quā sequens se refert, & ideo secundum superiùs dicta limitatur & restringitur hæc sequens particula, d.l.edita.& ibi no. & in extrauagāti ad reprimendum, in ver. prout, cum ibi no. per Bar.l. 2. C. de erro. aduo.cum ibi not.per Bal.in ver. vlterius no. argumentū, &c. ¶ Sed dicti casus substitutionis non euenerunt, nec etiam superiùs facta fuerat mentio de filiorum legitimorū filijs masculis, qui extarent post mortem filiorū legitimorum testatoris, prout extitit Bartholomæus, de quo quæritur: ergo dicta dispositio referens ad personas suprà expressas, non potest referri ad dictum Bartholomæum, seu ad alios filios masculos filiorū legitimorū superextantes post mortē filiorū testatoris, vt suprà etiā opportunè declarasse puto. Accedit etiam fundamentum præscriptionis. concludo igitur hæredes dicti Ioannis non posse ex causis prædictis inquietari. Alexander.

ADDITIO.

a ¶ Prohibitio. de hac materia vide suprà lib.1.cons.56. & lib.2. cons.560.& suprà eo.cons.55.Roma.cons.457. circa propositam.Io.de Ana.cons.47.Cor.cons.213.lib.2.Cur.Sen.cons.45. nu.21.cons.63.Ia.cons.4.cons.101.cons.129.li.1.cons.189.lib.2. cons.31.lib.3.cons.164.lib.4.Decius cons.422.cum seq.consil. 481.Matthæ.Affli.dicto Andr. Tiraq. in consue. Picto. titul. retract.§.26.glos.1.num.4.cum seq.

b ¶ Ampliat.suprà,eo.cons.3.nu.4. Bal. c. secundò requiris. de appell.Rom.cons.174. Anth.Corse. in fin.ver. alienatio. & in tracta.de potest.re. Gemi.cons.39. cum seq. Curt.Sen. consil. 44.Ias.l.1.ff.in ius voc. vt eant.l. 1. §. fuit quæsitum. col.4.ad Ire.adde.infrà,lib.4.cons.52.num.10.

c ¶ Tamen idem concludit Alex. suprà, lib.1.cons.56.& malè vt ibi dixi.

d ¶ Vel.40.Pau.l.fi.in fi.C.cōmunia.de leg.Cor.cons.404.lib. 1. C. Iunior aut. res quæ.nu.7.C.communia de leg. Ias.consil. 57.lib.1.quod intelligitur ex quo die agi potest cōtra præscribentem, vt in dictis locis, & per Alex.cons.98.no.4.lib.2.inf. lib.7.cons.101.Bal.cons.37.lib.3.pulchrè Ber.cons.15. Ex themate 3.nu.5.cum sequen.cons.23.nu.72.li.Ant.Rub.cons.98. an.tit.in consu.pic.tit.retract.§.1.glo.nu.47.

e ¶ Incontinenti. Dec.l.singularia.si cer.pet.Alci.de præsumpt. re.2.de præsump.28.

f ¶ Prohibitus. non specificè de illa certa persona, sed ne extra familiam vel cognationem.

g ¶ Non est. Socin.l.1.num.23. ff. quòd quisque in Pau.consil. 334.libr.1.Iason.l. seruum filij.§. si idem seruus. in fin. §. si res obligata. de legat. 1. Decius capit. clerici.colum. final. de iud. consil. 406.

CONSILIVM LX.

Lege correctiùs. infrà, lib. 6. consilio 30.

EPITOME.

EXceptio compensationis potest opponi etiam post sententiam, si reus habet tempus ad soluēdum, & intra illud tempus tantùm. h.d.

CONSILIVM LXI.

Et cons.95.lib.4.Natta.

ETSI puto maximè coram tam præstantissimo iudicante non oportere vlteriùs in hoc articulo latiorem discussionem adhibere, tamen vt ius dicenti morem geram, pauca quædā subijciam pro responsione eorum, quæ eleganter per eximium dominum aduocatum partis aduersæ adducta sunt.& primò non obstat, dum dicitur, quòd communis opinio est contra Bartol. in l. aufertur. §. qui compensationem. C. de iure fisc. quia salua pace excepto Bald. nullus etiam inter viros authoritate dignos est, qui dicat Bartholū in hoc casu non bene dixisse: nam dico, quòd glo. Cy. Bal. & Sali. in d.l.fin. C.
1 de compens. cum concor. dicunt, † quòd quando opponitur contra debitum liquidum exceptio compensationis, & quæratur intra quantum tempus oporteat liquidare debitum, de quo opponitur compensatio, sit respondendum, quod tempus est arbitrio iudicantis, tamen non dicunt ipsi q, Bart. in d. §. qui compensationem. malè dicat: imò nullā faciūt mentionem de eo, nec Bart. si bene inspiciatur aduersatur dictæ conclusioni, sed ex dictis Bar. declaratur, qualiter iudex debet arbitrari de tempore, quod datur ad soluendū. hoc ꝓbat optimè per d.§. qui compensationem, iuncta l. in fraudem. §. in fiscalibus. eo. tit. vbi debitor fisci habet regulariter dilationē duorum mensium ad soluendum, & quandoq; triū vnde text. in d.§. qui compensationem vult, q, similiter intra dictos duos menses ad soluendum, debeant debitū liquidare: & sic dato q, esset speciale in debitore fisci, vt habeat modò duos menses modò tres ad soluendū, non tamen est speciale q, debitor fisci, vt habeat modò duos menses, modò tres ad soluendū; non tamen est speciale, q, debitor fisci conuentus opponat exceptionem compensationis: debeat liquidare infra tempus q̄d datur debitori ad soluendum hæc est mens Bar. qui ex hoc infert, quòd si nullum datur tempus ad soluendū nullū debeat dari tempus ad liquidandū. & ita iudex arbitrari debeat. ¶ Et in hoc cum Bar. transeunt An. de But. & Pet. de Anch. & Io. de Imo. in d.c.fi. de deposi. ostendatur aliqs vir authoritatis, qui in hoc dicat, vt ostendat Bart. in hoc malè dicere in casu suo, s. quando contra sententiam quæ transiuit in rem iudicatā opponatur exceptio compensationis, qñ idem priuatus nullam habeat dilationem excepto Bal. in l.3.C. de compensa. vbi in certo casu reprehendit Bart. per l. si cum militi. §. pe. ff. de compen. quæ cum supportatione nullo modo obstat, vt in alijs allegationibus probaui. ¶ Et per hoc patet responsum ad id q̄d dicitur

dicitur,ſcilicet,quòd ſtatutum nõ prohibet exceptionem ali-
quam opponi cõtra ſententiam, ergo poteſt opponi exceptio
compenſationis liquidandæ intra tempus arbitrio iudicantis.
ſtatutum vult,quòd condemnatus eo modo quo fuit cõdem-
natus aduerſarius dñæ Bartholomeæ, non habeat tempus ad
ſoluendum,dicitur reijcere exceptionem compenſationis,vt
per Bart.in d.§.compenſationem,cum concor. ¶ Nec Lud.
in d.conſ.76. In cauſa nobilis,dicit,quòd quando ſententia
tranſiuit in rem iudicatam condemnatus nullũ habeat tem-
pus ad ſoluendum,quòd tunc condemnatus poteſt opponere
exceptionem compenſationis, quam offerat ſe incontinenti
probaturum:nec aliquam mentionem facit de doctrina Bar.
in d.§.qui compenſatione.¶ Non obſt.quod no.Bald.in l.ab
executione.ff.quorũ appel.non reci.& in l.1.C.de iuris & fac.
2 igno.dum dicit,† quòd quædã ſunt exceptiones, quæ ita poſ-
ſunt opponi contra ſententiã in executione, ſicut potuiſſent
opponi contra agentẽ ex ipſo imaginario contractu,vt eſt ex-
ceptio inuentarij,qñ ego hoc fateor:& eſt caſus in l. cũ fidei-
commiſſum,& ibi no.Bar.ff.de confeſ.& Bart.in l.ex diuerſo.
§.fi.ff.ſol.mat.cum ſimili.Sed dico,quòd nõ omnis exceptio
eſt huius effectus,patet in l.peremptorias.C.ſen.reſcind.non
poſſe.¶ Præterea non nego, quòd vbi condemnatus haberet
tempus ad ſoluendum poſſet opponere exceptionẽ, quia illa
non impugnat ſententiã,ſed vbi nõ habet tempus ad ſoluen-
dum,non poteſt opponi,vt ſæpe dictũ eſt. Non obſtat,quòd
ſtatutũ non probat,niſi à contrario ſenſu,quòd condemnatus
in caſu noſtro non habebat dilationem ad ſoluendũ: quia in
ſtatuto non habet locũ argumentũ à contrario ſenſu,&c. quia
3 † reſpondeo,& qñ ſtatutũ eſt contra iũs cõmune prohibet ali-
quid fieri poſt illud tempus, qa aliàs illa ꝓhibitio vel limita-
tio temporis nihil operatur. ita inquit Bald.in l. obſeruare. §.
proficiſci.in 3.q.ff.de poſtu.& per alia ibi allegata per eum.Et
conſtat,quòd vbi diſpoſitio etiã correctoria aliter nihil ope-
raretur,ſumitur argumentũ à contrario ſenſu, vt colligitur ex
notatis,per gloſ.in l.nulli.de epiſ.& cler.quæ intelligit in aut.
diaconiſſa.e.tit.hoc voluit Bal.& Ang.& clariùs Io.de Imo.&
Mod.in l.ſi cum dotem,in princ.ff.ſol.matr. & ꝓbatur in aut
ex teſtamento,& ibi no.Ro.C.de colla.& idem Bald.in l.con-
uenticulam.C.de epiſcop.& cler. in quæſtione, in qua ibi re-
fert conſuluiſſe Cy. ¶ Præterea, etiam vt dicebat de iuri com-
4 muni,† qñ reus cõdemnatus appellatur, & appellatio eſt de-
ſerta,non datur amplius quadrimeſtre ad ſoluendum per l.
quoniam nonnulli.& ibi Bal.C.de appella. ¶ Nec obſt. quòd
reſpondeatur,quòd illa ponat caſum ſpecialem in fiſco, quia
dico,ꝙ Bal.ibi ſe non reſtringit,& ꝙ idem ſit in alio, quod in
alio debitore fiſcali:eſt gl.ordinaria,in l.2. in ver. executionẽ.
* C.de tempo.appel.& illam ibi approbat Bal. & * cõmuniter
doct. ¶ Non obſtat,dum dicitur,ꝙ ſi dicatur,ꝙ ſi dictũ Bar.in
d.§. q compenſationem,eſſet verũ,ſequeretur,ꝙ etiã exceptio
ſolutionis vel pacti,de non petendo facti poſt ſententiã poſ-
ſet opponi contra ſententiam,qa dictæ exceptiones non ſunt
liquidæ: quia reſpondeo,ꝙ ex veritate dicti Bart.in d.§. qui
compenſationẽ,non infertur hoc,quia Bar. & tex. per quem ſe
fundat Bar.loquitur in exceptione compenſationis, & non
in alia. Ad dictũ Abbatis in c.ſuſcitata,fuit reſponſum in alijs
allegationibus multifariè, quæ reſponſiones cum ſupporta-
tione non ſunt ſublatæ:vt intuenti clarè liquere puto, ꝙ nec
Abbas ibi tenet contra Bar.in §.qui compenſationem. nec eſt
veroſimile,ꝙ voluiſſet quò ad iſtũ caſum ſentire contra Bar. in
§.q compenſationẽ. ¶ Non obſtat enim replicatũ, ꝙ dictũ dñi
Abbatis eſt verũ: qa ſi ſtatutũ dicit, ꝙ ſtatutum excludens ex-
ceptiones quæ opponerentur cõtra ſententiã debet intelligi,
5 niſi in continenti offerat ſe probaturũ,† attento,quòd omnis
exceptio quæ opponitur contra ſententiã ad impediendum
executionem,debet de iure incontinenti probari,vt no. Bart.
in l.4.§.condemnatum,de re iud.ſi operabitur ſaltem aliquid
dictum ſtatutũ reijciens exceptiones omnes,dato, quòd in-
telligatur,niſi opponens offerat ſe incontinenti probaturum,
quia operabitur:& ſunt reiectæ exceptiones,quæ ſunt de api-
cib. iuris:& not.Bal.in c.cum adeò. ad fi. de reſcrip. vbi vult,
quòd ſecundũ quod refert dñs aduocatus,ꝙ ſtatutum dicens,
quòd cõtra ſententiã nulla opponatur exceptio, intelligitur
de exceptione,per quã diſputatur de apicibus iuris,vel qñ ex-
6 cipiens eſſet ſuſpectus de calumnia. ¶ † Quia reſpõdeo quòd
Bal.in d.c.cum adeò,non loqtur in reſcripto ſeu mãdato par-
ticulari diſponente, ꝙ Titius admittat nulla exceptione ob-
ſtante:& aliud eſſet,qñ per viam reſcripti tolluntur,qa nõ in-
telliguntur rationabiles,vt no.in c.ex tempore,el.2.de off.de-
leg.aliud eſt,qñ per viã ſtatuti:vt per Bar.in l.1.§.& parui.ff.q̊d
vi aut clam.& probat in l.1.in prin.ff.de offic.præf.præt. & ibi
no.Bal.vbi dixit,ꝙ qñ lex vel ſtatutũ tollit appellationẽ ẽt or-
dinariã à diffinitiua,vt ibi:ſecus qñ per reſcriptũ.l. final. C.de
ſent. ¶ Ad illud etiã quod dicebam, ſcilicet verba inſtrumenti
prædicti continere repugnantia & contradictionem, vt pro-
baui in primis allegationibus, non video eſſe reſponſum ad
illud,quod pœna generaliter appoſita,ſi nõ ſeruarẽtur omnia
& ſingula in inſtrumento contenta, non refertur ad caſum
ſpecificũ,& ſingularem prouiſionem,vt pœna. ¶ Nec obſtat,
quòd iuramentũ habeat vim caſus expreſsi,vt no.per Bald.in
l.1.C. commodati. in quo cenſetur non vltra. l. fin. C. de non
7 nu.pec.l.cũ pater.§.filius.in com.ff.de leg.2.† Sed vbi eſt pro-
uiſio vna ſpecialis in certo caſu, & poſt ea fit prouiſio genera-
lis,partes non videntur conſentire, ꝙ illa generalis trahatur
ad ſpecialẽ,vt l.vxorem.§.feliciſsimo.de leg.3.l. cohæredi.§.
patre. ff. de vulga. & pupil.Iſtud etiã quod dicebam circa di-
ctam appoſitionem pœnæ, debet in dubio interpretari con-
tra illos de Lucinis eſt verum, quia dicta appoſitio pœnæ eſt
appoſita à notario referente partes ita cõſuluiſſe,& nõ appa-
ret aliter quis ea protulerit, ideo tunc fit interpretatio contra
fundantem ſe ex inſtrumento,ita etiam declarat Ang. in d.l.
veteranus.Ex quibus concludo plura eſſe fundamenta, quo-
rum quodlibet per ſe eſt ſufficiens ad oſtendendum dictam
ſententiam non obſtantibus exceptis exequendam.

CONSILIVM LXII.

Vide.ſuprà,lib.1.conſ.77.quòd duplabatur.

EPITOME.

RAtione iuramenti negotium efficitur de foro eccleſiæ, & non valet prorogatio compromiſsi, niſi partibus notificetur. h.d.

CONSILIVM LXIII.

IN cauſa & lite inter Thomam de Leonibus appellantem: & dñm Andream de Leonibus appellatũ. ¶ Viſo ꝓceſſus, videtur mihi, ꝙ proculdubio partes veſtræ ſunt in pronunciando bene appellatũ per dictũ Thomã, & malè iudicatum per priores iudices,& per cõſequens iudicẽ Aquilæ bene pronunciaſſe & declaraſſe reuocando capturã dicti Thomæ. ¶ Et hoc eſſe verum oſtenditur, nam dicta captura fuit commiſſa pro executione laudi lati inter dictũ dñm Andream, & dictũ Thomam,in quo laudo fuit condẽnatus,vt dicit dictus Thomas in libris ducentis Bononenorũ dandis dicto Andreæ: & quod laudum fuit emologatum, vt dicitur, per dictum Thomam.verùm, quia dicta emologatio facta fuit metu cuiuſdã literæ Cambij factæ per dictum Thomã de quingentis aureis dicto dño Andreæ, quam dictus Thomas fecit compulſus vi & metu ſibi illato à dominis tũc Antianis ciuitatis Bononiæ, qui dictum Thomam in carcere detruſerunt, nec eum extrahere voluerunt, niſi dictas literas cambij faceret dicto do. Andreæ,& niſi compromiſſum faceret,& ad finẽ, vt ſi non emologaret laudum ferendum haberet neceſſe ſoluere quingẽtos ducatos: vnde lato dicto laudo emologauit ipſum Thomas prędictus metu præfatorum dñorum metu dictæ literæ Cambij,& poſtea comparuit dictus Thomas corã vicario epiſcopi,& coram eo inter cætera petijt abſolutionem à iuramento appoſito in dicto compromiſſo, & etiam petijt ſucceſsiuè declarari dictum compromiſſum tanquam metu factum retractari,& reſcindi,& reponi in eo ſtatu, in quo erat ante compromiſſum,& inhiberi Poteſtati & alijs iudicibus, ne ad executionẽ dicti laudi ꝓcederent:& fuit facta inhibitio. tandem vicarius epiſcopi ꝓnunciauit hoc modo in effectu, videlicet, quia declaramus & reuocamus inhibitiones, & partes mitti-

mus ad ſuos iudices competentes. ¶ Et motus fuit dictus iu-
a dex, qa viſum eſt ſibi ſe non eſſe iudicẽ competentem [a] ſuper
præmiſsis. & in hoc non fuit ſibi bene viſum: quia poſtquam
erat iudex præparatorij ipſius petitionis abſolutionis à iura
mento, quod ſpectat ad eccleſiam. c. nouit. de iud. c. venerabi-
lem. de elect. & c. cum laicus. de foro compe. in 6. debebat iu-
dex eſſe, & poterat eſſe iudex præparati aliorum quæ ſucceſsi-
uè peti poterant ſecuta abſolutione: vt ſingulariter dicit in
terminis Bal. C. de rei ven. in l. ordinarij, per illum tex. vbi ex-
1 preſsè vult, † q̃, ſi quis petijt abſolui à iuramento p̄ſtito ſuper
cõtractu ſimulato, & fuit abſolutus à iuramẽto per epiſcopũ:
certè coram eodem iudice poterit tractari cauſa ſimulationis,
quamuis litigantes eſſent laici, quia qui eſt iudex præparato-
rij debet eſſe iudex præparati. ¶ Hoc etiã eſt de mente Ant. de
But. in c. cum ſit generale, de foro comp. dum dicit, quòd pro-
†1 pter iuramentum appoſitum per † laicos in compromiſſo po-
terit coram iudice eccleſiaſtico peti reductio laudi lati ad ar-
bitrium boni viri inter ipſos laicos. ¶ In propoſito ergo dicãt,
quòd poſtquam pendebat dicta lis inchoata coram vicario
epiſcopi: eò, quia fuit appellatum à ſententia vicarij epiſcopi,
& appellatio pendebat tempore dictæ capturæ, non debuit de
iure fieri dicta captura pro executione dicti laudi. ¶ Primò p̱
id quod in propoſito dicit Fed. de Senis, in conſ. 126. In quæ-
ſtione dñi Zampoli, &c. vbi dicit, q̃, eo ipſo quod iudex ſcit
†2 † pendere coram iudice ſeculari, ſuperſedere debet iudex ſe-
cularis etiam abſq; inhibitione, c. tua. de ordi. cogni. c. lator,
qui filij ſint legitimi. c. iudex laicus. de ſent. excom. in 6. ¶ Et
in terminis Fede. de Senis, in conſ. 98. incip. Nicolaus Petri,
3 &c. dicit, † quòd licet iudex eccleſiaſticus in ſententia † reuo-
†3 cauerit inhibitiones, tamen ſi à tali ſententia eſt appellatum,
iudex ſecularis interim nihil poteſt inuocare. & illa eſt ꝓpria
ſubſtãtialis deciſio huius quæſtionis noſtræ, & hoc etiã in ter-
minis ſequitur Ant. de But. in c. tuam, de ord. co. in 2. q. verſ.
quæro pendẽte quæſtione, &c, ¶ Ergo apparet, q̃, ſicut ante re-
uocationem inhibitionis, non poterat fieri executio laudi, ita
nec poſt reuocationẽ in ſententia à qua eſt appellatũ. ¶ Præte-
rea ſtatutum ſub rubrica de præceptis fiendis cõfeſsis, vel con-
uictis, & circa principium decidit iſtam q̃onem: qia diſponit
q̃, quomodocunq; & q̃ñcunq; ante executionem laudi fuerit
reclamatũ, vel de nullitate dictũ, non poteſt ipſum laudũ exe-
qui, donec ipſa lis fuerit terminata. & ſic in dicto ſtatuto eſt in
terminis caſus huius quæſtionis. ¶ Solùm reſtat videre vtrum
quia pendente dicta reclamatione factũ fuit compromiſſum
de nouo in alios arbitros duraturum per vnum menſem, vel
circa: in quo cõpromiſſo fuit data poteſtas magnificis viris, d.
Achilli de Maluicijs, d. Brunio de Blanchis, q̃, poſſent ipſi & q
libet eorum dictũ compromiſſum prorogare vna vice tm̃, &
reperitur primò, quòd dñs Achilles abſente dicto Thoma fe-
cerit dictam ꝓrogationem per decẽ dies, quæ prorogatio non
fuit notificata dicto Thomæ ante lapſum dicti menſis q̃ du-
rare debebat cõpromiſſum, nec ẽt notificata fuit infra dictos
10. dies ꝓrogationis: & ſimiliter reperitur q̃d poſtea Brunius
abſente dño Andræa fecit prorogationem dicti compromiſsi
per 25. dies, & non fuit notificatũ etiã dicto d. Andreæ, an per
prædictũ compromiſſum vltimũ videatur per dictũ Thomã
renunciatũ dictæ appellationi, & an dictæ ꝓrogationes com-
promiſsi valuerint? ¶ Et certè licet in huiuſmodi ꝓceſſu per
aliquos fuerit factũ fundamentũ in conſiderando, an dictæ
ꝓrogationes valuerint, non tñ eſt opus in hoc inſiſtere, quia
4 ſine dubio † neutræ dictarũ ꝓrogationũ valent, quia non va-
let dicta prorogatio ad effectum, quia non extinguitur com-
promiſſum lapſu temporis, niſi talis prorogatio fuerit notifi-
b cata [b] promittentibus. l. diem proferre, in prin. ff. de arbit. not.
Bal. in l. 1. C. de ſent. ex breuicu. reci. in ver. quæro an interlo-
cutoria poſsit fieri, &c. & in auth. ei qui, circa medium. C. de
temp. app. & Bal. & Bar. in conſilio incip. Taliones de Spole-
leto. & Bald. in l. eos. §. apoſtolos. C. de appell. vt ibi ſingulari-
ter dicit, q̃, ſi data ſit poteſtas arbitratoribus ꝓrogandi com-
promiſſum partibus abſentibus, & ignorantibus, ſi proroga-
tio facta fuit, & non fuit notificata partibus, nõ valebit: quia
videretur arbitratores doloſè ꝓceſsiſſe, allegat no. in l. 2. C. de
decu. lib. 10. ¶ Cùm ergo expirauit dictũ vltimũ compromiſ-
ſum, eſt ſolum videndum, vtrum per ipſum vltimũ compro-
miſſum, expiratum, videatur renunciatum pendentiæ appel-
lationis? & dico quòd non, vt eſt tex. in cle. quãuis. & ibi gloſ.
de ap. & in aut. non tamen. C. de tempo. appel. & plus ſingu-
lariter dicit Bald. in l. ſi diuerſa, poſt medium. C. de tranſact.
5 † quòd etiam ſi in compromiſſo ſit renunciatum alicui ſen-
tentiæ latæ, vel alteri actui, ſemper habet illa renunciatio ta-
citam conditionem. ſ. ſi compromiſſo laudetur & pronuncie-
tur: aliàs autem nullum effectum habet illa renunciatio. ar. l.
tale pactum. §. qui ꝓuocauit. ff. de pact. & l. ſi ſuper poſſeſsio-
ne. C. de tranſact. ergo ſi per dictum compromiſſum non fuit
renunciatum pendentiæ appellationis, ſequitur quòd captu-
ra prædicta fieri non debuit per executionem dicti laudi pen-
dentem, vt fuit ſuprà oſtenſum.

ADDITIO.

a ¶ Competentem. & bene.
b ¶ Notificata. ſuprà, li. 1. conſ. 34. in fi.

EPITOME.

SIcut debitorem fugitiuum, ita rem propriam à fugitiuo capere licet, & ſufficit ſuſpicio fugæ. h. d.

CONSILIVM LXIIII.

ETSI celeberrime Doctor & iuſtiſsime domine
Vicarie, vrgere videantur ea, quæ ſubtiliter &
copiosè loco dubitationũ reo data ſunt in cau-
ſa, tñ non dubito excellentiã veſtrã pro ſua exi-
mia & ſingulari doctrina longè ſubtilius & co-
pioſi⁹ ſcire dubia ipſa reſoluere, adeò, q̃, in hoc neq; vtilis nec
neceſſaria eſſet opa mea. Nihilomin⁹ vt clienti morẽgeram,
pauca q̃dam ſuperſicialiter ſcribã, p̄ſupponens in primis quò
ad ꝓceſſum, q̃, omnes actus geſti in fauorẽ actoris, ſunt nulli:
1 † qa cum petitũ fuerit ꝓ parte rei conuenti, q̃, ipſe actor elige-
ret locum ad quem volebat citari, & non elegerit: omnes act⁹
a facti in eius fauorem redundant nulli [a] ex diſpoſitione ſta-
tuti ſub rubrica, de vocatis in iure & venientibus circa finem.
ſequitur ergo q̃, nulla fieri põt diffinitiua ſententia in fauorẽ,
ſed partes iudicis ſunt in pronunciando ꝓceſſum eſſe nullum
in condemnãdo actorem in expenſis: ita vult tex. in c. 1. ad fi.
de lit. cont. & habetur in l. ꝓlatã. C. de ſent. & illud videtur eſ-
ſe in facto in iure veriſsimũ. ¶ Poſito autẽ q̃, appareret actorẽ
elegiſſe locum, & proceſſum valere, dico in primis non obſta-
re dum dicebatur q̃d non eſt probatum de dominio, vel quaſi
ipſius equi per Iacobũ, & per conſequens ceſſat fundamentũ
Iacobi dicentis, q̃, licitum eſt rem propriam propria authori-
tate accipere: quia reſpondeo, q̃, propoſito ſine præiudicio q̃d
verum eſſet per teſtes Iacobi non probari ſufficienter de titu-
lo, quod tñ mihi incognitum eſt: quia non ſunt nobis publica
tæ atteſtationes, tamẽ cum per ipſos, vt fatetur reuerentia ve-
ſtra, ſit probata poſſeſsio Iac. pro cuius poſſeſsionis recupera-
2 tione † etiã in re mobili ſunt prodita plura remedia, de qui-
bus in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. poſſ. & in l. & ideo. §. Ne-
ratius. ff. de con. furt. & in l. manifeſtiſsimi. §. ſed cũ in ſecun-
b da. C. de furt. ¶ Vñ tex. in l. ait prætor. §. ſi debitorẽ. [b] ff. quæ in
fraudem cred. non loquitur in eo, qui propria authoritate di-
cit ſibi ius in eo, quod eſt ſuum, ſed in eo quod eſt ſibi debitũ:
ſed ita eſt quòd poterat poſſeſsionem dicti equi eſſe debitam
Iacobo, ſaltem largè, quia ſine culpa ſua ceciderat à poſſeſsio-
ne equi, & competebat proculdubio Iacobo remedium. l. ſi
coloni. de agri. & cenſi. attento quod probatum eſt per teſtes
Iacobi rem fuiſſe vitioſam vel furtiuam, dato quòd Zaninus
etiam probaret ſe fuiſſe bonæ fidei, ſaltem cùm non docuerit
de aliquo titulo ſuo: vt no. in l. inciuile. C. de fur. & per Inno.
in c. ſæpe. de reſti. ſpol. per Bar. in d. §. ſed cum in ſecũda, cum
concord. ¶ Et licet nullus contractus, vel quaſi geſtus eſſet in-
ter Zaninum & Iacobum, ex quo potuit oriri obligatio: tamẽ
hoc non obſtante poterat Zaninus debitor Iacobi & obliga-
tus ſaltem largè ad reſtitutionem poſſeſsionis equi. hoc pa-
3 tet, † quia licet ille qui poteſt conueniri actione reali non di-
catur obligatus ſtrictè, inſti. de actio. §. 1. tamen largè ſic, vt
colligitur ex no. per gl. in l. fi. C. de compenſa. quã ibi ad hoc
ſubtiliter ponderat Bal. in 1. col. & dicitur debitor ille qui po-

teſt

teſt conueniri rei vendica. quamuis non ſit ꝓpriè debitor obligatus, vt probatur in l. pen. C. q̊d cum eo. Eſt enim largioris ſignificationis hoc verbum debitor, quàm hoc verbum obligatus, & oſtendit Bal. in l. 1. C. de actio. & obligat. ergo text. in d. l. ait prætor. §. ſi debitorem. loquens in eo, qui ſibi ius dixit propria authoritate aduerſus debitorem ſuum, quando periculum eſt in mora vendicare, largè ſumpto vocabulo debitor erat, cùm ſit eadem ratio; iura enim loquẽtia in vno caſu, etiamſi exorbitantia ſint, extendant̃ ex identitate rõnis ad iſtos caſus, q inſpecta lata ſignificatione vocabuli poterãt comprehendi ſub caſu expreſſo & prouiſo. l. filiũ habeo. ff. ad Macedo. l. ſenatuſconſulto. ff. de inceſt. nup. & Cy. no. in l. 1. C. quæ ſit longa conſu. circa antep. char. in verſi. fallit primò & Io. de Imo. in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. mat. dum tractat de extenſio-
4 ne in exorbitantibus. ¶ † Et q̃ tex. in d. §. ſi debitorẽ. extendatur ad alios ex identitate rõnis. patet ex no. ꝑ Ang. in l. q vas. in prin. ff. de fur. & in l. extat. ff. quod met. cau. vbi voluit, q̃ ſi fur habebat equũ meũ quem antea ex interuallo ſubtraxerat, tñ ſi erat in fuga, poteſt capi ꝓpria authoritate equus ꝓprius. allegabat. §. ſi debitorem. qui licet loquatur in re debita, tamẽ
5 extenditur etiam ad rem propriam, ſeu ſuam. ¶ † Non ob. dũ dicebatur, quòd debuit Iac. ducere equum ad iudicem, & nõ ad Antianos, &c. quia reſpondeo, q̃ illud ſolũ procedit in capiente perſonam debitoris fugientis: & ita loquitur gl. in c. 1. de pace iuramen. fir. & Bald. in l. generali. C. de decurio. li. 10. Bar. expreſsè in d. §. ſi debitorem, & eſt ratio, quia aliàs offenderet iura prohibentia priuatum carcerem. l. 1. C. de priua. carce. & declarat ibi Bar. hanc rationem ponens in l. capite quinto. ff. de adult. quæ ratio ceſſat in eo, qui non capit perſonam, ſed rem, quam ſimpliciter permittit tex. in verſ. ſi debitorem. cum ſimi. nec alicubi probari videtur contrarium. & Sali. in l. ſi quis in tantam, dicit hoc eſſe de cautela, q̃ res ducatur ad iudicem: non autem dicit eſſe de neceſsitate, non tamen adhoc aliquid allegat. Prætereà dato, quòd etiam in rebus diceremus oportere ducere ſeu deferri rem ad iudicem, dico quòd non requiritur q̃ ducatur, ſed ſatis eſt q̃ notificetur iudici, vt firmat Bal. in rub. C. de reuoc. his, quæ in frau. cre. Vnde ſatis eſt, q̃ fuerit notificatũ magnificis dñis Antianis. ¶ Et ſi diceretur, q̃ domini Antiani non erant iudices competẽtes, quòd pendet ab authoritate eis conceſſa, poteſt reſponderi, q̃ ipſe Zaninus etiam adiuit eos Antianos die, quo dicit ſibi ablatũ fuiſſe equum, prout ipſe Zaninus fatetur reſpondendo poſitionibus Iacobi: & ſic cõmuni conſenſu videtur prorogata eorum iuriſdictio, iuxta l. ſed ſi ſuſceperit, in prin. ff. de iud. l. fi. C. de exceptionibus. cap. 1. de iud. cum vulgaribus. vnde, ſi in rebus eſt neceſſaria notificatio, vel deductio ad iudicem, vel ſaltem nõ ſit neceſſaria notificatio, ceſſant aliqua quæ ſcripta ſunt per veſtram reuerentiam, circa illam deductionẽ, vt iudicem. ¶ Et etiam reuerentia veſtra nimis videt̃ reſtringere doctrinam Bar. in l. cap. 5. quia ſi bene inſpiciatur Bartolus ibi,
6 vult, † quòd licitè retineatur perſona debitoris fugitiui, vſque ad horas 20. & idem eſt de mente Ang. in d. §. ſi debitorẽ. dum allegat d. l. cap. 5. Prætereà etiam eadem die, qua dicit Zaninum ablatum fuiſſe equum, fuerunt Zaninus & Iacobus coram Poteſtate pro cauſa equi, & ſic etiam fuit denunciatum Poteſtati, vt patet in reſponſione facta poſitionibus vltimò productis pro parte Iacobi. ¶ Et licet acceſſerint ad Poteſtatẽ vexilliferi iuſtitiæ: mandatum tamen hoc non habet obſtare: quia cùm haberet tempus, 20. horarum, vel ſaltem aliquod ſpacium iudicantis arbitrio. arg. l. quod dicimus, cũ ibi notatis. ff. de ſolu. & no. Salic. in auth. imò. C. de actio. & obliga. ſi fuit præuentus à mandato vexilliferi, vel aliter, hæc præuentio non habet in hoc nocere. Iacob. l. ſororem. & ibi notat hoc Bart. C. de his quibus vt indignis. lege edicto. §. cum autem. ff. de iure fiſci. no. Bar. in l. diuus. la 2. ff. de cuſto. reorum. & Salicet. in dicta l. ea quidem. C. de accuſationibus. dum tractat de denunciatione. Quinimò, vt à procuratore accepi, eadem die fuit equus depoſitus de mandato ſuperioris, & ſic in illa die præuentus, adeò, q̃ non potuit deducere equũ ad iudicẽ poſtquam depoſitus fuerat, & talis præuentio facta in moram Iacobi excuſat eum dicta. l. ſororem, cum ibi notatis, per Bar. & Bal. ¶ Nec obſt. dum dicebatur, q̃ Zaninus non erat in fuga, & ſic non potuit propria authoritate ius ſibi dicere, vt in iuribus vulgaribus: quia rñdeo, quòd pro parte Iacobi eſt ꝓbatũ, quòd Zaninus erat ſuſpectus de fuga, & adhuc ſunt inducti teſtes, & ditiores, & digniores quàm ſint teſtes partis aduerſæ, ꝓpter quod teſtimonium eorum præferendum eſt, iuxta c. in noſtra, de teſtibus. & in l. 3. & in l. ob carmen. §. finali. ff. de teſtibus. ¶ Hoc comprobatur eò, quia tam ex reſponſione facta per Zaninum poſitionibus, quàm etiam ex atteſtationibus teſtimonij Iacobi eſt probatum, q̃ Zaninus erat ſtipendiarius & forenſis, & non poſsidens hic immobilia, & q̃ volebat recedere cùm vendidiſſet certos equos. ¶ Quinimò puto quòd per iſtum Macerium ſecundo loco pro parte Iacobi examinatum & per Dominicum de Moneta teſtes inductos pro parte Iaco. ſit probatũ, q̃ Zaninus erat incontinenti receſſurus. iſta enim arguunt, quem de fuga ſuſpectũ, vt no. gl. in l. ſi fideiuſſor. §.
7 fina. ff. qui ſatiſda. cog. † & quòd talis non poſsidens immobilia præſumatur fugere, firmat clarè Bart. in l. ſciendum. qui ſatiſdare cogantur. & Sali. in l. 1. C. de prohibita ſequeſtratione. & eſt ſatis de mente Spec. in tit. de ſeque. poſſeſ. §. 1. ver. ſed pone. C. debet. &c. Ant. de But. in c. 2. de ſequeſtra. poſ. ¶ Accedit, quia cùm probatum ſit equum fuiſſe furtiuum, periculum erat in mora: quia cùm facilè contingere poſſet, quòd ab aliquo cognoſcente diceretur audiẽte Zanino, quòd iſte erat equus furto ſubtractus Iacobo, quo audito Zaninus, qui erat ſuper equo, & ſtipendiari⁹, & forenſis fugã arripuiſſet, vt præſumunt iura ſcdm Bar. in d. l. ſciendũ. & etiã docet experientia, quæ eſt efficax rerũ magiſtra. c. quã ſit, de elec. in 6. ¶ Non obſtat etiam, quod dicitur probatum eſſe Iacobum potuiſſe habere copiam iudicis: q̃a ad hoc reſpondetur plurib⁹ modis. Primò, q̃ teſtes actoris ſuper hoc inducti fuerunt examinati,
8 & recepti ſuper capitulis non productis iudicialiter. † nam
†1 omnes ſcripturæ & inſtrumenta † debent produci parte præſente, vel citata. 4. q. 9. chartę l. iudices. & ibi Bal. in quarto notabili. C. de fide inſt. l. ꝓperandum. §. ſin autẽ reus. & ibi not. Ang. C. de iud. no. Bal. in l. Item Mela. ff. de conſtit. pecu. Ang. in l. omni. C. de teſtamen. facit l. ſi quando. & ibi Bal. C. de teſti. ¶ Sed iſta capitula ſuper quibus recepti erant teſtes, non erant producta iudicialiter parte præſente, vel citata: nec datus terminus reo ad faciendum interrogatoria ſuper illis capitulis, iuxta cap. præſentium, de teſti. in 6. Nam licet quædam capitula fuerunt producta iudicialiter, & legitimè, tamen teſtes actoris non fuerunt recepti ſuper iſtis, ſed ſuper alijs non legitimè producti, vel clarius oſtenditur nobis ex actis ꝓcuratoris Iaſo. ¶ Secundò reſpondeo, quòd Raphael vnus ex teſtibus actoris, non eſt ideoneus teſtis: quia eſt ꝓbatũ eum fuiſſe
9 † ſollicitatorem cauſæ, qui non eſt idoneus teſtis. Ant. de But. in ca. cùm à nobis. de teſti. ſecutus dominos de Rota concluſione 122. & do. Abb. in c. inſuper. de teſt. ¶ Nec obſt. quod deponunt Michael & Ionanes de ſtatutis, q̃a dictũ eorũ nõ fuit
10 ꝓſecutũ, † & nõ fuit cõpleta eorũ examinatio: meritò nõ põt adduci teſtimonium illud, l. in ciuile. ff. de legi. ad hoc tex. in c. per tuas. de teſti. & Ang. in l. velut. in prin. ff. de eden. & ibi etiam Bal. in lec. antiqua poſt Guil. de Cu. ibi facit in ſimil. l. contractus. C. de fide inſtr. ¶ Tertiò reſpondetur, q̃ contrarium & melius probauit Iacobus per quatuor teſtes, per Biſanum, per Ptolemæum, Bretonium, & Philippum. ¶ Nec obſt. quòd cùm dicitur aſſociauit Nãnẽ de Sanijs cum brauio, quo tp̃e potuiſſet de facili Iacobus adire officiales Bulletarum: q̃a ad hoc poteſt reſponderi, quòd Iacobus non cognouit equũ ſuum: niſi qñ Zanin⁹ fuit prope domum Nãnis: & tunc ↄſiderans, & dubitans periculoſum eſſe adire iudicem: q̃a interim potuiſſet edoceri equum illum eſſe Iacobi & furtiuũ, & illicò
11 iter etiam fugam arripere. ¶ † Prætereà etiam non poteſt argui quod commodè poterat habere copiam iudicis, ſicut ante. qñ enim eſt in fuga debitor, non dicitur ibi commodè eſſe copia iudicis, vt d. §. ſi debitorem. ita etiam, quando quis eſt paratus
c ad fugam, vel ſubeſt probabilis trepidatio c repentinæ fugæ: & iſti duo caſus æquiparantur, vt infrà ſubijciam. ¶ Nec videtur concludere illud, q̊d dicitur ad oſtendendum, quòd Iacobus potuiſſet habere copiam iudicis cõmodè, eò, quia Iacob⁹ non acceſsit ad Zaninum pro habendo dictum equũ, ſed habebat tres ſocios ſecũ, & finaliter potuiſſet mittere vnũ ex di-

ctis

ctis socius ad officialem, & prouidere, quòd dictus Zaninus
12 arrestaretur, † quia dico, quòd officiales bulletarum non te-
nebantur credere dicto socio Iacobi, nisi secũ haberet instru-
mentum mandati. l. 1. C. de manda. prin. l. prohibitum. C. de
iure fis. lib. 10. c. cùm à nobis. & c. licet ex quadam. de test. c. cũ
iure. de offi. deleg. & facere instrumentum mandati, & postea
illud exhibere officiali, & similia opportuna non possunt ita
faciliter & cursim explicari. & si ipsemet Iacobus iuisset ad of-
ficialem, potuisset postea faciliter ignorare, quò iuisset Zani-
nus, & eum non inuenire. ¶ Non obstat etiam, dum dicitur,
quòd Zaninus non erat in actu fugæ: vnde posito, quòd fuis-
set de fuga suspectus, non licuit Iacobo propria authoritate si-
bi ius dicere, per no. per Ang. in l. nemo carcerem. C. de exa-
13 ctoribus tribut. lib. 10. quia † dico, quòd contrarium est de iu-
re verius. & Ang. nihil allegat, nisi glo. instit. de actio. §. 1. in
ver. in iudicio. quæ non dicit aliud quàm dicat text. in d. §. si
12 debitorem. Vnde quod primò sufficiat subesse † trepidatio-
nem fugæ, ad hoc vt posit propria authoritate sibi ius dicere:
ita voluit Bal. in l. si quis in tantum. C. vnde vi. per l. quæsitũ:
cum gl. quæ hoc casu loquitur. ff. de pigno. & idem dicit Bal.
in l. generali. C. de decu. lib. 10. & Bal. in l. 1. C. de pigno. actio.
& ibi per gl. ibi positam dicit, quòd illud quod operatur fuga
in actu, operatur etiam procuratio fugæ. & idem ibi dicit Sal.
& tamen illa gloss. solùm loquitur de suspicione fugæ. ¶ Be-
14 ne facit tex. in l. Pedius. in prin. ff. de incen. rui. naufr. † vbi sa-
tis censetur raptum in naufragio illud quod in trepidatione
naufragij raptum est, & alia simili pœna possent adduci. Vltra
prædicta potest responderi ad omnia in contrarium adducta,
quod non potest contra Iacobum habere locum pœna d. l. si
quis in tentatam, quia si quis non fuit in dolo, nec in lata cul-
pa, excusatur à pœna illius. l. vt no. Bar. in d. l. si quis in tantã,
in quæstione de rustico & milite, quos dixit Bar. non ligari
pœna illa probatis præsumptionibus, ex quibus apparet de
ignorantia, excusantur à pœna illius legis tales. & constat iu-
ris ignorantiam esse latam culpam apud ignorantem. l. latæ.
15 ff. de verb. signif. ergo † qui non potest argui de culpa lata, nõ
patitur pœnam dictæ l. si quis in tantam. & in specie firmat,
Salic. in d. l. si quis in tantam, in 11. q. scilicet, quòd requiratur
lata culpa, vel dolus ad hoc, vt quis in illam pœnam incidat.
¶ Sed ita est, quòd per testes rei probatũ est, quòd illud quod
fecit Iacobus, fecisset quilibet diligens homo illius conditio-
nis, cuius est Iacobus, ergo non fuit in lata culpa. l. si cum ven-
deret. §. finali. cum seq. ff. de pig. actio. & ibi no. Bar. in repet.
l. quod Nerua. ff. depos. & Bal. in l. solam. C. de testi. & in l. pi-
gno. actio. & docto. in c. bona fides. deposi. facit quod no. Bar.
in l. quid si fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædil. edict. Vl-
timò deducitur. quod pœna. l. si quis in tantam, habet locum
contra violentum inuasorem, sed inspectis his quę in positio-
nibus & responsionibus actoris continentur, & etiam quæ
probata sunt per testes, Iacobus non fuit violentus inuasor e-
qui, sed potius dicitur per fallaciam habuisse: vt dicit tex. in l.
si quomodo. ff. de pigno. actio. supplebit reliqua sapientia ve-
stræ præstantiæ.

ADDITIO.

a ¶ Nulli. Lõgè mitior est & æquior noua constitutio regia anni 1539. art. 22. de eligend. domicilio, quæ intelligitur parte opponente aliàs gesta tenent.

b ¶ §. si debitorem. Adde Anch. consil. 85. consil. 123. Bald. cons. 460. lib. 2. Pau. cons. fi. li. 1. Cor. cons. 136. li. 4. Soc. tract. de citatio. art. nu. 20. 62. Nicol. Boer. repetit. l. consentaneum. C. qũo & quando iud. Hip. Mars. no. 43. no. 282. Ruger. de mo. repe. §. si quis tutelam. in l. hæres absens. nu. c. de iud. fa. Alex. suprà, eo. cons. 19. infrà, lib. 6. cons. 241.

c ¶ Trepidatio. Hippol. Marsil. li. 1. in repet. de quæsti. in pract. diligenter. nu. 50. §. expedita. singula. 537. Ias. Instit. de actio. in prin. num. 79.

EPITOME.

IVsta & publica ignorantia excusat occidentem rebannitũ non cancellatum h. d.

CONSILIVM LXV.

ATTENTA dispositione statuti sub rubrica, q
banniti communis Regij in psona liberè offen
di possint. Et cõsideratis his, de quibus in the-
mate. ¶ Puto hanc esse veram de iure conclu-
a sionem, [a] quòd dicti Martinus & Sanes potu-
erunt impunè offendere dictum Antoniũ Baptesinum, non
obstante dicta gratia ei facta per principem, & cancellationẽ
factam per officiales cameræ de libris cameræ: attento quòd
non erat cancellatus de libris communis Regij, in quibus scri
buntur banna & bannimenta, & similes cõdemnati, & sic di-
ctus Antonius erat adhuc inscriptus in forma banni, & banna
seu condemnationes similes consueuerunt cancellari in li-
2 bris communis Regij in platea Potestatis. ¶ Præsuppono etiã
primò pro constanti, quòd tale statutũ disponens quòd ban-
† 1 nitus posit impunè offendi, valet secundum † magis * com-
munes conclusiones. sicut enim videmus in transfugis, quia
sunt tanquam hostes ciuitatis est eis bellũ inductũ: ideo pos-
sunt impunè offendi. l. 3. §. fi. ff. de sica. & eis comparantur ta-
les banniti. l. amissione. §. qui difficiunt cum ibi no. per Bart,
& alios. ff. de capi. dimi. & latè probat Bar. in sua disputatione
incip. Lucanæ ciuitatis statuto. cum suis concor. Et quòd tale
statutũ valeat, firmat per plures rationes Io. And. in addi. Spe.
in tit. de constit. §. 1. & sequitur Iaco. de Aret. vt ipse ibi refert.
Et idem tenet Host. in c. fin. de consue. saltem in eo, q est ban-
nitus pœna corporali, prout bannitus in casu nostro: & Bart.
in l. omnes populi. in 3. q. principali, de iust. & iu. & in l. 2. per
illũ tex. C. quando lice. sine iudi. se vin. & Bart. & Bald. in l. vt
vim. de iusti. & iur. & Alb. de Rosa in vlt. parte statutorũ. q. 17.
& Bal. in l. fin. C. si contra ius vel vti. pu. per ibi no. per Bal. in
l. Gracchus. per illum tex. C. de adulte. & in l. vnica. C. de con-
fes. & in l. cunctos populos. C. de summa Trin. & in l. 1. C. si à
non compet. iud. & Ant. de Butr. & Ioan. de Imol. in c. quæ in
ecclesiarum, de consti. ¶ Cùm enim non sit similiter in omni
casu de iure diuino prohibitũ homicidium, imò est aliquo ca-
su permissum, vt patet ex eo, quòd per Saluatorem dictũ fuit
Petro: Conuerte gladium tuum in vaginam: omnis enim
qui gladio percutit, gladio peribit. & ideo ex causa permissa à
lege positiua, quandocunq; homicidium permittitur, vt ibi
patet. C. quando liceat sine iud. se vin. & d. l. 3. §. si tamen cum
si. ¶ Hoc præmisso, dico q, dicti Martinus & Ioannes stantib9
prædictis pœnã non merentur. hoc deciditur ex his quæ notat
Iac. But. in l, de ætate. §. ex causa. ff. de interrog. act. vbi dicit, q,
ille tex. facit ad quæstionẽ, Titius reperit Seium descriptum
in libro bannitorum, & ipsi Seio facta erat quædam prouisio,
quòd haberetur pro non scripto in libro bannitorum, seu pro
bannito Titius talẽ puisionem ignorans, vulnerauit Seium,
& se excusat, dicens se ignorasse, & credidisse scripturæ libri
bannitorũ. certè dicitur se † iustè excusare. d. §. ex causa. scđm
† 2 Iac. Bu. ibi. † ¶ Bal. etiã dixit per illũ tex. q, offendens reban-
3 nitum, si nondũ erat bannũ cancellatũ, debet excusari ppter
authoritatẽ scripturæ per tex. in ar. in l. pen. ff. de adult. & in l.
etiã. ff. de admi. tuto. ¶ Ad idem Adduco, q̊d no. Bald. in l. La-
beo. §. 1. in fi. ff. de pac. vbi dicit, q, licet bannitus soluit pœnã:
tñ nisi sit cancellat9 de banno adhuc poterit impunè offendi:
qa donec est scriptus inter bannitos, ista appellatio. s. bannit9
semper sibi inest. & sic si durat istud nomẽ appellatiuũ, scilicet
bannitus, durat etiã effectus nominis. l. tutelas. ff. de capit. di-
mi. & ita dicit tenere Gul. vnde scđm Bal. debet esse cautus, vt
facta solutione facias eum cancellari de libris bannitorũ: ergo
cùm non fuerit iste Ant. cancellat9 de libris cdemnationũ, &
bãnitorũ, scđm q̊d csuetũ est, seqtur, q, debet posse impunè of-
fendi. ¶ Pro hoc ãt bene facit tex. in l. fi. ff. de his quæ in test. de
4 lẽ. † vbi si de eodẽ testõ testator facit plures scripturas, licet vnã
cãcellauerit, non p hoc pbatur, q, testm̃ sit irritũ, nisi oẽs scri-
pturas cãcellauerit. Vnde dicit ibi in pposito Ang. per illũ tex.
q, si bannũ sit in plurib9 libris descriptũ, non sufficit vna can-
cellatio, nisi sit cancellatum de omnibus libris. Ideo patet, q,
cautus sit bannit9, vt faciat oẽs scripturas banni cancellari. Et
idẽ dicit ibi Raph. Cu. ¶ Hoc etiã voluit expresè Ang. in l. no-
stram. C. de testa. in quibusdã locis. & ibi refert & seqtur Fulg.
dicens offendentẽ talẽ descriptũ in vno libro bannitorum ex-
cusari;

cusari, si eũ in libro illo inuenit non cancellatũ, licet in aliquo alio libro reperiatur cancellatũ. ¶ Licet Bal. alibi aliter senserit, sed illa decisio Bal. nõ videt obstare ad casum nostrũ attento, q̃d p̃supponitur q, cancellationes cõsueuerũt fieri de libris bannitorũ cõis Regij, in quib. nõ est reperta certa cancellatio. ¶ Et
5 attendi dẽt id q̃d consuetũ est, & illud excusat, vt inquit Inno. & Imo. in c. 2. & Ant. de But. in c. fi. de fide instru. & Bal. in c. 1. circa mediũ, de cogna. feu. & in l. 1. C. de confes. ver. modò sequitur alia quæstio de facto, facit l. 1. in fi. C. de fideiuss. & l. 2. C. quemadmodũ testa. ape. & l. si fundus. ff. de eui. cum simil. ¶ Respondeo etiã, q, dictũ Bal. posset p̃cedere, vbi illi libri essent æquè originales scripturarum ipsorum bannitorũ, sed in casu nostro libri cõis Regij videntur esse originales libri, & scripturæ authenticæ ipsorũ bannitorũ, & illi alij sunt libri officialiũ cameræ, ad quos mittitur copia, vñ debet magis attendi ipsa originalis scriptura, l. si quis ex argentarijs. §. prætor. cum seq. & ibi notant doc. de edẽdo, & p̃batur in aut. de tab. §. pe. & ibi gl. no. Bar. & alij in l. Sempronius Proculo. ff. de leg. 2. & in aut. si quis in aliquo. C. de eden. & l. si librarius. cum si. ff. de reg. iur. ad fi. ¶ Et q̃d no. Bal. in d. l. nostrã, dum dicit, est enim vtile ad hoc, vt nullus possit p̃tendere ignorantiã, quòd hoc p̃
4 edicta publica fiat, &c. ¶ † Et quæstionẽ huiusmodi satis clarè etiã decidunt doctores, maximè Bal. & Io. de Imo. in l. homini. §. si ita cui. ff. de lega. 1. Nam illum tex. inducit ibi Bald. ad quæstionẽ statuti, dicentis, q, bannitus à centũ libris suprà, cuius bannũ non reperitur cancellatũ, possit impunè offendi, &c. q, si tñ est facta solutio de istis centũ, & de hoc apparet publicum instrumentũ in archiuo publico, ita, q, non p̃nt p̃tendere ignorantiã, tenet q, nõ possit impunè occidi, q̃a satis quò ad effectũ videtur bannũ cancellatũ, arg. illius §. fi. sc̃dm Bal. & dicit Io. de Imo. ibi, q, hæc cõclusio videtur satis vera, q̃n inter bannũ facta est mentio, de ipsa solutione, aliàs cũ p̃babiliter erret, ex quo bannũ accersum est, p̃babiliter poterit ignorare solutionẽ esse factã, licet instrumẽtũ sit in archiuo publico: ideo meritò est excusandus, nisi p̃betur scientia p̃ not. in l. pe. cũ si. ff. de adul. & ibi p̃ Dy. & Bart. Ecce ergo, q, ista videtur esse decisio casus nostri, q̃a sicut in quæstione p̃ximè dicta nõ sufficit, quod de solutione appareat publicũ instrumentũ in archiuo publico, nisi sit iuxta bannum facta de hoc mentio: & sic non possit haberi p̃babilis ignorantia. ¶ Sic ergo in p̃posito nostro licet iste Antonius haberet gratiã à principe, nisi de tali gratia facta sit mentio iuxta bannũ debent occisores excusari. ¶ Ad idem q̃d no. Ang. in l. filio quẽ pater, p̃ illum text.
7 ff. de libe. & posthu. vbi dicit, † q, si quis nõ est verè bannitus, tñ in imagine bannitorum apparet descriptus, q, valet imago banni, & sic possit impunè offendi, nisi offendenti possit culpa imputari, q, non sibi perscrutatũ est p̃ cancellatione banni. ita dicit consuluisse Iac. de Bel. & Iac. de Bu. Idem etiã in effectu videtur velle Ang. in l. si duo. & ibi latè per Lud. ff. de acq. hæred. & etiam Bal. in l. 1. de legi. ¶ Adde etiã q̃d not. Sal. in l. eum qui duas. C. de adult. vbi format quæstionem vulgatam,
8 quam format Dyn. & Bart. in l. penul. ff. de adult. videlicet, † q̃d si quis interficit bannitum, cuius bannũ non erat solenne, seu validum: an puniatur stante statuto, quòd bannitus possit impunè offendi. & Dy. dicebat aut offendens sciebat bannũ esse inualidum, & debet puniri ar. l. 4. §. condemnandum, de re iud. & ibi etiã hoc no. Dy. ff. de re iud. Aut ignorauit, & non punitur. ar. d. l. pen. q̃a offendens ignorans non debet prægrauari: q̃a est deceptus authoritate publicæ scripturæ. iuxta no. l. fi. C. de edi. diui Adr. & in l. 1. C. de his qui veni. æta. impe. & in l. 1. in ver. certum. ff. de ven. inspi. ¶ Barto. verò dicebat, q, hoc secundo casu. s. q̃n ignorauit, non debebit punire etiã de homicidio doloso, sed debebit puniri de modo culpæ: q̃a debuit adhibere peritos, q̃ inspicerent bannũ, an esset validũ vel non: vnde pro tali culpa erit puniendus, iuxta l. 2. §. in hac actione. ff. vi bo. rap. & in l. lex Cornelia. de Sica. & in d. l. eum q̃ duas. ¶ Et dicit Sal. q, hæc deci. p̃cederet, nisi ex notorietate scripturæ appareret ipsius banni nullitas vel vitium, aliàs procedit opinio Dy. q, ignorans non tenetur, q̃a præsumptio est, q, iudex solenniter bannierit, iuxta no. in l. 1. ff. de offi. præfe. præto. & l. Herennius. §. Caia. ff. de eui. & q̃d no. in l. 2. C. de offic. ciuili. iud. ¶ Benè facit tex. in c. cũ inter, &c. cũ sit. de iud. & c. bonæ. de elec. Et quia occisus erat in quasi possessione banni: vnde de eo vt de bannito iudicari dẽt. arg. ff. de lib. cau. l. si cui. §. licet. & l. 3. §. si seruus. ff. de acq. pos. Item q̃a ita publicè reputatur: meritò excusandus est offendens ita publicè bannitũ. l. 3. ff. ad Macedonianum, & ita residet Sali. in d. l. eũ qui duas. ita distinguendo & declarãdo no. per Bar. & doc. ¶ Et ista limitatio fuit et per prius de mente Bal. in l. 1. C. de pœnis. ¶ Ergo cùm in proposito ita sit, q, ex inspectione scripturæ originalis libri bannitorũ & cõdemnationũ cõmunis Regij, nihil apparet q, vertat in dubiũ efficaciã dicti banni stari dẽt illi scripturæ ad excusandos dictos occisores, attẽto maximè, q, dictus Antonius habebatur pro bannito, vt præsupponitur: & q, in loco vbi erãt dicti libri bannitorũ consueuerunt similiter cãcellationes bannorũ poni & denotari, in q̃ loco nõ reperitur præsens cancellatio de libris cameræ principis ergo, &c. ¶ Benè facit quod no. Bald. in l. 1. ff. si q̃s in ius voca. non ierit, vbi dicit fuisse determinatũ, q, si bannitus fuerit per iudicem secularẽ vnus q̃ in veritate erat clericus, & sic bannũ non valuit & talis bannitus fuerit postea occisus ab ignorante eum esse clericũ, q, talis banniti occisor debeat excusari per d. l. pen. & d. l. 1. in fin. ff. de abigeis. ¶ Et licet ipse non dicat, disputauit hoc latè Io. Andr. in regula, q, q̃s mandato. extra de reg. iur. in mercu. vbi refert fuisse decisum & solutũ, q, esset immunis à pœna talis occidens clericũ bannitum, per l. si ignorans. ff. locati. & d. l. pen. & d. l. 1. in fi. de abigeis, saltẽ q̃n cõi opinione reputabatur laic⁹, & sc̃dm Io. And. occidens ipse nõ fuit in culpa nec in dolo vel negligẽtia: ergo dẽt cessare pœna c. 2. de constit. &
†3 dicit q, in † dubio p̃sumitur ignorasse causam p̃pter quã bannum reddebatur inefficax. l. verius. ff. de p̃ba. &c. & ibi latius per eum. ponderanda ergo sunt verba Io. And. quia vult. q, ex eo q̃d cõmuniter reputabatur laicus, non dicatur offendens esse in culpa vel negligentia. ¶ Ergo in casu nostro cùm dictus Anton. adhuc reputaretur publicè seu cõmuniter bannitus, non potest dici, q, dicti occisores fuerint in culpa cum etiam rumor vel publica fama quę in ciuitate erat satis excusationis afferat ad credendum aliquid iusta eam, & cum dicta decisione Io. And. in dicta regula, & Bal. in d. l. 2. cum similibus concord. Albe. de Rosa. in tractatu statutorum in vniuersali parte q. 25. & sequenti, & incipit. Quærit etiã ipse Bartolus. Ex hoc etiam in effectu quò ad casum nostrũ voluit Paul. de Castr. in
9 d. l. si duo. de acq. hær. vbi dicit, † q, si quis occidit bannitum, qui erat rebannitus, non tñ erat cancellatus, nõ debet puniri, q̃a sufficit q, ille esset descriptus in libro bannitorum q̃m tunc excusatur occidẽs authoritate publicæ scripturæ, nisi subsistat aliqua causa, p̃pter quã debuit credere, q, erat rebannitus, vt si erat de hoc publica vxor, & fama, aliàs nõ esset sibi imputanda culpa, q̃n nõ potuit vel debuit credere p̃cisè, & hoc dicitur patere ex notatis p̃ Bar. in l. non solùm. §. morte, de noui ope. nunc. in 2. q. principali dum tractat de p̃testatione inhibitoria, in ver. circa sc̃dm no. vbi tenet q, debeat fieri fides p̃ publicum instrumentũ q̃ de rebanniendo adhoc, vt volens offendere eum ipsi credere teneatur de rebãnitione, vel q, sit publica fama de rebannitione, & tunc stante publica fama, si ostenderet eum verum esse quod nõn teneretur de dolo, sed de culpa: & sic non deberet decapitari per ea, quæ no. Bar. in d. l. penult. ff. de adult. ita residet Pa. de Cast. in d. l. si duo. qui etiam dicit, q, de hoc tangit Io. And. in addi. Spec. in tit. de oblig. & solu. su-
10 per rubrica in fine. ¶ † Nec prædictis obstat, quod no. Bald. in l. si creditoris. in prin. C. de fideicom. quod si statutum dicit, quòd tales bãniti debeant rebãniri per certos sapientes: nunquid antequam bannum sit cancellatũ possint offendi? & dicit, quòd nondum bannũ sit inefficax, quia si ageretur ex eo obstaret exceptio per d. l. si creditoris, q̃a respondeo. q, loquitur, quando ex dispositione statuti desierant rebanniri, nõ poterat p̃babiliter ignorari dispositio statuti, iuxta no. per Bart. in l. q̃d Nerua. ff. depositi. dum tractatur, an & quomodo error sit lata culpa, & per Bart. & Bald. in l. cunctos populos, de summa Trin. & per Bald. in l. antepen. C. de leg. ¶ Et ita videtur de mente eiusdem Bal. in d. l. si creditoris. nam nõ tractat vtrũ ille, qui offendit, excusatur ex eo, q̃a ignorauit illos esse rebannitos, vel esse rebãniendos & cancellandos, sed solũ loquitur, q̃n dubitatur vtrũ volenti offendere indistinctè competat

petat facultas impunè offendendi talem rebannitũ, si nõdum sit cancellatus. Nos autem quærimus, vtrũ is q offendit ignorans ipsum esse rebannitum, excusetur concurrentibus his de quibus in casu nostro. & dico, q, sic, vt probant allegata supra pro ista parte. ¶ Et eodem modo respõdeo ad no. per Bart. in l. emptor. §. Lucius, in finalibus verbis. ff. de pac. & p Ang. in l. 1. ad fi. ff. de his, quæ in testa. delen. & ad no. per Io. An. in addi. Spec. in tit. de accusa. in tertia parte. §. sequitur. vers. quartum membrum. ¶ Nec etiam obstat, quod no. Io. And. in addi. Sp. in tit. de oblig. & solu. in rubrica in fine. vbi quærit, statuto ciuitatis cauetur, q, condemnati in pœnam pro maleficio possint ante solutionem impunè offendi. contingit q, sic cõdemnatus soluit: & de hoc constabat per publicũ instrumentum, condemnatio tñ adhuc vigebat nõ cancellata, nec subscripta, an talem offendens sit puniendus? refert q, quidam Viuianus in consilijs suis tenet, q, non punitur pœna ordinaria, quæ requirit dolũ, vt in lege l. Cornelia. ff. ad leg. Corn. de sica. & ff. de incen. rui. nauf. in l. quo naufragio. §. non tm̃. sed q, puniat per aliam pœnam. prout iudici videbitur scd̃m qualitatem facti, eo. tit. de sic. l. 1. §. sed si claua. & lege Cornelia. eod. tit. §. 1.
1 & in l. omne delictũ. §. fi. de re mil. ¶ † Quia respondeo primò, quòd verior videt̃ opinio tenentium, q, excusetur offendens, qui nõ tenetur diuinare de rebannitione. l. si fideiuss. §. si cùm debitor. ff. mand. l. si putator. in fi. ad leg. Aqui. eo maximè, qa habebatur & reputabatur pro bannito, & per consequens iustam habuit cãm credendi, ita. l. fi. ff. de hær. insti. & excusatur per hoc à culpa, scd̃m hoc, q̊d not. Io. An. in d. regula, quod qs mandato. Et ideo Paul. de Castr. in d. l. si duo. quamuis fecit mentioné de decisione relata p Io. An. in dicta rubr. tñ eo non obstante decidit contrariũ, & etiam decidunt alij quos retuli. ¶ Item ille antiquus doctor, scd̃m q̊d refert Ioan. And. in dicta rubrica non videtur expressè loq in casu, in quo offendens ignorabat solutioné, sed solùm ponderabat, quod nõ erat facta cancellatio banni, secus ergo esset, si ignorasset, vt in casu nostro. ¶ Et hoc expressè decidit Albericus de Rosa. 4. par. statu. q. 37. incip. Et transeundo ad secundam quæstioné, vbi refert decessionem illius antiqui doctoris, qui decidit, quòd statutum disponens, quòd bannitus seu condemnatus possit impunè offendi, non habet locũ in eo, qui soluit quantitatem, in qua erat bannitus seu condemnatus, licet nondum esset cancellatus de banno, per plura ibi copiosè allegata: tamen dicit ibi Alb. q, putat hoc verum, nisi probaretur occisorem sciuisse bannitum soluisse: vel si erat adeò notorium, q, eius ignorantia possit dici supina vel crassa. ¶ Et ideo dicit obtinuisse de facto in quæstione, in qua quidam bannitus erat affidatus ad certum tempus per dñm Azo. tunc dominum Bergomi, cuius fiducia non erat scripta iuxta bannum, nec erat notoria, nec publicè proclamata, talis bannitus fuit interfectus, & occisor captus, & obtinuit liberari per sententiam, per l. penult. ff. de
2 adulter. & per alia ibi allegata per eum. ¶ † Vbi auté essemus in casu, vbi culpam vel negligentiam commisisset, offendens, fateor, quòd pro modo culpa esset puniẽda arbitrio iudicantis extra ordinem, non pœna vltimi supplicij. d. l. 1. §. sed si claua. & in l. l. Cornelia. §. 1. eo. tit. & l. cum auté. §. excipitur. ver. capitalem. de ædil. edict. & l. hodie. ff. de pœnis. ¶ Et debet iudex imponere pœnam, quæ pro similibus culpis consueta est imponi, vt d. l. hodie, cum gl. fi. & ibi Bart. ff. de pœnis. & not. in l. qui ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infami. & not. Bart. in l. fi. de priua. deli. ¶ Et vbi de consuetudine non apparet suo arbitrio hoc posse pro modo qualitatis personarum & culpæ. iuxta l. nemo. C. de summa Trinitate, & l. respiciendũ, in prin. ff. de pœnis. cum alijs. suprà allegatis. & videm⁹, quòd interdum pro homicidio culpa commisso, cuius pœna est arbitraria, lex imponit pœnam relegationis in quinquenniũ, vt in d. l. lege Cornelia. §. 1. de sica. vnde potest iudex de similibus ad similia procedere. l. nõ possunt. ff. de legibus. sed semper in mitiorem partem declinandum est, vt l. si præses. & l. de interpretatione. ff. de pœnis. & in c. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. &c. Laus Deo, ego arrexi istud infrà strictissimum & arctissimum consilium domini Ruphini.

ADDITIO.

a ¶ Conclusioné. Idé suprà, li. 1. con. 114. limitata inf. eo. con. 77.

SVMMARIVM.

3 *Conditio apposita in primo legato, non censetur repetita in sequenti, in quo alia conditio apponitur.*

6 *Conditio non censetur repetita, quando fit in separata oratione, etiam cum copula.*

7 *Mater non priuatur lucris renubendo post obitum filiorum.*

8 *Fama semiplenè probat in ciuilibus.*

9 *Fama plenè probat in his, quæ sunt difficilis probationis.*

CONSILIVM LXVI.

VISO testamento Simonis quondam Andreæ de Camigniano, & consideratis verbis legatorum dominæ Catharinæ, quæ ad secunda vota transiuit: eò, quia prout ipsa asserit, non poterat pacificè stare, & viuere cum filijs suis ex dicto testatore descendentibus absq; culpa ipsius dñæ Catharinæ, visisq; nonnullis attestationibus certorum testium receptorũ, vt dicitur, ad perpetuá rei memoriam. consideratisq; his, quæ copiosè scripta sunt per dominum consulentem. ¶ Videtur
1 principaliter insistendum circa hoc, † an illa conditio viduitatis adiecta in primo legato, in quo testator dixit: quòd relinquebat dictam dñam Catharinam eius vxorem dominá, massariam, vsurariam, & vsufructuariam omnium bonorum ipsius testatoris, donec ipsa vixerit, & vitam vidualem seruauerit, & honestam, intelligantur repetita in proximo sequenti legato, in quo testator dixit, quòd casu, quo dicta domina Catharina non possit pacificè stare, & viuere cum eiusdem filijs hæredibus institutis, dicta Catharina habeat, & habere debeat libras quadraginta, & vnum lectum cum duobus partibus lintheaminum, & masaritias necessarias ipsi dominæ pro se & vna famula. ¶ Et quidem tota difficultas consistere videtur in eo, q, secundum legatum videtur subrogatum loco pri-
2 mi † alioquin si ambo legata simpliciter essent relicta, & vnũ non esset subrogatum loco alterius, res satis clarè procederet, quòd dicta conditio adiecta per illa verba, donec viduitatem seruauerit, non intelligatur repetita in alio legato librarũ 40. prout concludit Bar. in l. in repetendis. ff. de leg. 3. & Barto. in
†1 cons. incip. Testator relinquit † vxori habitationem domus, & Bal. in l. fi. ad fi. de indic. vidu. tollen. & p ea quæ deducuntur in superiori consilio. ¶ Sed attento q̊d ex verbis & mente testatoris apparet, q, testator in locum primi legati fecit secundum eueniente conditione apposita secundo legato: res vi-
3 detur habere separatá rationé dubitandi; † puto tamen in casu proposito q, non intelligitur repetita dicta conditio in sequenti legato, q̊d ostenditur sic: ná in primo legato fuit adie-
†2 cta vna conditio, s. viduitatis, nam illa verba, donec † vitá vi-
a dualem seruauerit, faciunt dispositioné cõditionalem. a l. pater Seuerinam. ff. de cond. & demon. l. legatum. ff. de an. lega. l. Caio. §. imperator. ff. de alimen. & ciba. leg. l. 4. ff. de seruitu. In secundo verò legato fuit adiecta alia separata conditio, videlicet, si dña Catharina non posset pacificè stare, & viuere cũ suis filijs. vnde cum aliam habeat conditionem scd̃m legatũ, quam habebat primum, non debet videri conditio viduitatis
4 apposita primo legato repetita in secundo, † sicut videmus q, quando legatũ vni cum certa conditione, vel onere relictum, transfertur simpliciter à testatore in alium legatarium, intelligitur translatum ea conditione & onere, sub quib. erat primo legatario relictum. l. legatum, in prin. ff. de adimen. lega. tamen secus est, si testator in ipsa translatione legati aliter sentit. vt quia aliam addit conditionem vel onus iniunxit diuer-
†3 sum à primis. tex. est in l. alumnæ. † in prin. ff. de adim. leg. ergo in proposito nostro translatio vnius legati in alterum, non intelligitur facta sub cõditione sub qua erat relictũ primum. attento q, in isto secũdo legato erat adiecta alia specialis conditio diuersa à conditione apposita in primo legato. ¶ Confirmo prædicta per ea, quæ tradunt Bar. & alij. in l. Stichum. §. legata. ff. de noua. vbi quærũt, an in dispositione vel in stipulatione nouãte videatur repetita dies vel qualitas, quæ inerat
5 dispositioni vel obligationi primeuæ. † Et quantum ad propositũ dicit, q, aut in sequenti stipulatione nulla fuit deducta quantitas, sed fuit deductum id quod ex prima stipulatione debet ꝓmitti: & tunc intelligitur dies repetita aut fuit expres-

sa

sa quātitas, vt q̄a fuit dictū: centū quæ mihi debes, promittis? & tunc non intelligitur dies repetita. hoc probatur secundum eos in l. Nesennius, in prin. cum gl. ff. de neg. gest. seu de re iudi. & in l. si prior. cum gl. sol. mat. & illud quod dicunt doc. ī d. §. legata. sentit etiam in l. seruum filij. §. eum qui chirographum, cum ibi no. per Dy. & Ray. ff. de leg. 1. ¶ Ergo cum in secundo legato nouante in euentum illius secundę cōditionis circa primum legatum fuerit expressa certa quantitas, non debet intelligi repetita dies seu conditio adiecta in præcedenti legato, de cuius nouatione vel transfusione agitur. nā per hanc interpretationem magis fauemus legato & intelligitur remanere minus oneratum: ergo si talis fauor præstatur contractui nominato, vt not. Bar. in d. §. legata. multo magis debet præstari legato, quod est quædam donatio ex vltima voluntate, ar. c. cū dilecti. de donatio. & l. in testamento. ff. de reg. iu. & ita arg. Dy. & Ray. in d. §. eum qui chirographum. in dist. suā quā et sequitur Guli. de Cu. in l. pactum inter hæredē. de pac. & Ang. in l. si à substituto. §. fi. cū gl. sequen. ff. de legatis. 1. & Bal. in l. 1.
6 per illum tex. ¶ † Confirmantur prędicta ex doctrina Bart. in l. Seiæ. §. Caio. ff. de fun. instru. dū tractat, an qn̄do copula, &, ponitur inter duo legata vni relicta, qualitas adiecta in primo legato intelligitur repetita in secūdo, concludit faciendā esse differentiā, an ambæ res legatæ ponātur in eadem oratione: an verò in diuersa oratione. Primo casu intelligitur repetita qualitas in sequenti legato si ei congruere potest, vt in d. §. Caio. ī l. fi. §. cui dulcia. de vino oleo tritico lega. Secundo verò quando res legatæ ponuntur in diuersis orationibus, & tunc regulariter nō intelligitur illa qualitas primi legati repetita in secūdo l. qui fundum. de contrahen. emp. Sed in proposito nostro dicta duo legata sunt posita in diuersis orationibus mediante
b copula, [b] &, vt patet ibi dum dixit testator, & casu quo &c.
7 ¶ † Attamen attento q̄, dicta domina Catharina transiuit ad secunda vota, dico q̄, ipsa non debet habere nisi vsumfructum dictarum librarum quadragīta, & lecti, & massariarum, vt in d. §. si verū spectet, in Auth. de nup. & in l. fœminæ. C. de secū. nup. & ibi no. & dictas res legatas cōseruare tenetur dicta Catharina filijs suis ex primo matrimonio contracto cum dicto
c testatore. Et si dicti filij decederent sine filijs superstite [c] dicta Catharina, tunc pleno iure dicta bona remanebūt apud eam, ita habetur in d. §. si verò expectet, & §. seq. maximè in ver. eue nit. & in §. quam infirmas. & in Authē. de nō eligē. secun. nu. §. hoc autem. & in d. l. fœminæ. & no. Ang. in d. Authen. de nō eligend. secund. nuben. in princip. ¶ Et sic stat conclusio q̄, dicta conditio viduitatis adiecta in primo legato, non intelligitur repetita in secundo. Et quod dicta dn̄a Catharina possit petere quoad vsufructum dicta bona de quibus in secundo legato, per ea quæ suprà declaraui. & inde dico euenisse conditionem secūdi legati: q̄a dicta domina Catharina non potuit absq; culpa sua pacificè stare cum filijs suis: eo quia potest probare maximè per Ioan. de Franza, & per dominam Elisabetā quondam Ioā. de Mutina contestes, quod Thomas filius dictę dominæ Catharinæ, & dicti testatoris, percussit eam, & cū sanguinis effusione: & etiam potest probari per quandam dn̄am Elisabethā Rudolphi de Alamania q̄, alia vice dictus Thomas proiecit in terrā dictā eius matrē, & eam cum pede percussit. & alapas sibi dedit. & istud idē ꝓbari fortè poterit per alios testes
8 vel saltē, vt verbo fertur, probauit per † famam in vicinia, quæ fama tanquā faciens semiplenā probationē in causis ciuilib⁹ iuncta cū alia semiplena probatione facta ꝑ vnum testē perfectā reddit ꝓbationem. secūdū gl. & Doc. in l. 3. §. eiusdē. ff. de testi. & in c. veniens. el 1. de testi. & Bar. in l. 1. §. item Cornelio: & in l. de minore. §. si pluriū. ff. de quæst. & Dyn. & Bart. & Bal. in l. 2. in prin. ff. de excu. tu. & no. Cy. in l. s. proprietatis. C. de
* proba. vbi dicit q̄, ita videtur obtinere * communis opi. & ibi Sali. item Bal. Bart. in l. admonendi ff. de iureiu. & Io. de Imo. in l. fi. in fin. ff. de hær. insti. cum suis multis concor. & dicit Sali. in l. ea quidē. C. de accusa. q̄, ita se habet communis opin. & sit cautus causidicus vt capituletur de fama eo modo quo duæ
9 famæ valent in dictis locis. † Quinimò vbi probatio à communiter accidentibus difficilis esse solet, fama facere solet plenā probationē: & no. in c. pręterea. de testi. secū. d. Ant. de Butr. in d. c. veniēs, el primo. eo. ti. & in c. transmissæ. qui filij sint legi. & Barto. in l. pupillo. §. si quis ipsi pretori. in 8. q. de ope. noui. nun. ¶ Facit quod no. Cy. & Bar. in l. si quidem. C. sol mat. sed ita est q̄, à communiter accidentibus probare q̄, filius percussit matrem, est non facilis probatio, sed difficilis: quia hæc non consueuerunt fieri palam, sed clam, vt experientia docet, quæ est efficax rerum magistra c. quā sit, de elec. in 6. ¶ Ergo cum fama sic est vnde stante tanta seuitia filij q̄d percussit matrem modo prædicto, dicitur impleta conditio illa scilicet q̄, non potest pacificè stare & viuere secū vt d. l. 2. ff. de ijs qui sunt sui vel alie. iur. l. Caio. §. imperator. ff. de alimē. & ciba. lega. facit q̄, no. Cy. in l. quod vxorem. C. de neg. gest. & expressius Bal. in Aut. hac l. C. si secundo nupserit mulier. & in l. 1. C. de legibus. cum similibus.

ADDITIO.

a ¶ Conditionalem. Imò resolubilem sub conditione.
b ¶ Copula. Iaso. consi. fi. li. 4. Nico. Eueral. in locis leg. loco à natura copulæ.
c ¶ Superstite. infrà cons. 211. in prin. lib. 9. Fran. Ripa. repe. d. l. fœmin. Quid verò de vsu, expressè dixi in consue. Parisi. §. 137. adde. infrà lib. 5. consi.

CONSILIVM LXVII.

Incip. fortificatur prædicta conclusio. non est consilium per, sed portio finalis errore detruncata consi. 63. infrà lib. 6. vbi videas. nu. 11.

SVMMARIVM.

2 *Statutum quod contractus non probetur nisi per instrumentum, quod habet locum in reo excipiente, ualet & nu. 5.*
4 *Scriptura facta cum eo cum quo agitur, bene potest suppleri per testes, secus de scriptura facta inter alios.*
5 *Dispositio exorbitans fauore publicæ utilitatis extenditur ad similia.*
8 *Testes singulares de duobus confeßionibus parte præsente non iunguntur.*
10 *Iuramentum non defertur ubi agitur de grandi summa.*

CONSILIVM. XLVIII.

Et cons. 57. lib. 6. Natta.

VISO processu inter Antoniū Ioannis olim Bartholomæi dicto el Chierico ex vna parte. & Lau
1 rētiū Pellipariū ex altera parte. ¶ † Quæritur an sit pro parte dicti Laurētij sufficienter ꝓbatū, q̄, dom⁹ de qua est quæstio, fuerit ꝑ dictū Antoniū data in solutū dictæ dominę Lazaræ vxori dicti Laurētij, adeò q̄, non teneantur ad restitutionem dictæ domus, & pensionē prout à iudice causæ principalis fuit condemnatus. ¶ Et ex pluribus concluditur q̄d non: & in primis, ꝓpter dispositionē statutorum prohibentiū posse ꝓbari per testes contractum de quo veniat soluenda gabella, vt patet in prouisionib. super,
2 rubrica de certis ꝯtractib⁹ per testes probari ꝓhibitis. † q̄d quidem statutum sine dubio valere videtur secundum Ray. ī l. eū quædam puella. §. fin. ff. de iurisdictio. omnium iudi. & Iacobus But. & Bar. in l. certi condictio. §. quoniam ff. si certū pet. & Ioan. And. in addi. Spe. incipiente dn̄s Ia. But. &c. & hoc in c. auditis, de rest. in integrum. & Bal. in repe. l. 1. ff. de leg. 2. & Saly. in Aut. cassa. C. de sac. san. eccl. & Pet. de Anch. in c. canonum statuta. de consti. in ver. circa istam extensionē alibi &c. ¶ Hoc et videmus in plurib. casibus de iure cōi esse dispositum, vt in Aut. sed nouo. C. si cer. pet. in l. testiū. C. de testi. in l. 3. si. minor se maiorē dixerit. l. generaliter. C. de nō num. pec. in c. porrò. de priu. in c. 1. de cēsib. in 6. cum cōcor. ibi traditis per gl. ordinariam. ¶ Nec ad hoc obstant quædā respōsiones datæ per aduocatū aduersæ partis, qui in primis conatur respondere q̄d dato quòd per testes solos talis probatio fieri non possit: ta-
a men potest fieri per testes & scripturam, [a] vt no. Iacobus Butr. & Bar. in l. certi. cōdictio. §. quoniā ff. si cer. pet. & Bal. in Aut. sed nouo. C. si certum pet. l. fin. C. de fideicommis. cum concordantijs suprà allegatis. sed ita est q̄, nedum per testes est probatum de dicta datione in solutum, sed etiam solutione gabellæ: quia dic q̄, cum supportatione ista responsio satis fragilis est, nā scriptura solutionis gabellæ fit inter dominam Laza-

ram & publicanos, vnde illa non hẽt obeſſe Antonio, quia res
3 inter alios acta &c. †vnde illa ſcriptura bene probat ſolutionẽ
gabellæ factã per dominã Lazarã: ſed non probat Antoniũ de
diſſe in ſolutũ domum: quia ego poſſum accedere ad publica-
nos, & ſoluere gabellam, aſſerendo me emiſſe maximum præ-
dium à Titio: vnde talis ſolutio gabellæ nõ infert domũ fuiſ-
ſe datam in ſolutũ, & ſic ex diuerſis non recta fit illatio. ¶Bene
facit illud quod dicimus q̊d ſi faciam ponere in æſtimo, vel ca
taſtro talem fundũ tanquã meum, tñ p hoc non ꝓbatur, ꝙ ego
ſum dñs vel poſſeſſor illius fundi, niſi appareat de cõſenſu dñi
illius fundi l. ſi pater, & ibi hoc notat Bal. C. de actio. emp. l. ſo
lennibus, & ibi Bal. & Sali. C. de rei vendi. & Bal. in l. quidã in
ſuo. ff. de cõditio. inſtit. & l. quæ quiſq;, & ibi Bal. de acquir. re.
domi. ¶Et bonus textus ad propoſitũ, in l. cenſualis, & ibi not.
doct. C. de donatio. vbi propriè habetur quòd licèt appareat
quod tu pro tali fundo ſoluiſti tributa; tñ per hoc non proba-
4 tur te eſſe dominum fundi. ¶† Vnde Iac. But. & Bar. in d. l. certi
conditio. §. qm̃, cum ſimilibus, loquuntur qñ ſcriptura erat fa-
b cta cum illo, [b] contra quem producebantur teſtes alias enim
de facili excluderetur virtus & probatio dicti ſtatuti: quia qs
poſſet ſoluere gabellam pro aliquo aſſerto contractu, & reci-
pere per ſcripturã fidem ſolutionis gabellæ, & poſtea adire vo-
lens probare per teſtes: & ſic per indirectum feret id quod dire
cto fieri nõ poſſet cõtra cap. ſtatutũ, de hæreticis, in 6. & c. cum
quid vna via, pe reg. iur. in 6. & in l. ſi minor ff. de ſeruis expor.
¶ Non obſtat etiam alia reſponſio domini aduocati & partis
aduerſæ dicentis q̊d iſtud probatur per cõfeſsionem Antonij
reſpondentis poſitionibus, quoniã dico ꝙ iſta etiã eſt reſpon-
ſio fragilior prima: quia poſitionibus reſpondendo cõfitetur
Antonius, ꝙ fuerũt ſumpti æſtimatores ad æſtimandũ dictam
domum, & ꝙ eam æſtimarunt pretio li. 75. & ꝙ ipſe Antonius
voluit ſtare contentus, vnde ex confeſsione infertur, ꝙ Anto-
nius videbatur fateri verè vel pręſumptiuè ꝙ dicta domus fue
rit data in ſolutum p Antonium dominæ Lazaræ, nõ memini
me legiſſe, nõ enim probat hoc eſſe quod ad hoc contingit ab-
eſſe l. non hoc. C. vnde cognati c. in præſentia, de prob. ¶Nec
etiam obſtat illa fragilis reſpõſio dñi aduocati, dicentis, ꝙ di-
[illegible] m ſtatutũ debet temperari, vt intelligatur quod non poſſet
[illegible] per teſtes. ſ. agendo ſic ar. l. fauorabiliores. ff. de reg. iu.
[illegible] lis allegatis per eũ, quæ ſunt penitus extra propoſitum:
[illegible] reſpondeo, † ꝙ circa acta medij iudicij hoc eſt circa pro
[illegible] ones faciendas, non plus fauetur reo, q̃ actori, vt dicit glo.
[illegible] n c. cùm ad ſedem in ver. cum pertinentis, de reſtit. ſpo. &
[illegible] zo. in ſumma, & in ti. de rebus dub. & ſequuntur hoc vbi
[illegible] ¶Item ſtatutum loquitur indiſtinctè, & fuit cõditũ illud
[illegible] um propter publicam vtilitatẽ, vt patet in ꝑfationibus di
[illegible] tatuti, quæ arguunt cauſam finalem ſtatuti l. fi. ff. de hære.
[illegible] l. cum hi, circa princ. ff. de tranſact. & not. Bar. in l. ambi-
tioſa. ff. de decre. ab ord. faci. & quod tale ſtatutum dicatur cõ-
cernere publicam vtilitatem, no. Bar. ff. de fideiuſſo. in l. quis
pro eo. in prin. in ſeptimo membro: & Canoniſtæ in c. cũ con-
6 tingat, de iureiu. ¶† Et conſtat etiam ꝙ diſpoſitiones exorbi-
c tantes à iure communi inductæ ad publicã [c] vtilitatẽ, extendũ
tur ad cauſas ſimiles, ſeu eandẽ rationẽ habẽtes, vt plenè not.
gl. & doc. in l. ſi conſtante, in princ. cum materia. ff. ſol. mat. &
in l. miles, in prin. cum ſim. ff. de re iu. ¶Et maximè qñ eſt ex-
preſſa ratio in ſtatuto, vt in caſu noſtro etiam in correctorijs fit
extenſio, vt no. in c. 1. per gl. & doc. de elec. & no. Bal. in auth.
quas actiones. C. de ſac. ſan. eccl. & Ant. de Bu. in c. ſi. de conſ.
& moderni. in c. 1. de tẽp ordi. in ver. ſi verò. §. de viro. ff. ſolu.
matr. & circa hoc inanis eſt diſputatio, quia ſtatutum eſt cla-
riſsimum. ¶ Nec etiam obſtat ſi dicatur, q̊d iſta datio in ſolu-
tum fuit facta ante ſtatutum: quia reſpondeo, ꝙ hoc non eſt
verum: quia dictæ prouiſiones regiſtri in quibus eſt hoc cautũ:
fuerũt ante, & vires habere ceperũt de anno 1462. & teſtes Lau-
rentij non deponunt de antiquo tempore, & ſic ſufficiant pro
eneruando omne fundamentum Laurentij. ¶Secundò princi
paliter oſtenditur, ꝙ dato, quod ſtatutum nõ prohibuiſſet talẽ
probationẽ fieri per teſtes: amen dico, ꝙ teſtes ꝑdicti non pro-
bãt dationem in ſolutum. Primo, quia cõſtat ꝙ ſunt ſingulares
in dicto & in loco. Nam primus teſtis dicit, ꝙ verbis Antonij
fuerunt præſentes domina Lazara, Laurẽtius Antonius, Iaco-
bus de Honeſtis. & quidam minor, & nullus alius, & ꝙ illa ver
ba fuerunt prolata in horto. Secundus verò teſtis qui eſt preſ
byter, non iterfuit illis verbis de quibus deponit primus te-
ſtis, patet ꝙ ex denominatione conteſtium facta per primum
teſtem, deponit ꝙ in cortilli dictus Antonius dixit quædã ver
ba penitus diuerſa ab alijs de quibus deponit primus teſtis.
7 †Conſtat aũt quod teſtes ſingulares non probant plenè c. licet
cauſam, de proba. c. bonæ, de elect. cum vulgari. ¶Nec obſtat ſi
dicatur, ꝙ quilibet iſtorum teſtium deponit de confeſsione
Antonij facta pſente parte, quæ ſemel facta faceret plenã pro-
bationem per duos probatam l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de
confeſ. l. cum teſt. ff. de tranſ. ergo ſi vna ex dictis confeſsioni-
bus probatur per vnum teſtem facit ſemiplenã prob[illegible]
quæ cum alia confeſsione ſimiliter probata per v[illegible]
ſtem iungi poteſt, iuxta no. per Bar. in l. admonẽdi [illegible]
& habetur in c. fi. de ſucceſ. ab inteſta. Quia re[illegible]
8 eſt falſum cum ſupportatione: † quia teſtes ſing[illegible]
tes de duobus cõfeſsionibus. ſ. vnus de vna, & alius [illegible]
d debent iungi, [d] vt in terminis decidit Ant. de But. in [illegible]
qua, de teſti. & idẽ videtur velle licèt nõ ita præciſè dñs [illegible]
in c. cum cauſam, de proba. cum dicit, ꝙ teſtes ſingulares non
debent iungi ad faciendum probationem. iſtud etiam eſt [illegible]
mente Cy. in l. 1. C. quæ ſit longa conſue. cum tractat an per te-
ſtes ſingulares probet. ¶Præterea ſecundus teſtis, non deponit
de confeſsione facta præſente parte, & ſic nõ poteſt dici, ꝙ ille
ſolus facit ſemiplenã probationẽ: quia qñ talis confeſsio facta
abſente parte eſſet plenè probata. ſ. per duos teſtes. non faceret
ſemiplenam probationẽ c. de ſuc. ab inteſt. l. fi. in prin. de inter
ro. actio. no. Bar. in d. l. admonendi. & doc. in l. fi. de iureiur. cũ
ſim. ¶ Nec obſtant quædam coniecturæ allegatæ per dñm ad-
uocatũ Laurentij ad ſupplendã & pficiendã dictam probatio-
nem vltra ea quę tñ dicit ꝙ Antonius actor reſpondendo poſi-
tionibus fatetur ſe debitorẽ fuiſſe dñæ Lazaræ in libris octua-
ginta, & ꝙ ducti fuerunt æſtimatores ad æſtimandum dictam
domũ: quia reſpondeo, ꝙ ſi Antonius erat debitor dñæ Laza-
ræ, nõ ſequitur ergo, ꝙ dedit ei in ſolutũ domum, & apparet p
inſtrumentum de abſolutione facta dicto Antonio, abſq; eo,
ꝙ dicatur, ꝙ dati fuerit in ſolutũ dicta domus. Et eſt ſatis vero-
ſimile, ꝙ in eodẽ inſtrumẽt. voluiſſet dña Lazara, ꝙ appareret
de datione in ſolutũ facta de domo pro tutione ipſius dñæ La-
zarę, ſicut voluit Antonius apparere abſolutionẽ, ita etiã vide
9 mus communiter ſeruari & fieri, † & procedit argumẽtũ & pſ-
ſumptio à communiter accidentibus, iuxta no. per gl. in l. ne-
que tales, de prob. & ſimiliter nõ refert ad ꝓpoſitum ſola actio
æſtimatorũ, vt dixi ſup. ¶Nõ obſtat alia coniectura. ſ. ꝙ Anto-
nius fatetur nunq̃ moleſtaſſe Laurentiũ pro penſione: quia di
co ꝙ imò Antonius reſpondendo poſitionibus, dicit ſe plures
petijſſe dictas penſiones. ¶Non obſtat alia cõiectura, ꝙ Anto-
nius acquieuit ęſtimationi, quia hoc non inuenio in proceſſu,
& dato ꝙ appareret, tñ non ſequitur: ergo Antonius poſtea de
dit in ſolutũ: quia tex. non probat contractum eſſe ſecutũ. l. ſi.
ex cauſa. §. nunc vidẽdum, in fi. ff. de minori. Non obſtant cau
telæ ſolutionis gabellæ: quia reſpondi ſuprà, & ſic non poteſt
dici quòd hic concurrunt multæ præſumptiones, quia nullibi
probatur etiã in iure iſtas præſumptiones inferẽtes dationem
in ſolutum eſſe factam. ¶ Non obſtat quòd ſaltẽ dẽt deferri iu-
ramentũ in defectum ſemiplenæ probationis: quia reſpõdeo,
q̊d ex forma ſtatuti vltra ſummã, 25. librarum non poteſt de-
10 ferri, † & etiam de iure cõi quando cauſa non eſt modicæ quan
titatis non defertur, vt ſunt communes concluſiones in vulga
ribus, ex quibus concludo partes clariſsimi domini iudicantis
eſſe in pronuntiando malè appellatum & victum victori &c.
Reliqua ſuppleat claritas domini iudicantis.

ADDITIO.

a ¶Et ſcripturã. Bal. conſ. 270. li. 1. conſ. 270. li. 4. in l. ſi ex cautio-
ne, C. de non nu. pe. c. paſtoralis. §. qa verò, de off. del. Ang. cõſ.
200. In ciuitate, nu. 5. Fel. c. 2. de prob. Frãc. Rip. l. 1. in prin. nu.
41. de ver. obl. Hipp. de Mar. in rub. de ꝓb. fo. 8. infrà li. 7. conſ.
58. infrà. li. 7. conſi. 184. nu. 7.

b ¶ Illo. item limita ſi ſcriptura eſſet nulla vel minus ſemiplenè
probans, vt per Deci. conſi. 11.

Publicam

c ¶Publicam.Gemi.Phi.c.1.de tempo.ord. in 6. Ant. Cor. in fi.
versi.extẽsio.Ias.l.centesimis. §. fi.de ver.obl.l.si filius.ff.si cer.
pe.Alc.infrà lib.5.consi.34.nu.9.
d ¶Iungi.adde Cur.tra.de test.cõclu.47.sed quia hæc est singu-
laritas adminiculatiua, puto q plusquã semiplenè probẽt qñ
est facta parte præsente vt hic. & licet cã esset magna posset di-
ci locum esse delationi iuramen.per no.supra eo, consi. 45.in
fi.sed non puto nisi etiam adsit magna verisimilitudo & aliæ
coniecturæ boni viri arbitrio.

SVMMARIVM.

3 *Decretũ ex falsa causa est nullum, etiam si error procedat ab eo qui illud obtinuit, & uult dicere nullum.num.4.*
5 *Restitutio datur ob nouiter reperta, etiam contra diffinitiuam.*
9 *Condicitur bis solutum propter sententiam iniustam.*
11 *Fides bona præscripta non iuuat nisi allegetur.*
13 *Fides mala impedit præscriptionem actionum personalium.*
15 *Iuramentum parit actionem iure canonum etiam in foro ciuili.*
16 *Restitutio ex clausula generali datur contra præscriptionem longissimam.*
17 *Solutio per alium facta non nomine meo, me non liberat.*

CONSILIVM LXIX.

IN CAVSA & lite inter Romæũ de dubijs & do-
minã Bartholomeã vxorẽ eius, & filios eximij le
gũ doctoris dñi Borini de Sala agẽtes, & heredes
quõdã Comitis de Ruffinis defendẽtes post ore-
tenus allegata. ¶Cõtingit de duobus prĩcipaliter du
1 bitari: & primò † vtrũ dicta sñia adiudicationis teneat, saltẽ ta-
literq nullo remedio posset rescindi in fauorẽ dñę Sanctę ma
tris dicti Borini, & habentiũ cã ab ea. ¶Secũdo, vtrũ oĩbus pro
parte repetitis obstat allegata exceptio pscriptionis, & maxi-
mè attento q iam sunt anni 32. q decessit dictus comes, & sic,
videt q dicti sui hæredes potuerũt p dictũ tps pscribere. ¶Cir-
ca primũ videt dicẽdũ, q aduersus dictã sñiam nõ possunt ve-
2 nire aliq hæredes Saræ & Bertrãdi: † quia dicta sñia fuit lata in
fauorẽ, igit nõ videt ex aliquo ẽt capite psumptæ vel allegatæ
ignorantiæ, aut erroris iudicis qd possunt cõtrauenire per l. si
seruus pluriũ, §.i.ff.de leg.1. hoc ibi tenet Bal. cuius verba sunt
hæc, videlicet. Nota q illæ, q obtinuit sñiam iudicis non põt
turpitudinẽ allegare: nam sñia facit ius çtrariũ ipsum in his, q
sunt consecutiuè victoris seu dependentia ab eo B. ¶Secun-
dò pro hoc facit tex. in l. cùm putarem. ff. famil. erci. vbi si lata
fuit sñia contra me in fauorẽ vnius tanquam mei coheredis,
cùm verè nõ esset; si tñ ptextu sñiæ p errorẽ solui, non possum
per condictionẽ indebiti repetere. ¶Sed his non obstantibus
puto contrariũ. Primò, qa cùm nos sumus in decreto nõ autem
propriè in diffinitiua, q fertur per verbũ, condemno vel absol-
3 uo, † dico qd sñia vel primi vel secundi decreti, seu quodcunq;
a aliud decretum interpositũ ex causa falsa est ipso iure nullũ, [a]
l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. & l. 3. §. puberi. ff. de Carbo.
edi. & l. cum verò. §. subuentũ. ff. de fideicõ. libe. & l. sæp. ff. de
tu. & cura. da. ab his, no. Bar. in præallagata l. & in l. iustè. ff. de
acqui. posses. & in l. si is ad quẽ. ff. de acqui. hæred. & in l. is cui
bonis. de ver. obli. & Bal. in l. præscriptione. C. si contra ius, & l.
si putas C. de peti. hære. & in l. 2. ff. de fidei commis. & in l. 1.
C. de vendic. li. cum simil. ¶Sed in dicto decreto fuit expressa
causa, quæ probata est falsam fuisse, quia adiudicauit iudex di
ctam petiam terræ Bertrando pro quãtitate librarũ 95. Bo. tã-
quam tornaruras continentem, 39. ad rationẽ librarum 23. pro
qualibet tornatura: sed hoc probatũ est falsum esse, igitur &c.
& ex hoc patet vna responsio ad dictã l. cum putarem, quia re
spondet Bal. in l. iusté, quòd dicta lex cũ putarum, loquitur in
sententia diffinitiua quæ propter falsam causam in facto cõsi-
stentem, non est nulla, vt ibi l. si præses. ff. de re iud. & in l. si is
ad quem, vbi sequitur Imol. bonã assignans rationem differẽ-
tiæ inter decretum & sñiam diffinitiuã. ¶Non obstat sic dicat,
q dicta adiudicatio fuit facta ad instãtiam dicti Bertrandi: &
sic non potest allegare, q illa causa fuit falsa & non vera: quia
4 dico q posito q ita esset, † tamen etiam error in facto proprio
est tolerabilis, quando tractatur de damno vitando, vt in ca-
su nostro, & vbicũque probatum est rẽ se aliter habere dicitur
esse probatum de errore l. se si putẽ, in prin. cũ ibi no. ff. de con-
di. inde & in l. cùm de indebito. ff. de proba. plenè per do. in l.
error. C. de iuris & fac. igno & in l. non fatetur. ff. de confes.
¶Quanto magis dẽt audiri in casu nostro: quia error fuit in
facto alieno. qa illa petia terræ fuit de bonis comitis, ergo to-
lerabilis fuit ignorantia. l. si ff. pro suo c. ab excoĩcato, de rescri.
cũ vul & in pposito nostro no. Bart. in aut. sed cũ testator. C.
ad leg. fal. ¶Et põt talis error quandocũq; allegari ẽt post sen-
tẽtiã, maximè per restitutionẽ in integrũ, & no. Bar. p illũ tex.
in l. pe. ff. de confes. ¶Põt & dẽt ẽt rescindi dicta sñia ex pluri-
bus alijs causis, posito q teneret, vt in allegationibus oretenus
factis dictum fuit. ¶Vnum tñ rememoro, videlicet illud, q
1 † not. decidit † Cy. in l. 1. C. de cõd. ind. & Io. An. in addi. Spe. ĩti.
de exc. sñiæ. §. sup ver. illud, & seqtur Imo. in l. imperatores. ff.
5 de re iud. vbi cõcludũt, † q licet alia sñia q trãsiuit ĩ rẽ iud. nõ re
tractetur prætextu instrumẽtorũ nouiter reptorũ d. l. ĩpatores.
& l. specie. C. de re iud. tñ si ille, q vult dictã sñiam infringere,
habuit istã cã ignorãdi dicta instrumẽ. poterit petere dictã sen
b tentiã retractari p remediũ restitutionis in integrũ [b] cõcedẽdũ
ex clausula generali, si qua mihi iusta cã &c. de qua in l. 1. in fi.
& in l. sed & si p ptorẽ, §. hæc clausula. ff. qui ex cau. maio. alle-
6 gauit ẽt not. in l. seruo in inuito. §. cum ptor ff. ad Treb. † qd tps
petẽdæ restitutionis ĩ integrũ nũq currit pbabiliter ignorãti,
& valdè solẽniter decidit, & pbat Bar. in l. pẽ. C. ex si fal. instr.
¶Præsumptã aũt habuit cãm in ignorãtiæ dicta dña Sara quot
tornaturarũ esset dicta possessio, q fuit res aliena, vt supr. dixi.
Aduertendũ ẽt ad psumptã cãm ignorãdi, an p dictã sñiam ad-
iudicationis esset læsa & dãnificata in numero tornaturarũ: qa
nõ apparet q p dictã sñiam talem errorẽ çtinẽtẽ dña Sara talẽ
notitiã habuerit, qa fuit lata cũ pcuratore Bertrãdi. ¶Quini-
mò qd plus est, dictus Bertrãdus habuit iustã cãm ignorãdi lę
sionẽ & errorẽ sñiæ: qa cùm dicta sñia non fuerit lata cũ eo, sed
7 cũ eius pcuratore, † dñs dicitur habere iustã & psumptã ignorã
tiæ eorũ, q gesta sunt à procuratore suo, vt l. quod vulgò. ff. pro
emptore. & no. gl. & do. in l. si res obligata. ff. de lega. 1. ¶Non
ob. d. l. si seruus plurium, & qd no. Bal. qa respondeo, q cũ re-
uerẽtia nihil obstat: & etiã prudentia vestra longè meliùs no-
uit. nã ibi substitutus volebat retinere hæreditatẽ virtute sñiæ
pro se latæ, & volebat excludere legatarios çtra eum agẽtes op
ponẽdo eis qd alius erat hæres, & qd ipse obtinuerat sñiam p
se p iniustitiam vel errorẽ iudicis imperitè iudicatis, certè non
auditur qa turpidinẽ allegat ad lucrũ suũ, & ad dãnũ alterius.
qd facre non põt, ex quo sñia facit ius cõtra ipsum in his, quæ
8 sunt sequela victoriæ. ¶† Nam lata sñia in fauorẽ substituti, se
qla victoriæ est qd ipse teneatur ad legata vel onera hereditaria
l. licet imperator. ff. de le. 1. si plures. ff. de le. 1. l. 1. §. id qd ĩ substi
tutione. ff. ad leg fal. Vñ aduertẽdũ, q ibi sñia fuit lata in fauo-
rem obtinentis, & in totũ, ita q in aliquo sñia non continebat
læsionem vel damnum obtinẽtis. Vnde non auditur si vult vel
vtilitatẽ suã & dãnũ alterius allegare se obtinuisse p iustitiam:
c sed casus noster est longè diuersus. [c] Nã nos nõ allegamus ad
dãnum alicuius iniquitatẽ vel nullitatẽ sñiæ, sed ipsam tantũ
allegamus ad dãnum nostrum euitandũ: nõ ad lucrũ, vt d. l. si
seruus pluriũ. Itẽ nõ dicimus sñiam pro nobis fuisse latã iniu-
stè. Primò dicimus q sententia est lata cõtra ius iniustè in quã-
tum in effectu comes debitor p dictã sententiã fuit absolutus
à quantitate librarũ 66. vbi tantum debuit absolui à quantita
te librarum quinquagita vel circa. Nec sumus in his quæ sunt
sequela victoriæ: ita q casus remanet, extra terminos d. l. si ser-
uus. Vnde ex notatis per Cy. & doc. in locis supr. allegatis. di-
cta sñia vel decretũ est nullũ, vel saltẽ rescindendũ. ¶Non ob.
l. cũ putare, quia supra est rñsum. vel scdò rñdeo q licet in casu
illius sñiæ de iure cõi teneat, tñ si interueniat iusta ignorantia,
dicta sñia posset p remedium restitutionis retractari: vt firmat
Cy. q In. And in locis superiùs allegatis. ¶Quinimò plus dicit
Bar. & doc. multũ eleganter in l. Iulianus verũ debitorem. ff. de
9 cõdi. indeb. ver. ex p dictis ergo dicit etiã. † q licet solutũ p er-
rorẽ prætextu iniustæ sñiæ nõ possit repeti p cõditionem inde
biti, vt in d. l. cũ putarẽ. & l. 1. C. de cõd. inde & l. si fideiussor. §.
d in oĩbus. ff. mãda. tñ põt repeti p cõditionẽ sine cã. [d] ad hoc in-
ducit. l. si fullo. cum similib. ff. de condi. ob cau. & idem voluit
Bar. in l. 1. §. 2. ff. quod vi aut clã. & in l. si fine. §. 1. ff. rem rat. ha-

be. &. Bal. in l. receptitia. C. de cōsti. pec. in l. 1. C. quādo ꝓuoc. non est neces. in l. sub specie. C. de re iud. & Barto. in l. si fullo,
10 ¶ † Venio ad secū. dubiū, circa q̊d breuiter dico: exceptio p̄scriptionis nō obstat, qa comes fuit in mala fide q ꝑ instrumentū se obligauerat ad dotē dandā, quod non fecit, qa nō soluit, nec quo ad errorem, siuè potest allegari quod habuerit iustam cām putandi quod fuerit satisfactum pro quantitate 65. vt dicit sententia: qa non apparet ꝙ comes vnq̈ habuerit notitiā sentētiæ prædictæ. Præterea posito ꝙ habuit notitiā sententiæ non potuisset præscribere, qa præsumebat̃ ipsum scire quot tornaturarum esset possesio prædicta quæ sua erat, vt l. quisquis. C. de rescin. vend. ¶ Fatetur etiam hoc pars aduersa r̃ndendo positionibus, q̊d comes sciebat quot tornaturarum esset dicta possesio, & q̊d sciuisset comes effectum & continentiā dictæ s̃n̄iæ latæ, vt supra. Tamē qa dicta s̃n̄ia adiudicationis erat nulla de iure, vt probaui: ideo nō tribuebat comiti iustū errorē præscribendi, qui error prodest quò ad p̄scriptioē. l. nunquā. & l. fur. §. 1. ff. de vsucapio. ¶ Item posito ꝙ ēt comes vel hæredes sui habuissent bonam fidem, tamē illa nō est in processu allegata: vñ succedit q̊d no. decidit Bal. & Ang. in l. super longi. C. de præ-
11 scri. lon. temp. † ꝙ licèt sæpe in præscribente præsumatur bona fides & titulus, & sic de singulis tamen nunq̈ talis præsumpta bona fides iuuat præscribentem, nisi sit allegata. l. si adulteriū cū incestu. §. item Pollioni. ff. d. adulter. & idem tenuit Ang. in l. eum qui. §. fin. ff. de publiciana. & Bal. in c. si quis per 30. si de feu. fue. controuer. inter do. & agna. nā bona fides consistit
e in animo, & est q̊d facti: vñ nunq̈ p̄sumitur nisi allegeẗ. [e] allegat. no. inst. de actio. in §. alię. & in l. bonę fidei. ff. de acq. re do. sed in dicto toto processu non reperitur ꝙ sit allegata bona fi-
12 des, ergo &c. ¶ † Accedit ergo quod dicit Bald. in l. etiam. C. de execu. rei iudi. vbi diciẗ q̊d licèt in pluribus casibus ex possessione sola quis præsumatur dñs, vt plenè per Bal. in l. quidā in suo. ff. de condi. insti. & per doc. in l. siue possidetis. C. de prob. & Canoni. in c. cū ad sedem. cum si. de resti. spo. tamē nunquā p̄sumitur nisi hoc allegeẗ per partē. & idem sentit rectè intuēti Bart. in l. rē alienam. ff. de pign. act. & sequitur in l. certi. C.
13 loc. ¶ † Non obstat etiam, prædictis si dicetetur ꝙ de iure ēt
f debitor malęfidei præscribit: quò ad actiones personales, [f] vt sub dubio posuit Bart. in l. sequitur. §. si viam. quoniam vt est
* notorium * communis opinio secundū quam debet iudicari, est in contrarium. & nō scribo hìc, hac de causa mitto copiam consilij mei ad q̊d me refero. ¶ Item non ob. etiam si diceret̃ ꝙ statuto cauetur ꝙ de iure municipali in quocunq; casu ius cōe ciuile debet obseruari: quia respondeo primò, & dico ꝙ ēt si statutū specialiter & expressè diceret ꝙ debitor malæfidei prę-
* scriberet, tale statutū nō valeret, vt est * cōnis sentētia doctorū. Super quo mitto copiam mei consilij, ad q̊d me refero. ¶ Præterea & primò ad hoc r̃ndeo ex his quæ bene ad propositum decidit Host. in c. lator, q fi. sint legi. cū quo etiā transeunt doc. &
14 do. Ant. in c. cū sit generale, de fo. cōpe. ¶ † Nam dicunt ꝙ posito ꝙ secundū canones tantū cōcubinatus sit prohibitus 32. q. 4. nemo. & ibi gl. Tamen attento quod in his quę tangunt peccatū lex ciuilis submittit se canoni, vt in auẗ. qūo oportet epis. circa prin. & in auẗ. de eccle. tit. circa prin. & in auẗ. vt cle. apud proprios epi. §. si verò ecclesiæ. infertur scd̄m eos ꝙ concubinatus in quo vertiẗ peccatū, diciẗ ꝓhibitus de iure ēt ciuili. ¶ Ex
15 hac rōe cōcludit do. Abb. in c. cū venissent, de insti. † ꝙ etiam in foro ciuili poterit allegare ex iuramento introductorio oriri actionem, attento ꝙ circa non obseruantiam iuramenti vertitur peccatū periurij. & in tangentibus peccatum lex ciuilis submittit se canoni, vt dixi: & de iure canonico ex iuramento
* introductorio oriẗ actio scd̄m magis * cōmunē opi. & no. In. & Io. An. in d. c. cum venissent. & do. Ant. in c. cum contingat. de iureiur. & Bar. in l. si quis pro eo. ff. de fideius. quanquam lege ciuil. cautum sit ꝙ nō oriatur actio ex tali iuramento, præterq̈ in liberto, vt d. l. si quis pro eo. in princip. ff. de ope. liber. & plenè per Cy. & Bald. in l. 1. C. de ope. liber. cum concor. ¶ Ad propositum ergo, cùm nos sumus in materia peccati in quo incurrit præscribens cum mala fide, vt est tex. in authen. vt eccl. Ro. circa medium, vt plenè scribo in dicto consilio; ergo in tangentibus peccatū lex ciuilis se submittit canoni, vt dixi, infertur ꝙ de iure ciuili debet dici propter conuenientiam capituli fin. de præscrip. & c. possessor. de reg. iur. in 6. interdictum q̊d malæfidei possessor hodie non præscribat per rōnes p̄dictas, & sic posito ꝙ statutum vellet stare debere dispositioni iuris ciuilis, & valeret tale statutum, adhuc haberemus dicere ꝙ talis præscriptio cum mala fide haberet procedere. ¶ Non obstat etiam si diceretur quod iam sunt anni 32. ꝙ decessit dictus comes, ergo hæredes sui potueruut propter iustam ignorātiam præscribere: qa respondetur pluribus modis. & primò ꝙ non est allegata bona fides, vt sup. dixi. ¶ Secundò, qa stantib. deductionib⁹ temporū, quę fieri debent ex forma statutorū. nō sunt decursi anni 25. Tertiò respondeo ꝙ mala fides defuncti nocet hæredibus quò ad impediēdā præscriptionem. l. sequitur. §. co hæredes. ff. de vsucap. & vt etiā pleniùs tetigi in dicto consi. ad
16 quod me refero. ¶ † Præterea tollo in oībus exceptionē p̄scriptionis vltra p̄dicta, qa posito ꝙ verè esset cōpleta, tñ non pōt
g negari quin ex clausula generali [g] ꝑꝑ præsumptam ignoratiā detur restitutio, vt firmat not. Bart. in l. 1. §. si quis autem propter. ff. de iti. actuq; priua. per illū text. cum gl. & Spe. in tit. de præscrip. §. 1. versi. pone colonus. & gl. in l. si partē in §. 1. in ver. non vtendo. ff. quēadmodū seruit. amit. & firmat Imo. in repetitione. c. fi. de præscri. & Ludo. Roma. in l. si verò. §. de viro. in 25. fallen. ff. solu. matri. Accedunt no. per Bar. in leg. Aemilius. ff. de mino. & in l. cum filius. §. in hac ff. de ver. ob. & gl. & doc. in l. 2. de iure emphy. & Bal. & Bar. in l. 2. C. si aduer. vendi. pig. & Bal. in l. fin. C. si pendē. appel. mors interue. & Spe. in ti. de locat. §. nunc aliqua. ver. 17. ¶ Accedit etiam quod no. Cy. in l. quoties, de pre. imp. offe. & Bal. post Gui. in l. [illegible] ff. de offi. præsi. & Bal. in l. 1, C. de anna. excep. Nemo aūt dubitat ꝙ domina Sara habuit iustam causam ignorātiæ, quia succedit tāq̈ hęredes in ius defuncti. l. q in alterius. ff. de regu. iur. l. Marcellus. ff. rerum amotarū. c. cum quis in ius. de reg. iu. in 6. cum vulgari. ¶ Ex quibus omnibus puto clarè non obstare etiam exceptionē præscriptionis. ¶ Nec dicat aliquis, do. Borinus in causa pendente coram arbitris, dum ageret contra nepotes consecutus est mille pro dote matris, qa primò cū reuerentia negatur ꝙ illas habuit, licèt latū sit laudum cōtra illos, præterea ipse dominus Borinus nec arbiter dicunt ꝙ dictæ libræ mille fuerunt solutæ per comitem, vel aliū eius nomine, & sic non est probatio concludens ꝙ comes soluerit. nec dicat etiam ꝙ soluerit comes tempore promisso ab eo & ꝙ euitaue-
17 rit cursum alimentorum & pœnarum. ¶ † Item etiam solutio facta per alium non nomine comitis non potest comitem liberare, quia illud quod non est gestum nomine meo non possum ratum habere. l. si pupilli. §. sed si ego. ff. de neg. ge. ¶ Quinimò si nepotes domini Borini soluissent tanquam indebitè solutum repetere possunt, per totum titulum de cond. indeb. ergo nō potest eadem solutione petere conditionem indebiti, & liberationem. l. qui hominem. §. fin. ff. de sol. & l. cum his. ff. de cond. indeb. Ex omni ergo capite apparet de iustitia Romæi, quam viam sapientiæ tanq̈ cultrix vel amatrix omni studio fauere debitis. in l. libertatis §. 1. ff. de verb. sig.

ADDITIO.

a ¶ Nullum. infrà li. 7. consi. 147. in prin.
b ¶ In integrum. Ant. But. consi. 27. Cur. senior consi. 77.
c ¶ Diuersus. infrà li. 4. con. 63. nu. 23.
d ¶ Sine causa. Idem Alex. in l. Iulianus verum debitorem. de condi. inde. & l. 1. consi. 171. & li. 2. consi. 169. nu. 12. Hippo. Marsil. li. 1. §. si quis vltro. nu. 62. de q. & sing. 229. adde ꝙ no. Io. An. in addi. Spe. de instru. edi. §. postq̈. nu. 9. ver. in prin. Et verum puto. & intelligo quando iustitia sententiæ directò nō infringitur, vt hìc, ꝙ fatetur debitum fuisse, secus si probare vellet se nunquam debuisse.
e Allegetur. Frā. Balb. trac. p̄scri. in 2. par. 3. patris prin. q. 10. nu. 19. in repe. l. Cel. de vsuc. par. 3. nu. 4. Matt. Afflict. deci. Neap. 188. ad fi.
f ¶ Personales. infrà lib. 4. consi. 99.
g ¶ Generalis. suprà li. 1. consi. 71.

EPITOME.

REprobatio vnionis beneficiorum & probationis prætensæ famæ.

CON

CONSILIVM LXX.
Et consi.10.1.lib.sexto Natta.

IN causa inter dominū Baltasarē de Zugholis ex
vna parte, & dominū Christophorū Muriariū ex
altera. ¶Duo breuiter videnda sunt, q̄ iudicio re-
uerēdi patris domini Vicarij cōmissa sunt. ¶Pri-
mò, an sit ꝓbata vnio ecclesiarū dictarū parochia
lium sancti Cataldi, & sancti Iacobi. ¶Secundo an dictus dn̄s
1 Baltasar sit capax beneficiorū curā animarū habētiū. ¶ † Circa
primū ꝑsuppono ꝙ onꝰ ꝓbādi incūbit ei q se fundat ex ea. 6.q.
3.§.actor.l.ei qui.ff.de probationi. ēt qa sacerdos iure cōi dua-
bus curatis ecclesijs ꝑfici non potest. c.cū nō ignores, de.ꝑb. &
constat istas duas esse parochiales, & curā animarū habere vt
in ꝓcessum fatet̄ dn̄s Baltasar, & attestant̄ oēs collationes su-
perinde factæ. ¶Videamus insuper an ꝓ parte dicti dn̄i Bal-
tasaris sit de vnione ꝓbatū. & dico q̊d non: nā primò non ob.
ꝙ per plures probare conet̄ ꝙ pluribus annis citra, putà à 33. an
nis citra dictæ ecclesiæ fuerunt tentæ & possessæ tanquam vni-
2 tæ, quia respondeo ꝙ hoc non sufficit. Primò † qa vbi agitur de
inducēdo nouo statu beneficij, requiritur ꝑscriptio. 40. anno
rum c.cum de beneficio. & ibi gl. in ver. legitimā. de præbē. in
6. no. doc. in c. vt super. de reb. eccle. non alie. ¶Fortius dixit
3 Ioannes An. in regula, qui contra, in mercu. † ad inducendam
a vnionem duorum beneficiorum curam[a] animarum habentiū
necessaria est præscriptio tanti temporis cuius in contrarium
memoria non existat. Adducit ad hoc plures rationes, & ꝑser-
tim vnā, qa illa quæ ad publicā vtilitatē ptinēt ꝑscribi nō pos-
sunt 16.q.4. potest ad finē. l. ꝑscriptio. C. de ope. pub. l. cōpetit.
C. de ꝑscrib. 30. anno. Vn̄ cū sacerdotes peccata hoīum come-
dant, & suis ꝑcib. ea deleāt & cōsumāt 10.q.1. qa sacerdos. ergo
sequitur ꝙ detractio sacerdotū ius publicū lædit, cum quantò
sint plures, tantò melius deleāt, cū multitudo exaudiat̄ faciliꝰ
à Deò. de pœni. dist. 1. c. fleat patet ergo esse ꝯtra bonū publicū
in l.1. §. huius. ff. de iust. & iur. latius hoc ꝓsequit̄ Io. An. d.c. q
contra. & ita dicit tenere. Host. in summa de supple. negli. plā.
quot modis uer. suppletur. Pro hoc allegat no. per doc. in c. qa
nonnulli. de cleri. non resi. Item etiam tenēt dn̄i de Rota in
decisionib. cōclusione, 209. incipien. Itē no. vbi aliquis dicit.
¶Et ꝑ hoc patet non obstare id q̊d no. Host. & doc. in c illud.
de presum. in c. ex insinuatione, de procu. no. doc. in c. ea nosci
tur, de his q̄ fi. à præla. & in c. innotuit, de eo qui fur. or. suscep.
& ea quæ habentur in l. si filius C. de peti. hære. & in l. qui alie-
na, in prin. ff. de acq. hær. & in c. ꝑuenit, de emp. & vend. qa illa
nō loquunt̄ in acqsitionē iuris ꝯtra ius cōe, se ꝯtra publicā vti-
litatem: nec iure inꝑscriptibili, ꝓut nos loquimur. pro hoc est
4 bonus tex. in c. ad decimas. de resti. spolia. li. 6. † vbi qn̄ posses-
sio est ꝯtra ius cōe, talis possessio nō releuat nec præsumptionē
inducit pro possidente ētsi possiderat lōgo tpe, vt in versi. ali-
quā diu, ꝙ adfertur ad longū tps, vt no. Archi. 10.q.1. longinqta
te. & Lap. Ab. in d. decre. ad decimas. ¶Præterea Host. & doc.
in locis proxime allegatis loquunt̄ qn̄ essemus in antiqs. Nam
5 tūc sola possessio cū fama sufficeret: † sed de antiquis[b] tractari
b dicit̄ quotiescunq; tractat̄ de tpe annorū centū vel quadragita
ad minus, vt not. Inn. in c. veniēs. & in c. q̊d ꝑ nouale, de verb.
sig. & Spe. in ti. de ꝓb. §.1. & An. de But. in c. vniens, el primo.
de test. sed nos tractamus de tpe à quo distamus ꝑ annos qua
draginta: ergo &c. ¶Quinimò dico famā non posse sufficien-
ter eē ꝓbatā vt statim dicam: non enim releuat probatio facta
ꝑ famā. Primò, qa fama nō facit plenā probationē. no. in c. ve-
niēs. & in l.3. §. eiusdē. ff. de testi. l. admonēdi. ff. de iureiu. cum
6 cōcor. ¶Scd̄ò, qa dico pro certo nō esse ꝓbatam famam. † quia
fama, vt sit diligenter & legitimè probata requirit̄ ꝙ testes in-
terrogati asignent cās probabiles ex qb. inductus sit populus
ad credēdū, & dicēdum, aliàs nisi ꝓbent̄ istæ ꝓbabiles causæ, à
qb. fama traxit originē, nō dicit̄ fama esse ꝓbata, sed dicit̄ potiꝰ
eē ꝓbatū de vana voce populi, q̄ exaudiri nō dēt. l. decurionū.
C. de pœnis. & no. Bar. in l. de minore. §. pluriū. ff. de quest. ad
fi. & in l. proprietatis. C. de probatio. & in l. diffamari. C. de in-
ge. & manumis. & Sal. in l. ea quidē C. de accusa. & d. Ant. But.
in d.c. veniēs. ¶Capio nāque primū testē videlicet dn̄m Bart.
& iste deponens sup fama in cā sciētię, rn̄det se scire ꝙ erat vox
publica & fama, quia audiuit à multis personis & sacerdotib.
7 † certè talis testis non probat famam: quia oportet ꝙ dicat se
c audiuisse non à multis sed à maiori[c] parte, vt notat gl. & doc.
in l.4. §. eiusdem. ff. de testi. & Bar. clarè in d.l. de minore. §. plu
rium. in versi. Quęro quid si testis dicit q̊d hoc audiuit &c. no.
doc. in c. cum oporteat, de accu. licèt testis deponat se audiuis-
se à multis, non sequit̄ ergo à maiori parte: qa multi dicuntur
duo vel tres in l.1. §. hoc rescripto. & ibi no. ff. ad Syl. institu. de
iur. perso. §. fin. l. licèt imperator. de leg. 1. no. in c. latores, de
clerico excom. ¶Deponit scd̄s testis videlicet Ioannes quon-
dam Germani, & non ꝓbat, qa nō deponit in quo loco vigue-
rit fama prædicta: & ex hoc non dicit̄ ꝓbare, vt in terminis fir-
mat Bar. in d.l. de minore. in ver. quia si testis dicit & hoc audi-
uit &c. Scd̄ò, quia interrogatus Vnde fama traxit originem:
rn̄ ꝙ à dn̄o Antonio de Chino. & sic nullam asignat probabi-
lem cām propter quam populus potuerat induci ad sic creden
dū &c. Tertiusꝰ testis s. Ioānes quondā Benedicti, nō probat fa-
mā, tum qa interrogatus non dicit se audiuisse à maiori partè,
sed à scientibus ꝑdicta, tamen quia nescit dicere à quibus audi
uit, quo casu nihil probat: vt firmat Inn. in c. qualiter & quan-
do, de accusatio. Spec. in tit. de inqsitione. & Bar. in d.l. de mi-
nore in ver. quæro si testis interrogatur. tum etiā quia non de-
ponit de loco vbi erit fama prout requiritur, vt proximè dixi.
¶Quartus testis scilicèt Ioannes quondam Bernardi, ètiam
8 non probat, † quia non asignat aliquam causam probabilem
à quo fama traxit originē, prout requiritur, sed simpliciter di-
cit ꝙ fama habuit originem à populis ipsarum ecclesiarum, &
sic asignata cum alia causa istæ dicuntur variæ voces popu-
li, quæ non attenduntur, vt suprà dixi. Quintus testis Ioan-
nes quondam Bart. non probat: quia nescit vnde fama traxit
originem, & sic nihil probat, vt dixi. Item non deponit ꝙ à ma
iori parte audiuit. ¶Sextus testis scilicet dominus Iac. non pro
bat, quia nescit à quibus fama traxit originem, nec deponit
se audiuisse à maiori parte, & licèt dicat q̊d publicè dici audi-
uit, hoc non sufficit, vt notant Bar. in l.3. §. eiusdem. ff. de testa.
& in d.l. minore. in versi. q̄ro quid si testis dicit &c. & in d.l.
Labeo. ff. de sup. leg. & Bal. in add. Spe. in fi. de sn̄ia. & doc. in d.
c. cùm oporteat. nam potuisset audire ab vno homine publicè
dicente, & tamen per hoc non infertur ꝙ ita esset fama, & ꝙ
iste testis interrogatus quid sit fama, ostendit se non intelligere
quid sit fama, quia dicit quod est audire res q̄ dicunt̄ per istū,
per illum, & per alium &c. & sic cum appareat eū nō intellige-
re q̊d sit fama, non ꝓbat: vt no. Bar. in l.1. ff. de his q sunt sui vel
alie. iuris & in l. data opera. C. de accu. & Io. & Imo. in l. stipula
tio ista. §. hæc quoq;. ff. de verb. obli. ¶Dn̄s Carolus de Borá-
dis non deponit super fama & depositione dicti sui, vt infrà di
cā. dn̄s Franciscus de Gadinano octauus testis non probat fā-
mam, quia dixit se ignorare ex quibus, vel vnde fama traxerit
originem: ac etiam quia nō deponit se audiuisse à maiori par-
te, & licèt dicat quod est fama inter clericos Mutinæ, illa verba
verificantur in duobus. d.l. Theopompus. Item non apparet
q̊d iste iurauit, ergo nō debet stari dicto eius. Et etiam ex dictis
suis apparet ꝙ ipse non intelligit quid est fama, quia interro-
gatus quid est fama, respondet, qn̄ aliquis reputatur bonus vel
malus. ¶Vltimus testis non probat famam, quia interrogatus
super interrogatorijs de causa scientiæ, non deponit à quib. di-
ci audiuerit, prout continetur in interrogatorijs super quibus
fuit interrogatus, & sic nō probat, vt no. doc. in locis proximè
allegatis, & non asignat aliquam probabilem causam vnde fa
ma traxerit originem. ¶Non ob. etiam id q̊d deponit primus
testis super primo capitulo, qui interrogatus si aliquis nota-
rius fuit rogatus de ipsa vnione, respondet, ꝙ fuit rogatus
vnus notarius, cuius nomen non recordatur: quia respondeo
ꝙ iste testis nihil penitus probat, tum quia interrogatus per
quæ verba fuit facta dicta vnio, dicit non recordari: tum etiā
& fortius, quia vt dicit in proposito Iuno. in cap. sicut, de re
9 iudica. & Bald. in l. gesta, de re iudic. † Testis volens proba-
re sententiam oportet ꝙ ipse audiuit legere sententiam, & il-
lam publicari, ita ergo in proposito requirebatur secundum
formam commisionis apostolicæ, ꝙ Episcopus Mutinensis
causa cognita, & præcedēte processu, & verificatis his quæ con-
tinebātur in cōmisione apostolica, præcederet ad declaratio-

 nem

nō super præmissis. & veniret si narrata verificata essent, vt no. Inn. in c. fi. de præsum. & gl. ordinaria in cle. 1. de offic. dele. ergo oportebat q, testes deponerēt se audiuisse legere dictam declarationem seu vnionem. ¶Requirebatur & aliud secum q, añ vnionem præcederet processus, & verificatio eorum quæ in dicta commissione continebātur, quia dictus episcopus electus fuit non solùm vt executor, sed vt cognitor & iudex, vt patet
11 p illa verba apposita in commissione, videlicet, †tibi constiterit.[d] & per illa verba, vocatis vocandis per quæ intelligitur electus vt iudex. no. Inno. & doct. in c. fin. & Ioannes And. in d. cle. 1. in gl. magna, & Inn. in d. c. proposuit, de concess. præben, & domini de Rota sua conclusione. 343. incipient. Item si propter. & maximè si tractaretur de alterius præiudicio, scilicet dictorum populorum, vt not. Io. And. in d. c. contra, in mer. in vltimo argum. primæ partis. ¶Quo casu scdm doct. in c. fin. de psum. præsumitur commissum vt iudici, non vt executori. & sic non interuenerit dictæ causæ cognitio pro verificatione eorū q̄ in cōmissione continebant, & ideo pcessus non valet, vt est gl. no. in d. cle. 1. in ver. reperit. ad fi. de offi. deleg. facit. c. cum dilecta de rescrip. ¶Sed q, dicta causæ cognitio interuenerit. & inuestigatio veritatis super contētis in dicta confessione. hoc non deponit iste testis: nec alij, ergo dato q̄d fuisset facta dicta vnio nō seruatis pdictis, non valeret & q, non interuenerit cāę cognito patebit ex his q̄ statim dicā. ¶Non ob. id quod deponit septimus testis, videlicet Reuerendus dñs Carolus quondā Mutinensis eps & iste non est idoneus testis, qa attestat q, ipse fecit vnionem pdictā præcidentib᷒ requisitis, qa dicit q, fecit primò fieri citationes, & q, verificabat oīa q̄ continebantur in commissione sibi facta, & sic deponit ad validitatē vnionis à se
11 factæ, & sic nō est idoneus, †qa iudex deponēs super validitate & iustitia suæ sniæ non est idone᷒ testis 2. q. 6. statuēdū. oēs notant in c. cū à nobis, extra de test. & Inn. in c. 2. de arbi. & vbicū-
e que aliquis deponit sup eo ex quo possit ascribi laus[e] vel vituperiū, semp reddit suspectus, vt no. Io. And. in addi. Spe. in ti. de teste. §. 1. versi. sed pone q, administrator, si autem attestatur non de eo q, ipse fecit, sed iudex de eo quod gestum fuit coram eo, tunc est idone᷒. l. ob. carmē. §. 1. ff. de testi. vel vbi attestat cōtra id q̄d verisimiliter ipse deceret fouere, vt quia deponeret & ↄtra validitatē suę sniē, vt in d. c. 2. de arbi. scdm vnū intellectū. ¶Præterea est vnicus, & ideo sibi non creditur d. c. cum à nobis.
12 †Item non apparet si facta fuerit relatio citationis, & dictorū, & q, relationes sibi constiterint prout requiritur: aliàs eñ vnio subsequenter ab eo facta redditur nulla. l. hæc autem. §. 1. & ibi hoc expresse no. Bart. ff. ex qb. cau. in pos. ea. & in l. 2. C. de edē. & in l. multū. de cōd. & demō. & Bal. sequit. in l. 3. de procu. & in l. 1. C. de spor. do. Ant. in c. cùm dilecti. de dolo & contu. ¶Et sic patet q, non constat de causæ cognitione, nec præsumuntur talia fuisse seruata, etiā si longū tps ab inde circa decursum est, nisi eē tm̄ tps q, impossibilis redderetur pbatio. ar. l. arbiter, ff. de proba. ita dixit Host. Io. An. & * cōmuniter doc. in c. Albe. de testi. & sic intelligunt de tanto tpe q, in ↄtrariū memoria nō existat, patet p l. quā allegant. s. pl. si arbiter. & etiam per rōnes eorū qui dicit q, lapsum debet esse tm̄, q̄d probatio reddatur impossibilis per lapsum annorū centū: qa tm̄ præsumitur esse vita hominis, & testium, l. fi. C. de sac. sanc. ecc. no. in l. 2. ff. quēad-
13 mo. test. ape. ¶†Item iste testis. s. dñs Carolus fuit examinatus per notarios causæ, quibus non apparet factam fuisse commissionem examinādi, nisi ex actus & rogatione istorū & notariorum, vnde illa scriptura eorū nō facit fidē de cōmissione eis facta. ita dicit Host. & Io. An. in c. qm̄ contrà, de prob. & sequitur ibi, d. Ant. de But. & Fe. de Senis in consi. 149. incip. Quæritur an ibi dña Margari. & Io. An. in c. cū ↄtra. i merc. & Bal. in l. iurisiurandi, C. de testi. & in l. iudices. C. de fide instr. ¶Necobstant nōnullæ collationes factæ de dictis ecclesijs tanq̄ vnitis, qa si aliud nō appareat de vnione, non per hoc est mutatus status primæus dictarū ecclesiarum, maximè sine cursu maioris tps. vt est tex. in d. c. cum de bñficijs, in ver. instirutis. & q̄d ibi no. de pb. Nō enim sequit q, sint vnitæ, licet in collationib. di[illegible] fiat mētio de dicta vnione, vt in aut. si qs in ali[illegible] & q̄d ibi Bar. & do. de edē. & no. i c. qm̄ ↄtra. de pb. cū si. & [illegible] in tali. l. collationi. nō īteruenerūt nec solitū sit interueni[illegible] citationes aliquorū, seu eorū de quorū piudicio tractabatur,

& sic talis collatio papalis taliū ecclesiarū obesse nō pōt. c. ite quatuor. de maio. & obe. & l. de vno. ff. de re iud. ¶Scdò principaliter est vidēdū de incapacitate dñi Baltasaris, de cuius incapacitate dico euidentissimè constare. nā in toto processu, maximè rñdendo positionib. fatetur dñs Baltasar se esse mona-
f chū[f] professum regulæ sancti Benedicti, vñ ad regimen ecclesiæ parochialis non pōt admitti de iure cōi, sed cum dispensatione epi, & cū licentia Abbatis suadente necessitate: quia alij promouendi nō inueniunt: vel suadente vtilitate, puta prædicandi. 6. q. 1. c. in parochia. & c. cum p vtilitate. de istis. c. 2. & ibi cōiter. no. doct. & in c. q̄d Dei. de statu mona. 58. dist. c. 1. & latè firmāt doc. & in cle. 1. de elec. vbi per Ant. de But. in d. c. De qui. de vita & hone. cle. vbi p eundē, legit & no. ic. fi. de capel. monacho. sed de aliqua dispēsatione epi nō apparet, ergo &c. Necob. q̄d fuerit p assertum vicariū epi promotus dictus frater
14 Baltasar ad beneficium, qa † per promotionē factā ēt scienter g de inhabili, nō videt̄ inferior à principe dispēsare, nisi appareat præcessisse causæ cognitionem super ipsa dispensatione & validitate, vt no. gl. in c. 1. in gl. fi. de æta. & quali. in 6. & gl. in c. 2.
* & no. Io. An. de schisma. & clarè Inn. quē* oēs sequūtur in c. veniens. de filijs psby. & gl. in c. literas. de cōcess. pb. & Spe. in tit. de leg. §. qualiter ver. dicunt aūt quidā. cū vers. seq. probat in c. nihil. de elec. & Bald. in l. Barbarius. de offi. præto. & mod. in l. quidam consulebant. ff. de re iudi. ¶Præterea requirebatur cōstare q̄d vicarius epi qui promouit dictum fratrē Baltasarem ad beneficiū, haberet specialiter in mandatis conferēdi beneficia. de offi. vica. c. 1. in 6. aliàs non dicitur etiā habuisse ptātem habilitandi aliquem ad beneficia, qa cui interdictū est aliqd, videt interdici oīa p quæ peruenitur ad illud l. oratio, cum si. ff. de sponsa. Sed de speciali mandato vicarij non apparet, ergo &c. ¶Constat ēt de incapacitate, quia nō apparet q, de licentia Abbatis sui, frater Baltasar fuerit pmotus, & licet pducat assertū instrumētū licentię Abbatis: tñ nō est pbatū fuisse cōfectū manu publici notarij put requirit: vt no. maximè p Imo. & alios in c. fi. de fi. instru. & Io. An. in add. Spe. in tit. de instr. edi. §. 1. & ver. scias. & Guil. de Cu. in l. cōparationes. de fid. istr.
15 ¶†Item non est probatum q, ille Nicolaus de Verona assertus abbas sanctę Lucię de Ruffeno ordinis sancti Benedicti, à quo dicit habitā fuisse licentiā, fuerit abbas, vel quasi saltē in quasi possessione dictæ abbatiæ: put requiritur vt no. Host. & alij. c. innotuit. de eo qui fur. ordi. susce. & Io. And. in c. super his. de accu. & Inn. c. veniens. de verb. sig. & Ant. de Butr. in c. quid per nouale. eo ti. facit l. non ignorat. C. qui accu. & q̄d ibi latè Bald. Ex quibus apparet tā ex capite vnionis q̄ incapacitatis Baltasarē succumbere oportere. ¶Præterea nō ob. si ↄtra impetrationē dñi Christophori opponeretur de vitio surreptionis. s. q, nō fuit facta mentio in literis eius de possessione fratris Baltasaris: qa rñdeo primò q, non est probatū, saltē per duos testes. q, frater Baltasar vnq̄ fuerit in quasi possessione ecclesiæ sancti Iac. Nam oēs testes depoñt de auditu, saltē excepto vno: & te-
16 stimoniū de auditu non facit fidē, vt in iurib. vulgarib. ¶†Præterea dato q, frater Baltasar fuisset in quasi possessione, tñ illa clausula, videlicet amoto quolibet illicito detentore, q̄ est in literis impetratis per dominum Christophorū, tollit vitiū surreptionis q̄uis de colorata possessione alteri᷒ mentio facta nō fuerit. elegans est decisio. Io. Cal. & Ant. de But. & Io. de Imo. in c. cum nostris. de conces. pben. & id q̄d habetur. in c. proposuit. eo. ti. ita referunt tenuisse Io. de Deo in suis q. & sic patet q̄d potior est causa domini Christophori, de cuius capacitate & sufficientia nemo ambigit. qualis autē sit status domini Baltasaris, & cuius videndi norma satis & plus quàm satis ex deductis in processu euidenter constat.

ADDITIO.

a ¶Curā. idem est in simplicibus nisi quandoque ex triginta annis solennitates præsumūtur secundum no. infrà lib. 6. consil. 219. adde. infrà li. 4. consi. 41. Pet. Peru. tra. vnio. c. 4. ad fin.
b ¶Antiquis. dixi in consu. Pari. §. 5. nu. 63.
c ¶Maiori. suprà lib. 2. consi. 94.
d ¶Constiterit, suprà lib. 2. consi. 218.
e ¶Laus. suprà lib. 1. consi. 141. nu. 9.
f ¶Monachum. Aretin. consi. 7. Aegidi. Belleme. deci. 714.

Inferio

g ¶Inferior. Rom. consi. 216. Ant. Bu. Henry. Bohic. c. veniens, de fil. p̄sby. Gem. Phil. d. c. 1. Pan. c. cũ in cunctis. §. inferiora, & ibi Dec. de ele. c. diuersis. de cler. cõiu. Deci. c. si qñ de resc. cõsi. 557. nu. 5. consi. 59. Cur. Sen. consi. 16. consil. 19. nu. 6. consil. 35. nu. 8. Ias. l. Barbarius. de offi. p̄to. Henri. de Bott. trac. syn. par. 3. art. 4. nu. 7. Fran. Rip. de rescrip. respon. 35. Fel. c. præterea, de testi. cogen.

SVMMARIVM.

1 *Libellus accusationis generalis non procedit. 2. 3.*
4 *Producens positiones eas fatetur. Et aduersarius potest unam ex positionibus acceptare, aliam separatam refutare.*
6 *Posito parte præsente producta non potest reuocari. 7.*
8 *Infra triduum reuocanda est confessio aduocati.*
9 *Statutum quòd alicui credatur, intelligitur, si iurauerit.*
13 *Non defertur iuramentum ei, qui non interfuit actui.*
14 *Nec super non uerisimili.*

CONSILIVM LXXI.

CLARISSIME domine iudex in causa accusatio
nis institutæ per cõductores datij Folexellorũ cõ
tra Frácíscũ Ghidini tangã primò vnũ tm̃ breui
ter circa p̄cessum, & postea tria prícipaliter circa
1 merita causæ. ¶† Venio ad primũ, circa p̄cessum
dico, q̄ libell⁹ accusationis nõ p̄cedit tanquã nimis generalis
stante oppositione facta per p̄curatorẽ, q̄ libellus est nimis ge
neralis, iuxta l. fi. C. de anna. excep. Quòd aũt libellus ille sit ni
mis generalis, patet, q̄a vbi agitur ex delicto d̃et specificari cir
ca quid est cõmissum l. item exigere, de dolo. & l. p̄tor edixit,
in prin. ff. de iniur. l. libellorũ, de accusatio. sed in libello accu-
sationis nõ est specificata qualitas serici, q̊d dicit̃ fuisse condu-
ctũ cõtra formas campionis, imò generaliter dicit̃ in libello, q̄
cõduxit sericũ portari prohibitum, sc̃d̃m formã capitulorum
datij p̄hibetur portare sericum diuersarũ qualitatũ. s. sericum
de quatuor & ordinatura, vel textura, & omne illud genus seri
ci nostrũ, quod cõprehendit plures qualitates, & serici species:
ergo nõ dicit̃ in specie, sed in genere expressum. circa q̊d fuit cõ
missum. ¶Adhoc bene facit q̊d no. Ang. in l. 1. ff. de lib. & po
2 sthu. vbi inquit. † vbi accuso te q̄ commisisti falsum in tali in-
strumento, prout apparet in illo: nõ dicor specificè & bene li-
bellasse falsum allegat. d. l. prætor. d. l. itẽ exigit, sed oportet,
q̄ exprimatur qualitas falsi. ¶Ad idẽ q̊d no. Bal. in l. ordinarij
C. de rei vendicatio. in versi. item quæro nunquid ille &c. vbi
3 dicit, † q̄ ille qui agit interdicto vti possidetis, asserens se turba
tum, tenetur specificare modum turbationis, si pars opponat
q̄ libellus est generalis: allegat no. p̄ Innocentiũ in c, licèt cám
de probatio. & ita no. Bal. in sua disputatione incipiente: Ac-
cusatus de vi turbatiua, in vltima charta, & in l. edita, in versi.
circa tertium &c. C. de eden. cum si. &c. ¶Venio ad merita
causæ, & dico q̄ ex tribus principaliter non p̃ot accusator obti
4 nere. † Primò, q̄a p̄ducens positiones videtur confiteri vera es-
se illa quæ continent̃ in illis positionibus l. cũ precũ. C. de lib.
cau. l. 2. C. de institu. & substi. & no. Spe. in ti. depositi. §. deci-
mo, ver. primo. Et Inn. in c. cũ. olim de censi. ¶† Et aduersarius
ipsius producentis positiones p̃ot vnã ex positionibus illis ac-
ceptare pro se, & aliam separatã refutare s l. Publia. ff. depositi.
§. fi. vt no. Bar. in l. si quidẽ post gl. C. de excep. & in l. Aurelius
§. idẽ quæsiuit. ff. de lib. lega. & in l. 2. C. de cõfes. & in l. 2. C. de
don. ante nupt. & Spe. in ti. de deposit. §. fi. ver. pen. & Archid.
in c. 1. de confes. in 6. cum si. ¶Cùm ergo etiam inter aliàs posi-
tiones productas per dictos conductores sit vna positio, quæ
est in ordine sexagesima octaua, in qua continetur qñ dictus
Franciscus sciuit dictũ sericũ vltra testoligiũ non erat sericum
serionũ, sed vltra marinum: sed Frácíscus respondit, credit q̄ sic
& eã positionẽ non impugnauit, & ex forma statutorum vel
pactorũ cãpionis sericũ vltra marinũ non spectat ad datiuum
Folexellorum, vt patet in nouo capitulo dictorũ capitulorũ,
ergo cũ cõductores videantur fateri q̄ dictũ sericum erat vltra
marinũ, est fundata intẽtio nostra, vt dicit Spe. in d. §, decimo,
versi. q̄ dicta positio est contra ponentem, & nocet ponenti,
etiam si illa positio fuerit per imperitiam siue per malitiam po
sita: q̄ etiã fuit facta p̄ malitiã: q̄a si illã positionẽ negasset po-
tuissent cõductores dicere, q̄ ipsi intendebãt stare respõsioni,
& nõ positioni, vt signáter dicit Bar. ff. de his quibus vt indig.
l. post legatum, in prin. in versi quæro aduersarius &c. ¶Nec
obstat si dicatur q̄ procurator cõductorũ reuocauit illam po-
6 sitionem tanquã erroneã. † Quia respondeo postquã illa posi-
tio fuit producta in actis parte præsente, non p̃ot reuocari, q̊d
no. p̄ gl. singularẽ 32. q. 2. c. apud misericordẽ, & no. Io. And. &
Ant. de Bu. in c. ex literis, de diuor. & Io. Mona. in c. fi. de iure-
7 iur. in Spe. & in ti. de deposi. §. fi. ver. item ponẽs, & Ant. de Bu.
in c. fi. de cõfes. vbi videt̃ velle. † q̄ adhuc postquã est deducta in
actis confessio, possit reuocari incõtinẽti & istud incõtinenti
intelligit̃ iudicis arbitrio: quia dico q̊d nõ p̃ot dici, q̄ iudex in
casu nostro possit arbitrari: quia sola positio fuerit reuocata
incontinenti: q̄a vidim⁹ q̄ in casibus in quibus quis p̃ot absq;
probatione erroris reuocare cõfessionẽ, non posset talis reuo-
1 † catio fieri † nisi intra triduũ: vt l. fi. C. de erro. aduo. & no. glo.
in c. olim, de renũt. & in c. cum causam. de appell. vbi habetur,
8 † q̄ licèt cliẽtulus possit absq; probatione erroris reuocare con
fessionẽ aduocati, tanquã erroneè factã p̄sente clientulo & in
telligente, tñ oportet q̄ ipsa reuocatio fiat iutra triduũ, quãto
magis dicẽdũ est, q̄ procurator dictorũ coductorum non pro-
pria confessionem nõ debuit posse reuocare vltra triduũ. ¶Con
stat aũt q̄ dicta positio fuit p̄ducta parte p̄sente videlicet de-
cima Februarij: & postea tertia mẽsis Martij comparuit Ruphi
nus ad reuocandũ dictã positionẽ. q̄s est ita supinus qui dice-
ret hanc reuocationẽ esse factã incõtinẽti? & idem dico ẽt si ap-
paret, q̄ die qua respondit Franciscus s. die 16. Februarij reuo-
cauit, quia iam transiuerant sex dies à die productionis factæ
parte p̄sente. ¶Nec dicatur q̄ de errore constat ex libello & a-
lijs positibnib⁹: q̄a respõdeo & dico, q̄ ex hoc colligitur error,
q̄a potuit esse, q̄ Ruphinus fecit dictã positionẽ per imperiti-
am vel malitiam, vt suprà declaraui, q̄bus casibus positio no-
cere d̃et ponenti. Item ad probandũ errorẽ, nam sufficit quòd
Ruphinus producat libellum suũ, q̄a libellus suus pro se non
facit fidẽ, sed contra se. l. de ętate. §. 1. de interr. actio. l. rationes.
C. de proba. & potuit esse quod in libello nõ dixit verũ, in po-
sitione verò sic. ¶Secundum principale fundamentum oritur
sic: q̄ conductores non possunt obtinere: q̄a nõ probàrunt in-
tentionẽ suam &c. l. qui accusare. C. de edẽ. c. 1. vt eccl. benẽfi.
¶Nec obst. si dicatur q̄ per c. cãpionis datij Folexellorum est
prouisum q̄ stetur dicto denõciatoris cum iuramento condu-
ctoris: q̄a respondeo modis pluribus. ¶Et primò, quòd illud
nõ h̃et locum in serico vltramontano, vt patet in nono capitu
lo dictorũ capitulorũ, & istud erat sericũ vltramontanũ, vt est
9 ostensum in superiori fundamento. ¶† Secundò respond, q̄
statutũ deponens, q̄ credatur dicto denuciatoris, d̃et intelligi
a si talis denunciator iurauerit [a] ita esse verũ: q̄a creditur vt tanq̃
referẽti veritatẽ, vt faciens fidem, vt no. Bar. in l. Theopomp⁹
ff. de dote præleg. per illum tex. & Ant. de But. in c. veniens, el
primò de testi. & in terminis nostris firmat hoc Ang. in rep. l. si
10 vacantia. C. de bonis vacan. lib. 10. vbi dicit, † q̄ si ex forma sta-
tuti debet stari simplici verbo accusatoris vel nuncij, aut denũ
ciatoris; tamẽ intelligitur q̊d debeat iurare, & dicit adhoc esse
singularem tex. in d. l. Theopompus, & hoc pro inuisã col. in
ver. tñ maximè corã peritissimo, vt sumus, sufficiant, & ita di-
co & consulo ego. ¶Non ob. si diceretur q̄ non iurauit: q̄a de-
nunciator si vult d̃et tenere secretum, q̄a respondeo q̄ ẽt dato
quòd iuraret ita potest tenere secretum iurando sicut non iu-
rando. Fortius dicit q̄ tale iuramentum denunciatoris debuit
præstari coram iudice. vt no. expressè Bal. de iureiuran. in l. 3.
11 in princ. in ver. circa quintum &c. vbi dicit, † q̄ quando sta-
tutum disponit quòd de damno dato stetur iuramento, est ne-
cesse, quòd præstetur coram iudice, vel coram notario haben-
te commissionem iudicis. allegat. not. in l. hac cõsultissima. §.
pe. de test. in l. iubemus. C. de lib. cau. ¶Nec ob. quòd dictum
huius denunciatoris erat tenendũ secretum ipso volente: quia
respondeo, quòd per hoc non sequitur quin debuerit depone-
re & iurare coram iudice, quia etiam testes debent examinari
coram iudice & scribi dictũ eorũ per notariũ c. quoniã cõtra.
12 de proba. ¶Fortius dico q̄ cum statutum velit, quòd stetur
dicto denunciatoris, oportet vobis domino Iudici constare
plenè de dicto ipsius denũciatoris, & quòd illud quod est scri-

ptũ, sit verè dictum denũciatoris. l. diuus Traianus. cũ ibi no.
per Bar. ff. de test. mili. in l. 1. §. & per vim. ff. quod vi aut clã, &
ego puto quod in veritate nihil sit vobis dictum, q; illa sit vera
denunciatio denũciatoris, & si est scriptura priuata, fidẽ nõ fa-
cit, in d. l. rationes. & sic sine dubio inuenietis q; de iuramen-
to huius denunciatoris pstito corã vobis, & de vera denuncia-
tione sua credo q; nihil constet saltem sufficienter, nec aduersa
rij pñt fortè emẽdare errores suos, pro Deo placeat in hoc non
facere eos aduertentes & cautos: quia agitur de re periculosa:
quia vbi tractatur de magno lucro prout in casu nostro, faciles
sunt hoĩes ad mendacia. ¶ Alia rõne non obstat nobis dictũ c.
capionis: quia vltra dictũ denunciatoris reqritur iuramentũ
conductoris: sed isti conductores respondendo positionib. di-
xerunt q; non viderunt dictum sericũ conduci eo modo, quo
in accusatione continetur: ergo cum tale iuramentum succe-
dat in locũ probationis, nõ potest deferri ipsis cõductoribus.
12 qui nõ † interfuerunt, & sic notitiã verã † de delicto habere nõ
13 potuerunt. gl. est nobilis in l. maritus, in princip. ff. de quæst.
& ibi no. Bar. in prin. & no. Bart. in l. admonendi ff. de iureiur.
& not. omnes in l. bonæ fidei. C. de reb. cred. & ibi hoc etiã no.
13 gl. magna: † quia debet deferri iuramentum ei qui interfuit fa
cto, non autem ei qui diceret aliter habere notitiam, puta per
famam. ¶ Vnde videmus q; super eo quod contractum est cum
defuncto, non potest deferri iuramentum hæredi, vt no. Bald.
in l. 3. in fin. princi. ff. de condi. inde. & per hoc apparet quod
non obstat si pars aduersa diceret q̊d ipsi habent scientiam q̊d
Franciscus deliquerit, ex eo quia ibi est fama, vel qa audierunt
Franciscum hoc confitentem: quia dico q; ad hoc vt possit eis
deferri iuramentũ, requiritur q; habeant scientiã, eò qa iterfue
runt facto, vt est gl. in d. l. in bonæ fidei. nã si sufficeret habere
notitiam p famã vel confessionẽ aduersarij, sequeret q; eodem
mõ posset deferri iuramentũ hæredi sicut defuncto q celebra-
uit ↄtractũ, qa heredes possent habere notitiã p ↄfessionẽ aduer
14 sarij, vel p famã. ¶ † Item respondeo q; nunquam defertur iu-
ramentũ q̃si illud quod vult quis iurare, non est verosimile, vt
est gl. valde no. in l. 1. C. qui & aduer. quos. quam ad hoc ibi põ
derat pro not. Bald. Sed non est verosimile quòd Franciscus q
semper perseuerauerit negando, fuit confessus coram aduersa
rijs suis delictum & turpitudinem suam: ex quo sequeret velle
totalem consumptionem suæ substantiæ, vt l. cùm de indebi
to. in princ. ff. de probat. ergo non debet eis deferri iuramen-
tum. ¶ Ad hoc corroborandum accedit quia Ruphinus in pro-
cessu fo. 15. dum iurat vera esse contenta in accusatione, fun-
dat scientiam principalium suorum in eo quod ipsi hoc habẽt
à persona fide digna, quam sub sigillo conscientiæ secretum
habere intendunt & volunt, ergo se nõ fundant eo quòd audi
uerint à Francisco: quia illud non ponebant, vt patet ex libel-
lo, vbi asserunt q; Franciscus fuit prædicta confessus etiam in
præsentia conductorum ipsorum. ¶ Præterea si fundamentũ
conductorũ fundaretur ex eo quod Franciscus conduxerit di-
ctum sericum, isti essent singulares; & quia iuramentum con-
ductoris fundaretur in confessione, & dictum denunciatoris
fundaretur in ipso facto, & cõductione serici, & sic tanquã sin
gulares nõ probarent. c. licet causam, de probatio. c. bonæ. de
elec. ¶ Item non obstat si diceretur q; non requiritur q; condu-
ctores certiorati fuerunt de ipso facto ad hoc vt possit iurare.
patet quia statutum vult q; denunciare possit per denunciato
rem etiam secretũ; quia dico q; hæc est vna derisio, quia potest
esse q; denunciator vidit & etiam conductor: & conductor so-
lus non sufficeret, qa in facto suo: & statutũ debet intelligi, q̊d
stetur ẽt iuramento illus qui est informatus, aliàs enim nihil
aliud esset dicere nisi q̊d statutũ aperiret viã periurijs, q̊d non
est dicendũ l. 2. C. de indicta viduit. l. quę sub ↄditione in prin.
ff. de condi. insti. Ex quibus habeo pro indubitato q; Franci-
scus debet absolui. accedit, quia in dubio ẽt fauorabiliores eẽ
debemus liberationi, maximè in pœnis l. Arrianus. de actio. &
obligatio. in regula, in pœnis &c.

ADDITIO.

¶ Iurauerit. doct. l. 1. §. fi. ff. de verb. obl. Soc. tract. de cita. arti.
7. nume. 41. Iaso. consi. 147. li. 2. limitat allega. suprà li. 2. con-
sil. 54.

SVMMARIVM.

1 *Instantiæ tempus an currat aduersario fugiente. nu. 2. 13. 16.*
3 *Instantiæ tempus non currit si stet per iudicem appellationis. numero 12. 17.*
4 *Præmium si detur accusanti, intelligitur de conuincente.*
5 *Iudex pronuncians esse compromittendum, an sit functus officio.*
7 *Conclusio remittitur in causa quando noui articuli admittuntur.*
8 *Mora ultima & contumacia nocet.*
10 *Tempus prosequendæ appellationis quin fiat deserta, non suspenditur per interlocutoriam de compromittendo.*
11 *Statutum de compromittendo intelligitur in causa principali factum.*
19 *Iudex à quo potest de desertione cognoscere.*
20 *Consensus tacitus non sufficit ad suspendenda tempora appellationis.*

CONSILIVM. LXXII.

Repetitum cons. 71. lib. 5. Natta.

VIDETVR prima consideratione dicendũ instan
tiam causæ appellationis fuisse in suspenso, & nõ
cucurrisse à tempore quo pnunciatũ fuit p iudi
cem causæ appellationis cõpmissum fieri debe-
re inter dictũ Minellũ & ei⁹ filios ex parte vna, &
Barbatiu ex altera: vel saltẽ à tẽpore quo Barbati⁹ ad mandatũ
iudicis cõparuit, & obtulit se paratũ facere compmissum, & al
terius partis non cõparentis contumaciã incusauit. & sic q; di-
ctus iudex causæ appellationis non potuerit seu non debuerit
1 pronunciare cãm appellationis fore desertã. ¶ † Nã vbicunq;
†1 alter ex litigãtibus p subterfugia cãm ptelat, non currit † instã
tia alteri in qua culpa cessat, vt apertè sentit gl. in c. venerabi-
lis. in gl. magna extra de iudi. ibi dum gl. dicit q; per subterfu-
gia &c. p hoc tex. cum gl. in l. si cũ ipse. iuncta l. pcedenti de ex
cu. tu. p quã l. dicũt Dy. Cy. & Bal. q; si ex forma statuti omnis
causa decidi debet intra tres menses: & aduersarius causa te-
stiũ producendorũ quos dicit habere in longinquis partibus
petit dilationẽ, quæ vltra tres menses extendat, q̊d nõ obstante
statuto causa post tres menses erit decidenda. q̊d Bal. ibi repu-
tat nota. dignũ. ¶ Ad idem tex. in l. pendente. C. de tempo. ap-
pel. in inte. rest. pe. & quod ibi doc. & bonus tex. in l. intra vti-
le, in prin. ff. de mino. & l. cõtra maiores. C. de inoffi. test. ¶ Et
l. fi. in fi. C. de adul. & ibi dicit Cy. no. q; si causa debet expedi-
2 ri intra certũ tps, † illud tẽpus non currit impedito p dilationẽ
a aduersarij.[a] Idem tenet ibi Bal. & Saly. & no. Ia. & Bal. in aut.
clericus. C. de ep. & cle. ¶ Vñ dicimus, q; si statutus est actori
termin⁹ ad pbandũ, & in termino actor positiones pducat, &
stet post diẽ quo minus positionib. rñdeat, nõ currit terminus
actori statutus, vt no. gl. in cle. sæpæ. in verb. post dationem. de
verb. sig. p quo Bal. in l. 1. C. de iuramen. calũ. ponderat ibi esse
tex. & not. etiã Bal. in l. fi. ff. de ferijs. & in d. gl. & in l. si cum ip-
se. & in l. q̈diu. la vl. ff. de acq. hær. & facit l. quinquenniũ. ff. de
adul. & q̊d latè prosequit Io. An. in addi. Spe. in ti. de dilat. §. 1
3 sup ver. sed pone. ¶ † Idem si stat p iudicem quominus in cã. ap
pellationis pcedat: quia tempora ipso iure non currunt, vt no.
gl. in auth. de appella. & intra quæ tempora. §. sancimus & in l.
1. §. dies. ff. qñ appellat, vt in authentica, vt sponsa. largi. §. hoc
quoq; nota. gl. in l. sed si per prætorẽ. in prin. ff. ex quib. cau. fa-
cit. l. fi. ff. de re iudi. & ibi moderni. ¶ Vel saltem vbi facto iudi-
cis non expedit causa appellationis, debet pars incidenter re-
stitui in integ. aduersus cursum fatalium, vt not. in auth. Item
si appel. pẽ. & ibi Bar. C. de tẽp. appel. & gl. in d. §. hoc quoque.
& per gl. & doc. in aut. ei qui. C. de tẽp, appel. per gl. & doc. in c.
ex rõne. de appel. per gl. in l. arbitrio. §. dolo. ff. de dolo, & Ar-
chid. 2. q. 6. anteriorum. & domini de Rota sua conclusione 99.
¶ Sed ita est q; tam facto dicti Minelli & filiorum procurato-
ris sui, quam etiam facto iudicis, nõ fuit processum ad expedi
tionem causæ: Nã Nicolaus pcurator dictorũ Minelli & filio-
rum instante Barbatio & eius pcuratore q̊d cõpromissum fie-
ret, dixit se habere mãdatum, & petijt Barbatiũ moneri ad fa-
ciendũ compromissum, & Potestas monuit ambas partes pro
die sequẽti ad faciendũ compromissum, qua die fer. Nicolaus
& eius principales cõtumaces fuerũt, & sic per eos stetit quo-
minus

minus secundum interlocutoriam iudicis fieret compromissum & causa per arbitros terminaretur. Et licet verbo Nicola⁹ allegauerit tunc se habere mandatū ad compromittendum tamen illud non produxit: vnde paria sunt aliquid allegare vel solo verbo allegare actualiter non probando. ¶ Debuit enim primò ostendere se esse talem, qualē se asserebat. l. non igno-
4 rat. C. qui accu. † nā non sufficit allegatio nisi probet. l. si prius in versi. egisset. ff. de ope. no. nū. per quam dicit ibi Ang. q̄ statutum dans præmium accusanti, intelligitur si accusans ꝓbauerit contenta in accusatione esse vera. no. gl. in ver. ostensum in c. 1. de his quæ fi. à maio. parte ca. probatur in c. post electionem, & in c. cum super, de conces. preben. no. gl. in ca. non est in ver. allegat. de consue. lib. 6. & gl. in l. si cuius. de appel. reci. ff. & in l. 2. gl. fi. C. q̄ me. cau. Stetit ēt per iudicem quominus terminaretur cā corā eo: quia ꝓnunciauit faciendum esse cōpromissum: & sic cām coram eo non tractandam. ¶ Fortificatur prædicta: quia iudex causę appellationis pronuntiando in causa debere fieri compromissum, videtur per talem interlocutoriam esse functum officio, & vlterius non potuisset pronunciare super desertione: quia ꝓnunciando fieri debere cōpromissum, videtur pronuntiare litigandū coram alio, & non
5 coram eo: sicut dicimus in † iudice qui pronunciauit se nō esse iudicem competentem: quia pronunciatione facta est functus officio. c. significantibus, de off. dele. & no. Bal. in l. quod iussit. ff. de re iudi. vbi dicit idem esse in interlocutoria, quia iudex pronuntiauit vlterius non esse procedendum, prout in ꝓposito: quia fecit hæc interlocutoria iudicē censeri functum esse officio secundū eum, allegat l. dicere. in fin. ff. de arbi. vbi hoc no. Bar. in l. post sententiam. C. de senten. & in l. 1. §. fin. ff. de pacto. stip. Bald. in l. pses. C. de senten. & in l. si quis in conscribendo. ad fi. C. de pac. & no. doc. in c. cum cessante. & in c. significante. de appel. & in c. cum dilectus. el. 3. de prebē. ergo si potestas per talem pronunciationem est officio suo functus, non potuit in eadem causa postea pronunciare causam appellationis esse desertam. ¶ Confirmantur prædicta: quia cum ex actis appareat in puncto fit mentio, quia partes prædictæ varijs temporib. consenserint cōpromissum fieri deberi videtur voluisse suo consensu saltem tacitè suspendi tempora appella-
2 † tionis, quod per † consensum partis fieri potest citra compromissum, vt in cle. q̄diu, de appel. & de pace constan. in versi. in causis. & Bal. super verbo, consensu, & l. cum anterioribus. §. fi. & ibi Bar. de temp. appel. ¶ Sed præmisis non obst. contrariam sententiam puto veriorem. Nam postquam ser. Nico. & principales eius fuerunt contumaces in comparēdo ad faciendum compromissum, tam iudex q̄ procurator vtriusq; partis consenserunt vt fieret compromissum partibus præsentibus tacentibus, & sic præsumptiuè consentientibus. l. 1. C. de rela.
6 l. fi. C. q̄n app, sit. l. ne in arbitris. C. de arbi. † per quē nouum consensum de compromittendo in sequentem diem videt̄ re-
3 † missa mora præcedens † commissa per dictum ser Nicolaū: vt est no. tex. in l. Aemilius Largianus. & ibi no. Bar. ff. de mino. ¶ Facit q̄ no. Domini de Rota, sua conclusione incip. ¶ Item si
7 post conclusionem &c. vbi dicunt † q̄ si post conclusionem in causa facta ad instantiam actoris admittuntur articuli rei, tacitè reuocata videtur cōclusio facta in cā. allegant in argumētum. l. illud. ff. de acqui. hære. & c. de multa, de præben. & hoc intelligunt verū si iudex causæ sciebat in causa fore cōclusum secus si ignorabatur, allegāt cle. 1. de ꝓcur. instit. qui testa. tut. da. pos. in ver. plenè. Præsumitur tn̄ sciuisse secundū eos, si ipse met iudex admittens articulos est ille qui conclusit in causa. arg. l. fi. ff. pro suo. & c. veniens, de filijs presbyterorum. & l. q̄uis. ff. ad Velleian. cum si. secus cū esset alius fortè subrogatus post conclusionem factam in causa qui haberet iustā ignorantiam. l. qui in alterius. de reg. iur. & c. qui in ius, eo. tit. libr. 6. & sequuntur Ant. de But. & Io. de Imo. in c. auditis, de procurato. ¶ Et idem tenet Abbas Siculus in c. quoniam contra de
4 probat. & † maximè probat hoc esse verum, q̄n vltimus actus admisionis fit parte p̄nte, & non contradicente. allegat. q̄ legitur & notatur in c. cū causa. de testi. in fi. voluit Bal. in l. peremptorias. C. sen. rescin. non pos. vers. quæro si iudex. & facit quod no. Inn. in c. cū cessante, in fi. de appel. ergo mora in nō producendo articulos ante cōclusum in causa, videtur remissa, si postea fiat actus illi moræ cōtrari⁹, si ergo prima intelligit remissa ser. Nicolao, seu eius principalibus, & nunquā postea pro parte Nicolai fuit commissa mora, ergo patet q̄ non pōt per Barbatium allegari q̄ facto aduersarij fuerit ipse Barbatius impeditus cām prosequi. ¶ Quinimò in hoc vltimo præsupponitur in puncto q̄ Iacobus seu Barbatius ei principalis non autem ser. Nicolaus fuit cōtumax in cōparando, & ꝓducendo mandatum ad cōpromittendum, & actualiter faciendo ipsum cōpromissum, & stetit per ser. Nicolaum, qui in vlti-
8 ma morā fuit, † & vltima mora est illa q̄ nocet, & illa cui mora facta est prodest. l. illud. ff. de pericu. & cōmo. rei vend. & in l. si seruum. §. sequitur. ff. de ver. ob. specialiter in actibus iudicialibus tenet hoc Inn. ca. calumniā, de pœnis. vbi ponit dictū satis singulare de actore & reo citato q̄ si in termino comparuit actor, & illicentiatus recessit: si post terminum comparet reus qui etiam non fuerat impeditus comparere in termino, & accusat contumaciā actoris: poterit condēnari actor reo in expensis: quia vident̄ duo p̄cepta fuisse facta partibus ad certum terminum citatis: vnum q̄ compareant, aliud q̄ in termino compareant: vt in c. cum dilecti de dolo & cont. l. Celsus. §. 1. ff. de arbi. vnde reus cōparendo post terminum purgat moram primam, & dato etiam q̄ actor comparuit in primo termino, tn̄ postea q̄n debuit adesse, non fuit altera parte pręsente: & sic fuit in vltima mora, quæ est illa quæ non nocet: secundum Inn. sibi ergo imputet ser. Iaco. & eius principalis, si non comparuerunt in termino ad faciendum compromissum: per quod suspendebantur tempora appellationis prosequēdæ, vt d. Cle. quādiu, de appellationi. & in d. aut. si tn̄. ¶ Secundò ad idem facit, quia duo reperiuntur modi impedientes cursum tēporis appellationis. s. per compromissum: itē per expressum cōsensum, vt in d. cle. quādiu, cū concordātijs allegatis supra
† 5 in argumen. primæ partis. sed hic non fuit factum † cōpromis-
9 sum. Aliud † est enim compromittere, & aliud est dicere, offero me paratum facere cōpromissum: sicut aliud est dicere eligo, & aliud est dicere volo eligere, vt no. glo. in l. serui electione, in princip. ff. de leg. 1. & aliud vendere, & aliud est promissio de vendendo, prout probat̄ in l. bonæ fidei. ff. de eo q̄ cert. loco. vbi dicit̄ q̄ conductio est cōtractus bonę fidei, sed ꝓmissio de conducendo & cōtract⁹ stricti iuris. ¶ Et aliud est compromissum fieri, & aliud est ꝓnunciare q̄ cōpromittatur: sicut aliud est absoluere, & aliud est pronuntiare absoluēdum, vt not. gl. & doc. in l. 1. C. si aduer. lib. in ver. admittit. in fin. & gl. in l. fi. C. qui & aduer. quos probatur in l. qui se dicit. ff. de iud. no. Bar. in l. solet. ff. de offi. proconsu. glo. & doc. in l. fi. de in inte. rest. cū si. ¶ Et diuersa rō q̄n nullum factum est cōpromissum, & q̄n est factum actualiter, q̄a potest litigari coram arbitris, & lis finiri. Ista rō assignat̄ per glo. & Bar. in auth. si tn̄, de temp. appel. sec⁹ q̄n non est cōpromissum factum. licet partes se offerāt paratas facere cōpromissum, vt in ꝓposito nostro quia per illū tex. nō inducet̄ cōpromissum, maximè cum nul-
10 li fuerunt nominati arbitri. † & sic patet q̄ per illā interlocutoriam de cōpromittendo, non suspendit eodē mō tēpus ꝓsequendę appellationis, quo suspēderetur per cōpromissū maximè cum inter p̄dicta sit diuersa ratio, vt dixi, ergo diuersa debet esse dispositio. l. inter stipulantem. §. sacram. de verb. ob. l. eum actum. ff. de neg. gest. ¶ Item non potest dici q̄ partes offerendo se paratas ad compromittendum, videntur tacitè consensisse, & sic q̄ tp̄a appellationis non currerent: quia licèt p expressum cōsensum possit suspēdi cursus tēporis ad ꝓsequendā appellationem. tn̄ non potest suspendi per consensum tacitum, vt est glo. no. in d. cle. quādiu. in verbo, expresso. quam ibi sequitur Pau. de Leaza. & Zē. ¶ Præterea non est verosimile voluisse q̄ cursus temporis ꝓsequendæ appellationis suspenderet̄, nisi cōpromissum cū effectu sequeretur. argumento. l. si iure. ff. de lega. 3. l. fi. de auro & arg. leg. l. si quis an. ver. si quis cōduxerit. ff. de acqui. pos. ¶ Fortifico prædicta: q̄a etiam dato q̄ facto iudicis pronunciantis compromissum fieri debere impeditus fuisset Barbatius prosequi causam appellationis, tn̄ hoc non obstante, dico q̄ cōcurrerunt tempora appellationis pluribus rationibus. ¶ Et primò, quia ipsemet Barbatius & eius procurator consenserunt dictæ pronunciationi. scilicet quod fieret compromissum, & illud postea fieri petierunt

runt: ergo non possunt impugnare factum iudicis, qñ semel
approbatum est.l.generaliter.C.de non. ope. nun.l.post mor
tem.ff.de adop.cum si.¶ Præterea, aut Potestas iustè pronun-
ciauit cām debere cõpromitti & cũ vltimó steterit p dictũ Bar
batiũ vel ei⁹ procuratoré, vt supra dixi de seipso conqueratur,
& æquum est vt sit ei damnosum.l.properádum.§. si quidem.
& l.sancim⁹.C.de iudi.l.siue hæreditaria.ff.de neg.gest.¶ Aut
Potestas iniustè pronuntiauit cām debere cõpromitti, eò quia
11 † tale statutũ disponés q̃ causæ inter coniunctos compromit-
tantur, debet intelligi in causa principali, nõ in causa appella-
tionis, vt per plura latè consulendo concludit Pau.de Ca.libr.
1.consi.320.inci. Quod in causa appellationis non possit. & est
de mente Bal.in l.1.C.de transac. imputet ergo sibi Barbatius
si non appellauit in tali præcepto de compromittendo, velut
iniquo, vel si non petijt illud reuocare, allegando iustas cās
ex quibus & reuocans diceret de arbi. & in d. c. cum cessante.
cũ ergo potuerit Barbatius sibijpsi consulere, ad superiorem
appellando à dicto præcepto de cõpromittendo, & illud non
fecit, nõ potest Barbatius allegare, quod per iudices fuerit im
peditus cām suam prosequi, adeò q̃ propter hoc sibi non cur-
12 rerent tpa ad appellationem psequendã.¶ † Hoc videt̃ in spe-
cie velle Ant.de But.in ca.ex rõne.in 5.quæst.de appel. vbi in-
b quit, q̃ in casibus in quib. dicimus, q̃ si per iudicẽ [b] stetit quo-
minus causa fuerit terminata, non currunt tempora ipso iure,
vt in aut. vt sponsa.larg.§.hoc quoq;.de ap. & intra q̃ tpa.§. ad
hæc sancimus.cum si.hoc esse sane intelligendũ, videlicet qñ
† 6 sibi appellanti per † recursum ad superiorem vel alia via pro-
uideri non potest, aliàs secus: ad hoc allegat tex.in l.fi.§.illud.
C.de tem.appel.in verbo summopere &c.iũctis verbis sequẽ-
tib. ibidem: quia summopere nititur qui nihil admittit: quia
idem est summa q̃ suprema, quo nihil amplius: sicut dicit de
sum.Tri.c.clamamus. & Romanus dicit̃ summus põtifex, q̃a
suprem⁹.12.q.2.cũ deuotissimã.20.dist.§.1.de stat.mo.c.cũ ad
monasterium.11.quæ.3.summopere. Excusatur ergo tunc de-
mum appellans pp factum iudicis. quando non habet reme-
diũ quo sibi cousulere potest, secundũ do.Ant.in d. c. ex rõne
hoc allegantem tex.in aut.de his qui ingredi. ad appel. §.1.in
ver.ineuitabilẽ cām. Per hoc enim dicit Lud.de Ro.in l.3.ff.de
13 re iu. † q̃ si facto appellantis impeditus est appellans causam
appellationis prosequi si aduersus tale impedimentũ appel-
lans potuisset de facili sibi puidere implorato p̃toris auxilio,
tunc non obstante tali impedimento, currit appellanti tp̃s ap
pellationis prosequendę: sine spe restitutionis in integrum, &
sibi imputet qui ad allegationẽ impedimenti non adiuit præ
toré, & sibi consuluit. alle.l.quib.diebus.in prin.ff.de cond. &
de.iuncto.d.§.illud. ¶ Præterea in proposito si dici posset q̃
per Minellũ vel eius pcuratorem stetisset quo minus fieret di-
ctum compromissum sed potius per Barbatiũ cũ non peteret
q̃ pignorib.captis, & multa indicta cogeret̃ ad cõpromitten-
dũ, p qd cõpromissum suspendebant̃ tpa psequẽdæ appel. cũ
ergo ñ petierit Barbatius aut pcurator, cogi Minellũ & filios
eius ad cõpromittendũ p capturã pignoris, aut mulctæ impo
sitionis, imò per ipsum Barbatiũ vel eius procuratorem stete-
rit: q̃a fuit vltimo loco morosus, vt dixi. ¶ Nec ẽt appellarunt
à dicta interlocutoria de compromittendo, sequit̃ q̃ tpa fue-
runt seu diuersa sunt. Quinimò posito q̃ iusto impedimento
7 † impeditus fuisset Barbatius psequi cām appellationis in † vl-
14 timum fataliũ, tñ non impeditur cursus tpis: † sed tñ non est
verum q̃ tunc potuisset petere restitutionem in integrũ, quã
nõ dicit̃ petitã fuisse, vt no.gl.in aut.ei qui.C.de tem.app.quã
ibi sequitur Cy.Iac.But.Ray.Fran.Tigri. & Bar. & idẽ tenuit
Inn.in c.ex rõne, de appel. & idẽ tenet ibi Abbas Siculus per
tex.in l.fi.§.fi.ff.de tem.app. & q̃ ibi dicit̃, q̃ propter iustũ im
pedimentũ currens in primo anno datur secũdus annus, quo
elapso prima sentẽtia remanet firma, ergo volunt dicta iura q̃
impedimentũ obueniens in secundo anno, nõ impedit quin
snĩa non transeat in rem iudicatam. Idem tenet Lud.de Ro.in
l.2.ff.de re iud.per iura proximè allegata. & per text.in c.cum
sit Romana, de appe. & idem Bar.in l.arbitrio.§.dolo.ff.de do
lo.¶ Non omitto q̃ circa id quod dicitur in themate p̃suppo-
nitur q̃ dictus Barbatius in cã appellationis dicebat primam
sententiam esse nullam, eò quia lata est pendẽte compromis-
so. Nam esto quod causa appellationis non esset deserta, dico
quod non potuit neq; potest dici primam sententiã esse nul-
lam aut iniquam ex eo quod lata fuerit pẽdente cõpromisso:
15 quia † compromissum factum in arbitrium soluitur si postea
itur ad iudicium l.nõ distinguemus §. compromissum, & in
l.si quis rem.ff.de arbi. Idem in compromisso facto in arbitra-
tore, vt est elegans decisio Bar.in l.qui fidem.ff.de transf. maxi
mè si snĩa est iudicialis, vt ibi per eum. & istud non fuit tactũ
ab alio doctore, p̃terquam à Bar. secundum Ang. ibidem. qđ
maximè verũ est, qñ non fuit corã iudice opposita exceptio cõ
promissi secundũ Pau.de Ca.in d.l.q fidẽ.q pro hoc inducit.l.
pecuniam.sed ita est q̃ non fuit apposita ista exceptio penden
te compromisso corã primo iudice; ergo &c.debuit.n.opponi
saltem ante snĩam.l.peremptorias.C.snĩam rescin.nõ pos. & si
non fuit opposita in cã principali, non p̃t esse opposita in cau-
sa appellationis: vt nota.in l.per hanc.C.de appellationib. ma
ximè per Cy.Pe. & Bal. restat postremò vt ad aliqua contraria
allegata rñsio detur, licet euidens ex præmissis colligatur rñ-
16 sio.¶ † Non ob.igitur primò qđ dicebatur, per subterfugia ad-
uersarij vbi labitur tp̃s tunc non currit instantia: vt per gl.in c.
cum venerabilis, in prin.de iud. Quia respondeo q̃ illam glo.
ibi reprehendunt doc. q̃ imo instantia ibi currat, licèt alio re-
medio succurrere possit sibi impetus agere. & Bart.in d.l.ar-
bitrio.§.dolo. & no.doc. & maximè Ant.de Bu. ibi. ¶ Nõ ob.
d.l.penden. & l.intra vtile. & l.si.C.de adul.cũ concor.in con-
trarium allegatis: quia respondeo q̃ illa iura loquunt̃ qñ im-
pedimentũ aduersarij fuerat per tm̃ tp̃s, quod absorbebat tem
pus in totum. Sed in proposito non fuerunt Minellus & fra-
tres contumaces in compromittendo per totum tempus in-
stantiæ causæ appellationis: imò comparuerunt ipsi vel eius
procurator, & obtulerunt se paratos cõpromittere. Et ẽt põt
rñderi q̃ contraria nõ loquuntur tpre ad prosequẽdã causam
17 appellationis in qua specialiter est introductũ, † qđ tp̃s currit
ẽt impedito, quotiescunq; impedimentum est tale q̃ appel-
lans aduersus illud poterat aliquo remedio sibi succurrere.l.
fi.§.illud.C.de tẽp.app. & in aut̃.de his qui ingredi.ad ap.§.1.
sed appellans poterat aduersus talia impedimenta sibi succur
rere, vt recitaui suprà, ergo &c. Potest enim dici q̃ imò defect⁹
censet̃ fuisse solum in ipso Barbatio, seu eius procuratore, qui
fuit vltimo loco morosus, vt dixi superiùs. Similiter nõ obst.
quod facto iudicis fuerit impeditus, & sic tempus non currit
saltem ope rest.in integ. quia respondeo, quòd imò fuit impe-
ditus Babatius facto suo seu sui procuratoris. Postquam vtra-
que pars cõsensit cõpromissum fieri debere, & ipse cõtumax
fuerit in veniẽdo ad cõpromittendũ. Vel posito, q̃ esset etiam
iniusto facto iudicis impeditus habebat remediũ recurrendi
ad superiorem, & prouocandũ à dicto pręcepto, quo remedio
vsus non fuit: & ideo sibi imputatur.d.§.illud, per quẽ limitat̃
dictus.§.no.per gl.in d.l.si per p̃toré.cũ concor.secundũ Ant.
de But.in præal.c.rõne.dato q̃ appellans aduersus iudicis ini
quitatẽ nõ potuisset sibi prouidere, tñ tẽpus currit, licet posset
tunc peti restitutio in integrum quæ petita non fuit: in aut.ei
qui. & ibi gl. & doc.C.ad tem.ap. Nec tunc obstant no. per gl.
in d.l.1.§.dies, quando app.sit. & in d.l.sed & si per p̃torem. cũ
si. q̃a intelligũt doc.in d.c.ex ratione, quando impedimentũ
fuit in primo fatali, seu in primo anno statuto de iure cõi ad
prosequendum appellationem, sed si impedimentũ fuit in vl-
* timo fatali, tunc secundum magis* cõem opi.gl. & doc.in d.
aut̃.ei qui currit tẽpus, licèt restitutio in integrum peti possit.
¶ Nec ob.etiam & quod dñs potestas erat functus officio, pro-
nunciando debet fieri compromissum: quasi videret̃ pronun
ciare nõ esse vlteriùs pcedendũ, p q̃ pronunciationem desinit
esse iudex: quia functus est officio, vt per Bar.in l.quod iussit
ff.de re iudicata cum concor. Quia respondeo primò quod il-
lud est verum, vbicunque perseuerat causa & ratio, propter
quam iudex pronunciauit non esse procedendũ, sed esse com
c promittendum vbicunq; duraret pendentia [c] litis † nam de-
18 bet semper actus à disponente factus intelligi rebus sic se ha-
bentib. put in præsenti se habent, & non aliter. l. qđ Seruius.
& no.glo.fi.ff, de condit.ob.cau. & quod no.Bar. in l. qui Ro-
mæ.§.duo fratres, in 6.q.ff.de verbo.oblig. & Inno.in c.causa.
de rescri.in fi.ibi cũ dicit regulariter, q̃ nõ intelligit̃ purè cõ-
cessisse,

cessisse,sed sub cōditiōe.s.ecclesia in eodē statu durāte. ff. si ex
noxa.cau.aga.l.1.&c.¶ Bene facit l.ex facto, in prin.ff.de vul.
& pup.vbi appellatione mutatus est status causæ, & sententia
primò transiuit in rem iudic.l.si cōtra.C.de ap. per quā trāsit
in rem iudicatā,cū causa sit sopita,cessat rō cōpromissi fiendi,
& sic cessat rō propter quam iudex pronunciauit non esse pro-
cedendum & causam debere cōpromitti:qa postquā snīa trā-
siuit in rem iud.nō pōt peti fieri cōpromissum,vel de re liqui
da.l.post rē,& ibi no.Bar.& do.ff.de trans.c.exposita, de arbi.
¶ Præterea dato etiam q̄ non potuisset dictus potestas pronū-
ciare,tamen stat firma conclusio,q̄ causa appellationis omni
no est deserta,& ita per quemlibet iudicē cōpetentem erit ita
19 pronunciandum:& † ideo iudex coram quo peteretur execu
d tio [d] primæ sententiæ,posset de hac desertione cognoscere. l.
si contra,& ibi doc.C.de appel & not.Bar.in l.1.in fi.ff. man-
da.l.1.ff.nil.no.appe.pen.& Bal.in l.2.C.vt lit.pen. & in auth.
si quis litigantium.C de epi.aud.& in l.2.C.de temp.appe.&
Pet.de Anch.in cle.sicut, de appel.cum si. ¶ Vltimò non obst.
q̄ videantur voluisse partes saltem per tacitum consensum su
spendere tempora prosequendæ appellationis consentiendo
10 quod cōpromissum fieret:† qa respondeo,q̄ tacitus consensus
nō sufficit:vt no,gl.in verbo expressè,quinimò etiā non videť
tacitè voluisse suspendere cursum temporis appellationis pro
sequendæ:nisi sequeretur efficaciter cōpromissum.ar.l.si quis
ante.ver.quod si quis.ff.de acqui.pos.& d.l.si iure.de leg.3.&
opportunè fuit ostensum superiùs. Ex quib.concludo dictā
causam appellationis fuisse desertam , & ita per dictum dn̄m
potestatem debuisse & potuisse de iure pronunciari.

ADDITIO.

a ¶ Aduersarij.Iason l.si cui legetur,in prin. l. fideicommissum,
de leg.1.con.10.con.25.lib.1.And. Tiraq.in consu.Picto.ti.re-
tract.§.12.gl.2.nu.2.cum seq.adde supra eo.consi.42.nu.1.
b ¶ Iudicem.Panor.c.ex ratione,de app.Cur.con.23.
c ¶ Pendentia.Deci.consi.22.
d ¶ Executio.Gui.Papa con.235.Fel.c.ex tenore de rescr.

EPITOME.

MIssus per apparitorē in possessionē alterius fundi , quàm
iudex mandauit,non efficitur possessor, & succumbit in
iudicio possessorio.h.d.

CONSILIVM. LXXIII.

VIDETVR prima consideratione dicendum
dictum Barnabam & fratres de turbata posses-
sione accusatos,velut culpabiles pęna statuti so
re condemnandos. Nam probatum est de pos-
sessione dicti Thomæ per immissionē factam
authore prætore, & pœnam rei negantis se possidere l. iustè
possidet,& l.qui vniuersas,versi.item cum prætor.ff.de acqui.
pos.l.si.de rei vendi.in auth.item possessor.C.qui potio.in pi-
gno.habe.Probatum etiam videtur de turbatione dictorum
accusatorum per ingressum possessionis. Et dato quod aliter
1 non constaret de alia turbatione,† sufficiens turbatio est con
tradictio facta accusationi in iudicio : vt signanteř concludit
Lappus in allegat.65.allegat dictum Compostellę,in c.man-
datum,& ibi Ioan.Andr.de rescrip.& Spe.in titu.de actio. &
peti.§.super actionibus,versi.sed nunquid habet , & Barto. in
d.l.si prius,in quinta oppositione primæ partis.ff.de oper.no.
nunc.per illum tex.secundum vnam lecturam , & notat Bal.
in l.non ab re.per illum text.C.vnde vi , & Bal.in l. ordinarij.
C.de rei vendica.& Bal.in disputatione sua incip. Accusatus
de vi turbatiua , vbi adhoc allegat notat. per glo. in l.extat.ff.
quod met.cau.bene facit quod no.Io.And.in c.suborta,de iu
di.¶ Quinimò protestatio facta ex parte iudicis dicto Barna-
bæ & fratribus,cui protestationi non paruerunt,facit eos prę-
sumi dolosos in turbatione commissa,vt in l.virilis. §. sed si a-
dierit.ff.de lega.præst.& l.non potest dolo carere.ff. de re.iur.
2 † Vnde si protestor vel denuncio tibi † ne alienes aliquam rē
3 † quam possides,quia intendo te pro illa re conuenire:tu spre-
ta protestatione alienas,præsumeris ex hoc dolo alienasse. Ita
dixit Bar.in l.qui petitorio.ff.de rei vendic. vbi adhoc allegat
nota.per glo.in l.Fulcinus,in §.2.in glos.in versic.animus.ff.
qui.ex cau.in posses.ea.& no.per Dyn.in regula pro possessio
ne.in princip.ff.de reg.iu.in 6.Et maximè operatur hæc prote
statio quoties ille,qui protestatur,certat de damno vitando l.
si fundus C.de rei vend.& in l.ait prætor.§.si quis particeps.ff.
quæ in frau.cred.& not.Bartol.in l.non solùm.§.morte.ff.de
noui ope.nun.in secūda specie protestationis:in ver. circa ter-
3 tium qn̄ per talē &c.¶ † Nec requiritur adhoc vt ille , qui non
paruit protestationi censeatur in dolo,q̄ probetur & verifice-
tur primò causa protestationis,quotiescunq; talis protestatio
emanauit authoritate iudiciali,vt egregiè voluit Bart. in d. §.
morte,in secunda specie protestationis,post princ. vbi ad hoc
allegat.tex.& ibi no.Bar.& Bal.in l.fi.ff.de le.commissaria,&
Pe.de Anc.in cle.1.de exces.p̄l.& ideo cautela est secundū om-
nes in d.§.morte. q̄ semper ꝓtestatio fiat authoritate iudicia-
li,licet sec⁹ sit vbi ꝓtestatio fieret sine iudicis cōscientia : quia
tunc oportet verificari & ostēdi veritatem esse protestationis,
alias ille cui protestatur,non tenetur credere l. si quis inficia-
tus,& ibi Bar.ff. deposi.l.nomen.C.quæ res pign.ob.possunt.
clem.cām.de elec.l.hæres cum debuerat,& ibi Bart.& Ang.ff.
ad Treb.& no.Bar.in l.quod te.ff.si cer. pe.& in l.grege.§.1.ff.
de pig.& in l.1,in prin.in 11.q.de ope.no.nun.& in p̄allegato.
§.morte,& in l.qui alterius.ff.de reg.iur.¶ Nec obst.quod di-
cta petia terræ,de qua fuit facta protestatio , & data tenuta sit
maioris mensuræ quā in scriptura contineatur,quia respōde-
tur ex his quæ pulchrè concludit Oldra.in consi.196.incip. In
4 concessione cuiusdam &c.vbi quærit † q̄ si quis concessit in-
sulā iuxta vias publicas , & iuxta iura episcopalia , quā insulā
dixit esse centum tornaturarum:& in veritate erat multò plus
an totū cōprehendatur in concessione?arguit, quod nō per l.
cōprehensum.ff.de cōtrahen.emp.cōtrariū decidit per l.si fun
dum sub conditione.§.si libertus.ff.de leg.1.& l.cum pater.§.
cum pater qui filio.ff.de leg.2.Et subdit,q̄ refert vtrū loquens
incipiat mentis explicare conceptum à nominib.significanti
bus mensuram,vt vendo decem iugera talis terræ positæ intra
tales confines:& tunc nō veniat maior numerus vel mensura
quam specificatum sit:allegat.ff.de leg.1.si quis testō. in prin.
an verò incipiat à nominibus significantibus certā speciē,vel
corpus determinatum , vt vendo talem fundum decem iuge-
rum;positum in tali loco intra tales confines : quia tunc adie-
ctio mensuræ in loco demōstrationis falsæ nec minuit aut vi-
tiabit illud cui adijcitur:allegat.l.si seruus legatus §.qui quin
que.ff.de leg.1.& l.his verbis.§.pater. ff.de leg.3.& l.demon-
stratio falsa.ff.de cond.& demō.& C.de falsa cau.adiecta leg.
l.1.& dicit q̄ hoc videť determinari per l.si venditor , in princ.
ff.de act.emp.& idem dicit Ioan.And.in addi.Spec. in tit. de
emp.§.sciendum.in fi.& Bal.in rubric.C.de contrahen. emp.
in 22.q.& Pet.de Anch.& Ioan.de Imo.in cap.per tuas,de do-
na.¶ Volunt ergo præfati doctores attendi debere demonstra
tionem factam per confines,& nō mensuram : quando exp̄s-
sio vel pronunciatio incipit à nominibus significantibus cer-
tam speciem vel corpus,vt in proposito nostro. Nam in actis
diciť q̄ data fuit tenuta de vna petia terræ quatuor tornatura-
rum , non autē dicitur in actis q̄ data fuit tenuta de quatuor
tornaturis terræ &c.& ita etiam exprimatur in accusatione,
6 & in alijs actis,nec etiam obstaret q̄ aliqualis sit varietas vel
error in confinibus:quia satis est q̄ duo sint confines , vel duæ
demonstrationes in quib. sit concordia vel identitas , licet in
aliquibus alijs confinibus facit,vt dicatur cōstare de corpore,
& citatū esse in alijs confinib.adeò q̄ error vitiabit.ita elegan-
ter tradit Bar.in d.l.demonstratio falsa,in 7.qu.ff.de cond. &
demon.vbi dicit q̄ ad demonstrandum fundum debet expri-
mi nomen loci cum duobus confinibus.l.forma,in princi. ff.
de censi.Vnde ille qui vult probare quod de corpore constet,
vt sit falsa demonstratio non vitiet, si ostendit nomē loci con-
gruere cum duobus confinibus huic fundo,ipse habet funda-
tam intentionem suam,quia de corpore constat. Et licèt ali-
qua demonstratio fuisset adiecta quæ reperiatur falsa, hoc nō
nocet:quicquid enim vltra illas demonstrationes necessarias
adiectum est,frustra est,& non vitiat.l.1.§.fi.ff.de do.præle. &
ibi Bar. & hoc dicit tenere gloss.in l.si quis in fundi vocabulo.
ff.de leg.1.& ideo isto casu aduersarius volens dispositionē in
fringere respectu talis demonstrationis, habet necesse proba-

re q̄

re ꝙ de alio fuit ſenſum, vel ꝙ alius eſt qui habet eandem de-
monſtrationē, & ſic res ponat in obſcuro ſecundū formā l. duo
ſunt Titij. ff. de teſt. tut. ſecundū Bar. in d. l. demonſtratio nā ēt
in iudicijs error nō vitiat, ſi de corpore conſtet, vt ibi per eū & l.
antepe. ff. de re iud. ¶ Et ideo dicit Bal. in l. executorē. C. de exe
cu. rei iud. in ver. modò ego q̄ro de vno ꝙ eſt in conſuetudine,
&c. ꝙ ſi iudex per errorē exprimat in ſnīa latiores confines, il-
lud nō hēt vitiare. arg l. patronus. §. 1. & 2. de leg. 3. ſed ita eſt ꝙ
acta prædicta, & accuſatio cōcordant ſaltē in duobus confini-
bus, videlicet & in cōfine iuxta Thomam, & in confine iuxta
Donatū vel eius hæredes. ¶ Præmiſsis nō obſtantibus, contra-
riā ſnīam veriorē arbitror, videlicet ꝙ dictus Barnabas & fra-
tres accuſati nullo modo veniāt cōdemnandi rationib. infra-
ſcriptis. ¶ Et primò, qa ſi nūcius habuit cōmiſsionē inducendi
me in poſſeſsionē hui⁹ fundi, & induxit me in poſſeſsionē al-
rius, proculdubio non efficior poſſeſſor: vt probatur in l. ſi me
in vacuā, in princ. ff. de acq. poſ. facit l. diligētēr. ff. mādati c. cū
olim Abbas, de offi. de leg. & ponit Bal. in diſputatione ſua in-
cip. Accuſatus de vi turbatiua, in ver. ſecundo q̄ritur. vbi quæ-
rit ꝙ ſi nuncius errauit in corpore fundi, dū deberet me pone-
re in tenutā fundi Titiani, miſit me in poſſeſsionē fundi Seia
ni an teneor de turbatione? Et finaliter cōcludit, ꝙ aut ego ſci
ui ſeu cām dedi, & nō excuſor, ideo punior l. meminerint. C.
vnde vi, & no. gl. in l. extat. ff. ꝙ me. cau. in gl. ſeq. & ar. l. miles
§. pen. ff. de ad. Aut ignoraui & tūc excuſor, qa qs nō dicit̃ vim
facere niſi faciat ex animo. ff. vti poſ. l. ſi duo. cū ibi notatis in
gl. in prin. & arg. no. in l. in rem. §. tignū. ff. de rei vend. ſecūdū
eum, ſed ita eſt quod iudex cōmiſit dari tenutā Thomæ de vna
petia terræ aratoriæ quatuor tornaturarum, vel circa poſita in
contrata Modexani in guardia caſtri Guelfi, comitatus Bono-
niæ, iuxta olim dominā Bartholomeam matrē dicti Thomæ,
& hodie eius loco iuxta ipſam Thomā, & iuxta olim Donatū
de Modexano à ſero: & iuxta Papā eius filiū, & iuxta viam pu-
blicā à latere verſus mane. Sed in actis relationis tenutæ dicit̃
qđ data fuit tenuta de illa petia terræ aratoriæ, arboratæ, & vi-
datæ quatuor tornaturarū poſita in terra Medexani iuxta Tho
mā & iuxta Donatū Contis, ex duob. lateribus & iuxta Papā
7 Donatū † vnde ꝑꝑ iſtā veritatē cenſetur res eſſe diuerſa text. eſt
optimus in propoſito. in l. in teſtamento ita quidā. ff. de cōdi.
& demonſtratio. & l. 1. cum ibi no. per Barto. C. ſi vnus ex plu-
rib. ap. & ꝙ no. Bar. in d. l. demonſtratio falſa, in prin. in vlt. q.
¶ Nec obſtat qđ ſufficiat, qđ concordia ſit à duob. confinibus
ſecundum Bar. vbi in 7. q. quia reſpōdeo primo, ꝙ nō adeſt in
duobus cōfinibus cōcordia ſed in vno tm̄, dū dicit, iuxta Tho-
mam, &c. Dum aūt dicitur in petitione & commiſsione iuxtá
olim Donatū &c. & concordatur, quia in petitione & cōmiſ-
ſione dicitur iuxta olim Donatū de Medexano à ſero, & hodie
iuxta Papam eius filium, & iuxta viam publicā à latere verſus
mane, ſed in relatione tenutæ dicitur iuxta Donatū Contis à
duobus laterib. & iuxta Papam Donatū. Nam in cōmiſsione
tenutæ ponitur Donat⁹ de Medexano ab vno latere, videlicet
à Sero, ſed in relatione tenutæ dicitur iuxta Donatum Cōtis à
duobus laterib. & iuxta Papam Donatū. ecce quanta veritas
& ſic remanet, quod in vno duntaxat cōfine concordant acta.
2 † ¶ Plus dicit Pa. de † Caſt. in l. in teſtamento ita quidā, prægalle-
gato, ꝙ deciſio Bar. in d. l. demonſtratio. in 7. q. poteſt proce-
dere quando ſunt expreſſæ tres demonſtrationes, & duæ con-
ueniunt, tertia verò non. Sed ſi expreſſæ eſſent quatuor vel plu
res, & duæ cōuenirēt: & duæ nō, ſeu plures, redderet̃ res dubia,
8 & nō deberē p̄ualere potius illæ q̄ iſtæ. † Nā vna p̄ſumptio eli-
dit aliā l. cū de indebito, in prin. de prob. l. diu⁹. ff. de in integ.
reſ. c. ex literis, de prob. & plenè in c. in noſtra. de teſta. ¶ Sed ita
eſt, ꝙ expreſsè fuerunt quatuor demonſtrationes, vt patet ex
actis, quarum vna eſt de Thoma; & hic eſt vnus modus in quo
cōcordāt acta. Itē Donatus Contis à duobus lateribus ſub quo
cōfine cōpræhendunt̃ duæ demonſtrationes ꝑꝑ duo latera, &
in iſtis diſcordāt, vt eſt oſtenſum. Itē & quarta demonſtratio. ſ.
via publica à latere de mane, & ꝓut patet in petitiōe prima, &
cōmiſsione tenutæ, & in iſta etiā nō cōcordant in rei veritate:
quia via publica non eſt à latere de mane, vt patet in ſcriptura
& libello accuſationis, in quo dicitur iuxta olim hæredes Do
nati de Medexano à ſero, & à mane iuxta viā publicā, & ſic in
plurib. vel in tantundē eſt diſconueniētia in confinib. & alijs
demonſtrationibus. ¶ Fortificant̃ prædicta, qa fuit cōmiſſa te-
nuta de illa petia terræ quatuor tornaturatū cōfinata, vt ſuprà
& ꝓbatū eſt ꝑ teſtes, ꝙ ꝑ Thomā accepta fuit tenuta triū petia
rum terrarū. ſ. vnius petiæ terræ trium tornaturarū perticarū
octo, quæ fuit empta ꝑ Donatū ab illis de Conſpegino, quę eſt
iuxta viā publicā à meridie, & iuxta Thomā p̄dictum à Septē-
trione, & à Sero & à manę iuxta olim dictū Cōtē: ac ēt accepit
tenutam vni⁹ petiolæ terræ vnius tornaturæ vel circa, q̄ eſt ha-
redū dicti Cōtis, & eſt iuxta dictam viā à meridie, & iuxta di-
ctū Thomā à ſeptentrione, & iuxta hæredes Donati à Sero, &
iuxta dictam petiā terræ emptā ab illis de Cōſpegino à mane:
ac etiā accepit tenutam alteri⁹ petiæ vni⁹ tornaturæ vel circa
poſitæ in dicta guardia caſtri Guelfi, iuxta dictā viā à meridie,
& iuxta dictū Thomā à ſeptētrione, & iuxta hęredes dicti Do
nati à mane, & iuxta dictam petiam terræ emptam ab illis de
9 Conſpegino à ſero. † nā quælibet portio fundi appellatur loc⁹
vel ager de ꝑ ſe quem vulgariter appellamus petiam terræ l. lo
cus, de verb. ſig. l. fundus. eo. tit. ¶ Et ſic patet ex iſtis, ꝙ verè iſtæ
tres petiæ terræ quas poſsident dicti accuſati, inſpecto ꝙ ſunt
plures petiæ & inſpectis confinibus veris ſupra ſpecificatis, &
prout probatum eſt, non concordant cū petia terrę de qua fuit
commiſſum tenutam dari, ſeu quę deſcribitur in accuſatione
Thomæ, vt patet ex inſpectione dictæ cōmiſsionis tenutæ, &
dictæ accuſationis, & ideo ex dicta veritate p̄ſumitur diuerſi-
tas & pluralitas rerū d. l. in teſtō ita q̄dam cū concor. ſupra alle
gatis. Faciunt not. per Iac. But. & doc. in l. 2. C. de erro. calcu. &
10 in l. 2. C. de bo. poſſ. ſecundū tab. † vnde cū accuſans nō proba-
uerit ſpecifice ſe poſſediſſe, & turbatum fuiſſe in eadēre, quæ
ſpecificata eſt accuſatione, impoſsibile eſt eū obtinere l. habe-
bat. ff. de inſti. c. licet cauſam. de prob. c. abbate ſanè, de re iud.
in 6. no. Inn. in c. ex par. de priui. & pulchrè Io. And. in c. audi-
tis de p̄ſcri. & Bart. in l. 1. in prin. ff. de eden. & Bal. pleniùs in l.
edita. C. de eden. l. Titia. ff. ſol. ma. Nā petia terrę de qua in pri
ma petitione ad quā oportet de neceſsitate tenutā referri, non
concordat cū petia terræ cū tenuta in accuſatione niſi in vno
confine dū dicit iuxta Thomā. Nā dū in petitione prima dicit̃
iuxta Donatum de Medexano à ſero, & iuxta viam publicā à
latere de mane, diſcordat à cōfinib. accuſationis, in qua dicit̃
iuxta olim hæredes Donati de Medexano à ſero & mane, & iu
xta viā publicā: non facio fundamentū ꝙ in numero menſuræ
diſcordant inſpecta veritate, & ſic nō oportet reſpōdere ad ea
quæ no. Old. in conſi. ſuperiùs allegato. ¶ Confirmatur p̄dicta
concluſio: nam tranſlata fuit poſſeſsio & data tenuta Thomæ
ſub conditione, ſi Bernabas, & fratres reperirent̃ poſſediſſe &
indebitè negaſſe ſe poſsidere petiam terrę in petitione & inter
rogatione deſcriptā in pœnam ſui mendacij, ergo non cenſet̃
tranlata poſſeſsio in Thomā, niſi ꝓbet & verificet conditionē
illā. ſ. Bernabā & fratres poſſediſſe petiā terræ in petitione de-
ſcriptā. l. cedere diē. ff. de ver. ſig. l. cū ad pn̄s. ff. ſi cer. pe. cū dua-
11 bus ſeq. legib. & d. l. ſi me in vacuā. ff. de acq. poſ. ¶ † Quinimò
oportet ꝓbare non ſolùm ꝙ fratres poſſederūt dictam petiam
terræ, ſed ēt ꝙ ſcirēt ſe illam poſsidere tꝑe negationis, & ꝙ per
dolū negauerint ſe poſsidere, ita qđ non ſufficit abſolutè pro-
bare ꝙ Bernabas & fratres poſsiderēt. ita not. gl. & ibi clariùs
Bar. & doc. in l. fi. ff. de rei ven. ad idē tex. in c. 1. §. vaſallus, el 1.
in ver. ex certa ſciētia. ſi de feu. fue. contro. inter do. & agna. in
vſu. feu. ¶ Corroboro; qa ſnīa ꝑ quā fuit pronūciatū transferrē
dam eſſe poſſeſsionē p̄dictorū Bernabæ & fratrū in Thomam
ſub cōditione, ſi reperiret̃ illam poſſediſſe & indebitē negaſſe,
non valuit, vt voluit Bar. in l. cū iudex. C. de ſentent. vbi quæ-
12 tit, † an valeat hæc ſententia de condemnando reum actori ſi
probauerit intentionem ſuam? arguit primò, ꝙ ſic: quia talis
cōditio concernit negotiū de quo agitur, per d. l. cū iudex, cū
gl. Contrariū decidit Bar. qa dicta cōditio de futuro non venit
verificanda ſtatim poſt ſnīam, ſecus ſi eſſet ꝓbatio quę in con-
tinenti poſt ſententiam fieri poſſet: vt ſi dixiſſet, cōdemno reū
actori in decē ſi actor iurabit dicta decē mutuaſſe reo. Nā vale
bit ſententia ſi incōtinenti lata ſnīa iuret, vt colligitur ex not.
ꝑ gl. in d. l. iudex. ¶ Nec ob. ſecūdum Bar. ꝙ ſnīa lata ſub cōdi-
tione tenet, niſi per appellationem reſcindatur. l. 1. §. biduum.
ff. quando appel. ſit quia reſpondet ꝙ illud eſt verum in con-
ditione

ditione extrinseca: vt si nauis ex Asia venerit, secus in conditio
ne intrinseca: quia oportet illam verificari post sniam incon-
tinenti, alias sententia non tenet, per no. per glo. in prællega-
ta. l. cum iudex. & istam decisionem sequitur etiã Io. de Imo.
in l. qui Rom. §. Augerius. de verb. ob. quia snia nedum incer-
ta, & propter incertitudinem vitiatur. l. fi. C. de sent. quæ sine
cert. quãtita. Item tenet Pau. de Ca. in l. continuus. in princ. ff.
de ver. obl. vbi dicit q, sententia fieri potest sub conditione in-
trinseca, dummodo incontinenti impleatur vt est dictum pone
licet ipse iudex iudicauit hoc modo, condẽno te ad dandũ de
3 cẽ Titio. si Titus † probauit. an valeat dicit se de facto respon-
disse q, non: quia ista conditio non p̃t impleri in continenti la
ta snia: quia in continẽti dicit anteq̃ diuertatur ad extraneos
actus vt d. l. continuus, in prin. de verb. ob. sed productio & ac
ceptio testium & instrumentorum non põt fieri incontinen-
ti, antequam diuertatur ad extraneos actus: secus in conditio-
nem, si iuraueris, & ita dicit tenere Bar. in d. l. cũ iudex. & idẽ
tenet Bal. in pręallegata. l. cũ iudex, & in addi. Spe. in ti. de sen
ten. prola. ver. an valeat hæc snia, condemno te si actor proba-
uerit. ¶ Præterea ad hoc vt dicti accusa. de dolo excusentur, o-
portet q, considerentur verba statuti, iuxta decisionem Bar. &
Ang. hoc firmantium in d. l. 1. §. non aũt. ff. si quis testa. lib. esse
ius. fue. & Ant. de But. & ibi Io. de Imo. in c. 2. de const. vnde si
apparet q, maiores dictorum Barnabæ & fratrum vel possede-
rint vel habuerint aliquã iustam vel etiam iniustam causam
13 ingrediendi dictam petiam terræ, excusant à dolo, † quia iu-
sta vel iniusta cã à dolo excusat. l. fi. ff. de abigeis & l. igitur §. 1.
ff. de lib. c. & l. plag. la. 2. cũ gl. C. ad l. faui. de plag. & not. Bar.
& alij in prællegato. §. non aũt. cũ concor. ¶ Et per prædicta
patet euidens responsio ad allegata in contrariũ. Et primò dũ
dicebatur probatur esse de possessione Thomæ per productio
nẽ sententiæ & apprehẽsionis tenutæ, &c. Quia rñdeo q, tenu
ta nõ fuit accepta de eadem petia terræ de qua fuit cõmissum
dari. Item quia alia est petia terræ de qua fit mentio in accusa-
tione, & alia est petia terræ de qua in commissione tenutæ fit
mentio. Item quia dicta senia fuit lata sub conditione tali, q̃
reddit cãm nullam, & dato q, fuisset aliqua, non fuerit verifi-
cata & probata dicta cõditio prout omnia hæc seriosius osten-
sa & comprobata sunt. ¶ Et similiter non obst. q, dicitur pro-
testationem operari quòd ille cui protestatur, censetur esse in
dolo: quia respondeo quòd frustra tractatur de protestatio-
ne, si dictus Thomas non fuit constitutus possessor petiæ ter-
ræ, pro qua accusati sunt dictus Bernabas & fratres. Ex qui-
bus cõcludit absoluẽdos esse accusatos, velut non culpabiles.

EPITOME.

STante legitima prole non valet relictum factum nepoti, ẽt legitimo ex spurio, nec prodest hic titulus ad longi temporis præscriptionem.

CONSILIVM LXXIIII.

CIRCA primum dubium videtur prima conside-
ratione dicendum valuisse relictum factum di-
ctis nepotibus legitimis & naturalibus ex filio
spurio testatoris quia iura prohibuerunt filijs
non legitimè natis patrem posse liberè relinque
re, quia vitium paternum refrenandum esse existimauerunt,
vt l. fi. C. de natu. lib. sed hæc ratio cessat in auo quò ad nepo-
tes legitimos & naturales: nam quò ad eos nullum fuit vitiũ
in auo, ergo cessante ratione legis debet cessare legis disposi-
tio. l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. pat. l. quod dictum. ff. de
3 pact. ¶ † Prætereà naturalis vel spurius potest succedere fratri.
l. si is qui ex bonis. ff. de vul. & pup. & ibi Bar. & not. gl. in §. fi.
in auth. qui. mo. nat. effi. sui & Spe. in tit. de succes. ab int. ver.
quid si pater &c. quia nullum fuit vitiũ in fratre, cui ipse suc-
cedit: ita multò magis debet posse nepos spurius capere ab a-
uo in quo nullũ fuit vitium circa istũ nepotẽ, & p̃sertim ꝓce-
dere videtur in hoc casu in quo fili⁹ spurius erat præmortuus tp̃e
testi. & si nihil veniebat q̃rendũ rõe proprietatis vel vsusfru-
ctus spurio. bñ facit. l. q̃rit. ff. de bo. libe. Sed ẽt videmus q, fi-
lius deportatus non p̃t capere, sicut nec spurius & tñ hoc non
nocet nepoti nato ex deportato. l. 1. §. fin. ff. de bo. pos. fic. & fi-
lius hæreticus non nocet nepoti nato ex deportato. l. 1. §. fin. ff.
de bo. pos. sic & fili⁹ hęretic⁹ nõ nocet nepoti fideli ex eo nato.
l. cognouimus. C. de hære. & in aut. idẽ ẽ de Nestorianis. & ad
hoc faciunt aliæ rõnes adductæ p Bar. in d. l. Gall⁹ §. q, si is. dũ
examinat q̃stionem traditã per gl. in d. l. fi. C. de natu. lib. ¶ Et
ad idem q, no. Spe. & Io. And. in ti. de succes. ab inte. vers. q̃d si
habens. & Bal. in l. fin. ff. de his quib. vt indi. & Fede. de Senis
consilio Bon. incip. Videtur mihi q, in priuilegio &c. deniq; sal
tẽ vsq; ad alimenta debet capere posse. vt in c. cũ haberet in fi.
de eo. qui dux. in matri. quã pol. p adul. ¶ Tñ his nõ obstanti-
a bus sentio contrariũ esse de iure veriùs. [a] & ista q̃stio † decidit
† 1 ex no. per gl. in d. l. fi. iuncto tex. & ibi ẽt per doc. C. de natura.
2 lib. Nam in tex. ibi habetur † q, si testator habeat filium suũ na
turalem, & ex eo habeat nepotẽ legitimũ & naturalẽ, & quęri
tur an auus prohibeatur relinquere dicto nepoti legitimo &
naturali, sicut ꝓhibetur relinquere patri suo, iuxta id quod ha-
betur. in l. humanitatis. & in l. mater. eo. ti. & deciditur in d. l. fi.
q, est distinguẽdum, an auus habeat ex se legitimã sobolem,
an non. Primo casu quando ex auo subest legitima soboles, nõ
b põt relinquere [b] plus nepoti legitimè nato ex filio naturali
q̃ potuisset relinquere ipsi filio naturali tm̃. Sed si legitima so-
boles ex auo non est, põt ad libitum relinquere auus tali nepo
ti legitimo & naturali, quamuis ita nõ potuisset relinquere fi
3 lio naturali tm̃. i. patri dicti nepotis. ¶ † Et dubitat gl. in d. l. fi.
q, si ex filio spurio testator habet nepotẽ legitimũ & naturalẽ,
an ei relinquere posit? gl. ibi in addi. vt doc. referunt, dicit di
stinguendũ esse, vt distinguit, q̃n extat filius naturalis tm̃: ex
quo natus sit nepos legitimus & naturalis: quo casu distingui
tur an auus habeat legitimam sobolem ex se vel non, vt dixi.
& sic est ex mente glo. q, q̃n auus ex se habet legitimam sobo-
lem, tunc nõ posit plus relinquere nepoti legitimo, q̃ posit
relinq patri ipsius nepotis spurio. Sed ita est q, auus filio suo
spurio nihil relinqueret vt in aut. quib. mod. nat. effic. sui. §. fi.
etiam si relinqueret, pro alimentis inspecta dispositione iuris
c ciuilis, quę seruari debet in terris imperij, [c] vt in dicto §. fin. &
transsumptiuè in aut. ex cõplexu. C. de incest. nup. licet de iu
re canonico posit relinqui spurio pro necessarijs alimentis.
d. c. cũ haberet, de eo qui dux. in matr. quã pol. per adul. sed il
lud tm̃ seruandum esset in terris ecclesię, per no. in fi. de arb. in
6. & in c. 2. de reg. iur. eo. lib. & in specie quo ad casum nostrũ
notat hoc Io. de Imo. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb.
4 in ver. itẽ prædicta q̃n lex loquitur per verbum naturæ. ¶ † Et
q, dictis nepotib. legitimis & naturalibus natis ex filio spurio
† 2 † non posit auus relinquere, tenet ẽt Odof. [d] in d. l. fin. vt ibi
d refert & sequit Cy. & ita ẽt refert ibi Ray. in l. fi. de naturali. li-
be. q a nõ potest dici nepos cum non habeat stipitem, vt in d.
aut. ex cõplexu. & sic in sui odium censetur extraneus, & imò li-
cet extraneo posit regulariter relinquere. l. extraneum. C. de
hære. insti. & insti. eo. ti. §. fi. tñ non p̃t huic relinquere, q in sui
odium est extraneus, ne illud quod est inductum in odiũ, re-
dundet in fauorem l. si quis solidũ. ff. de hęredib. instituen. &
de mẽte Cy. & Odof. fuit quod indistinctè non posit auus re-
linquere nepotibus legitimis & naturalib. natis ex filio spu-
rio, siue extet legitima soboles siue non. Ita ẽt vult Bald. in d. l.
Gallus, §. quidam rectè. sed Iac. de Bel. in disput. sua, quã po-
nit post l. 1. C. de natu. libe. & incipit. illa disputatio, Pater ha-
bet filium naturalem vel spurium &c. in q. 2. in auth. quibus
mod. natura. effi. sui. §. fin. in vltima qõ. distinguit prout facit
gl. in d. l. fi. q, extãte legitima sobole, nõ posit sibi relinquere
auus aliàs aũt sic, per dictam. l. fi. quę ita distinguit. & istã opi.
tenet Ray. in d. l. fi. ibi ẽt clarè Sal. idem & tenebat Simon. Vin
centius in d. l. fi. vt refert Io. And. in addi. Spe. in tit. de succes.
ab intest. incipiente, Accursius &c. vbi refert Io. An. q, Simon.
Vincentius dicebat quod illa lex. fi. loquẽs in naturalib. habe
bat etiam locum in spurijs: ergo cũ ibi distinguatur an extet
soboles legitima vel non ita debet distingui in casu nostro. I-
stam distinctionẽ etiam probat Ioan. de Imo. in d. l. Gallus. §.
quid si is & expresiùs Pau. de Ca. qui dicit hoc fuisse inductũ
3 per d. l. fi. de natura. lib. † quia ante illam legem potuisset quis
relinquere quãtum voluisset nepotibus natis ex filio natura-
li, etiam existẽte sobole legitima, quia vitium non erat in auo
circa talem nepotem, vt ibi in tex. & non reperiebatur prohi-
bitũ relinqueret tali nepoti; tamen per illam. l. est inductum
quòd

q, si extat soboles legitima, non posit plus relinq nepoti na-
to ex filio naturali, quam potuisset ipsi filio naturali: & sic fa-
uore legitimæ sobolis testatoris iura prohibitiua loquentia in
filio naturali extenduntur ad nepotem, vt ibi in tex, dum di-
cit, legitima enim sobole subsistente veterũ constitutionũ te-
norem in naturalibus filijs tñ in nepotibus extendimus &c.
¶ Et dicit Paul. de Ca. hoc esse etiam seruandum in nepote le-
gitime nato ex spurio eadem ratione per illã. l. & dicit q, Bar.
in d. §. quid si is. omisit istum casum, & quod hoc est bene pon
derandum, & q, ab alijs non est ponderandum. tñ si bene ad-
uertatur, videtur q, fuit ponderandum per gl. in d. l. fin. & per
* doc. quos suprà retuli tenere hanc partem, quæ videtur esse *
cõis: qa alij q dicũt posse relinqui nepoti nato ex filio spurio,
non loquunt̃ qñ extabat soboles legitima. & hãc opi. etiã vide
tur ꝓbare Bar. in con. 118. inci. Oducius. dũ dicit q, illa ratio q̃
militat in parte quam capere non potest filius naturalis habẽs
filium ex se legitimum & naturalem, militat etiam in spurio
habente filium legitimum, & ideo approbat op. glo. in d. l. fi.
ergo cũ in nepote nato ex filio naturali distinguatur an extet
soboles legitima, vt d. l. fi. idẽ debet esse in spurio secundũ Bar.
in d. con. ¶ Non obstant allegata in contrarium, & primò non
obstat dum dicitur q, rõ ꝓpter quã in iura prohibuerũt patrẽ
relinquere filio minus legitimè nato. s. propter refrenandum
vitium paternum, nõ militat in nepote quò ad auũ, cũ in auo
nõ fuerit vitium respectu nopotes: quia respondeo q, hoc ar-
gumentum tollitur per. d. l. fi. de natu. libe. vbi pateat q. hæc rõ
nõ attenditur qñ extat soboles legitima. Nã si hæc rõ attẽdi de
beret qñ extat soboles legitima, sequeretur q, etiã existente so-
bole legitima auus posset instituere liberè sibi hæredẽ nepotẽ
naturalem, vt legitimũ natũ ex filio spurio, quod est cõtra. d. l.
fin. ¶ Et eodem mõ non obstat dum dicebatur q, spurius põt
capere à fratre suo, quia in hoc nullum fuit vitium à fratre, ita
deberet dici in auo, quia dico simpliciter q, ista ratio tollitur p
d. l. fi. qa si dicta rõ militaret qñ extat soboles legitima, debe-
ret posse auus liberè instituere nepotem naturalem vel legiti-
mum natũ ex filio naturali etiã existente sobole legitima: q, ẽ
contra dictã. l. fi. ¶ Nec ẽt obstat q, spurius sit præmortuus per
d. l. quæritur, quia dico q, dicta consideratio est contra d. l. fi.
quæ non attendit an filius viuat, an sit præmortuus. & illã di-
stinctionem etiã non attendit Bar. in d. §. quid si is. si bene cõ-
sideretur. Et similiter non ob. d. l. 1. §. fi. ff. de bo. pos. cõtratab.
& d. l. cognouimus. cum si. quia respõsio patet, per d. l. fin. vbi
qñ superest soboles legitima. defectus illegitimatis filijs no-
cet nepoti. ¶ Nec obst. quod no. Spe. & Io. An. in d. versi. sed qd
si habens. & Federic. de Senis in dicto consi. & Bart. in l. fin. ff.
de his quibus vt indi. & in d. §. quid si is. & Bal. in d. l. fin. C. de
6 natu. libe. quia respondeo quod ibi non loquũtur qñ extat so-
boles legitima, vt etiam sæpius fuit ostensum. ¶ † Non obstat
etiam id q, habetur in d. c. cum habet, quia respõdeo q, hic nõ
fuit relictũ pro necessitate alimentorum. vel dic q, dispositio
illius decretalis solum debet seruari in terris ecclesiæ, vt dixi, q̃
stio aũt nostra vertitur in terris imperij. ¶ Nec dicatur q, di-
ctum relictum debeat confiscari quia dico q, imò debet rema
nere apud dictos filios testatoris legitimos & naturales hære-
des institutos, vt etiam habetur in d. l. 1. C. de naturali. liber. &
ibi p Bar. & no. in l. aufertur. circa prin. ff. de iure fis. & no. Bar.
& alij in l. hæreditas. ff. de his quibus vt indig. & etiã l. fi. ff. eo.
* tit. & in l. si totam. ff. de acqui. hære. & est * cõis opi. & conclu-
7 sio dictorum vbiq;. ¶ † Circa secundum, vtrum potuerint præ
scribere decem annis inter præsentes, & 20. inter absentes. tex.
est cum gl. notabili in l. nemo. ff. pro legato, vbi habetur q, nõ
potest præscribi tali præscriptione in qua requiratur titulus
prout est vsucapio, & præscriptio. 10. annorũ inter præsentes,
vel 20. inter absentes si volunt præscribere tanquã sibi relictũ
ab eo à quo capere non potuerunt, & ita etiam no. Bal. in l. id
q, pauperibus. C. de episc. & cler. & idem dicit Bal. in l. nullo.
C. de rei vend. vbi intelligit hoc esse verum ẽt si putassent se le-
gitimos: quia plus non operatur possessio longa q̃ verus titu-
lus cum voluntate dñi tradẽtis. allegat gl. secundũ eũ singula-
rem in d. l. nemo. Ita etiã dicit Sal. in d. l. nullo, vbi intelligit
hoc esse verum ẽt si iusto errore putassent se esse legitimos &
ita intelligit prææallegatam gl. idem tenet etiam ipsemet Sali.
in d. l. 2. C. pro hærede. Pro hoc facit: quia non cadit titulus ve-
rus ibi, nec iustus error operatur q, vsucapio procedit. l. 1. ff. pro
8 hærede. ¶ † Comprobatur etiam quia cum lex prohibeat om-
nem alienationem saltẽ quæ fieret titulo gratuito in istos spu-
rios seu natos ex eis. l. 1. cum ibi no. per Bart. C. de natu. libe. &
per Bar. & alios in l. si is qui ex bonis. ff. de vulg. & pup. sequi-
tur. quod etiam dicta præscriptio inter eos, videri prohibita. l.
alienationis verbo. ff. de verb. sig. & no. in l. vbi lex. ff. de vsuca
3 † pio. & ista pars videtur verior † licèt Ang. in d. l. nemo. tenue
rit contrarium quãdo errore facti iusto putassent se legitimos
per not. per glo. fin. in l. 1. ff. pro dote. & Rapha. Cuma. in l. ne-
mo, reprehendit opinio. Ang. qui secundum eum in casu no-
tato per gl. in d. l. dote. non censetur ibi propriè incapax, &c.

ADDITIO.

a ¶ Verius. Scilicet alia stante legitima prole testatoris, prout se
quitur Alex. hic, aliàs legatũ valeret vt etiam tenet Imo. Alex.
in d. l. Gallus. §. quod si his & sic opinio Bar. ibi & in consi. 118.
cum suppletionibus Paul. in d. §. quod si is, vbi clarè & rectè
loquitur, nisi in eo q, malè addit de nepote legitimo ex filio in
* cestuoso. Et ipsa veritas * & communis sententia, relicta opi-
nione Bald. in d. §. quidam rectè qui Bal. ipse consulendo sem
per sequutus est hanc opinionem Bar. patet in con. 146. Titu-
lus principis Achaiæ. col. 5. lib. 1. & con. 361. Quæritur vtrum
tit. 5. Alex. infra lib. 7. con. 88. nu. 5, & 6. idem latè Cor. con. 25.
per totum lib. 1. con. 1. in 6. dubio. lib. 3. Ias. in d. §. q, si is & in l.
hæreditas. C. de his quib. vt indig. Decius con. 472. Et istud est
multum vtile in praxi: quia vt scripsi in consu. Parisi. 186. & in
fra lib. 5. con. 174. in hoc regno & ferè vbiq; ex statutis locorũ,
omnes illegitimi habentur pro spurijs, nec hodie locus est me
rè naturalibus tñ. Tñ hoc non impedit quin cessante prole le
gitima, ẽt sine alio diplomate regio posit relinqui vel dari to
tum patrimonium nepti vel descendenti legitimo ex tali, vt
vocant, bastardo siue viuo siue præmortuo vt ibi cum certis li-
mitationibus latiùs dixi. Et ita latè consuluit, & bene, Guid.
Pap. con. 94. Effectus. & latius Steph. Bert. cõ. 201. Visis duo-
bus lib. 2. con. 96. etiamsi. lib. 3. adde. infra lib. 7. con. 87.

b ¶ Relinquere. Siue ex testamento siue inter viuos. Guid. Pap.
consi. 17. casus.

c ¶ Imperij idem Bal. d. aut. ex complexu. Imo. in l. Lucius. §. 1.
de lega. 1. sed imò iure naturæ seruandum est illic, & vbiq; idẽ
q, vult in hoc ius canonicum secũdum Ant. de But. Car. Pau.
d. c. cum haberet. Pau. con. 5, lib. 1. Dec. c. ecclesia sanctæ. de cõ-
sti. c. in præsentia. de prob. con. 611. Guid. Pap. con. 115. d. Ias. cõ.
26. lib. 1. Ant. Cor. in sig. ver. spurius. Hippo. Mars. not. 358. Io.
Lup. rep. c. per vestras. fo. 90. Nico. Eueral. loc. lega. lo. à simil.
* Fortu. Gat. in rubric. de iust. & iur. & est * cõis, & ita obserua-
tur in regno, nõ tñ ita modicè vt restringatur ad casum & limi
tes necessitatis, vt faciunt Bal. con. 258. lib. 1. Deci. 576. sed con-
gruè boni viri arbitrio inspecta qualitate domus, & patrimo-
nij bene in hoc senatu hæredes eius qui magnas possessiones
relinquerant iussi sunt filio illegitimo alimentorum nomine
dare fundum quadringentarum librarum reditus, nõ solum
ad vitam sed etiam iure plenæ proprietatis, pro se & suis. quod
facilius admittendum est cessante legitima prole.

d ¶ Odof. Imo. is dubitauit vt per Bar. & alleg. in d. §. q, si is. sed
absq; dubio tenenda communis.

EPITOME.

Licet dominæ moderatè castigare ancillam, & attenditur principium ad excusandum delictum h.d.

CONSILIVM LXXV.

VISO themate, visaq; inquisitione firmata contra dictam Antoniam, & contra prædictum Zanetum de Valentijs eius filiũ & cuiuslibet eorum responsionibus, & statutis transmissis videlicèt sub rubrica de misculantia & rumore & percussionibus sine armis, & sub rubrica de augmentatione pœnarum propter locum & tempus commissi delicti. ¶ † Mihi vide-

hi videtur de iure concludendum, Antoniam esse à contentis
in inquisitione absoluendam: quia cum Clara dici posſit mer-
cenaria dictæ Antoniæ, & cuius domestico famulatu vteba-
tur. nam saltem ipsi Claræ victum pro mercede sua præstabat,
ipsique Antoniæ Clara furtum domesticum fecerit, videlicet
cuiusdam furti, suspicabaturque ne aliquod sibi furtum fecis-
set, licuit tamen temperatè castigare: ita inquit glo. 3. quæstio.
1. c. sicut alterius cum versi. iudicari. & not. etiam glo. in l. respi
ciendum. §. furta domestica. de pœnis. in verbo publicè, per il-
lum textum. & ita etiam no. doc. maximè Anton. de Butr. in
capit. cum contingat, de foro compe. & domi. Abb. ibidem. &
Ioan. Fabri. institu. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. sed hoc tē-
pore. facit. 23. q. 4. ca. duo. ista nomina vbi vnusquisq; suam fa
miliam castigare debet. ¶ Accedit id q̃ habetur in l. si libertus
2 ff. de fur. † & in dubio præsumendum est dñam Antoniam fe-
cisse ex cā qua sibi licuit. s. cā corrigendi, & emendandi merce
nariam & domesticam sibi famulantem. l. merito. ff. pro socio.
& per no. per Bart. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de oper.
no. nun. facit ratio l. si præses. cum fi. ff. de pæ. ¶ Et ex confes-
sione Antoniæ aliquid inferri non video pp quod ipsa puniri
debeat, cùm ipsa non percusserit. & posito, q̃ non percusserit;
dicit se ibi fecisse honestatis causa. ¶ Tum ēt quia dicta Clara
tenebatur, nec aliæ mihi cōtra Antoniam probationes vident̃
concludere, ita q̃ quantùm ad Antoniā, nō video vllā subesse
difficultatē. ¶ Quantū verò ad Zanetū est aduertendū, q̃ posi-
to, q̃ aliter non appareat dictam Claram esse mercenariam ip-
sius Zaneti, attento q̃ illud officium corrigendi & castigandi
Claram incumbebat dñæ Ant. vt dictum est, si dictus Zanetus
castigauit Claram p̄sente dicta Antonia matre ipsius Zaneti,
& non contradicente, videtur eius voluntate & mādato facta,
quātum est vsq; ad moderatam castigationem sibi de iure cō-
petentem. Nam circa huiusmodi moderatam castigationem
deberet domina Antonia suum officium & diligentiam inter
3 ponere. dicto c. duo. † & quilibet habens potestatem castigan-
di & corrigēdi, si circa id est negligēs, peccat mortaliter. & la-
tè probāt Iac. Cald. do. Card. Flor. in c. cū ex iniūcto, de hæreti.
per id quod habetur. 3. q. 4. qui palàm. & 43. dis. ephesis. Vsq;
igitur ad eam moderatam castigationē ad quam domina An-
tonia exercere poterat, & debebat, videtur de mandato & vo-
luntate factū qñ p̄sente & nō contradicēte factum est ab eius
filio. l. qui fide alterius. & ibi nota. & l. si remunerandi. §. si pas-
sus. ff. manda. & per ea quæ plenè no. per Bart. in l. post dotem.
ff. solu. mat. tantò magis cum dictus Zanetus esset filius dictæ
Antoniæ præsentis & tacentis. argumen. l. si seruus cōmunis.
ff. de dona. inter vi. & vxo. & eorū quæ no. per gl. in d. l. qui fi-
de. & per Barto. in l. quæ dotis. soluto matri. cum suis concor.
4 ¶ † Circa aliud quod quæritur, an posito Zannetus excesſiſſet
modum honestæ castigationis: deberet Zannetus puniri pro
omnibus verberibus, an vero pro illis pro quib. fuisset modus
excessus? Respondeo breuiter quod solum pro excessu, & sic
nō de oībus: vt per Bar. in dicta l. si adulterium cum incestu. de
adulte. in §. imperatores, & ibi nota Ang. & l. Gracchus. C. eo.
ti. & c. olim, el primo, & ibi no. Ant. de But. de restit. spo. & no.
docto. in c. significasti, el primo, in glo. fin. de homi. & per Cy.
in l. 1. C. vnde vi, & ibi etiam Bal. in repeti. in nona. q. & no. Io.
And. in addi. Spe. in tit. de homici. in rubr. Io. Andr. & alij. in
c. significauit, de pœ. & remis. & Bald. in l. 1. in prin. de pace te
nen. & in c. 1. §. si quis verò. de pace iura. firman. & Bald. in l. vt
vim. de iustitia & iur. & Bald. & Ang. in l. filius. de condi. insti.
Petr. de Anch. in Clement. 1. de homi. ¶ Pro hoc bene facit tex.
in l. sed si quæcunq;. §. si magister. ibi, quia non faciende, &c.
5 ff. ad legem Aquil. & quod ibi Bal. vbi ex illo tex. notatur † q̃
ille qui non potest moderatè corrigere & castigare, si excedat
modum in castigando, tenetur nō tanquā dolosus, sed culpa-
bilis, q̄d dicit esse not. dignum. & intelligit hoc esse verum ni-
si ex genere instrumēti p̄sumitur dolus, vt si p̄cusſit ferro: quia
ex genere huiusmodi instrumēti p̄sumitur malus animus. d. c.
significasti. el 2. de homici. & l. 1. §. sed & sic claua. ff. de sica. &
ita p̄cederet id q̄d habet̃ in l. 1. C. de emend. seruo. Sed dictus
Zanetus nō cum ferro, sed cum funiculo quodā quadruplica-
6 to verberauit dictam Claram, igitur &c. ¶ † Quò ad aliud du-
biū, in quo quæritur, an præsupposito, quòd dicta verberatio
incepit esse ante tertiū sonū cāpanæ: & sic de die ex forma sta-
tuti, si tamen perfecta fuit post sonum: & sic de nocte debent
attendi initiū verberū, an finis, quò ad pœnæ duplicationē? &
breuiter respōdeo, q̃ in dicto actu succesſiuè cōtinuato debet
attēdi initiū: quia vbi agitur de executione delicti, & sic ad fa-
uorē rei attendimus initium in delictis, & nō finem, l. qui cū
maior, in prin. ver. sed si minor. ff. de bo. lib. & l. quod ait lex. §.
quod ait. ff. de adulte. ibi Bart. qui colligit doctrinam ex illo
tex. iuncta. l. illud. in fi. ff. ad l. Aquil. q̃ quando vtrunq; & ini
tium & finis fuerunt illicita, vt qa primò cepit vulnerare, & tā
dē cōtinuatis vulnerib. occidit, attēditur finis s. homicidiū, &
non principium. i. vulnus. & hoc fauore rei ne de vtroque pu-
niat̃, id est de vulnere & de homicidio: iuxta no. in l. q de cau.
cogni. de accu. sed si principiū est licitū: tunc illud inspicimus
& nō finē vt in d. §. q̃ ait. ¶ Et istā doctri. etiam sequitur Ang.
& Sali. in d. l. Gracchus. & Bald. in l. si quis non dicam rapere.
7 C. de episc. & cleri. vbi dicit, † q̃ quando agitur de excusandis
delictis, attenditur principium, & non finis, per id quod ha-
betur in d. §. quod ait. cum ibi not. per Bar. nisi quando prin-
cipium fuisset in vno territorio, & finis in alio, per id quod ha
betur in lege quid sit fugitiuus. §. idem Cæcilius. ff. de ædil. e-
dic. & iste vltimus non est casus noster, sed separatus quē pro
sequitur Ioan. Andr. in addit. magni. ¶ Ad propositum igitur
dum agitur de excusatione delicti debet attēdi initium, cum
sic faueatur reo: & licet id quod habet̃ in dicto. §. quod ait lo-
quatur quando actus iu sui principio erat omnino licitus, hic
autem non, respondeo primó dici posse quód iste actus casti-
gationis in suo initio erat licitus scilicet antequam deuenire-
tur ad excessum, vt patet p̄ ea quæ dixi suprà. Secundo posito.
q̄d non fuisset licitus respōdeo q̃ eadē ratio est si actus in sui
initio erat minus illicitus seu minus impunibilis, quā in fine
sec⁹, scilicet quādo actus in sui principio est in toto licitus, &
impunibilis, sed in fine est tm̄ punibilis: quia eadē est ratio in
parte respectu partis, quæ est in toto respectu totius. l. quæ de
tota. in prin. de rei vend. l. qui stat in princ. ff. de vsur. ¶ Sed ne-
gari non potest, q̄d ista castigatio in sui principio ante sonum
campanæ erat minus illicita & minus impunibilis, quàm in
fine post sonum campanę propter dispositionem statuti, & in
casu quo Bart. dicit attendi finem, est vt faueamus magis reo,
vt dicit ipse: sed in casu nostro magis fauemus reo attendendo
initium, igitur non debet attendi finis. Alex. Istud consilium
factum fuit die Februarij 1473.

SVMMARIVM.

2 *Testamentum non valet de quo apparet per scripturam, quæ dicitur scripta, manu testatoris, etiam inter liberos: nisi de hoc apparet saltem per duos testes, nu. 12.*
4 *Testes, deponētes scripturam esse Titij, debent eandem vidisse per eū scribi.*
5 *Testator, quid si referat ad schedulam depositam penes Titium.*
6 *Testator mandare potest stari dicto vnius.*
8 *Comparatio non plenè probat nisi in libro rationum.*
13 *Testamentum imperfectum ratione voluntatis: non valet etiam inter liberos.*
15 *Diuisio facta per legitimum administratorem an præiudicet.*
17 *Filij debent institui etiam in testamento inter liberos.*
18 *Lego, verbum, etiam relatum ad vniuersitatem est obliquum.*
19 *Filius præteritus non potest approbare testamentum in præiudicium fratrum.*

CONSILIVM. LXXVI.

PONDERATIS his de quibus in themate: Vi
† detur † prima consideratione dictam scriptu-
ram, scriptam vt dicitur, manu Ioannis de La-
cu debere saltem inter liberos dicti Ioannis ser-
uari pro vltima voluntate ipsius Ioannis, quam
uis nulli testes interuenerint, per id quod habetur in l. fin. C.
famil. erciscun. & in authentic. quod sine. C. de testament. &
ibi not. & expresſiùs in corpore vnde sumitur, scilicet in auth.
de testament. imperfectis. circa princip. cum gloss. quæ inci-
pit, ergo &c. ¶ Ad hoc accedat id quod no. Bart. in l. is qui ff.
de testament. in versic, quæro quid si testator scripsit. vbi quæ-
rit,

rit,an ſi teſtator ſcripſit in ſchedula totam voluntatem ſuam
non tñ publicauit eam corã notario ante mortẽ,an illud teſta
mẽtum tanq̃ perfectum habere debeat effectũ? & reſpondeo
q, tale teſtm̃ dicitur perfectũ ratione voluntatis in totũ dedu-
a ctæ per ſcripturam, ideo valeret hodie inter liberos,[a] licet di-
catur imperfectum ratione omiſſæ ſolennitatis, ideo nõ valet
inter extraneos.l.ea,ff.de teſt.& l.fideicõmiſſa.§.1.cũ ibi no-
ta.ff.de lega.3. ¶ Tñ præmiſſis non obſtantibus puto in caſu
noſtro contrariã ſñiam eſſe de iure veriorẽ:quia in caſu noſtro
dictus Franciſcus & eius filij,non confitentur dictã ſcripturã
eſſe factam manu dicti Ioannis. Vnde oporteret ad hoc vt ali-
quem effectum inter liberos hæred. poſſet dicta ſcriptura, q,
probaretur ſaltem per duos teſtes,vel per cõfeſſionem patris,
quod fuerit ſcripta manu dicti Ioannis,vt d.l.fi. cum gloſſ. in
ver.iudicis.C.fam.erci.& no.gl.in auth.de teſta.imper.in ver.
3 dimiſſionem.vbi apparet † q, etiam in caſibus in quibus ſola
ſcriptura ſufficiebat inter ſolos filios abſq; aliqua ſolennitate
tamen oportet q, probetur ſcripturam eſſe ſcriptam manu pa-
tris, vel confeſſione patris, vel per duos teſtes, & ita expreſſè
vult Bar.Ange.Rapha.Fulgo.& Pau.de Caſt.in d.Auth.quod
ſine.& Ang.in d.aut.de teſtamen.impe.in prin. ¶ Et dicit ibi
Angel.q, illi teſtes debent eſſe coram,qñ pater teſtm̃.ſcribit,ad
hoc vt per eos poſſit probari teſtatorem ſcripſiſſe, ſi negetur
ſcripturam eſſe in manu patris,& patebit ex infra dicẽdis,vbi
autem in dicta ſcriptura eſſent ẽt relicta legata vxori, vel ex-
traneis perſonis,prout in caſu noſtro,tunc requiritur præſen-
tia duorum teſtium,non ſolum quo ad probandum ſcripturã
ſi negetur,ſed ẽt ad ſolennitatem,& ẽt requireretur q, teſtator
dixiſſet corã eis q, ipſe pſcripſerat.Et q, illa quæ dixerat, & ſcri
pſit vult valere,ita habetur in dicta Auth. de teſtamẽ.imperfe.
§.1.& no.ibi gl.quæ incipit ergo.& per Bal.in d.auth.quod ſi-
ne.& omitto quod addat.d.aut.qđ ſine.ad.l.fi.C.fa.erc. ad di
ctam aut.ibi poſitam:quia non expedit,& ſatis declarantur p
Ang.in d.aut.de teſta.imper.in prin.& per Bal.& alios in di-
cta aut.quod ſine.& Ang.& Imo.in l.filio præterito ff.de inof.
4 teſtam. ¶ † Conſtat autem q, vbi apparet per duos teſtes pro-
bari ſcripturam aliquã fuiſſe ſcriptam manu alicuius:oportet
b q, illi teſtes deponant ſe fuiſſe præſentes[b] qñ ille ſcripſit dictã
ſcripturam,nec ſufficeret ſi non fuiſſent præſentes ſeu non vi-
diſſent ſcribere dictam ſcripturam,licet deponerent ſe vidiſſe
eũ alias ſcripturas ſcribere & literas ſuas cognoſcere,adeò & q,
inde iudicant ſcripturam de quo ageret fuiſſe manu eius ſcri-
ptam, & pbatur in §. ſi quis igitur:in authen. de inſtrument.
cau.& fide.& ibi not.& not glo.in auth.& contractus, in glo.
magna.de fide inſtrum.& clarè no.ibi Iac.Butr.in verſ. modò
quæro,& no.Bar.in l.nuda ratio.ff.de donationib.& in l. ad-
monẽdi.ff.de iureiuran,in pen. col.in l.ſcripturas. C. qui po.
in pig.ha.& Bal.in auth.ſed nouo iure.C.ſi.cer.pet.& Ant.de
But.in c.2.circa tertiã vel quartam col.de fide inſtr. ¶ Tñ con-
tra ho plurimũ videť facere id q, no. Bar. in l.ſi ita ſcripſero. ff.
de condi.& demon.& in l.quẽ hæred.ff.de re dub.vbi quærit:
5 † pone quod teſtator in teſtõ ſuo ſolenni dixit,volo quod hæ-
c res meus det illud quod ſcriptum eſt in ſchedula[c] quam reliq̃
apud Guardianum fratrem minorũ. Guardianus oſtendit il-
lam,an valeat,& debeatur illud q, in ea cõtinetur?& Arguit q,
nõ,q̃a id q, in teſtõ nũcupatiuo relinquitur,debet à teſtibus ex
audiri.l.hæredes palam,in prin.ff.de teſtib.ſed hic non fuit ex
audita à teſtibus,ergo &c.¶ Præterea iſta voluntas videť capta
toria,quia inferri videtur in voluntatẽ Guar.quia poterit ſcri
bere in ea quicquid volet,& poſtea dicere,hæc eſt quam apud
me reliquit teſtator:ergo valere non debet.l. captatoriæ. ff. de
lega.1.l.captatorias.ff.de hære.inſti.¶ Item talis ſchedula non
eſt ſolennis,cum non contineat legitimum numerũ teſtium
ergo non valet.l.fi.C.de fideic.& ita terminauit Iaco. de Bel.
rñ Bart.in l.ſi ita ſcripſero, & in l.quem hæredi, dicit qđ opin.
Ia.de Bel.poſſet eſſe vera.qñ non apparet dictam ſchedulã eſ-
ſe teſtatoris, ex legitima literarũ cõparatione, vel alijs legiti-
mis iudicijs:aliàs autem putat quod valeret per dictam.l.ſi ita
ſcripſero,& per d.l.quẽ hæredi,& p l.his verbis.in princ. ff. de
leg.3.& facit in ar.l. Theopompus.ff.de dot.ple.& p l.fi. C.de
fideicõ.ſecundã vnã lec.ſecũdũ q̃ ibi teſtator poſuit in fide hæ-
redis,q̃a non eſt volũtas captatoria ex eo quod refert,ſe ad ſcri

pturã de pterito.l.hoc articulo.ff.de hær.inſti.& ibi Bar.vide-
tur ſentire quod ſufficit probatio p comparationẽ ſcripturæ.
¶ Sed hic poteſt reſponderi q, ille caſus eſt longè diſſimilis à
caſu noſtro:quia vt inquit Bal.in l.captatorias,in 5.q.C.de te-
ſta.mili.illud eſt in caſu q̃ſtionis formatæ p Bart.in l.ſi ita ſcri-
6 pſero.cum ſimilibus,† quia illa ſcriptura eſt approbata in te-
ſtamento per ipſius teſtatoris confeſſionem.arg.auth. ad hæc.
C.de fide inſtr. & d.l.ſi ita ſcripſero. nam non põt negari ſcri-
ptura apparens de manu teſtatoris,quam teſtator eſſe ſuã pro-
fitetur.ar.l.cum antiquitas.verſi.ſin autẽ. C. de teſta.ſecundũ
Bal.in d.l.captatorias.¶ Iſtud autem non eſt in caſu noſtro: q,
non apparet per approbationem alicuius publicæ ſcripturæ,
vel per aliud ſufficiens documentum,quod dictus Ioannes de
Lacu dixerit illam ſcripturam priuatam eſſe ſcripturam ſuam
ſeu velle illã ſeruari. ¶ Vel ſecundũ Rapha.Cũ in præal.l.ſi ita
ſcripſero.ideo in caſu poſito ibi per Bar.ſufficit ſola compara-
7 tio literarum: † quia teſtator poteſt in ſua vltima voluntate
mãdare vt ſtetur dicto vnius teſtis tm̃, licet alias teſtimonium
vnius non ſit ſufficiens probatio.c.in omni,de teſti. & l.iuſiu-
randi.C.de teſti.& l.vbi.ff.de teſtib. ¶ Eodem mõ videtur vo-
luiſſe teſtator,q, priuata ſcriptura illa cõprobata p cõparationẽ
literarum ſufficiat qñ teſtator in teſtamento ſuo dixit, volo q,
hæres meus det illud qđ ſcriptũ eſt in ſchedula quam reliqui
apud Guardianum. ¶ Cum ergo non ſit probatum q, teſtõr
in aliquo actu vnquam dixerit illam ſchedulam eſſe ſuam ſcri
pturam:ſequitur q, ſumus in caſu notato per gl.in aut.de teſt.
imperfe.in ver.diuiſiõe.& Bal.& alios in d.auth. q, ſine cũ cõ-
cor.ſupra allegatis.vbi habetur q, debet pbari per cõfeſſionem
vel per duos teſtes q, teſtator illam ſcripſerit,& expreſſè Ange.
in d.aut.de teſta.imperfec.in prin hoc vult.& ſic opus eſt teſti-
bus in comperatione ſola prout etiam iam dictum eſt. ¶ Facit
q, eſt de mente Bar.in auth.& ſi cõtract9.in fin.C.de fide inſtr.
& expreſſus Ang.in l.comparationes,eo.ti.q, non ſolum in a-
8 pocha.† ſed ẽt in epiſtola & in alijs ſimilibus ſcripturis priua-
d tis,excepto libro rationum,[d] non ſufficit ſola comparatio[e] ad
e plenam probationem niſi interueniat etiam probatio teſtium
deponentium ſe fuiſſe præſentes, qñ illa ſcriptura fuit ſcripta,
& hoc idem expreſſè firmat do.Abb.Sicu.in c.2,de fid.inſtr.q̃a
tex.in aut.de inſtr.cau.& fide.in prin.vbi facit mentionem in
genere de legib.permittentib.cõparationẽ,& poſtmodũ ſub-
dit rõnem generalẽ cuilibet ſcripturæ priuatæ conformẽ, di-
cens q, auctoritate legis permittentis comparationem ſupere-
xcreſcente malitia teſtium,homines multum adulterabantur
documenta, adeò vt ſemetipſos ad imitationem literarum ſe
exercerent.ideo volens prouidere,ſubiectis,& obuiare falſita-
9 tibus,ſtatuit vt ſola comparatio non ſufficiat.† quia eſt proba-
tio fallax illa quæ fit per collationem literarum cum ergo illa
ratio ſit vniformis & generalis: debet vniformiter & generali-
ter intelligi diſpoſitio legis.l.regula.§.ſi quis.& ibi no. Bar. ff.
de iu.& fac.ign.c.maiores,de baptiſmo.& plenius per do.Ab.
d.c.2.¶ Et iſtam opi.etiam.ſ.q, non ſufficiat ſola cõparatio fa-
cta ante ſcripturam priuatam,tenet ẽt Iac.de Bel.in aut.de in-
ſtr.cau.& fide.§ fi.in fi.per illum tex.in §.ſi tñ quiſq;.e.titu.tñ
quia in hoc vltimo extant aliqui cõtradicentes,ideo non facio
10 hac vltima rñſione potiſſimũ fundamentũ. ¶ † Quinimò po-
ſito q, per comparationem poſſet probari dictã ſcripturã fuiſſe
ſcripturã ſcriptã manu dicti Io.& ſubſcriptam manu trium te-
ſtium:quorum duo ſaltem deponerent,& teſtificarentur ſe vi-
diſſe dictum Io. ſcribere illã ſcripturã,cui ſe ſubſcripſerũt, vel
ſi teſtes illi ſubſcripti haberi non poſſent, debet probari q, illæ
ſubſcriptiones trium teſtium ſunt de manu ipſorum teſtium,
probando hoc per comparationem aliarum ſcripturarũ dicto-
rum teſtiũ:ita habeť in l. cõparationes.Aut oporteret dictam
comparationẽ facere ex aliena ſcriptura actorũ iudicialium
facta manu dicto Io.ſi vnquam fuiſſet deputatus dictus Ioan.
ad acta iudicij conficienda,iuxta c.qm̃ contra de prob. aut ex
ſcriptura publica manu dicti Ioannis,ſi dictus Ioannes fuiſſet
notari9, ita habeť in d.l.cõparationes,aut aliqua alia ſcriptura
qua dictus Antonius filius dicti Ioannis antequã ſcripturã fa
ctam manu dicti Io.etiã carentem ſubſcriptione teſtiũ produ-
xiſſet in iudicio contra dictum Franciſcũ,vel eius filios puta
cõueniendo d.Fran.vel filios ipſi Anto. aduerſarios vt hæred.
in d.

in d.aũt.ad hęc. C.de fid.instr aut ex aliqua scriptura manu di
cti Ioannis recondita in archiuo publico, vt in d.auth.ad hæc.
aut ex aliqua scriptura quã dictus Antonius cõfitetur esse ma
nu dicti Ioannis scd̃m Nic.de Mattha.& Bal.in d.l. cõparatio
nes. ¶In super alia ratione non potest habere effectum dicta
scriptura paterna ad hoc vt seruet̃ inter liberos, quamuis sit pri
uata scriptura posito quod probaretur sufficienter, q̃d esset fa-
cta manu dicti Ioannis qa dicta scriptura paterna adhoc vt ser
uetur inter liberos, quãuis sit priuata requiritur tempus, vt d.
11 auth.q, fine, & in corpore vnde sumit̃, † sed vbi in aliqua scrip-
tura ẽt priuata, requiritur tp̃s debent exprimi non solum dies,
f menses, & anni: sed ẽt nomẽ imperatoris seu regnãtis,[f] in aut.
quibus modis natur.effi.legiti.§.quẽcunq; & in auth.vt p̃po-
natur nomen imperatoris, in prin.vt no.in l.generali, de tab.
lib.10.& in c.inter dilectos, de fide instr. ¶Et quod propriè in
terminis nostris. i. in scriptura vltimæ voluntatis facta manu
patris inter liberos requiritur nomẽ imperatoris, Consulis seu
regnãtis, tenet Bal.in d.aut.quod sine.ad fin.& Ang.ibidem
& expresiùs ẽt ibi Sal.& dicit q, debet exprimi etiam nomen
consulis seu regnantis p iura suprà all.& per l.diem.ff. quẽad
modũ test.ape.de consuetudine tñ dicunt doc. q, non apponi
tur nomen consulis, sed in terris imperij nomen imperatoris:
& in terris Papæ nomen Papæ, per gl.1.q.7.in cap.quoties cor-
dis oculis, & no.An.in l.1.§.editiones.ff.de edendo, & Ioan.de
Imo.in d.l.2.§.diẽ.ff.quemadmodũ testa.aper.& d.Abb.in d.
c.1.ad fi.de prob.Sed in d.scriptura nõ est nisi annus, dies, mẽ-
sis, nõ aũt nomen regnantis: ergo nõ sufficit. ¶Fortius. n.vo-
luit Sal. in d.l.hac consultissima.§. ex imperfecto. C. de testa.
12 in d.auth.q, sine.† q, si scriptura manu patris inter liberos repe
g ritur recondita in causa[g] post mortẽ patris, & non apparet, q,
fuit lecta & publicata, q, nõ valebit quasi dicat̃ testamentũ im
pfectũ, nõ solũ rõne solẽnitatis, sed ẽt ratione volũtatis princi
paliter.arg.l.hac cõsultissima. C.q test.fa.pos.ibi dũ tex.dicit,
eulogiũ ipse suũ pfiteatur agnoscere, & per l.fideicõmissa.§.1.
ff.de le.3.¶Et idẽ videt̃ tenere Bal.in l.qõnẽ, in pe.col.de fidei
cõ.in ver.q, de scriptura manu testatoris facta &c. nisi testator
asseruisset se compleuisse dictã scripturã.scd̃m Bal.ibi per l.fi-
deicommissa.§.1.ita saluatur id q, no. Bar.in l. si is q.ff.de test.
cũ si.qa loquitur ibi Bart. qñ apparebat testatorẽ voluntatem
h suã habuisse p perfecta,[h] & eã totã in dicta scriptura explicas-
13 se.† Et cõstat qñ testm̃ est imperfectum ratione voluntatis, q,
* nõ seruat̃ ẽt inter liberos scd̃m * cõem opi.vt no.per gl.& do.in
d.l.si is q.& in §.fi.C.fami.erc.& per do.in d.§.ex imperfecto.
¶Nec p̃dicto Antonio obstare põt id q, habet̃ in l.fi.C.de fidei
cõ.§.fi.qa illa scd̃m aliã lecturã ibi positam, non facit ad ppo-
sitũ suũ tum quia loquitur qñ scriptura facta nõ erat, cuius cõ
trarium asserit Franciscus seu aduersarius dicti Antonij, tum
qa illa lex loquit̃ qñ hæres cõuentus à principio negauit testa
mentũ fuisse factũ; & postea recusat hoc velle iurare. nã tũc te
net̃ hæres legatario vel fideicõmissario agẽti ad soluendũ lega-
tũ vel fideicõmissum. secus si à principio nõ negasset testm̃ esse
factu, sed dicit nõ esse solẽne testm̃, q̃a tunc esset necesse illi, qui
se fundat ex testõ tanquã valido probare dẽ validitate.l.si veri
tas, & l.ex testõ de fideicõ.Itẽ scd̃m aliã lecturam illa lex loq-
tur qñ apparet, q, testator noluit solẽniter testari; & voluit cõ-
fidere de fide hæredis, quem grauauit aliquo onere legati, vel
fideicommissi.nam legatarius hoc probans põt cõpellere hæ-
redem ad soluendũ legatũ. Et sic apparet quod dispositio illi9
legis non põt adaptari contra Antoniũ in casu nostro quouis-
modo. ¶Ex prædictis ergo apparet responsum ad primum &
scd̃m dubiũ in quib.quæritur an p p̃dictã scripturã posset dici
Ioannem fuisse testatum inter liberos, si non apparet quis fuit
ille qui fecit dictã scripturã, & ẽt quo probari posit dicta scri-
ptura fuisse scripta manu Io.¶† Circa tertium scilicet an posi-
14 to, q, dicti Antonius & Franciscus fratres fecerint diuisionem
inter se de omnibus bonis dicti Ioannis æqualiter, & quod in
patrem dicti Antonij obuenerit dicta domus phibita aliena-
ri: & per ipsum Anto.habitari in ea p̃iudicet, dicto Francisco q
habebat plenam notitiam de dicta scriptura: & etiam præiudi
cet filijs dicti Francisci legatarijs: ita q, ipse Ant.posit se iuua-
re p dictã diuisionẽ cõcorditer factã? quãuis ista dubitatio nõ
videt̃ necessaria stantibus, his q̃ dicta sunt circa præcedẽtia du
biã, tñ respõdeo, q, quantũ ad præiudiciũ Frãcisci videt̃ dicta
diuisio fieri potuisse. Nã ex quo habebat scientiam dictæ asser
tæ scripturæ testamenti: valuit diuisio facta sup contentis inte
stamẽto, non obstante, q, in diuisione nõ dicatur, visis & lectis
& cognitis verbis testamẽti: iuxta l.de his, cum ibi no.p doc.ff.
de trãs.l.1.iuxta prin.ff.quẽadmodũ test.ape.l.4.& ibi Bar.ff.
de op.leg.l.1.& l.cũ proponas.C.de pact.l.de fideicõmisso.C.
de trãs.& no.Bar.& Ang.plenè, in l.q.Romæ.§.duo fratres.ff.
15 de verb.obl.cũ si.¶† An aũt potuerit valere ad p̃iudiciũ filiorũ
dicti Frãcisci? Et dico q, si diuisio nõ fuerit facta p Frãciscum
vt patrẽ, & legitimũ administratorẽ filiorũ suorum, constat q,
nõ præiudicat eis l. si vnus §.ante oĩa, cũ vulgarib.ff.de pa.aut
fuit factũ p dictũ Frãciscũ, & vt patrẽ & legitimũ administra-
torẽ filiorũ suorũ. & tunc si aliqd pp hoc cõsecutus est Francis-
cus vt pater & vt legitimus administrator filiorũ, videt̃ q, vale
ret cõuẽtio patris, per no.p gl.& do.in l.de re filiorũ, ff. de trãs.
& l.præses C. de trãs.Stantibus dubijs sup validitate dicti testa
menti de quibus suprà dictũ est, & casu quo p filios dicti Fran
cisci, vel p aliũ euinceretur dicta domus, tenet̃ Frãciscus de e-
uictione, & ad oĩa promissa dicto Antonto in instrumento di
uisionis, si Ant.ignorauit dictã rem esse legitimè legatam filijs
dicti Francisci l.fi.§.fi.C.cõmunia de leg.& super hoc vlterius
non me extendo, cũ non habeam copiam instrumenti diuisio
nis.¶Super quarto & vltimõ dubio quo quæritur, an per præ
dictam diuisionẽ concorditer factam in qua asignata est di-
cta domus Antonio contra voluntatem patris & multa vltra
legitimam, posint agentes pro fabrica sancti Antonij de Pa-
dua aduocare prædictam domum, & etiam id quod habuit vl
tra legitimam, & in hoc puto fabricam cũ effectu petere non
posse. moueor, quia vltra defectus inualiditatis testamenti de
quibus dixi in primis dubijs hic concurrit expressus defectus
scilicet testium, saltem duorum qui debuerunt adesse tempo
re testamẽti. qñ in testamento aliquid disponitur ad pias cau-
sas c.cũ esses &c.relatum el 1.de testa.hoc magis in specie q̊ ad
casum nostrum probatur, in d.auth.de test.imperfect.versic.si
16 tamẽ vxori &c.in ver.libertates, vbi apparet, † q, qñ testator in
ter liberos manu propria scripsit vltimã volũtatẽ, si vult in ea
dem voluntate relinquere libertatẽ seruis, oportet quò adso-
lennitatem saltem corã duobus testibus, exprimat illud quod
scripsit, vt declarat Bal.in d.auth.quod sine.circa prin.constat
aut quod dispositio facta fauore libertatis, dicit̃ esse dispositio
ad piam causam, vt l.1.ver.fi.in verbo rõnem pietatis.C.de cõ-
muni seruo manu.& ibi ponderat Bal.& no.Bal.in l.proximè
in fi.ff.de his quæ in test.delent̃, & in l.si vnus.C.de test.l.Titia
vsusfructus.§.1.de cõd.& demon.& no.Bal.in l.2.C.de fideic.
li.& in l.pen.eo.tit.& l.si iure.de test.man.& in l.vni.§.1.C.de
cad.tol.& ibi dixit expresè Bal. q, libertas & ecclesia æquipa-
rantur.¶Et scd̃m istam determinationẽ vident̃ necesse intelli
gẽda esse verba eorum, qui dixerunt quod scriptura testamen
ti facta à testatore ad pias causas valet, licèt non sit solennis ad
p̃dicta: sed isti testes nõ fuerunt p̃sentes. d. asserto testamento,
ergo non valet ad pias causas. ¶Nõ omitto vltra p̃dicta quod
dicta scriptura asserti testamẽti, posito quod esset manu patris
17 nõ videt̃ valere alia rõne: † nã filius debet directo habere iure
i institutionis, id quod sibi relinquit à patre: alias testãmentum
nõ valet, iuxta.§.aliud q̊q; capitulũ, in aut.vt cũ de appe.cog.
2† & hoc hẽt locũ etiã qñ pater quomodocunq; † etiã inter libe-
ros testaretur, vt no.Iac.de Are.Cy.& Sal.in aut.nouisima.C
* de inoffici.test.& dicit ibi Sali.in principio quod ista est *cõis
opi.& quò adhoc non habet locũ id quod habetur in l. hac cõ
sultisima §.ex imperfecto C.de test.scd̃m eos, & per Dyn.&
Ang.in d.§.aliud.¶Sed ita est q, testator in dicta scriptura nõ
instituit Franciscũ eius filiũ: sed dixit quod legabat Frãciscũ
in oĩbus suis bonis hæredẽ vniuersalẽ, & Antoniũ instituit in
certis bonis dicendo q, in dictis bonis instituebat dictum An-
18 toniũ hęredẽ vniuersalẽ.¶† Sed ita est q, verbum † lego, relatũ
3† etiã ad vniuersitatẽ hæreditatis seu bonorũ, nõ trahit̃ ad insti-
tutionẽ vel substitutionẽ directã, sed fideicõmissariã: & sic in-
telligitur de hærede per fideicommissum l. mulier, cũ ibi not.
ff.ad Treb.& probat̃ in l.verbis.ff.de ver.sig.& firmat Bar.in l.
Cẽturio.ff.de vul.& pu.in ver.sed quid si testator compẽdio
se substituit per hæc verba; quandocunq; sine hærede decesse-

rit,lego,& idẽ ꝓbatur in l.cum filio,in prin.ff.de vulg. & pu-
pil.ſcd̃m Bal.& Ang.& Io.de Imo.Idẽ ẽt Ioãnes de Im. in l.1.§.
ſi ex fundo.ff.de hære. inſtit. in repe.in antepe.char.in ver.q̃d
aũt ſi dixiſſet.& in l. his verbis.in prin.eo.tit.& ibi ẽt refert ita
tenuiſſe Sal.in l.fi.C.fami.erc.& approbat opi.Bal.in d.l.ſi.ita
ẽt tenet Ang.& Io.de Imol.in d.l.mulieri.§.fi. & Imo.ĩ c.Ray.
de teſta.& reſpondit ad c.Raynal.de teſta. prout colligitur ex
ibi no.per gl.in verbo legauit.& per gl. in c.ſi pater. in verbo
inſtituit.de teſt.in 6.ꝗ ibi ver.bene legauit,ſtet propriè prout
19 referẽ ad hæredes.¶ † Nec obſt.ſi diceretẽ ꝗ d.Franciſcus quã-
k uis non ſit legitimè inſtitutus,& ſi cẽſeatẽ ꝑteritus, poterit ap-
probare [k] teſtm̃ l,fi.§.in præterito.ff.de iniuſt. teſtamen. qa il-
lud limitatur eſſe verũ,ſi per talẽ appròbationem teſtĩ alij filij
inſtituti non conſequerentur minus quam fuiſſent ab inteſta
14 to cõſecuturi,ita firmat & probat † Barto in l.poſthumo.C.de
bonorum poſ.con.tab.& clarius Io.de Imo.Raph.Cu.& Pau.
de Ca.in l.filio ꝑterito,quia loquitur in caſu in quo per appro
bationem nõ fiebat præiudicium in hæreditate alijs fratribus
inſtitutis,qui erant inſtituti in certa ſeu maiori portione,q̈uis
eſſet obuentura ab inteſtato. Sed ſi diceremus quod dicta ap-
probatio Franciſci validaret teſtm̃,fieret ꝑiudicium fratri ſuo
ſcilicet. Antonio,qui fuit inſtitutus in maiori portione,quam
in ea quam habiturus eſſet ab inteſtato,ergo non poteſt talis
approbatio ſibi præiudicãre. Ex quibus omnibus concludo
vt ſuprà.

ADDITIO.

a ¶ Liberos.adde ſuprà lib.1.conſ.123.& lib.2.con.146.num.11.
conſi.143.
b ¶ Præſentes.ſuprà li.1.con.123.n.5. & tunc aliud nõ requiritur
Alex.ſuprà conſ.181.nu.2.li.2.infra li.4.conſ.30. num.2.
c ¶ Schedula.Ant.Rub.con.107.Dec.conſ.159.con.626.in fi.A-
le.infrà li.5. con.176.infrà li.6.cõ.239.infrà li.7.con.143.Iaſ.l.
ait ꝑtor.§.ſi iudex.de re iudi.l. vbi autem non apparet.§.illud
de ver.ob.l.fi.C.de fidei.conſ.195.lib.1.
d ¶ Rationem.So.conſ.41.lib.3.
e ¶ Cõparatio.ſuprà cõſ.11.nu.7.li.2.Mat.affl.deciſ.Nea.131.di-
xi in conſu.Pariſi.§.78.adde infrà li.6.conſ.239.Pau.con.467.
lib.1.conſ.87,li.2.Cor.cõſi.159.li.1.conſi.58.lib.4.Soc. d.l.ſi ita
ſcripſero.Deci.con.615.
f ¶ Regnantis.Non ſeruetur in patria conſuetudinaria.
g ¶ Capta.Benedic.rep. capit.Raynu.verſic. teſtamentum infrà
numero 87.
h ¶ Perfecta.ſuprà lb.1.conſ.74.nu.3.ſuprà conſ. 8.
i ¶ Inſtitutionis.Idẽ infrà li.7.conſ.114.latè Bened.rep.d.c. Ray
nutius.verſi.in eodem teſtamento relinq.l.nu.136.licet aliud
Alex,infrà lib.5.conſ.168.num.6.
k ¶ Adprobare.Benedi.vbi ſuprà num.105.

SVMMARIVM.

2 *Verbum,non poteſt,inducit neceſsitatem præciſam.*
3 *Iniquitas manifeſte reddit ſententiam nullam.*
4 *Ius non patitur pro vulnere,ex quo non ſequitur mors,infligi pænã capitalem.*
5 *Occidens nulliter bãnitum ſcienter,morte puniatur:ſi verò ignorãter pro modo culpæ.nu.6.7.9.10.*
11 *Scriptura publica ſi excuſat à dolo,non excuſat à culpa conquerendi & conſulendi,*
12 *Dolus vnius quando non abſorbet culpam alterius.*
13 *Statutum loquens de figura banni, intelligitur rite & legitime lati.*
16 *Exceptio nullitatis quæ ex inſpectione ſententiæ apparet,obſtat etiam poſt tres ſententias conformes. nu.22.*
17 *Appellatione remota non tollitur grauamen notorium.*
19 *Nullitas non cenſetur tolli, quæ inducitur per alia ſtatuta eiuſdem.*
20 *Iudex poteſt ſupplere,etiam ſi pars non poteſt opponere de nullitate.*
21 *Præſumptio omnis ſiniſtra ceſſat in iudice.*

CONSILIVM LXXVII.

VISIS dubitationibus eleganter formatis per cu-
riã magnifici Poteſtatis Bononiæ in cã Anton
a Flaragia qui,vt diciẽ occidit Thomã deſcriptum
1 in libro bañitorũ.[a] ¶ † Vt oſtendã ꝓut de iure pu
to eſſe veriſsimũ,ꝗ nõ licuerit dño Antonio im-
pune occidere,ꝑſuppono ꝗ dictũ bãnum datũ ꝯtra Thomam
capitaliter eſt nullũ,& inualidum,ꝑſertim qa ex forma ſtatu.
torũ ꝓ ꝑcuſsione,& vulnere,ex qua vel ex q̊ nõ ſequatur mors
nõ potuit pęna capitalis imponi, ſed in caſu de q̊ quęritur ve-
niebat imponẽda pęna pecuniaria, vt eſt cautũ in ſtatuto ſub
rubrica,de pęna vulnerantis,& in concluſione ſtatutorũ in fi.
eſt ꝓuiſum ꝗ pro aliquo crimine non poſsit imponi maior pę
2 na quã ſit prouiſum per ſtatuta & ponderanda ſunt dicta ver.
b ba nõ poſſet † q̃ verba cùm ſint negatiuè prolata denotãt neceſ
ſitatẽ ꝑciſam & priuãt [b] iudices oĩ potẽtia.l.nemo ꝑt.ff.de leg.
1.l.nõ ꝑt. ff.de fur.& ẽ gl.ordinaria in c.1.ĩ gl.2.de re iu.in 6.&
no.Bar.& Bal. ĩ l. Gallus.ĩ prin.ff.de lib.& poſth.& Bal.in l.1.
C.qui admitti.in l.quæſtionem.C.de fideicom.& ibi dixit ex
preſsè ꝗ actus factus contra dictam prohibitionem,eſt irritus
alleg.no.per glo.in d.cap.1.no.etiam Bal.in l.1.ff.de iniuſt. te-
ſta.¶ Vnde dixit ſingulariter † Anto.de Butr.in c.præterea,de
† dilat.vbi refert de facto dixiſſe † ꝗ ſtatutum ſi impediat ꝗ iu-
3 dex non poſsit exercere iuriſdictionem ſuam,vel vltra limites
ſuæ iuriſdictionis,ꝗ non valebit pronunciare ſe competentẽ
iudicem,quando per hoc excederet terminos ſuæ iuriſdictio-
nis per ea quæ notat.in c.iudex.de ſen. excom. in 6. cum alijs
ibi allegatis per eum.¶ Itẽ cum contineat in ſe manifeſtam in
c iquitatem tale bannum & ſententiam redditur ipſo iure nul-
lum,& eſt nulla,[c] vt tex.no.in cap.inter cæteras.de re iud.ſecũ
dũ vnũ intellectũ ꝓbatũ à doc.& ibi plenè traditẽ ꝑ eos & maxi
mè per do.Abba. nam vt ipſe ibi dicit in caſu ꝑꝑ euidentem &
manifeſtã iniquitatẽ ceſſat ꝑſumptio q̃ in genere erat pro iudi
ce,& ꝑſumetẽ rectè agere,iuxta.c.in ꝑñtia, de renun. ca. cũ in-
ter &c.ſicut de re iud.nã in ĩcertis nõ certis locus eſt coniectu-
ris,vt ille aut ille.§.cũ in verbis de legati.3.l.continuus.§.cum
ita de ver.ob.c.euidentia.de accu. ¶ † Qđ autẽ dictũ bannum
4 capitale contineat manifeſtã iniquitatẽ ẽ,patet:qa nec ius na-
turale,nec ciuile municipale patitur ꝗ ꝓ vulnere ex q̊ non ſe-
quatẽ mors, imponatur pœna capitalis,nec iſtud fortaſſe vnq̈
eſt viſum fieri in ſimilibus terminis.¶ Præſuppoſita igitur nul
* litate banni,dico ꝗ ſuccedit * cõis cõcluſio doctorũ, † ꝗ ille q
5 occidit bannitũ qñ bannũ erat nullũ,dẽt puniri ac ſi occidiſſet
non bannitũ,qñ ſciuit bannũ eſſe nullũ.l.non putauit.§.non
q̃uis,& ibi Bar.ff.de bono.poſ.con.tab.l.4.§.condẽnatum.de
re iudica. & probat hoc Bar.& alij poſt eum cõiter.in l.3.§.ſi ſer
nus.ff.de acqui.poſ.vbi ad hoc adduxit.l.debitor.ff.de ver.ſig.
& l.ſi quis filio exhæredato.§.ꝗ ſi quis.ff.de iniuſto & irri.teſt.
& oẽs vbiq;illã eius opi.ſequuntẽ,vt patet.ex no.per Ro.& Be
nedictum de Plumbino,in l.cum verò,in prin.ff.de fidei.lib.
per illũ tex.& Bal.in l.2.ff.de iur.eiu.& in l.app.ad fi. C.de ap.
& in l.1.C.ſi a non compete.iudici.& in l. eum qui duas.C.de
adul.& Bal.in aut.q̃ ſupplicatio.C.de preci.impe.offe. & in l.
litẽ.C.de lib.cau.& in l. qui à latronibus.§.1.ibi Io.de Imol.ff.
6 de teſt.& in d.l.ſi quis.filio exhæredato.§.q̊d ſi qs.¶ † Si autem
ignorauit bannũ eſſe nullũ:tunc cõis op.eſt ꝗ non excuſetur,
qn ſaltẽ teneatur de culpa arbitrio iudicis:qa ſi ille q ꝯtrahit cũ
alio nõ excuſãtẽ,ſi non eſt diligens in inueſtigando conditio-
nẽ ꝑſonæ eius.l.qui cũ alio.ff.de reg.iur.multò magis qui aliũ
ꝑꝑ eius conditionẽ occidit:debet eſſe bñ certus de cõdõne per
ſonæ ſuæ:ita ꝑ hæc & alia plurima argumẽta concludit.Barto.
in l.per alias,in fi.ff.de adul.& Bal.in l.ex morte.C.ad l.Aqui.
¶ Et ibi dicit Bal.ꝗ ille qui occidit illũ q non erat rite banni
tus,& ſic errauit in iure,puniẽ non de dolo,ſed de culpa extra
ordinem.iuxta.l.in l.Cornelia.ff.de ſica.l.reſpiciendu.§. pen.
ff.de pę.eſt enim lata culpa errare in iure.l.latæ.ff.de ver.ſign.
no.in l.liberorum §. notatur.ff.de infa.ita etiam dicit Bald.in
l.quid ſi fugitiuus.§.apud Labeonẽ.ff. de ædil.edic.vbi dicit ꝗ
propter authoritates publicæ ſcripturæ excuſatur à dolo.ar. l.
de ætate. §.ex cauſa.ff.de interro.acti.& in l.1.C.de his qui ve-
niã ætа.impet.cum ſim.ſed non exuſabitur à culpa lata: quia
debuit

debuit diligenter inuestigare.alleg.l:2.§,hac actione.ff.vi.bo-
7 no.rap.ita ęt.Bald.in l.1.ff.de legi. ¶Et Bald.in l.2.ff.si quis in
ius voc. non ierit.& ibi concludit † q̄ si clericus fuit bannitus
à iudice seculari, & ille sciebat illũ esse clericum occidit eum
authoritate statuti dicentis q̄ bannitus posſit impune occidi
non excuſabitur à pœna imponenda rõne culpæ: post q̈ ban-
nitus non reputabat̃ publicè pro laico, vt ẽt no.Io.And.in re-
gula q̄ qs mandato,de reg. iur.in 6.mercuralibus, & Alberic.
de Rosate in vltima parte statutorum. q.29. incip. Quærit ipse
Gandinus.eod.tit.&c.& ibi plus voluit post Gandinũ q̄ qa si
sciebat illũ esse clericũ sed fuit bãnitus,tñ non excusat̃ à pæna
doli,tenet in ꝓposito iste qui occidit vigore bãni,sciebat eum
esse bãnitũ ꝑ iudicẽ ex quo mors secuta non fuerat, vt ẽt ex in
spectione bãni apparet: ergo sciuit seu scire debebat bãnũ esse
manifestè iniquum & nullũ, vt dixi , & meritò non excuſari
saltẽ à pæna extraordinaria imponẽda rõne latæ culpę. ¶ For-
tius dixit Bal.in l.1. C. si à non cõpetẽ iudice. q̊d ẽt qui occidit
clericũ bãnitũ ignorãs esse clericũ, nõ excusatur quia illud no-
mẽ bãnitus positũ in statuto, significat qdditatẽ bãni: sicut res
iudicata significat subsistentiã.l.2.ff.de pœnis.nec debet excu
sari p̃textu ignorãtiæ cũ cõtumelia iuregentiũ interuenerit l.
si adulteriũ cũ in incestu.in prin.ff.de adu.& l.vt vi.ff.de iust.
& iur. iõ debuit diligẽter ꝑquirere, & nõ ꝑcurrere ad actũ, cui
8 naturaliter inest dolus. † nã homicidium non p̃t fieri à priua-
to sine dolo, ẽt si statutũ disponat q̄ non puniat̃ quia aliud est
iustificare, aliud non punire, vt no.in l.accusationis.C.q̄ met.
cau.ita resìdet, Bal.in d.l.1.C.si à nõ compe.iu. ¶ Accedat do-
9 ctri.Bal.in l.1.C.de pę.q cõcludit q̄ † q̄ñ nullitas banni est pa-
tẽs non excusat̃ occidẽs taliter bãnitũ. l.si qs legatũ.ff.de fal.
& l.si qs,§. testm̃.ff.de pæ.& ita ẽt Bald.& Sal.in d.l. eũ q duas.
Sed d.nullitas est patens ꝑ ea q̃ dixi suprà.& q̄ plus est cõtinet
errorẽ iuris municipalis.quo casu sñia lata expresso errore ꝓ-
cedẽte aliquo statuto inserto in volumine statutorũ est nulla
ipso iure, sicut q̄ñ ẽ ꝯtra ius cõe cũ expreſsiõe erroris: vt voluit
Bar.in l.cũ prolatis,& ibi no.ff.de re iudi. ¶ Ad p̃dicta etiam
bene facit q no.Io.And.in addi: Spe.in tit.de accu.in §.1.super
ver.sed quid.§.bãnitus.& in titu.de obli.& solu.in rubrica in
fin.vbi post antiquos dicit q̄ si ex forma statuti condemnatus
vel bannitus põt offendi, qui erat in scriptura banni descrip-
tus,tñ soluerat,& nondum erat cancellatus,licèt de solutione
factũ esset instrumentum,& postea fuit occisus: † nõ tenetur
10 occidens pæna legis Corneliæ.de sicarijs tanq̈ dolosus,sed tan
q̄ culpabilis tenebitur sicuti iudici videbit̃ qualitate facti pen
sata,ꝑ id q̄ habetur in l.1.§. sed si clara. ad l.Cor.de sic.& in d.
l.delictũ.de re mili.in.§.pe.ita ẽt Bal.in l. nostrã.C.de tes. sec⁹
q̄ñ nulla posset imputari culpa offendẽti, ita loquit̃ Io. But.&
Bal.in d.l. de ætate.ff,de inter.act.suprà al.& istã distinctionẽ
p̃cisè sequit̃ Ang.in l. filio quẽ pater.ff.de liber.& posth. refe-
rens ita fuisse consultũ per Iaco. de Bel.& Iac. de But. in causa
Ioannis & Boatarij de Florentia.& ita ẽt tenẽt Ang.& moder
ni.in l.si duo ff.de acq.hære.& Ludo.Roma.in l.2.in princ. ff.
si cer.pet.bene facit q̄ no.Bald.& Moderni in l. huiusmodi.§.
11 si ita. ff.de legat.1.¶Et per prædicta apparet responsio ad alle-
gata in ꝯtrariũ,ad quæ specialiùs respondeo, † q̄ publica scrip-
tura posito q̄ excusaret à dolo & sic à pæna vltimi supplicij,
non excusat à culpa commissa in non perquirendo seu consu
lendo peritiores, & ab errore iuris in quo versatur lata culpa
* vt suprà probaui,& est * communis opinio,& præsertim cum
ex inspectione scripturæ apparet de nullitate & de errore,&
manifesta iniquitate bãni nec ad hoc excusat iustitia & æqui
tas,q̃ præsumitur esse in Potestate seu in iudicante: q̄a respon-
deo q̄ euidens iniquitas bãni patens ex inspectione banni,tol
lit istã præsumptionẽ: vt dictũ est suprà referẽdo doc.in d.c. in
ter cæteras.cùm vna præsumptio tollat aliam l.dum de indebi
to,in prin.ff.de proba.l.diuus.ff.de in integ.rest. & parcat mi
hi magnificus ille prætor cuius nomen ignoro, ipse ꝑfectò cõ
misit aut maximũ dolum,& iniquitatem, aut crassam & supi
nam ignorãtiam, quæ tolerari non debet: quia de facili trahe
retur in maximam perniciẽ,& in pessimum aliorũ exemplũ:
quia satis suspicandũ est ne dolis & figmẽtis hæc figurata fue-
rint ex coniecturis, satis huic Antonio apparentibus, potissi-
mũ cũ dictũ occidentẽ nõ lateat q̄ Thomas pro simplici vul-
12 nere erat inquisitus & bannitus , ¶ † Non obstat si dicatur q̊d
Thomas fuerat in dolo percutiẽdo, & vulnerando ꝑ ꝑ q̄ fuit
bannitus: ideo talis dolus præponderat culpæ in qua fuit An-
toni⁹ non perquirẽndo, l.litẽ si obstetrix.§.fi.ff. ad l. Aquil.qa
rñdeo primò q̄ illud ꝓcedit q̄ñ agitur ciuiliter, sed vbi agitur
de pęna criminaliter imponenda, tũc dolus vel culpa vni⁹ nõ
tollit dolum vel culpã alterius. l.2.§. si publico.ff.de adul.l.1.
§.q reus.ff.de pub.iud,no.gl.in l.viro.atque vxore.ff.sol.mat
13 ¶ † Secundò respondeo, q̄ q̄ñ dolus vel culpa cõmissa est ab
vno circa vnũ factũ,& dolus vel culpa cõmissa est ab vno alio
†2 circa † aliud, tũc nunq̈ dolus vel culpa vnius absorbet aut pe-
rimet i dolum vel culpã alterius, vt no.exp̃sè Inn, in c.intelle-
ximus de adul.& Bal.& alij post eũ in l.cum mulier.ff. soluti.
matr.vbi ad hoc allega.l.quemadmodum.§.si nauis alteram.
ff.ad l.Aqui.sed Thomas cõmisit dolũ factũ. s. circa illationẽ
vulneris per eũ illati.& Ant.non, posito q̄ non cõmisisset do-
lum occidendo, de quo dictũ est, suprà, negari non p̃t q̈n non
cõmiserit culpã in non inuestigando &c.& sic culpa fuerit cir
ca aliud cõmissa.& per hoc apparet nõ obstare si dicat̃ q̄ Tho-
mas fuerit in maiori culpa non faciendo declarari & publica
ri baunum esse nullum per viam rescripti scd̃m formã statuti
& sic in pari cã potior debet esse conditio rei.l.vna.ff.ne quis in
ius vo. Nam illud non procedit q̄ñ agitur de pæna criminali-
ter imponẽdã: vel de culpa commissa circa diuersa: vt dictum
est. ¶ Præterea si Thomas fecisset declarari & publicari bãnum
esse nullum, tunc vt omnes sciunt proculdubio Antonius ve-
niret puniendus pro homicidio pœna vltimi supplicij: vnde si
non fecit Thomas declarari & publicari bannum nnllum esse
bene est deterioris conditionis , quia posito q̄ Antonins non
fnerit in dolo, potuit ipse Thomas occidi ab Antonio absque
eo q̄ Antonius debeat occidi. sed iam nõ debet Antonius eua
14 dere pœnã q̄ pro lata culpa imponit. † deniq; non apparet q̊d
bannũ fuerit vnq̈ notificatũ dicto Thmæ: vel q̄ eius scientiam
habuerit,& post q̈ erat nullum: nunq̈ transit in rẽ iudicatã, qa
saltẽ vsq; ad 30. annos potuit implorari officiũ iudicis, quo me
diante poterit bannũ declarari nullũ, vt no.gl.in l.sicut.C.de
p̃s.30.ann. ¶ Nec est bona rñsio ad.§. cõdẽnatũ. si dicat̃ q̄ illud
procedit quo ad ipsum condẽnatum, non quò ad oẽs, vt pro-
bat.Bar.& oẽs in d.l.3.§. si seruus, ff.de acq.pos. dũ ad hoc al-
legat.l.debitor.ff.de ver.sign.cũ alijs ibi allegatis ꝑ eũ. ¶ Nec
ob.dũ dicit̃ q̄ statutũ dicit q̄ descriptus in figura banni posſit
occidi . & sic nota q̄ sufficit q̄ ibi sit descriptus.licet non rite.
15 ar.l.non figura. ff. de ac.& obl. Quia rñdeo † q̊d imò statuutm
loquens de figura bañi , intelligitur de banno habẽte figurã
banni ritè lata: qa aliàs nõ dieit̃ figura bãni, hoc operat̃ illa di-
ctio banni, vt euidenter patet iux.no.per Bar.in l.1.§.& parui.
ff.q̄ vi & clam.quẽ docto.vbiq; sequuntur, arg. l.nõ ignorat.
C.q acc.non pos.& §. condẽnatum cũ si.& ex ipsa inspectiõe
banni apparet q̄ habebit scripturã banni validi, vt est proba-
16 tũ suprà. ¶ Pro hoc bene facit † q̄ videmus q̄ licet ꝯtra executi
one sentẽtiæ nõ obstet exceptio nullitatis, q̄ñ tres fuerunt latæ
17 sentẽtiæ cõformes, vt in cle.1.de re iu. † tñ fallit si ex inspectio
d ne [d] ipsius sñia apparet de nullitate , qa illa intelligitur esse re-
iecta, vt concludit̃ no.Old.in consil.111.incip. Quòd literæ exe
cutiuæ &c.& no.Bal.& Sal.in l.1.C.ne liceat in vna eademq;
cã tertiò ꝓuo .& Bal.in l. si vnus. §. pactus ne peteret.ff.de pa.
& Io.de Imo.in l.de pupillo.§.q opus .ff.de no.oper.nunciat.
vbi refert ita tenere dños de Rota.& etiam tenuit ipse in l.si ex
presſim.ff.de appel.cum scq.& ita etiã do.Cardin.in cle.1. §.fi
nal.de sequestra. pos. & fruct. & Ludouic.Rom.in l.si verò.§.
de viro in 32.fallentia.ff.solu.mat. & in l.si feriatis.ff.de fer.&
Pe.de Anch.in consi.206.incipien. De iure comnuni.& per ea
quæ legũtur & no.in c.literas, de resti. spo.in c. significasti.de
18 homicid. ¶ † Vnde videmus q̄ licèt appellatio sit remota ta-
men non intelligitur remota, vbi grauamen est notorium, vt
no.glo in c.ex conquestione, de rest.spo.& habetur in dicto c.
inter cæteras & probatur etiam per ea quæ not. Bart. in l.1.in
prin.in ver.op.suprà ne qs &c.de ope.no.nun.& Bal in l.1.C.si
de mo.pos.fuerit app.& multis alijs argumẽtis & authoritati
bus cõprobare põt, sed hæc sufficiãt circa istud. ¶ Fortificatur
ẽt ex his quæ infrà circa finẽ dicentur.nec in ꝯtrarium facit id
quod no.Io dẽ Imo.in d.l.si duo, quia imò ipse post Ange. di-

stinguit.

ſtinguit: aut occidens ignorauit, nec de facili ſcire potuit, aut
potuit ſcire: & ſic apparet, ꝙ vult attendendam eſſe qualitatē
culpæ. ¶ Penultimò non obſt. quod ex forma ſtatuti ſub rubri
de caſibus in quib. ꝓhibeť ꝑpetuò cācellari eſt ꝓuiſum, quod
ille, qui de cætero fuerit poſitus in bāno cōtinente pœnā mor
tis, & venerit in fortiā cōis nullo modo poſsit de ipſo banno
vel figura bāni eximi vel cācellari vel affidari in perpetuū vel
ad tp̄s, vel aliter quouis modo infringi uel annullari, niſi in ca
ſibus expreſsè ꝓuiſis ex diſpoſitione ſtatutorū. Quia rn̄deo,
18 † ꝙ ſtatutū loquitur de banno valido vt ſonant verba ſtatuti:
qa ſi bannū eſſet euidēter nullū, nō poſſet an̄ullari vel infrin-
gi: qa ꝙ nullū eſt, rumpi nō pōt l. nā ſi ſub cōditiones. ff. de in-
iuſto teſt. c. ad diſſoluendū, de deſponſ. impu. ideo aūt voluit
ſtatutū imponere hāc pœnā ei q durante bāno venit in fortiā
cōis, vt nunquā amplius ſit dign⁹ liberari ſeu eximi à bāno, ꝑ
modos ꝑ quos poſsit rebāniri: & ſic liberatio ſeu exemptio de
qua ibi p̄ſupponit eū eſſe ligatum bāno, & ꝑ conſequens vali
do l. decē, de verbo. oblig. l. manumiſsiones. ff. de iuſti. & iure.
¶ Præterea reſpōdeo, ꝙ caſus noſter eſt de caſibus prouiſis à ſta
tuentibus, vt patet ex cōcluſione ſtatutorum in fine, vbi ꝓui-
deť, ꝙ in criminalibus iudex non poſsit aggrauare pœnas in
ſtatutis cōtētas, vt ēt ſuperiùs dixi de virtute illius ſtatuti, & ꝑ
cōſequēs hoc nō eſt ꝯtra dictū ſtatutū ſub rubr. de caſibus &c.
19 Alia reſpōſio ēt colligiť ex his, q̄ infrà ꝓximè dicā. ¶ † Poſtre-
mò nō ob. prouiſio do. Io. de Omel. qa rn̄deo, ꝙ illa prouiſio
nunq̄ intelligiť tollere nullitatē, q̄ ꝑmitteret ꝑ alia ſtatuta, ni-
ſi expreſsè & ſpecialiter eſſet ſublata talis nullitas inducta &
cōſequēter ꝑmiſſa ꝑ alia ſtatuta l. p̄cipimus, in fi. C. de app. in
verbo, ſpecialiter. l. ſed & poſteriores. ff. de legi. ita nota. voluit
Bar. in p̄al. l. 1. §. & parui. ff. ꝙ vi aut clam, & Bal. in l. 1. C. de cō-
di. indeb. vbi dicit hoc eſſe verū, ēt ſi talis nullitas fuiſſet indu-
cta per ſtatuta anteriora, ꝑ iura p̄all. facit. l. ſi qn̄. in prin. C. de
inof. teſta. & idē voluit Sal. in l. ita nobis pudor. C. de adul. &
Pe. de Anc. in cle. 1. de ſequeſt. poſ. & fru. in c. canonū ſtatuta,
& de conſti. & Ant. de But. in c. cū quis, de reſt. ſpo. & Ioan. de
Imo. in c. ex parte el. 2. de offi. deleg. & in l. fi. ff. quibus app. nō
licet, ſed dicta nullitas eſt inducta ex capite alterius ſtatuti diſ
ponētis, ꝙ nullo mō poſsint augeri & aggrauari pœnæ; q̄ ver-
ba importāt, ꝙ banū alias ſit nullū, vt ſuprà in prin. dixi. ¶ Secū
do rn̄deo, ꝙ dicta prouiſio importat, ꝙ per partē nō poſsit op-
poni & allegari dicta nullitas, ſed nō intelligitur auferre iudi
3† ci quominùs ex officio ſuo poſsit de nullitate p̄dicta ſupplere,
20 † & ius dicere; hoc eſt ꝙ voluit not. Bal. in d. §. pactus ne pete- a
ret. & Bald. in l. planè, in fin. ff. de pe. hære. vbi dixit, † ꝙ licèt ex b
forma ſtatuti non poſsit opponi de nullitate, tn̄ ſi iudici con-
ſtat de ipſa nullitate, non intelligiť prohibitus iudex ſupple
re de ipſa nullitate: per no. in l. vbi pactum. C. de tranſac. ¶ Et
bene faciunt no. per Bar. in l. legatum. in princ. ff. de his qbus c
vt indig. & Inn. in c. cum olim, de cenſi. & Ant. de Bu. in c. cūm
dilectus, de conſuetudine, circa medium, vbi hoc maximè di-
cit ꝓcedere qn̄ agitur de publica vtilitate per no. per gl. in c. li-
cèt cauſam, in verbo, aſtringunt, de proba. ꝓut eſt in caſu no- d
ſtro in quo agitur vt delictū Ant. puniatur in quo verſatur pu-
blica vtilitas l. ita vulneratus, ad l. Aquil. c. vt famæ. de ſenten.
21 excō. † In iudice [e] enim ceſſat omnis ſiniſtra ſuſpicio & p̄ſum-
pta calumnia, niſi cōtrarium appareat c. cùm clamor. de teſti. e
c. in præſentia. de renuntia. ¶ Et per hoc patet alia reſponſio ad
ſtatutum p̄dictū ſub rub. de caſibus &c. in ver. poſſet tn̄ quili-
bet bānitus per viā ſupplicationis & reſcripti audiri &c. qa ibi
loquitur ad bānitum volentē dicere de nullitate, & illud ſtatu
tū ꝯtra ius cōe nō dēt extēdi ad aliū caſum. d. §. de viro. cū vul.
& non ſolū pōt in caſu p̄dicto iudex ſupplere, ſed ita dēt ſup-
plere cū agit de puniēdis delictis, in qbus verſať publica vtili-
tas. l. cōgruit, de of. p̄ſidis, & in auť. vt nulli iudicum. §. 1. & §,
22 qm̄ verò & no. Bar. in l. 4. §. hoc autē iudicū, de dam. infec. ma
4† ximè in 2. oppo. ¶ † Tertiò reſpondeo, ꝙ dicta prouiſio non
† intelligitur reijcere nullitatē apparentem ex inſpectione ip
ſius ſcripturę: ita decidit in effectu Io. de Imo. in fin. ff. à qui-
bus app. non licèt, in ver. tertiò limitat Bal. &c. vbi dicit, ꝙ qn̄
ſtatutū diſponit, ꝙ contra inſtrumentum non poſsint admit
ti exceptiones niſi ſolutionis, poterit nihilomin⁹ opponi alia
exceptio quæ notoriè ex inſpectione ipſius inſtrumenti appa
ret: puta quia promiſsio eſt ſine cauſa: ideo tunc etiā iudex ſe-
cundū eum poterit repellere agentem, per no. in d. l. vbi pactū
& nō eſt veroſimile ſcd̄m eum, ꝙ ſtatutū voluerit repellere ex-
ceptionē, de qua notoriè cōſtet ex inſpectione inſtrumenti. al
legat in arg. l. fi. C. de edi. diui. Adr. & no. Bal. in l. ſi nō ſorte. §.
1. ff. de condit. inde. & hāc deciſionē reputo in ꝓpoſito notabi
lem, & pro eius confirmatione faciunt ea q̄ dixi ſuprà circa li-
mitationē dictę cle. 1. de re iu. ¶ Itē reſpondeo, ꝙ ratio & cauſa
finalis dictę ꝓuiſionis fuit ne delicta remaneāt impunita, vt
in præfationibus eius apparet l. fi. ff. de hær. inſti. cum ſim. &
ēt apparet ex ver. nos verò, ergo ceſſante cauſa finali, dēt ceſſa-
23 re prouiſio l. adigere. §. quamuis, de iure patr. ¶ † Nec obſt. di-
ctio maximè, poſita in prouiſione: quia qn̄ dictio maximè, iū
gitur cū verbis importantibus cauſam finalē abundat ſeu ſtat
pro taxatiua, vt inquit Io. And. & Ant. de Bu. in c. ad abolendā,
de fil. presb. cùm ergo in propoſito conſtet notoriè de nullita-
te bāni, ceſſare dēt dicta prouiſio, alias enim delicta culpabili
ter cōmiſſa non puniренť. ¶ Nec ob. etiam ſtatutum ſub rubri
ca de generalibus pœnis bannitorum, in ver. præterea, quia re
ſpondeo, ꝙ illud ſtatutū emanauit ad declarandum in quibus
libris debeāt deſcribi bāniti, & voluit quòd tm̄ in libris q ſunt
apud fiſcū miſsi, & ſic vult ꝙ deſcripti in alijs libris non habē-
tur pro bannitis, & per conſequens emanauit ad reſtringendū
numerū bānitorū, & intelligendo ꝙ ꝑ iſtud ſtatutū cōprehen
deretur nullitas bāni, ſequereť ꝙ ſtatutū inductū ad reſtringē-
dū numerū bānitorū ampliauerit numerū bānitorū, ꝯtra regu
lā poſitam in l. legata inutiliter, de leg. 1. Item reſpōdeo, ꝙ per
dictū ſtatutū non dēt intelligi ſublata nullitas ꝓcedens ex ta-
li diſpoſitione ſtatutorum poſita in concluſione ſtatutorū per
quā prouiſum eſt, ꝙ iudex non poſsit aggrauare pœnas ſtatu-
torū per no. per Bar. in l. 1. § & parui. ff. quod vi aut clam, & per
Bar. in l. ſciendum, in prin. ff. qui ſatiſd. cog. per Io. And. in ad
di. Spe. in tit. de execu. ſenten. §. ſed poſtremò, in add. inci. cō-
tra vi. poſſent etiam dari aliæ reſponſiones datæ ad dictā ꝓui-
ſionem d. Io. de Omel. ex quibus cōcludo, ꝙ poſito, ꝙ dici poſ
ſet dictū Antonium non fuiſſe in dolo quod ſatis deprehendi
tur ex ſupradictis, tamen negari non poteſt quin fuerit ſaltem
in culpa lata, & ſic debeat primò modo culpæ arbitrio iudicā-
tis puniri: quod probè factum erit, ne res hæc ſit in cæteris cau
ſis pernicioſi exempli. &c.

ADDITIO.

a ¶ Bannitorum. ſuprà eo. conſi. 65. ſuprà lib. 1. conſ. 114.
b ¶ Priuat. Alex. Iaſ. d. l. Gallus in prin. Phi. Franc. c. 2. de teſta. in
6. Cur. Seni. con. 82. nu. 30. Iaſ. l. 1. in prin. l. ſtipulatio iſta. §. al
teri de ver. obli. l. fi. de ſer. Ant. Cor. in ſing. ver. pōt. limitat De-
ci. l. pacta. q̄ contra. C. de pac. Alc. in l. nepos, de verb. ſig.
c ¶ Nulla Pan. in c. qm̄ ꝯtra falſam, & ibi Fel. de ꝓ. And. Iſer. c. v-
nico, q̄ ſint regali, ver. condēnatorū, in prin. in ver. Feu. Guid.
Pa. cōſ. 22.. Ant. Cor. in ſing. ver. ſn̄iam Matth. Aff. deci. neap.
d 39. Hip. de Marſi. ſin. 473. infra li. 7. conſ. 91.
¶ Inſpectione. Rom. con. 42. viſis Ale ſuprà li. 1. conſi. 95. nu. 2.
Franc. Rip. l. 1. §. ſi quis ita, de verb. obligat. infrà eo. conſi. nu.
22. libr. 4. conſil. 64, numero 5. limitatur infrà lib. 5. conſi. 105.
e numero 8.
¶ Iudice. Alb. Bru. conſi. 2. Alc: de præſum. reg. 3, p̄ſum. 9. limi-
tat Marſil. ſingul. 254. ſing. 438. doct. in l. pacta nouiſsima. C.
de pac.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio dominij vel hypothecæ non admittitur in poſſeſſorio recupe randa.*
4 *Poſſeßio transfertur ex inutili contractu.*
5 *Filius non habet hypothecam pro legitima.*

CONSILIVM. LXXVIII.

CLARISSIME doctor & iuſtiſsime dn̄e Vica-
rie tāq̄ frater honorāde. ¶ In cā Fran. de Primadi-
tijs clietuli mei retulit mihi Cōſtātin⁹ cauſidic⁹
no. vt ſup duob. aliqua ſcribere ꝓut de iure ſenti
rem. ¶ Primū ē, an in poſ. recupādo ob. illa exce.
oppoſita ꝑ parte dicti Marchio. volētis retinere ex cā & titulo
pignoris

pignoris & hypothecæ, & ex causa dn̄ij rōne legitimæ suæ, vt
1 asserit. Scđo vtrū obstat dicto Francisco agēti q̄, Titulus suus
fuerit ex falsa cā. ¶† Circa primū rn̄deo, q̄ in possessorio recu
perandæ reus nō pōt se tueri allegādo se posidere cū titulo ali
quo, sed sine cautione seu mora dēt restituere possessionem,
& iura sua si qua hēt reus sibi salua sunt vt postea posit de eis
experiri, & fieri dēt de possessore petitor. l. 1. C. si per vim vel
alio mō. Vñ videamus, q̄ exceptio ꝓprietatis & dn̄ij non ad-
mittit̄ ꝯtra agentē ex interdicto recuperādæ l. si de vi. ff. de iu.
l. ordinarij. C. de rei ven. l. si qs à se fundū. cū ibi no. C. ad l. Iul.
de vi. & c. ex cōquestione, cū si. de rest. spo. & tñ nemo est, qui
potēti⁹ ius retinēdi habere posit, q̄ ille qui proprietatē aut do-
miniū ꝓtēdit, cū cæteris ꝓferat̄ l. bona fides. ff. depo. l. pe. ff. de
2 publ. ¶† Confirmatur prædicta: qa ille qui deducit hypothe-
cam, vel ius pignoris dicit̄ deducere petitoriū, & nō possesso-
riū, vt inquit gl. & Bar. in l. 1. C. de præcario. & saluianū inter-
dictum Bar. in l. 1. C. de salui. interdicto. vnde dicit ibi Bart. se
de facto dixisse quod licèt non posit appellari de iure ciuili à
snīa lata à possessorio l. 1. C. si de mo. posi. fu. appell. tñ pōt ap-
pellari à snīa lata hypothecaria, vt ēt notat Bald. in d. l. 1. si de
mo. poss. fuerit appel. nā ipsa hypotheca & pignus fundāt̄ in
iure dn̄ij vnde quis non pōt hypothecare rem in qua non hēt
ius dn̄ij l. 2. & l. cùm res. & ferè per totum tit. C. si res ali. pign.
dat. sit. & l. rē alienā. ff. de pig. act. ¶ Et constat, q̄ possessorium
recuperandæ nō suspēditur si deducatur id q̄ concernit petito
riū, d. l. si de vi. & sunt verba do. vbiq;, vt per Bar. in l. naturali-
ter. §. nihil cōe. ff. de acq. pos. maximè in impignorationibus:
nā dicit̄ sapere causam proprietatis ipsum ius pignoris, & à ꝓ-
prietate pēdere: qa nisi ille à q̄ dicit̄ constitutū esse ius pigno-
3 ris, habuisset ius dn̄ij, nō cōpeteret ius in pignore, vt dixi † Et
sicut in hoc priuilegiatū est interdictum vnde vi, ita etiam est
1† priuilegiatū remediū c. redintegrāda q. 1. & remediū l. si colo
ni. C. de agr. & cen. li. 11. siue interuenerit violētia † siue nō, dū
modo agens ceciderit à possessione. Ita notat Inn. in c. post ele
ctionē, in fi. de concess. pb. & Inn. c. sæpe, & ibi clarè Anton. de
But. de testi. spol. & Io. Cal. & Ant. de But. in ca. cùm ad sedem,
de rest. spo. vbi dicūt quod dicta remedia dantur ꝯtra posidē-
tē etiā cum titulo, eò quod agenti talibus remedijs non obstat
exceptio dominij, sicut nec obstat agenti interdicto vnde vi.
ista est *cōis opi. vt ēt traditur per do. Abb. in ca. si diligenti, de
præscr. & est de mente Bar. in d. l. si colloni. ¶ Circa scđm quæsi
tū respōdeo, q̄ posito, q̄ vna dimidia de dictarū terrarū specta
bat ad dictam Andri. tñ alia dimidia spectabat ad do. Frā. anti
quū, & ad Antoniū de Primadicijs patrē dicti Frācisci mino-
ris clientuli mei, vt patet ex instrō transactionis factæ per di-
ctos fratres cū dn̄a Andrintia. de anno 1426. ergo si Franciscus
antiquior in instrumēto facto cum dom. Francisco iuniore de
anno 1457. recognouit dictas terras pro parte spectare ad An-
tonium patrem Franci. iunioris, & consequenter spectare ad
Frācīscum iuniorē dicti Antonij ex fructibus quos etiam di-
ctus Frācīscus antiquior percepit ex parte spectante ad dictū
Antoniū, & propterea volens Franciscus antiquior recogno-
scere bonā fidem, cōsignauit dimidiā dictarū terrarum dicto
Frācīsco iuniori, nulla est hic falsa ca. quia nō dicit q̄ ei asi-
gnet ex quo quod Antonius fuerit hæres dn̄æ Andrintiæ, sed
dicit quod possedit etiam pro parte dicti Antonij donec ipse
Franciscus vixit, & q̄ spectet ad hæredes dicti Antoni illa di-
midia dimidiæ, & aliā asignauit pro fructibus: ita q̄ hic nul-
la est falsitas, etiā dato q̄d enunciatiuè in instrō dicat Frācīs-
cus antiquior, q̄ ipse & dictus Antonius fuerūt hæredes dictæ
dn̄æ Andrintiæ. ¶ Sentio tñ q̄ aduersarij dicunt, q̄ ex causa di
uisionis ista bona postea peruenerunt in partem dicto Frācīs-
co antiquiori de volūtate dicti Antonij, quod instrm̄ nō fuit
mihi exhibitū: sed si reperiretur subijcio aliàs infrascriptas re-
sponsiones ex quibus apparet falsitates etiam non obstare, qa
posito, q̄ asserat Franciscus antiquior ipsos ambos fratres fuis
se hæredes dn̄æ Andrintiæ, hoc etiā esse potuit, q̄q̄ Franciscus
fuerit in solidum institutus: qa ostendit per hoc Franciscus an
tiquior se noluisse hæreditatem ex testamento, sed ab intesta-
to cū Antonio fratre suo, q̄ potuit l. illud. ff. de acq. hæred. &
quamuis fuerint etiā dicta bona ei deniq; Francisco præsen-
ti & acceptanti donata causa mortis dimidia dictæ dn̄æ An-
drintiæ: tñ hoc non fecit quod de alia dimidia q̄ non erat dn̄æ
Andrintiæ nō spectauerit pars ad Antonium, vt patet ex dicto
instrō celebrato de anno 1426 sic instrumentum diuisionis nō
ob. & posito, q̄ obstaret, respondeo q̄ illa exceptio donatio-
nis causa mortis facta tēpore donationis, nō fecit, q̄ tunc tran
siuerit dominium in dictum Franciscū donatarium: quia tūc
non fuit facta traditio, & sic absq; traditione non transiuit do
miniū tūc l. ex stipulatione. ff. de acq. pos. l. si ager, cum si ff. de
rei uendi. & nihil repugnat, q̄ Franciscus antiquior voluerit
dominium sibi acqrere ex dicta donatione causa mortis. l. hoc
iure. §. non potest. ff. de dona. Item respōdeo, q̄ contractus ex
falsa causa non vitiatur l. si diuortio. & ibi no. Bal. & Bar. ff. de
4 verb. obl. ¶ Præterea posito, q̄ esset inutilis cōtractus, † tamen
etiam ex inutili contractu transfertur possessio l. 1. §. si vir. & l.
quod vxor. ff. de acq. pos. & tanto magis in casu nostro: quia
etiam post contractū expresè dictus Franciscus antiquior in-
duxit dictum Franciscū iuniorem in possessionē, vt cōstat pu
blico instrumento cōfecto de anno 1459. & etiam post mortē
dicti Francisci antiquioris dictus Franciscus iunior accepe-
rit etiam tenutam & corporalem possessionem dictorum bo-
norū, & constat in instrumento confecto de anno. 1465. & ex
isto capite confecto nihil est, quod impediuerit apprehensio-
nem possessionis ipsius Francisci, & istud vltimum profectò
reijcit omne obstaculum. ¶ Et per hoc etiā apparet non obsta
ret si diceretur, q̄ Franciscus antiquior fecit dictum contractū
in fraudem filij: quia dico, q̄ hæc exceptio in possessorio recu-
perandæ, non admittitur, vt dictum est, præterea oportet pri-
mò intentare querelam inoffi. donationis, vel si diceretur alie
nationē in Frācīscum iuniorem esse factam ex causa honesta:
prout est, fuisset necesse rescindi p̄ Caluisianam actionē pri-
mò l. si. ff. ne qd in fraudē patr. & plenè no. Bar. in d. l. nō. vsque
adeò ff. si quis à pa. fuerit ma. & hæc facta nō sunt. ꝓsupposito
etiā q̄ de fraude probatū esset per testes, qui essent contestes,
quos non vidi, nec videri expedit, ꝑp prædicta, reliqua sup-
pleat vestra ꝓstantia. Scripseram prædicta antequam dubia in
scriptis mihi denuò offerrētur. & per ꝓmissa videbitis illis esse
responsum: quia non potest ratione hypothecæ fieri retētio
in isto iudicio possessorio: posset etiam responderi, q̄ non pōt
fieri retētio pro omnibus illis libris sexcentū: quia non est pro
batum, q̄ Melchior adiuerit hæreditatē domini Raphaelis, &
sic ex persona dn̄i Raphaelis nihil peti potest, nec ex persona
alteri⁹ fratris, qui est religiosus, pōt. Melchior aliquid pe[illegible]
& illæ libræ sexcentum posito, q̄ deberentur, debeant̄ [illegible]
bus tribus hæredibus, & sic Melchior si quod ius hēt, illud ha-
bet pro libris centum & dictis sexcentis, de quibus est sibi con
sultum in sua dimidia pro indiuiso. Quātū etiā ad libras [illegible]
dn̄æ Mariæ, non pōt etiam retinere: quia non est probatum [illegible]
isti asserti filij Melchioris sint filij dictæ dn̄æ Mariæ, & [illegible]
redes & q̄ ipsa sit mortua, & instrumēta facta inter alias [illegible]
nas post conditum instrm̄ asignationis factæ per Franci[illegible]
antiquiori Francisco iuniori, non nocent ipsi Francisco [illegible]
ri l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. l. si partem. §. fi. ff. [illegible]
modum ser. ami. & Bar. & alij in facta. §. hæres. ff. ad T[illegible]
And. in addi. Spec. in tit. de cess. actio §. 1. super versic. sed non
quid sola confessio. ¶ Præterea in instrumento transactionis
confitetur Melchior habere vestes & iocalia pro dictis libris
400. Quantum verò ad libras ducentum dotis Catharinę, nō
est sibi facta remissio per Franciscum dicto Melchiori & dicto
Raphaeli sed solū cōfessus est ad eos pertinere. quia dos semel
fuit restitura dicto Francisco antiquiori pro administratio-
ne bonorum aduentitiorum filij, quæ sunt obligata filio l. cū
5 oportet. §. non aut. C. de boni quæ liberis. ¶ † Non obstat id
quod dicitur de legitima: quia bona nō sunt obligata pro legi
tima filij sed solū habet cōdictionē ex lege contra hæredes vt
est casus in §. cæterùm, in auth. vt cum de appe. cog. & est *cōis
opi. do. in l. 4. ad l. Fal. vt plenè ponit Ioann. de Im. post alios
ibi & in l. suus quoq; in fi. prin. ff. de hær. instit. & Ang. in l. Pa
pinianus. §. si conditioni. ff. de inoffi. testam & Sali. in l. omni
modo in prin. de inoffic. testa. cum suis concor. ista tamen spe
cialis inuestigatio nō est necessaria p̄ alia superiora fundamen
ta: q̄m ad falsitatē cūæ est multis modis respōsum supra ꝓterea
in illa dimidia diuisa q̄ asignat̄ pro fructibus cum asignatio

 ne

ne tanq̃ est res Francisci antiquioris, non pōt dici q, ibi tradat
res Frácisci antiquioris, tanq̃ res Frácisci iunioris, & per hoc
impediatur translatio dñij, iuxta l.3. ff. de cond. ob cau. §. sub-
tilius, cum si. quia ibi loquitur qñ trado tibi ré meã tanq̃ tuã.
Prætereà quò ad illos fructus non est falsa cã: quia Franciscus
antiquior in instrõ assignationis factæ Francisco iuniori, con
fitetur se recepisse ftuctus patris Antonij, & sic habuisse fru-
ctus ante diuisioné, quinimò vt ostendi suprà; nõ erat tráslatũ
dominium totius partis pertinentis ad dominã Andrintiã in
Franciscũ antiquioré & sic nõ habet locum. §. subtiliùs. Non
6 ob. q, dicit̃ de fraude: qa respõdeo vt suprà † Et nũc addo, q, an
tequam fiat excussio per quã appareat q, alienans in fraudem
vel hæres eius nõ sit soluẽdo, nõ possunt reuocari alienata in
fraudé. l.1. & ibi Bar. C. de reuo. his q̃ in fraudé cred. & in §. ité
si quis in fraudé. inst. de act. q̃ excussio nõ est, nec est rescissa ip
sa alienatio, vt requiritur in d. §. ité si quis in fraudem. ¶ Non
ob. statutũ sub rubrica de do. & sic in illis in quibus liberaliter
cãm reddit. l.1. ff. de don. ista non est hmõi nec donatio dici de
bet ibi, sed satisfactio, vt dicit no. Bar. in d. l.1. ff. de donati. &
Ang. in l. dispensatoré. ff. de solut. q, licèt dans debitũ dederit
sciéter, si tñ non apparet q, recipiens acceperit indebitũ scien-
ter, non est donatio, p l. absenti eo. tit. Cõstat aũt q, de scientia
saltẽ Frácisci iunioris recipiẽtis indebitũ nõ apparet, & ipse in
facto alieno hét ꝓbabilé ignorãtiã, deniq; etiã si fuisset inuti
lis, & nulla dicta donatio, tñ ex ea apprehẽsione subsecuta trás
7 feretur possessio cuius vigore agitur, vt dictum est. ¶ † Non ob
stat q, interdictum possessionis recuperandæ nõ est priuilegia
tum, qñ nõ apparet de violentia: qa contrarium est verum. vt
no. Bar. in d. l. si coloni, cum concor. quas suprà allegaui. Et si
pars aduersa allegat in cõtrariũ Bar. in l. naturaliter. §. nihi
cõe. ff. de acq. pos. & Bal. in l.1. C. si de momen. pos. æquiuocè,
vt vestra reuerétia inueniet, allegat. & possessio Melchioris tã
q̃ recẽtior possessiõe cliẽtuli nostri dicit̃ vitiosa & cládestina c.
licèt causam, de proba. & no. arg. in l. si duo. in prin. ff. vti pos-
side. & oẽs in l.1. C. e. ti. si opus erit veniendũ veniam ad reue-
rentiam vestrã, vt res bene digeratur, sed non oportebit.

CONSILIVM LXXIX.

Lege suprà lib.1. Consilio 36. quod hic
duplabatur.

EPITOME.

SI recipiens in depositũ promittat annuatim soluere duode
cim pro centum, non tenetur ad vsuram, sed potest solutũ
repetere vel sorti imputare, & remissio vsurarum non præsu-
mitur liberalis sed extorta. h. d.

CONSILIVM LXXX.

CIRCA primum dubiũ q̃ quæritur an dictus da-
tarius licitè possit petere à dicto Raphaele aliq̃d
ratione lucrorũ aut ratione interesse vsurarũ: at-
tenta cõuentione p̃dicta durante termino p̃fixo
ad restitutioné dicti depositi. ¶ † Et breuiter dico
certa ꝓmissioné de soluẽdis ducatis 24, singulo anno ꝓ lucris
futuris ducatorum ducẽtorũ, quos eadem die cõfessus fuerat
dict⁹ Raphael in depositũ habuisse, & restituere promisisse in
tra terminum quatuor annorũ fuisse illicitam & ex cã vsura
ria factã, & consequenter ex ea agi non posse. Nã licèt prima
facie videretur illam cõuentionem valere per id q, habet̃ in c.
2 p vestras, de don. inter vi. & vxo. vbi videt̃ † dari posse licitè pe-
cuniã mercatoribus ad partem honesti lucri, tñ in casu nostro
veritas est in çtrariũ. quia illud q, habetur in c. per vestras, pro-
cedit qñ nõ fuit pactum de certo lucro recipiẽdo: sed si fuisset
a pactum de certa [a] quantitate † pro lucro recipienda esset vsu
† ra. & nõ valeret pactum, ita inquit do. Card. Flor. in c. nauigã
ti in 4. q. de vsu. ¶ Pro hoc bene facit q, no. gl. in d.c. p vestras,
q̃ intelligit illũ tex. qñ cõuertit̃ pecunia in aliquã societatem
honestã, de cui⁹ natura est vt de eo lucro qd pcipiatur, & simi
b liter de damno qlibet partẽ [b] sentiat l. si nõ fuerit. cũ l. Lucius
ff. pro soc. & inst. eo. §. de illa. ¶ Et ꝓpterea dicit expressè Bal.
in l.1. pro so. in 9. q. q, illud qd habetur in d.c. per vestras, dẽt in
telligi qñ pecunia dat̃ ad partẽ lucri & damni, qa tunc contra
2 † ctus † est licitus, alias nõ. ¶ Et hoc etiã bene facit, quia quo ca-
3 su dici possit in casu d.c. p vestras, pactũ † q, pecunia sortis in-
tegraliter restituatur p mercatoré, & q, si qd superlucratũ erit
dare debeat pars, & quæ pecuniã dedit facta prius cõpensatio
ne lucri cum dãno, videlicet si ex aliqua negotiatione damnũ
sequatur, & ex aliqua lucrũ, adeò, q, in omni casu capitale sit
saluum, illud procederet ibi fauore dotis cõseruãdæ mulieri-
bus, in quo versatur publicus fauor l.1. ff. solu. mar. & ita est de
mente Io. And. in d.c. per vestras, dũ allegat d. l.1. ff. sol. mat. &
4 no. do. Abb. & moder. in d.c. nauiganti. ¶ † Bene facit q, no. gl.
14. q.3. c. pleriq;. quæ voluit, q, qñ ille qui dat pecuniã nõ vult
sentire nisi lucrũ, etiam si daretur pecunia ad negotiãdum, &
sub nomine alterius cõtractus q̃ mutui, puta societatis transit
in mutuum, & illud quod percipitur est vsura, vt no plenè Sal.
in auth. ad hæc, in 14. q. C. de vsur. & Io. And. in c. nauiganti, in
3. q. de vsu. & non refert quo nomine à contrahentibus nũcu-
petur, siue enim dicatur ꝓ vsura, siue pro lucro, siue aliter, vsu
ra est, dũmodò ex pacto accedat sorti, vt in d.c. pleriq;. & quod
ibi no. Archi. sup verbo accedat, dũ subaudit ex pacto. ¶ Con-
firmo, qa attento, q, nõ apparet, q, dicti ducenti aurei fuerunt
dati sigillatim in depositum tanquam species, vt illimet dena
rij redderentur, sed in genere promisit restituere ducatos du-
3 † cẽtos, ex † causa depositi, & ẽt ex chirograho, apparet fuisset de
mẽte dicti datarij, q, Raphael posset negotiari cum dictis de-
narijs meritò dicẽdũ est, q, dñum pecuniæ p̃dictæ fuit transla-
tũ in depositariũ: & ꝓpterea çtract⁹ excessit terminos depo-
siti l. l. Luci⁹ la 1. & l. die spõsaliorũ. §. 1. cũ ibi no. ff. deposit. vñ
hoc casu cũ dñium pecuniæ fuerit tráslatum in debitoré. non
põt licitè percipi aliqd p creditoré pro vsu pecuniæ: quæ est ef
fecta debitoris. qa est eadem rõ q̃ est in mutuo, ex quo nihil li-
cite percipi põt per creditoré vltra sortem, quia vsura est: c. con
suluit, de vsu. 14. q.3. c. 1.2.3. & l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. pet.
5 ¶ † Ex hæc est differentia quæ est inter locationé & mutuum:
quia ratio est q, pro vsu rei quã tibi locaui, licitè percipio pen
sione. n. qa dominiũ non transfertur in debitorem seu condu
ctoré. l. qui rem. & l. si quis conductionis. C. locati. nam ꝓ vsu
re. q̃ remanet ꝓpria ipsius locatoris, licitè pcipere põt merce-
dé quia nullus cogitur de ꝓprio beneficiũ facere 10. q.2. præca
riæ, sed quãdo mutuo pecuniã debitori tráfero in eũ dñium
l.2. §. appellata. ff. si. cer. pet. ideo. pro vsu rei. quæ est effecta ꝓ-
pria debitoris, improbe exigimus pecuniã seu mercedé ab eo
l. si nauis. ff. de rei ven. itẽ vsus rei locatæ est aliqd sine cõsum-
ptione. sed vsus pecuniæ mutuatæ nõ est aliqd siue consump-
tione: ideo nõ licitè percipitur aliquid à creditore p tali vsu,
Istas rationes reddit Host. in summa de vsu. §. 1. ¶ Sed dictæ ra-
tiones quæ militãt in mutuo, militãt ẽt in casu nostro in dicto
deposito pecuniæ, qua poterat vti depositarius, & tantundem
reddere, igit̃ qcquid accedit sorti, vsura est vt in iurib⁹ supra al
le. ¶ Et ideo Sal. in rub. C. de vsu. dicit q, vsura est illa, quæ dat̃
pro vsu pecuniæ, vel alterius rei consistentis pondere, numero
6 vel mensura: siue sit mutuata, siue nõ mutuata, & probatur ex
identitate rõis suprà reddita. ¶ † Ista ẽt sunt de mente Bald. in
d. l. si nauis, vbi quærit, quare magis sit illicita vsura, q̃ pensio?
respondet, q, illé, qui percipit pensionem, percipit illam ex re
sua, vel à se possessa. vnde si habet inde cõmoditatem, istud est
rationabile, secus est in vsura, quia transtulit dominium pecu
niæ mutuatæ, vnde reciperet fructũ ex re aliena in recõpensa-
tionem téporum, quod est irrationabile, cũ & ipsum tempus
7 sit cõe omnibus animantibus ideo ab alio redimendũ non est
c simpliciter: † quia tempus [c] per se sumptum non est in cõmer-
cio sicut nec aër, nec mare. l.2. ff. de rerũ diui. Et ista est etiam
8 de mẽte Bal. in l. cũctos ꝓpulos. C. de sum. Trin. ¶ Accedunt
etiã no. per Archi. 14. q.3. si fæneraberis, vbi quærit † vtrum in
locatiõe pecuniæ possit locãs aliqd recipere vltra sorté absq;
eo, q, sit vsura. & dicit q, si eodé modo posset pecunia locari si
cut equus vel domus, nõ esset vsura, sed non põt cõtingere qñ
datur pecunia, vt quis vtatur, qa pecunia non deteriorat̃ per
vsum, & quantũ est de se nullã parit vtilitaté vtenti, sicut facit
9 domus, vel equus, & pro hoc inducit illũ tex. etiam † quia qñ
pecunia locatur, vt conductor eam expendat, illa consumpta.
nõ redditur eadẽ, sed alia eiusdé generis l. cũ quid. ff. si cer. pe.
sed in domo & equo est secus: & tãtò magis existimari deberet

contractus

contractus fæneratiuis si dictus datarius sit persona consueta
fænerari c. illo vos de pig. & per not. in l. cum allegas, cũ si C.
de vsu. prout plurimũ sunt Hæbræi in partibus istis. ¶ † Et si-
10 cut nõ est licitum Christianis vsuras exercere, ita nec Iudæis.
c. post miserabilẽ, & c. quãdo, de vsu. no. Host. in summa illius
tit. §. ab aliquo. ver. 8. & §. fi. ver. quilibet, cũ sequẽti, vbi dixit,
ꝙ quilibet cogitur restituere vsuras siue sit Iudæus siue Christi
anus, & habetur Deut. 28. c. nec discutio de intellectu c. ab illo
14. q. 4. qa non sumus in casu illo, vt patet ex not. ibi, & ꝑ Host.
in d. ver. 8. ¶ Et cũ non præsupponatur ꝙ dictus Raphael fue-
rit in aliqua mora restituendi depositum non potest dici, ꝙ di
ctus datarius posit petere vsuras tanquã interesse l. nummis.
ff. de in litem iurã. l. si sterilis. §. cum ꝑ vẽditorẽ. ff. de act. emp.
11 & no. in d. c. conquestus, de vsur. cum si. ¶ † Circa scd̃m dubiũ
q̃d quæritur, an si Raphael occasione dictæ promissionis lucro-
rum aliquid soluerit, posit licitè in sortẽ computare? & dico
ꝙ potest repetere, vel in sortem compensare l. si non sortẽ. §. 1.
12 cũ ibi no. ff. de cõdi. indeb. vbi colligit Barto. † ꝙ ille qui scit se
non teneri ad vsuras si promittit vel soluat ibi vsuras ne vexet
super debito principali, non põt dici, ꝙ sciens indebitè solue-
rit, & ideo repetit: ita in proposito, licet Raphael soluerit data
rio pro dictis lucris illicitis & indebitis, ne aliàs datarius repe
teret depositum. non per hoc impeditur repetitio, & ita in du
bio debet præsumi ꝙ vbi capi põt alia coniectura, q̃ donatio-
nis, illa capi debet l. si cũ aurum. ff. de sol. l. eleganter. §. q repro
bos. ff. de pig. act. l. cũ de indebito. ff. de proba. no. doc. in l. fal
sus. C. de vsu. cũ si. ¶ Bene facit quod no. Bal. in l. ab Anastasio.
13 C. man. vbi ex illo tex. colligit arg. † ꝙ remissio vsurarũ facta
fæneratori ex causa donationis præsumitur colorata, & ꝙ fue-
rit facta vt remittens habeat gratiosiorẽ extorsionẽ & nõ me-
ro animo liberali, & hoc in proposito vult expressè Pa. de Ca.
l. rogasti. §. si tibi. in fi. ff. si cer. pe. & in l. penul. in fi. ff. de cõdi.
ob tur. cau. ¶ Nec obst. si diceretur, ꝙ stante, ꝙ in instrumento
depositi erat adiectus terminus quatuor annorũ, non poterat
cogi Raph. ante dictum terminũ soluere: qa respondeo, ꝙ imò
in contractu depositi est specialiter inductũ vt ẽt ante termi-
num posit deponẽs mutare voluntatem, & repetere l. 1. §. pẽ.
ff. depositi. ¶ Præterea dicit no. Bal. in l. constitutionibus, in fi.
C. de vsu, & ibi Sal. & Bal. in authen. ei qui. C. de bon. authen.
iudic. pos. ꝙ etiam † si debitor † scienter soluat vsuras fænera-
14 tori, tamen non licitè retinet propter turpitudinẽ recipiẽtis, q
4† in hoc æquiparatur raptori. 14. q. 4 si quis vsuram, & ꝑ hoc al-
15 legant no. in regula peccatum li. 5. ¶ † Alia ratione etiam non
impeditur repetitio, quia cum esset vsura, quæ est indebita na
turaliter & ciuiliter per ea quæ habentur in d. l. si non sortẽ, in
prin. etiã si esset solutũ per errorem iuris, posset repeti: vt plenè
nota. in l. 1. ff. de condi. inde. & in l. cum quis. C. de iu. & fac. ig
no. & qñ apparet indebitũ potius p̃sumitur ignorãtia, q̃ dona-
tio d. l. cùm de indebito, in princ. iuncta gl. ver. ignorantia. &
dicit expressè Raph. Cu. in l. non fatetur. ff. de confes. ꝙ potius
præsumitur error iuris, q̃ donatio, allegat id quod not. in d. l.
cùm de indebito, & id quod habetur in l. Titia cum testamen
to. §. inuito. ff. de leg. 2. Alexan. de Imo,

ADDITIO.

a ¶ De certa. Imò de nulla parte dãni subeunda, & de certa vel in
certa parte lucri percipiẽda, breuiter qñ debitor est obligatus
ad restõnẽ sortis siue purè ad voluntatẽ creditoris, siue ad cer-
tũ terminũ, & cum hoc oẽ periculũ sortis spectat ad debitorẽ,
tũc si vltra sortẽ q̃ interim manet suo periculo ad aliqd obliget
nimia est inæqualitas, q̃ facit vsurã, secus si sortes nõ stent peri
culo debitoris saltem in totũ, non autẽ facio vim an interim
dñium sortis transeat vel non, vt tetigi in consu. Pari. §. 1. gl. 9.
num. 20. & latius in trac. vsur. super l. eos

b ¶ Patrem. & sic mutua cõio est lucri ẽt dãni. Io. An. Cal. ca. fin
de vsu. Bal. consi. 453. li. 3. Ro. consi. 238. consi. 500. consi. 700
Pau. consi. 55. li. 2. Pe. Anch. repe. c. peccati, de reg. iu. in 6. Gui.
Pa. de contrac. illici. Bern. serm. 39. c. 2. Conradi de contrac.. q.
94. Ias. consi. 32. li. 3. & omnes qui de hoc tractant.

c ¶ Tempus. hæc ratio sophistica est vt plerique aliorum docto.
sed attendo an alter supergrediatur, alter grauetur, vt ex verbo
Dei infallibili cuius expositum est 1. ad Thes. c. 4.

SVMMARIVM.

1 *Appellari an posit à sententia possessorij.*
5 *Absurdum vt vitetur, vna dictio accipitur pro alia.*
7 *Actus natura prior præcessisse præsumitur.*
8 *Mandatum dandi licentiam intelligitur de prima.*
9 *Sententia recipit declarationem ex probatis & actis.*
10 *Mandatum non probatur per verba enunciatiua.*
11 *Possessio per actum ciuilem non transfertur ex contractu nullo nu. 14.*
12 *Possessio recens titulata vincit antiquam non titulatam.*
19 *Tutor vel prælatus non transferunt possessionem per actum ciuilem. nu. 17.*
20 *Testi non statur qui prius contrarium extra ius cum iuramento affirmauit.*

CONSILIVM. LXXXI.

LECTO & discusso laborioso ꝓcessu causę prin-
cipalis & appellationis vertentis inter nobilẽ vi
rũ Nasimbenẽ de Cattis de Landria agentem, &
Bernardinũ de Cornu ciuẽ Rauennæ se defendẽ
tem, vnà cũ cõsilijs eleganter & copiosè redditis
in cã rei cõuenti, attingam duntaxat ea q̃ vident esse principa-
lia, & q̃ sufficere videant ꝓ victoria dicti Bernardini. ¶ Et om. s
sa disputatione q̃ est, † an de iure canonico seruãdo in terris ec
1 clesiæ posit à sñia lata in possessorio appellari: qa posito, ꝙ in
loco vbi agitur cã, seruari debeat ius canonicũ, sunt opi. inter
gl. & doc. vt ꝑ gl. & ꝑ Anch. 2. q. 6. §. sunt quorũ, vers. de posses-
sione, & ꝑ gl. & doc. in c. cum ad sedẽ, de restit. spo. & ꝑ In. in c.
significãtibus, de ope. no. nun. & ꝑ Pau. de Leaz. & alios in cle.
1. de sequest. pos. & ꝑ legistas in l. 2. ff. de appel. reci. & in l. 1. C.
si de mom. pos. fue. ideo nolo hinc sumere fundamentũ, cum
alia sint tutiora, sed vbi seruandũ esset in loco ius ciuile, expe-
ditũ esset, ꝙ à sñia lata sup possessorio nõ appellat, vt in d. l. 1.
& in d. vers. de possessione. ¶ Posito ergo sine p̃iudicio, ꝙ pos-
sit appellari, vidẽdũ est, an iudex q in cã principaliter sñiã tu
lit absolutoriã rectè ꝓnũciauerit? in q̃ mihi videt de iure con-
2 cludẽdũ, ꝙ sic, ad ꝙ ostendẽdũ p̃suppono, † ꝙ in interdicto vti
a posidetis actor hẽt probare se possedisse tꝑe litis cõtestatæ, [a] &
ẽt tꝑe turbationis l. 1. §. huius aũt interdicti, §. interdictũ. ff. v-
ti pos. & insti. de interdi. §. retinendæ. ver. hodie. & ẽt de turba
tione probare oportet: vt in dictis iuribus. ¶ Est igitur videndũ
an rector de sua possessione probauerit, & melius quam reus:
an verò çtra & an de turbatione legitimè ꝓbatũ sit: in quo per
lectis instrumẽtis & titulis ac attestationib. vtriusq; partis nõ
videtur ꝙ actor in possessione & sua turbatione legitimè ꝓba
uerit, saltẽ melius quã ꝓbatũ sit ꝓ ꝑte rei cõuẽti quo ad posses
sionẽ rei ꝓ qua agitur in libello. Nam actor in libello narrat se
possedisse iusto titulo vnã petiã terræ ĩ loco dicto Poiano iux-
ta viã magistrã à latere añriori versus flumẽ Sapiã, iuxta fossa
tũ Benanelli à latere posteriori, & iuxta iura monasterij Sãcti
Seuerini maxĩè à latere inferiori ꝓ tornaturis terræ cẽtũ con
cessis Pe. de Parma. & ꝙ dicta petia terræ possessa ꝑ dictũ Na-
simbenẽ ꝓpe dictã viã magistrã ẽ, & eẽ debet latitudinis ꝑti-
carũ, 22. & vltra incipiendo dictas ꝑticas, 22. à quadã petia ter-
ræ olĩ possessæ ꝑ Franciscũ Steclim, ꝙ eũdo versus mare discur
rit dicta petia terræ possessa, ꝑ actorẽ à p̃dicta via magistra per
quãdã petiã terræ, q̃ vocat la p̃sa del salexe, vsq; ad Benanellũ ꝑ
dictũ demissis tantũ tornaturis qnquaginta terræ ex ipsa petia
terræ dicta la p̃sa del salexe, infrà dictã petiã terræ ꝑ ipsum Na-
simbenẽ possessam de anno. M. 463. dictus Bernardus molesta
uit, & molestat dictũ Nasimbenẽ in sua possessione dictæ pe-
tiæ terræ, maximè à latere inferiori, & ẽt ꝓpè dictã viã magi-
strã nemora euelli faciẽdi &c. Sed ꝙ de possessione dicti acto
ris, & turbatione eius in dicta possessiõe ꝓ qua agit nõ sit le-
gitimè ꝓbatũ apparet ꝙ neq; per testes, neq; per instrumenta
neq; ꝑ acta apparet, ꝙ Barnardin⁹ cõtẽdat se posidere, aut in
gressus fuerit vel arari fecerit seu aliquo mõ se intromiserit in
aliqua ꝑte petiæ terræ specificatæ ĩ dicto libello nisi in ea ꝑte q̃
ẽ iuxta petiã terræ, q̃ olim possessa fuit ꝑ Franciscũ Steclini, &
hodie ꝑ Baptistã Giossũ versus mare, vt appareat ferè in omni
bus ꝑtib. dicti ꝓcessus, ꝙ autẽ respectu dictæ partis terræ quã

Bernardinus asserit se iusto titulo possedisse, & possidere iuxta dictas terras olim possessas p Steclinum, nō probauerit actor sibi incumbentia, vt apparet ex his q̄ infrà subiungam & attingam primò probationes factas per instrumenta deinde ꝓbationes factas per testes. ¶ Circa primum dico q̄, per instrumentū cessionis dicto Nasimbeni factæ de anno 1455. die. 13. Iulij. non probatur titulus neq; possessio dictæ partis, & quia in hoc pendent leges & prophetæ, ideo circa hoc est principaliter insistēdum. quod autem ex dicto instrumento nō possit dici quò ad dictam partem fundatā esse intentionē actoris, probatur primò † quia probatio q̄ fit p instrumētū dēt de necessitate
3 cōcludere, aliàs non releuat tanq̄ dubia. c. in præsentia, de proba. l. neq; natales. C. de probat. l. ad probationē. C. loca. & vbi verba possunt habere duplicē intellectū, fit interpretatio contra producētē, & se fundātē in verbis illis. l. veterib. ff. de pact. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verb. ob. & plenè tradit in c. ex literis. de sponsa. ¶ Sed verba dicti instrumenti non cōcludunt de necessitate, q̄ dicta particula terræ sit inclusa in dicta cōcessione, qa p̄nt verba dicti instrumēti habere duplicē intellectū, ergo non releuāt agentē. & q̄ nō cōcludāt necessariò, & p̄nt habere duplicē sensum: patet, qa in instrumēto cōcessionis fcæ Nasimbeni, nō est fca mētio de dicto Steclino nisi in ea parte in qua dicit incipiēdo dictas tornaturas sexcentū à latere inferiori de subtus vnius petiæ buscosæ nup possessæ per Branciscū Stecliniū. & fratres, & longè à dicta petia terræ per perticas. 22. prope viā magistrā, q̄ nunc est buscosa & discurrēdo ad filiū vsq; ad Benanellum p vnā petiā terræ buscosæ chiamata la p̄sa del salexe dimissis quinquaginta tornaturis terræ tn̄ infrà dimidiā ipsius præse de salexe & ipsam petiā terræ sexcentarum tornaturarum cōcessam dicto Nasimbeni quæ præsa del salexe habet de sup & subtus duo fossata vsq; ad Benanellum & viam magistrā &c. ¶ Sed nō sequitur quod dicta verba. s. à latere inferiori de subtus vnius petiæ terræ possessæ p Franciscū Steclini &c. inferatur de necessitate q̄, intelligitur de subtus s. versus mare: qa pōt ēt intelligi de subtus s. po-
4 sterius: † quia si quid antecedit & postea aliquid sequitur, p̄t illud q̄, sequitur appellari de subtus, respectu partis anterioris: vt in l. 1. ff. de offi. pf. p̄to. Aphri. post mediū. in vers. q̄ vero, ibi, notitia subtus annexa declarat. & patet quod illud de subtus refertur ad illud q̄d est postpositū, dū ergo in dicto instrumento via magistra ponatur ꝓ parte anteriori, sequit̄ q̄, illud q̄, denotat̄ per dicta verba de subtus vnius petiæ terræ &c. p̄t intelligi de eo q̄, est à posteriore parte dictæ petiæ terræ, q̄ habet partē anteriorem à latere dictæ viæ: & sic dicta verba de subtus &c. ītelligunt̄ de parte q̄ est versus Benanellū seu filiā Stadiani ꝓ iurib⁹ illustrissimi dn̄ij Venetorū, & illa alia verba s. & longè à dicta petia terræ per pticas 22. ꝓpè viam magistram &c. optimē p̄nt conuenire huic interpretationi: quia sensus taliū verborū esse pōt, q̄, confessio facta Nasimbeni incipiat, vt dictum est, subtus, id est post dictā petiam terræ Steclini versus Banenellum, & postea veniendo versus Castiglionū & viam magistrā, nō dēt q̄ primū est in extremitate petiæ terræ Steclini versus montes seu Castiglionū voluere se seu versus viam magistrā, sed debet procedere prius versus suprà mōtes p tantum spaciū q̄, voluendo se versus viam, & eūdo vsq; ad viam, distet principiū terræ cōcessæ Nasimbeni à petia terræ Steclini per perticas 22. tn̄ concessio facta Nasimbeni ꝓtēdat vsq; in viam, & illud q̄, remanet intra dictas 22. pticas dēt remanere dicto monasterio sancti Seuerini, vt manifestè significāt verba instrumēti in ea parte in qua dicit, & oē & totū q̄, ab inde. infrà. ¶ Et ēt bn̄ cōueniūt huic sensui illa verba cōcessionis videlicet, & discurrēdo ad filiū vsq; ad Benanellū p vnā petiā terræ buschiuæ chiamata la p̄sia de salexe dicit esse nō solū infra petiā terræ Steclini vers⁹ mare sic, in loco differētię, vt vult intelligere Nasimbenis sed de subtus seu post petiā terræ Steclini versus Benanellū vt deponunt, q̄ plurimi testes ꝓducti ꝓ parte Bernar. super. 4. c. capitulorū scd̄o loco ꝓductorum, & p̄sertim Iacobus de clericis, Bartholomæus Fameus, Io. Baronus, Io. Embailari⁹, Ventura de Donatis, Io. Stanatus Zenonis. Io. de villa Sācti Zachariæ, & Frācisc⁹ Vētura de Donatis. & sic non p̄t dici q̄, intelligat de necessitate in ea parte q̄ est infrà dictā petiā terræ Steclini pp pluralitatē locorū in quibus verificari p̄nt dicta verba. l. ita fidei. ff. de iure fis. l. si q̄s seruū. §. si inter. ff. de leg. 2. l. si fuerit. ff. de reb. dub. l. si duo sunt Titij. ff. de test. tut. ¶ Et ita benè p̄nt conuenire huic interpretationi illa alia verba instrumēti. s. dimissis tornaturis quinquaginta terræ tm̄ intra dimidiā illius præsæ del salexe: & ipsam petiā terræ sexcentū tornaturarū, sicut conuenire p̄nt interpretationi Nasimbenis, q̄, posito q̄, illa verba vltimo loco relata haberēt aliquē intelligibilē sensum, cùm tn̄ in veritate videant̄ aliqualiter inepte prolata, vt ex eorū inspectione patet. ¶ Et posito q̄, dicta verba de subtus, possent intelligi versus mare, & similiter dicta alia verba possent habere interpretationē illā quæ est de mēte Nasimbenis, tn̄ cū ēt patiant̄ illā quæ suprà data est, sequitur q̄, illud instrumentū productū per Nasimbenē ad fundādam & ꝓbandā intentionem suam non ꝓbat: qa non concludit intentionē suā, vt antea dixi. ¶ Et ad dictā interpretationē potius accipiendā facit: quia aliàs resultarēt plures absurditates, q̄ seriosè enarratur ī actis mihi transmisis, fo. 161. cū decē sequentib. quas hic
5 breuitatis cā omitto † vnde rōne absurditatis vitādæ īpropriatur vna dictio, & ponitur vna pro alia, & sic impropriant̄ verba, vt inquit Bar. in l. oēs populi. ff. de iust. & iur. in 6. q. princ. ver. iuxta præmissa quæro qd si in statuto &c. vbi ad hoc alle. l. in ambigua. ff. de leg. & no. doc. in c. cū dilectus, de cōsue. facit q̄, no. gl. in l. eas causas. ff. de cōd. & demō. ¶ Scd̄a rōne ostēdit̄ q̄, dictum instrumentū Nasimbenis eū non releuat tāquā nō cōcludēter ꝓbet, vt patet per illa verba instrumenti p̄dicti. s. dimissis quinquaginta tornaturis terræ infrà dimidiam ipsius p̄se del salexe, & ipsam petiā terræ tornaturarum sexcentarum terræ &c. Nā cū sit ꝓbatū per testes Bernardini suprà ꝓximè nominatos, & ēt per testes actoris hoc idē capitulantis q̄, petia terræ Steclini est contigua petię terræ quæ nūcupatur la p̄sa del salexe, ēt versus mare, oportebat dictum actorē ꝓbare q̄, Bernardinus ipsum turbauerat in dicta petia terrę vocata p̄sa del salexe: sed tn̄ extra dictas quinquaginta tornaturas existentes infrà dimidiam dictæ terræ nuncupatæ la p̄sa del salexe, & dictæ terrę sexcentarū tornaturarum. cū ergo per dictos testes sit probatum q̄, locus differētiæ est comprehensus sub petia terræ vocata la presa del salexe potuit esse quod loc⁹ in quo extirpari & arari fecit ser. Bernardinus claudit̄ in dictis quinquaginta tornaturis, sequit̄ q̄, actor obtinere non potest: vt in terminis no. Bart. in l. non solū. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nun. in prin. per illum tex. & per no. in l. eū actū & ibi Ang. ff. de neg. gest. l. matrē. & ibi no. Sali. C. de prob. & no. Bal. in l. si. C. an seru⁹ ex suo fac. & in l. precibus. C. de impu. & alij. subst. & do. Abb. in ca. in præsentia. de probat. & in ca. auditis, de p-
6 scrip. dum dicunt præfati † doct. in dictis locis quod si statutū est q̄, in talib⁹ pratis homines nō possint tenere bestias ad pascendum intra terminos designatos: & sic in certa parte prati poterant depascere, & in certa non, fuit postea accusatus quidam q̄, tenuerat bestias in dictis pratis, & fuit probatum simpliciter q̄, tenuerit animalia in dictis pratis: non autē fuit specificè probatum q̄, tenuerit intra dictos designatos terminos, non debet condemnari per præallegata & p alia de qbus ibi per eos. ¶ Tertia rōne principali non releuat̄ dictū instrumentū: qa cum ante confessionē dicti instrumenti eodē die quo facta fuit dicto Nasimbeni cōcessio, dūs Abb. sancti Raphaelis delegatus apostolicus concessit dicto Abbati sancti Seuerini licentiā concedendi in emphyteusim dictas terras monasterij sancti Seuerini positas in dicto plebatu sancti Zachariæ ꝓ pretio solidorum 30. pro qualibet tornatura, excepta tn̄ quadā parte dictorū nemorū quæ est de subtus terras aratorias, postea p dictum Steclinū, & versus villā Castiglioni. & versus Benanellum, quæ quidē pars substinebat aquarū inūdationes, q̄ partē cōsensit cōcedi posse in emphyteusim, ꝓ p̄tio 25. solidorū ꝓ qualibet tornatura: ergo terræ q̄ sunt ab infra petiam terræ Steclini versus mare, & sic q̄ sunt versus Benanellum, & Castiglionum cū sint exceptæ remanēt īclusæ sub ea regulari & gn̄rali cōcessione licētiæ datæ de cocēdēdo in emphyteusim ꝓ solidis. 30. ꝓ qualibet tornatura. l. q̄sitū. §. deniq;. de fun. instr. §. vt aūt. in auth. de no. ali. in l. in his. cū ibi no. ff. de le. l. nā q̄, liqdæ. §. fi. ff. de pe. leg. ¶ Et hoc qa illæ terrę quæ erant versus mare, non ita patiebant̄ inūdatione aquarū, vt ēt est ꝓbatū p testes, & ita seruatum fuit vt apparet in alijs inuestituris factis dicta die 24.

Iulij

Iulij de terris existentibus versus mare ab infra petiæ terræ Ste
clini, q̃ post concesʃionem factam Nasimbeni fuerunt conces-
sæ alijs. nã ille fuerunt concessæ pro solidis 30. pro qualibet tor
natura, vt apparet ex pluribus instrumentis concesʃionum fa
ctarum dicta die q̃ sunt producta in causa: ergo non potuisset
dominus abbas prædictus sancti Seuerini concedere partẽ q̃
est ab intra petiam terræ Steclini versus mare dicto Nasimbe-
ni ꝓ solidis 25. pro qualibet tornatura vt cantat instrumentũ
concesʃionis factæ Nasimbeni, imò concesʃio aliter facta q̈ cõ
tineretur in dicta licentia data ex authoritate apostolica non
teneret tanq̈ facta, non seruata forma mandati. c. cum dilecta
de rescrip. c. cum olim abbas, de offi. deleg. l. diligenter. ff. mã
da. ¶ † Et cum fuerit dicta licentia concessa eodem die quo
7 fuit facta. d. concesʃio dicto Nasimbeni, præsumitur q̃ ꝑcesse-
rit licentia & secutas fuerit concesʃio in emphyteusim: quia v-
bi duo actus reperiuntur facti eodem die, & non appareat qs
præcesserit, ꝑ̃sumitur q̃ præcesserit ille qui debebat esse ꝑambu
b lus [b] ad aliũ, vt no. decidit Cyn. in l. cùm in testamento, §. hæc
verba ff. de hære. insti. per illum tex. & sic cũ dicta concesʃio in
emphyteusim nõ potuerit fieri sine authoritate superioris, iux
ta c. nulli. de rebus eccl. nõ alie. iuncto. c. ãbbatibus. 12. q. 2. &
in cle. 1. de reb. ecclesiæ non alie. non valuisset concesʃio facta
Nasimbeni si intelligeretur facta de ea parte q̃ est versus mare,
tanq̃ licentia se ad illam partem non extenderet. ¶ Et quãuis
eodem die postea in actu concesʃionis in emphyteusim factæ
Nasimbeni per abbatem Sancti Seuerini præfatus dñs abbas
sancti Raphaelis delegatus apostolicus etiã dederit licentiã &
concesserit dicti concesʃioni in emphyteusim, tamen hic non
8 est attendendum, quia commisʃio † facta per summum ponti
ficem abb. sancti Raphaelis de dando licẽtiam prædictam in-
telligitur de prima licẽtia, ita enim intelliguntur verba cuius-
cunq; mãdati dati ab hoĩe, vt inqt Cy. & Bal. in l. veluti. §. hæc
vox. C. de ede. Bal. in l. si vt proponis, la 2. C. qũo & qñ iudex.
per l. fideicommissa, §. si quis decem. ff. de leg. 3. & ibi etiã Bal.
facit. l. quid tamen. ff. de arbitr. & quod habetur in c. in literis.
9 de offi. del. & in l. boue. §. hoc sermone. ff. de verb. oblig. ¶ Cor
roborantur hæc; † quia sententia recipit interpretationem &
declarationem ex probationibus & actis. vt not. in l. hæ enim
in princip. ff. de suspe. tuto. & in l. si quis ad exhibendum. ff. de
exce. rei iud. & in l. quid tñ. §. Pomponius. ff. de arbit. & no. in
c. si confirmationẽ. in gl. fi. de elec. in 6. & per doct. in l. Iulian⁹
verũ debitorẽ. ff. de cond. ind. & Bar. in l. ait prætor. §. 1. ff. de re
iud. sed ex attestationibus receptis per ipsum delegatum apo-
stolicum apparet q̃ solum illa pars dictarum terrarum que est
de subtus petiam terræ Steclini versus Benanellum, & versus
Castiglionum est illa quæ differt in pretio ab alijs terris posi-
tis in dicto plebatu propter dictam inundationem aquarum:
ergo de illis debet intelligi actus licentiæ & declarationis di-
cti delegati. facit l. quoties idem sermo. ff. de re. iur. cũ si. Acce-
dit qa non est verosimile q̃ abbas sancti Raphaelis qui interue
nit in vtroq; actu voluerit incontinenti se corrigere & sibi cõ-
trariari. l. non ab ea. ff. de conditi. & demon. ¶ Quarta ratione
principali probatur neque dictum instrumentum concesʃio-
nis factæ Nasimbeni neque assertam tenutam apprehensam
vt dicitur vigore dictæ concesʃionis per Nasimbenem die vlti
mo dicti mensis Iulij posse suffragari dicto actori: qa posito q̃
diceremus verba instrumenti concesʃionis factæ Nasimbeni
ad rationem solidorum, 25. comprehendere locum differen-
tiæ: tamen nihil operatur, attento q̃ in ea est nulla dicta con-
cesʃio, ꝑ ea quæ, supra proximè dicta sunt, & q̈uis etiam dice-
remus q̃ virtute tenutæ postea apprehensæ die vltimo mensis
Iulij 1455. Nasimbenem acquisiuisse possesʃionem corpora-
lem; non dico ciuilem esse translatam ex consensu abbatis, tñ
10 ẽt hoc non suffragat̃ Nasimbeni: tum quia † non apparet de
mandato Guidonis affectione mandatarij dicti abbatis, imò
potius ꝯtrariũ apparet ex quadã affectiõe dicti abbatis & Gui
donis cum iuramento, nec per verba narratiua instrumenti te
nutæ facientia mentionem de mandato ꝓbatur illud manda
tum, vt in auth. si quis in aliquo. C. de ede. no. Inn. in c. cum in
iure. de offi. deleg. & in c. quoniam contra, de probat. & no. in
specie Bal in rub. C. de fide. instru. in ver. venio ad secũdũ &c.
in fi. illius quæstionis. & Pet. de Anch. in cle. 1. de prob. facit q̃
no. Cy. in l. optimam. in 2. q. C. de contrahen. & cõmit. stip. cũ
si. de quo mandato etiã non potest dici esse probatũ per dñm
Franciscum olim abbatem sancti Seuerini, & ꝑ Guidonẽ Ab-
batem testes actoris: quia non probant vt dicã. infrà dũ discu-
11 tiam de viribus probationis testiũ, tum etiam quia † non esset
translata ciuilis ex consensu Abbatis: quoniam talis possesʃio
ex contractu nullo seu inutil. facto prælato ecclesiæ non trans
* fertur secundum * communem opi. l. iubemus. §. fi. secundum
vnam expositionem. C. de sac. san. eccl. & no. Bar. & alij in l. fi.
§. si vir. ff. de acq. pos. sicut nec talem possesʃionem tranfert pu
pillus ex contractu inutili dato q̃ transferetur corporalis seu
naturalis possesʃio in alium apprehendentem, iuxta l. posses-
sionẽ pupillus, cum ibi no. ff. de acquir. pos. tum attento q̃ ser.
Bernardinus habuit possesʃionem translatam in eum ex con-
sensu abbatis tradẽtis in cõtractu valido & legitimo dicti ser.
Bernardino licentiam apprehẽdendi possesʃionem, quam ap
prehendit ser. Bernardinus in loco differentiæ vigore inuesti-
turarum suarum, vel saltẽ alicuius ex eis, vt apparet ex instru-
mẽtis, & etiam attestationibus testium pro parte sua recepto-
rum ¶ Vnde dato q̃ diceremus Nasimbenem habuisse posses-
sionem etiam antiquiorem, & etiam q̃ probationes testium
vtriusquẽ partis numero & dignitate, & in alijs circunstãtijs
essent pares, tamen interdicto vti posʃidetis, probans de pos-
c sesʃione quantuncunq; iuniori, [c] & de titulo legitimo & eff-
caci obtinet contra eum qui probauit de possesʃione antiquio
ri, qui non probauit de legitimo titulo, vt no. vult Ant. de Bu.
in c. licèt causam, de proba. circa prin. vltimæ chartæ in versic.
oppo. q̃ non arceatur Fauentini &c. & in vers. se. & clarè Ioã.
de Imol. & Paul. de Castr. in l. si de eo. §. fi. ff. acquir. posses. vbi
dicunt hoc esse verum quando ille qui habet possesʃionem an
tiquiorem simpliciter deduxit se habuisse & habere antiquio-
rem possesʃionem, & aduersarium possedisse rem illam & iniu
stè se cepisse possesʃionem iuniori tempore: quia intelligitur
deduxisse q̃ aduersarius posʃidet clam & iniustã rem, scilicet
respectu proprietatis, & sic quod dominium non specter ad ip
sum habẽtem iuniorem possesʃionem per l. si rem aliquam. ff.
de acquir. posses. ideo non obtinet, cum aduersarius habeat le
gitimum titulum. & sic apparet q̊d non posʃidet clam respe-
13 ctu domnij. ¶ † Secus si deduxisset q̃ aduersarius habens pos-
sesʃionem iuniorem posʃidet clam respectu possesʃionis ipsi⁹
habentis antiquiorem possesʃionem: quia tunc obtineret pro
bans de antiquiori possesʃione per id quod subtiliter & singu
lariter no. Bar. in d. l. si de eo. §. fi. & ita dicit Io. de Imo. ibi debe
re hoc mõ declarari & cõcordari id q̃ no. Bartol. in l. si duo, in
prin. ff. vti pos. in l. 1. C. eo. istud autẽ non reperio capitulatũ
& deductum in actis per Nasimbenem eo modo q̊ dicunt præ
fa. doc. in d. l. si de eo. §. fi. ergo debet obtinere dictus Bernardi
nus. ¶ Nec prædictis obstat sic dicatur q̃ locus differentiæ nõ
comprehenditur in concesʃione facta dicto ser. Bernardino
dicta die 24. Iul. 1455. quia ibi non deciditur iuxta illam petiã
terræ Steclini, sed potiùs videtur contrarium, dum dicitur iu
xta iura monasterij sancti Seuerini à latere superiori, vers⁹ vil
lam Castilioni, & etiam à latere inferiori versus passum san-
cti Geruasij pro similibus rebus & bonis dicti monasterj pari-
formiter concedentis. ¶ Constat aũt q̃ petia terræ Steclini erat
iam concessa à dicto monasterio vt patet ex instrumentis pro
ductis in actis, ergo non potest comprehendi talis locus in di-
cta concesʃione: quia respondo q̃ petia terræ Steclini diceba-
tur esse à patre superiori de iure dicti monasteri ratione directi
dominij leg. 1. §. 1. ff. si ager vecti. vel emphy. peta. l. si domus. §.
fin. ff. de legati. 1. & illa qualitas adiecta circa vltimum confi-
nem per illa verba, pro similibus rebus dicti monasterij pari-
formiter concedentis, non referuntur ad precedentia. l. fili-
um, cum ibi no. ff. quando dies legat. ce. & quod no. Bald. in l.
auia. ff. de condi. & demonst. ¶ Prætereà clarè in vltima inue-
stitura dicti ser. Bernardini est comprehensus locus differen-
tiæ: & sic in eo habet titulum validum: & illius vigore appre-
hẽdit etiam possesʃionem seu in ea continuauit, vt constat pu-
blico instrumento producto: & sunt roborata ista per confir-
mationem sedis apostolicæ. ¶ Ex his apparet multis modis es-
se ostensum quod legatum instrumentum concesʃionis factę
Nasimbeni & dictæ suæ tenutæ non releuant eum nec suffra-
gantur

gantúr aliquo modo sibi, & ét nõ facio vim in eo q abbas san-
14 cti Seuerini cõstituerit se posſidere noíe Nasimbenis: † qa si
titulus Nasimbenis nõ se extẽdit ad locũ differẽtiæ, & res ẽ cla
1† ra, aut se extẽdit ad locum differentiæ, & tũc qa titulus princi-
palis est nullus, vt imm dixi, suprà, ita etiã redditur nullũ † ip-
sum cõstitutũ, vt singulariter decidit Bal. in l. ex testõ. C. de fi-
deicõ. & in c. 2. de feudo dato in vicẽ legis cõmissoriæ. & est de
mẽte Bar. in l. quod meo. in prin. ff. de acq. pos. Per ibi not. per
†2 gl. ibi dũ dicit Bar. q si quis constituat se † alieno nomine pos-
sidere nõ facit alium possessorẽ, nisi pcedat causa habilis. ¶ Ad
15 idẽ q no. Bal. in rubr. extra de prescripti. dum dicit † q pcariũ
sine titulo non trãsferrt possessionẽ. dicit hoc colligi ex elegã
ter no. per Bar. in d. l. quod meo, in prin. ad hoc quod uoluit gl.
not. in l. si patronis, in verbo Fauiana. ff. si quid in fraud. pa-
tro. ¶ Et quod no. Bal. in l. si absentis. C. si cert. pet. dum dicit,
q si non tenet contractus principalis nec ét præceptum guarẽ
tigiæ vel confessio vt accessoriũ, vel accessoria. & dicit probari
per tex. sing. in l. fi. ff. de cõst. pecu. ¶ Alio respectu ét videtur q
d constitutum factum in dicto instrumento per Abbatem,[d] ni-
16 hil releuet: † quia isti ligitimi administratores constituendo
posſidere noíe alterius, non transferunt possessionem, nec eti
am per alium modũ fictum transferendæ possessionis: vt not.
decidit † Bar. ff. de acq. pos. in. l 1. in prin. in 4. q. prin. in fi. illi-
†3 us qstionis. in ver. quæro pone q tutor vel curator &c. p l. quã
uis. §. 1. eo. tit. & per l. & per iusiurandum. §. tutor. ff. de accept.
17 ¶ † Attẽto q scdm magis* cõm op. prælatus nõ dicit noíe suo
* habere possessionẽ particularium rerum ecclesiæ. quã op. po-
nit Inn. in c. cum sup. de causa pos. & pprie. & licet ipse aliter
†4 videat † tenere in c. 1 literis, in ver. venio ad vltimã scilicet ad
declarandos effectus &c. prima opinio est verior, idẽ ét tenuit
Pau. de Laza. in cõmento dicti c. literis, in vers. sed cuius noíe
prælatus &c. Ant de But. in repeti. c. fi. de causa posses. in versi.
pro veritate inuenienda huius puncti &c. per id q habetur. 12
q. 1. in c. expedit. cùm alijs sibi allega. per eũ. ita ét tenet dñs Ab-
bas in d. c. cũ super. vbi hoc probatur per plura quæ referre nõ
expedit. ¶ Non obst. etiam prædictis statutum sub rubrica q
nemo audeat se inuestiri facere &c. per quod prohibetur quod
quis nõ audeat se inuestiri facere de re qua esset inuestit⁹ alius,
vel quam alius posſideret, vel quam alius acquisiuisset nisi ser
uata certa forma: aliàs inuestitura reddatur nulla ipso iure, qa
ad hoc respondeo quod inuestituta facta dicto Bernardino de
re, de qua est çtrouersia, nõ dicitur facta de re de qua esset inue
stitus Nasimbenis: quia inuestitura Nasimb. nõ comprehẽdit
istam partem, vt superiùs fuit ostensum. & idem dico in tenu-
18 ta data Nasimbeni. ¶ † Secundò respõdeo q per dictum statu-
tum non intelligitur denegari virtus translationis naturalis
possessionis quæ facti est, & apprehensa fuerit, scdm Bal. in l.
2. in fi. ff. de iuris. om. iudi. per l. 1. §. si vir. ff. de acq. poss. ¶ Ter-
tiò respondeo quod dictum statutum intelligitur qñ alius ha-
bet primò inuestituram validã & efficacem, alius non l. 4. §.
condẽnatũ. ff. de re iu. l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de bo. pos.
cõtra ta. & q ibi no. Bar. in l. filiũ. §. si quis. & ibi not. Bar. ff. de
leg. præstan. l. 1. §. fi. & ibi no. Bald. ff. q quisque iud. sed inue-
stitura Nasimbenis, quantum est respectu partis, de qua est cõ
tentio, esset nulla, posito q illa pars cõprehenderetur in inue-
stitura, vt suprà puto ostendisse, ergo &c. Adduxit ét actor con
tra reũ ad pbationẽ quandã scripturã æstimi, sed de ea dicam
postea q̃ dixero de iuribus attestationũ. ¶ Viso igitur quod p-
bationes factæ p instrumẽta nõ fundant intẽtionem dicti Na
simbenis, restat videre quid de probatione testiũ. & certè ét ex
supra deductis cõstat q ex pbatione testiũ nõ põt actor obti-
nere, qa ét si probasset de antiquiori possessione, tñ q̃a non ha-
bet legitimũ titulũ quantũ ad rem, de qua est quæstio, sicut ser
Bernardinus q hẽt legitimũ titulũ, & etiã possessionẽ, data ét
q possessio sua fuisset iunior, deberet in casu isto obtinere: vt
pbaui suprà in quarta rõne principali. ¶ Preterea sine dubio
p testes melius probat ser Bernardinus de possessione 10. anno
r 1: vt probant ferè oẽs testes ser Bernardini, & psertim Iacobus
de clericis super 10. c. capitulorũ secundo loco productorum
& Bar. Francus, Io. Bertonus. Io. Cabalarius Vẽtura de dona-
tis. Dominicus Zassus. Io. Stagnarus. Ioan. de villa sancti Za-
chariæ. Vianus de Zãbis Antonius de Guiruttis. Frã. Ventura,

& ferè oẽs alij sequẽtis sup d. 10. c. & nonulli ẽt ex testibus acto
ris deponunt de antiquiori possessione ser Bernardini, maxi-
mè Io. Teutonicus. ¶ Testes autẽ Nasimbenis qui deponunt
de sua possessione sunt longè pauciores & pacissimi: nam in
primis est dictus Io. Teutonicus q deponit q modò sunt duo
anni q vidit duos substantes in terris positis vltra fossatum q
ĩtermediat terras Baptistę Grossi, & terras quas seminari fecit
Bernardinus pdictus, & q substabãt longè à dicto fossato per
bonũ spaciũ versus mare, & dicebant se esse missos à Vicecomi
te, & sic iste testis nõ concludenter deponit de loco differentię
& ét deponit de tp ante q est melius pbatũ ser Bernardinum
incepisse posſidere: ergo Bernardinus debet obtinere tanq̃ p-
bãs de antiquiori possessione, d. c. licèt cãm l. clã posſidere, in
prin. ff. de acq. pos. Alius testis q conatur de possessiõe depone-
re est Matthæus Vngarus q deponit q iã est ann⁹ q venit vnus
senex cũ duob. filijs noíe Vicecomitis ad substãdũ vltra terras
Baptistæ Grossi versus mare, & q iã sunt tres anni q qdã Mar-
tinus Vicecomitis fecit ligonizare in terris seminatis p ser Ber
nardinuũ iuxta quendã Albergũ. & sic apparet q iste testis ét
nõ deponit cõcludenter de loco de quo est cõtentio, & de quo
in libello actoris, & peccat ét put pcedẽs testis: vt pximè dixi.
Alius testis est dñs Franciscus abbas sancti Seuerini & iste ni-
hil deponit de possessione Nasimbenis: sed dicit de certa arbo
re q̃rcus q̃ debet esse confinis inter Nasimbenẽ & ser Bernardi-
num: sed in hoc non puto insistendũ: qa deponit de auditu ab
alio. s. à Thomasio filio Guidonis, qa tñ postea examinatus su
per hoc dicit se nihil scire, & cõstat q tale testimoniũ dicti dñi
19 Frãcisci † de auditu[e] ab alio nõ pbat c. tã literis, de testi. l. testi
e um C. de testi. & vtrobiq; notatur. & ista responsio qa vera, &
tuta est, sufficit. licet ét alijs modis rñderi posset. Deponit etiã
dictus testis se dedisse mandatũ Guidoni Abbati, q induceret
Nasimbenẽ in tenutã rerũ, de quibus fuerat inuestitus, sed in
hoc testimoniũ eius nõ nocet ser Bernardino, tñ qa locus diffe
rentiæ nõ cõprehenditur in concessione facta Nasimbeni, vt
superius est dictũ: tũ etiã quia posito q cõprehenderetur, dictũ
f istius non probat mandatũ: qa ipsemet testis anteq̃ testificare-
tur, affirmauit cũ iuramento[f] q nanq̃ dicto Guidoni vel alte-
ri dedit tale mãdatũ, & hoc pñte dicto ser Bernardino, & ad ei
us instantiam, vt patet in publica scriptura confecta de anno
1464. de mẽse Iunij, & est in processu mihi exhibito fo. 192. †
20 vnde pp hoc in tm̃ deprehenditur mendax q eius testimonio
iudiciali in contrariũ nõ creditur, vt concludit Ant. de But. in
c. cũ in tua, de test. c. per tuas. de ptob. Bar. aũt plus voluit q te-
stis incidit in falsum, vt ipse dicit. in l. eos. per illũ tex. ff. de fal.
& licèt aliqui in hoc teneant cõtra eũ, volẽtes q p hoc nõ dica-
tur conuinci de falso, tñ nemo negat q ei non creditur tanquã
integro testi: vt etiã tenet Pet. de Anch. in clemen. testib. ad fi.
de testi. & dominus Abb. Sicu. in d. c. per tuas, de probatio. per
ea quæ no. Inn. in c. præterea, de testi. cogen. & ita etiam con-
suluit Ang. in consilio in ordine meo 275. quod incipit. Quæ-
dam dña Margarita &c. & saltem in casu nostro ppter iuramẽ-
tum: qa necesse est eum esse periurũ: & sic non est idoneus te-
stis, vt testimoniũ, de testib. ¶ Plurima etiam sunt probata pro
parte ser Bernardini ad ostendendum improbam, & inhone-
21 stam, ac infamẽ vitam hominis, † quæ proculdubio ostẽdunt
eũ nõ esse integrũ testem, iuxta l. 4. in prin. ff. de test. & in au-
then. de test. §. 1 2. q. 1. in primis. vers. sed & de personis. & 4. q.
3. ver. itẽ in testib. quæ quidẽ referre vnumquẽque pudere de-
bet. præterea est solus, quia nullum integrum contestem hẽt.
¶ Alius testis est Guido Abbatis: & iste deponit super tertio ca-
pitulo, q in petia terræ nuncupata, la presa de salexe, vltra di-
midiam ipsius fuit signata quædã arbor existẽs super ripa fossa
ti ppe viam q̃ arbor fuit signata pro confine inter Nasimbenẽ
& Petrum de Parma: quia dicti ser Bernardinus & Nasimbe-
nes remanserunt cõtenti q à dicta arbore eundo versus mare
Petrus de Parma habere tornaturas centum, casu quo repẽri-
rẽtur ibi esse tot terræ, quæ sufficerent pro inuestituris Nasim-
benis & Bernardini, & aliter Petrus de Parma nihil haberet.
¶ Et in hoc dictum huius testis nõ obstat Bernardino, primò
quia dicit quod arbor illa debebat esse confinis inter Petrum
de Parma, & Nasimbenem, eo casu quo ibi superessent terræ
quæ excederent quantitatem comprehensam in inuestituris

Nasim-

Nasimbenis & Bernardini. & ista conditio non est verificata in processu, scilicet q, superessent tot terræ &c. & sic testis iste in casu quo modo superessent terræ nihil dicit fuisse actum inter partes q, illa arbor esset cõfinis ꝑtereà nõ videt sufficiéter ꝓba tum p alios testes idoneos q, illud q, factũ est p Bernardinum fuerit factũ, vbi est dicta arbor seu suprà dictã arborẽ, & q, ille locus sit cõprehensus intra cõfines, de quibus in libello. ¶ Itẽ in hoc iste testis non habet alium contestem idoneum, & concludenter deponentem. Itẽ iste testis est periurus, vt infrà ꝓximè dicã. & sic minus idoneus. d. c. testimonium. ¶ Deponit ẽt iste testis super q̃nto capitulo q, ipse de mandato dicti Abbatis induxit Nasimbenẽ in tenutã petiæ terræ nuncupata la presa del salexe vltra dictã arborem versus Castiglionum & in hoc ipse testis priusquã testificaret asseruit cũ iuramento cõtrariũ ad petitionem & instantiam dicti Bernardini, vt cõstat dicto instrũ, in quo dictus dñs Franciscus olim Abbas ẽt vt dixi. suprà, asseruit contrariũ eius q, testificatus est, vnde p easdem rõnes quibus improbaui attestationem dicti dñi Fran. ẽt improbatur dictum eius s. Guidonis, de cuius pessima vita & inopia & malis moribus fuit plusquã abunde ꝓbatũ ꝑ parte Bernardini. Item contradicit ei Iacobus de Clericis testis Bernardini, q, depõnit q, Bernardinus fuit inductus in tenutã per Guidonem, prædictũ, incipiendo iuxta petiã terræ Steclini, & quia Nasimbenes fuit induct⁹ in tenutam incipiendo suprà petiã terræ Steclini versus Castiglionum. & licèt aliqua opponant ad impugnandam fidẽ & testimonium dicti Iacobi pro quo sustinendo possem insistere: verum quia iste Guido laborat in suo testificatu tot defectibus nõ est expediẽs in hoc vti multiloquio. Alter testis est Masius de Morigijs, & iste conatur ẽt deponere q, signata fuit arbor pro cõfine & suprà arborẽ fuit data tenuta Nasimbeni, sed iste nihil probat: quia dicit se nescire vbi sit dicta arbor, & si bene inspiciatur ẽt nõ deponit q, Bernardinus consenserit illam arborem esse ꝓ confine inter eum & Nasimbenẽ, sed dicit q, Iacobus filius Guidonis Abbatis dictã arborem significauit pro confine: & sic non cõcludit ꝓ ambiguitatẽ, incertitudinem, & obscuritatem. c. in p̃sentia. de proba. & no. Spe. in tit. de teste. §. 1. ver. item q, testis obscurẽ. Alius testis est Io. Maria, super vltimo capitulo, & iste nihil ꝓbat q̃a deponit de auditu, s. testium, vt dixi. suprà. ¶ Alius testis est ser. Appiso de Bansamolinis, q, dicit minus adhuc q̃ dicat instrumentum tenutæ Nasimbenis, de qua ipse fuit rogatus: quia dicit q, quia terræ tunc erant syluosæ, non põt declarare in qua parte rotani Nasimbenis fuerit inductus in tenutam per dictum Guidonem: & de illa arbore signata pro confine, etiam nihil probat, quia deponit de auditu ab alio, & nescit vbi sit arbor. ¶ Alij testes nihil de possessione deponere videntur intra probationes testium, produxit ẽt actor scripturã librorum æstimi: in qua continetur æstimũ Bernardini, & ibi est scripta dicta petia terræ Bernardini sub istis confinibus videlicet via qua itur Resennam ab vno, Petrus de Parma à latere superiori. Masius Maurissius, siue Ricius de Forliuio & Benatellum à latere posteriori. Sed certè talis scriptura in aliquo non nocet in hac cã dicto ser. Bernardino: q̃a per hoc non infertur q, locus differentiæ spectet iure dominij & possessionis ad Nasimbenẽ: & dato quod spectaret ad Pe. de Parma, nõ deberet obtinere Nasimbenes: imo à sua petitione absoluendus Bernardinus, ẽt si esset iniustus possessor. l. 1. §. fi. cũ l. seq.

22 ff. vti poss. ¶ † Præterea per æstimum regulariter nõ probatur dñium atq; possessio. l. si pater. & ibi ad hoc illum text. notat. Bald. C. de action. empti. & l. solennibus. & ibi notat Bald. in princip. C. de rei vendi. & no. per Bald. in l. pen. ff. de condi. in sti. & certè quo ad dictũ Nasimbenem, cum quo nihil † gestũ fuit quò ad ordinationẽ dictæ scripturæ æstimi, clarũ est q, illud æstimũ nihil operetur. l. ẽt. cũ ibi not. ff. de do. & l. nec ambigui. cũ ibi not. C. eo. Et quare fuerit nominatus ibi ꝓ cõfine Petrus de Parma declarant maximè tres testes, videlicet dominus Franciscus olim Abbas sancti Seuerini super, 6. c. & Gui. Abbatis super eodẽ capitulo, & Masius de Morisijs super. 5. c. quia fuit inuestitus Petrus de certa conditione quæ non reperitur verificata: & ideo dictus Pet. nũquã possedit ibi aliquid Ex qu b. videt stare conclusio quod pro parte actoris nõ sunt probata incumbentia, & potiores sunt ẽt probationes rei, & meritò rectè fuit pronuntiatum in cã principali absoluendo reum, & ita debet per iudicem appellationis confirmari prima sententia, attento q, in causam appellationis nihil noui actum est, saltem tale per q, elidentur fundamenta superiùs de notata. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Conte. imò sufficit tempore turbationis dummodò ceperit agere intra annum, vt dixi in consu Paris. §. 64.

b ¶ Præambulus. Alex. l. diuortio. sol. ma. Bal. Cor. Ias. in d. l. qui fideicõ. adde infrà li. 5. con. 112. Alci. de p̃sum. re. 3. p̃sum. 42. Deci. c. q̃m Abbas de of. deleg. c. prudentiam. in fin. prin. & Hipp. Mar. no. 172. fallit quando fauorabiliùs est actum non valere, vel q̃n agitur de præiudicio tertij Dec. c. super eo. 2. nu. 6. de appel. Ant. Rub. consi. 109.

¶ Iuniori. suprà lib. 2. cons. 76.

c

d ¶ Abbatem. idem sentit Alex. l. 1. in fi. prin. & ibi Ias. in fi. de acqui. possess. & verum puto quicquid dicat Mat. Matthæsi. singu. 166.

e ¶ Auditu. suprà lib. con. 77. num. 4.

f ¶ Iuramento. sed hæc cautela a restis huius senatus reprobatur adde suprà lib. 2. con. 222. nu. 13.

SVMMARIVM.

1 *Sententia post peremptorium instantiæ est nulla.*

2 *Sententia de procedendo contra iuris ordinem, non valet.*

4 *Sententia patiente marito vel debitore lata in fauorem vxoris vel vsurarij semper potest rescindi. numero 5.*

7 *Iudex ex officio se informat de veritate styli.*

8 *Intentionem fundare sufficit ex communi & regulari causa.*

9 *Probationem concludere præsumptuè sufficit,*

10 *Statutum, quòd non possit impugnari sententia post certum tempus intelligitur agendo, non autem excipiendo.*

14 *Lex si exigit factum non qualitate, vtrunque probandum est.*

17 *Statutum loquens de simplici, non habet locum in mislo.*

20 *Rubrica habens orationem imperfectam non potest allegari.*

21 *Narratiua verba quæ sunt.*

23 *Testium dicta non probant nisi publicentur.*

24 *Quia possessio in incorporalibus, non acquiritur sine scientia superioris.*

CONSILIVM. LXXXII.

VISO ꝓcessu inter vniuersitatẽ Bisileriorũ ex parte vna, & vniuersitatẽ Merzariorũ ex alia. ¶ Attingã primò nullitatẽ sententiæ diffinitiuę. ¶ Secundò, posito q, sentẽtia fuisset valida: attingam iniquitatem sentẽtiæ. ¶ † Quo ad primum, p̃supono q, sententia lata extra tps præfixum instantiæ est nulla, ª vt no. l. ꝓperandum, in prin. C. de iudicijs. l. scire oportet. §. cõsequens. ff. de excu. tut. & no. doc. in c. pen. de iud. cũ suis multis concordantijs. Sed facto calculo, apparet q, sñia diffinitiua lata per dñm Vicarium in fauorẽ Bisileriorum fuit lata extra tps instantiæ: ergo fuit nulla. ¶ Nec ad hoc obstat pronuntiatio facta per Vicarium de voluntate partium q, superessent ad huc 25. dies, de instantia: q̃a dico q, talis pronuntiatio non potuit operari quod habeatur perinde ac si superfuissent si in veritate non supererant. probatur maximè per infrà scripta, ¶ Pri-

2 mò per id quod notabiliter dixit Ant. de But. in c. exhibita, de iu. vbi per illum tex. dixit, not. † sententia de procedendo cõtra iuris ordinem non iustificare processum contra iuris ordinem habitum. ex quo infert q, si iudex in lite ordinaria ꝓnunciat esse procedendum lite non contestata vel pronunciat litem † contestatam esse, vbi non est. ex tali pronuntiatione ꝓcessus non validabitur scdm eum. ¶ Sicut ergo iudex pronunciando litem esse contestatam, vbi non est, non potest facere q, habeatur pro contestata: quia litis cõtestatio tanq̃ fit de substantialibus iudicij non potest tolli per iudicem aut consensu partium, vt notatur in aut. offeratur. C. de li. conte. & in cle. sæpe. de verb. sig. & in l. 1. ff. de ferijs. ibi, neque enim prętoris factum iuri derogare &c. & d. c. exhibita. ita nec debet posse facere q, instantia causæ principalis duret vbi est extincta, quia neque

neque de iure cõi, neque municipali poteſt inſtantiam perdi
tam prorogare, aut ſuſpendere. l. properandum, in prin. C. de
iud. & etiam patet per ſtatuta allegata in cauſa: & pſertim in
ſtatuto ſub rubrica in verſi. prohibentes, vbi dicit, prohibẽtes
in ſuper aliquam ſuſpenſionem aliquo mõ in cauſis principa
liter fieri poſſe, ẽt cum iuramento, & facta non valeat ipſo iu
re. ¶ Per hæc etiam infertur non valere declarationem Vica-
rij factam q propter quandã integrã reſtitutionem petitam
inſtãtia cauſæ deberet ſtare in ſuſpenſo, qa eſt contra diſpoſi-
tionem dicti ſtatuti, & contra deciſionem traditã in d. c. exhi-
bita, & etiam contra aliud ſtatutum ſub rubrica, de vocatis in
iure & venientibus, in verſi. præterea ſtatuimus q nulla quæ-
ſtio principalis, quo cauet q aliqua qõ præiudicialis ad aliam
nõ poſſit moueri per quã in cauſa principali impediret poſſe
procedi, & q omnino in cauſa principali procedat. ¶ Accedit
ad confirmationem prædictorum id q notabiliter dicit Ant.
3 de But. in ca. præterea, de dila. vbi dicit † q ſi ſtatutum impe-
diat vt iudex non poſſit exercere iuriſdictionẽ ſuã vltra limi-
tes ſuæ iuriſdictionis, non valebit ſe pronuntiare cõpetẽtem
iudicem: & ſi pronunciabit nihil operabitur quoniam eſt fa
cta ↄtra ꝓhibitionem dicti ſtatuti. mouetur per no. in c. iudex
de ſen. excom. in 6. & in c. ſuper de offic. delegat. & per alia ibi
allegata p eum. ¶ Ad idẽ adduco text. reputatum ſingularẽ in
4 l. ſi ſponſus. §. ſi vxor. el 2. de dona. inter virũ. † vbi ſi maritus.
agit contra vxorẽ ad id quod ipſi marito verè debebat, & mu-
lier ad repellẽdũ maritũ oppoſuerit aliquã exceptionẽ nõ ve-
rã ſed inefficacẽ, & tñ volẽs i effectũ donare vxori, paſſus fue-
rit ſe ſubmoueri exceptiõe, & cõſequẽter mulierẽ abſolui, po
terit ſemper ẽt abſque appellatione retractari dicta ſententia
tanquam in fraudem legis data. & iõ Bar. illum tex. dicit ibi eſ
ſe multùm no. pp multas fraudes. q̃ quotidie fiunt. & Bal. ibi
ẽt dicit in lectura Florentina, q ille tex. pſtat, argumentũ ad re
uocationẽ multarum ſententiarum, vbicunq; per fraudẽ par-
tium mediantibus talibus ſententijs conueniretur ad prohi-
bitum & illicitũ. ¶ Vñ dicit ẽt Bal. in l. cũ allegas, in 4. oppo.
tũ ſeq. C. de vſu. † q ſi debitor paſſus eſt ſe vinci p ſñiam non
oppoſita exceptione vſurarũ, ſemp poterit dicta ſñia reſcindi
... eſſe tex. ſingularẽ in rõne ſui in d. §. ſi vxor. & idem dicit
... Imo in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verb. ob. & facit. l. 1.
... cũ duabus legibus ſeq. ff. q̃ in frau. credi. ¶ † Præterea di-
cta pronuntiatio q̃d cauſa debeat ſtare in ſuſpenſo pendente
dicta petitione reſtitutionis in integrum, dicit cõtinere expſ-
ſum errorem iuris municipalis: & propterea eſt nulla. l. 2. C.
qñ prouoca. c. 1. de re iudic. nam ſententia ita redditur nulla ſi
continet expreſſum errorẽ ſtatuti inſerti in volumine ſtatuto
rum ſicut ſi continet expreſſum errorem iuris cõis, vt inquit
Bal. in d. l. 2. do. Abb. in d. c. 1. & eſt de mente. Bar. in l. cũ prola
tis, de re iudic. ¶ Facit etiam ad hoc q not. Ioa. And. in additi.
Spec. in tit. de appel. §. nunc breuiter, in addi. incip. ibi nõ fuit
&c. vbi dixit q ſi iudex interloqueretur tẽpora appellationũ
poſſe prorogari, non valet: qa expreſſum diceretur continere
errorem. l. nemo. C. de tempo. appel. ¶ Nec obſtat ſi ad validi-
tatem dictæ pronunciæ continẽtis declarationẽ q ſupererant
adhuc dies, 25. allegaretur ſtatutum vnũ q̊ caueri dicit q ſtet
declarationi iudicis corã q̊ cã verteretur quantum ſuperſit de
inſtantia, niſi ex actis cauſæ contrarium cõſtaret, & in ꝓpoſi-
to noſtro nõ videt dici poſſe conſtare ex actis q nõ ſupereſſent
25. dies quia licet per inſpectionem actorum appareat de litis
conteſtatione & de curſu dierum continuorum abinde citra
decurſorum, attñ ex actis nõ pcipit numerus dierũ vtilium in
qbus ſolùm currit tẽpus inſtantiæ, qm̃ ad hoc rñdeo q cum de
ſtylo curiæ ſeu conſuetudinis in foro cauſatũ ciuitatis Bono-
niæ ſit q in calculandis inſtantijs cauſarum ſtet libro notarij a-
ctorũ q in principio libri ſignant oẽs dies iuridicos, per vunm.
5. & dies feriatos per binum. ff. poterit facta productione dicti
libri actorũ in cã dici q ex actis cauſæ conſtet dictos dies. 25.
non ſupereſſe. † & ſup veritate dicti ſtyli b curiæ ſeu conſuetu
7 b dinis poterit iudex ex officio ſe informare, vt l. 3. §. fi. ff. de te-
ſta. & ibi no. Bar. no. ẽt Bal. in l. 1. in fi. C. vt q̃ deſunt aduoc. vbi
dixit q iudex ex officio ſupplet circa conſuetudinẽ quæ verſa
tur in foro. & no. Anto. de But. in ca. ſi de conſuetu. & cautum
eſt q hæc in actis redacta ſint. ¶ Aliter ẽt pt reſponderi vt ſta-
tim ſubijciã. Itẽ nõ ob. ſi diceretur q dato q appareret p produ
ctionẽ dicti libri actorũ decurſos ẽt tot dies vtiles, q ſcd̃m com
munẽ & regularẽ curſum cauſarũ ſufficiãt ad inducẽdã perẽp
tionẽ inſtantiæ: tñ non ſequitur q in hac cã dici poſſit cõcludẽ
ter cõſtare ex actis de peremptiõe inſtantiæ. quia eſſe poſſet q
fuiſſent factæ aliq̃ ſuſpenſiones in hac cã ꝓpter infirmitatem
alicuius procuratoris huius cauſæ: nã ex forma ſtatuti proui.
ſum eſt q procurator infirm⁹, ſi iurat ſe infirmum, & procura
torẽ det ad cauſas ſuas pro ſuſpenſis ex actis alicuius notarij,
& corã vno iudice oẽs ſuæ cauſę intelligunt ſuſpenſæ, vel etiã
contingere potuiſſe q regimina declaraſſent p viam prouiſio.
nis gñaliter cãs dñi Bernardini, vel ſèr. Conſtantini ſtare in ſu
ſpenſo, & ſicut iſta non apparerent in actis huius cauſæ, & per
conſequẽs nõ eſt ſufficiẽs iſta ꝓbatio p inſpectionem actorũ:
8 quia probatio debet de neceſſitate concludere. c. in pſentia,
de proba. l. non hoc. C. vnde cogna. † quia ad iſta rñdeo, q ſa-
tis eſt pro parte vniuerſitatis Merzariorum ꝓbare intẽtionem
†2 ſuã iſpecto cõi & regulari curſu † cauſarũ: qa ad illũ debet ha-
beri reſpectus quò ad hoc vt qd dicat reddi certũ, niſi ex aduer
ſo aliud apparet, vt ꝓbat in l. 2. in ſi. ff. ſi qs in ius voc. non ie. in
ducendo vt ibi p Bar. & no. Inn. in c. pterea. de dilat. bene fa-
cit l. ab ea parte. in prin. ff. de proba. quam ẽt allegat Bart. in d.
l. 2. vnuſquiſque. n. debet probare id quod eſt fundamentũ in-
tẽtionis ſuę l. 2. & l. in exceptionibus. ff. de proba. no. in l. ſi ve-
rò. §. qui pro rei. ff. qui ſatiſd. cogã. ¶ Ergo ſi per librum acto-
rum apparet q ſunt lapſi tot dies iuridici, qui excedunt cõem
& generalem curſum inſtãtiæ ſi aduerſarius vult dicere q pro-
pter infirmitatem vel ſimilem cauſam fuit facta vna particu-
laris ſuſpenſio, illud eſt fundamentum intentionis ſuæ: ideo
illud probare debet. ¶ Hoc confirmo: quia videmus q ſatis eſt
quod teſtis qui deponit aliquid, ita eſſe, interrogatus in cauſa
ſcientiæ, reſpondeat ſe ſcire, quia vicinus vel conſanguineus,
per. l. Octaui. ff. vnde cogna. & l. de tutela. cum ibi no. C. de in
integ. reſti. mi. l. ſi ita. in fine. ff. de fun. inſtru. l. ſi. vicinis. C. de
9 nup. c. quoſdam. & c. quãto, de præſump. † & quamuis proba
tio debeat concludere, tñ ſufficit q concludat verè vel pſump-
tiuè, ita per prædicta no. Barto. in l. 1. ff. ſi cert. peta. & in d. l. de
tutela. & in ſuo tractatu de teſta. & in l. de ætate. 12. q. ff. de mi-
no. & per Ange. in authe. de teſte, ad finem principij. Bald. in
l. conuenticulam. C. de epiſco. & cle. & in aut. quas actiones
ad fi. C. de ſacroſanc. eccle. & in l. 1. C. de ſeruis fugiti. & in l. nõ
omnium. ff. de legi. & Ant. de Bu. in c. literas. de pſumpt. ¶ Et
ſufficit q dicta ratio per teſtem reddita concludat pſumptiuè,
10 inſpecta regula † nam licet vicinus & coniunctus præſumat
ſcire facta cõiuncti, fallit, niſi fuiſſent abſens vel infirm⁹. l. Ti
tius. §. 1. ff. de liber. & poſthum. l. filium diffinimus. ff. de his q
ſunt ſui vel alie. iu. c. cũ in tua. q mat. acc. poſ. ita dicit Bal. in l.
is pt ff. de acq. hæredi. in ver. venio ad alias qualitates &c. vbi
in propoſito ſubdit q ille q ex aduerſo vult tollere dictam re-
gulam & præſumptam ſcientiã, habet neceſſe probare dictã
abſentiam vel ĩfirmitatem. & vt dixi. bene probatur in d. l. ab
ea parte, cum gloſ. & per id q not. glo. in l. omnis diffinitio. ff.
de re iur. Ita ergo in propoſito noſtro, ſi Biſilerij ad infringen-
dam probationem Merzariorum factã de peremptione inſtã-
tiæ per curſum tot dierũ iuridicorũ allegarent inſtantiam non
peremptam propter aliquam ſuſpenſionem factam occaſio-
ne alicuius infirmitatis, vel ex ſimili cauſa, habẽt illud proba-
re, nec ſufficit dicere q potuit contingere dictam ſuſpenſionẽ
eſſe factam, niſi de ea doceatur, vt patet ex prædictis. ¶ Secun-
dò ad hoc reſpondeo, q quamuis procurator vnus iuraret ſe
infirmum, & daret cauſas pro ſuſpenſis ex actis vnius notarij
corã vno iudice, & per hoc redderentur cauſæ omnes ſuſpen-
ſæ, ẽt coram aliis iudicibus: tñ ſi de tali ſuſpẽſione fieret fides
alijs iudicibus, producendo apud acta eorum dicta ſuſpenſio
nẽ, tales iudices qbus iudicialiter non conſtaret de ſuſpenſio-
ne, ꝓnuutiare deberent inſtantias cauſarum corã eis penden
11 tium cucurriſſe, † qa iudex non pt ſe fundare ex eo quod ſibi
tanq̃ iudicj non cõſtat. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. pſi. l. q̃n-
quaginta. ff. de prob. not, in l. 2. ff. de ferijs. cum ſi & ſimiliter
qñ per regimina fuiſſent ſuſpenſæ cauſæ vnius, niſi eſſet ꝓdu-
cta iudici apud acta talis ſuſpẽſio, iudex haberet neceſſe eadẽ
rõne pronuutiare inſtãtiã cucurriſſe: qa talis ꝓuiſio facta quo

ad

ad vnũ nõ esset lex, q̃ debet esse generalis.l. iura non in singu
las.ff.de le.&l.i.cum seq.e.tit.&l.si priuatus.ff.qui à quibus
l.1.ff.de constit.prin.&ideo tales prouisiones debent ꝓduci-
coram iudice ac probari c.pastoralis,de fidi.instr.&ibi no.do-
cto.&l.cũ prolatis.&ibi doct.ff.de re iud.& no.Bart.in l. oẽs
populi ad fi.ff.de iusti.&iure.¶ Potest etiam ad istas duas vl-
timas obiectiones responderi sufficere quò ad ostendendã di-
ctam peremptionem instantiæ, ꝙ non valuerit alia declara-
tio Vicarij supradicta, per quam fuit declarata,ꝙ propter in
integrum restitutionem petitam,instantia causa deberet esse
in suspenso prout suprà puto ostẽdisse eam nõ tenuisse.¶ Non
obstat etiam prædictis si diceretur ꝙ de nullitate sententiæ in-
terlocutoriæ latæ super † declaratione instantiæ,dici non po-
†3 test vltra tempus quinque dierũ,à die ipsius interlocutoriæ la-
tæ,vt latius prouisum est in statuto sub rubrica de sententijs
interlocutorijs executioni mandantis: quia respondeo ꝙ di-
ctũ statutũ dum dicit:si petaẽ aliqua interlocutoria lata in cõ-
12 tradictorio iudicio pronunciari nulla &c.† intelligitur quan
do quis per viã principalis petitionis peteret declarari nullam
c ipsam interlocutoriam,non autem loquitur quando quis so
lùm exciperet [c] contra dictam interlocutoriam ꝙ esset nulla:
vt est casus noster.& ꝙ hoc sit verum,patet per verbum petatur
positum in statuto,quod intelligitur per productionem peti-
tionis cum litis contestatione.l.amplius,non petit .ff.rem ra.
ha. sed quãdo aliquid per viam exceptionis deducitur,nõ est
super eos lis contestanda:quia super deductis per viam exce-
ptionis,non est lis contestanda,sed super deductis in petitio-
ne & libello,vt no.doc.in c.prudentiam.§.sexta.de offic.iudi.
delega.reprobata gl.ibi in verbo,ex confessione. & dicit do-
* minus Abbas ibi,quod ita * communiter tenetur,& nota.per
Spe.in tit.de litis contest.§.pe.versic.& nota.& versi.sed nun-
quid & dicit expressè ibi Ioan.And.in addi. super versic. quid
de causa nullitatis ꝙ quando nullitas sententiæ deducitur ꝑ
viam exceptionis,non requiritur litis contestatio, per no. per
Spec.in titu.de libe.concep.§.nunc dicendum.ad fin.& ꝙ di-
ctum statutum ita intelligitur,probatur etiam,quia statutum
debet interpretari vt quantò minus fieri potest.lædatius cõm
13 mune.c.cum dilectus.de consu.l,2.C.de noxa. ¶ † Sed de iu-
re communi facultas excipiendi est perpetua, etiam vbi alias
facultas deducendi illud per viam actionis esset temporalis l.
purè,§.fi.ff.de doli.excep.&iste intellectus etiam colligiẽ eui
denter ex dispositione alterius statuti sub rubrica de appel.in
versi.&saluo ꝙ vbi nullo modo &c. vbi statutum etiam post
lapsum tempus statutum ad dicendum de nullitate per viam
principalis petitionis permittit posse perpetuò per viam exce
ptionis posse de nullitate dici.¶ Nec insistere oportet ꝙ Bisile-
rij dicere possint se fuisse impeditos facto iudicijs: quia dico
clarum esse quod per dictas pronuncias nõ impediebatur Bi-
silerij terminare facere causam intra verum tempus instantiæ:
& cùm dictæ pronunciæ essent nullæ,non præstabat vllum im
pedimentum,vt dicit regula iuris,non præstat vllum impedi-
mentum quod de iure non sortitur effectum,vt in regula non
præstat.lib.6.¶ Secundò principaliter videndum est de meri-
tis causæ:& sic circa iustitiam vel iniustitiam sententiæ latæ ꝑ
dominum Vicarium,posito quod dici posset dictam sentẽtiã
fuisse aliquam,in quo concludo eam fuisse iniustam:qa acto-
re non probante,reus debet absolui,vt in iuribus vulgaribus,
ꝙ autem Bisilerij non probauerunt intentionem suam patet
nam ipsi intentarunt petitorium & possessoriũ: quia deduxe-
runt ꝙ Pegoloti ex forma statutorum , & ex antiqua consue-
tudine emendo & vendendo velosellas & bindas,& alios pan
nos à capite sunt obediẽtes dictæ societate Bisileriorũ: & non
sunt nec esse debẽt obediẽtes societati Merzariorum,& ꝙ ipsi
homines Bisileriorũ sunt in quasi possessione percipiẽdi obe-
dientias,& concedendi licentias dictis pegolotis,& super istis
petunt iustitiam ministrari,quò fit ut intelligatur esse dedu-
ctum possessotium ratione illius possessionis,& etiam petito-
riũ ratione illius iuris percipiendi,ꝙ asserunt sibi competere ꝑ
id quod legitur & no.in c.querelam,de ele.& per no. per doc.
in ca.2.de ordi.cog.& non probarunt incumbẽtia,nam ex tri-
bus conantur sumere intentionem suam: primò ex statutis
dictæ suæ artis Bisileriorum,per quæ est eis concessum ꝙ pãni
à capite cuiuscunque cõditionis & qualitatis sint de membro
Bisileriorum,& ꝙ alia vniuersitas non possit se intromittere
de rebus pertinentibus ad membrum dictæ societatis Bsilerio
rum,quæ statuta fuerunt approbata,vt dicetur,priusq̃ statuta
societatis Merzariorum.¶ Sed ad hoc statutum respõdetur ꝙ
q̃uis in eo contineatnr ꝙ panni à capite cuiuscunq; conditio-
nis spectant ad societatem Bisileriorum,nõ tamẽ sequiẽ ꝙ ve-
losellæ,seu vela ,& bindæ spectent ad societatem Bisileriorũ:
qa non est probatum,& huiusmodi velosellæ seu vela & bin-
dæ sint aut in communi vsu apellantur panni à capite seu de
genere pãnorum à capite,debuit enim formaliter & specificè
probari illa qualitas requisita à statuto , scilicet ꝙ istæ res de
quibus est controuersia essent pãni à capite l.2.§.docere.ff.vi
bo.rap. &l.1.§.ait ꝑtor.ff.ne qd in flu:publi.vnde colligit ex il
14 lo tex.Bar.in d.l.1.post prin.ff.ne quid in flu.publi.† ꝙ quãdo
d à lege ꝓferrur aliquid cum aliqua qualitate, [d] debet vtrunque
probari.s.illud & qualitas eius,ideo dicit Io.And.in c.1.de ho
mi.lib.6.in nouella se liberasse quendam p̃latum à pœna illi-
capituli primi vbi imponitur pœna prælato qui assassinari fe-
cerit aliquem Christianum,& probatum erat ꝙ quidam præ-
latus assassinari fecerat quendam hominem,& non erat ꝓba-
ta illa qualitas. s. ꝙ ille qui fuit assassinatus esse Christianus,
per hoc euasit prælatus pœnam illius capituli,& idẽ dicit Bal.
in l.si quis non dicam rapere.C.de epi.& cle.¶ Sed neque ap-
15 paret ex propria significatione † neque ex cõmuni vsu loquẽ-
di qui etiã dat significationem rebus.l.Labeo.& ibi no.Bar.ff.
de suppel.leg.ꝙ velosellæ,seu vela,& bindæ sint aut in cõmu-
ni vsu appellẽtur pãni à capite:igitur ex dicto statuto nõ fun-
datur intẽtio agẽtiũ,& ꝙ plus est ꝑ parte vniuersitatis Merza
riorũ sunt examinati quam plures testes deponẽtes quod ap-
latione pãnorũ à capite ex cõi vsu loquẽdi, nõ cõprehendun-
tur vela, velosellæ,& bindæ,quamuis hoc non esset necessari-
um probari Merzarijs:quia contraria probatio affirmatiua est
fundamentum intentionis agẽtium:vt dixi,& licèt aliqui ex
dictis testibus alià exercuerint artem Merzariorum, tamen tẽ
pore depositionis non exercebant:& ideo ad eos non specta-
bãt commoda & prærogatiuæ Merzariorum.l.qui sub præte-
xtu.C.de sacrosan.eccle.& ibi no.Bar.& l.1.C. de collegiatis.
lib.11.& ibi Bar.& in l.medicus,& ibi Bar. C. de profes.& me-
di.li.10.& no.Bal.in prin.fforũ.& per consequens nõ repelle-
bantur à testimonio. ¶ Nec ad hoc ob. si diceretur ꝙ imò hoc
videatur probatum ex responsionibus factis per Merzarios, re
spondendo positionibus Bisileriorum, vbi respondent ꝙ vela
& bindæ sunt facta pro vsu capitis,& etiam pro alijs vsibus.q̃a
dico ꝙ per hoc nõ fatentur quod sint pãni à capite , põt enim
vna res esse pro vsu capitis, & tamen nõ erit pãnus à capite,vt
patet in quibusdam iocalibus & ornamentis à capite,quæ nõ
sunt pãni,& ꝙ dicta responsio nõ importet ꝙ sint pãni à capi-
te etiam euidenter apparet, eò qa Merzarij respõdendo alijs
positionibus expressè dicũt se non credere ꝙ vela & bindæ cõ
16 prehendantur appellatione panorũ à capite † & ideo debent
dictæ responsiones intelligi & interpretari vt non contineant
repugnantiam,vt specificè no.Cy.& Bal. in l. cum falsa, ad fi.
C.de iur.& fac.igno.Bal. in l.1.ĩ prin.in lec.antiquã.& ibi Pa.
de Cast.ff.ne quis eũ qui in ius voc.vi.exi.& Saly. in l. cũ ꝑcũ.
in fi.C.de lib.cau.argu.c.cum tu.de testi.& in prima consti.C.
§.ex quibus.facit ꝙ not.Bar.in l.scripturæ.C.de fide instrum.
cũ fi.¶ Præterea dicti Merzarij respondent quod vela & bindæ
sunt factæ pro vsu capitis,& pro alijs vsibus,& per consequens
sunt ad mistum vsum,ergo statutum Bisileriorum loquens de
pannis deputatis ad mistum vsum. s. capitis, & etiam ad alios
vsus,nõ habẽt locum in casu nostr.l.hoc legatum.ff.de lega.3.
vbi legantur vestes panni ad vsum vxoris non veniunt vestes
panni ad promiscuum vsum viri, & vxoris, vt ibi & l.legatis.
17 ff.de leg.2.† & statutum loquens de vno simplicium nõ † ha-
†4 bet locum in casu misto. [e] vt no.Bar.in l. certi condictio.§.qm̃.
e ff.si cer.pe.& Bal.in l.oẽs populi.ff.de iusti.& iure.vbi allegat
dictam l.hoc legatum.& Pet.de Anch. in c. canonum statuta,
de consti.in ver.sed venio ad quartum membrum.& Ioan .de
Imo.in l.qui fundum.in prin.ff.ad l.Fal. & Alber. de Rosa. in
prima parte statutorũ.q.90.incip.Itẽ q̃ro statuto caueẽ ꝙ de re-
bus &c.† vbi dicit ꝙ statutum prouidẽs ꝙ nõ soluatur gabel-
la

ſi de rebus quæ portantur ꝓprij cauſa, prout etiam eſt proui
ſum de iure commnni.l.vniuerſali.C.de vectigal.& cum l.in
lege Cenſoria.ff.de ver.ſig. nõ habet locum in his quæ portan
tur cauſa proprij vſus & alterius,per d.l.hoc legatum.& ẽt re-
ſpon.notoria inſpectione & experientia conſtat, ꝙ dictæ res
de quibus eſt quæſtio,etiã ſunt ad alium vſum quam capitis,
vt ad conperiẽdas ſpatulas mulierum: & ad plures alios vſus.
Quinimò pro parte Merzariorum eſt probatum quod ſtatuta
ſua ꝙ vela,& bindæ,& veloſellæ ſpectant ad vniuerſitatem ſo
cietatis Merzariorum.Et ſi diceretur ꝙ in approbatione ſtatu
torum Merzariorum,facta vt dicit̃ poſt approbationem ſtatu
torum Biſileriorum eſt expreſsè diſpoſitum ꝙ iſtæ res de qui-
bus in ſtatutis Merzariorum pertineant ad eos,ſi prius alteri
ſocietate non fuerunt attribuæ reſpondetur quod per ſtatuta
Biſileriorum non erat prouiſum quod iſtę res de quibus eſt q̃-
ſtio,ſpectarent ad Biſilerios: quamuis ſtatutum eorum loqua
tur de pannis à capite,vt ſuperiùs dictum eſt. Si autem Biſile-
rij probaſſent melius quam Merzarij ꝙ ex cõi vſu loquẽdi ap-
pellatione pannorum à capite veniunt vela,veloſellæ, & bin-
dę de bombice tunc aliud eſſet:& tunc verificaretur id quod
no.Bar.in l.diuus.ff.de bo.damna.dum dicit † quod ex cõi v-
19 ſu loquẽdi appellatio pannorũ largior eſt q̃ appelatio veſtis.&
appellatione veſtis veniũt ea quæ ſunt de bombice.l.veſtis.ff.
de auro & arg.lega. ¶ Secundum principale adminiculum
ex quo conata eſt vniuerſitas Biſileriorum fundare & probare
intentiõnem ſuam,eſt quoddam ſumptum à libro campionis
pactorum datiorũ in quo libro ſub rubrica datij gabellæ groſ-
ſæ ſunt poſitæ omnes res de quibus debet ſolui gabella; & ad
quamlibet artem ſub literis groſsis exprimentibus nomen ar
tis,ſunt deſcriptæ illæ res quæ videntur eſſe accommodatæ &
deputatæ ad talem artem deſcribẽdo quid & quãtum debeat
pro gabella ſolui.Et reperitur ꝙ in dicto libro ſub literis groſ-
ſis nominantur Biſilerij, & inter cæteras res deſcriptas poſt di
ctum nomen Biſilerij,ſunt hæc verba,videlicet,velæ,bindę,&
veloſellæ.& ſub literis groſsis exprimentibus Merzarios non
eſt aliqd dictum de velis & veloſellis.Sed etiã ex eo capite di-
20 cò non probari intẽtionem agentium:qa † rubrica quæ habet
rationem imperfectam, non poteſt allegari vt per ſe inducat
deciſionem cauſæ; ſecus ſi habet rationem perfectam: vt pa-
tet in rubrica C. ne fideiuſ.dõ.den.& no.gl.in l.1.in gloſſ.ma-
gna.eod.tit.& patet in rubrica.ff. quod quiſque iur.in alterũ
ſtatuerit &c.& in rubr.extra vt eccle.beneficia.ſine dimi.con-
fe.cum ſi.& hęc eſt doc.Io.And.poſt Spe.in tit.de diſputa. al-
leg.§.fi.in ſi.& Ant.de But.in procemio Decr.& Sali.& Raph.
Fulg.in l.1.ff ſi.cer.pet.& Ioan.de Imo.in rubr.ff.de verb.obl.
¶ Sed dicta rubrica nõ habet orationem perfectam,ſed ſolùm
in ea dicit̃ Biſilerij: ergo ex ea nõ põt dici ꝙ deciditur ꝙ bona
ibi ſubſcripta debeant pertinere ad Biſilerios, nõ ad alios po-
teſt enim eſſe ꝙ illa rubrica & ſimiles fuerunt appoſitæ, vt fa-
cilius inueniri poſſent res ipſæ,& quantitates ſoluẽdæ ꝓ ipſis
rebus,& potius fuerunt poſitæ dictæ res ſub rubrica Biſilerio-
rum,quam Merzariorum:qa longè plures res erant ſpecifica-
tæ ſub rubrica Merzariorum quã Biſileriorum: & ideo ſi fuiſ-
ſent poſitæ ſub rubrica Merzariorum longior fuiſſet neceſſa-
ria perquiſitio.¶ Item cum facta rubrica imperfectam habeat
orationem,poteſt ita ſuppleri & intelligi hoc modo videlicet,
quod illæ res deſcriptæ ſub rubrica Biſileriorum,ſunt res quas
Biſilerij prætẽdunt vel aſſerunt ad ſuam artem pertinere, ſi-
cut poteſt intelligi ꝙ illæ deſcriptę poſt rubricam Biſileriorũ
ſint res quæ de iure ſeu ex forma ſtatutorum ſpectant ad vni-
uerſitatem Biſileriorum: & ideo cum talis liber cãpionis pro-
ducatur per Biſilerios ad probationem. & non concludat illa
probatio ꝙ illæ res ſpectẽt ad vniuerſitatem Biſileriorum:ideo
nõ releuat,quia probatio debet de neceſsitate cõcludere d.c.
in ꝓ̃ſentia. ¶ Præterea verba dicti libri campionis, dum nar-
rant res illas ſub rubrica Biſileriorũ,non poteſt dici ꝙ ſint ver
ba diſpoſitiua,id eſt quod emanent ad diſponẽdam principa-
liter ad quas vniuerſitatis ſpectet vendere dictas res,ſed ema-
narunt ad declarandum quid exigere poſsint cõductores da-
tij mercationum pro rebus quæ conducuntur per Bononiam,
vt patet ex rubrica perfectam orationem habente, quæ dicit
pacta datij mercationum,videlicet,rerum quæ conducuntur
per Bononiam,& ſic apparet quod illa verba alterius rubricæ,
quæ dicit Biſilerie panno de lino,vnà cum deſcriptione rerum
ibi poſita ſunt verba narratiua, & incidenter & enunciatiue
ad ipſos Biſilerios appoſita propter aliud,non ad diſponendũ
quæ ſint illa quæ ſpectari debeant ad Biſilerios ſed ad diſponẽ
dum quantũ exigi poſsit per conductorem datij mercationũ
de illis rebus, vt oſtenditur ex dicta rubrica habente orationẽ
21 perfectam.¶ † Nam verba enunciatiua,ſeu narratiua,& nõ di
poſitiua dicuntur eſſe illa, quæ vel ſunt quoddam procemium
vel præambulum, vel in quibus nõ ſiſtit volũtas,ſed trãſeunt
ſeu per ſe non ſtant,& non ſunt verbum principale orationis
ſeu in diſpoſitiuis verbis, ita declarat Bald.in d.l.1.C.de falſa
cau.adi.leg.in ver.quæro quid eſt dictũ verba enũciatiua &c.
allegat id quod habetur in l. ex hac ſcriptura.ff.de donation.
22 ¶ † Sed verba legis vel ſtatuti enunciatiua nõ inducunt ius eò
†5 quod narratur vel enunciatur: vt ſignanter dicit † Federicꝰ de
Senis con.39.incipiẽte. Viſo puncto prædicto & motiuis &c.
argumentum c. ſi papa.de priuile.in 6.& hanc diciſionem re-
putat ſingu.Ludo.Roman.in l.i4.§.Cato.ff.de ver.obl.& idẽ
dicit Salic.in l.qui ſe patris.C.vnde lib.& in l. accuſationẽ.C.
qui accuſa.non poſſ.allegat l. verba cum materia.C.de teſt.be
ne facit quod no.gl.in c.2.in verbo non teneris. & ibi Domi.
de do.& contuma.lib.6.¶ Tertium principàle adminiculum
ex quo conatur vniuerſitas Biſileriorum fundare, & probare
intentionem ſuam,eſt depoſitio teſtium productorum in cau
ſa ad probandum quaſi poſſeſsionem prædictam.Sed nec etiã
huiuſmodi teſtes probant,nam primò nõ probant teſtes pro-
ducti,qui fuerunt examinati aliàs in alio prætenſo iudicio iã
ſunt anni 20.vel circa:quia illi nõ fuerunt iurati præſente ali-
quo Syndico Merzariorum,vt requirebatur iuxta l.ſi qñ.C.de
teſti.& c.2.de teſti.& licèt dicatur per partem Biſileriorum ꝙd
iurarunt præſente ſer.Cæſare tanq̃ Syndico Merzariorum:ta-
men eſt negatum pro parte Merzariorum ſer.Cæſarem fuiſſe
tunc Syndicum eorum¶ Et poſito ꝙ Merzarij reſpõnẽdo
poſitionibus Biſileriorum confeſsi fuerint ꝙ ſer. Cæſar tem-
pore eius vitæ fuit Syndicus Merzariorum:tamen dicta cõfeſ
ſio non releuat tanq̃ ambigua & obſcura,cum nõ dicant quo
tẽpore l.cẽtum in prin.ff.de confeſ.& ꝓ̃ſertim: q̃a Merzarij re
ſpondentes alteri poſiti in ſubſequenti & continenti ꝙd Cæ-
ſar fuerat Syndicus in cauſa vertente inter Biſilerios & Merza
rios,negarũt,ꝑ quod datur intelligi ꝙ in præcedenti reſpon-
ſione intellexerunt ꝙ fuerit Syndicus in alia cauſa.per no.per
Cy.& Bal.in d.l.cum falſo,cum concor.ſuprà.alle. ¶ Præterea
dicti teſtes non probant alia ratione: † qa dicta eorũ non fue
runt publicata in cauſa in qua fuerunt recepti:& inſtantia il-
†6 lius cauſæ fuit perempta.nec iudex alterius inſtantiæ ſaltẽ q
23 non fuerit ſucceſſor † in officio iudicis recipientis teſtes,po-
tuit publicare,adeò ꝙ non ꝓbant.c.cum cauſam,e l.1.in fi.cũ
gl.in verbo habere voluerunt.de teſti. niſi probatum eſſet ꝙd
dicti teſtes mortui eſſent l.fi.C.de teſt.de qua morte nõ eſt ꝓ-
batum.Ita concludit Bar.Bal.& Sal.in l.geſta.C.de re iudi.&
Ant.de But.in d.c.cũ cauſam.& in c.cauſam.e l.1.eo.tit.& in c.
Albericus,circa fin.de teſtib.& ibi dicit ꝙ illi qui allegãt Inn.
ibi tenere contrarium non bene allegant,& Cyn.poſt Iaco.de
Are,in l. properandum.§.1.C.de iud.& no.Bar.in l.1.in fin.ff.
de priuile.credi.& Bald.in l.2.C.de eden. Nicola.de Mata.&
Bal.in d.l.fi.C.de teſt.facit quod no.Bart.in l.ſolam.C.de tè-
* ſti.& in d.l.2.C.de eden.& licè nonnulli aliter teneant,tamen
iſta videtur verior * & communior opin. maximè ꝑ ꝓ̃allegata
& adducta per doctores in dictis locis.¶ Item tres ex dictis te-
ſtibus erant de ſocietate Biſileriarũ tempore depoſitionis,&
ſic prętendebant incommodum,& non portuerunt ꝓduci in
teſtes,vt clarè eſt prouiſum ꝑ ſtatutũ ciuitatis Bononiæ: ideo
non oportet diſcutere an de iure communi poſsint eſſe teſtes
†7 ¶ Alij etiam teſtes de ꝓ̃ſenti examinati in hac cauſa nõ probãt
24 dictam † quaſi poſſeſsionem iuris percipiendi obedientias pe
golotis & faciendi eis bulletas: † quia ad hoc vt conſtituerent
in dicta quaſi poſſeſsione iuris incorporalis requirebat̃ ꝙ Bi-
ſilerij ꝓ̃dicta feciſſent ſciẽte & patiente vniuerſitate Merzario
rũ aduerſoriorũ ſuorũ qui ius habebant in dicto iure obedien
tiæ vigore ſtatutorum ſuorũ.vt dictum eſt, probat in l.2.& ibi
plenè no.de ſerui.& aqùa.& in l.pe.ff.de ſerui.& no.Bar.i l.ſi

Publica-

Publicanus §.in vectigalibus ff. de public.&ibi dicit q, si tale ius in corporale nõ erat acqisitũ alteri,tunc ille qui vult adipisci talem quasi possessionem alicuius iuris, cuius cõcessio vel exactio respiciat authoritatem publicã,oportet q, vtatur illo iure sciẽte superiore vel magistratu, qui præest illi territorio, vbi hæc exerceatur,vt patet:ex not.per Inn. in c. bonæ.el2.de postul.præla.& in c.olim.el.3.de resti.spo.& in cap.2.de resti. in integr.cum si.¶ Sed ista non sunt probata per testes Bisileriorũ:ergo frustra de quasi possessione contẽdunt.Et posito q, Bisilerij probassent de quasi possessoine , quam tamen non probarunt,nihilominus,quia in petitorio nõ probarunt, sed melius probarunt Merzarij qui per sua statuta docuerunt specificè q, vela velosellæ,& bindæ spectant ad vninersitatẽ Merzariorũ:idcirco non essent restituẽdi Bisilerij ad aliquã quasi possessionem:quia obstaret exceptio dolo facis, quia petis id quod restiturus es l.qui dolo.ff.de doli except. cap. cum dilectus,de causa pos.& propriè.ita declarat Cy.in l.incerti.C.de interdi.in versic.sed iuxta hoc solet quæri &c.Ioan.And.in ca. postoralis,de causa possession.Concludo ergo q̊d siue de nullitate quæratur,siue de iniustitia sententiæ Merzarij sunt in casu victorię.

ADDITIO.

a ¶Nulla suprà lib.2.cons.136.cum seq.
b ¶Styli.infrà lib.5.consi.14.in prin.
c ¶Exciperet. Ad hæc quæ dixi in consue.Paris.tit.4.in rub.
d ¶Qualitate.suprà lib. 2. cons.172.
e ¶Misto.Alex.l.si dignum.ff.ad leg.fal.suprà li.2.cons.96.coll. fi.infrà lib.5.con.140.Cæpol.cõs.104.con.fi.Pau.cons.378. collat.1.lib.1.

SVMMARIVM.

2 *Proprietas solum conuenit directo dominio.*
4 *Publiciana & petitio hæreditatis non dantur contra titulo possidentem.*
6 *Fama quomodo probatur, & quantùm valeat.*
10 *Filia debet esse dotata tempore delatæ successionis vt excludatur.*
11 *Priuilegium datum instrumento intelligitur inter quos confectũ est,non contra tertium.*

CONSILIVM. LXXXIII.

VISO themate suprascripto, & his quæ copiosè & elegãter p excellentissimos doctores Pisis legentes mihi maiores honorandos in hac cã cõsulentes allegata sunt ¶Cõcurro in eãdẽ sententiã. Et duo sunt principalia fundamenta, qbus videtur dictũ Bartholomæum de Mignauellis se posse tueri aduersus dictã dominam Iacobam,& Franciscũ agentes.Primũ est, q, ipsi non probarunt ea quæ sunt fundamentum intentionis eorũ:& sic sumus in regula:quod actore nõ probante reus debet absolui l.qui accusare.C.de eden. c. vnico. vt ecclesi.bene fi.¶ Secundum est: posito quod probassent ea quæ sunt fundamentum intentionis suæ, tamen obstat eis exceptio pręsumptionis.¶ Primum constat quod aut egerunt rei vendicatione seu publiciana,aut petitione hæreditatis:† vtrunque enim sim[illegible] intentare non potuissent,vt notabiliter concludit Guli. de C[illegible].& Bal.in l.2.post gl.C.de pet.hęredi. imò ex ibi notatis per [illegible] clarè apparet fuisse intentatam rei vendicationem: qu[illegible] n cõclusione libelli petitum est declarari dominium,& pr[illegible]ietatem dictæ possessionis pertinuisse,& pertinere ad di[illegible]ominas.quæ conclusio est illa quæ conuenit rei vendicati[illegible].& ex diuerso.§.1. &ibi no.Bart.in prin.ff.de rei ven.& in [illegible]omponius.§,sed & is.cum simi.ff.de procu. ¶ Et attẽto q, in [illegible]nclusione dicti libelli quæ debet attendi iuxta no.per Inn[illegible] ca.super literis,de rescript.l.non debet. &ibi declarat Bal.[illegible]e dolo.& Cy.in l.nec exemplum.C.ad l. Cor.de fal.& Bart.in [illegible].Aurelius.§.Sticho.ff.de lib.l.petitur declarari ẽt proprieta[illegible] dictæ possessionis pertinere ad dictas mulieres, sequitu[illegible] fuit intentata directa rei vendicatio pro directo dominio:† quia proprietas a solũ conuenit directo dominio,&
a non vtili dominio,etiam in libello,vt notabilitet probat Bal. in l.2.ff.condi.insti.& in l. cùm res in fi. C.de proba.& in l. penul.C.si à non compet.iudice.& posito q, sit dare † quasi proprietatem sicut quasi dominium.c.fi.de iudi.& no.gl.reputata singularis in in l.2.§.quædam.ff.de interdic.tamen vbi in libello simpliciter fit mẽtio de dominio seu proprietate, vt hic, nõ intelligitur deductum quasi dominium pro quo cõpetit publiciana illi qui acquisiuit à non domino iusto titulo,& bona fidei.l.minor.§.1.cũ ibi no.ff.de eũict.& no. Bat.in l. si mater.§.eundem.ad fi.ff.de except.rei iudicat.nisi in libello esset facta mentio de quasi dominio seu quasi pprietate,de q̊ vel qua in libello prædicto nulla est facta mentio secũdum quod patet ex narratis in themate.¶ Cùm igitur sit intentata rei vendicatio prædicta,sequitur q, oportebat probari de directo dominio.l.in rem.in prin.ff.de rei vendicatione,& no.in l.locis. suprà allegatis.sed de illo non est probatũ:quia non apparet q, domina Nicola,cuius istæ mulieris vt filiæ suæ,dicunt se esset hæredes,habuerit directũ dominium dicti prædij,non enim sequitur fuit datam in dotem ser. Hugolino p dicta domina Nicola,ergo directum dominium fuit dictæ dominæ Nicolę:
3 † quia etiam prædium alienum à nõ domino seu à non domina potest in dotem dari.l.1.C.de iure dotium.& etiam appellabitur dotale.l.1.§.dotale. iũcta. gl.1. & 2. ff.de fundo dotali. imò non probatur q, aliquem titulum acquisitionis dominij vel quasi habuerit domina Nicola,sed solum probatur q, Chechus Iacobi vice & nomine dictæ dominæ Nicolę pro qua de rato promisit habens fundum in dotẽ,dedit ser. Hugolino. & per talem traditionem factam nomine dominæ Nicolæ,cum promissione de rato,& sic sine mãdato dominæ Nicolæ, dicit ser.Hugolinus habuisse titulum dotis cum mala fide. l. fi.ff. p emp.& no.Bal.in l.cum vir.ad finẽ.ff.de vsuca.Ex quibus patet dici non posse q, domina Nicola habuerit dominium dire-
†2 ctum nec etiam vtile† quod acquiritur ex præscriptione longi temporis cum titulo & bona fide, vel ex præscriptione longissimi temporis 30.anno. sine titulo cum bona fide:iuxta ea quæ no.in aut.nisi tricennalis.C.de bonis mater.& tex.in c.si diligenti de præscrip.cum si.quia per illos quinque testes receptos p parte dictarum mulierum,scilicet Bonellum, & Thometum,ser.Laurentium,Bartholomæum,&Leonardum,nõ est probatum de prædictis necessarijs ad præscriptionem complendam.¶ Non est etiam dicendum q, agentes possint detinere in quasi dominio seu Publiciana.Primò:quia illam non intentarunt,vt dixi.¶ Item,quia etiam non probarunt ea quę requirebantur in Publiciana.nam aut volumus dicere q, intẽtauerit publicianam ex persona dominæ Nicolæ matris suæ & cum non probauerit de aliquo titulo acquisitionis matris,& non possunt optinere iuxta l.1. & ferè per totum. ff. de Publicia &in c.Abbate sanè de re iudi. li. 6.Aut voluimus dicere q, intentauerint Publicianam ex propria persona ipsarum filiarũ, quasi habeant titulũ pro hærede in dictis bonis:scđm q̊d colligitur ex no.per Barto.in l.1.§.1.& l.cum sponsus §.1. ff. de Publicia.& adhuc dico q, ex hoc capite non possunt obtinere:
†3 quia requirebatur† q, probassent se adeptas fuisse possessionẽ vacuam dicti prædij pro quo agerent Publiciana, vt nota.per Cyn.& alios in l.cum res.C.de probat.& Bar.in l.Celsus.ff.de vsucap.&Io.And.in addi.Spe.in titu.de causa pos.§.nunc.videndum.in addi.incip.de hoc &c.& Bal. in l.eum qui §. ptor ff.de publicia.& in l.nam & postea.§.si prætor.ff.de iureiu. & in l.si fundum. ff. de fundo dot.sed hæc non apparent pbata,
4 ergo nõ possunt obtinere,¶ †Præterera Publiciana non datur contra titulo possidentem.l.siue autem.§.si duobus.ff.de publicia. Sed dictus Bartholomæus possidet titulo donationis, ergo &c.¶ Non etiam possunt obtinere dictæ mulieres in petitione hæreditatis,tum quia illam non intentarunt, vt patet ex dicta cõclusione libelli;tum etiam quia non potuissent eã cumulare cũ rei vendicatione in eodẽ libello,vt dixi. ¶ † Præ-
5 terea etiam petitio hæreditatis non datur contra titulo possidẽtem.l.generaliter.ff.de peti.hære.l.2.& l.hæreditatis, C.eo. titu.& tanto magis in casu nostro,cum dictus Bartho.conuẽtus habuerit titulum à possidente cum titulo,hoc dico pter ea quæ no.moderni.in l.fi.C.de edic.diui.Adria.vbi aliàs hoc examinaui,& scripsi,super gl.in verbo missus. ¶ Nec pdictis ob.si diceretur q, per dictos testes est probatum famam fuisse quod

ꝙ prædictum prædium fuerit fundus dotalis,seu in dotem da
tus dicto ser.Hugolino per dictam dominam Nicolam , seu ꝑ
eius quendam administratorem:quia respondeo primò ꝙ per
hoc testes nõ dicuntur probare famam fuisse,directum domi-
nium,aut etiam vtile spectare ad dictam dominam Nicolam:
quia non sequitur,ꝙ ipsa dederit in dotem dictum fundum,
ergo spectat ad eam dominium ,vt supra probaui. ¶ Præterea
isti testes non videntur probare legitimè de fama propter plu
ra in quibus deficiunt,sed vnum in specie sufficiat attingere.
6 †nam testis qui habet probare famam publicam interrogari
debet à quibus dici audiuerit, & ipse interrogatus debet ali-
quem nominare,& licèt postea diceret à pluribus alijs audiui
de quibus dixit se non recordari,satis esset: & hoc vt videatur
an fama habuerit originem ab honestis personis, vt habere de
bet,vt declarat Inno.in c.cùm oporteat,de accusation. & Spe.
in titu.de acquisitio.§.nunc tractemus.versic.super probatio-
ne autem.& Bar.in l.de minore.§.si plurium.ff.de quæstio. in
ver.quæro si testes &c.& per Ang.in l.3. C.de testib. vbi etiam
dicit sic vidisse de facto iudicari,sed dicti testes neminem no-
minant:imò aut dicunt se non recordari:aut dicunt quod lon
cum esset narrare.&sic ratio qua dicti doc.mouentur ad con-
7 ludendum ꝙ testis non probat,militat isto casu. ¶ † Præterea
etiam fama non facit nisi semiplenam probationē, iuxta ple-
nē no.in l.3.§.eiusdem ff.de testi.& in l.admonendi.ff.de iu-
reiur.& plenè per Bart.in l.de minore.& per Canonistas in l.
veniens,el 1.de testib.cum si.¶ Et licèt aliàs quandoque fama
plenè probet,quando sumus in antiquis iuxta not.n dictis lo
cis.& ꝑ gl.& doc.in l.at qui natura.§.cum me absente.de neg.
gest.& per Inn.in c.veniens.& in c.quid per nouale.de ver.sig.
8 cum suis concor.¶ † Tamē scđm * cōmunes cōclusiones illud
* procedit qñ agitur de probatione negotij,à quo distamus per
b annos centum [b] vel circa, propter difficultatem probationis,
cum tanto tempore & non vltra duret longæua vita hoīs,& tā
to tpe ducere ꝑsumat.l.fi.C.de sacrosan.eccl.l.an vsufr.ff.de v-
sufr.ita colligitur ex no.per Spec.in tit.de ꝓb.§.1.ver. & no. ꝙ
ꝑscriptio.&c.& Bal.Ang.& Saly.in l. proprietatis.C.de prob.
& Ang.in l.cū super.C.de rei vend.& in d.§.cū me absente. &
Io.de Imo.in l.2.§.idem Labeo.ff.de aqua plu.arcen.& Ioā.de
Im.& do.Abb.in d.c. veniens.& sic nō sumus in illis antiquis
tāti tēporis , ꝙ debeat sufficere ꝓbatio per famam,qñ talis fa-
ma esset legitimè ꝓbata,ꝙ tñ nō est,vt iam dixi.Nec ob.etiam
inuentariū confectū,vt dicit,per tutorē dictorū filiorū ser.Hu
golini & dñæ Nicolæ,qà inuētariū ita simpliciter confectū da
to etiā ꝙ in eo exprimeret dominiū dicti ꝑdij fuisse dñæ Nico
lę,& non successiuè hęredū,quod tñ ibi nō inuenio ita expres
9 sum,tñ si ita esset expressum,† posset probare ꝯtra illū q fecit il
lud de scribere.l fi C.arbi.tut.nō ꝓ eo aut ꝯtra aliū l.exemplū
cū si.C.de ꝓb.& C.res inter alios acta.ꝑ totū.& no.Bar.in l.tu
tor q repetoriū,in prin.ff.de admi.tut.in ver.quæro an instru
menta in qbus cōtinetur&c.¶ Nō obst.ēt ꝙ dictus Bartolomę
us respondendo positionibus dixerit se credere habere domi-
niū dictæ possessionis post vitā dñæ Baptistæ de Mignanellis:
qa respondeo ꝙ ad excludendū dictas mulieres nō requirit ꝙ
Bartholomæus ꝓbat se esse dñm,sed satis est ꝙ actor nō ꝓbat
se esse dñm. ¶ Item dato ꝙ actor ēt deduxisset in libello quasi
dñium,& de illo probasset,satis reo ꝙ ipse reus probasset se pos
sidere cū titulo,vt suprà ostendi.¶ Præterea si non appareat ꝓ
batū dictā dominam Baptistā viuere,dicta verba ꝓlata per in-
finitū sunt apta cōprehendere dñium dicti Bartholomæi de
pñti,vt no.in l.stipulationū aliæ.§.stipulanti.ff.de ver.obli. &
dato ꝙ probatū esset dominā Baptistā viuere; adhuc ēt alia rō-
ne non obstat,q̈a dicta responsio est interpretanda in fauorem
dicti respondentis.l.si qs intentione.cum ibi no.ꝑ doc.ff.de iu
di.& debet intelligi de dñio pleno.s.quò ad proprietatē & vsū
fructū.l.fœminę.§.si.C.de secū.nup.qa vsusfructus fuit reser
uatus dñæ Baptistæ, in donatione facta dicto Bartholomæo.
¶ Venio ad secundum fundamentū,ꝙ est tale,videlicet posito
ꝙ dictæ mulieres ꝓbarēt fundamentum intentionis suæ suꝑ
dicto dñio,tñ obstat eis exceptio ꝑscriptionis:qa possedit Bar-
tholomæus ꝑ se & authores suos cū titulo sine cōtradictione,
lite,vel molestia,vltra illos decē años requisitos à iure cōi,& à
statuto sub rubri. de præscr.¶ Nec obst.ꝙ dictum statutum di-
cat ꝑscriptionē non obstare mulierib.in suis dotibus:q̈a dictæ
mulieres nō petunt dictū prædiù tanq̈ suā dotē, sed tanq̈ datū
in dotem pro matre:nam ipsę suam dotem in pecunijs habue-
runt ¶ Non obstat ꝙ non valenti agere non currat præscriptio
l.cùm notissimi.§.illud.C.de præscri.30.an.l.1.in fi.C.de ann.
excep.& dictæ mulieres nō valerunt agere donec vixerunt fi-
lij masculi dominæ Nicolæ vigore statuti sub rubrica,ꝙ muli-
er dotata non succedat stantib.masculis,ibi,dum dicit q̊d diu
supersit filius masculus,iunctis no.per Bar.in l.fi.ff.ad Terty.
10 cū suis concor.† quia ad hæc fuit bene rñsum ꝑ præfatos con-
c sulentes ꝙ illud statutū,dum dicit ꝙ mulier dotata [c] non suc-
cedat matri,& ex tunc demū habeat locū, si filia erat dotata tē
pore quo sibi delata fuit successio hæreditatis maternæ, vt cō-
cludunt * cōiter doct.in locis allegatis per eos,& idē etiam vo
* luit Bal.in l.nō fine.post Cy.& alios.C.de bon. quæ lib. & Pa.
de Cast.clarè post Bar.in l. Titio centū.§.Titio genero.ad fin.
ff.de cond.& demon.Nā qualitas iuncta verbo debet intelligi
secundū tps verbi.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxali.l.Ti
tius.ff.de testa.mili.vnde cum dictæ filiæ tempore quo sibi de
lata fuit successio hæreditatis maternæ, non essent dotatæ,po
tuerūt succedere & sic potuerūt agere: meritò currit eis pœna
ꝑscriptionis.¶ Nō ob.ēt si dicat ꝙ vigore alterius statuti sub ru
brica,ꝙ nulla mulier dotata ad successionē veniat cū fratre:di
ctæ mulieres nō potuerūt agere viuēte ser Io,fratre suo,donec
decessit sine descendentib.qa adhæreò illi responsioni traditæ
ꝑ dños consulentes ꝙ illud statutū nō vendicet sibi locum in
successione hæreditatis maternę,de qua erat prouisum in alio
ꝓcedenti statuto,de quo proximè dixi rōne vitandæ cōtrarie-
tatis,quæ aliàs resultaret ex dictis statutis:& per illa verba po-
sita in fi.statuti. s.salua in hoc testamētaria dispositione patris
vel fratris,vt fuit oportunè deductū pec dictos dominos con-
sulentes:ideo circa illa vlterius nō insisto.¶ Non obst.etiam ad
ditio statuta,qua cauetur ꝙ nulla præscriptio curat vel possit
apponi vel nocere contra instrā dotalia , vel instrumentis do-
talibus contra mulierem vnā vel plures,vel cōtra mulieris hę-
redes:qa vltra rñsiones datas per dominos consulentes respon
deo quod attento ꝙ statutū se fundat in instrumēto dotali,&
†4 nō† simpliciter in iure cōpetenti ꝓ dote seu re dotali,vbi non
11 extaret instrumētū.ideo dico ꝙ vbicunq; aliq̊d priuilegiū cō
tra ius cōe concedit instrumento,illud priuilegium solùm in
telligitur esse concessum qñ ego vtor illo instrumēto ꝯtra eos
inter quos confectū fuit dictū instrumentū:vel contra eius hę
redes qui eos repræsentant,secus aūt si cōtra tertiū.vnde si sta-
tutum dicit ꝙ ꝯtra tale instrumentū non possit opponi nisi ta
lis exceptio,istud habebit locū qñ ageret contra illum cū quo
confectū est instrumentū , non contra tertiū possessorem. Ita
dicit Io.de Imo.in l.fi.ff.à quib.appel.non licèt,in ver.aduer-
te tamen,qa in quantum dicit ꝙ potest opponi exceptio &c.ꝑ
hoc allegat id ꝙ habetur in c.super eo,de offi. deleg. & Angel.
in l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pactis.¶ Idem voluit ipse In cle.
1.de re iudi.vbi inquit ꝙ si contra instrumentum guarentigię
statutum non permittit opponi certas exceptiones, non habe
bit locum quò ad tertiū cum quo non est cōfectū:per id quod
sensit gl.no.in dicta clem.1.in verbo contra se.& quod ibi not.
12 doc.vbi tradit ꝙ dispositio illius cle.volētis † nō posse opponi
exceptionē nullitatis contra tres sententias cōformes,nō hēt
locum quò ad tertium comparētē pro interesse suo,si contra ip
sum non fuerat latæ dictæ sententiæ.¶ Idem est de mēte Bald.
13 in l.1.C.cōia de leg.vbi voluit† ꝙ statutum tribuens priuilegi
um instrumento guarentigiato habeat locū,qñ agitur ꝑsonali
vel hypothecaria ꝯtra ipsum principalem debitorē. secus si hy
pothecaria ꝯtra tertiū possessorem : quia præceptū vel cōfessio
non sequitur fundū,ar.l.1.C.si cer.pet.& illud sequitur Pet.de
Anch.in cōmento.c.canonum statuta de const.in ver.circa istā
extensionē alibi &c.¶ Bene facit ꝙ no.Ang.in l.si debitor.C.
si aduer.credi. cū igitur agatur contra tertiū possessorem dato
14 ꝙ contra eū ꝓducat instrumētū dotis dñæ Nicolæ.pōt opponi
exceptio præscriptionis,per prædicta. ¶ † Nō obstat etiā si di-
ceretur quod fortasse iacebat hæc hæreditas dictæ dominæ Ni
colæ,& ꝙ contra hæreditatē iacentē non currat præscriptio.l.
si seruus hæreditarius.ff.de stipu.seruo.& no.in l.ea quæ C.de
tempo.in integr.resti.pe.quod tamen nō habet locum in vsu-
capione,

capione, in qua requiritur titulus & bona fides. l. sed si in con
ditione. §. seruus alienus, & ibi no. Ang. ff. de hæred. instit. & l.
non solùm, in prin. vel. incipit, Iulianus. ff. quib. ex cau. ma-
io. Nec etiam scđum Ang. & Io. de Imo. in l. futurum §. fundi.
ff. de vsucap. habet locum etiam in præscriptione longi tem-
poris cum titulo & bona fide, per id quod ibi no. glo. in verbo
decesserit iuncta l. seq. tamen hoc vltimum de præscriptione
longi temporis non pono pro cõstanti: quia in proposito hæc
disputatio cessare videtur: quia saltem Ioannes adiuerat hære-
ditatem: vt patet ex contractu quem fecit cum dicto Bartho-
lomæo de dicto prædio de ann. 1452. per quem videtur adiuis
se hæreditatem l. pro hærede. §. Papinianus, & legerit, cum ibi
no. per Bar. ff. de acq. hær. ¶ Ex quibus concludo debere absol
ui dictum Bartholomæum à petitis, prout etiam vltra rigoré
magna rei æqtas exigit, qcqd hactenus iudicatũ fuerit. Alex.
Imo.

ADDITIO.

a ¶ Proprietas. dixi in consu. Paris. §. 37. gl. 2.
b ¶ Centum. Dixi in consu. Par. §. 5. num. 1.
c ¶ Dotata. suprà eo. consi. 13. num. 12.

EPITOME.

IN quibus casibus sententia nocet tertio, non nocet, si est la-
ta contra absentem, & excussio contra principalem fieri de
bet ét in bonis sitis in alio territorio, si hoc facile est.

CONSILIVM. LXXXIIII.

IN causa quæ vertitur inter agétes ꝓ camera illu
strissimi dñi Ducis Ferrariæ ex parte vna, & Hen
ricũ Cimisellum de Mutina se defendenté. ¶ Vi
sis scripturis & actis mihi exhibitis, & considera
tis q̃sitis circa q̊rũ responsioné requisitus sum, vt
1 dicá qd de iure sentio. ¶ † Breuiter respõdeo, q̄ ad cõuincen-
dum dictum Henricum habenté titulũ & possessioné in reb.
quæ dicunť fuisse dictę camerę obligatę p dictos de Carpo, seu
eorũ antecessores, non sufficiunt ea q̃ gesta sunt contra filios
quondá magnifici dñi Galesij de Carpo s. sententia capitalis
lata & excuta contra duos ex eis ꝓ crimine læsæ maiestatis cũ
cõfiscatione bonorum suorum, & alia sententia lata deinde si
ne alio ꝓcessu aut citatione alicuius p decretum dicti ducis ex
plenitudine potestatis suæ, per q̃ vigore cõtrauentionis asser-
torũ. capitulorũ aliàs initorũ inter illustrissimá domũ Esten-
sem & dictũ dñm Galasum, de qua contrauentione diciť con
stare ex confessione dictorum duorum ex ipsis omnib. ex fra
trib. fuit declaratũ dictam cõtrauentioné capitulorum fuisse
fractam, & propterea omnes dictos sex fratres incidisse in pœ
na ducatorum 70. milium ꝓ pœna decem milliũ ducatorũ ꝓ
missa & dictis capitulis cum obligatione bonorũ: quasi plu-
ries intelligeretur esse contrauentum, & dictos oẽs sex fratres
pluries in dictam pœnam decé millia ducatorũ incidisse, & p
q̃ vltimá sñíam fuit ét declaratũ omnia olim & tunc eorum de
Carpo bona fuisse hypothecata ꝓ dicta cõtrauentione incor-
porando cameræ suæ oía bona quæ apud dictos de Carpo tene
banť: & reseruanda sibi pro resto omnia iura sua: & q̄ ita sit, ꝓ
2 bať maximè ex infra scriptis. ¶ † Aut enim cõsideramus primá
sñíam capitalem latá cõtra dictos duos cum confiscatione bo
norum suorum: & clarum est, q̄ illa non sufficit: qa illa solum
operatur quò ad cõfiscationé bonorum suorum, & non trahi-
tur ad bona alienata diu ante crimé cõmissum l. fi. C. ad legem
Iul. l. si qs post hac C. de bo. ꝓscr. l. post cõtractũ, & l. donatio-
nis. §. fi. ff. de don. sed q̄ pœna decem milliũ ducatorũ vigore
cõtrauentionis aliquorũ capitulorũ esset cõmissa quoties & p
dictos oẽs fratres, hoc minimè ꝓbať. Aut declaratur p dictam
3 sententiam in qua hæc nõ continenť: & sententia † est stricti [a]
a iuris l. 1. C. si plu. vna sen. l diui fratres. ff. de liber. cau. l. si à te.
ff. de exce. rei iudi. nec plus p eam ꝓbatur, q̃ ex ea de necessita-
te inferať l. si iudex, cum ibi no. ff. de his, q sunt sui vel alie. iur.
& in l. 1. C. de or. iud. l. 2. C. de ord. cog. no. p Bar. in l. Iulianus.
4 ff. de condi. inde. & in l. si expressim. ff. de appel. ¶ † Nec etiam
sufficit contra dictum Henricum dicta scda senteтia lata super
dicta cõuentione & pœna 70. milliũ ducatorum: qa q̈uis vbi
agitur de his quæ concernunt commodũ bursæ publicæ, senté
tia pro delicto lata contra vnum nocet tertio, adeo, q̄ in con-
sequentiá põt sine nouo ꝓcessu vigore dictæ sñíæ deueniri cõ-
tra tertium, qui se tueri non potest, ex eo, q̄ non fuerit ad cau-
sam citatus. l. 1. C. vbi causæ fisc. l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. c.
cum secundum, de hær. in sexto. & not. per Bartol. plenè in sua
dispositione incipien. Perusinæ ciuitatis statuto, & in l. cum
filius in prin. ff. de verbo. oblig. & per Bald. in l. 1. C. ne fid. pro
pa. & in l. fi. §. 1. C. de bo. quæ libe. & Bal. in addi. Spec. in tit. de
senten. prola. in 17. coll. & Salicet. in l. ne filius. C. ne filius pro
patre, & Antonius de But. & moderni in c. quamuis, de re iud.
¶ Tamen in proposito nostro hoc allegari non potest: quia il-
lud ꝓcedit quando sententia lata est contra præsenté & se de-
fendentem: sed vbi lata est contra non comparentem seu † se
1 † non defendentem, talis sententia contra vnum lata non no-
cet tertio, etiam in consequentiam, quamuis alias si fuisset la
ta contra præsentem, & se defendentem, debuisset nocere ter-
tio. [b] l. qui repudiatus. §. fi. & l. Papinianus §. meminisse ff. de
b inoffic. test. l. si ideo ff. de euic. l. p̃ses. C. de pigno. no. Bar. in d.
l. cum filius, in fi. prin. & in l. sępe. ff. de re iud. & vbiq; sequun
tur doc. ¶ Sed non potest dici q̄ hæc secunda sententia proce-
dens ex decreto principis, fuerit lata contra dictos de Carpo p̃-
sentes, & se defendentes, cùm nemo fuerit citatus nemoq́; ad
defensionem comparuerit: ergo non nocet tertio. ¶ † Nec ad
5 hoc obstat si diceretur dicta * cõis conclusio volens q̄ senten-
* tia quæ est lata contra eum qui non erat præsens & defendẽs,
non nocet tertio, limitatur nisi ille cõtra quem lata est fuisset
absens ex iusta & probabili cá, vt est gl. reputata singularis in l.
2. C. de contrario iudi. tute. & not. Pau. de Leaza. in cõmento.
c. fi. ad fi. de emp. & vend. & Bal. in c. 1. si de feud. vas. ab ali. in-
ter fue. & l. fi. C, quibus res iudi. non nocet quia respondeo q̄
id quod no. in d. l. 2. loquitur quando ille contra quem iudica
tum est, fuit citatus ad causam, & ad sententiá, sed propter im
pedimentum iustæ & probabilis absentiæ se non defendit, &
sententia ibi iure cõi valuit. l. si idcirco. C. quibus ex caus. ma-
io. Sed in proposito nostro allegari non potest q̄ ex eo q̄ con-
demnati erant in carceribus, non defenderint causam: quoniá
non fuerunt citati: nam si citati fuissent, potuissent saltẽ per ꝓ
curatorem causam defendere. l. Papinianus exuli. ff. de mino.
l. ait prætor. §. 1. ff. quibus ex cau. maio. & tũc iudicatur de eis,
ac si non fuissent carcerati. d. l. ait p̃tor. §. 1. ¶ † Præterea negari
6 potest q̄ ipsi carcerati debeant haberi ꝓ absentibus seu impe-
ditus ex iusta & probabili causa, quoniam aut ex culpa eorũ
sunt carcerati: & tunc non habentur pro absentibus ex causa
iusta, & probabili, imò iniusta & necessaria. d. l. Papinianus
exuli. & no. in l. fi. ff. de in integ. resti, Aut sine culpa eorum te-
nebanť in carcerib. p p̃fatum dñm ducem, & non audireť prin
ceps seu agens pro eo hoc allegans: quia propriam turpitudi-
né allegaret, in qua alleganda audiendus non esset contra Hé
ricum, qui non fuit particeps turpitudinis. l. transactione fini
ta. C. de transa. l. si creditoribus. C. de seruo pig. dato manu. c.
inter dilectos, de dona. & plenè per Bar. in l. iusiurandum q̊d
ex conuentione. §. procurator. de iureiuran. ¶ Præterea, alia est
ét ratio in casu dictæ l. 2. cum gl. quando sententia est lata con
tra vnum ex tutorib. absentem ex iusta & probabili causa, vt
possit ex illa sñía contra contutores consequi ꝓrata id in quo
non pro culpa sua condemnatus est: & alia ratio quádo tutor
fuisset iniustè ab aliquo in carcerib. detentus: qa hoc secundo
casu p̃t habere regressum cõtra eũ q íiustè in carcerib. detinuit
eũ, vt no. gl. in l. 2. §. fi. in verbo retentus est. ff. si qs cautio. quæ
rõ cessat in primo casu. s. qñ absens fuit ex iusta & probabili cá,
quia tunc nullũ habet regressum contra aliũ, & sic in casu no-
stro ét si deceremus istos fuisse iniustè detétos in carceribus. nõ
debet dicta sñía contra eos lata facere p̃iudicium tertio. ¶ Et
ꝓbabilius est etiá dicere quod ipsi fuerint ex culpa sua detéti:
& sic iustè, qa nõ est p̃sumendũ, q̄ princeps, q est iustus eos in
iustè carceratos detineret c. in p̃sentia, de renu. c. cum inter, de
re iudi. no. Cy. in l. rescripta, in 3. q. C. de preci. impe. offe. & Ia.
But. in l. C si cõtra ius vel. vti. pu. & Canonistæ. in c. quæ in ec-
clesiarum, de constit. ¶ Confirmtáur p̃dicta: quia quádo senté
tia valuit iure cõmuni prout valuit in casu qui legiť & not. in
d. l. 2. C. de contrario iud. tute. & in casu d. l. 1. C. vbi causa fisca.

cũ alijs not.p Bart.in d.l.cum filijs, fortior & potior erat ſnía
quá ſit in caſu noſtro, in quo nullo interueniente proceſſu vel
citatione alicuius, ſi dici poſsit eá valere ex plenitudine pote-
ſtatis, valet iure ſpeciali contra ius cõe, ſed fortiora ſunt ea, q̃
valent iure cõi & facilius extendũtur, q̃ ea q̃ valida ſunt iure
ſpeciali l.eius militis.§.militia miſſus.ff.de teſta.milit.& §.qa
veroſimile, in aut.de non alie.& l.ius ſingulare.ff.de leg. vnde
non poteſt argui de his quæ traduntur in l.cũ filius, cum ſimi.
2† quæ loquuntur de † ſnía valida de iure cõi, vt extendatur ad
ſníam validam de iure ſpeciali: quia non eſt eadẽ ratio in vtro
7 que caſu, vt dixi.¶ † Et pro hoc videtur tex.optimus in ca.ſup
eo. de off. deleg. vbi qñ princeps cãm inter aliquos vertentem
committit cum clauſula appel.remota: & ſic egreditur termi-
nos iuris cõis, nõ impeditur tertius pro intereſſe ſuo appellare
à ſentẽtia lata in dicta cauſa, quamuis appellare nõ poſſent ip
ſi principales litigantes cum quibus lata eſt ſnía, & de qbus re
ſcriptum loquebatur, & nota.per Bar.in l.1.§.1.ff. à qui appell.
8 non licet. ¶ Vnde videmus, † q; ſi ſtatutum contra ius cõe ve-
3† lit, q; contra nonnulla inſtrumenta exceptiones opponi non
poſsint, non hẽt locũ quòad tertium cum q̃ non eſt factum, vt
no.Bar.in l.1.C.cõia de leg.& Ang.in l.ſi debitori. C. ſi aduer.
credi.& expreſsiũs no.Ioã.de Imo.in l.fi.ff.a quib.app.non li-
cet, in ver.aduerte tñ: quia in quantum dixi q; poteſt opponi
exceptio &c. & in cle.1.de re iudi. ¶ Et ideo in caſibus in qbus
tertius auditur ad impediendã executionem ſníæ iuxta l.à di-
uo Pio §. ſi ſuper.cũ ſi.ff.de re iud.cum ibi no.poterit ipſe op-
ponere exceptionẽ nullitatis, ẽt contra tres ſnías conformes,
q̃uis ipſe contra quẽ latæ fuerunt non poſſet, iuxta id q; habet
* in d.cle.1.de re iud.& ita no.Ant.Io.de Lig.& alij magis * cõi-
9 ter in d.cle.1.& eſt de mente gl.no.ibi in verbo contra. ¶ † Nec
eſt putandum in ꝓpoſito principẽ voluiſſe vti plenitudine po
teſtatis ad præiudicium tertij, de quo nullã mentionem fecit,
neq; cognouit l.ex facto, in prin.ff.de vul.& pup.l.impuberi.
ff.de admi.tut.& qñ agitur de validando actũ ex plenitudine
poteſtatis debet ſtrictè fieri interpretatio: vt per Inn.in c.inno
tuit. de elect. & Bald.in l.2.de commu.rerum.alie.& in l.bo-
norũ.C.qui admit.& Ang.in l.bene à Zenone C. de quadriẽ.
præſcri.ſic etiam fit in omni diſpenſatione regulariter. c.1. de
fi.presb.in 6. ¶ Poſſet ẽt reſponderi ad l.1.C.vbi cauſæ fiſca.&
ad no.in d.l.cum filius, q; loquunt̃ de ſententia lata ex delicto
circa quod verſatur cõmodum burſæ fiſcalis & publicæ vtili-
tatis, vt delicta reprimãtur, iuxta l.ita vulneratus.ff.ad l.aqui.
& l.licitatio.§.quod illicitè.ff.de publica. Sed in caſu noſtro lo
quimur de pœna ad quam nata eſt obligatio & actio ex cõtra-
ctu & cõuentione partium: tñ hanc vltimam reſpõſionẽ non
pono ꝓ conſtanti, ſaltẽ quia nõ expedit attentis alijs reſpon-
ſionibus ſupradictis, per quas, vt mihi videt̃, apparet allegata
in cõtrariũ nullo modo obſtare. ¶ Et ideo ẽt non inſiſto circa
ea quæ no.Sali.in d.l.2.circa princi.C.de contra iudi.tute.vbi
etiam vult q; gl.ibi poſita non procedat. ¶ Per prædicta etiam
patet nõ obſtare, id q; no.in l.de vnoquoq;, in princi. per glo.
Ange.& Io. de Imo.ff.de re iud.& Io.de Imo.in l.decem.ff. de
10 verb. obl. † vbi ſententia contra debitorem principalem facit
in conſequentiã p̃iudicium tertio nõ citato ad illã cauſam, ſi
talis cauſa directò ſeu principaliter nõ ordinabitur contra ter
tium: quia omiſsis multis quæ ſunt in cõtrariũ, vt patet ex no.
per gl.in l.cũ miles.§.1.in verbo facienda.ff.quib.ex cauſ.ma-
io.& p Bar.in d.l.decem, & in d.l.cũ filius, & in l.filiusfa.§.di
ui.in verſi.circa materiam &c.ff.de lega.1.& in l.1.ad fin. C. de
aduo.diuer.iudi.& Bal.in l.2.C.de eden.cum ſim.p quæ oſtẽ-
ditur, q; illud quod not.per gl.in d.l.de vnoquoque procedit
qnantùm ad hoc vt ſententia non reddatur nulla, licèt nõ fue-
rit citatus ille tertius, ſed q; debeat ius facere contra tertiũ non
citatũ nõ videt̃ poſſe ſubſiſtere p præallegata, & per l. ſi deſer-
ta.C.ſi propter publi.penſita.& l.à ſententia.in prin.ff. de ap-
pella.inducen.vt ibi per Bart. in 2.no.& per id q; habetur in c.
11 inter quatuor, & in c.fin.de maio.& obe. ¶ † Tamen illa meo
iudicio eſt tuta reſponſio ad contraria, videlicèt, quòd poſito,
quod alias ſententia debuiſſet nocere tertio, ſi fuiſſet lata con-
tra p̃ſentes, & ſe defendentes: tñ qñ eſt lata cõtra ſe non defen
dẽtes nec vocatos dato q; dici poſſet valere aliquo modo con-
tra ipſos cõdẽnatos nõ p̃iudicat tertio, vt ſuperiùs opportunè
oſtendiſſe puto. ¶ Et iſta ſufficerent pro defenſione Henrici:
tñ adhuc alio fundamento põt ſe tueri, nã oppoſuit ipſe exce-
ptionẽ excuſationis non factę contra principales in bonis eo-
rũ, ꝓut reqrit̃ anteq̃ agatur hypothecaria cõtra tertios poſſeſ-
ſores iuxta aut.hoc ſi debitor. C.de pig. & vertitur dubium an
debeat fieri excuſsio in bonis ſitis in loco domicilij principa-
4† liũ, ſi talis † locus eſt extra iuriſdictionẽ dicti principis ſub qua
ẽ ſita res ad q̃ agitur hypothecaria cõtra dictum Henricum, &
in terminis decidit Iac.de Are. q; ſic: quem refert Bal.in l.fi.§.
12 ſed ſi cũ Seio, ff.ſi cer.pet.vbi quærit. † Pone, ſcholaris de Ale-
mania ſtudens Peruſij dedit fideiuſſorem, & iſte ſcholaris in
proprio domicilio eſt idoneus de ſoluendo, ſed Peruſij vbi iu-
dicium agitur, nihil habet, an abſq; eo quod alia fiat excuſsio
in bonis alibi ſitis poſsit fideiuſſor cõueuiri? & dicit q; Iac. de
Aret.tenet fieri debere excuſsionẽ: qa vbicunq; habeat bona
dicit̃ eſſe ſoluẽdo, & propterea prius dẽt fieri miſsio in bonis
vbicunq; ſitis anteq̃ p̃ueniat̃ ad fideiuſſores, vel pignorũ poſ-
ſeſſores.ar.l.cũ vnus.§.pe.ff.de bo.autho.iud.poſ.& l.ꝓperan
dũ.§.ſin aũt reus.C.de iud. ¶ Sed Bal.dicit hoc dictũ debere in
telligi qñ facilis eſt exactio, qa nõ diceret̃ reus idoneus pp dif-
ficultatem conueniendi.ar.l.2.in prin.ff.qui ſatiſd.cog.abſur
dũ enim eſſet, q; actor cogeretur peregrinare l.ſed & hæ.§.2.ff.
de procu.pro hoc ẽt alleg.id q; no.in l.fi.C.de prin.agen.in re-
bus lib.12.& in §.ſuſcepto.in aut.de exhib.reis. ¶ Bene facit ẽt
id q; no.Bar.in l.ſciendum.§.1.ff.qui ſatiſda.cog.& Ang.in d.
l.ſciendũ, in fi.prin.& nõ poterit dici, q; hoc caſu cogatur pere
grinare actor cũ bona ſint in territorio confinante cũ iuriſdi-
c ctione dicti principis: & ſic poſsit dici locus vicinus, [c] iuxta id
q; legitur & no.in l.4.ſupra ſi tam vicinũ, ff.de dã.inf.& no.in
c.fælicis in gl.in verbo viciniarũ, de pœn.in 6.& p Inn.in c.ca-
lũniã, de pœnis, & Bal.in l.ſi vicinis.C.de nup. ¶ Item non põt
dici difficilis ꝓpter potentiã aduerſariorũ in loco illo: qa imò
aduerſarij ibi ferè nihil poſſunt, cũ aũt ſint exititij aut carcera
ti, & illi qui præſunt loco & iuriſdictioni ſunt confæderati cũ
dicto principe, & loca confæderata cẽſentur vnũ corpus, adeo
q; ratione cõfæderationis tribuitur iuriſdictio, quæ alias non
cõpeteret, vt ꝓbatur per tex.reputatũ ſingularẽ in l. non dubi
to, in fi.de capt.& ex facti cõtingentia alias potuit non dene-
gari ſibi iuſtitiam in dicto territorio Carpi, etiam tempore q̃
iſti nunc damnati præerant loco. quanto magis arbitrandum
eſt in p̃ſentiarũ faciliorem, & magis paratam ſibi eſſe exactio-
nẽ, attento q; longè potentior eſt præfatus princeps, q̃ ſint illi
ſub quorum ditione præfatum territorium Carpi in præſen-
tiarum retinetur. Ex quib. concludo ius agendi contra dictũ
Henricum non competere. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Stricti.ſuprà li.1.conſi. 56.

b ¶ Tertio. Ant.de Bu.cõſ.5.Ro.con.154.Math.ſin.25.Pan.conſ.
66.li.2.Dec.con.445.Lãcel.Dec.l.ſi ſeruus pluriũ.§.1. ff. de le.
1.Mar.ſin.4.l.infans.ff.ad legẽ Cor.de Sica.in rubr. de proba.
fol.27.Alcia.de præſump.reg.3. præſump. 22.

c ¶ Vicinus. idem Deci.l.fi.in princ.nu.26.ſi cer.pet.latius dixi
in conſue.Par.§.71.

EPITOME.

QVod ſolutio ſimpliciter facta cedat in antiquius debitũ,
nõ hẽt locum qñ numeratio ſcribitur tanquã creditũ qa
tunc licet debitori compenſare in quam cauſam velit. h. d.

CONSILIVM. LXXXV.

PONDERATIS narratis in themate, & viſa copia
libri in q̃ ſolutiones de quib.fit mentio cõtinẽ-
tur, videret̃ prima conſideratione dicẽdũ dictas
quantitates pecuniarũ dictis officialib. nume-
ratas ãno 1475.1476.p dictũ emptorẽ ſeu cõdu-
ctorẽ datij cedere debere iuris interpretatione in cãm debiti
prioris.ſ.an.1473.& an.1474.& cõſequẽter cedere ad cõmodũ
illorũ fideiuſſorũ dicti Io.Fran.q interceſſerũt ꝓ debito quod
1 erat ſoluẽdum de dictis ãnnis 1473.& 1474. † quia vbicunque
quis eſt debitor ex pluribus & diuerſis cauſis in quantitate, &
ſimpliciter ſoluat aliquã quantitatem, & neq; per debitorem

neq; p creditorem exprimatur in quam causam cedere inten-
dant dictam quantitatẽ, intelligitur q cedant in cãm antiqo-
ris debiti, si vna cã debiti non erat grauior altera alio respectu
quam maioritatis sum̃æ. Ita probatur in l. in his, in prin. l. vbi
fideiussor. l. si ex pluribus. §. fin. l. cum ex pluribus. la prima. in
prin. & §. fi. & l. creditor. §. Valerius. cũ gl. ff. de solutioni. iun-
cta. l. si duabus. ff. de reg. iu. & notatur, in l. 1. C. de solutioni. &
per Spec. de loca. §. nunc aliqua. ver. 29. vel 28. & plenè decla-
rat Bar. in l. cum ex pluribus, vltima. ff. de sol. ¶ Sed ita est q di
ctus Ioan. Fran. erat debitor ex dictis varijs causis, & p quoli-
bet debito vniuscuiuscunque anni dederat fideiussores, & sol
uit singulis certam partem debiti, sed non integram, & non
fuit expressum in quã cãm cederet: ergo debet intelligi totũ
cedere in debitum antiquũ. ¶ Tñ p̃missis non obst. contrariá
sñiam in casu proposito puto veriorem, nam patet ex inspe-
2 ctione dicti libri officialis publici, † cui fides adhibetur iuxta
l. quædam. §. nũmularios, cum ibi nota. per Bar. & l. argenta-
rius, in prin. ff. de eden. in aut. ad hæc. C. de fide instru. c. ad au
dientiam, de præscri. q quolibet anno incipiẽdo de año 1473.
dictus Ioann. Fran. describatur debitor cameræ in summa ad
quam ascendebat obligatio illius anni, & ex opposito ill'i9 scri
pturæ idem Ioan. Fran. describebatur creditor cameræ omniũ
quantitatum, quas ipse numerabat vel numerari faciebat ca-
meræ prædictæ quolibet anno: & ita singulo anno fiebat no-
ũa & specialis scriptura debiti illius anni, & ex opposito eius-
dem scripturæ describebatur etiam ipse pro creditore cameræ
de omnibus quæ numerabat vel numerari faciebat cameræ p̃-
dictæ, & iõ hoc casu tractamus de compensatione, & est in po
3 testate debitoris velle compensare in quam causam vult: † qa
cõpensatio regulariter non fit ipso iure in vnã cãm magis quã
in aliã: sed fit debitore opponente seu allegante, & sic fit in il-
lam cãm in quã elegit se velle compensare. l. si quid. & ibi not.
in l. quod Labeo. ff. de compẽ. & plenè no. in l. si constat. C. de
compensa. nec tunc habẽt locum ea quæ traduntur in iuribus
in contrarium allegatis, q̃ loquunť non in cõpensatione, sed
in solutione debiti simpliciter facta, vt per Bar. in l. cum ex plu
rib. vltima in fi. ¶ Et hoc expresšiùs voluit Io. de Imo. in l. 1. ff.
de solut. & in d. l. cum ex pluribus. la 1. eod. ti. vbi dicit q iste ca
sus cõpensationis plus videtur hodie practicari, q̃ alius casus
†1 scilicet de † illo qui simpliciter soluit, de quo loquuntur iura
in contrariũ allegata, qa mercatores scribunt in libris suis ea q̃
debent habere, & ex aduerso scribunt illud q debent dare, &
nunquã scribunt eis aliquid fuisse solutum animo dissoluẽdi
obligationem, qua debitor sibi teneť, & ideo est locus cõpen-
sationis, ex quo est debitũ introductũ, hinc inde iuxta tenorẽ
librorum suorũ, vnde tunc est in potestate debitoris in quam
cãm velit compensare illud q est scriptum sibi deberi, non au-
tem est in potestate mercatoris in quã cãm velut illud cedere:
nec tunc habent locũ iura dicentia q quantitas simpliciter so-
luta cedit in cãm duriorẽ, vel antiquiorẽ, & iõ infert q vtilius
ẽ debitori q mercator recipiens ab ipso debitore pecuniã scri-
bat illam pro creditore, q̃ si scriberet ipsum soluisse sibi pecu-
niam illam: qa qñ scribitur pro creditore, poterit compensare
in debitum minus antiquũ si sibi debitori placuerit, & ita fir-
mat ipse in d. l. 1. ff. de sol. vbi dicit hanc esse quotidianã quæ-
stionem, & ipsemet etiam in d. l. cũ ex pluribus, la prima. reas-
sumit idem, & ibi subdit, q liceat videatur de mente debitoris
esse q illud quod ipse numerat creditori, cedat loco solutionis
eius q est ex aduerso oppositum, tñ videtur sibi de iure veriùs
esse q sit locus compensationis per prædicta, de q̃ dicit se ple-
nius tetigisse, in d. l. 1. ff. de sol. vbi hoc firmat. ¶ Et si diceretur,
q sequereť si est descriptus pro creditore pecuniæ, quam nume
rauit creditori: & si non intelligatur numerasse causa: dissol-
uendi debitum, q talis numeratio esset sine causa: quia rñdeo
q per hoc non sequitur q numerans non debeat iudicari cre-
ditor: nam tunc sequeretur q pecunia esset apud cameram si-
ne causa, & teneretur ad illam restituendam numeranti. l. 1. &
l. nihil. ff. de condi. sine causa. l. nunquam nuda. ff. de acq. rerũ
do. Cum igitur dictus Io. Fran. velit summas & pecunias nu-
meratas de anno 1475. & de anno 1476. compensare in id q̃d
debebat cameræ pro noua conditione datij facta pro dictis an
nis 1475. & 1476. debet extinguere illud debitum, & non dici
4 tur cessisse in debitum antiquius. ¶ † Et tantò magis hæc pro-
cederent si debitum quo tenebatur d. Ioan. Fran. in dictis duo
bus vltimis annis erat pænale: quia ne committeretur pœna,
a [a] fiet compensatio ipso iure, vt not. gloss. & doct. in d. l. si con-
stat, non autem illa quantitas eodem respectu venisset com-
pensanda, in id quod debebat pro primis duobus annis: quia
etiamsi illa debita duorum priorum annorum fuissent pæna
lia: tamẽ quia tempore quo numerabantur pecuniæ de anno
1475. & 1476. fuisset iam commissa pæna rõne moræ pro debi-
to illorum duorum annorum, s. anni 1473. & 1474. ideo com-
pensatio non poterat operari ad faciendum q pæna non com
mitteretur pro debito nõ soluto de anno 1473. & 1474. cũ iam
esset commissa si debitũ erat pœnale, sed compensatio poterat
operari circa debitum anni 1475. & 1476. si nondum commissa
erat pœna posito quod aliqua promissa fuisset, & dato etiam q
debitum non esset pœnale, adhuc est locus compẽsationi per
id q dixi supra. ¶ Confirmantur prædicta per id quod no. Bar.
5 in d. l. creditor. §. penul. ff. de sol. vbi dixit † q ex libro & scrip-
tura recipientis solutionem probatur in quam causam ipse re
ceperit, si aliud non appareat, sed est ita q ex ordine scripturæ
dicti libri apparet q pecuniæ, quæ recipiebantur singulo an-
no per cameram à dicto Ioan. Fran. vel ab alijs pro eo recipie-
bantur pro debito quod currebat illo anno: qa ex opposito de
biti illius anni describebantur, illa enim conglutinatio ratio-
num debiti & crediti anni 1475. ostendit q recipiens habebat
illa velut adinuicem coniuncta, & quorum vnum accederet
alteri, & ita de singulis annis l. prædijs §. Titio. & §. balneas.
ff. de leg. 3. & l. cum de lanionis §. asinam. ibi, quibuscunque
proxima copulata procedunt &c. ff. de fund. instru. lega. & cũ
illa quæ soluebantur de anno 1475. ponatur sub vna & eadem
ratione quæ est, s. dati & accepti. l. si quis ex argentarijs. §. ratio
nem. ff. de eden. apparet q illa sunt adinuicem connexa, & p
pterea iudicanda vt de vno corpore ab alijs parato, & sic de sin
gulis, de illis enim quæ connexa sunt iudicamus prout de vno
corpore. c. 2. requiris, de appel. l. Publi. §. fi. ff. de depo. & quod
de hoc in varijs locis tradunt doct. maximè Bald. in rubri. C.
de fide instrumento. in ver. sequitur videre de scripturis socio
rum. ¶ Hæc tantò magis procederent si probaretur quod con-
suetudo esset quod illa quæ soluuntur per conductores datio-
rum singulo anno poni consueuerunt ad rationem illius an-
ni q facilè fortasse constabit ex inspectione librorum: vnde
tunc intelligeretur in dubio solutum esse, vt ponatur pro cau-
sa debiti illius anni. l. excepto. C. loca. l. dñi prædiorum. C. de
agri. & censi. lib. 11. l. fi. C. de fideiu. l. quod si nolit. §. qui assi-
dua. ff. de ædil. edic. & per hæc apparet pluribus modis esse re-
sponsum ad allegata in contrariũ: & hæc pars nedum iurib. su-
pra allegatis probari videť, verum etiam non mediocri æqta-
te habito respectu ad causam fideiussorum anni 1474. & se-
quentis. Alex. Imol.

CAsus. Catharina decessit relicta Francisco viro suo: & ex
cõi thoro quinq; filijs & vna filia nomine Cornelia, de-
inde successiuè quatuor ex dictis, filijs, sine liberis deces
serunt. Postea decessit vltimus dictorũ filiorũ relictis liberis &
dicta Cornelia sorore vtrinq; coniuncta, & d. Francisco patre
communi: nouissimè decessit d. Franciscus relictis quibusdã
hæredibus inter quos ex vna parte est d. Cornelia & nepotes
ex fratre suo ex alia: lis est de successione dictorum quatuor q
sine liberis decesserunt. Status est quomodo hæreditas nõ adi-
ta transmittatur.

ADDITIO.

a ¶ Pœna. dixi in consu. Parisi. §. 62. q. 5.

CONSILIVM LXXXVI.

VIso ac diligẽter cõsiderato dicto thomate & cõ
tentis in eo de iure satis clara est cõsultatio hæc:
sed difficultas sola dependet in pũcto ad me in
vltimo eius casu trãsmisso, vt patebit ex infrà di
cẽdis. ¶ Ideo breuib. & paucis agam iuxta l. am-
pliore. §. in refutatorijs. C. de app. l. fina. ff. de preci. impe. offe.
1 ¶ † Præsuppono primò, q indubitati iuris est, videlicet succes-

sionem

sioné dictæ dñæ Catharinæ tam in bonis dotalibus, q̃ vndique prouenientib. delatá fuisse de iure dictis eiũs filijs sex legitimis & naturalibus viriliter pro rata. C. de bo. quæ lib. l. q̃ scitis l. quæcunq; ff. ad Tertyl. tñ hodie per leges nouissimas omnis sexus differentia penitus sublata est, vt in authe. de hær. ab intest. §. si quis ergo. & C. de libe. præt. l. maximum vitium. ¶ Successiuè est videndũ ad qué spectet successio dictorũ quatuor filiorũ ꝓmortuorũ, & certũ est omisso q̃ statutum fuerit de iure cõi fforũ, & C. q̃ hodie de iure nouissimo filiusfa. in omnibus hæredé hét, vt in auth. de hære. ab intest. §. igitur defunctus, & in casu ꝓposito ad hæreditaté filij, vocant̃ pariter ser. Franc. & fratres vtrinq; coniuncti æqualance, vt qlibet ꝓ virili admittatur attento numero ꝑsonarũ: vt est hodie ꝓuisum in aut. de functo. C. ad Terty. sumpta ex corpore de hær. ab intest. §. si verò cũ ascendentib. & in aut. vt fratrũ filij. ¶ Vnde in proposito decedente primo filio relictis ser. Fran. & quinq; fratrib. ad ser Fráciscum delata fuit 6. pars hæreditatis defuncti, & alijs con fratrib. vt qlibet eorũ consequeret̃ aliá sextá parté, & successiuè mortuo scđo filio debebatur patri quinta pars totius hæreditatis, residuum pro rata reliqs fratribus, & similiter mortuo tertio filio, ad patrem spectabit quarta pars hæreditatis suæ, & ad cõfratres, id q̃ supererat ꝓ rata, postremò defuncto quartò filio tertia pars hæreditatis ad patrem deuoluta est tantundé cuilibet ex fratribus superstitibus, & sic ad ser. Franc. deuoluebatur ad summam saluo iure verioris calculi tertia pars hæreditatis spectantis ad dictos quatuor filiós decedétes sine liberis. Alia tertia pars deuoluebat̃ ad Corneliam, & vltima tertia ad nepotes Corneliæ ex fratre ꝓmortuo succedentes in locum patris sui, aut. cessante. C. de legi. hær. & insti. de hær. ab intest. §. cum filius, & d. aut. vt fratrum filij, in prin. ¶ Et prædicta in distinctè vera essent, si dicti filij hæreditaté matris adiuissent, si mortuo primo filio ser. Fran. & alij quatuor fratres q postea decesserunt, agnouissent, & adiuissent partem hæreditatis eis tangentem de hæreditate ꝓmortui: & sic consequéter mortuo scđo filio pater & alij duo confratres, qui postea vita defuncti sunt acceptassent ratam eis tangenté in bonis defuncti. ¶ Nec minus iuris dico si mortuo quarto filio & eius filius, q postea defunctus est, debitá eius portioné de hæreditate defuncti similiter agnouisset, siue cũ expressa siue cũ tacita aditione ex ꝑ

a sona eorũ siue vigore iuris deliberandi transmissi, [a] per defunctos, ad postea superstites, cuius iuris deliberandi natura hæc est, vt si ille, qui ad hæreditatem aliquam admittit, sciuit sibi hæreditaté esse delatá, & intra annũ sciétiæ delatæ hæreditatis decesserit anteq̃ hæreditaté sibi delatá agnouerit, hæres ex ꝑsona defuncti, possit deliberare, an adire velit necne, vt intra dictũ annũ adire possit hæreditaté non aditam ꝑ defunctum. C de iur. deli. l. cũ antiqoribus, & plenè per Bar. in l. qui duos. ff.

2 de reb. du. ¶ † Idé iuris esset si hæredes illorũ qui decesserãt hæreditate nõ adita, illam adiuissent vel adirent ex beneficio re-

b stitutionis in integrum [b] sibi cõcessæ, vel concedendæ ex ꝑsona defuncti, qui vel fuisset minor 25. annis, vel impeditus propter iustá absentiá, & morté, vel ob aliá iustam causam adire non potuisset. ff. de resti. in integ. l. non solũ. ff. de acq. hæred. l. Pantonius, & ibi firmat Iac. de Are. & Par. & Iacob. de Butr. in l. 1. C. de in integ. resti. mi. & ibi Bal. & latius per Bar. in d. l. qui duos, & in l. si infanti. C. de iur. delib. & Io. And. in c. cũ in præsentia. de renunt. Consuluit Bartol. con. 178. incipi. Perusinus. ¶ Aliàs aũt si nõ ꝓbaretur dictam hæreditatem dictorum quatuor filiorũ fuisse agnitá, & aditá ꝑ dictum ser. Fran. & confratres, ité nec hæreditaté dictæ do. Catharinæ ꝓbaretur agnitam fuisse per dictos eius sex filios, vt dixi, certè de iure, dicti filij quatuor primò decedentes nõ potuerunt trãsmittere ad hæredes suos, nec eorũ descendentes hæreditaté matris neq; cõfratrũ, vt est tex. C. ad Orfi. l. 2. & l. 3. C. de iure delib. not. in l. 1. C.

3 de his qui ante ape. tab. & ff. de acq. hær. l. ventre. ¶ † Modò nec Franciscus transmittere potuit ad hæredes suos, etiam si filij su prascripti essent hæredes in eius testõ, portiões sibi deuolutas in hæreditatem filiorum, ꝑ regulam l. 1. §. in nouissimo, de cadu. tol. & alijs iurib. supra allegatis, vbi plene no. vnde necessariò hęreditas quatuor filiorum ꝓmortuorum integra & pleno iure deuoluetur ad Corneliam & nepotes per ius accrescendi, eo casu quo intendant ipsi adire, & agnoscere partem hæreditatis, quæ sibi obuenerunt de bonis maternis d. l. 2. C. ad Orfi. l. 1. C. qñ non pet. par. & d. §. nouissimo. Et hoc si non lapsi sunt anni 30. à tempore mortis dictæ Catharinæ citra, cùm tanto tempore duret ius accrescendi, iuxta ea quæ habentur in l. licèt. C. de iure delib. & in l. quádiu, de acq. hær. & doc. ff. de cõdi. ex causa l. vnica, cum conc. ¶ Non omitto tñ, q̃ si dicti quatuor filij vel aliquis eorũ decessisset in ætate infantili seu minore 7. annis, q̃ illo casu transmisisset hæreditaté maternam & fraterná, ét nõ aditá ad patré. s. ser. Fráciscum: q̊ casu si ser. Franciscus adiuisset. illa aditio ꝓfecisset ét fratrib. aliter nõ adeuntibus hæreditaté fratris sui infantis mortui, non dico matris, adeò q̃ mortuo postea ser. Francisco ipse ser. Fráciscꝰ transmisisset ad hæredes suos portioné sibi deuolutam ex hæreditate dicti infantis: & similiter alij fratres transmisissent ad hæredes suos portioné sibi delatam ex hæreditate infantis ꝓdicti mortui, quæ portiones & quotæ quantum esset pro quotis tangentibus ser. Fran. & fratribus de hæreditate dicti infantis vel infantium, nõ accrescerent per ius accrescendi dictę Cornelię in totum, nisi quantum esset pro rata sua supra deducta: ita patet apertè. C. de iure delibe. l. si infanti, & licèt Bar. in hoc non decidat: sed sub dubio reliquit cogitan. tamen ipse idem Bart. & doc. hoc firmant in d. l. ventre. si verò ꝑ dictum ser. Fráciscum non fuisset adita hęreditas alicuius ex ipsis infantibus: tunc accrescerent in totum hæreditates dictorum quatuor filiorũ ꝓfatæ Corneliæ adeũti, vt dixi supra, subdo tñ, q̃ eo casu q̊ essent anni 30. decursi à tempore mortis dominæ Catharinæ circa, q̃ dicti filij præmortui vel aliqui ipsorum adiuerunt hæreditaté matris, & similiter ser. Fran. mortuis dictis eius filijs agnouerit partem sibi tangétem hæreditaté filiorum decedétiũ, tunc omnis hæreditas filiorũ sibi ser. Frã. accreuit ꝑ ius accrescendi alijs confratrib. non adeuntibus hæreditatem fratrum descendentium. d. §. in nouissimo, cum sim. si verò dicti filij nõ agnouerint hæreditatem matris, tunc si vnus vel plures decesserunt in minori ætate 7. annorum, eo casu ad patrem transmisit talis infans hæreditatem matris, ét nõ aditam: vnde si pater postea hæreditatem sibi per infantem delatam agnouit, talis aditio operabit̃ ét in fauorem confratrum superstitum, perinde ac si ipsi adiuissent hæreditaté dicti infantis: ꝓbat̃ in d. l. si infans,

4 & q̃ ibi Bar. & clariùs in d. l. ventre. ¶ † Et huius aditionis & agnitionis patris erit effectus, q̃ omnis portio hæreditatis d. Catharinæ non adita per filios, accreuisset ser Fran. & confratribus superstitibus ꝓ rata æqualáce inspecto numero personarũ, vigore iuris accrescendi, suũ effectũ operantis ipso iure absq; noua aditione, vt no. in l. sed cũ patrono, de bo. pos. & in d. l. 1. C. qñ non pet. eò quia tale ius accrescendi vnà cum iure adeũdi ꝓdicto ꝑ ipsum infantem transmittebat̃ ad eius hæredes. s. patrem & confratres. ff. de cond. & dem. l. hæc scriptura. 1. & C. de cad. tol. l. 1. §. his ita, & ff. de acq. hær. l. qui patri. ¶ Ex his breuiter concludo, q̃ si constat fuisse agnitam hęreditatem d. Catharinæ ꝑ dictos eius sex filios, altero ex modis de quib. supra dixi, & postea mortuis dictis filijs superfuisse aditá hæreditatem ꝑ dictum ser Fran. & alios fratres succedétes, q̃ tũc hæredes ser Fran. admittuntur ad tertiam partem totius hæreditatis dictorum quatuor filiorum, & alia tertia pars defertur Corneliæ: & vltima tertia nepotibus ipsius Corneliæ. Si verò non cõstaret dictas hæreditates aditas fuisse ꝑ dictos quatuor filios, & ꝑ ser. Fran. tunc necessariò omnis hæreditas dictorum filiorum præmortuorum pleno iure deferretur Corneliæ, eo casu quo ipsa adiuisset vel nunc adire vellet ꝓportione hæreditatis sibi tangentis de bonis maternis, dummodo non sint elapsi ann. 30. à tpe mortis dñæ Catharinæ, & hoc si dicti quatuor filij decessissent maiores 7. ann. secus si minores. quo casu si ser. Fran. adiuisset talem hæreditatem sibi obuenientem ex ꝑsona talis infantis, ista aditio ꝓdesset confratribus vt partem eis tangentem ex hæreditate dicti infantis & non aditam trãsmisissent ad hæredes suos, videlicet ad ser. Franc. & confratres pro rata, vt latiùs supra deductum est. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Trãsmissi. adde Ale. Ia. ĩ d. l. si infanti l. cũ antiquiorib. C. de iure deli. l. si emãcipati. C. de colla. Bened. in rep. c. Ray. versic. mortuo itaq; testatore. C. de te. sed hæ difficultates cessant apud nos & in locis vbi de cõsuetudine vel statuto possessio defuncti

cti in hærede ipso iure continuatur, scdum ea q scripsi in consue. Parisi. §. 132.

b ¶ Integrũ: idē supra lib. 6. con. 200. nu. 10. Alex. Ias. in d. l. si in fanti. Benedic. in repe c. Ray. ver. mortuo itaq; testatore con. 179. cũ seq. de test. limitat Alex. infra li. 7. con. 168. nu, 20.

EPITOME.

Primum testamentum annullatur per secundum, etiam si ex secundo non adeatur hæreditas.

CONSILIVM LXXXVII.

Et suprà consi. 37. lib. 1. Natta.

IN causa mota per Angelũ Simonem cõtra dñas Gasparinam, Mariam, & dñam Orsolinā q̃ndā Simonis de Nichio. ¶ Viso titulo q̃stionis, & alijs, de quib. in themate fit mētio, & his, q̃ elegā ter deducta sunt p clarissimũ dñm Aduocatum,
1 omissis nō necessarijs, † dico ex plurib. dictũ Simonē Angelũ obtinere nō posse: Primò: qa agit tanq̃ hæres dñi Ioannis de Nichio ex primo testō dicti Ioañis: sed p scdum testm̃ in q̃ dictus testator instituit d. Catharinam eius testatoris matrē, tollitur primum l. si qs priore. ff. ad Treb. insti. quib. mo. test. infir. §. posteriore, ergo obtinere non pōt. ¶ Nec adhoc obstat si dicatis q dictum testm̃ scdum in quo dicta Catharina fuit instituta, non tenuerit: quia dictus Simon ante legitimatus fuit in eo præteritus, ergo non potuit non tollere primum l. si filius qui
2 in pote. ff. de libe. & posthu. l. si iure. de le. 3. † Quia respondeo q adhoc vt scdum testm̃ tollat primũ, satis est, q inspecto tpe conditi testamenti secundi ipsum scdum testamentum tale fuit, q̃d aliquo casu contingere potuerit ex eo tempore posse adiri hæreditatē, licet hoc postea nō contingat l. cũ in secũdo, de iniust. test. l. pater filio. ff. de hær. instit. sed ita est q inspecto eo tpe testamenti, scdum valebat: eò qa asserta legitimatio facta de filio pdicto. s. Simone Ang. nō valebat: eò qa fuerat legitimatus sine licentia principis, & ex decreto principis talis legitimatio facta nō tenet, tanq̃ facta cõtra ꝓhibitionē dicti decreti, per q̃ intelligitur actus annullari, dato ēt q nō exprime-
3 tur l. nō dubiũ. C. de leg. l. cũ lex. C. de fideius. ¶ † Nec ēt obst. q in decreto alia pœna imponat̃ Comiti legitimanti: tñ actus est nullus q̃ñ de mente legis ita volētis apparet l. 1. C. de sepul. vio. l. iubemus nulli. C. de sac. san. eccl. Quod aũt ita fuerit de mēte dicti decreti patet: qa in dicto decreto declarat dictas legitimationes in casu certo factas sine licētia præfati Ducis infringi exceptis declaratis ex regula l. nā q liquidè. §. fin. ff. de pen. lega. no. Bal. in c. 1. de cap. qui curiam ven. in ver. idē Old. quærit, & Io. de Imo. in l. filio præterito, de iniu. testa. vbi adhoc allegatur dictus §. fi. quem dicit non esse alibi. ¶ Nec ob. si dicatis, q legitimationis confirmatio subsecuta post mortem dicti Ioan. trahat̃ retro ad tps conditi testamenti: quia plurib. modis posset responderi, sed quia illa est dubitata clausula clara. Respondeo s. q hoc non facit, q primum testm̃ nō sit sublatũ per scdum: qa satis est quod aliquo casu contingere potuisset q ex scdo testō potuisset adiri hæreditas, adhoc vt p scdum tollatur primũ d. l. patri filio, sed si dicta cõfirmatio legitimationis facta nō fuisset prout poterat cõtingere, certũ est quod ex secundo testamēto potuisset adiri hæreditas: ergo &c. ideo alia rñsio nō videt̃ necessaria ad dictā cõfirmationē legitimationis q̃ cõfirmatio ēt non videt̃ valere quò ad p̃iudiciũ dictæ
4 dñæ Catharinæ, q̃ iam hæreditatē apprehenderat. † & sic in p̃iudiciũ tertij, cui iuri non intelligit principē voluisse derogare ca. super eod. de off. dele l. 2. §. sed q paterna pie. ff. ne quid in loco publico, & in ꝓposito no. Bar. in l. 1. §. filius, in fi. ff. ad Terty. per no. in l. Gallus. §. & quid si tm̃. ff. de lib. & posthu. & no. Bal. in c. dño guerrā, in ti. hic finit. l. Corra. in l. 2. C. de iur. & fac. igno. & in l. q̃q̃, in ver. quæro vtrũ legitimæ. C. de fideic. in aut. ingressi, in fi. C. de sac. san. eccl. in l. 2. C. de preci. impe. offe. Ioan. And. in addi. Spe. in ti. de succes. ab intest. §. 1. versi. p primam q. & Host. in summa qui filij sint legi. in prin. cum si. ¶ Et ita in alio decreto principis expressè est cautum, scilicet q non intelligitur per aliquam suam concessionem esse sublatũ ius quæsitum alteri, nisi in cõcessione sit adiecta specialis clau
5 sula, † non obstante quod alteri sit ius quæsitum, ista clausula non est adiecta in dicta cõfirmatione, nec est æquipollens, nec sufficit generalis clausula non obstante, vt l. si quis in prin. testamenti. de leg. 3. no. gl. in l. 1. & ibi Bald. C. de peti. bo. subla. li. 10. in l. oēs. de aquæduc. li. 11. no. Bal. in l. fi. C. si contra vtil. pub. Ant. de Bu. Io. de Imo. in c. nonnulli, de rescri. cum si. ¶ Et saltē cũ non fuerit facta dicta concessio, citata d. Catharina, vt requiritur p id q habetur in l. pen. de natā. resti. Bar. in l nā ita diuus. ff. de adop. no. per Bar. in d §. & quid si tantum in l. 2. C. de temp. ap. Host. & alij in c. cum olim, de re iud. in c. per venerabilem, qui filij sint leg. no. Bal. in l. fi. C. quib. res iudica. nō nocet, per eundem in princ. §. in 6. col. vide l. 1 de inoffi. dona. etiam per doct. maximè do. Car. & Io. de Imo. in c. nisi cũ pridem. §. personę, de renun. cum suis concor. Respondendo alijs cap. dico q etiam si scdum testm̃ fuisset nullũ rōne p̃teriti filij
6 eò, quod legitimatio à principio valuisset: † tñ fuit sublatũ p̃cedens testamentum pp consuetam clausulam codicillarem, quam existimo fuisse appositā in dicto secundo testō, nam in hoc casu cum tpe dicti secundi testamenti per talē clausulam videatur velle, q si testm̃ non valeret iure testamenti, hæredes veniētes ab intestato habeāt hæreditat̃ & adimpleant cõtenta in ipso testō inualido, iuxta l. ex ea §. 1. cũ ibi not. ff. de testa. & ibi Bar. qa per ipsam clausulā tollitur primum testm̃, vt not. Bar. in l. si iure, in fi. ff. de leg. 3. ¶ Et licèt Bart. dicat q tollitur primũ testm̃ adita hæreditate p veniētes ab in testato: tñ i hoc
* cõiter tenetur, q nō requiratur aditio: † qa adhoc vt primum
7 testm̃ tollatur per sequens, nō est necesse q ex sequenti volũtate adeatur actu hæreditas, sed satis est, q contingere potuerit, q potuerit adiri, vt in d. l. pater filio, cum si. & ita in proposito no. Bal. Ang. & Imo. Raph. Cu. in l. sed si sub conditione. §. fin. ff. de hære. insti. & Raph. Cum. in repet. l. si filius qui in pot. ff. de lib. & posthu. Pa. de Ca. in l. sancimus. C. de testi. ¶ Et con-
8 stat esse de iure verũ, † q rupto testō ex causa præteritionis filij iam nati, vel nascituri, clausula codicillaris operatur effectum
* suũ scdũ * magis cõem opi. l. generaliter. §. ex testō. ff. de fidei. libe. l. si quis cũ nullum. ff. de iure codicil. etiam si fuisset ignoranter p̃teritus, vt plenè per doc. in auth. ex causa. C. de codic. in l. 1. C. de iure codicil. in l. filio p̃terito. ff. de iniusto test. Oldra. in consi. 159. incipiente. Super 1. q. &c. Spe. in tit. de instr. edi. §. compendiose, versic. item vide, & Salic. Pa. de Cas. in l. 1. de post. hær. insti. Io. de Imo. in l. qui filiabus, in princ. de leg. 1. vbi ponderat Barto. in hoc sensisse, ita secutus sum legendo d. auth. ex causa, & respondeo ibi ad ea quæ per nonnullos adducuntur in contrarium, quod hic non examino, quia nō video oportere, & quatenus pertinet ad istum articulum refero me ad id quod concludo in d. auth. ex causa, ibi istam partem tan
a quam veram & magis communē approbaui, [a] & ista sufficiāt ad exclusionem dicti agentis. ¶ Sed alia insuper ratione ostēditur eum obtinere non posse: nam ipse videtur suam petitionem fundare in possessorio recuperandæ, quia dicit, q ex forma decreti ducalis possessio defuncti etiam actualiter non apprehensa, intelligitur continuata in ipsum Ang. Simonē hęredem: & ideo petit se ad illam possessionem restitui & redintegrari. ¶ Sed talis ficta possessio non parit remedium recuperādæ, vt decidit Bald. in auth. defuncto C. ad Tertuli. circa me-
9 dium, vbi dixit, † quòd ficta possessio continuata non parit re
b medium pnssessorium recuperandæ [b] cum pariat adipiscēdæ: iuxta l. 1. C. quorum bonorũ, & sequit̃ hoc etiam Bald. in l. 1. in fin. C. de appel. alibi de ista continuatione & ficta possessione multa dicunt Bald. & alij scribentes, sed quò ad ꝓpositũ videt̃ Bal. apertè loqui in d. authen. defuncto. ¶ Et præterea & fortiùs virtute dicti decreti possessio fuit continuata in dictā dominam Catharinam, quæ post tempus mortis dicti dñi Ioannis fuit hæres dicti dñi Ioannis, virtute dicti testamēti vltimi stante tunc defectu legitimationis: & sic cũ possessio legitimè es-
10 set trāslata in eā, † fuerũt verificata verba statuti: vnde posito quod aliquo modo cõtigisset, q dña Catharina postea desijsset esse hæres, & fuisset de nouo hæreditas dicti dñi Ioan. trāslata in dictũ Angelum Simonem, non pōt dici, q nunc dictum decretum auferat possessionē dictæ Catharinæ, vel eius hæredib. & eam transferat in dictũ Angelum Simonem; quia ille est casus omissus in dicto decreto correctorio iuris cõmunis: ergo remanet in dispositione iuris cōis l. commodissimè. ff. de li-

be.& posth.l.si extraneus.ff.de cōdi. ob causam l.præcipimus.
de app.& dictum statutum dēt intelligi de primo hærede l.bo
nes.§.hoc sermone.ff.de ver.sign.l.hæc conditio filiæ meæ. ff.
de cond.& demō.l.dotis,de iure do.& bene in proposito not.
Bar.in l.liberorum.ff.de ver.sig.in ver.quæro si aliqua disposi
tione fit mentio de filijs,cum si. ¶ Et saltem in casu nostro in
quo Simon Angel. non dicit se hæredem esse primi hæredis d.
dñæ Catharinæ,& si diceret se hæredem dñę Catharinę, q̄ adi-
uit hęreditatem d.Ioannis ex secundo testō, res esset expedita
contra eū: qa non posset venire contra factū do. Catharinæ l.
cum à matre. C. de rei vendic. l. si adulta, de hęredi. actio.l.2.
C. si quid in frau.patro.& sic videtur approbasse testm̄ scd̄um
in quo dicit se fuisse p̄teritum, quod facere potuisset l.filio p̄te-
rito.ff.de iniusto testō,& cōstat q̄, de iure cōi non potuisset di-
ctus actor agere prout agit: qa de iure cōmuni non trāsit pos-
sessio in hærede ētsi sit filius in potestate, nec in eum cōtinua-
tur nisi eum apprehendat l.cū hæredes, in prin. de acq.poss.&
no.in l.1.§.Scæuola.ff.si quis testō liber esse ius.fuc.& no.in l.
cū miles,in prin.ff.ex q.cau.maio.& est * cōis cōclusio vbiq;.
¶ Præterea p̄supponitur ēt in dicta cā in qua dictus actor aliū
libellum produxit, p̄sertim intentando remediū.l.edicto. C.
de edic.diui Adr.fuit p̄batum dictam do. Agnesiam matrem
dicti Simonis.An.fuisse coniugatā tpe conceptus,& q̄ marito
patebat accessus ad eam ad libitum ipsius mariti, vt in puncto
11 narrant,& p ea videbat habere p̄sumptionem, q̄ esset nat⁹ nō
ex dicto Ioanne p̄sbytero, sed ex legitimo matrimonio, ētsi p̄
baret mulierem adulterasse, vt est tex.quem ibi doc.ad hoc sin
gularē reputant in l.miles.§.defuncto.ff.de adu. ¶ Alia cōcur
rit p̄sumptio, q̄ nō fuerit filius dicti Io.qa eū p̄terijt in secundo
testō:& sic eū non vt filium tractauit, vñ succedit dubitatio fa
12 cta per Bal.in c.p tuas in fi.de proba. † vbi q̄rit qd si pater insti-
tuit aliquem tanq vnum filiū ex vxore, postea mutauit testm̄,
& modicā rem reliqt iure institutionis, non nominādo ipsum
vt filiū, sed tanq̄ nutritū in domo, an posit tanq̄ p̄teritus rūpe
re testm̄?& arguit, q̄ sic: qa pater nō tractauit eū vt iustū filium.
Item qa videtur dubitasse an ēt filius sit,& q̄ p̄textu dubitatio
nis, videt eū q̄dāmodo præterijsse. Itē quia dubius similis est er
ranti l.fi.C.de condi.inde.l.manifestissimi.C. de fur. in §.sin
aūt dubius, sed error hēt vitiare.l eam q̄.C.de fideius.cum sim.
In contrarium arguit, qa non dēt esse melioris conditionis in
rumpēdo filius dubius q̄ certus l.qui de inoffi.ff.de inoffi.test.
q̄ sufficit ēt si relictum in vno nummo cōsisteret, & not. in l.si
qui priore.ff.ad Trebel.l.3.§.sed vtrum.ff.de mino.& tandem
dicit se nō soluere d.q̄stionem, qa pendebat de facto multum
ardua, scd̄um eum min⁹ dubia videt q̄stio nostra, quia in casu
nostro testator dictū Simonē Angelum in scd̄o testō omnino
præterijt: & sic videtur eum non habuisse pro filio, tamē quia
non habeo illas probationes testium,& ēt quia non video ne-
cessarium stantibus quibusdam bene tutis fundamentis, de q-
13 quus suprà in hoc insistendum non putaui. ¶ † In omnem euē-
tum est tutum q̄ dicti testes repetantur in illa causa, non ex eo,
q̄ libellus primę instantię fuerit ineptus, quo casu q̄dam dixe
runt attestationes & p̄bationes factas super inepto libello va-
lere & proficere, vt super de nouo incepta instantia posit fun-
dari snīa: nam quidam dixerunt contrarium, vt patet ex no. p
Host.& alios in c.causam el 1.de testi.per Bal.in l.2.C. de fruc.
& lit.expen.in l.si patronus libertam.ff.de iureiur. q̄ non dis-
cutio: quia non videtur q̄ dictus primus libellus fuerit inep-
tus: quia satis tolerari poterit illa narratio & conclusio, sed be-
ne deficit ius & iustitia ipsi actori, stante maximè secundo te-
stamento, per q̄ non poterat competere actori deinde ius agē-
di ex primo per d.l.edicto,& ibi gl. & docto.dum tractat quis
sit legitimus contradictor & etiam patet per ea quæ dixi suprà
dum fuit ostensum, q̄ per secundum testamentum fuerit sub-
latum primum, tamen (vt dixi) consulo q̄ repetantur dicti te-
stes in hac causa, vt tollatur dubitatio in attestatione recepta
vtrum p̄bēt in alia cā inter easdem p̄sonas, iuxta not.per Bart.
in l.cū lite mota, ff.iud.sol.in l.2.§.1.ff.vi bo.rap.Cyn. Bald. &
alij in l.2.C.de eden.& per docto.in d.ca.causam, vbi variè lo-
quuntur iuuari. ¶ Etiam pōt ex alia causa repeti.ex alio capite
pars eorū: quia non hēt dictā legitimationem non valuisse ēt
ex alio capite: quia si natus conceptus est dictus Simon Ange
lus dicto domino Ioanne existente in sacris, & Agnesiā con-
iugata de tali qualitate non fuit facta mentio saltem specialis
in ea parte legitimationis, quæ mihi transmissa est in cōsequē-
tia, in qua non narratur, q̄ tempore conceptionis dicti Ange-
li Simonis dictus dominus Ioānes esset in sacris, vt dixi, nec q̄
dicta Agnesia esset coniugata, vnde succedit id q̄ no.dixit Bal.
in l.eam quam.C.de fideicommissis,in ver.sed pone, quidam
a 14 erat filius ex adulterio &c. † vbi quęrit de illa vulgata q̄stione,
si quis fuit legitimatus tanquam spurius, & non fuerunt ex-
c pressæ qualitates spurietatis, non valet legitimatio, c saltem q̄ñ
sit adiecta clausula non obstante generalitate in lata forma &
inter cætera, quæ ad p̄positum nostrum faciunt, inquit, quod
vbi clausula, nō obstāte, esset in nube,& legitimatus esset plu-
rimū odiosus, vt quia ex sacrilegio vel monacha natus, nō suf
ficerent verba generalia, qa tam odibiles nō comprehendunt,
vt l,Lucius §.Lucius Titius Daman.ff.de le.2.c.1.de filijs pres-
by.in 6.ad hoc quod traditur per Oldr. in con.357.incipiente,
Factum tale est quidam,& Spe.in tit.de off.le.§.nunc de epo-
rū, ver.curia.no Io.An.in add.Spe.in rub.qui filij sunt le. Ioā.
And.in c.nisi cū pridē.§.pe.de renun.Host.Io.And.in c.fin.de
15 filijs pres.in antiquis, ibi dum dicūt, † q̄ sedes apostolica non
facilè dispensat cum genitis ex religioso vel adultero, vel ince
stuoso coitu, & idē reassumit Io. And. in c.1.eo.ti.in 6.vide q̄d
tradetur per Pe.de Anc.in consi.452.incip.In Christi nomine
circa primum quæsitum,& Ant.de But.in c.per venerabilem,
qui filij sint legitimi,& Benedictus de Plumb.in l.1.ff. de nat.
resti.per illum tex.& bonus tex.in l.si cùm lex.cum ibi no.per
Ang.ff.de hær.insti. Nec puto super alijs de quibus in themate
q̄ expediat vltra scribere, quia ea, quæ supra tetigi, putaui esse
potiora,& saltem fundamenta primò relata. Ex quibus oībus
concludo reos conuentos esse diffinitiuè absoluendos,& victū
victori condemnandum in expensis, iuxta l.properandum.§.
sin autem alterutra.C.de iudic. Alex.Imol.

ADDITIO.

a ¶ Approbaui.& malè vt.no.supra li.1.cōs.26.nu.5.cō.41.nu.6.
b ¶ Reçuperandæ.idem supra li.1.con.37.sed contrarium verum
est, vt dixi in consu.Pari.§.132.
c ¶ Legitimatio.supra li.2.cons.95.

CONSILIVM LXXXVIII.

Lege supra li.1.con.23.q̄ hic duplabatur.

EPITOME.

Etiam vbi quis pōt interrogari de socijs, dictū eius non facit sufficiens indicium ad torturam, nisi alia pręsumptio concurrat. Et pōt notarius corrigere instrumētum ēt parti traditum in consuetis,& eo modo quo lex corrigit.

CONSILIVM. LXXXIX.

Viso themate inquisitionis & respōsionib.inqui
sitorū,& snīa & appellatione interposita ab ea.
Videt prima cōsideratione dicendum, q̄ saltem
p iudicē appellationis posit p inq̄sitionē p̄cedi
contra dictos Bartolū & Melchiorē & Blasiū ad
torturā cū istud in dubio videat p̄mitti in causa appellationis,
sicut in principali, vt p̄bat p tex.in l.& in maiorib.& ibi no.p
1 doc.& maximè p Bal.C.de app.† & ea potest iudex causæ ap-
pellationis, quæ poterat iudex causæ principalis, imò diligen-
tius dēt iudex appellationis in causa criminali de veritatę in-
quirere, tex.in l.additos.C.de app.facit lex per hāc. C. de tēp.
ap.c.fraternitatis, de testib. ¶ Et ad torquendum poterit moue
ri iudex causæ appellationis ex indicijs resultantib.ex dictis
ser.Antonij, qui confitetur dictos alios inquisitos fuisse culpa
2 biles. † nam in criminalibus, in quibus potest interrogari so-
a cius, dictum ipsius delinquentis facit indicium sufficiens a ad
torturā contra socios, vt tenuit Cyn.post Pe.in l.fi. C.de act.&
Pau.de Leazar.in c.grauis, deposi.vbi ad hoc alleg.l.1.§.diuus
Adr.& quod ibi no.ff.de quęstio.& l.nullus.C.de assesso.Item
dom.Ant.de But.in c.1.de confes.& ita potest intelligi glo.ibi
quæ dicit talem assertionem facere præsumptionem contra
socios, vt dicit gl, in d.l.fi. & Specul.in titu.de accus.§.1.versic

item

3 item repellit̃ q fuit socius.¶ † Quod aũt in crimine falsi possit
b interrogari de consocijs [b] est doctrina tradita per Bar. in l. re-
peti.ff,de quæsti.vbi voluit ꝙ in delictis q̃ non committuntur
principaliter in offensam vel in odiũ alicuius, possit quis inter
rogari de socijs, vt in crimine furti , in crimine falsæ monetæ
& simi.l.diuus Adr.ff.de custo.reo.l.1.C.de fal.mone. & l. pro
uinciarũ.C.de fer.& no.doc.in d.c.1.¶ Vel scđum Sa.in d.l.fi.
põt qs interrogari de socijs in oĩbus q̃ regulariter cõsueuerũt
cõmitti cum socijs, vt est in crimine læsæ maiestatis,& latroni
b⁹ qui stratas aggrediuntur, & in crimine falsificationis, vt d.
c.1.& d.l.1.C.de fal.mo.& p̃alleg.l.diuus. ¶ Confirmat hoc ex
illa varietate notæ notarij, quę varietas ꝓcessisse videt̃ facto &
suasionib .dictorum inquisitorum, scire enim debebat nõ li-
cere ser.Antonio variare, nec vnam totam mutare circa crimẽ
4 falsi.¶ † Notarius enim notá varians & mutans de falso tenet
si hoc faciat sine authoritate iudicis, vt no.Ioan.And.in proœ-
mio.lib.6.in ver.& scias quod q̈ &c.& Ioan. And.in add. Spe.
in tit.de instr.edi.§.postremò, super versi.nunquid confectio.
ibi dum allegat.l.eos.ff.de fal.& no.Bal. in l. cum proponere
tur.ff.de leg.2.& in l.fi.C.de eden.in versi. 3. quæritur ꝙ si in-
strumentũ.| Æquiparant̃ enim testis & tabellio.l. Domitius.
ff.de test.no.doc.in l.Imperator.ff. de sta.ho. & l. si liberarius.
ff.de reg.iur.ergo sicut testis tenet̃ de fal.d.l.eos ita & tabellio:
& sic patet ꝙ dicti inquisiti dicto ser.Antonio p̃stiterunt opẽ,
auxilium seu consiliũ ad d.l.falsum: vel saltẽ psuaserunt: ergo
meritò puniendi sunt, vt l.non solum §.si mandato, & ibi latè
Bal.ff.de iniur.l.is qui opẽ.& in l.furti.§.opem.ff.de fur. cum
si.¶ Sed præmissis non obstantib.contrariã sñiam de iure pro-
babiliorem esse puto. Et primò præsuppono id ꝙ est euidẽtis-
simum.s.dictam sñiam respectu dictorum Blasij ser.Melchio-
ris & Bartoli fore iniustissimam & iniquissimam : quia fue-
runt condẽnati nulla p̃cedente ꝓbatione, saltem legitima. nã
5 meritò debebant absolui, maximè in criminalib. † in quib. re
quiruntur ꝓbationes luce meridiana clariores.l.sciãt. C.de ꝓ
ba.l.absentẽ.ff.de pœnis nam dato ꝙ reus per se nihil probat,
absoluitur.l.fi.de iureiur.l.qui accusare. C. de edẽ. ꝙ aũt non
esset sufficienter ꝓbatum, patebit ex infrà dicendis. ¶ Restat
ergo videre an locus sit torturæ, dicendum est ꝙ nõ: nam p̃sup
pono ꝙ ex forma statuti non potest quis torqueri nisi de crimi
6 ne sit semiplenè ꝓbatum.† Certum est autem ꝙ indicium suf-
ficiens ad torturam de iure cõi, nõ põt esse minus quam semi-
plena ꝓbatio, vt est gl.no.in l.cum probatio.ff.de proba. ¶ Et
patet per no.per Cyn.in l.fi.C.de quæst.vbi dixi, ꝙ licèt vnus
testis facit indiciũ ad torturam; vt no.in l.q̃squis.C.ad l.Iulia.
maiest.& in l.maritũ.ff.de quæst.& plenè per Bar.in l.1.§.item
7 Cornelio.ff.de quæstio.† tñ in criminalibus vnus testis non fa
ciet semiplenã ꝓbationem sine alijs indicijs, & ita dicit Dy.te
nere, & ꝓbatur hoc ex no.ꝑ gl.in l.2.in princ.ff.de excu.tut.&
idẽ no.Pau.de Lea.in d.c.grauis.de deposito. ¶ Similiter est
certum ꝙ præsumptio põt esse minus q̈ semiplena ꝓbatio: qa
p̃sumptio resultat ex coniectura & alijs probationibus, secun
dum qualitatẽ eorum , vt patet ex diffinitione p̃sumptionis, q̈
dãt doc.in varijs locis, & maximè Ioã.Calde.in repet.c.vestra.
8 de cohabita.cle.& mulie.vbi dicit † ꝙ pręsumptio est cognitio
ex circumstãtijs resultãs.c.ex studijs, & quasi per totum de pręl
sump.vnde scđum eũ variat̃, fortificatur, & debilitat̃ animus
iudicãtis ex præsumptione, prout suadebunt circumstãtiæ ex
quibus resultaret. Et idẽ Bal.in l.ei quidem.C.de accu. & ꝙ p̃-
sumptio non sit semiplena probatio, patet ex no.per glo.in d.
c.1.de confes.& in d.l.fi.C.de accus.vbi gl.dicit ꝙ assertio socij
criminis cõtra socium facit præsumptionem, & tamẽ certum
est ꝙ illa talis assertio non põt esse semiplena probatio , patet:
quia vnus testis ad hoc vt in ciuilibus in quibus de minori pręl
iudicio tractatur, faciat semiplenam ꝓbationem : requiritur
quod iuratus deposuerit,&c.citata parte de cuius præiudicio
tractatur.l.iurisiurandi.& l.si quando.C.de test.& requiritur
ꝙ si omni exceptione maior, vt not.Barto.in l.admonendi, in
ver.venio ad tertium, de iureiur.allegat no.per glo.in l. etiam
9 matris.ff.de probo.in c.fi.de iureiu.† Sed socius criminis non
est testis maior omni exceptione qñ agit̃ criminaliter, vt not.
gl.in l.si filium. C.de libe.causa.& probat̃ in c.1.de testi.in 6.&
in l.quoniam , & ibi not.de testi. ergo apparet ꝙ assertio socij
criminis non faciat cõtra sociũ semiplenam ꝓbationẽ.licet fa
ciat p̃sumptionem. Ex quib. resultat firma conclusio ꝙ asser-
tio dicti ser.Antonij,& eius cõfessio nõ est sufficiens probatio
quò ad hoc vt locus sit torturæ contra p̃dictos, stante prædicto
10 statuto.¶ † Quinimò scđum Sal.in l.fi.C.de accu.ẽt de iure cõ
muni sola assertio delinquentis etiam in casibus in quib. põt
11 interrogari de socijs, non facit indiciũ † sufficiẽs ad torturam,
per d.l.filium, cum ibi no.& per alia de quibus ibi per eum ni
c si concurrat [c] aliqua alia p̃sumptio, & per hoc inducit authori-
tatem gl.in d.l.fin.C.de accu. quæ exigit p̃sumptionem aliq̈
p̃cedere debere prius cõtra eum cõtra quem quis interrogatur
q ad dictam interrogationem ꝓcedi possit, & secũdum illam
gl.patet sic intelligi debere dicta doctorum ibi se fundantium
ex illa gl.hoc enim tantò magis in ꝓposito nostro amplectẽn
dum est: qa dicta assertio ser.Antonij nõ continet verosimilẽ.
Consueuerunt enim cõmitti falsitates non nisi magno susce-
pto vel pollicito lucro, huic aũt nihil datum fuit; aut pollicitũ.
& dicentis nõ verosimilia fides diminuit̃.l.ob.carmen.§.fi.ff.
de testi.& hoc committit̃ iudicantis arbitrio.l.3.§.fi.ff.de test.
no.Io.An.in c.cũ in iuuẽtute, de præsump.& Bart.in l.fi.ff.de
quæst.& Bal.in l.obseruare.C.q̂rum app.non reci. ¶ Cõfirmo
p̃dicta ꝑ ea q̃ dicit Bald.in l.fi.C.de proba. versic. sed est tertia.
11 vbi dicit † quædã est species ꝓbationis q̃ appeliat̃ indicatiua,
scilicet qñ facit indiciũ, ꝙ qdẽ dicit̃ esse minus q̈ semiplena ꝓ
batio, ꝑꝑ ꝙ indiciũ in uili ꝑsona est locus torturæ, alleg.not.in
d.l.cum ꝓbatio.secus in grauib.ꝑsonis, qa qualitas præceden
tis vitæ elidit huiusmodi indicium.ar. c.cũ in iuuẽtute, de p̃-
sum.l.nõ oẽs.§.à barbaris.ff.de re mili.scđum eũ cũ si. itaq; p̃-
dicti inq̃siti fidem faciant ꝑ plures testes ꝙ ipsi fuerunt homi-
nes cõiter bonę seu optimę opinionis, & famæ, & reputati fue
rũt vsq; ad tẽpus dictæ formatæ inquisitionis, & hoc põt faci-
limè & veridicè ꝓbari. Exprolatam enim habeo famã integri
tatis horum, q̃ si fuerit ꝓbata, omne indicium si quod ex præ-
dictis resultat, erit elisum.¶ Et ex his patet pluribus modis esse
responsum ad primum fundamentũ adductum in cõtrariũ.s.
ꝙ assertio illius ser.Antonij nõ facit sufficiẽs indicium. Nõ ob
stat id quod vltimò dicebatur de illa varietate notæ notarij ex
12 qua notarius incidit in falsum , quia respondeo † ꝙ notarius
intelligit̃ semper rogatus in instrumento, vt apponat oẽs clau
d sulas & formas consuetas, [d] vt est tex.melior de iure in l.fin. &
ibi scđum Bal.C.de fideius.ad hoc l.qui prius.§.1.cũ ibi not. ꝑ
Bar.ff.de aqua plu.ar.& l.ex ea parte.in princi.scđũ vnã lec.&
ibi no.ꝑ Bar.ff.de ver.ob.& ipsemet notarius põt extẽdere im-
breuiationem suam scđum clausulas consuetas, vt nò.Bald.in
rubr.C.de fide instr.li.10.& alij in l.Gallus.§.idem credẽdum.
ff.de lib.& post.& Spec.in ti.de instr.edi.§.ostenso.vers. quid
autem si in arbitramento. ¶ Præterea dicit Bal. in prima con-
13 stit.C.ad sil. † ꝙ notarius etiam postq̃ restituit instrumentum
e parti poterit corrigere [e] ꝓpria authoritate instrumentum, si
corrigit eo modo quo corrigit lex, qa habet iuris præsumptio
nem pro se, & qa non nocet alicui: & per consequens non põt
cõmittere falsum.l.damus, cũ gl. & ibi doc.C.ad l.Cor.de fal.
ergo potuit notari⁹ corrigere & immutare dictum instrm̃ sup
plendo clausulas consuetas, & reducendo in formam consue
tam: qa lex supplet in instrumento ea quæ sunt de consuetudi
ne l.quod si nolit.§.qui assidua.ff.de edili.edic.l.exceptio.C.
de loca.no. Bart. in l.si prius.allega.& l.nemo.est qui nesciat.
de duo.reis.& in alijs locis suprà allegat. Et Bal.in l.huiusmo
di, in prin.ff.de leg.1.Sed Bartolus respondendo dicti inquisi-
tioni dicit ꝙ misit ser.Melchiorẽ, vt aptare faceret dictũ instru
mentum ser.Antonio &c.Non enim dicit ꝙ miseriteum vt in
14 strm̃ falsum faceret vel similia mutaret, † & in dubio mandatũ
factum dicto ser.Melchiori, per Bartolum ꝙ aptari faceret in-
strumentum, debet intelligi de aptatione licita & ꝑmissa, vt l.
si procu.in prin.ff.de condi.inde.l.si pater, de priui.cred.l.me-
ritò.ff.pro socio. licita aptatio est quando aptat circa clausu-
las consuetas , vel circa alia de quib. per Bar.in d.l.si librarius,
& per cano.in c.ex literis.de fid. instru.& per Ioann.Andr. in
dicto proœmio.6.li.cum si.& per consequens etiam non pec-
cauit ser.Melchior, qui vt ex confessione sua colligitur, nihil
aliud fecit nisi ꝙ dictauit ser.Antonio instrumẽtum scđũ cur
sum consuetũ: hoc enim est de genere permissorũ à iure. Bla-

sius aũt non peccauit in aliquo: quia ignorans de aliqua falsi-
tate, dixit Bar. ser. Antonio dice chel instrumento non sta scđo
la forma del campione. ¶ Nec obst. si dicatur q̃ Bar. est vsus in-
strumento falso: ergo incidit in pœnam falsi, iuxta, l. si falsos.
C. de fal. quia responderi potest, quod non constat instrumen-
tum esse falsum, & confesio ser. Antonij alij nõ p̃iudicat, nec
sententia contra eum lata p̃iudicat alijs. l. 2. C. de fide instrum.
l. Lucius. ff. de infa. no. Bar. in l. præuaricationis. ff. de præuari.
Cy. in l. 1. C. qui accus. & Bar. in l. denunciasse. §. fi. ff. de adult.
& Bal. in l. fi. C. de fide instr. imò dato q̃ esset falsum, iuuat illa
protestatio facta à Bartolo, quia non intendisset eo vti, si esset
seu assereretur esse falsum, vt no. Bar. in l. diuus. la 2. ff. ad l. Cor
ne. de fal. ¶ Nec obst. prædictis tribus inquisitis si ꝓbaretur q̃d
in dicto instrumento esset plus scriptum quam fuerit dictum
tempore rogationis: quia dato q̃ hoc posset obesse ser. Anto-
nio, non tñ p hoc ꝓbatur q̃ Bartolus aut ser. Merchiõ fecerint
aliud in instrumento, quia dictum fuerit tempore rogationis,
quia tales non concluderent de necessitate falsitatem fuisse cõ
missam ab istis tribus prout oportet. c. in præsentia, de probat.
cum sim. & hæc sufficiant, licèt plura alia ad iuuandum inno-
centiam inquisitorum adduci possent. Sed propter rei euiden
tiam, & propter alias occupationes his paucis sum contentus.
Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Sufficiens. Bal. cons. 95. lib. 1. Panor. c. 1. de confess. Tho. Grã.
consi. 66. con. 70. Alex. supra lib. 2. con. 69. ad fin. sed contra q̃
non sufficiat vult Alex. infrà lib. 4. con. 128. in fi. infrà li. 6. con.
124. in fi.

b ¶ Consocijs. infra lib. 6. con. 30. nu. 11. vide supra lib. 1. con. 142.
in fi. Tho. Gram. con. 1.

c ¶ Concurrat. idem Alex. infra li. 4. con. 128. in fi. & placet idem
infra lib. 6. con. 12. in fi. supra lib. 2. con. 69. in fi. Soc. con. 95. li.
3. Calca. con. 110. Aymo con. 178. nu. 3.

d ¶ Consuetas. supra li. 2. con. 77. con. 28. con. 105. infra lib. 7. cõs.
53. num. 11.

e ¶ Corrigere. Ias. cons. 28. lib. 1.

SVMMARIVM.

3 *Confessio de recepto probat veram solutionem.*
6 *Dos confessata habet eadem priuilegia quæ & numerata.*
7 *Testes vltra articulos non probant.*
8 *Instrumentum non liquidum non habet executionem.*
9 *Falsum simpliciter censetur ex mandato præambulo.*
12 *Sufficit mandatum implere per æquipollens.*

CONSILIVM XC.
Et consil. 25 libro secundo.
Natta.

VISO instrumento celebrati cõtractus inter Piro
tũ Landi ex parte vna, & Leonardum Baltasaris
de Licaxiglielis ex altera anno 1457. die 8. Iuuij.
1457. inter Christophorum Bern. de Canechis &
Hieronymũ fratrem dicti Leonardi. & Io. Geor
gij, ac visis literis dicti Christophori scriptis dicto Hieronimo,
anno 1453. die 18. Octob. & scriptura priuata manu Petri Lapi
facta anno 1454, die 18. Octob. viso statuto sub rub. qualiter ad
petitionem fideiussoris cõueniatur ille pro quo fideiusit &c.
¶ Quæritur an ex prædictis omnibus sit fundata intentio Piro
ti, quæ pro dicto Leonardo, nec non Hieronymo satisfecit di-
1 cto Christophoro de dicta quantitate floreno. &c. ¶ † Et vi-
deretur prima consideratione dicendum quod non quia pro-
batio debet de necessitate concludere. l. neque natales. Cod.
de proba. c. in præsentia. de probatio. sed in instrumento præ-
dicto Leonardus promisit seruare dictum Pirotum indemnẽ
si contingeret ipsum consequi damnum aliquod ex promis-
sione facienda per Ioannem Georgij vni ciui Florentino no-
minando per Hieronymum fratrem domini Leonardi: sed nõ
videtur constare quod dictus Hieronymus nominauerit di-
ctum Christophorum, vel dato, q̃ constaret, q̃ eum nomina-
uerit. oporteret constare q̃ illa nominatio fuerit facta occasio-
ne dictæ conuentionis probatæ, & q̃ facta fuerit sciente dicto
Leonardo, & eius præordinatione. arg. l. 2. ibi sciri debet. ff. de
cond. & demon. l. 2. §. homines. ff. vi bo. rap. & q̃ dictus Ioan-
nes dictam promissionem fecerit vigore mandati sibi facti p
Pirotum. Nam in dubio præsumitur q̃ Ioannes vel motu pro-
prio, vel partibus dicti Hieronymi tunc præsentibus, dictam
promissionem fecerit potius quam contemplatione extrinse-
cæ p̃sonæ. s. Piroti, q ibi nominatus non fuit. l. si ita stipulatus.
§. Chrysogonus. ff. de verb. obl. l. Caius. ff. sol. mat. l. cum quis.
ff. de solut. ¶ Præterea esto q̃ Ioannes promissionem p̃dictam
fecisset vigore commissionis sibi factæ p dictum Pirotum: ta-
men videt̃ q̃ per hoc Pirotus agere possit contra Leonardum
2 † qm̃ fines mandati diligenter custodiendi sunt. l. diligenter,
in fi. ff. mandati. c. cum dilecta, de rescr. Sed Ioannes habuit in
mandatis q̃ obligaret se pro Hieronymo ad dandum sericum
pro medietate in medio Augusti, 1467, vt constat in instrumen
to, & Ioan. promissionem fecit de serico dando ꝓ dimidia to-
to mense Augusti, vt constat in scriptura priuata facta Christo
phoro. ¶ Sed his non obstantibus patet Piroti intentionem es
se fundatam, & ꝓbata obligatione Leonardi, superest vt ꝓben
tur contenta in scriptura facta inter Christophorum & Hiero
nymum esse vera, nec illa scriptura aliquam fidem faceret cõ-
tra Leonardum, qui nihil in ea scripsit, attento q̃ dicta scriptu
ra non habet subscriptionem testium, & sic non fecit fidem cõ
tra tertium. l. scripturas. in fin. & hoc no. per Bart. C. qui po. in
pig. hab. ergo aliter verificari & probari contenta in scriptura
oportet. ¶ Secundò oportet per Pirotum probari de solutione
debiti facta Christophoro, & in hoc licèt sint opiniones an suf
ficiat probari per confessiones creditoris, an verò requiratur
probari per veram numerationem factam Christophoro, vt
sic Pirotus possit, repetere à debitore principali. Nam gloss. in
l. duobus. §. à fideiussore. ff. de iureiur. quam ibi sequitur Bart.
sub dubio vult q̃ requiratur probari de vera numeratione, &
non sufficiat probare per confessionem creditoris, facit quod
3 no. Spec. in titu. de teste. §. 1. ver. Sed pone egi. † veritas tamen
est in contrarium, vt consuluit Barto. consilio 160. incipi. Ti-
tius promisit Sempronio, quia vera solutio ac confessio de so-
luto post 30. dies. æquiparantur. l. in contractibus. §. sed qm̃. in
fi. C. de non nu. pecu. saltem interpretatiuè, & eo modo con-
ceditur fideiussori repetitio pecuniæ solutæ interpretatiuè si-
cut & verè: quia pecunia æquè dicitur ei abesse. l. inter causas,
§. abesse. ff. man. & §. præterea. & ibi gl. in ver. soluitur. & l. idé-
que. §. fin. eod. tit. & l. qui debitorem. de fideiusso. pro hac opi
nione est gl. in d. l. in contractibus, in vers. pen. ibi dum dicit:
ibi gratis remittebatur, hic confitebatur acceptum & ita con-
suluit Francis. Tigri. vt refert & sequitur Pau. de Castro. in d. l.
si duobus. §. 1. & in d. l. qui debitorem. ff. de fideiuss. & ita dicit
a Pau. de Cast. se consuluisse Florentiæ, [a] quia confessio probat
veram numerationem. l. Publia. §. fina. ff. depositi. † Item quia
4 ficta solutio non debet sufficere quando excludit veram, vt e-
rat in d. l. duobus. §. 1. quia intelligitur quod ibi iurauerit de-
bitorem non teneri vel nihil deberi. Ex quò manifestè infer-
tur quod fideiussor nihil soluit, sed pro soluto habeatur: quan
tum adhoc vt liberetur, sed confessio de recepto non excludit
veram numerationem, imò eam comprehendit. ¶ Præterea di
cit ipse, illa scriptura vel schedula, in qua apparet assertionem
vel confessionem creditoris de recepto si peruenerit ad debi-
torem principalem, prodest sibi contra creditorem, vt posit
eum petentem repellere, licèt sit confecta talis scriptura inter
fideiussorem & creditorem, l. desiderium. C. depo. & q̃ ibi no.
Bald. in l. 2. de fideiuss. ergo nulla ratio potest assignari cur nõ
teneatur fideiussori, debitor, ac si verè de numeratione & solu
tione constaret. ¶ Pro hoc etiam allegat not. per Bart. in l. assi-
5 duis. C. qui pot. in pig. ha. † vbi pro muliere agente hypothe-
caria ad excludendos alios creditores mariti sufficit ostendere
de confessione mariti confitentis se recepisse dotem, dummo
do esset elapsum tempus p̃fixum opponendi exceptionem nõ
b numeratæ dotis, [b] per id q̃ not. in l. 1. & ibi gl. C. de dote caus.
nõ numera. Istam opi. etiam sequit̃ Io. de Imol. in l. Vrannius.
§. fi. ff. de fideius. reprobando id q̃ sub dubio dixit Bart. in d. l.
duobus. §. 1. & hoc per dictam l. in contractibus. §. 1. & per l. Pu
blia.

blia.§.fi.ff.deposi.Et est bonus tex.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus,& quod ibi no.Bar.vers.item reperiatur instrumentum &c.& ibi ét not.Io.de Imo.ff.de ver.obl. ¶ Pro hoc etiam allegat Io.de Imo.no.per Bar.in d.l.assiduis.& respondet ad præallegatam l.duobus.§.1.prout suprà responsum est.¶Confirmo per l.pecuniæ.C.de solu.per quam dicit ibi Bal.quod
6 per confessionem probatur vera numeratio. † Ex quo infertur,quòd mulier habens instrumentũ confessionatum super dote,habet omnia priuilegia dotis,qa per ipsam confessioné ꝓbatur numeratio naturalis scd͂m eum.& no. ét Bald.in d.l. Deo nobis.C.de epis.&cler.&l.1.C.qñ liceat ab empt. disce. ¶ Non obst.no.per Spec.in tit.de test.§.1.ver.sed pone egi. qa Spe.vt patet per ibi allegata per eum loquitur,qñcunq; testes deponebant super articulo,q articulus erat de actuali numeratione,& testes deposuerunt q͂d audiuerunt cõfessionem, &
7 q,numerationé non viderunt. † nam deponũt extra articulũ ideo non ꝓbant l.si qs libertaté,cum ibi no.in fi.ff.de pet.hær. d.l.si duo patroni.§.idem Iulianus,& ibi not.ff.de iureiur.& l.momentaneæ,in gl.C.qui legi.perso. alias auté si actũ esset ex vera numeratione,& capitulatũ esset de cõfessione,de qua testes probarent,sufficeret per prædicta,vt dicit in d.l.generaliter.9.q.C.de non nu.pe.& in l.1.in prin.C.de rei vxo.act.& est intentio Bar.in d.§.Chrysogonus,& ibi firmat Io.de Imol. in l.1.§.si qs ita.eod tit.& Ro.in l.prædia.ff.de acq.pos.& Pa. de Cast.in l.2.§.fi.ff.si cer.pe.& Cano.in c.si cautio.de fid.inst. ¶ Vel dato,q,opi.Spec.indistinctè ꝓcederet, tamen casus est longè diuersus à ꝓposito nostro,qa ibi loquitur qñ agebatur ex mutuo naturali,& ꝓbo de confessione mutui, nam confessio mutui nõ inducit probationem numerationis tunc,sed inducit obligationé quæ oritur ex ipso contractu cõfessionis, q dicitur mutuũ ciuile,d.l.2.§.fi.cum ibi no.ff.si cer.pet.vnde cùm videat esse actũ ex vno contractu,id est, ex mutuo naturali,& ꝓbatũ sit de alio cõtractu s.de mutuo ciuili,non potest agens obtinere.l.habebat.ff.de insti.& c.abbate, de re iud.in 6.Sed in confessione facta à creditore de recepto,aliud est,qa talis confessio non inducit obligationé,nec contractũ,sed inducit solá ꝓbationem numerationis, qa aliud inducere non potest.l.Publi.§.fi.ff.depo.& d.l.in contractibus,& d.l.pecuniæ.vnde isto casu paria sunt probare de ista numeratione deducta,vel de cõfessione,per prædicta.¶ Et in specie,vltra prædicta not.Bal.in l.non nudis.C.de prob.& in l.generaliter.in
c 9.q.C.de non num.pe. [c] ¶ Sufficeret itaq; de dicta solutione ꝓbare per confessionem dicti Christophori contentam in dictis literis suis,si modò appareat solenniter q, dictæ literæ sint recognitæ p ipsum Christophorũ, & sic confiteatur illas esse manu sua scriptas,& non aliter,p d.l.scripturas,& ibi Bar.etiá no.in auth.de instrum.caute.& fide.§.si qs igitur. & plenè in aut.& si contractus.C.de fide instr.& in l.nuda ratio,p doc.ff. de don.& in l.admonendi.ff.de iureiur.posset etiam probari per scripturá dicti Petri Lapi ꝓcuratoris dicti Christophori, recognitam per ipsum Petrum,vt ꝓximè dixi,dummodò de mandato facto ad illud ꝓ Christophoro in d.Petrũ constaret, & præsupposito q͂d steterit per Hieronymũ,quod sericum nõ daretur Christophoro,non auté steterit p Christophorum,&
8 per ꝯsequens,q, mora fuerit ex parte Hieronymi.¶ † Istis ergo sic primò liquidatis,posset primò cõtra Leonardũ ad capturá ꝓcedi vigore dicti instrumenti,& statuti alias hoc priùs non facto,consulo q͂d ꝓcedatur ad capturam,quia instrumentum
d illud de per se non est liquidũ,[d] & ideo non habet vigorem illum,q, posit ꝓcedi ad dictam capturam alio non deducto,l. 2.& ibi no.Bal.in fi.C.de sen.quæ sine certa quanti.& not.gl. & Bar.in l.1.in prin.ff.de eden.& Bar.in l.proinde.§.non tm̃. ff.ad l.acqui.& l.eleganter,in prin.ff.de cond.inde.no.Bal.in l.in testõ.in fin.C.de testa.man.& in l.si quidem.C.de exce.. vbi pro hoc allegat l.sing.scd͂m eum,videlicet l.hoc iure.ff.de verb.obl.& plenè Bal.in l.si causam.C.de execu.rei iudi.& ibi dat modũ & practicam liquidandi facit quod not.Bart.in l.1 in fi.ff.de lega.2.¶ Et dicit expressè Bald.& Imo.in l.apertissimi,in fi.C.de iud.quòd captura personæ & alia executio non debet committi ꝓ debito incerto,& nõ liquido,vnde duæ patent agendi formæ dicto Piroto,vel via ordinaria petere condemnari Leonardũ,vel per viá executiuá comparere & producere instrumentũ,& parte citata liq͂date dictũ instrumentũ probando veritatem contentorũ in dicta scriptura factá inter Christophorum & Hieronymũ,& ꝓbare solutioné vt dixi, & petere procedi ad capturá scd͂m formá dicti statuti. ¶ Nec habent ob.allegata in contrariũ, quia respondeo, primò,q, modicũ interuallũ intercessit inter conuentioné factá primo per Pirotũ & Leonardum,& inter contractũ incontinenti factũ inter Christophorum,Hieronymũ,& Ioannem, vnde facit,q, præsumitur ipsum sequentem contractum factũ fuisse occasione eorũ,quæ dicta fuerunt inter Pirotũ & Leonardum,l.si ventri.§.fi.& in gl.& Bart.in l.post cõtractũ.ff.de don.text.in l.pacta nouissima.C.de pa.¶ Ad idem facit tex.in l.q in alien. §.is qui putauit.ff.de acq.hær.& quod ibi no.Ange.post Bart.
9 per qué tex.videtur,† q, si procurator,post iniunctũ sibi mandatum,de emẽdo certũ prædiũ,postea illud simpliciter emat,
e videté emisse prætextu mandati [e] sibi iniuncti,ꝓ quo etiá allega.l.qui seruum.ff.de interrog.actio.& quod no.in l.si pupilli.in §.1.in gl.mag.ff.de neg.ge.¶ Ad idem l.pignori.§.fi.cum ibi no.per Ang.ff.de vsuc.& l.4.§.si ab ignoto,& ibi no. Bart. ff.de manum.& l.post dotem scd͂m vnam lect.ff.sol.mat.¶ Et
10 no.Bal.in l.si patruus.C.cõmunia vtri.iud. † vbi dicit,q, si fa-
f ctum erat inter Titiũ & Seiũ,q, Titius emeret fundũ nomine cõmuni,& postea Titius simpliciter fundũ emat, præsumitur emisse nomine cõmuni,ꝓut prius erat dictũ,allegat d.l.is qui §.si ab ignoto,cum seq.de manum.Et idem no.Bar.in l.Titiũ & Meuium.§.altero.ff.de admi.tut.bene facit l.si seruus communis sit omniũ,in fi.ff.de stip.seruo.& l.fin.C.per quas pso. no.acq.¶ Bene facit l.triticũ.ff.de ver.obl.& q͂d ibi no.Barto.
11 vbi voluit,† q, si mutaui tibi 10.postea repetitur, [f] q, per stipulationem ꝓmisisti mihi 10.ex causa mutui, p̄sumitur, q͂d iste sequens contractus stipulationis factus fuerit occasione præcedentis mutui,per illũ tex.& p tex.& in l.si diuortio.eo.ti.& d.§.Chrysogonus.& no.Bar.in l.cum centũ.in fi.ff.de ad.leg. & sic patet verificatá fuisse causam,quæ in instrumẽto p̄dicto ꝯtinebaẽ, nam vt patet ex inspectione ipsius, Piroti precibus Leonardus ꝓmisit Ioanni Georgij,q, se obligare deberet vni ex ciuibus Florentinis,nominãdo p Hieronymũ, seu se obligare deberet vni,à quo idem Hieronymus pecunias habuerit ꝓ pecunijs datis aut mutuo capientis, & pro restitutione idẽ Ioánes se obligare deberet ad dandũ insolutũ seu ꝓ pagamento libras 500.citra &c.¶ Sed ita est q, Ioannes se obligauit vni ciui Florentino, à quo Hieronymus habuit florenos ducentos auri ad dandũ dictas libras centũ quinq; serici, ergo sum᷒ ꝓpriè in terminis conuentionis factæ inter Pirotũ & Leonardum,attento q, Ioannes & Hieronymus præsumuntur prædicta fecisse occasione dictæ cõmissionis factæ per Pirotũ occasione conuentionis,& contractus prædictorũ,vt suprà probaui.¶ Nec obstat,q, fines mandati non fuerunt diligenter cu-
12 stoditi,qa respondeo,† q͂d satis est,q, per æquipollens seu in simili,& correspondenti effectu fuerint custoditi,vt est optim᷒ casus in l.fin.ff.mand.cum concordantijs ibi allegatis in gl.& plenè declarat Bar.in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de li.& posthu.& licet promissio sit de dando dimidiam serici in medio mensis Augusti,& promissio facta fuerit per totum mensem Augusti,non per hoc dicitur fuisse mandati transgressio. l.cum furti.ff.de in litem iuran.c.1.de arbitris in 6.Ex quibus omnia in contrarium adducta soluta esse constat,Alex.de Im.

ADDITIO.

a ¶ Florentiæ.consf.64.li.1.Sali.Bau.Ro.Alex.Ias.d.l.duobus.l. infr.de iureiu.Alex.inf.li.6.con.113.Cæp.cau.ciui.consf.12.Fe. c.si cautio.in fi.de fid.instru.Deci.l.2.in fi.si cer.pet.And.Alc. l.solutionis verbo.in fi.de verb.sig.l.1.in fi.C.de transf.Hyppo. Marsil.rep.rub.de fideiuss.q.35.Matth.Affl.decis.Neap.94.& decis.160.licet aliter velit Alex.suprà,eod.consil.37.num.2.& infrà,li.4.consf.132.nu.6.lib.7.consf.97.num.3.& alij quos cumulant dom.And.Tiraq.in consue.Picto.ti.retra.conuento. §.4.gl.6.nu.12.veritas est vt dicit suprà,eo.consil.37.

b ¶ Dotis.inf.li.4.consf.63.in fi.& inf.li.7.consf.97.nu.2.& idem And.Iser.b.1.in fi.quali.olim poterat teu.ali.& de statu.contra liber.eccle.Aret.consf.86.Ias.l.duobus.in princ.de iureiur. Sed contrà tenet gl.d.l.assiduis.ver.date,& Ioan.Fab.Bal.ibi Bal.c.quia verisimil.de præsump.& in addi.Spe.de confessis. in

in l.1.ff.solu.mat.cons.389.cons.397.lib.1.Pau.in rubr. ff.sol.
matrim. Sed priorem partem cum Alex.veriorem puto,idem
Aymo consil.40.adde Cur.Seniorem consil. 69.vide remissi-
uè do. Andr. Tiraq.tract.retract.conuen.§.4.gloss.7.num.13.
cum sequen.

c ¶ Pecu. hucusque Alexand. infrà,libr. 6. consil.133. transcri-
psit ad verbum consulendo pro quondã Francisco in simili.

d ¶ Liquidum. suprà,consil.119. num.2.lib.1. dixi in consu.Pa-
ris.§.166.

e ¶ Mandati. Alciat.tract.de præsumpt.regul.2. præsum.24.

f ¶ Reperitur. per testes.Secus si per scripturam, vt dixi suprà,
lib.1.cons.4.

CONSILIVM XCI.

Lege suprà,lib.2.consil.173.quod hic
duplabatur.

CAsus.Mengutius testator in omnibus suis bonis &c.Se-
uerium eius filium sibi hæredem instituit, &c. Et si di-
ctus Seuerius decederet in pupillari ætate, vel postea
quandocunq; sine filijs,tunc sibi instituit Masiam eius filiam
in dimidiam bonorum suorum,& in alia dimidia Antoniam
eius sororem in vita sua tantùm,post mortem dictæ suæ soro-
ris,voluit deuenire ad dictam Masiam eius filiam,& ipsa Ma-
sia decedente in pupillari ætate,vel postea quandocunq; sine
filijs post mortẽ dicti Seuerij, sibi substituit dictam Antoniã
in vita sua tamen si extiterit, si verò dicta Antonia non exti-
terit,aut decesserit post mortẽ dictorũ Seuerij & Masiæ voluit
post mortem dictorũ Seuerij & Masię decedentium sine libe-
ris,& dictæ Antoniæ Bar.& Iacobum magistri Ioannis Masini
habere de bonis suis libras ducentas Bonoñ. pro quolibet, &
dictum Masinum Fabricij, & fratres habere libras ducentas
Bonoñ.inter eos diuidendas, residuum verò bonorum suorũ
vendi & dari pauperibus,si verò dictus Seuerius decederet in
pupillari ætate,vel postea quandocũq; sine filijs non extanti-
bus,dicta Masia & do. Antonia seu altera earũ,tunc & eo casu
voluit dictos Bartholum & Iacobũ habere de bonis suis libras
ducentas pro quolibet vt suprà, & dictũ Masinũ & fratres li-
bras ducentas inter eos diuidendas,vt suprà, residuũ verò bo-
norum suorũ voluit vendi & dari pauperibus Christi amore
Dei,decessit dictus Mengutius testator superstitib⁹ prædictis
omnibus Seuerio & Masia suis filijs & Antonia sorore sua,po-
stea decessit dictus Seuerius sine liberis in ætate annorum 25.
vel circa,& superstitib⁹ dictis Masia sua sorore, & Antonia ei⁹
amita, postea decessit dicta Masia sua sorore superstite Odo
Antonio suo filio legitimo,& dicta Antonia,postea dicta An-
tonia decessit superstite dicto Odo Antonio & condito testa-
mento,& hęredibus institutis Antonio,Benedicto & Andrea
fratribus & filijs quondã magistri Bartoli de Masinis,& Fran-
cisco quondã Iacob.de Masinis, dubitatur de iure pauperum
Christi,de quibus in testõ dicti Mengutij,& an euenerit casus
vel non. ¶ Decidit Alex.q̃ euenit substitutio pauperum in di-
midia relicta Antoniæ,& q̊d pauperibus debetur. Idem repe-
tito cons.in seq.consi.firmauit,& tres doct. tunc Bononiæ le-
gentes subscripserunt,sed pessimè consuluerunt totaq; via er-
rauerunt,veritas est,fideicommissum pauperum penitùs de-
fecisse,rationes meas quam breuiùs quæro margini apto.

CONSILIVM XCII.

SVper eo de quo quæritur in superiori themate,
videretur fortasse prima consideratione dicen-
dum partẽ hæreditatis dicti Mengutij obuentã
dictæ dñæ Antoniæ eius sorori ex substitutione
† 1 facta dicto Seuerino, debere † nunc peruenire
ad filios dictæ Masiæ ex infrascriptis. ¶ Et primò,quia qua ra-
tione testator substituendo Antoniam hæredẽ in vita sua tan-
tùm post mortem ipsius Antoniæ instituit Masiã, videtur ea-
dem ratione voluisse substituere Antoniæ filios ipsius Masiæ,
si contingeret Masiam prædecessisse superstitibus ex ea filijs,
vt contingit,argumen.l.cùm auus.ff.de cond. & demon. & l.
1 cùm acutissimi.C.de fideicom. † Nam testator videtur sobolẽ
suam in dubio cæteris præponere voluisse,& etiam ecclesiæ,vt
colligitur ex no.per Bal.d.l.cùm acutissimi.ver.quæro quid si
testator post mortem filij,facit quod habetur 17. q.vlti. c. qui-
cunq;.& facit q̊d no.l.si quis ad declinandam.C.de episcopis
& cler. ¶ Secundò pro hoc facit illud q̊d no.Bal.in l. Titia cũ
testõ.§.fi.ff.de leg.2.in ver. quæro quid si tempore quo vir de-
2 cessit,vbi dixit, † quòd si testator aliquid legauit Titio vsque
quo vixerit,tantùm videtur voluisse q̃ post mortẽ Titij debe-
at esse hæredis ipsius testatoris,& posito q̃ prius hæres decessis-
set ante mortẽ Titij,tñ mortuo postea Titio hæres dicti hære-
dis debebit consequi dictũ legatum à Titio seu eius hærede,
alleg.in ar.l.si ita.ff.de statu lib.& l.in annalibus.C. de leg.&
istud tenent ẽt alij doctores in d.l. Titia.cum testõ.§.fi.& Mo-
derni.in l.fi.C.de legatis.quia isto casu redijt legatum ad hæ-
redem hæredis non iure transmissionis,sed iure temporalita-
tis,quia primũ relictũ fuit temporale,sicut habet in d.l.fi.ita
inqt Bal.in d.l. Titia.§.fi.ita in ꝓposito cũ testator voluerit di-
ctam Antoniã esse debere substitutã ad tempus vitæ eius tan-
tùm videt,q̊d tanq̃ relictũ ad tempus debeat post tempus per
uenire ad hæredes Masiæ,apud quos erat reliquũ hæreditatis.
3 ¶ † Tertiò ꝓbatur,qa illa verba taxatiua s. in vita sua tantùm,
videntur esse prolata gratia eius,q erat cohæres seu coniũctus
in hæreditate cum dicta Antonia,& sic fauore Masię,l.peto.in
in prin.ff.de leg.2.& no.Bar.in l.quoties.§.si duo.ad fin. ff.de
hæred.instit. ¶ Quartò,quia testator postquã euenisset casus
substitutionis factæ dicto Seuerino decedente sine liberis,cui
substituit Masiã & Antoniam,ẽt compendiosè substituit pau-
peres Christi post mortẽ dictæ Masiæ decedentis sine liberis,&
Antoniæ,ergo cũ conditio substitutionis non euenerit,nisi in
persona Antoniæ,& ex Masia quæ prædecessit extent liberi, q
ex præsumpta mente defuncti excludunt substitutos, id est,
pauperes Christi cõdescendentes Masiæ sine liberis dicti testa
toris,& q præsumuntur magis dilecti à testatore quã paupe-
res Christi,d.l.cũ acutissimi,cũ ibi no.p Bal.vt dixi suprà,& ẽt
ab intestato filij dictæ Masiæ fuissent successuri dictę Antoniæ
igitur debent excludere substitutos,id est pauperes Christi,l.
pen.& ibi no.C.de impu.& alij substitu.l. si is qui ducenta.§.
Itẽ si pater.ff.de rè.dub.& no.gl.& doc.l. hæredes mei.§.cum
ita.ff.ad Treb.& Bar.in l.qdam testamento.ff.de vulga.& pu-
pilla.maximè qñ facta esset substitutio p illa verba, videlicet,
volo q̃ omnia bona mea post mortẽ Masiæ vel Antoniæ deue-
niant in tales,qa substituendo in omnib. videt voluisse q̃ con
ditio in persona vtriusq; euenerit,scd̃m Bar.in d.l.qdam testa-
4 mento,virtute illius tex. † Sed p̃missis non obstantib⁹ ꝯtrariã
sñiam in casu ꝓposito,dico de iure esse veriorem,& sic dictam
substitutionẽ factã de pauperibus Christi sibi locũ vendicare
in parte dictæ Antoniæ,quia testator primò substituit Seuerio
decedenti in pupillari ætate,vel postea qñdocunq; sine liberis
dictã Masiã eius testatoris filiã in dimidia, & in alia dimidia
Antoniam sororẽ ipsius testatoris in vita sua tantùm, & casus
huius substitutionis euenit,qa decessit Seuerius post pupilla-
rem ætatẽ sine liberis superstitibus dicta Masia & Antonia, ad
quas ꝑuenit ex fideicõmissaria substõne dicta hæreditas, po-
stea testator substituit Masiã dictæ Antoniæ post mortẽ ipsius
Antoniæ,& iste casus non euenit, qa Masia prædecessit cũ li-
5 beris superstite Antonia,vnde Masia † non potuit dictã spem
subõnis compendiosæ seu fideicõmissariæ ad liberos & hære-
a des transmittere [a] l.1.§.sin autẽ aliquid sub cõditione iuncto
§.præcedenti.C.de cad.tol.l.si in personam.C.de fideicom.&
l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Treb.l.cum ex filio.in princ. ff.
de vul.& pupil.in quibus locis ꝓbatur quòd spes talis substi-
tutionis etiã per liberos testatoris nõ transmittitur ad liberos
ipsius,cui facta est substitutio,quamuis oẽs sint de descenden
* tibus testatoris,vt ẽt firmat gl.* cõiter approbata in l.vnica.in
gl.magna.C.de his qui ante aper.tab.reprobata gl.in l. is cui.
ff.de actio.& ob.ita communiter tenent doct. vbiq; maximè
in locis suprà allegatis. ¶ Deinde testator Masiæ si decederet
in pupillari ætate,vel postea quandocunq; sine liberis voluit
ac substituit post mortem Masię decedentis sine liberis,& An-
toniæ pauperes Christi, ꝓut in testamento continetur, vnde
6 † quamuis cõditio substitutionis pauperum non euenerit in
persona vtriusq; s.Masiæ & Antoniæ, sed euenerit in persona
Antoniæ tantùm, debet habere locum substitutio prædicta
b fideicommissaria in parte ipsius Antoniæ, [b] l.Lucius.§.Caio.
ff.ad

ff. ad Treb. & l. fi. §. filiæ. ff. de leg. 2. & plenè notat Bart. & alij, in d. §. cum ita. & in d. l. pen. C. de imp. & ali. subst. & probatur etiã p l. falsa. §. fi ff. de cond. & demon. vbi apparet, q, illa pluralitas s. q, post mortẽ Masiæ decedentis sine liberis, & Antoniæ substituit pauperes, perinde est ac si per se substituisset Antoniæ pauperes in parte sua, & Masiæ per se substituisset pauperes in parte sua. ¶ Et si qua superest difficultas, illa tantùm consistit in respondendo ad allegata in contrarium, quæ verè
7 non obstant. † Vnde non obstat in primis, cùm dicebat, q, sicut testator substituit Masiã ipsi Antoniæ, ita videat substituisse liberos Masię, qa hoc non est verũ, & est cõtra dictũ §. fin autem aliqd sub conditione, & ibi Bal. iuncto §. pcedenti, & no. gl. & doct. in l. vnica. de his qui ante aper. tab. cũ cõcordantijs suprà allegatis, nec çtrariũ dicit in d. l. cùm auus, aut in d. l. cũ acutissimi, sed ibi solùm dicitur q, filius institutus à patre suo testante & grauante eum, vt post mortẽ suã alteri restituat hæreditatem per fideicommissum, intelligitur grauasse sub hac conditione, si ipse filius decesserit sine liberis, & iste nõ est casus noster, quinimò ibi non dicitur q, tunc liberi q nascunt ex dicto filio, intelligant vocati ex testõ ad hæreditatẽ, sed solum existentia talium filiorum operatur, vt per eos dicatur deficere conditio fideicommissi, non autem intelligantur ex testamento vocati à testatore ad hæreditatẽ, vt est glo. reputata singularis, &* magis cõmuniter approbata in l. Lucius. la vlt. ff. de hær. insti. circa quã gl. me latiùs non extendo, qa nõ expedit, & præsertim cum pro illa stet cõis opinio, à qua in iudicando non est recedendum, vt traditur in locis vulgaribus, sed in quæstione nostra liberi dictæ Masiæ volunt dicere se ad dictã substitutionem esse vocatos ex testamento ad partẽ Antoniæ, ergo non potest dici q, hoc aliquo modo pbatur per d. l. cum auus. ¶ Posset etiã responderi ad dictam l. cùm auus, scdm Pet. de Anch. in consilio suo 43. incipiente: Prima facie videretur
8 &c. vbi voluit, † q, dispositio illius l. cum auus. cum similibus,
c non habeat locũ, quando pia c causa esset substituta, quia excepta legitima debita filio iura magis fauent piæ causæ quàm filijs, alleg. id quod habetur in aut. si qua mulier. C. de sacrosf. eccle. & no. Bar. in repe. l. 1. C. de sacrosan. eccl. circa penul. col. in vers. circa ordinem no. & c. tñ quia præcedentes rõnes sunt tutiores, ideo illis magis adhæreo. ¶ Non obstat etiã id quod quod notat Bar. & alij in præallegata l. Titia cum testamento. §. fi. quia respondeo q, ibi loquitur, qñ testator non dederat aliquem substitutũ, sed duntaxat reliquerat aliquid in vita tantùm alicui, nam si aliter non prouidit de substituto, debet postea remanere seu redire apud hæredem qui fuerat grauatus onere illius legati, & eius hæredis cõtemplatione & fauore videtur adiecta illa taxatiua, & illa temporalis meta, vt l. fi. C. de leg. sed in opi. nostra ex facta expressa prouisio de substituto, quia post mortẽ Masiæ decedentis sine liberis & Antoniæ substituit pauperes, & perinde est, ac si cuilibet dictarũ mulierũ per se separatim substituisset, d. l. Lucius. §. Caio. cum
9 alijs suprà allegatis, † substitutio expressa operatur, vt substitutus præferatur cohæredi seu coniuncto, & illi qui grauatus fuerat, & cuicunq; alteri. l. vnica. §. in primo. & §. in secundo. C. de cad. tol. l. pe. ff. de iniu. rup. & irri. te. l. 2. si duo. ff. de bo. pos. scdm tabu. ¶ Et per hoc patet responsum ad illud, quod tertio dicebatur s. q, illa verba in vita sua tantùm videntur adiecta fauore & contemplatione Masiæ, & eius hæredum per d. l. peto. in prin. quia dico, q, vbi Antonia decessisset superstite Masia, verũ est, q, tunc Masia fuisset admissa ex substitutione expressa in eum casum facta dictæ Antoniæ, & eo casu intelligerentur adiecta dicta verba fauore & contẽplatione Masiæ. Sed eo casu quo Masia non superesset tpe mortis Antoniæ, tũc substituit Antonię pauperes Christi, vt colligitur ex subsequenti substõne declarata, vt à Iurisconsulto declaratur in d. l. Lucius. §. Caio. cũ alijs suprà allegatis, & ideo hoc casu dicta verba taxatiua intelligunt adiecta çtẽplatione & fauore pauperũ Christi. ¶ Nec etiã ob. dum quartò dicebatur q, cum extent liberi dictæ Masiæ, q intelligunt esse personæ, quæ ex pręsumpta mente excludũt pauperes Christi, non debẽt admitti dicti pauperes postquam non euenit conditio substitutionis in personam vtriusq;, scilicet Masiæ & Antoniæ, & d. l. pen. C.
10 de impu. & alijs sub. † quia respondeo q, illud posset pcedere, quando Antonia decessisset ab intestato, & successuri fuissent dicti filij Masiæ, qa testator videt voluisse çseruare eius legitimæ successionis ab intest. l. qui duos. in prin. ff. de reb. dub. l. q
d duos. ff. de vul. & pup. secus d vbi dicta dña Antonia decessisset, & non instituisset in testamento filios Masiæ, vel aliqs de-
e scendentes dicti Mengutij testatoris, sed alios e qui nõ essent descendentes dicti Mangutij testatoris, put in casu nostro fecit dicta Antonia, quæ instituit Franciscũ Antonium, & Andream de Masinis, ideo tunc non habet locũ dispositio dictæ l. pen. cum sim. & singulariter decidit Nicolaus de Matarellis, Bal. & Pau. de Ca. in d. l. pen. & etiam Pau. de Cast. & l. Titius. §. Caio. & ibi dicit, q, saltem ista singularis decisio Nic. de Mata. & Bal. procedit, quãdo substitutio esset facta duobus, post mortem eorum absq; nomine collectiuo, quia non esset dictum si vterq; decesserit, put etiã non fuit appositum nomen collectiuum in casu dictę substitutionis, & cum dicta decisione Bal. in d. l. pen. sum solitus transire & legendo & cõsulendo, & ab alijs approbatur, saltem qñ non est adiectum nomen collectiuum, prout ẽt non fuit adiectum in casu nostro. ¶ pro eadem opi. facit id, quod concludit Fulg. in d. l. pen. dum dicit, quod si in casu dictæ l. pen. frater superstes non potuisset succedere fratri præmortuo ab intestato, vt quia erant fratres ex diuersis patribus, & extabat mater primi morientis, quæ in successione præfertur illi fratri non vtrinq; coniuncto, vt in aut. defuncto, in verbo vtrinq; coniũcti. C. ad Treb. & expressè in corpore vnde illa aut. sumitur, & no. gl. 2. in l. 1. ff. de iur. & fac. ignoran. admitteret in cõtinenti substitutus, quia tunc cessat rõ dictæ l. pen. quæ est vt excluditur substitutus, qñ per exclusionem substituti fauetur fratri superstiti seu illi personæ, quæ ex persona defuncti excluderet substitutũ, sed in ca su pdicto per exclusionẽ substituti nõ succederent ab intestato dictæ Antoniæ filij dictæ Masiæ, qa Antonia decessit testata, & alios instituit hæredes, igitur debet admitti substitutus in casu nostro, sicut dicit Ful. in d. l. pe. cũ quo ẽt çcordat Pau.
11 de Cast. ibi. ¶ Hoc ẽt confirmari pt, † quia si pia cã non minus est fauorabilis q̃ sint descendentes, saltẽ illi quibus pro legitima nullum ius petendi cõtra testm̃ supererat, vt erant descendentes Masiæ, vt voluit Bar. in repetit. d. l. 1. C. de sacrosf. eccle. in 1. q. vltimæ partis principalis & Pet. de Anch. in dicto cons. 43. ergo per eos descendentes nõ debẽt excludi pauperes substituti, vt pbatur in d. l. hæredes mei. §. cum ita. ad Treb. & ibi declarat Bar. in 3. opp. vbi si substitutus est pariter dilectus seu par in gradu, excludit quoscunq; alios pares in gradu, qñ fuit substitutus duob. per hæc verba, si vterq; sine liberis decesserit, quamuis secundus tantum decesserit sine liberis, & ex primo decedente & extent liberi, qui erãt pares in gradu substituto.
12 ¶ Bene facit quod no. Angel. in l. precibus. C. de impu. & alijs substi. vbi voluit, † q, sicut tacita pupillaris substitutio excludit matrem pupilli, qñ substitutus erat de numero filiorũ testatoris, vt est gl. no. in d. l. precibus, ita ẽt excludit matrẽ pupilli, qñ pauperes Christi erant substituti, quia verosimile est quòd testator prædilexerit animã suam, l. sancimus. C. de sacrosf. eccl. c. cũ infirmitas. de pœn. & remis. & ppriam charitatem prætulerit alienæ. l. præses. cũ ibi no. C. de serui. & aqua, & illud seqtur Pau. de Ca. in d. l. precibus. vbi dicit dictã decisionẽ Ang. ibi esse ppetuò menti tenendã, & valde notandã. Non obst. etiã quod habetur in d. l. quidã testõ cum ibi no. per Bar. qa imò respondetur q, testator in testõ est vsus illis verbis,
13 volo q, omnia bona mea deueniant in pauperes. † Secundò & meliùs respondetur q̃d etiã qñ testator talibus verbis vsus fuisset, tñ satis esset q, conditio substitutionis euenisset in persona vnius tantùm s. Antoniæ, vt sic in parte sua posit admitti substitutio, vt in d. §. cum ita. ver. scitis omnem hæreditatẽ. & in l. fi. §. filium. in ver. quicquid. de leg. 2. & ita firmãt Angel. Io. de Imo. & Rapha. Cu. & Pau. de Cast. in d. l. qdam testõ. in d. §. cũ ita. & Pau. de Cast. in d. l. Caio. & Matthæus de Mattæsylanis in suis notabilibus in nota. 177. & ita sæpenumero consului, & seruari vidi, & ad dictam l. quidam testamento, respondetur, quod ibi loquitur in substitutione vulgari in qua testator videtur voluisse conseruare ius accrescendi inter cohæredes, disponendo q, substitutio nõ habeat effectũ nisi in toto, sed nos loquimur in fideicommissaria substitutione, quæ habet effe-

ctum

ctum post aditam hæreditatem l. ille à quo. §. si de testamētis. ff. ad Treb. quo tempore cessat ius accrescēdi iuxta regulā l. 1. §. fi. cū l. seq. ff. de vsufr. accre. & in hac substitutione fideicommissaria redditur ratio per Iurisconsultum in d. §. cum ita, scilicet, quòd qua ratione testator voluit substitutum habere totam hæreditatē eueniente casu substitutionis in persona vtriusq;, ita videtur voluisse quòd substitutus habeat partē, quando conditio substitutionis euenit in persona vltimi decedentis tantum, & ad illum tex. non videtur posse responderi, nec per aliquem respondetur, potest etiam responderi ad dictam l. quidam testamento, q̄ ibi hoc operatur dictio, Neque, dum testator dixit, si neque Florus, neq; Sophia hæredes erūt, &c. nam illa dictio, Neq;, requirit concursum vtriusq;, vt l. si quis ita stipulatus fuerit 10. aureos. ff. de verb. obl. l. si is qui ducenta. §. item si pater. ff. de reb. dub. & ista in proposito nostro est
* magis * communis opi. à qua in iudicando non est discedendum, vt vbiq; traditur. Ex quibus concludo q̄ habet locum substitutio facta de pauperibus Christi circa partem Antoniæ Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Transmittere. hîc incipiunt demonstrationes Alex. ad quas tollendas dico, q̄ istud assumptum non est ad propositū, fuisset autem ad propositum, si dicta Masia fuisset mere fideicommissaria, & si filij eiusdem Masiæ fuissent extranei testatori in habiles ad ei succedendū mediatè vel immediatè, ita quod nō potuissent habere eius nisi ex substitutione dictæ Masiæ, vel eius transmissione, vel inquantum non possunt habere eius, nisi ex dicta substitutione. Puta si superessent etiam plures alij filij, vel filiæ testatoris, q̄ tñ solam Masiam substituisset: quia tunc attento quòd priore casu, filij Masiæ nihil possent habere in reuersione dictæ portionis quæ fuerat Antoniæ relicta, tanquā hæredis: posteriore verò casu non possent habere tanquā hæredes, nisi virilem, esset necesse quòd vel pro toto, vel pro residuo fundarēt se in substitutione facta matri suæ Masiæ, quæ caduca est. Sed lōgè aliud est, quia filij Masiæ sunt descendentes, & soli meditati hæredes testatoris, ad q̊s, siue Masia nullo modo fuerit substituta Antoniæ, siue fuerit substituta, sed substitutio caduca facta sit, tota portio temporaliter relicta Antoniæ ad eius vitā tantùm, ea mortua siue cum liberis siue nō, reuertitur ipso iure. Si hoc fundamentū attendissent hi q̄ contra Alex. melius, vt in cons. seq. in prin. sentiebant, tam claras demonstrationes elicere potuissent, vt nec Alex. valuisset consistere, sed veritati cedere, & manus dare coactus fuisset.

b ¶ Antoniæ. O insignem parologismum, rectè verò colligeret, si Antonia fuisset simpliciter substituta in d. dimidia parte, quā moriendo relinqueret, & cōsequenter in qua post mortē grauari posset, vt in terminis. d. §. Caio. & similiū. Et adhuc distinguenda esset illa maior, nec cōtinuò procederet in præiudicium descendentiū testatoris per ea quæ nouè dixi in l. hæredes mei. §. cū ita ad Trebel. quæ non est opus huc adducere. Quia Alex. hic non habet quā fingit minorē: q̄a cum dicta Antonia non esset vocata, nisi temporaliter ad vitā suam tantum, nullam partem relinquere poterat post mortem suam, & sic post mortem non poterat nec intelligitur ipsa grauari. Solum ergo fideicommisso erga pauperes grauantur in illa dimidia illi ad quos eadem dimidia vi limitatę dispositionis testatoris reuertitur, videlicet, illi qui tempore mortis Antoniæ sunt hęredes testatoris mediatè vel inmediatè, ad quos ipso iure reuertitur dicta dimidia, qui sunt liberi dictæ Masiæ, qui tamē non sunt grauati, quia sunt illi qui faciūt semel perpetuò deficere conditionem fideicommissi pauperū. Vnde quemadmodum si Masia superuixisset Antoniæ, & deinde sine liberis decessisset tunc hæres extranei Masiæ fuissent obstricti fideicōmisso ēt in parte q̄ olim fuerat Antoniæ, ita hoc casu vbi soli hæredes inueniuntur filij Masiæ, qui tamē non sunt grauati erga pauperes, faciunt semel perpetuò deficere conditionē fideicommissi pauperum, etiā in d. dimidia quæ fuerat Antonię, ad eos tanq̄ solos modo hæredes testatoris reuersa, imò si subtiliter attendas, fideicommissum pauperū non fuit impositum, vt nec imponi posit filijs Masiæ, sed in casum quo Masia superuixerit Seruio fratri suo, prout accidit, fuit in effectu impositum dictæ Masiæ ad quam vel eius hæredem portio temporaliter relicta Antoniæ erat omnino post mortem Antoniæ reuersura. Sola ergo Masia in effectu hoc casu inuenitur grauata sub conditione, quæ defecit, ergo pauperibus nullū ius competit. Præterea mens testatoris ex verbis satis est expressa, quòd nullo modo voluit substituere pauperes in aliquo: quā diu superuixissent liberi ex filio vel filia sua, vt valde sit mirandum quomodo sic consuluerit Alex.

c ¶ Pia. imò, vt no. doc.* communiter in l. precibus. C. de impu.
* & alijs. Socin. in d. l. cum auus.

d ¶ Secus infrà, lib. 5. cons. 175. num. 10.

e ¶ Alios. vides ergo q̄ Alex. semper præsupponit & assumit, q̄ Antonia poterat disponere de dimidia sibi relicta, & trāsmittere ad quoscunq; hæredes, quod est falsissimum, cum relictū factum Antoniæ esset ab initio limitatum ad eius vitam, & sic ea mortua reuersurum ad hæredes grauati, videlicet Seuerij, non iure substitutionis, sed iure temporalitatis, seu iuris Antoniæ finiti & resoluti, vt infrà, lib. 5. cons. 173. filij autem Masiæ sunt veri hæredes mediatè dicti Seuerij.

CONSILIVM XCIII.

ALIAS consultus respondi circa substitutiones factas in testamento Mengutij, pauperes Christi esse vocatos substitutionem vltimo loco factam in parte relicta Antoniæ sorori testatoris, & nullo modo venire ad illā partē hæreditatis filios & hæredes dominæ Masiæ filiæ dicti testatoris. ¶ Modò autē sentio nonnullis videri, q̊d nullo modo pauperes admittantur, sed hæredes Antoniæ, eò præsertim, quia dicta substitutio facta de pauperib⁹ videt̃ facta in casu, quo post mortem Seuerij decedentis sine liberis, Masia etiam decederet sine liberis, & deinde decederet domina Antonia, & sic cùm dicta substitutio facta fuerit copulatiuè sub illa conditione, si post mortē decedentis sine liberis decederet ēt Masia sine liberis, & decederet ēt ipsa Antonia, merito cū nō copulatiuè euenerint oēs dictæ cōditiones, q̄a Masia non decessit sine liberis, sed cū liberis non dēt habere locū substitutio. l. si hæredi plures. ff. de
1 cond. insti. l. si is q̄ ducenta. §. vtrū. ff. de reb. dub. ¶ † Quod autem fuerit facta substitutio sub duab⁹ conditionibus copulatiuè, videtur constare ex illis verbis testamenti ibi dum dicit, & ipsa Masia decedente in pupillari ætate, vel postea quandocunq; sine filijs post mortē dicti Seuerij sibi scilicet Masiæ substituit dictam d. Antoniam in vita sua tantùm, si extiterit, si verò dicta dña Antonia non extiterit, scilicet post mortem Masiæ decedentis sine liberis, aut ipsa dña Antonia decesserit post mortem dictorum Seuerij & Masiæ, voluit atq; mandauit post mortem dictorum Seuerij & Masiæ decedentium sine liberis, & dictæ dominæ An. Bartolum & Iacobum Ioan. Masini habere de bonis suis libras ducentum, & Masium Fabritij habere alias libras ducentum, residuum verò bonorum
2 vendi & dari pauperibus, &c. ¶ † Pro hoc facit arg. à cōtrario sensu, q̊d procedit in vltimis voluntatibus, l. aliquando. ff. de cond. & demonst. l. si legatum purè. ff. de adimen. leg. igitur si testator voluit admitti pauperes in casu q̊ concurrerent dictæ conditiones, sequitur q̄ illis conditionibus non concurrentibus, voluit eos esse exclusos, & quia de mente testatoris videt̃ fuisse substitutos pauperes Christi ipsi Antoniæ, nisi qñ ad dictam Antoniā peruenissent omnia bona testatoris, & sic etiā dimidia iam deuoluta ad Masiam, q̊d quidem contingere nō poterat, nisi dicta Masia priùs decessisset sine filijs, & sic fuisset locus substitutioni factę de ipsa Antonia dictæ Masiæ, vt ostendūt verba substitutionis factæ vltimò de pauperib. Christi in residuo bonorum, per quod residuum venit totū, l. 2. C. de hæred. insti. l. cæterorum. de verb. sig. l. idem quoq; Sabinus. & l. qui militabat. §. fi. cum duabus legibus sequentibus. ff. de hæred. institu. nam illo residuo seu toto non poterat grauari dicta Antonia, nisi esset ipsa vocata cum effectu non solum ad suam dimidiam, sed etiam ad aliam dimidiā in qua ipsa fuerat substituta Masiæ, facit l. Titia Seia. §. Seia liberis. de leg. 2. quod no. Bar. in d. l. vel singulis. ff. de vulg & pup. ¶ Et non videtur obstare id, quod habetur in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Treb. sufficit ex coniectura ta mēte testātis, q̄ conditio co-

pulatiuè

pulatiuè lata in tempus mortis duorum copulatiuè nomina-
torũ euenerit in perſona vnius: & ſic ſubſtitutio locum habeat
in parte illius decedẽtis, quamuis ille caſus fuerit omiſſus in
verbis teſtatoris, vt ibi, & l. Lucius. §. Caio. cum ſi. ff. ad Treb.
3 † Quia reſpondetur, quòd contraria ꝓcedunt, quãdo ſubſtitu
tio fuit facta pluribus, & euenit cõditio ſubſtitutionis in per-
ſona vnius: ſed in caſu noſtro fuit facta ipſi ſoli Antoniæ ſub
pluribus conditionibus copulatiuè, quæ non euenerunt co-
pulatiuè, & ſic iſte caſus non videtur omiſſus à teſtatore, imò
videtur prouiſus ſaltem à contrario ſenſu verborum, vt dixi,
meritò tunc ſubſtitutio facta in vno caſu nõ debet extendi ad
alium caſum, tanquam contrarium & diſsimilem, arg. l. ſi ita
quis ſubſtituerit. ff. de vul. & pup. & quod ibi Bar. & quod no.
Bart. & Ang. in l. 1. eo. tit. dũ tractat an ſubſtitutio facta in vno
caſu extendatur ad aliũ, & in l. ſi mater. eo. tit. §. 1. facit l. com-
modiſsimè, cum ſi. ff. de libe. & poſthu. ¶ Sed his non ob. pu-
to de iure veriorem eſſe concluſionem quam in priori conſi-
lio approbaui, ſcilicet, ꝙ non poſsint ſuccedere hæredes An-
4 toniæ, nec filiæ Maſiæ. † & de hæredib9 Antoniæ vt excludan-
tur, patet ex verbis primæ ſubſtitutionis factæ Seuerio, dũ te-
ſtator dixit, & in alia dimidia dñam Antoniã eius ſororem in
vita ſua, iunctis no. per Bart. in l. Titia cũ teſtamento. §. fin. de
legat. 2. in ver. quæro, quid ſi tempore quo vnus decedit, vt in
alio conſilio dixi, & ad ibi no. per Bar. non ſentio dare reſpon-
ſum per tenentes ꝙ admittant hæredes Antoniæ tam filij Ma-
ſiæ q̃ hæredes Antoniæ, etiam patet, quia in parte delata Anto-
niæ non ſunt nominati dicti filij Maſiæ, nec hæredes Anto-
niæ, neq; diſpoſitiuè, neq; ſub cõditione, ergo nõ poſſunt ve-
nire ad id, ad quod non ſunt vocati. l. filius à patre. §. ſi quis. &
l. Gallus. §. idem credendum. ff. de lib. & poſth. ſaltẽ cùm præ-
deceſſerit Maſia ante conditionis euentũ ſubſtitutionis factæ
dictæ Antoniæ. l. vnica. §. ſin autẽ aliquid ſub conditione. C.
5 de cad. toll. ¶ † Preterea teſtator magis dilexit pauperes Chri-
ſti quàm filios Maſiæ, patet maximè ex his quæ cõtinentur in
a dicto teſtamento in ver. ſi verò [a] dictus Seuerius &c. vbi teſta-
tor prouidit, ꝙ ſi Seuerius filius teſtatoris inſtitutus decederet
in pupillari ætate, vel poſtea quandocũq; ſine filijs nõ extan-
tibus, prædicta Maſia & Antonia ſeu altera earum, tunc & eo
caſu voluit vltra dictas libras ducentas quas peruenire voluit
ad dictos Bar. Iacobum & Maſium, reſiduum bonorũ ſuorum
dari pauperibus Chriſti, amore Dei ponderanda ſunt illa ver-
ba, vel altera earum, quia per hoc apparet ꝙ ſi etiam Maſia ſo-
la deceſsiſſet ante Seueriũ cum liberis vel ſine liberis, debuiſ-
ſent admitti pauperes excluſis liberis Maſiæ, ꝙ autem teſtator
in d. ver. ſi verò dictus Seuerius &c. non fecit diſtinctionẽ an
Maſia deceſsiſſet cum liberis vel ſine, patet: quia nullã de libe-
6 ris Maſiæ mentionẽ fecit. ¶ † Nec talis conditio ſ. ſi ſine liberis
deceſsit, ſubintelligitur niſi in diſpoſitione in qua teſtator fi-
lium vel filiam ſuã grauaſſet reſtituere hereditatem poſt mor-
tem ipſius filij vel filiæ, quia ſubintelligitur, ſi ille filius vel fi-
lia grauatus vel grauata deceſſerit ſine liberis, l. cum auus. ff.
de cond. & demonſt. l. cum acutiſsimi. de fidei l. generaliter. §.
1. C. de inſti. & ſubſti. & dicta verba in ver. ſi verò dictus Seue-
rius, nõ continent grauamen iniunctũ Maſiæ de reſtituendo
poſt Mortem Maſiæ, cùm igitur apparet ꝙ teſtator magis dile-
xit pauperes q̃ filios Maſiæ, & multò magis quàm heredes An-
toniæ, non poſſumus dicere quòd filij Maſiæ vel hæredes An-
toniæ ſint melioris cõditionis in excludendo pauperes. l. Pu-
blius. §. fi. ff. de cond. & demon. l. fi. de inſti. & ſubſt. ſub cond.
fa. ¶ Et ſi aliter diceremus, reputaretur abſurdũ, ſ. ꝙ magis di-
lectus excluderetur à minus dilecto, & ideo etiã ne aſſumatur
7 dicta abſurda interpretatio, † ſi expedit, verba impropriari
debent, ne dicta abſurditas ſequat, vt notabiliter voluit Bar.
in d. l. Gallus. §. etiã ſi parẽte. ff. de libe. & poſth. ver. q̃ro iuxta
prædicta ꝓ teſtator inſtituit filiũ, &c. vbi quærit qd ſi teſtator
inſtituit filium, & ſi decederet ſine liberis ſubſtituit Titiũ &
eius hæredes, & cõtingit, ꝙ dictus filius deceſſerit ſine libe-
ris ſuperſtitibus hæredib9 extraneis, an extranei hæredes Ti-
tij admittant ex ſubſtitutione, & dicit ꝙ non: qa aliàs ſeque-
retur abſurdum ꝙ teſtator videret prætuliſſe extraneos hære-
des ſubſtituti hæredibus filij primò inſtituti, & magis dilecti,
ꝯtra d. l. Publius. & ſic licet appellatione hæredis veniant ex-
tranei ex propria ſignificatione. l. in annalibus. C. de lega. & l.
ſciendum. ff. de ver. ſig. tñ hoc caſu impropriabitur illa dictio
hæredẽ, & accipitur pro deſcendentibus tñ, ne reſultet dictũ
abſurdũ. ar. l. ex facto. §. fin. cum ibi not. ff. ad Treb. & ita dicit
tenuiſſe Richa. Malũ, & cum Bar. tranſit Bal. in c. 1. de na. ſuc-
* ceſ. feu. & in d. §. etiam ſi parente. & magis * communiter mo-
derni quò ad caſum noſtrum, ſ. qñ reſultaret dicta abſurditas,
quod minus dilectus ꝑferretur magis dilecto, ita ẽt tenet Ra-
pha. Cu. in d. l. ex facto. §. fi. & Ful. in d. l. generaliter. in princ.
& in d. l. cum acutiſsimi. vbi dicit ita ſe habere cõmunem opi.
ita etiam conſuluit Ang. conſ. 185. incip. Chariſsime frater. &
Ioan. de Platea in l. 1. §. ſi liberalitatis imperialis ſocius, li. 10.
8 ¶ Et propterea dicit Bart. in d. §. etiam ſi parente. † quòd ſi te-
ſtator dixit: Subſtituo Titiũ & eius filios & hæredes, q̃uis ſe-
cundũ rigorem verborũ debeat intelligi filios tñ vel hæredes,
tñ ex natura illius copulatiuæ cadentis inter duo collectiua,
nõ reſpectu vni9 ſubſtantiæ, l. ea tñ adiectio. ff. de leg. 3. tunc il-
lud eſt verũ, niſi reſultaret intellectus incongruus, & contra
mentẽ teſtantis, vt qñ reſultaret ꝙ minus dilectus à teſtatore
præferret magis dilecto, vt eſt dictum. ¶ Quòd autem debeat
admitti pauperes, probatur ex his quæ proximè dixi, qa fue-
runt magis dilecti, & expreſsiùs probat, quia decedente Seue
rio ſine liberis, teſtator poſt mortem Maſiæ decedentis ſine li-
beris, & dñæ Ant. ſubſtituit pauperes Chriſti, licet ergo cõdiõ
ſubſtitutionis euenerit ſolùm in perſona Antoniæ, nõ in per-
ſona Maſiæ, quia deceſſerit cum liberis, debet habere locum
ſubſtitutio, vt probatur in d. l. hæredes mei. §. cùm ita. & ple-
9 niùs deduxi in conſilio primo. ¶ † Solùm reſtat reſpondere ad
ea quæ in contrarium ſuperiùs fuerũt allegata, ad quæ reſpon
deo, & primò non obſtat dum dicebatur per l. ſi hęredi plures.
de cond. inſti. ꝙ non euenerunt copulatiuè omnes dictæ con-
ditiones, quia reſpondeo ꝙ ar. ſpecificè format Sali. in l. pe. C.
de impu. & alijs ſub. & ibi reſpond. ad d. l ſi hæredi plures. fal-
lit in caſu d. l. hæredes mei. §. cùm ita. & in materia. d. l. pe. iun
ctis ibi no. per gl. fi. & doct. ibi vbi licet ſit facta ſub. fideicom-
miſſaria vel pupillaris, quæ collata ſit poſt mortem duorum
collectiuè, puta quia dictum ſit, ſi ambo ſcilicet Titus & Sem
pronius hæredes deceſſerint in tali ætate, vel ſine liberis ſubſti
tuo talẽ, nam licet illa dictio collectiua importet quod vtraq;
conditio, ſcilicet mortis vtriuſq; debeat impleri inſpecta pro-
pria ſignificatione verborum, tñ ſi conditio defecit in perſona
primi decedentis, ſed verificata eſt in perſona ſecundi, & ha-
bebit locum ſubſtitutio quò ad illam partem hæreditatis, quæ
peruenit ad illam, in cuius perſona fuit verificata cõditio, &
†1 ideo ſecundum eum d. l. ſi † hæredi plures, habet locũ in con-
ditionibus omnino extrinſecis, ſecus in cõditionib9 intrinſe-
cis ad ſubſtituendum, de quibus loquitur dictus §. cùm ita. &
d. l. pen. iuncta gloſſa, quia in iſtis cõditionibus debet attendi
qua mente, & qua ratione ſunt appoſitæ, vnde quia intentio
teſtatoris fuit, ꝙ eo caſu quo prædeceſsiſſet Maſia ſine libe. ſu-
perſtite Antonia haberet Antonia partẽ propriam, & partem
Maſiæ, & ideo tunc voluit vt totũ reſtitueret pauperib9 Chri-
ſti, eadem ratione præſumit lex de mẽte teſtatoris fuiſſe ꝙ eo
caſu quo contingeret ꝙ Antonia non haberet niſi ſuã partem
dimidiam, vt qa Maſia omnino decederet ſine liberis, deberet
reſtituere pauperibus Chriſti dimidiam ipſius Antoniæ, hæc
eſt formaliter ratio reddita per Iuriſconſultũ in d. §. cum ita.
quæ in hoc ſecundũ doct. non reperitur alibi. ¶ Vnde ad hoc
vt fieri potuiſſet erogatio totius hæreditatis in pauperes, bene
voluit teſtator, quòd omnes conditiones copulatiuè concur-
rerent, quia aliter non poterat fieri erogatio vtriuſq; dimidiæ,
ſed quò ad vnam dimidiam, ſcilicet Antoniæ non fuit neceſ-
ſarius concurſus omnium conditionum: vt in d. §. cum ita. &
10 hæc eſt vera & tuta reſponſio. ¶ † Præterea copulatiua Et, &
aliæ dictiones non retinent ſuam propriam naturã, quoniam
ſi retinerent ſuam propriam naturam, reſultaret abſurditas,
& contra mentẽ teſtatoris, vt quia reſultaret ꝙ minus dilectus
teſtatori præferretur magis dilecto, vt no. Bar. in d. §. etiam ſi
parente, & retuli ſuprà, & ſimiliter videmus quòd ratione di-
ctæ abſurditatis vitandæ diſiunctiua reſoluitur in coniũctiuã
ex præſumpta mente teſtantis, l. ſi is qui ducenta. §. item ſi pa-
ter. ff. de rebus dub. d. l. generaliter. in prin. & no. Bar. in d. l. ſi
is qui

is qui ducenta.§.vtrum, dum opponit de dicto.§. item si pariter, ita pari ratione esse debet. ¶ Sed si nos diceremus q, dictæ omnes conditiones copulatiuæ essent necessariæ ad substitutionem pauperū.respectu dimidiæ relictæ dictæ Antoniæ, sequeretur q, pauperibus Christi præferrentur filij Masiæ seu hæredes Antoniæ, qui minus dilecti fuerunt à testatore q̃ pau

11 peres, vt suprà probaui. ¶ † Accedit, qa prouisio facta in vnū casum extenditur ad alium, in quem testator prouidisset si de eo cogitasset, tex. est quem ita ibi summat Bar. in l. Titius. §.1. ff. de libe. & posthu. ¶ Et per hoc est sublatum obiectum, q̃d deducebatur de argu. à contrario sensu testatoris, patet qa in d.§.cū ita, testator dixit, q, si vterq; filius testatoris sine liberis diem suum obierit, vniuersalem hæreditatē ad neptem meam volo peruenire, & sic à contrario sensu resultaret, q, si nō decedat vterq; sine liberis, sed vnus tantū, nō debeat hæreditas peruenire ad neptem, & tamen ibi dicitur cōtrarium, quò ad partē quæ peruenit ad illū filiū, q decessit sine liberis, & hoc propter præsumptā mentē testantis, quæ intelligitur fuisse q, sicut quando tota hæreditas perueniret ab vltimo decedēte, deberet totā hæreditatē restituere substituto, ita eadem ratione q̃n non peruenit nisi dimidia, debeat illam dimidiā restituere. & ideo non ob. q, dictus testator substituendo Antoniæ pauperes in residuo, & sic in toto, non videt voluisse substituere, nisi postq̃ Masia decessisset sine liberis. & si tota hæreditas deuenisset ad Masiam, quia dico hoc esse verum quò ad hoc vt pauperes totū petere possent. & sic quò ad hoc habet locū argumētū à ɔtrario sensu: Secus quò ad hoc, vt dictā dimidiā petere possent, vt est casus infrà d.c.cū ita. ver. omnē hæreditatē, cui non puto posse bene responderi. ¶ Nec contrariū dicit in d.§. Seia libertis. & q̃d ibi no. Bar. cum si. quia ibi solum dicitur, q, substitutio facta vltimò decedēti in toto fundo pri⁹ relicto duobus, operatur q, primò decedens grauatus partem suam restituere collegatario superstiti, & vltimò decedenti, & de hoc nō quærit in casu nostro, imò clarè prouisum fuit per Merguttiū testatorē q, portio illius mulieris, quæ primò decederet pue-

12 niret ad superstitem. ¶ † Non ob. r̄nsio data ad d.§. cum ita. & ad d.l. Luci⁹.§. Caio. s. q, ibi loquit in substitutione facta duobus, sed in casu nostro substitutio pauperū fuit facta vni, scilicet Antoniæ: quia dato q, hoc est, esset tn̄ apertè contra text. in d.§.cū ita. nā ibi testator primò instituit duos filios suos, & fecit primā substitutionē reciprocā inter eos, disponendo q, si vnus eorū p̄decederet sine liberis, restitueret fratri suo, postea subiunxit q, si vterq; filius decederet sine liberis, volebat oēm hæreditatē ad neptē suā p̄uenire. q vltima substitutio intelligit facta illi ex duobus qui vltimò decederet, & hoc tā in portione ipsius vltimò decedentis, quā in portione primi decedentis, q̃ ex prima substitutione recepta peruenisset ad illū vltimò decedentē. & sic ibi illa vltima substitutio facta in effectu vni ex duobus tm̄, scilicet illi q vltimò decederet, licet esset relata ad duos, id est, ad vnū ex duobus quē cōtingeret vltimò decedere, vt ibi etiā expressè dicit Pau. de Ca. & p̄bat, licet ipse nō allegaret in l. codicillis. in prin. & ibi no. Bar. ff. de vsufr. lega. & no. glos. in l. si pater impuberes. ff. de vulg. & pup. & saltem hoc clarè procedit in casu d.§.cū ita. scilicet q, ibi vltima substitutio esset in effectu vni tantū facta, cùm ibi præcesserit alia substitutio reciproca, p quā erat prouisum, q, pars filij primi decedentis p̄ueniret ad aliū fratrē superstitē: & tn̄ ibi quis nō eueniat copulatiuè q, vterq; decedat sine liberis, vt sonabant verba vltimæ substitutionis, nihilomin⁹ pars quæ obuenit illi in cuius persona verificata est cōditio mortis expressa à testatore, debet substituto, ita ergo esse debet in casu nostro, in quo similiter facta fuit substitutio reciproca inter Masiam & Antoniā, & postea fuit facta substitutio pauperum, scilicet post mortem Seuerij & Masię decedentiū sine liberis, & post mortem dictæ Antoniæ, vt cantant verba testamenti, & sic mortuo Seuerio sine liberis, & mortua Antonia, debet pauperib⁹ pars Antoniæ, licet nō euenerit illa conditio in persona Ma-

13 siæ quod decesserit sine liberis. ¶ † Sentio insuper pro parte filiorum Masiæ allegari q, posito q, filiæ Masiæ non excludant in totum pauperes Christi, saltem debeant excludere vsq; ad legitimam debitam in hæreditate Mengutij aui materni, sed eorum allegatio si ita est, videtur esse valde fragilis, nam aut ipsi petunt legitimam ex persona matris: & clarū est q, eis nulla debetur legitima, quia extante matre tempore mortis Mengutij ipsis nepotib⁹ nulla debebatur legitima, qa legitima est portio eius q̃d debetur ab intestato, l. parentib. C. de inoffi. testa. & l. Papin.§. quoniam autem quarta, ff. eo. tit. sed si Mengutius decessisset ab intestato, dicti nepotes eius nihil ex eorū persona habituri fuissent, vt in aut. de hæredi. ab intesta. iuxta princip. cum simi. aut volūt venire ex persona matris, & non possunt quia matri eorum debet imputari in legitimam dos quam habuit l. quoniam nouella. C. de inoff. testam. ¶ Item debet imputari in legitimam portio hæreditatis quā ipsa Masia habuit ex substitutione fideicommissaria facta Seuerio, vt singulariter decidit Bar. in l. in quartā. in pen. q. ff. ad leg. Fal. per l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testam. & non obst. l. sancimus.§. repletionem. C. de inoffi. test. in verbo. ex substitutione, quia intelligitur de substitutione facta in legato. nō in hæreditate, vt ibi per gl. & per Bart. in l. in quartam, in pen. q. * cum Bar. ibi transeunt * cōmuniter doct. ad casum nostrum. ¶ Præterea statuta communiter per Italiam consueuerunt ab intestato excludere fœminā, & descēdentes per fœminas nobiles tempore mortis defuncti, sed tempore mortis Mengutij extabat Seuerius? ergo si decessisset ab intestato Mengutius non potuisset succedere Masia: igitur nulla sibi debetur legitima, quia legitima non debetur nisi illi, qui potuisset succedere ab intestato, cùm sit portio eius, quòd habiturus esset ab intestato d. l. parentibus. ¶ Ex quibus concludo, quòd multis respectibus excluduntur à petitione legitimæ. Alex.

Et si elegantissimè copioseq; circa præmissam dubitationem consultū fuerit per celeberrimū suprascriptum iuris vtriusq; interpretem dominum Alexandrum Tartagnum de Imo. nec plenitudo indigeat adiectione, 6. di. bene quidam. & l. 1. in fine. de do. præle. nihilominus, vt exorantibus morem geram approbando superiùs deducta & cōclusa per ipsum dominum Alexandrum doctorem excellentissimū attentis potissimè per eum deductis, quæ replicare superfluū magis q necessariū est, & maximè cōsiderata substitutione dictæ Antoniæ facta per dictionem taxatiuā tantū: siue ad partem Seuerij sine liberis decedentis: siue ad totā, si casus euenisset in personā Masiæ decedētis sine liberis. Ex qua clarè patet testatorem voluisse dictā Antoniā, vel de parte, vel de tota posse disponere. arg. l. Titia. cum testamentū.§. fi. de adi. leg. & l. obæs. & ibi no. C. de prædi. mino. & per Bart. in l. cum ita. ff. de con. & demon. & in l. serui nomine. ff. de vsucap. & per eundem Bar. in l. rationes. & ibi gl. notabilis. C. de prob. & per gl.

14 in c. statutum. vbi bonus tex. de rescrip. in 6. † Quæ taxatiua bis repetita ministerium importat, vt l. seruus. ff. de verb. sign. no. in cle. 1. de iure patr. cum si. ¶ Item, quia si pauperes in totum voluit admitti ad omnia sua bona, & eos prædilexit hæredibus Antoniæ, casu quò ad eam deuenisset tota hæreditas, multò magis videntur etiam prædilecti, quando pars tm̄ ad illā peruenit per tex. in d. l. hæredes mei.§. cū ita. ff. ad Treb. q iudicio meo ponit gladiū ad radicē hui⁹ casus. ¶ Et facit q, ha-

15 bet in l. Publius. ad fi. ff de con. & demon. ¶ Facit et † quia in substitutionib. casus expressus trahit ad omissum stante identitate rationis, per id q̃d habetur in l. Gallus.§. & quid si tantū. ff. de libe. & posth. & in l. mulier. in prin. ff. ad Treb. & in l. iam hoc iure. ff. de vul. & pup. ¶ Nec ob. q, viderentur ex tacita mente testantis vocati filij Masiæ, quia ad hoc responsum est per excellentissimum doctorem suprà, quæ non replico. Idem de iure dicendum & concludendum esse, vt suprà, dico ego Ioannes Antonius Bottonus Iuris vtriusq; doctor, & Canonicus ecclesiæ sancti Petronij. Bono. ad præsens iura canonica in hoc almo studio Boñ. legens, de sola subscriptione & approbatione reqsitus: saluo tamen semper cuiuslibet rectius sentientis consilio, & ad prædictorum maiorē expresionem p̄pria manu scripsi, sigillumq; meum apposui consuetum.

Ad subscriptionem duntaxat amici precibus inclinatus ita dico & de iure esse affirmo. quod per celeberrimum consultorem suprà elegantissimè enucleatum est, ego Troilus de Magutijs iuris vtriusq; Doctor ordinariam regens cathedram iuris pontificij in hoc primario Boñ. gymnasio, in cuius fidem & testimoniū propria manu me subscripsi, & sigillo

gillo consueto sigillaui, me semper subijciens consilio rectiùs intelligentis.

PLacet in consilio excellentissimi superiùs cõsulentis per rõnes per eum subtiliter & copiosè adductas, & maximè inquantum voluit, quòd ipsa Masia non transmiserit ius substitutionis fideicõmissarię, etiam ad liberos, vt probatur in locis per eum allegatis, reprobata dicta gl. in l. is cui. de actioni. & obligationi. pro cuius ẽt corroboratione adduco Bal. in c. 1. qui suc. tene. el 2. qui reprobat glo. in d. l. si is cui. & restringit eam loqui in particulari legato, seu fideicommisso, non autem in vniuersali: quia nunquã illud transmittitur, sicut est in casu nostro, & pro hoc etiam est casus in l. si ex pluribus. in fi. ff. de suis & legitimis, & firmat Ioannes de Imo. in l. qui pater, in fi. de acqui. hære. & idem dixit in l. si pater. in quarta q. C. de insti. & substi. sub cond. fac. ¶ Et maximè vbi nulla est
16 facta mentio filiorũ ipsius substituti: † quia testator bene potest facere, q illud q̃d non est transmissibile, transmittatur, & econtrà, vbi p eũ, qui allegat textũ in l. 1. vt actio. ab hæredi. & contra hæredes, sed in casu nostro nulla est facta mentio filiorum ipsius Masiæ in substitutione facta Antoniæ, vt patet ex figuratione casus suprà in themate positi, ergo, &c. ¶ Et hoc ẽt approbat dñs Antonius in c. Raynaldus, in fine de testam. post glossam. ibi in ver. patruis. & Old. consil. 131. incipiente, Quidam habens tres filios, & Ludouicus de Roma. consil. 19. incipiente: Viso puncto in proposito. & consil. 173. incipiente: super puncto præmisso, &c. ¶ Secundò etiam inquantum ipse affirmauit, quòd in personam dictæ dominæ Antoniæ, decedentis sine liberis, quòd pauperes Christi admittantur absq; eo, q̃d euenerit conditio in personam vtriusq; .s. Masiæ & Antoniæ, dico vltra adducta per eũ, q̃d idem tenuit Bal. multa adducendo magistraliter in c. si pater, in versi. quæro de vno pro
17 declaratione tex. de testa. li. 6. vbi concludit, † q nunquam est necessarius concursus omnium decedentiũ, qñ sunt substituti pauperes Christi, nisi qñ est substitutio vulgaris qñ est facta per nomen collectiuum, sed in fideicõmissaria, vel pupillari, vel compendiosa semper substitut⁹ admittitur ad partẽ decedentis, & tantò magis quantum pauperes Christi sunt substituti, ita q sola illa additione pro nunc sum contentus, licet plura adducere possem. Laus Deo. ¶ Et ita vt superiùs consultum est per excellentissimum dñm consulentem, dico & consulo ego Vincentius de Paleotis legum doctor Boñ. ibiq; iura Ciuilia legens de sola subscriptione requisitus, in quorum fidem me hic subscripsi, & sigillo consueto sigillaui, saluo semper iudicio saniori. Laus Deo.

CAsus Gentilis Fanutius Margaritam filiam despondit Ser. Matthæo Collenutio eiq; Margaritæ renuncianti, vt fieri solet, in dotem promisit trecentum & quinquaginta ducatos auri. Verba renũciationis & promissionis dotis ex ipso instrumento hæc sunt, videlicet, Margarita per se & suos hæredes omni meliori modo, &c. fecit finẽ, quietationẽ, remissionem, transactionem & pactum de vlteriùs aliqd non agendo, nec petendo, & nõ succedendo Gentili prædicto suo patri præsenti, & stipulãti pro se suis hæredibus, & vice & nomine Raynaldi, & Antonij Ludouici filiorum dicti Gentilis & fratrum dictæ Margaritæ, & omnium aliorum filiorũ masculorum natorum & nasciturorũ, & pro hæredibus eorundẽ ipsi Gentili & dñæ Iacobæ suæ matri & vxori dicti Gentilis, & in hæreditatem eorundem tam ex testõ quàm ab intestato, & de omni iure & actione reali & personali, quod & quã habet vel posset habere in futurũ in dictis bonis & hęreditate dictorum suorum fratrũ, & seu occasione suæ legitimæ, seu supplementi ipsius aut Trebellianicæ: seu parte, seu quouis alio colore vel cã, & generaliter de omni eo alio & toto quod petere posset tam ex obligatione, quàm contractu, vel scriptura publica, vel priuata, &c. Et hoc pro ducatis trecentum & quinquaginta, quos dictus Gentilis promisit facere & curare, q dicta sua filia habebit ab ipso, vel ab alia persona soluere p dicto Gentili egregio viro ser. Matthæo prædicto futuro suo sponso pro dote ipsius & cætera. ¶ Asserens considerata conditione & qualitate dictorũ suorũ parentũ, & facultatibus eorundẽ esse sufficienter & bene dotata in dicta quantitate &c. Rogatus notarius ad sensum sapientis. Eadem die dictus Gentilis dedit dotẽ dicto ser. Matthæo ex cã dictæ pmissionis trecentum & quinquaginta ducatorũ hoc modo, videlicet, q pro ducentum & quinquaginta ducatis cõsignauit bona immobilia & mobilia, q̃ dedit in solutũ ipsi ser. Matthæo. Pro residuo verò s. centũ ducatis, cessit actiones sibi Gentilis cõpetentes contra Petrum ipsius Gentilis fratrẽ dicti ser. Matthæi absente dicto Petro, cuius cessionis verba ex ipso instrumento sumpta sunt hæc: Dictus Gentilis pater dictæ Margaritæ dedit, tradidit, & delegauit, cessit, & concessit in solutũ dicto ser. Matthæo præsenti & stipulanti pro se & suis hæredibus ex cã prædictæ dotis, Petrum Fanutiũ fratrem carnalem dicti Gentili debitorẽ dicti Gentilis, vt asseruit ipse scd̃m q constare asseruit manu Antonij Alberti notarij publici de Pisauro publico instrumento p ducatis centũ, transferens dictus Gentilis omne ius tam proprietatis quàm possessionis ciuilis & naturalis vtilis & directæ prætorium atq; mistũ in dictũ ser. Matthæũ & suos hæredes. Ita amodò, quòd dictus ser. Matthæus de cætero agere, petere, causare, experiri, excipere, & replicare, consequi, & se tueri valeat, & possit contra prædictũ Petrũ, & eius hæredes, quemadmodũ poterat dictus Gentilis ante præsentem cõtractum, cedens sibi prædicta iura & actiones, vt suprà, faciens ipsum pcuratorem in rem suã, & ponens dictũ ser. Matthæũ in locum suũ, paciscensq́; dictus Gentilis dicto ser. Matthæo, q dicta iura & actiones nulli alij cessit vel concessit: q, si secus apparet, ipsum ser. Matthæum indemnẽ conseruare promisit, & p his omnibus obligauit dictus Gentilis dicto ser. Matthęo oĩa & singula sua bona mobilia & immobilia, iura, & actiones præsentia & futura, & iurauit ad sancta Dei euangelia tactis scripturis non contrauenire. Econtrà dictus ser. Matthæ⁹ pmisit dictã dotẽ manu tenere & cõseruare, & in casu restitutionis ipsam restituere scd̃m formam iuris & statutorum Pisauri, permittens, iurãs, &c. nusquã apparet, q dictus ser. Matthæus confessus fuerit se habuisse aut recepisse integrã dotem aut dictos centũ ducatos pro integra satisfactione dotis. Item nunquã egit, neq; petijt ab eo Petro debitore sic cesso dictos centum ducatos tpe dictæ cessionis, constat illum Petrum nihil possedisse, & nihil habuisse in bonis: imò & tunc tpis fuisse notoriè inopem, & ita decessisse, mortui sunt Gentilis & eius vxor mater dictæ Margaritæ. Item mortuus est dictus ser. Matthæus maritus Margaritæ: & mortuus est ille Petrus iam sunt plures anni superstite dicta Margarita, q̃ nũquã habuit dictos centũ ducatos, neq; ser. Matthæus eius vir p ipsa iuxta pmissionem sibi factam, vt in instrumento renunciationis, de quo suprà, in princ. ¶ Modò stantibus prædictis quæritur, an dicta Margarita possit agere ad dictos centum ducatos contra hæredes Gentilis patris sui, & ipsis excussis contra tertios possessores, non obstante cessione seu delegatione, seu in solutũ datione prædicta, & non obstante q non sit actum contra hæredes patris Fanutij, & non obstante, q dictus ser. Matthæus pmiserit dotem conseruare & restituere in casu restitutionis, prout in instrumento numerationis dotis continetur, de quo suprà, & super his consilium de iure petitur.

ADDITIO.

a ¶ Si verò respondeo primò, quòd non euenit casus huius clausulæ, sed prioris. Secundò, quòd hæc posterior clausula debet intelligi secundum priorem, in qua clarè quoscunq; liberos suos pauperibus prætulit, & ne statim videatur voluntatem expressam mutare.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio sequens aut nouatio regulatur à primo contractu, etiam facto ex interuallo.*

4 *Nomen in solutum an quis det simpliciter refert, an verò etiam recipiat se curaturum vt soluatur.*

CONSILIVM XCIIII.

Andreas Barba.

VIso pũcto & facti ↄtingentia: Mihi videt̃ de aperto iure dicendũ q Margarita possit agere cõtra hęredes illi⁹ Gentilis, & hæredib. nõ existentib, excussione legitimè facta contra tertios possessores

sores ad ipsos ducatos centũ consequendos, non obstante ces-
sione, aut insolutum datione: qa non videtur ꝓpter hoc libe-
ratus dictus Gentilis ab illo residuo soluendo. & moueor ex
instrumento dotis, in q̊ dicitur, Promisit facere & curare q, di-
cta sua filia habebit ab ipso, vel ab alia persona soluente pro
dicto Gentile, quo casu propter illa verba videtur decisa ista
1 dubitatio, ex eo. † qa sequẽs delegatio aut datio in solutũ, aut
nouatio regulariter ab isto primo contractu, vt voluit Ang. in
l. si quis cum aliter. ff. de verb. oblig. vbi refert Inn. dicere in c.
innotuit. de eo, qui fur. ord. su. quod secundus cõtractus reci-
pit declarationem à primò etiam interuallo secuto, vt voluit
idem Ang. in l. pacta nouissima. C. de pa. probatur in l. regula.
§. licet. versic. si initium constitutionis demonstra. ff. de iuris
& fac. ign. & q̊d ibi voluit Bar. & Bal. & dominus Ant. in cle. 1.
de elec. & tex. in l. 1. C. de impo. lucr. descr. lib. 10. vbi dicitur à
primordio tituli posterior formatur euentus. ¶ Et quod habe-
tur in l per retentionem. C. de vsur. per Petrum Cy. & Bal. qui
2 dicunt, † q, vbi primus contractus est præparatorius sequen-
tis, dicta in primo contractu sunt repetita in sequenti contra-
a ctu, [a] vt ibi pulchrè loquuntur. ¶ Modò in primo instrumẽto
dotis dicitur ab ipso, vel alia persona soluente ꝓ dicto Genti-
le, quo casu declaratur sequens instrumentũ nouationis aut
delegationis, aut dationis in solutũ, vt intelligatur ex primo,
quo dictus Gentilis ꝓmisit facere & curare, q̊d à se, vel ab alio
solueretur sibi dos ꝓmissa. licet ergo assignauerit dictũ suum
fratrem ad soluendum eidem præfatũ residuum dotis soluen-
dæ: tamen ille non soluit residuum dotis dictæ dominæ Mar-
garitæ: ergo non est liberatus prefatus Gentilis ab illo residuo:
cùm intelligatur ita esse liberatus. si ille delegatus soluerit, sed
ille non soluit, ergo remanet prima obligatio firma: qa debuit
dare aliam personam soluentem. cùm ergo non soluerit ista
talis persona delegata, ergo stat prima obligatio firma, & non
reuocata, nec soluta. Ita ergo habuit effectum nouatio in casu
nostro, si ille delegatus soluerit: quia limitata causa limitatũ
parit effectum. l. in agris. ff. de acq. rerum domi. nec est opus
insistere, si hodie fiat nouatio, vt l. fi. C. de nouatio. an ope ex-
exceptionis, vt per gl. & doctores in l. 2. ff. de nouatio. & per
Ioan. de Imol. in l. pen. ff. de præto. stipulatio. quia nõ est opus
in casu nostro ingredi illum conflictum disputandi: quia ista
nouatio, si nouatio dici possit, est limitata, si dictus delegatus
soluat. ¶ Et adduco Baldum, qui in indiuiduo decidit hanc
quæstionem in l. pro debito. C. de bonis autho. iud. possiden.
3 in verbo, extra quæritur. † Contraxi Cambiũ cum q̊dam mer-
catore in ciuitate Pisarum hoc modo, q, ipse faceret mihi lite-
ras Cambij ad quendam alium mercatorem in ciuitate Vene-
tiarum, in quibus cõtinebatur, q, ille deberet mihi soluere, &
supra se recipere illud Cambiũ: quas literas dedi illi mercatori
Venetiarum, qui acceptauit literas: & antequam mihi solue-
b ret, aufugit. [b] Quæritur cuius sit periculũ, refert Bar. in l. sin-
gularia. ff. si cer. pet. dicere periculum sit creditoris, si campsor
Venetiarum mihi promisit soluere: quia breui manu videtur
mihi soluisse, & ego denuò penes ipsum deposuisse, sed ista ra-
tio non videtur vera, quia pecunia non erat præsens, nec solu-
tioni parata. Sed Bal. assignat aliam rationem: quia satisfactũ
videtur mihi, ex quo illũ acceptaui numulariũ, vt l. inter cau-
sas. §. abesse. ff. mandati. Item tacitè est facta nouatio: quia est
facta permutatio debitoris, allegat quod no. Bar. in l. delega-
re. ff. de nouationibus. Postea Baldus limitat illam doctrinã
c Bar. nisi primus campsor ꝓmisisset se facturum [c] & curaturũ,
quo mihi solueretur: qa tunc periculum erit primi campso-
ris: & non ipsius creditoris, dummodò reddat suas literas pri-
mo campsori. argum. l. dissolutæ. C. de cõdictio. ex lege. Idem
dicit, si primus campsor erat conscius fugæ secũdi campsoris:
quia tunc videt̃ esse in dolo, & nõ est liberatus, vt ibi per Bal-
dum. ¶ Modò in proposito iste Gentilis promisit se facturũ &
curaturum, quòd habebit ab ipso, vel ab alia persona soluente:
sed non curauit, quòd solueretur eidẽ ab eo, quẽ delegauit, er-
go remanet obligatus, & qa præsupponitur in facto, quòd ille
delegat⁹ non erat soluendo: ergo dolosè delegauit: & per con-
sequens ista doctrina apponit gladium ad hanc dubitationẽ.
& si quispiã opponeret, quod satis videtur curasse, q, sibi sol-
ueretur ex eo, quia cessit actiones suas contra illũ debitorem,
quia ad hoc respondeo, q, in dicto instrumento fit mentio de
ducatis 35. & postea dicitur, quos dictus Gentilis, & refertur
4 ad ducatos: promisit curare, &c. † quo casu licet verbum, so-
lutio, sit largissimum, vt l. solutionis. ff. de verb. signif. tamen
qñ adiungitur istud verbũ pecunia, restringit̃ illud amplũ si-
gnificatũ ad pecuniã, vel ducatos soluendos, & capitur strictè.
Ista est doctrina Bar. in l. solutionis. ff. de verb. sign. q̊d dictum
examinaui in rubr. de solutionib. & rectè facit q̊d voluit Bal.
in l. 1. ff. qui satisdare cogantur, cùm ergo ꝓmiserit ille Genti-
lis q, curaret, quod soluerent ducatos, debuit ita adimplere, q,
ducati residui soluerentur, & sine multiloquio, ista videt̃ pu-
ra veritas, & indubitata, q, dicta Margarita agere possit cõtra
dictos tertios possessores, & ita concludo nulla excussione fa-
cta. supremo principi Deo gloria sit, & in perpetuũ. ¶ Et vt su-
periùs scripsi dico & cõsulo ego Andreas Barbatia eques, &c.

ADDITIO.

a ¶ Contractu Alex. suprà.
b ¶ Aufugit. adde Alex. l. si cùm dotem. §. cum mulier. sol. matr.
c ¶ Facturum. Adde Bal. cons. 270. lib. 1. Pau. cons. 170. lib. 1. in-
frà, lib. 6. consil. 142. in fine.

CONSILIVM XCV.

PONDERATIS quæ in themate narrantur. ¶ Pu-
to veram & indubitatam esse conclusionẽ, quòd
Margarita ad dictos centum ducatos agere pos-
sit contra hæredes dicti Gentilis, & ipsis excusis,
& inuentis non soluendo contra tertios posses-
sores bonorũ dicti Gentilis in dicta obligatione comprehen-
sorum, nõ obstantibus suprà narratis, & maximè ex infrascri-
1 ptis. ¶ † Et primò, q, dictus ser. Matthæus ad solutionẽ adie-
ctus est, nulla enim verba obligatiua in eum collata sunt, sed
solùm respicientia solutionem. l. verò procuratori. l. si cũ Cor-
nelius. & l. aliquid. ff. de sol. & tantò magis, quia est promis-
sum per dictũ Gentilem. s. se facturũ & curaturũ, quòd dicta
Margarita habebit ab ipso Gentile, seu ab alia persona soluen-
te pro ipso Gentile dicto ser. Matthæo. & sic est alternatiuè
ꝓmissum, quòd ipsa Margarita habebit à Gentile, seu ab alio
ei soluente nomine Gentilis, quæ verba etiã clarè ostendunt,
quòd ser. Matthæus est adiectus ad solutionẽ, l. eum qui ita.
§. qui sibi. ff. de ver. obl. & l. Caius. ff. solut. mat. cum sim. ¶ Et
cum Gentilis ꝓmiserit ex causa dotis dictæ Margaritæ suæ fi-
liæ se facturum & curaturum, quòd dicta filia habebit ab ipso
2 Gentile seu alia persona soluẽte pro ipso Gentile: † talis pro-
missio facta inter patrem & filiam ex causa dotis obligat effi-
caciter, vt l. Pomponius Philadelphus. ff. fam. hercis. & no. in
l. 2. C. de inoffi. do. & probatur in l. si pro re à contrario sensu.
3 C. de do. promis. ¶ † Et tantò fortiùs, si interuenisset iuramen-
tum in dicto cõtractu per id, q̊d habetur in c. quamuis. de pac.
in 6. & in c. cũ iuramẽto. de ho. & ibi no. doc. & ꝑ no. ꝑ Bal. in
l. fi. C. pro don. & in l. si donatione. C. de collat. & in repet. l. 2.
4 in charta 19. ff. de iureiur. in repetitio. ¶ † Modò ita est, quòd
ille, qui habet potestatẽ recipiendi solutionẽ pro alio, nõ po-
test nouare illã obligationẽ sine alio mandato illius credito-
ris ad quem negotiũ pertinebat, & ad cui⁹ creditoris vtilitatẽ
solutio prædicta fieri potest, vt est casus in l. si debitorem meũ.
& in l. cui rectè. & in l. non ideo. ff. de noua. & in l. non abstu-
lit. C. de noua. ergo dictus ser. Matthæus cuius persona nomi-
nata fuit ad recipiendum solutionẽ in contractu inter patrem
& filiam celebrato, nõ potuit postea sine voluntate dictæ mu-
lieris creditricis mediante aliqua cessione, vel delegatione di-
cto ser. Matthæo facta, nouare dictã obligationem acquisitã
5 dictæ Margaritæ absq; eius voluntate. ¶ † Præterea etiam dici
posset nullã intercessisse delegationẽ, sed simplicem cessionẽ,
cùm non interuenerit promissio facta per stipulationem fa-
ctam cum debitore cõtra quem fiebat cessio: ita probatur in l.
delegare. la prima. in fine. ff. de noua. & in l. 3. C. eo. tit. ¶ Et
per hoc patet nihil ad rem facere, quòd dictus ser. Matthæus
ꝓmiserit dicto Gentili dictã dotẽ conseruare, & restituere in
omnẽ euentũ dotis restituendæ scd̃m formã statutorum loci:
qa cùm in ea ꝓmissione nõ interuenerit cõsensus dictæ Mar-
garitæ. Cui dubiũ q, ille actus per alias personas sibi non præ-
iudicat.

iudicat.l.ſi vnus.§.ante omnia.&l.fi.ff.d pact.& aperte ꝓba-
tur in d.l.ſi debitorē.cū concor. ¶ Accedat ad confirmationem
6 p̄dictorū,†qa dictus Petrus Gentilis frater cōtra quē ceſſę ſunt
actiones,erat inops,& non ſoluendo:ergo &c.ſi dici poſſet fa-
ctā fuiſſe delegationē dicti debitoris ꝓ dote ad p̄iudiciū mu-
lieris ſaltē tunc ignorantis,vt eſt tex.in l.ſi cū dotē.§.ſi mulier.
& ibi no.ff.ſol matr.&l.ſi quis ſtipulatus ſit Stichū aut Pāphi-
lum.§.fi.cū gl.ff.de verb.ob.& no.in l.ſi is à quo.§.fi.cū l.ſeq.
ff.vt in poſ.leg.& no.in l. q debitorē.ꝑ gl.& doc.ff.de fideiuſ.
& in ꝓpoſito dici nō p̄t q̊d Margarita ſciens dictū Petrum eſſe
inopē.receperit eū in debitorē ſuū attento q̄ ipſa non interue-
nit in dicta receptione.¶Per hoc ēt patet non obſtare ſi dicere-
tur,q̊d dicta ceſsio fuit datio inſolutū &,ſic vim ſolutionis ha
bet,ergo cū poſsit recipere dict⁹ ſer.Matthæ⁹ ſolutionē videtur
q̊d potuerit recipere dictā ceſsionē.Facit l.ſolutionis.ff.de ſol.
7 † quia dico q̊d illud procederet, qñ recepiſſet ſer. Matthæus
illud q̊d debebatur à dicto Gentile,ſ.pecuniam,ſed ſi recepit
aliud pro alio ſine conſenſu dictæ Margaritæ, hoc non habet
vim ſolutionis.l.2.§.1.ſi cer.pet.& declarat Bar.in l.ſatisfactio.
8 ff.de ſolutio,† qñ hoc verbū ſoluere, iungitur cū adiūcto,ſ.pe-
cuniā,tunc verbū,ſoluere,accipit̃ ſtrictè,& requirit̃ quod tunc
interueniat naturalis ſolutio rei adiunctæ ad illud verbū, ſol-
uere, & non ſufficit tunc q̊d interueniet alius actus liberatio-
nis:vel fictæ ſolutionis: quia talis actus non venit ſub appella
tione ſolutionis.l.ſolutam.in fi.ff.de ſolut.& declarat Bart.in
d.l.ſolutionis.eo.ti.vnde in propoſitio videmus q̄ nouatio &
delegatio vice ſolutionis fungūt̃.l.q̈uis.§.interdū.ff.ad Velle
ia.&l.ſi rē.§.ſi duo.ff.de noua.† & tñ ille qui habet poteſtatem
9 ad vtilitatē alterius ſolōnem recipiendi nō poterit nouare ſeu
delegationē recipere,vt probat̃ in d.l.ſi debitorē.cū alijs.ſupr.
ad hoc allegatis,p̄ſertī cū receperit debitorē inopē, q̄ receptio
ſi liberaret Gentilē donationē ſaperet l.cum vir.ff.de iure dot.
Conſtat aūt q dictus ſer.Matthæus deputatus ad ſolutionē re-
cipiendā,donare non poterat.l.fi.in prin.ff.de noua.l.contra
iur.§.fi.ff.de pac.l.filiusfa.ff.de dona.cū ſi. Et ꝑꝑ rei euidenti-
am, & non mediocris inſuper negotij æquitatem, arbitror q̄
fruſtrà eſſet ad vlteriora ſcribere.Alexand.

CONSILIVM. XCVI.

Vincentius de Paliotis.

IN p̄ſenti cā omiſsis ſuperfluis dico q̄ Margarita
p̄t petere ab hęredib⁹ dicti Gētilis ei⁹ patris duca
tos cētū,ꝓ qb⁹ ceſsit ſeu delegauit Petrū ſuū fra-
trē ei⁹ debitorē ſer.Matth.olī marito dictæ dñæ
1 Margaritę: qa ſtat regula ī iure tradita:† q̊d q̊ties
debitor alicuius cedit iura creditori ſuo ꝯtra ſuū debitorē,illo
debitore ceſſo non ſoluente, non eſt liberatus primus debitor
cedens. hoc primò poſuit Barto.in l.ſingularia,ver.ego dico
campſori &c.ff.ſi certum pet.vbi voluit quod ſi dico campſori
a [a] q̄ ſoluat tibi illud q̊d debeo tibi pro p̄tio pannorum, vel alia
cā, q̄ aut iſte campſor ꝓmiſit tibi:& tunc iſta ſolutio cedat pro
ſolutione pecuniæ,& ſic ſum liberatus,vt l.pupilli,§.1.de ſolu-
tioni.l.inter cām.ff.manda.Si verò cāpſor non ꝓmiſit tibi ali-
quid: ſed ſolū dixi ſibi q̄ ſolueret tibi: & tunc non ſum libera-
tus,& iō ſi campſor interim cederet,q̄ aſtutia dicit̃ fallere, ego
adhuc poſſum recurrere ad primū debitorē.iſta ſunt verba for-
malia Bart.ibi.Cùm ergo p̄ſupponatur mihi q̄ dictus Petrus
ceſſus aliquid non promiſerit dicto ſer.Matthæo,imò erat ab-
ſens tp̄e dictæ ceſsionis: clatū eſt q̄ dictus Gentilis nō dicit̃ li-
beratus.& iſta iudicio meo decidunt caſum noſtrū, & illud ēt
firmat Bar.in l.denegare.ff.de donatio.& Ang.in repe.l.1.26.
coll.& ēt videt̃ fuiſſe intētio Io.And.in rub.de depoſito.ī addi
2 tio.vbi voluit† q̄ nunq̈ ꝑ delegationē ſeu ceſsionē factā de de-
bitore intelligit̃ ſublata illa obligatio niſi concurrat cōſenſus
ceſsi.& illius cui cedit̃,q̄ nō ſunt in caſu noſtro. ¶Hāc ēt ſnīam
approbauit Bal.in l.ꝓ debito:in fi.C.de bo.aut.iud.poſſ.cuius
verba non refero ne ſim trāſcriptor, q ēt magis ad literam deci
dit caſum noſtrū ꝑꝑ verba appoſita in īſtrumēto renūciationis
Margaritæ vbi Gentilis ꝓmiſit facturū q̄ ipſa habebit ducatos
35.&c.& idē dixit ꝑ illū text.in l.ſi literarum.C.de ſol.& hoc ēt
tenet Ang.in l.1.C.ēt ob chirographariā pecuniam.¶Præterea
illa verba appoſita in inſtrumēto ceſsionis dum dicūt q̄ dictus
Gentilis dedit, tradidit, & delegauit, ceſsit,& conceſsit inſo-
lutum & pagamentum dicto ſer.Matthęo &c.In quantùm cō-
tinent donationē in pagamentū non p̄iudicant.d.Margaritæ:
quia ēt re vera tradita & poſtea euicta, agitur prima actione,
vt voluit Bart.poſt gl.in l.libera.C.de ſen.& in l.ſi quis aliam
de ſoluti.ergo multò magis qñ nunquam ad manus creditoris
peruenerit.¶Itē nec vi deligationis poſſunt verificari: qa dele-
gatio non fit niſi promittēte delegato.l.nec creditoris.cōiun-
cta gl.1.C.de noua.Sed in caſu noſtro iſte Petrus delegatus nū
quā ꝓmiſit: qa ſemp̄ fuit abſens.vt ſuprà, dixi. ¶ Nec ēt vigore
ceſsionis pñt verificari,qa ꝑ ceſsionem nō fit nouatio, cum nō
ſit neceſſe q̄ ceſſus cōſentiat,cum poſsit fieri eo inuito.d.l.1.C.
de nouatio.ergo ſi non fit nouatio, nō dicit̃ ſublata prima obli
gatio dicti Gentilis, q̄ non tollit̃ niſi aut ſolutione q̄ duret aut
nouatione,vt inſti.quib,mod.tolli.obli.d.l.libera.Et hanc ſen
3 tentiā approbauit Ioan.de Imo.in l.delegare.ff.de noua.† vbi
dixit q̄ ꝑ delegationes quis liberatur: quia ſimilis eſt ſoluēti.l.
inter cās.§.abeſſe.ff.man.& l.ſi mandato meo.§.fi.ff.eo.ti.q̊d
dixi eſſe verū poſt Ang.ibi qñ ille q delegatur promittit per ſti-
pulationem per ea q̄ habentur ibi,& in l.2.C.de noua.ſecus di-
cit ipſe,ſi ille q delegatur,non promittit per ſtipulationem: ſed
fortè conſtituit ſe ſoluturū; qa nec olim nec hodie fit nouatio:
& ideo dicit ipſe q̄ cauti debent eſſe mercatores qui cupiunt
omnino liberari qñ dant alium ꝓmiſſorem, quia faciant q̊d il
le promittat per ſtipulationem vel quod agant expreſſè q̄ fiat
nouatio,quòd hìc nō fuit factum,ergo,& ita intelligatur Bal.
in l.fi.C.ad l.falci.Vincentius de Paliotis.

ADDITIO.

a Campſori.Adde.infrà.lib.7.conſi.173.

SVMMARIVM.

1 *Epiſtola inferioris habentis poteſtatem legis condendæ an habeat uim legis.& nu.5,*

2 *Factum aliquid eſſe uel deſtinatum, non ſunt paria.nu.6.7.8.*

4 *Princeps ſi uenit contra pactum, habetur pro caſu fortuito.*

10 *Princeps pacto contrauenire non præſumitur.*

CONSILIVM XCVII.

a ALIAS de facto conſultus reſpōdi [a] Leonardū de
Ceratis nō teneri facere vllā remiſsionē Deſide-
rio de Groſsis & ſocijs pro cōceſsione additionis
datij Macinę ciuitatis Parmæ, attēto q̄ nullū fa
ctū fuerat reſtaurū nullaq; remiſsio ꝑ dñm Ducē
cōductorib⁹ ordinarij datij macinę occaſione peſtis q̄ eo anno
fuit in dicta ciuitate Parmæ attento q̊d in conceſsione facta ꝑ
Leonardū dicto Deſiderio & ſocijs, actū erat q̊d quatenus ac-
cideret q̊d peſtis eo anno vigeret in ciuitate Parmæ adeò q̊d
ꝑꝑ ipſam peſtē p̄fatus dux ſeu agētes pro ducali camera aliq̄d
reſtaurū vel remiſsionē faceret ꝓ datio ordinario macinæ ſpe-
ctante ad camerā, q̄ tunc in eo caſu teneant̃ dictus Leonardus
& ſocij facere p̄dicto Deſiderio & ſocijs reſtaurum & remiſsio-
nē ꝓ ipſa aditione macinæ cōis Parmæ ꝓ rata eius, q̄ tūc & eo
caſu realiter & actualiter cū effectu faciet dñs dux ſeu agentes
ꝓ ducali camera cōductorib.ipſi⁹ datij macinæ ad camerā ſpe-
ctātis, nō aliter alio quouis mō nec caſu aliq̊d reſtaurū ſeu re-
miſsionē facere teneant̃: nec obligati ſint p̄dicti Leonardus &
ſocij ꝑ ea q̄ in ipſo cōſilio allegant̃.& ita audiui iudicatum fuiſ
1† ſe.¶Fert̃ tñ q̄ in ꝯtrariū †allegabant̃ aliqua,& p̄cipue vnum ca
pitulū quo cauet̃, q̄ datias ciuitatis Parmæ ſuperueniente in
ea ciuitatis cā peſtis q̄ ſit notabilis reſtaurari debeant datiarij
ſcd̄m q̄ determinauerint & declarauerint referēdarius Parmę
& duo alij elegendi per dōs magiſtros intratarum ducaliū pro
parte ducalis cameræ & très datiarij aut res ciues probæ vitæ
& conditionis eligēdi ꝑ omnes datiarios, quorū declarationi
ſtet̃ tam pro parte ducalis camerę quā ipſorum datiariorū ſtan-
tibus quibuſdam literis regulatarum magiſtrorū intratarum
ducalium per quas ſcribitur referendario Parmæ ſub hac for-
ma: Egregie frater honorande, noſtræ intentionis eſt q̄ in in-
cantu q modo ꝑ vos fieri debet pro datijs illius ciuitatis ꝓ an-
no ꝓximè vēturo declarari debeat q̄ illud capitulū vel incātus
eorum datiariorū de caſu peſtis publicari, & quòd locum ha-
beat & obſeruetur prout iacet. quodque datiarijs in cauſa da-
tiorum ius ſummarium fieri debeat, vt latiùs in dictis literis
continetur. & in fine datarum literarū dicitur, & ita obſerua-
1 ri faciat.Et dictæ literæ videt̃ quod debeāt pro lege ſeruari: †qa

quoties aliqd p epistolam seruari mādatur ab eo qui pōt dispo
nere, talis epistola vim legis hēt l. itē veniūt. §. cæterū. ff. de pe.
hære. & ibi no. Ang. vbi p illū tex. colligit q̊d literæ transmissæ
per principē seu p eū qui habet p̄tātem legis condendæ debeāt
pro iure seruari in oīb. causis. & sic inter alias personas hēt vim
legis, p illum tex. & c. c. & in causis de re iudi. ¶Si ergo literæ be
ne emanent in eadem causa vnde allegatur ꝙ per dictas literas
videt̄ facta remissio, & sic verificata sunt verba instrū. ꝯcessonis
factę dicto Desiderio, ibi dū in īstrumēt. dicit̄, realiter & actua
liter & cū effectu faciens remissionē p̄libatus dn̄s dux &c. ¶Et
ad hoc ēt allegat̄ pro parte Desiderij de Grossis & sociorū id q̊d
habet̄ in l. vestimentorū. ff. de auro, & arg. leg. & q̊d ibi no. do.
2 vbi apparet † paria esse aliquid factum, vel destinatū fieri. Sed
p dictas literas est destinatū fieri restaurū per agentes ꝓ ducali
camera; ergo pro facto haberi debet. ¶Adducit̄ ēt ꝓ parte dicti
Desiderij q̊d in fine dictarū literarū dicit̄, & id postea obserua
ri faciatis & esse in obseruātia dicitur illud q̊d est in esse forma
to: quia id q̊d non est, obseruari nō pōt: sed id q̊d est, obserua-
ri pōt: qa actus actiuorū sunt in patiente bene disposito. & per
hoc inferunt allegantes ꝓ Desiderio quod per dictas literas re-
missio est facta actualiter, & cū effectu in gn̄e. licet nō in spe-
3 cie. † & idē debet operari dispositio in genere, quod operat̄ di-
spositio in specie. l. qui iure militari. ff. de testa. mili. & q̊d no.
doc. in l. sub p̄textu. la 2. C. de transac. & Ang. in l. tres fratres. ff.
de pac. ¶Ad idem adducunt: quia illud quod destinat̄ vt futu-
rū & māsum sit Florētiæ, licèt sit hîc, tn̄ dicit̄ esse Flo. l. ex facto.
§. rerū. ff. de hære, insti. in clemē. ne Romani, de elec. ergo cum
in dictis literis appareat destinatū esse quod ob pestē futuram
fiat restaurū, perinde est ac si factū fuisset: qa destinatū habet̄ ꝓ
effecto. l. & si nō sint. §. īfecti. ff. de auro & arg. le. & l. fundi. §.
fi. ff. de act. emp. & l. fi. in prin. cum gl. in ver. dederit. C. de do.
ꝓmis. ¶Adducūt ēt ꝙ illa verba apposita in īstrumēto. s. actua-
liter & cū effectu, relata ad superiora nō pn̄t capi ꝓ actuali re-
stauratione: q̈a non possumꝰ legem imponere superiori. c. 1. de
4 maiori. & obediē. ¶† Adducūt ēt, qa si princeps veniat ꝯtra pa-
†2 ctū videt̄ esse † casus fortuitꝰ insolitꝰ: quia princeps tenet̄ serua-
re cōuentionē. c. 1. de ꝓb. & c. 1. de na. feu. & no. doc. in l. digna
vox. de legib. & si qs assumpsit in se periculū casus fortuiti, non
videt̄ intellexisse de casu fortuito insolito. l. fistulas. §. tormēta.
ff. de ꝯtrahē. ēp. l. Seio. §. medico. & ibi no. Bar. ff. de ānuis leg.
vn̄ cū īsolutū & inauditū sit q̊d prīceps nō seruat pacta: ideo il-
la verba gēeralia apposita in īstrumēto. s. nec aliter nec alio mo
do, non referunt̄ ad istū casum insolitū. & ēt illa verba vel alio
quouis mō, nō debēt intelligi de casu insolito p notata per gl.
in clē. ne Romani, de elect. & illa dictio tūc, posita in instrumē
to, licet denotet extremitatē tp̄is. l. 4. ff. de cōd. & de mō. tn̄ sa-
tis est q̊d illi magistri destinauerunt seruare illud cap. & dicta
dictio. tūc refert̄ ad illā extremitatē, & partes ī īstrumēto ꝯside
rauerūt principē aut officiales ita facturos: vn̄ si nō fecerūt nō
dēt p̄iudicare iuri istorū, vt in regula, nō dēt in regula sine cul-
pa. de reg. iu. in 6. ¶Hæc sunt q̄ ꝓ eorū parte allegantur: & cum
supportatione allegātis. vn̄r adeò leuia & fragilia, q̊d nō esset
opus respondere si rectè sentio: tn̄ vt petenti morē gerā breuib.
5 rn̄debo. ¶† Et primò, dū dicit̄ ꝙ epistola inferioris à principe
hēte p̄tātē legis condendæ hēt vim legis ēt in alijs causis seu iu
†3 ter alias personas p no. p Ang. in d. §. cæterū, dico in hoc ꝙ † veri
tas est in ꝯtrariū, vt tenuit ipsemet Ang. in l. 1. in prī. quē ibi mo
derni sequunt̄. ff. de ferijs & ibi no. p gl. in ver. derogare opor-
tet. p quā dicit ibi Ang. q̊d licèt sn̄ía & epistola principis in vna
cā habeat vim legis gn̄alis in alijs causis. l. fin. C. de le. l. 1. ff. de
consti. princ. & d. c. in causis. tn̄ secus est in inferiore à principe
quātūcūq; haberet p̄tātē legis ꝯdēdæ, vt in gl. p̄allegata. ¶Nec
ob. tex. in d. §. cæterū. qa loq̄t̄ in p̄tāte principis. & ita ēt legen-
do. d. l. 1. de fer. sum solitus seq illā opi quā ibi tenet Ang. & re-
probare illam, quā ipse ponit in d. §. cæterū. ¶Præterea non pu
to insistendū circa hoc an habeat vim legis vel non, quia posito
q̊d vim legis habeat. tn̄ dico q̊d per hoc non sumus in casu quo
scd̄m formā contentorū in dicto instrumēto debeat fieri remis
sio Desiderio eo casu quo realiter & actualiter, & cum effectu
fieret remissio per dn̄m Ducem datiarijs ordinarijs datij Ma-
cinæ & pro rata eius restaurari ꝙ faciat realiter & actualiter
p̄fatus Dux, & non aliter nec alio modo. qui casus nullo mō
est verificatus, vt in consilio per plura probaui. Solum restat
6 respondere ad ea q̄ in contrarium allegantur. ¶† Et non obstat
q̊d destinatio habeatur ꝓ facto vt in iure suprà allegato. qa re-
spōdeo ex doctrina quā in isto brocardico articulo tradit Bar.
in lege cæteta. §. fi. ff. de le. 1. vbi tractat plenius q̄ alibi an desti-
natū habeatur pro facto, & Albericus de Rosatis secunda parte
statutorū. q. 205. Et ibi quò ad ꝓpositū dn̄t ꝙ si opus destinatū
b [b] nō erat adhuc cęptū fieri nō habet̄ ꝓ facto. l. ligni. §. si lignū.
& l. lanā. de leg. 3. imò si erat cęptum fieri, tn̄ illud q̊d erat cœ-
ptū erat adhuc valde remotū ab illo in quo rēs destinata ē de-
stinatio nihil opatur. l. librorū. §, si neq; cæpti. ff. de le. 3. ¶Sed ī
proposito nostro non erat destinatum ab illustrissimo Duce cō
ductorib. datij ordinarij fieri debere istā remissionem pro isto
anno pro quo agitur: & nihil de hoc apparet. & non obstant di
ctæ literæ magistrorum intratarum ducalium: quia illæ nō di-
cūt plusquā capitulū ipsum nec affirmāt eo anno de quo agit̄
esse aut fuisse notabilē pestem in ciuitate Parmæ pp quā fieri
debeat remissio, sed dicūt ꝙ c. seruari debeat ꝙ ēt fieri debuisset
absq; ipsis literis, & sic exprimūt id q̊d tacitè inerat, & p ꝯn̄s ni-
hil operantur. l. nō rectè. C. de fideic. l. si arrogator. ff. de adopt.
l. 3. de leg. 1. vn̄ illę literę nihil ponūt in esse. qa referūt se ad c. &
capitulū loq̄t̄ sub cōditione dū dicit, eueniente casu notabilis
pestis. q̄ verba faciūt cōditionem l. à testatore. ff. de condi. & de
mō. l. euictis agris. ff. de vsur. & nō erat declaratū tp̄e quo dictę
literę emanabāt ꝙ euenisset casus notabilis pestis, pp quē esset
locus remissioni. imò fortè tunc nulla suberat pestis, q̄uo ergo
pōt dici ꝙ literę dictę ponant in esse remissionem: qa illud q̊d
est in conditione hēt se ad esse & nō esse. l. si pupillus. §. qui sub
cōditione. ff. de noua. l. cū ad tp̄s p̄sens. & l. itaq;. ff. si cer. peta. l.
cū hi. ff. de iniusto testamēto. l. cedere diē. de verb. signifi. ¶Et
dū in literis dicit̄, & ita obseruari faciatis de necessitate intelli
gitur eueniente. d. conditione, & factis declarationib. super re
missione de quib. in capitulo, aliàs non esset ita obseruare, vt in
capitulo ꝯtinetur: nisi p̄dictę ꝯditiones purificātur de quib. in
capitulo ad quod fit relatio. l. illa institutio. ff. de condi. insti. l.
asse toto. ff. de hæred. insti. lege si ita scripsero. ff. de cond. & de
7 mon. ¶† Pręterea ad hoc vt destinatū habeat̄ pro facto, requiri-
†4 tur q̊d deuentū sit ad aliquod opus non valde remotū à † desti
nato, vt dixit Bar. in d. l. cætera. §. fi. & dixi suprà, ¶Sed an hanc
remissionē realem & actualem faciendam dicto anno p d. Du
cem quā isti dicunt fuisse destinatam, nihil erat præparatum,
Saltem q̊d nō esset valde remotū à remissione, nam nō erat de
uentū ad electionē eorū q haberēt taxare remissionem, & nihil
penitus actus erat & literæ nihil disponebant vltra capi. q̄uo
ergo dici pōt q̊d destinatum habeat̄ pro facto? ¶Fortius ꝙ hic
nulla fuerit destinatio ad istam remissionem faciendam: nam
iura quæ dicunt ꝙ destinatum habetur pro facto. loquūtur qn̄
is ad quē pertinebat dispositio actus erat in proposito facien-
di, non aūt animus eius habebat se ad facere: quia tn̄ diceretur
destinatio ad faciendū: qa imò animus diceretur esse in pēden
ti cum non magis se haberet ad faciendū. l. is qui destinauit. ff.
de rei ven l. q̊d in rerū. §. si non potest. de leg. 1. & d. l. librorū. §.
sed neq; cępti. cū si. ¶Pręterea aliàs sequeret̄ ꝙ illa verba appo-
sita in instrumento ꝙ tunc & eo casu dn̄s actualiter & realiter
& cum effectu faciet remissionē & nō aliter nec alio mō fieri
debeat p dictum Leoñ. &c. nihil operarētur, qa attēto q̊d exta-
bat dictū capitulū loquēs de remissione, deberemus dicere ꝙ
erat destinatus ergo dēt haberi pro facto, attēto q̊d vt dixi, li-
tera dictorū magistrorū nihil plus operaretur quò ad ꝓpositū
q̄ facit capitulū, nō est dicendū ꝙ illa verba instrumenti maxi
mè tā p̄cisa nihil operentur. l. si qn̄, in prin. de lega. 1. l. hac lege,
ff. de contrahen. empt. c. si papa de priuilegijs. in 6. ¶Rursus re-
8 spondenderi potest † ꝙ vbi exigitur facti essentia, ibi destinatū
non habetur pro facto. l. in tantū. cum l. seq. & ita ponderat: ibi
Bal in illa l. seq. ff. de rerū diui. & pro hoc etiā allegat. d. l. fun-
di. §. item q̊d insulæ. ff. de act. empt. idē probatur in l. si nondū.
C. de furtis. & ibi Bal. in l. fi. ad hoc illum text. pōderat. ¶Sed p
verba dicti instrumenti apparet euidenter ꝙ contrahentes vo-
luerunt attendi verā essentiam, dum loquuntur per illa verba
realiter, actualiter cū effectu faciet. nō enim video per q̄ verba
magis potuisset declarari quod attendi dēt vera essentia facti.
9 & nō potētia seu destinatio: † qa differētia est inter facere & vel
le fa-

le facere. & facere dicit̃ q̃ actu facit, facere velle in ſola volun-
tate. 86. diſt. non ſatis. & c. 1. & ibi no. de eo qui mittitur in poſ-
ſeſ. cá rei ſeruá. cum concor. ibi allega. vnde videmus ꝙ non
ſufficit verbalis oblatio, ſed requiritur realis. l. q. x. §. idẽ reſpõ
ſum. ff. de ſol. ſeruus ſi hæredi. §. fi. ff. de ſtatu. lib. not. doc. in
l. ꝑtor. §. ſi quis paratus. ff. de operis no. nun. & in l. acceptam.
C. de vſur. cũ ſimi. ¶Et non obſtat. l. fi. C. de dotis promiſ. quia
ibi rõne ſubiectæ materiæ accipiebatur verbũ dederit, ſ. deſti.
natione, quia ſi ibi actu dediſſet pater dotem pro filia ex ipſa
donatione apparuiſſet de cuius patrimonio datũ fuiſſet, & ſic
ceſſaſſet q̃ſtio de qua in illa lege dubitabatur. hoc ẽt oſtendunt
verba ſequentia ibi dum dicit, feciſſe ꝓmiſsionem &c. & ſic ſe-
quentia declarant ꝑcedentia. l. qui filiabus, in princ. l. ſi ſeruus
pluriũ in fi. de leg. 1. Sed in caſu noſtro verba inſtrumẽti & om
nia patiunt̃ ſcd̃m ꝓpriá ſignificationẽ verba importare actua
lẽ remiſsionẽ, & non deſtinationẽ, q̃ ẽt in veritate non interue
nit, vt dictum eſt. ¶ Et per hoc apparet eſſe reſponſum ad illud
q̊d dicit̃ q̊d fuit facta remiſsio in genere, & q̊d tm̃ valet quantũ
ſi eſſet facta in ſpecie: quia dico q̊d non eſt facta in ſpẽ, nec in
genere, ſed ſolùm eo modo quo continebatur in inſtrumento
ꝑdicto. ¶ Confirmant̃ ꝑdicta, quia in facto præſupponitur ꝙ
poſt tẽpus allegatæ peſtis cũ inſtarent cõductores datij Maci-
næ, & cogerent integraliter ad ſoluendũ, & q̊d dux nolebat il-
lum reſtaurum facere, & ita fuerunt coacti integraliter ſolue-
re: & ſic apparet q̊d nec re nec deſtinatione fuit factum reſtau-
rum, ſed ſufficit q̊d re nõ fuerit, quia ita vult inſtrumẽtũ. ¶ Nõ
ob. q̊d non poſſumus legẽ imponere ſuperiori: & ideo illa ver-
ba actualiter & cũ effectu relata ad ſuperiorem, non pñt accipi
pro actuali reſtauratione, qa certè hoc non eſt rñdere. nã Leo-
nardus non dicit q̊d ipſi ꝯtrahẽtes impoſuerũt legem ſuperio-
ri, ſed q̊d impoſuerunt legẽ tractatui ipſorũ, q̊d facere potue-
runt. l. 1. §. ſi conuenerit, ff. depoſiti. l. veteribus. ff. de pactis.
¶ Voluerunt ergo ꝙ ita demum Leonardus faceret remiſsio-
nẽ Deſiderio, ſi princeps faceret remiſsionẽ alijs cõductorib.
hoc. n. non eſt imponere legem ſuperiori. ¶ Non ob. q̊d non
videatur quis aſſumere in ſe periculum caſus fortuiti inſoliti,
10 & q̊d principem non ſeruare pacta, eſt inauditũ: † quia rñdeo
ꝙ non ſequitur: princeps non facit remiſsionẽ conductoribus
datij Macinæ: ergo non ſeruauit pactum: qa potuit eſſe quod
pactũ non militabat in caſu iſto, vel quia non fuerit illa peſtis
notabilis de qua loqtur pactũ, vel alia rõne motus fuerit prin-
ceps, nã ꝑſumit̃ principem iuſtè facere, & ex cã moueri: vt not.
Cy. in l. reſcripta. C. de ꝑci. impe. offe. & Iac. But. ĩ l. fi. ſi ꝯtrarius
vel vti. pub. & c. q̃ in eccleſiarum de conſti. & c. cũ inter, de re-
nunci. & ꝑ Bal. in l. ſi teſtm̃. C. de teſt. cum ſimilib. ¶ Nec puto
illud eſſe ita inauditũ ꝙ princeps qñq; aut agentes pro princi-
pe non ſeruent ea quæ in capitulis continent̃. ¶ † Nam ẽt inter
11 dum licitũ eſt principi inferiori trãſgredi legẽ ex cã, vt dicit In-
no. in c. 1. de conſtit. & patet ex. l. qd ergo. §. pœna grauior. cũ
ibi no. ff. quibus ex cau. infa. irro. & in principe, vt dixi, ꝑſumit̃
iuſta cã. ¶ Scd̃ò rñdeo ꝙ lex in d. l. fiſtulas. §. frumenta, de dire-
cto dicit contrariũ eius ad q̊d allegat̃ per aduerſarios Leonar-
12 di. † Nã ibi ꝓbatur ꝙ aſſumens in ſe ꝑiculũ caſus fortuiti videt̃
intelligere de caſu inſolito. & ita illũ tex. ad hoc ponderat Bal.
& Ang. Fulg. Roma. in l. ſed & ſi quis. §. q̃ſitum ff. ſi quis cau. &
Imo. in c. 1. de cõmo. dicentes ꝙ Bar. in d. §. q̃ſitum, malè alle-
gauit tex. in d. §. frumenta. & ita eſt de mente Sali. in l. licèt. ad
fi. C. loca. ¶ Nec adhoc obſtat tex. in d. l. Seio. §. medico. quia
loquitur in caſu ſatis diuerſio & remoto à materia noſtra, in
quo eſt tex. in d. §. frumenta. Tñ in hac vltima reſponſione nõ
facio efficax fundamentum, quia non expedit ſtantibus alijs
reſponſionibus ſupradictis, & profectò allegata in contrariũ
nullatenus vrgere videntur, ideo prædicta pluſquam ſatis ſuf-
ficere puto, ex quibus concludo non eſſe locum remiſsioni pe
titæ. Alexander.

ADDITIO.

¶Reſpondi. ſuprà. lib. 1. conſi. 3.
a ¶Deſtinatum Ro. conſ. 188. fi. 103. Fran. Cre. ſing. 59. Alex. Ia-
b ſo. d. l. cætera. §. fi. latè Fel. c. cum adeò. de reſcrip. Cor. conſil.
49. libr. 3. And. Tiraq. in conſu. Picto. ti. ra. trac. §. 1. gl. 7. nume.
105. conſi. ſeq.

EPITOME.

SVfficit terror armorum ad incutiendum metum iuſtum, qui non purgatur per ſigna conſenſus durante cauſa.

CONSILIVM. XCVIII.

†1 QVONIAM per exellentiſsimum ſuprà conſulentem
adeò † eleganter ac rectè ad propoſitum allegatum, &
concluſum eſt, vt nullus additioni locus eſſe videatur:
tñ ne ad rem ipſam inconſultè acceſsiſſe videar, paucis infrà
dicendis eiuſdem prioris domini conſulentis iudicium con-
firmabo. ¶ Illud in primis dñi iudicantis ſapientiæ cõmemo-
rans, coactis nuptijs fauendũ non eſſe qm̃ vt inqt Papa in ca. re
1 quiſiuit. & in c. cum locũ. de ſponſa. †. coactæ nuptiæ difficiles
ſeu malos habere ꝯſueuerũt exitus. Vſis itaque atteſtationibus
vtriuſque partis exiſtimo de metu eſſe taliter probatũ, vt præ-
fatus nobilis dñs Hieronymus à petitione dñę Laurę venit ab
ſoluendus, & conſequenter non eſſe legitimè ꝓbatũ de pur-
2 gatione metus aſſertorũ ſponſaliorum. ¶ † De metu enim op-
timè videt̃ ꝓbatũ, qa omnes teſtes inducti pro partæ dñæ Lau-
ræ excepto dicto nobili dño ſc̃tõ Barbarico deponunt de inſul
tu facto per nobilem Andreã Barbaricũ, vna cũ Ioanne Filinca
po, quorum quilibet habebat arma offendibilia. conſtat aũt
terrorem armorũ dici iuſtũ metũ, et abſq; eo ꝙ hñtes arma illis
3 vſi fuerũt: † & ſic abſq; vlla adminatione vel ꝑcuſsione vel cõ-
†2 minatione ſufficit † terror armorum. l. 3. §. q armati. & ibi no-
tãt doctores. ff. de vi & vi armanata. & notãt gl. & doc. in l. 1. C.
vñ vi. ¶ Et hoc ꝓcedat ẽtſi ille q cũ armis acceſsit, arma depo-
ſuit, vt vult gl. 1. in d. §. q armati. quã Ang. ibi dicit diligentiſsi-
mè notandũ, ad hoc videlicet, vt ille q inſurgit ꝯtra aliquẽ licet
arma depõat anteq̃ aliud faciat tñ illud q̊d facit, dicit̃ armis fe-
ciſſe. ¶ Hoc eſt in propoſito põderãdum quò ad teſtes dñæ Lau
ræ, q vñr deponere q̊d poſtquã arma fuerant depoſita & extra
camerã portata, ex quo iudex veritatẽ habet: quia arma & fa-
cultàs illis vtendi erãt in poteſtate, & arbitrio dñi Andreæ, non
ita in arbitrio dñi Hieronymi: vnde ſatis dicebatur dictus An-
dreas, adhuc habere arma, cũ eſſent in cuſtodia & ad omnẽ eiꝰ
volũtatẽ parata. l. quoties. §. in poteſtate. & l. in delictis. in prí.
ff. de noxalibus. l. 3. §. Nerua. filius. ff. de acq. poſ. l. q ꝑt facere,
4 ff. de reg. iur. ¶ † Dicit̃ ẽt iuſtus metꝰ in conſtantem virum, qñ
quis dephenſus eſt in adulterio, vel in alio flagitio: & ꝑꝑ ea ti-
muit ne occideretur, vel aliter in corpore affligeretur, vel ſi ob
id ſe aliq̊ ꝯtractu obligauit totũ reſcinditur, velut iuſto metu fa
ctũ. l. metũ aũt non vim hominis. cum duabꝰ. ll. ſequentibꝰ. ff.
q̊d metus cã. ¶ Et hic eſt caſus noſter, non. n. ad hoc vt ſit iuſtus
metus cadens in cõſtãtem virũ, eſt neceſſe q̊d qs expectet ſe pri
mò vulnerari aut cruciari, vel q̊d inferantur minæ mortis, vel
cruciatus corporis ſi nõ cõtraxerit, vt patet in iuribꝰ ꝑallegatis:
tunc n. non eſt metus vulnerum vel cruciatus, ſed eſſet illatio
& cruciatus: ſed qñ timet q̊d vulnera vel cruciatus inferrent̃:
tunc ꝓpriè dicitur metus. ¶ Accedit q̊d no. gl. in c. bonæ. el 1. in
5 verbo metuebat, de electio. q̃ dixit † q̊d ſolus timor violentiæ
inferẽdæ eſt iuſtus metus ad infringendã electionẽ tanq̃ metu
factã quis iſta impreſsio non fuerit ſecuta. & dicit ibi Inno. in
†3 c. cum à nobis olim. in glo. in verbo. nulla eo tit. q̊d ſufficit † ꝙ
ſubſit cã ꝑꝑ quã debemus timere futurã violentã imꝑſionẽ,
ad hoc vt dicatur iuſtè timuiſſe: licet in veritate impreſsio non
fuerit ſecuta, neq; ẽt cõminata, quia nõ debet quis ſe ſubijcere
periculo, & iuſta cã timẽdi futurã impreſsionem alterius, quæ
eſt qñ qs alicuiꝰ iniuriã vel offenſam feciſſet, ei à quo nũc videt̃
q̊d poſſet offendi. hæc. n. eſt iuſta cã timẽdi futuram impreſsio-
nẽ. ita patet in d. c. bonæ. el primo, cũ ibi notatis. & in d. c. me-
tũ, cũ duobus ſeqentib. ¶ Et pariter requiritur libera voluntas
abſq; metu in electionib. ꝑlatorum, & ſic in vinculo ſpirituali
ſiue in carnali, vt no. gl. in d. c. bonæ. in verbo metuebant. facit.
c. 2. de tranſ. ꝑla. iuncto. c. cũ locũ. & c. veniens. el. 1. c. conſulta-
tioni. cum ſimilib. de ſponſa. & hic eſt caſus noſter, nã dñs Hie-
ronymus iniuriã ꝑꝑ ſtuprũ cõmiſſum cũ domina Laura nepte
ſua intulerat dño Andreæ. l. miles. §. ſocer. ff. de adul. l. iſti qui-
dem. §. penul. ff. quod metus cau. meritò iuſtè ab eo timebat
impreſsionem niſi Lauram in vxorem accepiſſet. ¶ Accedat

ꝓbatio facta per testes inductos pro parte dñi Hieronymi &
maximè per Christophorum Antonium Zazorum, & nobi-
lem dñm Aloysium Contarenũ: q deponũt se audiuisse maxi-
mũ strepitũ & adminationes in camera, vbi erat illa nocte do-
minus Hiero. & dñm Hieronymũ dicentẽ non me amazate. &
plus dicunt Christophorus & Antonius qđ audierunt illũ di-
ctũ Hieronymũ cuiꝰ vocẽ notã hẽbãt dicentẽ. qđ volebat acci-
pere dñam Laurã in vxorem, & postea viderunt dñm Hieron.
quã primũ exiuit de illa domo esse cruentatũ & decapillatũ, &
dicentẽ se ꝑ metum fuisse coactum, certè tot coniecturis ꝯcur-
rentib. videt̃ arbitrãdũ de metu esse ꝓbatum, ẽt ad effectũ ĩpe-
diendi matrimoniũ ꝑ notata in c. ꝓpterea, ꝑ gl. & doc. de testi.
6 † nã ad probãdum vim vel metum seu torturã illatã in camera,
a sufficit probatio per indicia vel coniecturas [a] propter difficul-
tatem ꝓbationum, vt inqt Bar. in l. si qs in hoc. C. de epi. & cle.
& Ang. in cons. 217. incip. Visa narratione facti. vnde facit q̊d
not. Bart. in l. de pupillo. §. si qs ipsi p̃tori. in 8. q. ff. de ope. no.
nuncia. & l. si quis ex argẽtarijs. §. pen. ff. de edẽ. ¶ In his enim
in quibus est difficilis probatio lex contenta est probatione ꝑ
indicia & coniecturas l. nõ oẽs. §. à Barbaris. ff. de re mili. l. fili-
um diffinimꝰ. ff. de his qui sunt sui vel alie. in c. licèt ex quadã,
de testi. & no. doc. in c. fi. quod metus causa. & Bar. in l. in illa
stipulatione si calendis, ad fi. de verb. obl. & in l. si qñ. C. vñ. vi.
& Fede. de Senis. in cons. 118. incipiente, Nulli dubium. Spe. in
ti. de fur. ver. pen. cum si. ¶ Et corroborat̃ dictũ istorũ testium
domini Hierony. ꝑ id ꝙ deponunt testes dominæ Lauræ, ma-
ximè Inn. filium capus, & vxor eius qui deponunt ꝙ dñs Hie-
ron. tẽpore quo agebatur de ꝯtrahendo matrimoniũ, dicebat
se nõ facere libenter. ¶ Et nõ videtur aliquo modo ꝓbatum ꝙ
tempore matrimonij fuerit purgatus metꝰ, vt bene deductum
est ꝑ dñm cõsulenten, & maximè per id q̊d habetur in d. c. con
sultationi. in cap. ad id. cum ibi notatis per doc. de spõsa. & in
c. 1. cum ibi notatis quod metus causa. Nam dominus Hiero-
ny. vt dicunt testes, ingressus est domum dñi Andreæ circa se-
cundã horã noctis, & prædicta postea facta fuerunt circa quar
tam horã noctis. vnde nõ potest dici tam breui spacio existen-
tis soli in camera seorsum à socijs suis ꝙ fuerit purgatus me-
7 tus. ¶ † Dicit enim Bal. in l. 1. C. quod metus caasa. q̊d qñ post
metum illatum, & post contractum factum ꝑ metum secutus
est actus tendens ad probationem ipsiꝰ p̃cedentis contractus,
si talis probatio incontinenti subsecuta est, tunc in dubio nõ
inducunt voluntariã approbationem, neque intelligit̃ purga-
tus metus, allegat id quod no. in l. 1. §. q̃ honorandæ. ff. quarum
rerum actio nõ datur. si autẽ ex interuallo, distĩguit, aut subest
b eadẽ causa [b] metꝰ; & tunc nõ dicitur ap ꝓbatio aliàs sic, vt in d.
c. 1. cum ibi no. quod metus cã. l. nã & seruius. in prĩ. ff. de neg.
gest. & no. Inn. in c. causam. de offi. deleg. & Bar. in l. pen. ff. de
condi. ob tur. cau. & Bal. in l. qui in aliena. §. fi. ff. de acq. hære.
* & est * cõis conclusio doct. ¶ Bene facit quod no. Bar. in l. 1. §.
diuus. ff. de q̃nib. & quod no. Ang. in l. 2. C. de custo. reo. & sic
8 dicit Ang. §. q̊d ad hoc vt confessio per metum & imp̃ssionem
tormentorũ facta dicat̃ sponte approbata, debet fieri ꝑ vnum
diem post, vt vnã noctem post tormẽta, aliàs dicet̃ facta metu
tormentorũ. Accedit quod consuluit Gaspar de Calda. in cõs.
9 2. super ti. quod metus cã. vbi consuluit ꝙ † si matrimonium
fuit contractum per metum, nõ intelligitur ratificatum per cõ
tractum dotis factum postea ꝑ tres vel quatuor horas: quia ex
vicinitate actuum iudicãdum est metum durare: allegatur id
ꝙ habetur 31. q. 2, c. Lot. & d. c. 1. quod metus causa. cum ibi no.
& consuluit Pet. de Anch. in consi. 200. ibi. facit dubium, ꝙ
per traductionẽ mulieris ad domum viri, si p̃sa post modicum
tempus recessit & ad domum suam redijt: non præsumitur à
viro carnaliter cognita nec ratificatum matrimõium cui mu-
lier à principio coactum & meticulosum consensum præstite-
rat, per id quod habetur in d. c. ad id quod, de sponsalibus in
fi. Alex. de Tartagnis.

ADDITIO.

a ¶ Coniecturas. sup. eo. consi. 1. cons. 52. in fi. Alcia. de p̃sum. reg.
3. p̃sum. 7. Cæpol. cã. ciui. cons. 2. nu. 5. vbi latè cum cons. seq.
b pro defensione matrimonij contra metum.
¶ Causa. Alex. l. si cum dotẽ. §. eo aut. sol. mat. Ias. consi. 165. li. 1
Deci cons. 468. nu. 17. Frã. Rip. c. cum M. Ferra. de cõst. nu. 164
Cor. consi. 41. li. 2. Hypp. Marsi. l. pe. de q̃. singu. 325.

CONSILIVM. XCIX.

Alexan. de Neuo.

†1 IN casu prædicto † tria sunt ꝑstrĩgenda, Primò an
sit ꝓbatus metꝰ qui debebat cadere in constan-
a tem virũ. [a] ¶ Scđò an probatus sit metus propter
sponsalia contracta interueniente osculatione.
¶ Tertiò an debeat credi quod potuerat fugere.
1 ¶ † Circa primũ videt̃ dicendũ ꝙ matrimoniũ teneat, fuit enĩ
in culpa dñs Hieronymus eundo ad domum dicti Andreæ, &
se cõmiscendo carnaliter per illicitum coitum cum dicta dña
Laura: vnde nõ debet posse allegare metum: cuius fuit causa,
seu q ꝓcessit à culpa sua. l. simpliciter, in prin. ff. quod me. cau.
¶ Sed istud contrarium non obstat, quia loquitur de eo qui ti-
met pœnam quã de iure debet pati, & iustè debet sibi inferri.
Sed si tenetur pœna non debita pro illo delicto, maximè infe-
renda ꝑ priuatum, esset iusta causa timoris, & deberet succur-
ri ad rescindendum illud q̊d est gestum ꝑ talem metum l. nec
timorem, in prin. ff. quod metus causa. ¶ Et in casu nostro est
2 tex, in terminis in c. veniens. el. 2. de sponsa. vbi dixit † ꝙ si dor
miens siue latens in domo alicuiꝰ cum aliqua puella ꝑ parẽtes
puellę ꝯpellit ꝯtrahere matrimoniũ, si interuenerit talis metꝰ q
cadit in ꝯstantem virum, non valet matrimoniũ, vt in hoc fir-
mant oẽs doc. vñ est ibi casus ꝙ non valet matrimonium. vi-
deamus ergo an intercesserit talis metus, caderet in constan-
tem virum, qa ad hoc vt metꝰ vitiet matrimonium, reqrit̃ me-
tus q caderet in ꝯstantem virum, vt in c. veniens. & in c. consul-
3 tationis. eo. ti. ¶ Et à iure determinatum est † q̊d dicatur me-
†2 tus qui cadit in ꝯstantem virum, qñ subest † metus mortis vel
cruciatus corporis, vt est tex. in l. interpositas. C. de transa. & in
l. si donationis. C. quod me. cau. & quod talis metus vitiet, est
* gl. in c. consultationis. eo. ti. de sponsali. & doc. * cõiter eam se-
quuntur, qui dicunt ꝙ metus tormentorum seu cruciatus cor
poris dicit̃ metꝰ qui cadit in ꝯstantem virũ. Nã dicit̃ tormentũ
illud per quod cruciatur corpus, quocunque modo lædatur. l.
itẽ apud Labeonẽ. §. q̃nẽ &. ~~§. his.~~ ff. de iniurijs. & in l. 1. §. quo
ties. ff. ad Syl. in qbus ꝓbatur quod dolor corporis & tormen-
ta ipsius idẽ sunt. & de hoc est bona g. in cle. 1. in verbo tormen
tis, de hęreticis. & ꝙ metꝰ verborum sit iustus, tex. est in c. ac-
cedens. de conuersione cõiugato. & ibi per Inn. & Bart. in l. ad
vindicandum. C. quod metus causa. & ibi Ang. & in l. 1. §. q̃ ho
norandæ. ff. quarum re. actio nõ datur. & per doc. in c. causam
matrimõij. de off. dele. vñ iura loquũt̃ qñ faciũt mẽtionem de
iusto metu: & sic intelligit̃ metꝰ q dẽt in ꝯstãtem virũ cadere. 1.
metus mortis, cruciatus corporis. ¶ Quid aũt est cruciatus in
corpore nisi dolor illatus corpori: sed quis dubitat ꝙ inferatur
dolor corpori ꝑ verba, vt est reducẽdo ad casum nostrum? duo
testes dñi Hieronymi deponunt se audiuisse strepitum armo-
rum in partib. & dñm Hieronymum rogãtẽ ne interficeret. ec
4 ce de timore mortis. † Et licèt illi duo testes dñi Hieronimi nõ
sint oĩ exceptione maiores ꝑꝑ societatẽ quã simul hẽbãt. tñ eo
rũ depositio coadiuuat̃ ꝑ depositionẽ Ioãnis Fallamẽto testis
dictæ dñæ Lauræ q deponit dñm Hieronymũ rogãtem ne in-
terficeret̃. ¶ Item coadiuuat̃ depositio istorũ testiũ dñi Hierony
mi ꝑ suã protestationem quã fecit incontinẽti qñ exiuit de illa
noctæ domũ dicti dñi Andreæ. s. ꝙ fuerat necesse ꝙ desponsa-
ret dictã dñam Laurã, vt posset tutus exire domũ dñi Andreæ,
& istã protestationem fecit corã tribus testib. conuocatis illis
duobus socijs &c. ¶ Itẽ coadiuuant̃ dicti testes ꝑ depositionẽ
vxoris eiusdẽ notarij, q̃ dixit se sensisse illa nocte magnum stre
pitũ in modũ clausuræ ostij, seu & vnum hominẽ magna voce
cã aĩo passionato clamantẽ, oime oime, sed tñ hæc mulier non
habet vocem domini Hieronymi notã. sed si illi duo socij es-
sent omni exceptione maiores, dicta eorũ concluderent dato
q̊d fuerit ante domũ dñi Andreæ, & hoc tenet gl. & Bart. in l.
2. §. idẽ Labeo. ff. de aqua plu. arc. & 3. q. 40. testes in gl. in ver.
quæ viderunt. & Ang. in aut̃. de hære. & fal. §. in nobis. & Ioan.
And. in c. 2. in vers. audientiũ. de consue. & idem tenet Ant. de
But. & Ioan. de Imo. & Ioan. And. in c. præterea. & in c. causam
de testibus. & Spec. in tit. de teste. §. 8. vel 9. col. in ver.
quid

5 quid igitur,& in ver.nunquid ſecus. ¶† Et eſt* cōis ſnia, quod
* valet teſtimoniū,licèt teſtes nō videátur ↄtrahentes, dūmodo
b habeant voces notas b excepto in teſtō, in quo eſt neceſſe q̊d
videaẗ teſtatorē l.nō ſpeciali.C.de teſt. & hoc eſt tenendum qc
quid dixerit Bal.ibi,ſed doc.moderni ibi tenēt ↄtra opin.Bald.
¶ Sed do. Abb. in c.cum cauſam,voluit cōcordare opin.ꝙ aut
per modicū interuallū teſtes viderunt cōtrahentes;& tunc va-
leat teſtimoniū dato quod tpe contra'ctus ēt nō viderunt con-
trahētes,ſed ſi diu eſt,ꝙ nō viderint, tunc nō faciunt niſi indi-
cium. qa de facili poſſunt in nocte decipi: ſed iſta ↄcordia non
videẗ eſſe vera: quia ſicut principali eorū dicto eis creditur, ita
deberet credi ſi habuerūt voces notas, & ſi cōcordia eſſet vera,
rarò poſſet cæcus teſtificari, & tñ gl. in d.c. teſtes, & Spec. vbi
ſuprà dicunt ꝙ cæcus pōt teſtificari, ſi hēt notas voces:ſed tñ
in caſu noſtro per modicū interuallū viderunt dñm Hierony-
mum teſtes,qui dicunt ſe habuiſſe eius vocē notā. ¶ Amplius
puto quod ēt ſi dicti teſtes dom. Hieronymi non concluderēt,
vel non facerent fidem plenam ꝙ metus eſt probatus per teſtes
productos per dictam Lauram : quia omnes deponunt, ꝙ di-
ctus do. Andreas cum dicto Ioā. inuaſerunt cubiculū cum ar-
mis:vnde debuit timere quod fuiſſet malè tractatus, ſi nō con
traxiſſet matrimoniū cum domina Laura cum potentior eſſet
dom.Andreas, maximè qui erat in domo ſua, & habebat do.
Andreas alium ſocium cum armis,dominus autem Hierony.
erat ſolus, nō ita atmatus, neq; ita fortis ſicut dominus Andr.
ſolus,ſicut probatum eſt in proceſſu : vnde iuſtè timetur de vi-
ta,maximè quia oſtendit crutiatum corpus ex relatu trium te
ſtiū, quibus oſtendit faciem cruentā, capillos auulſos pollicē
valde læſum, & coadiuuatur per falcaneū qui dicit ipſum do.
Andream per capillos accepiſſe eū, licèt vxor eius dicat ꝙ fue-
rit captus pro collari diploidis, ſed vtrunq; fuit: qa ēt diplois
fuit lacerata ſeu inciſa, & capilli ex capite euulſi ꝑut oſtendit
illis teſtibus tribus, & per hoc concluditur quód matrimoniū
fuerit contractum interueniente iuſto metu. ¶ Circa ſcdm in-
quātum allegabatur quod omnia arma fuerunt exportata ex-
tra cameram, & quod pacificè & blandè locutus fuit cū eo do.
Andreas,& quod in deſpōſatione oſculatus fuit dominā Lau
ram : dico ꝙ hoc non hēt purgare metum, ſemper enim donec
fuit in illa domo debuit timere ne cōpelleret̃ ad ↄtrahēdū ma-
trimoniū cū do.Laura.† paria aūt ſunt quod quis compellatur
6 per minas vel verbera, vel quod timeat compelli, vt dicit text.
no.l. nouiſsimè ver. quid ſi compulſus. ff. quod falſo tutore,ꝑ
quē tex. Dy. ibi dicit quod idem operatur probabilis ſuſpicio
tormentorum quàm ipſorum illatio,& iſtud idem dicit Bald.
in l.interpoſitas, ad finem commenti. C. de tranſa. & de pace
iura,firman.§.item ſacramenta, & hoc probatur in l.interpoſi
tas, & in l. ſi donationis. C. ꝙ metus cauſa. in quibus dicitur
metum mortis vel cruciatū corporis eſſe talem, qui dēt cade-
re in conſtantem virum,& ſic illa iura loquūtur de metu mor-
tis vel cruciatu corporis inferendo, & non de morte vel cru-
ciatu illato. ¶ Sed nonne do.Hieronymus probabiliter debe-
bat ſuſpicari quod ſi non contraxiſſet matrimoniū cum dicta
do.Laura,fuiſſet ibi percuſſus,vel fortè interfectus,cū do.An-
dreas ipſo eſſet potentior,& haberet alios ſecū,& do.Hierony-
mus ibi eſſet ſolus? iſta probabilis ſuſpicio quod niſi contra-
xiſſet matrimonium, fuiſſet ꝑcuſſus vel interfectus,eſt timor,
qui cadit in conſtantem virū, & debet impedire matrimoniū
cum debeat matrimoniū procedere cum ſecuritate cōtrahen-
tium,nec per metū quis dicat ſibi placere, quod ei diſplicet, vt
7 in c.cum locū,de ſpōſalibus.¶† Vnde dato,ꝙ nulla fuiſſet illa-
ta violenta. & ꝙ ingreſſus fuiſſet cameram ſine armis, adhuc
tamē tale matrimoniū nō teneret probabiliter etenim debuit
ſuſpicari ſe cōpelli ad cōtrahendum niſi ſpōte cōtraxiſſet: hæc
enim ſuſpicio ſufficiens eſt d.l. nouiſsimè. ff. quod falſo tuto.
& in d.l.ſi donationis. C. quod me.cauſa, & in l. interpoſitas,
C.de tranſac.& ibi per Bal. in fi. commenti. & in d.c. 1. §. item
ſacramenta, de pace iura. firma. ¶ Præterea do.Anto.deponit
dñm Hierony. tantum fuiſſe pro collari. itē deponit quod do-
mina Laura deberet iterū introducere dictum dominum Hie
ronym.ſed ad quid dedit iſtum ordinē, ſi nolebat compellere
ipſum ad matrimonium cōtrahendū : item quare expectauit,
vt poſsit ipſum inuenire in lecto iacentem: cū dicta dom. Lau
ra? & quare ſtatim dū ingreſſus fuit domū ſuā ipſum non vo-
cauit, ſed huiuſmodi caſum expectauit vt poſsit ipſum ad con
trahendum cōpellere? Et adhoc aduertat iudex, q̊d ex ipſis cir-
cunſtantijs hēt arbitrari, an probatus fuerit iuſtus metus, vt di
cit gl.& Bal.in l.interpoſitas, C. de tranſ. & in tit. de pace iura.
firmā.§.itē ſacramēta,in ver.feudo, & per Inn. in c. cū dilect⁹,
quod metus cauſa,ſi conſideramus circunſtantias factas,quis
dubitat do.Hiero.fuiſſe interfectum, vel malè tractatū niſi cō
traxiſſet matrimoniū cum dicta do. Laura? probabiliter ergo
ſuſpicari debuit violētiā ſibi inferri : vnde iſta ſuſpicio tñ ope-
ratur ac ſi verè fuiſſet illata violentia ꝑ minas, quantū ad indu-
cēdum metū,qui debet cadere in conſtātem virū. Item dictus
do. Hierony. timebat, vt deponit dictus Andreas Barbaricus,
timuit ergo,& iuſtā cauſam timendi habuit: vnde non tenuit
matrimonium cùm non habuerit plenā ſecuritatem,de ſpon-
ſalibus c.cum locum. ¶ Quātum aūt ad iſtud q̊d habeẗ de oſcu
latione,hoc non habet nocere: cū continuò metus duraret do-
nec in illa domo ſtetit: & adhoc eſt bonus tex. in c.1. quod me-
tus cā.& ibi eſt bona gl.& in c.accedens.vbi ēt eſt bona gl.quę
ſimiliter eſt finalis,de conuer.coniug.¶ Et Bald.in l.2. C.quod
8 metus cau.qui dicit,† ꝙ ſi aliquis facit aliquid metu tyrāni, ꝓ-
ſupponitur durare metus donec viuit tyrānus. & ait Inn. in c.
ſuper hoc.de renun. notabiliter quod vbi apparēt ſigna extrin
ſeca violentiæ, non poteſt apparere de animo intrinſeco, q. d,
ꝙ ſi apparent ſigna violentiæ licet timens violentiam inferri
faciat animo læto & iucūdo, ꝓſumitur per metum facere : nec
8† audireẗ volens probare ꝙ † ſponte fecit, & dicit ꝙ nō admitti-
tur directa ꝓbatio,ſed bene indirecta: puta ſi ꝓbeẗ ꝙ potētior
eſſet ille cui diciẗ met⁹ illat⁹ illo, q dicitur metum intuliſſe: vel
niſi qui dicitur violētiā intuliſſe ſit pſona valde religioſa: quæ
non eſt veroſimile, ꝙ metū intulerit c. 2.de ope.no.nū.¶ Vnde
cum in caſu noſtro do. And. fuit potentior dom. Hiero. Item
non ſit perſona adeò religioſa quod non præſumeretur alicui
velle violentiam inferre, appareantq; inſuper ſigna extrinſeca
motus non poteſt probari metum fuiſſe purgatū. neq; āudien
da eſt allegatio q̊d dictus Hierony. fuit oſculatus dictā dñam
Laurā, & iſtud dictum Inn. ſequitur Io. And. Ant. de But. Ioan.
9 de Imo. in d.c. ſuper hoc: vbi ēt referunt Boatinum, † qui dicit
ꝙ ſi filius in ſtudio renunciauit beneficio, ſi ꝓbat metum fuiſ-
ſe illatum parentibus in patria, propter quem renunciauit, nō
audiretur aduerſarius, ſi dicit ſe velle probare per teſtes ꝙ libe-
rè & ſponte renunciauit: nam teſtes non potuerunt videre me
tum quem intrinſecè patiebatur propter metum, qui infere-
batur parentibus in patria extra locum ſtudij. ¶ Idem dicit
10 Abb.& refert Io.And.& doc.præall.qui dicunt † cum quædam
puella rapta deſponſata fuit, ac poſtmodum aufugiat, volebat
raptor probare quod tempore contracti matrimonij ridebat,
& ſic videtur quod ſponte contraxerat, non admittitur talis ꝓ
batio: quia quæcunque ſint ſigna interiora demonſtratiua læ-
titiæ nullius ſuut fidei, ex quo apparēt ſigna de extrinſeco me-
tu. nā animum intrinſecū nullus cognoſcere poteſt, & multi
fingunt ſe ridere qui timent. vnde iura & doc. voluerunt quod
ſi apparent ſigna metus non admittatur volens per lętitiam ſi
milia probare, ſcilicet metum purgatum; quia animus cogno
ſci non poteſt. ¶ Præterea dominus Andreas Barbaricus depo
nit, quod quando dominus Hieronymus debebat contrahere
matrimōiū ꝙ ſuſpirauit, & rogauit q̊d teneretur ſecret⁹ ne eius
patru⁹ haberet notitiā, & ex hoc conſtat ꝙ ſponte nō ↄtraxit, &
q̊d niſi timuiſſet nō ↄtraxiſſet. ¶ Quò ad tertium, An potuerit
fugere dñs Andreas ꝓdict⁹ deponit q̊d ſic: ſed ſibi nō eſt credē-
dū: qa eſt ſolicitator ī cauſa: & fecit q̊d dicta dña Laura induce-
ret dñm Hieronymū ad fornicādū cū ea, vt cōꝑhendi poſſet, &
cōpelli ad matrimoniū ↄtrahēdū, vnde eſt ſuſpect⁹, neque ad-
mittiẗ in teſtē, vt in c.inſuper. & in c. cùm à nobis. de teſti. & in
c.Romana.eo.ti.li.6. Et hoc eſt plus quā clarum, vt no.doc. in
locis ꝓallegatis. vnde nō inſiſto. ¶ Itē qa matrimoniū intentat,
debet ēt iſto capite repelli: vt in c.ſuꝑ eo.de teſti.& in c.1.q ma-
trimonio.accuſare poſſunt.cū ſimili.ſimiliter neq; reliq teſtes
dñæ Lauræ ꝓbant: quia ſunt pſonæ viles, & familiares dñi An
dreæ, qui in lite eſt principalis: nā eſt ille q litigat ſuꝑ iſto ma-
trimonio cum dño Hieron. Delphino, vnde oēs ſui domeſtici
ſunt ſuſpecti.l. præſenti.C.de his q ad eccleſiam cōfugiunt, &

in l.respiciendũ.§.furti.de pœ.& in c.literis. de testi. ¶Item sibi
cõtradicunt,& deponunt non verosimilia.nã deponũt q̊d po-
terat fugere, & quod ipsi erant in camera vxoris dñi Andreæ,
qũo in hoc perpendere potuerũt? vnde rõne ꝯtrarietatis,rõne
vtilitatis & domesticitatis ꝑsonarũ,non sunt alicuins fidei ma
11 ximè, †qa in casu matrimonij requiruntur testes probatæ vi-
tæ & fidelis cõuersationis:ita q̊d non sit verosimile ipsos deie-
rare ꝑ aliqua causa,vt in c.licet,& c.in literis. & ĩc. licet ex qua
dã, de testi.& in c.1. de consang. & affi. sed d. Hier. in fauorem
suũ hẽt magnã ꝑsumptionẽ, ꝙ non potuerit fugere. Primò qa
Io.Filocamelus testis dñæ Lauræ deponit , ꝙ dñs Andreas sibi
ꝑcepit vt custodiret ostiũ cameræ, vbi erat dom.Hieron.ne fu-
geret, & deponit ita fecisse. ¶Secũda est ꝑsumptio:qa etiam,vt
suprà.dixi,qñ venit ad actũ ꝯtrahendi matrimoniũ suspirauit,
quod nõ significat aliud nisi q̊d sponte non contraxit,sed me-
tu,sed si hoc est,ꝙ potuisset fugere, fugisset: sed vel non potuit
vel ignorauit se posse fugere, ideo iura ponderãt, ꝙ longo tpe
cohabitet ille q metu cõtraxit,vt patet in c.ad id q̊d.de sponsa.
verba.tex.põderãt, ꝙ ꝑ annũ & dimidiũ cohabitauit. ¶Et di-
cunt do.in d.c.ad id q̊d,& c. ex literis, de despõ. impu. q̊d licet
quis videaᵗ ratificare matrimoniũ cõtractũ, statim q̊d potuit
fugere,& nõ fugit,tñ ꝑsumi debet, ꝙ non potuerit fugere nisi
diu cohabitauerit: vnde dicti testes viles nõ tollunt hãc ꝑsum
ptionẽ. Et potius est credẽdũ testi , q deponit de facto suo. s. ꝙ
custodirẽt ne dñs Hiero. fugeret,sed non dicunt dicti testes, ꝙ
do.Hier.sciuerit se posse fugere, q̊d est necessariũ ad cõtrahen-
dũ matrimoniã, & inducẽdũ ꝑsumptionẽ, ꝙ ibi remãserit aĩo
ꝯtrahẽdi dictũ matrimoniũ, & hoc allego c.1.iũcta gl.si. q̊d me
12 tus cã. †vbi mulier est ingressa monasterium timore mariti, q̊d
ꝑsumitur durare metus donec viuit maritus, & dicit do. Abb.
super ea, ꝙ hoc est verũ quãdo maritus est ita ponens ꝙ verosi-
militer timeret fugere eo viuẽte, alias nõ excusaretur, sed in ca
su nostro do.Hier.debuit timere, ꝙ si verosimiliter fuisset visus
fugere, & captus ꝑ dominũ Andreã.& suos,& fuisset postea pe
ius tractatus.Et ꝙ ita sit q̊d timuit fugere, vel nõ potuit, patet:
qa illico cũ exiuit domũ dom. Andreæ ꝓtestatus est, q̊d opor-
tuit ipsam desponsare, vt viuus potuisset redire ad ipsos.& fuit
ꝓtestatus se timore mortis ꝯtraxisse dictũ matrimõiũ talis ergo
ꝓtestatio incõtinenti factã tollit ꝑsumptionẽ, ꝙ matrimoniũ
approbauit,seu ꝙ metus fuerat purgatus, pro hoc allego text.
in c.consultationibus,de sponsalibus,vbi mulier q̃ venit ad sa-
cerdotẽ,& passa est benedici,& post ea aufugit, dicẽs se per me
tũ matrimoniũ cõtraxisse, auditᵗ ad ꝓbandũ metũ:neq; sibi no
cet, ꝙ venit ad sacerdotẽ, & passa fuerit se benedici sine aliqua
declaratiõe:qa nõ ꝑsumitᵗ ꝯtraxisse, q incõtinẽti contradicit eo.
ti.de spõs.c.ad id ꝙ, & 1.q.1.c.constat, & ita dicũt doc. ibi & etiã
dixi in lectura mea. ¶Vnde cũ sint ꝑsumptiones maximæ qui-
bus standum est, q̊d durauit metᵘ donec de domo domini An-
dreæ exiuit, non est credẽdũ q̊d fugere potuerit, vel q̊d sciuerit
13 se potuisse fugere. †nam vbi est ꝑsumptio pro aliquo non ad-
mittitur probatio contra illam præsumptionem: nisi precedat
causæ cognitio, neque creditur testibus deponentibus contra
illam præsumptionem , quia præsumptio est quod deponant
falsum, nisi sint tales testes qui sint tantæ fidei quod non sit ꝑ-
sumptio, ꝙ debeant iurare falsum, vt in c. qa verosimile, de ꝑ-
sumptionibus, & in c.super hoc, de renũ. & in l. fin. ff. q̊d met.
causa.sed hi non sunt tales: ergo &c.per hoc concludo dictum
matrimonium non valere tanquã metu contractũ: quia semꝑ
durauit donec dominus Hieronymus egressus fuit de viribus
domini Andreæ. Alex.de Neuo Vicentinus. Consultũ fuit per
prefatos doctores Paduæ anno 1470. quorum consiliorum vi-
gore & authoritate absolutus fuit reus à dicto matrimonio.
Et erant ambo nobiles Veneti , & ita Venetijs iudicatum est,
dummodò per ipsum dotaretur.

EPITOME.

a ¶Virũ. istud est consi. Alex. de Neuo de Vincentia cui subscri-
bit Alex. Imo. in præcedenti consilio quod debebat subsequi.
adde infra lib.5.consi.156.

b ¶Notas. supra li.2.cõsi.24.nu.10.ĩfr.li.9.Matth.no.125. Cæpol.
cau.293. Cor.consi.17.li.2. Soc.consi.130.li.1.deci. cõs.162.cõsi.
354. Ias.cons.97.li.4. Fran.Rip.l.1.in prin, de verb.obl.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium originis per alienum incolatum non amittitur.*
4 *Contractus regulatur à mente contrahentium, quæ non regulatur ad ignorata. & nu.5.*
7 *Attendi an debet quod prodest, uel quod nocet. & nu.17.*
8 *Domicilium habitationis uiri tempore contractus inspicitur in statuto dotis lucrandæ, non locus contractus nec originis uiri.*
15 *Locus contractus inspicitur quò ad formam conficiendi contractum & instrumentum.*
16 *Contrahens si ignoret statuta aliorum locorum, sibi non præiudicat.*
18 *Attenditur in dubio id quod minus læditᵗ ius commune.*

CONSILIVM. C.

†1 EX inspectiõe †dictorũ statutorũ, & eorũ q̃ narrã
tur in themate: videᵗ prima ꝯsideratiõe dicẽdũ,
attẽdẽdũ esse statutum Florentinũ, & ꝯsequẽter
dictũ maritũ dotẽ lucrari ex morte vxoris ꝑdece
dẽtis sine descẽdẽtib, qa Florẽtinᵘ est origine, nõ
aute debeat attendi statutũ domicilij ipsius viri seu Bononiæ
deferens tantũ dimidiũ dotis marito ; qm̃ qñ in personã vnius
cõcurrunt in diuersis locis locus originis & domicilij rõne in-
colatus seu habitationis ꝑferᵗ locus originis. l. libertus. §.præ-
scriptio, cũ si. ff. ad munici.cum concordantijs ibi in gl. allega-
tis.& no.gl. in l.1.C.de munici.& origi.li.10.& in l.ciues.C.de
1 incol. eodem lib. ¶Pro hoc facit †quia domiciliũ originis non
perditur, licet quis ad alium locũ transferat incolatum li.1.& l.
originẽ.C.de muni.& origi.li.10.& in l. assumptio, in prin.ff.
ad munic. ¶Vnde videmus q̊d quò ad honores quisq; detinet
domicilium originis, q̃uis ad aliũ locũ transtulerit incolatũ.l.
pe.ff.de senato.¶Bene facit q̊d no.Bar.in fin.§. item rñdit mu-
lierẽ.ff.ad municipales.in quãtũ vult q̊d mulier q̃ nupta est ex
tra locũ originis suę nõ desinat esse ciuis ciuitatis originis quò
ad cõmoda, & fauores dũmodò ꝑꝑ id nõ separeᵗ à seruitio vi-
ri:& ideo gaudebit scd̃m eũ beneficijs statuti dictę ciuitatis, vñ
oriũda est , vt notaᵗ in l.origine.C. de munici. & origina. li.10.
& ita limitatur gl. ibi per dictos doctores. Tertiò cũ in ciuitate
Florentina subiret maritus onera tãquã ciuis , æquũ est eũ de-
bere sentire cõmoda eiusdẽ ciuitatis seu statutorũ eiusdẽ. arg.
l.si mihi fuerit, in fine.& l.si iure. §. si vnus. ff. pro soc.& instit.
2 eo ti.§.illud.& l.manifestissimi.§. sed cũ in secunda. C. de fur.
¶Vnde dicit Guido de Suza.in suo quolibet statututorũ maxi
mè in q̃õne incipiente , Sed pone q̃õne, statutũ. vbi tenet †q̊d
statutũ sicut non nocet forensibus, & eos non ligat , ita non in
tẽlligitur eos cõprehẽdere in fauorẽ.arg.l.fi.C.de fructi. & lit.
3 expẽsis.& lege vnica.§.2.in fine.C.de cadu.tollen. ¶ †Quartò
qa videᵗ ꝙ attendi debeat locus celebrati contractus l. si fun-
dus.ff.de euictio.l.1.in prin.ff.de vsufr.le.2. C. quemadmo.te-
sta.aperiã.12.dist.illa. & ita videnᵗ sentire verba Angeli in l.exi
gere.ff.de iudi.in fine, sed contractus fuit celebratus Florẽtiæ,
4 ergo. ¶ †Quintò, qa contractus regulatur ex mente contrahen
tium.l.ita stipulatᵘ.ff.de ver.obl.l. in ꝯuentione. cũ gl.in verb.
breuiter, alià.l. si q̊s duas. §. Pomponius.ff.cõia ꝑdi.sed ita est
q̊d dict.Bar.& illi qui ꝓ ea dotẽ dederunt nõ habebant seu ha-
bere ꝑsumebanᵗ tpe ꝯtractᵘ scientiã statutorũ ciuitatis Bonoñ.
sed Florentiæ cũ essent de ciuitate Florentiæ & ibi haberẽt, &
sic Bononiæ erant forenses: & ideo nõ ꝑsumebanᵗ habere no-
titiã illorũ statutorũ. c.fi. qui mat. accus. pos. 42. di. proposui-
sti.& ĩ gl. in verbo; ꝓbatus ꝓuenisse.l.planè.ff.de excu.tut:no.
Bar. in l. cunctos populos , ver. 2. q̃ro qd in delictis &c. C. de
sum. Tri.& in repeti.l. q̊d Nerua.ff.deposi.& in l.omnes popu
li, ad finem.ff.de iustitia & iure facit.c.1.de cõst.in 6. & l.veris,
cum si.ff.de proba. ¶Ergo non videtur posse dici q̊d intentio
ꝯtrahentiũ fuerit quod dos deberet restituti scd̃m formã & di
5 spositionẽ statuti Bononiensis: †qa dispositio contrahentium
regulariter nõ regulatur ad ignorata.l. non est ferendus. ff. de
transac. l. mater. ff. de inoffi. test. l. repudianda. ff. de acq. hære.
cum similib. ¶Facit quod not.Bal.in c.1.§.fin.de inuesti.de re.
6 alie.facta. †vbi dicit ꝙ illud q̊d diciᵗ * cõiter ꝑ l. exigere, de iu-
* di. ꝙ in lucro dotis attendiᵗ statutum inesse, vbi maritus habet
†2 domicilium ; ꝓcedit, nisi interueniat error, vt mulier †igno-
rabat statutum q̊d erat in domicilio viri, & sub iure communi
compre-

cõprehensa çtraxit simpliciter. argu. l. regula. in prí. ff. de iuris
& facti igno. & d. l. cũ de indebito. ff. de ꝓbationi. † Sextò vbi
7 duo concurrunt, quorum vnum est q̊d prodest, aliud q̃ nocet
videtur attẽdendũ illud q̃ ꝓdest. l. si vir vxori. ff. pro donato. l.
non intelligitur. §. si quis palàm. ff. de iure fisci. ergo cũ in per-
sona mariti concurrat domicilium Florentiæ rõne originis,
& Bononiæ rõne incolatus, debet potius attendi domicilium
rõne originis, & statutum illius loci vbi promisit, cum sit fauo
rabilius. ¶ Sed p̃missis nõ obstãtib⁹ çtrariam sñiam puto verio-
8 rem † ex eo quod in d. l. exigere. vbi scd̃m * cõmunẽ intellectũ
* habet̃ q̃ quò ad exactionẽ dotis faciendã soluto matrimonio
debet attendi locus domicilij mariti, nõ autem loc⁹ celebrati
çtractus. ¶ Vnde Bar. Bal. post eos moderni dicunt q̃ si in loco
domicilij mariti, statutum disponit quod vxore decedente si-
ne liberis, maritus lucretur tertiã partẽ dotis, sed in loco. vnde
fuit accepta vxor, & celebrat⁹ çtract⁹ dotis, est alia cõsuetudo,
attendit̃ statutum loci in quo vir domicilium habet licèt secus
sit in alijs contractibus. per d. l, si fundus, cum similib. & ita ẽt
tenet Bar. in d. l. cunctos populos, in q. 1. & Archi. 32. di. illud.
vbi refert ita voluisse Guido. de Suza. & ita no. Bal. in aut. oẽs
peregrini. C. cõmuni. de successio. & in d. ca. 1, §. fi. de inuest. de
re. alie. fac. & Ant. de But. & do. Abb. in c. 1. de sponsa. & domi-
nus Abb. in c. fi. de foro compe. ¶ Et sic difficultas tota consi-
stit in decidendo an dicta decisio intelligatur de domicilio q̊d
habebat rõne habitationis, non autem de loco tantum origi-
9 nis ipsius viri in quo fuisset celebratus contractus dotis. † & di
co quod intelligitur de domicilio habitationis viri, patet ex
tex. in d. l. exigere, cum gl. in ver. reditura. vt sic tex. vbi vult q̊d
attendatur domicilium viri ad quod mulier erat itura. Et con-
stat q̃ mulier non est itura ad locum originis vbi maritus non
habebat domicilium: sed ad locum vbi maritus habebat domi
cilium habitandi. illa est ergo ratio illius. l. quia marit⁹ çtraxis
se videtur tanquam aduena, seu tanquam in breui recessurus,
& vxorem traducturus ad locum domicilij sui. & hãc rõnẽ as-
signat expressè Bal. in l. fi. C. si à non compe. iudi. bene facit. l.
hæres absens. §. pro muliere. ff. de iud. ¶ Comprobatur etiam:
quia d. l. exigere. faciens mentionẽ de domicilio mariti, debet
a intelligi de domicilio rõne habitationis, [a] non aũt solius ori-
ginis vt est gl. no. in c. statutum, de rescr. in 6. & in d. §. cum ve-
rò in versi. vnam diem. & no. expresse doctores, maximè Ant.
de But. in c. fi. post medium. de foro compe. & quod ibi Imol.
ad fi. ¶ Confirmo, nã in casu isto attenditur forus seu locus do-
micilij mariti qm̃ censetur in esse forum, & domicilium mulie
ris, vt apertè sentit glo. fi. in d. l. exigere. dum allegat. l. assum-
ptio. ad fi. ff. ad municip. † sed ita est quod vxor censetur esse
10 in foro viri, s. in loco illo in quo vir habet incolatum, vt pro-
bat tex. in l. 1. C. de mulie. & in quo Io. & Ant. ibi dum dicit, nã
†3 apud originem suã incolatum. ¶ Præterea quæstio nostra † de
ducitur à Salic. in d. l. cunctos populos, in fi. ver. Itẽ q̃ro in ci-
11 uitate originis mulieris. vbi dicit † quod si in loco originis mu
lieri statuta disponunt q̃ maritus lucretur dimidiã dotis vxo-
rem prædecedente: sed in ciuitate mariti statutum dicit solum
de tertia, vel nihil dicitur, quod Bar. tenet in d. l. exigere, q̃ at-
tendatur statutum ciuitatis mariti. subdit Salice. hoc esse ve-
rum nisi postea maritus constituisset aliud domicilium in quo
mulier sit mortua. Nam tunc putat debere attendi statutum
vltimi domicilij, in quo mulier mortua sit: quia nõ pri⁹ lucra-
tur maritus, q̃ eueniat casus restitutionis. vnde ad illud domi-
cilium videt̃ relata restitutio ꝑ d. l. exigere, &c. Clarè ergo ap-
paret Sali. vellet q̃ non attendatur domiciliũ originis, sed il-
lud quod pro habitatione sua constituit: q̃a si deberet attendi
domiciliũ originis frustrà q̃reretur an debeat attendi domici-
lium vltimum quod postea constituit maritus. ¶ Nec contra-
rium videtur fuisse de mente Antonij de Butr. quantum ad ca
sum nostrum: vt patet ex verbis suis in d. ca. 1. ad fi. de sponsali-
bus, dum quærit q̃ si post † contractum dotis maritus transtu-
12 lit domicilium in alium locũ, vbi erat aduersum statutum, nõ
attendetur domicilij statutum, q̃ habebat maritus tempore
contractus; sed illud q̃ habebat tẽpore matrimonij, sicut dici-
mus in rescissione contractus non debere attendi locum con-
tractus l. 2. cum ibi nota. per Cyn. C. vbi & apud. & per Gui. de
Cu. in l. qui certo loco. ff. de cõdi. inde. ¶ Item tenet quod atten
dat̃ statutum illi⁹ domicilij q̃ habebat tempore contractus l.
si vxor. scd̃m primũ intellectum gl. ff. de iudi. nã si verum esset
q̊d locus originis mariti debeat attendi, q̃a illud non transfert̃
de vno loco ad alium, superuacuè dubitatum fuisset an debeat
attendi domicilium, q̊d habebat tempore cõtractus, an illud
ad quod se transtulit. Vnde dico q̊d Ant. de But. videt̃ cõtradi-
b cere [b] decisioni Sali. in d. l. cunctos populos. tñ non contradi-
cit quò ad casum nostrum. pro ista parte sunt aperta etiam ver-
ba Pe. de Anch. in d. l. exigere dotẽ, dũ vult q̊d illa quæ ibi tra-
13 duntur, † procedunt q̃a maritus nõ erat mansurus, sed ad pro-
prium domicilium rediturus; & sic videt̃ solũmodõ facta resti
tutio dotis collata in suum domicilium, in quo sperabatur ma
trimoniũ solui morte viri vel mulieris, scd̃m eum: ergo nõ ap-
paret quod intelligatur de domicilio originis: q̃a ibi nõ sperat̃
solui matrimoniũ morte viri vel mulieris, qñ habebat domici
lium habitationis alibi. ¶ Et sic patet q̃d ꝓ opi. Bar. in l. exige-
re, vt in d. l. cunctos populos, est casus, vt ẽt dicit Fulg. in d. l.
exigere. & quod illa decisio ꝓcedit in domicilio mariti respe-
ctu habitationis, nõ respectu originis, quod illa decisio proce-
dit ẽt qñ in contractu dotis fuisset dictũ, quod maritus ꝓmisis
set dotem restituere in loco cõtractus, potius quã in dicto loco
domicilij, & alibi vbicũq; locorũ, vt firmat Bal. in d. l. exigere,
ꝑ illã l. cui non intelligit esse derogatũ per hmõi gñalia verba,
vt ibi per eũ. ¶ Neq; attendendũ est q̊d ista vxor dececesit Flo-
rentiæ tpe quo illuc accesserit causa visitandi parentes: q̃a hoc
nõ attenditur, vt d. l. exigere. cũ ibi notatis. ¶ Præterea cũ trãs-
missa esset à Bononia marito ad ciuitatẽ Florentiæ, inde reuer-
sura Bononiã: ꝑinde iudicaur ac si Bononiæ apud maritũ fuis-
set. l. q̃situ in prin. & §. fi. & l. si ita legatũ. ff. de legatis. 3. l. cum
de lanionis. l. q̃situ, in prin. ff. de fundo instruct. l. ex facto pro-
ponebatur. ff. de hæredi. instit. l. debitor. ff. de pignori. ¶ Ex ꝑ-
dictis patere põt responsio ad allegata in contrarium, tamen
specialius respondendo dico in primis non obstare id q̊d ha-
betur in d. l. libertus. §. præscriptio. vbi potentior est locus ori-
ginis: q̃a respondeo q̃ illud esset potius quando domicilium
originis ita fuisset cõprehensum à lege vel statuto, sicut domi-
ciliũ habitationis: sed in casu nostro nõ intelligitur cõprehen-
sum, nisi domicilium habitationis, per dictã l. exigere, in ver-
14 bo reditura. cũ alijs q̃ ad hoc superiùs allegata fuerunt. ¶ † Præ-
terea dixit Bal. in l. 1. C. de muni. & originar. q̊d rõ in qua fun-
dat̃ illud q̊d habet̃ in d. §. p̃scriptio. est ibi, q̃a obligatio ad opas
seu ad munera ꝑsonalia subeunda fuit prius contracta apud lo
cum originis, meritò in persona: cum ille locus p̃ferri debet lo-
co alterius domicilij postea acquisiti. l. in operis. ff. loca. q̃ ra-
tio cessat in proposito nostro, vbi solum ex tẽpore contractus
dotis & matrimonij, ibi apud originem à qua causatur primò
lucrum dotis, de quo quæritur. ¶ Et per hoc est etiam respon-
sum ad secundum argumẽtum dum dicebatur, q̃ domicilium
originis non perdit, licèt quis ad alium locum transferat in-
colatum: & quod retinet etiam postea domicilium originis
saltem quò ad fauores, quia dico in proposito q̃ istud esset ve-
rum in se, tamen non facit ad casum nostrum: quia domici-
lium originis nunquam intelligo fuisse comprehensum in di-
cta dispositione legis vel statuti, vt fuit ostensum & ita ẽt re-
manet sublatum tertium argumentum, dum dicebatur quòd
maritus subijt onera in ciuitate Florentiæ, q̊d debet sentire
commodũ statutorum illius ciuitatis. nam posito q̃ illud esset
verum, posset procedere in criminalibus quæ intelligerentur
comprehensæ in illo statuto Florentino, licèt illud statutum
intelligitur habere locum in contrahentibus matrimoniũ in
15 habentibus ibi domicilium habitationis. ¶ † Non obstat quar-
tum argumentum d. l. si fundus. ff. de euictio. quia respondeo,
quod illud ꝓcedit quantum ad formã conficiendi contractũ
seu instrumentum contractus, & eius solẽnitates seruãdas se-
cundum Ant. de But. in c. 1. de spon. vel secundum Bar. & alios
in dicta. l. exigere, & ĩ d. l. cũctos populos, est speciale in çtractu
per illam. l. & ibi dicit Fulg. q̃ malè sentit ibi Ange. qui vide-
tur voluisse quod si contractus fuit celebratus in ciuitate mu-
* lieris, debeat seruari statutum terræ mulieris, quia * communis
opi. est in contrarium à qua in iudicãdo nõ est recedendũ, vt
traditur in locis vulgaribus. ¶ Non ob. etiam quintum argm̃,
dũ dicebatur q̊d mulier tempore contractus habebat præsum-

ptã ignorantiã statutorũ ciuitatis Bononiensis, & sic nõ habet
locũ id quod habet in l. exigere, vt per Bal. in pallegato ca. 1. §.
fin. de inuest. de re alie. fac. quia respondeo q, prædicta decisio
nõ facit ad pdictũ maritũ. sed poti9 facit ɔtra pdictũ mari. posi-
6 to, q, esset vera, † qa si Berta ignorauit statutum Bononiæ, sic
sub confidentia iuris cõis cõtraxit simpliciter; tunc nõ deberet
seruari statutum Bononiæ, sed ius commune, secundum quod
maritus nil debet lucrari l. 2. in principio. ff. soluto matrimo-
nio. l. dos à patre C. eodem titulo, & hæc est intentio Bald. in
dicto cap. 1. §. fin. ¶ Nec dicatur fortasse, q, contrahentes volue-
runt in hoc seruari statutum Florentinum, de quo videbatur
habere scientiã: qa respondeo, qd hoc non fuit expressum, sed
omissum: vnde tanquã casus omissus remanet in dispositione
iuris cõis. l. cõmodissimè. de liber. & posth. l. si extraneus. ff. de
cõdi. ob caus. vnde de iure cõmuni vel dos integra restituti de-
bet vel in loco domicilij habitationis mariti vbi erat statutũ,
& vult lex illud esse attẽdẽdum, & suprà fuit ostẽsum. ¶ Postre-
mò nõ obst. qd vbi duo cõcurrunt, quorum vnũ prodest, aliud
nocet, debet potius attendi illud qd prodest. qa rñdeo q, argu-
mentum posset procedere qñ lege cautũ esset qd in lucro dotis
non attendatur statutum terrę vxoris, sed attendatur statutum
domicilij mariti originis seu habitatio, & cõtingeret maritum
habere pro se domicilium originis in vno loco & pro se domi-
cilium habitationis in alio, & statuta in dictis locis diuersimo
dè prouiderent ac vnum esset fauorabile ad lucrũ dotis, aliud
nõ, sed in casu nostro cautũ est de domicilio originis, vt proba-
ui: vnde nõ põt dici, q, duo ex cõprehensis concurrerẽt, quorũ
17 vnũ pdest aliud nocet. ¶ † Præterea etiam qñ essem9 in casu in q
cõcurrerent duo, quorũ vnũ pdest, aliud nocet: regula est, q, at
tendatur illud qd nocet, [c] l. 3. §. fi. & ibi Bar. ff. ad Syl. & in l. 2.
c §. si à pupillo. ff. pro emp. & l. iura. ff. de cond. & dem. & l. cùm
pater. §. Mæuio, de leg. 2. nisi illud qd prodest, esset adeò potẽs
q, offuscaret illud qd nocet, vt d. l. si vir vxori, & ibi Bar. & d.
18 l. nõ intelligitur. §. si qs palam. ¶ † Fortificant pdicta: qa qñ su-
mus in dispositione statuti circa quã concurrunt duo adinui-
cẽ, potius attendere debemus illud q, magis fauet iuri cõi seu,
qd minus lædit ius cõe, vt no. Bal. in l. si quis decurio. C. de fal.
ad ii. vbi quærit, q, si statuto cauet, q, ɔtra aduocatũ nõ possit in
quiri, se cõtra militẽ sic, & vn9 sit aduocatus & miles, an pote-
rit inquiri si delictũ erat indifferens, qa nõ magis respiciat ca-
sum militiæ, quã aduocationis: dicit q, dẽt attẽdi illa pars quæ
4 † fauet iuri cõi, qd non tollitur ita de facili † sicut priuilegium l.
eius militis. §. militia missus. ff. de test. mil. & in aut. de nõ alie.
§. qa verosimile, & l. Marcellus. ff. ad Carb. vnde si erat delictũ
pro quo de iure cõi poterat inquiri seu p viã inquisitionis pce
di: & tunc põt, & cum illa decisione trãsit Pe. de Anc. in repe. c.
canonum statuta. de consti. q̃ro de statuto quo cauetur, q, con-
tra decretum &c. Sed in proposito minus lædit ius commune
si non seruetur statutum Florentinum. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Habitationis. de isto dubio cõsulas Bal. l. fi. C. de edic. di. Adr.
tol. consi. 129. li. 1. Ant. But. consi. 21. in fi. Ancha. consi. 437. imo
c. fi. de fo. cõp. Soci. c. 1. de foro cõpe. cons. 129. li. 1. Ias. l. 1. C. de
sum. Trini. l. si arrogator eñ. 46. ff. de adopt. Nico. Eueral. in
loca. legal. lo. de ɔtractu ad distractũ: Cur. iũior. in d. l. exigere,
nu. 18. Deci. cons. 353. Ruger. de Mota. repe. §. si quis tutelã in l.
hæres absens. nu. 111. de iudici. adde Matth. Afflc. deci. Neap.
226. decisi, 384. nu. 7. Hippo. Marsil. repe. l. fi. nu. 40. ff. de iuris.
om. iudiciũ. Andr. Tiraq, i cõsu. Picto. ti. terrac. §. 9. gl. 2. nu. 21.
b ¶ Contradicere qa Sal. vult attẽdi vltimũ domiclium, sed But.
domiciliũ habitationis q, erat destinatũ tpe contractus qd in
hac q. verius est & tenet Bal. l. si vxori. & ibi Ang. Pau. de iudi.
Felic. c. 1. de sponsali. Cur. iunior. in d. l. exigere, nu. 19. dixi in
consu. Paris. tit. 12. in rubr.
c ¶ Nocet Alex. s̃ eo. consi. 42. num. 9. l. 1. §. hoc autem. de ope.
noui. nuncia. l. si conuenerit. de iur. omn. iud. Bar. l. pe. pro do
nate. Aret. l. si vxor. ff. ad Velleia. Deci. ca. nam concupiscen-
tiam, de consti. c. cum M. eo. c. in præsentia, de proba. Ias. l. 2.
de cond. ob cau. l. 4. in fine C. de inof. te. l. si Ruffinus. C de test.
mili. limitant Imo. consi. 35. nu. 13. Soc. in l. 1. §. veteres nu. 6.
ff. de acq. pos. Petrus. Cer. sin. 42. Dec. l. si dona. C. de col. Ias. l.
si is ad quem in fi. de acq. hæredi. consi. 142. li. 1. d. §. veteres. Ber.
consi. 9. li. 3. Alc. de præsum. regu. 1. præsump. 30. regu. 3. præ.
sum. 35. nu. 8. vide. plene. d. And. Tir. in consue. Pic. tit. retra. §.
30. gl. 1. nu. 27. cum seq.

EPITOME.

STatutum circa lucrum vel dispositionem dotis æquè habet
locum in muliere vidua sicut in nupta. h. d.

CONSILIVM. CI.

SVPER eo de quo quæritur, videlicet an statutum
sub rubr. de dotib9 restituendis, in ver. & si decesse
rit dicta mulier nõ extãtibus ascendentib9 ẽt sibi
1 † locũ vendicet in muliere vidua, adeò q, tertiam
toti9 dotis & aliorũ bonorũ relinquere teneat fra
trib. vel patruis seu filijs fratris. ¶ Et puto ɔcludẽdũ, q, sic ad qd
ostendendum præsuppono. q, dictũ statutũ in antedictis versi
culis, & si decesserit, ẽt prouidet nedum de muliere nupta, sed
ẽt de vidua. Hoc enim primo patet ex rub. dum dicit, de doti-
bus restituendis, quæ verba conueniunt etiam restitutioni do-
tis, q̃ fit matrimonio soluto aliter quã per mortem mulieris l.
dotis & l. fi. C. sol. ma. & in rub. extra de don. inter vi. & vxo. &
de dote post diuortiũ restituenda, & in pluribus decretalibus
illius tit. cum simul. ¶ Vnde ad propositum nostrum dicit no-
tabiliter Bald. Salic. Pau. de Cast. & Roma. in l. 1. C. vnde vir
2 & vxor. † q, si statuto cauetur q, si mulier contraxerit secundas
nuptias & de vtroq; marito filios habeat, teneatur relinquere
dotẽ filijs vtriusq; matrimonij æqualiter. & quæratur an tale
statutũ habeat locum tantum in muliere quæ sit nupta tẽpore
quo decedit, an verò ẽt in vidua, & arguunt qd solum tm̃ in nu
pta, & non in vidua: qa statutũ loquit de dote, & dos non est si-
ne matrimõio. l. fi. C. de do. ante nup. & l. 2. ff. de iure do. tñ de
cidi contrariũ, qa dotata dicit illa q̃ sol. mat. dotẽ recuperauit l.
fi. C. cõia vtriusq; iud. l. si socius pro filia. ff. p socio. l. [illegible] C.
de col. ¶ Et idem dicit Pau. de Ca. in rub. ff. sol. ma. vbi conclu-
3 dit † q, si statutum disponat q, mulier hñs liberos non possit te-
stari nisi de quarta parte suæ dotis, & reliquas tres teneatur re-
seruare liberis: habebit locũ nedũ in muliere testãte qñ nupta
est, sed ẽt qñ est vidua. Cùm igitur dicta rub. comprehendat tã
casum qñ mulier est vidua, quàm qñ est nupta, ergo nigrum in
4 dubio debet intelligi de persona de qua loquit rub. † quia ex
a rub. [a] ẽt habente orationẽ imperfectã colligit argm̃ ad decla-
rationes nigri, vt est gl. no. in l. 1. in verbo ptorio. C. ne liceat
tertio. puo. & ibi eã pro notabili adhoc põderat Bal. & no. gl.
2. in c. 1. de offi. de leg. in 6. & in c. tibi in gl. 2. de rescri. in 6. &
Io. And. in add. Spec. in tit. 6. de disp. & alle. §. fi. in fi. & Bal. in
l. fi. ff. de hære. insti. & Ang. in aut. de incest. in princ. & Ant. de
But. in proœmio Decretaliũ. facit l. 1. cũ ibi no. ff. si cer. pet. &
l. Imperatores. ff. de in diẽ addi. & qd no. gl. de pęn. dist. 2. in §.
hęc aũt verba, cum si. ¶ Scđò, q, dictũ statutum ante dictũ vers.
& si decesserit &c. disponat ẽt de muliere vidua, pbatur in ver.
Itẽ dicimus, q, si dos, ibi dũ dicit, qd pars cũ dos fuerit restitutẽ
da teneatur eãdem rẽ accipere p eadẽ æstimatione p qua data
fuerit &c. q̃ verba sine dubio cõueniunt ẽt mulieri viduæ: cui
soluto matri. dos restitui dẽt l. 2. in prin. ff. sol. mat. cũ suis cõ-
cor. & in dicta particula statuti ẽt apparet, q, mulier vidua cõ-
prehendit qñ fit mẽtio de parte venit dos restituẽda, maximè
iuncto sequẽti ver. incip. Itẽ dicimus, q, mulier &c. vbi appa-
ret qd mulier sp lucrari dẽt dotẽ p ea datam, ẽt si ille, q dederit,
fuerit stipulatus dotẽ reddi ex eodẽ statuto in ver. adijcientes,
q, mulieres &c. iunctis versiculis sequẽtibus dũ solutũ &c. vbi
euidẽter apparet, q, statutũ ẽt cõprehendit mulierẽ quã arctat
soluto matrimonio ad restituẽdum hæredib9 viri intra annũ à
die soluti matrimonij bona q̃ ipsa mulier vel alius pro ea acce-
pisset in solutũ p dote cõstãte matrimonio dũmodò ipsi mu-
lieri detur æstimatio pro qua acceperat ipsa bona in solutum.
¶ Quartò probatur ex eodẽ statuto in ver. declarantes qd qli-
bet &c. ibi dũ dicit, quo ẽt casu dissoluto tñ matrimonio tenea
tur pars mulieris & qlibet hñs cãm ab ea vel ipsius rei posses-
sor rem restituere pro æstimatione pro qua meruit in solutum,
maximè attẽto, q, in dicto statuto qñ fit mẽtio de parte cui de-
bet dos restitui venit ẽt ipsa mulier vidua, vt s̃ pbaui. ¶ Quin
tò

tò ꝓbat ex eodē statuto in ver. Itē dicimus, ꝙ mulier, &c. q est
versiculus proximè ꝓcedēs dictū ver. & si decesserit &c. vbi ca-
uetur ꝙ mulier ꝓ qua à quocunq; data sit dos, lucretur dotē ip-
sam extantib. liberis vel non extantib. q̄uis ille, qui dotē dede
rit vel promiserit, fuerit stipulatus reddi sibi dotē & nō mulie
ri. Ponderandū est, ꝙ statutū in hac parte dicit, ꝙ mulier lucre
5 tur dictā dotē, vnde intelligit̃ qn̄ mulier est vidua: † qa cōstan-
te matrimonio mulier nō est lucrata dotē, imò marit⁹ est ille,
q interim hēt dn̄ium rerū dotaliū l. dote. C. de rei vēd. l. de his
C. de iure do. cū si. ¶ Nec ob. qđ in d. ver. Item dicimus qđ mu-
lier &c. in fi. sint apposita illa verba. s. & marito pars quā lucra
ri dēt scđm formā p̄ntis statuti, qa r̄nd. ꝙ in d. ver. Itē dicimus,
ꝙ cōprehēditur tā mulier vidua, vt dixi, dū dicit, ꝙ lucret̃ do-
tē quā ēt nupta. dū dicit, qđ talis mulier pro qua à quocūq; da
ta sit dos, possit de ea testari ēt si sit in alterius potestate, & q̄-
uis ille, q dotē ꝓ ea dederit sit stipulatus eā sibi reddi & nō mu
lieri, & ēt nō obstante ꝙ talis mulier libros habeat ex quocun
que matrimonio, dū tn̄ liberis ipsis seu ascēdentib. reseruet̃ le-
gitima totius dotis & eius agmenti & aliorū bonorū, & mari-
to pars quā lucrari debebit ex forma dicti statuti, & iō sequēs
versiculus incipiens, & si decesserit dicta mulier &c. intelligit̃
ꝓuidere de muliere tā vidua quā nupta, cùm absolutè loquat̃
de muliere supradicta vt ēt statim dicā, & ꝙ dictus versi. Item
dicim⁹ &c. intelligit̃ ēt de vidua, ostēdo vltra p̄dicta. nā pone
ꝙ data est dos mulieri ab extraneo, q stipulatus est in casu so-
luti matrimonij dotē reddi ipsi extraneo: contigit ꝙ talis mu-
lier remāsit vidua & vult testari de dicta dote, & hēt patrem in
cuius est potestate, dicemus ne qđ possit testari vigore dicti
ver. Itē dicimus &c. Nā si ille ver. nō hēt locū in vidua, seque-
6 ret̃ qđ non pōt testari, † qa de iure cōi filia existēs in potestate
patris nō pōt testari l. q in p̄tāte. ff. de testa. l. seniū. C. q test. fa-
ce. poss. & ēt mulier pro qua data est dos ab extraneo stipulāte
eā sibi extraneo reddi, nō pōt de illa dote aliqđ disponere: qa
debet ad extraneū stipulantē redire l. vnica. §. accedi. C. de rei
vxo. act. l. ex morte. C. de pac. cōuen. super do. l. auia. C. de iu.
do. ¶ Tamen in proposito dicendū est contrarium cum dictū
statutum absolutè loquatur de muliere, & alias sequeretur ab
surdum ꝙ mulier vidua q̄ est magis sui iuris quam nupta, qa ē
magis subiecta viro, vt 83. q. 5. hęc imago. & ea. cā. q. 2. placuit,
cū si. hoc aūt esset absurdum dicere qđ mulier magis subiecta
minus impediretur posse testari, quā illa min⁹ subiecta. d. l. q
7 in p̄tāte, † & statutū nunquā interpretari debet vt absurdū cō-
tineat. l. scire oportet. §. aliud. ff. de exec. tut. l. ī ambiguis. ff. de
legi. & no. Bar. in l. oēs populi. ff. de iust. & iu. in 6. q. principa-
li. in ver. iuxta p̄missa q̄ro qđ si in statuto est aliqđ verbum &c.
Est ergo mēs dicti versi. Itē dicimus &c. ꝙ mulier possit testari
de dicta dote: & si habeat ascendentes & liberos nō possit ex-
cludere eos legitima, & si habeat maritum non possit eū exclu
dere à parte quā lucrari dēt ex forma dicti statuti iu prin. non
aūt intelligit̃ dictū statutū req̄rere ꝙ illa mulier habeat mari-
tū & duos liberos & ascēdentes de q̄bus ibi fit mentio. ¶ Et ꝓ
8 hoc bene facit, † qa qn̄ copula,[b] &, cadit inter duas orationes
b nō respectu alicuius accidentis, nō requirit cōcursum copula
torū. l. iuxta prin. & ibi no. Bar. in fi. ff. de his qui no. infa. l. 1.
in prin. ff. ad legē Cor. de fica. l. ea tn̄ adiectio. ff. de le. 3. no. ple
nè Bar. & Bal. in l. 1. in prin. ff. de iusti. & iur. & Bar. in l. si is qui
ducēta. §. vtrū. ff. de reb. dub. Vnde si testor dicit, lego centū il-
lis q sunt doctores iuris ciuilis & doc. iuris canonici: nō requit̃
qđ sint doct. in vtroq; iure, vt legatū habeāt, vt signanter deci-
9 dit Bal. ī l. 1. ī prin. ff. de iust. & iure. qa scđm eū ī dubio dēt † ser
uari natura copulæ, q̄ est extēsiua nō restrictiua. d. l. ea tn̄ adi●
†1 ctio. & ēt Ant. de But. & Io. † de Imo. in c. qa plerīq; de elec. er
go illa copula, &, posita in d. ver. Itē dicimus, ibi dū dicit, dum
tn̄ reseruet̃ liberis seu ascēdentib. legitima & ipsi marito pars
qua lucrari debet &c. nō requirit cōcursum librorū & mariti.
vn̄ ēt si mulier habens liberos decessisset p̄mortuo marito ha-
beret locū dictus versi. Itē dicimus &c. dūmodò liberis reser-
uasset legitimā. nā qn̄ mulier hēt liberos tūc nulla pars debet̃
marito sed liberis, & nō refert an mulier tūc habebat maritū
vel nō: ideo statutū in dicto versi. Item dicimus qđ mulier &c.
vult tunc reseruari liberis legitimā, sed qn̄ non habet liberos,
sed habet maritū, vendicat sibi locū illud qđ ibi dicit: scilicet
de reseruanda portione mariti, ergo haberet locū ille vers. Item
dicimus &c. ēt in vidua. ¶ Ostenso igit̃ ꝙ in multis partib. sta-
tutū antedictū in versi. & si decesserit &c. disposuit nedum de
muliere nupta, sed ēt vidua: modò res redditur clara ꝙ dictus
versi. & si decesserit &c. vbi est casus noster, intelligit̃ arctare
tam mulierē viduā quā nuptā ad relinquendū fratrib. seu fi-
10 lijs fratrū ipsius mulieris tertiū: † qa clausula in fine vel in me
c dio posita refertur ad omnia[c] ꝓcedentia l. 3. §. filius. ff. de libe.
& posthu. l. talis scriptura. ff. de leg. 1. l. q̄squis. & ibi no. Bal. in
prin. C. si cer. pet. & plenè legit̃ & no. in c. inquisitioni. & in c.
2. requiris. de app. cum suis multis concor. qđ est verum etiā
in materia odiosa & strictè interpretanda: vt probat̃ in d. §. fi-
lius. & in l. 1. C. de libe. præt. quæ iura loquūtur in clausula cō-
tinente exhæredationē, quæ est odiosa & restringenda. l. cū q-
dā. ff. de liber. & posth. ¶ Ex quo infertur ꝙ etiā si dictus versi-
culus. Itē dicimus &c. tantū prouidisset de muliere nupta cū
ver. dictus ꝓximè sequens in ver. q incipit, & si decesserit, &c.
haberet locū nedū in nupta, sed ēt in vidua ex quo in alijs par
tibus dicti statuti fuerāt tractatum cū dicta clausula posita in
versi. & si decesserit &c. ad omnia superiora referat̃, vt proxi-
mè dixi: sequit̃ ꝙ refertur tàm ad proximū ver. Itē dicim⁹ &c.
etiā si solùm de nupta ille ver. intelligeret̃, quā ad alios præce-
dentes versiculos in quibus de vidua & ēt de nupta disposuit
quanto magis est hoc dicendū cum veritate dictus versiculus.
Itē dicimus, cōprehendat etiā viduā, vt s̄ apertissimè probatū
esse arbitror. ¶ Ad hoc accedit qa dictus versi. & si decesserit, nō
pōt referri ad mulierem per oīa qualificata, ꝓut continebatur
in oī parte proximè ꝓcedentis ver. incipiētis. Itē dicimus, &c.
qa in dicto ver. Itē dicimus &c. loquitur ēt de muliere q etiā
haberet ascendentes & liberos: cū sequēs versi. incipiēs, & si de
cesserit &c. loquit̃ de muliere nō habente liberos nec ascēden
tes ex q̄b. videt̃ clarè fundata intentio fratris vel filij fratris di-
ctæ mulieris. Nec ob. si in contrariū adduceretur ꝙ ratio dicti
11 statuti fuit hoc disponere in nupta, nō in vidua, † quia mulier
nupta qn̄q; non habet vsum rectæ rationis vel ꝑꝑ amorē vel
reuerētiā seu metū mariti. arg. l. 1. ff. de dona. inter virū. & l. cū
mul. C. de do. ante nu. & l. interpositas. cū ibi no. C. de trāf. &
l. 1. §. q onerandæ. cū ibi no. ff. quarū rerū actio nō dat̃. & l. hac
edictali, in prin. C. de secun. nup. cū si. ¶ Quia ad oīa ista patet
responsio ex decisione Bald. Sal. moderniorū in d. l. 1. C. vnde
vir. & vxo. quam suprà in prin. retuli: nā ipsi volunt ꝙ statutū
disponēs qđ si mulier cōtraxerit secūdas nuptias, & de vtroq;
matrimonio filios habeat, teneat̃ relinquere dotē filijs vtriuſ-
que matrimonij, ęqualiter, habeat locū etiā in muliere vidua:
& tamē si procederent & attendi deberent rōnes proximè in
contrariū allegatæ, debuisset dici ꝙ dictū statutū in casu q̄nis
Bal. & Sal. haberet solū locū in nupta: qa esset suspitio nec ꝑ se
cundū maritū induceret̃ vxor. ad relinquēdū ferè totū liberis
secundi matrim. vel sibi marito in p̄iudiciū librorū primi ma-
trimonij, ita ꝙ ꝑ dictā decisionē de directo tolluntur oīa ista.
¶ Præterea r̄nderi pōt ꝙ nō debent attēdi dictæ rōnes, de quo
in statuto nulla rō expressa est, vt dicit Bar. in l. liberorū. ff. de
verb. si. circa septimā & octauā col. in versi. his p̄missis reduca-
mus hanc materiā & q̄nem &c. in fi, illius q̄nis. & Bal. in l. si
defunctus. C. de suis & legit. ¶ Vltra hæc ēt possunt tolli dictę.
12 rōnes aliter: qa verū est † ꝙ ꝑꝑ p̄sumptā dilectionē q est inter
virū & vxorem constante matrimonio impeditur actus libe-
ræ donationis inter virum & vxorē. d. l. cū multę. sed hęc dile-
ctio nō sumit̃, sed non attendit̃ quò ad actū testandi & relin-
quendi cum conferatur post mortē & post solutum matrimo
nium l. si cum seruū, in fi. cum legib. seq. ff. de dona. inter virū
l. 1. C. de secun. nup. cū si. ¶ Nec ob. d. l. hac edictali, qa etiam ibi
solū militat suspitio quando secundo marito relinqueret̃ plus
ab vxore quā vni ex liberis primi matrimonij, alias aūt nō re-
sultat aliqua vitiosa suspitio cōtra maritū: ergo illa lex potius
facit pro ista parte q̄ cōtrà; maximè cum statutū non attendat
an plus relinquat mulier marito quā fratrib. imò etiā hēt lo-
cū statutū nostrū qn̄ marito nil reliquisset. ¶ Itē pōt vltra p̄di-
cta responderi ad id qđ legitur & notatur in d. §. q̄. onerandæ,
cū si. † qđ p̄sentia mariti vel alterius cui reuerētia debet̃, non
13 inducit suspitionē quò ad Impediendā liberā testādi factionē
vel similē actū nisi qn̄ ꝑcessissent minę vel verbera, aliàs nō [illegible]

patre

patre cogente.ff.de ritu.nup.l.ad inuidiam.& ibi no.Bart.C. q, met.cau.l.fideiussor.§.pater.ff.de pigno.no.Inn.in ca.causam matrimonij.de offi.deleg.& Bar.in d.§.quæ onerandæ.& olim in d.l.interpositas,& in l.si cum dotem.§.eo aũt tpe.cũ suis concor.ff.sol.mat.& iura non psumunt q, maritus illicitè verberet vxorem cũ nemo psumatur delinquere,l.maritò.ff.p socio.c.fi.de psum. ¶Præterea mulier q̃ timeret psentiá viri in casu testádi,& pp hoc nõ auderet relinquere fratrib. vel filijs fratrũ,posset aut secretè testari absẽte viro aut nõ testari, quo casu ab intestato succederent fratres & filij fratrum: & sic non potest dici q, hæc fuerit rõ dicti statuti. Plus dico q, maior erat rõ statuẽdi q, mulier vidua teneret relinquere dictam tertiá fratrib.q̃ mulier nupta:qa mulier nupta decedẽs in matrimonio sine liberis,erat grauata a statuto in dimidia quá voluerunt statuẽtes maritũ lucrari. Ideo magis iniquũ erat eam duplici onere grauari, scilicet in dimidia marito, & in tertia fratri.l.Titia cùm testamento.§.qui inuita.ff.de le.2.& l.eũ q. in prin.ff.de iureiu.qñ decedit vidua:quo casu statutũ eá non
14 grauat nisi in ista tertia.¶ † Accedit ét quia huiusmodi statuta volẽtia bona peruenire ad masculos,videnť moueri pp agnationes & familias cõseruandas q̃ per masculos conseruanť q, reipublicæ interest.l.1.§.sed si seruus.ff.de ven.inspi.iuncta.l.2.§.1.ff.de suis & legit.& hanc esse rõnem huiusmodi statutorum seu similiũ põderat Cy.in l.1.C.de adul.& Io.And.in ad di.Spe.in ti.de suc.ab intest.in rub.& Bal.in l.maximũ vitiũ. C.de lib.præt.& in d.l.Titia cũ testõ.§.Lucius.el.2.& Ang.in consi.67.incip.Martinus Ioannis de Florentia.& sensit Barto. in l.2.§.videndũ.ff.ad Tertyl.in ver.quæro quod de auo &c. & hæc ratio ita militat in vidua sicut in nupta;ergo idẽ ius esse debet.& secundũ Bal.in d.l.maximũ vitiũ.intantũ põt.dici hác esse rõnẽ huiusmodi statutorũ q, habeť perinde ac si esset expressa in statuto adeò q, ét in statutis correctorijs fieret extensio de vno casu ad alium sicut fit qñ ratio scripta est.in l. correctoria,iuxta no.in cle.1.de elec.& voluit hoc etiam Bald. & Ioan.de Imo.in l.fi.ff.de hære.insti.& Sal.in l.2.C.de nox. & qdá alij qđ vltimũ hic ad pñs nõ discutio.s.an & qñ rõ nõ é scripta in statuto possit fieri extẽsio de casu scripto in statuto ad casum nõ scriptũ,qa hæc disputatio ad pñs nõ est necessaria,cũ hic nõ sit opus extẽsione,vt patet p superius dicta,iõ nõ est oportunũ rẽ ad hũc casum pstringere.¶Per prædicta ét pa-
15 ret rñsum si diceret,† q, si rõne statuti nõ apparet, dẽt restringi statutũ ne qs indebitè dánũ patiať.l.2.C.de noxa.l.adigere. §.quis.ff.de iu.pa.& l.q̃uis.ff.de in ius voc.c.cũ dilectus, & q, ibi no.do.de cõsue.& p notata in l.fi.§.in comparatione,cũ si. C.de iu.deli. Nãn, q, statutũ gñaliter loquẽs põt restringi ne qs indebitè dánũ patiať,qñ cessat rõ,q̃ mouet statuẽtes. vel resultaret iniqtas,ita loquunť iura & doc pal.ita declarat & pbat Bar.in l.oẽs populi in 6.q.princip.in ver.2.quæro an statu
* ta recipiát interpretationẽ arctatiuá;& alij * cõiter sequuntur sed in pposito nostro si tu dicis,q,nõ apparet de rõne statuti, ergo nõ põt dici.qñ cesset rõ q̃ mouit statuẽtes,aut dicis,q, cõstat de rõne,q̃ fuit.s.pp agnationẽ & familiá conseruandá, & ista rõ militat magis in vidua quá in nupta,vt supra pbaui,& aliæ allegatæ rõnes statuti nõ sunt veræ nec bonæ rõnes,vt supra dictũ est.rñdeť ét ad obiectũ p decisionẽ.Bal.& Sal.í d.l.1. C.vñ vir & vxo.ná si tale statutũ deberet restringi ad nuptá & nõ haberet locũ in vidua,vt sic mulier vidua possit liberè testa
16 ri,falsa esset deci.Bal.& Sal.& Mod.in d.l.1.† Itẽ rñdeo, q, nõ é verũ,q, indebitè qs dánũ patiať,si dicta restrictio non fiat:qa dánũ est diminutio patrimo.l.2.ff.de dam.inf.& dictæ mulieri non auferť dñium & pprietas rerũ suarũ sed futuro hæredi auferť,qa tãto minus hẽt in hæreditate mulieris, hæres aũt dicit tractare de lucro:qa titul' hæreditarius est titulus lucratius l.si hæreditatẽ.ff.man.l.interstipulantẽ.§.si rẽ.ff.de ver.obl.l.
17 1.C.de impu.luc.descr.† sed verba gñalia legis vel statuti non debẽt restringi cessante actiõe,ét si aliter sequr q, qs indebitè lucrũ,dat l.pspexit.ff.q & à quib.& no.Bar.in d.l.oẽs populi,in ver.proximè alleg.¶ Nec dicat qđ mulier p dictũ statutũ priuat libera testádi factione:qa responsio patet p dictá l. hac edictali,vbi mulier q̃ trásiuit ad secũda vota nõ põt plus relinquere secũdo marito quá vni ex filijs primi matrim.& tñ per hoc non potest mulier allegare,q, sit priuata libera testandi fa-

ctione:q̃ priuatio esset çtra bonos mores l.stipu.hoc modo cõcepta,de ver.obl.& p çñs lex vel statutũ non valeret,cũ lex de
18 beat esse iusta & honesta 4.dist.c.erit aũt lex hoc ét videmus:† qa licet p pactũ non possit qs sibi auferre liberam testandi factionem d.l.stipul.tñ licet p contractũ donando vel aliter disponendo se priuare ét omnib.bonis suis psentib.& valebit actus,& non diceret sibi auferre liberam testandi factionem l. oẽs.§.Lucius.ff.quæ in frau.cred.l.si qs argentũ.§.sed & si qs, de don.& notát oẽs in l.fi.C.de pac.& in d.l.stipu.qa satis est qđ de bonis futuris vel de aliquo sibi reseruato possit,testari vt dñt Doct.in dictis locis, & sunt cões conclusiones vbiq; ap-
19 probatæ.¶ Per hoc ét patet non obstare si dicat,† q, lex noua superueniens & aliqd disponens dẽt distingui p l.veterem,vt in aut.offerať.C.de lit.contest.& notať in l.sciendũ,in prin.ff.q satisd.cog.qa respon.q, illud est verũ, qñ non apparet qđ lex noua velit corrigere in materia de qua quærit.ita erat cá.dictæ aut.offerať.nam licet constet q, dispositio illius authent.velit corrigere quò ad libellũ in scriptis pducendum,qui olim non erat pducendus in scriptis l.1.in prin.& ibi not.ff.de eden.tñ non constabat,q,in materia fideiussionis pstandæ de iudicio sisti vellet corrigere.ideo qđ ibi simpliciter dicit de fideiussione pstanda dẽt distingui scđm legem veterem. s. si non possideat immobilia pstet fideiussionẽ, alias nõ vt distinguit in d. l.sciendũ,in prin.sed si cõstat legẽ nouá velle corrigere iura antiqua,& gñaliter loquať,tũc gñaliter intelligať in oĩbus casibus:qa ita videť esse de mẽte disponẽtis pp gñralem locutionẽ l.í fraudẽ.ff.de test.mil.& l.1.§.gñraliter.ff,de leg.pstitá.scđm Io.de Imo.ita dicentem in l.si verò.§.de viro.ff.so.ma. ¶ Sed in pposito nostro constat q, statutũ vult corrigere iura cõia,q iura cõia non arctabant sororem ad relinquendũ fratril.fratres.C.de inof.test.l.1.eo.tit.& gñraliter loqť statutũ de dicta muliere de qua supra dixerat & supra dixerat de vidua & nupta:ergo non restringiť ad nuptá tm.¶Preterea ét rñdeo,q,tex. in d.aut.offerať,loqť in genere,q, satisdatio pstareť,sed tex.in d.l.sciendũ,ponit vnũ casum in spẽ.s.q, possidens immobilia
20 non satisdet:certè illud habebit locũ ét hodie:† quia spẽs derogare intelligiť generi l.vxorem.§.felicissimo.ff.de leg.3.l.sanctio legũ.ff.de pœn.aliàs aũt nõ pcederet id qđ notatur in d. aut.offeratur,& ita nobiliter declarat Franc.Tigr.in l.cũ antiquiorib.C.de iu.delib.in vlt.lect.sed non habem' p viam specialis puisionis vel distinctionis distinctũ à iure commu.inter mulierem viduá,& mulierem nuptá.s.q, nupta magis vel minus,q̃ vidua teneať relinquere aliquá partem fratri:ergo id q, habere in d.aut.offerať.nihil penitus facit ad ppositũ hoc ét pbat:qa si pcederet dictũ argm factũ in conrrariũ,sequeretur q, falsa esset dec.Bal.& Sal.& moder.in d.l.1.C.vnde vir & vxor.cũ cõcordantijs:qa ét in casu illo militaret dictũ argm,si esset verũ.Ex qb.puto intrepidè plusq̃ fortasse oporteret esse responsum ad oĩa obiecta & dubia,q̃ mihi opposita sunt,& euidenter patere dictũ statutũ habere locũ in vidua, nedũ nupta,& putandũ est,q, si mens statuentiũ fuisset dictũ statutũ restringi tm̃ ad nuptá,& non habere locũ in vidua,cũ hæc sit maxima restrictio;imò destructio pro maxima parte dicti statuti in casu ita frequenter contingente in vidua sicut in nupta, id verosimiliter expressissent c.ad audientiam,de deci.l.vnica.§.sin autem ad deficientis.C.de cadu.tol.Alex.

ADDITIO.

a ¶ Rubrica.suprà lib.2.con.190.nu.5.
b ¶ Copula.infra li.7.consi.25.
c ¶ Omnia.suprà lib.1.con.48.in prin.

CONSILIVM. CII.

Lege suprà lib.2.consi.42.quod hîc duplabatur.

CONSILIVM. CIII.

Lege suprà lib.2.consi.154.quod hîc duplabatur.

EPITOME.

Emphyteuta domino irrequisito locauit ad nouẽ annos, & ex tunc eodem contractu de nouennio in nouenniũ. respon.Alex.q, dicitur alienasse: & cecidit ipso iure domino volente à iure suo etiam si retinuit dominium vtile paciscendo

ciſcendo expreſsè ne tranſiret in conductorem, ſed malè con-
ſuluit in priuatione, vt tangam in margine.

CONSILIVM CIIII.

IN cauſa & lite inter Ioannem Learidem ex par-
te vna, & In. & Iac. de Bellonis ex alia. Viſo the-
mate & inſtrumentis, ſtatuto & alijs de quibus
1 quidem in eodē themate mētio facta eſt. ¶ † Vi-
deret̃ prima conſideratione dicendum dictos Io.
2 & Iac. de Bello. à iure ſuo non cecidiſſe,[a] qa cōtractus mutuus
inter eos & dictū Petrum nominatum fuit contractus loca-
tionis ad nouem annos: non aūt contractus alienationis con
ſtat aūt ꝙ de iure emphyt. & alij ſimiles habentes vtile dñium
pñt, alicui rem locare abſque eo, ꝙ cadant à iure ſuo, vt firmat
Spe. in ti. de loc. §. nūc aliqua. ver. 123. qa ſcd̃m eum ex tali lo-
catione non transfert̃ dñium nec poſſeſsio, ſed nuda detentio
2 l. non ſolum. ff. loc. l. non ſolum. §. 1. ff. de vſuc. ¶ Scd̃o: qa qua-
lis ſit contractus venditionis partiū iudicat̃ aſſenſu. l. 1. §. ſi cō-
ueniat. ff. depoſi. C. de iu. emph. l. 1. ſed dicti de Bello. vna cum
dicto Petro voluerunt facere contractū locationis, & no alie-
nationis, vt patet ex verbis inſtrí. Nam dicti contrahentes ſp
vſi ſunt verbo, locationis, & non alienationis. Colligit̃ ēt ex a-
lijs verbis dicti inſtrí dū in eo dicit̃ hoc pacto inter dictas par-
tes appoſito & ſolenni ſtipulatione firmato, ꝙ ipſe conductor
teneat & debeat &c. & ſic promiſit dictis locatorib. ſtipulanti
bus appropriare & appropriaſſe, emere & emiſſe vtile dñium
& ius locatoris ꝙ habent in ea domo vſq; ad feſtum &c. Et ibi
dum dicit̃ ſi ad dictos terminos dictū ius dictorum locatorū
non fuerit illud appropriatum & emptum per dictū Petrum
in toto vel in parte cogi poſsit ad appropriandū per dictos lo-
catores & remaneat appropriabilis ꝓ dicto Petro, vt ſupra &
verba ſunt pluries in effectu repetita in ipſo inſtrō, Ex quo ap-
paret ꝙ vtile dñium non erat trāslatū in dictū Petrū, & ſic di-
ctus contractus non p̃t dici alienatio: & ꝑ conſequens nec de
iure ex forma ſtatutorum p̃t dici ipſos de Bellonis cecidiſſe à
3 iure ſuo. † Tertiò ꝓbari videtur per illud ꝙ dicit gl. in l. codic.
§. inſti. ff. de leg. 2. & Arch. 12. q. 2. Abbatibus volens ꝙ ēt loca-
tio ad mille annos non dicat̃ alienatio. ¶ Quartò, quia dato, ꝙ
ēt diceret̃ ꝙ gl. in p̃al. §. inſtit. regulariter non eſt vera. tñ vbicū-
que actū eſſet vt per locationē ad longū tp̃s non transferatur
dñium vtile: tunc talis locatio non eſt alienatio, & ita ſaluatur
gl. in d. §. inſtit. ſcd̃m Bal. & Io. de Imo. ibi. & Bald. in c. 1. §. aut
libellario. in fi. in ti. qb. mod. feu. amit. & Io. de Im. in c. ad au-
dientiá, de reb. eccl. non alie. facit. l. cū manu ſata. §. fi. ff. de cō-
trahe. emp. Sed ita videt̃ eſſe actum inter dictos de Bellonis &
dictum Pet. ꝙ ꝑ locatorē non intelligat̃ eſſe translatū dñium
vtile patet in d. inſtrō in verſi. hoc tñ pacto æternè appareat ꝙ
conductor promittat dictis de Bellonis appropriare vtile: er-
go p̃ſuppono ꝙ dñium vtile debeat remanere penes dictos de
4 Bellonis. ¶ † Quintò vident̃ teſtes deponere ꝙ de conſuetudi
ne fuit obſeruatū, ꝙ tales locationes irrequiſito dño fieri poſ-
ſint: ergo præualet conſuetudo iuri cōi. vel ſtatuto. l. de quib.
cū materia. ff. de legib. Et plenè. in l. 2. C. q̃ ſit longa conſuetu-
do. & in c. fi. de conſue. ¶ Sed his non obſtantib. contrarium
videt̃ de iure verius ex infra ſcriptis, qa emphy. aut alius ſimi-
lis licèt vtile dñium non poſsit de iure cōi irrequiſito dño con
cedere in longū tp̃s, vt no. Spe. in ti. de loc. §. nūc aliqua ver. ſe-
quē. & ex p̃miſsis Io. de Imol. in d. c. verſ. Itē q̃ri p̃t. an emphy-
teuta poſsit locare &c. tñ ꝑ talē locationē transfert̃ vtile domi-
nū. l. 1. in fi. cū l. ſeq. & ſeq. ff. ſi ager vectigal, vel emphy. nec de
iure municip. ſcd̃m ꝙ nō p̃t ius ſuū alteri vendere, concedere,
vel alienare irreqſito dño, vt patet in ſtatuto antiquo ſub rubr.
5 de vxo. quicquid ſtat in hac ſeruanda eſt † Conſtat aūt ꝙ loca-
tio ad longum tp̃s dicitur alienatio. c. nulli, & c. ad audientiá,
de reb. ecc. nō alie. §. alienatori. in aut. de non alienā. & no. gl.
& do. in d. c. nulli, in fi. de reb. ecc. non alien. & gl. in l. fi. C. de
pig. act. & cōiter doc. in d. §. inſti. Ang. in l. filio. §. ff. ſol. matr.
& Bal. in c. 1. in prin. in ver. extra q̃ro qd de locationib. p̃bēda-
rum. in ti. q feu. da. poſ. ibi rñdet opi. Archi. in d. c. Abbatib. &
* gl. in §. inſtit. quæ * cōiter damnat̃. & Bal. in auth. hoc ius por-
rectum. circa prin. C. de ſac. ſanc. eccle. c. 1. §. aut ſi libella. in tit.
6 qb. mod. feudū amit. ¶ † Quòd aut dicta locatio de nouennio
in nouēniū intelligit̃ eſſe facta ad longum tp̃s & ſic alienatio
colligit̃ ex concluſione quā fecit Lappus in allegat. 12. in ti. de
loca. & ēt colligit̃ ex pluribus authoritatib. & rōnib. ex quib.
† 1 aliàs vnà cū † qbuſdam excellentiſsimis viris ita in hac ciui-
tate conſultum eſt, & illud conſilium formaliter inſeram, &
b incipit, Redemptoris, & deductis ī d. meo. cōſ.[b] & ex alijs al-
le. ꝑ dictos alios cōſultores, quorū dicta nō refero cùm in hac
ciuitate apud plures extāt iſta cōſilia, & facile haberi pñt infer
tur ergo ꝙ dicta locatio cēſet̃ eſſe ad longū tp̃s & alienatio, &
ꝑ conſequens alienans cadit à iure ſuo tam de iure cōi q̃ ex for
ma ſtatu. vt dixi ſuprà. ¶ Reſtat ad allegata in contrariū rñde-
re. Non ob. igitur primum argum̃. qa habet locum in locatore
ad modicum tp̃s, ſecus ſi ad magnum, vt ſuperiùs dixi. ¶ Non
obſt. ſcd̃m argm. quia ēt verbum locationis p̃t cōuenire tranſ-
lationi vtilis dñij, vt in d. c. ad audientiá. & no. in cle. 1. in fi. &
in l. inſulā. ff. de p̃ſc. & d. c. conſtitutus. de relig. domi. ¶ Non
ob. tertium argum. in d. §. inſti. qa cōiter reprobatur vt iam di
7 xi. ¶ † Nō obſt. quartum argum̃. quia ad illud rñdet. Bal. in d.
l. 1. in prin. de ꝓhib. feu. alie. ꝑ Feder. videlicet ꝙ ab alio q non
habet rem pleno iure, & non habet liberam facultatē alienan-
di ius ſuum, vt eſt feudarius, emphy. & ſimiles, ſi locant ad lō-
† 2 gū tp̃s, ēt acto ꝙ non † transferatur vtile dñium, non ꝑ hoc eſt
quin dicatur alienatio: quia tale pactum p̃ſumitur adiectum
in fraudem. alleg. no. per Cy. in d. §. inſtit. & dixi in conſ. ſupra
relato. ¶ Nō ob. quintū argm̃. fundatam in dictis illorum te-
ſtium, quia illi teſtes in actis conſuetudinis de quib. deponūt
8 ſunt ſingulares. † conſtat aūt ſecundum * cōmunem opi. ꝙ te-
* ſtes inducti ad ꝓbandam conſuetudinem ſi ſunt ſingulares [c]
c circa † actus conſuetos non probant, vt concludit Pet. & Cyn.
† 3 in l. 2. C. quæ ſit longa conſue. & Pau. de Leaza. in ſua diſputa
tione incipiente. Contra inſtrum. debiti. & Io. And. in c. fi. de
conſue. Ant. de But. in c. licèt ex quadam. de teſt. & Io. de Imo.
in l. aut pares. circa pe. col. ff. de re. iu. & in c. cū oportet. in vlti.
char. de accuſa. ¶ Nā vbi non tractat̃ de ꝓbando vſus iuriſdi-
ctionis, ſed tractatur de ꝓbando aliquos actus ex quib. reſul-
tat multiplicatio alicuius rei, non ſufficiunt teſtes ſingulares,
9 vnde ſi volo ꝓbare talem religioſum feciſſe miracula, & per
vnū teſtē ꝓbo ꝙ ſanauit vnū claudū. & ꝑ alium teſtē ꝓbo ꝙ il-
luminauit cæcum, teſtes iſti non ꝓbant, vt no. Arch. in ca. nec
iure. 16. q. 5. Vincen. in c. venerabilis, de teſt. Et Ant. de But. in
c. cum oporteat. de accuſa. vbi ex hoc infert ꝙ ſi volo ꝓbare Ti-
tium eſſe hæreticum, & vnus teſtis deponit ꝙ Titius dixit qđ
Chriſtus non venit in virgine, alius dicit qđ p̃ſonæ Trinitatis
non ſunt æquales, certè non ꝓbant: quia ſunt ſingulares, li-
cèt ſecundum eum Iac. de But. dicat contrarium, vt l. Arria. C.
de hære. & idem ſecundum Tho. ꝑ no. in d. c. nec iuris. Et idem
in ſi. ponit Fede. de Senis in con. ſuo incip. Pridie cum procur.
&c. & ēt in conſ. 17. Qō talis eſt conſtitutio &c. ¶ Itē rñ ꝙ libe-
rè teſtes non obſtant, qa non dicunt qđ in locationib. de no-
uennio ſuo veniunt de quib. ipſi deponunt, nec qđ dñs dire-
10 cti dñij voluerit illum locantem cadere à iure ſuo, † nā fateor
qđ ſi hñs vtile dñium alienat irrequiſito dño, cadit qñ dñs di-
recti dñij declarat ſe ita velle & dare pro tali, vt in l. fi. C. de iure
emph. Io. de Imo. in repetitione c. fi. de præſcr. ſicut non ſoluēs
canonem cadat ipſo iure ita demum ſi dñs vellet. l. 2. C. de iu-
re emph. & no, in l. 1. vel. 2. ſi ag. vectig. Ita ēt ē in alienante irre-
quiſito dño qđ iſti duo cadunt à pari. vt in ca. potuit, de loca.
¶ Præterea rñ. ꝙ dicti teſtes qa in quantum deponunt qđ con-
tractus de quibus deponunt, fuerunt facti per habentes vtile
dñium irrequiſito dño directi deponunt ſuper negatiua non
11 coarctata loco, & tp̃e, † quo caſu non ꝓbant, imò redduntur
ſuſpecti de falſo. d. c. cum eſſet. de cauſa poſſeſ. & in conſ. incip.
Commune luguni. & Bar. in l. 1. in princip. ff. ſi quis ius dicen.
non obtem. & Bal. in c. ſi quis per 30. in titu. ſi de feu. fue. con-
tro. & in l. de die. §. fi. ff. qui ſatiſ. cog. & in l. actor. C. de probat.
poſt Cyn. & Ang. in l. per alium. §. de reo. ff. ne quis eum qui in
ius. voc. vi exi.

ADDITIO.

a ¶ Nō cecidiſſe. & bene quicqd infra dicat. quia ex ſimplici lo-
catione ad longū tempus non cadit à iure ſuo, vt dixi infrà eo.
conſi. 119. & ſi caderet ceſſaret pęna pendente primo nouen-
nio, qđ eſt tp̃s permiſſum & ſeparabile. tex. in aut. de non alie.
aut permutan. §. neque aūt. vbi ſolum pactum de nouando
vitiatur

uitiatur, non autem prima locatio. dixi in consue. Parisi. §.41. quæst.8.q.10.

b ¶ Consi. suprà lib.2.consi.145.

c ¶ Singulares. suprà li.2.con.196.nu.14. vide. supra li.1.con.77.

SVMMARIVM.

1 *Solutio trium annorum facit præsumi colonum præterita soluisse.*
6 *Mora non potest purgari vbi est dies & pœna.*
7 *Perfidia est maior in contractibus bonæ fidei.*
8 *Argumentum à contrario sensu non sumitur à verbis negatiuis.*
9 *Iuramentum impedit purgationem moræ.*
10 *Emphyteuta priuati non potest purgare moram.*
12 *Receptio canonis an impediat emphyteutam expelli.*
17 *Conductor non soluens potest expelli priuata authoritate.*
18 *Emphyteuta non soluens, an potest expelli.*
19 *Defectus vnius nummi non vitiat. nu.20.*
21 *Oblatio verbalis non releuat.*
22 *Industria personæ in dubio censetur electa.*
24 *Contractus si resoluitur in parte, resoluitur in totum.*
25 *Res deputata ad certum vsum, censetur ad illum locata.*
26 *Exceptio litis pendentiæ debet opponi ab initio. nu.28.*
27 *Conductor vt per familiam iudicis, locatione finita, expellatur, non requiritur eius citatio.*
30 *Remedium extraiudiciale non impeditur per litis pendētiam superueniente noua causa.*
31 *Debitor si post litem contestatam fiat suspectus de fuga, potest capi non obstante litis pendentia.*
33 *Vniuersitas non tenetur ex delicto officialis.*

CONSILIVM CV.

MAGNIFICE prætor & clarissime dñe Vicarie in causa vniuersitatis Strazarolum vnà cum hæredibus magistri Barth. de Mongano. ¶ Primó dicitur fuisse productam petitioné super quantitate librarum 39. Bononenorum, eò quia dicitur pro parte Strazarolum q dictus. M. Bart. cessauit saltem in dicta quantitate soluenda & in præsentatione pignorum secundum formam conuentionis, & qđ ꝓpterea incidit in pœnam
1 tantundé prout in instrō continetur: & † satis est in hac prima causa fundatam esse intentionem vniuersitatis ex sola ꝓductione instrumen. qa aduersario incumbit onus probandi se soluisse. l.1. de ꝓb. no. gl. magna, in l. in illa. la.1. de verb. obli. cum si. & per consequés tenetur ad sortem & pœnam adiectam pacto p̄sentationis pignorum: q̄ est approbata per statutum positum sub. ru. incip. decisio super pacto de ingrediendo q statutum emanauit ad tollendas dubitationes iuris cõis, & Bononiæ seruatur ista opi. vt refert Bal. in l. cum allegas. C. de vsu. & moder. in l. stipulatio. §. alteri. ff. de ver. ob. & in ca. cum dilecti. de arbi. ¶ Et attento q in dicto contractu interuenerit iuramen. ét si talis p̄sumeretur adiecta in fraudem vsurarum, tñ in proposito nostro non est petita absolutio à iuram. ca. debitores. de iureiu. c.1. eo. ti. ¶ Vtrum aũt dicti hæredes probauerint solutum fuisse, dico q non. Nec ob. q̄dã scriptura vt dicitur manu cuiusdam Ioa. de la Canabina producta per parté aduersam, qa ad illã incidéter responsum dabo dũ ꝓbabo de cã in qua petita est licétia intrãdi domũ ad quã cãm venio. ¶ Videndum est igitur qd de petitione ꝓducta die octaua mensis Iunij in qua in effectu dicebatur ꝓ parte vniuersitatis p̄dictæ q dicta locatio erat finita p mortem dicti magistri Barthol. & licere dictam vniuersitatem apphẽdere rem locatã suã ꝓpria authoritate ex ea cã: qa nec dictus magister Barth. nec eius hæredes obseruarunt promissa: maximè ex eo quia nõ sunt vsi dicta re locata arbitrio boni viri, & ꝓpterea citabantur dicti hære. ad contradicendum, ne daretur Massario & officialib. dictæ vniuersitatis licentia dictam ré ad se aduocandam, & q de ea faciendo liberè velle suum haberet ad expellendũ dictos hære. manu militari eos eijci & expelli, &c. ¶ Istud ét fuit īstatũ & deinde petitũ sub die 14. eiusdé mensis Iunij petendo parté citari ad contradicendũ ne p̄dicta fierent, tñ occasione huius requisitionis factæ die 14. Iun. q citaretur aduersarius nõ apparet fuisse aduocatam rem vel ad aliqđ processum q illa requisitio facta 8. die Iunij nõ est habéda in cõsideratione l. libertus actiones. ff. de in ius vocã. & in l. fi. C. vt lite pen. ¶ Et fundamenta ex quibus iustificabatur ista petitio erant in effectu tria, quorũ vnumquodq; de per se erat sufficiens. ¶ Primũ & magis principale erat, qa non erãt vniuersitati obseruata ꝓmissa: qa non erat soluta pensio. Scđm erat, qa non vtebantur arbitrio boni viri. Tertiũ, qa p mortem dicti conductoris erat finita locatio. ¶ Circa primũ fundamentũ q est potissimũ. s. ex parte pensionis non solutæ habemus intentioné nostram fundatã eo ipso q est ꝓductũ instrm̃ locationis parte p̄sente vel cita. vel si illud fortasse nõ sit ꝓductũ cũ mandato syndici illud est, qa pars aduersa obtulit se renunciaturã ferijs & postea recusauit renũciare, in hac enim ꝓductione instrí nõ est insistendũ: qa semper ꝓduci põt prima die iuridica. quãuis ét pars aduersa neget imò confiteatur locationé factã de anno 1429. pro quinquennio ad pensionem pro libris centũ octo Boñ. ann. quolibet. & ét apparet in protestatione syndici facta p dictos hæred. dictæ vniuersita
2 tis in qua est registratus tenor instrí dictæ locationis. † nam eo ipso q pars aduersa non ostendit se soluisse in q̊libet anno totam pensionem põt expelli ét propria author. vt disponit statutũ sub rub. de pœna vendentis rem alienam. & istud ét est de iure cõi p. l. ædem. C. loca. & firmat expressè Inn. & alij post eũ
** cõiter in c. pp sterilitatem, de loca. & gl. in l.2. C. de iure emphy. in gl. magna. in prin, & Bar. in rep. l. creditores. C. de pig. circa pe. col. dũ dicit colonum vel inquilinum nõ soluenté, licitũ est ꝓpria authoritate expellere &c. ¶ Contra istud princi-
3 pale fundamentum adducitur † q satis est † qđ conductor pro-
†1 bet se soluisse trib. [a] vltimis annis. l. pe. C. de apoc. pu. li. 10. &
a no. gl. in d. l.2. imò scđm q dicit pars aduersa, satis est q ꝓbetur solutio facta tribus vltimis semestribus, qa locatio facta ꝓ libris centũ octo soluendis singulo anno, videlicet in quolibet semestri dimidia mouetur per ea q̄ habentur in l. diuortio. §. q in anno. ff. sol. mat. & p ea quæ no. Bal. in l. edem. in 2. co. C. loca. ¶ Sed dico primò q hoc est falsum, q non sufficit probatio triũ semestriũ: qa tex. in d. l. pen. & doc. in d. l.2. loquuntur de triennio. nõ obst. §. q in anno. & id qđ no. Bal. in d. l. ædem. qa rñd q tex. in §. q in anno loquitur qñ singulo semestri pcipiebatur totus & integer fructus, sed in casu nostro singulo semestri non pcipiebatur integra satisfactio, patet ex verbis instrí dũ dicit, q singulo anno soluere teneatur pensioné librarũ cétum octo vniuersitati & syndicis, videlicet medietaté dictæ quantitatis syndico primorũ sex mensiũ, & aliam medietaté ét cæteris. ¶ Et p hoc ét est rñsum ad no. per Bal. in d. l. edé. qa in hoc casu nõ loquitur qnimò Bal. ibi potius vult contrariũ eius ad q allegatur. nã vult qđ id qđ dicitur qđ emphyteuta cessauerit per bienniũ vel trienniũ ꝓ duob. terminis soluendis vnde in singulo qnquennio erat soluendũ duo quinquennia habeantur ꝓ biénio, tñ di-
†2 cit qđ si bis vel ter esset soluendũ in vno anno, tunc vnus † annus nõ hebeatur pro biennio vel triennio. allegat. l.2. in verbo, triénio. C. de iure emph. & hoc voluit ét Io. An. in addi. Spe. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. 81. & Cy. in d. l.2. in q.1. C. de iure emph. cum ergo nõ sit ꝓbatum q ꝓ trib. vltimis annis facta fuerit solutio, ergo cõstat q cõductor põt expelli. Quinimò dico q de tribus semestrib. est ꝓbatum q soluerit pro vltimo semestri, anno 1463. Nec ob. qđ ad ꝓbandum solutionem ipsi producunt quandam scripturam priuatã, vt dicit Io. de la Ca-
4 ualina: qa rñdeo multipliciter, Primo † q dicta scriptura priuata non est ꝓducta nobis p̄sentib. vel citatis, nec ét eius recognitio p scribenté est facta nobis p̄sentib. vel citatis ergo &c. l. de vnoquoq;. ff. de re iud. l. iudicis. C. de fide instru. ¶ Secundò rñdeo, quod ex forma instrí dicta pensio debebat solui vniuersitati: qa repræsentat maiorem partem vel per consiliarios vel officiales vniuersitatis. l. qđ maior. ff. ad municip. l. municipalib. ff. de cõd. & demõ. & ibi no. & q voluit glo. not. in l. sed & dolo. ff. de do. & gl. in rub. C. quæ sit lon. cõsu. copulatiua eñ oratio reqrit cõcursum vtriusq;. l. hæredi plures. ff. de cond. insti. l. si qs ita stipulatus fuerit decé aureos. ff. de verb. obl. ¶ Nec obstant verba instrum. dicétia videlicet syndico primi semestris aliam medietaté: qa rñsio est euidés: nam in instrō dicitur q cõductor ꝓmittit soluere singulo anno libras cétũ octo dictæ vniuersitati & syndicis sequentib. ꝓximè véturis. s. medietaté dictæ quãtitatis syndico primorũ sex mensium &c. nã illud q dixerat q solutio fieri debebat vniuersitati & syndicis, nũc declarat de q̊ syndico intellexerit, & vult q ꝓ primis sex mensibus.

bus intelligitur q, solui debeat syndico primorũ sex mensium
nõ est verosimile q, cõtrahẽtes in continẽti voluerũt se corrige
re.l. nõ ad ea. de cõd. & demo.& ex hoc patet q, nulla solutio
facta p dictũ conductorẽ fuerit facta legitimè. ¶ Scdò rñdeo,
q, dicta scriptura priuata ad p̃iudiciũ vniuersitatis nõ probat:
qa nõ hẽt diẽ quo facta fuit,& sic potuit eẽ q, fuit facta lite pẽ
dẽte, put in veritate fuit,& sic fuit facta de ann. 1460.quo tpe
ipse nullo modo erat syndicus posito sine p̃iudicio,sed nõ cõ-
cesso q, ipse de anno p̃cedente esset syndicus pro secundis sex
5 mensib.† nã licèt scriptura priuata regul.nõ requirat diẽ l.cũ
tabernam.§,idẽ q̃sijt.ff.de pign.tñ fallit nisi in proprietate vel
posteritate constiterit ius.vt ibi.¶ Adducit̃ & contra istud fun
damentũ nõ solutæ pensionis q, dato q, solutio nõ fuerit debi
to tempore facta,q, potuit moram purgare ẽt dato q, esset adie
cta dies & pœna,qa in cõtractib.bonæ fidei hẽt locũ moræ pur
gatio,ẽt vbi est adiecta dies,& pœna scd̃m Bal.in l.cũ allegas.ĩ
6.op.C.de vsu.&l.Lucius.ff.de act.emp.à cõtrario sensu. Sed
ad hoc rñdet̃ q, nõ est mora purgata: qa posito q, finito vlt.se-
mestri an.1463.soluisset cõductor Io.de la Caualina, tñ eo tpe
Io.sine dubio nõ erat amplius syndicus nec de syndicatu eius
apparet: qa in veritate nõ erat,vñ solutio ei facta nihil releuat
l.q hominẽ.§.si nullo.ff.de sol.qn imò erat soluendũ vniuersi-
6 tati & syndico,vt dixi. ¶ † Itẽ rñ. q, imò vbi est adiecta dies &
* pæna scd̃m * cões cõclusiones nõ põt mora purgari.l.traiecti
tijs.§.de illo.ff.act.& obl.l.magnã.C.de cõtrahẽ.& cõmit.sti.
l.2.C.de iu.emp.& plenè ĩ l.si post tres.& in l.si pacto quo pæ-
nã.C,de pac.& nõ est verũ q, in cõtractib.bonæ fid.vbi est ad-
iecta dies & pœna,sit loc⁹ purgationi in mora.nã cõtra Bal.est
gl.in d.l.Luci⁹,in verbo exhibuit,iũcto text.& cũ illa gl.videt̃
oẽs trãsire & specificè Iac.But.vn.Io.de Imo.in d.l si insulã . &
ẽt Raph.Cu.ff.de ver.obl.dñt.q, Bal.in d.l.cũ allegas.male di
7 xit,qa opinio sua nõ pbat̃ iure.† & ĩ cõtractib.bon.fid. maior
exigit̃ bona fides q̃ in stricti iuris.l.elegãter.in prin.ff.de dolo
cũ ibi no.&l.3.§.fi.de act.em.immo maior pfidia ẽ nõ ĩplere
cõuẽta,vñ dẽt min⁹ succurri nõ ĩplẽti.facit scd̃m eos.l.1. prin.
ff.de cõstitut.pe.¶ Et nõ ob.tex.ĩ d.l.Lucius.qa nõ dẽt sumi i-
bi arg.à çtrario sensu ne resultet çtrari⁹ intellect⁹ iuris , vt no.
gl.ĩ c.vnico,in ver.videt̃.de ætate & qualitate.in 6.& sic çtra l.
2.à çtrario sẽsu iurã & çtraria superi⁹ alleg.volẽtia q, vbi ẽ dies
& pæna nõ posit mora purgari,vel scd̃m Ia.in d.l.Luci⁹.&Io.
de Imo.in d.l.si insulã,p̃t dici q, argm̃.à çtrario sensu in d.l.põt
sumi quò ad interesse,nõ quò ad pęnã.¶ Rñdet ẽt Raph.in d.l.
si in insulã ad d.l.Luci⁹.q, ibi nõ debet sumi argm̃ à çtrario sen
8 su dũ ibi tex.dicit videlicet exhibuit,† qa ex verbis narratiuis
put sunt illa,non debet sumi argm̃ à cõtrario sensu,sed solum
ex verbis decisiuis , vt voluit , licèt non allegat, Feder. de Se-
nis in con.3,incip. Viso puncto dicto & motiuis &c. Et Sali.
in l.qui se patris.C.vnde lib.& in l.accusationẽ.C.qui accu.&
Ant.de But.& Io.de Imo.in c.cũ apostol.de his q̃ fiunt à pręla.
alleg.c.si Papa.de priui.in 6.&l.verba,cum materia.C.de test.
¶ Et dicit expresse Pau.de Ca.in d.l.si insulam , q, ipse habuit
hanc q̃stionẽ de facto Florentiæ,& pro se allegat opi.Bal.in d.
l.cũ allegas,& q đ ipse nunq̃ potuit obtinere.ipsemet Pau. de
Ca.in d.l.& si post tres,in lectura,non dico in repetitione cir-
ca fin.si diligenter inspiciatur prout ego habeo in lectu.mea,
vult q, in cõtractibus bonæ fidei,vbi est adiecta dies exp̃ssa cõ-
uentione,vt quia sit adiecta clausula rato manente pacto,tũc
idẽ,secus si non ex forma pacti,sed ex dispõne legis posit pe-
ti vtrunq;,vt in casu.l.si quis rẽ,ff.de arbitris.iũcta.l.si cũ dies.
§.fi.eo.ti.sed ita est q, in casu nostro erat adiectũ tps expressũ
& pæna cũ clausula rato manente pacto ,ergo illud ẽt quò ad
sustinẽdum illam purgationem. ¶ Tñ allegatur q, si erat dies
incerta,& q, ibi est dies incerta & pęna incerta in se bene ad-
mittat̃ purgatio moræ,vt in d.l.magnam.in verbo,certo tpe, à
çtrario sensu,& ibi no.Cy.in l.pacto.q̊ pænã.C.de pactis & in
d.l.& si post tres.& Bar.in l.insulã.in verbo , quintò oppo.d.
l.qui Romæ.§.Flauius &c.ff.de verb.ob.video q, multa obij-
ciuntur quib.nullum esset necessarium rñsum:qa per se patẽt
tñ ne in hoc vlterius hæsitatio fiat rñdeo q, istud non appella-
tur tps.nã si pmisi tibi soluere centũ sub pœna ea die qua Ti-
tius morietur:tunc habet locum moræ purgatio ad euitandã
pœnã,quia dies erat incerta qua p̃uidere non poterã firmiter
diẽ obligationis,id est diẽ mortis Titij,vel aliã diẽ incertã: &
sic nõ sum in tam graui mora.in casu aũt nostro dies est certa
qa in quolibet semestri est obligatus soluere,& intelligit̃ sol-
ui in fine semestris,id est vltimo die.l.q hoc anno. ff. de verb.
ob.licèt ẽt posset soluere ante si vult sicut qñ promisisset solue-
9 re in calendis Maij.l.stipulatio ista, §.inter certã.ff.de ver.ob.
& sic potuit p̃uidere diẽ in qua soluere tenebat̃. ¶ † Præterea
omnis defensio partis aduersæ facta in purgatione moræ tol-
litur virtute iuramẽti,q, impedit morã purgari.l.si qs maior.
C.de trãs. vbi hoc no.Bart.in d.l.si insulã.in 5.q & ibi Ang. &
Io.de Imo.in fallẽtijs primæ par.& Bal.in d.l.si quo pacto pœ-
nã.in fi.& in d.l.& si post tres.in lec.& ibi no.Ang.in pe.char.
& Sali.C.de contrahẽ.sti.l.magnam.& hoc procedit in omni
contractu in quo est appositum iuramentũ.vt no.Bar.&Ang.
in l.si quis maior.in fi.& Ang.& Io.de Imo.in d.l.si insulã. in
6.fallen.¶ Non obst.si dicatur q, istud non habeat locũ in con-
tractu locationis p c.potuit,de loc.in verbo,celeri satisfactio-
ne.vbi qñ emphyteuta ecclesiæ nõ soluit intra bienniũ,cadit à
iure suo,& fit ipso iure executio pœnæ seu priuationis sicut fit
qñ interuenit iuram.vt d.l.si qs maior.& in casu dicti capitu-
li potuit,admittit̃ purgatio.Quia rñ.multipliciter.Primo: q̃a
in c.potuit,nõ fuit appositũ iuram.vt dicit Io.de Imo.in d.l. si
insulam,& in 6.fallentia primæ partis,q, qñ est appositũ iura
mentũ in odiũ iurantis impeditur purgatio. Itẽ in casu posito
in d.c.potuit,non est verũ q, si emphyteuta simpliciter priua-
10 tus ipso iure,sed solũ dño volẽte,vt no.gl.in l. fi.ff.si ager. ve-
† 3 ctigal.& probatur in l.2,& ibi Bar.C.de iure emphy. ¶ † Item
rñ.q, tex.in d.c.potuit,procedit solũ † in emphyteuta ecclesię
vt non posit moram purgare:ita voluit Ang.& Io.de Imo. in
d.l.insulã,& ponit ibi Io.de Imo.& mouetur p d.l.2.C.de iure
emphy.q̃ vtit̃ verbis p̃cisis.hoc ẽt est de mente Bar.in l.si. insu-
lã,in quarta opposi.primæ partis.ff.de verb.obl.dum allegat.
d.l.2.C.de iure emph.& intelligit q, in casu legis illius non ad
mittat̃ purgatio.& ita ẽt tenet Io.de Imo.c.potuit. super gl,in
verbo celeri.vbi dicit q, non est à doctoribus tactum Bart. &
11 Ang.in l.si insulã.¶ † Est ẽt motũ per Iac.de Belu.in §.siue aũt
in aut.de non alienan. vbi dicit q, de æquitate canonica, vbi
seruari debet ius canonicũ,habet locũ purgatio moræ in casu
dicti c.potuit.sed de iure ciuili secus erit.p d.§.siue autem, &
ita ẽt sentit Bal.in aut.qui rẽ,in prin.C.de sa.san.eccl.& d.l.si
insulã.licet de prædictis authoritatib.mentionẽ non faciant:
sed ita est q đ in hac ciuitate seruari debet ius ciuile, & non ca-
nonicum.vt expressè disponit̃ in conclusionib.statutorũ,ergo
apparet q, tex.in c,potuit,nihil facit. ¶ Itẽ ille tex.non loqui-
tur qñ est adiecta dies & pœna conuentionalis , prout in casu
nostro intelligitur,quæ est differẽtia.vt in l.Celsus in prin . cũ
ibi no.ff.de arbi. Nõ obst. ẽt dũ dicitur q, dato q đ non poterit
12 mora purgari inuicto locatore:† tñ attento q, pẽsiones postea
solutæ & receptæ fuerũt,iõ talis exceptio facta sine ptestatiõe
aliqua operari debet quòd non posset amplius expellere , vt
no.gl.& Doc.in l.2.C.de iure emph.qa tñ.q, ille q recipit post
terminum nõ erat ampli⁹ syndicus,& sic nihil operat̃ illa ex-
ceptio.¶ Secũdò rñ secundũ Pet.& Bar.in d.l.2.de iure emph.
13 & Ant.de But.in c.potuit.† q, si recipisset pensionẽ tpis futuri
seu sequentis post tps cessationis vel priuationis est verum q,
non posit expelli,sed si recipit pensionẽ tps præteriti,vt in ca
su nostro,tunc p̃t adhuc expelli,p l.colonis impropriè. ff. loca
14 ti &c.¶ † Vel ẽt põt dici q, ita demum per receptionem pen-
b sionis videt̃ renunciatũ iuri expellẽdi,si recipiens sciebat [b] il-
lũ soluentẽ cessare tpe debito & incidisse in pœnã, aliàs nõ,vt
no.Dy.Bal.& Io.de Imo.in l.Męuius.§.duobus.ff.de leg.2. &
Spe.in ti.de loca.§.nunc aliqua.ver.24.& Bal in c.1.in tit.quo
tps miles.alleg.l.mater.ff.de inoffi.test.& l.legitimã.ff. de pe
titione hæredita.sed ita est q, non apparet q, ille q recepit pen-
sionẽm sciuerit quo tpe esset soluenda pensio, & sic q, sciuerit
conductorem esse in casu q, posit expelli, & in dubio p̃sumi-
tur ignorãtia.l.verius.ff.de proba,l.fi.ff.pro suo.meritò istud
non obst.¶ Põt ẽt rñ.q syndicus in hoc recipiendo pensionem
nõ potuisset in hoc p̃iudicare iuri acquisito vniuersitati cõtra
conductorẽ in expellẽdo,p id q, voluit gl.in d.c.potuit. in gl.
15 magna quæ est additio,vbi gl.voluit,† q, p̃latus ecclesiæ colle-
giatæ licet recipiat pensionẽ postquam emphyteuta potuit ex
pelli

* pelli rõne penſionis non ſolutæ, non pt. pͥiudicare eccleſiæ, vt
dn̄t Doctores ibi maximè Io. de Imo. ꝙ illa glo. eſt * cõiter ap-
probata in p̃lato ſeu adminiſtratore eccleſiæ collegiatæ: ergo
debet eſſe idẽ in caſu noſtro in ſyndico huius collegij & vni-
uerſitatis. & cũ tractemus de facultate expellendi iã acqſita v-
niuerſitati ad oẽm volũtatẽ ſuã, non oportet recurrere ad ea q̃
habent in l. qui Rom. §. Callimachus. ff. de ver. ob. & in l. fi. ff.
de publi. ſ. an procurator poſsit terminũ prorogare: qa nõ tra-
ctamus de prorogatione cũ iam termin⁹ ſit finitus. l. ſed ſi ma-
nẽte. ff. de p̃cario, l. 4. in prin. ff. de dam. infect. ¶ Non obſt. ẽt
dũ ad iſtud fundamentum dicebať ꝙ obſtat nobis qa quotieſ-
cunq; locator promiſit non expellere colonũ, vel inquilinum
tunc non põt expellere niſi elapſo biennio. l. q̃ro. §. inter loca
torẽ. loc. cũ ergo in contractu locationis appoſita ſint illa ver-
ba ꝙ ſyndicus ꝓmittebat dictũ contractũ locationis firmare
& ratũ habere, quæ verba vñr idẽ importare qđ promittere nõ
expellere, quia rñdeo multipliciter. Primò ꝙ ſtatutũ ſub rubr.
de pœna vendentis rem alienam. in ver. liceat ẽt locatori, tollit
omne dubiũ dum dicit qđ liceat ẽt expellere colonñ vel inq̈li
nũ, vel aliũ tanq̈ habẽtẽ cãm à p̃dictis qui ceſſauerit penſionẽ
debitã ſoluere in termino. ¶ Non ob. ſi dicať ꝙ ſtatutũ debet
intelligi ſecũdũ i⁹ cõe, ſ. qñ ceſſauerit p biennĩu ſi ſit pactũ de-
nõ expellendo, qa rñ. ꝙ mens ſtatuti eſt ꝙ illud ſtatutum in-
terpretať contra i⁹ cõe: patet per ſtatutũ in d. ver. ſi liceat &c. iũ-
cto ver. ſeq. vbi dicit ꝙ illud ꝙ eſt ibi in ſtatuto prouiſum ha-
beat locum in locationibus ad nouẽ annos, vel ad minus tp̃s
in locationib. q̃ factæ ſunt ad decem annos, ſicut eſt veſtra lo-
catio, q̃ eſt facta ad quinq; annos, ſtatutũ non vult ꝙ attenda-
tur ius cõe. Itẽ rñ. quod ẽt lapſum eſt bienniũ in caſu noſtro,
quia non eſt ꝓbatũ ẽt de aliqua ſolutione ſaltẽ legitimè facta
vniuerſitati & ſyndico, vt requirebať, vt ſupra dixi. ¶ Itẽ rñ qđ
tex. in §. iter locatorẽ, loquiť qñ ſpecificè & formaliter fuerit
promiſſum nõ expellere, ſed ratã habere locationẽ, & ſic in ge
nere inerat. & ꝙ in d. §. inter locatorẽ, requiratur hoc pro for-
ma patet. quia ibi exprimebať id ꝙ tacitè inerat, & ſic nihil de
bet operari expreſsio. l. 3. ff. de leg. 3. l. non rectè. ff. de fideiuſ.
& tñ lex vult ꝙ illo caſu aliquid opereť. ergo requiriť ꝙ in for
ma tunc fuerit appoſitũ pactũ prout ibi diciť, nec tunc ſufficit
per æquipollens adimplere. l. fi. §. omne. ff. adm. tu. & no. Bar.
in l. p̃tor. ff. de no. ope. nunc. & in l. legitimos. ff. de legi. ¶ Item
rñdeo ꝙ vbicunq; contractus eſt iuratus, ſi vn⁹ ex contrahen-
tib. non ſeruat conuenta alteri perdit ipſo iure oĩa commoda
illius cõtractus, ac ſi factus non eſſet, vt ſingularis caſus in d. l.
ſi quis maior. ergo cũ interuenerit in iſto cõtractu iuramẽtũ,
& conductor non ſoluerit vt iurauit, nõ pt in aliquo allegare
ꝓ ſe dictũ contractũ loctationis. Sed in caſu. §. inter loca. nõ in
teruenit iuram. ¶ Et p iſtas rñſiones quæ datæ ſunt ad §. inter-
locatorẽ. Etiã rñ ad illud ꝙ diciť de eo ꝙ no. Bal. & Sali. ĩ l. ędẽ.
16 C. loca. ſ. ꝙ † qñ conductor ceſſauit ſoluere per annũ in ſolu-
tione, põt expelli à p̃ſenti vſu, & non à toto vſu pro toto tem-
pore, vt d. l. ædẽ. ſed ſi ceſſauit p bienniũ pt. expelli à toto vſu,
vt §. inter locatorẽ. Nã rñ. ꝙ ſtatutũ p̃dictũ tollit dubiũ, indu-
cendo vt feci, & dictũ ſtatutũ non requirit bienniũ, patet, qa
dicit, ſi non ſoluerit in termino &c. Item qa ceſſatũ eſt hoc per
bienniũ & vltra in ſolutione q̃ nõ fuit legitimè facta. Itẽ & pp
dictũ iuram. cõtra ꝙ venit, nõ potuit allegare ꝙ ſibi ſeruet cõ-
tract⁹. ¶ Non obſt. ẽt ſi dicereť ꝙ ẽtſi penſio non ſit ſoluta, non
eſt licitũ expellere ꝓpria authoritate inquilinũ reſiſtentem:
vt tenuit Sali. in l. 1. C. de iure emphy. p iura, q̃ tñ nihil ꝓbant:
qa rñ. primò ꝙ iſtud fruſtra allegatur quò ad impediendam
petitionem iſtã in qua petimus nobis dari licentiã ingredien
di: qa nemo negat ꝙ iudex non poſsit dare licentiã ingredien
di qñ mittitur cũ executore & familia p̃toris ꝓut petitũ erat:
17 qa tunc non diciť ingredi ꝓpria authoritate. ¶ † Præterea ma
* gis * cõis opi. eſt ꝙ ſimplicem cõductorem qui ceſſauit poſsit
locator expellere ꝓpria authoritate, ẽt ſi cõductor reſiſtat, da-
to ꝙ ſecundũ aliq̊s aliud eſt in emphyteu. ibi no. expreſsè Pet.
Cy. in l. 2. C. de iu. emph. in 2. q̃. Et ita ẽt ſentit. Io. And. & Inn.
in c. ꝓpter ſterilitatem, & eſt de mente Bar. clarè in l. credito-
res, in repetitiõe in 4. q. prin. C de pig. qa cũ poſſeſsio ſit apud
locatorẽ. l. non ſolet. ff. loca. l. certè. §. is q de præcario. permit-
tiť propria authoritate locatori expellere cõductorem, q non
ſoluit, licet ipſe reſiſtat, qa locator põt cõtra reſiſtentẽ ſuã poſ-
c ſeſsionẽ ẽt per vim ᶜ manumittere alleg. l. cum fundũ. & l. qui
poſſeſsionem, cum ibi no. ff. de vi & vi armata. hoc etiam vide
tur eſſe de mente dicti ſtatuti indiſtinctè permittẽtis expulſio
nem, cum tale ſtatutum oſtendat nolle in hoc attendere ꝙ ius
18 commune velit, quinimò Bar. in l. 2. C. de iure emphy. dicit †
d ꝙ ſi emphyteuta non ſoluit, põt dñs propria authoritate ᵈ rem
reuocare & turbare, & impedire emphyteutam ne vtatur re,
arg. l. fin. in fi. ff. vti poſsidetis, & ſic dato quod iſte conductor
fuiſſet emphyteuta, poſſet locator rem aduocare propria au-
thoritate & impedire conductorem ne vtatur Mangano & re
conducta, & hoc nemo negat. ¶ Et per prædicta ẽt apparet eſ-
19 ſe rñ. ſi diceretur ꝙ Bal. in l. æden. vult † ſi conductor ceſſaue-
e rit in vno nummo ꝙ tunc per hoc non poſsit ᵉ expelli ſi reſi-
duũ ſoluit tempore debito. arg. l. quãuis. ff. de cond. & demõ.
& l. Seio. ff. de in integr. reſt. qa rñ. ꝙ eſt ceſſatum in ſolutione
legitima fortaſſe in totũ qa non eſt ſolutũ vniuerſitati & ſyn-
dico vt debuit, q̈uis dato ꝙ eſſet ſolutũ totũ in vno ſemeſtrian
ni p̃teriti excepta ſumma librarum vndecim & ſolidorũ ſex,
q̃ fuit ſoluta in tribus vicib. poſt terminũ. Nam inſtrumẽtum
locationis fuit factum de anno. 1449. die ſecunda Auguſti,
& debebat incipere locatio in feſto natiuitatis proximè tunc
ſequentis, & durare p q̊nquenniũ: ergo quantitas librarũ qn-
que ſolidorũ octo q̃ fuit ſoluta, vt diciť die, 31. Decẽb. 1463. &
quantitas librarũ, 14. Ianua. & quãtitas librarũ. 24. & 28. eiuſ-
dẽ menſis fuerũt ſolutę elapſo anno quarto locationis, ꝓ quo
quarto anno, debebat illa quãtitas ſolui & ſingulo anno di-
ctorũ quinq; annorũ debebat ſolui quãtitas librarũ centũ &
octo ſequiť ergo ꝙ non ſumus in terminis Bal. in d. l. ædem,
q loquiť qñ fuit ceſſatũ in minimo nũmo. ¶ Præterea illud qđ
dicit Bal. ibi intelligiť qñ apparet ꝙ ex errore calculi illud ꝓ-
† 5 ceſsit, alias enim nõ habet locũ illud ꝙ diciť † defectus in mi-
nimo non nocet. Ita inquit Bal. in l. ꝓ hæreditarijs, in verſ. 11.
ex natura &c. C. de hæreditarijs actio. vbi ſecutus eſt Oldr. &
dicit ꝙ ita debet intelligi illa lex q̃ adhoc non eſt alibi. & ita
eã ẽt intelligit Bal. in d. l. quis. ¶ Accedat ꝙ à cõtractu emptio
nis recediť ſi ceſſauit in ſolutione vni⁹ denarij, licet totũ reſi-
duũ pretij ſoluerit, & tamẽ cõtract⁹ venditionis eſt ſimilis cõ-
tractui locationis. l. 2. ff. locat. & vterq; cõtract⁹ eſt bonæ fidei;
vt in §. actionũ. inſti. de act. ¶ Pro hoc bene facit. l. in executio
ne. §. pen. & l. ſtipulationũ aliæ. §. fi. ff. de verb. obli. vnde dicit
20 Ant. in l. ſi ſeruus. §. ſi pluriũ. ff. ſi quis cau. † ꝙ ſi ex forma ſta-
tuti habita pace ab offenſo, offendens non debet puniri ſi ſol-
† 6 uerit cõi certam gabellam ẽt deficiente † vno denario condi-
f tio habebitur ꝓ defecta ᶠ l. fi. C. debitorem venditionẽ pigno-
rũ impedire non poſſe. & idẽ vult Bal. in l. cũ ſit. C. de ſepul. vi
ola. & Ant. & Io. de Imo. in d. l. executione. §. pe. Cy. & Bal. in
d. l. ꝓ hæreditarijs dicit ꝙ tex. in d. l. quãuis, loquiť in debitore
qui non erat obligat⁹ ad certam determinatã quantitatẽ: nam
ibi erat obligat⁹ ad reddendam rõnem in qua facilius tolerať
ille defectũs in minimo. ¶ Præterea vt ſæpe dixi defectus fuit
non ſolũ in vndecim libris abſq; aliquo errore calculi, ſed fuit
in maxima quantitate, attento ꝙ non eſt ſolutũ vniuerſitati
& ſyndico. ¶ Nõ obſt. ẽt ſi dicatur ꝙ fuit facta oblatio penden-
te iudicio: qa reſpõdeo ꝙ oblatio facta poſt moram non rele-
uat: quia non potuit mora purgari rõne iuramenti, & qa erat
21 adiecta dies & pœna. † itẽ qa oblatio verbalis non releuat, ſed
reqriť actualis regulariter. l. q decẽ ver. idẽ rurſum. ff. de ſol.
no. Bar. in l. p̃tor. §. ſi qs paratus. ff. de noui. ope. nun. & in l. ac-
ceptam. C. de vſur. ¶ Non obſt. ẽt ſi diceret ꝙ p quoddã partitũ
obtentũ in vniuerſitate Strazarolorum fuit deliberatũ ꝙ iſta
locatio deberet durare vſq; ad finem qnquennij: qa rñdeo qđ
ſi bene vñr verba dicti partiti & eius concluſio, apparebit ꝙ il
lud partitũ nihil facit ad propoſitũ, quia ſolũ fuit obtentũ ꝙ
Maſſarius & miniſtrales cũ vno homine vocando per vnum-
quenq; haberent arbitriũ locandi Manganũ ꝓut eis videbiť,
& ita fuit obtentum partitũ primò inter officiales & inter oẽs
ex vniuerſitate eſt verum quia propoſitũ fuerat p vnũ ꝙ ſi dñs
hæres conductoris daret certam fideiuſsionẽ qm̃ ẽt non dedit
res ſibi relaxari deberet vſq; ad fin. qnquennij: ſecundũ hoc ni
hil poſtea fuit factũ in cõclnſione partiti. Itẽ illud partitũ fuit
poſtea reuocatum ẽt cũ ratihabitione dicti hæredis, ꝙ fieri po
tuit,

tuit,vt,pbaẗ.in l.absenti,ad fi.ff.de dona.vt dixi in alijs allega
tionibus,sed non est necesse in hoc insistere: qa non dubium
est,qa istud primũ & principale fundamentũ ex capite pẽsio-
nis non solutæ meo iudicio est liqdissimũ,& sufficeret istud so
lũ attingere:nam breuiter dicã verba duo sup alijs fundamen
tis.¶ Aliud fundamentũ q, adducebaẗ ad iustificationẽ huius
petitionis erat: qa non videbaẗ arbitrio boni viri conductor
seu hæres,qa tentauit & operatus est pro viribus q, alius Man-
ganus fiat ad maximũ præiudiciũ huius rei locatæ,vt est pro-
batũ per testes,quo casu p̃t expelli.d.l.ædẽ. & c. pp sterilitatẽ,
de locato,ẽt ,ppria authoritate.& ibi.Inn.& Io.An.bñ. facit l.
cũ fundũ de vi & vi arma.¶ Tertium est & vltimũ fundamen-
tũ ex quo iustificabiẗ hæc petitio erat ex eo q. locatio esset fini
ta per mortẽ dicti magistri Barthol. de Mangano dicto magi-
stro Bartholo. artifici & magistro Mangani ad vsum Man-
gani,& q, ea deberet vti arbitrio boni viri,& non sit actum q,
22 transeat ad hæredes.videẗ † in dubio electa industria personę,
vt no.gl.& doc.in l.inter artifices.ff.de solu.& not.Bal.& alij
in l.cõtinuus.§ si insulam. & in §.si ab eo.ff.de verb.ob.& in l.
mandatũ distrahendarũ.ff.mãdati.& ideo nõ transit ad hęre-
des,vt per Bar.in d.§.si ab eo.& no.gl.& ibi clarius Raynerius
& Bar.in d.§.si ab eo.& in l.veteris.C.de contrahen.& cõmit.
sti.¶ Non ob.tex.in d.l.veteris.qa Bar.ibi in fi. intelligit q, il-
la lex nõ habet locũ qñ est electa industria psonę. in d.l. inter
artifices,vt qñ ille qui non erat artifex illius artis promiserat
facere aliquod pertinẽs ad artẽ cuius ipse non erat artifex:vel
qa erat factũ in quo nõ versaẗ industria,vt dixit Io.de Imo.in
l.si sic,de verbo.ob.rñ.q, illa lex procedit qñ quis non promi-
sit facere vel ædificare vel promisit impersonaliter ibi fieri vel
ædificare lege,illa stipulatio.§.1.ff.de ver.ob.¶ Vel responderi
põt respõ.Ioa. de Imo. in l. si sic.la grande.ad fi.ff.de ver.ob.q,
illa.l.intelligaẗ qñ mera liberalitate promisit quis aliqd face-
re,teneẗ ẽt hæres,ne aliàs liberalitas talis reddaẗ inutilis:& qa
debet interpretatio sumi vt illa poti⁹ effectũ habeat q̃ pereat.
23 ar.c.cùm dilectus,de don.† sed vbi fit locatio vel alius contra
ctus ex cã onerosa cum artifice,tũc censeaẗ in dubio electa in
dustria psonæ,& non transibit ad hæred.vt d.l.inter artifices
cũ glo.& l.centesimis.§.1.ff.de verb. ob.facit l.1.§.ne aũt C.de
cadu.tol.¶ Nec obstant no.per Bal.in d.l.veteris.dũ dicit q, q̃
sunt facta industria,non cohærent personæ,id est,q̃ possunt
per alium explicari,& illa transeunt ad hæredem,vt ibi.si au-
tẽ factum sit inseparabile à persona,& tunc nõ transit ad hæ-
redes.in d.§.nec aũt,cum alijs ibi allegatis per eũ,quia respon
deo q, Bal.in primo mẽbro non dicit q, esset electa dicta indu
stria personæ expsè vel tacitè vt intelligiẗ in casu nostro,,put
supra dixi,qa nõ transiret ad hæredem,vt expsè dicit ibi Pet.
& Bar.ibi fi.qui intelligit illã legẽ qñ non erat electa industria
personæ.¶ Et si diceret q, vna domus esset locata etiam ad ha-
24 bitandum vnà cũ illa domo ad vsum Mãgani:dico q, † atten-
to q, illa locatio fuit facta simul,& eadẽ mercede,& resoluta
locatiõe respectu vnius rei locatæ resoluiẗ respectu omnium.
l.cũ eiusdẽ.ff.de ædili.edic.l.cũ duo.ff.de in diẽ addi.l.si duo.
ff.de contrah.emp.no.Bart.in l.scire debemus.in princ.ff.de
ver.obl.¶ Et aduertatur quod non pntuisset ibi aliud exerceri
quãm artificium Mangani:qa aliàs conductor non fuisset ea
25 vsus arbitrio boni viri,vt promisit.† & qñ res locata est depu-
tata ad certum vsum,sicut erat ista,vt patet ex verbis instrum.
intelligiẗ in dubio locata & conducta ad illũ vsum,vt decidit
no.Bar.in l.cũ in plures.,ppè fi.principij.ff.loc.& sic videtur
locata magistro Bartho.vt ibi exerceat illud artificium in quo
versabatu[r] [e]ius industria:& qñ petitur dicta licentia non re-
quiritur libellus,& summariè proceditur,vt per Bar.in repeti
tio.d.l.creditores,in alijs allegationib.¶ Non obst.etiam si di
cereẗ q, non possumus petere pœnã,& q, ẽt expellaẗ,iuxta no.
in l.2.C.de iure emphyteut.quia respondeo q, illud est verum
nisi esset adiecta clausula rato manente pacto,prout in casu
nostro:ita no. Bart.& omnes post gl.in d.l.2.ad fi.per l.q fidẽ.
ff.transac.& l.cũ ,pponas.C.eo.Nec etiã habet obstare hic ex-
g ceptio alicuius pendentię g litis,qa super eo q, est hic petitum
s.licentiã dari,nulla pendet lis inchoata ante istam,sed solùm
pendet lis ordinaria super exactione sortis & pœnæ qđ tendit
ad diuersum finẽ,nec ad impediendũ istud secundũ iudiciũ

†4 est apposita exceptio † pendẽtiæ litis in primo.s.super sorte &
26 pœna.& † exceptio pendentiæ litis quando obstaret,debet op
poni initio,vt dicit Bal.in l.peremptorias,in fin.C.sen.res. &
in disputatione incip.Accusatus de vi turbatiua in aut.sed no
nouo iure.C,de.ser.fugi.in ver.sed pone in ciuitate,& ẽt sicut
alia dilatoria.l.fi.C.de dol.exceptio.c.inter monasteriũ,de re
iudi.& specificè not.ẽt Io.de Imo.l.cum procur.§.diuus.ff.de
ope.no.nun.per id qđ habetur in aut. qui semel. C.quõ & qñ
iudex.& not.ẽt Bal.in l.2.supra de petitione hæreditatis.¶ V-
trũ aũt exceptio huius causæ vel litis pendentia obstet & impe
diat vltimã cõpensatione,diceẗ in sequenti articulo. ¶ Nec ẽt
obstat si dicatur q, fuit petita pẽsio .post tẽpus quo dicitur fini-
tã esse locationem p mortem. Vel aliter:qa rñdeo,quia illa pa-
cientia in p̃dijs vrbanis nõ obligat vltra tp̃us quo præstita fuit
l.itẽ q̃riẗ.§.qui impleto.ff.loca.l.legem.cũ ibi no.C.locat.nec
statutũ ciuitatis aliquid dicit contrariũ q̊ ad casum nostrum
¶ Tertia & vltima petitio seu additio iudicis facta est p Cæsa-
rem syndicũ vniuersitatis & fuit facta cũ derogatione feriarũ,
& fuit repetita die 19.eiusdem mẽsis,& fuerat in effectu insta
tũ petitũ q, concedat dicto Massario & officialib.dictæ vniuer
sitatis volentib.ingredi dictam rem locatãm,& expellere pp
pensionẽ nõ solutam,& propter locationem finitam per mor
27 tẽ dicti conductoris cuius industria fuit electa,vt dictũ est. †
& in hac petitione bracchij non est necesse q, citeẗ ille q rem
retinet,quam ingredi vult petens,vt eleganter p Bar.& Sal.in
rep.d.l.creditores.in 22.q.& Io.de Imo.in d.c.potuit,in pen.
†8 char.& dixi in alijs allegationib. † pleniùs. ¶ Iustificationes
huius petitionis patent ex superiùs dictis:nam de mense Iulij
quo instatũ fuit vt bracchium cõcedereẗ,erat elapsum primũ
semestre huius vltimi anni in q̊ primo semestri debebat sol-
ui dimidia dictæ pẽsiõis:& nihil solutũ fuit,& sic ex ista noua
cã seu ex ista noua cessatione,constat q, expelli poterat hæres
conductoris de iure cõi & municipali,vt suprà ,pbaui:nec fuit
facta,nec tentata aliqua purgatio moræ.¶ Nec obst.si dicatur
q, obstat exceptio litis pendentiæ,qa primò dico q, de hoc non
28 est oppositum,† & nisi opponatur in initio † nõ impediatur
†9 iudicium,vt no.Bal.in l.peremptorias,in fi.C.sñiam rescind.
non posse.¶ Sed posito q, ẽt esset opposita in tpe debito,adhuc
dico q, non obstat exceptio pendentiæ litis motæ super licen-
tia intrandi,quia in prima lite fuit petita licentia intrandi ex
capite,qa promissa non obseruabantur,s.vsq; ad illam diem,
nam ius de futuro non fuit deductum nec potuit deduci in
iudicio.l.non quemadmodum.& l.non põt.ff.de iud.& illa
petitio fuit producta de mense Iunij,& sic tpe quo adhuc du-
rabat primum semestre,& sic dicere non poterat q, adhuc esset
cessatum in solutione illius semestris.l.q hoc anno.ff.de ver.
ob.ista verò vltima petitio est facta de mense Iulij,& sic post fi
29 nitum primum semestre huius anni. † verba.n.libelli inter-
pretari debent ,put fauorabilius est libellanti,vt ipse libellus
procedat.l.si qs intentione ff.de iudi.l.Pomponius scribit.l.
fi.cum ibi no.ff.de rei ven.& not.Inn.in c.examinata,de iud.
cũ concor.¶ Cùm ergo ex noua cã & noua cessatione solut.o-
nis sit aditus iudex:sequiẗ q, non debet impedire cumulatio-
nem,qa sententia ferenda in vno iudicio nõ pareret exceptio
nẽ rei iudicatę in secundo.l.sed si ante.iuncta.l.pręcedenti.ff.
de exceptio.rei iud.& requiriẗ q, vt impediatur dicta cumula
tio q, necessario absolutoria ferenda in primo paritura sit ex-
ceptionẽ rei iudicatæ in secundo,vt dicit Bal.in repetitione.l.
incerti.C.de interdi.in 6.col.per d.l.sed si ante.¶ Non obs.qđ
nos non loquimur in cumulatione iudicij præiudicialis peti-
ti pendente alio iudicio,sed loquimur in remedio extraiudi-
ciali,q, quidem non põt exhiberi pendente primo iudicio,qa
nihil facti debet innouari lite pendente,vt cle.1.cum ibi no.
vt lite pendente,quia rñdeo primo q, istud imò est remedium
iudiciale,id est petitio bracchij ,p qua aditus est iudex vt con-
cedat manum militarem,iuxta.l.q restituere.ff.de rei vendi.
& l.si quis missum.ff.ne vis fiat ei.¶ Quinimò etiam appella-
h ri,& dicit p̃t hoc remedium esse extraiudiciale.h † tũ qa à pari
30 procedunt ingredi propria authoritate in casu permisso,& in
duci in possessionem p iudicem,vt inquit Bart.in repetit.d.l.
creditores,in q.5.principali,& adhoc allegat.l.pen.C.de pig.
actio.l.dotis.C.sol.mat.& §.1.l.1.C.si in cãm iud.pignus.¶ Si-
cut

cut ergo pendente vna lite possum inchoare aliã, quamuis ét habeat aliquã dependentiã à prima, dato q̃ sñia absolutoria ferenda in prima sit paritura exceptionem rei iudicatæ in secunda, & condemnatoria ferenda in secunda non parit exceptioné rei iudicatæ in prima, vt d. l. sed si ante. iuncta l. præcedenti. & ibi probaẽ. facit. l. cum q̃ritur, cum seq. & l. cũ de hoc ff. de exceptio. rei iudica. ergo eodem modo debet posse extraiudicialiter tentari remedium extraiudiciale. ¶ Pro hoc in spe
†10 cie videẽ decisio † Ang. in repetitio. l. nemo. carcerẽ. C. de exa.
31 trib. li. 10. circa medium, in ver. † item quæro qd si lite penden te contra debitoré effectus est suspectus debitor, vtrum poterit pendente lite capi propria authoritate, dicit videri q̃ non:
† 11 quia lite pendente nihil est innouandũ tamen † contrariũ dicit esse verius: qa secundum eum si licita est captura ante iudicium, ergo etiam eo pendente: quia litis contestatio non dẽt creditori damnũ inferre. l. non solet. ff. de reg. iu. & dicit quod ita sentit gl, in l. fi. C. de ferijs, rectè intellect. Nã & ibi lis pendebat, & ibi dicit de facto seruari, sicut vbi ex noua causa superuenerit cessatio solutionis pro primo semestri huius mensis. ¶ Et per hoc apparet non obstare id quod not. Bal. in l. 2. C.
32 de ser. & aqua. dum vult, † qđ pendente[i] iudicio super re quã
i peto, non debeo propria authoritate ingredi: quia via quam elegi mihi pateat &c. quia Bal. nõ loquitur qñ ex noua causa petiẽ scilicet ex cessatione facta in primo semestri huius anni. ¶ Nec adhoc obstare ét si dicatur, q̃ hæredes dicti conductoris nõ tenebãtur soluere in fi. huius primi semestris: quia turbati fuerunt p̃ quandã tenutã apprehensam p̃ Massarium & duos ministrales dictæ societatis: quia respõdeo, q̃ hoc dicere non possunt dicti hæredes multiplici ratione. Primò, q̃a locatio est finita ratione mortis dicti magistri Bartholomæi, & etiã quia malè vtebantur re locata, vt suprà dictũ est. ¶ Item quia per dictum actũ apprehensionis tenutę dictarũ rerũ quæ sine dubio dicebanẽ possideri p̃ vniuersitatẽ l. non solũ. ff. locati. nullum damnum & nullam iacturam passi sunt dicti hęredes: q̃a non fuerunt expulsi ab vsu vt si valent dicere, q̃ vniuersitas nostra ex hoc inciderit in pœnã instrumẽti rõne dictæ apprehẽsionis tenutæ: & qđ volũt pœnam cõpensari cũ sorte, quamuis illud adhuc non dixerunt: tñ dici nec opponi põt, tñ quia (vt dixi) habuit vniuersitas iustam cãm adhoc faciẽdum, eò quia malè vtebatur hæres re locata, & ét quia mortuus erat conductor, & hoc patet in actis. ¶ Item quia dato q̃ illa fuisset talis conuentio per quam debuisset committi pœna; tamen quia non fuit vniuersitas illa quæ hoc faceret, sed assertus Massarius cũ
† 12 duobus ministralibus, quorum factũ non potest facere † vniuersitatem incidere in pœnã, q̃a vt dicit Bart. in l. aut facta. §.
33 fin. ff. de pœn. † ex delicto officialis nõ tenetur vniuersitas ad pœnam: ex eo quia in generali mandato non venit, q̃ facit incidere vniuersitaté in pœnam l. si procuratori. ff. de condi. indebi. l. 3. §. si procurator. quod quisque iuris l. pater. ff. quæ in
* frau. credi. hoc idem voluit Bar. & alij * communiter in l. iubemus nullam C. de sacrosan. eccl. per id quod habetur in c. delictum personæ, de reg. iur. in 6. & plenè no. in cap. 1. de dolo & contu. & no. Bal. in l. meminerint, in fi. C. vnde vi. cũ si. ¶ Nec etiam prædictis habet obstare, q̃ si diceretur q̃ imò ad impediendam hanc vltimam petitionem habeat obstare pẽdentia causæ, in qua prius petita fuit licentia dari de ingrediendo q̃a tam in illa petitione q̃ in ista est deducta causa locationis finitæ ex eo capite, q̃ mortuus sit dictus magister Bartholomæus: quia respon. q̃ quoniam in hac vltima petitione deductę sunt duæ causæ petendi, satis est nobis, q̃ vna tantùm causa procedat, scilicet causa pensionis non solutæ in primo semestri anni præsentis 1464. quæ causa non potuit esse comprehensa in priori petitione licentiæ: quia nondum transierat semestre,
34 in cuius fine soluere tenebatur conductor, vnde † vt dixi, satis
† 13 est, q̃ † ex vna causa petitio procedere possit l. propter litem §. 1. ff. de execu. tu. no. gl. in l. 2. C. de diuer. rescri. & Bar. in l. diuus. ff. de iud. expressiùs not. Bal. in l. quo tempore. C, de test. mili. vbi dicit, q̃ libellus potest pro parte procedere arg. l. etiã §. 1. ff. de mino. & est tex. & ibi Ant. de But. in ca. ad dissoluendum, de despon. impu. & in l. si quis homicidij, & ibi põderat Bald. C. de accu. facit regula, vtile per inutile &c. supleat reliqua sapientia dominorum iudicum. Alex. de Imo.

ADDITIO.

a ¶ Tribus. Plenè dixi in consue. Pari. §. 62. q. 7.
b ¶ Sciebat. Dixi in consue. Parisi. §. 14. q. 1. nu. 10.
c ¶ Per vim. in hoc doc. nimis licentiosè loquuntur, vt dixi in consu. Parisi. §. 52. gl. 2.
d ¶ Authoritate. Are. l. clam possidere. §. qui ad nundinas, de acqui. pos. c pn. 31. Cor. consi. 166. li. 2. consi. 271. lib. 3. Soci. consi. 177. lib. 2. con. 118. lib. 4. Ias. aut. qui rem, C. de sac. san. eccl. l. 2. C. de iure emph. Deci. consi. 146. latè Lud. Gozad. consi. 39. in fi. sed q̃ per iudicẽ. Card. c. potuit. de loc. Cæp. causa. ciuil. con. 25. Cor. consi. 16. litera p. lib. 2. Mat. Affl. deci. Neap. 97. & hæc vltima iustior: & praticatur, de simplici autẽ colono vide infra lib. 4. con. 131. nu. 6.
e ¶ Non possit. Bal. l. eum, qui. §. in popularibus, in prin. de iureiur. l. pro hæreditarijs, C. de hær. actio. aut. ingressi. C. de sac. sanc. eccle. Ias. l. 5. in fi. de ver. obl.
f ¶ Defecta. Bal. addi. Spec. de ap. l. eden. C. de loc. Fabi. de mõte. f. saui. trac. de emp. & ven. Berta. de Gabel. Panth. de Cre. l. 2. C. de resci. ven. Ias. auth. qui rẽ. C. de sac. sanc. eccl. l. fin. ff. in ius vo. vt eant. l. q̃ fine. de condi. sine cau. l. si nõ sortẽ, in fi. de cond. indeb. And. Tir. trac. retra. con. §. 4. gl. 6. nu. 23. cum seq.
g ¶ Pendentiæ. Ias. consi. 9. consi. 109. nu. 2. lib. 1.
h ¶ Extraiudiciale. vt in simili dixi in consue. Par. §. 1. glo. 4. nu. 20. nu. 46. & §. 162.
i ¶ Pendente. De hoc & quid si lis sit intentata per reum seu debitorem præuenientem executionem, dixi in consue. Paris. §. 166.

SVMMARIVM.

6 *Appellari potest à sententia reductionis ad arbitrium boni viri nisi iudex modicè lædat. nu, 15.*
17 *Subrogatum in quo est diuersa qualitas non sapit eandem naturam.*
19 *Extensio si fiat vno casu ad alium, intelligitur quatenus est proportio & adaptatio.*
21 *Prout dictio, relata stat similitudinariè.*
23 *Extensio fit cum qualitatibus suis.*
25 *Statutum etiam impropriando interpretatur ne quis inde damnificetur.*
27 *Appellatio vbi denegatur, fallit si euidens sit iniustitia.*
30 *Iudicandum in dubio quòd appellatio deuoluat.*

CONSILIVM CVI.

VISO themate anteposito, cõsideratis verbis statutorum præmissorum, & his quæ eleganter in iure deducta sunt per aduocatum illius qui prouocauit à sententia iudicis reductionis. ¶ Duo
1 sunt principaliter videnda. † Primum est, inspecta dispositione iuris communis an possit prouocari à sententia lata per iudicem coram quo petita est reductio laudi ad ar
2 bitrium boni viri? ¶ † Secundum est videndum, posito quod sic, an ex forma statuti impediatur appellare, aut non? Quò
a ad primum, quod non,[a] vt no. Bar. in quibusdam lecturis in l. 1. de leg. 2. allegat no. per Inn. in extrauagãti præsenti, de re
3 scriptis, quæ hodie incipit, statutum, vbi voluit, † q̃ qñ iudex aliquid vt bonus vir arbitretur, vt quia lex dicat recurri ad iudicem, qui dẽt vt bonus vir arbitrari, tunc non potest ab eo appellari. Sed ita est, q̃ lex cõmittit reductionem laudi iudici, q̃ in hoc debet arbitrari vt bonus vir l. si societatem. §. arbitrorũ ff. pro socio, ergo non potest appellari, & ita refert Io. And. in add. Spe. in tit. de app. §. sed in quibus, versi. quid si conueniat &c. fuisse disputando dicit determinatum per quẽdam rusticanum, & ita tenet Sal. in l. maiorib. C. de appel. & in l. cũ antea. C. de arbi. & in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio.
4 ¶ † Et principalis ratio propter quam defenditur ista opinio est: quia iudex reductionis ad arbitriũ boni viri subrogatur in locum arbitratoris. l. pen. ff. iudi. solui. ergo debet sapere eius naturã l. si eum. §. qui iniuriarũ. ff. si quis cau. c. ecclesia, vt lite
5 pendente. † sed à sententia arbitratoris non potest appellari, sed tantùm permissa est petitio ad arbitrium: ergo non debitè posset appellari à sententia dicti iudicis subrogati. vnde videmus q̃ si arbitri loco iudicum cognoscunt, appellatur ab eis l. apertissimi. & l. fi. C. de iu. in c. ab arbitris, de off. deleg. in 6. sic ergo

ergo econtrà: q̃a iudex locum arbitratoris tenet: non debet ap
pellari posse ab eo. ¶ Scđò ꝓ ista opi. facit id q̀ not. Inno. in c. fi.
de ferijs ibi voluit q̀ qñ committit aliqd iudicis arbitrio, tunc
ab eius sñia non posit appellari, & cũ dicto Inn. transit Bal. in
l. 2. C. qũo & qñ iudex. & reductio laudi cõmittit iudici, vt bo
no viro, vt in ꝑalleg. §. arbitrorũ. ergo ab eius sñia nõ dẽt posse
6 appellari. ¶ † Sed contrariam opinionẽ scilicet q̀ posit appel-
b lari [b] à sententia iudicis reductionis, tenuit Bal. in l. 1. ne liceat
c tertiò. prouo. & in l. 1. C. de his quæ pœnæ noĩe. [c] & in c. fi. in fi.
in tit. quo tpe miles. in vsibus feudorũ. vbi refert q̀ istam opi-
nionẽ tenuit Inn. in c. innotuit. de arbi. ¶ Et idem sentit Bald.
in l. tale. §. q ꝓuocauit. ff. de pac. & in l. fi. in 10. q. C. de cõtrah.
empt. hunc passum tetigit, & non decidit tñ Ant. de Butr. in c.
quintauallis, de iureiur. in 23. differentia, vbi dicit q̀ istam opi
nionem ẽt tenet Iac. But. in d. §. arbitrorũ. & idẽ tenet Ioan. de
Imo. in d. c. quintauallis, in ver. cũ aũt à sñia iudicis reducẽtis
&c. vbi ẽt dicit se consuluisse. Et ita ẽt determinat Pet. de Anc.
in sua dispu. incip. Cum. C. laicũ. & Io. de Imo. & Pau. de Cast.
in l. 1. ff. de lega. 2. & Io. de Imo. in c. 1. de consti. & in l. publico-
rum. ff. de publ. iud. Lud. Ro. in l. arbitrio. ff. qui satis. cog. ¶ Et
* ista opinio est iure æquior & verior & etiam à * maiori [d] parte
d scribentiũ cõprobat. † nam ꝑmissum est q̀ realiter ab omnibus
7 sententijs iudiciũ in quibusdam causis posit appellari. l. & in
maiorib. & l. multis. de app. sed non reperit ꝓhibitum q̀ in ca-
su isto à sñia iudicis non posit appellari. ergo sumus sub regu-
8 la. ¶ † Scđò, qa dicta petitio reductionis ad arbitrium boni viri
est species quædã reductionis, seu appellationis legitimæ indi
stinctè. l. nõ distinguemus. §. cum qdam. ff. de arbi. Bald. in l. 2.
C. vt lite pendẽte, ergo dẽt bis posse reuocari, vt in l. 1. ne liceat
9 tertio prouocare, in rubro & nigro. ¶ † Tertiò ꝓ hoc bene facit
qa qñ committitur aliquid arbitrio iudicis, intelligitur in du-
bio commissum arbitrio boni viri. l. libertus. ff. de ope. lib. l. fi-
deicommissa. §. quanquam. ff. de leg. 3. & qñ committitur ꝑ l.
aliqd arbitrio boni viri, intelligit commissum arbitrio iudicis
ordinarij l. vir bon9, ff. de iud. sol. l. cõtinuus. §. cũ ita. ff. de ver.
obl. & no. gl. in c. statutũ. in prin. in verbo copia de rescri. in 6.
¶ Et tñ videmus scđum verã opi. q̀ qñ cõmittitur aliquid libe
ro arbitrio iudicis põt ab eius sñia appellari, vt ꝓbatur in l. si
qua pœna. & ibi gl. & Bar. ff. de verb. sign. & bona gl. in c. super
his, in verbo arbitrium, cum gl. seq. de accu. & ibi docet. & glo.
fi. in c. 1. de confes. in 6. & no. Io. And. in addi. Spec. in tit. de ci-
tatione. §. sequitur. ver. sed nunquid credere. Lappus Abbas in
c. 1. de iuramen. calum. in 6. & idẽ dicit ibi Dominicus de san-
10 cto Geminiano † vbi dicit q̀ interdum aliquid cõmittitur li-
bero arbitrio iudicis: & tunc statur dicto suo nec ab eius decla-
ratione licitum est appellare vel contradicere: ita intelligi de
bet scđum eum q̀ no. Inno. in c. fi. de ferijs. Item illud dictum
Inn. etiam intelligit ita Ant. de Bu. & Io. de Imo. in d. c. suꝑ his.
& Io. de Imo. in d. l. publicorum, qui ita intelligit & saluat di
11 ctũ Inn. in d. c. ꝑsenti. nam † vbi cõmittitur aliquid libero arbi
trio iudicis põt ille iniquum æquo præferre. l. cùm quidã ita.
ff. de lega. 2. & d. l. fideicommissa. §. quanquam. facit l. nunqd.
Quandoq; committit simpliciter ad arbitrium iudicis: & tunc
si talis actus non est præiudicialis partib. adhuc nõ põt appel-
lari: scđum dñm Dominicum in d. c. 2. de iuramento calum. in
12 6. vbi ꝓ hoc allegat dictum Inn. in c. pastoralis. de rescr. † vbi di
cit q̀ quando reuocatur in dubium inter primos & scđos iudi-
ces de iurisdictione, & ꝓnunciatur ꝓ altera parte iudicium q̀
ipse fuit iudex, pars non poterit appellare: qa non est præiudi-
ciale partibus qs eorum sit iudex, aut actus præiudicialis, tunc
regulariter potest appellari, vt not. gl. in c. super his, præallega.
cum concordan. attento q̀ in dubio intelligitur de arbitrio bo
13 ni viri, vt iam dixi. † Quando committitur conscientiæ iudi-
cis: & tunc ãn posit appellari. non est materia q̃ faciat ad quę-
stionem nostram, sed de ea dicendum, vt per gl. & doc. in c. sta
tutum. §. assessorem. de rescrip. in 6. & in clem. 1. de iure patr. &
per Bald. in l. 1. C. de rebus credi. & in l. 2. C. de senten. ex breui
cu. recitan. & Ang. in l. inter stipulantem. §. 1. ff. de verb. obl. &
Ang. & Io. de Imo. in l. ab executore. in princ. ff. de appellatio.
14 ¶ † Cum his consonant ea q̃ no. Bal. in c. 1. in 6. col. in tit. de mi-
lite vasal. qui contumax. vbi dicit q̀ quando aliquid commit-
titur iudicis arbitrio, & tunc declaratio iudicis parum grauat,
nõ põt appellari. & ita intelligitur id q̀ no. Inn. in d. c. fi. de fe-
rijs, aut multùm lædit, & tunc põt appellari de causa & probat
in c. 1. de dilation. iuncta l. 1. C. de dila. ¶ Et ideo bene fatẽdum
15 esset † q̀ vbi iudex reductionis in modico læsisset, non põt ap-
pellari, ꝑ prædicta: qa habet eandem potestatem in hoc, quam
habet arbitrator, s. in auferendo de iure vnius & dando in mo-
dica quantitate alteri, iuxta no. in l. si. de meis. §. recepisse. ff. de
arbi. & ita no. Bald. in d. l. 1. C. de his quæ pœnæ nomine. & An-
to. de But. & Io. de Imo. in d. c. quintauallis. & Lud. Rom. in d.
§. arbitror. sed in appellatione continetur q̀ per dictã sententiã
latam à iudice reductionis pars læsa fuit enormiter & enormis
simè, & vltra tertiam partem, ergo procedit appellatio. ¶ Et ma
ximè, qa adhoc vt admittatur appellatio, vel libellus, satis est q̀
ex inspectione libelli colligatur q̀ simus in casu in quo instan
tibus vitijs his, quæ ibi notata sunt, procedit libellus, vel ap-
pellatio. l. cum quædam puella. §. fin. ff. de iurisdictione oĩum
iudic. no. Inn. & Doct. in c. cùm sit generale, de foro competẽ.
& in c. Roma. de foro competen. in 6. & no. Bal. in l. edita, in re
petitione Paduana, cum sim. C. de eden. ¶ Non obstant allega
ta in contrarium, & primò dum dicitur q̀ iudex reductionis
subrogatur in locum arbitratoris: ergo non debet posse appel
lari ab eo sicut non appellatur ab arbitratore: qa ad hoc respon
deo, vt respondit Ant. de But. & Ioan. de Imo. in d. c. quintaual
lis, q̀ non subrogatur iste iudex per omnia in locum arbitrato
ris: quia aditur iste iudex vt iudicialiter quod malefactũ fuit,
emendet, & non appellatur ab excommunicatione, sed à de-
claratione excommunicationis, vt not. Lappus in clemen. ad
compescendas, de sequestratione possessionum. Et notant
16 Doct. in c. pastoralis. §. verùm, de appellationibus. ¶ † Præte-
rea coram isto iudice reductionis debet libellus offerri, & lis
contestari, & ordo iudiciarius obseruari: vt notat Cyn. in dicta
l. fin. in 9. q. C. de contrahend. emp. quæ tamen non requirun-
tur coram arbitratore, vt no. gl. in l. sed. & si. §. si quis iudex. ff.
de arbit. & glo. in authen. vt differen. iud. §. 1. & no. Inn. & doc.
in c. quintauallis, & Legistæ in d. §. arbitratorum. & Barto. in l.
si quis arbitratu. ff. de verbo. oblig. in quæstione qua quæritur,
17 an ad sententiam arbitratoris requiratur citatio partiũ. ¶ † Pro
hoc etiam bene facit: quia quando est diuersa qualitas in sub-
rogato, nunquam debet subrogatum sapere naturam eius in
cuius locum subrogatur, vt est tex. in l. 1. §. si quis autem. ff. de
success. edic. & quod ibi per illum text. no. decidit in proposito
Bald. in l. certum. C. vnde legitimi. in 8. quæst. in fine. ¶ Et simi
lis text. in ratione sui, in l. cum in fundo. §. si fundus. ff. de iu-
re dot. & ita per illum text. colligit Barto. in l. 1. §. hæc actio. ff.
si quis test. liber esse iussus fuerit. sed qualitas iudicis est diuer
sa à qualitate arbitratoris: quia vnus procedit tanquam iudex
seruato iuris ordine, alius verò non: ergo subrogatum non de-
bemus iudicare prout iudicamus de eo in cuius locum subro-
gatur. ¶ Posset etiam responderi quod dato quod verum es-
set, quod iudex subrogetur per omnia in locum arbitratoris, ta
men per hoc sequitur quod à sententia iudicis reductionis nõ
posit appellari: quia etiam à sententia arbitratoris bene po-
test peti reductio, & etiam potest appellari, vt firmat Bartol. in
l. fin. circa medium. ff. de appel. rec. tamen hanc vltimam ratio
nem non pono pro constanti: quia in hoc nonnulli contradi-
cunt Bartol. & disputatio illius articuli non est hic necessaria
stantibus alijs responsionibus, de quibus suprà. ¶ Potest etiam
& vltimò responderi, quod si sit verum quod de iudice redu-
ctionis tanquam subrogato debeat iudicari, prout iudicatur
de arbitratore, sequitur quod saltem debeat posse peti redu-
ctio à sententia talis iudicis, prout peti potest à sententia arbi-
tratoris, attento q̀ illa reductio cõmittitur arbitrio ipsius iu-
dicis tanquam bono viro & istud fuit de mente gl. in d. c. super
his. in verbo astringendus, & reclamatio interposita se habet
tam ad appellationem quam ad petitionẽ reductionis. ¶ Non
obs. id q̀ no. Inn. in d. c. præsenti. & in d. c. fi. de ferijs. cum si. qa
ad hoc est plurib. modis suprà responsum: & respondent doc.
in locis suprà allegatis, vel q̀ istud dictum non potest ꝓcedere
per iura & rationes suprà allegatas, vel dato q̃d procederet, de
bet intelligi q̀ aliquid est commissum libero arbitrio iudicis,
vel quando parum lederet: vt probatur per authoritates & ra-
tiones quas allegaui suprà: nec Inn. pro sua opinione aliquid

allegat,& ꝑ consequens non pōt illā iure ꝓbare indistinctè in-
18 telligẽdo opinionẽ suā. †¶Modò venio ad scđum principale.s.
cū ex forma dicti statuti impediat̃ petere reductionẽ ad arbi-
triū boni viri, seu appellari à snía iudicis reducẽtis: & videret̃ q̄
ꝑ dictū statutū positū sub rubr. de cōpromissis, in ver. & à snía
lata sup ipsa reductione, siue sit cōfirmatoria, siue īfirmatoria
primæ sniæ, non possit appellari neq; querelari, supplicari, de
nullitate dici, ẽt ꝑ viam exceptionis, restitutio in integrū peti
officiū iudicis, vel aliq̄ aliud remediū īplorari, sed firma mane
at, vt s̄ de laudo & arbitramẽto dixim⁹: & sic videt̃ q̄ oīno reij-
ci debeat q̄cunq; appellatio vel reclamatio. l. 2. & q̄ ibi no. Bal.
ff. de offi. p̄fe. l. nulli. C. q̊rum app. non reci. ¶Nec videt̃ posse re
ferri dictū versiculū ad casum positum in superiori parte statu
ti, in ver. & contra p̄dicta &c. cum sequẽti ibi, dum dicit, q̄bus
duob. casib. &c. vbi statutū disponit q̄ cōtra laudū arbitratoris
seu arbitri nō possit appellari, supplicari de nullitate dici resti-
tutio in integrū vel reductio ad arbitrium boni viri peti, vel ali
q̄d aliud remediū intẽtari: nisi appareat de dolo arbitri vel arbi
tratoris: vel nisi esset lęsio enormissima, q̈ appellat statutum eẽ
læsionem in tertia parte, vel vltra, ꝓut latius in dicto statuto.
¶Quia pōt rūderi q̄ dictus versiculus q̄ incipit, à snía &c, dum
dicit, facit relationem ad superiora, refert̃ solùm ad superiùs di
cta quatenus in superiori parte denegat posse cōtra laudū ap-
pellari, vel reductio peti, vel aliud remediū implorari, non aūt
referri debet ad alios duos casus exceptos, videlicet qñ apparet
de dolo, vel qñ esset læsio enormissima, q̄ ostendo: q̄a quoties-
cunq; lex vel statutum facit extensionẽ de vno casu ad aliū ca-
19 sum, dẽt intelligi factā esse extẽsionẽ in ꝓportionalib. & qua-
tenus vnus casus pōt alteri adaptari. c. fi. de statu. mona. c. indẽ
nitatib. §. pen. de elec. li. 6. facit l. 4. §. q̊ties. ff. de dāno infec. & l.
ita aūt. in prin. ff. đ admi. tut. in l. 1. §. lex Fal. ad leg. Fal. ¶Et ita
20 in ꝓposito dicit ibi Bar. † q̄ si in statuto ciuitatis cautum est q̄
statuta loquentia de coniunctis habeāt locū in oīb. & ꝑ oīa in
extraneis, dẽt intelligi in casib. in q̈b. pōt habere locum: vñ si es
set in vno statuto ꝓuisum, q̄ causæ vertentes inter coniunctos
debeant compromitti in ꝓprios consanguineos, non habebit
locū in causis vertentib. inter extraneos: sed q̄ versiculus statu-
ti deponentis q̄ nō possit appellari vel querelari à snía iudicis
reducẽtis ꝑ illa verba, vt s̄ de laudo & arbitramẽto diximus, nō
pōt referri ad versiculū statuti disponentis, q̄ á snía arbitri pos-
sit peti reductio in casu enormissimæ læsionis, q̄ patet: q̄a statu
tum permittit in dictis duob. casib. petitionem reductionis à
laudo arbitratoris fieri posse contra p̄tātem vel eius vicarium
nos aūt tractamus de appellatione iudicis vel p̄tātis, vel eius vi
carij tractanda coram iudice appellationū: ergo verba dicti sta
tuti non vident̃ posse adaptari ad casum nostrū, & ꝑ cōsequẽs
nec eius dispositio, vt in d. §. toties. cū concor. s̄ allegatis. ¶Sed
p̄dictis non obstātib. puto cōtrariā partẽ esse veriorẽ, & æquio
rẽ, videlicet q̄ ꝑꝑ læsionẽ in tertia parte, vel vltra potuerit ꝓuo
cari à snía dicti iudicis reducentis ẽt ex forma dicti statuti. Nā
statuens sine dubio voluit non posse appellari & reclamari à
snía iudicis reducentis, vt in superiori parte statuti est ꝓuisum
circa reiectionem appellationis & petitionis reductionis a lau
do & snía per illa verba, vt suprà de laudo & arbitramento dixi
21 mus posito similitudinariè: † q̄a quotiescunq; dictio, ꝓut, in
lege refertur ad aliq̊d diuersum ab eo q̄ ꝓpositum est, tūc stat
similitudinariè. l. iurisgentium. §. quinimò. in prin. ff. de pact.
& ibi gl. 1. no. in scđa expositione. & l. ꝓut quisq;. ff. de solu. &
in l. 2. §. interdicta. cum gl. ff. de interdic. & no. Bart. in extraua
gāti. ad reprimendū, in verbo ꝓut similitudo eius fit circa di-
uersa. vt l. q̄ Nerua. ff. depo. & c. capitulum sanctę Crucis. & ibi
no. de rescr. ergo intẽtio statuti est assimilare illos duos cas⁹, &
cōcedere actū appellandi, seu reclamādi à snía arbitratoris, vt
ꝓbat̃ ex no. ꝑ Bal. in l. 1. ff. đ le. 2. in prin. sua distinctione dū di-
22 cit, † q̄ si statutū disponat q̄ nobiles æquiparant̃ popularibus,
tunc ex ꝑsona populariū ea q̄ cōcessa sunt popularib. habebūt
nobiles. l. maximū vitiū. C. de lib. p̄te. l. princeps. ff. de legib. &
no. in c. 1. ne sede vac. & in l. 1. §. si cohæredes, cū si. ad l. Fal. ¶Sed
23 ꝓ hoc facit: † q̄a quotiescunq; vna dispositio extẽdit̃, intelligit̃
facta extẽsio illius dispositionis cū qualitatib. suis. l. cū stipula
tùs sim mihi à Proculo. ff. de ver. ob. & l. legem. C. loca. & not.
Bar. in l. 1. §. & post operis. ff. de ope. no. nū. i l. p̄terea req̄sisti. de

app. ¶Ergo cū facta sit extensio de vno casu qñ appellaret̃, ve
reclamaret̃ à snía arbitratoris, dẽt intelligi facta extensio ad i
lū casum cum suis qualitatib. vt nō possit appellari vel recla-
mari à snía si læsio sit intra tertiā totius, allego singularẽ text. in
24 l. 2. §. eq̄dẽ. ff. ad Tert. & q̄ ibi ꝑ illū tex. no. Bar. vbi dicit, † q̄ li
cet statutum loquat̃ in p̄tāte: tñ habebit locū in Capitaneo qñ
Capitaneus circa idẽ habeat eādẽ iurisdōnem, q̄ hẽt Potestas,
& si isti duo magistratus Potestas & Capitaneus sunt in iuris.
dōne facti similes, illud q̄ est statutū in vno, extendit̃ ad reli-
quū, ita cū ista duo. s. snía iudicis reductiōis fuit ęq̄parata à sta-
tuto, illud q̄ est statutū in vno, dẽt intelligi esse statutū in reli-
quo, cōfirmat̃: q̄a iste ꝓuocās & reclamans à snía iudicis redu-
ctionis, eò q̄a læsus est in tertia parte, vel vltra, tractat de dāno
25 uitādo. † & statutū sp̄ dẽt interpretari ne lædat ius cōe adhoc ne
q̄s indebitè dānū patiat̃ l. 2. C. de noxa. l. q̈uis. ff. de in ius voc. &
l. adigere. §. q̈uis. ff. de iu. pat. & not. Bart. & alij in l. oẽs populi
ff. de iust. & iu. & in l. nō dubiū. C. de leg. ¶Etiam si ꝑ talẽ inter
pretationẽ verba statuti impropriant̃, vt est tex. in c. cùm dile-
ctus, de cōsuetudine, quẽ ibi ad hoc ponderat Ant. & Io. de Im.
in notabilibus; & dicit Bar. in d. l. oẽs populi, in 6. q. principa-
li, & Bal. in d. l. non dubium, q̄ ẽt in statutis recedit̃ à ꝓpria ex
positione verborum ne statutum aliàs cōtineat iniq̄tatem, alle
gat. l. in ambigua. ff. de legi. ergo excipiẽda est interpretatio su
pradicta: q̄a ꝑ eam ꝓuocās euitat dānum indebitè inferendū.
& si sumat̃ q̄ possit appellari oīs iniquitas euitatur. ¶Si aūto-
mittitur interpretatio, derogatur iure cōi, & læsus pateret̃ dam
nū indebitè, & ẽt resultaret maxima iniq̄tas, videlicet q̄ ille, q̄
ꝑ sníam arbitratoris læsus fuisset, haberet remediū ꝓuocandi
aduersus eū, q̄ postea ꝑ sníam iudicis reductionis læsus nō pos-
set, & sic eẽt magna iniquitas & disparitas inter litigantes, iura
aūt volūt inter eos æqualitatẽ seruari. l. fi. C. de fruc. & li. expẽ.
& regula nō licet actori, de reg. iu. in 6. ¶Non ob. allegata in cō
trariū, videlicet, q̄ dicta extẽsio vel dicta æq̄paratio facta à sta-
tuto dẽt intelligi in ꝓportionalibus: & quatenus pōt vnus ca-
sus ad alterum adaptari, & q̄ in ꝓposito casus ꝓuisus in peti-
tione reductionis à snía arbitratoris interponẽda corā potesta
te, non pōt adaptari ad appellationem interponendam à snía
Potestatis seu Vicarij sui corā iudice appellationū: q̄a rñdeo, &
dico, & nemo negabit, q̄ versiculus p̄cedens in eodem statuto,
dū disponit, q̄ nullū remediū possit intẽtari cōtra sníam arbi-
tratoris: ꝓcedet qñ læsio est citra tertiā partẽ totius, & ex eodẽ
statuto patẽs est versiculus disponẽs, q̄ à snía iudicis reductio-
nis nō possit reclamari, vt de snía arbitratoris cautū est in supe-
riori parte statuti, intelligit̃ necessariò qñ ꝑ sníam iudicis redu
ctionis q̄s est læsus vltra tertiam, ergo seq̄tur q̄ vbi læsio est in
tertia parte vel vltra tertiam: ꝑmittit̃ reclamatio, ergo saltẽ si
nō ꝑmittit̃ à statuto non denegatur: & ꝑ consequens tanq̄ ca-
sus omissus remanet in dispositione iuris cōis l. si extrane⁹. ff.
de cond. ob. cau. l. si verò. §. de viro. ff. sol. ma. & constat q̄ de iu
re cōi poterat reclamari, vt in primo dubio dixi, & sic quantū
est hic solùm intelligat̃ denegatū omne remediū cōtra sníam:
ita demū qñ læsio non est vltra tertiā: ista duo sunt optima pro-
portionabilia. s. snía arbitratoria: & snía iudicis reductionis.
Præterea secundò rñdeo: ista snía de vno casu ad alium trahi
dẽt dummodo ꝑ similitudinem pñt proportionari: licet non
oīno eadẽ sit qualitas & forma. Ex his ergo patet, q̄ in propo-
sito dicit Io. de Imo. in d. l. 1. §. lex Falc. ff. ad leg. Fal. vbi decla-
rādo, q̄ ibi no. Bar. dicit q̄ nunquam. tñ Bar. dicit ibi illud q̊d s̄
26 retuli, † s. q̄ stante statuto, q̄ causæ inter cōes consanguineos
debeāt cōpromitti, & alio statuto cauet̃, q̄ statuta disponẽtia
inter cōsanguineos habeāt locū inter extraneos, q̄d tale statu-
tū de cōpromissis, nō habebit locū inter extraneos: nā dicit Io.
de Imo. q̄ de mẽte Bar. videt̃ esse, q̄ dictū statutū de cōpromis-
sis, debeat trahi scđū formam q̈ pōt: & sic debebat de lite vertẽ-
te inter extraneos fieri compromissum inter cōes amicos, sicut
ẽt ī casu illi⁹. §. lex l. leges q̄cūq; habere pñt habeāt locū in testō
firmato fictione legis Corneliæ, ita ergo in proposito superior
pars statuti ꝑmittẽs posse peti reductionẽ ad sníam arbitrato-
ris corā Potestate, qñ læsio est vltra tertiam, debet habere locū
in sententia reductionis vt possit peti reductio, iuxta ea q̄ dixi
in superiorī dubio, vel saltem appellari possit coram iudice,
qui potest adiri si læsio est vltra tertiam. ¶Et ad interpreta-
tionem

tionem bene accedūt rationes quas ꝓximè allegaui.ſ.ne qs in
debitè damnum patiaꝛ,& iniquitas non ſequatur, ꝓpter q̄ ex
ꝓpria ſignificatione verborum recedendum eſt: ergo ſi talis in
terpretatio tolleretꝛ in caſu: nullus indebitè damnum patieba
tur, quantò magis in caſu noſtro in quo indebitè damnum pa
teretur & iniquitas ſequeretꝛ. ¶Ex alio capite dicendum eſt di
ctā reclamationem deuoluere: qa narrāt dictā ſnīam notoriè
†1 & manifeſtè eſſe †iniquam ex inſpectione actorū, q̄ notoriū
inducunt, vt no.Inn.in c.ex inſinuatione, de app. in c. ꝑ tuas.
27 de teſt.in c.cum olim.de ver.ſi.† & conſtat ꝙ vbi denegatur ap
pellatio vel aliud ſimile remedium, nō intelligat denegari vbi
euidenter & notoriè conſtat de iniuſtitia, vt no.Bal.in l.1. ver.
deinde quæro.C.ſi de mo.poſ.fue.app.& in l.conſentaneum.
in ver.q̄ro nunqd à tali euic.&c.C.quo.& qn̄ iudex, faciūt no-
tata per eundem in l.fi.C.de ordi.cog, & in l.1.C. ne liceat ter-
tiò ꝓuo.& Io.de Imo.in l.de pup.§.q opus.in fi.ff.de ope.nou.
28 num.& in l.ſi expreſsim, de app.†in qb.locis voluit ꝙ qn̄ ſunt
e tres ſententiæ conformes,[e] licèt non poſsit ad impediendum
earum executionem opponi de nullitate earum, vt in cle.1.de
re iud.tamē fallit ſi notoriè conſtaret de nullitate, vt ēt tenuit
Lu.de vrbe. in l. ſi feriatis. ff.de fer. in l.ſi uerò. §. de viro in 32.
fallentia.ff.ſol.ma. ¶Bene facit ꝙ no Bar.in l.1.in verbo, oppo
no.ſupra ne quis &c.ff.de oper.noui nun. vbi vult ꝙ licèt tex.
29 in d.l.1.in princi.ff.de ope.noui.nun. vult † ꝙ nunciatio noui
operis iuſta vel iniuſta ſpernāda non eſt, tn̄ fallit niſi euidenter
conſtaret de iniuſtitia nunciantis per l.1. & 2.ff.ne qs eum q in
ius vocatus vi eximat, facit ꝙ habetur in c.inter cæteras. de iu-
di. ¶Ad hoc etiam debet facilius induci iudex appellationis:
30 qa † in dubio debet pronuntiari ꝙ appellatio deuoluat, vt no.
Spe.in ti.de app.§.nunc dicamus quicquid.verſi.1. circa hoc.
ad fi.& Io.And.in c.vt debitus, de app.& Bal.in l.de ſtatu.ff.de
teſt.& in l.ꝓperandum.§.ſin autem reus.C.de iu.vel ſaltem at
tento ꝙ in ſtatuto cautum eſt ꝙ vbicunq; dubitans aliquid re-
miſerit in primis ſtatutis debeat fieri interpretationi iudicis.
12.ſapientum. negari non poteſt etiam ꝙ non eſſet certum q̊d
ſtatutum de compromiſsis non permitteret in caſu iſto appel-
lari, tamen ſaltem eſſet dubium de mente & virtute dicti ſta-
tuti: ideo ſeruari debet ad minus illud ꝙ videtꝛ dicto dn̄o iudi
ci ſapientum: & ipſis ſapientibus, ꝙ non videtꝛ interpretari de
bere niſi ꝙ qn̄ eſt tāta læſio ꝙ debeat poſſe appellari: quia aliàs
reſultaret maxima iniquitas, prout ſuperiùs oſtenſum eſt.

ADDITIO.

a ¶Quod non.hanc tenet Pet.de Ferra.in lib.ad pœnam ex com
pro.verſi.nec reductio.Pan̄.d.c.quinta uallis.& conſi.38.lib.1.
Lanfrā.tract.de arbi.parte vlt.q.22.& in ſua prac.ſuper c. qm̄
contra falſam.ver.interlo.& appellatio.fallent.15.late Cæpo.
cauſa.ciui.conſ.16.

b ¶Appellari.hæc practicatur in hoc regno.

c ¶Nomine. Vbi Bal.diſtinguit an iudex parū vel multùm gra-
uet.& ſequitur Romanus conſi.261.& Alex.hic nu.15.

d* ¶Maiori.Imò negatiua * crebrior eſt.

e ¶Conformes.ſupra lib.2.conſi.77.num.8.

EPITOME.

COnductori portorij remiſsio fit propter peſtem inſolitā,
licèt verba contractus ſonent in venditionem, & ſit renun
tiatum in genere.

CONSILIVM CVII.

PERSPECTIS verbis inſtrumēti cōceſsionis fa-
ctæ ꝑ nobilem virum Sannū de Marijs egregijs
viris Deſiderio de Groſsijs & ſocijs in dicto in-
ſtrumento nominatis de additione, groſſa datij,
introitus, exitus ciuitatis Parmæ, ſcd̄um ꝙ in d.
1 inſtrumento cōtinetꝛ, & alijs de qb.in themate fit mētio. ¶ †Vi
deretꝛ forſan prima conſideratione dicendum ꝑꝑ caſum for-
tuitum d.peſtis ſeu ꝑꝑ impedimenta de quibus in themate, ꝙ
non deberet concedi ſibi remiſsio aliqua quaſi non fuerit cō-
tractus locationis ſed emptionis, vt ipſius verba ſonant, dū in
inſtrō dicitꝛ, titulo vēditionis & omni meliori & habiliori ti. q̊
melius potuit & p̄t, dedit, ceſsit, trāſtulit, & mandauit additio
nē p̄dictā groſsā datij, introitus & exitus &c.& pro anno pn̄ti
2 & futuro &c. † ſed ita eſt qn̄ venditur datium, vel eius ius aut
ꝑcipiendi commoditas, videtur venditus dubius euentus per-
ceptionis, & quaſi alea ſeu ſpes q̄dam, adeò ꝙ ēt ſi nihil ꝑcipia
tur, ſpectat periculum ad emptorem.l.nec emptio.verſ.aliqn̄.
ff.de contrah.emp.l.ſi iactum.ff.de act.emp.l.ꝙ ſi in venditio
ne.cū l.ſeq.ff.de hær.vel act.ven.& firmat Bal. in l. cotem.§.q
maximos, p̄ſertim in quarta qōe.ff.de publ. & Bal.in l.ſi ea le-
ge.C.de vſur.facit ꝙ ēt no.Bar.in d.§.qui maximos, in 5.q.dū
dicit ſtandum eſſe verbis contrahentium: ergo ſi contractum
appellarent emptionem, iudicatꝛ emptio: ſi locationem, iudi-
catꝛ locatio. Facit l.ſi vſusfructus.ff.de iure do.ibi dum tex. di-
cit vendat & locat.vt l.in venditione.§.in eum.ff.de bo. auth.
3 Iud.poſ.& l.arborib.§.vſufructuarius.ff.de vſufr. ¶ †Sed con-
ſtat de natura emptionis & venditionis eſſe, vt periculum ſpe
ctet ad emptorem poſt p̄fatā venditionē l.neceſſarios.l.id q̊d.
cum ſi.ff.de peri.& cōmo.rei ven. plus videtꝛ velle Bal.in d.l.ſi
ea lege, & in l.licèt.in 3.q.C.loc.ꝙ ēt ſi cōcedens vſus eſſet ver-
bo locationis, tn̄ habetur ꝓ ceſsione in iſtis iurib.incorporali-
bus.Itaq; in ꝓpoſito periculū eſt cōductoris, quaſi ſit eadē ra-
tio ꝑ iura ſuprà allegata. ¶ Accedūt ad cōfirmationē p̄dictorū
illa verba appoſita in dicto inſtrō venditionis.ſ.cū ſuis rapis &
†1 † ſcinellis: q̄ verba gn̄aliter vn̄r releuare vēditorem à ꝑiculo eo
rum q̄ ipſe ignorabat.l.q̄ro.ff.de act.emp.no.gl. & Doc.in l.1.
C.de ædil.edi.& l.paciſci.cum gl.& ibi Ang.ff.de pac.& Spec.
in ti.de emp.& ven.§.nunc videndum.el 2, ver. qd ſi venditor
equi.& ver.qd ſi vendēs. ¶Iuuantꝛ ēt p̄dicta authoritate aſſerti
ſtatuti diſponentis, ꝙ conductores dictorum datiorū non pn̄t
nec valēt petere à cōi Parmæ aliq reſtaurationē ſeu recompen-
ſationem quacunq; de cā, q̄ dici vel cogitari poſsit. Nā ſi dict⁹
dn̄s ꝑꝑ dictum ſtatutum impeditus erat petere reſtaurationē
à cōi Parmæ, ita ēt deberet impediri dictus Deſiderius & ſocij
ſui, q̄ in contractu venditionis factæ ꝑ Sempronium diciturꝙ
ipſe concedit eis mō, pacto & forma &c.& cum quib.ipſe dn̄s
conduxit ſeu emit à cōi Parmæ, & clarū eſt ꝙ contractus acqſi-
tionis dn̄ij intelligitꝛ initus ſcd̄um diſpoſitionem ſtatutorum,
quib. ſubijcitꝛ, & q̄ obſeruātꝛ in loco.l.excepto.C.loca.l.ꝙ ſi no
lit.§.qa aſsidua.ff.de ædil.edic.l.fi.de fideiuſſ.l.ſi prius.§.rectè
placuit.ff.de aqua plu.arc.& no.in ſpecie Bar.in l.vt iuriſiurā-
di.§.ſi liberti.ff.de ope.lib.bene facit.l.ſi duo.ff.de acq.hæred.
5 ¶†Sed p̄miſsis non obſtantib. in caſu p̄miſſo cōtrariam ſnīam
a puto eſſe de iure veriorem: [a]& maximè ex illa ſcriptura. ¶Et p̄-
ſuppono ꝙ dictus dn̄s Sānus fuit conductor dicti datij à dicta
cōitate Parmę, & non emptor.& ꝙ ita in ſcriptura cōceſsionis
factæ dn̄o conductori nūcupatur, & ꝓpterea qn̄ Sānus poſtea
conceſsit dicto Deſiderio & ſocijs, faciens mentionem de ſua
acquiſitione, non affirmauit ſe emiſſe, ſed dixit in inſtrumēto
translationis factæ in Deſiderium & ſocios, ꝑ hæc verba ſeu æ-
quipollentia: dictus dn̄s conductor, & qui aliàs conduxit ſeu
emit à ſpectabili dn̄o referēdario &c. vnde in ꝓpoſito ſi ita eſt
ꝙ demum conduxerit à cōitate, vt refertꝛ, & conſequēter ſi dn̄s
Sannus ratione dictæ peſtis & impedimentorum non potuiſ-
ſet habere potentiam vtendi dicto datio ſibi locato, debuiſſet
ibi fieri remiſsio mercedis rōne intolerabilis dāni, vt infrà dici
tur ꝑ l.ex conducto, §.1.& l.ſi merces.§.vis maior.ff.loc.& no.
in terminis Bar.in diſputatione ſua incipiente, Puplicanus, &
in d.§.qui maximos, in 2.q.cum concor. allegandis in ſequen
ti fundamento.ergo eodem modo deber fieri remiſsio dicto
Deſiderio & ſocijs: qa fuit expreſsè actum ꝙ Sannus ex cauſa
venditionis & omni alio meliori titulo, quo melius poterat,
dabat & cōcedebat dicto Deſiderio & ſocijs dictam additionē
eiſdem modis, pactis & forma, qbus eam emit ſeu conduxit à
p̄fata cōitate: ergo ſi dn̄s conductor intelligitꝛ ſaltem tacitè egiſ
ſe ex materia ſui contractus, & conueniſſe ꝙ ſibi fieret remiſ-
ſio rōne intolerabilis damni, ſicuti debet ꝑꝑ caſum fortuitum
p̄dictū, ita intelligitꝛ dictū dn̄m Sannū cōueniſſe cū dicto De-
ſiderio & ſocijs: vt ſatis apertè exprimūt verba dicti contractus
cōceſsionis factæ ꝑ dn̄m Sannū, & nō eſſe in ptāte cōtrahētiū
imutare ſeu alterare neceſſariò cōtract⁹: qa cōtract⁹ ex cōuētio
ne partiū legē recipiunt.l.1.§.ſi cōuenerit. ff. depoſiti. l.1. de iu
re emph.l.pacta.conuenta.ff.de contrah.emp. ¶Corroboratꝛ ꝑ
dicta concluſio ex eo ꝙ in cōtractu conceſsionis factæ ꝑ dn̄m
Sannū dicto Deſiderio & ſocijs: fuit actū ꝙ pretiū dictæ con-
ceſsionis eſſet quātitas librarū octo mille quingēta ſexaginta
ſoluendarum ꝓ dimidia ꝑ totum mēſem Iunij: & alia dimidia

per totum mensem Decemb. & sic habito respectu ad initium
dicti anni 1468. apparet ꝙ solutio debebat fieri de semestri in
semestri totius anni ꝑdicti: sed ꝓ integro anno fuit facta dicta
6 concessio, † sed ita est, ꝙ qñ concedens datium dicit se illud vẽ
dere ꝓ pretio centum ꝓ certis annis vel mensib. cũ hoc ꝙ quo-
libet anno vel mense soluat̃ tota portio dictorũ centũ, dicit̃ esse
locatio, vel saltem habere naturam contractus locationis, vt ꝑ
plura concludit latè Bar. in dicta disputatione incip. Publica-
nus, & in d. §. qui maximos. in 2. q, & Salic. & Fulg. in l. 1. C. de
iure emph. & Bar. in l. 1. §. 1. ff. de superfi. & ibi Ang. & idẽ Ang.
in consi. 15. inci. Quæcunq; dicimus. Pet. de Anc. in c. ꝓpter ste
rilitatẽ, de loca. & Rapha. Cu. & Pa. de Cas. in d. §. q maximos,
præcipuè ꝑ no. per gl. in d. l. 1. in verbo alienationis. C. de iure
emphyt. q̃ a solutio q̃ fit ꝑ dinumerationem temporum. arguit
7 contractum esse locationis, vt ibi no. ¶ † Pro hoc ẽt allegat Bar.
in dicta disputatione, ꝙ omnes leges loquentes de locatione
fundi vel domus loquunt̃ cum constituit̃ merces añua vel mẽ-
strua l. licèt C. locati. l. itẽ q̃rit̃. §. q impleto & l. si in lege. §. si do
mus, cum §. seq. ff. loca. & ff. de ver. obl. l. si à colono, & ff. de fi-
deius. l. fideiussores, §. ꝓ Aurelio, cũ si. ¶ Nec est curandum scd̃ũ
Bar. & præfatos doc. an dictum fuerit, emit, vel dictum fuerit,
b conduxit, quia hoc esset imponere legem verbis, [b] & non reb.
qm̃ sit venditio vel locatio talis ad commodum reficientis ali-
8 quod factum vel in rem aliquam, † & sic verbis, & nõ facto po
neret̃ lex, contra id ꝙ habet̃ in l. 2. C. cõia de leg. & in c. cõmissa,
de elec. in 6. Pro hoc ẽt adducunt, ꝙ habetur in c. 2. de loca. vbi
non refert vtrum dictum fuit loco, vel concedo, cõfirmo, q̃ in
tali concessione cõmoditatis loquunt̃, vtunt̃ his verbis. s. ven-
dit vel locat, & si loqueretur de venditione, debebat scd̃um eũ
intelligi de venditione, q̃ fit vno foro simul, & vna vice solum
modo: sed si diuersis temporibus, tunc intelligitur locatio. ita
intelligit l. si vsusfructus. ff. de iure do. & d. l. in venditione. §.
1. & in c. 1. de reb. eccl. non alie. cum si. & ꝙ non referat an di-
ctum sit conduxit, an nõ, ꝓbatur in l. si is q cum glo. C. loca. &
in l. Cæsar. ff. de publ. & in d. §. qui maximos, & ibi Bar. in 2. q.
¶ Et non refert an pretium fuerit ab initio constitutũ vnicum,
vel solutio fuerit diuisa ꝑ tẽpora, an verò ꝑ̃tia fuerit plura scd̃ũ
Bar. in d. disputatione, ꝑ id ꝙ habetur in l. ædiles. cum gl. & in
verbo, vno pretio. in §. si. ff. de ædi. edi. & ꝓpterea rñdent dicti
do. gl. in l. Pomponius q̃rit. §. 1. ff. quib. mod. vsufruct. amit. in
9 verbo amitti, q̃ aliter innuit, ꝙ † denominatio pretij etiam põt
conuenire contractui locationis sicut contractui emptionis l.
q insulam. §. qui ædictum, locati l. si ante. ff. de acq. pos. hoc la-
tius ꝓbãt doctores in dictis locis, sed breuitatis cã nõ refero.
¶ Nec ob. si dicatur. ꝙ Bar. loquitur qñ solum venditio fuit fa
cta ꝓ pluribus annis & solutio erat facienda singulis annis: nõ
qñ singulo semestri, vt in ꝓposito nostro: quia respond. ꝙ imò
Bar. in d. disputatione non facit differentiam inter diuisionẽ
10 factã ꝑ menses, patet dũ ipse fundando opi. suam dicit, † ꝙ om
nes leges loquentes in locatione fundi vel domus, loquuntur
vbi constituitur merces annua vel menstrua. hoc ẽt clare dicit̃
Ang. in d. consi. 15. vbi vtitur his verbis. s. ꝙ Bar. de Saxoferrato
lucerna iuris, in sua disputatione decidit: ꝙ qñ solutio pretij
c est diuisa ꝑ menses, [c] vel ꝑ annos, verbum venditionis, accipit̃
ꝓ locatione d. c. ꝓpo. & d. §. vis maior. cum si. ¶ Et adhoc non
ob. ꝙ no. Bar. in d. §. qui maximos, quia Bar. ibi loquitur quan
do quis emerat fructus fundi vnius qm̃ & vna tm̃ veniebat fa-
cienda præstatio, & vnica cultura, sed nos loquimur quando
duæ erant faciendæ præstationes: sed quolibet semestri redit⁹
datij potest percipi: nedum quolibet mense: meritò eadem est
ratio hoc casu in vno semestri, quæ est in vno anno l. diuortio
§. quod in anno. ff. sol. ma. ¶ Non ob. etiam quod no. Bal. in d.
l. licèt in 2. q. C. locati. quia Bald. ibi dicit ꝙ debetur remissio
conductori pedagij, si fuit damnificatus & impeditus ꝓpter
pestem, & fundat se per l. si iactum. ff. de act. empti. & dicit ita
tenere Bar. in d. §. qui maximos, & tñ constat ꝙ ibi Bar. decidit
in proposito contrarium, s. qñ fuit facta locatio in effectu pro
qua est facienda multiplex decisio: vnde dẽt intelligi decisio
Bal. secundum quod loquitur & distinguit Bar. Sed aut cõtra-
ctus sapiebat naturam merę locationis: aut meræ venditionis.
Et eodem modo non obstat quod no. Bal. in d. l. si ea lege, & di
11 ctum eius non probatur ꝑ allegata per eum. nam solũ dicit † ꝙ
in istis iurib. incorporalib. locatio habet̃ ꝓ cessione iuriũ l. cre
ditore, in prin ff. de act. emp. Certè per hoc non sequit̃ ꝙ loca-
toria non debeat fieri remissio, si non præstatur patientia seu
in casu impediatur vti re locata: & intolerabile damnum sen-
tiat, alias sequeretur ꝙ vbicunq; in locatione fundi occupati
ab alio, si à locatore facta esset cessio iurium cpmpetentium lo
catori, quantum est respectu commoditatis vtendi fruendi re
locata, ꝙ nulla debet fieri remissio conductori, ꝙ nec lege, nec
ratione probatur: & Lud. Ro. in d. §. q maximos. expressè dã-
nat dictam opi. Bal. in locatione. ¶ Non obst. etiam si diceret̃
ꝙ Io. de Imo. in d. §. qui maximos, & in d. ca. propter sterilita-
tem, ad fi. dicit dubitabilem esse dictam conclusionem Bar. in
dicta disputatione dum Barto. concludit ꝙ eo, ꝙ solutio sit di-
stributa per tempora intelligatur esse locatio: licèt contrahen-
tes vsi fuerant verbo emptionis, nam scd̃um eũ videtur, ꝙ imò
stari debeat, per l. non aliter, de leg. 3. & l. Labeo. ff. de suppell.
leg. & respondet ad nota. per gl. in l. 1. C. de iure emph. ꝙ illa lo
quitur qñ essemus in dubio an contrahentes facere voluerint
contractum locationis vel venditionis. ¶ Sed qñ expressè di-
xerunt se vendere & emere, videtur ꝙ possit dici emptio, licèt
solutio pretij sit diuisa per tempora: vt sensit glo. in d. l. Pompo
nius, & imò dicit ꝙ vbi in instrumẽto apposuisse videtur etiã
istud verbum donationis: vt quia dixissent vendidit & loca-
uit: tunc posset ꝓcedere opinio Bart. & etiam videtur residere
12 Lud. Ro. in d. §. qui maximos. ¶ Nam adhoc respondeo, † ꝙ ve
rum est ꝙ verbum emere, dictum simpliciter denotat contra-
ctum emptionis, si illud non concurrat ꝙ magis participat de
natura locationis, vt ꝓ confessione commoditatis percipien-
di fructus pręstationem facere singulis annis, vel singulis mẽ-
struis quando fructuum perceptio fieri potest singulis annis,
vel singulis semestribus, tunc istud facit hunc cõtractum tran-
sire in contractum locationis, arg. l. in sulam. ff. de præsc. verb.
& in l. si olei, cum glo. C loca. iunctis no. per glo. in d. l. 1. C. de
iure emph. & arg. l. quæritur. ff. de statu hominum. ¶ Item re-
spondeo, ꝙ in casu nostro dominus Sannus non est vsus verbo
venditionis quando transtulit dictum datium in Desiderium
& socios: imò dicit post verbum venditionis hęc verba, solum,
& omni alio meliori & habiliori titulo quo melius potuit, &
potest &c. per quod potest dubitari an voluerint contrahẽtes
vendere & locare, seu emere, & conducere, præsertim propter
maximam similitudinem, quam habent adinuicem venditio
& locatio l. 1. & 2. ff. loca. l. 1. ff. de contrahen. emp. & not. Bal. in
l. Gallus. §. idem credendum. ff. de libe. & posthu. & hoc osten
dunt illa verba alio titulo. nam dictio alius, denotat simulatio
nem: vt no. in l. si fugi. C. de ser. fug. & in c. sedes, de rescri. ¶ Et
tantò magis in proposito nostro dum dictus dominus nolue-
rit dictum cõtractum intelligi sub modo, pacto, & forma sub
quibus ipse acquisiuerat à communitate à qua conduxerat, vt
suprà, & sic dato, ꝙ verum esset illud quod dicit Ioan. de Imol.
& Ludo. Rom. in d. §. qui maximos, adhuc dictus contractus
locationis est sicut ipsi dicunt quando in contractu dictum est
vendidit, & locauit &c, vt suprà retuli. ¶ Ex quibus apparet ꝙ
* siue teneamus opi. Bar. quæ est magis * communis, à qua in iu
dicando non est recedendum, vt traditur in locis vulgaribus:
siue teneamus illud quod dicunt dicti Moderni censeri con-
tractus locationis, debet fieri remissio. fortius dicit Ra. Cu. in
d. §. maximos, ꝙ quando vendit̃ datium etiam si præstatio est
13 vna, dẽt fieri remissio: quia † ratio diuersitatis ꝓpter quam re-
gulariter: dicitur ꝙ in contractu venditionis non fit remissio,
& spectat periculum ad emptorem cessat in locatione, vbi nõ
transfert̃ dñium nec possessio. l. soli. C. locati. sed solũ facultas
ꝑcipiendi fructum, sed ita est ꝙ qñ vendit̃ à cõitate datium, vel
ab alio hñte cãm à cõitate, nõ intelligit̃ vendita nisi cõmoditas
ꝑcipiẽdi fructuũ datij: vt latè ꝓbat Bar. in d. §. q maximos in 3.
q. & Io. de Imo. in l. in concedẽdo. ff. de aqua plu. arc. & Bal. in
c. 1. ad finẽ, in ti. q̃ sint regalia, ergo ẽt facta vẽditione datij de-
14 beret fieri remissio. ¶ † Hoc cõfirmat̃ qm̃ vendi ꝓpriè dicit̃ qñ
agit̃ trãferri dñium, & oẽ ius in emptorẽ, sed in locatorem non
agit̃ principaliter trãsferri dñiũ, nec ius nec possessionẽ, sed so-
lutio venit in tali cõtractu, facto, seu patientia. allegat l. 2. cum
ibi no. ꝑ Bar. ff. loca. ergo quando vẽditur ꝑ cõitatem datium
non intelligitur venditũ ius, sed sola commoditas, vt dicit Bar.
in d. §.

in d.§ q maximos,in 3.q.sequitur q, ꝓpriè nõ est venditio: licèt in contractu cõtrahétes vsi sunt vocabulo vẽditionis: quia im ꝓpriabitur, vt d.l.insulam,de pscr.verb.&l.si duo in prin. * ff.loca.&sic scđũ * cõem opinionẽ oĩum videt q, oĩno fieri debeat remissio. Per pdicta apparet respõsum ad d.l.nec emptio. cũ si.qa ibi loquit qñ fuit ꝓpriè emptio & pstatio pretij non erat diuisa nec p relationem p alium contractum transibat in vim & naturam locationis. ¶Item ibi vendens poterat illud q, vendebat vendere pleno iure: secus in casu nostro, vt patet ex præmissis. Non obstat q̃d dictum datium concessit cum suis rapis & schinellis: qa rñdeo q, supuenit casus fortuitus ex post facto impediens conditionem vti frui re locata: non dicit ista esse rapa & schinella datij pdicti: qa hic non currit datio,sed extrinsecus casus superueniens,& sic non obstant nota.in l.1.de ædi.edic.& q, no.Spe.in ti.de emp.& vendit.in loco suprà allegato, qa ibi loquit qñ res vendita erat tunc scilicet tpe venditionis morbosa,& affecta vitio q, erat post ipsam rem venditã.

15 †Item rñdeo q, illa verba intelligunt rebus sic se habentibus, ꝓut erat tpe contractus l.q, seruus,cum ibi no.ff.de condit.ob cau.c.quemadmodum,de iureiu.& talia verba indefinitè ꝓlata intelligunt de vitijs & schinellis, quæ erant tpe dictæ concessionis non aũt de futuris,cum oĩa nõ possint ꝓuideri. ita intelligit.l.si medico,& l.si ita,cum ibi plenè no.p Bar. in ver. 2. est videndum &c.ff.de auro & arg.leg.& C.quæ res pign. obl. pos.bene facit l.si mandauero.§.is cuius.ff.mandati.sed tpe q̃ Sannus dictam concessionem fecit erat casus dictæ pestis, ergo &c.¶Non obst.q, dominus conduxerat scđum formam pacti disponentis q, conducentes aditionem non possint nec valeãt petere à cõi Parmæ aliq̃ restaurationem seu cõpensationẽ quacunq; de causa quæ dici vel excogitari possit, & ita debet intelligi concessio facta dicto Desiderio & socijs: qa rñdeo ꝓut verba sonant: dictus casus pestis vnà cum dictis impedimen-

16 tis eo mõ secutus fuit † casus pestis inconsuetæ [d] seu non verò d similis seu impedimenta non solita,quo casu etiam ille q aliàs tenetur contra ius cõe de periculo casus fortuiti seu quia in se suscepit periculum casus fortuiti, non tenebitur de periculo talis casus fortuiti insoliti vel non verosimilis, vt decidit Bart. in l.sed si qs.ver.q̃situ.in fi.ff.si quis cau.per l.si fistulas.§.1.ff. de cõtrah.emp.& sequit Ant.de But.in c.1.de cõmodato.& Ang. in con.173.incip.in Christi nomine ꝑmittendũ est ad euidentiã &c.¶Et licèt quidã dicant q, tex.in l.Seio.§.medico. ff. de auro & arg.leg.vbi dixit ille qui in se suscepit periculum casus fortuiti & contingentis cõiter,secus si esset fortuitus inusitat⁹: aquia licèt Bar.ibi exemplificat in casu qui veniet de mille annis vna vice: tñ exẽpla nõ restringunt.l.dãni infecti stipulatio cõpetit.§.fi.ff.de dãno infe.vnde satis ꝓbat q, iste casus impedimenti non fuit de casibus pestis & impedimenti cõiter contingentibus,imò fuerit casus non cõiter contingens seu insolitus,per palleg.¶Et idẽ dicit Bal.in l.falsus.C.de furtis.vbi dicit q, ille qui suscepit in se casum fortuitum non intelligitur sentire de casu fortuito extraordinario. ¶Et sic patet ex prædictis q, scđum Bar. & alios doctores præallegatos,q̃rum in causis decidendis maxima est authoritas,in generali disputatione q, in locatione facta de casibus fortuitis,nõ venit casus fortuitus extraordinarius & communiter non contingens seu insolitus: quia de illo nõ intelligitur cogitatum. Facit quod not.

†2 Bald.& † Ang in l.diuus.in prin.ff.de peti.hære.vbi per illum

17 tex.dicunt, † q, si statutum punit arrengantem vel ꝓponentẽ q, debeat imponi collecta:& postea contingat q, ꝓpter cladem guerræ vel famis,aliquis ꝓponat q, imponatur collecta necessaria pro tali casu: non incurret pœnam statuti. ꝓ hoc facit q̃d dictæ prohibitiones & bannimenta à facto superiori & in gñali dispositione intelligitur excepta superioris authoritas.c.venientes,de iureiur.l.fi.in princip.ff.ad municip.¶Non omitto etiam quod licèt variatum sit per glo.& doct.propter quale

18 damnum possit peti remissio. † qa vbi constaret q, dãnũ esset e tale q, conductor non ꝑcepisset dimidiam [e] eius quod est † so-

†3 litum percipi, tunc clarum videtur quod potest percipi remissio, vt est de mente gl.in l.si vno, in principio.ff.locati. & Azo. in summa eo.tit.& Ant.de Butr.in d.c.propter. & Bald.in l.licèt locati.facit l.2.de rescin.vend. & capitulum cũ dilecti.& c. pen.de emp.& ven.vnde scđum Ia.de Are.& Bal.in d.l.licèt si attenta pensione quæ soluitur,& sumptibus concurrentib. circa fructus reperitur conductor deceptus vltra dimidiã iusti ꝓtij,& si fructus qui supersunt non ascendunt ad dimidiã pretij debiti seu promissi,vel soluti tunc debet fieri remissio: quia dicitur affici conductor magno incõmodo.& istã opi. ẽt approbat Bal.in d.l.licèt.& do. Abbas Sicul. in d.c.ꝑp sterilitatẽ, dicit q, sufficeret læsio in tertia parte,vt ꝓpterea parti fieret remissio,nisi præcedens annus fertilis fuisset & spectasset ad istum cõductorem. ¶Et ꝓ ista opinione bene facit l. vnde si Neruæ. cũ l.seq.ff.pro soc.iunctis notatis in l.si de meis.§.recepisse. ff. de arbit.& per doc.in c.quintauallis,de iureiu.iuncto.d.§.vis maior.Itẽ in alio casu debet concedi remissio conductori, scilicèt qñ ꝓbaret q, scđum vulgarem opinio. reditus dicti datij illius anni reputatus esset sterilis: qa tunc fiet remissio pro rata damni & sterilitatis &c.istam opin. tenet glo.in d.l.licèt,& ibi

* Sal.qui dicit hoc * cõmuniter teneri, & sequitur etiam hoc Ioã. An.& alij post eũ.in d.c.ꝑpter sterilitatẽ.p quæ apparet veram esse conclusionẽ q, dictus cõtractus sit talis naturæ quod dicto Desiderio & socijs deberet fieri remissio probato de lęsione & dãno & sterilitate eo modo quo dictum est. ¶ Postremã etiam dico q, si durante dicta concessione facta fuit nouitas p dicta bannimenta & prohibitiones ne mercata fierent in damnum dictorum conductorum, si voluerint dicti conductores eligere viam infrascripti statuti habet locum statutum seu capitulũ mihi transmissum,quod incipit durante tempore cõd. &c. qa ille qui nouitatem fecit, tenetur ad restaurationem damni ta-

19 xandi p dominum Potestatem & referen.& interim nõ tenet* pati damnum, vt in d.c.tenetur. ¶† Et dico quantum etiam ꝓ rata dãni cõtingẽtis occasione dictarũ additionum, id q, raro euenit seu raro fieri solet, non debet considerari, vt no.Ang.in l.1.in prin.ff.quod quisq; iur.per ibi no.per glo. & Ang. in l.si negotia.per illum tex.ff.de neg. gest. & in rub.ff.de operis no. nun. & dictum statutum hoc casu derogat quantum ad hoc statutis disponentibus q, emptor datij non põt petere restaurationem vel remissionem à cõi Parmæ, vt expresse in illo statuto cõtinetur, & per aliud statutum est prouisum q, illud idem seruetur in conductorib. illarum additionum, vt in capitulo incipiente. Item q̃d conductores dictarum additionum, non possunt petere aliquam restaurationem à communi Parmæ, ex quacunq; causa quæ dici vel excogitari possit, non per hoc intelligeretur derogatum casui specialiter prouiso per præcedentia statuta prædicta, vt l.sed & posteriores.& ibi no.Bart.& in l.non est nouum. ff. de legib.& no.Bar. in l.omnes populi, in fi.3.q.prin.ff.de iusti.& iure.& in l.1.§.parui.ff. quod vi aut clam.& in extrauaganti ad reprimendam.in verbo nõ obstantib.cum alijs concord.

ADDITIO.

a ¶ Veriorem. Adde.supra lib.1.cons.3.
b ¶ Verbis.ad hoc q̃ dixi in consu.Pari.§.33.q̃stio.16.nu.55.
c ¶ Diuisa.Cor.con 4?.lib.2.con.12.lib.4. Ias.l.seruum filij.§.eũ qui.de leg.1.An.Tiraq.in consu.Picto.§.1.gl.14.nu.86.
d ¶ Inconsuete.supra lib.1.con.28.nu.10.
e ¶ Dimidiam.supra lib.1.consi.3.nu.6.

CONSILIVM CVIII.

Lege suprà li.2.con.190.

CAsus. Statuto communis Bononiæ sub rubrica de tutelis,cauetur: Decernimus q, si mater vel auia quibus ex testamento vel à lege defertur tutela, & quæ ætatis sit legitimæ, scienter steterit per quatuor mẽses à die eidem delatæ tutelæ, quia ipsam tutelã seu eius administrationem sibi decerni non fecerit, & alius postea legitimus vel datiuus in suscipienda tutela solẽniter ea ꝓuenerit, eidem ꝑferatur, & ipsa mater & auia ab ipsa tutela penitus excludatur. Si verò nullus legitim⁹ vel datiuus eã ꝓuenerit intra dictũ tps, vel postea nullo trãscursu tpis excludat, q̃ sciẽtia alter ꝓbari nõ possit, nisi p denũciationẽ eidẽ fiendã psonaliter, vel ad domũ suæ solitę habitationis p binam denunciationẽ diuersis diebus ex parte Potestatis Bononiæ, aut eius Vicarij vel iudicis aquilæ cõtinentẽ, q, talis tutela est sibi delata, & ipsam suscipiat, & hoc vbi eidẽ denũciatũ fuerit per quindecim dies ante finẽ dictorum quatuor men-

 sium,

sium, q, si nõ susceperit cadat ipsa, cui dicta tutela defertur à tutela ipsa: & perueniat ad quem peruenire dēt de iure. quæ denũciatio debeat dimitti eidem in scriptis, de qua dimissione stetur relationi nuncij, q ipsam p̃sentauerit & dimiserit, nisi appareat contrarium de qua constare debeat in actis alicuius ex notarijs disco dñi Potestatis & Leonis seu iudicis aqlæ deputatis. Stante dicto statuto decessit Odus superstite Nicolosia eiᵘ filia infante, & dña Lucretia auia materna dictę Nicolosiæ, q̃ sibi decerni fecit tutelam dictę Nicolosię suæ neptis iudiciaria authoritate intra quatuor menses à die mortis dicti Odi. Et qa dictus Odus habebat in partibus Apuliæ, vbi decessit, nonnulla bona: ideo Egamus patruus dicti Odi irreqsita dicta dña Lucretia, & ea inscia fecit sibi decerni tutelam dictæ Nicolosiæ, vt prætextu talis tutelæ sibi decretæ recuperaret bona dictæ pupillæ existentia in partibus Apuliæ, Modò dicta auia tutrix. vt p̃mittitur decreta, petit q, oĩa bona dicti quondam Odi, & ẽt illa quæ ꝑuenerunt ad manus dicti Egami sibi restitui debeant dicto Egamo denegante, dicente q, ipse ꝑuenit eam in tutela, & cum statutum loquatur de auia, non hẽt locum in auia materna: sed solùm in auia paterna. Dicta auia respondente q, appellatione auiæ de iure comprehenditur tam materna q̃ paterna, & q, de iure mater & auia debent p̃ferri in tutela, & q, aliqs non potuit ꝑuenire eam intra quadrimestre ex forma statuti, ex quo intra quadrimestre non fuerit sibi notificatum, ꝑut ex forma statuti reqritur: quæritur quid iuris.

CONSILIVM CIX.

VISO statuto sub rub. de tutelis, & statuto sub rub. de successionib. ab intesta. ascendentium, & col-
1 lateralium, & hisq narrant in themate. †Rñd. breuiter dictã matrem esse in tutela p̃ferendã, qa statutum sub rub. de tutelis, vult q, q̃n extat mater vel auia quib. ex testõ vel à lege deferat tutela, p̃ferant alijs legitimis, vel datiuis tutoribus: nisi ipsa sciẽter cessauerit in assumptione tutelæ p quatuor menses: & sic vult statutum q, intra dictos quatuor menses non possit mater vel auia ab alio tutore cum effectu ꝑueniri in assumptione tutelæ, & in hoc statutum est satis conforme dispositioni iuris cõis, vt patet ex notatis ex gl. Dy. & Bar. in l. tutor si petitus. ff. de tuto. & curator. datis ab his, & p Bar. & alios in aut. matri & auiæ, ad finem. C. q̃n mulier tutelæ off. fungi põt, & p Bar. in l. si sub conditione. ff. de test. tutela. & Io. And. in additionib. Spe. in ti. de tutorib. §. nunc dicendum in addit. inc. vbi tractat &c. iunctis his quæ hñt in aut. presbyteros. C. de epis. & cler. ¶Et emanauit dictũ statutum ad tollendas varietates opinionum, q̃ tanguntur per
2 gl. & doc. in locis præallegatis, vbi quærit, † si datus est alius tutor priusquam mater assumpserit tutelam an valeat datio tu-
* telæ: adeò q, excludat mater à tutela, magis * cõiter concludit q, si mater non fuit in mora p lapsum dictorum quatuor mensium, non excludat mater, & hñt locum p̃dicta in qualibet auia indistinctè siue sit paterna, siue sit materna, p ea q̃ hñt in §. ex his, aut. de hære. ab intesta. & in d. aut. matri & auiæ, & etiã hẽt locum si talis auia esset debitrix vel creditrix pupillæ, vt in auth. vt fine prohibit. debit. & credi. mat. in princip. cum glos. in verbo, matrem. ¶Et posito, quod per statutum sub rubri. de successio. ab intesta. dicta auia materna esset exclusa à successione pupillæ per existentiam Egami agnati, q, tñ non videtur verum, si bene statutum illud consideret, tñ puto q, si esset exclusa à successione, nõ p hoc excluderetur à tutela, vt est de mẽte dicti statuti sub rubrica de tutelis: dum vult q, p̃feratur mater alijs legitimis tutoribus, hoc etiam expresse decidit Ioan. And. in addi. Spe. in ti. de cura. §. fi. in addi. incipiente, dicit Vber. & Sal. in aut. sicut. C. de legi. tutor. & dicta aut. matri & auiæ, in nona quæstione, vbi dicit q, licèt aliàs ille, qui præfert in successione p̃ferat in tutela l. 1. in prin. ff. de legi. tut. & in di
3 cta aut. sicut. ¶Et ideò licèt Bar. in d. l. 1. ff. de leg. tut. velit, † q̃d illi qui ex forma statutorum præferuntur ratione agnationis alijs in successione, præferantur etiam in tutela, per illum tex. cum gl. & ita consuluit Bar. consi. incip. Statuto ciuitatis Mediolani, & probatur in l. fi. & ibi hoc no. Sal. C. de legi. hæredi. tñ fallit hoc in tutela, q̃ defertur matri vel auiæ: qa matri non defertur tutela ex eo: qa ei deferatur hæreditas, sed ex eo quia † mater est, patet: quia per senatusc̃osultum Tertylianum mater succedebat filio, & tñ ei non deferebatur tutela l. 2. C. quando mulier tute. offi. fungi põt. Præterea videmus q, licèt mater agnouerit hæreditatem, tñ ratione hæreditatis agnitæ non vocat inuita ad tutelam vt alij legitimi, sed ita demum si ipsa velit & petat admitti: vt in d. auth. matri & auiæ, & sic eius tutela est irregularis & extraordinaria, & consequenter in ea non seruantur regulæ, quæ in alijs tutelis attendunt, vt per hæc & alia concludunt Doctores, & rectè in locis præallegatis. Ex quib. stat firma conclusio, q, tutela dictæ dñæ defertur. Alex.

EPITOME.

POena priuationis hæreditatis excepta legitima non hẽt locum nisi extent omnes conditiones ad hoc expressæ à testatore, & concessio facta in tertiam generationem includit pronepotes. num. 18.

CONSILIVM. CX.

CIRCA primum dubium, in quo quæritur an magister Augustinus pati debuerit pœnam priuatio-
1 nis hæreditatis excepta legitima. ¶† Videt prima cõsideratione dicendum q, sic: quia testator voluit ac mandauit dictos Barnabæum, Ioannem, & magistrum Augustinum simul stare & habitare, & in cõione viuere, & tenere oĩa eorum bona pro indiuiso, ac oĩa eorũ lucra & expẽsas, & onera tam ꝓ studio & libris dicti magistri Augustini, quam ꝓ alia quacunq; re ipsos vel aliquem ipsorũ tangente, cõicare, & nullam diuisionem facere de bonis & hæreditate dicti testatoris. ¶Et subiunxit q, si. d. magister Augustare noluerit in cõione prædicta, & diuisionem hereditatis p̃dictæ petierit, q, tunc & eo casu iubebat. d. testator ipsum magistrum Aug. solummodo habere legitimam sibi iure naturæ debitam, & non vltra. sed dictus magister Aug. simul cũ dicto Barnabæo, & Ioanne non habitauit, nec ad expensas & onera contulit, nec sua lucra cõicauit, saltem post mortem Barnabęi: ergo locum hẽt pœna priuationis à testatore imposita, iuxta l. 1. C. de his, q̃ pœnæ no. ¶Et licet diuisionem hæreditatis nõ petijt: non videtur illud fuisse necessarium ad dictæ pœnę incur
2 sum: qa † q̃n copula, &, cadit inter diuersas orationes respectu diuersorum factorum: non requirit concursus eorum, quæ in vtraq; oratione continentur l. 1. ff. de his, qui not. infa. l. 1. ff. de sica. & est do. tradita per Bar. in l. si finita. §. elegãter, ad fi. ff. de dam. infe. sed illa copula posita in testõ ibi dũ dicit, & diuisionem hæreditatis peterent, vt ostendunt, p̃cedentia: ergo &c. ¶Accedat doctrina Iac. Bu. cum sua disputatione: quam facit de legato relicto mercatoribus artificibus lanæ, quem sequit Bar. in l. 1. in prin. ff. de iust. & iur. in l. si is q ducẽta. §. vtrum. ff. de reb. du. vbi concludunt, q, q̃n copula cadit inter duas orationes, si non copulat dictas orationes respectiuè p modũ accidẽ-
3 tis, non reqrit concursus p d. l. 1. de iust. & iu. cũ si. ¶† Præterea dispositio pœnalis limitat s̃cdum p̃cedentẽ dispositionem cui adijcit l. si is q ducenta. §. cũ ita. in princ. iuncta glo. 1. & ibi no. Bar. ff. de reb. dub. sed dicta dispositio pœnalis adijcit illi p̃cedenti dispositioni & mãdato testatoris, de stando & habitãdo simul, de nõ faciendo aliq̃ diuisionem: p q̃ apparet testatorem voluisse concursum oĩum p̃dictorum: ergo pœna adiecta dẽt intelligi q, si in aliq̃ p̃dictorũ contra fiat, locum habeat pœna
4 priuationis. ¶† Confirmat qa pp p̃sumptã mentẽ testatoris seruanda, disiunctiua resoluit in coniunctam l. cùm qdam. C. de ver. sig. & in d. l. si is qui ducenta. §. Itẽ si pater. & no. Bar. in d. §. vtrum. ergo pari rõne pp p̃sumptam mentem testatoris debet coniuncta resolui in disiunctã. Intentio autẽ testatoris videt fuisse, q, dicta oĩa seruarentur p dictos eius hæredes. s. q, simul habitarent ac lucra conferrent, & nullam diuisionẽ facerent: ergo copula, &, posita in illo capitulo imponente pœnã priuationis: dẽt accipi ꝓ disiũcta: & sic sufficiat vel simul nõ habitare, vel non conferre, aut diuisionem petere ad hoc vt pœna im-
5 posita à testatore cõmittatur. ¶† Sed p̃missis non obstantibus contrariũ puto de iure verius: qa dicta pœna nõ est imposita si simul nõ habitauerint, sed est imposita magistro Augustino si non steterit in cõione p̃dicta, & diuisionẽ dictæ hæreditatis petierit, & testator in superiori parte testamenti, q̃n vsus est dicto verbo cõione, locutus est de viuẽdo in cõione, & tenendo bona ꝓ indiuiso, & communicando lucra & expensas, quorũ verborũ significatio est, quod bona cõicent & cõiter teneantur,

& quod

& q, fructus æqualiter colligant̃, & æqualiter expendant̃ adeò
q, vnus ab alio rõne maioris oneris vel expẽſæ nil poſsit exige
re l.fi.§,Lucius,de leg.2.l.Lucius,in prin.ad Treb.l.fi.§.fi.ff.
de exc.Et ita declarat Bar.in l.Quintus,in prin.de ann.leg. &
in conſilio ſuo incipiente Bitonienſis. ¶ Sed dictus magiſter
Aug.ſaltem dum vixit Barnabæus p̃dictus nõ cõtrafecit: nam
nullo tempore ẽt poſt mortem Barnabęi diuiſionẽ petit.¶ Nec
dici põt q, ſaltẽ viuente Barnabæo cõtrafecerit, non cõicando
6 lucra ſua.† nam ea conuertit in expenſis ſibi & familiæ ſuę ne
ceſſarijs,q̃ expenſæ debẽt eſſe cões ex diſpoſitione dicti teſta-
toris, p conſequens in caſum cõem conuertit, & ſic ſatis dicit̃
contuliſſe ſeu cõmunicaſſe l.illã,ad finẽ.C.de coll.l.1. in prin.
ff.de col.Bar.&gl.in rub.illius tit.facit.l.ſoluendo.&l.cũ duo
bus.§.qdam ſagariam,cum ſeq.p ſocio. & qui vult dicere, q̊d
vltra expẽſas ſibi neceſſarias lucra ſupererant,hñt hoc pbare,l.
cum de leg.cum gl.ff.de pba.l.fi.§.licentiam,&ibi no.Bar,C.
de iur.delibe.&no.Bar.in l.ſi cõſtante,in prin.1.q.primæ par-
tis principalis.ff.ſol.mat.& in l.cõficiuntur.§.codicillis,in fi.
de iure codicil.&in l.decem,de ver.obl.& no.Ang.in l.mutũ,
7 §.1.de acq.hær.&in l.cum ex cauſa,cum ſi.ff.de re iud.¶ † Præ
terea poſito q, debuiſſet magiſter Auguſtinus lucra cõferre,tñ
ex quo non fuit interpellatus vt cõferret, non dicitur fuiſſe in
mora cõferendi,et pœnam nõ cõferentis pati nõ debuit l.ſi qs
filius.ff.ſtipulatio.ff.de colla.bono.Bene facit l.2,§.q, ait p̃tor.
ff.quorum lega.&l.1.§.nõ exigit.ff.vt in poſ.lega.c.licèt,&ibi
Bal.in tit.ſi de feudo fuerit controuerſia inter dñm & agna.&
bona.gl.in c.cupientes.§.ſi verò,in glo.quæ incipit,ſed an te-
neatur conferre,&c.de elec.in 6.& ad hoc.ſ.quod quis non te
netur conferre,niſi petatur,Bal. in l.1.in 1.col. in verſ. hinc oc-
currit dubiũ &c.C.ne liceat in vna eademq; cauſa tertiò. Pro
hoc allegat tex.in l.ſi ſoror.C.de colla.& gl.quam reputat no-
ta.in d.c.cupientes.§.ſi verò. ¶ Alia etiam rõne põt magiſter
Auguſtinus excuſari à dicta pœna priuatiõnis eo qa videt̃ pſu-
† mi q, magiſter Auguſtinus ſaltem viuente Barnabæo † habuit
ſciẽtia dicti præcepti de cõmunicando in teſtament.contento:
8 qa † dictus magiſter Auguſtinus qui erat in poteſtate teſtato-
ris, & ſuus & hæres p tertia parte poſito, q, ſe imiſcuerit hære-
ditati teſtatoris non præſumitur habuiſſe ſciẽtiam cõtentorũ
in teſtõ.l.eius,q in prouincia.§.fi.ff.ſi cer.pet.l.quęſitum.ff.de
acq.rer.do.& pulchrè Bar.& alij in l.qui Romæ.§.duo fratres,
in 3.q.de ver.ob.cum cõcor. ¶ Vnde non conſtito q, tunc ma-
giſter Auguſtinus qñ debuit conferre & non contulit, habuit
ſcientiam dicti teſtamẽti non afficitur tali pœna priuationis l.
genere.ff.de infa.l. generali.C.de tab.lib.10.l.qnquaginta,cũ
ſi.C.de excu.tut.¶ Et poſito,q, habuiſſet ſcientiã poſt mortem
dicti Barnabæi,hoc etiã non ſufficeret, quia dicta ſocietas cõi-
ter non debebat durare cum hæredibus Barnabęi,ſeu poſt mor
9 tem Barnabæi,† quia ita eſt natura ſocietatis vt nõ tranſeat ad
hæredem, & mortuo vno ex plurib.ſocijs perimitur ſocietas q̊
ad omnes l.adeò,&l.actis.§.morte.ff.p ſocio.imò ex conuen-
tione expreſſa non poſſunt induci q, tranſeat ad hæredem l.cũ
duobus alias incipit,Pap.§.idem reſpon.ſocietatem.eod.ti.er
go per voluntarium quaſi cõtractum aditionis hæreditatis nõ
põt dici eſſe inductum q, dicta ſocietas nõ fuerit morte Barna
bæi finita. ¶ Et tãtò magis,qa in teſtõ dicti Nicolai nõ dicit̃,q,
ſocietas dicta trãſeat ad hæredes dictorũ Barnabæi & magiſtri
Auguſtini,imò ex verbis teſtamenti potiùs colligit̃ contrariũ,
q, patet:qa teſtator in eadẽ oratione mãdauit dictos inſtitutos
ſimul ſtare & habitare,& in cõione viuere & tenere: omnia bo
na eorum p indiuiſo,& oĩa lucra & expẽſas cõicare & nullam
diuiſionẽ facere,ſed ita eſt,q, Barnabæũ,Ioannẽ & magiſtrum
Auguſtinum ſimul ſtare & habitare & in cõione viuere nõ du-
rat poſt mortẽ,ſed iſta vel ſaltẽ alterius p̃dictorum tanquã co-
hærentia pſonæ cũ vita finitur l.habitatio morte finitur. C. de
vſufr.l.legatum.ff.de cap.dimi.l.cũ hi.§.modus,de trãſ.& d.§
idẽ reſpõdit,cũ ſi.ergo dẽt pariformiter intelligi q, oĩa prædi-
cta poſita ſub eadẽ determinatione vno & eodem tempore fi-
niãtur l.ſi legatarius.§.cũ ita,cũ ibi notatis per Bar.de leg. 3.l.
iam hoc iure.de vulg.& pup.&l.quamuis.C.de imp. & in l.te
10 ſtamento.C.de teſta.manum.¶ † Pro hoc etiam bene facit, qa
licèt dictus teſtator potuerit mandare q, vſq; ad aliquod tem
a pus a dicti ſui hæredes deberent in ſocietate & in cõione pſiſte
re & non diuidere,vt no.Bal.in l.4.in prin.per illum tex.ff.de
condi.inſti.& ibi ẽt.Ange.qui dicit Pet.de hoc ſæpius fuiſſe in
terrogatum & ſæpiùs per illum textum reſpondiſſe,& no.Bar.
in l.Quintus:de annuis legatis,tamen nõ poteſt teſtator man
dare hæredibus ſuis q, ſemper ſtent in communione & ſocieta
te,adeo q, non poſsint diuidere, per l.in hoc iudicio.§.ſi con-
uenerit.ff.communi diuidũ.& expreſsè ita decidit Pa. de Ca.
l.ſi non ſortem.§.ſi centum.de condict. indebi. nam ſi per cõ-
tractum hoc agi non poteſt vt non liceat vnquã diuidere, vt d.
§.ſi conuenerit.nec etiam dẽt hoc poſſe induci p contractum
quaſi aditionis hæreditatis ſimiliter nec p̃cepto teſtatoris, qui
hoc in teſtõ diſpoſuiſſet,vt eſt de mente gl. rectè intuenti in l.
11 fi.C.cõmuni diuidundo.¶ † Et probatur ratione: qa obligatio
qua aſtringuntur hæredes ad obſeruantiã contentorum in te-
ſtõ pcedit à quaſi contractu aditionis hæreditatis.l.ex malefi-
cio.§.hæres.de actio.& ob.l.apud Iulianũ.§.fi.ex quibus cau.
in poſ.eatur, aut oportet nos dicere dictũ p̃ceptũ teſtatoris eſ-
ſe limitatũ donec vixerint dicti Barnabęus,Ioãnes & magiſter
Auguſtinus,alias autem ſi teſtator voluiſſet eos ppetuò ſtare in
cõione,fruſtra feciſſet in teſtõ p̃allegato ſeparationẽ vnicuiq;
eorum,put fecit. Aut ſi nolumus dicere dictũ p̃ceptum eſſe in
determinatũ reſpectu tpis oportet nos fateri tale præceptũ eſſe
nullum,& q̃ primum mortuus fuit Barnabæus fuit extincta
ſocietas quò ad omnes: qa iſta eſt natura ſocietatis, vt dixi, ac
etiã quia ita cõuenit verbis teſtatoris qui locutus eſt de ſocie-
tate & cõione ſeruãda inter oẽs ipſos tres, tantò magis proce-
dũt prædicta in caſu noſtro in quo (vt verbo fertur) proteſtatio
non fuit facta hæredibus dicti Barnabæi per dictum magiſtrũ
qui non intendebat ipſis hæredibus Barnabæi conferre de lu-
cris,eo qa dicebat extinctam eſſe cõionem:nihil autem fuit p
teſtatum per dictum magiſtrum Barnabæum quò ad pſonam
dicti Ioannis. Alio etiam fundamento patet dictum magiſtrũ
Auguſtinum nunquam incurriſſe dictam pœnam priuatiõis:
quia teſtator videtur copulatiuè requiſiſſe concurſum duorũ,
vt haberet locum pœna priuationis, ſcilicet q, voluerit magi-
ſter Auguſtinus ſtare in cõmunione dicta,& q, diuiſionem bo
norum hæreditatis prædictæ nõ petierit, quã tñ diuiſionẽ nun
quam magiſter Auguſtinus petijt,vt,verbo fertur.¶ Quòd aũt
requiritur dictus concurſus pter dictam copulam probatur
in l.ſi hæredi plures.ff.de cond.inſti.&l.ſi qs ita ſtipulatus fue.
10.aureos.de ver.ob. ¶ Et per hoc patet reſponſum multiplex
ad allegata in contrarium.Primò nanq; non obſtet dum dice
batur quod dictus magiſter Auguſtinus cum dictis Barnab.&
Ioan.non habitauit: quia rñdeo q, habitauit ſimul qñ erat in
cõione eorum primũ. & licèt magiſter Auguſtinus receſſerit
12 ex patria vel cauſa ſtudiorum,vel ſimili cauſa:† tñ nõ receſsit,
vt perpetuò abſens eſſet,ſed vt rediret, ideo p præſente & habi
tante habetur l. quæſitũ, in prin. de leg. 3.l.ex facto propone-
batur,de hære.inſti.l.ſi quis ita.de condi. & demon. ¶ Secun-
dò reſpondeo,q, pœna priuationis adiecta eſt,nam ſi nõ habi-
tauerit magiſter Auguſtinus cum patruis,ſed ſi non ſteterit in
communione prædicta,quæ verba aliã hñt ſignificationem,
quam ſimultaneæ habitationis,vt dictum eſt ſuprà alleg.not.
per Bar.in d.conſi.Bitonienſis,cum alijs ſuprà alleg. ¶ Poteſt
etiam tertiò reſponderi q, magiſter Auguſtinus non habuit ſci-
entiam dicti teſtamenti, ſaltem viuente Barnabæo, & ſic ſibi
13 nõ præiudicauit,vt ſuprà dixi.¶ † Quartò etiam põt reſponde
ri,q, non ſtetit per dictum magiſtrum Auguſtinum, qn ſimul
habitarent.& nõ apparet quod ſi dicti Barnabæus & Ioannes
iuiſſent ad habitandum ad domum, in qua pro tempore habi
tabat magiſter Auguſtinus,q, voluerit eos ſecum habitare: ſa-
tis ergo eſt q, fuerit ipſe paratus recipere eos ad ſecum habitan
dum.d.l.2.§.ait prætor.ff.quorum legato.cum ſuprà allegatis,
nõ etiam arctauit teſtator dictos hæredes ad habitandũ ſimul
magis in vno loco quam in alio.¶ Quintò põt reſponderi, q̊d
reqrebatur etiam q, magiſter Auguſtinus petijſſet diuiſionem
per d.l.ſi hæredi plures.quã tñ nunq̈ petijt,& ijſdem modis re
ſpondetur, ſi dicatur q̊d debebat lucra cõicare magiſter Augu
ſtinus,& non fecit,ad quod etiam poteſt reſponderi q, ſatis lu
cra communicaſſe videt̃, eo qa (vt verbo fertur) de lucris ſuis
prouidit neceſſarijs ſuæ familiæ,q̃ expẽſa debebat eſſe cõis, vt
14 ſuprà declaraui. ¶ † Nec prædictæ quintæ rñ.obſt.dũ in con-

trarium

b trarium allegabaꝛ q̄ qn̄ copula, b &, cadit inter diuerſas oratio
nes reſpectu diuerſorum factorum, non requiritur concurſus
eorum, q̃ in vtraq; oratione cōtineñ l.1.cum ſi. ff. de infa. qa
rñdeo q̄ contrarium ꝓcedit qn̄ plures orationes copulanꝛ ꝑ ſe
principaliter, & nō reſpectiuè ad aliud: qa tunc copula potius
diciꝛ poſita continuatiuè, q̃ copulatiuè. ita loquitur d.l.1.&ita
ibi declarat Bar.in fine.¶ Sed nos loquimur qn̄ copula eſt poſi
ta inter duas orationes & conditiones reſpectiuè ad aliud.ſ.ad
curſum dictæ pœnæ priuationis, ꝓut ponitur in d. l.ſi hæredi
plures, vel poteſt reſponderi, vt inquit Bal.in l.fi.C.de ſentē.&
interlocutionibus oīum iudi. Et qn̄ copulata adijciunꝛ vni di
ſpoſitioni requiritur concurſus, niſi qn̄ mens diſponentis ſit
in contrarium.l.Luci⁹.§.Caio.ad Treb.l.pe.de impu. ¶ His ēt
conſonat, doctrina Bal.in l.1.in prin.ff.de iuſti.& iure.vbi di-
xit q̄ qn̄ copula eſt inter plures conditiones appoſita eiuſdem
vel paris diſpoſitionis, & requiritur concurſus vtriuſq; condi-
tionis l. quāuis.C.de imp.& alijs ſubſti.& d.l.ſi hęredi plures.
¶Et idem dicit diſpoſitum ſe recipere ꝓ vno & eodem effectu,
15 aut pro plurib.correlatiuis, † ſed ſi eſſet copula appoſita inter
plures conditiones reſpectu diuerſi diſpoſiti: tunc reducunꝛ
ſingula ſingulis, vnde intellectus diuidit & vnitatē copulati-
uæ diſtribuit, &non requiritur veritas vttiuſq; partis l.falſa.§.
fi.de cond.& demō.ita reſidet Bal.in d.l.1.& in l.Gallus.§.& ſi
parente, in fi.ff.de lib.& poſthu.& hoc caſu dictæ conditiones
ſunt appoſitæ reſpectu ſolum vni⁹ diſpoſiti.ſ.priuationis hære
ditatis pro parte magiſtri Auguſtini: ergo requiriꝛ concurſus.
¶Et tantò magis hæc procedit vbi agitur de pœna imponēda,
vt in propoſito noſtro ſcd̄um Bal.in l.fi.C.de pœn.iu. qui ma.
iud.in ver.item nota, q̄ adhoc &c. vbi vide eū &c. ita ēt notat
16 latè Ant.de Bu.& Imo.in cle.pleriq;, de elec. ¶ †Et ibi dicunt
vnum q̄ eſt in ꝓpoſito bene cōſiderādū, ſ. q̄ q̃riꝛ mens diſpo-
nētis, ſi illa eſt certa. Sed vbi eſt dubiū dicunt q̄ illa debent in-
terpretari q̄ mens diſponentis fuerit in ampliando fauorē, &
in reſtringendo odiū, arg.l.cum qdā, de lib.& poſth.&c. odia,
de reg.iur.in 6.cū ſi.¶ Cum ergo in ꝓpoſito tractetur de pœna
priuationis inſtigenda, dēt in dubio fieri interpretatio q̄ con-
curſus vtriuſq; copulati requiritur, vt ſic pœna reſtringetur, vt
in c.2.de pœn, li.6.¶ Nec ob.id q̄ habeꝛ in d.l.ſi quis &c.§.cum
ita, in prin.cū gl. qa reſpond. q̄ ibi fuit adiecta dictio alternati
17 ua in diſpoſitione pœnali, † qa dictū fuit, ſi Stichum aut fundū
nō dabo, ꝓmitto c. nam ſi ꝑceſsiſſet ꝓmiſsio Stichi & fundi co
pulatiuè, licet alterutrum deꝛ, cōmittitur pœna: quia ad veri-
tatē illius alternātis, ſufficit alterā partē eſſe veram l.ſi ita qs ſti
pulatus, ſi nauis, de ver.obl.c.inter cæteras, de reſcr.¶ Sed ſi ꝑ-
ceſsiſſet ꝓmiſsio alternatiuè de dādo Stichū aut fundū, & po-
ſtea ſubſequereꝛ ꝓmiſsio pœnalis in hac forma, ſi nō dabo Sti
chum aut fundum, ꝓmitto centū, tūc ſatis eſt alterū fuiſſe da-
tum ſ. Stichum vel fundum: qa natura illius principalis obliga
tionis alternatiuæ erat, q̄ liberareꝛ dando alterum.l.ſi duo, de
ver.ob.cum ſi.ſed in ꝓpoſito noſtro teſtator copulatiuè locu-
tus eſt in adiectione pœnæ, ideo dēt cōcurrere vtrunq; d.l.ſi hę
redi plures, & ſaltē vbi agiꝛ de pœnæ impoſitione, vt dictū eſt,
¶Non ob. q̄ in caſu noſtro cōſtet de mente, ꝑ ea q̃ teſtator præ-
dixerat in mandando hæredibus q̄ deberēt ſimul ſtare & habi
tare, in cōione viuere, & cōferre lucra, & expenſas &c. Quia rñ
deo, q̄ poſito q̄ teſtator voluiſſet & mādaſſet, tñ quātum ad pœ
nam priuationis hæreditatis imponendā ex diſpoſitione ipſi⁹
teſtatoris: tūc voluit illam pœnā habere locū, qn̄ illa duo copu
latiuè concurrunt, ſciuiſſet enim teſtator in appoſitione pœnę
vti diſiūctiua ſi voluiſſet, ſicut vſus fuit copulatiua c. ad audiē-
tiā, de decimis l.1.§.ſin aūt ad deficiētis C.de cad.tol. & ſi cohę
redes magiſtri Auguſtini ex primo capite mandati copulatiuè
facti voluiſſent priuari facere magiſtrū Auguſtinum hæredita
te, habuiſſent neceſſe ſequi formā traditā in aut. hoc amplius.
C.de fideic.& in c.ſi hæredes, cum ibi not.de teſta. ſcilicet me-
18 diāte monitione iudiciali, vt ibi habeꝛ.¶ † Venio ad ſcd̄um du-
bium in q̊ q̃ritur an dicta conceſsione facta in emphyteuſim
dicto Nicolao pro ſe, ſuiſq; filijs, nepotibuſq; in eius tertiā ge
nerationem, cōprehenduntur nepotes nati ex magiſtro Augu
c ſtino, c & breuiter reſpondeo, q̄ ſic: qa per illam dictionē eius,
apparet, q̄ Nicolaus recipiens, non computatur in illo nume-
ro trium generationū: quia nemo generat ſeipſum. Ita conſu-
luit Bar. quem ſequitur Bal.in addi.Spe.in tit.de loca.in verſ.
300.& Bal.in auth.ſi quas ruinas.C.de ſa.ſan.eccl.& ibi Bald.
tranſit cum Bar.niſi conſuetudo eccleſiæ concedentis aliter ſe
haberet, & cum Bal.trāſit etiā Pet.de Anc.in cle.1.de pœ.¶Vbi
d autem non eſſet adiecta illa dictio, eius, aliud d eſſet ſcd̄ū Bar.
& Bald.in loco ꝑallegato, & ita loquitur Bald.in l.2.C.de iure
emph.in ver.q̃ro qn̄ per præſcriptionem, & per Bal.in auth.de
functo.C.ad Tertylianum, & Bal.in addi.Spe.in ti.de loca.in
ver.nonne tertiæ generationis &c.& ibi Spe.in §.nunc aliqua
ver.155.& quod iſtam partem etiam comprehendat pronepos
tenuit Ang.in §.emphy.in aut.de non alie.¶ Pro iſta opin.ſ.q̄
in numero dictarū trium generationū, comprehendunꝛ nepo
tes nati ex d.Aug.eſt tex.in aut.de teſt. fideicom. quem ad hoc
ibi ponderat Angel. quò ad quæſtionem noſtram, & idem ēt
tenuit do.Car.Flo.in cle.1.§.1.de pœnis, vbi fortius dicit vt ibi.
vide per eum.Imo.in l.quod dicitur, de ver. ob. etiam videtur
19 tranſire cum opi.Bar.ſuprà relata.¶ † Et non obſtat quod non
poſsit concedi emphyteuſis vltra filios & nepotes, vt in d.§.em
* phyteuſim, quia reſpōdeo quod ſecundum * communem opi
nionem poteſt vlterius concedi in vlteriori, per §.licentiam.in
aut.de alie.& emphy.vt plenè no.per glo.& do.in §.emph.&
in §.alienationis, eod.tit.gl, & doct.in d. auth. ſi quas ruinas,
& Bal.in auth.perpetua, eo.ti.& Spe.in d.§.nunc aliqua verſ.
7.& ver.115.& Io.And.& alij in c.in præſentia.de prob.in add.
Spec.in d.§.nunc aliqua.ſuper verſ.113.& ibi etiam Bald.in d.
authen.defuncto, cum ſi.¶Et prædicta tantò magis ꝓcedunt:
quia verbo fertur, q̄ in ſcriptis dicitur vſq; in eius tertiam ge-
20 nerationem completam, & ſic ceſſat diſputatio: † an dictio vſ-
que, ibi ſtet incluſiuè: & ſi videatur, q̄ quando non eſſet tradi-
ta illa dictio completa, nihilominus in dubio dictio.vſq;, re-
lata ad determinationes graduum, ſtet incluſiuè l.fi.in fin.cū
gl.ff.de ſena.l.diuo Marco.C.de quæſtio.& no, Bar.in l.patro-
nus.§.1.in fi.de leg.3.& Bal.in auth.hoc amplius, ad fi.C.de fi-
deicommiſ.& probatur in d.c.ſtatutum felicis, & eſt de mente
e Bal.in d.auth.ſi quas ruinas, cum concord.ſuprà allega.Et ita
etiam conſuluit Imo.in conſilio e incip. Nicolaus filius quon
dam Stephani &c.cuius copia eſt mihi exhibita, & ibi dicit q̊d
licèt facta fuerit mentio de filijs & nepotibus, tamen compre
henduntur pronepotes ratione adiuncti.ſ. propter illa verba
vſq; in tertiam generationē cōpletam: ſic alias appellatione fi
liorū in materia odioſa ſeu pœnali veniunt nepotes ratione di
cti adiuncti, vt in d.c.ſtatutū, & in c.quicunq;, eo. ti. & iſta eſt
melior reſpō. quā illa quę fundaretur in l.eorum.§.affinitatis.
f de poſtu. Quantū verò ad tertiū dubiū an dotes f datæ filiabus
Barnabęi debeant deduci cōi, an verò tm̄ de rata pertinente ad
Barnabæum, vel eius hæredem, non ſcribo: quia non ſum req-
ſitus: aſſerunt enim hæredes magiſtri Auguſtini ſuper hoc ha-
bere opportuna conſilia plurimorum ꝑſtantiſsimorū docto-
21 rū.¶† Super quarta dubitatione, qua q̃ritur, an filia & hæredes
dicti Barnabæi teneantur hæredibus dicti magiſtri Augu.red
dere rōnem adminiſtrationis oīum & ſingulorum bonorum
cōium ſeu dictorū hæredū Auguſtini adminiſtratorū ꝑ ipſum
Barnabæum ꝑ tp̄s annorū 33.poſt mortem d. Nic. breuiter rñ
g deo, eū teneri: qa ita regulariter tenetur qlibet g geſtor & ad-
2 † miniſtrator † bonorū & negotiorū alterius l.2.ff. de neg. geſt.
l.1.cū gl.in ver.abſentiū eo.ti.& l.q ꝓprio.§.ꝓcur.vt in cæte-
ris.ff.de ꝓcu.& inſt.de ob.q̃ ex quaſi contractu.§.ſicut autem.
22 ¶† Bn̄ ſpeciale eſt in patre adminiſtrare bona aduētitia filij ſui,
quem habet in poteſtate, & in quo aduētitio peculio pateꝛ hēt
vſum fructū, & eſt legitimus adminiſtrator, & non tenet red-
dere rōnes adminiſtrationis filio regulariter l. ſi qs prioris.§.
in illo, & ibi Bal.C.de ſec.nup.l.cū oportet.§.non aūt, & l.fi.§.
ſin aūt æs alienū, & hoc paterna reuertētia.C.de bo.q̃ lib. ſecus
3 † ſi filius eſſet emācipatus l.ſi ſuperſtite.C.de dolo.l. licet.C.ad
legē Fal. ¶ Vnde videmus q̄ † mater teneꝛ reddere rationē ad-
miniſtrationis filio, vt eſt gl.no.in d.l.ſi quis prioris.§.fi.in gl.
fi.& in d.§.ſin aūt æs alienū, in ver.reuerentia. bene facit l. Ne
ſennius.ff.de neg.geſt.& l.hac edictali.§.his illud.C. de ſecū.
nupt.& in terminis noſtris ita conſulendo dicit Pet. de Anch.
in conſi.1405.incip.In Chriſti nomine &c.vbi ſubdit, q̄ tene-
bitur gerens & adminiſtrans de culpa & negligētia.l.ſocius ſo
cio.ff.pro ſocio.& idem dico de Ioanne pro tp̄e quo ipſe Ioan-
nes

23 nes adminiſtrauit eadẽ rõne.¶ †Super q̃nto dubio quo quæri-
tur de debitis contractis ꝑ dictum Bernabeum noĩe ſuo &
ſimiliter ꝑ dictũ Ioannem, an cedere debeant ad damnum cõe
omnium, adeò ꝙ hæredes dicti magiſtri Augu. ſubire debeant
tale onus ꝓ rata, ẽt non dato ꝙ dicta debita contracta ceſſerint
ad communem vtilitatem, & dico ꝙ non debent hæredes di-
cti magiſtri Aug. vllam partem talium onerũ ſubire, vt eſt tex.
in l. antep. ff. ꝓ ſocio, niſi ꝓbetur pecuniam fuiſſe cõuerſam in
vtilitaté cõem, & poſtea ſine culpa eius qui accepit non potuiſ
ſet cõuerti, vt no. in d. l. antep. ¶Vnde per illam legem diciti-
bi Fulg. de facto dixiſſe in §. duo fratres, & ver. ſequ. in quarta
parte. & Bal. in l. ſi patruus. C. cõia vtriuſq; iud. & in, add. quas
fecit ad tractatus Bartoli, de duobus fratribus. Huic conſilio
ſubſcripſit Baptiſta. & Nellus doct. & fuit de facto in ciuitate
Vrbini in facto Baptiſtæ & fratrum de Sanuitijs die 25. Octo.
2461. Boñ.

ADDITIO.

a ¶ Ad tempus. ſupra lib. 2. conſ. 18.
b ¶ Copula. ſupra lib. 1. con. 48. ſupra eod. li. conſ. 20. nu. 7. ſupra
e. con. 101. nu. 8. infra. lib. 7. con. 25. vbi dixi con. 64. nu. 3. Bal. l.
Gallus. §. ẽtſi. in fi. de li. & poſth. Pau. con. 427. li. 1. Ro. cõ. 104.
Soc. l. ſi is q ducenta. §. vtrũ, de reb. dub. Feli. c. 2. de reſcr. Deci.
con. 333. con. 346. Iaſ. l. 1. de inſti. & iur. l. diuus. de re iudi. Alci.
l. ſæpe. glo. 2. de verb. ſig. Fran. Rip. li. 2. de reſcr. reſpon. 30. vide
Rom. con. 166. Lance. Deci. l. oẽs populi. de iuſti. & iur. Franc.
Cur. iuniorem. l. 2. §. fi. nu. 27. ſi certum pet.
c ¶ Auguſtino. nepote Nicolai idem latè infra libr. 5. con. 125.
d ¶ Aliud. Imò idem indiſtinctè vt dixi d. conſ. 125.
e ¶ Conſilio. Non eſt inter impreſſa.
f ¶ Dotes. Dic. vt ſupra lib. 1. con. 154.
g ¶ Quilibet. Dixi in conſu. Pari. §. 6.

SVMMARIVM.

1 *Simulatio debet in ſpecie allegari & probari.*
2 *Allegans ſuam fraudem non auditur.*
6 *Teſtis deponens præſentem non probat intelligentem.*
7 *Confeßio non acceptata non valet.*
8 *Teſtes ſunt ſingulares ſi agitur de verborum forma, niſi de ea conue-niant.*

CONSILIVM CXI.

VISO ſuperiore themate & inſtrumẽtis & titulis
diuiſionũ, & atteſtationib. vtriuſq; partis & om
nib. conſideratis de quib. in themate fit intẽtio.
¶Omnis difficultas in hoc cõſiſtere videt̃, an cõ-
ſtare dicat̃ de ſimulatione dictorum inſtrumen
torum diuiſionum & locationũ: ad ꝙ ꝓbandum plurimum la
borant teſtes ꝓducti ꝑ parte dictorũ Iacobi & Pet. ¶ Tñ ſentio
in caſu noſtro allegatã ſimulationẽ nõ obſtare. & q̈q̃ Cy. in l. 1.
C. plus va. ꝙ agi. & expreſsiùs Cyn. & Ray. in l. optimam. C. de
contrah. & cõmit. ſtip. in 4. opp. & Pe. de Anc. in c. ad noſtram,
de emp. & vẽd. & con. 227. inci. Ad corroborationem p̃dictorũ
&c. tenuerunt in caſu noſtro ꝓbari non poſſe ſimulationem ꝑ
teſtes, ꝑ id ꝙ habet̃ in l. gñaliter. C. de non num. pec. nõnulli tñ
tenuerunt contrarium: in hoc nõ inſiſtã volens tutiori funda
1 mento adhærere. ¶ †Et p̃ſuppono ꝙ ille q dicit inſtrumentum
ſimulatum ad hoc vt poſsit obtinere, debet ſpecificè exprime-
2 re & ꝓbare ſpeciẽ a ſimulationis, cum plures ſint ſimulationis
ſpecies. ita ꝓbat̃ in l. ab Anaſtaſio. & ibi no. Bal. ad fi. C. mand.
& plenè ꝓbat Bar. in con. 65. incipiente, Petrus Nicolæ. & no.
Mod. & Pau. de Ca. in l. iuriſgentiũ. §. dolo. ff. de pac. Qđ autẽ
ſint plures ſpecies ſimulationis, patet in l. Lucius. la gran. cum
ibi no. ꝑ Bartol. ff. depoſi. & in l. ſub ſpecie. C. de poſtu. & l. 1. cũ
ibi no. ꝑ Bar. C. plus va. ꝙ agi. & in d. con. incip, Pet. Nicolæ. &
ꝑ Bald. in l. cum p̃cib. C. de ꝓbatio. & in rubr. C. depoſi. in 5. q.
¶ Vñ in caſu noſtro ꝓ parte dictorũ Iacobi & Petri allegatur ꝙ
dicta inſtrumẽta fuerunt facta ſimulata, ea ſpecie ſimultatis, ſ.
ꝙ ſimulabatur inter partes fieri diuiſionem, & ſucceſsiuè loca
tionem, & ꝙ tñ nihil agere intendebat, id eſt, ꝙ non eſſet diui-
ſio neque locatio. neq; alius cõtract⁹, & hoc fiebat in fraudẽ fi-
ſci, ſeu cã fraudãdi exactionẽ collectarũ & onerũ, vt teſtes de-
2 ponunt. † Modò ſic, allegans ſimulationẽ factã in frandẽ fiſci,
vel alterius non auditur, tanquã alleget ſuam tupitudinem. l.
cùm fatearis. C. de reuo. dona. l. filios. C. de reuo. his q̃ in frau.
credi. l. ſi creditoribus. C. de ſeruo pign. da. ma. & in propoſito
* eſt doctrina Bar.* cõiter approbata in l: poſt contractũ. de do-
nationibus. & Bar. in l. iuſiurandum ꝙ ex conuentione. §. pro
curator. ff. de iureiur. cum quo ibi tranſeunt cæteri, & Barto. in
d. conſi. incip. Petrus Nicolæ. & Ange. poſt Bar. in d. l. filios. &
Per. de Anc. in d. con. 227. de Ca. in l. contra legem. ff. de legib.
& ſicut non debuiſſet audiri Andriolus allegans ſe dictam ſi-
mulationem in fraudem fiſci feciſſe, ita nec Petrus nec Iacob.
hæredes ſui, vt in d. l. filius. ¶Et quamuis Bar. in d. §. ꝓcurator,
dicat ꝙ ille qui ſimulationem allegat excipiendo vel replican
do debeat audiri, qñ hoc allegat contra eum qui fuit particeps
huius turpitudinis. l. de tutela. C. de in integ. reſt. tamen dicit
Bar. ꝙ hoc eſt verum qñ turpitudo talis allegatur contra parti-
cipem turpitudinis: qui tractat de lucro captando, & allegans
turpitudinem tractat de damno vitando, alias ſecus. per l. viro
atq; vxore. ff. ſol. mat. & l. apud Celſum. §. Marcellus. ff. de do.
exce. ¶ Sed ita eſt ꝙ dictus Iacobus & Petrus opponentes ex-
ceptionem ſimulationis p̃dictæ, nõ tractant de damno, ſed de
lucro: hæredes verò dicti Simonis de damno vitando: vt ſta-
tim oſtendam, ergo nõ põt cõtra eos obijci exceptio ſimulatio
nis. ¶Quòd aũt hæredes Simonis tractent de damno euitãdo,
& dicti Iacobus & Petrus tractent de lucro, ꝓbatur: quia ex do
natione facta in præmiũ emancipationis dicto Simoni, & ẽt
ex inſtrumento quondam Petri patris dictorum Simonis, An
tonij & Andrioli, tertia pars ꝓ indiuiſo dictorum bonorũ di-
cti q̊ndã dñi Petri exiſtẽtium in epiſcopatu Parmæ verſus mõ
tes in terra Pãnochiæ ſupra ſpectabant ad dictum q̊ndã Sim-
monem, ſucceſsiuè ad eius hæredes, & ẽt dimidia alterius ter-
tiæ partis obuentæ dicto Antonio hæredi dicti ſui patris pro
alia tertia omnium bonorũ ſpectauit ad dictũ Simonẽ tanquã
hæredem dicti Antonij ꝓ dimidia: vt patere dicit̃ ex teſtõ An-
tonij, & ẽt patet ex narratis in dicto primo inſtrumento diui-
ſionis factæ de anno. 1437. die. 18. menſis Martij. & ſic in effectu
dimidia partis ꝓ indiuiſo dictorũ bonorũ q̊ndã Petri prædicti
exiſtentium in terra Pannochię ſuprà & ante factas diuiſiones
ſpectabat ad dictum Simonẽ, tam ex perſona quondam Petri
ſui patris, cui ſuccedit pro tertia, quam ex ꝑſona dicti q̊ndam
Antonij ſui fratris, cui ſuccedit pro dimidia. ¶ Si ergo dicere-
mus audiendos eſſe hæredes dicti Andrioli allegantes & exci-
pientes contra hæredes dicti Simonis habentes fundatam in
tẽtionem ex dictis diuiſionibus & locationibus dictas diuiſio
nes & locationes fore ſimulatas, eò quod dicant dicti hæredes
Andrioli illas fuiſſe factas ad euadendum onera collectarum
ſoluendarum per d. Andriolũ habitãtem in cõitate, & in loco
vbi ſunt dicta bona, & ꝙ omnia bona p̃dicta exiſtentia in Pan
nochia ſupra ſpectent in ſolidũ ad dictũ Andriolum, & eius hę
redes, vt nonnulli teſtes deponũt, vident̃ inducere excluſionẽ
dicti Simonis, & ſuorũ hæredũ à dicta ſua dimidia oĩm bono-
rũ q̊ndã Petri exiſtentiũ in Pãnochia ſupra, & ſic locupletarẽ-
tur hæredes dicti Andrioli, & damnificarentur hæredes dicti
quondam Simonis. ¶Nec ob. illud ꝙ ſentio allegari pro parte
Andrioli, ſ. ꝙ ipſi dicunt ꝙ loco ipſius partis quę dicto Simoni
competebat in bonis exiſtentibus in terra de Pannochia ſuprà
fuerunt aſsignata Simoni alia bona à terra Pannochiæ infrà:
qa reſpondeo, vt verbo fertur, ꝙ nõ apparet de aſsignatione fa
cta dicto Simoni de bonis exiſtentibus à terra de Pañochia in
frà ante dictã diuiſionem, ſed ſolùm hoc apparet per dictum
inſtrumentum diuiſionis factæ de anno 1437. ergo ſi hæredes
Andrioli volunt probare per dictum inſtrumentum diuiſio-
nis dictam aſsignationem de bonis factam de terra Panno-
chiæ infrà, videtur de neceſsitate probare ipſum inſtrumen-
tum diuiſionis factum de anno 1430. l. cum precum. C. de lib.
cau. l. ſi quis teſtib. C. de teſtib. & in auth. ad hæc. C. de fide in-
ſtrument. no, in c. cum venerabilis, de exc. & in c. cum olim, de
cenſi. & non poſſunt dicere illud inſtrumentum diuiſionis eſ-
ſe efficax: qa eſſent ſibi contrarij. l. Pompo. ſcribit ſi negotium.
ff. de neg. ge. l. 1. C. de furt. c. ſolicitudinem, de appella. ¶ Et at-
tento ꝙ illud capitulum dicti inſtrumenti diuiſionis, in quo

aſsignantur dicto Simoni bona quæ ſunt à Pannochia infrà,
eſt cõnexũ cũ capitulis eiuſdem inſtrumenti in qb. aſsignant
Andriolo duæ tm̃ partes ex trib. oĩum bonorũ exiſtẽtiũ à Páno
chia ſupra, & reliqua tertia pars à Pánochia ſupra aſsignata di-
3 cto Simoni, † & hẽt vnũ capitulũ depẽdẽtiæ ab alio, & dicta ca
pitula ſunt reſpectiua vni⁹ ad alterũ: iõ nõ põt vnũ vitari, & a-
liud firmũ manere l. ẽt. §. ex cã. ff. de min. l. fi. ff. de acc. l. cũ em-
ptor. ff. de reſcin. vend. & no. p Bald. & oẽs in l. ſi ex falſis. C. de
tráſ. & in l. Aureli⁹. §. idẽ q̃ſijt. ff. de lib. leg. cũ ſuis concord. ¶ Et
ſi hæredes dicti Andrioli velint dicere q̃ poſito q̃ dictũ primũ
inſtrumentũ diuiſionis & locationis cũ cõtentis in eo efficax
non ſit, tñ efficax eſt ſcđa diuiſio, & locatio facta inter p̃dictos
Simonẽ & Andriolũ de an. 1443. die vltima menſis Febru. p q̈
aſsignantur dicto Simoni p indiuiſo nonnulla bona poſita
in terra de S. Martino, & ſic à Pannochia ſupra & generaliter ei
dẽ aſsignat̃ oĩs portio bonorũ exiſtentiũ à Pannochia infra, q̃
alias non fuiſſent diuiſa inter p̃dictos fratres, & hoc qa dicto
Andriolo aſsignant̃ talia bona exiſtentia à Pánochia ſupra, &
dict⁹ Simõ dicta bona ſibi in partẽ aſsignata à Pánochia ſupra
locauit dicto Andriolo ad qnquẽniũ. rñdeo q̃ hæredes Andrio
li dictá ſimulationẽ ſcđæ diuiſionis, & ſcđę locationis tanquá
factæ in fraudẽ onerũ allegare non pñt eadẽ rõne, qua dixi ſu-
pra non poſſe allegari ſimulationẽ primę diuiſionis & locatio
nis: qa ex hoc ſequeretur dictũ Andriolũ & eius hæredes locu-
pletari, & dictum Simonẽ & eius hæredes dánum ſentire. Ná
ex hoc contingeret dictũ Simonẽ & eius hæredes pdere illam
tertiá p diuiſione bonorum exiſtentiũ à Pannochia ſupra, &
aduerſarij, vt eorũ teſtes dicere conant̃. ¶ Fortius dico, q̃ ẽt po-
ſito, q̃ allegari potuiſſet, & poſſet iſta ſimulatio p dictos hære-
des Andrioli. tñ nõ videt̃ ſufficienter pbata p teſtes. Ná prim⁹
teſtis, ſcilicet magiſter Geminianus nihil pbat de ſimulatio-
ne, ſed potius cõtrarium: qa dicit q̃ Simon dixit, q̃ volebat q̊d
bona de S. Martino de Monſano, & in partib. circumſtantibus
eſſent dicti Iacobi & fratrum, quò ad vſumfructum, & q̃ Gene
ſius filius dicti Simonis ſe non impediret de ipſis, niſi p qua-
dam neceſsitate in quib. bonis non intendebat ſibi p̃iudicari
quò ad pprietatem, & ſic primus teſtis arguit potius, q̃ nulla
fuit ſimulatio cum intenderet retinere pprietatẽ: quò aũt ad
vſumfructum non p̃iudicat iſte teſtis, quia vnicus & ſingula-
4 ris. iuriſiurádi. C. de teſti. c. licèt cám, de pba. † Item qa vſusfru
ctus, q eſt pars dñij l. 5. ff. de vſufr. non põt transferri ac conſti-
tui ſine titulo ex cá. l. nunq̈ nuda. ff. de acq. re. do. l. 2. §. circa. ff.
de doli. exce. & nulla cá fuit ibi inſerta ſcđum depoſitionem
dicti teſtis. ¶ Præterea dicit teſtis, q̃ Simon dixit q̃ volebat q̊d
5 bona de S. Martino &c. & non dicit oĩa bona. † & illa verba, ſ.
bona, poſſunt verificari in duabus rebus l. inter illam. §. fi. ff. de
verb. ſig. l. libertas, in fi. ff. de ma. teſta. & cum pbatio debeat de
neceſsitate concludere c. in pñtia. de pba. l. neq; natales. C. de
pb. indefinita prolata in ſcriptura prohibitoria vel in teſtõ nõ
pbát de vniuerſali, vt voluit Ol. in conſ. c. incip. In executione
&c. & Inn. in c. auditis, de p̃ſcri. in gl. in verbo exceptionem. v-
bi pprie etiam loquitur in dicto teſtis, & illud dictum ad hoc
multum ponderat Abba. ¶ Præterea non apparet quod dictus
Iacobus eſſet ibi pñs. i. intelligens, & ſic cum eo non põt dici
fuiſſe celebratũ contractũ nec cũ alio q accepit pro eo l. cõſen-
ſu. ff. de act. & ob. l. 1. §. fi. cum l. ſeq. ff. de contrah. emp. l. abſen-
6 ti, cũ ibi no. ff. de do. & no. in l. illud. C. de ſac. ſan. eccl. ¶ † Ná li
cet teſtis iſte dicat q̃ erat p̃ſens Iacobus nõ p hoc dicit̃ pbare q̃
Iacobus eſſet pñs intellectu l. 1. §. 1. & ibi hoc no. Bar. ff. de aut.
tu. & p gl. & do. in c. p̃ſentium in verbo, interrogatorio, de te-
ſti. in 6. & Bar. in tractatu de teſte, & per Bald. & alios in l. 2. §.
fi. ff. ſolu. ma. & Bal. & Sal. in l. teſtiũ. C. de teſti. & Bal. & Ang.
& moderni in l. hæredes, in prin. ff. de teſta. & Bald. in l. ſi non
ſpeciali. C. de teſta. & no. doct. in c. puenit, el 2. de teſti. cogen.
¶ Secudus teſtis non probat, tũ qa ſingularis in dicto ſuo, tum
qa nihil dicit̃ de ſimulatione, vel de confeſsione ſimulationis
facta à dicto Simone, ſed dicit q̃ audiuit dictũ Simonẽ dicẽtẽ
q̃ omnia bona à Pannochia ſupra deuenerant in partẽ Andrio
lo, quæ confeſsio non eſt ſufficiens: tum quia fuit facta parte
abſente. l. fi. ff. de interroga. actio. l. certum. §. ſi quis abſente. ff.
de confeſsis: tũ etiá quia fuit erronea confeſsio, & de eius er-
rore patet p dicta inſtrumẽta diuiſionum: per q̃ apparet aliter
rem ſe habere, & hoc ſufficit ad reuocandam confeſsionẽ tanq̃
erroneam l. ſi poſt diuiſionem, & l. cum teſtamẽtum C. de iur.
& facti igno. no. glo. in l. cum de indebito, verbo ignoranti. ff.
de pb. & in l. de ætate, in §. fi. ff. de interro. act. & plenè no. Bar
in l. non fatetur. ff. de confeſ. ¶ Et licet iſte teſtis ſubiungat, q̃
Gregori⁹ dixit Simoni: quelli noſtri amici de la ſu me voleno
pur dar de la fatica de la ſu. Et Simoni reſpondit, laſſa pur el
penſier à mi che ho ben fatto coſa nõ ti poráno dar fatica, non
releuant, quia ſunt verba ambigua d. c. in præſentia. ¶ Tertius
teſtis Hylarius deponit potius in fauorem hæredem Simonis,
quia dicit q̃ Simon dicebat quod obuenerat ſibi in partẽ vna
tertia pars bonorum à Pannochia ſupra, & q̃ pmittebat vti eis,
& dicto Andriolo abſque ſolutione alicuius affictus. ¶ Fran-
ciſcus de Caſtro, quartus teſtis deponit ad fauorem dictorum
hæredum Simonis: qa dicit q̃ Geneſius dicebat quod volebat
facere finem Gregorio de p̃terito, ſed volebat q̃ recognoſceret
ab eo bona iſta pro futuro tempore. Philippus non probat: qa
dicit q̃ audiuit Simonem dicere, q̃ obuenerant Andriolo oĩa
bona à Pannochia ſupra. Et iſtud tñ eſt falſum: vt patet ex p̃di-
ctis inſtrumentis, p q̃ apparet rem aliter ſe habere, & ſic dictá
confeſsionẽ velut erroneam nõ nocere, vt ſupra dixi. ¶ Et licèt
iſte teſtis ſubiungat, q̃ Simon dixit q̃ ne dicta bona à Panno-
chia ſupra æſtimarentur, taxarentur q̃ fecerat inſtrumenta lo-
cationis Andriolo de terris de S. Martino, & de alijs exiſtentib.
à Pánochia ſupra, & fecerat inſtrumenta ipſi Andriolo licèt ni
hil occaſione dictorũ bonorũ habuiſſet, tamen non releuat: qa
iſte teſtis non deponit q̃ Simon dixerit inſtrã diuiſionũ ſimu
lata fuiſſe, aut facta p p onera euitanda, ſed ſolũ dicit de inſtru-
mẽtis locationũ, ergo firma manent inſtrã diuiſionũ, q̃ ſuffi-
ciunt p intentione hæredũ Simonis, & p q̃ inſtrã diuiſionum
ẽt detegitur q̃ locationes non poterát dici ſimulatę, quantùm
ad oſtendendũ q̃ bona eſſent dicti Andrioli, bene ſtare põt q̊d
in veritate non recepiſſet affictũ Simon, licet cõfiteret̃ habuiſ-
ſe. Sed hoc q̃ non recepiſſet affictũ non præiudicaret Simoni,
ſed potius eſſet ad cõmodũ eius: vt in l. in contractib. in princ.
cum ibi not. C. de non nu. pec. ¶ Præterea iſte teſtis deponit de
confeſsione facta abſente parte, & eſt ſingularis, & p hoc ẽt nõ
poteſt obſtare, q̃ iſte teſtis dicat Geneſium dixiſſe quod pater
ſuus voluerat q̃ habeat aliqd in nominibus vnde originẽ tra-
xerunt: qa per hoc nõ dicit aliquid de ſimulatione, & vt dictũ
eſt in hoc etiá eſt ſingularis, & deponit de verbis prolatis parte
abſente, & de errore confeſsionis apparet p dicta inſtrumẽta.
¶ Non obſtat illud quod deponit Marcus Magnus, teſtis ſex-
tus, q dicit audiuiſſe à dicto Simone quod nõ poterat dari mo
dus exonerádi. niſi fieret venditio de aliqua parte bonorũ ali
cui amico: qa propterea talia bona vendita locaret ipſi vendi-
tori pro aliquo tempore, & poſtea fieret liberatio de affictu, &
quod dixit iſta verba: Io anchora ho coſi fatto fare ad Andrio-
lo, che quando lui ſera in fine de l'anno io ci farò la ſua fine,
vna voluta, ho partito che tutto quello che de Pannochia è in
ſu, e ſuo, & da Pannochia in zuſo è mio, quia teſtis iſte non p
bat, q̃m verba ſonant quod Simon dixerit ſe emiſſe ab Andrio
lo bona Andrioli, & quod poſtea illa bona ſic empta locauerit
Andriolo, ſed in caſu noſtro non producitur aliq̊d inſtrumen-
tũ venditionis de cuius ſimulatione diſcutiatur. Item illa ver-
ba cõfeſsionis Simonis videlicet, vna voluta io ho partito che
tutto quello che da Pannochia in ſu ſi è de Andriolo. poſito q̊d
fuiſſent plata, fuerunt erronea, & rouocantur pbato rẽ ſe ali-
ter habere p dicta inſtrumenta: vt dixi ſupra, & qa agit̃ de dáno
vitando tolerabilis eſt talis error, etiam in facto proprio l. ſed
ſi me putem, in prin. ff. de cond. inde. & pleniùs per Bar. in d. l.
7 non fatetur. ¶ † Præterea iſta confeſsio non fuit acceptata [b] p
b dominum Iacobum, vt deponit iſte teſtis: ergo non ſufficit, vt
no. Cy. in l. 1. in 6. q. C. de confeſ. & ibi expreſsiùs Sal. in 15. op-
poſitio, & in l. iubemus. C. de libe. cau. & in l. generaliter, in 6.
q. C. de non num. pec. vbi refert ſe ita ſæpius conſuluiſſe, & ita
tenuiſſe dominum ſuum dom. Richar. & probatur in l. fin. ff.
de interroga. actio. & ex ſignificatione vocabuli: qa confeſsio
idem eſt q̊d ſimul falſio: quia deriuatur à for faris, vel fare fa-
tur, & dictio con, & ſi coniuncta denotat ſimultatẽ locationis,
l. 1. §. 1. de pac. l. conſenſu. in prin. ff. de act. & ob. & per alias ra-
tiones, de quibus per doctores in prædictis locis, & eſt de men

te

teBal.in l.3.C.de repu.hære.in ver.2.noto &c.Vnde dicit Sali.
in d.l.iubemus,quod non sufficit,q teſtes dicant confeſsioné
factam fuiſſe parte præſente, niſi dicant & ea inſtante & pe-
tente,ſeu confeſsioné acceptante, pro quo etiam bene faciũt
no.per Bar.in d.l.1.§.fi.ff.de autoritate tutorũ, cũ concordan-
tijs. ¶ Non ꝓbat etiã ſeptimus teſtis ꝑ illas rationes, per quas
dixi præcedenté non ꝓbare. ¶ Præterea iſte teſtis in ſua depo-
ſitione loqtur de confeſsione Simonis confitentis quoddam
aliud inſtrumentũ ſeparatũ à diuiſionibus & locationib⁹ fui-
iſſe fictitiè & ſimulatè factũ per Andriolum dicto dño Simo-
ni,patet,dum dicit,perche ho fatto che il mio Andriolo m'ha
fatto vna charta de vna quãtità del ſuo peruenire alla repara-
tione de li ſoi beni,che non vadano à lo eſtimo in la villa de S.
Martino,& queſto non valia niente,perche in li noſtri inſtru-
menti che habbiamo fatto,io ho à fare da Pannochia in giu,&
lui da Pannochia in ſu, & queſto faccio per reparatione de li
ſoi beni.Sed ita eſt q non quæritur nunc de ſimulatione alte-
rius inſtrumenti ſeparati à diuiſionib⁹ & locationib⁹, deniq;
dicta confeſsio Simonis in eadé parte, in qua dicit dictus te-
ſtis Simoné dixiſſe,perche in li inſtruméti che habbiamo fat-
to io ho à fare da Pannochia in ſuſo, ſi ſubintelligatur dictio
taxata,conſtat,q eſt erronea confeſsio,quæ non nocet, ꝓbato
ꝑ dicta inſtrumenta rem aliter ſe habere,vt dictũ eſt. Item nõ
deponit de ɔfeſsione facta præſente parte intelligente & acce-
ptante,imò dicit q neſcit ſi Iacobus intellexit, & per hoc etiã
patet,q non ꝓbat octauus teſtis. ¶ Præterea nõ ſpecificat iſte
teſtis,de qbus inſtruméntis intellexit. aut dixerit Simon, nam
dicit Simoné dixiſſe,ego feci Andriolo certa inſtrumenta de
bonis & terris de S.Martino,ꝑꝑ quæ defendo eum à collectis,
ergo obſcura ꝓbatio non releuat.Inſuper iſte teſtis non dicit,
de qbus bonis ſpecificè dixerit Simoni,nam videtur quòd nõ
intellexerint de omnib. bonis Andrioli,qa multa hẽt Andrio
lus,q̃rum inſtrumenta non cantãt in ꝑſona Simonis, & dicta
verba verificari nõ poſſent in vna re vel duabus. d.l.inter illã.
& cũ nõ expreſſerit demonſtrationes & ɔfinia rerũ,nõ eſt clara
& ſufficiens ꝓbatio.l.formã,in prin.ff.de cenſ.& l.Pomp. ſcri
bit ſi frumentũ.§.fi.de rei ven. ¶ Præterea iſti tres teſtes,de qb.
ꝓximè dixi,ſi bene reſpiciant,nõ ſunt ɔteſtes in relatione ver-
borũ dicti Simonis,vt patet ex inſpectione atteſtationis,& ex
verbis eorũ ſuprà relatis,& ꝑ ɔſequens nõ ꝓbant,vt in d.c.licet
cám,& plenè in c.in noſtra.de teſti.& iſte vltimus teſtis ẽt de-
ponit de confeſsione erronea,& facta abſq; eo ibi q pars ibi
ẽẽt ꝑ̃ſens & intelligens,& Ioannes Paulus nihil dicit de ſimu
latione dictorũ inſtrumentorũ diuiſionũ,ſed ſolùm dixit, Si-
monem dixiſſe ipſi ſoli,q inter ipſum Simoné & Andriolum
erant inſtruméta & iura,adeò q ipſi homines S. Martini nihil
facere poterant,ſi volebant collectare ipſum,& qm̃ conſtat q
multa habet bona Andriolus,q̃ non obſtantibus dictis inſtru-
mentis ɔſtabat ad Andriolũ ꝑtinere in dicta villa, ergo nõ ꝑ̃t
intelligi dicta ɔfeſsio,q voluerit dicere de inſtruméntis diuiſio
num & locationũ prædictorũ. ¶ Præterea eſt ſingularis,& de
cõfeſsione facta parte abſente loquit̃,& nihil de ſimulatione
dicit.Decimus teſtis ẽt non ꝓbat,qa non dicit,q aliq̊d factum
fuerit inſtrmétũ ſimulatũ inter ipſum Simoné & Andriolũ,
ſed ſolũ dicit, Simoné dixiſſe,q̊d fecerat ſibi per Andriolũ fie-
ri inſtrumenta de vna parte bonorũ exiſtentium in villa de S.
Martino, vñ põt intelligi de inſtruméto vero,& ſic teſtis iſte
non cõcludit,& eſt ſingularis,nec dicit q̃ fuerũt illa bona ſpe-
cificè,ergo ex ſupradictis apparet,q non ꝓbat. Antonius 11.
teſtis nõ ꝓbat,qa inquãtũ dicit q Simon dixit,q oẽs terræ ex-
iſtentes à Pannochia ſuprà ſunt Andrioli. eſt ɔfeſsio erronea,
quæ nõ nocet ꝓbato ꝑ dicta inſtruméta ré aliter ſe habere, vt
eſt dictũ ſuprà. ¶ Inquantũ verò deponit,Simoné dixiſſe q il-
la inſtruméta,q̃ fecerat ei Andriolus fuerũt facta,vt defende-
ret Andriolũ à brigis,& q iſta fuerũt verba formalia Simonis,
dico q non ꝓbat de ɔfeſsione facta parte ꝑ̃ſente & intelligen-
te,& acceptante ſcd̃m q̊d ſuprà declaratũ eſt. ¶ Quinimò iſte
teſtis eſt ſingularis,qa deponit q̊d iſta fuerunt verba formalia
Simonis,& duo ꝓximi ſequentes interrogati de iſtis forma-
libus verbis Simonis aliter referunt verba formalia,ſ.vn⁹ vno
8 modo.alius alio.† & ſic dato,q verba importarét eundé effe-
ctum,tñ diceret̃ ſingularis,qñ dicunt illa fuiſſe verba forma-
c lia vt no.dixit d.Ant.de But.in c.nihil obſtat,de verb.ſign.&
Bal.in c.bonæ.el.1.de elect.vbi dixit,q teſtes fuerunt interro-
gati de formalitate verborũ,& vnus dixit,q Titius dixit pro-
mitto 24.denarios,alius dixit,q̊d fuit dictũ, ꝓmitto duos ſo-
lidos, erunt ſingulares,vel ſi vnus dixit,q̊d teſtis dixit, Titius
hæres eſto,& alius dixit,q dixit Titiũ hæredé inſtituo, erunt
ſingulares ſcd̃m Ant.de Bu. in d.c.nihil obſtat,de ver. ſign. &
ita dicit fuiſſe determinatũ. ¶ Et ꝑ hoc non ob. id q̊d deponit
Bartholomæus,& Matthæus ꝓximi ſeq.teſtes. ¶ Non obſt.id
q̊d deponit Ioanninus,14.teſtis,qa dicit q fecerat Simon cer-
ta inſtrumenta pro bonis de S.Martino cã defendendi dictũ
Andriolũ ab oneribus,& non dicit ꝓ quibus bonis ſpecificè,
nec dicit ꝓ omnibus bonis,vñ illa verba verificant̃ in duabus
rebus,vt d.l.inter illã,& dixi ſuprà,& non deponit de confeſ-
ſione facta ꝑ̃ſente parte intelligente,ſeu acceptante, vt requi-
9 ritur. ¶ Non ob.ẽt Ioannes 15.teſtis,† qa eſt affinis aduerſario-
rũ,& ſic non eſt integer teſtis,ſed ſuſpectus,vt inqt Bar.in l.af-
finitatis.ff.de ꝓcu.& Bal.in c. literis.de teſti. faciunt not. per
Bar.in l admonendi.de iureiu.in 11.col in ver.venio ad tertiũ.
Tum ẽt qa non deponit ɔcludenter de dictis inſtruméntis, per
q̃ apparebat,q omnia bona de S.Martino Andrioli viderent̃
tranſlata in Simoné.Sed inſtruméta diuiſionũ ꝑ hæredes Si-
monis ꝓducta,nõ oſtendũt,q oĩa bona de S.Martino ſint Si-
monis,imò oſtendunt,q q̃dã ſunt Simonis,& q̃dã Andrioli.
¶ Præterea iſte teſtis eſt ſingularis,qa dicit,q dicta fuerũt ver-
ba formalia,& ſequés teſtis q videt̃ deponere de eodé loco &
tꝑe,ſ.Geneſius interrogat⁹ q̃ fuerint verba formalia, aliter re-
fert formã verborũ,& ɔfeſsio,de qua ponit Geneſi⁹ eſt euidés
erronea,& cõtra inſtrumenta diuiſionũ,& ſic non ꝓbant ea q̃
dixi ſuprà. ¶ Alij duo teſtes vltimi,ſ.Matthæus de And. & qdã
Ioannes nihil ẽt ꝓbant,qa loquunt̃ & deponũt de auditu alie-
no.l.teſtiũ.C.de teſti.c.in literis.de teſti. ¶ Præterea do. Mat-
thæus dũ deponit,q dicti de Baliſterijs ſoluebãt collectas, eſt
in hoc vnicus & ſingularis,& cõtrariũ deponunt plures teſtes
ꝓducti ꝓ parte hæredũ Simonis,accedat ad cõfirmationé iu-
riũ dicti Simonis,qa eſt ꝓbatũ per aliq̊s teſtes etiã cõteſtes,q
Gregorius filius & hæres q̊ndã dicti Andrioli confeſſus eſt in
ꝑ̃ſentia hæredũ Simonis q habebãt bona & poſſeſsiones in di
cta terra S.Martini,q̃ do.Gre.tenebat ad affictum,vt deponit
10 Franc.Matthęus,& plures alij,† & iſti deponũt veroſimiliora,
imò magis é eis credendũ, ẽtſi ſint pauciores,c. in noſtra. de
teſt.l.3.poſt prin.& l.ob carmen.§.fi.ff.de teſt. ¶ Quod autem
veroſimiliora deponũt,patet,qa ſi verũ fuiſſet,q dicta inſtru-
méta fuiſſent ꝑ Simoné ſimulatè facta ad euadéda onera ſub-
eũda in terra S.Martini,ſimulatio fieret, & ſic ꝑ̃ualet illud q̊d
in veritate agitur,l.nuda.ff.de contrah.emp. l.ſi ab ignoto. ff.
de manumi.& ꝑ totũ.C.plus vale.q̊d agi.q̃ quòd ſi.teſtes auté
hæredũ Andrioli deponũt,q Simon palàm corã quàm pluri-
bus hominibus de dicta terra S.Martini,dixit feciſſe dicta in-
ſtrumenta ad reparationé, ſeu ad euadenda onera Andrioli,
q̊d ſi verũ eſſet,laboraſſet Simon contra principalé intentioné
ſuã,qua detegiſſet dictis hominib.ſancti Martini intentioné
ſuã,& ſimulationé à ſe factã,q non caderet in menté alicuius
rectè ſentientis. ¶ Propterea Simon & Andriolus ſi voluiſſent
inſtrumenta ſimulata conficere ad euadenda onera,nonne ſic
feciſſent de omnib⁹ bonis exiſtentibus in dicta terra, ſicut de
parte? Item qa non eſt veroſimile quod Simon voluerit iacta-
re ſuũ cõtra præſumptioné,l.cum de indebito,ſuprà,de ꝓbat.
& c.ſuper hoc de renun.& conſtat q Simon ex cã ſucceſsionis
paternæ & fraternæ,& ex cã donationis ſibi factæ à patre, de-
bet habere dimidiam dictorũ bonorũ exiſtentiũ à Pannochia
ſuprà,& tñ non apparet,q aliquid habuit de dictis bonis di-
uiſis ab Andriolo,ſeu quòd habuit aliquid in recompenſatio-
nem dictorum bonorũ ab Andriolo fratre ſuo, niſi per dicta
duo inſtrumenta diuiſionum, ergo non eſt veroſimile quòd
ſint ſimulata. ¶ Pręterea nemo præſumitur delinquere & frau
dare voluiſſe,l.meritò.ff.pro ſocio. ¶ Deniq; per plures teſtes
productos pro parte Simonis & ſuorũ hæredum, eſt probatũ,
quòd pater dictorũ Simonis Andrioli,& Antonij,necnon di-
cti filij præfati Petri nunquam ſoluerunt collectas in dicta
terrra ſancti Martini, nec eorum bona deſcribebant in æſtimo
Alex.

ADDITIO.

a ¶ Specié. ſuprà, lib.1.conſ.28.nu.11.lib.5.conſ.28.Pau. Alex.l. iuriſgentium. §. pactorum. de pac. Are. inſtit. de excep. Ægi. Belleme. deciſ.716. deci.56.imaginaria.in fi.de reg. iur.

b ¶ Acceptata. Bal.authen.nouo iure.in fi.C. de pœ. iud.q malè iud.Fel.c.ſi cautio.de fi.inſtr.Hyppo.de Marſil.de vnoquoq; nu.155.de re iud.in rub.de probat.fo.16.doc.in l.poſtquàm liti.C.de pac.Iaſ.l.is qui hæres, de acquir. hæred. Curt. Senior conſ.77.Deci.c.at ſi clerici,de reſcri.Alex.ſuprà,li.1.conſil.90. infrà,li.4.conſ.20.conſ.82.nu.3.& lib.6 conſ.174.

c ¶ Formalia.infrà,li.5.conſ.47.conſ.150.conſ.153.Cor.conſ.77. li.4.Hypp.Marſ.rub.de ꝓba.fo.42. Alex.infrà, li.7.conſ.176. nu.1.Iaſ.l.quæ extrinſecus,de verb.oblig. vide Dec. conſ.163.

EPITOME.

Quod operatur clauſula, omni meliori modo.

CONSILIVM CXII.

1 POST redditum conſilium præcedens † in cauſa vertente inter hæredes dñi Simonis de Baliſterijs ex parte vna, & hæredes quondam Andrioli de Baliſterijs ex parte altera. ¶ Quia in ipſo conſilio feci incidenter fundamentum in quodã inſtruméto emancipationis & aſsignationis quorundam bonorũ in præmium emancipationis datis dño Simoni, & Antoniolo per Petrũ eorum patrem, quòd non valet eò, qa ex forma ſtatutorũ requirebatur dictã emancipationẽ publicari in generali conſilio ſcdm formam in dicto ſtatuto traditam, quæ non reperitur ſeruata. ¶ Tamen hoc obſtare nõ puto, qa dicta aſsignatio facta fuit in pręmiũ emancipationis, & omni alio modo, via & forma, qbus magis & meliùs potuit & poteſt, vt dicta bona aſsignata dictus do. Simon, & Andriolus ſibi imputarent in legitimam debitã in bonis dicti eorum patris, & in quancunq; portionẽ hæreditatis ſibi competentem, & competiturã in hæreditate dicti Petri eorũ patris, vt pleniùs in inſtrumento cõtinetur, vnde poſito, ꝙ non valuiſſet emancipatio, tamen qa non reſtrinxit dictus Petrus dictã aſsignationẽ tantùm ad cauſam præmij emancipationis, ſed voluit valere omni alio meliori modo, quo valere potuit, & per conſequens vtile per inutile vitiari non debuit, l. ſancimus. C. de dona.l.1.§.pen.de verb.obli.& potuit pater aſsignare filio etiã non emancipato, vt in legitimã computaretur ſaltem ex tpe mortis patris valuit dicta aſsignatio.l.Papin.§. ſi qs mortis.ff. de inof.teſta.& l.donationes quas parentes.C.de do.inter vir. & vxo.l.filium quẽ habentem.C.fami. erciſ. facit l. cum qua.
2 de factis.§.fi.ff.ad l.Fal. ¶ † Et ꝙ illa clauſula, omni † meliori
†1 modo, operetur illud q̊d dixi, patet ex no.per Bal.in l.vinũ.ff. ſi cert.pet.vbi dixit, ꝙ per dictã clauſulam apparet diſponentem ſe noluiſſe reſtringere ad ſpecificata.& no.An.de Bu.in c. examinata, circa mediũ.de iud.& in c.literę.de dilatio.vbi refert ad hoc deciſionẽ dominorũ de Rota in concluſione 180.& no.Io.de Imo.in l.nemo poteſt.ff.de leg.1. ¶ Vnde videmus,
3 † ꝙ ſi teſtator aliqd reliquit particulariter filio, & non dicit iure inſtitutionis, & addidit q̊d volebat teſtm̃ valere omni me-
a liori modo &c.perinde [a] ac ſi expreſsiſſet q̊d relinquit iure in-
†2 ſtitutionis, prout relinqui debet † filio, vt teſtm̃ valeat, vt in §. aliud quoque.c.in aut.vt cum de ap.cog. ita voluit Bald.in l. quoties.C.de hære.inſtituen. ¶ Et propterea Pau. de Ca.conſ. 323.li.1.incip. Super puncto quo quæritur, an teſtamentum,
4 conſuluit, † quòd ſi teſtator in teſtamento mandat filiã ſuam dotari, & poſtea dicit, q̊d vult teſtm̃ valere omni meliori modo, ꝑinde eſt ac ſi filiæ reliqſſet titulo inſtitutionis. ¶ Ita ergo in propoſito perinde eſt, ac ſi Petrus in dicto teſtamento aſsignationis dixiſſet, q̊d aſsignabat eis ti. donationis cum pacto ꝙ in legitimã, & partem in hæreditatẽ patris debitã imputarent, quo caſu talis donatio valet ſaltem per confirmationem præcedentẽ, & ſuperuenientiã mortis dicti Petri nulla præcedente reuocatione eiuſdem.d.l.donationes, & alijs ſuprà allegatis. ¶ Accedat ꝙ illa verba in præmiũ emancipationis ap-
b poſita dicto inſtrumento ponuntur ineptè [b] & impropriè: Nec arguunt illa verba ꝙ donatio ſit facta ob cauſam eman-
5 cipationis, & ſic pura, & ex liberalitate, † eò, qa pater quando emancipat filiũ, eſt ille qui à filio meretur præmiũ, non econtrà, qa filius vbi erat ſuppoſitus nexibus patrię poteſtatis, liberatur per emancipationem, ita habetur in l.cum oportet.§.cũ autem.cum ibi no.per Bart.C.de bonis quæ liber. & in l.fi.& ibi Bal.C.de eman.libe.& not. Bart.in l.vt liberis.in fin.C.de col.& l.1.§.ne caſtren.ff.de colla.bono.Bal.in l.data.C.de donat.& in aut.ex teſtamento.C.de col. ¶ Præterea etiam poſito ꝙd illa donatio non valuiſſet, tñ redditur confirmata ex teſtamento eiuſdem Petri, qui eadem bona in præmiũ emancipationis aſsignata reliqt eidem Simoni & Andriolo, caſus eſt in l.ſi quando. in princ. de leg.1.& ſtant etiam alia fundamenta de quibus in præmiſſo conſilio, ad quæ me remitto, &c. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Perinde.hæc dicta non procedunt directò, ſed in vim clauſulæ codicillaris, vide Benedic. rep. c. Raynutius. ver.in eodẽ teſta.relinquens, i.nu.229. de teſta.licet Alex.l. nam quod §. non omnis, ad Treb.idem quod in hoc conſi.teneat.

b ¶ Ineptè.quia eſt donatio ſimplex, ſuprà, eo.conſ.21.nu.9.

EPITOME.

STatutum eſt Mantuæ, quòd ſtantibus agnatis mater non ſuccedat niſi in legitima. Titius deceſsit relicto infante ſuo hærede, qui poſtea impubes deceſsit. Modò frater Titij patruus pupilli, vt in toto matrem excludat, vult ex perſona pupilli, ſeu tanquã eius hæres abſtinere ab hæreditate Titij, vt eam in ſolidũ ex perſona propria tanquam frater & proximior obtineat, an poſsit? decidit Alexan. quòd ſic. Sed licet habeat pro ſe communes doctrinas, & neminem cõtradicentem legero, nec audiuero, tamen iudicio meo malè conſuluit, & in contrarium eſt veritas.

CONSILIVM CXIII.

1 PRO deciſione † ſupradictæ dubitationis ꝑſuppono, ꝙ licet verba dicti ſtatuti prima facie non videant̃ expreſsè vocare agnatos, ſed excludere
1† matrẽ à ſucceſsione, † tamẽ eò ipſo ꝙ per exiſtentiam agnatorũ ſtatutũ excludit matrẽ, dicit̃ vocare agnatos.l.ſeruo legato.§.ſi teſtator.& ibi no.Barto.& alij poſt eum.de leg.1.cum emancipati.§.fi.& ibi no. Bar.de coll. bono.l.fideicõmiſſum.§.interdũ.& §. cum eſſet. de legat.3.l. poſt legatum.§.amittere.ff.de his quibus vt indignis.no.Bar. in l.2.§.videndũ.ff.ad Tertul.l.1.§.pen.ff.de contratab.& Bal. in l.maximum vitium.C.de libe.præteri.& l.ſi quis filium, in verſ.quæro retento ſtatuto.C.de inof.teſtam.& in l. illam.C. de eo.& in l.ſi defunct9.C.de ſuis & legitimis.& in l.conuen-
2 ticulam.C.de epiſ.& cle. ¶ † Hoc præſuppoſito, videtur prima conſideratione dicendũ, ꝙ in præiudiciũ & damnum matris dicti infantis, ſeu in diminutione legitimæ debitæ ipſi matri, non poſsit patruus dictã hæreditatẽ delatam infanti repudiare, vt videtur caſus, in l.libert.80.ff.de bo.lib.vbi ſi libertus habebat in bonis octoginta, & vltra hoc ſibi legatus fuerat fundus valoris, 40.& cedente die legati antequam agnoſceret legatũ, deceſsit prædictus libertus extraneo hærede inſtituto, q repudiauit dictum legatũ ex perſona liberti, quæritur an patronus cui patrono debet̃ legitima in bonis liberti ſolũ qñ libertus habet vltra, c.in bonis.iuxta §. ſed noſtra inſtit. de ſucceſsio. liber poſsit petere legitimã cõtra dictũ extraneũ hæredem liberti? dubiũ faciebat, qa facta repudiatione legati per hæredẽ, perinde videbat̃ ac ſi nihil legatũ fuiſſet, l. ſeruum filij.§.primo.& l.ſi tibi homo. §. cum ſeruus. de legatis primò, & ſi nihil legatum fuiſſet, dictus libertus non habuiſſet in bonis.c.ſed 80.tantum. & ſic nulla videbatur relinqui legitima patrono, ſed tamen contrariũ dicitur in dicta l. ſi liberto. ¶ Et eſt ſingularis ſecundum Bal.in l.fi.§.tali.C.de curat.furio.vbi dicit, quòd hoc eſt ibi ratione fraudis hæredis legatarij. ¶ Ita ergo eſſe debet in caſu noſtro, ne fiat fraus matri in legitima diminuenda, aliàs eſſet aperta via malitijs, & fraudibus &c. ꝙ eſſe non debet in l.fundo.ff.de rei vendicatione. & l. tres fratres.ff.de pactis. ¶ Tamen his non obſtantibus contrariũ puto in caſu noſtro eſſe veriùs, quia hæreditas paterna delata filio infanti intelligitur eſſe cũ facultate & beneficio abſtinẽdi, & immiſcendi.l.neceſſarijs.& l.ei qui.de acquirenda hæreditate.& in §.ſed & his permittit prætor, inſtit.de hæreditatibus
3 quæ ab inteſta. defe. ¶ † Et licet hæreditas paterna delata

infanti

infanti tranſmittaƭ ex potentia ſuitatis, ſcd̃m opinioné Bart.
& ſequaciũ in l. ſi infanti. C. de iure deliberandi. & l. ventre cũ
ſi. de acq. hær. tm̃ tranſmittiƭ cũ facultate abſtinendi. l. ſi qs fi-
liũ. de acq. hær. ¶ Et ſi teneremus opinioné tenentiũ, ꝙ nullo
modo tranſmittat infans hæreditaté non aditá etiá paterná,
vt no. gl. in l. ſi infanti. in verb. hæreditatis. & Iacobus de Bel.
& videƭ ſeq Bal. ibidē ꝑ illũ tex. & ꝑ l. ſecundá. §. ſi qs ex liberis.
ſcd̃m vnũ intellectũ. ff. ad Tertyl. & Salic. in l. apud hoſtes. C.
de ſuis & legitimis. res eſſet expedita contra dictá matré, verũ
* ꝗa magis * cõis videƭ opinio, ꝙ infans tranſmittat hæreditaté
paterná nõ aditá ex potentia ſuitatis. ¶ Ideo dico q̊d ét retenta
magis cõi opi. adhuc procedit, ꝙ dictus ſuus poteſt dictá hæ-
reditaté repudiare ex ꝑſona infantis, ꝗa tranſmittitur tanquá
adeunda, & cũ potentia abſtinendi. d. l. ſi qs filiũ, & nõ ob. d. l.
ſi infanti. in ver. ſed ſi parens neglexerit ibi, infans hæreditaté
ſibi delatá tranſmittit vt aditá, ꝗa rñdeo q̊d ibi loqtur in tranſ-
miſsione, q̃ fit per infanté ad parétes ſeu aſcendétes ſuos, & in
priuilegiũ parentũ hoc inductũ eſt, vt patet ibi in prin. iuncto
ver. ſeq. vt no. doct. ibi, & Bal. in l. 1. in fi. C. de his q ante aper.
tab. & ſic nõ loqƭ ibi de hæreditate paterna tráſmittéda ex po-
tentia ſuitatis, q̊ caſu tráſmittiƭ ét tanq̃ nõ agnita. l. ſi fratris. C.
de iure deli. l. apud hoſtes. C. de ſuis & legitimis. cũ ſi. Sed alia
hæreditas nõ adita non tranſmittebaƭ. l. qm̃ ſororé. C. de iure
deliberan. l. 1. §. in nouiſsimo. C. de cad. toll. & ſic cũ in hære-
ditate dicti infantis inueniretƭ dicta facultas immiſcédi ſe hæ-
reditati patris, nõ dicebaƭ dicta hęreditas infantis locupletior,
4 † ꝗa habens ius adeundi hæreditaté nõ diciƭ eſſe locupletior, l.
prætia rerũ. ad l. Fal. ¶ Et ideo dicit Bal. in l. 2. ad fi. C. de iur. &
fac. igno. & in l. Deo nobis. ad fi. C. de epiſ. & cle. ꝙ ius adeun
di hęreditaté nõ diciƭ eſſe in bonis noſtris, ꝑ d. l. p̃tia rerũ q̊d ad
hoc reputat eſſe ſingulare, legitima verò ſolũ debeƭ ex his quæ
erát in bonis defuncti. l. cũ q̃riƭ. C. de inoff. teſt. l. ét. §. fin. ff. de
bo. quæ libe. ¶ Confirmátur p̃dicta, ꝗa facta repudiatione per
d. patruum de hæreditate delata dicto infanti perinde eſt ac ſi
nunq̃ delata fuiſſet, d. l. ſeruum filij. §. 1. & in præallegata. l. ſi
tibi homo. §. cũ ſeruus. & conſtat q̊d ſi nunq̃ delata fuiſſet ni-
hil de ea debereƭ matri. ¶ Fortificanƭ ét pręcdicta ꝑ id q̊d habe-
tur in l. qui auté. in prin. ver. perinde. ff. de his q̃ in fraudé cre-
5 di. † vbi debitor q noluit adire hæreditaté ſibi delatá, vel agno
ſcere legatũ ſibi relictũ, nõ dicitur aliqd feciſſe in fraudé cre-
ditorũ. ¶ Comprobantur optimè per l. ſi mihi & tibi, in prin.
cũ gl. & clariùs ex ibi no. ꝑ Dy. Bar. & alios de leg. 1. vbi habeƭ
q̊d ſi legatũ vni⁹ fundi eſt relictũ mihi & Titio, & Titi⁹ añ ag-
nitioné dicti legati deceſsit me relicto hærede, é in ptáte mea
repudiare legatũ ex ꝑſona dicti Titij, cui⁹ ſum hęres, & ample
cti totũ legatũ ex ꝑſona mea mediante iure accreſcédi per illũ
6 tex. † nec erit inutile,[a] ꝗa ſi ſum hæres Titij, nõ teneor in ali-
a quo de illa re legata Titio creditorib. Titij, cui licuit totũ in
p̃iudiciũ creditorũ repudiare, & per repudiationé facere ſuam
hæreditaté minoré ad incommodũ creditorũ, ét hodie ſaltem
b ſi confeci inuentariũ,[b] quo caſu nõ teneor ergo hæres Titij vl-
tra vires hæreditatis Titij legatarijs & creditoribus. l. fi. §. & ſi
p̃fatá. C. de iure delib. & in aut. ſed cũ teſtator. C. ad l. Fal. ¶ Et
licet oppoſitũ tenere videatur Bar. & doc. in d. l. ſi mihi & tibi.
dum oppo. de dic. l. liberto 80. vbi nõ ꝑmittitur hæredi ad in-
commodum alterius repudiare legatũ factũ defuncto, tñ rñ-
dent, ꝙ illud procedit, qñ hæres ad incommodũ alienũ abſq;
commodo proprio repudiat legatum, ſecus qñ repudiatio fit
ad cõmodum repudiantis, ꝗa valet, licet cedat ad damnũ ali-
cuius, vt d. l. ſi mihi & tibi. cũ ibi no. niſi in caſu. l. ſi fundũ ſub
conditione. §. ſi Titius. vt ibi not. de leg. 1. vbi ille alter in cui⁹
incõmodũ repudiatur, erat habiturus ex diſpoſitione defun-
cti illud q̊d hæres repudiat ex perſona defuncti, &c. ꝗa ille nõ
eſt caſus noſter, ꝗa mater nõ erat ex diſpoſitione defuncti ha-
bitura legitimá aliq̃ de hæreditate patris delata infanti. ¶ Præ-
terea in d. §. ſi Titius, hæres repudians nõ repudiabat ad cõmo-
dũ ſuũ, cũ ergo in caſu noſtro dictá repudiationé facit patru⁹
ad cõmodũ ſuũ, ꝗa ſibi poſtea tanquá ꝓximiori deferƭ ex per-
ſona propria, igitur debet poſſe repudiare per doctriná traditá
in d. l. ſi mihi & tibi, per quá, vt mihi videƭ, deciditur iſte caſus,
& cũ patruus repudiat principaliter vt ſibi ꝓſit, nõ vt alteri no-
ceat, nec dictæ mulieri iniuriá diciƭ facere, nec dolũ cõmitte-
re. l. fluminũ. §. ité videamus. & q̊d ibi no. ff. de dam. infec. &
in c. cũ eccleſia Vulteran. de electio. ¶ Et licet Raph. Cu. in d. l.
ſi mihi & tibi, relinquat cogitandũ ſuꝑ veritate illius doctrinę
traditæ ibi ꝑ Bar. ex eo, ꝗa dicit Raph. ꝙ videƭ ꝯtra d. l. liberto.
nõ repudiás repudiabat ad cõmodũ ſuũ. ſ. ad excludendũ pa-
tronũ bonorũ poſſeſsione ꝯtra tab. & tñ illa repudiatio hære-
ditatis nõ valet ad p̃iudiciũ alteri⁹, tñ rñdeo verá eſſe doctriná
Bar. q̃ * cõiter approbaƭ. ¶ Non obſt. dicta obiectio, ꝗa imò re-
pudiatio in caſu d. l. liberto. 80. non afferebat cõmodũ hæredi
repudianti, ꝗa repudiabaƭ legatũ aſcendens ad quadraginta,
c [c] & tota hæreditas liberti ſine legato valebat octuaginta, vñ ſi
acceptaſſet hæres legatũ, illa integra 40. ſpectaſſent ad patro-
num, cui debeƭ tertia, iuxta d. §. ſed noſtra. & l. ſiue patron⁹. §.
1. cũ gl. in verb. excludiƭ. ff. de iure pa. & ſic ſiue hæres repudiaſ
ſet legatũ ſiue nõ, nihil cõmodi aut incõmodi obueniebat hę-
redi, & cõſtat ꝙ dictus patron⁹ eſt ille q eſt hæres dicti infan-
7 tis, nõ mater, † ꝗa matri cõpetit ſola legitima, q̃ nõ eſt q̊ta hæ-
reditatis, ſed bonorũ. l. Papinianus. §. quarta. de inoff. teſt. l. ſi
qs ſeruũ. §. fi. cũ l. ſeq. ff. de leg. 2. & ꝓbaƭ in d. l. liberto. & not.
doc. in l. ex facto ꝓponebaƭ, de hæredib. inſti. l. quoties. C. eo.
tit. ideo ad ipſum patronũ ſpectat facultas agnoſcendi vel rè-
cipiendi, & per hoc eſt reſponſum ad omnia contraria Alex.

LVdouicus accepit in depoſitũ lib. ducentas, & ꝓmiſit cu-
ſtodire ſuo periculo, & reſtituere ad oém eius voluntaté,
&c. Eadé hora paulò poſt Paul⁹ & Ioannes Thadæus ſcienter
ꝓmiſerunt indemnitatem occaſione depoſiti ipſi Ludouico,
ipſumq; ꝓmiſerũt eximere indemné, & cõſeruare ab obliga-
tione depoſiti, de q̊ ſuprà & latiùs ét dictat inſtrumétũ con-
ſeruationis inde ꝯfectũ, modò Anto. petit depoſitum à Ludo-
uico, Ludouic⁹ auté petijt ſe eximi & liberari, & indemnem
conſeruari, excipitur ꝓ parte Ioannis Thadæi, & Pauli ꝙ ſunt
parati quatenus intelligetur illo inſtrumento eximere & ex-
trahere ab omni damno conſeruare, dummodò conſignet eis
pecunias, ne locupletetur cũ eorũ iactura. Item dicunt ſe non
obligatos vigore conſeruationis antedictæ, tanquá ſine cauſa
conferrent, quæritur an benè excipiant, & quid iuris?

ADDITIO.

a ¶ Inutile in hac cõmétitia vtilitate oés doct. valde hallucinati
ſunt in d. l. ſi mihi & tibi, in prin. dũ ex d. l. inferũt licere hære-
di legatarij delatũ legatũ repudiare, ét in alteri⁹ p̃iudiciũ, ſal-
tem ſi ꝓdeſt hæredi, q̊d eſt falſum, nedũ cõtra æquitaté, ſed ét
contra tex. rotundũ in d. l. liberto. qué etiam peſsimè intelli-
gunt, nec d. l. ſi mihi, loqtur, quando agitur de pręiudicio alie-
no, nec vlla alia lex, & ſic determinatur per d. l. liberto. facias
ergo nouam & veram concluſionem, ꝙ licet inſtitutus vel le-
gatarius ipſe poſsit repudiare in præiudicium alterius l. qui
auté. §. 1. quæ in fraud. credi. l. 1. §. vtrum, ſi quid in fraudem
patroni, cum ſimi. hoc non habet locum in hærede ipſius in-
ſtituti vel legatarij, vt latè in nouis meis intellect. ſuper d. l. li-
berto. & d. l. ſi mihi, in prin. & ſic Alex. hic malè conſuluit.
b ¶ Inuentarium. adhuc grauiùs errat Alex. quia hæres per be-
neficium inuentarij tenetur omnia iura hæreditaria fideliter
& integrè deſcribere & cuſtodire, in quo tenetur de dolo, lata
culpa & leui multominus igitur hic poteſt donare aut remit-
tere iura hæreditaria, igitur nec repudiare inſtitutionem vel
legatum delatũ defuncto. Quia hoc eſſet donare. fa. l. magis
puto. §. fundũ, de reb. eorũ. vt plenè dixi in conſuet. Pariſien.
§. 150. & hoc ſingu. no. ꝗa nullus adhuc Iuriſperitorũ aut prag
maticorum animaduertit, licet quotidie accidere poſsit.
c ¶ Quadraginta. liber meus & omnes impreſsi vſq; ad Halo-
andrum habent quinquaginta. Greg. autem legit quadragin-
ta, ita ét legit Accu. ibi vt patet ex gl. ver. amplioré. & Alex. hic
& in d. l. ſi mihi, & puto eſſe verá lectioné, ſed tñ non refert, an
ſit quinquaginta vel quadraginta, ꝗa lex non ſe fundat in hoc
nec in ratione Ale. hìc quæ eſt falſa, ꝗa ex ea ſequeretur, quòd
ſi 20. vel 25. eſſent legata, hæres poſſet repudiare in præiudiciũ
patroni, ꝗa hoc prodeſſet hæredi, q̊d eſt contra dictam legem
liberto, quæ generaliter loquitur & ampliatur etiam reſpectu
legatarij, vt hoc legatũ repudiatũ debeat nihilominus in Fal-
cidiam imputari tanquá eatenus facto & culpa hęredis dimi-
nuta ſit ex poſt facto hæreditas, dicendũ ergo vt nouè dixi.

CON.

CONSILIVM CXIIII.

SVPER eo, de quo quæritur, omißis non neceſſarijs puto
de iure concludendum, dictos Ioannem Thadæũ, & Pau-
lum rectè contra dictũ Ludouicũ excipere, qa promißio
facta per prædictos dicto Ludouico fuit de ꝯſeruando ipſum
indemnem ab obligatione dicti depoſiti recepti per do. Lu-
1 douicum à nobili viro Antonio Marchione Palauiſino, † ſed
damnũ ſentire dicitur ille, qui ſentit diminutionem ſui patri-
monij, non autẽ ille, qui lucrum non cõſequitur. l. 3. & l. Pro-
culus. in fi. de damno infecto, ſaltem qñ lucrũ ipſum non eſt
radicatũ, & perfectè acquiſitũ per id, q̊d no. Dy. & Bart. & Bal.
& alij in l. non amplius. §. 1. de lega. 1. & per gl. in d. l. 1. §. quis
autẽ pp in ver. in integrũ reſtituitur. ff. de itin. actuq; priua. &
Cy. in l. cum te. C. de don. ante nupt. ¶ Conſtat autẽ q, licet di-
ctus Ludouicus habeat neceſſe reſtituere depoſitũ, q̊d reſtitue
re & conſeruare ꝓmiſit, nullum patitur damnũ, alio non pro-
bato, nec lucrũ aliquod ſibi perfectè acqſitũ perdere dicitur. l.
Lucius Titius Sempronio, & l. licet. §. rei depoſitæ. ff. depoſi-
ti, & de ſe patet, ergo Ludouicus propter hoc ex dicta promiſ-
2 ſione indemnitatis agere non p̃t. † Scđò, ꝓ hoc facit, qa ille cui
eſt ꝓmiſſa indemnitas, non p̃t agere ꝯtra ꝓmittentẽ, ſi aliun-
de p̃t ſe conſeruare, ita inquit Bar. in l. quæro, in prin. ff. locat.
per l. 1. de confiſ. debi. lib. 10. & ꝓbatur in l. 1. C. de magi. conue.
& in l. fi. C. de fideiuſ. tu. & no. Bal. in l. 1. C. de reuo. ijs q̃ frau-
dem credi. cum ſi. ſed dictus Ludouic⁹ donec retinet penes ſe
depoſitũ, nõ poteſt dici, q, non habeat vnde ſit cõſeruatũ ſine
damno rebus ſic ſtantibus &c. ¶ Tertiò, qa ſi dictus Ludoui-
cus vexatus eſt fortaſſe in lite ſibi mota per deponentẽ, & pro-
pterea ne damnũ aliq̊d patiaẽ non debent ad hoc teneri dicti
Ioannes Thadæus, & Paulus, iuxta l. pater, cũ ibi no. per Bart.
ff. de do. præl. qa iſtud ꝓcedit culpa dicti Ludouici abſq; iuſta
†1 cauſa nõ † reſtituentis depoſitũ, vt tenetur, ideo conqueri nõ
poteſt, l. quæro. §. inter locatorem. ff. locati. c. peruenit. el 2. de
iureiur. ¶ Pro hoc bonus tex. in l. qdam cum filiũ, de ver. ob. &
3 q̊d ibi no. Bar. vbi ꝑ illũ text. dicit: † quidã mihi promiſit de-
fendere caſtrum meum, & poſtea cõtingit pp culpam meam
vel delictũ meum inferri bellũ, & parari exercitũ contra me,
certè non tenebitur ille ꝓmiſſor mihi defendere caſtrũ, per il-
lũ tex. & ꝑ c. domino guerrã, in prin. in tit. hic finitur lex, &c.
demũ incipiunt conſu. reg. ergo licet dicti ꝓmiſſores indem-
nitatis intelligant̃ ꝓmiſiſſe defendere dictũ Ludouicũ à di-
cta obligatione depoſiti, vt in d. l. pater. & ibi Bar. & no. Bald.
in l. ſi cum tibi. C. de euic. tñ non tenetur, ſi culpa ſua Ludoui-
cus vexatur, vt qa depoſitũ iniuſtè recuſat, & ſibi affert impe-
dimentũ, iuxta l. veteres. in fi. ff. de itine. actuq; priua. & l. pe.
ff. qñ appellandũ ſit. ¶ Pro hoc & quartò bene facit, qa dato q,
verba dictæ ꝓmißionis indemnitatis poßint intelligi dupli-
citer, ſ. vno modo, q, dicti ꝓmiſſores videantur aſſumere in ſe
illam obligationẽ depoſiti miſsi, vel ſolùm quantitatẽ depo-
ſiti dicto deponẽti ad cõmodũ, vtilitatẽ, & lucrũ dicti Ludo-
uici, & p̃t intelligi, q, promiſerunt indemnitatẽ, & curare q̊d
dictus Ludouicus non patiatur damnũ pro dicta obligatio-
ne depoſiti abſq; lucro dicti depoſitarij, vt ſi apparet dictum
Ludouicũ caſu aliquo fortuito, cuius periculũ in ſe ſuſcepit
debet fieri potiùs interpretatio ſcđm iſtum vltimũ intellectũ
quàm ſcđm primũ, & ſic contra dictũ Ludouicũ interpreta-
bitur, q ſe fundat ex verbis dicti inſtrumenti, & qui ꝓducit ad
probationẽ ſuæ intẽtionis dictũ inſtrumentũ ꝓmißionis in-
demnitatis, l. veteribus. ff. de pac. cum ibi no. l. ſtipulatio iſta.
§. in ſtipulationib⁹. ff. de ver. obl. c. in p̃ſentia. de ꝓbat. ¶ Con-
4 firmo & 5. prædicta, † qa vbi poteſt capi alia coniectura quàm
a donationis in dubio nõ debet accipi coniectura [a] vel p̃ſum-
ptio donationis, l. cũ de indebito. in prin. ff. de ꝓba. & l. ſi cum
aurũ. ff. de ſol. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. act. c. ſup
hoc, de renun. no. doc. in l. falſus. C. de fur. cum ſi. ergo in du-
bio debet accipi coniectura q̊d dicta pecunia depoſita debeat
ex cã lucratiua remanere penes dictũ Ludouicũ, prout ſeque-
retur, ſi diceremus in omnẽ euentũ tenere dictos Ioan. Tha-
dæum & Paulũ eſſe obligatos ad conſeruandũ dictum depo-
ſitariũ. & ſoluendum pro dicto depoſitario, cùm poßit accipi
coniectura q̊d voluerint cõtrahentes obligari ſolum vbi de-
poſitarius de ſuo proprio damnum ſenſerit; & præſertim cùm
ita ſe habeat ꝓpria ſignificatio dictorũ verborum ꝓmißionis
indemnitatis, vt ſuprà ꝓbatũ eſt. Ex quibus infero, q, ſi dictus
Ludouic⁹ velit retinere depoſitũ, nullaten⁹ debet audiri agen
do ex illa ꝓmißione indemnitatis, & ſi illud reſtituat depo-
nenti cùm nullũ ex hoc damnũ patiatur, etiã agere non p̃t, vt
patet ex prædictis. Non tetigi illud fundamentũ principale,
videlicet, q, dicta ꝓmißio fuerit ſine cã, qa prædicta videntur
tutiora, ac ẽt, qa non habeo ſtatuta vltimũ fundamentũ con-
cernentia, de quibus in themate mentio habita eſt. Et ita vt
ſuperiùs ſcriptum eſt, dico & conſulo iuris eſſe, ego Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Coniectura. 1. li. 5. conſ. 20. Imol. conſ. 29. Anchar. conſil. 33.
conſ. 181. Aret. conſ. 14. num. 8. Cor. conſ. 225. li. 2. Iaſ. l. ſi procu-
ratori. l. ſi non ſortem. §. 1. de cond. inde. l. inde. l. fundum. per
fideicommiſſum. de leg. 1. l. 1. §. deniq; ad Treb. conſ. 113. lib. 2.
conſ. 160. lib. 4. Andr. Tiraq. repe. l. ſi vnquam. verſ. donatio-
ne largitus. nu. 169. C. de reuo. do.

SVMMARIVM.

1 Dicto peritorum ſtandum.
2 Statur declarationi confitentis, ſi eſt dubia.
4 Intelligitur de minori in pœnalibus.
6 Minor aduerſus confeßionem delicti aliter non probati reſtituitur.
7 Pœna capitalis verificatur in deportatione.
8 Sententia quæ fertur ex præſumptionibus, temperanda eſt.

CONSILIVM CXV.

Allegationes.

IN cauſa inquiſitionis formatę contra dñam He-
lenam. ¶ Puto eſſe aduertendũ, q̊d non eſt ꝓba-
tum q, ex illa potatione aquæ venenoſæ Petrus
ſit mortuus, niſi ex confeßione dñæ Helenæ, &
licet multa dici poßint contra huiuſmodi con-
feßionẽ, de quibus in exceptionibus productis, & in allega-
tionibus clarißimorum aduocatorum Helenæ, tamen cir-
ca duo faciam fundamentum. ¶ Primum eſt, quia conſidero,
quòd ſtatutum ſub rubr. de pœna venenantis, exigit, quòd ex
veneno mors ſequatur, & in inquiſitione narratur, quòd di-
cta aqua de qua dicta Helena dedit ad bibendum dicto Petro,
fuit decocta in argento ſublimato empto pro vno Bonoñ. de-
nario. Modò ſic medici atteſtantur, quod ex modica aqua de-
cocta in dicto argento, non ſequitur q, bibens eam moriatur.
1 † & in iſtis ſtandum eſt dicto peritorũ in arte, l. ſemel. C. de re
mili. li. 10. l. comparationes. C. de fi. inſtr. c. ſignificaſti. el. 2. de
homi. no. in propoſito Bar. in l. ſi rixa. ad fi. de ſica. & doc. in c.
propoſuiſti de ꝓbationi. cum ſi. ¶ Sed poſtquam in inquiſi-
tione apertè non dicit̃, q, dictus Petrus biberit aquam vene-
noſam in magna quantitate, & Helena ſimpliciter cõfeſſa fue
2 rit contenta in inquiſitione vera eſſe, † poteſt ipſa interpretari
æquoca verba ſuæ confeßionis & rñſionis, quia poteſt decla-
rari ſe intellexiſſe de aqua in modica quantitate, vt no. Bar. in
l. ſi quis intentione ambigua. in fi. per illũ tex. ff. de iud. & ſe-
quitur Bal. ibi, & idem eſt de mente Bartoli, in l. inter ſtipulan
tem. §. 1. de ver. ob. dum dicit, idẽ dico, ſi litis ꝯteſtatio eſt facta
&c. & Bal. in l. ſi qdam. C. de exce. & ita ipſa ꝑ ſe vel ꝑ eius pro-
curatorem interpretata eſt, & ꝑ cõſequens ſum⁹ in caſu in quo
iuncta confeßione & interp̃tatione p̃dicta cũ dicto medicorũ
apparet q, ex dicta potatione aquæ non apparet Petrum eſſe
mortuũ. Et ſi ipſa Helena, contrariũ cõfeſſa eſt, & eius confeſ-
ſioni tanq̃ erroneæ ſtandum nõ eſſet, iuxta l. error. & l. ſi poſt.
3 C. de iuris, & fac. ign. l. de ætate, §. fi. ff. de in inte. reſt. ¶ † Iſtud
an ſit mortuus ex veneno vel non, pertinere non dicit̃ ad reũ,
ſed ad iudicium peritorũ, nam in hoc non debet attendi rñſio
4 rei, ſicuti † qñ reus eſt inquiſitus q, vulnerauit Titiũ, debet rñ-
dere ſuper facto ſ. an vulnerauit vel nõ, & iõ ſcđm Bar. nõ de-
bet reſpondere ſe eſſe culpabilẽ vel non eſſe culpabilem, qa il-
lud diſcernere, ſpectat ad iudicem, vt not. Bar. in l. 1. §. accuſa-
tionem, in fi. per illũ tex. ff. ad Turpil. & Bar. conſ. 115. inci. Su-
per eo q̊d. quærit̃, vtrũ Poteſtas, &c. quã deciſionem vt vera &
notabilẽ ſeqt̃ ẽt Bal. in l. 1. q. 8. C. de lit. ꝯteſt. & in aut. cõtra qui
propriam verſus finem. C. de non nu. pecu. ¶ Ita in propoſito
debuit.

debuit Helena reſpondere an Petrus ſit mortuus vel nõ, & an
ei dederit venenũ vel non, ſed non ſuper hoc, videlicet an mor
tuus ſit ex dicto veneno, qa hoc ſpectat ad iudiciũ peritorum,
vt eſt dictum, & periti deponunt q̊d non ſequitur q̊d ex pota-
tione modicæ aquę decoctæ in argento ſublimato bibens mo-
riat̃, & nec in libello, nec in rñſione dicit̃ q̄ fuerit magna quan
4 titas. ¶ † Imò in dubio debet interpretari & intelligi de mo-
dica cum ſimus in pœnalibus. l. ſi præſes. & l. ſi interpretatio-
ne, de pœnis. dicit Bald. & Ioannes de Imol. in l. diuortio. in
prin. & in l. ſi quoties. §. ſi quis ita. el ſecundo. ff. de hære. inſtit.
q̊d ſi quis eſt accuſatus q̊d fecit inſultũ cõtra Titiũ, & mox vel
† 1 † poſtea feritã, intelligeret̃ q̄ ſine tps interuallo fecerit inſul-
tum & feritã, vt ſic mitiùs puniatur, ſ. q̄ puniat̃ de vulnere tan
tum tanq̄ inſultus inſit feritæ incõtinenti ſecutæ, quo caſu nõ
punitur tanq̃ de duobus delictis, iuxta no. per gl. ſingularem
5 in l. q de crimine. C. de accuſatio. Nam † cũ dicta dictio mox,
& etiã dictio pòſtea, poſsit intelligi cũ interuallo & ſine inter-
uallo, vt no. in dictis legib⁹ debet ſcd̃m p̃fatos doctores in cri-
minalib⁹ intelligi in mitiorẽ partẽ, ita ẽt dicit Bal. in l. aduer-
ſus. C. de fur. vbi idẽ dicit, ſed ſi in accuſatione diceret̃ q̄ Sem-
pronius pcuſsit & inſultauit, &c. ¶ Secũdò principaliter mo-
ueor, qa cùm dicta cõfeſsio ſ. q̄ dederit venenũ Petro, ex quo
6 veneno mortuus ſit, pceſſerit à dicta † Helena iuniori, 25. an-
a nis, poſtquam aliter non eſt pbatum, debet reſtitui [a] in inte-
† 2 grum † Helena aduerſus dictã confeſsionẽ vel confeſsiones
abſq; aliqua probatione erroris, quia ex hoc apparet eam eſſe
læſam, ita ſingulariter decidit Ang. in l. certum. §. in pupillo.
ff. de confeſsis, allegat textũ cum gl. ſecũda, in c. 2. de in integ.
reſti. in 6. & reputat hoc valdè nota. & quotidianũ & iſtud ſo-
lũ ſufficit ad victoriã & defenſionem iſtius mulieris, & facio
in hoc maximũ fundamentũ, qa hoc habeo p tutiſsimo reme
dio, & imo petita eſt reſtitutio in integrũ, & mitto clariſ. dño
Vicario lecturã Ang. in d. l. certũ. & gl. in d. c. 2. ¶ Tertiò prin-
cipaliter moueor, quia ſtatutum de pœna venenantis dicit, q̄
qcunq; aliũ venenauerit veneno, ex quo mors ſequat̃, punia-
tur pœna capitis, ſed hæc verba nõ important q̊d de neceſsita-
7 te debeat mori, qa † pœna capitis eſt multiplex, & p̃ot verifi-
b cari in pœna deportationis, vel ſimili, [b] iuxta l. ſecũdam. ff. de
publicis iudicijs, ita dicit Ioan. Andreas in c. quanto. de iure-
iur. ad fin. vbi per hoc refert q̄ Ioannes gloſſator ſemel euaſit
quẽdã à pœna amputationis capitis, qa fabricauerat monetã
falſam, q de iure d̃et capite puniri, vt per gl. 1. in c. quãto. de iu-
reiu. & in pœnis mitior pœna eſt imponẽda, vt de pœnitentia
diſtinct. 1. §. penè. & cũ illo dicto Ioan. And. tranſeũt ibi cõiter
omnes, & Ioan. de Imo. in l. 2. ff. de publicis iudicijs, vbi ẽt fir-
mat in ſtatuto dicente q̄ ſit pœna capitis, & pro hoc allegat, l.
qui maior. §. is demum. cũ ſeq. ff. de bonis liberto. & per id q̊d
not. gl. quam reputat ſingularẽ in l. 1. C. ne Chriſtianũ manci.
dicit ſe menti tenendum, qa ſcd̃m eum vbi occurrunt pericula
perſonarũ, ibi pluunt pecuniæ, fallit in caſu iſto, quia iſta pau-
percula. ¶ Et pro hoc ẽt eſt bonus tex. in l. hos accuſare. §. om-
nibus. in verbo capitis. & ibi in gl. ff. de accuſa. & in l. cum pa-
tronũ. ff. de iure patro. & gl. in l. pe. & ibi Bal. C. quæ res vend.
non poſ. ¶ Vltimo accedat, qa dici non poſſet aliqua eſſe indi-
cia contra Helenam, niſi ea quæ pcedunt ex confeſsionibus
ſuis, aduerſus quas debet reſtitui, poſito ergo quòd vltra illas
confeſsiones haberentur aliqua indicia, etiãſi eſſent talia in-
dicia vel præſumptiones quæ ſufficerent ad cõdemnationem,
8 q̊d eſt plus, tñ vbi † qs damnat̃ ex præſumptionibus etiã vio-
lentis, ibi nunq̃ imponenda eſt pœna vltimi ſupplicij, ſed mi-
c nuenda [c] eſt pœna, vt ſingulariter no. Inno. in c. qa veroſimile.
de p̃ſumptio. & Io. And. & Ant. de But. & alij Moderni, in c. af-
ferte. eo. tit. Ant. de But. in c. quanto. eo. tit. & Bal. in l. fi. C. de
proba. & Spe. & Io. And. in tit. de pręſump. §. fi. ver. in ſumma.
& Bal. in l. non eſt. in prin. ff. q̊d me. cau. & ſentit gl. in c. inter.
in gl. fi. de purga. cano. & Albertus de Gandino in tractatu de
maleficijs, in rub. dè præſumpt. & in rub. de homi. ſub rubri-
cella, in qua quæritur, quid ſi plures percuſſerunt vnum, &
non conſtat cuius ictu perierierit, reliqua ſuppleat præſtantia
domini iudicantis, allegationi meæ. Alex. de Imol. I. V. D.

ADDITIO.

a ¶ Reſtitui. idem Alex. l. nam & poſtea. §. ſi minor. de iureiur.
& ibi Iaſ. & Matth. Afflict. deci. Neap. 208. ad fin. Tho. Gram.
conſ. 16. adde Ang. Are. tract. malefic. ver. compa. inquiſit. &
Ber. conſ. 94. Si eſt verum, lib. 3.

b ¶ Simili. s̃ lib. 1. conſ. 104. num. 2.

c ¶ Minuenda. Deci. l. 1. ſi cer. pet. Hyppo. Marſ. l. 1. nu. 57. C. ad
leg. Corn. de ſic. Corſe. in repet. ver. iudex procedens.

CONSILIVM CXVI.

VISO & examinato pceſſu inter Gerardũ Micha
elis della Chioſtra ciuẽ Piſanũ agentẽ, & Caro-
lum Stephani de Nellis de Florẽtia ſe defenden
tem. ¶ Viſiſq; allegationib. vtriuſq; partis & ſta-
tutis mihi tranſmiſsis, ac literis magnifici dom.
Poteſtatis Piſarũ me reqrentis, vt ↄſulere debeã, q̃ futuræ ſunt
partes ſuæ in iudicando. ¶ Sentio partes eius eẽ in pcedendo
cogendũ dictũ Carolũ ad reſtituendũ vacuè & expeditè dicto
Gerardo dictã apothecã poſitã Piſis, in campo ſanctæ Chriſti-
næ ſub domo ſupraſcripti Gerardi, & primũ ſolariũ dictæ do-
mus de qb. reb. & bannis fit mẽtio in petitione dicti Gerardi,
reiectis exceptionibus dicti Caroli ſcd̃m formã ſtatuti ſub ru-
brica de turrib⁹, domib⁹, & terris reſtituendis finita locatione,
& p hmõi coactione & executione p̃fatũ do. Poteſtatẽ man-
dare debere dicto Carolo q̊d intra triduũ pximũ debeat di-
cto Gerardo reſtituere vacua & expedita dicta bona ſibi à di-
cto Gerardo locata, & hoc ſub pœna dupli ęſtimationis dicto-
rũ bonorũ, & in omnibus & p oĩa ſcd̃m formam dicti ſtatuti.
¶ Moueor maximè ex diſpoſitione dicti ſtatuti loquentis nõ
ſòlũ in turribus, domibus, ſed ẽt in quacũq; re locata, & de lo-
catione cõſtat p publicũ inſtrumentũ pductum in actis. ¶ Et
dũ taxat eſt rñdendũ cuidã puiſioni, vt dicitur curiæ conſulũ
mercatorũ Piſanæ ciuitatis ſub rub. de pœna incantantis apo-
thecã vel paucã, cuius prætextu prætendit Carolus ſe nõ poſſe
expelli cum in dicta apotheca ſteterit p quatuor annos, iuxta
depoſitionem teſtiũ Caroli, qui etiã deponunt ſup obſeruan-
tia dictæ puiſionis. Ad quæ reſpondeo, q̄ dicta puiſio nõ ha-
bet locũ in caſu, de quo quæritur pp inſtrumentũ locationis
prædictæ, in quo continet̃ q̄ dictus conductor pmittit dicto
locatori in fine termini locationis, tunc elapſi vacua & expe-
dita dimittere, & relaxare bona locata, & renunciat omni iuri
ſibi competenti, & cõpetituro cõtra p̃dicta p eum pmiſſa. Vñ
cũ habem⁹ q̄ dictus Carolus ſemel cõſenſerit q̊d finito termi-
no locationis dicta bona liberè & expeditè relaxaret locatori,
nec talẽ voluntatẽ mutare poſsit. l. ſicut. C. de actio. & obli. l.
in cõmodo. §. ſicut. ff. cõmo. tale ſtatutum allegatũ p Carolũ
non habet locũ in cõductore, q voluit & conſenſit apothecam
redire debere ad locatorẽ. vt pbat̃ in l. quamuis. ff. de in ius vo-
can. per quam. l. dicit ibi Iac. Butriga. Bal. & Ang. quod ſi ſta-
1 tutũ dicit, † q̄ ſi fecerit ſanguinẽ in palatio, tali pœna punia-
tur, nõ comprehendetur barbitonſor. qui in palatio volentem
phlebotomauit, qa non ſunt verba ſtatuti abſurdè intelligen-
da, adeo q̄ calumniã aut captionẽ inducant, l. penul. ff. ad ex-
hiben. & in l. ſcire oportet. §. cõſequens. ff. de excuſatione tu-
torum, ita no. Bar. in l. omnes populi. in 6. q. principali. ff. de
iuſt. & iure. l. nõ dubiũ. C. de legi. in l. 1. p illũ tex. C. de agrico.
& cenſ. li. 11. & Bal. in l. Grachus. p illũ tex. C. de adul. & debet
ſtatutũ interp̃tari, vt quantò magis fieri p̃t, min⁹ lædat ius cõe,
& ius alicuius, l. 2. C. de noxa. c. cũ dilectus, de conſuetudine.
¶ Præterea dictũ ſtatutum ſub rub. de pœna incãtãtis &c. in ea
parte in qua loqtur dño apothecæ, deponit de dño ſeu hoſpite
faciente aliquã ſuperimpoſitionẽ, vel onus, vel iniuriam, vel
q abſtuliſſet mercatori apothecã, ideo non videt̃ q̄ ſimus in ca
ſu ſtatuti, quia non apparet, q̄ Gerardus fecerit ſuperimpoſi-
tionẽ, vel onus, vel iniuriã, q̃ nõ fit volẽti, l. 1. §. nõ vſq; adeo. ff.
de iniur. l. cũ dationis. C. de tranſact. Sed dñs Carolus voluit
q̄ apotheca relaxaret̃ finito termino locationis, nec ẽt Gerar-
dus abſtulit apothecã Carolo, nã auferri dicit̃ qñ non interue-
niſſet volũtas Caroli, l. 3. §. nõ tantũ. & in gl. in ver. abſtulit. ff.
de incend. rui. nau. cũ fi. Sed interuenit volũtas Caroli, vt in di
cto inſtrtõ ↄtinet̃, quæ voluntas ſine conſenſu Gerardi in eius
2 præiudiciũ mutari nõ potuit, vt dixi. ¶ Accedat, † qa quilibet
p̃t renunciare fauori ſuo. l. pen. C. de pac. c. ad apoſtolicam, de
regula. ita generaliter renũciauit p̃fatus Carolus, vt eſt dictũ.

¶ Facit

¶ Facit quod habetur in aut. matri & auiæ, cum ibi no. p Bar. C. q̃n mulier tutelæ officio fungi pōt, & per Barto. in l. si quis sub conditione, cum suis concordan. ff. de testa. tutel. ¶ Et per hoc patet, quòd attestationes testium Caroli non suffragant̃ ei, quia non loquũtur in casu in quo interuenisset instrumentum cum huiusmodi ꝓmissionibus, de quibus in casu nostro. ¶ Nec ēt habet obstare, si dicatur q̃ notarius addidit instrō authentico vltra quã in originali contineatur, qa de hoc nō constat legitimè ex actis, & pro instrumento & notario præsumitur. l. cũ precibus. C. de prob. c. ad audientiá. de præscrip. Dant̃ ēt plures responsiones ad dictũ statutũ per dñm Aduocatum actoris, sed non puto oportere circa vlteriores responsiones insistere stantibus prædictis. Ex quibus omnibus concludo, partes magnifici domini Potestatis esse, vt suprà, Alex.

SVMMARIVM.

1 *Facultas declarandi transit ad hæredes.*

2 *Executio sola confertur in voluntate debitoris, saltem eo moriente debetur, num. 5. 6.*

3 *Tempus additum recipit quantitatem temporis præcedentis.*

CONSILIVM CXVII.

†1 STANTIBVS † veris his quæ in themate præponuntur: Videtur prima consideratione dicendũ hæredem dñi Calcerarij contradicere non posse dicto dom. Perrachio redimere volēti feudum, quia post dictum terminum nondum est lapsus ille annus numerandus à die, quo dñs Calcerarius requisiuerit dictum Perrachium ad dictum feudum redimendũ, vltra quem retrouendere nō tenebatur. d. Cal. cum nunquã fuerit dñs Perrachius. ad. Cal. nec ab eius hæredibus ad hoc reqsitus, & ex forma vltimæ conuentionis annus nō debeat inchoare, nisi à die qua do. Cal. dom. Perrachiũ de redimendo feudo requisisset, & sic voluerũt ꝯtrahentes q̊d mora cōmissa per dom. Perrachiũ vigore interpellationis factæ per dñm Cal. subsecuta negligentia vnius anni præfatũ dñm Perrachiũ excluderet.

1 † igitur cessante interpellatione non debet habere locũ pœna imposita rõne moræ. l. qui Romæ. §. Seia. ff. de ver. obl. l. si pro te. C. de vsuris. c. ex liberis, de constitutio. ¶ Et sic potuit dñs Cal. interpellare & requirere dum vixit, ita & post morté hæres eius, vt in proposito bene ꝓbari videt̃ ibi, l. si decē cum petiero. cum gl. & ibi doc. ff. de verb. obl. & in l. Titia hæredis. ff. de cond. & demon. ergo si hæres non interpellauit, sibi imputet. ¶ Accedit, qa verba in conuentione facta inter dñm Cal. & p do. Perrac. verba denotant ꝯditioné appositam ad inchoationem termini illius anni, vt ostendunt illa verba s. à die qua dñs Cal. post lapsum dicti termini requisiuit eundē do. Perra. &c. Nam relatiuũ iunctũ verbo futuri tps conditionem facit, saltem tacitã. l. Stichũ qui meus erit. de leg. 1. cum ibi no. & l. nuper. de leg. & conditio debet in forma specifica impleri. l. q hæredi. & l. Mæuius. de cond. & demon. Ergo cũ non fuit impleta dicta cōditio p vllã reqsitioné. d. Cal. vel eius hæredis factam, seqtur q̃ tps illius anni non est lapsum, nec currere incipit, nec purificata cōditio est l. cedere diē. ff. de ver. sig. l. item quia. cum ibi no. ff. de pac. l. interdum. in prin. ff. de ver. obli.

2 ¶ Fortificari pñt p̃dicta, † quia videmus q̃ facultas arbitrandi & declarandi competens ex ꝓuisione propria, & cohærens al-

a teri obligationi de sui natura transitoriæ ad hæredes [a] transit, saltē q̃n est facti, & nō iuris. l. si stipulatus fuerim illud aut. in prin. ff. de ver. ob. & ibi plenè no. Bar. in l. fi. in prin. C. cōia de leg. & l. illud. ff. de optio. leg. cōcludo q̃ dicta declaratio seu reqsitio explicáda p d. Cal. q̃ facti erat, & sibi cōpetebat ex prouisione sua, & cohæret actioni obligationi de sui natura transitoriæ ad hæredes debuit ad hæredes ei⁹ trãsmitti. ¶ Sed p̃missis ñ obstantib. ꝯtrariã sñiam ꝓbabilioré, & maximè ꝓspectis his q̃ breuiter & elegãter allegata sunt p excellentiss. iur. vtriusq; doct. dñm Christophorum de Benedictis, Regni Siciliæ magistrũ secretum benemeritũ patrē summa veneratione honorandum, in hoc passu nō cōtemnendo. ¶ Maximè in infrà

3 scriptis, † qa aut nos dicim⁹, q̃ dicta conuētio per quã actũ est q̃ dictus d. Perra. possit redimere feudũ a. d. Cal. elapso termino triũ annorũ p annũ vnũ continuũ numerando à die qua. d. Cal. reqsiuerit dictũ terminũ, d. Perra. ad faciēdũ iam dictã redemptioné, oportet q̃ dicat̃ esse collatũ tacitè, & in voluntaté debitoris, d. Cal. elapso termino triũ annorũ, an velit retrouēdere fundũ. d. Perra. eò, qa dicta verba secũdariò tacitã conditioné denotãt, sicut facit dictio. cũ d. l. Stichũ qui meus erit. cũ gl. & l. si ita qs. in prin. & ibi no. Bar. ff. de ver. obl. & no. Bar. in l. si decé cũ petiero. Et ibi opat̃ dicta conuentio, q̃ intelligat̃

b positum fuisse in potestate, [b] d. Cal. elapso termino, de quo in primo contractu, q̃n vellet retrouendere d. Perra. & tunc seqt̃ q̃ p mortē d. Cal. decedētis nulla facta p eũ reqsitione & declaratione, an vellet retrouendere, & d. Perr. redimere, dicem⁹ d. ꝯuentioné, & oēm vim esse pemptã. l. cētesim⁹. §. fi. ff. de ver. ob. l. 3. ff. loca. & c. gratiosè. de rescriptis in 6. ergo d. Perrac. ex vltima ꝯuentione vel ꝯtractu se fundare non p̃t, nec ex primo ꝯtractu, qa ex primo ꝯtractu ius redimendi durabat solũ p trienniũ, q̊d ex narratis in themate apparet decursum fuisse. ¶ Aut nos dicimus solùm q̊d dicta conuentio opetur q̃ tēpus quo durare debebat facultas redimēdi saltē post dictũ terminũ sit positũ in potestate dicti Cal. & tunc dicta conuentio & obligatio surgens ex eò non extingueret̃ morte. d. Cal. tñ tp̃s anni p̃dicti inciperet ex die mortis. Cal. l. vxorē. §. pen. ff. de leg. 3. & l. fideicōmissa. §. sic fideicōmissum. ver. hoc autē. de leg. 3. facit l. vtrũ. §. pen. ff. de reb. dub. p quæ iura ita concludit Bar. in d. l. centesimis. §. fi. circa fi. vbi ēt pro hoc allegat. l. post dotem. ff. sol. matr. & ꝓpterea infert Bar. d. l. cētesimis. §. fi. cum quo ibi

4 transeunt Ang. & Moder. † q̃ q̃n executio actus confertur in voluntate debitoris, q̃ per illa verba, cũ volan. vel ęquipollentia, vt si dixero, ꝓmitto tibi fundũ quem dabo cum volã, tunc me mortuo statim tenebit̃ hæres meus, scd̃m tex. in l. ex his verbis. ff. q̃n dies lega. sed meliùs ꝓbat̃ in in l. fi. ff. qui sine manu. ad liber. pueni. & no. expressè Bar. in l. ita stipulat. ver. q̃ si ab initio. scd̃m vnũ intellectũ positũ in gl. in ver. quocunq; die, in fi. de ver. obl. q̃ q̃n cōfert̃ in arbitriũ ꝓmissoris, solummodò temp⁹, tunc eo moriente cōmittit̃ stipulatio, & sic perinde est, ac si collata fuisset stipulatio in tēpus mortis ꝓmissoris, saltē ꝓmissore nihil declarante, cũ dixit, & peinde ac si facta fuisset tēpore mortis interpellatio, vt ꝓbatur in d. l. fi. Idem ēt voluit Ang. in l. sub hac. ff. de act. & obligat. Idem fuit de mente Bal. in l. post dotē. ff. sol. matr. vbi dicit, q̃ distingui debet, aut conferre substantiá dispositionis in voluntatem alterius, aut eius exercitiũ, primo casu siue respiciat inchoationē dispositionis, siue durationē, finita voluntate per mortē finitur etiá dispositio, nec exercitiũ tunc in vno redditur magis liberũ, ita scd̃m Bal. singulariter ꝓbatur in d. l. post dotē, scd̃m quintam lect. gl. & in d. l. fi. & in dicta l. stipulatio. & cũ Bal. transit Ange. in d. l. post dotē. & licet Io. de Imo. ibi post Bened. de Plumbino, dicat distinctionē Bal. in secũdo mēbro non esse tutam p not. in l. item qa. §. huius. ff. de pac. in l. fœnerator. de nau. fœno. & in l. quib⁹ diebus. §. qdã Titio. ff. de con. & demon. in l. Seius Saturninus. in glos. fi. ff. ad Treb. prout suprà videtur voluisse ipsemet Io. de Imo. in d. l. centesimis. §. fin. & doctrina Bald. & Ang. quæ ēt fuit doctrina Bal. & aliorũ in d. l. cētesimis. §. fi. & in d. l. ista stipul. videtur vera per præallegata per eos ad quem rñdet p̃fati Mod. nec allegata p d. Mod. facere vñr ad id q̊d allegãtur. Nam licet in vltimis voluntatib. quò ad transmitendum ad hæredes honorati, nō sit differētia an dies initij sit adiectus verbo executiuo, an verbo dispositiuo seu interpretanti substantiá, vt legitur & notatur in iuribus allegatis per dictos Modern. tñ ad hoc non requiritur declaratio voluntatis illius in cuius voluntatē vel potestatē positũ est, & q̃ mors eius superueniens idem opetur q̊d declaratio voluntatis, vera videt̃ dicta distinctio, s. aut cōfert̃ in voluntatē seu potestatē ꝓmissionis substantia dispositionis, aut solùm executio, seu ipsum

5 tēpus, p iura suprà allegata, & maximè per dictã l. fin. † cũ igitur in ꝓposito videatur esse veriùs q̃ non fuerit substantia dispositionis posita in volũtate seu potestate, d. Cal. scd̃m tp̃s seu tps ipsius perduratio, seu pseuerantia, vt ex verbis ipsi⁹ instrumenti euidenter apparet, seqtur q̃ mortuo d. Cal. nulla prius per eum facta declaratione seu reqsitione perinde est ac si in tp̃s eius mortis collata fuisset ipsa dies reqsitionis. ¶ Nec dicatur q̃ in casu d. l. fin. hoc operetur fauor libertatis, qa imò dico q̊d ibi ponitur ius cōmũne vsq; ad ver. sed si. vbi fauor libertatis, vt q̃n verba sint dubia adeò, q̊d in venditione serui venditi ne ma-

ne manumitteretur, non apparet esse actum vt manumitteretur per emptorem quam primũ posset; nec apparet, quod fuerit appositum tempus manumittendi in potestatem emptoris: præsumitur ergo in dubio fauore libertatis, quod debeat manumitti infra duos menses, istum intellectũ tenuere Bart. Ang. & alij, in d.l. ita stipulatus. dum allegant d.l.fi. & dicunt illud idem probari in d.l. ita stipu. ver. quod si ab initio, scdm intellectum vnũ m.gl. & tamen ibi non agitur de libertate vel eius fauore. & ira etiam intelligit Iac. de Bel. in d.l.fi. & Ang. in d.l. sub hac. Benedic. de Plumbi. etiam in l.fin. in vlt. solutione data ad l. centesimis. §.fi. non intelligit quòd ibi sit speciale, s. fauore libertatis, sed quòd ibi ideo sit: quia erat dispositio facta ex causa onerosa, sed tex. in d.l. centesimis. §.fin. loquitur, quia erat dispositio facta ex causa lucratiua, & adhuc secundum istas solutiones habeo intentum, quia in casu nostro fuit dispositio facta ex causa onerosa, s. emptionis, sicut fuit in casu, d.l.fi. tamen veriorem puto intellectum Barto. & aliorum, in d.l. ita stipulatus. secundũ quem intellectum non repugnant ad inuicem. d. duæ. ll. s. d.l.fi. & d.l. centesimis, vt
6 retuli s. ¶ † Nec dicatur, quòd in casu nostro initium temporis, non autem ipsum tempus positum est in potestate promissoris, quia respondetur, quòd ipsum tempus, s. requirendi do. Petr. pro redemptione facienda positũ est in potestate, d. Cal. Vel possumus dicere q, sicut in casu d.l.fi. ipse actus manumittendi erat positus in potestate emptoris, ita in casu nostro act⁹ requirendi potius est in potestate. d. Cal. Igitur sicut in casu. d. l.fi. actus manumittendi, si non explicetur prius, videtur collatus in tempus mortis eius, ad quem spectabat manumittere: ita hîc si actus requirendi prius nõ explicetur, videtur collatũ in tempus mortis ipsius ad quẽ spectabat reqrere. ¶ Præterea, posito, q, in casu nostro dici posset q, initium temporis, non autẽ totum ipsum tempus est positũ in potestate ꝓmisso-
7 ris; tñ adhuc idem dicendũ esset, † cum eadẽ sit ratio in tempore de tota tps respectu partis temporis, quæ est in tota respectu totius. l. quæ. ff. de rei vend. in prin. l. qui sic. in princ. ff. de vsu. ¶ Nec etiam ob. si diceretur q, in casu d.l.fi. actus manumittendi positus in potestate ẽmptoris solùm concernebat fauorem tertij, s. personæ manumittendæ, non autẽ emptoris:
8 non mirũ si non differtur vltra tps mortis emptoris, † sed in casu nostro actus requirẽdi saltẽ pro vno tempore magis quàm alio poterat concernere cõmodũ ipsius in cuius potestate positum erat, & tendebat ad fauorẽ requirentis: quia nisi requisitus postea redemisset intra annũ remansurũ erat, postea irreuocabiliter feudũ apud do. Cal. ideo sibi imputet, si non fuit diligens in reqrendo, & si non requisiuit dum vixit, expectetur requisitio hæredis, ne aliàs cõtingat, quòd culpa & negligentia ipsius requirere debentis careat pœna: sed potiùs commodum affert negligenti, contra. l. siue hereditaria. ff. de neg. gest. & l. si ab hostibus. §. fi. cũ si. ff. sol. mat. & ita etiam errat in casu, d.l. vxorem. §. pe. & l. fideic. §. si fideicõmissum. cũ seq. ff. de leg. 3. qa ibi actus explicandus ab eo in cuius ptãte tempus positũ erat concernebat cõmodũ alterius, sc. legatarij, & commodum ipsius hæredis declarare debentis, ideo non mirum si lex præsumit q̃d ipse hæres nunq̃ declarabit, & ideo voluit perinde esse ac si tps mortis declarare debentis collatũ esset, & sic ẽt præsumit l. in casu. d.l.fi. q, emptor nunquã manumittet, & in hoc mihi videtur cõsistere ferè tota vis huius disputationis. ¶ Quia rñdeo, q, etiã in casu nostro nõ pt dici, q, dicta requisitio concernat ẽt cõmodũ requirentis, qa per eam tantò magis incitat̃ reqsitio, vt citò redimat, nec pœnã patiatur, s. q, excludatur à iure redimendi p lapsum anni, ar. l. 1. cum si. C. de arbi. in cõsequentiã contingere posit, q, per reqsitionem s. subsecutam postea reqsitus ob negligentiã per annũ excludatur, & sic dici pt posse retractari de cõmodo vtriusq;, sicut & in casu. d.l.fi. manumissio auferebat cõmodũ libertatis in manumisso, & cõmodũ iuris patronatus manumittendi. Vel aliter (vt puto) pt rñderi, q̃d obiectũ tollitur p id q̃d habet̃ in d.l. stipulatio. ver. q̃d si ab initio, scdm lect. * cõiter ibi approbatam, & positã in gl. in ver. quoq; die placeret ꝓmissori ad q̃d ipse erat obligatus sub pœna. pt dici, q, cõcernebat vtilitatẽ ꝓmissoris, q, sistendo illo die quo sibi ibi placebat eximebat se à pœna promissa: & sic ñ erat verosimile, q, promissor vellet nunquam ꝓmittere, adimplere ñ seu sistere: qa est p̃sumendũ quòd vellet in pœnã incidere q̃d poterat esse grauiùs. ar. l. cum de indebito. in prin. ff. de ꝓb. c. super hoc. de renun. & tñ eo moriente cõmittitur stipulatio, sic in casu. d.l.fi. per quã Bar. & alij in d. l. stipulatus. sustinent illũ intellectũ ad illam l. ¶ Et per p̃dicta satis posset videri esse rñsum ad allegata in ꝯrariũ: tñ specialius rñdendo, dico nõ ob. illud q, in primis adducebatur, videlicet q, partes voluerũt, q, mora cõmissa p d. Pet. vigore reqsitionis faciẽdæ p d. Cal. subsecuta negligẽtia vni⁹ anni p̃fat⁹. d. Pe. excluderet̃, q, cessante reqsitione, & p ꝯsequẽs mora nõ dẽt habe-
9 re locũ pœna imposita: † qa rñdeo q, casus & tps mortis d. Cal. nõ facta pri⁹ reqsitione opat̃ idẽ q̃d interpellatio seu reqsitio aut declaratio, & p inde est ac si initiũ anni collatũ in tps requirẽdi, eẽt collatũ in tps mortis. d. Cal. nõ facta pri⁹ reqsitione p d.l. ita stipula. ver. q, si ab initio. & qd ibi not. & p d.l. & p alia allegata. s. ¶ Non ob. dũ dicebat̃ facultas reqrendi deducta in dicta ꝯuẽtione p modũ tacitæ ꝯuẽtionis trãsmissa fuit ad herẽdẽ d. Cal. p d.l. si decẽ cũ petiero. cũ ibi no. p. gl. & doc. & sic sibi imputet hæres si nõ interpellauit, qa rñdet̃ q, in ꝯtrario queꝛebat de interpellatione faciẽda p actionẽ ꝯtra debitorẽ, sed in casu nostro ꝓmissor. i. d. Cal. erat ille in cuius ptãte positũ erat initiũ illius anni inchoãdi à die reqsitionis p eum faciendũ, q̃ casu idẽ est ac si collatũ esset in tps mortis ipsius ꝓmissoris pri-
10 ma reqsitione nõ facta, p d.l.fi. cũ alijs s. allegatis. † & p hoc ẽt non obstat dũ dicebat̃ q, cõditio in forma specifica debet impleri, & q, nõ fuit impleta cõditio reqrendi: nã dico q, impleta habet̃ p casum mortis d. Cal. vt ꝓbat̃ in locis & iurib. s. allegatis, facit in si. l. Iulia. ff. de cond. & demon. cũ si. ¶ Nõ ob. ẽt q, facultas arbitrãdi & declarandi cõpetens ex ꝓuisione ꝓpria, & cohærens alteri obligationi de sui natura trãsitoriæ ad hæredes trãsmittit̃, p d.l. si stipulatus fuero illud, aut illud. Quia rñdeo, put fuit rñsum ad d.l. si decẽ cũ petiero. ¶ Nec ob. ẽt q, si vltra p̃dicta diceret̃, q, non pt dici q̃d p lapsum, d. anni & triennij sit exclusus d. Petr. à facultate redimẽdi, eò, qa d. tps nõ videt̃ esse appositũ ad ꝯstituendũ in mora d. Pet. & perimendũ obligationẽ d. Cal. obligati ad retrouendendũ, sed videt̃ appositũ ad cõmittẽdũ obligationẽ d. Cal. & cã defer. vt primo incipiat cũ effectu dict. d. Cal. obligari & teneri ad retrouẽdendũ: nõ ante vt sonare vñr verba ꝯuentionis, dũ dñt, q, posit, & valeat dict⁹ d. Pe. redimere d. feudũ elapso termino triũ annorũ ꝯtentorũ in dicto ꝯtractu facto manu mei notarij, & p vnũ annũ cõpletũ numerãdũ à die qua dictus d. Cal. post lapsum dicti termini reqsiuerit eundẽ d. Pe. ad faciẽdã d. redẽptionẽ
11 feudi &c. † Nã q̃nq; tps apponit̃ ad pimendã & limitãdã obligationẽ q̃nq; ad differendã solutionẽ. l. obligationũ fere. §. 1. de act. & oblig. Quia ad hoc rñdet̃, q, cũ ex primo cõtractu celebrato inter p̃fatũ d. Cal. ex parte vna. & dictã do. Beatricem, seu dictã comitissam & magnificũ do. Antoniũ Ducẽ apparet euidenter p̃fixũ esse terminũ triũ annorũ numerandorũ à die reqsitionis Comitissæ ad redimendũ dictũ feudũ, & illud triẽnniũ est iam elapsum, si nunc vult præfatus do. Petr. dicere q, sibi liceat emere dictũ feudũ, apparet q, se fundet ex verbis di-
12 cti secundi cõtractus. † vnde si verba sint ambigua, debet fieri interpretatio cõtra d. Pet. fundãtẽ se ex dicto cõtractu, c. in p̃sentia. de ꝓba. l. veteribus, cũ ibi no. ff. de pac. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verb. obl. ¶ Præterea hoc apertè deprehẽdit̃ ex eo q, dicta vltima ꝯuẽtione dicit̃ q, posit & valeat retinere dictũ feudũ elapso termino triũ annorũ contentorũ in primo cõtractu p vnũ annũ numerãdũ, &c. p q̃ verba apparet q, voluit d. Cal. in secunda ꝯuentione augere terminũ pri-
13 mæ conuentionis p vnũ annũ numerandũ à die dictæ requisitionis. † Igit̃ tps augmenti debet intelligi scdm qualitatẽ, & naturã tps principalis. l. inter socerũ. §. cũ inter. ff. de pac. do. l. ẽt. C. de iure dot. l. itẽ q̃rit. §. impleto. ff. loca. l. legẽ. eo. ti. Ergo qa tps triũ annorũ, de q̃ in primo cõtractu erat tps positũ ad finiendã & perimendã obligationem d. C. de se exp̃sè apparet, ita dẽt esse tps illius anni ad augmentũ adiecti. Alex. de Imol.

ADDITIO.

a ¶ Hæredes. dixi in consu. Pari. §. 10. q. 1.
b ¶ Potestate. hæc sola decima ratio, quia nullum datum est ius redimendi per Ra. nisi si & postquam Cal. obtulerit & requisierit

fierit de redimendo, quod cùm enim fecerit, nullum est ius redimendi, secus si ius redimendi competeret simpliciter saluo, quòd non excederet annum à die requisitionis.

CONSILIVM CXVIII.

OMNIS vis huius consultationis reducitur ad hæc, an do. Henricus iudex potuerit de iure addere dictæ, sententię illam particulam quam addidit in præfata fideiussione. Et omissis necessarijs mihi de iure concludendū videtur, &c.

SVMMARIVM.

2 *Emphyteuta an possit domino irrequisito vendere vel locare, nu. 7.*
4 *Donatio mediante summa æquiualente, venditio est.*
5 *Contractus à præponderanti iudicatur.*
6 *Donatio remuneratoria est vera donatio quatenus excedit merita.*

CONSILIVM CXIX.

VISIS narratis in themate breuiter sentio dictum contractū assertæ donationis factæ per dictum Titium emphyteutā prædicto Sempronio, non obstare dicto ꝓprietario, qui postea titulo emptionis dictum vtile dominium ab eodem em-
1 phyteuta acquisiuit, maximè ex infrascriptis. ¶ † Nam primò secundum quod multi tenuerunt, emphyteuta nō potest vtile suum dominium donare alteri irrequisito dño maximè per tex. in l. fi. C. de iure emphyt. ibi dum dicit, vendere vel transferre, nam licet non posit dispositioni illius legis adaptari illud q̃d dicitur ibi de offerendo dare domino pro tanto pretio pro quanto potest emphyteuta alij vendere, tamē illud quod ibi dicitur de consensu domini de quinquagesima ęstimationis soluenda domino potest adaptari dispositioni, d. l. fin. & & ibi etiā no. Pet. secundum q̃d ibi refert Cyn. istam opinionem tenet gl. in l. 1. C. de fun. pa. li. 11. & Bar. & Ang. in d. l. fin. Bar. & Ang. in d. l. vniuersas. C. ne rei do. vel templo. & Bar. in l. conuentionibus. ff. de ver. sig. Bar. & Ang. in l. si domus. §. fi. ff. de leg. 1. & Bart. in l. patroni, in princ. ff. ad Treb. & in l. 1. §. pen. ff. de superfi. Et Ant. de But. in c. potuit. de loca. est verum q̃d gl. in d. l. fi. & nonnulli doc. in varijs locis tenuerunt contrarium, ꝓpterea in hoc tantùm non faciā fundamentū. ¶ Sed magis me mouet, q̄ posito q̃d d. l. fi. non haberet locū in em-
2 phyteuta verè & ꝓpriè donāte, † tñ illud q̃d in vera donatione esset statutū, non haberet locū in ista donatione facta Sempronio, qui ꝓ dicta donatione promisit dare Titio donatori ducatos 69. cum veritate dictū ius dominij cōmuni æstimatione non valeret vsq; ad dictam quantitatē, vel saltē non valeret vltra dictā quantitatē, quo casu apparet esse factā fraudē de contractu ad contractū, vt est qñ ꝓhibitus donare finxit se vendere, vt q̄a vendat pro minori pretio quàm valet, vel econtrà. Nam non valet contractus quatenus cadit in contractum ꝓhibitū veritate inspecta, l. si sponsus. §. circa. ff. de dona. inter vir. & vxo. & no. gl. & doct. in l. cōtra legē, in prin. ff. de legi. & Bal. in l. non dubiū. in ver. si primò sit fraus in quantitate ad
3 quantitatē, vbi dicit, † q̃d si statutū ꝓhibet vrceum vini vendi vltra sex denarios, etiā si tabernarius addit vnam castaneam, & vendit 10. denarios, debet puniri, q̄a castanea non est digna illa superadditione, vnde scd̃m eum præsumitur fraus, & sequitur Pet. de Anch. in c. canonum statuta, de constitutio. in repetitio. ¶ Et facit q̃d no. Bar. in l. ab Anastasio. C. mand. quā legit ipse in l. per diuersas, eo. tit. ¶ Ita ergo est in proposito, nam attenta quantitate ducatorū sexaginta nouē prædictorum & valore rei, apparet quod nihil fuit in donatione, aliàs autem de facili semper esset parata via prouidendi quod d. l. dispositio. d. l. fi. de iure emphyt. esset delusoria, quod non est dicendum, nam in fraudem legis facit, qui saluis legis verbis sententiam legis circumuenit. d. l. contra legem. & l. seq. Ita & in proposito facit, l. Titius in effectu contra mentem dictæ l. fi. C. de iure emphy. posito quòd contractum illum appella-
4 uerit donationem. ¶ † Pro hoc facit, quia cognoscendum an contractus sit contractus venditionis, vel alterius naturæ, attendimus de quo magis participet, vnde si tibi fundum do ꝓ centum aureis, & pro vno equo, & quæratur an sit venditio vel permutatio, & concluditur quod attendatur quod plus valeat, an equus, an centum aurei, si centum aurei, erit venditio, si autem plus valet equus, erit permutatio, per id quod habetur in c. ad quæstiones. de rerum permu. & ibi not. docto. Bald. in l. Aristo. §. 1. ff. de don. cum suis concord. Cùm igitur in proposito apparet, quòd pecunia prædicta ascendebat ad valorem dicti vtilis dominij, sequitur quòd non potest iudici donatio. ¶ Pro hoc etiam facit q̃d not. doct. maximè Io. de
†1 Imo. in l. Aquilius Regulus de dona. vbi † inquit, quòd † il-
5 lud, quod not. s. quòd in donatione remuneratoria nō requiritur insinuatio, procedit quando detracta debita remuneratione donatio remanet intra summam quingentorū aureorum; Secus si excederet, quia aliàs sequeretur, quò si minimū seruitium mihi fecisses, possem tibi immensas donationes facere absq; insinuatione, quod esset absurdum. Et quia aliàs de facili posset lex fraudari. Et addidit etiam quod licet in instrumento dicat quòd donat pro meritis & seruitijs receptis, non est tali assertioni standum, quia sumus in materia prohibita, s. in casu suo quod non posit donari vltra quingentos aureos sine insinuatione, nisi sit remuneratoria, & ita etiam in casu nostro sumus in materia prohibita, s. quod non posit donare irrequisito domino, cum dictæ assertioni meritorum in materia ꝓhibita non est standum, nisi probetur, per no. in l. si donatione. C. de colla. & in d. l. per diuersas, & per id quod habetur, in l. si fortè. ff. de castren. pecu. & Bal. in l. illud. C. de sacro san. eccl. & Gul. de Cug. & Cyn. in l. fi. & ibi Bart. ff. de exercitoria. & Bal. in l. si tibi. ff. si cer. pet. & l. si mortis. C. ad l. Fal. in auth. vnde si parens. C. de inoff. test. cùm igitur in casu nostro detracta dicta quantitate ducatorum sexagintanouem, nihil remaneat de valore rei, sequitur quòd ista non est donatio, per
6 prædicta. ¶ † Præterea etiā in contractu vero donationis non
†2 est licitū † emphyteutæ inducere in possessionē donatariū sine consensu dñi per d. l. fi. & ibi no. Cy. & Sal. & Ant. de Butr. do. Car. Flor. & Io. de Imo. in d. c. potuit, super gl. tertia, & dñs tenetur intra duos menses à die requisitionis consentire & inducere in possessionē si emptor non sit de personis prohibitis, iuxta not. in d. l. fi. & in d. c. potuit. ¶ Cùm igitur prædicta seruata non fuerint, & priusquam modo prædicto fuerit in possessionē inductus donatarius, venditio facta fuerit per dictū emphyteutā dño ꝓprietatis, qui postea continuat in pura possessione dictæ rei, seq̄tur q̄ potior est cā ꝓprietarij ad quam prius videt̄ peruenisse possessionē iuris permisione attentis prædictis l. siue autē. §. si duobus. ff. de publicia. l. quoties. C. de rei vend. ¶ Alia ēt ratione excluditur dictus Sempronius, q̄a præsupponitur q̄ primū acquisiuit à dicto Titio ante vitā conductoris nō requisito domino ꝓpter quod incidit in pœ-
7 nam priuationis, † q̄a sicut non potest vendere emphyteuta
a irrequisito dño, ita non potest ad longū tempus [a] locare, quia de natura talis locationis est q̄ transferatur possessio, vt no. in l. si q̄s añ. ff. de acq. pos. & in l. si vt certo. §. si duobus. ff. cōmo. & etiam vtile dominiū, l. 1. in fin. cum l. seq. ff. si ager vectiga. vel emphy. petatur, quo casu nō potest talem locationem facere irreq̄sito domino, sicut nec vendere, ita est de mēte Spec. in tit. de locato. §. nunc aliqua. ver. 123. cū seq. & expresè not.
8 Io. de Imo. post alios in d. c. potuit, super gl. 3. † Constat autem
†3 q̄ locatio ad vitam dicitur esse ad longum tempus, & † non modicum, vt probatur in cle. 1. in prin. iuncto fine. de reb. eccles. non alien. & ibi gl. in ver. eius quæ dicit, quòd talis locatio censetur perpetua, l. 1. ff. pro socio &c. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Locare imò dummodò nil faciat in fraudem dñi, q̄a potest locare etiam ad longū tempus domino irrequisito, quia verba, d. l. fi. non conueniunt locationi etiā ad longum tempus, & prohibitio & pœna. d. l. fi. non debet extendi, & ita obseruatur, licet Ias. d. l. fi. nu. 112. sequatur Alex. qui idem vult suprà, li. 2. cons. 165. nu. 2. suprà, eo. cons. 104. & infrà, lib. 4. cons. 113. num. 1. pleniùs probaui in consue. Paris. §. 56.

CONSILIVM CXX.

Leg. suprà, eod. cons. 98. quod hîc duplabatur.

Finis tertiæ partis Consiliorum Alexandri Imolensis.

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm